کتابخانهٔ مجلس شورای ملی
مؤسسهٔ ۱۲۰۲
ج ۲
اسم کتاب شرح مثنوی
مؤلف شرح القره وی
موضوع تألیف شرح مثنوی
تقدیمی آقای خالصی زاده
شمارهٔ دفتر ۵۲۷۵

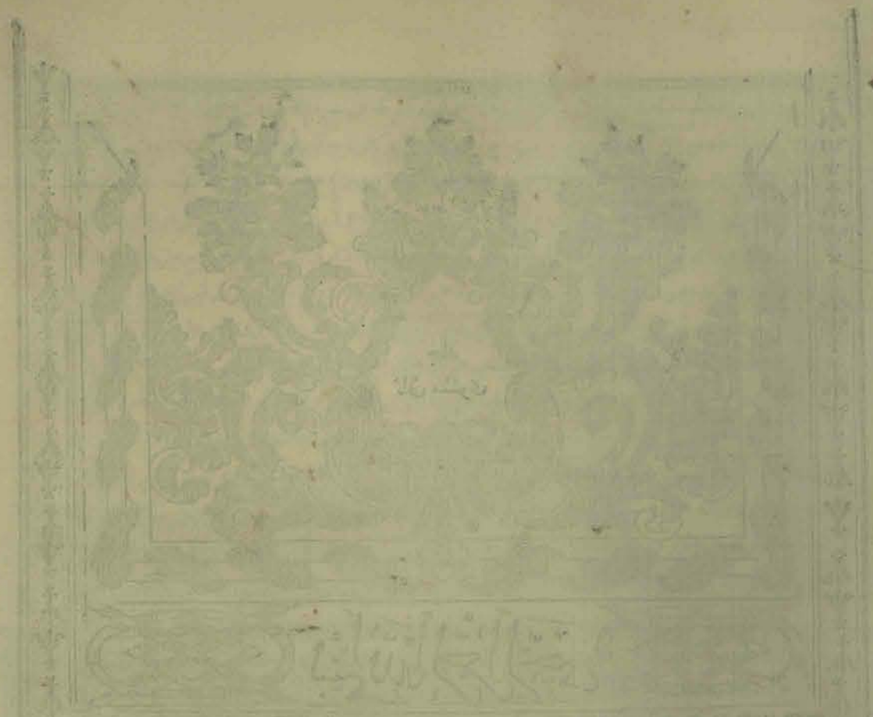

کتابخانه مجلس شورای ملی
شماره ۱۳۲

جلد
ثانی مثنوی

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمدلله فاتح ابیات المعانی * بمفاتح ابیات الجلد الثانی * جاعل کلمات اولیائه المصابیح الروحانی * لاضاءه قلوب الانسانی * والصلوة علی نبیه محمد الداعی الی جواره بالآیات القرآنی * والبینات الفرقانی * وعلی آله واصحابه الذین اتصفوا باوصاف الالهی * وتخلقوا باخلاق الربانی * بعد حمدالله عزوجل بوفقیر پرزلل بعد شرح ابیات السفر الاول مشتریان علم وحکمتی اقل * ومتاع وسلعهٔ معرفتی بین الاخوان کساد ومتبذل * بولدقده وقوابل خلق جهانی دخی بوجانبه میل ومحبتدن مغفل ومقفل * مشاهده قیلدقده مایهٔ شوق تحریر وتصنیفه نقصان وخلل کلوب خاطر فاتربوطول املدن نیچه مدت فارغ اولدی * بیت * جذب سمعت ازکسی راخوش ایبست * کرمی وجدمعلم ازصبیست کربودی کوشهای غیبگیر * وحی ناوردی زکردون یك بشیر * پس بعد زمان بعض یارانك فتح ابیات سفر ثانی یه تشه رغبت ومیلانی ظهوره کلوب بوفقیرك بال پرملانی درحال مقالی حامدالله المتعالی تالی اولوب دیدیکه الحمدلله علی الآلاء الاتحزن فان متاع الحکمة لاتکسد * وطلب مبتاع المعرفة لایفسد * ولوکان فیمابین الناس طالبا واحدا یعدل لاکلاف * ولوکان فی الصورة حقیرا یعدمن الاشراف * پس بونلرك رغبت ومیلانی جان وجنانی غبار فتور وتوانیدن پاك ایدوب شرح ابیات سفر ثانی یه مجدوجالك ایلدی امیددرکه توفیق الهی قرین وعنایت ربانی معین اولوب اتمامی میسر واختتامی سهوانله مقدراولا * ربنا افتح بیننا وبین قومنا بالحق وانت خیرالفاتحین آمین یارب العالمین (بیان بعض ازحکمت تأخیراین مجلد دوم) بوایکنجی مجلدك تاخیراولمسنك حکمتلرندن بعضسنك بیانندر روایت اولنورکه جلداول تمام اولدقده نصکره حضرت خداوندکار برایکی سنه مقداری کوهرنثار اولیوب مثنوی بیورمدیلر پس سبب تأخیر وحکمت تقدیردن بعضسنیکه ضمیرمنیرلرینه لایح اولندراجالا بودیباجده تسطیر وتحریر بیورولدیلر (که اگرجملهٔ حکمت الهی بنده رامعلوم شود) که اگرحکم الهیه نك جلهسی قوله معلوم اولسه (درفوائد آن کاربنده ازان کارفروماند) اول کارك فائده لرندن قول اول کارده عاجز قالور (وحکمت بی پایان حق ادراك اورا ویران کند) وحق تعالینك حکمت بی پایانی آنك ادراکنی ویران ایلر (بدان کارنپردازد) کمال حیرتندن بنده اول کاره دوزلمز یعنی مشغول اولمز (پس حق تعالی شمهٔ ازان حکمت بی پایان مهار بینی اوسازد) پس حق تعالی برشمه بی اول حکمت بی پایاندن اول قوللك بورتنه بولاردوزر یعنی اول کارك بعض نفعی وحکمتی بنده یه روشن ایلر حتی آنك قلبی اول کاره اول نفع واسطه سیله مائل ومنجذب اولور (واورابدان کارکشد) واول قولی اول برشمه سبیله اول عمله چکر (که اگراورا ازان فائده هیچ خبرنکند) که اول قوله اول کارك فائده سندن هیچ خبرایلمزسه (هیچ نجنبد) هیچ اول قول برکاره حرکت ایدوب مباشرت ایتمز (زیراجنباننده ازبهرهای آدمیانست) زیرامحرکك درون ودواعی وتقاضای

بطون

بطون آدمیلرك بهره وفائده سندن اوتوریدر (که ازبهرآن مصلحت کنم که اول بهره وفائده دن اوتوری مصلحت ایده رزکنیم محلنه کتدیکی نسخه در (واگرحکمت این بروی فروریزد) واگربوکارك حکمتی وسری اول قوللك اوزرینه منصب اولوب بالکلیه دوکولورسه یعنی جمیعا اکامعلوم اولورسه (هم نتواند جنبیدن) هم نه اول کارك عملنه حرکتده قادراولمز (چنانکه اگردرپینی شتر مهار نبود) مثالی انك کبی که اگردوه نك بورنده یولاراولمزسه (برود) طوغری یولده کیدهمز (واگرسخت بزرك بودهم فروخسبد) واگراول یولارقیی یولك اولورسه مثلا فرق اللی بطمان زنجیردن بریولاری اواسه هم نه یاتوریوله کیدهمز نته کم الله تبارك وتعالی سورهٔ حجرده بیورولرکه (وان من شئ) ان نفی ایچوندر من زائددر تأکیدایچون ای ماء من شئ من الاشیاء الممکنة (الاعندنا خزائنه) الااول شیئلك خزانه لری بزم عندمزده در یعنی اول شیئلرك ایجاد وتکوینه قادر زبوضرب مثلدر جناب عزتك کمال قدرتنه که مقدورات الهی اشیای مخزونه یه تشبیه اولندی اخراج وایجاد ندهکافت وزحمته احتیاج اولمدیغنی مشعردر (وما ننزله) یزاول شیئلری خزینهٔ قدرتدن تنزیل ایتمزز (الابقدر معلوم) الامقدار معینه ملتبس اولدیغی حالده تنزیل ایدرزکه اقتضای قدرت واستدعای مشیت وحکمت اودرپس حضرت مولانا بیورولرکه (خالق بی آب کلوخ نشود) طپراق صوسزکریچ اولمز بوهم وجهدرآبسز خالق کلوخ اولمز بووجه اوزره خالق آبه مضافدر (وچون آب بسیار بودهم کلوخ نشود) وچونکه صوچوق اوله هم نه کریچ اولمز فاسداولور پس هرشیده عدالت لازمدراکرتسویه وعدالت اولمسه انتظام اشیابولنمزدی نته کم حق تعالی سورهٔ رحمن ده بیورولر (والسماء رفعها ووضع المیزان) حق تعالی سمایی مرفوع قیلدی محلاورتبة شمول حیثیتندنکه منشاء احکام واقضیه ومنزل اوامروحمل ملائکه قیلدی ودخی وضع میزان ایلدی وعدله شروع ایلدی هرحقی مستحقنه وهرشیئی مستعدنه ایصال ایتمکله حتی امورعالم انتظام بولوب احوال اشیامستقیم اولدی کماقال ع م (بالعدل قامت السموات والارض * پس بوآیتله استشهاد بیوردقدنصکره دیرلرکه (بمیزان دهدهرچیزیرانی بی حساب وبی میزان) امدی الله تعالی هرشیئه برچیزی عدلله ومیزانله ویررحسابسز ومیزانسز مقتضای عقلدن خارج ویرمز الاکسانی که ازعالم خلق مبدل شده اند) حساب ومیزانسزکمسیه برشی ویرمزدیمکدن سؤال لازم کلدیکه اولیا وانبیایه دخی بومنوال اوزره میدرپس انلری کروه عالمیاندن استثنا بیوروب دیرلرکه الاشول کمسه لره میزانله ویرمزکه آنلرعالم خلقدن ومرتبهٔ بشریتدن مبدل اولمشلردر (ویرزق من یشاء بغیرحساب کشته اند) والله تعالی دیلدیکنه رزق ویرر بغیرحساب ولامکیال قوانك مظهری اولمشلردر (ومن لم یذق لم یدر) وهرشول کمسه که بوسری طاتمدی بیلمزمادامکه برکمسه برمرتبه یه واصل اولمیه اول مرتبه صاحبلرینك احوالنه مطلع اولهمزاگرچه علما معلوم ایدینورسه ده حالا بیله مزبومعنایه تمثیل قوروب بریت بیورولرکه (پرسید یکی که عاشقی چیست) صوردی برکمسه یکاکه ای مولانا عاشقلق ندر کفتم که چومن شوی بدانی) دیدمکه چون بنم کبی اولهسن بیلورسن عشق ومحبت بی حسابست عشقله محبت بی نهایه وبی حساددر بعض نسخه ده عشقله محبتك ماینتده واواعاطفه یوقدر بوتقدیراوزره یعنی عشق حسابسز محبتدر (جهت آنکه گفته اند صفت حق صفت بحقیقت) اول جهتدنکه دیمشلردرعشق ومحبت صفت حقدر حقیقتده وعشق ومحبته نهایت یوقدرکه حق تعالینك صفتیدر واوصاف حقه ایسه نهایت یوقدر (ونسبت اوبه بنده مجازیست) واو محبتك نسبتی قوله مجازادرحقیقتده محبت حقکدرزیراکنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف بیوردی محبت حقك صفت قدیمه سیدر (یحبهم کمامست ویحبونه کدامست) یعنی الله تعالی بومؤمنلره محبت ایدرکلامی تمام وکافیدر وحقیقتدروهم مقدمدرویحبونه ومؤمنلرالله محبت ایدرلرفقده دریعنی اصل محبت قوللرینه ابتدا حقکدرپس بعد محبت حق قوله محبت ظهورایدرحقدن تده حق عبده محبت ایلمزدن اول عبدحقه محبت ایلمك ممکن وقابل دکلدر پس عبدلك حقه اولان محبتی مجازواعتباری اولور وبوآیت سورهٔ مائده ده دراولی بودر (یاایها الذین آمنوا) ای الملهمك وحدانیتنه تصدیق ایدنلر (من یرتدمنکم عن دینه) شول کمسه که سزدن دینندن رجوع ایدوب مرتداولسه بوآیت کریمه قبل الوقوع غیبك حالینی اخبارایدرمحصل کلام بودرکه بعد وفات النبی ع م عربدن برنیچه کروه مرتد اولدیلر مسیلمة الکذاب وطلحة بن خویلد کبی که بنی اسد قبیله سندن ایدی بونلرك باشنه نیچه کروه جمع اولوب نبوتنه اعتراف ایلدیلرالله تعالی خبروبروب بیورولرهرکم دینندن مرتداولورسه (فسوف یأتی الله بقوم عن قریب) الله تعالی کتوررر برقومی بونلری هلاك ایلدکدنصکره (یحبهم) اویله قومکه الله بونلره محبت ایلر (ویحبونه) وبونلرده اللهمه محبت ایدرلر یحبهم ویحبونه جمله سنك اعرابدن محلی مجرورقولمك صفتیدرعلمانك یحبهم ویحبونه ده اقاویل کثیره سی واردرعلما ظاهر وبعض متکلمین بوکاذاهب اولمشلردرکه المحبة میل النفس الی شئ بکمال ادرك فیه) ودخی دیرلرکه محبت برنوع ارادتدر وتعلق ارادت حوادث واحسانه وخدمت وطاعت منافعه اولور بوخمسه ذات وصفات حقه تعلقی محالدر ودخی

دیرلرکه قولك خدایه محبتی انعام واحسانته وخدمت وطاعت وغفرانته محبتدر وخدانك بنده یه محبتی ایصال خیر ومنفعتدر امابوکلام محققین قتنده ضعیفدر زیرا ارباب تحقیق قتنده محبت حق قدیم ومحبت بنده محدثدر ودیرلرکه فان محبة العبد لله افناء الناسوتیة فی بقاء اللاهوتیة ومحبة الله للعبد ابقاء اللاهوتیة فی فناء الناسوتیة اگر بصر بصیرت ودیدهٔ سیرتله نظر اولنسه جملهٔ مراتبدن هرمرتبه ده حضرت حقدن غیری محب ومحبوب یوقدر *

بیت *یحبهم ویحبونه چه گفتارست *درون پرده مکر خویش را خریدارست *ماحصل بومحبت خصوصنده مباحثهٔ کثیره واردر بومختصرده ذکری قابل دکادر *اذلة علی المؤمنین* اذلة جمع ذلیلدر یعنی اویله قومکه رحمادر متذللین ومتواضعین درمؤمنلراوزره *اعزة علی الکافرین* کافرلراوزرینه اشتدادر متغلبین درواللهاعلم بحقایق کلامه (اوّل ابیات المثنوی) مدتی ابن مثنوی تأخیرشد *مهلتی بایست تاخون شیرشد *برنیچه زمان بومثنوی یازلدن ورشتهٔ تحریر وتقریره دیرلدن تأخیراولدی وباعث تأخیر فی الحقیقه مؤخرلك تجلی وتأثیریدرکه اول اللهلك اسماء حسنادندن براسمی مؤخردروهوالذی یؤخرالاشیاء بعضهاعن بعض فی الوجودوالزمان وبعضهافی مواضعهاعلی مقتضی الحکمة البالغة فاستحق التقدیم قدسه وماستحق التأخیراخره پس جناب حقدن مؤخراسمی هربرشیئی مدت ووقتنه دلك تأخیرایدر ومقتضای عقل وادراکی منع ایدوب حکمت بالغه اوزره تدبیروتأثیرایدرتنه کم حضرت پیغمبر صلعم وحیك ظهوربی ایرتهسی کون مرادایلیوب مشرکلر اول حضرتدن روحی واصحاب کهفی واسکندری سؤال ایلدکلرنده ساخبرکم غدا بیوردی وجناب حق اول وحی نیچه مدت تأخیرایلدی کماروی عن ابن عباس رضه قال ان الوحی تأخرعن النبی ع م ایاما حتی قال المشرکون ان محمدا ودعه ربه وقلاه فنزلت ماودعك ربك وماقلی پس حضرت پیغمبرع م متبوع اصفیاومودعهٔ عنه جمیع اولیادر وارث کامل اولدرکه اول حضرتك برحالندن حصه دار اولهپس حضرت مولانا اکمل ورثای محمدیه درتنه کم حضرت پیغمبردن مع الواسطه اولان وحی نیچه مدت تأخیر اولندی حضرت مولانادن دخی بلاواسطه اولان وحی قلبی نیچه مدت تأخیرقیلندی تاکم متبوعله تابع مابینندهومورونله وارث میانندهمناسبت تامّه ومشابهت کاملهبولندی معنی مصرع ثانی اولدرکه هرنوع ادله علت منزله سنده اولور زیرابرمهلت کرکدرکه تاخون شیراوله دیمکدر جناب حضرت جلت قدرتنه وعلت هرشئ ایجون براجل ومدت تعیین بیوردیمشدر برمقتضای الامورمرهونة باوقاتها هرامر وکارلرظهور وبطونی بروقت معینه مرهون وبرمقتضای حدیث (ولکل شئ عندالله اجل مسمی) هرشیئك حصول وزوالی براجله مقروندرکه (فاذا جاء اجلهم لایستأخرون ساعة ولایستقدمون) قولی بومعنایه رهنمونددرتنه کم طعامك خون اولمسی برمهلته موقوف ومقروندرکذلك خونك لبن صورتنه کلمسی نیچه مدت ظهور ولده مربوط ومرهوندرتنه کم سوررلر (مثنوی) تانزاید بخت توفرزند نو خون نکردد شیرشیرین خوش شنو *ای طالب لبن مثنوی تاکم سنك مادر بختك بربکی ولد معنوی طوغرمیه عروق جانده خون کبی مبطون اولان علم لدنی شیرشیرین کبی اولمز وپستان لسانه کلوب صورت کلمات موزونه ده ظهور قیلمز خوش دکله وایوآکاله لبن صورینك حصولندهاصح اولان قول بودرکه اشیاء ماکولهٔ منهضعه نك اجزاء لطیفه سندن متولده اولان دمك بعض اجزاسندن حاصل اولورخلافاللکلبی کماروی باسناد ابی صالح عن ابن عباس قال ان الحیوان اذا اعتلف واذطبخ العلف فی کرشه کان اسفله فرثاواوسطه لبناواعلاه دما بوسوزاکر صحیح ابن عباس حضرتلرینك اولورسه تأویل اولنور یعنی اوسطی مادهٔ لبن واعلاسی مادهٔ دم بدن اولوردیمك اولورزیرا کرش حیوانده دم ولبن اولمزپس قول اصح حضرت مولانانك ومحقق اولان علمانك قولیدرکه لبن بعض اجزای دمدن حاصل اولور واصل ابتداء ظهوردم ولبن اولدرکه چکن حیوان غداسنی تناول ایلسه واول غدا انك کرشنده هضم ومنطبخ اولسه هضم اولدهایکی قسم اولور بغایت اعلا ولطیفی جکره کیدرواسفل وکثیفی امعایه نزول ایدراندنصکره اول کبدده اولان منطبخ اولوب وهضم ثانی مرتبه سن بولوب دم اولور مخلوطا مع الصفراء والسوداء وفضلة الماء اماصفرامرارهیه کیدر یعنی اوده وسوداطحاله کیدر یعنی طلاغه وزیاده مائیه بورکه کیدوب اندن مثانه یه نزول ایدر ودم صرف کبددن مجاریٔ عروقه جریان ایدر وهضم ثالث حاصل اولور پس کبددن ضرعه متصل اولنسان عروقدن کلوب ضرعه منصب اولور پس ولد ظهوره کلدکده اول ضرعده اولان دم محل لبن لحم ابیض رخوه داخل اولدقده وهضم رابع بولدقده درحال باذن الله صورت دمدن صورت لبنه منقلب اولوب خون شیراولور لبن صورینك ظهوری بوکونه اولور اماغدای روح اولان لبن معنوی که علوم ومعارف الهیه درکه حروف جان وجنان مربیده دم کبی مضمره ومستوره در بونکدنی ظهور وبروزی تولد ولد قلبیه یه متوقفدر وفرزند قلبی دیدکلری شول وجود روحانی وقوت علیه درکه منتهی علم لدن وجاذب کلمات محمدیه یقین طالبك قلبنده بوقوت روحانی تولد ایلسه مربیدن اشتهاسی مقداری جلب لطایف فهوم

وجذب معارف وعلوم ایلرومربی اولوب مکمل اولدقده ملکوت سمایه وحقایق وبواطن اشیایه داخل اولوراما بوولادت ثانیه حاصل اولمسه بوذکر اولنماندن محروم قالورکما قال عیسی علیه السلام (لن یلج ملکوت السماء من لم یولد) مرتین مثنوی) چون ضیاء الحق حسام الدین عنان *باز کردانید زاوج آسمان *چون بمعراج حقایق رفته بود *بی بهارش غنچها نشکفته بود *حضرت مولانا حسام الدین چلبی یه ضیاء الحق تعبیر بیورملرنده اول حضرتك قطبیت وغوثیت وشمسیتنه وسائر اولیانك تبعیت وعرضیت وقرینته اشارت بیوررلر زیراضیاما بالذاته دیرلرنوردن اقوی درونورا بالعرضه دیرلرضیادن ضعیفدرتنه کم حق تعالی شمسی نیرة بالذات وقمری نیرا بالعرض قیلوب بیوردی (هو الذی جعل الشمس ضیاء والقمر نورا) حق باطل اولان معدوملك ضدیدر وشول موجود حقیقینك اسمیدرکه وجودی دائما متحققدر وثابتدر اماسائر موجوداتك فی حدذاتها ممکنه اولدیغی حیثیتندن وجودوثبوتی یوقدرکما قال علیه السلام (اصدق کلمة شعر العرب الا کل شئ ماخلا الله باطل) پس حسام الدین چلبینك ضیاء الحق اولمزنده نکته بودرکه دائما ذات خدادن جدادکلدر وجناب حقدن فیضی اول بلاواسطه آلوب زمانده اولان سائراولیادن استفاده واستناره ایدرلر دیمك اولور کما انّ مرتبة الغوث الاعظم مثل مرتبة الشمس ومرتبة سائرالاولیاء مرتبة القمر والکواکب کلهم یستفیدون منه مثل استفادة القمر من الشمس * بیت *فانه شمس فضل هم کواکبها *یظهرن انوارها للناس فی الظلم *حسام سیف قاطعه دیرلردین طاعت وانقیادوعادته دیرلر واول حضرته حسام الدین کنیتی اهل دینك سیف صارمی وبی دین اولان اهل کفر وعصیانك قاطعی وعادت ویدعتك قاصمی اولدیغیچوندرتنه کم حضرت رسول حقنده کعب بن زهیر دیدی *بیت *انّ الرسول لسیف یستضاء به *مهند من سیوف الله مسلول *آسماندن مرادبوراده آسمان اعیان ثابته درکه حقایق اشیااندن عبارتدرتنه کم بیت ثانیده اولان معراج حقایق بواوج آسمانی مفسردر معراج اسم آلتدر عروجدن نردبانه دیرلرومنه لیلة المعراج حقایق حقیقتك جعیدرمرادهرشیئك ماهیتی وباخودمثنوینك ماهیاتی وحقایقی اولهکه اجمالا حقایق اشیااندهمبیندر وبهارعبارتدر حسام الدین چلبینك ربیع صفت اولان توجه وحیاتبخش اولان همتندن وغنچهاستعارتدر انکارمعانی واسرارنهانیدن وتقدیر معنی بیتین شریفین اولدرکه بیوررلر چونکم حقك ضیاسی اولان حسام الدین عنان توجه وعزیمتك کیرودوندردی ذروهٔ آسمان معنویدن ارشادناسه ونظم مثنوی یه زیراچونکم مراتب حقایق کونیه ومعارج اسماء الهیه واعیان مشاهده سنه کتمش ایدی آنك بهارهمت حیات کردار ولطافت شعارسز معانی وحقایق غنچه لری باغ دلده آچلمش ومثنوی شرابی اندن اول ایچلمش ایدیکه آنك بهاراقتضا واراداتیدر غنچهای حقایق ومعانی کشاده وآماده ایلین (مثنوی) چون زدریاسوی ساحل بازکشت *چنك شعر مثنوی باساز کشت *دریا مرتبهٔ احدیتدن وعالم الوهیتدن عبارتدرکه (والله بکل شئ محیط) فحواسنجه جمیع افواج اعمانی وامواج اشیانی محیط وغارقدرمرتبهٔ احدیتده سوی وفارق یوق ومرتبهٔ الوهیتده ماسوی واغیار امواج بحارکبیدروالآن بنه بوبحرحقیقت بویله درعند اهل الله کماقال الجنید * بیت *البحر بحر علی ما کان فی قدم * ان الحوادث امواج وانهار *لایحجبنك امواج تغایرها *عمن تشکل فیها وهی استار *وبوعالم صورت وبشریت عالم وحدتنه نسبتله بر وساحل کبیدروبرمقتضای (ولقد کرمنا بنی آدم وحملناهم فی البر والبحر) بنی آدمدن مکرم اولیاوانبیاسنی بوبحروبرده سائرودائرقیلمشدرزیراهرنبی وولینك ایکی حالی واربری لی مع الله حالیکه اکاملك مقرب ونبی مرسل صفمز بوحالده نبوت ورسالت وارشادانام وتبلیغ احکام اولمزوبرحال دخی نبوت ورسالت ومقتضای بشریت حالیدرکذلك هرولی یه علی طریق الوراثة ورائتی مقداری بوایکی حال مقرردرکاه دریای وحدته مشغول ومستغرق اولوب ومحو وفنامرتبه سن بولوب غیر وسوی قیدندن رهاومرید ومحب صیدندن مبرا ومعرا اولورلروکاه ساحل بشریته کلوب وتربیه یه آغازقیلوب عاشقانه کلمات لطیفه لریله سلوت ولطافت ویررلر ونفوس مشتاقانه انفاس نفیسلریله راحت ایرکورلر پس بوجلهدن اول مقتدای مشایخ کزین وپیشوای اصحاب تمکین اولان چلبی حسام الدین حضرتلریدرکه زمان شریفلرنده محوو فنا حالتی غلبه ایدوب دریای وحدته مستغرق اولمشلر وتحریر مثنوی وتقریر کلام معنویدن فراغت قیلمشلردی چونکم دریای وحدته مستغرق اولمق حالندن ساحل کثرته وبربشریته کیرودوندی مسرة لقدومه الشریف وفرحة لرجوعه اللطیف چنك شعر مثنوی باساز اولدی یعنی دوزلدی ومعانی ومعارف منظومه ینه استیناف ایازلدی *بوندن معلوم اولان اولدرکه باعث تأخیرمثنوی اول حضرتك محو ومستغرق اولمسی وبادئ تحریر وتقریری آنك عقل وصحوه کلمسیدرکه وجود شریفلری اکاعلت غائیه وسبب وآلت مستقله اولمشدر (مثنوی) مثنوی که صیقل ارواح بود *باز کفتش روزا ستفتاح بود *مثنویکه شول مظهر حقایق

الهیه اولان کلمات منظومه ومرأت اسرار ربانی ونکات قرآنی اولان ابیات موزونه ومسطوره دن عبارتدرکه نفسنده مصیقل ارواح سالکین ومنقی ء اشباح طالبیندر آنك بازکشتی یعنی بعد نظم السفر الاول وتمامه کمال فراغ حاصل اولدقده نصکره حسام الدین چلبی معراج حقایقه عروج قیلدقده نصکره ینه عالم صورت وساحل کثرته رجعت بیوردینی کونك ابتدا کوفی مثنوینك دخی بازکشت وابتداء وافتتاحی ایدی استفتاح افتتاح معناسنده درتنه کم استفتحت الشئ دیرلر افتتحت معناسن ویررلر چوق کسنه روز استفتاح روز معراجدن دیوزعم ایدوب غلط ایلمشلردر ویکلش سویلمشلردر نم عوام مایننده بوکلام مشهوردرکه ماه رجبك اوّل جمعه سی کیجه سنه الی حذف ایلیوب ستفتاح کیجه سی وجمعه سی کوتنه ستفتاح کوفی دیرلر ولکن بولفظك اول کونه اطلاقی ضعفدن خالی دکلدر زیرا لغت حسبیله دلالت ایلدیکی معلومدر ومشهور ومتعارف اولان کتب احادیثده دخی اول کونه ستفتاح دینلمسی ثابت اولمشدر اکراسان ناسده اوکونه ستفتاح اطلاق ایلدکاری جائزکورلورسه معنیٔ مثنویکه صیقل ارواح اولدی انك رجوعی رجب آینك اوّل جمعه سی کونی اولدی دیمك اولوب لکن اولی اولان معنی مثنوینك بازکشت وعودتی روز افتتاح عودت ورجعت حسام الدین چلبی اولدی دیمك اولور فافهم (مثنوی) مطلع تاریخ این سودا وسود سال اندر ششصد وشصت ودو بود * بوسودا وسود لك تاریخنك مطلعی سود اولنده بیع وشرا معناسنه درسود در بیع وفائده معناسنه دریعنی بومحل بیع وشرای معنوی وفوائد روحانی ودینی اولان جلد ثانینك تاریخنك ابتداسی سال التی یوز التمش ایکیده ایدی یعنی هجرت نبویینك التی یوز التمش ایکنجی سنه سنده بوجلد شریفك نظم لطیفنه شروع قیلندی مناقبده مسطوردرکه حضرت خداوندکارلرك ولادت شریفه لری بلخ شهرنده هجرت نبویینك التی یوزدردنجی سنه سنده ربیع الاول آینك التنجی کونی واقع اولمشدر پس بوجلد شریفه اللهی سکز یاشنده ایکن ابتداء ایلش اولورلر مناقب افلاکیده ونفحات مولانا جامیده وفاتلرینك تاریخی بودرکه یازلمشدر توفی قدس الله روحه وقت غروب الشمس خامس جمادی الاخره سنة اثنین وسبعین وستمائه پس بوجلددن مثنوی شریف اخر اولنجه یه دلك اون ییل حیاتنده اولمش اولورلر سروری وشمعی بویتده شیخ سعدی ومولانا حافظك تاریخلرین ایراد ایدوب شیخ سعدینك ذاتی کلامنه غالب ومولانا حافظك کلامی ذاتنه غالب وحضرت مولانك ذاتی کلامیله برابر دردیلمری محله مناسب اولمین کلامی بیت شریفك معناسنه اقحام وادخال ایلدکلرندن ماعدا امجرّد لسان ناسدن مسموع اولان کلامه اعتبار ایلمشلردر زیرا برکسه نك ذاتی بیلمك یاوحی الهی یه ویا کشف ربانی یه موقوف در بی وحی ویاهی کشف برکسه نك ذاتی بیلمك محال درا کرکلامندن ایستدلال اولنورسه (کلامندن اولور معلوم کشینك کندی مقداری) بیوردقلری قول اوزره مثلا حافظك دخی کلامی ذاتنه غالب اولمز زیرا عند المحققین کلام متکلمك صفتیدرکه انك ذاتیله قائمدر وبوخارجده اولان الفاظ اول ذاتله قائم اولان صفات جیده یه دلالت ایلر پس ذاتی کلامنه غالب وکلامی ذاتنه غالب ویاخود کلامیله ذاتی برابردر دیمك مشرب تحقیقدن بعیددر وکلام عوام کالهوامه مشابه وقریبدر (مثنوی) بلبلی زینجا برفت وبازکشت * بهر صید این معانی بازکشت) بربلبل بورادن کتدی وطوغان اولدی بومعانینك صیدندن اوتری بوعالمه رجوع ایلدی مصرع اوّلده ومصرع ثانیده بازطوغان معناسنه اولمق ورجوع ایلمك معناسنه دخی اولمق ایکیستده بیله جائز اولورینی بربلبل کهمراد حسام الدین افندیدر بوعالم صورتدن عالم معانی وحقایقه کتدی وکیرو بوعالم صورته رجوع ایتدی بومعانیٔ شریفه نك صیدندن اوتری باز اولدی وبوکونه اسرار وعلومی شکار قیلدی دیمك اولور (مثنوی) ساعد شه مسکن این بازیاد * تا ابد برخلق این درباز باد بوبازلر مسکنی شاهك ساعدی اولسون بویاب خلق اوزره تابدی کشاده اولسون شاهدن مراد حضرت حقدر وساعد شهدن مراد مرتبهٔ قوّت وقدرت ونعمت ونصرت محصل صفات الهیه مرتبه سیدرکه حضرت حقه نسبت اوّل مرتبه یدوساعد کبیدر بازدن مراد حسام الدین افندی واین دردن مراد بومنتوی شریف قیوسیدر وتقدیر کلام اولدرکه پادشاه حقیقینك مرتبهٔ صفاتی بویازمعنوی اولان شیخ حسام الدینك مقامی اولسون تابد الآباد بویاب مثنوی ودر معنوی خلق اوزره مکشوف وکشاده اولسون (مثنوی آفت این درهوا وشهوتست * ورنه اینجا شربت اندر شربتست) بویابك آفت وضرری هوا وشهوتدر بوخسه بونده شربت ایچنده شربت واردر یعنی بوعلم مثنویکه باب الهی ودرعلوم ربانیدر بونك آفتی هوا وشهوت نفسانیدر بوخسه بومرتبه ده شربت اندر شربت واردر واکر هوا وشهوت اولسه بوکا مشتغل اولان کسه لذت اندر لذت وحلاوت ایچره حلاوت بولمق مقرر وبویاب مثنویدن وصال الهی یه مظهر اولمق محقق ایدی (مثنوی) این دهان بربند تا بینی عیان * چشم بندان جهان حلق ودهان * بودهانی باغله تا عیان کوره سن یعنی بویدنك آغزنی اکل

وشرب نفسانیدن وغدای جسمانیدن سدّ ایلیوب صائم اول ریاضت ومجاهده یه اشتغال قیل تا کم اول در الهیده اولان وعالم باطندن ظهوره کلان شربت اندر شربتی عیانا کوره سن ودهان روحکی اکا ایرکوره سن اول جهان معنوینك چشم بندی حلق ودهاندر بونیکه باغلیه سن بصر بصیرتکدن چشم بندی زائل اولوب اول جهانی عیانا کوررسن (مثنوی) ای دهان تو خود زبانه دوزخی * وی جهان تو برمثال برزخی * نور باقی پهلوی دنیای دون * شیر صافی پهلوی جوهای خون * اول جهان حقیقتك بو حلق ودهان چشم بندیدر دیدکدن نصکره دهان وجهانه علی طریق الالتفات خطاب ایدوب بیوررلر که ای دهان سن خود زبانهٔ دوزخسن یعنی دوزخ نفسك یالکی سن هرنقدر غدا یسك ینه طویمیوب (هل من مزید) نعره سندن خالی دکلسن وای جهان سندخی بین الوجوب والامکان برخط فاصل مثالنده سنکه نه صافی معدوم ونه صافی موجودسن بلکه بین العدم والوجود والامکان والوجوب برحاجز وحائلسن برازخ قبی چوقدر کیمی صوری وکیمی معنویدر برزخ صوری مثلا بین البحرین اولان برزخ کبی وبرزخ معنوی بین الاجساد الکثیفة والارواح اللطیفة وبین الدنیا والاخرة اولان برزخ کبی دخی نور الهی ایله دنیای دون ووجودیهائمده شیرله خون مایننده اولان برزخلر کبی نته کم بو برزخ معنوی یه اشارت ایدوب بیوررلر نور باقیکه ذات وصفات الهیه دن عبارتدر بودنیای دونك پهلوسنده درکه بودنیا ومافیها کا مظاهر درمع هذا (بینهما برزخ لایبغیانه) زیرا بو ممکن الوجوددر وحقیقتده معدوم در واول واجب الوجوددر پس ممکن واجب اولمز ومعدوم حقیقی موجود حقیقی اولمزکه قلب حقایق قابل دکلدر کذلك شیر صافی (من بین فرث ودم لبنا خالصا سائغا للشاربین) آینك خوا سنجه خون ایرمقلرینك پهلوسنده درحال بوکه بینهما ده برخط حائل معنوی مقرردرکه بری برینه قرشمز اصل برزخ جامع وجود انسانیدرکه بین الوجوب والامکان والربوبیة والعبودیة والروحانیة والنفسانیة برخط مستقیم کبی واقع اولمشدر مثلا روحانیتی طرفی لبن کبیدر پس انسان هرنقدرکه لبن روحانیت طرفنه مائل اولسه ضرر وبرمز خون نفسانیتی روحانیته مبدّل اولور وهربارکه خون نفسانیت جانبنه میل ایلسه کمال واحتیاط واهتمام لازمدر تا حدّ الهیدن تجاوز ایتمیه ونفسانیت جانبنه کتمیه نته کم بیوررلر (مثنوی) چون دروکامی زنی بی احتیاط شیر نوخون می شود ازاختلاط * چونکم اول خون نفسانیت طرفنه برآیاق قویاسن وبرآدیم اوره سن بلا احتیاط ولا اهتمام درحال شیر روحانیتك نفسانیته مبدل اولور وخون مرتبه سن بولورا ختلاطدن یعنی حظ نفسه قرشمقدن ولذت جسمانی یه مخلط ومشتغل اولمقدن دیمك اولور (مثنوی) یك قدم زد آدم اندر ذوق نفس * شد فراق صدر جنت طوق نفس * حضرت آدم علیه السلام نفسنك ذوقی ایچره برقدم اوردی یعنی اکل کندم قیلدی جنت صدرینك فراقی نفسنه طوق اولدی ومدت عمری قدرانك افتراقنده قالدی (مثنوی) همچو دیوازوی فرشته می کریخت * بهر نانی چند آب چشم ریخت * اول ذلت سببیله فرشته اول آدمدن شیطاندن قاچدیغی کبی قاچدی برناندن اوتری نقدر کوزیاشی دوکدی یعنی اولقدر اغلدیکه چهرهٔ مبارکلرینی آب دیده شق ایلدیکندن ماعدا سرندیب واد یلرندن جاری اولوب کوزی یاشندن قرنفل وبعض نبات بتدیکی حدیثله ثابت اولمشدر (مثنوی) کرچه یکمو بد کنه کوجسته بود * لیك آن مودرد دیده رسته بود * اکرچه برقیل ایدی کنه که اول آدم دیلمش ایدی یعنی حضرت آدمك مراد ایلدیکی کناه اکرچه برقیل قدرحقیر ایدی لیکن اوموی ایکی کوزده بتمش ایدی پس قیل کوزده بتسه عظیم ضرر درکذلك اکرچه اولقدر کناه سائر اعضا مانندی اولان انسانده بتسه ضرر ویرمز لکن مانند دیده اولان انسان کناه نسبت ضرر ویرر پس اول قدر زلت آدمه نسبت ضرر ویردی (مثنوی) بود آدم دیدهٔ نور قدیم * موی در دیده بود کوه عظیم * حضرت آدم نور قدیمك دیده سی ایدیکه هرنبی نور قدیم انسان العین منزله سنده در دیده ده موی اولوطاغ اولورپس کاملك وجودنده ادنی مرتبه خطا وزلت عظیم معصیت عدّ اولنور اما سائر خلقه اضافت اولنسه اول مرتبه ضرر ویرمز (مثنوی) کردران آدم بکردی مشورت * در پشیمانی نکفتی معذرت * اکر حضرت آدم علیه السلام اول حظ نفسی مقتضاسی اوزره اکل حنطه ایلمکده ملائکه ایله مشورت قیلسه ایدی پشیمانلقده معذرت دیمزدی یعنی فیجه زمان غم والم ایوب (ربنا ظلمنا) دیو اعتذار ایلمزدی بونده تنبیه بودرکه انسان کندو دن عاقل ومرتبه جهتندن کندو دن اعلا اولان کسه لره مشورت ایلیه تا انلرلهٔ رأیله کندو رأیی قوت بولوب خطا وزللدن برّی اوله (مثنوی) زانکه باعقلی چوعقلی جفت شد * مانع بد فعلی وبدکفت شد * زیراکه چونکم برعقله برعقل جفت اولدی بد فعلکلك وبدکفتك یعنی برامر ایشك ویرامر سوزلهٔ مانعی اولدی وکم ایش ایشلمکدن وقبیح سوز سویلمکدن آنی دفع قیلدی مثنوی) نفس با نفس دکر چون یار شد * عقل جزوی عاطل وبیکار شد) نفس برغیر نفسله چونکم یار اولدی عقل جزوی عاطل وبیکار اولدی وعملدن وکار خیردن معطل قالدی (مثنوی) چون زتنهایی تو نومیدی شوی * زیر سایه یار

خورشیدی شوی) چون تنها لقدن سن برنومید کبی اوله سن لازم اولان اولدرکه خورشید حقیقته منسوب اولان یارلك سایه سی التنده اوله سن یعنی برمرشد مربی یه خدمت قیله سن وآنك صحبتنه وارادتنه واصل اوله سن دیمك اولور مثنوی) روبجو یا رخد آیی راتوزود * چون چنان کردی خدا یار تو بود * یوری سن خدای تعالایه منسوب یاراسته بیتوقف چونکم انجلین ایلیه سن خدای تعالی سنك یارلك اولدی (مثنوی) انکه در خلوت نظر برد وخت * آخر انراهم زیار آموختست * بویت سؤال مقدره جواب اولورکان برکسه دیرکه خدایه منسوب اولان یاری طلب ایلمك نه لازمدر چونکه کسه واردرکه خلوت اختیار ایدوب نظرلرین ماسوادن دیکمشلر وخلقدن منقطع اولوب حضرت حقله آشنالق ایتمشلر بندخی کندو باشمه خلوت اختیار ایلیوب بی زحمت مرشد نظرم ماسوادن دیکسم اولمزمی جواب بیورورلر اول کسه که خلوتده نظرینی ماسوادن دیکمش وحضرت حقه دیده دلی کشاده ایتمشدر آخر آنی هم یاردن اوکرتمشدر یعنی نظرینی ماسوادن قطع ایدوب حق جانبنه کشاده ایلمکی برپار خدایی ومرشد رباندن اوکرتمشدر یوخسه مجرد بی مرشد خلوت اختیار ایتمکله برکسه ماسوادن خلاص اولوب واصل حق اولمز اکر ظاهرده مرشدی یوق ایسه ده واصل حق اولنلر برولینك روحانیتنك هدایت ومعاونتیله واصل حق اولورکه بونلره وسیله دینور پس یاردن جدا یدن جدا اولوب خلوت اختیار ایلمکه عند الاولیاء رضاوجواز یوقدر (مثنوی) خلوت ازاغیار بایدنه زیار پوستین بهردی آمد فی بهار * خلوت اغیاردن کرك یاردن کرکز کورلك قیشدن اوتری کلدی بهاردن اوتری کلدی اولیا که خلوته کتمشلر ومریدلرین دخی خلوت اختیار ایتمکه ترغیب وتحریص ایتمشلر مجرد اغیاردن خلاص اولمغه وسیله دن اوترید رپس خلوتك موضوعی اغیاردن اجتناب ایلمك ایچون درتنه کم پوستین قیش ایچون موضوع اولمش ومناسب کلمشدر پس یاردن خلوت ایلمك مذمومدر ونقصان دینه وضلالته باعثدر (مثنوی) عقل باعقل دکر دوتاشود * نورافزون کشت وره پیداشود) عقل برغیر عقل ایله دوتا اولور وقوت بولور اول مقارنت ومصاحبتدن نور افزون اولدی وطریق الهی پیدا اولور وسالك قوت قلبله عیانا سلوك قیلور (مثنوی) نفس بانفس دکرخندان شود ظلمت افزون کشت وره پنهان شود) اما نفس آخر نفسله خندان اوله ومقارنت قیله اول مقارنتدن ظلمت زیاده اولدی وراه الهی پنهان اولور (مثنوی) یارچشم تست ای مرد شکار * ازخس وخاشاك اورا پاك دار) یاز یعنی مرشد هدایت کردارای مرد مرشد شکارسنك کوزلك کیبدر آنی خس وخاشاکدن پاك ایلطوت یعنی ای شکارای مرشد کامل سنك چشم حقیقتنك منزله سنده درکه آنك قلبنی رنجیده ایلمك خس وخاشاکدن پاك ایلطونه سن (مثنوی هین بجاروب زبان کردی مکن * چشم راازخس ره آوردی مکن) آکاه اول دیل سپورکه سیله برغبارایله چشمه خسدن برره اوردایله یعنی چشم منزله سنده اولان یاره خس وخارکبی دل خراشلکدن خفیف ارمغان کتورمه وانك قلبنی انجتمك مرتبه سنه یتورمه (مثنوی) چون که مؤمن آینهٔ مؤمن بود * روی اوزآلوده کی ایمن بود) چونکم مؤمن مؤمنك آینه سیدرکما قال علیه السلام المؤمن مرآة المؤمن) انك یوزی آلوده لکدن پاك درا ول سبیدن سنك شکل باطنکی وصورت جانکی سکا کوسترر (مثنوی) یارآینه ست جانرا درحزن * درزخ آینه ای جان دم مزن یارحزن ونمده جانك آینه سیدرای جان آینه نك یوزینه نفس اورمه وکستا خلق ایدوب اکا مقابل طورمه تاسنك فعلکدن وقولکدن رنجیده اولمیه وروی قلبنی سترقیلمیه نته کم بیورورلر (مثنوی) تانبوشد روی خود رادردمت دم فروخوردن بباید هردمت * تاکم دردم یعنی علی الفور سکا کندو یوزنی اورتمیه پس هردم سکا خاموش اولق کرکدردم بونده علی الفور دیمکدر بعض نسخه ده ازدمت واقع اولمشدر سنك سوزکدن دیمك اولور (مثنوی کم زخاکی چون زخاکی یاریافت * ازبهاری صد هزاران وارياف * خاکدن کم میسن یعنی کم دکلسن چونکه برخاك بهاره منسوب اولاندن یاربولدی صدهزاراز هاربولدی بهاری دیه یانسبت ایچون اولورسه معنا بودر وبهاره منسوب اولاندن مراد باد وباران اولورپس بوده جائز اولورکه یانسبت ایچون اولمیه بوتقدیر اوزره معنی خاکدن کم دکلسن چونکم خاکدن بربهاردن یاربولدی صدهزارشکوفه وازهاربولدی (مثنوی) آن درختی کرشود یاریحفت * آزهوای خوش زسرتاپاشکفت * اول بردرخت که یاره جفت وقرین اوله لطیف هوادن باشدن آیاغه دلدیجلدی واوراق واثمارله مزین اولدی (مثنوی) درخزان چون دید اویار خلاف * درکشید اوروسرزبرلحاف * خزان وقتنده چونکم اودرخت یار مخالف کوردی اول درخت یوزنی وباشنی یورغان آلتنه چکدی یعنی تسترایلیوب برلنه یارلرنی اخفا ایلدی پس سالك اولنلره بونده تنبیه واشارت اولورکه اشجار ذوی العقولدن دکل ایکن یار موافق بولدقلری وقتنده ازهار واثمارلرنی وباطنلرینك اسرارلرنی ظهوره کتوروب شاد وخندان اولورلر ویارمخالف کوردکلرنده اختفاء واستتارقیلورلر پس سالك دخی بوصفتله متصف اولمق لازمدر (مثنوی) کفت یاربد بلا آشفتست * چونکه

اوآمد

اوآمد طریقم خفتنست) درخت لسان حاله ایتدی یارمز یاربلانك ظهوروشدتیدر چونکم یاربدکادی بنم طریق عادتم اویومقدر اکرچه کفتك قائلی درخت درلکن یارموافقی یارمخالفدن تمیزایلیوب یاربدن مجتنب اولان کسنه مراداولور (مثنوی) پس بخسبم باشم ازاصحاب کهف ** به زدقیانوس آن محبوس کهف * مجتنب اولان عارف دیرکه اویورم اصحاب کهفدن اولورم مغاره نك خوابی دقیانوسدن یکدر زیرادقیانوس برکافر پادشاه ایدی بونلری صنم پرستلکه دعوت ایلردی پس آنك مصاحبتنده کافراولوب بیدار اولمقدن مؤمن ومسلمان مغاره ده اویومق هزاربار اولی ایدوکن بیلدکلری ایچون آنك ضمنندن فرار ایدوب مغاره ایچره اختفا ایلدیلر قصه سی مشهوردرتحریره حاجت یوقدر بعض نسخده به زدقیانوس ان محبوس لهف واقع اولمشدر معنی اولهف وحسرتلك محبوسی دقیانوسدن یکدر دیمك اولور (مثنوی) یقظ شان مصروف دقیانوس بود * خواب شان سرمایهٔ ناموس بود) اول اصحاب کهفك یقظی یعنی بیدارلغی دقیانوسك مصروفی اولدی یعنی اویانقلق حالنده عمرلری دقیانوسك خدمت وصحبتنه خرج اولوب تلف اولدی آنلرك خوابی عرض وناموسك سرمایه سی اولدی وقرب حقه انلری واصل قیلدی پس مجرد بیدار اولمق مقبول دکادرچونکم جهاده معصیتله اوله کذلك خواب دخی مذموم دکادرچونکم علم ومعرفتله اوله (مثنوی) خواب بیداریست چون بادانشست * وای بیداری که باناداں نشست خواب معنای بیدارلقدرچونکم علم ومعرفتله درواى اول بیداره که ناداناله اوتوردی یعنی شول عالم که جاهل وغافل ایله صحبت قیلدی علمله نائم اولنلك نومی اندن هزاربارا ولی اولدی (مثنوی) چونکه زاغان خیمه بربهمن زدند بلبلان پنهان شدندوتن زدند) چونکم زاغان دنیا وبیهوده تازان هواویاوه کویان خطاخیمهٔ جمعیتی بهمن ضلالت اوزره اوره لر وچترانفاق واتحادی شتای فساد وغوایت اوزره قوره لر بلبلان باغ هدایت وعندلیبان کلزار ولایت پنهان اولورلر وسکوت قیلورلر (مثنوی) زانکه بی کازار بلبل خامشست * غیبت خورشید بیداری کشست انکچونکه کلزار سبز بلبل خامشدر یعنی غیبت کلزار وبهاره مقتضیٔ سکوت بلبل کویادرتنه کم غیبت خورشید پرضیا بیدارکش وجاذب نومدر مصرع ثانی مصرع اوله مثال اولور کما قدرنا وبویتده کنایه بودرکه بلبلان باغ ولایت وعندلیبان روضهٔ طریقت مادام که کلزار حقیقت اولمیه وبهار آخرت ظهوره کلمیه حقیقت حالی سو یلمکدن صامتلر ومافی البالی تقریرایلمکدن ساکتلردرزیرا احتجاب خورشید حقیقت مزیل انتباه وبیداری وجاذب غفلت واستتاریدر پس غیبت خورشید مناسبتیله آفتاب روحك بوعالمدن غیبت وغروبنه اشارت ایله خطاب ایدوب بیورورلرکه (مثنوی) آفتابا ترك این کاشن کنی * تاکه تحت الارض راروشن کنی * آفتاب معرفت رانقل نیست مشرق اوغیرجان وعقل نیست * ای آفتاب روح انسانی آخر بوکاشن جهانی ترك ایدرسن وتحت الارضه کیدرسن تاکه برلك التنی روشن ایلیه سن معرفت آفتابنه نقل یوقدر یعنی اکرمشرق آفتاب معرفت اولدکسه پس بیلکه حق بیلمك آفتابنه نقل یوقدر وآنك مشرقی جان عقلدن غیری دکادرهرشول کسه نك که عقل وجانی آفتاب معرفته مطلع اولدی نور وباقی مرتبه سن بولدی (مثنوی) خاصه خورشید کمالی کان سریست * روزوشب کردار اوروشنکریست علی الخصوص شول کماله منسوب اولان خورشید حقیقته نقل یوقدرکه اول جانبه منسوبدر وروز وشب آنك اعلی روشنکر لکدر (مثنوی) مطلع شمس آی اکر اسکندری * بعدازان هرجاروی نیکوفری * اکر اسکندر مشرب ایسك مطلع شمس حقیقت اولان عقل وجان عالمنه کل اندنصکره هرنه مرتبه یه وجانبه کیده سن نیکوفر وپرانورسن نته کم حضرت اسکندرذوالقرنین مطلع شمسه سبب اولان طریقه تابع اولوب حتی مطلع شمسه بالغ اولوب اول شمسی برقوم عالینك اوزرینه طالع بولدیکه اول قومله شمس مابینه جناب حق پرستر وپرده قیلمشدی کما قال الله تعالی فی حقه (ثم اتبع سببا حتی اذا بلغ مطلع الشمس وجدها تطلع علی قوم لم نجعل لهم من دونها سترا) پس سندخی سالك طریق الهی مغرب شمس روح اولان جسمانیت ونفسانیتی سیرایتدکدنصکره اسکدروار مطلع شمس حقیقت اولان جان ودله موصل اولان طریقه اتباع ایله حتی مطلع شمس حقیقته واصل اوله سن واول شمس حقیقتی برقوم عالی اوزره متجلی وطالع بوله سنکه آنلره شمس حقیقتك قتنده برحجاب یوقدر الاورفرت نور وکمال ظهور منثوی) بعدازان هرجاروی مشرق شود * شرقها پرمغربت عاشق شود * بعد الوصول الی مشرق شمس الحقیقه هرنه جانبه که کیده سن وهرقتنی شیئه توجه ایده سن مشرق نورحق ومطلع ظهور وجود مطلق اولور (واینما تولوا فثم وجه الله) سری ظهوره کلور وما رأیت شیئا الا ورأیت الله فیه معناسی سکادخی عیان اولور جمیع کائناتکه مشارق شموس اسما وصفاتدر سنك وجودلك مغربنه عاشق اولورلرکه سنك وجودلك شمس حقیقته حجاب اولدیغی جهتدن وآفتاب هویت آنکله محتجب اولدیغی حیثیتدن مغرب کبی اولور (مثنوی) حس خفاشت سوی مغرب دوان * حس

درپاشت سوی مشرق روان * سنك شب پره مثابه سنده اولان حس ظاهرلك مغرب جانبنه بلجيدر سنك درشتار
ايديجي حسلك مشرق جانبنه كيدبجيدر يعني حواس خمسهٔ ظاهرلك مانند خفاش مشرق انوار الهي اولان روح
طرفندن فرار ايدوب مغرب كبي اولان محسوساته بلجيدر ومدركات باطنك هر بري درپاش معارف در كه مشرق انوار
الهي اولان روح جانبنه روان اولجيدر (مثنوى) راه حس راه خرانست اى سوار * اى خرانرا نوم زاحرم شرم دار
حس ظاهر يولى خرلرلك يوايدراى سوار زيرا حس ظاهر خرلرده دخى وار درراى خرلره سن انلرلك حواسنده مزاحمسن
شرم لموت يعني اى هوا اسينه سوار اولان مرتبهٔ حواس ظاهره ده استحيا ايت وخرلر يولنى ترك ايت مرتبهٔ حواس
ظاهره ده قلان سن اسير غداو شهوت اولمقده خرلره ازدحام وير بجي سن بومنده وم اولان صفتدن استحيا ايت وخرلر يولنى
ترك ايت حرلر يولنه كت (مثنوى) پنج حسى هست جزاين پنج حس * آن چوزرسرخ وين حسها چومس) بوظاهرى
اولان بش حسدن غيرى بر بش حس دخى وار در كه اول حس حس مشترلك وقوهٔ واهمه وقوهٔ متفكره وقوهٔ خياليه
وقوهٔ حافظه در اول حواس باطنه قرمزى التون كبيدر وبو حواس خمسهٔ ظاهره بقر كبيدر (مثنوى) اندران بازار
كاهل محشرند * حس مس راچون حس زر كى خرند) اول بازارده كه محشرلك اهلى درلر مراد اصحاب آخرت وارباب
حقيقت درلر كه بونلره اهل محشر در نور مس مثابه سنده اولان حس ظاهرى زر كبي لطيف اولان حس باطن
كبي قيمتلو صاتون آلورلر يعني اهل محشرلك قتنده حواس ظاهره يه اعتبار بوقدر انلرلك قتنده مقبول اولان حواس
باطنه در كه انسانك حيواندن تميزى آنكله در ومعارف واسرار ولطائف اول حواس باطنه الهيه حاصل اولورا كرچه
بوحواس ظاهره دخى اسباب عمادندر لكن مطلق دكل بلكه انسان وعاقل اولديغى اعتبار ايله در (مثنوى) حس
ايدان قوت ظلمت مى خورد * حس جان آزافتابى مى چرد) بدنلرلك حسى ظلمت ازغنى بر يعني قلبه ظلمت وكدورت
ويرمكه باعث اولان قوت وغدايى پراما جان حسى برآفتابدن اوتلرآفتابدن مراد آفتاب حقيقيدر يعني جانك ادراكى
آفتاب حقيقيدن فيض آلور وغدا بولور درملك اولور (مثنوى) اى ببرده رخت حسها سوى غيب * دست چون موسى
برون آور زجيب) اى حواس مدركاتى عالم غيبه ومقام لاريبه ايلتن سالك (واضمم يدك فى جيبك تخرج بيضاء من
غير سوء) آيتنك مضمونى اوزره موسى واردست افكاركى جيب قلبكدن طشره كنور تانور معرفتله بيضاو پرانوار
كوره سن وعالمه ضيا كستراوله سن (مثنوى) اى صفاتت آفتاب معرفت * وافتاب چرخ بنديك صفت * كاه
خورشيد وكهى دريا شوى * كاه كوه قاف وكه عنقا شوى * اى رخت حواسى غيبت هويت الهيه جانبنه ايصال ايدن
عارف معرفت كونشى اولمق سكا صفتدر وبو چرخلك آفتابى برصفتلك بند ومقيد بدر كه اول منير لكدن انجق ظلمت
محسوسه يى ازاله ايدر اما اى آفتاب معرفت اولان عارف سن جميع اوصاف الهيه ايله متصف سن كاه خورشيد
اولورسن خلائق انوار الهى ومعارف واسرار ربانيله منور قيلديغلك حينيندن وكاه دريا اولورسن امواج حقايق
اشيايى محيط اولديغلك جهتندن اكر (ومن مطلعى نور البسيط كلمة * ومن مشرعى بحر المحيط كقطرة
قولنى دير سك شانكه لايقدر وكاه كمال رسوخ وثباتده كوه قاف اولورسن حقايق عوالمى احاطه قيلديغلك اعتبارايله
وكاهى موجود الاسم ومعدوم المسمى عنقا اولورسن وقاف حقيقت انسانيه يى مقر ومظهر قيلورسن عنقا هويت
الهيه وظهور ربانيه دن عبارتدر وقاف حقيقت انسانيه دن عبارتدر كه مظهر ومقر ظهور الهيدر قاف اولمسى
مظهر هويت الهى اولديغى اعتبارايله در وعنقا اولمسى كندويى فانى قيلديغى اعتبارايله در (مثنوى) وتونه آن باشى
نه اين در ذات خويش * اى فزون از وهمها وز بيش بيش) اى عارف برجهتدن هرنه اسمله مسمى اولسك لايق زيرا كون
جامع ونسخهٔ اعظم سن وحد ذاتنده نه بوسن ونه اوسن يعني نه خورشيد ونه دريا ونه قاف ونه عنقاسن اى سن اوهام
وعقولك ادراكندن فزونسن وزياده لكدن دخى زياده سن محصل عقول واوهام سنك ادراكنده قاصره در
وحقيقتك حقايق عوالمى حاصره در (مثنوى) روح باعملست وباعقلست يار * روح رابا تازى وتركى چه كار * امر
الهى اولان روح انسانى علم وعقللله يار در ونفخهٔ ربانى اولان روحلك عربى وفارسى وترك بيلمكله ولغات والفاظه
ميل ايتمكله نه كارى وار در بونلر روح حيوانى وعقل جزوينلك يارى ومحبوبيدر امار وح الهيه نلك يار ومحبوبى ربى سنى
بيلمك واسماوصفاتنى تعقل قيلمقدر عقل برنور الهيدر كه روحلك يار مشيرومدبرى وعملك منبع وشجرى كبيدر كما قال
الغزالى فى الاحياء العقل منبع العلم ومطلعه والعلم يجرى منه مجرى الثمر من الشجر والنور من الشمس والقمر
والرؤية من البصر (مثنوى) ازنواى بى نقش باچندين صور * هم موحدهم مشبه خيره سر * حضرت خداوندكار
جناب پروردكارلك اسرار بيچونى وكار بوقلمونى مشاهده سنده سائر واوج معانى وحقايق شئون الهيه ده طائر
ومكاشفهٔ تجلى افعال وصفات ذات احديته ده حائر اولوب كمال اشتياق وغايت استغراقلرندن مرأت روحده مرئى ونمايان

اولان جانانه خطاب ايدوب نور وحدتك غلبه سى واسطه سيله درحال مظهردن ظاهره ومرأتدن ناظره انتقال بيورو ب
خطاباعلى المحبوب الحقيقى ديرلر كه سندن اى ذاتنده بى نقش وبى رنك اولان محبوب حقيقى بوقدر صور كثيره واوصاف
واسماء متنوعه ايله هم مشبه اولنلر وهم توحيد وتنزيه قيلنلر خيره سردر موحدلك حيران اولمسى بجمال مطلقى مرأت
مقيده ده مشاهده قيلدقلرى وقتده اولور ومشبهلك حيرتى تنزيه وتوحيد واطلاق وعدم تقيد روحنه غالب اولدقده اولور
تته كم بيورورلر از تواى بى نقش يعني سندن اى بى نقش وبى رنك اولان پادشاه باچندين صور بوقدر تصاوير كثيره
وتماثيل بى نظيره ايله وهم موحداولنلر بوادئ معرفتده حيران وفيافى مشاهده ده خيره سرو واله وسركردان درزر
وبى نقشدن مراد ذات احديتدر زيرا وجودمن حيث هوهو غير وجود ذهنى وخارجى يعني لابشرط شئ اطلاقدن
وتقييددن وكلى وجزوى وعام وخاص وتشبيه وتنزيهدن مبرادر بوجمله سى بحسب مراتب ومقامات لازمهٔ ذاتدر
وچندين صوردن مراد اسماوصفات وشئونات وتجليات متنوعه در وبوقدر تعينات وتكثرات وتشخصات وتمثلات كه
محسوس ومرئيدر جمله سى مرايای مظاهر اسما وصفاتدر پس كثرات اسماوصفات وتجليات دن كثرات مظاهر لازم
كلوب بوقدر نقوش وشئون حاصل اولدى مشبه ايكى قسمدر برى صورى وبرى معنويدر مشبه صورى جناب حقه
جسم اطلاق ايدنلردر كيمى جوهر دردير لر وكيمى عرض دردير لر وكيمى متشابهاتدن اولان آيتلرلك ظاهرى مغناسنه اعتقاد
ايدوب (يدالله فوق ايديهم) وخلقت بيدى (الرحمن على العرش استوى) وبونلرامثالى آيتلرلك ظاهرنه اعتقاد ايدوب
حقه جوارح واعضاومكان اثبات ايدرلر نعوذ بالله واما مشبه معنوى اولدر كه حتى بحسب الظاهر قوللة تنزيه ايلرلكن
بحسب الباطن يقينى اولمديغندن جناب حقى بواشيادن ياخارج آكلر وياداخل وعرش وكرسيده اعتقاد ايدوب
باطلدن واسفلدن وارضدن تنزيه ايدوب پس اعتقادلرينه مناسب الله مجعول قيلدقلرندن مشبه معنوى اولمشلردر
اما موحد آنلردر كه جميع اشيايى مظاهر ومجالى حق بيلوب هيچ وجود مطلقدن غيرى برشيئى كورمزلر (مثنوى
كه مشبه رامو حد مى كند * كه موحد را صور ره مى زند * اول محبوب حقيقى هربار كه تجلى وحدت مطلقه ايله قلوب
مشبهينه تجلى ايليه مشبهى موحد ايلر وهر كاه كه من حيث المظاهر والصورة قلوب موحدينه تجلى ايليه متجلى فيه
اولان صورة انك بولن اورا كر اطلاق وتنزيهدن غافل قيلورسه والا فلا تغيير آخر كاه اولور كه اول محبوب حقيقى بجمال
وحدتدن نقاب كثرت وتعيناتى رفع ايدوب تجلى احديته قلوب مشبهينه تجلى قيلر پس هر مشبه بوشهود سيبله
عين موحد اولور وكاه اولور قلوب موحدينه من حيث المظاهر والصورة الظاهر تجلى قيلوب بومشاهده نك استغراقنده
موحد مرتبهٔ تنزيهدن دوراولورسه صورت انك بولن اورمش ارلور ولهذا قال سيد الطائفة (الجمع بلاتفرقة زندقة
والتفرقة بلاجمع تعطيل والجمع مع التفرقة توحيد) پس صورتك بول اورمسى وجود مطلقى مظاهردن برينه مقيد
قيلوب جميع اشيا ومظاهرده مشاهده قيلمقدن دور اولمقدر نته كم مناقب حضرت شمس الدين تبريزيده مسطوردر كه
بركون اوحد الدين كرمانى يى كورووب سؤال ايلديلر كه درجه كارى كفت ماه رادر طشت مى بينم كفت در كردن اكردنبل
نداردى جواب آسمان نه بيني يعني اوحد الدين كرمانى حضرتلرينك مشربى شاهد باز وبا بكار اقله مشهور ايدى حضرت
شمس نور الله بانواره سؤال ايلديلر كه نه مقام ونه مرتبه ده سن جواب ويردىلر كه ماه حقيقى وشاه احديتى طشت
وجود مهر وايانده ومطلع طلعت محبوبانده مشاهده قيلورم حضرت شمس بيوردىلر كه اكر كردن جانكده من وجه
مرض معنوى اولميدى ماه حقيقى بى آسمانى جميع موجوداتده مشاهده قيلوردك اما بومرتبه الله اعلم حضرت
اوحد الدينك اوائل حالى اولمقدر حضرت مولانا مقيد مراتب اولنلر ايچون بيورورلر * بيت * اى برادر بى نهايت
در كه ايست * برهر انجه ميرسى بالله مايست (مثنوى) كه ترا كويد زمستى بوالحسن * ياصغير السن يارطب البدن
حضرت مولانا بيورورلر كه اى محبوب حقيقت واى مرغوب ومطلوب اهل محبت كاه اولور كه كمال مستلكندن
سكا درباى بوالحسن اولان مولانا يا اصغير السن ديرسنى كوچلك يارطب البدن واى بدنى تازه محبوب ديمك
ابوالحسن كويدلك فاعليدر وابوالحسندن مراد حضرت مولانا كندولر ديدردليل وبرهان بودر كه بوبرقسام غزلدركه
ديوان شريفلرنده مسطوردر بتمامه اول غزل بودر * بيت * ياغزالا بين غزلان الين * انت عيني انت روحى فى البدن
ياصغير السن يارطب البدن * ياقريب العهد من شرب اللبن * صح عند الناس انى عاشق * غير ان لم يعرفوا عشقى لمن
روحه روحى وروحى روحه * من رأى روحين عاشا فى البدن * اقطعوا وصلى وان شئتم صلوا * كل شئ منكم عندى حسن
* يوسفى الوجه تركى القفا * ديلمى الخد رومى الذقن * اما حضرتلرينك كندولره ابوالحسن كنيتى مشهوردر كادر وياخود
ابوالحسن ديمكدن مراد حسن حسام الدين چلبينك ناميدر وحضرت خداوندكارا كاب حقيقى ديربوتقريبله
كندولره ابوالحسن بيوردىلر اوله وياخود ابوالحسن ديمك صاحب الفعل الحسن وياعقل الحسن وياخلق الحسن ديمك

اوله اما برشارح بومعنایه مطلع اوله ممش ای طالب اسرار الهی وای راغب رموز نامتناهی اکابر اولیا وسلاطین اصفیا
جمال باکمال حقی ایکی قسم اعتبار ایلشدر بری جمال مطلقدر اول جمال وحدت ذاتیدر من حیث هی هی وعارف
جمال مطلقی فنا فی الله وبقا بالله حالنده مشاهده قیلر وبری دخی جمال مقیددر وجمال مقید اولدرکه محبوب حقیقی
مظاهر روحانی ومجالی ومرایای جسمانیدن تجلی قیلدقده موحد اول جمالی آینهٔ اشیاده مشاهده قیلدقده عین جمال
مطلقك انوار وپرتوین مشاهد ایدر نته کم ابن فارض بیورر لر * بیت * وکل ملیح حسنه من جمالها * معار له بل حسن کل
ملیحة * پس هر نقدر دلبر ملاحت کردار ومهوش صاحب آثار وارایسه اول محبوب حقیقینك جمال باکمالندن
مستعاردر پس موحد کاه جمال مطلقی بلاقید ولا اطلاق مشاهده ایدر لر وکاه بحسب المظاهر والمجالی مشاهده
ایدر لر نته کم سلطان الموحدین ابویزید البسطامی بیورر لر انا الله وانا اسمع منه منذ ثلثین سنة والناس یظنون انی
اکلمهم هربار که بوکبار انوار لاهوت غالب واسرار جبروت طالع ولامع اولوب ظاهر ومظهر بونلرك چشم شهودینه واحد
اولوب اثنینیت وغیریت مرتفع اولور پس ظاهره خطاب ایلسه لر مرادلری اول مظهر دره متجلی اولندر لکن خلق عالم
بوسری فهم ایده مزلر نته کم ابن فارض بیورر لر * بیت * واوهمت صحبی ان شرب شرابهم * به سرسری فی اتتشافی
بنظرة * معاذالله که بوسلاطینك مخاطبه ومعامله سی سائر محجوبان بشریت ومحبوسان سجن طبیعت وشهوت
کبی اوله حفظنا الله وایاکم من سوء الخواطر الی الاکابر زیرا بومضمون اول علم مکنون وسر مخزوندندرکه حضرت
حبیب خالق بیچون بوعلمه اشارت بیورر لر ان من العلم کهیئة المکنون ولا یعلمها الا العلماء بالله ولا ینکرها اذا نطقوا به
الا اهل الغرة وحضرت حسن بن علیدن مرویدرکه بیورمشلر * بیت * ورب جوهر علم لو ابوح به (لقیل لی انت ممن یعبد
الوثنا) پس برکسه که بوعلمك حقیقتنه واقف اولمیه اول علمك اهلی السنه انکار جائزدکلدر نته کم بوآیت برهان ساطع ونص
قاطعدر (ولا تقف مالیس لك به علم ان السمع والبصر والفؤاد کل اولئك کان عنه مسؤلا) قال البیضاوی ولا تتبع مالم
یتعلق به علمك تقلیدا اکر ذات انساندن تجلی حق محال کورینورسه بوکا جواب بودرکه جمیع علماء مفسرین واولیای
موحدین متفقلردرکه حضرت موسایه تجلی شجرهٔ عنابدن ویاربر شجر اخضردن اولمشدر نته کم آیتله مذکوردرکه
بیورر لرکه (فلما اتاها نودی من شاطئ الوادی الایمن فی البقعة المبارکة من الشجرة ان یاموسی انی انا الله رب العالمین
پس تجلی حق احسن اشیادن ظهور ایدیجك اشرف اشیا که انساندر ولقد کرمنا اکرامیله معزز ومکرم (ولقد خلقنا
الانسان فی احسن تقویم) تشریفیله مشرف ومفخم اولمشدر پس بطریق الاولی تجلی حق انساندن ظهور ایده
بوملحده تحقیقك نهایتی بوقدر اما بوقدرله اکتفا اولندی احترازا عن التطویل (مثنوی) کاه نقش خویش ویران
می کند) ازپی تنزیه جانان می کند) کاه اولورکه جانانك تنزیه وتقدیسندن اوتری اول ابوالحسن کندونقش ظاهرین والوان
اوصاف باطنن ویران ایلرکه کمال تنزیه الهی افنای ظاهر وباطنده بولنور ومع بقیة الوجود کمال تنزیه موجود اولمز
فافهم تعبیرا آخر کاه اولورکه اول ابوالحسن کندی وجودی نقشن ویران ایلر وجودنی ویران ایلسی جانانك تنزیهندن
اوتریدر مادام که نقش وجود موهومی ویران اولمدقجه تشبیهدن وتقییددن خالی اولمز پس عارف محقق وکامل مدقق
نه صرف منزه ونه صافی مشبه اولور بلکه عارف بالله اولدرکه تنزیهی وتشبیهی جمع ایدوب محلنده تنزیه ومحلنده تشبیه
ایده نته کم حضرت شیخ اکبر بیورر لر * بیت * فان قلت بالتنزیه کنت مقیدا * وان قلت بالتشبیه کنت محددا * وان قلت
بالامرین کنت مسددا * وکنت اماما فی المعارف سیدا * هر عارفکه تشبیه وتنزیهی جمع قیلمه معارفده سید وامام اولدر
نته کم بوآیت کریمه ده تشبیه ایله تنزیه جمع اولمشدر (لیس کمثله شئ) تنزیهدر زیرا جمیع اشیانك مشابهتی وماثلتنی من کل
الوجوه نفی ایلدی (وهو السمیع العلیم) تشبیهدر زیرا حقه وغیری یه هم سمیع وهم علیم دینور (مثنوی) چشم حس را
هست مذهب اعتزال * دیدهٔ عقلست سنی در وصال * حس ظاهر چشمنك مذهبی اعتزالدر عقلك کوزی وصال
ومشاهده ده سنیدر یعنی معتزله طائفه سی که رؤیت الهی یه منکرلردر کذلك ظاهر کوزی واسیر حس اولان کسه که
حالا معتزله مشربنده درکه رؤیت الهی یه ومشاهدهٔ حقه قادر اوله من اما عقل معاد کوزی وصال الهی ومشاهدهٔ
ربانیده سنیدرکه رؤیت حقه اکر دنیاده واکر آخرتده منکردکلدر زیرا عقل کوزیله حق تعالی یی مشاهده ایلمك ممنوع
ومحال دکلدر نته کم حضرت عمرك (رأیت ربی بقلبی) وحضرت علینك لا اعبد ربالم اره بیورملری بومضمونی
مؤیدلردر (مثنوی) حضرهٔ حسند اهل اعتزال * خویش راسنی نمایند ازضلال * اعتزال اهل حس ظاهرك زبون
ومغلوبلریدر لیکن کندولرینی سنی کوسترر لرضلالتلرندن یعنی معتزله طائفه سی کندیلره اهل سنت واصحاب عدالت
اصل برزیوادعا ایلیوب واهل سنته طائفه مجبره دیوسویلیوب جهالتلرندن کندولرینی سنی کوسترر لرلکن سنت
وطریق عدالتدن خارج اولوب اسیر حس قالمشلردر زیرا کتاب وسنت رؤیت حقه دلالت وشهادت ایدرچونکم انکر کتاب

وسنته *

وسنته رؤیت حقه دلالت ایلین آیات واخباری تأویل ایدوب رؤیت اللهی انکار ایدرلر پس کندیلرینی سنی
کوسترنلری ضلالت وجهالتلرندن اولورزبون واسیر حس اولدقلرینه دخی مذهبلری شهادت قیلور (مثنوی) هرکه
در حس ماند اومعتزلیست * کرچه کوید سنی ام ازجاهلیست) هرکمکه حس ظاهره قاله اول معتزلیدر اکرچه اول اسیر
حس اولان کسه سنی یم دیرسه جاهلکندندر زیرا مذهب سنی اولدرکه حق تعالینك رؤیتنی ومشاهده سنی مقر
ومعتقددر (مثنوی) هرکه بیرون شد ز حس سنی ویست * اهل بینش چشم عقل خوش بیست * هرشول کسه که
حس قیدندن بیرون اولدی وبصر بصیرته جناب حقی مشاهده قیلدی سنی اولدر اهل بینش خوش بی اولان عقلك
چشمیدر یعنی اهل مشاهده خوش روشلو واطیف کیدشلو اولان عقل سنینك چشمیدرکه مشاهدهٔ حقی مقرر
ومعترفدر (مثنوی) کربدیدی حس حیوان شاه را * پس بدیدی کاوونخر الله را * اکر حیوانك حسی شاهی کوریدی
حیوانك حسندن مراد بوحس ظاهردرکه رؤیته حیوان ایله مشترکدر یعنی اکر بوحس حیوانی پادشاه حقیقتی
مشاهده قیلیدی پس کاوونخر اللهی کورردی کاوونخر حضرت حقی کورمك خود محالدر (مثنوی) کرنبودی حس دیکر
مرترا * جز حس حیوان زبیرون هوا * اکرسنك بوحس ظاهردن غیری حسك اولمیدی هواوهوسك طشره سندن
حس حیوانیدن غیری یعنی هواوهوسك خارجندن اولان حس حیوانیدن ماعدا سنکچون برآخر حس دخی
اولمیدی بویته مرهوندر (مثنوی) پس بنی آدم مکرم کی بحس مشترك محروم شدی * پس بنی آدم فجن مکرم
اولوردی فجن حیوانله مشترك اولان حس سبیله محروم اولوردی یعنی اکر بنی آدمك حواس باطنه سی اولمیدی وآنکله
ادراك معانی وحقایق قیلمیدی مکرم اولمزدی ومجرد حیوانله مشترك اولان حس سبیله محرمیت مرتبه سن
بولمزدی بومصرعده اولان حس مشترکدن مراد حیوان حسیله مشترك دیمکدر انسانده اولان حس مشترك مراد
دکلدر وحس مشترکه فجن محروم اولوردی دیمك دخی معنی دکلدر (مثنوی) نامصور یامصور کفتنت * باطل آمد کی
زصورت رفتنت * نامصور یامصور پیش اوست * کوهمه مغزست وبیرون شد زپوست * اولکی مصور نون نافیه ایله
وثانیکی مصور فتحتنده ایکی نقطه سی اولان یا ایله درنامصوردن مراد مرتبهٔ احدیت یعنی ذات بحت الهیدرکه تصویر
وتصور اولمدیغی حیثیتدن نامصوردر بلکه من حیث هی هی اطلاق وتقییددن وتعریف وتوصیفدن مبرا ومنزه
اولدیغی جهتدن نامصور تعبیری صحیح اولور ومصوردن مراد مرتبهٔ واحدیت درکه ذات الهی بومرتبه ده جمیع
اسما وصفاتیله متصف ومصوردر وجناب حقه صورت اطلاقی عند المشایخ الصوفیة والکلامیه جائز وثابتدر نته کم
لسان شرعده دخی وارد رقال علیه السلام ان الله خلق آدم علی صورته ای علی اسمائه وصفاته دیمکدر یاخود
نامصوردن مراد جناب حق اولهٔ مشهود ومعین اولمدیغی حیثیتدن ومصوردن مراد انبیاء واولیاء اولهٔ ویاخود
صورت جمیع اشیا اوله پس معنی دیمك اولورکه ای سالك سنك نامصور اولان ذاتدن ویاخود متصور اولان اسما
وصفاتدن ویاخود نامصور اولان ذات خدادن ومصور اولان انبیا واولیادن وسائر اشیادن سویلمکلکك باطل کادی
وبی معنی وبی حاصل اولدی صورتدن کتمکسز وکندیکی بشریت وحیوانیتدن خلاص ایتمکسز مصور اولان ذات
ربانی ویاخود مصور اولان اسما وصفات الهی وانبیا واولیا واشیای نامتناهی اول کسه نك علمنك اوکنده وشهود قلبنك
نظرنده درکه اول کسه لب لباب معنوی مرتبه سن بولمش وقشور عقول جزئی وپوست فهم وادراك صوریدن منسلخ
اولمشدر وصورتدن معنایه کذر قیلمشدر وعلم وعرفانی حقدن آلمشدر (مثنوی) کرتو کوری نیست براعمی حرج
ورنه روکا اصبر مفتاح الفرج * اکرسن ای اسیر حس اولان کسه مشاهدهٔ الهیدن کورمایسك (لیس علی الاعمی حرج
مقتضاسنجه اعمی اوزره حرج وتکلیف یوقدر واکر کوردکل ایسك یوری صبر ایله که صبر فرجك مفتاحیدر
والصبر ضیاء فهواسنجه صبر ایلمك قلبك ضیا ومصباحیدر (مثنوی) پردهای دیده راداروی صبر * هم بسوزدهم
بسازدشرح صدر * کوزلك پرده لرنی صبر داروسی هم یاقرهم صدرلك شرحنی دوزریعنی دیدهٔ دلك پرده لرنی که آکدن
مراد غفلت وجهالت ومحبت دنیا ومیل ماسوادر صبر قیلمق ونفسی آرزوسندن منع ایلمك داروسی اول پرده لری
یاقروهم انشراح صدر وفسحت قلب دوزرتجن سینهٔ انسانی منشرح ومنفسح اوله علامتی اولدرکه دار غروردن
متباعد اولور ودار سروره انابت قیلور وموت کلمزدن اول اکامتهیٔ اولور (مثنوی) آینهٔ دل چون شود صافی وپاك *
نقشها بینی برون از آب وخاك * کوکل آینه سی چونکه محبت ماسوا پاسندن صافی وپاك اوله آینهٔ دلده آب
وخاکدن خارج نقشلر کوررسن یعنی عالم غیبك صور واشکالی مرأت قلبنده ظاهر اولوب اکا نظرایر کوررسن (مثنوی
هم ببینی نقش وهم نقاش را * فرش دولت راوهم فراش را * هم نقشی وهم نقاشی کوررسن دولت فرشنی وهم آنك
فراشنی مشاهده قیلورسن فراشدن مراد برموجب (والارض فرشناها فنعم الماهدون) حق تعالیدر وفرش دولتدن

مرادیا ارض جنت ویا ارض حقیقتدر کہ اکا عالم مثال دخی در لر (مثنوی) چون خلیل آمد خیال یار من * صورتش
بت معنی * اویت شکن * خلیل دوسته وصدیقه در لر درونه وقلبه متخلل اولدیغندن اوتری خلیل تسمیه اولندی
کما قال الشاعر * بیت * قد تخللت مسلک الروح منی * وبه سمی الخلیل خلیلا * بو محلده بمعنی صدیق اولسه ده جائزدر
لکن بمعنی متخلل اولسه دخی اعلادر تقدیر بر معنی چونکم بنم درون وباطنمه متخلل کلدی حق یولنده اولان یارملک خیالی
اول خیالك صورتی بت ومعناسی بت شکندر ویا خود اول یارلك صورتی تندرخدوم ومطمح نظر اولدیغی حیثیتدن
ومعناسی بت شکندر جمیع اصنام صوری ومعنوی یی نفی وازاله ایدوب اثبات توحید حقانی ایلدیکی جهتدن یعنی دین
محمدیده یارودلدار اولان شیخ ولایت شعارلك صورتی مخدوم ومعظم ومطاع ومحبوب اولدیغی جهتدن (اتخذوا
احبارهم ورهبانهم اربابا من دون الله) آیتنك فحواسنجه اللهدن غیری متخذ اولان ربه وتنه نوعا مشابه اولورلر لکن
بونلر من دون الله اولان ارباب واصنام کبی اصنام دکلدر بلکه بونلرلك معناسی حضرت خلیل کبی ارباب متفرقه یی
کسر ایدیجی واصنام متنوعه یی نفی ایدیجیدر وبونلره اولان خدمت وعبودیت عین خدایه در (مثنوی) شکر
برد انرا که چون اوشد پدید * در خیالش جان خیال خود بدید * تعظیم وثنا اول اللهه که چونکم اول یار حقیقی بدید
وظاهر اولدی آنك خیالندن جان کندی خیالن وجمالن کوردی یعنی اول کاملك جمال وکمالی خیالی چونکم
مرآت باکمده بدیدار وآشکار اولدی برموجب حدیث (المؤمن مرآة المؤمن) جانم اول حضرتك آینهٔ خیالنده کندی
جمال باکمالنك خیالنی مشاهده قیلدیکه اولیا میزان خدا وآینهٔ مجلی درکه هرکس کندی مقدارنی بیلمك استسه
آنلرلك میزانیله بیلور (مثنوی) خالك در کاهت دلرامی فریفت * خالك بروی کوزخاکت محی شکفت * غائبدن مخاطبه
التفات بیورب دیرلرکه ای یار حقیقی سنلك درکاه ولایتینا هکك خاکی بنم قلبمی فریفته ایلدی طبراق اول کسه نلك
اوزرینه اولسونکه خاککدن تعجب ایلدی یعنی کندوسنی خاککدن زیاده بکندی ویا خود سنلك خاککدن ظهور
ایلدی بو بیتده یار حقیقی اولان مرشده کمال تعظیم وتفخیم لازم اولدیغنه تنبیه بیورلر (مثنوی) گفتم ار خوبم بپذیرم
این ازو * ورنه خود خندند بر من زشت رو * مخاطبدن متکلمه التفات ایدوب بیورلر لر بن کندی کندیمه دیدم که
اگر بن نفسمده وحدذاتمده محبوب ایسم بو فریفته لکی وخالك درکاهنه اولان شیفته لکی قبول ایدرم اول یار
حقیقیدن واگر بو مرتبه فریفته لکی قبول ایتزسم خودبنم اوزریمه کولرلر زشتر ولر برکسیه که کوله
نه وجهله خوبرو اولور (مثنوی) چاره آن باشد که خود را بنگرم * ورنه او خندد مرا من چون ترم * او جمیلست و
محب للجمال * کی جوان نوکر بندد پیرزال) برکسه کندی کندی یه یار حقیقینك محبتن وآنك قتنده کندینك محبوبلکن
بیلمکه چاره اولدرکه کندی یه نظر ایلیه اگر کندیده یار حقیقی یه کمال میل ومحبت کورسه بیله که یارلك دخی اکمال میل
ومحبتی واردرکه محبك محبتی محبوبك محبه اولان محبتندن حاصلدر ولهذا قال علیه السلام (من کان یحب ان یعلم منزلته
عند الله فلینظر منزلة الله عنده فان الله ینزل العبد من حیث انزله العبد من نفسه) انکچون حضرت مولانا بیورلر
چاره اولدرکه بن کندیمه نظر ایلیم اگر بن اول یاره کالیله محب ایسم اول دخی بکا کالیله محبدر واگر دکل ایسم اول بکا
کولر واستهزا قیلر بن آنی نیچه آلورم که بن زشتلك صفتیله که عدم میل ومحبتدر موسوم اولمش اولورم پس خوب زشتی
سومك ومليح قبیحه محبت ایلمك عادة اللهده مشهور وموجود اولمشدر ولهذا قال علیه السلام (ان الله جمیل یحب
الجمال سخی یحب السخا جواد یحب الجود نظیف یحب النظافة) رواه ابو سعید والجمال یقع علی الصور والمعانی
والمعنی ای جمیل الفعال وکامل الاوصاف یحب جمیل الافعال وکامل الاوصاف پس ان الله طیب لا یقبل الا طیبا
حدیثی دخی بو معنایه دلیل والجنس الی الجنس یمیل قولی دخی برهان جلیلدر جنسیت علة الضمام اولور مثلا
کورمزمیسن لچن برتازه جوان برقوچه قری یی آلوب اکا محبت والتیام قیلورمی زیرا عدم جنسیت علت مبایندتدر
بیت * کند هر جنس باهم جنس پرواز * کبوتر با کبوتر باز با باز * کما قال الله تعالی فی کتابه المبین (الخبیثات للخبیثین
والخبیثون للخبیثات والطیبات للطیبین والطیبون للطیبات) بو آیت کریمه اگرچه حضرت عائشه حقنده وارده
اولمشدر لکن مثل مجرا سنه جاریه درکه هر طیب طیبه وخبیث خبیثه نك مقارنت ومنادمتی ایچون ضرب مثل
اولور (مثنوی) خوب خوبی را کند جذب این بدان * طیبات الطیبین بر وی بخوان * خوب خوبلغی جذب ایلر
اگر یا وحدت ایچون اولورسه خوب اولان برخوبی جذب ایلر بونی بیل یعنی ذاتنده محبوب اولان کندی کبی
بر محبوبی صید ایلر واگر میل قیلور بو معنایه اقرار قیل اگر بو کا دلیل استرسك (الطیبات للطیبین) آیتنی بونك اوزرینه
اوقو که طیب طیبی جذب ایلدیکنه بو شاهد قویدر (مثنوی) در جهان هر چیز چیزی جذب کرد * کرم کرمی را کشید
وسرد سرد * جاندہ هر نسنه بر نسنه یی جذب ایلدی انکچون که ما بینلرنده قدر مشترك البته بر جنسیت اولدی اسی

اسی بی وصووق صووغی چکدی زیرا حرارت حرارتله جنس وکذلك برودت برودتله جنسدر پس هر جنس جنسنی
کندی جانبنه جذب ایدر (مثنوی) قسم باطل باطلانرامی کشند * باقیان از باقیان هم سرخوشند * باطل قسمی
باطلاری چکرلر وکذلك حق وباقی اولنلر حق وباقی اولنلردن هم سرخوشلردر باقیلردن مراد صالحاتدر هرنه دن
اولورسه اولسون کما قال الله تعالی (والباقیات الصالحات (مثنوی) ناریان مر ناریانرا جاذبند * نوریان مر نوریانرا
طالبند * ناریلر ناریلری جذب ایدیجیلردر یعنی ناره منسوب اولان ونار دن وجوده کلان طائفه جنسیتلری حسبیله
بری برلرینی جاذبلردر نوریلر هم نوریلری طالبلردر یعنی نوره منسوب اولان نوردن ظهوره کلان قوم هم بری برلرینی
طالبلردر نوریلردن مراد انبیا واولیا وملائکه وصلحا ومؤمنین اولور (مثنوی) چشم چون بستی ترا تاسه گرفت * نور
چشم از نور روزن کی شکفت * چشم چون بستی ترا جان کندنیست * چشم را از نور روزن صبر نیست * تاسهٔ تو جذب
نور چشم بود * تا به پیوند دنور روزنرود * بو ابیات شریفه بی جنسیت علت ضم اولدیغنه وهرشیئی کندی جنسی
جذب وتسخیر قیلدیغنه مثال بیورلر لرکه مثلا چونکم کوزکی بغلیه سن سنی تاسه وغم طوتر زیرا نور چشم نور روزندن
قچن صبر ایلر کوزکی چونکم بغلیه سن سکا جان کندنلك یعنی کمال اضطراب والم واردر زیرا چشملك نور روزندن صبری
بوقدر پس بو تاسه وظلمت مفارقت جنسدن حاصل اولور وسنلك تاسه لك جاذب نور چشم اولور تاکم علی الفور
کندی جنسی اولان نور روزه اوله شور معلوم اولدیکه جنسیت علت ضم وعدم جنسیت علت تاسه وغم اولمق مقرردر
مثنوی) چشم بازار تاسه کبر دمر ترا * دانکه چشم دل به بستی بر گشا * ان تقاضای دو چشم دل شناس * کو همی
جوید ضیای بی قیاس * اگر کوزلك آچق ایکن سنی تاسه طوتر سه بیلکه کوزکل کوزنی بغلدلك آنی آچ تاغم والمدن
خلاص اوله سن کو کلده اولان اول تاسه واضطرابی قلبك ایکی کوزینلك تقاضاسی اکله که اول دیدهٔ دل ضیای
بی قیاس طلب ایلر که اول نور خدادر اول دم که دیدهٔ دل آنی بوله ظلمت نمدن آزاد اولور (مثنوی) چون فراق آن دو نور
بی ثبات * تاسه آوردت گشادی چشمهات * چونکم بو ایکی بی ثبات اولان نورلك فراقی یعنی نور چشم ونور روزنلك
افتراقی سکا تاسه وانقباض کتوردی صبر ایتیوب کوزلرلك آجدلك (مثنوی) پس فراق آن دو نور پایدار * تاسه می آرد
مرا نرا پاس دار * پس امدی اول ایکی پایدار اولان نورلك فراقی دخی تاسه کتورر تحقیقا آنی حفظ طوت مراد قلبك ایکی
کوزینلك نوریدر واول ایکی کوزدن مراد بری دیدهٔ عقل وبری دیدهٔ قلبدر که اکا بصیرت دیرلر پس دیدهٔ عقل ودیدهٔ قلبك
نورلرینی سالکه حفظ ایلمك لازم اولنلردندر تا انك زوالیله ظلمت دائمیه یه مبتلا اولمیه وابدی تاسه وغملرده قالمیه
مثنوی) او چومی خواند مرا من بنگرم * لائق جذبم وباید بیگرم * اول محبوب حقیقی چونکم بنی دعوت ایلرنسه کم
والله یدعو الی دار السلام) ودخی والله یدعو الی مغفرة لکم) آیتلرینك فحواسنجه اول جمیع بنده لرنی دار سلامه ومغفرت
وقربت مرتبه سنه دعوت ایلرین نظر ایلیم آنك جذبنه لایقمیم ویا خود نالایق بد بیگرمیم اگرچه اول حضرتك
دعوتی جمیع عبادنه عامدر لکن آنك جذبنه وقربنه لایق ومستعد اولمین کمسه لره نسبت اول دعوت معنی استهزاء
وتهکمدر (مثنوی) گر لطیفی زشت را در بی کند * تا سخری باشد که او باری کند * مثلا اگر بر لطیف محبوب زشتی
ارد ینه ایلیه ودار سعادتمه کل سنی خوان وصالمله طو ایلیم دیو سو ایلیه بر مسخره لق واستهزا اولورکه اول محبوب اول
زشت وقبیحه ایلرپس ای دعوت حقله مدعو اولان کسه گر کدرکه اولا کندی یوزنی کوره سن ملیح الوجه میسن ویا خود
قبیح الشکل میسن مقدم کندوفی امتحان ایلیوب برخوشجه کور (مثنوی) کی بینم روی خود را ای عجب
تا چه رنگم همچو روزم یا چو شب * ای عجب کندی یوزنی قچن کوریرم تا که رنگم روز کبی میم ویا خود شب ظلمانی کبی
میم بو بیتده امحاض نصح ایلمك ایچون کندیلرین محل نصحه ادخال ایدوب علی قاعدة اسلوب الحکیم غیریله تعریض
مراد ایدرلر (مثنوی) نقش جان خویش می جستم بسی * هیچ می ننمود نقشم از کسی * کندی جانمك نقشنی وصورتنی
چو قلق طلب ایلدم تا برکسه نك مرآت وجودنده مشاهده ایلیم برکسه دن بکا هیچ جانمك نقشی کورنمدی (مثنوی
گفتم آخر آینه از بهر چیست * تا بداند هر کسی کو چیست کیست * کندیمه ایندم آخر آینه ندن اوتریدر یعنی آینه
بوندن اوتریدر تا هر برکسه کوره که اونه شیئدر وحد ذاتنده کیمدر (مثنوی) آینهٔ آهن برای پوستهاست * آینهٔ
سیمای جان سنگی بهاست * آهندن اولان آینه وزجاجه دن اولان مرآت پوستلردن وظاهرده اولان صورتلردن
اوتریدر اما جان سیماسنك آینه سی یعنی علایم جانی کوسترن آینه سنکین بهالودر یعنی زیاده ذی قیمت وآغر بهالودرکه
بغایت کیمیادر (مثنوی) آینهٔ جان نیست الا روی یار * روی آن یار یکه باشد زان دیار * جانمك آینه سی دکلدر الا یارلك
یوزیدرکه هرکسك اشکال باطنی صفات جانی اندہ نمایان اولورلر بو یارلك یوزی که اول یار اول دیاردن اوله وحقیقت
شهرنه انتساب قیله (مثنوی) گفتم ای دل آینهٔ کلی بجو * رو بدریا کار برناید زجو * حضرت خداوندکار قلب

شر یغلرینه خطاب بیورورلر که دیدم کندی قلبمه که ای کوکل آیینهٔ کلی طلب ایله آینه کلدن مراد اسم ذات ومستجمع
جمیع صفات اولان اسم الله الاعظمدر آیینه سی اولان کامل انساندر که حضرت حق آنده جمیع اسماواوصافیله روتما
اولمشدر وبو کامل بحر محیط اسرار وفضائلدر وسائر مشایخ بو کانسبت انهار وجداول کبیدر پس دله دیدم که بحر
زخار اسرارخدایه کت ای دل انهار کبی اولنلردن کار حاصل اولمز وآنلردن سالک مراد کلی بولمز (مثنوی) زین طلب
بنده بکوی نورسید * دردمریم را بخرما بن کشید * بو آیینهٔ کلی طلب ایتمکدن وبحر اسرار جانبته کتمکدن ای
مرشد نیکخوی بوعبد پیرجوی سنك کوی کل بویکه یتشدی نته کم دردمریمی خرما آغاجنه چکدی کذلك
درد ظهوری ولدروحانی برخوای (فاجاءها المخاض الی جذع النخلة) سن نخلهٔ ربانیلك ظل حمایتنه کتوردی بوندن
مراد یاحضرت شمس الدین تبریزی ویاخود برهان الدین محقق ترمدی اولهٔ یاخود حضرت خداوند کاره مرآت اولوب
جمال باکمالریی انلرك مرآت وجودلرنده کوردکی ملابسه ایله حضرت صلاح الدین ویاخود حسام الدین اولسه دخی
قابلدر (مثنوی) دیدهٔ تو چون دلم را دیده شد * این دل نادیده غرق دیده شد * ای یار پسندیده وای دلدار برکزیده
چونکم سنك دیده لریمم کو کلمدیده اولدی یعنی سنك رؤیت بقینك ومشاهدهٔ اعیانك اول دمده که بنم قلبمه کلدی
وقلبم دیده منزله سنده اولدی بودل بی بصیرت سرتاسر غرق عین رؤیت اولدی (مثنوی) آیینهٔ کلی ترادیدم ابد * دیدم
اندر چشم تو من نقش خود * ای یار حقیقی آیینهٔ کلی یعنی مظهر جمیع اسما وصفات الهی سنی کوردم ایدی وازلی
وابدی آیینهٔ کلی روح محمدیدر پس اول روح اعظمك هر دورده بروارث اکملی آیینهٔ کلیدر ای انسان
کامل بن سنك عینکده کندی نقشمی کوردم وصورت حقیقی می مشاهده قیلدم (مثنوی) گفتم آخر خویش را من
یافتم * درد وچشمش راه روشن یافتم * کفت وهم کان خیال تست هان * ذات خود را از خیال خود بدان * اولدیکه
سنك عینکده احسن التقویم اولان صورت اصلیه می کوردم دیدمکه آخر حقیقته کندمی وذاتمی بن بولدم واول
یارك ایکی کوزنده بن راه روشن بولدم یعنی اول یارك عین قوت علمیه وعملیه سنده ویاخود عین ظاهر وباطننده راه
روشن وطریق مبرهن اولان صراط مستقیمی بولدم دیدم پس قوت وهم درحال غلط انداز اولوب ودغدغه ومغلطه
ویروب دیدیکه آکاه اولکه بوکوردیکك صورت سنك حقیقت ذاتك دکلدر بلکه خیالکدر کندی ذاتکی خیالکدن
کبرو بیل وذات اصلیه کی خیالکدن تمیز قبل بو بیتده تنبیه واردر قوت واهمه نك انسانه کمال مغلطه سندن وزیاده
حکومت وسلطنتندن زیرا انسان هر نقدر کامل العقل اولسه ینه مغلطهٔ وهمدن خلاص ممکن دکلدر کما قال الشیخ
الاکبر (اعلم ان الوهم هو السلطان الاعظم فی هذه النشأة الانسانیة ولابد ان یحکم علی العقل فان العاقل ولو بلغ فی عقله
کمالا لا یخلص عن احکام الوهم علیه (مثنوی) نقش من از چشم تو آوازداد * که منم تو تو منی در اتحاد * کاندرین
چشم منیر بی زوال * از حقایق راه کی یابد خیال * اولدمکه قوت واهمه بکا بومعارضه یی قیلدی بنم نقش اصلیه
وصورت ازلیدم ای یار حقیقی سنك مرآت عینکدن بکا آواز ویردی وعلی طریق التقویة والاعانة خبر ایرکوردیکه
صفین مغلطهٔ وهمه باقیه وکندوفی نارتغرقه یه باقه که سن بن وسن عین بن سن اتحاددده مغایرت واثنینیت یوقدر وعالم
وحدتده اتحاد عند الکلامیه شئ مغایر ینك براولمسنه دیرلر وعند المشایخ الصوفیة شئ واحد اوزره اعتبارات
وهمیه وخیالیه ایله حاصل اولان مغایرتك مرتفع اولوب شئ واحدلك وحدتی ظهوره کلمسنه دیرلر پس بعد ظهور
کمال الاتحاد الازلیة فی مرآة ذات الالهیة بوعین منیر بی زوال ولا یزاله حقایق اسما وصفاتدن وهم وخیال نیچه یولر
بولور ومکس وهم وخیال پرضلال آسمان اعیانه نوجهله پرواز قیلور مرآت ذات انسان کاملده مرئی اولان صورت
اصلیه حقیقتدر فالحقیقة لا تتقلب فخواسنجه مجرد قوت وهمیه نك منقلب ومتغیر توهم ایتمسیله متغیر وحال
وخیال کبی متحول ومتبدل اولمز (مثنوی) درد وچشم غیر من تو نقش خود * کر ببینی ان خیالی دان ورد * زانکه
سرمه نیستی درمی کشد * باده از تصویر شیطان می چشد * اول یار حقیقی بکا دیدیکه ای رفیق طریق وای شفیق
شقیق اکر نقش ازلیه وصورت اصلیه کی بنم ایکی کوزمدن غیریده کورسك یعنی عینین قوت علمیه وعملیه دن غیریده
ویاخود عین ظاهر وعین باطنمدن غیریده مشاهده قیلمسك وبندن غیریلك دخی ایکی عینی سکا سنك نقش وصورتکی
کوسترمسه لر واندن سکا خبر ویرمسه لر آنی خیال ومردود بیل انکچون که انلرك هر بری عین وجود لرینه بوقلق سرمه سنی
وفنایه منسوب اشیانك میل ومحبتی کلمنی چکرودهان دللری بادیی تصویر شیطاندن ایچر پس کمال نورانیتله منور
اولمین چشم پرآفات وبغایت صفوت وجلا ایله مصفا ومجلا اولمین مرآت بر نقشی کما هو حقه نیچه کورر ونوجهله
کوسترر بوزین کورملك استین آیینهٔ مجلاده کورر وجمالن کورملك استین دیدهٔ بینایه کوسترر فافهم هذه النکات
الشریفة ولا تغفل عن اسرارها اللطیفة (مثنوی) چشمتان خانه خیالست وعدم * نیستها راهست بیند لاجرم

انلرك کوزی عدملك وخیالك خانه سیدر لاجرم بو اجلدن بوقلری وارکورر یعنی دنیا ومافیها که بوق منزله سنده در
وارکورر وآخرتی ومافیهایی بوق کورر چشم قلبی مقام خیال وعدم اولان کسه لرلك شاقی بودر (مثنوی) چشم من
چون سرمه دید از ذوالجلال * خانهٔ هستیست نه خانهٔ خیال * اما بنم چشمم ذوالجلالدن سرمه کوردی پس وجود
وبقا خانه سیدر خیال خانه سی دکلدر (مثنوی) تا یکی مو باشد از تو پیش چشم * در خیالت کوهری باشد چو پشم
مادامکه ماسوادن سنك چشمك اوکنده برموی اوله سنك خیالکده برکوهر پشم کبی اولور یعنی معنا جوهر کبی
ذی قیمت اولان شئ سکادون وحقیر کورینور (مثنوی) پشم را آنکه شناسی از کهر * کز خیال خود کنی کلی عبر *
پشمی کوهردن اول وقت اکارسن یعنی ایوی کدن اول زمانده فرق ایلرسن که کندی خیالکدن باتمام عبور وکذار
ایلیه سن (مثنوی) یك حکایت بشنوای کوهر شناس * تا بدانی تو عیار از قیاس * بو خصوصه ای کوهر شناس
بر حکایت ایشت واندن حصه پذیر اولوب آنکله ایش ایت تا سن عیانی قیاسدن یله سن ومشاهده یی مقایسه دن فرق
وتمیز ایلیه سن اول حکایه بودر (هلال پنداشتن آن شخص در عهد عمر رضی الله عنه خیال را (مثنوی) ماه روزه
کشت در عهد عمر * بر سر کوهی دویدند آن نفر) حضرت عمرلك زمان شریفنده رمضان آیی اولدی برطاغمك باشی اوزره
اول زمانده اولان نفر یلدیلر وصعود ایلدیلر (مثنوی) تا هلال روزه را کیرند فال * آن یکی کفت ای عمر اینك هلال
تا رمضان شرمفك هلالنی فال طوته لر یعنی تعین وتبرلك ایدوب ماه رحمته مسرور اوله لر برکسنه حضرت عمره خطاب
ایدوب ابتدای ای عمر هلال اشته (مثنوی) چون عمر بر آسمان مه راندید * کفت کین مه از خیال تو دمید * چونکم
حضرت عمر آسمان جانبنه نظر ایلدی آسمان اوزره ماهی کورمدی حضرت عمر اول کسیه دیدی که بو ماه سنك
خیالکدن ظاهر اولدی (مثنوی) ورنه من بینا ترم افلان را * چون نمی بینم هلال پالان را * بو خسه بن اه الا کی سندن
زیاده کوریجی یم پالان اولان هلالی بن نیچون کورمیم (مثنوی) کفت ترکن دست وبر ابر وبمال * انکهان تو بر نکر
سوی هلال * حضرت عمر اول کسیه ایتدی الکی یاش ایله وقاشك اوزره سوراندکه نصکره سن هلال جانبنه نظر ایله
منتوی) چونکه او ترکردا بروممه ندید * کفت ای شه نیست مه شد ناپدید * چونکه اول کسه قاشنی یاش ایلدی یعنی
پرمغیله سیلدی ماهی کوره مدی اول کسه حضرت عمره ایتدی ای شاه ماه بوقدر ناپدید اولدی (مثنوی) کفت آری
موی ابروشد کمان * سوی تو افکند تیری از کمان * حضرت عمرا کا ایتدی بلی قاشك قبلی کمان اولدی سنك جانبکه کمان
کماندن برخیال تیرنی براقدی (مثنوی) چون یکی موکرشد اوراراه زد * تا بدعوی لاف دیدی ماه زد * چونکه
براکری قیل اول کسه یه راه زن اولدی وانی غلطه براقدی تا کم دعوای ماهك کورمه سی لافنی اوردی (مثنوی)
موی کژ چون پردهٔ کردون بود * چون همه اجزات کژ شد چون بود * براکری قیل چونکم جرخ کردونه پرده اوله
چونکه سنك جمیع اجزالاکری اوله نیچه اولور یعنی جمیع اعضا وافعالنده استقامت اولمیه سن نه مرتبه لاف ودعوا ایله
مغرور اولورسن ونه مرتبه مشاهده ومعاینه لافن اورورسن بوندن قیاس ایله (مثنوی) راست کن اجزات را ز راستان *
سر مکش ای راست روزان آستان * جزو لرنی راستلردن راست ایله یعنی ای مدعی اولان اهل ضلالت جمیع اجزا
واعضاکی طریق حقده راست وصادق اولان صالحلردن راست ومستقیم ایله ای طوغری یولرینجی اول آستانه باش
چکمه یعنی راستلردر کاهندن معرض اولمه تا کم راست اوله سن واستقامت مرتبه سن بولاسن (مثنوی)
هم ترازو را ترازو راست کرد * هم ترازو را ترازو کاست کرد * هم ترازوی ترازور است ایلدی هم ترازوی ترازو ناقص
ایلدی یعنی قپن برترازو صحیح الوزن وکامل العیار اولسه وخلقك صحیح الوزن اولمسنه اعتقاد قیلسه برناقص اولان
ترازوی کتوروب انك سنك وقیه سیله راست ایدرلر وبعض زمانده برصحیح الوزن وکامل العیار اولمین ناقص میزانه
برآخر میزانی وزن ایدرلر وآنك ناقص اولان وقیه وسنکنه بلا تجربة اعتماد ایدوب حالی اوزره قورلر اول قیاس اولنان
ترازو ناقص قالور وبو مثال اولور شول کسه لرحقنده که برکامل ومکمله راست کله وانك اعمال واحوالیله کندوبی
وزن قیله اخر الامر اول دخی کامل اولور وشول کسه که برناقص کسیه راست کله وکندوبی انکله وزن قیله وکامل اولنلره
واصل اولمغه بذل همت قیلیه آخر الامر اول دخی ناقص قالور (مثنوی) هر که با ناراستان هم سنك شد *
در کی افتاد وعقلش دنك شد * هر شول کسه که نا راستلره هم سنك اولدی یعنی صادق ومستقیم اولمیان ناقصلره
کندی سنی وزن قیلدی وانلره مقارن ومصاحب اولدی اول کسه کلکه وناقصلغه دوشدی وانك عقلی دنك وحیران
اولوب شاشدی (مثنوی) رو اشداء علی الکفار باش * خالد بردلدارئ اغیار باش * یورى کفار اوزره اشداء اول اغیارلك
دوستلغی ودلدارلغی اوزره خالصاً صاحب اصحاب رسول حقنده سورهٔ فتحده اولان بو آیت کریمه یه اشارت بیورورلر (قال الله
تعالی محمد رسول الله والذین آمنوا معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم) محمد که اللهك رسولیدر وشول کسه که اللهه

ورسولنه ایمان کتوردیلر وانکله یلدرلر بونلر کافرلر اوزره شدید وغلیظدرلر یعنی کافرلره ترحملری یوقدرکندیلر
اورتاسنده یعنی بری برینه ترحم ایدیجیلردر پس سندنی یارصادق اولنلره رحیم ورفیق اول واغیارونامحرم اولوب
سکادوستلق ومحبت قیلمینلرلهٔ دوستلغنه ومحبتنه طپراق صاچوب انلردن معرض اول وانلرا وزره شدت وغلظت قیل
مثنوی) برسراغیار چون شمشیرباش * همین مکن روباهبازی شیرباش * اغیارلهٔ باشی اوزره شمشیرکبی اول اغیاردن
مرادمؤمن وموحداولمینلر وطاعت حقی قبول قیلمینلردر آکاه اول تلکولك ایله یعنی اغیار مرتبه سنده اولان
طائفه نك بعض شیئلرینه ودوستلقلرینه طمع ایلیوب انلره تملق وتصبص قیلمه شیراول وانلرلهٔ اوزرینه مهیب ودلیر
اول (مثنوی) تازغیرت ازقوباران نسکلند * زانکه آن خاران عدواین کلند) تاکم غیرتلرندن باران سندن منقطع اولمیه لر
یاراندن مراداهل حق وصلحادرکه چون اهل طریقدن برکسه بی اهل نفس واهل صورت اولان کمسه لره مقارنت
ایلروه مصاحبت وملایمت قیلر کورسه لرغیرتلرندن اول کسه بی ترلهٔ ایدوب اندن منقطع اولورلر زیرا اول خارلر بوکانك
دشمنلریدر یعنی اول خارطبیعت اولان اغیاربوکل باغ حقیقت اولان یارلرلهٔ دشمندر بواجلدن بونلرلهٔ مشرب
شریفی دخی اول اغیارسیرت اولان اهل صورتله مخالطه ومصاحبت ایلین اهل طریقتدن منقطع اولوب نفرت ایدرلر
مثنوی) آتش اندرزن بکرکان چون سپند * زانکه آن کرکان عدوپوسفند * فوردلره آتش اورسپندی آتشه
اوردیغنك کبی زیرا که اول فوردلر پوسفنك دشمنلریدر پوسفندن مراد جمال باطن صاحبلری اولان صالحلر وسالکلردر
وکرکاندن مراداهل حسد واصحاب بغض وعداوت اولان اهل نفس واهل صورت کمسه لردر پس سالکه لازم اولان
اولدرکه بواهل حسد واصحاب عداوت اولان حیوان طبیعتلره آتش ترکی اوره وآنلردن مفارقت قیله بوکرلهٔ سیرت
ودرنده طبیعت اولان اهل نفس واهل صورتلهٔ سالکان طریقته اولان مکروخدیعتین بیان ایلمکه شروع ایدوب
پیورلر (مثنوی) چان بابا کویدت ابلیس هین * تابدم بفریبدت دیولعین * ای طالب حق اولان وارصادقه خدمت
ومصاحبت قیلان کمسه آکاه اول سکاابلیس ای بابانك جانی دیروسنك بعض حالکه ترحم ایدوب سنکیون غم یرتالعین
شیطان سنی سوزایله الدایه وسنی بوکونه کلمات موهمه ایله فریفته ایلیه (مثنوی) اینچنین تلبیس بابابات کرد * آدمی را
این سیه رخ مات کرد * بونجلین حیله بی سنك بابا که ایلدی آدمی بوقاره یوزلو شیطان مات ایلدی وبن سزه ناصحلردم
دیوحضرت آدمله حوایه دوستلق عرض ایلیوب قصعلرقیلوب انلری مغرور ایلیوب آخرالامر کورکه انلره نیلدی
بوشیطان جنلك اولیاسی اولان شیاطین انس مکروحیله ده اندن دخی اشددرلر وبونلرلهٔ بزه کاناصح ومهربان
دیملرینه دخی اعتماد ایلمك جائز اولنلردن دکلدر (مثنوی) برسرشطرنج چستست این غراب * تومبین بازی
بچشم نیم خواب * شطرنجباشی اوزره بوغراب چستدرسن آنك بازیسنه نیم خواب چشمله نظرایله یعنی عالم
شطرنجنده بوغراب کبی اولان شیطان قتی چستوحیله بازدرسن آنك اویونته غفلت خوابله آلوده اولمش کوزایله باقمه
بلکه کوزلرلهٔ برخونجه آچ وآنك مکروحیله سندن استعاذه ایدوب حق جانبنه فاچ (مثنوی) زانکه فرزین بندها
دآندبسی * که بکیرددرکاویت چون خسی * زیرا که اول لعین چوق فرزین بندلر بیلورکه برخس کبی سنك بونمازکده
طوتاورفرزین بندشطرنج بازلرما بینندره اویوندرکه اهلی اولان آنی بیلورامابونده زیاده حیله وخدعه دن عبارت اولور
وخسدن مرادنه ایدوکی بویتلرده ظهوره کلور (مثنوی) درکاومانده خس اوسالها * چیست آن خس مهرچاه
ومالها * اول ابلیسك خسی نیچه بیللربونمازده قالوراول خس ندرنه نصیبك ومالللهٔ محبتیدر (مثنوی) مال خس باشد
چوهست ای بی ثبات * درکاویت مانع آب حیات * مال فی المثل خسدرای راه طاعتده بی ثبات اولان کسه چونکم
سنك جانك بونمازنده اول خس واردر مانع آب حیاتدرچوهست لفظی مهوات معنیدن اوتری مصرع ثانیه مصروف
اولور بعض نسخه ده ای بی ثبات یرینه آن بی ثبات واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی مال فی الحقیقه خسدر چونکم
اول بی ثباتدرسنك جانك بونمازنده مانع آب حیاتدر دیمك اولور (مثنوی) کربرد مالت عدوپرفنی * ره زنی رابرده
باشدره زنی * اکرسنك مالکی برپرفن عدوایلته ویرحیله کرسارق آنی سرقه ایده فی المثل برره زنی برره زنی التمش اولور
ویرقاطع طریقی برآخرقاطع طریق اخذ ایدوب کان قتل ایتمش اولور پس عاقل اولان کمسه رهزن اولان مالنك مسروق
ومغصوب اولمسی ایچون نه فریادوفزع قیلور (دزدیدن مارکیری ماری رازمارکیر دیکر (مثنوی) دزدکی
ازمارکیری ماربرد * زابهلی ترآغنیمت می شمرد * برخرسزجك برمارکیردن مارالتدی یعنی انك مارینی سرقه ایتدی
اول خرسز ایله لکندن آنی غنیمت صایدی (مثنوی) وارهید آن مارکیرازرخم مار * مارکشت آن دزداورازارزار
اومارکیر مارلهٔ مسروق اولمسیله زخم ماردن قورتلدی ماراول مارکیرلهٔ دزدنی زهرلیوب زارزار دیه لدی (مثنوی
مارکیرش دیدپس بشناختش * کفت ازجان مارسن پرداختش * اول دزدماری مسموم ومقتول کوردی پس آنی

اکلدی

آکلدی دیدی جانتدن بنم مارم آنی پرداخت ایلدی یعنی اول مارکیرجان ودلدن دیدی بنم مارم اول سارقی تمام
ایلدی وآنی هلاکلهٔ قیلدی (مثنوی) دردعامیخواستی جانم ازو * کش بیابم مارببستانم ازو * دعاده بنم جانم استردی
اول خدادن که اول سارق ماری بولم ماری آندن الم (مثنوی) شکرحق را کان دعامردود شد * من زیان بند اشتم آن
سودشد * حق تعالی یه شکراولسون اول دعامردودا ولدی مقبول اولدی بن دعامك مردود اولمسی زیان قیاس
ایلدم اول سود اولدی (مثنوی) بس دعاها کان زیانست وهلاك * وزکرم می نشنویزدان پاك * چوق دعالر که اول
صاحبنه زیان وهلاکدروکرمندن یزدان پاك اول دعالری قبول ایلزاول دعالرکه معناسبب هلاك وباعث زیان
وممات اولور بوتقریربیوره جقلری حکایتدن معلوملر اولور (التماس کردن همراه عیسی علیه السلام زنده کردن
استخوانها ازعیسی علیه السلام (مثنوی) کشت باعیسی یکی ابله رفیق * استخوانهادید در حفرهٔ عمیق * برابله
حضرت عیسی ایله رفیق اولدی بردریك چقوردهٔ اول ابله استخوانلرکوردی (مثنوی) کفت ای همراه آن نام سنی *
که بدان تومرده زنده میکنی * اول ابله حضرت عیسایه ایتدی ای همره اول عالی اسمی که اول نام سنی ایله سن مرده یی
زنده ایلرسن (مثنوی) مرمرا آموز تا احسان کنم * استخوانها رابدان باجان کنم * اول اسم اعظمی بکاتعلیم ایله
تااحسان ایلیم اول اسم اعظم ایله استخوانلری جانلوایلیم (مثنوی) کفت خاموش کن که آن کار تو نیست * لایق
انفاس وکفتار تو نیست * حضرت عیسی اول ابلهه ایتدی ابسم اول که اول سنك کارلهٔ دکلدر سنك انفاس وکفتارکه
لایق دکلدر (مثنوی) کان نفس خواهد زیاران پاکتر * وزفرشته در روش دراکتر * که اول اسم اعظم باراندن پاکتر
نفس استرورو ش وعمله ملائکه دن زیاده ادراکلهٔ ایدیجی یعنی انك نفسی جمله ملوث اولمیه وفرشته کبی عصیان قیلمیه
اول نام اعظم بویله برکسه استر (مثنوی) عمرها بایست تادم پاك شد * تاامین مخزن افلاك شد) عمرلر کرکدرتادم پاك اوله
تاافلاك مخزنه امین اوله یعنی مدت مدیده وعهود بعیده مرورایلمن کرکدرکه برکسه نك نفسی پاك اوله ودعاسی
مستجاب اولمق مرتبه سن بوله حق تعالی اول کسه بی مخازن افلاکه امین قیله واول کمسه امناءالله دن اوله (مثنوی)
خودکرفنی این عصادردست راست * دست رادستان موسی ازکجاست) مثلا فرض ایده لم خودبوعصایی الکده راست
ومحکم طوتدلر اوله حضرت موسانك قصه سی قنده درینی فی المثل حضرت موسانك ازدرایلدیکی عصایی سن الکده
طوتسك مادام که سنده قوت موسی ارلمیه اول عصایی سن آژدرایلیکه قادراولمزسن وفرضی آژدراولسه ضبطنه قادر
دکلسن پس مجردا ول عصای موسانك اله کلمه سنده فائده نه اولدی وکذلك فسون عسایی برکسه بعینه حفظ وضبط
ایلسه مادامکه اول حضرتده اولان طهارت ونزاهت اول کسه ده اولمدیغی تقدیرجه فسون عسایی ازبرایتمکدن
اکانه منفعت ظهوره کلدی (مثنوی) کفت اکرمن نیستم اسرارخوان * هم تو برخوان نام را براستخوان * اول ابله
حضرت عیسایه ایتدی یاعیسی اکربن اسرارخوان دکل ایسم هم اول نام شریفی استخوان اوزره سن اوقی (مثنوی)
کفت عیسی یارب این اسرارچیست * میل این ابله درین پیکارچیست * حضرت عیسی تعجب ایدوب دیدی یاربی
بواسرارندر بوابلهك بوجنك وجدالهه میلی ندرلایق اولان بوایدیکه مجادله یی ترلهٔ ایدوب نصیحتپذیر اولمیدی کندی
نفسنك اصلاحنه میل قیلیدی (مثنوی) چون غم خودنیست این بیمار را * چون غم جان نیست این مردار را *
بوبیماره نیچون کندی نمی یوقدرالهی بوخبیث ومرداره نیچون کندی جانینك نمی یوندرکرلهٔ ایدیکه کندی جانینك
غمین بیدی وبنی اصلاح واحیاایلدیدی (مثنوی) مردهٔ خودرارها کردست او * مردهٔ بیکانه راجوید رفو * اول ابله
کندی مرده سنی رهاوترلهٔ ایلمشدر بیکانه اولان مرده یه یامه استریعنی کندینك جهل وغفلتله مرده ومعصیت وضلالتله
پژمرده اولمش نفسنی وقلبنی احیاایلکی ترلهٔ ایدوب اول اشرسیرت غیری کسه لرلهٔ مرده سنی احیا ایلمن استربونه
حاقتدر ونه غفلت وجهالتدر دیدی وقصه دن حصه اولدرکه چوق احقلر برعیسی نفس مرشدحیات بخشه واصل
اولور وآنك مصاحبتنه یول بولورلاکن کندی نفس وقلبینك احیا واصلاحنی فراموش ایدوب آندن مشتهیات
نفسانیه سنك ولوازم دنیویه سنك حیات بولمسنی وظهوره کلمسنی تمنی قیلور چونکم حضرت حق تعالی یه بوکونه
مناجات ایلدی حق سبحانه وتعالی دخی آنك قلب شریفنه بطریق الوحی بوکونه سویلدی (مثنوی) کفت حق ادبارکر
ادبارجوست * خارجوینده جزای کشت اوست * حق تعالی حضرت عیسی حضرتلرینه دیدی یاعیسی ادبارکر یعنی
ادبارایدیجی بدبخت ادبارد ایجیدر وسعادت جانبنه توجه ایتمیوب شقاوت وبدبختلك سمتنه میل ایلیجیدر آنك اکدیکی
تخملك جزاسی یتمش خاردر یعنی مقدما اشلدیکی عملك محصولی حالا ظهوره کلمش شقاوت وادبارد ردیدی پس حضرت
خداوندکاربومناسبتله هرکس نه اکرآخرآنك محصول وجزاسنی بولمق مقرراولدیغنه (ومن یعمل مثقال ذرة شرا یره)
مفهومنجه اشارت ایدوب بیورلر (مثنوی) آنکه تخم خارکاردرجهان * هان وهان اورا مجودرکلستان * اول

کسه که جهانده خار تخمنی اکر آکاه اول اکاه آنی کلستانده استمه یعنی بد کار وقبیح کردار اولنه دار جنت میسر اولمز
بلکه اکا لایق اولان مقر سقردر (مثنوی) کر کلی کیرد بکف خاری شود * ورسوی یاری رود ماری شود * زیرا که اول
بد بخت اندها کر برکل طوتنه خار اولور وا کر بر یار جانبنه کیده اول یار آنك نکبت وبد بختلکی سببیله اکا بر مار اولور
نته کم حضرت عیسایه رفیق اولان بد بخت کبی که حضرت عیسی یولنه سعادت کردار ایکن اول صاحب ادباره
عاقبت برمار کبی اولدی (مثنوی) کیمیای زهر مارست آن شقی * برخلاف کیمیای متقی * بوشقی زهر مارلق کیمیاسیدر
متقینك کیمیاسنك خلافی اوزره کیمیانك خاصیت وشانی اولدرکه برشیئی مغیر ومبدل اوله پس حقیر ودنی اولان
شیئی شریف وعالی قدر ایلینه کیمیادیرلر وکاه اولورکه بونك عکس ونقیضنده دخی استعمال ایدرلر بخش برشی شریف
وعالی قدر اولان شیئی حقیر ودون ایلسه نته کم بویسنده واقع اولمشدر زیرا شقی اولنلرزهر مار وهلاك ادبار کیمیاسیدرکه
چوق ینك کارلری وحالی کردارلری تبدیل ایدوب بد کردار وخبائث شعار ایدرلر اما متقی اولنلرك نظر اکسیر تأثیرلری
بونك ضدیدرکه انلرنیچه حقیرلری شریف ونیچه بد بختلری اهل سعادت ایدوب تربیه وارشاد ایلمکله تشریف ایدرلر
نته کم خلافی متقی اولنلرك زهر مار کبی اولان کیمیاسنك بیانته بوحکایتله تنبیه ایدوب بیورلر (اندرز کردن صوفی
خادم را در تیمار داشتن بهیمه ولاحول کفتن خادم * صوفینك وصیت ایلسنك بیانتده در بهیمه سنك تیمار طوقلغنده
خادمه وخادمك آکاولاحول ولاقوة دیمه سنك بیانتده در ولاحول ولاقوة کلمه سنك تفسیری عن قریب معلومك
اولور اندرز وصیت ایتمکه دیرلر خادم مشایخ صوفیه میانتده فقرانك خدمتیچون نصب اولنان کسیه دیرلر (مثنوی
صوفی می کشت در دور اقی * تا شبی در خانقاهی شد فتی * برصوفی دور افتاده یعنی اطراف عالمده سیر وسیاحت ایلدی
تا بر کیجه برخانقاهده قونق اولدی واقامت قیلدی (مثنوی) یك بهیمه داشت در آخر بیست * اوبصدر صفه یاران
نشست برحیوان طوتردی آخرده آنی بغلدی اوصوفی صدر صفه ده یارانله اوتردی (مثنوی) چون مراقب کشت
یاران خویش * دفتری باشد حضور یار خویش * یعنی اول صفهٔ خانقاهده اقامتیه نیت قیلان صوفی چونکم
مراقب اولدی کندی یارانیله صحیفهٔ دله متوجه اولوب وحق جانبنه انتظار قیلوب حتی هرحالکه ناظر بولمق وآنکله
معامله قیلمقدر یعنی کندی یارانیله مراقب اولدی زیرا بردفتر کبی اولدی یارلق اوکنك حضوری یعنی یارلق اوکنده حاضر
اولمق حضور پیش یار تقدیر نده در بعض نسخه ده پس مراقب کشت واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی اول صوفی
صدر صفه ده اوتوردی مکره کندی یارانیله مراقبه یه واردی یارلق حضوری صوفینك فتنده بردفتر در دیمك اولور
(مثنوی) دفتر صوفی سواد حرف نیست * جزدل اسپید همچون برف نیست * زاد دانشمند آثار قلم * زاد صوفی
چیست آثار قدم * صوفینك دفتری حرفك سوادی دکلدر یعنی طریق تصوفه ذاهب اولان صوفیلرلق دفتر باصوابی
سواد کتاب حروف وکلمات پرارتیاب دکلدر برف کبی بیاض وصافی اولان دلدن غیری کتابلری یوقدر واول کتاب دلی رقوم
اغیار وسوادن ونقوش دنیا وما فیهادن برای قبول فیوضات الهی ساده وصافی ایدوب غل وغشدن بری وعاری
قیلمشلردر (بیت) خاطرت کی رقم فیض پذیرد هیهات * سکر از نقش پراکنده دلت ساده کنی * دانشمند وعلم وعقلدن
بهرمند اولنلرلق زاد وذخیره سی آثار قلم ومحصولات خطوط ورقدر وزاد وذخیرهٔ صوفی ندر آثار ومحصولات
قدم درقدم کسر قافله اوقنسه دخی چاترزیرا اکثر کار صوفیه نك آثار ازلیه زاد وغداسیدر لکن فتح قافله قرأت اولمق
اولی درسیاق وسباقه مناسبتی اولدیغیچون ونفسنده زاد صوفی آثار دیه سلوك زیرا اصول وصولی بولمق وقواعد وعقایدی
بیلمك بالاستقرا ایکی طریقله ممکن اولور یا بطریق فکر ومطالعهٔ کتب ورسائل حاصل اولور یو بطریق علماء کلامیه
وحکماء مشائیه نك یولیدرکه بونلرلق زاد وذخیره سی آثار قلم وحروف وکتابدن حاصل اولان حکمدر ویا خود بطریق
ریاضت وتصفیهٔ دل حاصل اولور یو بطریق حکماء اشراقیه ومشایخ صوفیه نك یولیدر وبونلرلق زاد وغداسی آثار روش
طریق الهی وانوار اسرار نامتناهیدر (مثل الفریقین کالاعمی والاصم والبصیر والسمیع هل یستویان مثلا
افلا تذکرون) زیرا طریق اولك اساسی ظن وقیاس واستدلال عقل اوزره در (وما یتبع اکثرهم الا الظن ان الظن لا یغنی
من الحق شیئا) اما طریق تصوفك سالکاری ومذهب تصرفك مالکاری دلائل عقلیه وبراهین نقلیه یه محتاج دکلدر
آنکیچونکه هربری عقل کل باغنده کلدر بونلر اول طائفهٔ علیه درکه دائما کوششلری علوم وحکم خدا اوزره وروشلری
آثار قدم مصطفی اوزره درکه دائما کوششلری علومدرنته کم بیورلر (مثنوی) همچو صیادی سوی اشکار شد * کام
آهو دید وبر آثار شد * چند کامش کام آهو درخورست * بعد ازان خود ناف آهو رهبرست * مثلا صوفی شول صیاد
کبیدرکه شکار جانبنه کتدی وآهونك ایزنی کوردی وآنك آثاری اوزره سلوك ایتدی یعنی صوفی صفوت شعار
شکار معارف اسرار ایچون توجه قیلدقده صحرای هویت اولان نبی مختارلق علایم وآثارن کوروب وسلف مشایخ

کبارلق اثرینه کیدوب جست وجو ایدرچندکاه اکا آهوی حقیقتلق اردنجه کتمك درخور ولایقدر اندنصکره ناف
آهوا کار هبر درتا کندوذاتنه دلیلیعنی بعد السلوك علی اثر النبی علیه السلام وعلامة قدم الولی والوصول الی فایحة
مسك علمه ورایحة سلمه ترشده رایحة علمه علیه السلام الی حقیقته وتوصل الی ذاته (مثنوی) چونکه شکر کام کردوره
برید * لاجرم زان کام درکامی رسید * رفتن یك منزلی برپوی ناف * بهتر از صد منزل وکام طواف * اثار قدم نبی مجتبی
وسنت سنیهٔ حضرت مصطفی علیه السلام فی الحقیقة سالکه نعمت عظمی وسعادت کبری در چقن سالك بونعمتك
شکرنی ادا قیلسه یعنی قلبا وقالبا طریق حقه سالك اولوب یولی قطع ایلسه (لئن شکرتم لازیدنکم) آیتنك موجبنجه
لاجرم اول روش وکامدن مراد ومرامنه یتشور ودلدار ودلارامنه یتشور (من عمل بما علم ورثه الله علم ما لم یعلم)
حدیثنك مضمونجه بیلدیکی علمه وارث اولور برمنزل نافه رایحه سی اوزره کتمك یعنی نافه کبی محل مسك علم لدنی
اولان ولینك رایحه سی ایچون برمنزل سفر ایتمك بهتردر صد منزلدن وکامدن که طواف ایچون اوله زیر اطواف
وج عبادت عملدر (والعلم افضل من العمل وخیر من العبادة) حدیثنك موجبنجه علمك طواف حجدن فضیلتی
زیاده در که روح عملدر (مثنوی) (ان دلی کو مطلع مهتابهاست * بهر عارف فتحت ابوابهاست * شو برکوکل که
مهتابلرلق مطلعیدر یعنی شول برکوکل که الله تبارلق وتعالینك اسما وصفاتی مهتابلرینك مظهر ومطلعیدر
عارف بالله ایچون اول ابواب جنات حقایقك مفتوح اولمسیدر هربراسم الهی جانب حقه بردرکه عارف
ابواب اسماء الهیه دن جنت حقیقتی مشاهده ایدر (مثنوی) باتو دیوارست وبا ایشان درست * باتو سنك وبا عزیزان
کوهرست * ای عارفلغه در درکه اول بابدن جمال باکمال صفات الهیه یی مشاهده ایدرلر وسکا نسبتله سنك بی فرهنك وعزیزلره
نسبتله کوهر پرانوردر (مثنوی) انچه تودر آینه بینی عیان * پیر اندر رخت بیند پیش ازان * اول نسنه یی که سن
آینه ده عیان کورورسن پیرلر آنی کرچده اندن زیاده کورورلر یعنی شول امور یکه سن آینهٔ وجودده ظهوره کلوب
صورت کوستردکده عیان کورورسن لکن پیرلر آنی مرتبهٔ ترابده وعالم نایابده کورورلرونه صورت بغلیه جغن بیلورلر
پس بومقامك صاحبی اولان کملردر آنی توضیح وتفسیر بیورورلر (مثنوی) پیر ایشانند کین عالم نبود * جان ایشان
بود در دریای جود * پیر انلردرکه بوعالم یوق ایدی انلرلق جانی جود وکرم دریاسنده ایدی یعنی جود وکرم دریاسی اولان
حق تعالینك علمنده موجود اولمشلردی (مثنوی) پیش ازین تن عرصها بکذاشتند * بیشتر از کشت برداشتند *
یوتندن اول عمرلر کچوردیلر وعیش وصفالر سوردیلر زراعت ایتمزدن مقدم محصول قالدردیلر یعنی اول صاحب
سعادتلرلق ارواحی بوعالم اشباحه کلمزدن اول وتن لباسیله ملبس اولمزدن مقدم اعیان ثابته مرتبه سنده وعالم
ارواحده نیچه عمرلر وصفالر سوردیلر وبودنیایه کلوب عمل تخمنی اکمزدن وخدمت وطاعت غراسن دکمزدن مقدم
بونلرلق ربح ومحصول کوترمشلر یعنی بونلرلق وجودنده اولان دولت وسعادت عبادت وطاعتلرینك اثری وثمری دکل
بلکه (ان الذین سبقت لهم منا الحسنی) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه بونلره حقنده سبقت ایلین عنایت ازلیه نك اثری
وثمریدر پس بونلرلق اول نفع وثمری بوعالمه کلمزدن ومزرعهٔ دنیاده زراعت قیلمزدن اول حاصل ایلمش اولورلر (مثنوی)
پیشتر از نقش جان بذرفته اند * پیشتر از بحر درها سفته اند * تن نقشندن اولرلق جان قبول ایلمشلردرنه انکه انلرلق جانی
بدنلریله ظهوره کلدی خلافا للفلاسفه که انلر روح بدنله بیله خلق اولور وبدن موجود اولدقدنصکره حق تعالی
انکا روحی نفخ قیلور دیرلر بونلردیادن اولرلق درلرد لمشلردردریادن مراد صور موجودات اولور یعنی بحر موجودات
خلق اولمزدن اول بوسلطانلرلق ارواحی مرتبهٔ اعیانده معانی درلرین دلمشلر وجواهر اسراره واصل اولمشلر
وکنز مخفی مرتبه سنده قرار قیلمشلردی (حکایت مشورت کردن خدای تعالی با فرشتکان در ایجاد خلق (مثنوی
مشورت می رفت در ایجاد خلق * جانشان در بحر قدرت تا بحلق * چون ملائك مانع آن می شدند * بر ملائك خفیه
خنبك می زدند * یعنی مشلردیکه پیرانلردرکه بوعالم یوغیکن انلرلق جانی دریای جود الهیه ده موجود ایدی یوتندن اول
تجلی الهیه ایله عمرلر کچورمشلردی واعمال برین اکمزدن اول محصول قالدرمشلردی وبونقش تندن مقدم حیات
حقیقیه یی قبول ایتمشلردی وبو بحر وجود خارجیدن اول درر مقاصدی دلمشلردر یعنی هرنقد رسعادتله فائز وحائز
اولدیلرسه ازلده اولمشلردی پس بوکاملرلق موجود ازلی اولدیغنی جناب حق ملائکه سنه بلدیرمیوب (واذ قال ربك
للملائکة انی جاعل فی الارض خلیفة) آیتنك مقتضاسنجه خلق اجساد خلفا حقنده بونلره مشاوره ایلدی قال
صاحب المدارلق فی تفسیر هذه الایة وانما اخبرهم تعالی بذلك لیعلمهم طریق المشاورة فی امورهم قبل ان یقدموا علیها
وهو غنی بعلمه وحکمته البالغة عن المشاورة بو خلفاء واولیاسنك جانلری بحر قدرت الهیه ده بوغازلرینه دلك مستغرق

ایدی چونکم ملائکه (اتجعل فیها من یفسد فیها ویسفک الدماء) آیتینک فحواسنجه ایجاد خلفایه مانع اولدیلر مرتبهٔ
اعیان ثابته دن هر برکاملک عینی لسان علم واستعداد له ملائکه نک بوتعریضنه خفیهٔ خشیهٔ چالدیلر یعنی
آغزاوتدردیلر خشیهٔ اصلق چالمغه دیرلر وبونلر بویله دیدکاری ایچون استهزاولوم مرادایدرلر وخشیهٔ لفظنک محلنه
طعنه می زدندیسه لردخی نظمه خلل کلمزدی پس خشیهٔ افظنی ایرادایلمزندیکته بودرکه خشیهٔ بلاترکیب حروف
وکلام معنای استهزایی متضمن بربسیط صوتدر پس مکالمهٔ اعیان وارواح وملائکه کندی مرتبه لرنده حروف
وکلمات ملفوظه ایله دکل ایدیکنه اشارت بیوررلر وبویان تاآخرینه دلالت بونلرلهٔ هرحالی ازلی اولدیغنه اشارتدر وبومحله
مناسب اولان تفصیلی شرح خریدهٔ عجیبهٔ ابن فارضده وقصیدهٔ تائیه نک دخی اوائلنه قریب وبنیتی فی سبق روحی
بنیتی یتنده ذکرایلمشز فلیطلب فیها (مثنوی) مطلع برنقش هرکه هست شد * پیش ازانکه نقس کل پابست
شد * هرشول کسه نک نقشی اوزره که وارادلدی بونلرمطلع اولدی اندن مقدمکه نقس کل پابست اولدی نقس کل
عرش وعرشلک دروننده اولان نقدرشئی واریسه آنلک نقسیدیرلر یعنی جمیع اشیانلک وجود خارجیسی وجوده کلمزدن
اول وآیاق بغلیوب وجودمرتبه سنده مقید اولمزدن مقدم بوحقیقت پیرلرینک روح شریفلری جمله نقوش کائناتک
اسرارینه مطلع اولمشلر وحقایقنی مشاهده قیلمشلردی (مثنوی) پیشترزافلاک کیوان دیده اند * پیشترازدانهانان
دیده اند * بونلرافلاکدن مقدم کیوان کوردیلرکیوان زحل یلدزنه دیرلر مرادقبل وجود الافلاک زحلک حقیقتنی
وخاصیت وآثارنی کوردیلردیمک اولوردانه لردن مقدم مرلهٔنان کورمشلردر یعنی دانه لردن حاصل اوله جق نتایجه
نظرایرکورمشلردرمحصل هرشیئک اصلندنه فرعنی مشاهده قیلمشلرومراهیان اشیایه عالم اولوب اندن ظهوره کله جکی
بیلمشلردر (مثنوی) بی دماغ ودل پرازفکرت بدند * بی سپاه وجنگ برنصرت زدند * دماغسز وقلبسز فکرتدن
پرایدیلر عسکرسز وجنگسز کندیلرنی نصرت اوزره اوردیلریعنی حق تعالینک نصرت ومعاونتنه ازلده کندیلرنی
مقارن قیلدیلر (مثنوی) آن عیان نسبت بایشان فکرتست * ورنه خودنسبت باینهارؤیتست * بویت سؤال مقدره
جواب اولور بی دماغ ودل پرازفکرت بدندیدکاری کبی کان برسائل دیرکه فکرت خودتصورات ذهنیه وترتیب
مقدمات عقلیه دربوخودالبته دماغ ودله محتاجدرلی دماغ ودل فکرحاصل اولمق ممکن دکلدرپس بونلرلی دماغ
ودل فکرتدن نیجه پراولورلرجواب بیوررلر اعیان ثابته مرتبه سنده اولان بونلرلهٔ ذواتی مشاهده ایلدیکی اول عیان
بونلره نسبت کویافکرتدرنه کم فکرت صورذهنیه دربونلرلهٔ اول مرتبده معاینه سنه فکرت تعبیراولنمسی ایلدکاری
صورعلیه درپس بینهماده نوعامناسبت بولندیغیچون بونلرلهٔ معاینه سنه فکرت تعبیراولنمش اولورکه کویا اول عیان
انلرلهٔ مرتبه سنه نسبت فکرت کبی اولور وانلرلهٔ عظم شانی وکمال عنوانی بیان قیلور یوخسه بونلره نسبت خود
رؤیتدر یعنی بوخلق عالمله نسبت اول فکرتله تعبیر اولنان عیان رؤیتدرخلاصهٔ کلام اول صاحب سعادتلرلهٔ
مرتبه لرینه نسبت اول عیانه فکرت تعبیر اولندی انلرلهٔ عظم شانی اشعاردن اوتری یوخسه انلردن ماعدا اولان
خلایقه نسبت اول فکرت دیدیکمز عیان عین رؤیتدردیمک اولور (مثنوی) فکرت ازماضی ومستقبل بود * چون کزین
دوربست مشکل حل شود * زیرافکرت ماضی ومستقبلدن اولور چونکم عیان واهل عیان بوندن دوردروماضی
ومستقبل قیدندن مهجوردرمشکل حل اولورزیرا ارواح مجرده نک ماضی ومستقبلدن وفکردن دور اولمزنده
شبهه واشکال یوقدر (مثنوی) دیده چون بی کیف هربا کیف را * دیده پیش از کان صحیح وزیف را * هرکیفله
اولانی بی کیف کبی کورمشلردریعنی هرحالتله متصفه اولان اشیایی قبل الظهوربی کیف وبی کم عالم معناده
مشاهده قیلمشلردرمعدندن اول صحیح وزیفی کورمشلردرمحضا اصل فطرتدن مقدم نیک وبده نظرایرکورمشلردر
(مثنوی) دردل انکورمی رادیده اند * درفنای محض شی رادیده اند * انکورلرلهٔ دروننده می کورمشلردرمحض فنا
وعدمده شئ کورمشلردر یعنی هرشیئک نتایج وآثارینه قبل الظهورعالم اولمشلردروهمحض عالم عدمده ایکن وجودی
مشاهده قیلمشلردردل انکورده می کورملک ومحض فناده ایکن شیئه نظرایرکورملک بوذکر اولنان معنادن عبارت
اولور (مثنوی) پیشتر ازخلقت انکورها * خورده میها وتموده شورها * انکورلرلهٔ خلقتندن مقدم لهٔسیر
ایچمشلروشورومستلکلرکوسترمشلردرتته کم ابن فارضلهٔ ابتداء خریه سی بومعنایه دلالت ایدرلر * بیت * شربنا
علی ذکر الحبیب مدامة * سکرنابها من قبل ان یخلق الکرم (مثنوی) درتموزکرم می بینندی * درشعار شمس
می بینندفی * اسی تموزده شتایی کورورلرآفتابلک شعاعندهسایه کورورلر یعنی هرشیئک وجودنده آنلک ضدنی مشاهده
قیلورلرا کرچه عقلا وجودخارجیده اولدیغی تقدیرجه مانعة الجمعدر اما مرتبهٔ عملده تموزده شتایی کورملک
وشعاع شمس ایچره ظله نظرایرکورملک وبونلرامثالی اولان اضدادی برده مشاهده قیلمق مانعة الجمع دکلدر بلکه بونلرلهٔ

علمنه نسبت بوکونه علوم غریبه قتی سهلدر (مثنوی) این فلک دردورایشان جرعه نوش * آفتاب ازجودیشان
زربفت پوش * آسمان انلرلهٔ دورنده جرعه نوشدر یعنی انلرلهٔ فیضنک بقیه وفضله سنی نوش ایدیجیدرآفتاب انلرلهٔ
جودوکرمندن زربفت کیجیدر یعنی بوزربفت کبی اولان شعاع نوری آفتاب انلرلهٔ جود فیضی واسطه سیله
بولمشدرپس بونلرلهٔ عالم ارواحده اولان مرتبه لرنی بیان ایلدکدنصکره عالم اجسامده اولان مرتبه لرینک واتحادلرینک
بیانته شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) چون ازایشان مجتمع بینی دویار * هم یکی باشندوهم ششصدهزار * چونکه
انلردن ایکی یاری بربرده مجتمع کوره سن هم براولورلر وهم آلتی یوزیلک اولورلر یعنی بوپیران طریقت ودلیران میدان
حقیقت اولان صاحب دولتلردن ایکی یاری برمنزلده مجتمع اولمش کوررسلک بوایکیسی حقیقتلرینه نظر اولندیغی
جهتدن متحدونفس واحد حکمنده اولورلر وقوتلرینه وقدرتلرینه نظر اولندیغی حیثیتدن نیجه یوزیلک اولورلر
واحد کالف بونلرحقنده دینور وبونلرلهٔ برینه رجل یعدل الالف دینسه لائق اولور (مثنوی) برمثال موجها
اعدادشان * درعدد آورده باشد بادشان * انلرلهٔ ظاهرا اولان عددلری دریانک موجلرینک مثالی اوزره دریادانلری
عدده کثورمش اولور یعنی دریانک امواجنی بادمتعدد ومتعین ایلدیکی کبی اهل وحدت اولان پیرلرلهٔ صورظاهره سنی
بادارادة الهی ونفخهٔ ربانی ونفس رحمانی متعدد ومتعین ایلمشدرلکن فی الحقیقه عین واحداولمقدن خالی دکلدردر
وظاهرده اولان تعددوتکثرلری باطنده اولان اتحادلرینه خلل ویرمزنته کم تعدداموا جدن بحرلهٔ متعدد اولمسی لازم
کلمز پس اتفاق مشایخ مکلین بونک اوزرینه درکه حقیقت ارواح بردرکه اول روح اعظم وحقیقة الحقائق وحقیقت
محمدیه دیدکلریدر پس ارواحلهٔ متعدده اولمسی هرکسلک تعین وبدننک متعدداولمسی اعتباریله درواصل
وحقیقتنه نظراولنسه حقیقت واحده درنته کم بومعانیی تفهیم ایچون ضرب مثل ایدوب بویله مثل
موقعنده ایرادایدرلر (مثنوی) مفترق شد آفتاب جانها * دردرون روزن ابدانها * مثلا جانلرآفتابی مفترق اولدی
جانلرآفتابندن مرادحقیقة الحقایق وروح الارواح اولان حقیقت محمدیه دریعنی آفتاب ارواح متفرق ومتعدد اولدی
بدنلرلهٔ روزننلرایچنده یعنی قرص آفتاب روازن بیوته القای شعاع ایتمکله اعتباریله متفرق ومتعدد اولوب لکن من
حیث الحقیقه ذات واحداولمقدن خالی اولدیغی کبی حقیقة الحقایق دخی بدنلرروزننلک درونته القای نورایتمکله
وتنویرخانهٔ بدن قیلمقله حد ذاتنده متفرق اولمسی مستلزم اولمزبلکه فی الحقیقه عین واحد وتعدد وکثرات انجق صورت
ظاهرده اولمق لازم کلور (مثنوی) چون نظردر قرص داری خودیکیست * وانکه شد محجوب ابدان درشکیست *
چونکم قرص آفتابه نظرطوته سن آفتاب خودبردرواول کسه که ابدانک محجوبی اولدی زیاده شکده دریعنی ظاهرا
تعددابدانه نظرایلین کسه ارواحلک حقیقتنلک براولمسنده شک وشبهه دن خالی دکلدر (مثنوی) تفرقه درروح
حیوانی بود * نفس واحدروح انسانی بود * تفرقه وتعددروح حیوانیده اولور اماروح انسانی نفس واحد اولور
وانسان مرتبه سنده داخل اولان کندی وجودنده حقیقت واحده بی بولورپس جمیع ارواحلک متحده وحقیقت واحده
اولدیغی انسانیت مرتبه سنه برکسه واصل اولدقده مشاهده قیلورپورایه مناسب تحقیقات چوق کلسه کرکدر
بریقدارذخی دردنی جلدده اوائلنه قریب (انما المؤمنون اخوة) شرحنده بیان اولمشدر (مثنوی) چونکه حق
رش علیم نوره * مفترق هرگزنکردد نوراو * چونکم حق تعالی حضرتی بوارواح اوزره نورنی صاچدی اول خدانلک
نوری هرگزمفترق وپراکنده اولمز بوحدیث شریفه اشارت بیوررلر (قال علیه السلام ان الله خلق الخلق فی ظلمة ثم رش
علیهم من نوره فمن اصابه من ذلک النور اهتدی ومن اخطأه فقدضل (بوحدیث شریفلک شرحی جلد اولده حکایت
پادشاه جهوددیکرسرخنده وآن نثارنور راوایافته بیتنده مروراتدی (مثنوی) یک زمان بکذارای همره ملال *
تابکویم وصف خالی زان جمال * دربیان نایدجمال خال او * هردوعالم چیست عکس خال او * چونکه من ازخال
خویش دم زنم * نطق میخواهدکه بشکافدتنم * همچوموری اندرین خرمن خوشم * تافزون ازخویش باری می کشم
بیوررمشلردیکه پیغمبرعلیه السلام بیوردیکه حق تعالی ارواح اوزره کندی نورنی رش ایلدی وصاچدی نورهویت
الهیه خود من حیث الحقیقة هرگزمفترق اولمز مثلا نقطهٔ خال کبی اولیله اولیحق برزمان ای رفیق وهمره ملالت
وسئامتی ترلهٔ ایله تااول جمال حقیقیدن برخالک وصفنی سکاسویلیم مع هذا بیانه کلمزومقاله صغمزاول محبوبلک خالنلک
جمال باکمالی هردوعالم ندردپرسلهٔ اول حضرتلک خالنلک عکسیدرخالدن مرادنقطهٔ وحدت مطلقه وهویت ذاتیهٔ
الهیه درکه دنیا وآخرت وظاهر وباطن انلک نقطهٔ ذاتنلک عکسی وپرتویدراکثر محققین هویت الهیه بی خاله وکونی
خدورخساره تشبیه ایدوب بیوررلر (بیت) الکون خدقدبدامن خاله * ولقدتجلی خاله من خده * وبعضلردخی برعکس
تشبیه ایدوب کون برخال کبیدرانلک وجه ذاتنده دیمشلردر (کماقال المغربی علی العکس (بیت) الکون خال قدبدامن

خده) واقد تجلی خده من خاله) پس حضرت مولانا نك بیورد قلری اولکی مذهبه کوره درود خی بیورر لر چونکه بن اول
محبوبك خال خوبنـدن دم اورم ووحدت مطلقه سندن سوزسویلیم نطق استرکه بنم تمی یاره وپاره پاره ایلیه زیرا که
وحدت مطلقه نفی تعین وکثرت اقتضا ایدر پس تن که موجب تعین وکثر تدر نقطهٔ وحدتدن دم اورمق تعین وکثرتك
ازاله سنی اقتضا ایدر مجمع حبوبات اسماوصفات وذوات کائنات اولدیغی اعتبارله اول نقطهٔ هویت برخرمنه مشابهدر که
هرکسك مورو جودی اندن دانه کش وبرکونه تجلی ایله خوشـدر انکچون بیورر لر که برمورکبی بن بوخرمن هویت
الهیه ده خوشم حتی کندی وجودبشریتمدن زیاده ومقدارمدن افزون بارامانتی چکرم تابوخرمن الوهیتدن خوش
اولدیغم نعمتك شکرنی ادا ایدرم (بسته شدن تقریر معانی حکایت بسبب میل مستمع باستماع صورت ظاهر حکایت
(مثنوی) کی گذارد آنکه رشك روشنیست * تابگویم آنکه فرض گفتنیست * بحرکف پیش آرد وسدی کند *
جرکند وزبعد جرمدی کند * مستمعینك استماع معانی وحقائق حکایته عدم رغبتلری ایچون وتقریر صورت حکایته
میل ومحبتلری اولدیغیچون تقریر معنای حکایت بسته اولوب تعبیر صورت حکایته بواجلدن شروع قیلندی پس
بو بیتلری بویبانه علت ایدوب بیورر لر زیرا چکن قورخی اول محبوب که جله روشنلرك رشکی ومغبوط یدر تاسویلیم
اول معانی وحقایقی که فرض گفتنیدر وسویلمسی لازم وواجبدر یعنی جمیع انوارلرك مغبوط ومطلوبی اولان حکیم
مطلق رواکورمز وانبیا واولیاسنه اجازت بیورمز که مستمعین ومسترشدینك فهوم وعقولندن واستعداد وقبولندن
خارج ومتجاوز سوزسویلنسه وتقریر ایلنسه انکچون حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ورثاسنه امر ایدوب
بیوردیلر (کلموا الناس علی قدر عقولهم لاعلی قدر عقولکم) وبرحدیث صحیحده دخی بیورر لر (نحن معاشر الانبیاء
امرنا ان ننزل الناس منازلهم ونکلم الناس علی قدر عقولهم) زیرا بحر حکمت بالغهٔ الهی البته بوقاعده بی
مقتضیدر که مراتب واستعداده رعایت اولنه اکر مرتبه واستعداد ناس صورتدن سویلنمك استرسه صورتدن سویلیه
واکر معناداً تقریر ایلنمك اقتضا ایلرسه معناداً تقریر ایلیه وسکوت اقتضا ایدرسه سکوت ایلیه وکلام اقتضا ایدرسه
کلام سویلیه نته کم بحر کاه اولور که کفی ایلری واوکنه کتورور ورو یه سد وحجاب ایلر وکاه اولور که آنی جرایلر ایچر وچکر
ویوزین آچر وکاه یه مد ایدوب اول کفی ساحله چکر کذلك بحر وحدانیت خدای متعال امواج افواج اسمایله متوجه
ومتجلیه درکاه کف صور ونقوش اشیایی اظهار ایدوب روی وحدانیته حجاب وسد ایلر وکاه بحکم اسم القابض والباطن
آنی باطن عالمه جرایلر وکاه بحکم الباعث والباسط آنی مد ایدوب اخراج ایلر پس بو بحرلرك مظهرلری اولان انبیا
واولیانك دخی احوالی بوکونه درکه بونلرلك بحر قلبی کاه اولور که کف الفاظ وحکایتی ایلر وکه تورور وروی معنایه
سدوپرده ایدر وکاه اول کف الفاظ وکلماتی درونه جرایدوب وجه بحر معنایی کوسترر لر وکاهی یه سدواخراج ایدوب
صورته کتورر لر (کما ان البحر هکذا) بومعلومك اولدیسه (مثنوی) این زمان بشنوچه مانع شد مکر * مستمع را رفت
دل جای دکر * بوزمان دکله که تقریر معنانك بسته اولسنه باعث وتعبیر حقایق ومعارفه مانع نه اولدی مکر مستمعك
قلبی استماع معانی ایلکدن برغیری محله کذر قیلدیکه اول قنق اولان صوفینك حکایه سیدر پس لازم کلدیکه بومقالدن
رجوع ایدوب صورت افسانه تقریر اولنه (مثنوی) خاطرش شد سوی صوفیء قنق * اندران سودا فروشد تا عنق
مستمعك خاطری خانقاهده قنق اولان صوفینك قصه سی جانبنه کتدی اول فکر وسوداده عنقه دکن آشغه کتدی
مثنوی) لازم آمد باز رفتن زین مقال * سوی آن افسانه بهر وصف حال * بومقالدن کیر وکتمك لازم کلدی اول قصه
جانبنه صوفینك حالنی وصف ایلمکدن اوتوری (مثنوی) صوفی آن صورت مپندارای عزیز * همچو طفلان تاکی
ازجوز ومو بر * ای عزیز صوفیدن مراد اول صورت صائمه یعنی هرصوف کینی وصوف لباسیله ملبس اولنی
مجرد صورت صوفیده اولمغله صوفی ظن ایلمه اوغلنبقدر کبی جوز ومو بر زدن تاچقنه دلك یعنی بوصورت جسمانیه که
جوز ومو بر زمثابه سنده در تانه زمانه دلك بوصورتدن حظ آله سن وطفولیت مرتبه سندن کذر ایلیوب باطن بین
اولیه سن (مثنوی) جسم ما جوز ومو بر ست ای پسر * کز تو مردی زین دو چیز اندر کذر * ای پسر بزم جسم مزفی المثل
جوز ومو بر دراکر سن مردایسك بوایکی نسنه دن کچ یعنی جوز ومو بر مثابه سنده اولان صورتدن وجسمدن فراغت
ایله یعنی بونلرله مقید اولمقدن وصورت وجسم اهلیله دخی مخالطه قیلمقدن فراغت ایله (مثنوی) ورتو اندر نکذری
اکرام حق * بکذراندر مرترا زنه طبق * واکر سن صورت وجسم قیدندن کچمیه سن حق تعالینك اکرام وعنایتی سنی
طقوز فلکدن کچورو سنك جانکه وحدت وصفوت شرابنی ایچورر (مثنوی) بشنو اکنون صورت افسانه را *
لیك هین از نه جدا کن دانه را * امدی شمدی صورت افسانه یی اینشت وصوفینك قصه سنك ظاهرینی کوش ایت
ولیکن آکاه اول دانه یی صمامندن جدا وتمیز ایله یعنی قصه دن حصه اولوب صورت حکایه دن دانهٔ معنایی آله کور

(التزام کردن خادم تعهد بهیه راو تخلف نمودن (مثنوی) حلقهٔ آن صوفیان مستفید * چون که در وجد
وطرب آمر رسید * اول مستفید اولان صوفیلرلك حلقه وسماعی چونکه وجد وطربده آخره ایرشدی (مثنوی) خوان
بیاورند بهر میهمان * از بهیه یاد کرد اوان زمان * اول مهمان اولان صوفیدن اوتری خوان وطعام کتوردیلر اول
زمان بهیه دن یاد کتوردی یعنی مرکبنی تذکر ایلدی (مثنوی) کفت خادم را که در آخر برو * راست کن بهر بهیه
کاه وجو * کفت لاحول این چه افزون کفتنست * از قدیم این کار ها کار منست * اول خانقاهه مهمان اولان
صوفی خدمت فقرایچون نصب اولنان خادمه دیدیکه آخره یوری راست ومهیا ایله اول حیوانلدن اوتری کاه وجوی خادم
ومتخادم وخادم مزور کلدر دز کر اولندی بو محلده اولان خادمه خادم مزوردیر لرکه متشبه مبطلدر که صورتا خادم
ومعنا هادمدر پس اول خادم کذاب اول صوفی محنت مأبه دیدیکه لاحول ولاقوة بونه چوق سویلکلکدر یعنی
نه زائد سوز در قدیمدن بوکونه کارلر بنم کارمدر بو محلده صورتا ومعنا طریق تصوفی وادب فقرایی بیان ایدر صورتا
بیان ایلدیکی خادم لسانلندن صوفیء مهمانه ادب تصوفی تعلیم در که بقین براهل طریق برخانقاهه کلدکده وانك خادم
وشیخن خالص وصافی اعتقاد قیلدقده بهیهٔ نفسنی انلره سپارش قیلوب مالا یعنیدن وکثرت کلامدن خاموش اولمغه
ومؤنت نفسن فراموش قیلمغه سعی قیله وتسبیح وتهلیله مشغول اوله ومعنا بیان ایلمسی اولدر که بقین صوفی برخانقاهه
کلسه وانك خادم وشیخنده تزویر وتلبیس کورسه بهیهٔ نفسن تربیه واصلاح ایچون انلره تسلیم قیلیه ومداهنه
وتزویرلرینه مغرور اولمیه بلکه لوازم نفسنه کندی مقید اولمقدن خالی اولمیه تاکم طریق حقه ذاهب اولدقده صوفیء
مفتونك لاحول خورده اولان مرکبی کبی خابط وساقط اولمیه وافتان وخیزان کتمیه (مثنوی) کفت ترکن ان جوش را
از نخست * کان خرلك پیرست ودندانهاش سست * صوفی خادمه ایتدی اول مرکبك ارپه سنی اولدن یاش ایله زیرا
اوخر جغز قوچه درو انك دیشلری سست وضعیفدر (مثنوی) کفت لاحول این چه میکویی سها * از من آموزندین
ترتیبها) خادم صوفی یه ایتدی لاحول ولاقوة ای اولو بونه نه دیرسن غیر کسه لر بوترتیلری بندن اوکرنورلر (مثنوی) کفت
یالانش فرونه پیش پیش * دآروی منبل بنه بر پشت ریش * صوفی ایتدی اول خرلك یالانی آشغه قوزیاده مقدم پیش
لفظنك مکرر اولمسی تاکید افاده ایدر وایکیسی بله باء فارسی ایله اولمق اولی اولور اکرچه صکره کی پیش باء عربیله
زیاده معناسنه اولوب مصرع ثانی یه مصروف اولسه دخی جائز اولور شو تقدیرا وزره که زیاده داروی منبل قوانك پشت
ریشی اوزره یعنی اول مرکبك یاغرلو لان ارقه سی اوزره قوی داروقومنبل اکرچه معاندو تنبل معناسنه درامابونده
قوی ویرندن قالقمیجی دارو دیکدن استعاره اولور (مثنوی) کفت لاحول آخر این حکمت کذار * جنس بومهمانم
آمد صد هزار * خادم صوفی یه ایتدی لاحول ولاقوة ای حکمتکذار یعنی ای حکمت سویلیجی واکثار کلام ایلیجی
بکاسنك جنسك بوزیبك مهمان کلدی (مثنوی) جله راضی رفته اند از پیش ما * هست مهمان جان ما وخویش ما
جمیعیسی بزم قمزدن راضی کتمشلر در مهمان بزم جانمزدن واقربامزدر (مثنوی) کفت آبش ده ولیکن سیر کرم *
کفت لاحول از تو ام بکرفت شرم * صوفی درد مندا ول کذاب ومنافقی صادق ظن ایلیوب تربیهٔ بهیه ایچون احتیاط
براه سویلیوب دیدیکه اول مرکبه صووبر ولیکن صوق ویرمه زیاده الیحق ویرکه ضعیف المزاجه ماء بارد یرامزدر
بوتقدیرجه سیر بونده زاده معناسنه اولور یاخود معنی صوفی خادمه ایتدی حماره صووبر اما تمام طو ینجه ویرمه بوتقدیر
اوزره کرم تمام معناسنه اولوب معنی تمام طو ینجه صووبر دیمك اولور پس خادم منکار وغدار دیدیکه (لاحول ولاقوة
الا بالله) ای میهمان بن سندن شرم طوتارم از تو بکر فتم شرم تقدیر نده در یاخود معناسندن بی شرم طوتدی یعنی بکا
اعتماد ایتیوب بوقدر اهتمام وابرام والحاح ایتدیکندن شرمنده اولدم (مثنوی) کفت اندر جو تو کمتر کاه کن * کفت
لاحول این سخن کوتاه کن * صوفی خادمه ایتدی سن اربه ایچنه صمانی آزرلك ایله خادم صوفی یه ایتدی لاحول ولاقوة
بوسوزی قصه الله زیرا بکا سویلمك لازم دکادر ولاحول ولاقوة الا بالله قولنك معنا سی لاحرکة ولاقوة الا بمشیئة الله
دیمکدر زیرا حال الشخص یحول دیر لر چقن تحرك ایلسه پس حول بورادہ حرکت معناسنه در (وقال الشیخ الاکمل
فی شرح المشارق قیل معناه لاحول فی دفع شر الا بمشیئة الله ولا استطاعة فی جلب خیر الا بمعاونة الله وعن
ابن مسعود رضی الله عنه قال علیه السلام الا اخبرك بتعبیر لاحول ولاقوة الا بالله قال علیه السلام لاحول عن
معصیة الله الا بعصمة الله ولاقوة علی طاعة الله الا بعون الله هکذا اخبرنی جبرائیل (مثنوی) کفت جایش رابروب
ازسنك وپشك * وربود تر ریز بروی خاله خشك * کفت لاحول ای پدر لاحول کن * با رسول اهل کمتر کو سخن *
احتیاط الرعایة الحمار ینه تکرار دیدیکه اول مرکبك جاینی سو پرسنك وپشکدن اکر آچی یاش اولور سه دولك اوزرینه
خالهٔ خشکدن پس خادم غدار ینه تکرار دیدیکه لاحول ای پدر اخروی سندنی لاحول ایله واهل اولان رسوله

سوزی ازسویله نته کم ارسل الحکیم ولاتوصه دیمشلر یعنی برخدمته برعاقلی کوندر واکاوصیت وسپارش ایلمه دیوعقلا
بوقوله تنبیه ایلمشلردرکن بوراده فارسیدر یعنی لاحول بی ذکرایله دیمکدر نته کم ابو یعلی وطبرانی بوحدیثی ابوب
حضرتلرینه اسناد ایدوب روایت بیورورلر (قال علیه السلام اکثر والاحول ولاقوة الاباالله فانها کنزمن کنوز الجنة)
پس بوحدیثک موجبنجه مشایخ طریقت اهل سلوکه بوکلماتک چوق ذکرایلمسنه ترغیب ایدرلر حتی السنهٔ اهل
سلوکده وردزبان اولوب هرکاروحالده (لاحول ولاقوة الاباالله) دیرلروبوحول قولی نک ذکریله حقه اظهارفقرواحتیاج
ایدرلر (کماقال ابن الاثیرفی النهایة والمرادبهذه الکلمات اظهارالفقرالی الله بطلب المعونة منه علی مایطلب من الامور
(پس مشایخک بوندن مرادی جناب حقه عرض افتقار وعبودیت وهرکارده اندن طلب معاونت ایلمکدرلکن
بعض مبطل ومغرورخادم کبی (یقولون بالسنتهم مالیس فی قلوبهم) فحواسنجه بوکونه الفاظ وکلماتی اگرچه ذکرایدرلر
اما درونلری انک ذوق ومعناسندن غافل اولوب همان خلقی بوکونه اقاویله فریفته قیلورلرنته کم ازسلام علیک شأن کم
چوامان بیتنده کاورواتک مابعدنده اولان ابیات دخی بومعنایه دلیل اولور (مثنوی) گفت بستان شانه پشت خربخار
گفت لاحول ای پدر شرمی بدار * صوفی خادمه ایتدی قشنی آل خرلرنه رقه سنی قشی صوفی یه خادم ایتدی (لاحول
ولاقوة الاباالله) ای پدر برشرم طوت اکثار کلام ایلمک طرپقتده بی شرم اولمغه دلالت ایدر (مثنوی) خادم این گفت
ومیانرابست چست * گفت رفتم گاه وجوآرم نخست * خادم بوسوزلری دیدی بلمی علی الفور بغلدی صوفی یه
دیدی کیده یم اول صمان وآریه بی کتوره یم (مثنوی) رفت وزآخرنکرد اوهیچ یاد * خواب خرکوشی بدآن صوفی بداد
خادم اوراد ان کتدی وآخردن هیچ یاد ایلدی خادم اول صوفی یه طوشان اویقوسن ویردی یعنی آنی مغرورایلدی زیرا
طوشان کوزلری آچق اولدیغی حالده اویورآنی کورن اویانق صنورا ما اویله اویور پس خواب خرکوش مغرور ایلمکدن
وکندویی بیدارکوسترووب نائم اولمقدن عبارت اولور (مثنوی) رفت خادم جانب اوباش چند * کردبرآندرز صوفی
ریشخند * خادم برنیچه اوباش جانبنه کتدی یعنی برقاچ اوندخرسزلرجانبنه گتدی کیدوب انلره مصاحبت
ومعاشرت ایتدی صوفینک وصیتی وشپارشی اوزره ریشخندایلدی یعنی صوفینک صقالنه کولوب اکا استهزا قیلدی
(مثنوی) صوفی ازره مانده بودوشددراز * خوابها می دیدباچشم فراز * صوفی یولدن قالمشدی ویورغون اولمشدی
درازاولدی یعنی ازنوب یاتدی واقعه لرکوردی چشم فرازنه چشم فرازدن مرادحس مشترک اولمق محله ملایمدر
اگرچه یومامش چشمله دینسه دخی قابلدر (مثنوی) کان خرش درچنگ کرگی مانده بود * بارهاازپشت ورآنش
می ربود * که آنک حماری برقوردلرپنجه سنده قالمشدی اول قورد اول خرلرپشت وراتندن پاره لرقاپردی یعنی انک
صرتنندن واویلوغندن اتلرقو پررردی (مثنوی) (گفت لاحول این چه ماحولیاست * ای عجب آن خادم مشفق
کجاست * صوفی اویانوب اضطرابندن دیدی بوواقعه نه گونه مال خولیادرمال خولیا شول خیالات فاسده درکه
غلبهٔ سودادن حاصل اولور ومال خولیاسی اولان خیالاتی حقیقت زعم قیلورای عجب اول شفقت ایدیجی خادم
قنده درکه خرلرحالنی اندن سؤال ایدم دیدی (مثنوی) بازمی دید آن خرش دراه رو * که بچاهی می فتاد وگه بکو *
کرواویوب کوردی انک اول خری یوله گتمکده گاهی برقیویه دوشردی وگاهی چقوره (مثنوی) گونه گون می دید
ناخوش واقعه * فاتحه میخواندوالقارعه * وینه اویوب گونا گون ناخوش واقعه کوردی پس فاتحه والقارعه
اوقوردی واقعه وقارعه ده احوال قیامتی کوردیکندن کنایه واردر زیراواقعه اسم قیامتدر (کماقال فی مجمع البیان
القارعة البلیة التی تقرع القلب شدة المخافة وانما سمیت بها لانها تقرع القلوب بالشدائد پس تقدیرمعنای بیت اولدرکه
صوفی گونا گون ناخوش واقعه لرکوردی یعنی احوال قیامتی مشاهده قیلدی وانک دفعی ایچون فاتحه اوقودی
ودخی قارعه اوقودیکه بوسوره یی برکسه اوقوسه فتنهٔ دجال وقیامتدن امین اوله کماروی عمروبن ثابت عن ابی جعفر
قال علیه السلام من قرأ القارعة امن من فتنة الدجال وشدایدیوم القیامة (مثنوی) گفت چاره چیست یاران
جسته اند * رفته اندوجمله درهابسته اند * صوفی گندیسنه ایتدی چاره ندیاران صچرامشلریعنی پراگنده اولمشلردر
خانقاهدن گتمشلردروجمله قپولری بغلمشلردر (مثنوی) بازمی گفت ای عجب آن خادمک * نه که باما گشت همنان
ونمک * گیروگندویه ایتدی ای عجب اول خادم جلک که برلمه هم نان ونمک اولدیمی یعنی مقرردرکه برلمه هم سفره اولدی
ونان ونمک یمکه ال صوندی پس مقتضای طریقت خودبوایدیکه نان ونمک بندگدنصکره خیانت ومکروخدیعت
ایلمییدی (مثنوی) من نکردم باوی الالطف ولین * اوچرابامن گند برعکس کین * بن اول خادمه ایلدم الالطف
وملایمت ایلدم اوخادم نیچون بکاآنک عکسی اوزره کین وانتقام ایلر (مثنوی) هرعداوت راسبب باید سند * ورنه
جنسیت وفاتلقین کند * هرعداونه سبب گرکدرسند گرکلو خسه جنسیت وفاتلقین ایلریعنی اول خادم خودبرزم جنسمز

صوفیدر

صوفیدرپس جنس جنسه میل ایلمک ووفاقیلمق مقتضای طریقت ایدی پس بونک سری نه اوله دیوتفکره دوشدی
(مثنوی) بازمی گفت آدمی بالطف وجود * کی بران ابلیس جوری گرده بود * گیروگندویه دیدی لطفله وجودله اولان
حضرت آدم علیه السلام اول ابلیس اوزره قهرجبروراید یحال بوکه ابلیس پرتلبیس اول آدمه بوقدرخیانت
واهانت قیلدی (مثنوی) آدمی مرمار وکژدم راچه کرد * کوهمی خواهدمراورامرلرودرد * آدم اوغلی مار
وعقربه نه ضررایلدی که اول مارو عقرب بنی آدمه مرلرودردایسترواتک هلاکنه قصدایلر (مثنوی) گرلرآخود
طبع وخویدرینست * این حسددرخلق آخرروشنست * قوردلرطبیعت وخاصیتی خودبرتقدرآخربوحسدلر
خلقده روشندرپس احتمالدرکه اول خادم بدنهاد خباثت جبلیه سنک مقتضاسی اوزره بنم آکا ایلدیکم تعظیم
واحسان مقابله سنده اویکا اساءت قیلمش اوله دیدی (مثنوی) بازمی گفت این گمان بدخطاست * بربراد راینچنین ظنم
جراست * صوفی گیروگندیسنه ایتدی انک حقنده بوگمان بدخطاوبوگونه سؤظن (ان بعض الظن اثم) فحواسنجه وبال
واثمدر برآدم اوزره بنم بونجلین ظنم نیجوندرکه اذاظننت فلاتحقق بیورلمشدر (مثنوی) بازگفتی حزم سوء الظن
نست * هرکه بدظن نیست کی ماند درست * گیروایتدی حزم سنک سوءظنکدر (کماقال علیه السلام الحزم سوء الظن
هرشول کسه که بدظن دگلدرچنین درست قالور یعنی شول انسانکه اکثرمحلده سوء الظن قیلیه وبدگمان اولیه اول
اعدا شرندن نیجه امین اولور ومکر وخدیعت خلقدن نوجهله سلامت ونجات بولور (مثنوی) صوفی اندر وسوسه
وان خرچنان * که چنان باد اجزای دشمنان * صوفی وسوسه وافکارده واول خرانجلین یعنی بلا ومحنت ایچره آج
ومحتاج که دشمنلرلک جزاسی انجلین اولسون (مثنوی) آن خرمسکین میان خالهٔ وسنک * گژشده پالان دریده
پالهنک * اول مسکین خرخالهٔ وسنک ایچنده پالانی صرتندن اکلمش وقوصقوفی یرتلمش ایدی (مثنوی) (گشته
ازره جملهٔ شب بی علف * گاه درجان کندن وگه درتلف * یولدن دوکلی کیجه صباحه دلک بی علف اولمش گاهی جان
چکشمکده وگاهی تلف وهلاکده یعنی یول زحمتندن وجمله شب بی علف گاه جان چکشمکده وگاهی تلف مرتبه سنده
اولمشیدی (مثنوی) خرهمه شب ذکری کردای اله * جورها کردم کم ازیک مشت گاه * مسکین خردوکلی کیجه
صباحه دلسان حاله ذکرایلیوب دیدیکه ای اله وای دوکلی مخلوقه ملجاء وپناه آریه بی رهاایلدم قودم براوج صمماندن
مثنوی) بازبان حال می گفت ای شیوخ * رحمتی که سوختم زین خام شوخ * زبان حاله دیردی ای شیخلر برمرحمت
ایلیکزکه بوادبسز خادمدن یانمدم (مثنوی) آنچه آن خردید ازرنج وعذاب * مرغ خاکی بیند آندرسیل آب * رنج
وعذابدن اول نسنه یکه اول خرکوردی سیل صویی ایچره خاکه منسوب اولان قوش کورریعنی سیلاب ایچره مرغ
خاکی نه مرتبه عذاب کورررسه اول خراول کیجه اویله عذاب کوردی (مثنوی) پس بیهلوکشت آن شب تاسحر * آن خر
بیچاره ازجوع البقر * اول کیجه سحره دلک پهلوسیله دوندی ویوالندی اول بیچاره خر بقرآچلغندن جوع البقر
برمرضدرکه انسان اکا مبتلا اولسه طویمق بیلمز (مثنوی) روزشد خادم بیامد بامداد * زود پالان جست برپیشش
نهاد * روزاولدی خادم صباح وقتنده کلدی علی الفور خرلک پالانی استدی وآنک ارقه سی اوزره قودی (مثنوی) خر
فروشانه دوسه زخمش برزد * گردباخرانچه زان سلک می سزد * خادم اول خره خرفروشلرکبی ایکی اوچ زخم اوردی خره
اول نسنه بی ایلدیکه اول کابدن لایق اولور (مثنوی) خرجهانده گشت ازتیزی نیش * کوزبان تاخربکو بدحال
خویش * بیشک حدت وتیزلکندن خرالقیمی اولدی فی زبان وگفتار تاخرکندونک حالنی سویلیه (گمان بردن
کاروانیان که بهیمهٔ صوفی رنجورست (مثنوی) چونکه صوفی برنشست وشدروان * رودرافتادن گرفت اوهرزمان *
چونکه صوفی حماری اوزره اوتوردی ویوله روانه اولدی اول حمار هرزمان یوزی اوزره دوشمکه باشلدی (مثنوی)
هرزمانش خلق برمیداشتند * جله رنجورش همی پنداشتند * هرزمان خلقی اول حماری قالدررلردی جمیع کاروان
خلقی آنی خسته صانورلردی (مثنوی) آن یکی کوشش همی پیچید سخت * وان دگرزیرکامش جست لخت * اول
بریسی اول حمارلرقولاغنی محکم بورردی واوبریسی اول خرلرمانی التنده پاره یوقلردی یعنی تابیله که الله اولمشیدر
(مثنوی) وان دگردرنعل اومی جست سنک * وان دگردرچشم اومی دیدزنک * واول بریسی خرلرنعلی آلتنده طاش
یوقلردی تاانک دوشمسی بلکه آیغنه طاش باتمه دندردیواوبریسی حمارلرچشمنده پاس اوررردی یعنی حمارلرگوزینه
بقردی انک کوزنده کی سی وارمیدردیو (مثنوی) بازمی گفتند ای شیخ این زچیست * دی نمی گفتی که شکراین

خرقویست * بولداشلری کیروایتدیلرای شیخ بوندردون دیمزمی ایدکله حضرت خدایه شکر اولسون بوخرقویدر
(مثنوی) کفت آن خرکوشب لاحول خورد * جزبدین شیوه نداندراه کرد * چونکه قوت خرشب لاحول بود * شب
مسبح بودوروزاندرسجود * پس صوفی یارانه دیدیکه اول خرکه کیجه ده لاحول بیه بوشیوه دن غیری راه ایتمك بیلمز
چونکه خرلرك قوت وغذاسی کیجه ایله لاحول اولدی کیجه مسبح اولدی وکوندزسجده ده ویوزی اوزره دوشمکده اولدی
اعلم یا اخی حضرت مثنوینك اکثر محلی رموزوکایات وایماواشاراتدر بویتلرده دخی کایت واشارتی وار درصوفی
لساتندن شول خرلره که بودنیا کیجه سنده برمزور کذابك لاحول سن بیه یعنی بلا تربیهٔ نفس ولاتغدیهٔ روح اسقاط
اضافات ایدوب حرکات وسکاتی خدانك مشیتنه اسناد ایدوب وجبریولنه کتمسنی قبول ایلیه وانك بوکونه توحیدنه
وبلاعمل اولان تسبیحنه فریفته اولسه خبط وسقوط شیوه سندن غیری روزآخرنده کاربیلمز ودوشمکدن وسور
چکدن خالی اولمز مکبا علی وجهه سجده یی اول زمان ایدر وپل صراطه یوزی اوزره کیدر (مثنوی) آدمی خوارند
اغلب مردمان * ازسلام علیك شان کم جوامان * بویت وبونك مابعدنده اولان ابیات تادرزمین مردمان خانه مکن
بیتنه کلنجیه دلك قصه دن حصه دریعنی اکثرخلق جهان واغلب مردمان خادم غدار کبی آدمی خوارلردر بونلرلك
ظاهر اسلام سنك اوزرینه اولسون دیملرندن وسکالسان ایله دعاوثنا ایلملرندن آزآمان دله که انلرلك السلام علیك سی
خادمك لاحول سی کبیدر (مثنوی) خانهٔ دیوست دلهای همه * کم پذیرازدیومردم دمدمه * جمیعسنك کوکاری
شیطان اویدرانسان شیطاتندن دمدمه قبول ایلمه زیراظاهرالاف وکزاف ایدرزوباطنامکروخدیعت سمتنه کیدرلر
(مثنوی) ازدم دیوانکه اولاحول خورد * همچوان خردرسراید درنبرد * شیطانك نفسندن اول کسه که اول
لاحولی یدی یعنی شیطان سیرت اولان کسه نك اغزندن ظهورایلین توحید وتسبیحنه اعتماد ایلیوب انك سوزن قبول
ایلدی اول خرکبی باشی اوزره کلوب جنکده یعنی صوفینك اول لاحول خورده مرکبی کبی بوله عزیمت ایلدکده باشی
اوزره نیجه افتان وخیزان اولدیسه شیطان سیرت اولان آدمدن دخی حیله آمیز اولان سوزی قبول ایلین نفس
وشیطانله جنك ایلمك وقتنده باشی اوزره دوشمك مقرراولور (مثنوی) هرکه دردنیا خورد تلبیس دیو * وزعدوتدوست رو
تعظیم وریو * هرکیمکه دنیاده ابلیسك تلبیسنی یه دوست رواولان عدودن تعظیم وحیله قبول ایلیه (مثنوی) دره
اسلام بریول صراط * درسراید همچوآن خراز خباط * اسلام یولنده وصراط کوپروسی اوزره اول خرکبی ضعف
وسراسیمه لکدن دیه سی اوزره کلور (مثنوی) عشوه های یاربد منیوش هین * دام بین ایمن مرو توبرزمین * آکاه اول
یرامن یارلرمکر اوزره عشوه لرنی استماع ایلمه یراوزره ایمن یورومه طوزاق کور یعنی یربوزنده زیاده بصیرت واحتیاط
اوزره اول زیرا که نفس وشیطانك وانسان شکلنده اولان حیوانك حیله وخدعه سی ودام مکر وغدری قتی چوقدر
تاسنی دامه دوشرمیه لر (مثنوی) صدهزارابلیس لاحول آرین * آدما ابلیس رادرمارین) یوزیلك لاحول کتوریجی
ابلیس کورای آدم ابلیسی مارایجنده کورمشورحکایتدرکه جنتلك دربانی مارایدی ولکن اول زمانده قتی خوب
صورت وملیح الشکل ایدی شیطان کندی صورتیله جنته داخل وحضرت آدمه مقارن اوله میوب اولامارله اشتالق
ایدوب انك وجودنه حلول ایلدی بعده انك شکلنده جنته داخل اولدی حضرت آدمه مقارنت قیلوب اکل کندمه
تحریص وترغیب ایلدی حضرت آدم آنك شیطان ایدوکنی بیله میوب اکل کندمه میل قیلدی پس آخرالامرحق
تعالی اول ماری بوشکل قبیحه مسخ ایلدی کذلك نیجه مارسیرت وشیطان طبیعت یارلرواردرکه صورتا لطیف وملیح
برانساندرلکن باطنا اول مار وشیطاندر پس ای آدم اوغلی ابلیسی اول مارسیرت اولان انساندکور (مثنوی)
دم دهدکویدترا ای جان دوست * تاچوقصابی کسدازدوست پوست * سکا ای جان وای دوست دیودم ویررتابر
قصاب کبی دوستندن پوستی چکه یعنی برشیطان سیرت انسان سکاخوش آینده سوزسویلسی قصابك قیونه نفخ
ابلیسی وآیاغنه باش قومه سی کبیدرانك مرادی قویندن پوستنی چیقارمقدرکذلك بوشیطان سیرت دخی دوستنی
اضلال ابلیوب دین ودنیاده بدنام ومخذول قیلمقدر (مثنوی) دم دهدتاپوستت بیرون کشد * وای اوکزدشمنان
افیون چشد * سکادم ویررتاسنك پوستکی طشره چکه وای اول کسیه که دشمنلرندن افیون داده اوذوق ایده جك
کسه براخرکسیه کمالیله دوستلق اظهارایدوب اکابراطیف کیفدروقتفریح طبعه وقوت بدنه سبیدردیوافیونی مدح
ایلیه رکدن باخصوصکه قرقندنصکره عدس مقداری یمك حکمانك دخی تجویزی واردردیوسویلیه رکدن آنی پالك
اهل کیف ایلربعده شیطان برکسه یی آزدیروب دوستلغی آتدن کسدیکی کبی اول صورتادوست وباطنادشمن اولان
دخی آتدن دوستلغی قطع ایلروایل بیچاره مدت عمرنده اسیرکیف اولوب مشرب انسانیتدن چیقوب نه مرده نه زنده
برعجب دام بلایه کرفتاراولورپس ابتداسنده اکربغایت دوستك ایسه ده انك اتدن افیون یمکدن حذرایله تاکم مسموم

معنوی اولیه سن (مثنوی) سرنهد برپای توقصاب وار * دم دهدتاخونت ریزدزارزار * اول شیطان سیرت اولان
انسان سنك آیاغنه تملق وجابلوسلق ایدوب باش قورقصاب کبی سکادم ویرر ومغرورلق مرتبه سنه ایرکورر تاکم
زارزارعاقبة الامرسنك قانکی دوکه (مثنوی) همچوشیری صید خودراخویش کن * ترك عشوهٔ اجنبی وخویش کن
برارسلان کبی کندی شکارنی کندلك ایله اجنبی وخصمك عشوه وخوش آمدنی ترك ایله (مثنوی) همچوخادم دان
مراعات خسان * بی کسی بهترزعشوهٔ ناکسان * ادانی وخسارلرك مراعاتنی خادمك مراعاتی کبی بیل ناکسارلرك
عشوه وحیله سندن بی کسلك یکدرزیرا انلرلك خوش آمدی وریشخندنده فائده اولمدیغندن ماعدانیچه مضرت
وخسارت مقرراولور (مثنوی) درزمین مردمان خانه مکن * کارخودکن کاربیکانه مکن * مردملرلك یرنده خانه
ایله زیراغیری کسه لرلك یرنده خانه ومکان اتخاذایلمك بیوفالقلری حسبیله سنی اندن اخراج ایلیوب الم واضطرابده
قالورسن بوده جائزدرکه زمین مردماندن مرادبودنیا اوله یعنی بودنیاده خانه ومکان اتخاذایدوب بونك اهلیله معاشرت
ومصاحبت قیلمه کندی ایشنك ایله بیکانه نك ایشین ایلمه پس بیکانه دن مرادکیم ایدیکن بیان بیورورلر (مثنوی) تاتوتن را
چرب وشیرین می دهی * جوهرخودرانبینی فربهی * تاکه سن تکه چرب وشیرین ویره سن کندی جوهریکی فربه
کورمزسن یعنی روحکی قوی وعظیم ونورانی بولمزسن (مثنوی) کرمیان مشك تن راجاشود * روزمردن کنداو
پیداشود * اکرتنه مشك ایچنده یراوله وبرکسه آنی مشك وعنبرلر ایچره پرورش قیله اولمك کوفی انك مردار
رایحه سی پیدا اولور (مثنوی) مشك رابرتن مزن بردل بمال * مشك چه بودنام الذوالجلال * مشکی تن اوزره اورمه
کوکل اوزره سوریعنی لطیف رایحه لرله جسمك معطر قیله بلکه قلبکی معطر وعمیك ایله مشك ندر ذوالجلال اولان
اللهك نام پاکیدرکه قلب وروح الله تعالینك نام شریفیله وذکراطیفیله ممسك ومعطراولور (مثنوی) آن منافق مسك
برتن می نهد * روح رادرقعرکلخن می نهد * اول منافق مسکی تنی اوزره قورمابعدنده اولان بیت بونده اولان ابهامی
تفسیرایلرروحی کلخنك قعرینه قور (مثنوی) برزبان نام حق ودرجان او * کندها ازفکربی ایمان او) اول منافقك زبانی
اوزره نام حق واردروانك جانی اوزره اولان منافقك ایمانسزفکرندن قبیح رایحه لرواردرپس نام الهی وذکر ربانیکه
مسك درونداز منافق آنی جسم اوزره قویوب لساننده اظهار وجاری ایلرلکن جانی اوزره کفر ومعصیت رایحه لرندن
خبیث وقبیح رایحه لرواردر (مثنوی) ذکریااوهمچوسبزهٔ کلخنست * برسرمبرزکلست وسوسنست * اول منافقله
ذکرالله کلخنك سبزه سی کبیدرمثلا آیخانه اوستنده کل وسوسن کبیدر یعنی منافق کلخن وآیخانه کبیدرنام الهی
سبزه وکل وسوسن کبیدرچونکم انك وجودنده بته کلخنده ومزبله ده بتن کل وسوسن کبی اولور (مثنوی) آن نبات
الحایقین عاریتست * جای آن کل مجلسست وعشرتست * اول نبات اندهبی شك عاریتدراول کلك پری مجلسدر
وعشرتدرکذلك نام الهی منافقك دهاننده عارضی وعاریتدرآنك محلی اصل خالص ومخلص اولان کسه لرلك مجالس قلبی
وروضهٔ درونیدر (مثنوی) طیبات آیدبسوی طیبین * للخبیثین الخبیثاتست هین * زیراطیبات طیبین جانبنه کلور
(والطیبات للطیبین والطیبون للطیبات) فحواسی اوزره پالك وطیب اولنلردخی طیبات وطاهرات اولان اشیایی
بولورخبیثین ایچون خبیثات واردراکاه اول کاقال الله تعالی (الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات) (پس هرخبیث
اولان کسه لرلك جسدلری وفعل وعملاری دخی کندیلره مناسب اولورخوی وخصلتلری دخی نفس خباثت مقرلرینه
کوره ظهورقیلور (مثنوی) کین مدارانها که ازکین کرهند * کورشان پهلوی کین داران نهند * کین طوتمه اول کسه لره
که کیندن کراهلردریعنی حقودا ولنلره وبرمؤمنه کین طوتانلره سن کین طوتمه زیرا انلرلك قبرینی کیندارلر قبرینك ضمه
قورلرلوحقودوحسوداولان طائفه یه کین طوتقدن کراه اولان کسه یی الحاق قیلورلر زیرا جنسیت علت انضمام
اولورهرکیسنه صاحبی کیندارلر منزله سنه دخول قیلور (مثنوی) اصل کینه دوزخست وکین تو * جزوآن کلست
خصم دین تو * وکینه نك اصلی دوزخدروسنك کینك اول کلك جزویدرسنك دینکك دشمنیدریعنی انسانده اولان
کین صفتی جهنمدن برجزودرسنك دین وایمانکك عدوسیدروعاقبت الامر (کل شئ یرجع الی اصله) فحواسنجه اول
صفت سنی کندی اصل اولان دوزخ جانبنه چکمك مقرراولور (مثنوی) چون توجزودوزخی پس هوشدار * جزوسوی
کل خودکیرد قرار * چونکم سن دوزخك جزؤیسن پس هوش طوت جزؤکندینك کلی جانبنده قرارطوتر پس اول
کین صفتی سنی ای کیندارعاقبت جهنمه آتر (مثنوی) وربتوجزوجنتی ای نامدار * عیش توباشدزجنت پایدار * وکرسن
جنتك جزؤی ایسك ای نامدار یعنی کیندار اولیوب تیك کردار وصلاح شعارا ولورسك عیشك جنتدن پایدار
اولور (مثنوی) تلخ باتلخان یقین ملحق شود * کی دم باطل قرین حق شود * اجی یقین بودرکه آجیلره ملحق اولور یعنی
خبیث ویدخو اولان تلخلرینه کندی جنسی اولان خبیث وتلخلره ملحق اولوب دار اهل خباثت اولان جهنمه دخول

قیلور پخن باطل سوز وقبیح عمل اهل حقه قرین اولور زیرا حقله باطل ضدلر درایکی ضد بربره جمع اولمسی قابل دکلدر
ولهذا قال الله تعالی (وقل جاء الحق وزهق الباطل ان الباطل کان زهوقا (مثنوی) ای برادر تو همان اندیشهٔ * مابقی
تو استخوان وریشهٔ * ای برادر سن همان اندیشه سن سنك باقی اولان شیئك استخوان وریشه در یعنی ای انسان سن
همان محل اندیشه اولان نفس ناطقه سن دیکدر پس ذکر حال وارادهٔ محل قبیلندن اولورذکر مسبب ارادهٔ سبب
دینسه ودخی ذکر ملزوم وارادهٔ لازم قبیلندندر دینلسه ده جائزدر زیرا اصل انسان همان حیوان ناطقدر پس
همان سن اندیشه سن دیو تعبیر بیوردقلرندن نکته بودرکه اندیشه اثر نفس ناطقه وصورت قوهٔ مدرکه در پس حقیقت
انسانیه نك ابولکنك وکم لکنك بیلمسی صورت عقلیه سندن واثر نفسیه سندن معلوم اولور اکر اندیشه اولمیدی
حقیقت انسانك مرتبه ومقداری معلوم اولمزدی انکچون بیوررلر (مثنوی) کرکلست اندیشهٔ تو کلشنی * وربودخاری
توهیمهٔ کلخنی * اکر کل ایسه اندیشه لئ نظرایله کورکلشن سن واکر اندیشه لئ خاردل آزارایسه سن کلخنه منسوب
اولورسن بوسنکه فکر المرء قیمته دیمشدر مراد بودرکه بالهٔ فکرت ولطیف نیت اولان کسه نك مکانی دخی کلشن جنت
اولورو بدنیت وقبیح فکرت اولان کسه نك مقری کلخن سقر اولور (مثنوی) کرکلابی برسر جیبت زنند * ورتوچون
بولی برونت افکنند * اکر کلاب ایسك سنی جیبك باشی اوزره اوررلر واکر سن بول کبی ایسك سنی طشره براغورلر یعنی
اکر لطیف الخصال وجمیل الفعال کلاب رایحهٔ طیبه صاحبی ایسك سنی مقبول ایدرلر واکر بول کبی خبیث وناپاك
ایسك سنی منبع خباثته آترلر (مثنوی) طبلهادریش عطاران بین * جنس راباجنس خوه کرده قرین * مثلا
عطارلرلئ اوکنده طبله لری کورعطارلرجنسی کندی جنسنه قرین وقریب ایلمش (مثنوی) جنسها باجنسها آمیخته *
زین مجانس زینتی انکیخته * جنسلری جنسلره قرشدرمش بوتجانسدن برزینت پیدا ایلمش یعنی برشیئی برشیئه
جنس ایلمك جهتندن برزیب وزینت اظهار ایلمش (مثنوی) کردر آمیزد عدس باشکرش * برکزیند یك ازیکدیکرش
اکر عدس عطارلئ شکرنه قرشه عطار بربرآنی اوبرآخرندن اورندیلر وتمیز ایلر (مثنوی) طبلها بشکست
وجانها ربختند * ثیك وبد درهمدکر آمیختند * طبله لر صندی وجانلر دوکدیلر یعنی ارواح طبله لری صنوب مرتبهٔ
ارواحدن جانلر بوعالم اشباحه دوکدیلرایو وبرامز بوعالمده بری برینه قرشدیلر (مثنوی) حق فرستاد انبیارا باورق *
تا کزیدند انهارا بر طبق * اندنصکره حق تعالی ورقله انبیا کوندردی ورقدن مراد کتب الهیدر تاکم بوانسان
دانه لرین طبق عالم اوزره اورندیلدی مؤمنی کافردن ومواقفی منافقدن تمیز ایلدی (مثنوی) پیش ازین ما امت
واحدیدیم * کس ندانستی که مانیك وبدیم * بوندن اول برامت واحده ایدلئ یعنی برطائفه ایدلئ کسه بیلمزدیکه برایویز
ویاخود برامز (مثنوی) قلب ونیکودرجهان بودی روان * چون همه شب بود وماچون شب روان * جهانده قلب
وایوروان ایدی وزیوفله نقد خالص برابرایدی چونکم درکلی کیجه کبی ایدی وبرکیجه کیدیجی کسه لوکبی ایدلئ (مثنوی)
تابرامد آفتاب انبیا * کفت ای غش دورشوصافی بیا * تاکم انبیای عظامك وجودی آفتابی ظهوره کلدی وطلوع
قیلدی آفتاب وجودانبیا خلقی تمیزایدوب غش مرتبه سنده اولنلره ای غش سن دوراول وصافی مرتبه سنده اولنلره
ای صافی ایلر وکل دیدی (مثنوی) چشم داند فرق کردن رنك را * چشم داند لعل راوسنك را * رنکی فرق وتمیز ایلمکی
چشم بیلورلعلی وسنکی چشم بیلور چشمدن مراد انبیاء عظامدروآنلره وارث اولان اولیای کرامدرکه بونلر انسان
العین منزله سنده در پس هرکسك رنك باطنی فرق ایلمکی انبیاواولیا بیلور وایوبی کتودن بونلر تمیز قیلور (مثنوی)
چشم داند کوهر وخاشا کرا * چشم رازان می خلد خاشا کجا * کوهر وخاشاکی چشم بیلور کوهر مرتبه سنده اولنلره رعایت
سببدن باتاریعنی انبیاء عظام واولیای کرام که چشم منزله سنده درکوهر وخاشاکی بیلورکوهر مرتبه سنده اولنلره رعایت
قیلدقلری وخاشاکلئ مرتبه سنده اولان کفره وفجره یه تحقیر واهانت ایلدکلری اجلدن بونلره اکثر خس وخاشاکلئ
منزله سنده اولان کفره وفجره اذاوجفا ایدرلر وخس وخاشاکلئ کوزه باتوب رنجیده قیلدیغی کبی بونلر دخی اول صاحب
سعادتلری رنجیده قیلورلر (مثنوی) دشمن روزند این قلابکان * عاشق روزند آن زرهای کان * بوقلاب چکمروزلئ
دشمنلریدراول کانك التونلری روزلئ عاشقلریدرقلابکاندن مراد مرایی واهل نفاق اولان مزورلردرکه روزکبی منور عالم
اولان مرشدلرلئ دشمنلریدر اما معدن زرکبی خالص ومخلص اولنلرآلتری دوست طوتمرلر روزدن مراد روز قیامت
اولسه دخی جائزدر (مثنوی) زانکه روزست آینهٔ تعریف او * تابیند اشرفی تشریف او * زیرا که اول قلاب چکمرلئ
تعریفنك آینه سی روزدراوضیری زرکانه راجع اولسه دخی جائزدر یعنی زیرا که اول زرکان کبی اولان کان خالصلئ
آینهٔ تعریفی روزدرتاکم اشرفی اولان کسه اول روزلئ تشریفنی کوره یعنی اشرفه منسوب اولان اول روز مثابه سنده
اولان مرشدلئ تشریف وتکریم ایلمسنی مشاهده قیله (مثنوی) حق قیامت راتقب زان روزکرد * روزبنماید جمال سرخ

وزرد

وزرد * حق تعالی حضرتلری قیامته اول سببدن روزلقب ایلدی ویوم قیامت دیوسویلدی زیرا روز سرخ وزردلئ جمالنی
کوسترکذلك یوم قیامت دخی هرکسلك اسرارنی (یوم تبلی السرائر) فحواسنجه ظهوره کتوروب تمیز ایلر (مثنوی)
پس حقیقت روزسراولیاست * روزپیش ماهشان چون سایهاست * پس حقیقتده روزاولیانك سریدرکه انلرلئ ضمیر
منیرلرینك روشنالکیله نیك وبد فرق اولنور روزانلرلئ ماهی قتنده سایه لرکبیدر یعنی بوظاهرده اولان روزانلرلئ ماه
باطننه نسبت کولکه لرمثابه سنده در (مثنوی) عکس رازمردحق دانید روز * عکس ستاریش شام چشم دوز *
روزی مردحقلك رازینك عکسی وپرتوی بیلکز یعنی بوروزروشن مردکاملك باطننده اولان رازینك عکس واثریدر
اول مردحقلك ستارلکنك عکسی چشم دوزاولان یعنی کوز اورتیجی اولان شیدرنه کم بونك حقیقتی بویتدن دخی
معلومك اولور (مثنوی) زان سبب فرمود یزدان والضحی * والضحی نورضمیر مصطفی * حق تعالی حضرتلری یوسببدن
قرآن عظیمده والضحی بیوردی حقیقتده والضحی حضرت مصطفانك علیه السلام روشن ضمیرینك نوریدرنه کم حق
تعالی بیورر (والضحی واللیل اذا سجی) ای اقسم وقت ارتفاع الشمس وتخصیصه لان النهار یقوی فیه یعنی ضحی
حقیقیچون که وقت ارتفاع شمسدر وضحی به قسمك تخصیصی اول وقتده نهار قوی اولدیغندن اوتریدر ولیل
حقیقیچونکه اهلی ساکن اولوب اولیلك ظلامی راکداولمه سبی البحر سجوادیرلر لغتن امواجی ساکن اولسه (ماودعك
ربك وماقلی) جواب قسمدرای ماقطعك قطع المودع یعنی سنی ربك ترلئ ایلدی یامحمد وماقلی دخی سکا بغضده ایلدی
مفعولی محذوفدر رعایة للفاصلة تقدیری وماقلیك دیمکدر بوتفسیرظاهردر اماعندالتحقیق قدیمك حادثه قسمی
غیر جائزدر پس مضاف مقدراولهٔ تقدیرکلام ورب الضحی دیکدر ویاخود ضحی دن مرادنور باطن مصطفی ولیلدن
مرادجسد ظاهر محمد مجتبی اولهٔ تقدیرکلام انوار باطنهٔ مصطفی حقیچون وجسد ساترهٔ محمد مجتبی حقیچون که قوای
جسدانیسی ساکن ورا کد اولوب مرتبهٔ اطمینانه یتمشدر پس حضرت خداوندکار یومحلده ارباب ظاهرلئ کلامن
اصحاب تحقیقلك مرامنه توفیق بیوروب دیرلرکه جناب پروردکارلئ نورنم اراه وشب تاره قسمی واردرعلی قصد المبالغة
تعظیما لشان رسول الله کان جناب خدابیوررلرکه ای بنم حبیبم بنم ضحایه قسم سنك نوریا کلکه مشابهتی ولیله قسم تن
تابناکلکه مماثلتی اولدیغندن اوتریدر یوخسه فانی اولان اشیانك بنم یانمدنه مقسم به اولمغه لیاقتی وارد رامدی
سنك نورکه من وجه مشابه اولنه بویله قسم ایدیجك نورکه تعظیم وذاتکه تکریم نه مرتبه ایدیکنی خلق بوندن منفهم اوله
(مثنوی) قول دیکرکین ضحارا خواست دوست * هم برای آنکه این هم عکس اوست * قول دیکرکه دوست بوضحی بی
دیلدی یعنی اهل تفسیرلئ دیدکاری قول که حق تعالی بوصوری اولان ضحی بی دیلدی وبوکه قسم ایلدی
هم انکچوندرکه بوضحای صوری هم انك عکسیدر یعنی حضرت مصطفانك ضمیرنده اولان نوراهلینك پرتویدر
(مثنوی) ورنه برفانی قسم کفتن خطاست * خود فناچه لایق کفت خداست * یوخسه فانی اوزره باقینك قسم
دیمسی خطادراما کندی نورینك عکس وائری اولدیغی اعتبارله قسم ایلمك روادرفناخود خدای تعالینك کلامنه
وقسم ایلمسنه نه لایقدر (مثنوی) ازخلیلی لااحب الآفلین * پس فناچون خواست رب العالمین * برخلیلدن
لااحب الافلین) یعنی حضرت ابراهیمدن بن آفل وزائل اولنلری سومزم دیمك صادراولدی پس عالملرلئ ربسی ومالکی
فنایی نیچه استدی واکاه وجهله تعظیم ایدوب قسم ایلدی (مثنوی) لااحب الآفلین کفت آن خلیل * کی فناخواهد
ازین رب جلیل * اول خلیل (لااحب الآفلین) دیدی وزائل وفانی اولنلره محبت وتعظیم ایلدی رب جلیل بوقسمدن
بقین فنامرادایلر یعنی حضرت حق تعالی بوفانی اولان شیئلره قسم ایلمسی یاکندینك صفات علیه سنه مظهر
اولدیغی ملابسه سیله ویاخود من وجه آکامشابهتی اولدیغی مناسبتله درواللجلیل وعظیم اولان پادشاه مجردفانی
اولان شیئه قسم قیلمسی برنده اولمز (مثنوی) بازواللیلست ستاری او * وان تن خاکی ژنکاری او * کیرواللیل انك
ستار لکیدر واول حضرتك خاکی اولان تن ژنکاریسیدر یعنی کیرو والضحی دیوقسم ایلدکدنصکره واللیل
دیوقسم ایلمسی اول حضرتك خاکیده ستارلکی مرادا ولوروا ول ستار اولان ایلدن مرادا ول حضرتك ژنکه منسوب
اولان خاکه منسوب اولان بدن شریفیدرکه فی المثل لیله مشابهدراول جهتدنکه باطننك نورانیتی ستارایدیجی وروح
پرانوارنی اورتیجیدر (مثنوی) آفتابش چون برآمدزین فلك * باشب تن کفت هین ماودعك * اول رسولك آفتابی
چونکه فلکدن بوقری کلدی آنك آفتابی تنی شبنه ایتدی آکاه اول خداسنی ترلئ ایلمدی یعنی پیغمبرلئ علیه السلام
وجود شریفنه حاکم وربّ اولان آفتاب حقیقی چونکم فلك الهیه دن بوقاری کلدی یعنی طلوع وظهوره قیلدی پس
سنت سنیهٔ الهیه وعادت ربانیه بونك اوزرینه درکه (ان کانت الشمس طالعة فانها ربکون موجودا واللیل غائبا متروکا)
پس اویله اولسه دیدهٔ اغیار اول حضرتك شب تنی من وجه شمس حقیقتدن مبعود ومتروکلئ کوروب (ان محمدا ودعه

ربه وقلاه) دیدیلر سه آفتاب حقیقت محمدی یعنی عین ثابتهٔ احدی اول حضرتك جسم شریفنه تسلیه ویروب کندی نوریته وآتك جسم پرحبوریته قسم ایتمکله دیدیکه آکاه اولکه ماقطعك ربك قطع المودع یعنی ماترکك اکرسن دیرسك که حضرت رب العالمین) جانبندن تأخیروحی مبین حین امتحان الاعداء المنکرین انکسار وخجلت اقتضا ایدر بوایسه عین بلا نوعاقلادرجواب بودرکه بیوررلر (مثنوی) وصل پیدا کشت ازعین بلا * زان حلاوت شد عبارت ماقلا * عین بلادن وصل پیدا اولدی ماقلی اول حلاوتدن عبارت اولدی یعنی وصل معشوقی عین بلای عاشقدن پیدا اولدی ومحب صادقك جفای یاره صبردن ظهوره کلدی اویله اولیحق اول عین بلاوجفادن حاصل اولان وصلك حلاوتدن ماقلاك عبارت اولدی زیرا تقدیرمعنی (ماابغضك ربك بتأخیرالوحی عنك عند امتحان الکفار بل ابتلاك بالقطع ایاما لتجد بعد انقطع لذة الوصال وحلاوة الوجدان بعد الفقدان (مثنوی) هرعبارت خودنشان حالتیست * حال چون دست وعبارت آلتیست * آلت زرکربدست کفشکر * همچو دانهٔ کشت کرده ریك در * ماقلاك بعد القطع اولان وصلك حلاوتدن عبارت اولدیغی مقرراولدیسه قرآن عظیمدن خودهرعبارت برحالتك وصفنك نشانیدر حال ومعنا مثلا کبی وعبارت ولفظ اکا آلت کبیدر پس هرحاله ومعنایه مناسب ولایق برعبارت واردر هراستاده مناسب ومطابق برآلت اولدیغی کبی قویمیجك آلتی بشمقیجك اللده مثلا قومده اکلمش دانه کبیدرکه محلی دکلدرکذلك عبارت قرأنیه دن هرعبارتکه برحالته وبرمعنایه آلت اولمشدر اکراول عبارتی لایق اولمین معنایه آلت قیلسك عدم مناسبتی عرفایه معلوم اولور (ولوکان بحسب اللغات مناسبا له مثلا (وجوه یومئذ ناضرة الی ربها ناظرة) آیتنده کی ناظرة لفظنی اهل اعتزال منتظرة دیوتأویل قیلدیلر وبونك امثالی آیات واخباری مناسب اولان محلنده غیری یه صارف اولدیلر (مثنوی) والت اسکاف پیش برزکر * پیش سك که واستخوان درپیش خر * پس آلت اسکاف برزکراوکنده وصمان سك اوکنده واستخوان خراوکنده در یعنی بونلرنه مرتبه بی مناسب اولورسه اول عبارتی عقلا وشرعا مناسب اولمین معنایه صرف ایلمك بوذکراولنان تمثیلاته دونر پس هربرعبارت برمعنی ایچون موضوع اولدیغی کبی هرکس دخی برشیئه اهل اولمشدر پس اول شیئ اکراهلندن صادراولورسه مناسب ومقبولدر واهلندن غیریدن صادراولورسه نامناسب ونامقبولدر نته کم بومعنایی تحقیق ایدوب بویتلری مثل موقعنده ایراد بیوررلر (مثنوی) (بودانا الحق درلب منصور نور * بودانا الله درلب فرعون زور * مثلا انا الحق دیمك منصورلك دلنده نوراولدی زیرا منصوراول کلامك سرنه اهل ایدی ومرادی نفسنك کمال فناسندن وحقیقتنك ظهوروندن اعلام ایلمك ایدی اما انا الله سوزی فرعونك لبنده کذب اولدی زیرا فرعون الله اولمق ممکن دکل وانك بوسوزدن مرادی مجرد دکندی خودبینلکندن وقدرت وسلطنت مجازی یه مغرورواولدیغندن الوهیت دعواسی ایدی (مثنوی) شد عصا اندر کف موسی کوا * شد عصا اندر کف ساحرهبا * مثال آخرحضرت موسانك الندهعصا انك صدقنه شاهداولدی اما ساحرلك الندهعصاهبا اولدی وانك کذبنه شهادت قیلدی (مثنوی) زین سبب عیسی بدان همراه خود * درنیاموزید آن اسم صمد بوسببدن حضرت عیسی کندینك اول یولداشنه یعنی نااهل ونامستحق اولدیغی سببدن عیسی حضرتلری اول کندی یه مقارن اولان ابلهه که قصه سی عنقریب ذکراولندی حضرت صمدك اول اسم اعظمنی اکا تعلیم ایلمدی (مثنوی) کوندا ند نقص برآلت نهد * سنك برکل زن توآتش کی جهد * انکچون اوکرنمدیکه اول ابله اسم اعظمك عظم شانن بیلمز نقص آلت اوزره قور یعنی اکراول اسمی مرادی اوزره برشیئه اوقوسه واول شیء حاصل اولمسه وظهوره کلمسه اول اسمکه برآلتدر آکا نقص قوروعدم تأثیری کندی نقصاتندن بیلمیوب آلتدن بیلورو آنی متهم قیلورحال بوکه کندینك اول اسم اعظمه اهلیتی اولمدیغندن مراد حاصل اولمز مثلا سن سنکی کل اوزره اورپچن آتش صچرار یعنی اکرطاشی یالچغه اورسن ایکیسنك اضعامندن آتش اولمز مثلا سنك یالچغه وکذلك یالچق سنکه آتش ظهوروندن اوتری اهل ذکادر بلکه بوخصوصده سنك آهنه اهلدر پس طریقتده اولان کلمات وحالاتی دخی بوکه کوره قیاس ایله مادام که برکسه برشیئه اهل اولمیه واول شیئه مالك اوله اکا آلتدن فائده حاصل اولمز (مثنوی) دست وآلت همچوسنك وآهنست * جفت باید جفت شرط زادنست * ال وآلت فی المثل سنك وآهن کبیدر محصل جفت کرك زیرا جفت طوغمق شرطیدر یعنی آهن سنکله جفت اولوب اندن شراره طوغدیغی کبی برکسه نك دخی النه آلت جفت اولمق کرك تاآنك الیله اول آلت میاتندن برشئ ظهوره کله مادامکه برآلت براستادك النه جفت ولایق اولمیه اول آلتله التدن برشیء حاصل اولمز (مثنوی) انکه بی جفتست وبی آلت یکیست * درعدد شکست وآن یك بی شکیست * اولکه بی جفت وبی آلتدر بردرکه مراد واحد حقیقی اولان خدادرعدده شك واردر واول بی شك درکه انك وحدانیتنده ریب

وشبهه

وشبهه یوقدر (مثنوی) انکه دوکفت وسه کفت وبیش ازین * متفق باشند درواحدیقین * احولی چون دفع شد یکسان شوند * دوسه کویان هم یکی کویان شوند * بویتلرسؤال مقدره جوابدرکه اول سؤال بیت اوّلدن ناشی اولور زیرا بیورمشلردیکه اولکه بی جفت وبی آلتدر بردرکه شریك ونظیری یوقدر عدداً جمله سنده شك واردر واول برکه واحد حقیقیدر انده شك یوقدر پس سؤال لازم کلورکه عقلادن چوق کسه وحدت الهیه ده شك ایلیوب کیمی ایکی وکیمی اوچ وکیمی دخی زیاده دیوب مشرك اولدیلرنته کم ایکیدردیلره توبیخ ایدوب جناب حق حضرت عیسایه خطاب ایدوب بیورررلر (واذ قال الله یاعیسی بن مریم ءانت قلت للناس اتخذونی وامی الهین من دون الله قال سبحانك مایکون لی ان اقول مالیس لی بحق) واوچ دیدیلر (ان الله ثالث ثلاثة) دیدیلردوردخی زیاده دیدیلرعزیربن الله والملائکة بنات الله دیوعبادته بونلری ادخال ایدیلردر پس اول واحد حقیقیده شك یوقدر دیمك نوجهله ممکن اولور بیورررلرکه اول کسه که ایکی دیدی واوچ دیدی وبوندن زیاده دیدی شکسز واحددە متفق اولورلر یعنی اول کسه لر عیسی ومریم الهین دیدیلر وباخود شنویه یزدان واهرمن دیوایکی اله اعتقاد ایلدیلر ودخی انلرکه (ان الله ثالث ثلاثة) دیدیلر واول کسه لرکه بونلردن زیاده دیوب ملائکه بی واصنامی دخی معبود اتخاذ ایلدیلر عاقبة الامر بوجمله سی متفق اولورلر اول واحدلك وحدتنده شریکی اولمدیغنه یقیناً زیرا اول وقتده بصر بصیرتدن چونکه دوبیتلك ومقتضای احولیت اول بی یقینلق دفع اولدی انسان توحید الهیده یکسان اولورلر دوسه کویان هم یك کوی اولمقده اتفاق قیلورلر یعنی ایکی اوچ دیمیجیلر بردیمیجی اولورلر پس بونلرلك جمله سنك موحداولمسنك وقوعی متحقق اولدیغی اعتبارله الان اول واحد حقیقیده شك یوقدر دینلسه جائزدر (مثنوی) کریکی کوبی تودرمیدان او * کردبزمیکردد رچوکان او * بویتده تجنیس واردر یعنی اکرسن بردیمیجی موحدایسك اول معبودلك میدان عبادتنده وباخود طوب کبی ایسك دیمکده جائزدرانك چوکان امرینك اطرافنی طولان (مثنوی) کوی انکه راست وبی نقصان شود * کوز زخم دست شه رقصان شود * زیرا طوب اول زمانده کامل وبی نقصان اولور وکمال مرتبه سن بولورکه اوپادشاه حقیقینك چوکان قضاسنك زخمندن فضای عالمده پویان ودوان اوله وهرجهله راضی اولوب شکرلرقیله (مثنوی) کوش دار ای احول اینها رابهوش * داروی دیده بکش ازراه کوش * ای احول بوسوزلره هوش ایله کوش طوت کوز یکه کوش بولندن علاج چك یعنی چشم باطنکه قولاغك جانبندن علاج ایله مراد اولدرکه بوکونه کلمات ضیابخشی استماع ایله تا کوشکدن جان پرهوشکه داخل اولوب دیدهٔ جانکه ضیالروبره وبصر بصیرتکی رؤیت ومشاهده مرتبه سنه ایرکوره دیمك اولور (مثنوی) پس کلام بالدردلهای کور * می نیاید می رود تا اصل نور * پس بالك وطاهر اولان کلام کوراولان دلرده اکلامز وقرار قیلمز نورلك اصلنه دکین کیدر پس اکر قلبنده کلمات طیبه نك قرار قیلمسنی استرسك قلبك کوزنی کحل معرفتله بینا ایده کورتاقلبك منور اوله وکلام طیبه انده قرارقیله (مثنوی) وآن فسون دیودردلهای کژ * می رود چون کفش کژدرپای کژ * وشیطانك اول مکروفسونی اکری ویاپالك کوکلرلك ایچنه کیدروآنده قرارایلر اکری ایاق اکری پشمغك ایچنه کتدیکی کبی (مثنوی) کرچه حکمت رانکرارآوری * چون توناهلی شودازتوبری * اکرچه سن حکمتی تکراره کتوره سن وحفظ ایلمك مرتبه سنه یتوره سن چونکم سن حکمته نااهل اوله سن اول حکمت سندن بری اولور (مثنوی) ورچه بنویسی نشانش می کنی * ورچه می لافی بیانش می کنی * واکرچه اول حکمتی یازه سن وآنی خاطرنشان ایلیه سن واکرچه لاف اوره سن اول حکمتی بیان ایلیه سن (مثنوی) اوزتوروزرکشدای پرستیز * بندهارابکسلدوزتو کریز * ای پرستیز اول حکمت سندن یوزنی چکر واستتار واختفا ایلر بندلری قرار وسندن فرارایلر کریزکنده تقریرنده اولور یعنی برکسه نك که حکمت الهیه یه استعداد واهلیتی اولمیه لکن آنی قیل وقال ایله اوکرنه اول حکمت آنکله قرارقیلمز بلکه عاقبت آلدن فرارایلر دیمك اولور (مثنوی) ورنخوانی وبینند سوزتو * علم باشد مرغ دست آموزتو * اونیاید پیش هرنااوستا * همچو طاووسی بخانهٔ روستا * وکرسن علم حکمتدن برنسنه اوقومیه سن واوعلم سنده محبت وسوزکوره علم سنك مرغ دست آموزلك اولور اول علم هر اوستادسزلك اوکنده اکلمزروستا بینك خانه سنده طاوس قرارایمدیکی کبی بعض نسخه ده ورنخوانی وبینند سوزتو واقع اولمش یعنی اکرعلم اوقویه سن ولاف ودعوایتیوب وسوزوکدازحاصل ایده سن اول علم سنك سوزیکه کوره سندن فرارایتمز مرغ دست آموزلك اولوردیمك اولور (یافتن پادشاه بازرا بخانهٔ کمپیرزن (مثنوی) علم بازی نیست کوزاشه کریخت * سوی ان کمپیرکومی آردبیخت * علم شول بازی دکلدرکه اول شاهدن فاجدی اول کمپیرجانبنه که اول اون الردی آردمی بیخت تقدیرنده در بعض نسخه ده مصرع اول نی چوآن بازیست کوزاشه کریخت واقع اولمشدر بوتقدیراوزره معنی علم اول طوغان کبی دکلدرکه اول پادشاهدن فاجدی واون الهین کویلوقارسنك جانبنه اوچدی

بعض نسخه ده علم آن بازست کوازشه کریخت واقع اولمش یعنی اول علم بازه بکزر که شاهدن قاچدی دیمك اولور
مثنوی تا که تتماجی برند اولادرا * دید آن باز خوش خوش زادرا) تا که کیپر فرزندلری ایچون برتتماج پشوره اول خوش
زادا ولان خوش طوغانی کوردی یعنی کویلو قاریسی اول اصلی لطیف اولان ویاخود غداسی خوش اولان خوش
طوغانه نظرایرکوردی (مثنوی) پایکش بست وپرش کوتاه کرد * ناخنش ببرید وقوتش کاه کرد * طوغانی طوتدی انك
آیاغنی بغلدی وپرینی قصه ایلدی انك طرناغنی کسدی وانك آرغنی صمان ایلدی (مثنوی) کفت نا اهلان نکردندت
بساز * برفزود از حد وناخن شد دراز * اول کیپر طوغانه خطاب ایدوب ایتدی نااهللرسنی سازایله ایلدیلر یعنی
سنی دوزمکله زینت قیلدیلر قنادلرك حددن زیاده اولدی وطرناغك اوزون اولدی (مثنوی) دست هرنا اهل بیمارت
کند * سوی مادر آ که تیمارت کند * هرنا اهلك الی سنی بیمار وخراب ایدرمادر جانبنه کل که سکا تیمارایده پس قصه دن
حصه یه اشارت ایدوب بیورلر (مثنوی) مهر جاهل راچنین دان ای رفیق * زانکه دائم کژروست اودر طریق *
ای رفیق جاهلك محبتی بویله بیل زیرا دائم جاهل طریقده اکری یورییجیدر یعنی جاهل اکرسکا همدملك کوستره
عاقبت جاهل لکندن سکازخم اورر یعنی سکانفع قصدایلرکن کلی ضرر ایرشدرر (مثنوی) روزشه درجست وجو
بیکاه شد * سوی آن کیپر وآن خرکاه شد * فرارایدن بازلك طلبنده شاهلك کوتی بیکاه اولدی یعنی پادشاه آنی وافر طلب
ایدوب اخشام ایرشدی بالضروری اول کیپرلك وآنك خرکاهی جانبنه کتدی (مثنوی) دید تا که بازرا درد ودرد وکرد *
شه برو بکریست زارونوحه کرد * پادشاه ناکاه کتدیسندن فرارایدن بازی دودوکردایچنده کوردی شاه آنك
اوزرینه وافر اغلدی ونوحه ایلدی (مثنوی) کفت هرچند این جزای کارتست * که نباشی درو فای مادرست *
پادشاه بازه ایتدی هرنقدرایسه بوحالت سنك کارکك جزاسیدر زیرابزم وفامزده ثابت ودرست اولمزسن (مثنوی)
چون کنی ازخلد در دوزخ فرار * غافل ازلایستوی اصحاب نار * سورهٔ حشرده بوآیتله تلمیح بیورلرکه (ولاتکونوا
کالذین) جناب عزت بیورلرکه ای مؤمنلر سزاولمالك شول کسه لرکبی (نسوا الله) اللهلك امرینی وعهدنی اونوتدیلر
(فانسیهم انفسهم) ای بفعلهم ناسین لها حتی لم یسمعوا ما ینفعها ولم یفعلوا ما یخلصها یعنی حق تعالی بونلره نفسلرینی
اونوتدردی حتی نفسلرینه نافع اولانی استماع ایتمدیلر ودخی نفسلرینه خالص اولان عمل ایشلمدیلر (اولئك هم الفاسقون
ای الکاملون فی الفسق (لایستوی اصحاب النار واصحاب الجنة) یعنی شول کسه لرکه تکمیل نفوس ایدوب معارف
وعلوم ایله جنته استحقاق وتحصیل ایده لر برابر دکلدرشول کسه لرکه عصیان وخطایله ناره مستحق اوله لر (اصحاب
الجنة هم الفائزون) همان اصحاب جنتدر نعیم مقیم ولذات عظیمه فائز وحائز اولنلر معنی بیت چون کنی ازخلد در
دوزخ قرار بازه خطابدر وبازدن مراد طریق اولیاده نیچه ذوق وشوق ومرتبه تحصیل ایلدکدن صکره هوای نفسانیه
ووساوس شیطانیه سببیله مقتضای تنه مشتغل ومنهمك اولان سالکلردر پس حضرت خداوند کار بونلری اول
شهبازه تشبیه ایدرکه پادشاهك بازوسنده ساکن اوله بعده اول دولتلك قدرین بیلیوب اول شاه عالیمقدارلك
خدمتندن فرارایدوب خانهٔ دنیاده پیرزن نفس مکاره کرفتارا وله پس بیورلرکه ای بازطریقت نیچون خلددن
فرارایدوب دوزخده قرارایلرسن مکرغافل سن (لایستوی اصحاب النار واصحاب الجنة) آیتندن امدی کمال مرتبه بعد
الانقیادارتدادددن وبعد الحورکوردن استعاذه لازم درتته کم حضرت علیه السلام استعاذه ایدرلردیکه (اللهم انی اعوذ
بك من الحور بعد الکور) وجه آخر ویومحلده بازدن مراد شول عالم کارسازاولمق دخی وجهدرکه منبع راز اولان شاه
ممتازدن فرار وخانهٔ دنیایه کذارایلدکده پیرزن نفس وهوایه کرفتار اولوب پس نفس بدکردار آنك پروبال بادکارین
قطع ایدوب مقصوص الجناح ومخصوص للجناح اولدقده نصکره وشاه عالی جناب اکاعتاب آمیز خطاب قیلدقده نصکره
مع الابتهال والضراعه والتوبة والانابة اعتماداعلی العنایة الالهیة ورجاء من الرحمة السابقة الازلیة دعاوزاری ایدوب
دیرکه (مثنوی) این سزای آنکه ازشاه خبیر * خیره بکریزد بخانهٔ کنده پیر * بوجفاواهانت اول کسیه لایقدرکه خبیر
شاهدن قوتش پیره زنك خانه سنه عبث یره قرخیره بونده بیهوده معناسنه اولور (مثنوی) بازمی مالید پر بردست
شاه * بی زبان می کفت من کردم کناه * بازقباحتی بیلوب قنادنی شاهلك الی اوزره سوردی زبانسز دیدی بن کناه
ایلدم یعنی زبان حاللله جرمنه معترف اولوب اعتذاری موهم تذلل وتملقلر قیلدی (مثنوی) پس بکاززار بکا نالدلثیم *
کرتو نپذیری بجز نیك ای کریم * پس لئیم اولان کسه فنده زاریلق وفنده ناله ایلر اکرسن ای کریم پادشاه اولدن
غیری قبول ایلرسك (مثنوی) لطف شه جانرا جنایتجو کند * زانکه شه هرزشت رانیکو کند * پادشاهك
لطفی جانی جنایت طلب ایدیجی ایلر یعنی عبدلك جانلك کناهه میل ایلسی پادشاه کریمك لطفی واسطه سیله درزیرا که
شاه هرزشت وکناهکاری اوبایلر وجنایتین عفوایدوب (ان الله یغفر الذنوب جمیعا) فحواسنجه جمیع ذنوبی مغفرت

قیلورا کثر بنده لك جانلك جنایتجو لمسی لطف ومغفرت حقه اعتمادی اولدیغی واسطه ایله در پس لطف حقه
اعتماد ایدوب جرم وعصیان ایلکی بوطریقله نهی ایدوب بیورلر (مثنوی) رو مکن زشتی که نیکوهای ما * زشت آمد
پیش آن زیبای ما * یوری زشتلك وسیئات ایلمه که برنم حسنا تمز اول برنم زیبا اولان محبوبمزلك حضورنده زشت وسیئه
کادی (مثنوی) خدمت خود را سزا پنداشتی * تو لوای جرم ازان افراشتی * کندی خدمت وطاعتکی اول زیبا اولان
حضرته لایق وسزاطن ایلدلك سن جرم لواسنی اول سببدن یوجلتدلك (مثنوی) چون تراذکرود عادستور شد * زان
دعا کردن دلت مغرور شد * چونکم سکاذکرود عایه دستور اولدی یعنی حق تعالی سکاذکرود عا ایلکی میسر
قیلدی اول دعا ایلکدن سنك کوکلك مغرور اولدی (مثنوی) هم سخن دیدی توخود در اباخدا * ای بسا کس زین
کمان افتد جدا * پس کندیکی حضرت خدایله هم سخن ومصاحب کوردلك ای چوق کسه که اوبو کونه کماندن خدای
تعالی دن جدا دوشر (مثنوی) کرچه شه با تو نشیند برزمین * خویشتن بشناس نیکوتر نشین * اکرچه پادشاه سنکله
زمینده اوتره کرسندن سنکله مصاحبته تنزل ایده کندیکی اکله واپورلك اوتورمراد اولدرکه اکر پادشاه حقیقت ای
بنده سنك مرتبه که کمال کرسندن تنزل قیلسه وتقرب ایلسه کندی حدوطورکی بیل وبغایت ادب اوزره اوتورتا اول
حضرتك سکا تقربنی کندی استعدادکدن بیلمیه سن بلکه انك لطف وکرسندن بیلوب کستاخانه وضع قیلمیه سن
(مثنوی) باز کفت ای شه پشیمان می شوم * توبه کردم نو مسلمان می شوم * باز پادشاهه ایتدی ای پادشاه فعل قبیحمدن
پشیمان اولورم توبه ایلدم یکی مسلمان اولورم یعنی اشلدیکم فعللدن رجوع ایلدم اکر کافر اولدمسه ده تکرار اسلامه
داخل اولورم دیدی (مثنوی) آنکه تو مستش کنی وشیر کیر * کژ زمستی کژرود عذرش پذیر * اوکسه که سن آنی مست
وشیر کیرایلرسن اول کسه مستلکندن اکری کیدرسه انك عذرنی قبول ایله (مثنوی) کرچه ناخن رفت چون
باشمی مرا * برکنم من پرچم خورشید را * اکرچه ناخنم کتدیسه چونکم بنم ایچون اوله سن وبکا التفات قیله سن
بن خورشیدلك پرچنی قو پررم یعنی برمرتبه قوت وقدرته واصل اولورمکه خورشیدلك شعاعنی قرصندن آیرمغه
قادر اولورم پرچم دیه ده اولان صاچه دیرلر بونده خورشیدلك شعاعندن عبارت اولور وآنك پرچنی قو پرمسی
کمال مرتبه تصرف وقدرتدن کنایت اولور (مثنوی) ورچه پرم رفت چون بنوازیم * چرخ بازی کم کنددر بازیم *
وکرچه قنادم کتدی چونکم بنی اوخشیه سن چرخ بنم حرکتم قتنده لعبنی ناقص ایلر یعنی بنم کامل اولان کارمه نسبت
آنك کاری ناقص اولور بومعنی کم فتح کاف عربیله اولدیغی اوزره درضم کاف فارسیله اولسه دخی جائزدر بوتقدیر اوزره
معنی چرخ بنم لعب واعدا اوزره رمی ایلدیکم سجیلدن نخود مقداری سنك ایسه ده چونکم سنك ارادتکله رمی
ایلیم بنم دشمنم اصحاب فیل کبی قوی اولسه ده اول نخود قدر سنك آنلرلك نه باشن ونه جبه وتوغلغه سن قور بلکه
آنلری پاره پاره ایدوب هلاك ایلر دیمك اولور (مثنوی) موسی آمد در وغا بایك عصاش * زدبران فرعون وبرشمشیرهاش

مثلا حضرت موسی علیه السلام وغایه برعصا ایله کادی کندیسنی اول فرعونه وآنك شمشیرلری اوزره اوردی یعنی
ذوالاوتاد اولان فرعونی بوقدر عساکریله عنایت حقله زبون ایلدی (مثنوی) هر رسولی بکتنه کان درزدست *
برهمه آفاق تنها برزدست * هر بر رسول یا لکز که اول قهرمانی فقمشدر جمیع آفاق اوزره کندیسنی تنها اورمشدر یونك
سری بودر که عون الهی آنلرله هر برینه معاون اولمشدر (مثنوی) نوح چون شمشیر در خواهید ازو * موج طوفان
کشت ازو شمشیر خو * حضرت نوح علیه السلام چونکم اول خدادن قومنك هلاکنه اولمسی ایچون شمشیر یلدی
طوفانك موجی حضرت خدادن شمشیر خو یاوا ولدی یعنی حضرت نوحه معاون اولوب انك اعدا سنی هلاکله قیلدی
(مثنوی) احمد اخود کیست اسپاه زمین * ماه بین بر چرخ وبشکافش جبین * بویتك ماقبلنه مناسبتی بووجهله
اولور که حضرت احمدهم حق تعالیدن نصرت وقوت طلب ایلدی حق تعالی جانبندن اکادیلدی ای احمد یرلك
جنودی کیمدر یعنی بریوزنده اولان عسکرنه شیدر فلك اوزره اولان ماهه نظر ایله وانك آلتنی یار یعنی حق سبحانه
وتعالی اول حضرته دیرکه بویریوزنده اولان خلایق وعساکرسکا مغلوب ومسخر اولمق نه شیدرای بنم حبیبم سکا
افلاکدده اولان اشیایی دخی مسخر قیلدم چرخ اوزره ماهی کورا کراسترسك آنی شق ایله کسکا بومرتبه قوت
وقدرت ویرمشم دیدی وفی الحقیقة اول حضرت یك اشارتله قمری دونیم قیلدی نته کم بوآیت کریمه بومعنایه شاهد
اولدی (اقتربت الساعة وانشق القمر) بونك تفسیری جلد اولده ضیافت تأویل رکیك مکس سرخنك ماقبلنده
مروراً ایلشدر (مثنوی) تابداند سعد ونحس بی خبر * دورتست این دورنی دور قمر * تاکم بیخبر اولان سعد ونحس
اهلیکه مراد منجمین دریله بود ورسنك دورکدر قرلك دوری دکادر اکرچه حضرت نبی علیه السلام دورقمرده ظهور
ایلدی لکن انك حکم وتأثیری اول حضرتك تصرف وتأثیرنده معدوم اولدیغندن اوتریدر اول دوره دوراحدی دیمك
عندا هل الفهوم ثابت اولمشدر خلافا لاهل النجوم دوری قمره اسناد ایلمك اول زمانده صحیح اولوردیکه قمرلك اول
حضرتك وجودنده حکم وتأثیری اولیدی چونکم اول حضرتك حکم وتأثیری قمرلك وجودنده ظاهر اولدی پس
اول دوره دور احدی دیمك مناسب کادی (مثنوی) دورتست ایرا که موسیئ کلیم * ارزومی بردزین دورت مقیم *
سنك دورکدر زیرا که موسیئ کلیم سنك بودورکدن ایمان آرزوایلردی مقیم بوندهدایم معناسنه در (مثنوی) چونکه
موسی رونق دور تو دید * کاندروصبح تجلی می دمید * چونکه حضرت موسی سنك دورزمانکده رونقی ولطافتی
کوردیکه اول دورده صبح تجلی ذات وصفات ظاهر اولدی (مثنوی) کفت یارب آن چه دوررحمتست * آن کذشت
ازرحمت انجا رؤیتست * حضرت موسی ایتدی یارب اول نه عجب دور رحمتدر ونه غریب عصر سعادتدر اول دور
رحمتدن کچدی اول دورده رؤیت واردر یعنی اول دوراحدی مرتبهٔ رحمتدن ایلروکچوب کمال قربیت مرتبه سنه ایردیکه
انده رؤیت ومشاهده حاصل اولوب اول حضرت سنك جمال باکمالکی کوردی واکا زارث کامل اولنلردنی بحسب
استعدادلرینه بوعیان وشهود مرتبه سنه ایردی (مثنوی) غوطه ده موسیئ خود را در بحار * ازمیان دورهٔ احمد برار *
الهی کندی موسا که بحار ایچره غوطه ویر یعنی بوبحار عالمده بنی طالدر وحضرت احمدلك دوری میانتدن بنی ظهوره
کتورپس جناب حق اول حضرته جواب ویروب بیوردی (مثنوی) کفت ای موسی بدان بنمودمت * راه ان خلوت
بدان بکشودمت * که توزان دوری درین دورای کلیم * پاکبکش زیرا درازست این کلیم * جناب خدادیدیکه یاموسی سکا
آنلرك فضلنی واول دورلك شرفنی بیلدرملك سببیله اول دوری کوستردم اول خلوت اسرار ومحزن انوارلك یولنی سکاانك
عزتی ورفعتنی اعلام ایلمك واسطه سیله آجدم یوخسه سنی اول دوورده کتورمکدن اوتری کوستروب آچدم زیراسن
اول دوردن دوره بعیدسن بودوورده ای کلیم آیتی چك وبوامیدی قطع ایله زیرا که بو کلیم دوراحدی اوزوندر یعنی اول
دوره مدت مدیده وعهود بعیده واردر علم ازلیه ده سکا اول دوورده کلمك میسر دکلدر دیمك اولور فقال موسی علیه
السلام اللهم اجعلنی من امة محمد ولذا قال علیه السلام لو کان موسی حیا ما وسعه الا اتباعی (مثنوی) من کریمم نان
نمایم بنده را * تابکر یاند طمع آن زنده را * بن کریمم بنده مه نان کوستریرم وآنی امید وارایلرم تاطمع وامید اول
زنده بی اغلده (مثنوی) بینی ء طفلی بمالد مادری * تاشود بیدار وواجوید خوری) مثلا برمادر برطفلك بورنی اووار
تاطفل خوابدن بیدار اوله وطعام ایستیه (مثنوی) کو کرسنه خفته باشد بی خبر * وان دو پستان می خلدزو مهر در
اول طفل که بی خبر آچ اویمش اوله واول ایکی مه بی اول آنادن سودلنه محبتی صنجر مهر در لفظنه مضاف در درانك
تشدیدیله عربیدرسود معناسنه درفارسی اولوب درمهر تقدیرنده اولمق دخی جائزدر بوتقدیراوزره معنی آنادن ارل
ایکی پستان ولدنه محبت ایلمکدن صنجر دیمك اولور یعنی ای کلیم بن شول کریمم که بنده لریمه استعداد لرینه مناسب برغدا
ومراد کوسترم تاکم اومراده طمع ایلیوب بنم جنابمه کریه وتضرع ایلیه فی المثل بنم عطا وموهبتم والدهٔ مشفقه نك

پستانده اولان لبن کمیدرچون آنك طفلی آنك پستانندهاولان لبندن غافل اولسه وخوابه اشتغال قیلسه
آنی ایقاظ ایلرتاکم آنك لبندن غذاپذیراوله اکراول طفل اویانمسه وطالب لبن اولسه مادرك پستانده اولان لبن
طفله محبت جهتندن پستانه صنجر وتقاضا ایلرکذلك بنم دخی عطاوفیضم بندن ظهور ایلیوب بنده مه واصل اولمق
ایچون بکا تقاضا ایلر (مثنوی) کنت کنزا رحمة مخفیة * فابتعثت امة مهدیة * بوحدیث قدسی به اشارت بیوررلر
جناب عزت بیوررلرکه کنت کنزا مخفیا بن کنه غیبیده ومرتبهٔ عماده برکنز مخفی ایدم عبارتدر جوهر عظیمة الجدوری
اولان اسماء ذاتیه دن که غیب مکنون وسر مخزون وابطن کل بطوندر فاحببت ان اعرف پس محبت ایلدم که بیلنم
محبت ذاتیه سنه اشارتدرکه خفاده اولان کنزلك ظهورنه سببدر فخلقت الخلق لاعرف پس بن خلقی خلق ایلدم
بیلنمکدن اوتری فخلقت الخلق اول کنز مخفی وسر غیبینك مفصلا ظهورندن عبارتدر معنیٔ بیت کنت کنزا جناب
عزت لسانندن حضرت خداوندکارمترجم اولوب بیوررلرکه بن برکنزایدم رحمة مخفیة عین رحمت مخفیه ایدم فابتعثت
پس بن ابتعاث ایلدم یعنی کوندردم امة مهدیة برامتکه هدایتلنمشدر بویتده نکته بودرکه اول کنز مخفینك ظهورنه
علت مستقله اول امت مهدیه درکه امت محمد المصطفا در بعثت وابتعثت بمعنی واحد کذا فی الصحاح بومعنادخی
جائزاولور که بویت حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم لسانندن اوله ولکن سباق وسیاقه مناسبتی حق تعالی تلك
لسانندن نقل قیلمقله اولور یعنی حق تعالی حضرتی کلمنه اول حضرتك لسانندن دیرکه یاموسی حضرت احمد شول
صاحب سعادتدرکه دیرین مخفی رحمت خزینه سی ایدم پس هدایت اولنمش امته کوندردلدم بوتقدیر اوزره ابتعثت
فعل لازم اولور پس بویتده بومعنا اوزره بوحدیثلره اشارت واردر (کما قال علیه السلام انما انا رحمة مهداة الی امة
مهدیة وقال علیه السلام کنت رحمة مخفیة فابعثت الی امة مهدیة (مثنوی) هرکراماتی که می جویی بجان
* اونمودت تاطمع کردی دران) هرکراماتیکه جانله ایسترسن سکا آنی اول خدا کوستردی تاکه اول کراماته طمع ایلدك
پس هرشول کسه که برمراده طالب اولور وآنك حصولنده جد وسعی قیلور آنی حق تعالی اکا کوسترمشدر
تاکم آنك طالبی اولوب اول کاراندن ظهوره کله (مثنوی) چندبت بشکست احمد درجهان * تاکه یارب کوی
کشتندامتان * حضرت احمد جهاندنه نیچه بت صدی ونیچه مجاهده لرایدوب بت پرستلری هلاکله ایلدی تاکم امتلرم
یارب دیمجی اولدیلر واسلامه کلوب وحدت حقه اقرار قیلدیلر (مثنوی) کرنبودی کوشش احمد توهم * می پرستیدی
چواجدادت صنم * اکر احمدلك اظهاردین مبین ایچون کوشش ومجاهده سی اولمیدی سندخی اجدادلك کبی
بته طپردیلر بوسنك یاشلك بتلره سجده ایمکدن کیرقورتلدی تاکم اول حضرتك امتلرندن اوزره اولان حقنی بیله سن وانك
ثناوشکرنی اداقیله سن (مثنوی) کر بکو بی شکراین رستن بکو * کربت باطن همت برهاند او * اکرسویلرسك
بوخلاص ونجاتك شکرنی سویله یعنی اکر برسوزسویلمك لازم کلورسه اول سوزلك برینه بوبتلردن خلاص
اولمك شکرنی سویله که اول حضرت سنی باطن بتندن دخی خلاص ایلیه اول حضرت چونکم سنك باشکی بتلردن
قورتردی وسکا ایمان واسلام قوتی عطا قیلدی اول قوت سببیله سن قلبکی باطن بتلردن کیرو قورتر (مثنوی) سر
زشکردین ازان برتافتی * کزپدر میراث مفلس یافتی * دین شکرندن باشکی اول سببدن دوندردلك که پدرکدن آنی
اوجوز ومفت میراث بولدلك یعنی دین محمدیکه حذاتنده برنعمت عظمادر سن اول نعمت عظمانك شکرنی قیلمدلك
انکچون معرض اولدلك کبا واجدادن آنی مفت میراث بولدلك بواجلدن اول دین مبینك ستك قتنده قدر وقیمتی
قالمدی (مثنوی) مرد میراثی چه داند قدر مال * رستمی جان کند ومجان یافت زال * میراثه منسوب اولان کسه
مالك قدرنی نه بیلور یعنی میراث خورده اولان کسه مالك قدرنی بیلمز زیرا انك تحصیلنده زحمت ومشقت چکمدی
رستم جمع مال ایچون جان چکشدی وزال اول مالی مفت ومجانا بولدی زال رستمك پدریدر یعنی رستم زور بازوایله
نیچه زمان اموال وارزاق جمعنده مجاهده وکوشش ایلیوب وافراموال وارزاقه مالك اولدقدنصکره قیویه دوشوب
قیوایچره هلاکله اولدقدنصکره بایاسی زال انك میراثنی مفت بولدی وبوسوزلسان خلقده ضرب مثل اولدی بوکونه
محللرده رستم درتحصیل اموال جان یاخت وزال آنرا ایکان یافت درلرقصه سی شاهنامه ده مفصلا مسطوردر
(مثنوی) چون بکریانم بجوشد رحمتم * آن خروشنده بنوشد نعمتم * چونکم بریندهٔ بنوشد نعمتی می اغلدم بنم رحمتم جوشه کاور
اول کریه وخروش ایدیجی بنم نعمتم بر (مثنوی) کرنخوا هم داد خود تمایش * چونش کردم بسته دل
بکشایش * اکر بریندهٔ مه مرادنی ویرملك ایستدیکم اکا اول مرادلك طلب وآرزوسنی کوسترمزم چونکه اول
بنده بی بسته دل ایلیم یعنی قلبنی قبض ومضایقه یه براغوب مخزون قلم آنك قلبنی فتح ایلرم (مثنوی) رحمتم موقوف آن
خوش کریه است * چون کریست از بحر رحمت موج خاست * بنم رحمتم اول خوش ولطیف کریه لره موقوفدر چونکم

بنده اغلدی رحمت دریاسندن موج قالقدی عبدلك کریمسی دریای رحمت الهینك تموج ایلسنه باعث اولور تنه کم
یوخکایه بومعنایی توضیح وتبیین قیلور (حلوا خریدن شیخ احمد حضرویه جهت غریمان بالهام حق تعالی (مثنوی)
بود شیخی دائما اووامدار * ازجوانمردی که بود آن نامدار * برشیخ وار ایدیکه دائما اول شیخ وامدار ومدیون ایدی
جوانمردلکندن وامدارایدی زیرا که اوجود وسخاده مشهورونامدارایدی (مثنوی) ده هزاران وام کردی ازمهان
خرج کردی برفقیران جهان * مهان واغنیادن حددن زیاده بورج ایلردی ده هزاران بیحد ولابعد دیمکدن عبارتدر
یوخسه اولقدر دیمك دکلدر جهانك فقیرلری اوزره خرج ایلردی (مثنوی) هم بوام اوخانقاهی ساخته * جان
ومال وخانقه درباخته * هم اول شیخ بورج ایله برخانقاه دوزمش وجان ومال وخانقاهی حق یولنده اوبنامش وفدا
ایلمش ایدی (مثنوی) وام اوراحق زهرجا سیکزآرد * کردحق بهرخلیل آن ریك آرد * حق تعالی شیخك بورجنی
هربردن اودردیکه (من کان لله کان الله له) دینلمشدر حق تعالی خلیلدن اوتری قومدن اون ایلدی یعنی شیخك
بورجنی حق تعالی هرجانبدن ادا ایلدیکنی تعجب ایله زیرا جناب حق دوستی ابراهیم حضرتلرندن اوتری ریکی
اون ایلدی یونك قصه سی بوجلده برقاچ محلده کلور چونکم حق تعالی خلیلی ایچون قومدن اون ایلیه برآخر
بنده سنك دیونی عقلك ظن وقیاس ایلدیکی بردن ادا ایلسه عجب دکلدرنه کم (ومن یتق الله یجعل له مخرجا ویرزقه
من حیث لایحتسب) آیت کریمه سی بومعنایه شهادت ایلر (مثنوی) گفت پیغمبرکه دربازارها * دوفرشته
میکنند ایذردعا * حضرت پیغمبرعلیه السلام بیوردیکه بازارلرده ایکی فرشته دعاایدردائما ایذربونده دائما معناسنه در
(مثنوی) گای خدا تو منفقانرا ده خلف * وی خدا تو ممسکانرا ده تلف * بویله دیرلرکه ای خداسن منفق اولنلره
خلف ویرسین یعنی انلرك بذل ایلدیکی شیئك مقابله سنده اضعاف ومضاعف عوض ویروای خداسن ممسکلره تلف ویرسین یعنی
بخیل اولنلرك مالنی هلاك ایله (کماقال علیه السلام مامن یوم الاملکان ینزلان ویقولان اللهم اعط کل منفق خلفا
اللهم اعط کل ممسك تلفا) بوحدیث شریفك شرحی جلد اولده منادی کردن دوفرشته هرروزدربازارهاسرخنده
مرورایلمشدر (مثنوی) خاصه آن منفق که جان انفاق کرد * حلق خودقربانیء خلاق کرد * خصوصا اول منفقکه
جانینی انفاق ایلدی کندینك بوغازنی خلاقك قربانی اولمغه منسوب ایلدی (مثنوی) حلقی پیش آوردا سمعیل وار *
کاردبرحلقش نیاردکرد کار * اسمعیل پیغمبرکبی بوغازنی ایلروکتوردی یعنی کندوبی تسلیم ورضامی تمه سنه یتوردی
اگرچه اول بنده بوغازنی ایلر وکتوردی لیکن کاردآنك حلقی اوزره کار وتأثیرایلمز یعنی بیچاق انك بوغازنه کار کراولمز
(مثنوی) پس شهیدان زنده زین رویندوخوش * توبدان قالب بمنکر کبروش * پس شهیدلر یوسیبدن زنده لر
وخوشلردرسن اول مقتول اولان قالبه کافرکبی نظرایله (مثنوی) چون خلف دادستشان جان بقا * جان ایمن
ازغم وریج وشقا * چونکه حق تعالی اول شهیدلره جان بقابی عوض ویرمشدراویله جان بقاکه ریج وشقا وغمدن
ایمندر یعنی حق تعالی اگرچه شهیدلرلك روح حیوانیسنی هلاك ایلدی لکن انلره بربان ویردیکه اول جان غمدن
وریج والمدن وشقا وضلالتدن ایمندر پس بنه حصه بیانندن قصدیه رجوع ایدوب شیخك حالنی تقریر بیوررلر
(مثنوی) شیخ وامی سالهااین کارکرد * می ستدمی داد همچون پای مرد * شیخ وامی نیچه بیللر بوایشی ایلدی
پای مرد کبی الدی ویردی یعنی اول وامه منسوب اولان شیخ احمد خضرویه نیچه زمان بوخلقدن استقراض ایلیوب
وراه حقده بذل ایلمك کارنی ایشلدی تنه کم برتومنك وکیلی وقیومی خلقدن الچه بی آلوب انلرك خدمتیچون ادا ایلر
پای مرد بونده برقومنك وکیلی وقیومی معناسنه اولور (مثنوی) تخمهامی کاشت تاروازجل * تابودروزاجل میراجل
اجل کوتنه دکین تخملراکدی تااجل وموت کوفی اولورق بك اوله یعنی حالت نزعده عالیشان وغیربلردن یك اوله
(مثنوی) چونکه عمرشیخ درآخررسید * دروجود خودنشان مرك دید * چونکه شیخك عمری آخره ایرشدی کندی
ذاتنده مونك نشانی کوردی (مثنوی) وآمداران کردابونشست جمع * شیخ برخودخوش کدازان همچو شمع *
وامدارلرانك چوره سنده جمع اولوب اوتورمشلرشیخ کندی اوزره شمع کبی اریمکی ایدی یعنی تدریجیله فانی اولیجی
ایدی (مثنوی) وآمداران کشته نومیدوترش * دردلها یارشد یادردشش * وامدارلریعنی بورج صاحبلری مالرندن
تاامیدوترش روی اولمشلردی آنلرك کوکلرینك دردی جکرلرینك دردی اوزره یارا ولدی یعنی دردلری اوزره دردزیاده
اولدی (مثنوی) شیخ گفت این بد کمانرا نکر * نیست حق راچارصد دینارزر * شیخ اول مال صاحبلرینك
ترش رویلغنی کوروب کندی ضمیرنده دیدی نوبد کمان اولنلره نظرایله حق تعالینك درت یوزز رودیناری یوقیدرزر
مطلقا جنس ذهبدر کرك مسکوك اولسون کرکسه غیر مسکوك اولان التونده استعمال
اولنور پس تقدیرمعنی حق تعالینك التون جنسندن درت یوزسکه لیمش التونی یوقیدردیمك اولور (مثنوی)

کودکی حلوا زبیرون بانك زد * لاف حلوا براميد دانك زد * برطفل طشره دن حلوادیو بانك اوردی حلوالافنی دانك
امیدی اوزره اوردی یعنی براوغلنجق اول حیندن حلوا آلان دیوچاغروب برقاچ اچه امیدی اوزره حلوالافنی اوروب
یعنی مثلا لذیذ حلواوشیرین حلوادیومدح ایلدی وبوکونه لاف سویلدی (مثنوی) شیخ اشارت کرد خادم رابسر *
که بروان جمله حلوارابخر * شیخ حضرتلری خادمنه باشیله اشارت ایلدی بویله دیوکه بورواول جمله حلوایی صتون ال
(مثنوی) تاغریمان چونکه ان حلواخوردند * یکزمانی تلخ در من نگرند * تاغریملری چونکه اول حلوایی بیدلر
برزمان آجیلقله بکانظر ایلیدلر (مثنوی) درزمان خادم برون آمدبدر * تاخردا وجمله حلوازان پسر * اول زمانده
خادم قپو جانبنه طشره کتدی تااول پسردن خادم اوجمله حلوایی آله بعض نسخه ده تاخرد اوجمله
حلوارابزر واقع اولمشدر معناسی تااول جمله حلوایی التونله آله دیمك اولور (مثنوی) گفت اورا کوتر وحلوابچند *
گفت کودك نیم دینارواندند) خادم حلوافروش کودکه بوطبله ایچنده اولان کوتر وحلوانیچه یه دیدی کودك ایتدی یارم
التون وادندرادا ندوجدن اونه وارنیچه یه دلك استعمال اولنورکه عدد مبهمه دیرلر یعنی یرم التونه وبرقاچ اچقه
دخی زیاده یه دردیمك اولور بعض نسخه ده گفت اورا کین همه حلوا بچند واقع اولمشدر اما اصح اولان اولکی نسخه
اوزره ترکی لفظله واقع اولمشدرکان خادملك ترکیسی اولمسی ایهام ایدر (مثنوی) گفت نی ازصوفیان افزون مجو * ینم
دینارت دهم دیگرمگو * خادم کودکه ایتدی یوق یعنی اول بهاچوقدرصوفیلردن زیاده ایستمه سکایارم التون ویرم
غیری سویله (مثنوی) اوطبق بنهاداندرپیش شیخ * توبین اسرارسراندیش شیخ * اول کودك طبق شیخك اوکنده
قودی سن سرفکرایدیجی شیخك اسرارنی کورکه انك عاقبتی نه اولسه کرك ونه ظهوره کلسه کرك (مثنوی) گرد اشارت
باغریمان کین نوال * تك تبرلك خوش خورید این راحلال * شیخ غریملره اشارت ایلدی شومعنایی مشعرکه
بونوال اشته تبرکا خوش یکزبونی حلال اولسون یاخود حلال درمیمك اولور (مثنوی) چون طبق خالی شدآن
کودك ستد * گفت دینارم بده ای باخرد * چونکه طبق حلوادن خالی اولدی اول کودك طبقی آلدی شیخه ایتدی ای
پرعقل بکادینارمی ویر (مثنوی) شیخ گفتا ازبجا آرم درم * وآمدارم می روم سوی عدم * شیخ کودکه ایتسدی درمی
قندن کتورم بورج طوتدم عدم جانبنه کیدرم یعنی بوطرافده اولان کسنه لره نیچه دینار دینم اولدیغندن ماعدا
حق تعالی یه دخی برجان بورجم وارویوقلق جانبنه دخی کیدرم پس سکاملکم یوق که بهای حلوایی اندن ویرم
دیدی (مثنوی) کودك ازغم زدطبق رابرزمین * ناله وگریه برآوردوحنین * کودك چونکه شیخدن بوسوزی اشتدی
غمندن طبقی یره اوردی ناله وگریه وحنین کتوردی (مثنوی) می گریست ازغبن کودك های های * کای مرا بشکسته
بودی هردوپای * کودك غبندن های های ایدوب اغلدی بویله دیوکه ای کاشکی بنم هرایکی آیغ صنمش اولیدی
(مثنوی) گاشکی من کرد کلخن گشتمی * بردراین خانقه تکذ ستمی * کاشکی بن کلخنك چوره سنه طولانیدم
بوخانقاهلك قپوسی اوزره کچمیدم پس دم ولومه باشیلوب دیدی (مثنوی) صوفیان طبله خوار لقمه جوی
سکدلان وهمچوگربه روی شوی * لقمه وطعام طلب ایدیجی مفت بیجی صوفیلر طبله خوارمفت خور دیمکدر کلب
کو کلولردروکدی کبی یوزلرنی یو ییجیلردر یعنی قلبلری کلاب وذیاب کبی عقور ودرنده وظاهرلری صلاح ووضوایله
آراسته ومزینلردر (مثنوی) ازغریو کودك انجا خیروشر * کردآمد کشت برکودك حشر * کودکك غریو وفریادندن
اول پرده اهل خیر واهل شر جمع کلدی وکودك اوزره حشر وجمعیت اولدی (مثنوی) پیش شیخ آمد که ای شیخ
درشت * بویقین دانکه مرا استاد کشت * کودك حلوافروش شیخك حضورنه کلوب ایتدی ای ترش رووبد خوشیخ سن
بقین بیل که بنی اوستادم دیه لدی یعنی دوکمکله بنی اوستادم اولدررماضیله تعبیر اولنمسی وقوعی متحقق اولمسنی
ایهامدن اوتریدر (مثنوی) گرروم من پیش اودست تهی * اومرا بکشد اجازت می دهی * اگربن اوستادمك
اوکنه الی بوش گیدم اوبنی دپه لرسن اجازت ویررمیسن (مثنوی) وان غریمان هم بانکار وجحود * رو بشیخ آورده کین
بازی چه بود * واول غریملر هم انکار وجحودله بحجود زیاده انکارمعناسنه در وایکیسی بیله الفاظ مترادفه درکه
تاکیدافاده ایدر یعنی اول مال صاحبلری زیاده انکارله یوزلرنی شیخه کتوردیلر بویله دیوکه بوظلم بازی نه ایدیکه بوکودکه
ایلدك (مثنوی) مال ماخوردی مظالم می بری * ازچه بود این ظلم دیگر برسری * بزم مالمزی بیدلك آخرنه مظلمه
ایلتورسن بوظلم دیگرنه سیبدن برسر اولدی یعنی بوکودکه اولان ظلم نه جهتدن ارتقلمه برظلم اولدی برسر یولك
اورتاسنه قودقلری نسنه یه دیرلربوراده آرتقلمه نه بارونه ثقلت ایدی دیمکدن کنایه اولور (مثنوی) تانماز دیکران کودك
گریست * شیخ دیده بست وبروی نکریست * اول کودك ایکندی نمازنه دك اغلدی شیخ چشمنی یومدی واول
کودکه نظر والتفات ایلمدی (مثنوی) شیخ فارغ ازچفاوازخلاف * درکشیده روی چون مه درلحاف * شیخ انده

اولنلرك كندی يه اولان جفا وخلافندن فارغ اولمش وماه كبی يوزنی لحاف اينجه چكمش يعنی يورغانله روی مبارکنی اورتمش (مثنوی) يا ازل خوش يا اجل خوش شاد كام * فارغ از تشنيع وكفت خاص وعام * اجلله خوش واز لله خوش شاد كام خاص وعامنك سوزندن وتشنيعندن فارغ يعنی يونلرك هر حالندن فارغ البال اولمشدی (مثنوی) انكه جان درروی او خندد چو قند * از ترش رويی خلقش چه كزند * اول كسه نك كه جان انك يوزينه قند كبی كولرا كا خلقك ترش رويلكندن نه ضرر (مثنوی) انكه جان بوسه دهد برچشم او * كی خورد غم از فلك وزخشم او اول كسه نك كه جان آنك كوزی اوزره بوسه ويردی يعنی جان آنك كوزنی اوپه مراد جانه محبوب اولمسندن كنايه اولور فلكدن وآنك خشمندن حزن غم برمعنی غم يمز (مثنوی) درشب مهتاب مه رابر سمالك * ازسكان وعوعوايشان چه بالك * مثلا آی آيدين كيجه ده سمالك اوزره ماهه كلبلردن وانك عوعوندن نه بالك (مثنوی) سلك وظيفهٔ خود بجامی آورد * مه وظيفهٔ خود برخ می گسترد * سلك كندينك وظيفه وعادتی يرينه كتورر ماه كندينك وظيفه سنی رخيله دوشر يعنی عذاری واسطه سيله زمينه انوارنی دوشر ديمك اولور (مثنوی) كارلك خود می كند اردهركسی * آب نكدار دصفا بهرخسی * هر بركسه كندينك ايشيكزنی ادا ايلر برخسدن اوتری آب صفاسنی ترك ايلمز (مثنوی) خس خسانه می رود برروی آب * آب صافی می رود بی اضطراب * خاروخس آبك يوزی اوزره خسانه وخسيسانه كيدر صافی آب خاروخسدن اضطرابسز كيدر مرادصافی دل اولنلر صفا وذوق اوزره كيدر وخس كبی رذيل ودنی اولنلر دناءت ورذالت جبليه لری اوزره سيرايدر لردیمك اولور (مثنوی) مصطفامه می شكافد نيم شب * زازمی خايد ز كينه بولهب حضرت رسول نصف ليلده معجزه ايله ماهی ايكی پاره ايلر ابولهب كينه سندن هرزه چينر يعنی محرمستمر در بودیو بی معنی سويلرنه كم (اقتربت الساعة وانشق القمر) آيتنك تفسيری جلد اولده ضيافت تأويل ركيك مكس سرخنده مقدم بيان اولنوب تحقيق قيلنمشدر (مثنوی) بانك سك هركز رسد در كوش ماه * خاص ماهی كو بود خاص الله * كلبك آوازی هركز ماهك قولغنه ايرشمی على الخصوص شول برماه كه اول حق تعالينك خاصی ومقبولی اولهٔ انبيا واوليا كبی (مثنوی) می خورد شه برلب جوتا سحر * درسماع ازبانك چغز آن بی خبر * مثلا پادشاه چای كنارنده صباحه دلك شراب ايچر سماع وذوقده قوربغه لرلك صداسندن بی خبر اولديغی حالده يعنی مجلسك صفاسندن وسماعك ذوق ولذتندن قوربغه لرلك آوازی آنك قولاغنه كيرمز (مثنوی) هم شدی توزيع كودلك دانك چند * همت شيخ آن سخارا كردبند * هم اول كودلك برقاچ دانك توزيبی اولوردی يعنی شيخك اطرافنده اولان غريملر اول حلوافروش اولان كودكلك اگرچه سنی كنديلره توزيع ايدوب يانلرندن آنی اول كودكه ادا ايدوب اول طفلك ثقلتنی دفع ايلمك قابل اولوردی لكن شيخك همتی آنلرك اول سخاسنی بند ايلدی تاحق تعالينك حكمتی وكندينك كرامتی ظهوره كله (مثنوی) تا كسی ندهد بكودلك هيچ چيز * قوت پيران ازين بيشست نيز * تا بركسه كودكه هيچ برنسنه ويرميه پيرلرلك قوت وتصرفی بوندن دخی زياده در كه قلوبك قبض وبسطنه مالكلردر (مثنوی) شد نماز ديگر آمد خادمی * يك طبق بركف زپيش حاتمی * ايكندی نمازی اولديكه ناگاه طشره دن برخادم كلدی برحاتمك قتلندن الی اوزره برطبق وارحاتم بونده سخی معناسنه در (مثنوی) صاحب مالی وحالی پيش پير * هديه بفرستاد كزوی بد خبير * برحال ومال صاحبی كسه شيخك قتنه هديه كوندردیكه شيخك حالندن خبر ايدی (مثنوی) چارصد دينار بركوشهٔ طبق * نيم ديناری دگر اندرورق * درت يوزدينار طبق كوشه سی اوزره يارم دينار دخی كاغد ايچنده قويمش (مثنوی) خادم آمد شيخ را اگرام كرد * وآن طبق بنهاد پيش شيخ فرد * خادم كلدی شيخه تعظيم ايلدی خادم اول طبقی فردوبی نظير اولان شيخك اوكنه قودی (مثنوی) چون طبق را ازغطا واكردرو * خلق ديدند آن كرامت را ازو * چونكم طبقی شيخ سرپوشدن يوزنی آچدی يعنی پرده يی طبقك يوزندن رفع ايلدی خلق شيخدن اول كرامتی كوردیلر بعض نسخده مصرع اولده واكرداو واقع اولمشدر كه معناسی بودر چونكم طبقدن طبق پوشی قالدردی (مثنوی) آه وافغان ازهمه برخاست زود * كای سر شيخان وشاهان اين چه بود * دوكلی حضورنده اولان كسه لردن فوری آه وافغان حاصل اولدی بويله دیوكه ای شيخلرلك وشاهان طريقتلك رئيسی بونه در (مثنوی) اين چه سرست اين چه سلطانيست باز * ای خداوند خداوندان راز * بونه عظيم سردروكير وبونه سلطانلقدرای رازخداوندلرينك خداوندی (مثنوی) ما ندانستيم ماراعفوكن * پس پراكنده كه رفت ازما سخن * برنسنك حقيقت حالكی بيلمدلك خطا ايلدلك بزی عفو ايله زيرا كه بزدن چوق پراكنده سوز واقع اولدی (مثنوی) ما كه كورانه عصاهامی زنيم * لاجرم قنديلهارا بشكنيم * بز كه كورلر كبی عصالرنی اورورز لاجرم قنديللری صيرز يعنی بزم حالمز شول كوراره تكزركه مسجد ايچره كيروب على العمياعصالرنی اطرافه اوردقده نيچه

قنديللری شكست ايدرلر (مثنوی) ماچوكران ناشنوده يك خطاب * هرزه كويان ازقياس خود جواب * بزصاغرلر كبی برخطاب ايشتمه مش ايكن كندی زعم وقياسمزدن نامعقول وهرزه جواب سويليجيلرز (مثنوی) مازموسی پند نكرفتيم كو * كشت ازانكار خضری زرد رو * باچنان چشميكه بالامی شتافت * نورچشمش آسمانرامی شكافت * كرده باچشمت تعصب موسيا * ازحماقت چشم موش آسيا) غريمان شيخ احمد خضرويه دن ظهور كرامات عليه ده اول حضرتنه اقرار برله اعتذار قيلوب وكندیلرينه بلاهتلرينه معترف اولوب ديديلركه ای شيخ دين وای مرشد كزين بن حضرت موسادن پند طوتمدق ومتنبه اولمدقكه اول حضرتلك انكارندن زرد روو شرمنده اولدی باخصوص اوليله بركوزليله كه اول كوزهرشيئك بالاسنه اپوردی يعنی منتهاسنه بقدری انك نور چشمی آسمانی برارديد مع هذا بنه فعل خضره انكارايلدی (اقتلت نفسا زكية) ديوروبر وسويلدی پس سنك كوزيكه ای موسای زمان ووارث پيغمبران تعصب ايلدی حماقت وبلاهتدن دنيادكرمنك موشنك كوزی پس موشان دنيادن اولان انكار وتعصب محل تعجب دكلدر تعصبك معناسی تشدد ايلمك ومحكم بغلمقدر (مثنوی) شيخ فرمود آن همه كفتار وقال * من بحل كردم شمارا ان حلال * شيخ بيوردی اول دوكلی كفتار وقالی بن حلال ايلدم سزه اول حلال اولسون * پس سالكه لازم اولان اولدركه عوام ناسدن كندی حقنده بوكونه كلمات موذيه استماع ايلرسه تحمل ايليوب انلره حلال قيله (واساءة تلری مقابله سنده لطف واحسانلة معامله ومكالمه ايليه (مثنوی) سراين آن بود كز حق خواستم * لاجرم بمود راه راستم * بونك سری اول ايدیكه حضرت حقدن استدم لاجرم حضرت حق بكا طوغری يولی كوسترديی يعنی بوسرلك حقيقتنه هدايت قيلدی (مثنوی) كفت ان دينارا كرچه اندكست * ليك موقوف غريو كردكست) حضرت حق بكا الهام طريقيله ديدی اول دينارا كرچه اندكدر ليكن حلوافروش كودكلك غريو وكريه سنه موقوفدر مثنوی) تانكريد كودك حلوافروش * بحرر حمت درنمی آيد بجوش * تاكه حلوا صاتيجی كودكك اغلميه رحمتم دريايمی جوشه كلمز پس قصه دن حصه بيانه شروع ايدوب بيورلر (مثنوی) ای برادر طفل طفل چشم تست * كام خود موقوف زاری دان درست * ای برادر طفل سنك چشمك طفليدر يعنی طفلدن مرادسنك كوزكدر كندی مرادنی درست زاری وفغان ايلكه موقوف ميل (مثنوی) كرهمی خواهی كه ان خلعت رسد * پس بكريان طفل ديده برجسد * اكر استرسك كه سكا اول خلعت يشه پس تنك اوزره كوزطغلمنی اغلت (ترسانيدن شخصی زاهدی را كه كم كری تا كورنشوی (مثنوی) زاهدی را كفت ياری درعمل * كم كری تاچشم رانايد خلل * برزاهده كار وعمله اكاياراولان بركسه ديدی آز آغله تاچشمكه خلل وضرر كليه (مثنوی) كفت زاهد ازدوبيرون نيست حال * چشم بندد يانبيند آن جمال * زاهد اول يارنه ديدی حال ايكيدن خارج دكلدر بنم كوزم اول جمال حق كوره ويا خود كوره ميه (مثنوی) كربيند نور حق راچه غمست * درو صال حق دوديده چه كمست * اكر بنم كوزم نور حق كوره اغلمقدن وضرر ايتمكدن اكا نه غم واردر حق تعالينك وصال ومشاهده سنده ايكی كوزنه آزدر يعنی انك وصالی اغلمقله ميسر اولورسه ايكی كوز آنك يولنده قتی آزشيدر (مثنوی) ورنخواهد ديد حق را كو برو * اينچنين چشم شق كوكورشو * واكر حق تعالی يی كورملك ايستمزسه يعنی ميسر اولمزسه اكا كيت دی يعنی اول ايكی كوز كتسون دی بونك كبی برچشم شق كورا واسون (مثنوی) غم مخور ازديده كان عيسی تراست * چب مرو تا بخشدت دوچشم راست * ديده دن اوتری غم يمه زيرا اول عيسی سنك ايچوندر صول طرفه كتمه تاسكا ايكی صاغ كوزيغشليه يعنی حق يولنده كريان اولوب ديده لريكه ضرر كلمكدن غم يمه زيرا كه عيسای حقيقت سنكله بيلدراول ايروسنی احيا ايلمكه قادردر ضلالت ومعصيت طرفنه كتمه تاسكاراست كوربجی ايكی باطن كوزی بخش ايليه (مثنوی) عيسئ روح تواتو حاضرست * نصرت ازوی خواه كوخوش ناصرست * سنك روحك عيسای سنكله حاضردر هرخصوصده نصرتی اندن ايسته كه اول عيسای روح خوش ناصردر (مثنوی) ليك پيكارتن پراستخوان * بردل عيسی منه تو هرزمان * وليكن پراستخوان اولان تنك پيكارنی يعنی جنك وهجومنی هرزمان سن عيسانك كوكلی اوزره قومه يعنی روحك عيسامی اوزره احيا ايتمكی وانك مقتضياتنی حاضر ايلمكی تكليف وتحميل ايلمه (مثنوی) همچو آن ابله كه اندر داستان * ذكر او كرديم بهر راستان * مثلا اول ابله كبی كه داستانده راستلردن اوتری آنی ذكر ايلدلك نته كم عنقريب مرور ايلدی (مثنوی) زندگی تن مجو از عيسيات * كام فرعونی مخواه ازموسيات * كندی عيسی كدن تنك حياتنی طلب ايلمه موسی كدن فرعونه منسوب مرادايسته بونده عيسی وموسادن مراد انسانك كندی روحی وعقلی اولور يعنی روحكدن وعقلكدن نفسكه منسوب اولان مرادی ايسته مه ديمك اولور (مثنوی) بردل خودكم نه انديشهٔ معاش * عيش كم ناييد تو بردر كاه باش * كندی كوكلك اوزره معاش

فکرنی قومه عیش اکسك کلمزسن درکاه اوزره اول یعنی سکامعاش اکسك اولمزسن همان درکاه حقه ملازمت قیل
(مثنوی) این بدن خرکاه آمد روح را * باشمال کشتی مرنوح را * بودن فی المثل روحك خرکاهی کادی خرکاه قره
اوه دیرلر یعنی بدن روحه نسبت خرکاه کبی قرار ایده جك مقام اولدی یانوح پیغمبر علیه السلام ایچون برکشتی کبیدر
(مثنوی) ترك چون باشد بیابد خرکهی * خاصه چون باشد عزیزدرکهی * ترك چونکم موجود اوله برخرکاه بولور
علی الخصوص چونکه درکاه حقه منسوب برعزیز اوله اکابرمقراکسك اولمز ومعاش ولباس اکاحق جانبندن
اکسك کلمزدیمك اولور (تمامئ قصهٔ زنده شدن استخوانها بدعای عیسی علیه السلام (مثنوی) خواند عیسی نام حق
براستخوان * ازبرای التماس آن جوان * حضرت عیسی علیه السلام استخوان اوزره حقك اسم شریفنی اوقودی اول
جوانك التماسندن اوتری (مثنوی) حکم یزدان ازپی آن خام مرد * صورت آن استخوانرا زنده کرد * حکم الهی اول
خام وابله مردن اوتری اول استخوانلرك صورتی زنده ایلدی (مثنوی) ازمیان برجست یك شیرسیاه * پنجهٔ زد کرد
نقشش راتباه) ناکاه اول اوزره ارسلان صحره دی برپنجه اوردی اول ابلهك نقشنی خراب وتباه ایلدی
(مثنوی) کله اش برکند مغزش ریخت زود * مغزجوزی کاندر ومغزی نبود * انك کلهسنی قوپردی وآنك بینیسنی
فوری دوکدی برجوزك مغزی قدرکه اول ابلهده برمغز یوق ایدی یعنی اول ابلهك باشنده برجوز ایچی قدر بینیسی
یوغدی (مثنوی) کرورامغزی بدی اشکستنش * خودنبودی نقص الابرتنش * اکراول ابلهك برمغزی اولیدی
اکاصمغلق خود نقص اولمزدی الاانك تنی اوزره یعنی آنك اکر برایی وروح برایمانی اولیدی اکاهلاك اولمق نقصان
ویرمزدی مکرکه نقش تنی اوزره نقصان ویریدی دیمك اولور (مثنوی) کفت عیسی چون شتابش کوفتی * کفت زان
روکه تو زوآشوفتی * حضرت عیسی علیه السلام ارسلانه ایتدی اول جوانی ایچون عجله ایله دوکدك وهلاك ایتدك
ارسلان ایتدی اول جهتدنکه سن اندن پریشان اولدك یعنی اول زمانده کهسنك حضورنده بوهلاك اولان ایله کستا
خلق ایلدیکی سببیله سن پریشان خاطر اولدك پس حق تعالی بنی خلق ایادی بوفی هلاك ایلمك ایچون پس بوفی هلاك
ایلیوب سنك خاطرکی بوندن آسوده ایلدم دیدی (مثنوی) کفت عیسی چون نخوردی خون مرد * کفت در قسمت
نبودم رزق خورد * عیسی علیه السلام ایتدی بوهلاك ایلدیکك مردلك قانی نیچون ایچمدك ارسلان ایتدی قسمتده
دکا یعمك رزق اولدی زیرا رزق تمام اولمینجه برذی روح اولمز ودنیادن آخرته نقل قیلمز دیدی (مثنوی) ای بساکس
همچوان شیرژیان * صید خود ناخورده رفته ازجهان * ای چوق کسه اول قعفان ارسلان کبی کندینك شکارفی
یمش ایکن جهاندن کتمشدر یعنی چوق کسه کسب ایلدیکی اموال وارزاقی یمکه قادراوله میوب دنیادن آخرته
رحلت ایتمشدر (مثنوی) قسمتش کاهی نه وحرصش چوکوه * وجه فی وکرده تحصیل وجوه * اول کسه نك قسمتی
برصمان قدر دکل وآنك حرصی کوه کبیدر حق قتنده یوزی یوقدر اما تحصیل وجوه ایلمش) وجوهدن مراد اموال
وارزاق اولور یعنی خلق قتنده وجوه تحصیل ایلمش اما حق قتنده وجهی یوقدر دیمك اولور پس مناجاته وعرض حاجاته
باشلیوب سخرهٔ جهان اولمزه بوکونه دعا ایلمکی تعلیم بیورلر (مثنوی) ای میسرکرده برمادرجهان * سخرهٔ بیکار
ماراوارهان * ای جهانده بزه سخرهٔ بیکاری میسرایلمش خدایزی انلردن کبروقورتر سخره مفت ایش بیکار کارسزلق
بومعنادنی جائزدرکه دینه ای جهانده بزه معسر اولنلری میسرایلمش مفت ایشدن وبیکاردن وبی نفعدن بزی کبروقورتر
(مثنوی) طعمه بنموده بماوان بوده شست * انچنان بنما بما انرا که هست * طعمه کورنمش واول شست اولمش یعنی
جهانده نیچه شئ بزه ظاهر اطعام کورنمش واول معنا بزه دام اولمشدر الهی بزه آنی انچلین کوسترکه حقیقتده اول
واردر واویله درالهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه اللهم ارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه اللهم خلصنا من الاشتغال
بالملاهی اللهم ارنا حقایق الاشیاء کماهی دیمك معناسنه در (مثنوی) کفت آن شیرای مسیحا این شکار * بودخاص
آزبرای اعتبار * ارسلان ایتدی ای مسیحا بوشکار صافی اعتباردن اوتری اولدی یعنی یاروح الله بوکسه یی هلاك
ایدوب بمدیکم محضا خلقه عبرت السونلر ایچوندر یوخسه بکاغدا اولمق ایچون دکادردیدی (مثنوی) کرمراروزی
بدی اندرجهان * خودچه کارستی مرابامرکان * اکرچهانده بنم رزق ونصیم اولیدی بنم خودمرده لرله نه ایشم
واردیدی یعنی رزقی اولان مرده لره قرشمز وجهانده نصیبی اولان اولمز وموتادن اولمز (مثنوی) این سزای آنکه یابد آب
صاف * همچوخردرجو بمیزداز کزاف * یواول کسه نك لایقیدرکه آب صافی بولور نرکبی کزاف جهتندن ایرمغه تبول
ایلیه یعنی بوکونه هلاك اولمق اول کسه نك لایقی اولورکه آب صافی کبی برمرشد کاملی ومربی فاضلی بوله وانك قدرنی
بیلیوب جمارکبی خباثتیله انك حضورنی ملوث ایلیه (مثنوی) کربداند قیمت آن جوی نر * اوبجای پانهد
درجوی سر * اکرخراول ایرمغك قدرنی وقیمتنی بلیدی اول جمار ایرمغه ایاق یرینه باش قوردی (مثنوی) اویباید

المجنان پیغمبری * میرآبی زندکانی پروری * اول ابله انجلین پیغمبر بوله اویله پیغمبرکه زندکانیلك بسلیجی آب حیاتك
امیری (مثنوی) چون نمیرد پیش اوکزامرکن * ای امیرآب مارازنده کن * نیچون اول پیغمبرلك اوکنده اولمیه بویله دیوکه
امرکندن ای آب حیاتك امیری برنی زنده ایله یعنی اول ابله بویله پیغمبر بوله که اویله پیغمبرکه آب حیاتك امیری اوله
وحقیقت زندکانیلکنی تربیه ایدیجی اولدیکنی اوکنده اولمیه وتضرع ونیازقیلمیه بویله دیوکه ای آب
حیاتك مالکی وامیری ارادت الهی وامر ربانیدن برنی زنده قیل ومرده اولان روح قلبنی نفس حیات بخشکله
احیا ایله کرك ایدیکه بویله دییدی (مثنوی) هین سك نفس ترازنده مخواه * کوعدوجان تست ازدرکاه * آکاه
اول سنك نفسك کابنی دیری ایستمه زیرا ان سمنت کابك یأکلك دیمك لردر زیرا اول کاب نفس چوق زماندن سنك
جانکك دشمنیدر (مثنوی) خالك برسراستخوانی راکه آن * مانع این سك بود ازصید جان * خالك اولسون اول
استخوانك باشی اوزره که اول استخوان جان شکارایلمکدن بوکابه مانع اوله استخواندن مراد تندروسکدن مراد نفس
اماره درکه بواستخوان مثابه سنده اولان تن نفس اماره سکنی صیدروح ایلمکدن وروحك ذوقنی وحظنی اله
کتورمکدن مانع اولور (مثنوی) سك نه براستخوان چون عاشقی * دیوچه وارازچه برخون عاشقی * کاب دکل ایسك
استخوان اوزره نیچون عاشقسن سلوك کبی قان ایچمك اوزره نه سیبدن عاشقسن یعنی اکرسك سیرت اولمیدك
حظوظ بدنیه یه عاشق اولورمیدك ودیوچه طبیعت اولمیدك دم مثابه سنده اولان حرامی اکل قیلورمیدك پس تنه
عاشق اولمك سك سیرت اولماکه دلالت واکل حرام قیلمك دیوچه طبیعت اولدیکه شهادت ایلردیمك اولور (مثنوی)
آن چه چشمست انکه بینا پیش نیست * زامتحانها جزکه رسوایش نیست * اول نه کوزدراولکه انك بینالغی بوقدر
امتحانلردن اکارسوایلقدن غیری نسنه یوقدر یعنی کوزدکادر اولکه انك کوره سی اولمیه وآنی امتحان
ایلمکلکدن انك عیبی ظهوره کلوب رسوایلقدن غیری اکا نه شئ حاصل اولورکذلك انسان دکادراول کسه که انك
بصر بصیرتی اولمیه وحق باطلدن فرق وتمیز قیلمیه اویله کسیه امتحان اولندقده رسوایلقدن غیری شئ بوقدر دیمك
اولور (مثنوی) سهو باشد ظنها را کاه کاه * این چه ظنست این که کورآمد زراه * ظنلره کاه کاه سهو وخطا اولور بونه
ظندرکه بولدن کور کادی ظن علمله شك مایننده براعتقاددرکه ترکیه صنودید کاریدر بویت شول کسه لره
تعریضدرکه انلر بزم ظنمز شویله وظن غالبمز بویله دربرلرحال بوکه طریق مستقیمی وصراط قویمی کورمز حضرت
مولانا انلردن ظنی بیله سلب ایدوب وانلرك ظن مرتبه سنده اولدقلرینی تحقیق ایدوب بیورلر ظن اولدرکه اکثر زمانده
اصابت ایلروکاه کاه سهو قیلور بونه ظندرکه اول اصلا اصابت قیلمیه وطریق حقی کورمیه وسهو وخطادن خالی اولمیه
پس بوکا ظن دیمزلر بلکه مطلقا شك دیرلر وبونك صاحبنه دخی مشك تعبیر ایدرلر (مثنوی) دیده آبردیکران نوحه
کری * مدتی باشین وبرخود میکری * دیده آده آلفظی امر حاضردرکل معناسنه وحرف ندا مقدردرای دیده کل
معناسنه تقدیرکلام ای دیده غیریلراوزره نوحه کرسن کل برمدت اوتورکندی اوزریکه اغله آلفظنك معناسی مصرع
ثانیه مصروف اولدی سهولت معنا ایچون یعنی ای دیده مرتبه سنده اولان انسان غیریلرایچون اغلمقدن وغم یمکدن
فارغ اولوب کندی حالکه مشغول اول وکندلك ایچون ناله وکریه قیل دیمك اولور (مثنوی) زابر کریان شاخ سبزوتر شود *
زانکه شمع ازکریه روشن ترشود * زیرا کریه ایدیجی بلوتدن بوداق سبزوتازه اولورواشجار وازهارلطافت وطراوت بولور
زیراشمع کریه دن روشن رلك اولور (مثنوی) هرکجانوحه کنند انجانشین * زانکه نواولیتری اندرحنین * هرقنده نوحه
وفریادایلرسن انده اوتورزیرا که سن حنین وکریه ده اولمغه اولی ترسن وکندی نفسك ایچون کریه قیلمغه احری ترسن
(مثنوی) زانکه ایشان درفراق فانی اند * غافل ازلعل بقای کانی اند * زیرا که اول نوحه کرلر فانی اولان شیئك فراقنده
درلریا اولمش کسه لردن اوتری وباضائع اولمش نسسنه لردن اوتری نوحه ایدرلرکانه منسوب اولان باقی لعلدن
غافللردر یعنی معدن حقیقته مخصوص اولان جوهر باقیدن جاهللردلعل باقیدن مرادایمان واسلام وعرفان
وایقان بلکه (والباقیات الصالحات) آیتنك فحواسنجه جمیع صالحات لعل باقی وجوهردائم کبیدرکه معدن
حقیقته منسوبدر اهل صورت باقیات صالحاتدن غافللردرانکچون فانی اولان شیئك محبتنه شاغللردر (مثنوی)
زانکه بردل نقش تقلیدست وبند * روبابا چشم بندش رابرند * بویت زانکه تواولیتری اندرحنین مصراعنه علتدر
یعنی انکچون اولی رلك سن حنین ایلمکه که کوکل اوزره غیره تقلید ایلمك نقش بندوقیددرواركوزیاشیله
انك قیدوبندنی رنده ایله یعنی ازاله قیل برندامر حاضردرر ندیدندن قازمق معناسنه وتقلیدلك معناسی علی التفصیل
جلداولده حقیربی خبر ثعلبه انك حضورنی ملوث ایلیه (مثنوی) کربداند قیمت آن جوی نر * اوبجای پانهد
درجوی سر * اکرخراول ایرمغك قدرنی وقیمتنی بلیدی اول جمار ایرمغه ایاق یرینه باش قوردی (مثنوی) اویباید
هرنکوییست * که بود تقلیدا کر کوه قویست * زیرا که تقلید هرنیکولکك یعنی جمیع ایولکك آفت وضرریدر

تقلید صمان اولورا کرچه کوه کبی قوی ایسه ده (مثنوی) کرشیری لمترست وتیز خشم * کوشت پارش دان
چوارایست چشم * اکر بر کورایری کوده لو وزیاده غضبلو ایسه اول شیری ات پاره می یمل چونکه انك چشمی
یوقدر (مثنوی) کرسخن کویدزمو باریکتر * آن سرش رازان سخن نبود خبر * اکر مقلد قیلدن اینجه سوزسویلیه
یعنی اسرار طریقته متعلق دقیق نکته لرنقل ایلیه آنك اول سرنه یعنی قلبنه وروحنه اول سوزدن خبراولمز بلکه اول
سوزانجق انك لسانندندر (مثنوی) مستی ء دآردز کفت خود ولیك * ازبروی تابمی راهست نیك * اول مقلد
کندینك سوزندن مستلك طوترولیکن انك قتندن میه دلك برایویول واردر یعنی انك مرتبه سندن مست اوله جق
شراب مرتبه سنه دلك مسافهٔ بعیده وفراسخ کثیره واردر (مثنوی) همچو جویست اونه اوآبی خورد * آب
ازوبرآب خواران بکذرد * وعظ وپند ایلین ودقیق سوزسویلین مقلد فی المثل ایرمق کبیدر ایرمق برایجمز صوایچمز
آب ایرمقدن آب نوش ایدیجیلر اوزره کچرکذلك مقلدلك وجودنده آب معانی ومعارف ونصایح ولطائف
قرارقیلیوب ومقلدآندن مستفیداولیوب لساندن خلق اوزره جاری اولوب ناسدن هرکم مستعدایسه انك کلامنی
نوش ایدر (مثنوی) آب درجوزان نمی کیرد قرار * زانکه آن جویست تشنه وآب خوار * آب ایرمقده اول سببدن
قرار طوتمز زیرا که اول ایرمق صوسز وآب نوش ایدیجی دکلدر (مثنوی) همچو نایی ناله وزاری کند * لیك پیکار
خریداری کند * مقلدا کرچه برنای کبی ناله وزار یلك ایلر واناین وحنین ایله خلقه سوزسویلرلیکن برخریدارك پیکارن
ایلر یعنی برمشتریدن اوتری جنك ایلیوب فریادایلر یعنی مقلدلك وعظ وپندنده اولان جوش وخروشی مجرد مستعینك
جعندن وکندی یه تحسین وآفرین ایلمرندن اوتریدر (مثنوی) نوحه کرباشد مقلد در حدیث * جزطمع نبود مراد آن
خبیث * مقلد سوزسویلمکده یعنی خلقه وعظ ونصیحت ایلمکده نوحه ایدیجی اولورا ول خبیثك مرادی طمعدن غیری
اولمز یعنی اکرچه سوزسویلر وخلقه پندونصیحت ایلر ولیکن لله دکلدر بلکه اول خبیثك مرادی مستعینندن
جلب دنیاوجمع احباقیلمق وبین الناس مشارالیه اولمق ونباهت شانله شهرت بولمقدر (مثنوی) نوحه کر کوید
حدیث سوزنالك * لیك کوسوزدل وداماندپالك * کریه ونوحه ایدیجی اکرچه سوزنالك وشوقنالك سوز سویلرلیکن
مقلددده سوزدل وپالك دامن قنی دامن پاکدن مرادتلوثات نفسانیه دن طاهر اولمق ومحرماتدن اجتناب قیلمقدر
(مثنوی) آزمحقق تامقلد فرقهاست * کین چودادوست وان دیکرصداست * محققدن مقلده دکین فرقلر واردرزیرا
بوداود کبیدر واوصدا کبیدر یعنی محقق فی المثل حضرت داود پیغمبر کبیدر ومقلد کوه کبی واکوهدن
صدورا یلین صدا کبیدر کهطاغلك صدادن نیجه خبری یوق ایسه مقلدلك دخی سویلدیکی سوزلك حقیقتندن اویله
خبری یوقدر (مثنوی) منبع کفتاراین سوزی بود * وآن مقلد کهنه آموزی بود * بومحققك سوزنك منبعی سوز
واخلاصه منسوبدر واول مقلد برکهنه آموزدر یعنی مقلد سلفده اولان اسکی سوزلری اوکرنیی وخلقه آنی نقل
ایلیجی اولورکه اول سوزلرکندینك حسب حالی دکلدر بلکه آنی خلقه سویلمکدن اوتری حفظ ایلمشدرلیکن محققك
سوزی سوزدروندن حاصل اولور واخلاص ویقینله ظهوره کلور (مثنوی) هین مشوغره بدان کفت حزین * بار
برکاوست وبرکردون حنین * اکاه اول مقلدلك اول حزین سوزنه مغرور اوله مثلا بولك اوکوزاوزره در وعربه
اوزره حنین واردر بومصرع مثلدرشول کمسه لرحقنده که بارکش اولوب اظهار ایلمسه ودخی شول کمسه لرحقنده که
باروزحمت چکمزایکن ناله وفریادایلمسه پس محقق ایله مقلددخی بوکه یکزر زیرا محقق اولنلر بوقدر باراطاعات وثقل
ریاضاتی چکرلر مع هذا صمت وسکوت اوزره درلر اما مقلدلر بارطاعات وتحمل ریاضاتدن بری ایکن ناله لری
اطرافی طوتر (مثنوی) هم مقلد نیست محروم ازثواب * نوحه کرامزد باشددر حساب * مقلد هم نوابدن خالی
ومحروم دکلدر نوحه کراولنلره حسابده مزداولور یعنی اجرتله نوحه قیلنلره یوم حساب وروز جزاده اجر وثواب ویریلور
نته کم دیارعربده برکسه نك میتی اولسه اجرتله بعض نوحه کرلرطوترلرکلوب اول میتك اوزرینه تقلیدله نوحه وفریادلر
ایدرلر بعده انلرك مزدینی واجرتی هرنه ایسه ویررلر پس تقلیدایله وعظ ونصیحتده نوحه ایلین کمسه دخی آخرتده
مزدوثوابدن محروم اولمز (مثنوی) کافر ومؤمن خدا کویندلیك * درمیان هردوفرقی هست نیك * کافر ومؤمن
اکرچه خدایرلرولیکن هرایکیسنك اورتاسنده برابوفرق واردر یعنی (ولئن سألتهم من خلق السموات والارض
لیقولن الله) آیتنك فحواسی اوزره اکر کافرلره سؤال اولنسه بوسماوات وارضی کیم خلق ایلدی انلری الله خلق ایلدی
دیرلر کذلك مؤمنلره سؤال اولنسه انلرد خی دیرلر ولیکن کافرایله مؤمنك الله دیمسنك ماهیتنده هرخصوصله فرق
عظیم واردرکه کافرلك الله دیمسیله مؤمنك الله دیمسی بردکلدر کذلك مقلدلك الله دیمسیله محققك الله دیمسی
برابر دکلدر (مثنوی) آن کدا کوید خدا ازبهرنان * متقی کوید خدا ازعین جان * مثلا اول کدانانکدن اوتری الله

دیرمتقی خالصالوجه الله عین جانندن الله دیرپس بوایکیسنك الله دیمسنك ماهیتنده تفاوت کثیره واردر (مثنوی
کربدانستی کدا ازکفت خویش * بیش چشم اونه کم ماندی نه بیش * اکر کدا کندینك اول سوزنی بلیدی یعنی الله
لفظنك عظم شانته عالم اولیدی اول کدانك کوزی اوکندینه آزونه چوق قالوردی بلکه جمله سی مضمحل ومتلاشی
اولوردی وانك جانی خلقه فقرواحتیاج عرض ایلمکدن قورتلوب غنای قلبی بولوردی (مثنوی) سالها کوید
خدا آن نان خواه * همچونرمصحف کشدازبهرکاه * اول نان طلب ایدیجی سائل نیجه یللرخدادیرمثلا خرکبی صمانمدن
اوتری مصحف چکرنته کم احبار یهود توراتی اوقوب لکن انکله عمل ایلمدکلرینه بناء حق تعالی انلری کتابلر
کوترن حماره تشبیه ایدوب بیوررلر (مثل الذین حملوا التوریة ثم لم یحملوها کمثل الحمار یحمل اسفارا) پس نان وخوان
ایچون مصحف کوترن وکتاب چکن کسه لردخی بوقبیلدن اولور (مثنوی) کربدل درتافتی کفت لبش * ذره ذره کشته
بودی قالبش * انك لبنك سوزی که مرادلفظة اللهدرا کرانك قلبنه یلدرایسه یدی وپرتوصالیدی انك قالبی ذره ذره
اولمش اولوردی (مثنوی) نام دیوی ره بردد رساحری * تو بنام حق بشیزی می بری * ای اللهك نامنی خطام دنیا ایچون
ذکرقیلان کدابرشیطانك نامی یول قطع ایلرساحرلکده کمالیله تأثیرقیلرسن حق سبحانه وتعالینك نامیله برمنقر
ایلتورسن بومعنی بردضم بایله اولدیغی اوزره درا کرفتح بایله اولورسه معنا بودرکه بردیولنامی ساحرلکده یول ایلتور
وساحری مقصودنه ایرکوررسن حقك نامیله برپشیزالورسن بونه دون همتلك ونه مرتبه بی معرفتلکدرنام حق ادنی
شیء ایچون ذکرایدنلره تعریض اولور (خاریدن روستایی شیرادرتاریکی بظن انکه کاواوست (مثنوی) روستایی کاو
درآخریدست * شیرکاوش خوردوبرجایش نشست * برکولو کاونی آخرده بغلدی اتفاق ارسلان آنك صغرفی یدی
وصغرلك برنده اوتوردی (مثنوی) روستایی شددرآخرسوی کاو * کاورامی جست شب آن کیج کاو * روستایی آخرده
کاوزی جانبنه کتدی واول احمق صغرکیجه ایله اوکوزنی طلب ایلدی بومصراعده اولان کیج کاولفظنده برقاج معنی
جائزدر اولا کاوکاف فارسیله صغر معناسنه اولدیغی اوزره نته کم شرح اولندی ثانیا کاف عربیله دلیرمعناسنه دخی
کاور بوتقدیراوزره معنا اول قوی احمق کیجه ایله کاوزنی طلب ایلدی اولور بوایکی وجه اوزره بیله کیج لفظی کاف
عربینك کسری ویانك سکونیله ایله دیمکدرکاولك صفتی اولورا ما بعض نسخه ده کنج کافك ضمیله ونون ساکنه ایله واقع
اولمشدر بوتقدیر اوزره بوجق معناسنه درکاوکاویدن لفظندن قازمق معناسنه اولور کنج کاو بوجق قازیجی دیمك
اولورمعنی اول بوجق قازیجی کیجه ایله کاوی استدی دیمك اولورا ما عقل سلیم وطبع مستقیم صاحبنه بوظاهردرکه محاله
ملایم ومناسب دکادرالله اعلم بونسخه ناسخك سهوندندرسروری افندی بومعنایی اختیار ایلمشدرلکن اولکیلری
اولمدر (مثنوی) دست می مالید براعضای شیر * پشت وپهلوکاه بالاکاه زیر) روستایی شیرلك اعضاسی اوزره ال
سوردی آنی کندی کاوی قیاس ایلدیکندن آرقه سنه وپهلوسنه کاهی یوقاری وکاهی آشغه (مثنوی) شیرکفت
ارروشنی افزون شدی * زهره اش بدریدی ودل خون شدی * ارسلان لسان حاله ایتدی اکرروشنلك زیاده اولیدی
روستاینك زهره سی یرتلوردی وانك کوکلی پرخون اولوردی یعنی خوفندن زهره سی چالنوب قلبی قان اولوردی
(مثنوی) اینچنین کستاخ زان می خاردم * کودرین شب کاوی پنداردم * اول سببدن بنی بونجلین کستاخ وبی بالك
قاشورکه اول روستایی بوکیجه ده بنی کندی کاوی صانورمقصود حضرت حق تعالینك نام شریفنك وکلام لطیفنك
عظم شانته واقف اولمین مقلدلردرکه روستایی کیجه ایله شیری کندی صغری صانوب بی خوف وبی خشیت اکا ال
سوردیکی کبی اول مقلدلردخی بودنیا کیجه سنده ظلمت وغفلتله محجوب اولوب حضرت حقك نامنك وکلامنك
قدرینی بیلیوب بی بالك لسانلری اوزره اجرا ایدرلرومعنا عدم تعظیم سمتنه کیدرلر (مثنوی) حق همی کوید که ای
مغرورکور * فی زنام پاره پاره کشت طور * حق سبحانه وتعالینك کندی کلام شریفی ونام لطیفنك عظم شانندن بی خبر
اولان کسه لره دیرکه ای مغرورکور طورطاغی بنم ناممدن پاره پاره اولدیمی ویرندن منقلع اولوب رقص وحرکت قیلدیمی
کوه طورحق سبحانه وتعالینك تجلیسنه طاقت کتورمیوب مدکولك ومتلاشی اولدی نته کم سورهٔ اعرافده (فلما تجلی
ربه للجبل جعله دکا) آیتیله بومعنایه اشارت قیلدی بوآیتك تفسیری وتحقیقی جلد اولده اوایله قریب طورمست وخر
موسی صعقا بیتنده مرورایلدی بونده نامدن مراد اوراق اوزره مکتوب ولسانله ملفوظ اولان اسم دکادر بلکه
بوظاهرده اولان اسمك مسمالسیدرکه اول صفت الهیه درمع الذات که مشایخ اصل اکا اسم دیرلر وبوصلفوظ اولان اسمه
اسمك تعبیرایدرلر پس کوه طورلك تحمل ایلمدیکی نام بوظاهرده اولان نامك مسمالسنك تجلی سندندر (مثنوی)
کهلوانزلنا کتابا للجبل) لانصدع ثم انقطع ثم ارتحل) سورهٔ حشرده اولان آیت کریمه یه اشارتدر (لوانزلنا هذا القرآن علی
جبل یعنی قرآن عظیمك شاندن وفرقان کریمك برهاندندرکه اکرانسان کبی جباله عقل وتمیزویرلسه ویرانزال ایلسك

بوقر آنی طاغلمدن برطاغه اوزرینه (لرأیته خاشعا متصدعا من خشیة الله) سن اول جبلی کوریدلک ای رانی اولان کسه
خاشع ومتذلل ومتفرق وپاره پاره کوریدلک الله قورقوسندن (وتلك الامثال نضربها للناس) وبو مثللری برضرب
ایدوب تبیین ایلرز ناسه (لعلهم یتفکرون) تابونلر تفکر ایده لر وبو آینده توبیخ وتقریع وارد رانسانك عدم تخشی سنه
عند تلاوة القران وقسوت قلبنه عند ذکر الله الملك المنان معنی بیت که اکر برتوکاب عظیم الشانی برطاغه فرضی
اینسه دیدلک اول طاغ پاره پاره اولیدی صکره بری برندن منقطع اولیدی دخی صکره یرندن برآخر یره ارتحال وانتقال
قیلیدی (م ی) ازمن ارکوه احد واقف شدی * پاره کشتی ودلش پرخون شدی * حضرت مسیح الله بیورر که اکر بندن
کوه احد واقف اولیدی پاره پاره اولوردی وانك کوکلی پرخون اولوردی (مثنوی) ازپدروزمادراین بشنیدهٔ *
لاجرم غافل درین پیچیدهٔ * بوبی پدر ومادر کدن اشتمش سن یعنی حضرت حقدك نام شریفن وکلام لطیفن پدر
ومادر کدن کوش ایتمش سن اول سبیدن بوکا غافل وبی خبر صارلمش سن وقدر وشرفن بیلیوب اکا سائر مخلوقدن
کلامی کبی معامله قیلمش سن (مثنوی) کر تو بی تقلید ازو واقف شوی * بی نشان از لطف چون هاتف شوی *
اکرسن اول قرآن عظیم الشانك حقایق واسرارنه بلاتقلید واقف اولسك کمال لطافتندن هاتف کبی یعنی
کلام سویلین وآوازایلین کبی سندخی بی نشان اولوردلك وکندیکی انك انوارندن محو قیلوردلك ومرتبهٔ فنا اندن فنا
وبقا اندن بقایی بولوردلك بعض نسخه ده مصرع ثانی بویله واقع اولمشدر بی نشان بی جای چون هاتف شوی یعنی
هاتف کبی نشانسز مکانسز اولوردلك (مثنوی) بشنو این قصه بی تهدیدرا * تابدانی آفت تقلیدرا * بوقصه بی
تهدید وتخویفدن اوتری استماع ایله تاتقلیدلك آفتنی بیله سن ومقلد اولنلرلك وتقلیدایله ذکر قیلنلرلك سوء خاتمه سنه
واقف اوله سن که اول قصه بودر (فروختن صوفیان بهیئهٔ مسافر راجهت سماع (مثنوی) صوفی ء درخانقه
ازره رسید * مرکب خود برد در آخر کشید * برصوفی بولدن خانقاهه ایرشدی کندینك مرکبنی ایلتدی وآخره
چکدی (مثنوی) ابکش داد وعلف ازدست خویش * فی چنان صوفی که ما کفتیم پیش * کندینك الندن اکا علف
وصوجغز ویردی ابکده کاف تصغیر ایچوندر اول صوفی کبی دکل که بوندن مقدم بزآنی دیدلك وآنك احوالنی
واهمالنی یاد ایلدلك (مثنوی) احتیاطش کرد ازمهو وخباط * چون قضا ایدچه سودست احتیاط * صوفی اول
مرکب ایچون سهو وخطادن احتیاط ایلدی یعنی سهو وخطا واقع اولمسون دیو احتیاط واهتمام ایلیوب مرکبنك
لوازمنی بالکلیه کوردی وحاضر ایلدی لیکن چونکم قضا کله احتیاط لك نه فائده سی واردر (کما قال علیه السلام اذا جاء
القدر عمی البصر وقال علیه السلام ایضا اذا جاء القدر بطل الحذر) (مثنوی) صوفیان تقصیر بودند وفقیر * کاد فقر
ان یکی کفرا بیر * کاد الفقران یکون کفرا * حد بثنه اشارتدر یعنی فقر قریب اولدی فقرلك کفره قریب اولسی بعجز
وقصورندن فقیر الحال اولان کسنه کفری مستلزم شیئله ارتکاب ایتمسیدر کما قال الجنید اقرب الناس الی الکفر
ذوحاجة لاصبر له نتکم صوفیلر فقیر ولی صبر وپر تقصیر اولدقلرندن بهیئهٔ مسافری فروخت ایتدیلر حضرت مولانا
بیورر لرکه اول صوفیلر فقیر وپر تقصیر ایدیلر پس مقرر ومحقق کلامدر که کاد فقر فقر قریب اولدی ان یکی کفرا کفری
واعی وشامل وحاوی اولمغه بیراویله کفرکه اباره واهلاله ایدریکی کاذنك خبیدر وعایعیدن یعنی یشمل وکفرا مفعولیت
اوزره منصوبدر وبیرا باریبیردن کفرا انك صفتیدر یعنی یهلك (مثنوی) ای توآنکرهین توسیری مخند * برکژی آن
فقیر دردمند * ای غنی سنکه طوق سن اکاه اول کوله اول دردمند فقیرلك کربلکی اوزره زیرا غنی فقیرلك حالنی بیلمز
وطوق آج اولانك نه جکدیکندن خبردار اولمز کاه اولورکه فقیرا ولان ضرورت حسبیله برنامعقول ونامشروع شیئ
اختیار ایلرنته کم بوصوفیلر خرفروشلکی اختیار ایلدیلر (مثنوی) ازسر تقصیران صوفی رمه * خرفروشی درکرفتند
آن همه * بعجز وتقصیر جهتندن اول صوفی بلوکی اوجله سی خرفروشلق طوتدیلر یعنی مهمان اولان صوفینك
خرفی صاتمغه علی الاتفاق نیت ایتدیلر (مثنوی) کز ضرورت هست مرداری مباح * پس فسادی کر ضرورت
شد صلاح * بوکارصوفیلردن عجب ومستبعد کلدی زیرا ضرورتدن برمردار مباح اولدی کما قیل الضرورات
تبیح المحظورات زیاده چوق فساد که ضرورتلردن صلاح اولدی وشرع آنی قبول قیلدی مثلا برکسه محل مخمصه یه
وارسه وضرورت حالنه ایرسه والنه یامینه ویادم مسفوح ویاخود لحم خنزیر کیرسه وبونلردن بیموب اولسه آثم اولور
واکر برسه کناهدن بری اولور (کما قال الله تعالی فی سورة البقرة انما حرم علیکم المیتة والدم ولحم الخنزیر وما اهل لغیر
الله به فمن اضطر غیر باغ ولا عاد فلا اثم علیه) (بوآیت کریمه نك تفسیری وبومقامه مناسب اولان کلامك تعبیری
بوجلدلك آخرنه قریب بقیهٔ طعنه زدن آن مرد بیکانه برشیخ سرخنده کاور (مثنوی) هم درآن دم آن خرلك
بفروختند * لوت آوردند وشمع افروختند * اول دمده اول خرجکزی صاتدیلر وانك بهاسیله لوت کتوردیلر

وشمع

وشمع شعله لندردیلر (مثنوی) ولوله افتاد اندر خانقه * کاشتبان لوت وسماعست وشره * خانقاه ایچره صوفیلر
میانته ولوله وغلغله دوشدی بویله دیوکه بوکیجه لرلوت وسماع وحرص واشتها واردر یعنی بوکیجه لرده لوت وقوت نفسیه
واکا اشتهامز واردر آنی یوب ذوقله سماع ایلرز (مثنوی) چند ازین صبر وازین سه روزه چند * چند ازین زنبیل واین
دریوزه چند * بوصبردن نیچیه دلك وبواوج کون صومدن نیچیه دلك یعنی طعامه وفقره صبر قیلق وایام ثلثه یی بری بری
عقبنجه صائم اولق ونیچه کونلر آج قالمق نیچیه دلك یوزنبیللدن ونیچیه دلك سؤالدن یعنی الیمزه زنبیل الوب دربدر
زنبیل کردان اولمق ودریوزه قیلمق نیچیه دلك بر مقدار استراحت قیله لم ومفت ورایکان طعامه واصل اوله لم دیدیلر
(مثنوی) ماهم از خلقیم وجان داریم ما * دولت امشب میهمان داریم ما * بزدخی خلقدن زیاده بزدخی جان طوتارز یزه
بوکیجه دولتدر زیرا بزمهمان طوتارز وفی الحقیقه مهمان خانه یه وخانقاهه عین دولت ومحضا برکتدر (مثنوی) قحم
باطل را ازان می کاشتند * کانکه آن جان نیست جان پنداشتند * باطل تخمی انلر اول سبیدن اکدیلر که اول نسنه که
فی الحقیقه جان دکلدر جان صاندیلر وبزدخی خلق کبی جان طوتارزدیدیلر (مثنوی) وآن مسافر نیز ازراه دراز * خسته
بود ودید آن اقبال ونناز * واول مسافر دخی اوزاق یولدن خسته وشکسته ایدی اول اقبال ونازی کوردی
وکندی یه اولان اکرام والتفاتدن عظیم حظ الدی (مثنوی) صوفیانش یك بیك بنواختند * نردخده تهای خوش
می باختند * صوفیلر بربرآنی اوخشادیلر یعنی هربری اکا تعظیم ورعایت ایلدیلر خوش خدمتلرندن اویناديلر
یعنی اکا لطیف خدمتلر ورعایتلراوین اویناديلرتته کم اکثر اهل زمانك رعایت وخدمتی بوقبیلدندر اکر برکسه دن
نفسلرینك مرادی اوزره برشئ حاصل اولمیجغنی بیله لراندن نافروکریزان اولورلر پس عاقل اولان بوکونه کسه لرلك
ریشخندنه مغرور اولمق کرك (مثنوی) کفت چون می دید میلانشان بوی * کرطرب امشب نخواهم کردکی * چونکه
اول صوفی مقلد صوفیان خانقه نشینك نوازش ومیلانن کندویه کوردی دیدیکه اکر بوطربی بوکیجه ایتمك استمزسم
چقن ایتمك استرم کی خواهم کرد تقدیر نده در (مثنوی) لوت خوردند وسماع اغاز کرد * خانقه تاسقف شد پردود وکرد *
لوت یدیلر وصوفیلر سماعه آغاز ایلدیلر خانقه یونلرلك رقصندن سقفنه دکن پردود وکرد اولدی (مثنوی) دود
مطبخ کردان پاکوفتن * زاشتیاق ووجدشان اشوفتن * کاه دست افشان قدم می کوفتند * که بسجده صفه رامی روفتند
مطبخدن دود وتوزایلدی اول آیق دوککلك اشتیاق ووجدندن انلر یعنی لوت جسمانی به اشتیاقلرندن وحظ نفسانی
بولدقلرندن متغیر وقرشمش اولدیلر کردلك فاعلی پاکوفتن اولور ومصرع ثانی بوندن بدل اولور ویاخود واوعطف
مقدر اولوب پاکوفتن اوزره معطوف اولور یعنی مطبخدن دود ایلدی اول آیق دوککلك دخی اشتیاق ووجدندن متغیر
اولمقلق دیمك اولور وبومعنی دخی ممکن اولورکه مطبخلك دودی وآنلرلك وجد واشتیاقدن آیق دوکلمینك کردی
آشوفتن شدیعنی قرشمقلق اولدی شوقدرکه اندن صاچه رق آیقلرین زمینه دوکدیلر وکاه اولدیکه یوزلریله صفهٔ
خانقاهی سپورديلر کما ان عشاق الالهی فی السماع من فرط الاشتیاق ووجدان الاذواق یرقصون ویتغیرون ضاربین
اقدامهم علی الارض (مثنوی) دربایدصوفی آزاز روزکار * زآن سبب صوفی بود بسیار خوار * صوفی روزکاردن
حرص ومرادنی کیچیرلور صوفی اول سبیدن چوق بیچی اولور (مثنوی) جزمکر آن صوفی ء کزنور حق * سیر خورد
اوفارغست ازنان دق * مکر اول برصوفی دکل که حق تعالینك نوردن طوینجه یدی اوصوفی دق باب ایلك وسؤال
قیلق عارندن فارغدر (مثنوی) ازهزاران اندکی زین صوفیند * باقیان در دولت اومی زیند * نیچه بیکدن آزی
بوصوفیلر قبیلندندرلر باقیلرانك دولتنده دیرلورلر یعنی انك حرمتنه مرزوق اولورلر وبین الناس اکادخی تشبه قیلمغله
وخلق آنلری صوفی ء محقق صنمغله خوش زندکانیلك قیلورلر (مثنوی) چون سماع آمد زاول تا کران * مطرب اغاز ید
بانك ضرب کران * خرپرفت وخرپرفت آغاز کرد * زین حراره جمله را انباز کرد * چونکم سماع صوفیان اولدن تا آخرنه
کلدی مطربلری انلرلك برضرب کرانه واصول تغنی یه باشلمدی واول آوازه ایله خرپرفت وخرپرفت قولنه آغاز ایلدیلر
بوکرمیتدن جله یی کندویه انباز وده مساز ایلدی پس سماع محققین خرپرفتدن خالی وبهیمهٔ نفسانیتك زوالی محلید ومحقق
انلردرکه سماعلرنی خرپرفت معناسی نه دیمکدر بیلورلر ومطرب حقیقی اولانلرلك بوقولنه تحقیقا واقف اولورلر لکن
مقلد اولان صوفی اکرچه انلره تقلیدله بوقولی معاذا کرا اولورلر لکن حقیقتنه عالم دکلدر بلکه بعد الطلب خرلك
کتدیکنه حقیقة واقف اولدقدنصکره محققینك قولنك معناسنه عارف اولور (مثنوی) زین حراره پای کوپان
تاسحر * کف زنان خرپرفت وخرپرفت ای پسر * بوحراره وترانه دن صباحه دکین رقص ایدیجیلر کف اوریجی
اولدقلری حالده ای پسر خرپرفت وخرپرفت دیو (مثنوی) ازره تقلید آن صوفی همین * خرپرفت اغاز کرداندرحنین *
اول صوفی دخی تقلید یولندن بوتجلین همین بوندن بوتجلین معناسنه دربونك اوزرینه اودخی خرپرفت کلامنه شروع

ایلدی یعنی اول مسافر صوفی بونلره تقلید ایدوب بونلر کبی خر برفت دیمکه باشلدی ولیکن بونك معناسنك
حقیقتندن غافل ایدی بو محلده کرچه شارحلر حراره لفظنی حای حطی ایله کرمیت معناسنه طوتمشلرا ما اهل
طبعك بری خراره خاء معجمه ایله اولوب اواز معناسنه در دیمش زیرا ترجمان اللغه ده خر یر آواز آب وخراره چشمه
آوازیدر دیمش اویله اولسه بو محلده مولانا حضرتلری معنای لازمی مراد ایدمش دیو یازمش تأمل اولنه (مثنوی)
چون کذشت آن نوش وجوش وان سماع * روز کشت وجمله کفتند الوداع * چونکم اول جوش ونوش وسماع کچدی
صباح اولدی جمله صوفیلر اول مسافر صوفی یه الوداع دیدیلر وپرا کنده اولدیلر (مثنوی) خانقه خالی شد وصوفی بماند *
کرد از رخت آن مسافر می فشاند * خانقاه صوفیلردن خالی اولدی ومسافر صوفی قالدی اول مسافر صوفی اسبابندن
توزی سلکدی تا بوله کتمکه منتهیٔ اوله (مثنوی) رخت از حجره برون اورد او * تا بخر برنهد آن همراه جو * اول
مسافر صوفی حجره دن اسبابنی طشره کتوردی تاخری اوزره بوکاده اول بولداش طلب ایدیجی (مثنوی) تا رسد
در همرهان اومی شتافت * رفت در آخر خر خود را نیافت * اول صوفی ایودی وعجله ایلدی تا بولداشلرینه
ایریشه آخره کتدی کندینك خرنی بولمدی (مثنوی) کفت آن خادم بابش برده است * زانکه خر دوش آب
کمتر خورده است * کند بسته ایتدی اول خادم خری صویه ایلتمشدر زیرا که خر دون کیجه صویی آز ایچمشدر (مثنوی)
خادم آمد کفت صوفی خر کجاست * کفت خادم ریش بین جنکی بخاست * صوفی چونکم خری آخرده یوقلیوب
بولیوب خادم صویه کتوردی تو همنده ایکن خادم کلوب صوفی اکا دیدیکه خر قنده در خادم دیدیکه زهی ابله
صقالنی کور یوسوز بو صقاله دوشرمی پس جنك ایتمکلك قالقدی ما بینلرنده عرف ناسده صقالن کور دیمك تحمیق
وتسفیه ایتمکدن کنایه در پس بونلرك جنکی مباحثهٔ شرعیه اوزره اولوب جدال ایلدیلر (مثنوی) کفت من خرا
بتو بسپرده ام * من ترا بر خر مو کل کرده ام * اولا صوفی دیدیکه ای خادم بحثی شرعه توجیه وحجت شرعی ابراز ایله بن
خری سکا تسلیم ایلمشم بن سنی خر اوزره مؤکل ایلمشم اویله اولدیسه الکله الدیغك شیئی ینه صاحبنه ویرمك لازم کلور
(کما قال علیه السلام الزعیم غارم یعنی الکفیل ضامن) دیمکدر (مثنوی) باز پس داد آنچه من دادم بتو * باز ده آنچه
فرستادم بتو * سندن استرم اول نسنه یی که بن سکا ویردم کیرو ویر اول نسنه یی که سکا کوندردم یعنی سکا المله ویردیکم
امانتی کیرو بکا ویرکه (ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها) فحوا سنجه امانتی اهلنه سپارش ایله (مثنوی)
بحث با توجیه کن بحجت میار * آنچه من بسپردمت وآپس سپار * بحثی توجیه ایله وشرعه توفیق ایدوب
سویله خلاف شرع حجت کتورمه اول نسنه یی که بن سکا تسلیم ایلدم سن آنی کیرو تسلیم ایله (مثنوی) کفت پیغامبر که
دست هر چه برد * باید ش در عاقبت وآپس سپرد * حضرت پیغمبر علیه السلام دیدی سنك الك هر نه یی که ایلتدی
وهر نه ییکه اخذ ایتدی عاقبتنده آنی کیرو تسلیم ایلمك کرك کما قال علیه السلام الاخذ ضامن والزعیم غارم (مثنوی)
ورنهٔ از سر کشی راضی بدین * نك من وتو خانهٔ قاضی دین * وکر سر کشلکدن بوکه راضی دکل ایسك اشته بن وسن دین
قاضی سنك خانه سنه واره لم ودعوا مزی انك اوکنده کوره لم (مثنوی) کفت من مغلوب بودم صوفیان *
حمله آوردند وبودم بیم جان * خادم صوفی یه دیدیکه ای صوفی سن نم آنی بکا امانت ویردك لکن بن مغلوب ومکره ایدم
صوفیلر بکا حمله کتودیلر بکا جان خوفی اولدی یعنی صوفیلر بکا غلبه ایدوب اکراه ایلدیلر پس بالضروری جانم
قورقوسندن انلره سویلیه مدم وخری انلردن خلاص ایلیه مدم زیرا الت حربه انلر بکا حمله ایلدیلر بندن جانم
قورقوسندن دفعه قادر اوله میوب کرهًا اول خری بندن الدیلر پس مؤتمنه ضمان لازم کلمز (کما قال علیه السلام
لاضمان علی المؤتمن) زیرا تهدید قتللله اختیار فاسد اولور بو تقدیر جه مکره هه ضمان لازم کلمز نته کم کتب فقهادن باب
کراهتده بو مسئله مفصلا مسطوردر فلیطلب فیها (مثنوی) تو جکر بندی میان کربکان * اندر اندازی وجویی
زآن نشان * ای صوفی سن بر جکر بندی کربه اورتاسنه آترسن وآندن نشان طلب ایلرسن (مثنوی) درمیان
صد کرسنه کردهٔ پژمردهٔ * پیش صد سك کربهٔ پژمرده * مثلا بو زآج کسسه نك اورتاسنه برکرده یی آترسن کرده کافك کربه
اولورسه اتمك معناسنه اما کافك ضمیله دخی اولسه جائز اولور بو تقدیر اوزره بوکرك معناسی وربلور یوز کلبك اوکنه
برکربهٔ پژمرده وضعیفی آترسن بو بیتك معناسی بیت اوله اولان اندر اندازی لفظنك مفهومنده داخل اولور پس
بوخانقاهیلر ضرورت حسبیله آنی بیع ایدوب بدیلر حجتم بودرکه سکا تقریر ایلدم دیدی (مثنوی) کفت کیرم کز
تو ظلما ببستند * قاصد خون من مسکین شدند * صوفی دیدی که عدایه یم کسدن ظلما الدیلر بن مسکینك
قانینه قصد ایدیجی اولدیلر (مثنوی) تو نه یابی ونکو یی مر مرا * که خرت را می برند ای بی نوا * سن بوحاله واقف
اولوب کلیه سن وسن دیمه سن که ای فقیر صوفیلر سنك خرکی ایلتور لر یعنی آنی صاتمغه قصد ایلدیلر (مثنوی)

تا خر از هر که بود من وآخرم * ورنه تو زیعی کنند ایشان زرم * تاخری هر کیمده اوله بن کیرو آلم واکر خری انلردن
آله مز سم آنلرینم التونمی که خرلرینه بها سیدیر برتوزیع ایده لر (مثنوی) صد تدارك بود چون حاضر یدند * این زمان
هر یك باقلیمی شدند * والحاصل بو تدارك وارایدی چونکم صوفیلر حاضر ایدیلر اما بو زمان هر بریسی براقلیمه
کتدیلر (مثنوی) من کرا کیرم کرا قاضی برم * این قضا خود از تو آمد بر سرم * بن کمی بوله یم وشمدی کمی
قاضی یه ایلته یم بو قضا خود بنم باشم اوزره سندن کلدی وسن سبب اولدك (مثنوی) چون نیابی ونکویی ای غریب
پیش آمد اینچنین ظلمی مهیب * نیچون کلمیه سن ودیمیه سن ای غریب اوکوکه بونجلین مهیب برظلم کلدی آکاه
اول وتدارك قیل (مثنوی) کفت والله آمدم من بارها * تا ترا واقف کنم زین کارها * خادم صوفی یه ایتدی والله بن نیچه
کره کلدم تا سنی بو ایشلردن اکاه وواقف وخبردار ایدم (مثنوی) تو همی کفتی که خر رفت ای پسر * از همه کویندکان
باذوق تر * لیکن سن غیری صوفیلر کبی خر برفت ای اوغل دیردك جمیع خر برفت دیمیلردن زیاده ذوقله (مثنوی)
بازمی کشتم که او خود واقفست * زین قضا راضیست مرد عارفست * کیرودندم بوله دیوکه بوخود
حسب حاله واقفدر بو قضادن راضیدر مرد عارفدر اکر حسب حاله واقف اولمیدی وقضایه رضا ویرمیدی بونلرله
هم زبان اولوب خر برفت دیرمیدی دیدم بو جهتدن رجوع ایدوب سنی آکاه ایلدم دیدی (مثنوی) کفت انرا چله
می کفتند خوش * مر مرا هم ذوق آمد کفتنش * خر صاحبی اولان صوفی خادمه ایتدی اول خر برفت سوزنی جله سی
خوش دیدیلر تحقیقا بکا هم اول سوزی دیمکه ذوق کلدی (مثنوی) مر مرا تقلیدشان برباد داد * که دو صد لعنت
بر آن تقلید باد * تحقیقا آنلره تقلید ایلمك بنی یه ویردیکه اول تقلید اوزره ایکی یوز لعنت اولسون (مثنوی) خاصه تقلید
چنین بی حاصلان * کاب رو وار یخشند از بهر نان * خصوصا بو نجلین بی حاصللرك تقلیدیکه نادن اوتری یوز صوینی
دوکدیلر یعنی تقلید حد ذاتنده مقبول شیٔ دکلدر علی الخصوص اول بی حاصل اولان باطل صوفیلره تقلید ایلمك
مذمومدر کما انلرنادن اوتری آب رویلرین دوکدلر وحرص وشرهلرندن اباحت وضلالت سمتینه میل ایده لر بعض
نسخه ده مصرع ثانی (همچو ابراهیم بکذر زافلان) واقع اولمشدر معنی حضرت ابراهیم کبی آفل اولانلردن کچ دیمك
اولور وبی حاصل اولان صوفیلری آفل وغارب منزله سنه تنزیل ایلمش اولورلر وبعض نسخه ده دخی خشم ابراهیم
بابراه لان واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره حضرت ابراهیمك خشمیله دیمك اولور پس کلامده
اختصار اولمق لازم کلور که آفللر اوزره که مراد آتدن بی حاصل اولان صوفیلردر ابراهیمك حشیله خشم ایله
یعنی حضرت ابراهیم نجومه نظر ایلیوب انلرك اقول وغروبنی کوردکده (لا احب الآفلین) دیو انلردن اعراض
ایلدی سندخی اول آفل وبی حاصل اولان صوفیلردن اعراض ایلدیمك اولور وخشم اعراض منزله سنده ذکر اولمش
اولور بو نسخه تکافدن خالی اولمدیغنه بناء ضعیفدر زیرا باخشم ابراهیم برآفلان تقدیرنده اولور وخشم کن لفظی
دخی مقدر اولمق لازم کلور والحاصل تکافدن خالی اولمز (مثنوی) عکس ذوق آن جماعت می زدی * وین دلم زین عکس
ذوقی می شدی * اول جماعتك ذوقنك عکسی بکا اوردی وبو بنم کوکلم اول عکسدن ذوقه منسوب اولدی پس
حضرت مولانا قصه دن حصه یه شروع ایدوب مبتدیٔ اولنلره تقلید مرتبه سنده قالنلره نصیحت بیورورلر (مثنوی)
عکس چندان باید از یاران خوش * که شوی بی عکس از بحر آبکش * لطیف وخوش یاراندن عکس اول قدر کرك که
عکسزدیادن صوچکیپ اوله سن یعنی محقق اولان یاران وعاشق صادق اولان اخواندن ای طالب الهی سکا عکس
واثر اول قدر کرکدر که حتی عکوس وآثاردن استغنا قیله سن وبحر حقیقتدن بی واسطهٔ یاران آب حیات معانی
اخذ ایدیجی اوله سن ومحققلر مرتبه سنی بوله سن دیمك اولور (مثنوی) عکس کاول زد توان تقلید دان * چون بیابی
شد شود تحقیق آن * عکس که اول اوردی سن آنی تقلید یل یعنی ابتدای حاله بعض یارانك اجتماعی واسطه سیله
وباخود هم آواز اولوب ذکر الله ایتمکلری وباخود سماع وصفا قیلمکلری ملابسه سیله برکسه نك قلبنه برحالت منعکس
اولسه اول تقلیدر اکا مغرور اولمق کرك چونکم اول ذوق بیابی اولدی یعنی مرتبه بعد اخری اکر یاران واسطه سیله
واکر بلا واسطه علی التوالی کلدی اول تحقیق اولور بو کونه کسیه محقق دینور (مثنوی) تا نشد تحقیق
از یاران مبر * از صدف مکسل نکشت آن قطره در * مادامکه عکس تحقیق اولمیه یاراندن منقطع اوله صدفدن
کسله هنوز اول قطره در اولدی یعنی تربیهٔ مرشددن وصحبت یاراندن جدا اوله که هنوز اول سنك درونکده
اولان قطرهٔ یاران کبی اولان ذوق عکدر تحقیق اولدی وکمال مرتبه سن بولدی (مثنوی) صاف خو آهی چشم وعقل
وسمع را * بردر آن تو پردهای طمع را * چشمکی وعقلکی وسمعکی صاف اولمق استرسك وسمع وبصر وعقلکده نور
وصفا بولمق دیلرسك سن طمعك پرده لرنی یرت وحرص وآز صفتلرنی ترك ایت (مثنوی) زانکه آن تقلید صوفی از طمع *

عقل اوبربست ازنور ولمع * زیرا که صوفینك اول طمع جهتندن اولان تقلیدی نور ولمعه دن انك عقلنی بغلدی وآنی
حقیقت حاله واقف اولمقدن کورابادی ولهذا قال علیه السلام استعیذوا من الطمع فانه یهدی الی الطبع
(مثنوی) طمع لوت وطمع آن ذوق وسماع * مانع آمد عقل اورازاطلاع * لونك طمعی واول ذوق وسماعك طمعی اول
صوفینك عقلنه حقیقت حاله اطلاعدن مانع کادی واول صوفی بونلرك حاضرده اولان عیشنه طمع قیلدیغندن
عاقبة الامر بوقدر ضرره مبتلا اولدی (مثنوی) کرطمع در آینه برخاستی * درنفاق آن آینه چون ماستی * اکر
فی المثل آینه اوزره طمع قالقیدی یعنی آینه نك وجودنده طمع اولوب برشیئه اول سائر طمعکارلرکبی طمع قیلیدی
پس اول آینه نفاقده بزجلین اولوردی یعنی طمعندن حقیقت حالی کوسترمیوب طمعکار اولان انسان کبی
منافق اولوردی (مثنوی) کرتراز وراطمع بودی بمال * راست کی کفتی تراز ووصف حال * اکر ترازینك ماله طمعی
اولیدی ترازی وصف حالی دکن راست دیردی پس معلوم اولدیکه مرآت وترازینك راستکوی وراست نمای اولمسی
طمعدن صاف وپاك اولدیغیچوندر (مثنوی) هر پیمبر کفت باقوم ازصفا * من نخواهم مزد پیغام ازشما * هر بر نبی
کندی قومنه صدق وصفا یوتندن دیدی بن سزدن پیغام ورسالتك مزدنی استمزم (کما قال الله تعالی ویاقوم لا اسئلکم
علیه مالا ان اجری الا علی الله (مثنوی) من دلیلم حق شمارا مشتری * دادحق دلالیم هردوسری * هر پیغمبر
وهر پیغمبرلرك وارثی بویله دیرکه بن دلیلم وحق تعالی سزه مشتریدر حق تعالی بکا هرایکی جانبنك دلالی وردی یعنی هم
بایع وهم مشتری جانبندن بکادلالق اجرتی ویردی پس امر معروف ونهی منکر ایلین علمادخی انبیا کبی تبلیغ احکام
ایلمکدن بی غرض اولمق لازمدرکه تاحق تعالیدن مزد وجزابوله (مثنوی) چیست مزد کارمن دیدا ریار * کرچه
خود بوبکر بخشد چل هزار * چل هزاراونباشد مزدمن * کی شود شبه شبه درعدن * هرنبی که دعوت امت قیلمشلردر
(لا اسئلکم علیه اجرا ان اجری الا علی الذی فطرنی) دیمشلردروجناب حق آنلر حقنده (اتبعوا المرسلین اتبعوا من
لا یسئلکم اجرا وهم مهتدون) بیورمشلردرتته کم سلطان انبیا السانندن دعوت بلااجرت ایلدکارنی تقریر بیورورلراول
حضرت دیرلرکه ندرینم کارمك اجرتی بارك دیدارندر اکرچه خود ابوبکر ترقی بیلك فاوری بنم محتمده بخش ایلرسه ده
بنه انك چل هزار دیناری بنم مزدم اولمزلرزیرا درعدن که اول لقای الهیدر شبهه یوقدر (کما قال فی المشکاة روی
ان ابابکر الصدیق انفق اربعین الف دینار فی حب النبی علیه السلام حتی لم یبق له شئ ولم یخرج من الدار ثلثة ایام لما لم
یجد ما یستر عورته (مثنوی) یك حکایت کویمت بشنو بهوش * تابدانی که طمع شدبند کوش * سکا برحکایت
دیم آنی هوش وعقلله استماع ایله تا بیله سنکه طمع کوشك بندی اولدی (مثنوی) هرکراباشد طمع الکن شود *
باطمع کی چشم ودل روشن شود * هرکیمك که طمعی اوله الکن اولور کوکل کوزی طمعله چون روشن اولور الکن
آکشندن راکنت لسانده اولان ثقلته دیرلرکه ترکیه پلتك دیدکاریدرکه حسن ادابه مالك دکادر بوراده حتی ادا
ایلمکدن عبارت اولورتقدیرمعنی هرکیمك که طمعی اوله انك لسانی کلام حقی ادا ایلمکه قادراولمززیرا طمعله کوکل
کوزی چون روشن اولور یعنی روشن اولمز بلکه کوراولوب حقیقت حال نه اید یکن کورمز (مثنوی) پیش چشم
اوخیال جاه وزر * همچنان باشد که موی اندر بصر * طمعکارلك کوزی اوکنده منصب وزرخیالی انجلین اولورکه
بصرده موی اولور یعنی بصرده موی اولوب رؤیته مانع اولدیغی کبی بصیرتده دخی خیال جاه ومال
موی کبی پرده اولوب حقیقت حالی مشاهده قیلمقدن منع ایلر (مثنوی) جزمکرمستی که ازحق پربود * کرچه
بدهی کنجها اوحربود * مکر شول برمستدن غیریکه حقدن پراوله یعنی شول مست الهینك مال وزرکوزنده
موی کبی اولمز ومنع مشاهده قیلمز که اول حب الهیدن پراوله اکرچه کا خزینه لر وبره سن اوحراوله یعنی خزائن
وکنوزه اسیر اولیوب خیال مال وجاهدن آزاداوله (مثنوی) هرکه ازدیدار برخورد ارشد * این چهان
درچشم اومردارشد * هرکیمکه دیدارالهیدن برخوردار وستمتع اولدی انك چشمنده بوجهان مردار اولدی یعنی
مادامکه برکسه دیدارالهی ومشاهدهٔ ربانیدن برخوردار اولیه بوجهان انك چشم قلبنده مردار اولمز واول
کسه حرص وطمعدن نجات بولمزدیمك اولور (مثنوی) لیك آن صوفی زمستی دوربود * لاجرم درحرص اوشبکور بود *
ولیکن اول صوفی مست شراب الهی اولمقدن دورابادی اول سببدن حرصده اول صوفی شبکور ایدی شبکور کیجه
کورمز معناسنه دریعنی اول صوفی کیجه کورمین کسه کبی انلرك مرادنی وکندی یه اولان ضررلرنی کورمدی
(مثنوی) صد حکایت بشنود مدهوش حرص * درنیابد نکته‌ئی درکوش حرص * حرصك مست ومدهوشی اولان
کسه یوز حکایت یشیدرحرص صاحبنك قولغنه برنکته کلمز واهل حرص نیجه یوز حکایت ایشتسه انك قولغنه
کرمیوب منتفع اولمز کوش حرص کوش اهل حرص دیمك تقدیرنده درمضاف مقدراولورسه کم یوحکایه دن طمعك

وحرصك

وحرصك قباحتی نه مرتبه ده ایدیکی ظهوره کلور (تعریف کردن منادیان قاضی مفلسی رادرکرد شهر (مثنوی)
بود شخصی مفلسی بی خانمان * مانده درزندان وبندبی آمان * خانمانسز زیاده مفلس بر شخص واردی زندانده
وآمانسز بنده قالمشدی (مثنوی) لقمهٔ زندانیان خوردی کزاف * بردل خلق ازطمع چون کوه قاف * زندانیلرك
لقمه سنی کزافا یعنی بی سبب وبی واسطه بردی طمعندن خلقك کوکلی اوزره قاف طاغی کبی ایدی یعنی طمعکار
اولدیغندن خلقك قلبنده قاف طاغی کبی ثقیل کلمشدی (م ی) زهره نی کس را که لقمهٔ نان خورد * زانکه آن لقمه ربا
کارش برد * کسه نك زهره وقدرتی یوق ایدیکه برلقمه اتمك بیه زیرا که اولقمه نك اوجنی قپاردی کاواوج معناسنه در
(مثنوی) هرکه دورازدعوت رحمان بود * اوکدا چشمست اکر سلطان بود * هرکیم حضرت خدانك دعوت
وضیافتندن دوروبی نصیب اوله اول کسه کدا چشمدر فرضا اکر سلطان اوله یعنی حرص وطمعدن نجات بولمز ونفر
واحتیاجدن خلاص اولمز هرشول کسه که فیض الهیدن دور وکنز لایفنی دن مهجوراوله (مثنوی) اوسروت را
نهاده زیرپا * کشته زندان دوزخی زان نان ربا * اول مفلس مروتی آیانی آتنه قومش ایدی زندان اول نان
قایییدن اهل زندانه بردوزخ اولمشدی (مثنوی) کرکبری پرامید راحتی * زان طرف هم بیشت آید آفتی * هیچ کنجی
بی ددودی دام نیست * جزبخلوتکاه حق آرام نیست * اکربوزندان دنیا ایچره راحت امیدی اوزره برطرفه قاچسك
اول طرفدن هم سنك اوککه برآفت کاور بودنیاده ددسز ودامسز هیچ بربوجق یوقدر محصل خلوتکاه حقدن غیری
پرده آرام یوقدر (مثنوی) کنج زندان جهان ناکزیر * نیست بی پامزد وبی دق الحصیر * ناچار وبی زینهار اولان
جهان زندانینك هربوجغی اجرت قدمسز وزندان ضربیسز دکادر دق اورمغه درلر حصیر حبسخانه به درلر (کما قال
الله تعالی وجعلنا جهنم للکافرین حصیرا) ای محبسا پس (الدنیا سجن المؤمن) فحواسنجه بوزندان جهانده مؤمن
هرقنغی کوشه یه کتسه وهرنه توشه یه میل ایتسه البته اندیق زندانی بولور وزخم جهانه مبتلا اولور زیرا بوجهان
ناکزیرلك بربوجغی ضرب الحصیر سزدکادر تته کم بیورورلر (مثنوی) والله ارسوراخ موشی درروی * مبتلای کربه
چنکالی شوی * یعنی والله اللهك ذات وصفات جلیله سنه قسمدر هیچ شك یوقدر که اکرموش دلکنه
وکارابنه دخی کیتسك برکربه پنجه لونك زخمنه مبتلا اولورسن تته کم حضرت رسولك بوحدیثلری دخی بومعنایی
مؤیداولورطبرانی اوسطده وبیهقی شعب ایمانده بوحدیثی انس حضرتلرندن روایت ایدرلر (کما قال علیه السلام
لو کان المؤمن فی جحر ضب لقیض الله له من یؤذیه) ونسائی ینه انس حضرتلرندن روایت ایدوب براخر وجهه اوزره
روایت ایدرلرکه بیورمشلر (لو کان المؤمن علی قصبة فی البحر لقیض له من یؤذیه (مثنوی) آدمی رافریبی
هست ازخیال * کرخیالاتش بود صاحب جمال * آدمینك فریبه لکی خیالدندر اکراول آدمینك خیاللری
جمال صاحبی اوله (مثنوی) ورخیالاتش نمایدناخوشی * می کدازد همچوموم ازآتشی * واکر آدمینك خیاللری
ناخوشلق کوسترمه شمع زیاده آتشدن اریدیکی کبی اول کسه اریر والحاصل برکسه نك قلبنده اولان خیال اکر
لطیف وجمیل ایسه انك جسمنه قوت ولطافت وبرروحی قلبنده اولان خیالك لطافتی بشره سنده ظاهر اولور
وبرکسه نك قلبنده اولان خیال اکرناخوش ومولم ایسه آنی غم والمده اریدر وجسمنه دروننك اضطرابی تأثیرایدر
(مثنوی) درمیان مار وکژدم کرترا * باخیالات خوشان دارد خدا * مار وعقرب ایچنده اکرسنی خدای تعالی
خوشلرلك خیالاتیله طوتسه یعنی حق قتنده خوش ولطیف اولان شئلرلك خیالاتیله عقارب وحیات مایننده حق
تعالی سنك قلبکی خوش ایلیه (مثنوی) مار وکژدم مرترا مونس بود * کان خیالت کیمیای مس بود * مار وعقرب
سکاموش وحافظ اولورکم اوسنك خیالك مسك کیمیاسی اولور یعنی حقیر وقبیح اولان خیالك عالی وجمیل
قیلور (مثنوی) صبرشیرین ازخیال خوش شدست * کان خیالات فرج پیش آمدست * صبرکه نفسنده تلخدر
خیال خوشدن شیرین اولمشدرزیرا که اول فرج خیالاتی اکا کلمشدر یعنی صبرکه فی حدذاته برآجی نسنه درلکن
خیال خوشدن شیرین اولور اول جهتدنکه نمدن قورتلمق ومنفرج اولمق خیالاتی ایلرو کلمشدر پس نمدن خلاص
اولمق خیالیله صابره صبرایلمسی شیرین اولور پیش باعر بیله اولوب معنی بویله اولسه دخی جائزدر صبر خیال خوشدن
شیرین اولمشدرزیرا که اول نمدن خلاص اولمق خیالاتی زیاده وغالب کلمشدر دیمك اولور بعض نسخه ده (کان خیالاتش
فرج بخش آمدست) واقع اولمشدر معنی زیرا که آنك اول خیالاتی فرج بغشلیجی کلمشدر دیمك اولور بعض نسخه ده
فرج برسنه فرح واقع اولمشدر (مثنوی) آن فرج آید زایمان درضمیر * ضعف ایمان ناامیدی وزحیر * ضمیرده خاطره اول
فرج ایماندن کلور ایمانك ضعفی ناامیدلك وزحیردر یعنی زندان دنیاده ایمانی قوی اولان مؤمن بربلاونعمه مبتلا
اولسه حق تعالی اول بلاونعمك مقابله سنده دنیاده وآخرتده نیجه نعمت وسعادت ویره جکنه وعسرلك ضمننده ایکی

یسر حاصل اوله جغنه ایمان وایقانی وارد ر پس قوت ایمان البته فرح وفرحی مستلزم اولور ولکن ضعف ایمان یأس
قنوطی ویورلر آخر یلرنی اقتضا قیلور زیرا ایمان ضعیف اولان کسه نك باشنه بر بلا کلسه انك دنیاده وآخرتده اولان
حسن جزاسنی بیلمز (وبشر الصابرین الذین اذا اصابتهم مصیبة) آیتنده اولان بشارتدن آکاه اولمز (انما یوفی الصابرون
اجرهم بغیر حساب) آیتنده اولان اجر بی حسابی دخی اقرار قیلمز پس ایمانك ضعفی اکا نا امیدلك ودردرون ایراث
ایلر (مثنوی) صبر ازایمان بیابد سر کله * حیث لا صبر فلا ایمان له * کفت پیغمبر خداش ایمان نداد * هرکرا صبری
نباشد درنهاد * صبر ایماندن سر کله بولور سر کله باش تاجی دیمکدر یعنی صبر ایماندن باش تاجی بولور وایمان صبره
فی المثل تاج سر کبی اولور شول برده که صبر بوقدر پس انکچون ایمان بوقدر (ولهذا قال علیه السلام الصبر رأس الایمان
وقال فی حدیث آخر الصبر نصف الایمان) (حضرت پیغمبر علیه السلام دیدی حق تعالی اوکسیه ایمان ویرمدی
هرشول کسه نك که نهاد وقلبنده برصبر اولیه (کما قال علیه السلام من لا صبر له فلا ایمان له (مثنوی) آن یکی
در چشم تو باشد چو مار * هم وی اندر چشم آن دیکر نکار * بویت صبرك بعض کسیه جمیل ومليح وبعض کسیه
کریه وقبیح کلدیکنه مثال موقعنده واقع اولمشدر کان بیورلرلر اکرسن دیرسك که صبر اکر ناسك کوزنه خار
ومار کبی زشت کلمشدر پس نوجهله صبر بومرتبه احسن والطف اولمشدر مثال ایدوب جواب بیورلر نعم
صبر اهل نفسه کوزه مار ولکن اهل حقه کوزه لطیف ونکار در مثلا اول برکسه سنك چشمنده مار کبی اولور یعنی
برکسه بی سومسك اول کسه سکا مار کبی کورینور هم اول کسه اول برغیری کسه نك کوزنده نکار وخوب کردار
کورندی بو عجب دکلدر که شخص واحد برینه زشت وبرینه یار نکو اوله (مثنوی) زانکه در چشمت خیال کفر اوست *
وان خیال مؤمنی در چشم دوست * زیرا سنك چشمکده اول مار وقبیح کورنن کسه نك کفر وقبا حتی خیالی وارد ر
واول دوستك چشمنده اول مؤمنك خیالی وارد ر عزیزلردن برینه ایتدیکرسن مالی سورمیسن دیدیکه لا دیدیلر نیچون
دیدیکه (المال حیة) حدیثنك فحواسنجه مال بنم قتمده مار در وبر آخر عزیزنه دخی ایتدیکرسن مالی سورمیسن دیدی نعم
دیدیلر نوجهله دیدی حضرت نبی (نعم المال الصالح للرجل الصالح) بیورمشلر در مال صالح بنم محبوبمدر دیدی پس
مالك اول کسیه ضرر ومار کبی اولدیغی جانبه بقوب بغض ایلدی وبو صالح مالك یار صالح کبی اولدیغی جانبه بقوب
محبت قیلدی حضرت شیخ فتوحاتده باب مراقبه ده دنیای آخرت اوزره برقاچ وجهله ترجیح ایتمشدر الدنیا هی ام
رقوب بیورمشدر اولادی غایتله کوزدیجی وبسلیجی وتربیه ایدیجی دیمشدر لکن بوخلقك اکثری ام رقوبلرینك حقنی
بیلمیوب اکا عاق اولورلر وانك حقنده عیب ومذمت قیلورلر حال بوکه (حضرت نبی علیه السلام الجنة تحت اقدام
الامهات) بیورمشدر پس دنیادخی انسانك امی کبیدر دیمشدر نظرایله بودنیا اکثر ناسك فتنه مذموم ایکن شیخ
حضرتلری نه جانبنه نظر ایلمشلر (مثنوی) کاندرین یك شخص هردو فعل هست * کاه ماهی باشد او وکاه شست * زیرا
بو برشخصده هر ایکی فعل وارد ر انك نفسی کفران اوزره وروحی ایمان وعرفان اوزره اولمق ممکندر بوتقدیرجه اول کسه
کاه ماهی اولور غلبهٔ روحانیت زمانده وکاهی شست اولور غلبهٔ نفسانیت جهتنده شست بوتنده اولتمه معناسنه در
(مثنوی) نیم او مؤمن بود نیمش کبر * نیم او حرص آوری نیمش صبر * انك برنصفی مؤمن وانك برنصفی کبر درانك برنصفی
حرص آورلك آنك برنصفی صبر درپس شخص واحدلك نیمی مؤمن ونیمی کافر اولمق بوحیثیتدن اولور ونصفی حرص آور
ونصفی صبر قیلمق بوجهتدن روا بولورسنه کم بو آیت کریمه دخی بومعنایه دلالت قیلور که نظمه کتوروب استشهاد بیورلر
(مثنوی) کفت یزدان منکم مؤمن * باز منکم کافر وکبر کهن * سنك یردانکك کفتیدر منکم مؤمن کیرو ومنکم
کافر که کبر کهن درسورهٔ تغابنده جناب حق بیورلر که (هو الذی خلقکم فمنکم کافر ومنکم مؤمن) یعنی اول الله در که
ای انسان سزی خلق وایجاد ایلدی عدمدن پس سزدن بعضیکز اللهك خلق ایلدیکنه کافر وبعضیکز انك
خالقیتنه مؤمن ومقرردر بوتقدیرجه کم خطابی جنس انسانه اولوب اندن بعضیسی مؤمن بعضسی کافر اولدیغنی
مشعر اولوب وبو محله مناسب اولان بود کادر بلکه بو محله مناسب اولان کافر ومؤمن شخص واحد اولمقدر وبو معنایی
مؤید اولان تفسیر زجاجك تفسیریدر (کما قال الزجاج معناه فمنکم کافر فی السر مؤمن فی العلانیة کالمنافقین ومنکم
مؤمن فی السر کافر فی العلانیة کعمار قبل اظهاره الایمان وعن الضحاك مناسبا لهذا المحل فمنکم کافر بالله مؤمن
بالکواکب ومنکم مؤمن بالله کافر بالاصنام کذا فی مجمع البیان) پس بو بیتده کفت یزدانه مضاف اولمقده جائزدر نته کم
اول تقدیر اوزره معنی ویرلدی ودخی سنك یزدانك فمنکم کافر دیدی دیمك دخی جائزدر وکبر کهن کافر لفظنك صفتی اولور
یعنی اویله کافر که کبر کهندر دیمك اولور (مثنوی) همچو کاوی نیمهٔ جیش سیاه * نیمهٔ دیکر سپیدی همچو ماه *
مثلا برکاو کبی انك صولنك بالتمام نصفی سیاه اوله نصف آخریکه مراد اندن صاغ جانبدر ماه کبی زیاده سپید اوله سیاه

باشد

باشد وهمچو ماه باشد تقدیر نده اولور (مثنوی) هرکه این نیمه بیند ردکند * هرکه آن نیمه بیند کد کند * هرکیمکه
بو سیاه نیمه بی کوره رد ایلر هرکیم اول نصف آخری کوره که مراد اندن بیاض اولان جانبدر احتیاج عرض ایلر یعنی انك
خریداری اولمسنه طالب اولورلر بوندن مقصود انسانك نفسانیتی وبشریتی جانبنه نظر ایلین اندن نفرت ایلر کاولك سیاه
جانبنی کوروب رد ایلین کسه کبی وانسانك روحانیت وعقل وخصال حمیده سی جانبنه نظر ایلین انك طالب ومحتاجی
اولورلر نته کم کاولك سپید جانبنی کوروب خرید ار اولمسنه محتاج اولان کسه کبی دیمك اولور کد کنه بونده عرض احتیاج
کند ومحتاج شود معناسینه استعمال اولنور (مثنوی) یوسف اندر چشم اخوان چون ستور * هم وی اندر چشم
یعقوبی چو حور * مثال آخر حضرت یوسف علیه السلام یوحسن واطافته قرنداشلرینك کوزنده حیوان کبی ایدی
هم اول یوسف یعقوب حضرتلرینك کوزنه حور کبی ایدی زیرا فعین الرضا عن کل عیب کلیلة فحو اسنجه حضرت
یعقوب حضرت یوسفه عین محبتله نظر ایدردی * ولکن عین السخط تبدی المساویا * مقتضاسنجه اخوان یوسف
حضرت یوسفه عین بغض وعداوتله نظر ایدردی بو اجلدن انلره مبغوض وحضرت یعقوبه محبوب اولمشدی (مثنوی)
از خیال بد مر او را زشت دید * چشم فرع وچشم اصلی نا بدید * چشم ظاهر سایهٔ آن چشم دان * هرچه آن بیند
بکرد این بدان * خیال بددن اول یوسف اولان خوبی زشت وقبیح کوردی چشم فرع وچشم اصلی
نابدید در اصلیده اولان یا نسبت ایچوندر زشت دیدیلر فاعلی چشم فرعدر وچشم اصلی مبتدا ونابدید خبر دراست
تقدیریله وحال معناسی دخی مفهوم اولور یعنی خیال بددن آنی زشت کوردی چشم فرع شول حالده که چشم اصلی
وحقیقی نابدید در دیمك اولورسن چشم ظاهری اول چشم اصلی وحقیقینك سایه وفرعی بیل هرنه بی که اول چشم
حقیقی کوره بو چشم ظاهرا کادونرو انك کوردیکنه قرو معترف اولورو کندی کوردیکندن رجوع قیلور مثلا برشئ
حقیقتده خوبدر وچشم حقیقت بین آنی خوب کورر لکن چشم ظاهر آنی خیال بد واسطه سیله واغراض نفسانی
وسیله سیله بد وقبیح کورر چونکم اول غرض اولان بد خیال زائل اوله چشم ظاهر چشم اصلینك
کوردیکنه دونر واکا راضی اولور دیمك اولور (مثنوی) تو مکانی اصل تو در لامکان * این دکان پرند وبکشا آن
دکان * شش جهت مکریز زیرا در جهات * شش درست وشش دره ما تست مات * ای سالك راه حقیقت سن مکانه
منسوب سن اصلك سنك لامکانده در بو مکانده اولان دکان حواسکی بغله واول لامکانده اولان دکان روحانی وحقانی بی
فتح ایله شش جهانه قدم زیرا شش جهاتده شش دره وار در وشش دره ما تدرمات یعنی شش حواس ما تدر مات دره
ایکی جانبی بوکسك واورته سی چقور وانش اولان یره دیرلر بورادهٔ شش حواسدن استعاره در که بش حواس ظاهره
وبری دخی حس مشترك که کاه حواس ظاهره دن وکاه حواس باطنه دن طوتولر بو حواس سته جهات سته ایچره
عاقبت مات ومستهلك در دیمك اولور شمعی مرحوم نردبازلر لعبنده تته کم شش دره نك وجودی زمانی ماتدن خلاص
میسر اولدیغی کبی در همچنان شش دره مثابه سنده اولان شش جهاتدن خلاص میسر اولمز دیمشدر لکن نردبازلر لعبنده
وانلر اصطلاحنده شش دره لفظی اولمدیغی اهل نردلك معلومدر اما کرانلر ما بیننده بوکونه اصطلاح اولیدی
بودخی وجه دن خالی اولمزدی (الله اعلم) انلر ما بیننده شش خانه پر اولدقده مات اولمغی ایراث ایلیوب شش دره شش
خانه اولمقدن عبارت اولورسه معنی یرنده اولور والا فلا (شکایت کردن اهل زندان پیش وکیل قاضی از دست آن
مفلس (مثنوی) با وکیل قاضئ ادراك مند * اهل زندان در شکایت آمدند * ادراك مند اولان قاضینك وکیلنه
یعنی نا بینه زندان خلقی شکایته کلدیلر ادراك مند قاضینك صفتی اولمقده جائزدر وکیلك صفتی اولسه دخی جائزدر
یعنی قاضینك ادراك مند اولان وکیلنه اهل زندان شکایت ایلدیلر دیمك اولور (مثنوی) که سلام ما بقاضی برکنون *
باز کو آزار مازین مردون * بو ایدیدیلر که بزم سلامزی شمدی قاضی یه ایلت بودون وخسیس مفلسدن بزم
آزارمزی ورنجیدهٔ خاطر اولدیغمزی اکا کیرو سویله (مثنوی) که درین زندان بماند او مستمر * یا وه تاز وطبل خوار ست
ومضمر * که اول مفلس بوزندانده مستمر وابدی قالدی اول مفلس یاوه تاز وطبله خوار ومضمر دیمکدر یعنی بی ادبانه چاپیجی
وبیهوده حرکت ایدیجی وچوق بیجی وضرر ویریجیدر (مثنوی) چون مکس حاضر شود در هر طعام * از وقاحت
بی صلا وبی سلام * هر طعامه مکس کبی حاضر اولور ادبسز وحیاسز لغندن دعوتسز وسلامسز (مثنوی) پیش
او هیچ چست لوت شصت کس * کر کند خود را کر کوید بس * انك قتنده اتمش کسه نك اوتی هیچدر اکر اکا بسدر
یتریدلك دیه سن کندیسنی صاغر ایلر (مثنوی) مر دزندان را بباید لقمهٔ * وز بصد حیله کشاید طعمهٔ * زندانك
مردنه براقمه کلزوا کر اهل زندان یوز حیله ایله برطعامی اچه یعنی اهل زندانه برصاحب خیردن براقمه کلزوا کر
کلورسه واهل زندان اول طعامی کشاده قیلوب اکل وبلعه شروع قیلورسه جواب بویله مر هوندر (مثنوی)

درزمان پیش ایدان دوزخ کلو * حجتش این که خدا کفتا کلو * فوری اول دوزخ بوغازلوایلرو کلورانك حجتی بوکه خدای تعالی کلوادیدی یعنی اکرا کادیسك که بوغاز که صبرایله وبی ادبلك ایدوب خلقك طعامنی یمه آنك حجتی بودرکه حق تعالی کلامنده کلواواشربوا یوردی اللهك امرینه امتثال ایلمك لازم وواجبدر برنسنه نك حقنده که امرالهی وارداولسه سزاندن بنی نیچون نهی ایدرسزدیرایمش بوکه مانند اهل صورت صوفیلردن بری مکراکل وشربه حریص ایمش واکثر کسنه نك سفره سنه حاضراولورایمش برکون بریسی اکادیمش هی مسلمان صوفی اولنلره لایق اولان بسیارخوراولمیوب اکل وشربدن پرهیزایلمك لازمدر اول دحی بوآیت کریمه یی حجت براز ایلیوب دیمش که حق تعالی کلام مجیدنده کلواواشربوا یوررشدراللهك امرینه بکااستثال ایلمك لازمدردیمش پس اول کسه صوفیء بسیار خواره دیمش که آیتك آخرینی دخی اوقوو آنك معناسنی فهم ایله صوفی دیمش که بن مکه حافظی دکلم بنم حفظمده اولان انجق بوقدردروار آخرینی سن اوقیوکت (مثنوی) زینچنین خط سه ساله دادداد * ظل مولانا ابدپاینده باد * بونك کبی اوج بیللق خطدن دادودادیعنی اهل زندان ایتدیلربواوج بیللق خط کبی آج کوزلو طوغزدن دادوفریادبعض نسخه ده بومصرع حسبة لله زجورش دادداد واقع اولمشدرمعنی آنك جورندن اللهك ثوابی ورضاسیچون دادوفریادبزی آندن خلاص قیلسون مولانانك سایه سی ابدی پاینده اولسون یعنی عمری اوزون اولمیوب (رجل عدل) قبیلندن مبالغه ایچون ای عین سلام دیمك دخی جائز اولور یعنی ابلیس لعین حق تعالی حضرتلرینه دیدی ای ذوسلام ای بنم ربم بکا ویرمهل وقیام قیامته دك تنه کم سورهٔ اعرافك اوائلنه قریب حق تعالی انك بوقصه سندن خبرویروب بیوررلر (قال انظرنی الی یوم یبعثون قال انك من المنظرین) انظرنی امهلنی معناسنه منظرین مهملین معناسنه در وسورهٔ حجرلك اواسطنده وسورهٔ صادلك اواخرنه قریب بیوررلر (قال فانظرنی الی یوم یبعثون قال انك من المنظرین الی یوم الوقت المعلوم) مثنوی) کاندرین زندان دنیامن خوشم * تاکه دشمن زاد کامی کشم * ابلیس ایتدی زیرابودنیازندانندر بن خوشم تاکه دشمنمك فرزندلرنی دپلیم یعنی اولاد آدمی اغواواضلال ایلکله هلاك ایلیم (مثنوی) هرکه اوراقوت ایمانی بود * وزبرای زادره نانی بود * هرشول کسه نك که ایمانه منسوب قوتی اوله ویول آزوغندن اوتری برنانی اوله یعنی طریق حقه کتمکدن اوتری علم وعملدن برغدای جانی اوله (مثنوی) می ستانم که بمکروکه برنو * تابرآرندازپشیمانی غرنو * کامکرله وکاه حیله ایله آلم تاکم پشیمانلقلرندن غرنو کتوره لربن انلرلهقوت ایمانی ونان جانی کاه مکرله وکاهی خدعه وحیله ایله آلورم تاکم بونلر پشیمان

اولمرندن

اولمرندن وندامت قیلمرندن فریاد وغرنوایلیه لردیمك اولور (مثنوی) که بدرویشی کنم تهدیدشان * که بزلف وخال بندم دیدشان * کاه فقروفاقه ایله بونلری تهدید وتخویف ایلیم تنه کم حق تعالی آنك حالندن کلام مجیدنده (الشیطان یعدکم الفقرویأمرکم بالفحشاء) دیو حکایه بیوردی کاهی محبوبلرلهٔ زلف وخالی ایله انلرلهٔ چشمنی بغلیم (مثنوی) قوت ایمانی درین زندان کمست * وآنکه هست ازقصد این سلك درخست * ایمانه منسوب اولان قوت بوزندان دنیاده آزدرواولکه واردربوکابلك سوءقصدندن درخمدردرخم یونده اضطراب وزلزله معناسنه اولور یعنی شول کسه لرلهٔ که وجودنده بقیهٔ ایمان موجوددر انلرشیطانك مکر وفساندن اضطراب وزحتده دررلر دیمك اولور (مثنوی) ازنماز وصوم وصدیچارکی * قوت ذوق آید بردیکارکی * نمازدن وصومدن ونیچه یوز بیچاره لکدن ذوق قوتی وشوق غذاسی کلور براوغوردن اول عدوانی ایلتور یعنی صوم وصلات وحج وزکات ونیچه یوزبیك عباداتدن برینده مطیعه که قوت روحانی وقوت ایمانی حاصل اولورلول لعین آنی مکرواغوا ایله بردمده ازاله قیلور (مثنوی) استعیذالله من شیطانه * قدهلکنا آه من طغیانه * بن اللهه صغنورم اللهك شیطانندن شیطانه ده اولان ضمیرلفظهٔ اللهه راجعدر وشیطانك ضمیره اضافتی حضرت حق آنی خالق اولدیغی واول اللهك مخلوقی اولدیغی ملابسه ایله درتحقیقا بزهلاك اولدق آه اول شیطانك طغیانندن که نیچه کسه لری مکرواغوا ایله طریق حقدن چیقروب هلاك ایلمشدر (مثنوی) یك سکسك ودرهزاران میرود * هرکه دروی رفت اوامیشود * حقیقتده برکلب درنیچه یبك کسنه یه کیدرهرکسیه که کتدی اوشیطان اوکسه اولور یعنی شیطان فی الحقیقه برسکدرکه اول حضرت آدمله مقابله ایلیوب اناخیرمنه دیندرسائر شیاطین بونك فروعی ومنشعباتی کبیدرکه بونلرشیطان عتیقه نسبت ایسه بشئ حکمنده در بواجلدن یك سکست بیوردیلر پس اول شیطان برسك درکه هزاران کسه نك وجودنده سریان ایلرهرکسه نك که وجودنه کیده اول شیطان آنك نفسی کبی اولور وآنك عروقنه دم مجراسنده جریان قیلور (کماقال علیه السلام الشیطان یجری من ابن آدم مجری الدم فضیقوا مجراه بالجوع والعطش) مثلا برکسه نك باطننه داخل وقلبی قتنده جاشم اولوب اکاالقاء خواطر وافکار ایلدکده تمیزی اولمین کسه اول خواطر وافکاری کندینك خاطره لری وفکرلری زعم ایلرحال بوکه اوباطننه داخل اولان شیطانك مکرلرندندر (مثنوی) هرکه سردت کردمیدان کودروست * دیوپنهان کشته اندرزیرپوست * هرشول کسه که سنی طاعت حقدن سردایلدی بیل که اول شیطان انده دراول کسه انسان صورتنده شیطاندرانك پوستی آلتنده وصورتی ایچنده شیطان پنهان اولمشدرانسان که شیطان آنك پوستی آلتنده وصورتی انسان شیطانی جن شیطانتندن اغوا واضلال ایلمکده زیاده مؤثردر پس بونلردن اجتناب لازم در (مثنوی) چون نیابد صورت ایدردخیال * تاکشاندآن خیالت دروبال * چونکه صورت بولمیه خیاله کلور تاسنی خیال وفکرجانبندن وباله چکه یعنی شیطان انسان شکلنده کلندی یه مستعدبرابلیس سیرت کسه یی استرکه سن آنك سوزنه وقولنه اعتمادایلیه سن اکربوکونه کسه یی بولورسه سنی انك صورتندن کلوب اضلال ایلر واکربویله برکسه بولهمزسه وانك صورتنه داخل اوله مزسه خیاله کلوب تاکم سنی اوخیال جهتندن وبال وعصیانه چکه یعنی بعض نسخه ده نیابد یرینه نیاید واقع اولمشدربوتقدیراوزوزه معنی چونکم صورتنه کلیه خیاله کلورديمك اولور (مثنوی) که خیال فرجه وکاهی دکان * که خیال علم وکاهی خانمان * کاه خیال تفرجه وکاه خیال دکانه کاه علم خیالنه وکاهی خانمان خیالنه چکه بویت بیت اولده اولان تاکشاندلفظنك مفهومنده داخل اولور بواجلدن کشاند لفظی بویتده دخی مقدر اولوب معنی بویله ویرلدی (مثنوی) هان بکولاحولها اندرزمان * اززبان تنهانه بلکه ازعین جان * آکاه اول لاحول للرسو یله هرزمانده یالکززباندن دکل بلکه عین جاندن دی لاحول ولاقوة نك معناسی عن قریب مرور ایلدی وبولاحول ولاقوة دن مراد حول وقوتی اللهه اسناد ایلکدر بوایسه عین توحیددر پس کلمهٔ توحیدکه لاحول ولاقوة الاباالله ویاخود لااله الاالله درشمشیرشیطان کبیدرکه برکسه لاحول ولاقوة کلمه سنه مشغول اولسه ویاخود کلمهٔ توحیده اشتغال قیلسه تیغ لایله شیطانی قتل ایلرلکن اتفاق مشایخ بونك اوزرینه درکه مجردلفظنك شیطانك وجودنه تأثیری یوقدر بلکه بوفی دین عین جاندن دیمك لازمدرکه حتی شیطانی قتل ایلیه وعین جاندن دیمه نك معناسی جان توحیدخدایه مظهراولق کرلك وسرلاحول ولاقوة یی بولق کرلك تالفظ جانده اولان معنایه دلالت قیله وکلمهٔ لاحول ولاقوة جانده اولان معنادهٔ ظهوره کلدیمك اولور (تتمهٔ قصهٔ مفلس (مثنوی) کفت قاضی مفلسی رارانما * کفت اهل زندانت کواه * قاضی اول مفلسه ایتدی مفلسلکی کیروکوسترمفلس قاضی یه ایتدی اشته سکااهل زندان شاهددر (مثنوی) کفت ایشان متهم باشند چون * می کریزند ازتوی کریند خون * قاضی مفلسه ایتدی

انلرمتهم اولورلر چونکم سندن قچرلروقان اغلرلر پس شهادتلری مقبوله اولمز زیرا که غرضلری وارشهادتده خلوص
شرط در (مثنوی) وزتوهی خواهندهم تاوارهند * زین غرض باطل کواهی می دهند * وهم اهل زندان استرلرکه
تاسندن قورتولالر پس بوغرضدن باطل شهادت ایدرلر (مثنوی) جمله اهل محکمه کفتندما * هم برادیار
وبرافلاسش کوا * محکمه خلقینلک جله سی ایتدیلر برزدخی انك ادبارنه وافلاسنه شاهدز (مثنوی) هرکرا پرسید قاضی
حال او * کفت مولا دست ازین مفلس بشو * قاضی هرکیمه که اول مفلسلك حالنی صوردی اول کسه ایتدی ای افندی
بومفلسدن الیو (مثنوی) کفت قاضی کش بکردانیدفاش * کردشهراین مفلس است وبس قلاش * قاضی ایتدیکه
اول مفلسی طولاندرلك فاش وآشکارا شهرلك اطرافنی بومفلسدر وزیاده قلاشدردیو (مثنوی) کویکوراسنادیا
زنید * طبل افلاسش عیان هرجازنید * محله بمحله انك ایچون ندالراوریکز انك افلاسی طبلنی هربرده عیان
اورکزانك حیله وتزویرنی خلقه بیان قیلکز (مثنوی) هیچ کس نسیه بنفروشد برو * قرض ندهد هیچ کس اوراتسو
هیچ کسه اکاویره سیه نسنه صاتمیه هیچ کسه اکابرمنقر قرض ویرمیه (مثنوی) هرکه دعوی آردش ایتجه بفن *
پیش زندانش بخواهم کردمن * هرکیمه آنی بورایه بنم حضورمه فن وحیله سی سبیله دعوایه کتوره بن انی ارتق
زندانه ایلتمك ایستمزم پیش بونده باعریله ارتق معناسنه اولور (مثنوی) پیش من افلاس اوثابت شدست * نقد
وکالا نیستش چیزی بدست * زیرا اول مفلسلك افلاسی بنم اوکده ثابت اولمشدر اول مفلسلك النده نقدومتاعدن
برنسنه یوقدر (مثنوی) آدمی درنقد دینازان بود * تابود کافلاس اوثابت شود * حکم شرعی بودرکه مدیونك
افلاسی ثابت اولنجیه دلك حبسده مکثی لازم وواجبدر اما بعد ثبوت الافلاس حبسدن خلاص لازم اولور مفلس
اوکسه درکه اصلادرهم ودیناری ومتاع وملکی اولمیه کذلك جنس آدمی حبس خانهٔ دنیاده اول اجلدن محبوس
اولورکه تا اوله که انك افلاسی ثابت اوله یعنی کندینك درهم ودیناری ومتاع وملکی اولدیغنی تحقیقا بیله العبدوما یملکه
لمولاه سرلك طویه وکندوبی حقیقة هرشیدن فقیر ومفلس بوله بونقدیرجه قاضیٔ حقیقت آنی حبس خانهٔ
دنیادن آزاد قیلورومراتب احراری بولورواما ن الله ده ساکن اولورومن بعد بردخی حبس جائزاولمز (مثنوی) مفلسیٔ
دیورایزدان ما * هم منادی کرد درقرآن ما * برم یزدانمز شیطانك مفلس لکنی هم برم قرآنمزده ندا ایلدی یعنی
برده متعلق اولان قرآن عظیمده برم خدامز شیطانك افلاسنی بیان قیلدی (مثنوی) کودغاومفلس است وید سخن *
هیچ بااوشرکت وسودامکن * که اول شیطان حیله کار ومفلس بدکردار وید کفتاردرهیچ آنکله شرکت وبیع وشرا ایلیه
دغاحیله کار وسودا یونده بیع وشرا معناسنه در (مثنوی) ورکنی اورابهانه آوری * مفلس است اوصرفه
ازوی کی بری * واکرانکله بیع وشرا ایلیه سن صکره بهانه کوره سن اوابلیس مفلسدراندن بخن صرفه وفائده ایلتور
سن وحضرت حقدن بوعتاب وخطابه مستحق اولورسن که بیورز (الم اعهد الیکم یابنی آدم ان لا تعبدوا الشیطان
انه لکم عدو مبین) پس حصه بیاندن بنه قصه بیانه شروع ایدوب بیورلر (مثنوی) حاضر اوردندچون فتنه
فروخت * اشترکردیکه هیزم می فروخت * مصرع اولده فروخت فعل ماضیدرمتعدی ولازم اولمق جائزدرمتعدی
اولدیغی تقدیر اوزره فتنه یی شعله لندردی ویالکلندردی دیمك اولور تقدیرمعنی بویله دیمك اولور چونکم اول مفلس
فتنه شعله لندردی خلق شهرحاضر کتوردیلر برکردلك اشترفی که اول هیزم صاتردی مصرع ثانیده اولان فروخت صاتمق
معناسنه در بودخی فعل ماضی در ومصرع اولده تقدیم وارد رتقدیر کلام دیمك اولورکه چونکه فتنه شعله لندی یعنی
فروخت لازم اولدیغی اوزره معنی فتنه شعله لندی بوتقدیراوزره دیمك اولورکه چونکه فتنه شعله لندی یعنی مفلسلك
فتنه سی وافلاسی ظاهروآشکاراولدی حاضر کتوردیلر برکردلك اشتریکه اول کرد هیزم صاتردی (مثنوی) کرد بیچاره
بسی فریادکرد * هم موکل رابدانکی شادکرد * بیچاره کرددوه می آمالك دیوچوق فریادایلدی هم دوه یی المغه موکل
اولنی بردانکله تسلیه وشادایلدی (مثنوی) اشترش بردنداز هنکام چاشت * تابشب وافغان اوسودی نداشت * انك
دوه سنی قوشلق وقتندن اخشامه دلك الدیلر وایلتدیلر وانك افغانی فائده طوتمدی (مه) برشتر بنشست ان قطکران
صاحب اشتر بی اشتردوان * اول قطکران اشتراوزره اوتوردی اشترصاحبی اشترلك اردنجه یلیچی ایدی تاکم اشتری ضایع
اولمیه (مثنوی) سوبسو وکو بکومی تاختند * تاهمه شهرش عیان بشناختند * طرف بطرف محله بمحله چاپدیلر
تاجمیع شهرخلقی اول مفلسی عیان وآشکارا اکادیلر ویلدیلر (مثنوی) پیش هرحمام وهر بازارکه * کرد مردم
جمله درشکلش نکه * هرحمامك وبازارلك اوکنده که مجمع ناسدرجمله مردم آنك شکلنه نکاه قیلدی وناظراولوب نشان
ایلدی (مثنوی) ده منادیکه بلندآوازبان * ترلك وکردورومیان وتازیان * واون منادیکه بلندبکه بلندآوازیلردن یعنی آوازی
بلندلرلك اولان کسنه لردن ترلك وکردورومیلر وعربلر وبونلردن ماعدا پارسی وهندی وفرنك وتاجیك ویونانی وعبری لسانی

اوزره ندا ایلدیلر تاهرقوم آنك افلاسنی کندی منادا سندن فهم قیلوب عذر برطرف اوله پس هرمنادی کندی
لسانی اوزره بوکونه ندا ایلدیلرکه (مه) مفلسست این وندارد هیچ چیز * قرض تاندهدکس اورایك پشیز) بومفلسدر
هیچ برچیزطوتمز تاکسه اکابرپول قرض ویرمیه (مثنوی) ظاهر وباطن ندارد حبهٔ * مفلسی قلبی دغایی دیهٔ *
زیرا ظاهر وباطن برحبه طوتمز یعنی برشیئه مالك دکلدر برمفلس برقلب بردغا بردبه دردبه باغ بردأغنه دیرلر بونده
برمداهنه قایی وحیله بردا غیدردیمك اولور (مثنوی) همان وهان بااوحریفی کم کنید * چونکه کاوآردکره محکم
کنید * منادیلرندا ایلدیلرکه ای عباد الله اکاه اولك آکاه اولك آنکله حریفلکی آزقیلك چونکم سزه بیع ایتمك
ایچون تاکوکتوره اول کاوه قیدوکرهی محکم ایلك که اول سارق سرقتده شویله اوستاددرکه درحال کتوردکنی چکروبیع
ایتدیکنی بنه اوغرلرفرس قدیمده اسکی مثللرکه فلان کس اکرترا کاوآردکره محکم کن تابازنه دزددیرلر واول کسه نك
خرسزلقده بغایت جست وچابك اولدیغندن کنایه ایدرلر وبومثلك اصلی اولا بواولدیکه ایکی خرسز بری بری ایله بحث
ایلدیلرکه سرقتده سنمی اوستادسن یوخسه بنمی پس بونلر براوستاد خرسزی کندیلرینك تمیزی ایچون حکم
نصب ایلدیلر اول اوستاد بونلره دیدیکه بین السراق اوستاداول کسه درکه براوکوزی برکسیه صاته بنه اول کون
اوغرلیه پس بوکافنفیکز قادردربری بن قادردکام دیدی بری بن قادردم پس اول قادردم دین سارقك براوکوزی
واریدی درحال آنی برچقتجیی یه بیع ایلدی پس اول چقتجی دخی براوکوزله آنی چفت ایدوب صنعتی ایچون
چفت سورمکه کتدی پس اول بایع بقر اولان سارق اول برفیقینی آلوب چقتجینك ترلاسنه قریب اولدقده
اکادیدیکه بن بوکیتده کزلنه یم سن وارچقتجینك مقابله سنده برایراق یرده نجب نجب دیوچاغر وبوندن غیری
سوزدیمیوب هسان بویله دیو باغردیدی پس اول خرسز برمحله واروب نجب دیوچاغرمغه باشلدی پس اول چقتجی
استماع ایدوب کندی یه دیدیکه بوندن برسر وبرحکمت واردرکه بوکشی دائما نجب نجب دیوچاغرروارویه اکابوتجب
ایلدیکی بجا ایتدن خبرآله یم دیوچقتن قویوب اکامتوجه اولدی کیدرکن کیتدیکنی اولان سارق چقوب کاوی
چکوب درحال آنجلق ایچنه قاچدی پس چقتجی اول نجب دینه کلدی ودیدیکه ای آدم صباحدن بری
نجب دیرسن محل تعجب نه دراول کسه دیدیکه بوندن عجب نه اولورکه سن بریالکز اوکوزله چفت سورسن پس
چقتجی آردنه باقوب کوردی فی الواقع اوکوز برقالمش بوکره چقتجی دردمند نجب دیمکه باشلدی سارقا کا دیدیکه
اشته بنده نجب ایلدیکم بودردیدی پس اول زماندن بروضرب مثل اولدیکه فلان کس اکرترا کاوارد کره محکم کن
تابازنه دزددیرلر واول کسه نك اوستادخرسزلقدیغندن کنایه ایدرلر (مثنوی) وربحکم آریداین پژمرده را *
من نخواهم کردزندان مرده را * واکربوقدردن صوملشی حکمه کتوره سز وبنم محکمه یتوره سز بن مرده یی زندانه
حبس ایلمك استمزم (مثنوی) خوش دمست اووکلویش بس فراخ * باشعارنودتارشاخ شاخ * اومفلس خوش دمدر
وآنك بوغازی زیاده واسعدر یعنی شیرین سوزلوومتلواداالو برکسه در وچوق بیچیدریکی شعارله انك دتاری پاره
پاره دردتارایچ قفتانه وشعاراوست قفتانه دیرلر یعنی انك ایچنده کیدیکی لباس کهنه وپاره پاره در واوستنده اولان
لباسی یکی ولطیفدر زیرا مفلس حیله کارلرلك صفتیدرکه ظاهرنی مزین وملبس ایدوب ناسه لطیف اداله وخوش
آینده سوزلرسویلیوب آنلری بوظرافتله فریفته ایدرلر (مثنوی) کربپوشدبهرمکران جامه را * عاریه ست
آن تافریبدعامه را * اکراول مفلس مکروخدعه دن اوتری اول نوجامه یی کیه اول جامه عاریتدر تاعوامی الدایه
(مثنوی) حرف حکمت برزبان ناحکیم * حلهای عاریت دان ای سلیم * حکیم اولین کسه نك زبانی اوزره حکمت
کلمه سنی ای سلیم عاریتی اولان لباسلرییل یعنی عاملیه عامل اولمیان واولیا اوصافیله اتصاف قیلمیان کسه لرلك لسانده
حکمته متعلق اولان الفاظ وعبارات واسرارومعرفته متعلق اولان اصطلاحات عاریتیدرکندینك حسب حالی
وملك ومالی دکلدر مثلا برکسه نك بر خواجه دن عاریتی لباسلر آلوب کیدیکی کیبیدرکاه ابلیس اولوب وابلیس
سیرت اولان برتلبیسلردخی صورت صلاحدن کلوب علم وعمل لباسنی کندیلره استعاره قیلوب ساده دل اولان کسه لری
بومکرایله فریفته ایدرلر (مثنوی) کرچه دزدی حلهٔ پوشیده است * دست توچون کیرد آن ببریده دست * اکرچه
برخرسز برحیلی کیمشدراول الی قطع اولنمش دزدسنك دستکی نیچه طوتورسکانوجهله معاونت ایلربیریده دست
دیمك باعتبار مایؤل الیه درکه شرعا خرسزلك دستی قطع اولمق لازم اولدیغی مقرراولیحق آنی مقطوع الید منزله سنه
تنزیل ایلمش اولورلراول الی کسیله جلد دیمك دخی جائزدرپس سارقان کلمات اهل طریقت وقاطعان راه اصحاب
شریعت اولان مفلسلرکه بهرخداع لباس مکرله متلبس اولمشلردرانلر برکسیه نیچه دستکیر اولورلر ونوجهله
معاونت قیلورلر بیلکه آنی فریفته ایدوب مالك اولدیغی شیئی اندن المغه سعی قیلورلر (مثنوی) چون شبانه ازشترآمد

بزیر * کرد کفتش منزلم دورست ودیر * برنشستی اشترمرا زینکاه * جورها کردم کم ازاخراج کاه * چونکم مفلس اخشام وقتی کردلك اشترندن آشغه کلدی کردمفلسه دیدیکه بنم منزلم دور وقتم کیجه‌ردوه نك اوزرینه اوتردلك وراکب اولدلك قوشلق وقتندن بری اویله اولدیسه ارپه‌یی قودم وارتغی قودم اکسك اولسون ویردیمك محلنده بویله دیرلر وبو معنادن کنایه اولور وبدوه معناسی قرینهٔ کلامدن منفهم اولور بوهم وجهدر آرپه‌یی ترلهٔ ایلدم صمان بهاسنده کم ایله یعنی ارپه‌نك بهاسندن فراغت ایلدم باری صمان بهاسنی ویراخراج بوندهٔ بهامعناسنه اولور خرجك جمعیدر خرج وخراج اجرت معناسنه درجمعی اخراج واخاریج کاورا کرچه کردلك دوه سنی عوانلرکرها وجبرا آلمشلردی مکر مفلسك اشتر اوزره رکوبی وقتنده کردیچاره مفلسدن اجرت وکرا آلورم دیوفریاد وغافی ترلهٔ ایدوب ومزدواجرت امیدی ایله یاتجه بیله کیدوب وحبك الشیء یعمی ویصم مقتضاسنجه مزد واجرت وکرایه کمال حب وطمعندن مفلس دیمنك معناسنی فهم ایتیوب ومفلسدن نه منفعت حاصل اولوردیو ترلهٔ جانبنه کتیوب حین نزولده مفلسدن اجرت ومنفعت طلبنه باشلدی پس مفلس دخی آنی سنك طعن وملامت ایله طاشلدی نته کم بوکه مانند چوق کسه مرایی ومدعی اولنلردن تقوی ودیانت وشیطان غویدن منفعت وهدایت طلب قیلورعاقبت کردکبی بواملدن محروم قالور (مثنوی)

گفت تا اکنون چه می کردیم پس * هوش تو کو نیست اندرخانهٔ کس * مفلس کرده ایتدی شمدیه دلهٔ برنه طولانورز پس سنك هوشك قنی اوده کسه یوقی یعنی اول مفلس کرده دیدی صباح زمانندن شمدیه دلهٔ برنه محله وکوی بکوی نه طولانورز وبرنی نیچون کزدررلر بیازمیسن پس سنك عقلك قنده درخانهٔ داده کسه یوقیدر تاکم بوقدر منادیلرك سوزنی فهم ایله (مثنوی) طبل افلاسم بچرخ سابعه * رفت وتوننیده بد واقعه * بنم افلاسم طبلی یدنجی چرخه کتدی سن ایشتمزسن بدواقعه دریعنی بنم فقروافلاسمك صیت وصداسی فلك سابعه کتدی سن ایشتمز میسن بونه قبیح واقعه درونه عجب حادثه درسن بدواقعه بی ایشتمدکمی دیمك دخی وجهدرسن ایشتمامشسن دیمك دخی وجهدر (مثنوی) کوش تو پربوده‌است ازطمع خام * پس طمع کرمی کند کورای غلام * سنك قولاغك خام طمعدن پراولمشدر پس طمع انسانی ای غلام صاغروکورایلر (مثنوی) تاکاوخ وسنك بشنیداین بیان * مفلست ومفلست این قلتبان * بویانی حتی کاوخ وسنك ایشتدی بوقلتبان مفلسدر مفلسدر دیدیلر قلتبان عورتینك فجورنی کوروب راضی اولان کسیه دیرلر (م ی) تابشب کفتندرصاحب شتر * برنزد کوازطمع پربود پر * منادیلر بوندایی صباحدن اخشامه دلهٔ دیدیلر صاحب شتره تأثیر ایلدی زیرااول کردطمعدن پرایدی پرپس هرکیمك که قلبی طعمله پراوله طریق حقده منادی اولان انبیا واولیانك سوزلرنی قولغی ایشتمز وانلرك کلامنك معناسنی فهم ایدوب آنکله ایش ایتمز (مثنوی) هست برسمع وبصرمهرخدا * درحجب بس صورتست وبس صدا * کوش وچشم اوزره حضرت خدانك مهری واردر (کما قال الله تعالی ختم الله علی قلوبهم وعلی سمعهم وعلی ابصارهم غشاوة) آه‌جابلرده چوق صورت واردروچوق صدا واردر ولیکن هرچشم اول صورتلری کورمز وهرکوش ایلین سمع وبصر نده مهرخدا اولمین کسه در (مثنوی) آنچه اوخواهد رساندان بچشم * ازجمال وازکمال وازکرشم * اول نسنه‌یی که اول خدا استر چشمه آنی کوسترر جمالدن وکمالدن ونازوشیوه‌دن وسائر مبصراتدن (مثنوی) وآنچه اوخواهدرساندآن بکوش * ازسماع وازبشارت وزخروش * واول نسنه‌یی که اول خدا استر کوشه آنی ایرشدیره سماعدن وبشارتدن وخروشدن وبونلردن غیری اولان مسموعاتدن (مثنوی) کون پرچاره‌ست هیچت چاره‌نی * تاکه نکشاید خدایت روزنی * کون سرتاسر پردرمان وچاره درهیچ سکاچاره بوقدر مادامکه خدای تعالی چاره‌ودرمان جانبنه برروزن آچمیه (مثنوی) کرچه هستی تو کنون غافل ازان * وقت حاجت حق کندانرا عیان * اکرچه سن شمدی اول چاره‌لردن غافل اولدلهٔ حاجت وقتنده اول چاره‌لری حق تعالی عیان ایلر یعنی سنکه چاره‌ودرماندن الآن غافلسن اول چاره یه محتاج اولدیغك وقتنده وانك وقتی کلوب ارادت الهیه اقتضا ایلدیکی جینده اول چاره لرظاهراولور وسکا بوزکوسترر (مثنوی) کفت پیغمبرکه یزدان مجید * ازپی هردردی درمان آفرید * پیغمبرعلیه السلام بیوردیکه اولواولان یزدان هردردی درمان اوتری درمان خلق ایلدی (کما قال علیه السلام لکل داء دواء وقال ایضاما انزل الله داء الا انزل له دواء وقال ایضا ان الله خلق لکل داء دواء (مثنوی) لیك ازان درمان نبینی رنك وبو * بهردردخویش بی فرمان او * اکرچه بویله درایکن اول درماندن رنك وبوکورمزسن یعنی اندن براثر مشاهده قیلمزسن کندی دردندن اوتری انك ارادتی اولمینجه کندی دردندن اوتری دواوصوری ومعنوی اولان مرضلردن اوتری شفابولمغه قادراوله مزسن (مثنوی) چشم را ای چاره‌جودر لامکان * هین بته چون چشم کشته سوی جان * چشمکی ای دردنه چاره‌ودرمان دیلین آکاه اول لامکانه قوکشته ومرده نك

کوزی جان جانبنه تابع وناظر اولدیغی کبی کما قال علیه السلام ان الروح اذا قبض یتبعه البصر یعنی روح انسانی قبض اولندقده کوزآکا تابع اولور وانك آردنجه نظر قیلور سندخی ای چاره جواولان کسه مرده جانك اردنجه نکران اولدیغی کبی لامکان جانبنه کوزقویوب چاره ودرمان ایچون منتظراول دیمك اولور (مثنوی)

این جهان ازپی جهت پیداشدست * که زپی پی جهانرا چاشدست * بوجهان پی جهت عالمندن پیدا اولمشدرکه پی پایلسکدن جهانه جای اولمشدر یعنی بوجهان صوری پی جهات اولان عالم لامکاندن پیدا اولمشدر ومرتبهٔ اعیاندن ظهوره کلمشدرکه پی مکانلك وپی محللك مرتبه سندن بوجهانه مقام مستقر اولمشدر زیرا بوجهان لامکان اولان حقله قائمدر (مثنوی) بازکردازهست سوی نیستی * طالب ربی وربانیستی * ای سالك چاره جورجوع ایله وارلق عالمندن یوقلق جانبنه که مرادعدم اضافیدر طالب رب ایسك ودخی ربه منسوب ایسك بعض نسخه‌ده مصرع ثانی کرتو ازجان طالب مولیستی واقع اولمشدر معنی اکرسن جان ودلدن مولایی طلب ایدیجی ایسك دیمك اولور (مثنوی) جای دخلست این عدم ازوی مرم * جای خرجست این وجودیش وکم * بوعدم محصول یریدراندن نفرت ایله بوزیاده وناقص وجودخرج یریدر یعنی عدم که مرادعدم اضافی وعالم معنویدر اول محل محصولدر وبو محل زیاده ونقصان اولان وجودخرج یریدرعالم معنادن بووجوده هرنه کلورسه خرج اولمق مقرردراکن عالم معناده اولان وعالم معنایه کیدن خرج اولمز (مثنوی) کارکاه صنع حق چون نیستیست * جزمعطل درجهان هست کیست * چونکه حقك صنعنك کارکاهی یوقلقدر یعنی عدم اضافیدر اویله اولیجق معطللدن غیری شکلاراولان جهانه کیدر یعنی معطل وبی بیکارلقدن غیری بوصورتاوار اولان جهانه کمسه یوقدروبرکارودرعمل اولان جهان فی الحقیقه عالم باطنلدر (مثنوی) یادده مارا صنعتهای دقیق * که ترارحم آوردآن آی رفیق * وقتاکم کارکاه صنع حق یوقلقده دربووارلان جهاندن غیری معطل کیم واردربیوردیلرسه وبوکلام من حیث الحقیقه ارق مقالات وادق کلمات اولدیسه انکچونکه هرکس بوعالمك معطل اولمسنی وعالم باطنك دائما بونده عمل قیلمسنی ادراك ایده مزپس بومناسبتله کلمات دقیقه‌نك افهام واذکاری ایچون جناب حقه تضرع ایدوب دیرلرکه الهی دقیق اولان سوزلری ای رفیق صاحبی علمای جدلك دقایقی کبی سکارحم کتوره اول دقیق اولان سوز لری بزم یادیمزه ویروبزه آکدرعلمای جدلك دقایقی کبی مورث بغض وغضب اولمیه بلکه اول دقایق ورقایق جاذبهٔ مرحمت وجالبهٔ رأفت ورفعت اوله (م ی) هم دعاازتواجابت هم زتو * ایمنی ازتوهمهابت هم زتو * خدایا هم دعاسندن اجابت هم سندندر یعنی دعایلکی بنده لریکه موفق اولمق وصکره آنی اجابت قیلمق سندندر ایمنلك سندندر مهابت هم سندندر یعنی کاه بنده لریکی خوف وحزندن ایمن قیلرسن وکاهی جلال وعظمتله تجلی ایدوب انلره مهابت ودهشتی براغورسن (مثنوی) کرخطا کفتیم اصلاحش توکن * مصلحی توای توسلطان سخن * اکر خطا دیدلهٔ ایسه اول خطایی سن اصلاح ایله مصلح سنسن ای خداسوزلهٔ سلطانیسن یعنی جمیع شیلری اصلاح ایدیجی سنسن وکلامك برهانی هم سنسن سلطان بونده برهان معناسنه اولمق روشندزغالب ومسلط معناسنه اولسه‌ده جائزدرکه معنی ای سن سوز اوزره مسلط وغالب دیمك اولور (م ی) کیمیاداری که تبدیلش کنی * کرچه جوی خون بودنیلش کنی * خدایاقدرت کیمیاسنی طوتارسن که اول خطایی تبدیل ایلرسن اکرچه اول خطا فی المثل قان ایرمغی اوله آنی نیل ایلرسن وآنی آب سلسبیل قیلرسن نته کم اکثربنده لریکك سیئاتنی حسناته تبدیل ایلیوب انلر حقنده (اولئك یبدل الله سیئاتهم حسنات) بیوردلهٔ (مثنوی) اینچنین میناکریها کارتست * اینچنین اکسیرها اسرارتست * بونجلین میناکراکارسنك کارکدر یعنی بونك کبی تبدیلات وتحویلات سنك صنع وکردارکدر بونك کبی اکسیرلرسنك اسرارکدر یعنی بونك کبی لطف وعنایت کیمیالری سن پادشاهلك اسراریدرکه نیچه حقیرلری شریف ونیچه کثیفلری لطیف ایلمکه قادرسن (مثنوی) آب راوخاکرا برهم زدی * زآب وکل نقش تن آدم زدی * الهی سن شول قادر پادشاهسن که آب وخاکی بری برینه اوردلهٔ وآنی تخمیر وترکیب ایدوب بیقدرتله یوغوردلهٔ آب وکلدن آدمك تنی نقشینی اوردلهٔ وآنك جسدنی احیاقیلدلهٔ (مثنوی) نسبتش دادی وجفت وخال وعم * باهزار اندیشه وشادی وغم * اول آدمه نسبت ویردلهٔ وجفت وخال وعم ویردلهٔ هزار فکر وسرور ایله وغملره که آدمك بوذکراولنانلره نسبتی واردر وبونلردن ماعدا نیچه احوال واوصافه دخی انتسابی واردر (مثنوی) بازبعضی را رهایی دادهٔ * زین غم وشادی جدایی دادهٔ * کیرو بعض بنده لریکه خلاص ویرمش سن وآزاده لك مرتبه سنه انلری ایرکورمش سن بوغم وشادیدن جدا الق ویرمش سن وجسمه مخصوص اولان سرور والمدن بری قیلمش سن (مثنوی) بردهٔ ازخویش وپیوندوسرشت * کردهٔ درچشم اوهرخوب وزشت * انلری کندیسندن واقربا سندن

وطبیعتندن ایلتمش سن یعنی خلاص ایتمش سن هر خوب وزیبایی انك چشمنه زشت وقبیح ایلمش سن ومحسوساتدن
فارغ وآزاد قیلمش سن (مثنوی) هرچه محسوست اوردمیکند *وانچه ناپیداست مسند میکند *عشق اوپیدا
ومعشوقش نهان *یاربیرون فتنهٔ اودرجهان *پس عبدالباطن اولوب هرنه که اول محسوس وظاهر در آنی ردایلر
واول نسنه که باطن ونا پیدادر آنی مسند ایلر معتمد قیلر بعض نسخه ده مسند یرینه اوکدواقع اولمشدر معنی اکا عرض
احتیاج ایلر وآنی طالب اولوردیمك اولور آنك عشق ومحبتی پیدا ومعشوقی نهاندر زیرا خدا اکا اسم باطنله تجلی
ایلمشدر انکچون یاربیرونی ودلدار ظاهری انك فتنه سیدرجهاندده (اما عارف بالله ومظهر اسم الله اولان عارفك
قتنده بویله دکادر بو مرتبه عبدالباطن اولان طائفه نك عبدالله اولان کاملرك مرتبه سنه کوره نقصانی
اولدیغچون بونلرك مشرب ومذهبی ترك ایلمکه امر ایدوب بیورلر (مثنوی) این رها کن عشقهای صورتی *
نیست برصورت نه برروی ستی *آنچه معشوقست صورت نیست آن *خواه عشق این جهان خواه آن جهان *
یعنی بوعبدالباطن اولوب وظاهرده اولان محاجیب ومعاشیقی معشوق حقیقیدن غیری زعم ایدن طائفه نك مذهب
ومشربنی ترك ایله زیرا عند اهل الکمال صورته منسوب اولان عشقلر مجرد صورت اوزره دکادر ومطلقا ملیصه وجیله
اولان ستینك رویی اوزره ده دکادر زیرا اول نسنه که فی الحقیقه معشوقدر صورت دکادر خواه جهان ظاهرینك
وکرکسه جهان باطینك عشقی اولسون زیرا ظاهر وباطن معشوق حقیقته ایکی مرآت کبیدر هم اندوهم
بوندده متجلی اولان اولدر (بیت) جهان مرآت حسن شاهد ماست *فشاهد وجهه فی کل ذرات (بیت) هوالاول
هوالاخر هوالظاهر هوالباطن) بجز یاهو ویامن هو دکر چیزی نمیدانم (مثنوی) آنچه برصورت توعاشق کشتهٔ *
چون برون شد جان چرا بس هشته *اول نسنه که سن صورت اوزره عاشق اولمش سن چونکه آنك جانی تتندن طشره
کتدی آنی نیچون قومش سن وترك ایلمش سن پس معلوم اولدیکه مجرد صورته عاشق دکل ایمش سن بلکه صورت
سبیله ظهور ایلین معنایه عاشق اولمش سن لکن بومعنایی درست فهم ایلمامش سن (مثنوی) صورتش برجاست این
سیری زچیست *عاشقا واجوکه معشوق تو کیست *اول معشوقك اولان کمسه نك روحی کتدکدنصکره صورتی
پرنده درپوطوقلق تندندر وپوملات وسأمت نه جهتدن حاصل درای عاشق کیروایسته که سنك معشوقك کیمدریعنی
تحصیل معرفت ایله تاسنك فی الحقیقه معشوقك کیم ایدیکی سکامعلوم وروشن اوله (مثنوی) آنچه محسوسست
کرمعشوقه است *عاشقستی هرکه اوراحس هست *اول نسنه که محسوسدرا کرمعشوقه درعاشق اولوردیمك هرشول
کمسه یه که انك حسی واردر یعنی اول نسنه که محسوسدر وظاهراصورتده درا کر اول معشوقه اولیدی سن عاشق
اولوردیمك هرشول کمسه یه که انك حس وصورتی واردر پس هرحس وصورتی اولانه معشوقك کتدکدنصکره محبت
ایلمدیککدن معلوم اولورکه معشوق مجرد حس وصورتی اولان دکل ایمش بلکه اول حس وصورت آینه سنده سکا
یوزکوسترن معشوق معنوی ایمش (مثنوی) چون وفاآن عشق افزون میکند *کی وفاصورت درکون
میکند *بویتده ایکی وجه اوزره معنی صحیح اولور اولا ایکی مصرعده بیله واقع اولان وفالرکند کلمه لرینك مفعولی
اوله مصرع اولده فاعل آن عشق ومصرع ثانیده صورت اولورو بوتقدیراوزره معنی چونکم اول عشق حقیقی وفایی
زیاده ایلیه صورت وفایی چکن درکون ایلردیمك اولور یعنی عاشقلك وفاسی صورت تبدیل وتغییره قادر اولمزدیمك
اولور یعنی عاشقلك وجودنده اول عشق حقیقی وفادار اولمغی وحقیقت اوزره محبت قیلمغی زیاده ایلیه صورت عاشقلك
وفاسینی متغیر ومتبدل ایلمز وانك وفاسنه رهزن اولوب مانع اولمز کرك معشوق حقیقی اکا صورتله تجلی ایلسون
وکرکسه صورتدن خالی تجلی ایلسون محصل اول عاشقلك وفاسینی صورت تبدیل وتغییره قادر اولمز دیمك اولور
ووجه ثانی اولدرکه ایکی مصرعده بیله واقع اولان وفالر فاعل اوله لر مصرع اولده آن عشق راتقدیر ینده اولوب انك
مفعولی اوله ومصرع ثانیده اولان صورت انك مفعولی اوله بوتقدیراوزره معنی چونکم وفااول عشقی افزون ایلیه
وفاصورتی چکن درکون ایلر یعنی عاشقلك وفاسی وصدق وصفاسی اول عشق حقیقی معشوق حقیقی یه زیاده
ایلیه وفاصورتی چکن دیکر کون اولور یعنی مادامکه عاشقده وفااوله واول وفاعشق حقیقی معشوق حقیقی جانبنه
زیاده قیله اول وفانك من بعد صورتی متغیر وشکلی دیکر کون اولمز کرکسه معشوق اول عاشقده صورتله متجلی اولسون
وکرکسه اول صورتی ترك ایلسون اما چونکم وفادار اتی وجود عاشقده عشق حقیقتی افزون ایلسه وعاشق معشوق
حقیقی جانبنه عاشق وفادار اولمسه معشوق حقیقته اینه اولان صورتدن اول تجلی کیدوب صورتدن اندن خالی
قالدقده وفادخی صورت وشکلنی دکر کون ایلر یعنی وفایه خلل کلور مثلا کثر اهل صورت اولان عشاق مجازی چکن
برصورتدن ملاحت ولطافت کتسه انلرك وفالری دخی صورت وشکلن دکر کون ایدوب بوز یلورا کر بونده برسؤال لازم

کلورسه که اول سؤال بودر وفاعشقی نیچه زیاده ایلرکه عشق کسبی دکادر جواب اولدرکه نعم عشق کسبی
دکادر بلکه معشوق حقیقینك بنده یی سومسنه موقوفدر چونکم معشوق حقیقی بربنده سنی سوسه البته
اول بنده بریسنه عاشق اولمق مقرر اولور پس حق تعالینك عبده محبت ایلسنه وفاوصدق وصفاسیدرنته کم
بوحدیث بومعنایه دلالت ایلر (قال صلی الله علیه وسلم حاکیا عن ربه لایزال العبد یتقرب الی بالنوافل حتی احبه فاذا
احببته الی آخره) اهل تحقیق دیمشلرکه عبد نوافل ایله حق تعالی یه تقرب ایلرحتی حق تعالی اول بنده یه محبت ایلر پس
حقك بنده یه محبتی بنده نك حضرت حقه محبت ایلسنی مستلزم اولور پس حقك بنده یه محبتی پس نوافل که صفت وفادر
عبدك حضرت حقه اولان عشق ومحبتنه سبب اولمش اولور پس عشق ومحبت دخی من وجه وهبی ومن وجه کسبی
اولمش اولور (فلیتأمل ولاتعتد بقول من قال العشق لیس بکسبی) (مثنوی) پرتوخورشید بردیوارتافت *تابش عاریتی
دیوار یافت *بویتده صورتدنه اولان معشوقلرك حضرت معشوق حقیقی یه مرآت ومظهر اولدیغی طالبلره تفهیم
ایچون مثل موقعنده واقع اولمشدر مثلا کونشك پرتوی دیواراوزره یلدرادی دیوارعاریتی تابش بولدی کذلك
معشوق حقیقی بوظاهرده اولان معشوقلرك صورتی اوزره تجلی قیلدی وتابان اولدی انك پرتوولطافتنی بومعشوقلرك
دیوار وجودی عاریت بولدی دیوارلرك پرتوی کندیدن اولدیغی کبی معشوقان صوریتك دخی حسن ولطافتی
کندیلردن دکادر (مثنوی) برکاوخی دل چه بندی ای سلیم *واطلب اصلی که اوتابد مقیم *ای ساده دل برکاوخ
اوزره نه کوکل بغلرسن ونه محبت ایلرسن شول براصلی کیروطلب ایله که اودائما یلدراریعنی کرچی وکسك کبی اولان
جسدلراوزره نه کوکل بغلرسن شول اصلی طلب ایله که اول اجساد وصورده دائما تابان اولور وصورکونیده ظهور
قیلور (مثنوی) ای که توهم عاشقی برعقل خویش *خویش برصورت پرستان دیده بین *پرتوعقلست
آن برحس تو *عاریت میدان ذهب برمس تو *وقتا کم صورت پرست اولنلره ومحسوساتده قالنلره *برکاوخی
دل چه بندی ای سلیم واطلب اصلی که اوتابد مقیم *دیوتوبیخ وتقریع ایلدیلرسه کندی عقلنه عاشق اولانلر
کندیلرینی بوکروهدن مستثنا وبوصورته عاشق اولنلردن اعلاورعنا زعم ایلمری مقرر اولدیسه انلره دخی توبیخا
وتقریعا بیورلرکه ای شول کمسه که سن هم عاشقسن کندی عقلك اوزره اول سببدن کندیکی صورت پرستلر اوزره
زیاده وعالی کورمش سن پرتوعقل کادر اول سنك عقلدکك جمال وکمالی سنك حسك اوزره سنك مسك اوزره اولان
ذهبی عاریتی بیل یعنی عقل وادراکك که مس کبیدرانك اوزرنده اولان ذهب علم ومعرفت عقل کلك پرتویدراوبله
اولیحق عاشق فرع پرتواولمقده اهل صورت ایله مشترك اولمش اولورسن پس نوجهله کندکی انلردن افضل بیلورسن
دیمك اولور (مثنوی) چون زراندودست خوبی دربشر *ورنه چون شد شاهد توپیرخر *بشرده اولان حسن
وخوبلق زراندود کبیدر بوخسه سنك شاهدلك نیچون پیرخراولوردی یعنی بشرده اولان لطافت پرباقرلك اوستنه
آلتون صیواوپوب یالدزایلدکاری یالدز کبیدرچکن اول یالدز کتسه باقرظاهراولدیغی کبی اول لطافت کتدکده بشر
دخی زشت وپیرخر کبی اولورا کربشرده اولان حسن ولطافت عاریتی اولمیدی سنك محبوبك پیرخرکبی زشت وقبیح
اولورمیدی (مثنوی) چون فرشته بودهمچون دیوشد *کان ملاحت اندر وعاریته بد *اول محبوبك فرشته
کبی لطیف ایدی صکره دیوکبی اولدی زیرا اول حسن وملاحت اول محبوبده عاریت ایدی (مثنوی) اندلك
اندلك می ستاند آن جمال *اندلك اندلك خشك می کردد نهال *حق تعالی اول جمالی آزرآزر تدریجیله آلورتا که اول
حسندن براثر قالمزنه کم نهال آهسته آهسته تدریجیله خشك اولور (مثنوی) رونعمره تنکسه بخوان *دل طلب
کن دل سنه برا سنخوان *سورهٔ یس ده بوآیت کریمه یه اشارت بیورلرکه (ومن نعمره ننکسه فی الخلق) ای ومن نطول
عمره نقلبه فی الخلق فلا یزال متزایدا انقص قواه عکس ما کان علیه بدأ امره یعنی شول کمسه نك که عمرنی برتطویل
ایده رزتنکیس وتقلیب ایده رز خلقتده آنی پس دائما ضعفی متزاید اولوب قوامی منتقص اولوروحالی عالم صباوتده اولان
حالنه رجوع ایدروالحاصل عقل وادراکنه نقصان وفهم وفراستنه نسیان طاری اولوب مانند صبیان بی امعان
وبی اذعان اولور (افلا یعقلون) ای من قدر علی ذلك قدر علی المسخ والطمس یعنی احسن تقویمدن ارذل عمره تنکیس
ایلین الله قادردرکه بوانسانك کوزلرین طمس ایدوب صورتلرینی مسخ ایده پس توکفار نیچون تعقل ایتمزلر پس حضرت
خداوندکار بوجمله بیورلرکه صقین جمال صوری یه ومحبوب مجازی یه کرفتار اولمقدن زیرا یارپایدار دکادر (ومن
نعمره ننکسه) نصندن بهره دار وخبردار اوله کور بونلرك پایانی نیچه خوار وزار اولورهمان طالب حضرت پروردکار
اوله کور معنای بیت وارنعمره ننکسه آیتن اوقوطالب دل اول ای صورت عاشقی کوکل قومه استخوان
ویوست اوزره یعنی کوکلك حسن وجمالنی طلب ایله بول یااعتبار مایؤل الیه استخوان وخالهٔ اوله جغه کوکل ویرمه

ویاخود الآن استخوان ولحم وپوست اولان اجسامه فریفته اولوب انك زیور عاریتنه کوکل قومه دیمك اولور
(مثنوی) کان جمال دل جمال باقیست * دولتش از آب حیوان ساقیست * خود هم او آبست وهم ساقی ومست *
هرسه یك شد چون طلسم توشکست * آن یکی را تو ندانی از قیاس * بند کی کن ژاژ کم خاناشناس * زیرا مظهر حق
اولان کوکلك جمالی جمال باقیدر که زوالپذیر اولمز اول کوکلك دولتی آب حیات حقیقیدن ساقیدر که
اول حب الهی ومعرفت یزدانیدر بعض نسخه ده دولتش محلنه دوابش واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی قلبك ایکی
لبی آب حیاتدن ساقیدر دیمك اولور خود هم او آبدر وهم ساقی ومستدر چونکه سنك طلسمك صندی جمیع اوج
برادلدی یعنی خود حقیقته نظر اولنسه بو تعدد وتکثرامر اعتباریدر بلکه اول دل آب حیواندر نفسنده عین
الحیاة اولدیغی اعتبارله وساقی اولان یزدان مفیض الحیاة ومعطئ راحات ومسرات اولدیغی جهتدن ومست اولان
انساندر ظهور واسکانیتی حیثیتدن بو معنی مذهب فلاسفه یه مخالفدر زیرا انلر فاعل شئ قابل شئ اولمز دیرلر واشیانی
حقیقة سواوغیر زعم ایدرلر وبو سر وحدت مطلقه نك ظهوره کلسی طلسم وجودلك شکست اولمسنه موقوف
اولدیغیچون بیورلر لکه هراوچی برادلدی چونکم سنك طلسم انانیتك موت اختیاری الله شکست بولدی یعنی قحن
موت اختیاریله فانی اولسك وتوحید حقیقی مرتبه سن بولسك بادیه وساقی ومستی وقائل بلی والستی برکوررددلك
اکر بونده سلوکله بو معنی میسر اولسه عاقبة الامر وجود طلسمی صنوب موت اضطراری واقع اولدقدنصکره
وحدت مطلقه ظهوره کلور وهرکس آنی معاینه قیلور لکن موحد مرتبه سن بولمیوب محروم قالور سن اول اوچك
اتحاد وبرلکنی قیاسدن بیلمزسن یعنی وحدت مطلقه یی سن قیاسدن وترتیب مقدمات وتصورات وتفکر اتدن
بیلمزسن زیرا بو وحدت الهی مقابل کثرت اولان وحدت مخلوقه کبی دکلدر که حتی قیاس وعقلله یاله سن وعند اهل
الحقیقه مقابل شرکت اولان وحدت دخی دکلدر که حتی نفی شرکت ایتمکله آنی بوله سن بلکه (کان الله لم یکن معه
شئ الآن کما کان) فحواسنجه بر وحدت مطلقه در که اسما وصفات متکثره ایله ظهور قیلمشدر محجوب اولنلر آنی غیر
وسوی ظن ایلیوب وحدتی کثرتدن آیروقیاس ایدرلر (کما قال ابن الفارض (بیت) اذا ما ازال الستر لم ترغیره *
ولم یبق بالاشکال اشکال ریبة * بو توحیدلك بلمسینك طریق قیاس وفکرت دکلدر بلکه عبودیتله تصفیه حاصل
اولوب نور الهیله بیلمکدر انکچون دیرلر قولنی ایله تا تصفیه حاصل اوله وهرزه یمه ونامعقول سوزسویله ای نافهم
زیرا بوسر قیل وقال وبحث وجدل ایله اولمز (مثنوی) معنی * تو صورتست وعاریت * برمناسب شادی وبرقافیت *
معنی آن باشد که بستاند ترا * بی نیاز از نقش کرداند ترا * مقدما ایکی طائفه یه توبیخ وتقریع بیورمشلردیکه بری عاشق
محسوسات وبری دخی عاشق معقولاتدر وایکیسنی یاله فرعه مستلکده وپرتو پرستلکده مشترك عد ایتمشلردی
پس عاشق صورت اولنلره دل طلب کن دل منه براستخوان دیو نصیحت بیوردیلر ومعقولاتی معنی ادعا ایدوب
کندیلرفی صورت پرستلردن ممتاز ومستثنا زعم ایدنلره دخی علی طریق التوبیخ زعملرین رد ایدوب بیورر لرکه ای علوم
عقلیه ونقلیه یی ونظریه یی ومعارف رسمیه وصوریه یی معناددیلر وبرصورت عاشقلردن ممتاز ومستثنا یزدیو زعم
ایلیلر بو سزلك معنی زعم ایلدیککز معنی دکلدرسنك معنالك صورت وعاریتیدر مناسبت اوزره شادسن وقافیه
اوزره شادسن لغتده برشئ برشیئه تابع اولسه قافیه دیرلر تقدیر کلام سنك معنالك صورت وعاریتیدرسن معنایه
مناسب ومشابه اولان اوزره شادسن وتابعیت اوزره مسرورسن بودخی وجهدرکندی مناسبتك اوزره وتابع
وموافقك اوزره شادسن معنی فی الحقیقه اولدرکه سنی سنلکدن آله وانانیت قیدندن خلاص قیله نقش
وصورتلندن سنی مستغنی وبی نیاز ایلیه کرداند بونك کبی محللرده کندمعناسنه استعمال اولنور والا اسیر نقش اولان
معنی صورت حکمنده در (مثنوی) معنی آن نبود که کور وکر کند * مرد را برنقش عاشقتر کند * حقیقتده
معنی اول دکلدرکور وصاغر ایدر مردی نقش وصورت اوزره طالب وعاشقرلك ایدر (مثنوی) کوررا قسمت خیال
نخمزاست * قسمت چشم این خیالات فناست * کورد للرلك حظ ونصیبی بیان ایدوب بیورر لرکه کورلك قسمت
ونصیبی غم زیاده ایدیجی خیالدر اول جهتدنکه برشیئك حقیقتی وصورت ماهیتی کورمدیکندن تخیلات فاسده
آنی نمنالك ایلرودیده وراولان چشملك قسمتی بوخیالات محسوسه وفانیه در بعض نسخده قسمت چشم برینه بهرهٔ
چشم واقع اولمشدر معنی دیمك اولورکه چشملك بهره ونصیبی بوخیالات فنادرکه چشم آنك حقیقتی ادراك ایلدکده
فرحفزا وترحزدا اولور (مثنوی) حرف قرآن راضربران معدن اند * خرنه بینند وبیالان می زنند * اکثر کور لرحرف
قرآنه والفاظ فرقانه معدن اولمشلردر وکلمات وآیاتنی حفظ قیلمشلردر لکن اشکی کورمزلر پالانن دوکرلر بو مصرع
استعارهٔ تمثیلیه اولمق اوزره کنایتدر یعنی معنایی کورمزلر الفاظی دوکرلر وهمان آنی حفظ ایدوب اوکرنورلر دیمکدن

عبارتدر

عبارتدر ظاهر قرآنی بیلان ومعنیء مراددن غافل اولان وکندی بی انجق بوقدرله عالم زعم قیلان کوردلمره بونده
تعریض واردر بو محلده اکر بعض کمسیه سوء خاطره اولورسه وقلبنه بودغدغه کلورسه که معنای قرآنه خراطلاق
ایلمك والفاظنه پالان دیوسو یلمکده نوعا تحقیر واردر وتحقیر قرآن خطا وکفردر پس جواب ندر جواب اولدرکه قحن
قرآنی برکسه برشیئ حقیره تشبیه ایدوب تحقیر مراد اپاسه کفردرا کر تحقیر مراد ایتمیوب تفهیم مراد ایدرسه
سوء ادبدر اما دات تشبیه ذکر اولنمیوب علی طریق الاستعارات التمثیلیه کنایه قبیلندن کفر لازم کلمز وسوء ادب دخی
اولمز پس بو محلده بویله درکه عرف ناشده مشهور مثلدرکه اشکن کورمزلر پالانن دوکرلر دیرلر وبونی مراد ومقصوده
واصل وواقف دکل بیهوده وبی محل پیره سعی ایلردیمکدن کنایه ایدرلر (مثنوی) چون تو بینایی بی خرروکه جست *
چند پالان دوزی ای پالان پرست * بو بیت دخی کالاول کنایه در شو معنادنکه بیورر لر چونکه سن بیناسن خرلك
آردنجه کتکه خرصیرادی وکندی ای پالان پرست پالان دوزلق نیچه یه دك یعنی چونکم سن بینادل ایسك وبصر
صاحبی ایسك صرف معنالك پینه وطریقنه کتکه اول الفاظ وحروف وقیدنده صیره دی وخلاص اولدی نیچه برالفاظ
وعبارت دوزرسن ای پالان دوزیجی دیمك اولور (مثنوی) خرچوهست آید یقین پالان ترا * کم نکردد نان چوباشد
جان ترا * پشت خرد کان مال ومکسبست * درقلبت مایهٔ صد قالبست * چونکه خرلك واردر مقرر سکا عمر کلور
یعنی مقصود بالذاتکه معنادر چونکم سکا حاصل اوله یقین بودرکه الفاظ وعبارات دخی سکا حاصل کلور نته کم نان
ایکسك اولمز چونکم جان سنك اوله بعض نسخده کم نکردد یرینه کم نیاید واقع اولمشدر معنی نان ایکسك کلمز
چونکم جانك اوله دیمك اولور اکر سؤال واردا ولورسه که المعنی ما یستفاد من اللفظ پس لفظسز معنی نیچه میسر اولور
ولفظ ترك اولسه معنی نوجهله الله کلور جواب اولدرکه بولفظدن مراد نظم شریف دکلدر بلکه نظم شریفه متعلق
اولان الاتدر مثلا صرف واشتقاق واعراب وبیان وبدیع ولغاتدرکه اصحاب کرام معنایی قوبوب بونلره مشتغل
اولوب عمری ضایع ایتمدیلر نعم صید معنا ایچون بونلرلك هر برندن مالابدمنه تحصیل قیلمق لازمدرکه بوقدر عند
اهل التحقیق مذموم دکلدر بلکه مذموم اولان معنایله عمل قیلمقدن بری والفاظ وعبارات تحصیلنه دائما مجد
وجری اولمقدر کعلماء الرسوم چند پالان دوزی ای پالان پرست بونلره تعریض اولور وبیت ثانینك معناسی خرلك ظهری
دکان مال ومحل کسبدر اکر مال عطفله اوقنورسه دکان سبب مال ومحل کسبدر دیمك اولور بو دخی کنایه در
قرآنی عظیمك ظهرندن والفاظندن که اکثر ناس آنی دکان وسبب مال ومحل کسب ایدنمشلردر سنك قلبك دری یوز
قالبك بهاومایه سیدرکه مراد معنای قرآنیدر سرمایهٔ صد قالب وصد صورتدر اکر سعی وهمت ایلرسك اکا ایله
بعض نسخده ده بیت ثانینك مصرع ثانیسی درجان سرمایهٔ صد قالبست واقع اولمشدر معنی جان دری یوز قالبك
سرمایه سیدر دیمك اولور (مثنوی) خربرهنه پرتنین ای بوالفضول * خربرهنه فی که راکب شد رسول * النبی قد
رکب معروریا * النبی قیل سافر ماشیا * خراوزره عریان اوتورای زیاده لرصاحبی حضرت رسول علیه السلام چبلق حماره
سوار اولدیمی اخبار صحیحه ایله مثبتدرکه نبی علیه السلام مرکبه راکب کلدی معروریا یعنی حضرت رسول
تحقیق حماره سوار اولدی عاری اولدیغی حالده نته کم ابن سعد حمزه بن عبد الله بن عتبه دن روایت ایدوب بیورر لر (کان
النبی علیه السلام یرکب الحمار عاریا لیس علیه شئ وروی ابن عساکر عن ابی ایوب قال کان النبی صلی الله علیه وسلم
یرکب الحمار ویخصف النعل ویرقع القمیص ویلبس الصوف ویقول من رغب عن سنتی فلیس منی) اعروریت الفرس
دیرلر بقن برکسه فرسه عریانا بنسه ودخی دینلدیکه حضرت نبی علیه السلام مسافرت ایلدی ماشیا یعنی پیاده کیه
بو بیتلرده دخی کنایه وارد رشو معنایه که مشتغل الفاظ وعبارات اولنلره دیرلرکه صرف معنایه راکب وسوار اول ای
بوالفضول تا کم سنی حقه وصول ایده کورمزمیسن حضرت رسول علیه السلام واصحاب رسول لخول صرف معنای
قرآنه سوار اولوب طریق حقه انکله کمدیلرمی پس سندنخی صحیح تابع رسول ایسك آنك روشی واصحابنك کیدیشی
اوزره کیت نامبتدع اولمیه سنکه بو الفاظ وعباراته ولغات واستعاراته اشتغال علوم دینیه دن دکلدر بلکه آلات علوم
دینیه اولدیغیچون معتبردر (مثنوی) شد خرنفس تو برمیخیش بند * چند بکریزد زکار وبارچند * سنك
خرمشابه سنده اولان نفسك خدای تعالی امر ندن فرار ایلدی آنی برمیخه باغله شد بونده بمعنی رفت دریعنی سنك
خرنفسك کندی وطریق الهیدن نجاوز ایتدی اول قرآنك حکمی میخنه وامری قازغنه بغله تا حبل الله مقید
اولان مؤمن مرتبه سن بوله سن واختیه سی اطرافنه طولنن فرس کبی اوله سن (کما شبه رسول الله صلی الله علیه وسلم
قال مثل المؤمن مثل الفرس فی اخیته یحول ویرجع الی اخیته ای المؤمن یسهو ویحول الی القرآن و یرجع الی الایمان
کالفرس المقید فی اخیته) پس نیچه برقرسنك خرنفسك کارشریعت وبارامانتی ارتکاب وتحمل ایلمکدن (مثنوی

بارصبروشکراورابردنیست * خواه درصدسال وخواهی سی وبیست * هیچ واززوزغیری برنداشت * هیچ کس
ندرود تاچیزی نکاشت * نفس خرنه صبروشکربوکنی التمك لازمدرباردن مرادطاعت حقه صبرومنع حقیقی یه شکر
ایتمکدرکه اول نفسه آنی محلنه التمك واجبدراستراپسك یوزیلده واسترسك اوتوز ویکرمی بیلده یعنی بارطاعت
چکمنك حدوغایتی یوقدرمادام که جان تنده درپرخوای (واعبد ربك حتی یأتیك الیقین) موت کانجیه دلك اول
باری چکمك لازمدراکربوزیل عمرلك اولسه یوزیله دلك چکرسن واکربکرمی ویا اوتوزاولورسه یکرمی واوتوزبیل
کوترسن محصل ولاترزوازرة وزر اخری مقتضاسنجه هیچ برکتهکار برغیرلك کاهنی یوکلمدی وازر کتهکار وزرکناه
معناسنه درپس هیچ برحامل حمل اخرایی حامل اولمز دیمکدرکما قال فی الصحاح معنا قوله ولاترز وازرة وزر اخری
لاتحمل حاملة حمل اخری هیچ کسه بچمدی مادامکه برنسنه اکمدی من ضیع ایام حراثته ندم فی وقت حصاده
حدیثی بومعنایه دلیلدر (مثنوی) طمع خامست آن مخورخام ای پسر * خام خوردن علت آرد دربشر * کان
فلانی یافت گنجی ناگهان * من همان خواهم جه کار وچه دکان) اول اکمیوب بچمك خام طمعدرای پسرخام بیمه
زیراخام بیمك بشرة دردوعلت کتورروپاخودواول خام طمع بودرکه اول برفلان کمسه ناگهان برخزینه بولدی بن هم
آنی استرم وکاروکسب وزراعت ودکان استمزم بلکه بلاسعی وکسب ولااجتهاداول کافی بولم نه کارونه دکانکه بولدر
لازم دکلدردیه سن ودخی اگرقضادن بنم سعادتم مثبت ایسه عمل قیلمقی نه ضرردیدر واکربنم خیبت وخسرانم لوح
محفوظنده مقرروتحقق ایسه عمل وکارایلمك نه فائده ایاردیوطمع خام بیه سن باطل وعاطل اولورسن ومنافق صفاتیله
اتصاف قیلورسن گنجی ومال بولمق بخت ودولت ایشیدر واول هم نادردر ونادراوزره حکم جائزدکلدر بهرحال
کسب ایتمك گرکدرمادام که تن قادردر (مثنوی) کسب کردن گنج رامانع کیست * یامکس ازکارآن خوددر پیست *
کسب ایلمك گنجی ومال بولمغه جقن مانعدر کاردن آیاق چکمه اول گنجی بولمق خودانك عقبنده درکه هرکسك بولدیغی
کندی کسب وسعینك جزاسیدر (کما قال الله تعالی وان لیس للانسان الاماسعی (مثنوی) تانکردی تو گرفتارا گر *
گه اگراین کردمی یاآن دگر * گرا گرگفتن رسول باوفاق * منع کردوگفت هست آن ازنفاق * تاسن اکردیمکه
گرفتاراولمیه سن که اول اگربوبی ایلیم یااول براخری دیمکدرزیرا اگر دیمکلکدن رسول باوفاق منع ایلدی ودیدیکه
بوا گردیمك نفاقدن اولدی واگردین منافق مرتبه سن بولدی (کماروی عن انس بن مالك قال قال علیه السلام
ایاکم وکلمة لوفانها من کلام المنافقین وعن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال علیه السلام المؤمن القوی احب الی الله
من المؤمن الضعیف وفی کل خیراحرص علی ما ینفعك واستعن بالله ولاتعجزوان اصابك شئ فلاتقل لوانی فعلت کذا
کان کذاوکذاولکن قل قدرالله وماشاء فعل فان لوتفتح عمل الشیطان کذاوردفی صحیح مسلم وفی المصابیح
والمشارق (مثنوی) کان منافق دراگرگفتن بمرد * وزاگرگفتن بجز حسرت نبرد * زیرا اول منافق اگردیمکده اولدی
یعنی اگرخدای تعالی بنم ایمانمی واعمال صالحه قیلمیی مراد ایلییدی بن مؤمن اولوردم وعمل صالح قیلوردم
دیواولدی واگردیمکدن اول منافق دینادن آخرته حسرت وندامتدن غیری التمدی پس بوا گردیمکدن بی نفع وبی معنی
اولدیغنه برتمثیل ایرادایدوب بیورلر مثل (م ی) یك غریجی خانه می جست ازشتاب * دوستی بردش سوی خانه خراب *
برغریب شتاب واستعجال یوتندن برخانه طلب ایلدی بردوستی آنی برخراب اوجابنه ایلتدی (مثنوی) گفت اواین را
اگرسقفی بدی * پهلوی من مرترآسکن شدی * اول دوست اول غریبه ایتدی بوخانه نك اگربرسقفی اولیدی
سکابنم یاتمده مسکن اولوردی (مثنوی) هم عیال توبیاسودی اگر * درمیانه داشتی حجرهٔ دگر * هم سنك عیالك
آسوده اولوردی اگراول خانه اورته سنده برغیری حجره طوتیدی (مثنوی) گفت آری پهلوی یاران خوشست * لیك
ای جان درآگرتوان نشست * اول غریب چونکم دوستندن بوسوزی ایشتدی اکایتدی بلی یارانك یانده وجوارنده
اولمق خوشدروليكن ای جان اگرده اوتورمق ممکن دکادریعنی بنم جانم اگربرلفظدرکه اول کسسیه مقام ومسکن
اولمز وآنده اوترمق وقرارقیلمق کسسیه قابل دکادردیدی (مثنوی) این همه عالم طلبکارخوشند * وزخوش تروزیر
اندرآتشند * بودوکلی عالم خوشلغك طلبکاریدرلر تزویرا اولان خوشلقدن ویاخودمعنی عتزویرلك خوشلغندن
آتشده درلر تزویردن مرادبودنیا وبودنیاده اولان حظوظ نفسانیدر یعنی خلق عالمك جمله سی خوشلق طلب
ایدیجیلردر ومزوراولان خوشلقدن آتش غم وبلاده درلر وپرتزویرا اولان دنیانك خوشلغی وغنا سنی الهکتورمز لم
دیونارمحنت وعناده درلر (م ی) طالب زرگشته جمله پیروخام * لیك قلب ازرزرندانده چشم عام * جمله پیروخام طالب
زراولمشلردراکن عاملك چشمی قلبی التوندن بیلمز یعنی هرپیر وجوان سیم وزرطلب ایدیجی اولمشلر ولیکن عوام
کالهوامك چشم عقلی قلبی خالص التوندن بیلمز بودنیاسیم وزری قلب مثابه سنده درواعمال صالحه بازارآخرت ایچون

زرخالص

زرخالص مثابه سنده درلکن عوامك دیدهٔ قلبی زرخالصدن مزوراولان قلبی فرق وتمییز قیلمزدیمك اولور (مثنوی) پرتوی
برقلب زرخالص ببین * بی محك زرراممکن ازظن گزین * زرخالص قلب اوزره برپرتواوردی زرخالصدن مراد تجلیات
الهیدروقلبدن مراد بودنیاده اولان التونلردرکه نفسنده خاکدر وتجلیٔ حقله مزین ومزوراولمشدرنظر ایله زری
محکسز مجردظن وگمان جهتندن بوکه التوندر دیوب اختیار ایلمه (مثنوی) گرمحك داری گزین کن ورنه رو *
نزددانا خویشتن راکن گرو) اگرمحك طوترسك گزین وتمییزایله واگرمحك طوتمزسك یوری عالمك قتنده کندیکی رهن ایله
تاکم اندن علم ومعرفت محکنی خریدار اوله سن وآنکله قلبی نقددن ومزوری خالص اولان زردن فرق وتمییز قیله سن
(مثنوی) یامحك باید میان جان خویش * ورنداری ره مرو تنها تو پیش * یاکندی جانك ایچنده محك گرك تاغیره
محتاج اولمیوب طریقه عالم اوله سن واگرپول بیلمز ایسك سن یالکز ایلروکتمه والاخطا ایدوب پولی ضایع ایلرسن
(مثنوی) یانك غولان هست یانك آشنا * آشنایی که کشد سوی فنا * اگرجانك ایچنده محك علم ومعرفتی
طوتمزسك سن ایلروطریقته تنها کتمه برشکل آشنا بیورمشلردی بویله اکاعلت کنوروب بیورلر زیرا که طریقده
غولرلك صداسی کبی اولدی برشکل اشنا که انسانی فنا وهلاك جانبنه چکر (کما قال ابن الاثیر فی النهایة الغول
احد الغیلان وهی جنس من الجن والشیاطین وکانت العرب تزعم ان الغول فی الفلاة تترا ای للناس فتغول تغولا
ای تتلون تلونا فی صورشتی اوتضلهم عن الطریق وتهلکهم) عرب زعم ایلردیمسی غولك وجودفی انکار ایتمز بلکه
غولك صورمختلفه ده تمایان اولمسنی ونامی هلاك قیله سنی انکاردر والاغولك وجودنه احادیث شریفه دلالت
ایدرلکن عرب زعم ایندیکی اوزره دکل (کما قال علیه السلام لاغول ولکن السعالی قال ابن الاثیر السعالی سحرة
الجن ای ولکن فی الجن سحرة تتلبس وتتخیل لهم (مثنوی) یانك می دارد که هیان ای کاروان * سوی من آیدنك
راه ونشان * غول چاغرر بویله دیوکه اکاه اولك ای کاروان بنم جانبه کلیلر اشته یول ونشان (مثنوی) نام هریك
می بردغول ای فلان * تا کند آن خواجه را ازآ فلان * غول ای فلان کمسه دیوکاربادن هربریتك نامنی ایلتور
یعنی اهل قافله نك هربرینه نام ونشان ایلندا ایلرتاکم اول خواجه بی آقلاردن ایلیه یعنی زائل وضایع اولنلر
زمره سندن قیله (مثنوی) چون رسدانجا ببینند گرك وشیر * عمرضایع راه دوروروزدیر * چونکه اول کمسه اورایه
ایریشه اندهوردوارسلان وغیری برتجیلرکوررعمر ضایع وراه دوروکون کیچ اولمش کورر ظاهرده اولان غولك
مکروفسادی بویله درباطنده اولان غولرلك ضرروفسادی بونلردن زیاده درپس باطن غولنك صداوندای نوجهله
اولدیغنی بیان بیورلر (مثنوی) چون بودآن یانك غول آخرنکو * مال خواهم جاه خواهم آب رو * اول غول
آوازی نیجه اولور آخردی بیان ایله مال استرم ومنصب استرم وآب روا استرم یعنی مال ومنصب وعزت وحرمت استرم
دیمکدر (مثنوی) ازدرون خویش این آوازها * منع کن تا کشف گردد رازها * کندی درونکدن بوآوازلری یعنی
بوکونه آرزو ومقتضالری منع ودفع ایله تارازلر اشکار اوله (مثنوی) ذکرحق کن یانك غولانرابسوز * چشم
ترکس راازین گرکس بدوز * الله ذکرایله غولرلك یانکنی یاق وازاله ایله (کما قال علیه السلام اذاتغیلت الغیلان
فبادروابالاذان قال ابن الاثیرای ادفعوا شرها بذکرالله چشم ترکسی یعنی دیدهٔ دلی بوگرکسدن یعنی بودنیا ومافیها
ونفس وهواوهوسدن وبونلره نظرا یتمکدن دیمك گرکسدن مراد بوذکراولنلنلر اولور (مثنوی) صبح صادق فراز کاذب
واشناس * رنك می رابازدان ازرنك کاس * تابود گردیده کان هفت رنك * دیدهٔ بیدا گندصبرودرنك * سعادت اخرویه
ونعمت ابدیه صبح صادق کبیدر دولت صوریه وعزت دنیویه صبح کاذب کبیدر پس صبح صادقی صبح کاذبدن کیمرو
آکله وبوصورتده اولان نعمت ولذت واطافت وملاحت می کبیدرکه ساقیٔ حقیقینك تجلیسی واسطه سیله
حاصل اولور ومحجوب صورت اولنلر اول رنك وبویی کاسهٔ صورتدن بیلورلر واکااسیر اولورلر وناظر حقیقت اولان
شاربان بادهٔ تحقیق اول رنك وبویی تجلی الهیدن بیلوب کاسهٔ صورته فریفته اولمزلر بواجلدن حضرت خداوندکار
محجوبان صورته تنبیه ایدوب بیورلرکه رنك می کاسنك رنکندن گر ویل وآنی تمییز قیل تااوله که دیده کان
هفت رنکدن بردیدهٔ دل بیدا ایلیه سن رنك وبودن مفارقته صبر ودرنك ایلمك لکك دیده کان هفت رنکدن مراد که
بوکوزلرلك هفت طبقه اوزره اولسیدرنه کم کحالت نامه ده طبقهٔ سبعه اوزره اولسی مشهور ومذکوردر اویله
اولیجق معنی تااوله که بودیده کان هفت طبقه دن ماعدا برچشم دل بیدا ایلیه سن بورنك وبودن صبر وتحمل ایلمك
لکك اولورتا اول دیدهٔ حقیقت بین سکا حاصل اوله دیمکی اشعارقیلور (مثنوی) رنکها بینی بجزاین رنکها * کوهران
بینی بجای سنکها * نیچه رنکارکورسن بوالوان ظاهردن ماعدا سنکار برنه ذی قیمت کوهرلر کورسن یعنی
بودنیاده طاش وطبراق محلنه کوهرلر کورسن ویاخودبودنیانك کوهرلرینی احجار منزله سنده کورمسن دیمك اولور

(مثنوی) کوهری چه بلکه دریایی شوی * افتاب چرخ پیمایی شوی * برکوهر ندریعنی کوهرکورملک ندربلکه سن
عین دریایه منسوب اولورسن فلسکی دوروسیرایدیجی برآفتاب اولورسن ونیچه مرتبهٔ عالیه ودرجهٔ سامیه بولورسن
(مثنوی) کارکن درکارکه باشدنهان * توبرودرکارکه پیش عیان * کارچون برکارکن پرده تنید * خارج آن کار
نتوانیش دید * کارکن یعنی فاعل حقیقی کارکاهده یعنی محل کاروعمله نهان اولدی یعنی مرتبهٔ عماکه محل
کارالهیدرجناب صانع اصل اول مرتبه ده اولدیغیچون ابصارخلقدن نهان اولدی (کماسئل الاعرابی عن النبی
صلی الله علیه وسلم قال این ربنا قال علیه السلام فی العماء مافوقه هواء ولاتحته هواء شرحنا هذا الحدیث فی شرح
نقش الفصوص) فلیطلب فیه سن پوری ای سالك انبیا اوزره اول حضرتی کارکاهده یعنی مرتبهٔ عماواعیانده مشاهده
ایلا اگرچه اول حضرت مکاندن منزهدرکه اعیان اکامکان کبی دکادر بلکه بومعنی مکانت حسبیله درورؤیتدن
مرادرؤیت علمیدرومعنی رویت ثانی ایش اشلیپی اوزره پرده اوردی وطوقدی اول کارکنی کاردن خارج کورمکه قادر
اولمزسن یعنی کار وافعال چونکم کارکن اولان فاعل حقیقی اوزره پرده طوقیدی یعنی بوافعال ظاهر ابصارناسه
حجاب اولدی ومشاهدهٔ فاعلدن کیروقالدی اول کار وافعالك خارجنده یعنی برمکان معینده محسوسا آنی کورمکه
قادر اولمزسن بلکه باطن کاره قلب کوزیله نظر ایله تاکوره سن که جمیع کارفی الحقیقه آنکدر (مثنوی) کارکه چون
جای باش عاملست * انکه بیرون است ازوی غافلست * پس درآدر کارکه یعنی عدم * تابینی صنع وصانع رابهم *
کارکه چون جای روشن دیده کیست * پس برون کارکه پوشیده کیست * کارکه چونکه عمل ایدیجینك محل ومکانیدر
کارکه یعنی محل کارکه مرادا عیان ثابته درکه جای باش عاملدر یعنی فاعل حقیقینك مرتبه سیدر اول کسه که
کارکه دن خارجدر عمل ایدیجیلردن غافل وبی خبردر یعنی اول کسه که بیروندربومرتبه دن وخارجدربو کارکاهی ادراك
ومشاهده دن اول کسه فاعلدن غافلدر فاذا کان کذلك بویله اولدیسه پس ای سالك کارکاهك ایچنه کل یعنی عدمه که
مرادعدم اضافیدرکه اعیان ثابته درکه اعیان ثابته یه مشابهتك عدم تعبیری وجود خارجی وعینی نسبتیله عدم
اولدیغیچون دربوکه عدم اضافی دیرلروعدم مطلق شریك باریدرکه ممتنع الوجوددر پس اعیان ثابته نك وجودنه
کل تاکم صنع وصانعی جمع کوره سن صنعله صانعی برکورملك بووجهله اولورکه صنع صورعلم صانعدر وعلم
مرتبهٔ احدیتده عین عالمدراویله اولدیسه صنع علی ماهوعلیه کان صانعك علمندن وکندیندن منفك ودوردکادر بلکه
صانعی صنعیله وصنعی دخی صانع ایله کورورسن واللهی اشیایه بلدیکك کبی اشیایی دخی اللهله بیلورسن کارکه که مراد
اعیان ثابته درچونکم دیده سی روشن اولانلرلك ومشاهدهٔ حق قیلنلرلك محل ومرتبه سیدر پس خارج کارکاهده
مستوراق وغیریلك وغلط اندازلك عالمیدرکه محجوب وغافل قچن برکسه دن برفعلی کورسه انی فاعل حقیقینك
ارادت وفعلندن غیری صنورا کرطبعنه موافق ایسه انك جذب وجلبنه سعی ایلرواکرمخالف ایسه انکاکار انسکار
واعتراض ایدوب دفع وردنه کوشش قیلرنته کم فرعون لعین اعیان ثابته دن غافل ووجود مجازی یه مائل اولدیغی ایچون
قضاوقدردن کوراولوب حضرت موسی یه معارضه ومقابله قیلوب دفعنه وعدم ظهورنه سعی ایلدی کاقال سلطان
العارفین (مثنوی) روبهستی داشت فرعون عنود * لاجرم ازکارکاهش کور بود * لاجرم می خواست تبدیل قدر *
تاقضا راباز گرداند زدر * خودقضا برسبلت آن حیله مند * زیرلب می کرد هردم ریش خند * یعنی کورمزمی سنکه
زیاده عناد ایدیجی فرعون یوزلی وارلق جانبنه وانانیت سمتنه طوتدی لابد اول حقك کارکاهندن کوراولدی یعنی منع
قضاوقدرکه اعیان ثابته وکارکاه الهیه یی کورمکدن دوراولدی وقضا وقدرلك بری برندن فرقی جلد اولدیغه زاغك
هدهده معارضه سی بیانده مروراینکدی لاجرم یعنی لابدولامحاله اول فرعون کوراولدیغیچون قدرالهی یی تبدیل
ایتمك استدی تاحکم حق قبوسندن کیرودوندره خودقضای الهی اول حیله مندلاولان فرعونك سبلت غروری اوزره
زیرلبندن یعنی خفیه هردم ریش خندایلدی یعنی استهزاوتمسخرایلدی وکویادیدیکه ای ابله ظاهراولان قوة وقدرته
مغروراولدیغك وباطن کارالهیدن بی خبرقالدیغك زهی حماقت وعجب بلاهتدر (مثنوی) صدهزاران طفل کشت اوبی گناه
تابکرد دحکم تقدیرالله * اول فرعون کاهسز نیچه یوزبیك طفل قتل ایلدی تاکم حق تعالینك حکم وتقدیری
دونه وکندینك مرادی ظهوره کله (مثنوی) تاکه موسای نبی نایدبرون * کردد رکردن هزاران ظلم وخون) تاکم موسی
پیغمبر طشره کلیه وظهوره قیلیه کندینك بوینده نیچه یوزبیك ظلم وخون ایلدی یعنی بغیرحق سفك دما ایلدی
ونیچه یوزبیك مظالمی بوینته آلدی (مثنوی) آن همه خون کرد وموسی زاده شد * وزبرای قهراواآماده شد * اول
دوکلی قانی ایلدی وموسی حضرتلری طوغمش اولدی وفرعونك قهروهلاکندن اوتری حاضرومهیا اولدی (مثنوی
کربدیدی کارکاه لایزال * دست وپایش خشك کشتی زاحتیال * اکرفرعون کارکاه لایزالی کوربدی ومحل صنع

حقه نظرابرکوربدی حیله ایلمکدن فرعونك الی وآیاتی قوری اولوردی (مثنوی) اندرون خانه اش موسی معاف *
وزبرون می کشت طفلانرا کزاف * فرعونك خانه سی ایچنده حضرت موسی معاف وبی بالك وطشره دن اول فرعون
اطفالی عبث وبیهوده دیلدی پس حصه بیانته شروع ایدوب بیورر (مثنوی) همچو صاحب نفس کوتن پرورد *
برد کرکس ظن حقدی می برد * صاحب نفس کیمکه اول صاحب نفس تنی بسلرغیری کسه اوزره برحقد ظنن ایلتور
یعنی غیرکسه نك کندیسنه عدووکین دار اولمسنی ظن ایدربویله دیو (مثنوی) کین عدو وآن حسود ودشمنست *
خود حسود ودشمن اوآن تن ست * که بوکسه عدو واول کسه بکاد شمندرانك حسودی ودشمنی خود اول تنیدر
کماقال علیه السلام اعدی عدولك نفسك التی بین جنبیك (مثنوی) اوچوموسی وتنش فرعون او * اویبرون می دود که
کوعدو * صاحب نفس فرعون کبی انك تنی اکاعدو اولدیغی جهتدن موسی کبیدرتنی موسایه شبیه مجردضد
وعدوانی اولدیغی جهتدندراول صاحب نفس طشره یه بلربویله که عدوقنی (مثنوی) نفسش اندر خانهٔ تن نازنین *
برد کرکس دست می خاید بکین * انك نفسی تن خانه سنده نازیندرغیری کسه اوزره کین وغضبله التی چینر وطبعنك
خلقله جنك ایلرسن حقله جنك ایلمك قضاسنه راضی اولمق وامرنه اطاعت قلمقدن عبارت اولور خلقله جنك
ایلمك نفسنه مخالف اولدقلریچون انلرله منازعه ومجادله ایلمکدن کایت اولور (مثنوی) نفس کشتی بازرستی
زاعتذار * کس ترادشمن نماند دردیار * نفسکی دیلدلك اعتذاردن کیروقورتلدلك زیراسبب جمیع خطا واعتذار
نفسدرسکادیارده کسه دشمن قالمزوشهر وجودایچره سنك برکسه دشمنك اولمازپس بوراده برشبهه وشکال
لازم کلورا ول شبهه وشکالی وانك جوابنی بعینهانظمه کتوروب بیورلر (مثنوی) کرشکال آردکسی برکفت ما *
ازبرای انبیاواولیا * اکربرکسه برزم سوزمزاوزره شکال کتوره انبیا واولیادن اوتری بویله دیو (مثنوی)
کانبیارانه که نفس کشته بود * پس چراشان دشمنان بودوحسود * که انبیانك نفسی کشته دکل می ایدی یعنی
مقرردرکه اولیاوانبیانك نفسلری کشته اولمش وانلرنفسلرینك شرندن نجات بولمشلردی پس انلرك نیچون دشمنلری
وحسودی واریدی انلرك دشمنلری سائرناسدن خودزیاده ایدی (مثنوی) کوش نه بوای طلبکار صواب *
پشنواین اشکال وشبهت راجواب * ای طلبکارصواب اولان کسه سن سوزمه قولق قوو کلامی استماع ایله
بواشکال وشبهه کك جوابنی ایشتکه جواب بودر (مثنوی) دشمن خودبوده اندان منکران * زخم برخودمی زدند

ایشان چنان * اول منکر لرفی الحقیقه کندیلره دشمن اولمشلردر انلر کندیلره زخم اورر لر انجلین یعنی اول قرآن عظیمده وکتب منزله ده مسطور ومذکور اولان کبی انبیایه عداوت ایدوب زخمی کندی وجودلرینه اورد یلر (مثنوی) دشمن آن باشد که قصد جان کند * دشمن آن نبود که خود جان میکند * دشمن اولدر فی الحقیقه که جانه قصد ایلیه دشمن اول دکادر که کندیسی جان چکیشه یعنی دشمن اول دکادر که هردم حالت نزعده اوله والله دن قهر وغضب بوله وآخر الامر سوء خاتمه اوزره اوله وجهنمه داخل اوله کفار ومنافقین کبی (مثنوی) نیست خفاشك عدو آفتاب * اوعدو خویش آمد ز احتجاب * مثلا برسه جك آفتابك دشمنی دکادر اول خفاش جك حجابدن کندینك دشمنی کادی (مثنوی) تابش خورشید اورا می کشد * رنج او خورشید هرگز کی کشد * زیرا خورشید نك نوری اول خفاش حقیری دیلرانك رنجینی افتاب هرگز بقدر چکر یعنی آفتاب شبره نك زخم ورنجینی چکمز بلکه شبره آفتابك رنجینی چکر کذلك اعدای انبیا واولیا کندیلری رنج والمده درلر یوخسه انبیا واولیایه انلردن فی الحقیقه رنج وضرر ایرشمز (مثنوی) دشمن آن باشد کز و آید عذاب * مانع آید لعل را از آفتاب * دشمن اولدر که اندن عذاب کله آفتابدن لعله مانع کله یعنی فیض واستناره یه لعل کبی قابل اولان کسنه لره آفتاب حقیقتك نور وعطاسنه مانع کله وسبب عذاب اخروی وابدی اوله (مثنوی) مانع خوبشند جملهٔ کافران * از شعاع جوهر پیغامبران * کافرلرك جمله سی کندیلرك مانع لریدر پیغمبرلرك جوهر ینك شعاعندن پیغمبرلرك جوهر ندن مراد روحلری وحقیقتلریدر وانلرك شعاعندن مراد ایمان وعرفان وایقاندر پس کافرلرك کندی نفسلری پیغمبرلرك روحلرندن کلان شعاعه مانعلردر اوله اولیجق بنه انلرك دشمنی کندی نفسلری اولور (مثنوی) کی حجاب چشم آن فرزند خلق * چشم خود را کور وکر کردند خلق * خلق اول فرد ولا نظیر چشمك بقین حجابی اولورلر یعنی خلق انبیانك چشمنه مانع وحاجب اولمغه قادر دکادر لیکن خلق کندیلرینك چشمنی کور وکر ایلدیلر که حقیقت کور مکه قادر اولیوب کور وکر قالدیلر بووجه دخی جائزدر که معنی بویله اوله خلق عالم بقین اول فرد اولان پیغمبرلرك کوزنه حجاب اولورکه هر پیغمبر فرد آمد درجهان مضمونجه هر بری انلرك فردیدر پس خلق عالم کندی کوزلرنی کور وقولقلرنی صاغر ایلدیلر یوخسه خلق عالم انلرك هر برینك کوزینه حجاب اوله مزلر (مثنوی) چون غلام هندوی کوکین کشد * از ستیز خواجه خود را می کشد * مثلا شول برهندو غلام کبیکه اول هند وغلام کین چکر افندیسینك عنادندن کندیسنی دیلر یعنی افندیسنه ضرر اصابت ایلمکدن اوتری کندیسنی هلاك ایلر (مثنوی) سرنگون می افتد از بام سرا * تا زیانی کرده باشد خواجه را * سرای طامندن باشی آشاغه دوشرتا افندیسنه برزیان ایلمش اوله پس نظر ایله ضرر قنغی جانبه اولور (مثنوی) گر شود بیمار دشمن باطبیب * ور کند کودك عداوت با ادیب * مثال آخر اگر مریض طبیبه دشمن اوله واگر طفل استاذنه عداوت ایده (مثنوی) در حقیقت رهزن جان خودند * راه عقل وجان خود را خود زدند مریض وطفل حقیقتده کندی جانلرینك رهزنلریدر کندیلرینك عقلی وجانی یولمق کندیلراورد یلر پس معنا یه کندی کندیلره دشمن اولد یلر (مثنوی) کاز دی کرخشم کیرد ز آفتاب * ماهئ کرخشم می کیرد ز آب * مثال آخر بر بزو بچی اگر فی المثل آفتابدن اوتری خشم طوته برماهی اگر فی المثل آبدن خشم طوته وآبه عداوت ایدوب کندیسنی صودن طشره آته (مثنوی) تو یکی بنگر کرا دارد زیان * عاقبت که بود سیاه اختر ازان * سن برنظر ایله کورکه کیمه زیان طوتر عاقبت اندن سیاه اختر وبدبخت کیم اولور مقرردرکه آفتاب وآبه آندن ضرر کلیوب کاز ر وماهی خائب وخاسر اولورلر (وقس علی هذا اعداء الانبیاء والاولیاء (مثنوی) کرترا حق آفریند زشت رو * هان مشو هم زشت رو هم زشت خو * ورد کفشت مرود رسنکلاخ * ورد وشاخست مشو تو چارشاخ * اگر حق تبارك وتعالی سنی ای انسان زشت رو کریه الصورة یرادرسه آکاه اول هم زشت رو وهم زشت خو اوله ظاهر اوباطنا خبیث وقبیح اولور سن که علامت اهل جهنمدر اما اگر برکسه بحسب الظاهر کریه الصورة ومن حیث الباطن تنزیه الصفه ولطیف السریره اولسه اول صورت مکروهه اکا ضرر رویرمز ویرکسه دخی لطیف الهیئت وقبیح السیرت اولسه اول هیئت حسنه اکا فائده قیلمز پس (لاتبدیل لخلق الله) مضمونجه تغییر خلق ممکن دکادر ولکن حسنوا اخلاقکم مفهومنجه تهذیب اخلاق میسر ومتمکندر اکرچه بعضیلرالخلق کالخلق کمان لاتبدیل لخلق الله کذلك لاتبدیل للخلق دیمشلردر ولکن بومبدل اولمین خلقدن مراد شول صفة غریزیه درکه انسان انك اوزرینه مجبول اولمشدر ومبدل اولان خلقدن مراد شول سیرت بهیمیه درکه انسان آنی آب وکلدن حاصل قیلمشدر کفش آیاق قبینه دیرلر که زینت پادر وبوراده زینت صوریه وحسن بشریه دن استعارتدر وسنکلاخ طشلغه دیرلر بومحلده اخلاق ردیه واوصاف ذمیمه دن عبارتدر ورود وشاخ زشت روی وبدخویلقدن کنایتدر وچارشاخ قبیح صورت وقبیح سیرت وقبیح عمل وقبیح عقیده دن عبارتدر پس

تقدیر

تقدیر معنی اولدرکه اکر اول خدای متعال سنك کفشکی کیدررسه یعنی صورت جمیله وهیئت ملیحه کی ازاله ایدرسه سن سنکلاخ اخلاق ذمیمه جانبنه کتمه تاکم ایکی وجهله قبیح اولمیه سن واکر سکا من حیث الصورة والسیرة اولان قباحتدن ایکی شاخ وارایسه سن قبیح صورت وقبیح سیرتله وسوء اعمال وسوء عقیدتله چارشاخ اوله که اقبح من کل قبیح اولورسن وقباحت وخباثتده نهایت مرتبه سن بولورسن دیمك اولور وجه آخر عداوت وحسد ایتدیکك کمسه اکر سنك کفشکی ایلتمه سن طاشلق ایچنه کتمه یعنی اول سکا ضرر قصد ایلرسه سندخی اضرا اولان یره کتمه واکر ایکی پاره ایسك درت پاره اوله یعنی عداوت وحسدله بعض معصیت وقباحتله دوپاره منزله سنده اولمش ایکن عداوت وحسدنی دخی اکا فهم ایلیوب چارپاره اوله وقباحتی زیاده برزیاده قیله دیمك اولور (مثنوی) تو حسودی کز فلان من کترم * میفزاید کتری در اختزم * سن حسد ایدیجیسن بویله دیوکه بن فلان کسه دن کترمیم بنم اختر وطالعمده کترلك زیاده ایلر یعنی فلان کسه یه تابع اولمق وانقیاد قیلمق بنم طالعمده کترلك زیاده ایلیوب دولت وعزتمك نقصانه سبب دیدرسن بومعناده جائزدرکه بنم اختر مده کترلك اول فلاندن زیاده می اولور یعنی بنم طالعم کترلکده فلاندن زیاده دکادر پس بن اکا نیچون التیام قیلورم دیمك اولور (مثنوی) خود حسد نقصان وعیب دیکرست * بلکه از جمله کیهاید ترست * حسد خود نقصان وبشقه برعیبدر بلکه جمیع نقصانلردن قبیحتر کدر (مثنوی) آن بلیس از نقل وعار کتری * خویشتن افکند در صد ابتری * اول ابلیس کترلکك نقل وعارندن کترلك نقصان معناسنه درکندیسنی بوز ابترلکه براقدیکه درکاه حقدن مردود اولوب ابدی کتر وبدتر قالدی (مثنوی) از حسد می خواست تا بالا بود * خود چه بالا بلکه خون پالا بود * حسد ندن ایستدی تا بالا واعلا اوله خود نه بالا بلکه قان آغلیی اولور یعنی نه بالایه کتمك بلکه اول خصوصده کوزلرندن قان سوزیجی اولور (مثنوی) آن ابوجهل از محمد ننك داشت * وز حسد خود را بچالاهی فراشت * اول ابوجهل حضرت رسولدن ننك وعار طوتدی وحسد ندن کندیسنی بالایه بوجلتدی یعنی تکبرلك ایدوب کندویی افضل وعالیقدر طوتدی (مثنوی) بوالحکم نامش بد وبوجهل شد * ای بسا اهل از حسد نااهل شد * انك نامی اول بوالحکم ایدی وابوجهل اولدی ای چوق اهل که حسد ندن نااهل اولدی پس معلوم اولدیکه حسد سبب حرمان وباعث خسران وخذلاندر وترك حسد ایلمك موصل قرب رحماندر (مثنوی) من ندیدم در جهان جست وجو * هیچ اهلیت به از خوی نکو * بن جست وجو جهانده یعنی بوسعی وطلب عالمنده خوی نکودن بهتر اهلیت کورمدم یعنی بوجهانده وطریق حضرت یزدانده اخلاق حمیده واوصاف پسندیده دن بهتر اهلیت وقابلیت اولمز طریق تصوف همان حسن خلقدن عبارتدر (حسن الخلق نصف الدین) ودخی (حسن الخلق خلق الله الاعظم) حد یثلری خلق تکونك فضائلنه دلالت وشهادت ایدر (مثنوی) در کذر از فضل وکستاخی وفن * کار خدمت دارد وخلق حسن * فضلدن ومهارت وفندن کچ کار خدمت وخلق حسن طوتر یعنی بوبولده خدمت ایلمك وحسن خلق صاحبی اولمق کار طوتر فضل وهنر کاره کلمز (مثنوی) انبیارا واسطه زان کرد حق * تا بدید آید حسد ها در دلق * حضرت حق انبیایی اول سببدن واسطه ایلدی کندیسیله خلق اورتاسنده تا قلق واضطرابه حسدلر ظاهره کله یعنی صدور انسانیده مستور اولان حسدلر اول حسد اهلمك قلق واضطرابه کلسیله ظاهر اوله (مثنوی) زانکه کس را از خدا عاری نبود * حاسد حق هیچ دیاری نبود * زیرا کمسه یه خدای تعالیدن عار ونك ایلمك اولدی هیچ برفرد حضرت حقه حسد ایدیجی اولمدی (مثنوی) انکسی کش مثل خود پنداشتی * زان سبب با او حسد برداشتی * اول برکسه که پیغمبرلری کندی کبی ظن ایلدی اول سببدن اکا حسد قالدردی یعنی اول انبیادن برینه حسد ایلیوب اول بشر بندخی آنك کبی بشرم دیو اکا عداوت قیلدی (مثنوی) چون مقرر شد بزرگی رسول * پس حسد ناید کسی را از قبول * پس بهر دوری ولی قائمست * آزمایش تا قیامت دائمست * چونکم رسولك اولمغی مقرر اولدی تأیید سبحانی ودلائل حقانی ایله پس برکسه یه خد کلمز رسولی قبول ایلمکدن زیرا اکرچه بشریت اعتباریله مشابهت وارد رایکن رسالت اعتباریله انسانه مشابهتلری یوقدر پس رسولك مرتبه سن کوروب تعقل ایلین کمسه لرآنی قبول ایلدکاری جهتدن اکا حسدلری کلمز اما حسود اولان کفره انلر پیغمبرلرك آثار واسرارنی تعقل ایلمشلرومرتبه علیه لرینه واقف اولمشلردر بواجلدن کافر اولمشلردر بویله دینسه دخی جائزدر چونکم رسولك عظم شانی بعد الموت عند الخلائق مقرر اولدیسه پس حسد کلمز مؤمنیتدن براحده آنی قبول ایلدیکندن اوتری پس هر بردورده اول رسولك برقائم مقامی ونائب منابی (الشیخ فی قومه کالنبی فی امته) خواسته بر ولی کامل اول نبینك مقامنه قائم ردوبو انبیا ومرسلین زمانتده اولان امتحان ینه الآن قیامته دلك

باقی ودائمدرنته کم انبیایی بشراعتقادایدوب وحسد یولنه کیدوب عاصی وفاسق اولد قلری کبی بعد الانبیا اولان اولیایی دخی کندیلری کبی بشرزعم ایدوب انلره حسدوبغض ایتمك واسطه سیله حقدن دورو خقیقتدن مهجور اولد یلر (اعاذنا الله وایاکم عن الحسد والعداوة للمشایخ فی الدین) (مثنوی) هرکراخوی نکوباشد برست * هرکسی کو شیشه دل باشد شکست * هرشول کمسه نلك که خوبی نکواوله اولیایه عداوتدن وضلالت وشقاوتدن قورتلدی وسعادت ابدیه یه وصول بولدی هربرکسه که نازلدل اوله وخوبی بداوله صندی وانکار ومخالفتدن خلاص اولمیوب اصحاب نادرن اولدی (مثنوی) پس امام حی مطلق آن ولیست * خواه ازنسل عمر خواه ازعلیست * پس امام حی مطلق اول مذکورلر اولان ولیدر وولی اول کسه درکه حق آنك جمیع امورینه تولی ایدوب آنی معاصیدن حفظ ایلیه کماقال الله تعالی (وهو یتولی الصالحین) ودخی الولی هوالفانی فی الله والباقی بالله دیمکله ده تعریف ایتمشلردر پس بوصفتله متصف اولان ولی مطلقا امام حی درومقتدا ویشوا اولدر من حیث الحقیقه اول ولی کرکسه حضرت عمرلر نسلندندر کرکسه حضرت علینك نسلندندر یعنی بوامام زنده خواه نسل حضرت عمردن اولسون وخواه نسل حضرت علیدن اولسون وخواه بونلردن غیرینك نسلندن اولسون مقصود مرتبهٔ کامله ومبلغ رجاله وصولدر من ای نسل کان خلافا للامامیه زیرا انلرقتنده امام اولاد علیدن اولمق لازمدرحتی اقتدایدرلر لاسیماشیعه ور وافض حضرت عمره وانسانله بالکلیه منکرلردر اما مشایخ صوفیه ظاهرپادشاه وباطنا خلیفهٔ الهیه ووارث حضرت نبی اولان ولی یه اقتداواتباع ایدرلر (مثنوی) مهدی وهادی ویست ای راه جو هم نهان وهم نشسته پیش رو * مهدی اولوب طوغری یوله کیدیجی وهدایت ایدیجی اول ولی خدا ووارث حضرت مصطفادرای طریق مستقیم طلب ایدیجی بعض نسخده ای نیك خو واقع اولمشدرمعنی ای ایوخو یلومؤمن دیمکدر هم نهاندر وهم یوزلهٔ اوکنده در یعنی هم باطنده وهم ظاهرده پیش روی ناسده اوترمشدرومهدی موعود عندالامامیه امام محمد تقیدرکه هجرت نبویه نك ایکیوزاللی سکزسنه سنده متولداولمشلردروعندهل السنة متولد اوله جقدروآخرزمانده ظهورقیله جقدرنته کم شیخ اکبرحضرتلری فتوحاتك اوچیوزالتمش التنجی بابنده یورورلر (ان الله خلیفة یخرج من عترة رسول الله ولد فاطمه یواطئ اسمه اسم رسول الله علیه السلام جده الحسن علی ابن ابی طالب یبایع بین الرکن والمقام یشبه رسول الله صلی الله علیه وسلم فی الخلق والخلق کذا وکذا الی آخره (مثنوی) اوچونورست وخرد جبریل اوست * اوولی کم ازوقندیل اوست * وانکه زین قندیل کم مشکات ماست * نوررادرمرتبه ترتیبهاست * اول ولی نورکیدر وعقلی آنك جبریلیدر یعنی اول انسان کامل وولی فاضل نورالهی وضیای محمدی کیدر وبین الخلیفه والمستخلف مشابهت تامه اولدیغی اعتبارله درحضرت نبی یه چونکم جبریل امین بیك رب العالمین اولدی کذلك وارثی اولان حضرت ولی یه عقلی جبریل مثابه سنده اولدی که جناب حضرتدن انواع اسرار وعلومی آخذاولور واول ولی کامله آنی ایصال قیلور بومرتبه ده اولان کامله قطب الاقطاب وغوث الاکبردینورکه مثلا بوکامل مصباح کیدر وبوندن مرتبه ده کم اولان ولی مثلا امامان وابدال سبعه کبی اول نوراعظمك قندیلیدر ومظهر ومشرقیدرواول کسه که بوقندیل کبی اولمقدن من حیث المرتبه کم ودونتردر برزم مشکاتمزدرمشکات جداردهاولان شول کوهٔ غبرناقذه یه دیرلر که جوانبی مسدودوخانه دن جانبی مکشوف اوله وحضرت خداوندکارلهٔ مشکات ماست تعبیرنده کندیلرلهٔ قطبیتنه وغوثیتنه اشارت وسائرلهٔ تبعیت وفرعیتنه ایما واردرزیرا نورلهٔ مرتبه ده ترتیبلری واردرکه بعض مرتبه بعضیسندن جناب حقه اقرب اولدیغی جهتدن افضل واشرفدرمثلا شول برآینه که بلاواسطه شمسه مقابلدروبرآینه دخی که شمسه مقابل دکل لکن شمسه مقابل اولان آینه یه مقابل وبرآینه دخی کذلك بوآینه ثانی یه مقابلدرهم جرا پس آینه مفیض ومنیراولدیغی جهتدن شریف ومفاض ومناراولدیغی حیثیتدن دون وکثیفدر (مثنوی) زانکه مقتصد پرده دارد نورحق * پرده های نوردان چندین طبق * نورالهینك مرتبه ده ترتیبلری واردراندن اوتریکه برموجب حدیث شریف ان الله سبعمائة حجاب من نور وظلمة) نوردن یدی یوزحجابی وکذلك ظلمتدن دخی یدی یوزحجابی واردریعنی حقلك نوری یدی یوز پرده طوتارحجابات نورالهی برموجب حدیث شریف بوقدرطبقه یه (مثنوی) انپس هرپرده قومی را مقام * صف صفندان پرده هاشان امام * هرپرده نلك اردندن برطائفه یه مقام واردرانلرلهٔ بوپرده لری صف صفدر امامه دلهٔ بوهم وجهدر امامه دکن انلر صف صفدر بوپرده لرده یعنی هرپردهٔ نورانینك پسنده برقوم ایچون مقام واردرصف صف دررلرمن حیث المعنی انلرلهٔ بوپرده لری تاامام حقیقی یه دلهٔ وبوحجابات نورانیه نلك اصولی یوزدرمثلا توبه ویقظه وانابت ومحاسبه وزهد وتقوی وعلم وحکمت وکرامت وولایت کبی تاالی مرتبة

فنا فی الله وبقا بالله زیرا بومرتبهٔ فنا اندرفنا وبقا اندربقامرتبهٔ امام کامل وپیشوای فاضلدرکه بومرتبه نلك وراسنده برمرتبه دخی یوقدروفروع حجبات نورانی یه نهایت یوقدرنته کم (ان الله سبعین حجابا) ودخی ان الله سبعمائة حجاب ودخی ان الله سبعین الف حجاب من نوروظلمة حدیثلری کثرت فروع حجبات نورانیه یه دلالت ایدرلر (وقس علی هذا حجبات الظلمانیة) (مثنوی) اهل صف آخرین ازضعف خویش * چشمشان طاقت ندارد نور پیش * آخرکی صفدك اهلی کندیلرلهٔ ضعفندن انلرلهٔ چشمی اولهٔ صفده اولان نوره طاقت طوتمز یعنی بصر بصیرتلری طاقت طوتمزایدرلر یکی صفدك نورنه (مثنوی) وان صف پیش ازضعیفی بصر * تاب نادرروشنایی بیشتر * وکذلك اول اولهٔ صف بصرلرینك ضعفندن طاقت کتورمزلر بیشترتاولان صفدك روشنالغنه بیشترباء عربیله اولورسه ده معنی زیاده دلهٔ روشنالغه دیمك اولور محصل برخوای (وفوق کل ذی علم علیم) (تاالی ربك المنتهی) هرذی علم کندی فوقنده اولان علیمك علمندن واسرارواوارندن غافل وجاهلدر وبرمقتضای (لایعرف ذاالفضل الاذووه) هرذی فضلی بیلان کندی کبی برفاضلدر وبومفهوم مؤید المغیبون (یعرفنا من کان من جنسنا وسائر الناس لنامنکرون) قولنی حضرت خداوندکارقائلدر (مثنوی) روشنی کوحیات اولست * رنج جان وفتنه این احولست * احولیها اندلهٔ اندلهٔ کم شود چونکه همتصد بکذرداویم شود * شول روشنالقکه اولکی صف اهلنك یعنی اصحاب توحیدلهٔ حیاتیدر بواحول ودوبین اولنلرلهٔ رنج جانی وفتنه واضحایدرکه مانند خفاش اول روشنالغه طاقت طوتمزلکن احول لکلرکه ازحق ازحق بهدایت ربانی وتعلیم وتربیهٔ مرشد یزدانی کم اوله وهرمرتبه ومقامه اوغرادقجه اکا مقیداولیوب انلردن کذرقیله چونکم یدی یوز حجاب ومرتبه دن کچه اول عین بحر وحدت اولور وکندی تعین موهومیسندن خلاص بولور ومرتبه ده کندیلی وجمیع کثراتی امواج دریا کبی مشاهده قیلور (مثنوی) آتشی کاصلاح آهن بازرست * کی صلاح آبی وسیب ترست * پس استعدادات اولیاوقابلیات اصفیا متفاوت اولدیغنه اشارت ایدوب بیورورلر شول برآتشکه آهنلك ویازرلهٔ اصلاحیدر رقتجن اول آتش تروتازه ایوانك والمانك اصلاحیدر (مثنوی) سیب وآبی خامی دارد خفیف * نه چوآهن تابشی خواهد لطیف) زیراسیب وآبی برخفیف خاملق طوترآهن کبی برلطیف تابش استمز (مثنوی) لیکن آهن رالطیف آن شعلهاست * کوجذوب تابش آن ازدهاست * لکن آهنه اول شعلهلر لطیفدرکه اول آهن ازدرها کبی اولان آتشلك تابش وحرارتی جذوبدر (مثنوی) هست آن آهن فقیر سخت کش * زیرپتك وآتشست اوسرخ وخوش * آهن اول سختکش وریاضتکش فقیردرکه پتك وچکیج وآتشلك آتشنده اوسرخ وخوشدرپتك چکیج معناسنه در (مثنوی) حاجب آتش بودبی واسطه * دردل آتش رودبی رابطه * آهن کبی اولان فقیرآتشلك حاجبی وپرده داری اولورواسطه سزووسیله سزآتشلك ایچنه کیدریعنی آهندن مرادشول ذاتی وانایتی فانی قیلان سختکش درکه زیرپتك بلای یزدانی وآتش تجلیٔ ربانیده اول سرخ رو وخوشخودر اول ففیرحاجب آتش تجلیٔ الهی اولور بلاواسطه وقلب نارعشقه داخل اولور بلا رابطه اماسائر کسان بومرتبه ده دکلدردیمك اولور (مثنوی) بی حجابی آب وفرزندان آب * پختکی زاتش نیابند وخطاب * واسطه دیکی بودیاتابهٔ * همچوپاردرروش پاتابهٔ * یامکانی درمیان تاآن هوا * می شودسوزان ومی آردبما * بی حجاب وواسطه شراب وابك فرزندلری یعنی آبدن نشوونما وحیات بولنلر آتشدن پختلك وخطاب بولمزلر زیراعنصر وفرزندان عنصر حجابسزوواسطه سزآتش تجلیٔ الهیدن پختلك بولمزلر وخطاب طوتمزلر برخوای (وجعلنامن الماء کل شیء حی) آبدن مراد علی طریقة ذکرالجزء وارادة الکل عناصراربعه دروآب رکن اعظم اولدیغیچون آبی ذکرغیرسنی ذکرایلکدن مغنی اولدی وآبدن تولد ایلین اشیایه واسطه بردیك وبارتابه دریعنی آبه وآبدن تولد ایلین اشیایه دیك وباتابه واسطه لازم اولورتاآتشدن دیك وتابه واسطه سیله پختلك بوله مثلا ایاغه یورینکده پاتابه یعنی آیاق باغی لازم اولدیغی کبی آیاق پاتابه واسطه سیله مشیه قادراوله ویاخودمیانده یعنی حرارت وهوامیانده شول برمکان کبی که تااول حرارتدن سوزان اوله واول حرارتی بزه کتوره ایصال قیله بومعنی یمابزه دیمك اوزره دراکر ماعربی اولوب آب معناسنه اولورسه معنی بوله اولورکه یاخود برمکان حرارت اوله که تااول هوا اول مکان حرارتدن سوزان اوله واول حرارتی صوبه کتوره وآتی کرم ایلیه مثلا بیابانلرده بعض آبکیرلرده اولان آبی هوانمسلك حرارتدن کرم اولدقده اکاتأثیرایدوب کرم ایلربودخی وجهدریااورته ده برمکان کرلهٔ تااول هوا آتشدن سوزان وکرم اوله وآتشلك حرارتی جامه ده اولان آبه کتوره جاملرده فوته لرسردکاری محل کیمکه هواوآتشدن کرم اولوب اثواب وفوته لری قوری ایلراکر اول اثوابی واسطه سزآتش اوزره قویه سن یانوب محوونابیدااولوراما آهن واسطه سزآتشلك ایچنه قونوریانمز بلکه آتشله همرنك اولوب نورانیت تحصیل ایلرکذلك عناصراربعه ومواليد ثلاثه بلاواسطة العقول

والنفوس والافلاك آتش تجلئ الهيه دن پخته لك آله مزلر وتربيه بوله مزلر اما فقير وفانى فى الله بويله دكلدر زيرا انك
ديدهٔ شهودنده بالكليه اسباب ووسايط ووسائل محو اولمشدر ووحدت مطلقه ظهوره كلمشدر پس تجلئ الهى
وفيوضات ربانى اول حقدن بلاواسطه الور نته كم بيوررلر (مثنوى) پس فقير انست كو بى واسطست * شعلهارا
باوجودش رابطست * پس دل عالم ويست ايراكه تن * مى رسد از واسطهٔ اين دل بفن * فقير كه برشيئ اوليان فانى
فى الله ديرلر پس فقير فى الحقيقه اول كسه يه ديرلر كه اول فقير واسطه سزد اول فقيرلك وجودنه شعلهلرلك رابطه سى
واردر يعنى شعلهاى تجلئ الهيه انك وجودنه رابطه ومتصلدر پس عند التحقيق دل عالم اول فانى فى الله اولان
فقيردر وعالم برجسد مسواى بلاروح كبيدر زيرا كه تن عالم بودلك واسطه سيله فن وكاره واصل اولور وبو روح اعظمك
فريله انتظام بولور (كما قال القيصرى فى شرح الفصوص ان الحق انما يتجلى لمرأة هذا الكامل فتنعكس الانوار
من قلبه الى العالم فيكون باقيا بوصول ذلك الفيض اليها فادام هذا الانسان موجودا فى العالم فالعالم يكون
بوجوده محفوظا (مثنوى) دل نباشد تن چه داند كفت وكو * دل نجويد تن چه داند جست وجو * اكر دل اوليه
بدن كفت وكويى نه بيلور اكردل طالب اوليه وبرنسنه بى مراد ايليه تن جست وجويى نه بيلور كذلك قلب عالم اولان
فقير كامل وقطب فاضل اولسه اكر عالم واكر آدم حقه متعلق اولان كفت وكويى نه بيلور وحقيقته منسوب اولان
جست وجويى نيجه قيلوردى والحاصل خليفه سزر عايا قائم اولمز واحوال عالم انتظام بولمز جمله نك وجودى خليفهٔ
خدا اولان كاملك باطنيله قائم اولديغنه عرفانك شك وكمانى يوقدر (مثنوى) پس نظر كاه شعاع ان اهنست *
پس نظر كاه خدادل فى تنست * پس شعاعك نظر كاهى اول آهندر كه مراد فقير حقيقى اولان ولى كاملدر
پس خدانك نظر كاهى دل درتن دكلدر دلدن مراد عالمك قلبى اولان ولى وتندن مراد صور عالمدر حق تعالينك
نظرى اول مركز دائرهٔ جهان اولان ولى كامله دربدن مشابه سنده اولان عالمه آنك واسطه سيله تجلى ايلر (مثنوى)
بازاين دلهاى جزوى چون تنست * بادل صاحب دلى كو معدنست * كيربو جزوى دلارتن كبيدر شول
برصاحبدلك دلنه نسبتله كه اومعدندر يعنى قلوب خلايق تن حكمنده درشول صاحبدلك قلبنه نسبتله كه اول
صاحبدل معدن اسرار الهى ومنبع انوار ربانيدر بوقدر قلوب انسانى انك فيض ونورانيتيله زنده ومنوردر
مثنوى) پس مثال وشرح خواهد اين كلام * ليك ترسم تا نلغزد دوهم عام * تانكردد نيكويى برمابدى * اين كه كفتم
(هم نبد جز بخودى * پاى كژرا كفش كژ بهتر بود * مركدارا دستكه بردر بود * برموجب حديث شريف (نحن
معاشر الانبياء امرنا ان ننزل الناس منازلهم ونكلم الناس على قدر عقولهم) طريقت ورثاى انبيا دخى بودركه
هركسك عقلى يتدكيكى بردن سويلرلر الا بخودلق حالنده دكلدر اكر بركسه نك معيار عقلنك ومقدار فهمندن
زياده سوزسويلسك (المرء عدو لما جهل) مقتضاسنجه انكارا يلمكدن خالى اولمز (كما قال فى الاحياء ولذا قال بعض
المشايخ كل الكل عبد بمعيار عقله وزن بميزان عمله حتى يشبع بمقالك ولا يشكرلك) بواجلدن حضرت خداوندكار
بيوررلر كه بوكلام چوق مثال وشرح استرلكن قورقرم شرح ايلكه تاعوامك وهم وفهمى طاينمه زيرا بومحل
مزالق افهام عوامدر تاكم بزم ايلوكزبدلك اوليه يعنى ارشاد انام وهدايت عوام ايچون سويلديكمز وشرح ايلديكمز
سبب ضلالت اوليه ونيجه ضعيف الذهن اولان كژ فهملرى ملحد قيليمه بومقدار سوزكه ديدم هم بيخودلقدن
غيرى دكل ايدى يعنى بواسرار وحقايقيكه نقل ايلدم مجرد كندى اختيارمله ديدم بلكه بيخودوبى اختيار
ارادت الهيه ايله سويلدم ديمك اولور پس پاى كژه كفش كژ بهتر اولور يعنى فهم كژه بحكم مرتبه كلام كژ سويلمك
تفهيمايله بهتر اولور زيرا تحقيقا كدا وبى نوانك دستكاهى يعنى قدرتى قيوا وزره اولورا كدرون خانه دن وصدر سرادن
سويلمك لايق دكلدر زيرا جواهر كلمانى نامحل پيره اضاعه ايلمكدر (امتحان كردن پادشاه ان دوغلام را كه
نوخريده بود (مثنوى) پادشاهى دوغلام ارزان خريد * بايكى زان دو سخن كفت وشنيد * پرپادشاه اوجوز ايكى
غلام صاتون آلدى اول ايكى غلامدن برينه پادشاه سوز سويلدى وآندن سوزاشتدى (مثنوى) يافتيش زيرلك
دل وشيرين جواب * ازلب شكر چه زايد شكر آب * پادشاه اول غلامك برينى زيرلك دل وشيرين جواب بولدى شكرلك
لبندن نه طوغر شكر صويى طوغر يعنى (كل شئ من المليح مليح) فحواسنجه مليح اولان شكر لبدن صدور ايلين
كلام دخى مليح وشيرين اولور (مثنوى) آدمى مخفيست در زير زبان * اين زبان پرده ست بردركاه جان * آدمى لسان
التنده مخفى در (كما قال عليه السلام المرء مخفى تحت لسانه) بوزبان جانك دركاهى اوزره پرده درتنه كم پرده رفع
اولمسه وراى حجابده اولان اشيا واسرار عيانه كلمز كذلك دهان ايچنده لسان ترجمان اولمسه وكشف استار
باطن قياسه جانك اسرارى ظهوره كلمز وخانه سنده نهان اولان كسه نك معلومى اولمز (مثنوى) چون كه بادى پرده را

درهم كشيد * سر صحن خانه شد برما پديد * مثلا چونكم بربل پرده يى بربره چكه خانه نك صحنلنك سرى بزه آشكاره
اولدى كذلك چون لسان پرده سنى نفس بادى كشاده قيلسه وصاحب زبان اولان كسه متكلم اولسه آنك
خانهٔ جانلنك سرى بزه ظاهر اولور وعارف اولان آنك كلامندن درونده اولان اسرارينه استدلال وانتقال قيلور (مى)
كاندران خانه كهر يا كند مست * كنج زر يا جمله مار وكژدمست * كه اول خانه ده كهرمى يا بغدادى مى واردر التون
كنجى ميدر يا خود جمله يلان وعقرب ميدر يعنى اخلاق طيبه وعقايد مقبوله مى واردر ويا خود اخلاق ذميمه وعقايد
فاسده مى واردر صاحب معرفت اولانك معلومى اولور (مثنوى) يادر وكنجست وماريى بركران * زانكه نبود كنج زر
بى پاسبان * ياخود اول خانهٔ دله كنجمى واردر كه آنك كازنده برمار اوله زيرا كه التون كنجى پاسبانسز اولمز يعنى عارف
وعاقل اولان متكلمك كلامندن درونده اولان احوالنه استدلال ايلركه اول متكلمك خانهٔ قلبنده خزينهٔ معارف
واسرار اولوب انك حفظى وحراستى ايچون نفس امارهء صفتلرندن برمارى اكاطلسم قيلمشدر واول واسطه ايله خزينهٔ
اسرارى ساتراولمشدر زيرا كه التون كنجى پاسبانسز اولمز پس بنه حصه بياتندن قصه بياتنه رجوع ايدوب بيورر (مى
بى تأمل اوسخن كفتى چنان * كز پس پانصد تأمل ديكران * اول غلام فكرسز وتأملسز انجلين سوزسو يلردى كه
غير بلر اول سوزى بشيوز تأملدن صكره سو يلردى (مثنوى) كفتى دريا طنش دريا ستى * جمله دريا كوهر كويا ستى *
ديد كه اول غلامك باطننده دريا وارايدى جمله دريا سو يليجى كوهر ايدى يعنى جميع دريا سر تاپا كويا كوهر كويا ايدى
(مثنوى) نور هر كوهر كزو تابان شدى * حق وباطل را زهم فرقان شدى * هر كوهرلك نوريكه اول كوهردن تابان
اوليدى حق وباطلدن اول كوهردن فرقان اولوردى كوهردن مراد جوهر كلام اولور يعنى هر جوهر كلامك نوريكه اول
كلامدن تابان وظاهر اوليدى انداق حق وباطله عظيم فرق حاصل اولوردى بومعناده نخى جائزدركه دينه هر جوهر
كلامك نوريكه اول غلامدن ظاهر اوليدى حق وباطلدن اول غلامدن فرق وتميز ايلمك اولوردى (مثنوى) نور فرقان
فرق كردى بهرما * ذره ذره حق وباطل راجدا * نته كم فرقانك نورى بزدن اوترى فرق ايلدى حق وباطلى برى
برندن ذره ذره جدا ايلدى فرقان قرأن عظيمك اسميدر (كما قال ابن الاثير الفرقان من اسماء القرأن لانه يفرق بين الحق
والباطل والحلال والحرام يقال فرقت بين الشيئين فرقا وفرقانا) ومنه الحديث (قال عليه السلام انا محمد فرق
بين الناس اى بين المؤمنين والكافرين بتصديقه وتكذيبه) ومنه الحديث (فى صفته عليه السلام قال ان اسمى
فى الكتب السالفة الفارقليطا اى يفرق بين الحق والباطل كذا فى النهاية (مثنوى) نور كوهر نور چشم ماشدى *
هم جواب وهم سؤال ازمابدى * اول كوهرلك نورى بزم كوزمزلك نورى اوليدى هم سؤال وهم جواب بزدن
اولوردى يعنى وحدت بين وحقيقت آيين اولان عقل كل كوهرينك نورى اكر بزم چشم قلمزلك نورى اوليدى
هم سؤال وجواب بزم حقيقتمزدن اولوردى وسائل ومجيب نفس واحد حكمن بولوردى ووحدت ظهوره كلوب
وتفرقه برطرف اولوب فرقان عين قرأن اولوردى (مثنوى) چشم كژ كردى دو ديدى قرص ماه * چون سؤالست
اين نظر در اشتباه * راست كرد آن چشم را در ماهتاب * تا يكى بينى نومه را نك جواب * بيت اولده مصرع اول ماقبلنده
اولان مصرع ثانيده حرف استدراك تقديرا ولنمغله مستدرلك اولور مصرع ثانى مصرع اولده دو ديدى لفظنه
علت منزله سنده اولور تقدير معنى بودركه اكر نور جوهر حقيقت انسانى يه بزم چشم دلمزه نور اوليدى هم سؤال وهم
جواب بزم حقيقتمزدن حاصل اوليدى لكن سن اى بى يقين چشم باطنك كژ ايلدلك انكچون ايكى كوردلك قرص ماه
حقيقى يى وقرص ماه حقيقت انسانيه نى كه اول عقل كل وحقيقت محمديه ديد كاريدر انكچون ايكى كوردلك ماه حقيقتى كه
سؤال كبيدر يونظر حالت اشتباه وشكوكده زيرا سؤال شبهه دن حاصل اولور نته كم جواب يقين وراست بيلكدن حاصل
اولور ويت ثانى بومعنايه دلالت قيلور ماهتابده چشمك راست ايله تابركوره سن آيى اشته جواب يعنى راست ايله سن
چشم باطنكى نور توحيد ايله اى ناظر ماهتاب اولان حقيقت بيلمك نظر ده اولان اشتباهى دفع ايلر نته كم سؤالده اولان
اشتباهى جواب دفع ايلر (مثنوى) فكرتت راراست كن نيكو نكر * هست آن فكرت شعاع آن كهر *
فكرتت كه كژ مبين نيكو نكر * هست هم نور وشعاع آن كهر * فكركى راست ايله اونظر قيل سنك اول فكرتك اول
كهرلك شعاع وپرتويدر سنك قوت فكريلك كه بعض امور مجهوله نك بيلمسى ايچون برآلتدر اكر كورمه اونظر
قيل هم اول كوهرلك نور وشعاعى اولدى يعنى هم نور وشعاع اول برجوهر انسانيه وحقيقت محمديه اولديكه
قوت فكريه نك حقيقتنه نظر اولنسه شعاع اول جوهر عقل كل اولديغنه اشتباه يوقدر (مثنوى) هر جوابى
كان زكوش آيد بدل * چشم كفت ازمن شنو انرا بهل * هر برجوابكه اول جواب كوشدن دله كلور يعنى
هر مشكلكشا اولان جواب كه قولق جانبندن كوكله كلور وكوكل اول قولقدن كوكله كلان جوابله متسلى اولور اول

جواب باصوابی فی الحقیقه بصر بصیرت دیدی بندن ایشت اول کوشی قوکه اول چشم باطنه برآلتدر یعنی هرنقدر
علوم یقینیه واریسه که اول دافع مشکلات ورافع شبهاتدر آنی چشم باطن کوردی ولسان واسطه سیله
کوش سائله ایرکوردی وکوشدن قلبه کلدی ومشکلن حل قیلدی پس من حیث الحقیقه اول جوابی چشم باطن
قائل اولدی (مثنوی) کوش دلا لست وچشم اهل وصال * چشم صاحب حال وکوش اصحاب قال * کوش دلالدر
وچشم اهل وصالدر یعنی کوش دلال علوم یقینیه در وچشم باطن اهل وصالدر وبو معنی دخی جائزدرکه
کوش منزله سنده اولان علمادلال علوم یقینیه در وچشم منزله سنده اولان عرفا واولیا اهل وصالدر یعنی چشم که
ارباب مشاهده دن عبارتدر هر بری صاحب حالدر وکوش که سمعله علوم استفاده ایدلین کسه لره اشارتدر انلر
اصحاب قیل وقالدر پس بو کوش منزله سنده قالنلرك ودیده مرتبه سنه ایرنلرك مقامه لرینك دخی خاصه سن بزه اعلام
ایدوب بیوررلر (مثنوی) درشنود کوش تبدیل صفات * درعیان دیدها تبدیل ذات * کوشك استماعنده
صفاتك تبدیلی واردر چشملرك عیانده تبدیل ذات واردر یعنی کوشك استماعی مرتبه سنده تبدیل صفات
واردر مثلا برکسه غضبله وعدم عفوله وسائر یله متصف ایدی (والکاظمین الغیظ والعافین عن الناس والله یحب
المحسنین) کلامن ایشتدی وانکله ایش ایتدی کظم غیظ وعفو واحسانله متصف اولدی ودخی برکسه بخیل
ایدی (ومن یوق شح نفسه فاولئك هم المفلحون) آیتن ایشتدی وبخیل وشحیح اولمقدن حذر ایلدی متقی اولدی
(ومثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله) قولی استماع ایلدی وموجبیله عمل قیلدی سخی ومنفق اولدی ماحصل
هربر آیت وحدیثی وکلمات مشایخی کوش ایدوب وآنکله عمل قیلدقده اخلاق ذمیمه سی اخلاق حمیده یه مبدل
اولوپ بوجهتدن شنود کوش مرتبه سنده تبدیل ذات واردید کلرینه مثال اولدرکه برکسه (لن براحد کم ربه
حتی یموت) حدیثنك فحواسنجه اولمیجه ریسنی کورمز وتبدیل ذات قیلمیجه مشاهده وجود مطلق قیلماز البته
رؤیت ومعاینه تبدیل ذات بشریه یی مستلزمدر زیرا انشاء عنصریه نك تجلی ذاتنه ورؤیت جمال وجود مطلقه
مع بقیة الوجود طاقتی یوقدر (فلما تجلی ربه للجبل جعله دکا وخر موسی صعقا) آیتنك فحواسنجه کورکه حضرت
موسی علیه السلام اول تجلی وقتنده مغشی علیه دوشوب وجود بشریه سی فنایه وبیخودلکه مبدل اولدی پس
صحوه کلدکده جناب حقی مع بقاء ذات البشریه معاینه قیلدقدن (سبحانك تبت الیك) دیمکله تنزیه قیلدی
وبلا تبدیل ذات بشریت اولان رؤیتدن تائب اولدی پس بیلدرین کورنلر اولاموت اختیار یله اولنلر وکندیلرینی ذات
حقده فانی قیلنلر وتبدیل ذات بشریت ایتمکله ابدال مرتبه سن بولنلردر پس مع الغیریة وذات البشریته معاینهٔ
ذات الهیه محال اولدیغی ایچون عارفان حقیقت (لا یری الله الا الله) دیدیلر ومشاهدهٔ حقیقت ایدنلرینه رؤیتی
حقله مشاهده ایلدکلرینه اقرار وشهادت ایدوب (رأیت ربی فقال من انت قلت انت) قولنی بومعنایه
تصدیق ایچون ادا ایلدیلر پس اهل شهودلرك دیده لری معاینهٔ حضرت ذات ربوبیت ایلدکده ذات موهومیت وانانیت
عارضیه لری فنایه مبدل اولوب وحقیقت مطلقه ظهوره کلوب مع نور الوحدة المطلقه معاینهٔ وحدت الهیه ووجود
ربانیه قیلدقلری اهله بغایت واضح ومعلوم وناأهله مجهول ونامفهوم درانکچون بومحلی چوق کسه فهم ایده میوب
وعند المعاینه تبدیل ذات ایلمك نه دیمکدر بیله میوب مشربنه مناسب معنایه ومذهبنه موافق فحوایه ذاهب
اولمشدر لکن مشرب تحقیقدن خارج وجادهٔ توفیقدن بیرون اولدقلری ادنی مرتبه عرفانی اولدره عیان وبیاندر
قافهم نته کم بویتك مصرع اولیله تبدیل صفاته ومصرع ثانیسیله ذاته اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) زآتش
ازعلت یقین شد از سخن * پختکی جودر یقین منزل مکن * زآتش متعلقدر مصرع ثانیده اولان پختکی جویه
وازسخن یقین شددن تمیزدرای من حیث الکلام دیمکدر وزآتش قرینه سیله یقین شددنصکره برمفعول به تقدیر
اولنورکه اول یقین شد باتش دیمکدر ونقدیر معنای بیت بودرکه ای طالب حق اگرسنك عملك آتشه سخن وکلام
جهتندن یقین اولدیسه آتشدن پختهلك دیله علم الیقینده منزل ایلمه یلکل که عند المشایخ یقین اوچ قسمدر علم
الیقین وعین الیقین وحق الیقیندر وبو اوچ نوع یقینك مثالی مثلا اولدرکه برآتش طالبی اولان کسه برمنزلده
اولسه که آنده آتش کورمسه پس برمعتمد علیه مرشد صادق اول طالبه دیسه که ای طالب نارفلان مقامده
نار برانوار اوردرین اندن اخبار ایلدم وصحیح سویلدم پس بومرشد صادقك کلامی جهتندن اول طالبك آتشه علمی
یقین اولمسنه علم الیقین دیرلر بعده اول طالب اول مقامه سفر ایدوب واروب اندهرأی العین اول ناری کورمسنه
عین الیقین واول ناره داخل اولوب کندی یی پخته وسوزان قیلمسنه حق الیقین دیرلر پس علم الیقین مرتبه سنده
تبدیل صفات واردرکه اوجهلك علمه مبدل اولمسیدر وحق الیقین مرتبه سنده تبدیل ذات بشریه واردرکه

اول خاملق کیدوب آتش تجلی الهیه دن پخته اولوب ونار عشق ربانیه ایله کندینی سوزان قیلوب ذاتنی رنك تجلی آتش
الهیه وانوار ربانیه یه مبدل قیلدقدرپس عین الیقین وحق الیقین مرتبه سنه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) تانسوزی
نیست آن عین الیقین * این یقین خواهی درآتش درنشین * تاآتش تجلی یه یانمیه سن ونار عشق ایچره پخته اولمیه سن
اول عین الیقین دکلدر یعنی نفس یقین اولان رؤیت ومشاهده دکلدر بو یقینی استرایسك عشق آتشنده اوتور یعنی اکر
بومرتبه یقین استرایسك آتش عشق الهی ایچره اوتوروکندینی حق الیقین مرتبه سنه یتوروب تامشاهدهٔ حقیقت
حاصل اوله (کما قال ابن الفارض (بیت) اسافر من علم الیقین لعینه * الی حقه حیث الحقیقة رحلتی (مثنوی) کوش
چون نافذ بود دیده مشود * ورنه قل در کوش پیچیده شود * برموجب حدیث شریف اساس کل خیر حسن الاستماع
یقین برکوش حسن استماع قیله وحقایق معنایه نافذ واصل اوله دیده اولور ومشاهدهٔ حقیقت قیلور وبصر مرتبه سن
بولور والا کرحقایق معنایه نافذ اولمیه وحسن استماع ایله استماع قیلمیه قول کوشده پیچیده اولور ودرونه کرمیوب
پرونده قالور پس بصر بصیرت کشاده اولمیوب مشاهدهٔ اسرار الهیه دن محروم اولور (قال الله تعالی ان فی ذلك
لذکری لمن کان له قلب او القی السمع وهو شهید) وقال الله تعالی فبشر عبادی الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه
اولئك الذین هداهم الله واولئك هم اولوالالباب (مثنوی) این سخن پایان ندارد باز کرد * تاکه شه بااین علامانش چه کرد
بوسوزکه مراد معارف الهیه درپایان ونهایت طوی تمز حکایته رجوع ایله تاکه شاه کندینك اول غلامله
نه ایلدی وآنلره نه سویلدی (براه کردن شاه یکی رازان دوغلام وپرسیدن ازین دیکر (مثنوی) آن غلامك را
چودید اهل ذکا * آن ذکررا کرد اشارت که بیا * پادشاه چون اول غلام حکمی ذکا وادراکلی کوردی اول بریسنه
اشارت ایلدیکه کل (مثنوی) کاف رحمت کفتمش تصغیر نیست * جذبهٔ فرزندکم تحقیر نیست * بویت سؤال
مقدره جوابدرکان پرسائل دیرکه اول عالم ودانا اولان غلامه غلامك دیو تصغیر ایله ایراد ایلدیکز تصغیر وتحقیر عالم
خود نوعا برکناهدر پس وجه ندر بیوررلرکه کاف مرحمت دیدم اکا تصغیر دکلدر نته کم دده اوغلنه فرزندکم دیر
یعنی اوغلنجغم دیو ترحم قیلوب تحقیر دکلدر نته کم صیغهٔ تصغیر ایجون یعنی تصغیر تحقیر ایچون کلور ترحم
معناسن دخی ادا قیلور (کما وقع فی القرآن یاابتی لاتقصص رؤیاك علی اخوتك) وقال ابراهیم لاسمعیل یابنی انی اری
فی المنام انی اذبحك) بوصیغه لرترحم ایچوندر (مثنوی) چون بیامد آن دوم در پیش شاه * بود اوکنده دهان
دندان سیاه * چونکه اول اینکنی غلام شاهك فتنه کادی اول غلام قوقش آغزلوسیاه دیشلو ایدی (مثنوی)
کرچه شه ناخوش شد از کفتار او * جست وجویی کردهم زاسرار او * اکرچه پادشاه انك کفتارندن ناخوش
ویحضور اولدی اول غلامك اسرارندن هم برنوع جست وجو ایلدی (مثنوی) کفت بااین شکل واین کنده دهان
دوربنشین لیك زان سوتر مران * پادشاه اول غلامه ایتدی بوشکل ایله وبو آغزقوقوسیله ایراق اوتور ایکن
اول جانبرك سورمه یعنی اول مکاندن اوترك کتمه یعنی آغزك قوقوسی کلمك مرتبه ده طوروب اندن اوته کتمه
دیدی (مثنوی) که تواهل نامه ورقعه بدی * فی جلیس ویاروهم بقعه بدی * شمعی مرحوم بویله زیراسن نامه
ورقعه نك اهلی اولدك یعنی سنکله ایراقدن سویلشمك کرکدر مصاحب ویاروهمخانه اولدك یعنی لایق کلدرکه
سن بکاقرین ودوست وهم حجره اولاسن دعشدر لکن سباق وسیاقه مناسب دکلدر سباق وسیاقه مناسب
اولان معنی بودرکه دینه اول جانبدن اوترك کتمه زیرا کاهل نامه ورقعه اولورسن بمثل جلیس ویاروهم بقعه اولسن
مصرع اول علتدر زان سوتر مران لفظنه بوندهٔ تعریض واردر حضور شاه حقیقتدن دور اولنلرك اهل کتاب ورقعه
اولمسنه وانلرجناب حقله معامله ومکالمه یی کتب ورقاع واسطه سیله قیلمسنه (مثنوی) تاعلاج آن دهان تو کنیم
تو حبیب وما طبیب پرفنیم * تاسنك اول دهانکه علاج ایده لم سن حبیب وخوبسن وبزپرفن وحاذق طبیبز
(مثنوی) بهرکیکی نوکلمی سوختن * نیست لایق از تودیده دوختن * مثلا پرده دن اوتری بریکی کلمی یاقق لایق
دکلدر همچنان سندن کوزدیکمك یعنی سندن اعراض ایدوب اغماض عین ایلمك لایق ومناسب دکلدر پرده دن
اوتری بریکی کلمی یاقق لایق اولدیغی کبی (مثنوی) باهمه بنشین دوسه دستان بکو * تابیینم صورت عقلت نکو *
بودوکلی عیبکله بیله اوتوراکی اوچ حکایه سویله وماجرا واحوالکی نقل ایله تاکم سنك عقلكك صورتی نیکو کورم
یعنی سنك عقلكك مرتبه سنی تمام کما ینبغی بیلم دیدی (مثنوی) آن یکی راپس فرستاد او بکار * سوی حمامی که
روخود را بخار * پس پادشاه اول ذکی غلامی ایشه کوندردی برحمام جانبنه بویله دیوکه یوری کندیکی
قاشی ودرن ووسخدن کندینی پاك ایله دیدی ووجودنی تطهیر ایلمکه رمز واشارت ایلدی (مثنوی)
وین ذکررا کفت خه توزیرکی * صد غلامی در حقیقت فی یکی * بو برغلامه پادشاه خطاب ایدوب دیدی آفرین سن

زیرکسن حقیقتده یوز غلامسن برغلام دکلسن (مثنوی) آن نه که خواجه تاش نوغمود * ازتومارا سردمی کرد
آن حسود * اول دکلسن کسنك خواجه تاشك کوستردی یعنی سنك حقکده قدح ومذمت ایدوب وافرعیوب
وذنوبکی سو یلدی اول حسود برزی سندن اووجهله سردایلدی اول غلام سنك حقکده (مثنوی) کفت
اودزدوکژست وکژنشین * حیز ونامرد وخبیثست وخبین * ایتدیکه اودزدرواکری اوتریجیدر حیز ونامرد
وخبیث وخبیندرخبین بونده دنی وابترمعناسنه در بعض نسخده نجس ونامرد وچنانست وچنین واقعدر معنی
نجس ونامرد دروانجلین وبونجلیمندر دیمك اولور (مثنوی) کفت پیوسته بدست اوراستکو * راستکویی
من ندیدستم چواو * پادشاه حضورنده مخاطب اولان غلام پادشاهه بووجهله آغز آچوب کلام ایلیوب
دیدیکه پادشاهم اول غلام پیوسته راستکو اولمشدر یعنی علی الدوام طوغری سویلیجی اولمشدر بن انجلین
بوراستکوی کورمشم (مثنوی) راستکویی درنهادش خلقتیست * هرچه کویدمن نکویم آن تهیست *
راستکو یلك انك طبعنده خلقی وجبلیدوهرنه دیرسه بن دیمزم که اول خالی وعبثدر (م) کژندانم آن تکواندیش را *
متهم دارم وجودخویش را * اول ایوفکرلویا کری بیلرم وکژا کلمزم کندی وجودمی متهم طوتمکه اول غلامی متهم
قیلمزم (مثنوی) باشد اودرمن بینند عیبها * من نبینم در وجود خودشها * اوله که اول غلام بنده عیبلر کوره
یعنی احتمالدرکه اول رفیق اولان غلام بنم وجودمده نیچه قبایح مشاهده قیله ای پادشاه بن اول عیوب وقبایحی
کندی وجودمده کورمیم دیدی (مثنوی) هرکسی کرعیب خوددیدی زپیش * کی بدی فارغ وی ازاصلاح خویش
هر برکسه اکرکندی عیبنی اولدن کوردی عیوب ناسه نظر قیلمزدی یعنی مقدم کندی قباحتنه مطلع اولیدی اول
کسه کندینك اصلاحندن وعیوبندن بکن فارغ اولوردی یعنی فارغ اولمزدی (مثنوی) غافلندن این خلق ازخودای پدر
لاجرم کویند عیب همدکر * ای پدر بوخلق کندیلرندن غافلدر اول سببدن بری برینك عیبنی سویلرلر (مثنوی)
من نبینم روی خودرا ای ثمن * من ببینم روی تو توروی من * ای ثمن بن کندی یوزمی کورمزم یعنی ای عابد صنم
بوجمله یه معلومدرکه بن کندی یوزمی کورمزم بن سنك یوزینی کورورم سن بنم یوزمی کوررسن (مثنوی) انکسی که
اوببیند روی خویش * نوراوازنورخلقانست بیش * اول برکسه که اوکندینك یوزنی کوررمعنی کندی ذاتنی
کوررو جمیع احوال واوصافنه نظرایرکوررانك نوری خلایقك نورندن زیاده درکه اول ناظر بنورالله اولان عارف
واصلدر (مثنوی) کرنمیردیدا وباقی بود * زانکه دیدش دید خلاقی بود * اول کسه اکراوله انك کورمسی باقی اولور
زیرا که انك کورمسی خلاقه منسوب اولان کورمکدر پس خدایه منسوب اولان اوصافه فنا کلمز (مثنوی)
نورحسی نبود آن نوری که او * روی خود محسوس بیند پیش رو * حسه منسوب اولان نوراولمزاول برنورکه اوکندینك
یوزنی محسوس وآشکاره کوره یوزینك اوکنده یعنی نورحسی دکلدرشول برنورکه انك صاحبی کندی ذاتی
وصفاتنی اول نورله آشکاره مشاهده قیله کندی قتنده وغیرینك تعریف وتعلیمنه محتاج اولمیه (مثنوی) کفتا کنون
عیبهای اوبکو * آنچنانکه اوبکفت آن عیب تو * پادشاه اول غلامه ایتدی الآن اول غلامك عیبلرنی سویله
انجلین که اول غلام سنك عیبکدن سویلدی (مثنوی) تابدانم که توغمخوارمنی * کنخدای ملکت کارمنی *
تابیلمکه سن بنم یاروغمخوارمسن بنم ملکت وکارمك کنخدامسی ووکیلیسن (مثنوی) کفت ای شه من
بکویم عیبهاش * کرچه شست اومرا خوش خواجه تاشدر * یوغلام ایتدی ای پادشاه بن اول غلامك عیبلرنی
دییم اکرچه اول غلام بکاخوش ونافع خواجه تاشدر (مثنوی) عیب اومهر ووفاومردمی * عیب اوصدق وذکا
وهمدمی * کترین عیبش جوانمردی وداد * آن جوانمردی که جانراهم بداد * اول غلام کنده دهان وپاکیزه جنان
اول غلام علیم اللسانه غائبانه مدح وثنا قیلدقدنصکره پادشاه جهانه دیدیکه پادشاهم اول غلامك عیبی
محبت ووفاومردملکدراول غلامك عیبی صدق وزیرکلك وهمدملکدرانك کترین عیبی جوانمردلك وعدلدراول
برجوانمرددرکه جانی دخی ویردی یعنی اول مرتبه جوانمردلك که جان دخی ویردی وبذل قیلدی بوایات
شریفه ده محسنات بدیعیه دن مدح بمایشبه الذم وارد رکقول النابغة (بیت) فلاعیب فیهم غیران سیوفهم *
بهن فلول من قراع الکتائب * یعنی ممدوح اولان قومده هیچ عیب یوقدربونلرك تحقیقاسیوفی مضاربهٔ جیوشدن
اندرده کسوردن غیری عیب یوقدرديمکدر یعنی مضاربهٔ جیوشدن سیفلك فلولی اکرعیب ایسه سندن اول
قومه عیب اثبات ایله سن بوسیفلك مضاربهٔ اعدادن کسوری عیب اولق محالدر زیرا کمال شجاعتدن کنایه در
کذلك مهروووفاوصدق وصفانك عیب اولمسی محالدر پس کترین عیبی جوانمردی وداددیمکلرنده نکته بودرکه
(حسنات الابرارسیئات المقربین) فحواسنجه کویابوخصال حمیده انك علوشانته نسبت عیب منزله سنده در

وارقیا

وارقیاس ایله انك شان شریفی نه مرتبه دردیمکی اشعار ایلر (مثنوی) صند هزاران جان خدا کرده بدید *
چه جوانمردی بود کار اندید * وربدیدی کی بجان بخلش بدی * بهر یك جان کی چنین غمکین شدی * بوایاتك ماقبلنه
مناسبتی اولدرکه بیورمشلردیکه اول مرتبه جوانمرد ایدیکه جان دخی ویردی وخدای متعال انك مکافاتده
صدهزاران جان بدید وآشکاره ایلمشدر نیچه جوانمردلك ممکن اولوبرکسه که اول برجان مقامنده صدهزار
معوض اولان جانی کورمیه واکرکوریدی بقین جان ویرمکه بخیل اولوردی برجان ایچون بقین بویله غمکین اولوردی
(مثنوی) برلب جوبخیل آب انرابود * کوزجوی آب نابینا بود * مثلاب جوده بخل آب اول کسه یه اولورکه
اول کسه آب جودن نابینا اوله محققدرکه خلف وعوضه متیقن اولان کسه متاع وعرضن بودنیاده جودایلر (کما قال
علیه السلام من تیقن بالخلف جاد فی السلف) (مثنوی) کفت سغامبرکه هرکه ازیقین * داندا وپاداش خوددریوم دین *
حضرت پیغمبرعلیه السلام ایندی که هرکیم که یقیندن اول کسه یه یوم دینده اولان کندینك جزاوعوضنی بیله
یعنی دنیاده بذل ایلدیکی شیئه یوم قیامتده اضعاف ومضاعف اجراوله جغنه متیقن اوله (مثنوی) که یکی راده عوض
می آیدش * هرزمان جودد کرکون زایدش * که برایچون اکااون عوض کلور یعنی برمبذول اولان شئ ایچون
ادنی مرتبه اکااون عوض کله جکن بیلسه ومتیقن اولسه هرزمان اکابردلو جود طوغروهردمده مالك اولدیغی
شیئی فی سبیل الله بذل وانفاق ایلمکه سعی ایلردی (مثنوی) جودجمله ازعوضهادیدنست * پس عوض دیدن
ضدترسیدنست * جمله اهل سخالك جودی عوضلر کورمکدندر پس عوض کورمك خوفك ضدیدریعنی
بذل وانفاق ایلدیکی شیئك اضعاف ومضاعف عوضنی مشاهده قیلمق آنك زوالندن وتلف اولمسندن خوف ایلمك
ضدیدرکه اهل جودلك قلبنده خوف تلف قالمامشدر (مثنوی) بخیل نادیدن بوداعواض را * شاددارد
دیددرخواض را * بخل عوضلری کورمکدر برکسه بذل ایلدیکی ماله عوضلری مشاهده ایلمسه بخیل وممسك
اولورا کرآنك مقابله سنده نیچه اعواض مشاهده ایلسه بذل وانفاق ایلکده شادومسروراولورنته کم خواضی دری
کورمك شادطوتر خواض غواص معناسنه درپایه غوص ایلیوب دروجواهراخراج ایلین کسه یی اولادری
کورمك شادومسروراولملاحظه ایله دریایه غوص ایلمك اکاسهل کلور (مثنوی) پس بعالم هیچ کس نبود
بخیل * زانکه کس چیزی نبازد بی بدیل * پس عالمده هیچ کسه بخیل اولمززیرا که کسه بذل وعوضسز برشئ بذل وفدا
ایلز بخیل اولدرکه ماله زیاده محبت ایلدیکندن آنی امساك ایلیه ومالی امساك ایلمسی اندن اعلا واولی برشئ
کورمك شادومسروراولملاحظه ایله دریایه غوص ایلمك اکاسهل کلور (مثنوی) پس بعالم هیچ کس نبود
بخیل * زانکه کس چیزی نبازد بی بدیل * پس عالمده هیچ کسه بخیل اولمززیرا که کسه بذل وعوضسز برشئ بذل وفدا
ایلز بخیل اولدرکه ماله زیاده محبت ایلدیکندن آنی امساك ایلیه ومالی امساك ایلمسی اندن اعلا واولی برشئ
کورمك شادطوتر خواض غواص معناسنه درپایه غوص ایلیوب دروجواهراخراج ایلین کسه یی اولادری

یارکی مدح ایلمکلکده دلیرلك ویهادرلق ایله کندی مدحی انك مدحی ضمننده کتورمه (مثنوی) زانکه من
درامتحان آرم ورا * شرمساری آیدت درماورا * زیرا که من اول غلامی امتحانه کتوررم سکا حیا وشرمساری کلور
ماوراده یعنی اکرانك حقنده ایلدیکك مدحلك خلافی واقع اولورسه شمدیکی وقتلك وراسنده اولان وقت وزمانده
سکا صکره شرم وحیا کلور دیمك اولور (قسم غلام درصدق ووفای یارخود ازظهارت ظن خود (مثنوی) کفت
فی والله وبالله العظیم * مالك الملك ورحمان ورحیم * چونکه پادشاه بوغلامه سن یارکلك مدحی ضمننده کندی مدحلك
ایلرسن وآنی وقایه ورو پوش ایدوب کندی حسب حالکی سویلرسن دیدی وکندوبی بواسلوب اوزره مدح ایلرلرسه هم
ایلدی لازم کلدیکه اول غلام کندینك صدق وخلوصینی واول غلام واسطه سیله کندی نفسینی مدح ایلك مراد
قیلدیغی ذات وصفات حقه قسم ایلمکله اعلام وافهام ایلیه پس بوکونه قسم ایلیوب دیدی والله وبالله العظیم اویله
الله که جمله ملکك مالکیدرودخی رحمان ورحیم حقیچون اول غلامی مدح ایلمکدن مرادم کندی نفسمی مدح ایلمك
دکلدر (مثنوی) آن خدایی که فرستاد انبیا * نه بحاجت بل بفضل وکبریا * قسم ایلدیکم خدا اول برخدادرکه
عبادنه انبیا کوندردی حاجت سبیله کوندرمدی بلکه فضل وکبریا سیله کوندردی یعنی حق تعالی خلقی ارشاد
وهدایت ایلمکده عاجزاولوب پس انبیایه محتاج اولوب اول احتیاج سبیله خلقه انلری ارسال ایلدی بلکه مطلقا
فضل وکبریاسنك اقتضاسیله ارسال ایلدیکه انبیایی خلقه کوندرمسی مجردانلره انعام واحسان ایچوندر (مثنوی
آن خداوندی که ازخالص ذلیل * آفرید اوشهسواران جلیل * اول الله برخداوندرکه خواروذلیل خاکدن اول
خداوندشهسواران جلیل یراتدی واولو پادشاهلرخلق ایتدی شهسوارلردن مرادانبیا ومرسلین واولیایی کزین اولور
(مثنوی) پاکشان کردازمزاج خاکیان * بکذرانیدازتك افلاکیان * اول خداوندآنلری مزاج خاکیاندن پاك ایلدی
یعنی اول شهسواران میدان حقیقت اولان انبیا واولیایی خاکه منسوب اولان مخلوقلك مزاجندن پاك قیلدی
وافلاکیلرلك تك وپویندن ایلرو یکجوردی یعنی افلاکه منسوب اولان املاکك مراتبندن آنلرلك مرتبه لریخی عالی
وبرترقیلدی (مثنوی) برکرفت ازنار ونورصاف ساخت * وانکه اوبرجمله انوارتاخت * آن سنا برقیکه برارواح تافت
* تاکه آدم معرفت زان نوریافت * آن کزآدم رست ودست شیث چید * پس خلیفه شکردآدم کان بدید * واول
خداوندعظیم الشاندرکه اولادخی آب وخاکدن ونارلك وجودی یوغیکن نارجلالة ذاتیه دن برشعله طوتدی واخذ
ایلدی وآنی نورصافی وجمال وافی دوزدی واندنصکره اول نورصاف جمیع انوارلك اوزرینه چاپدی یعنی نورصافیندن
وجودندن سائرانوارلك وجودی ظهوره کلدکدنصکره اول جمله انوارمجرده وارواح قدسیه اوزره چاپدی وتابان
اولدیکه مراد بونورصافیدن عقل اول وحقیقت محمدیه درونادرمراد نارعنصری دکلدرزیرانارعنصری بعد
وجوداالافلاکدرفکیف که اول وجوده کلن عقل اولك محل اقتباسی اولهاول روشن بربرق حقیچونکه ارواح اوزره
یلدرادی یعنی اول برق الهینك ضوئی وپاخودعالیسی که جمیع ارواح اوزره تابان اولدی وطلوع قیلدی تاکه آدم
علیه السلام حضرتلری معرفت اسمایی اول نورصافدن وحقیقت احدیدن بولدی اول نورحقیچونکه اول نورحضرت
آدمدن بتدی وشیث پیغمبرعلیه السلامك الی دیردی یعنی اول علم ومعرفت حقیچونکه آدم علیه السلامدن بتدی
وحاصل اولدی شیث نبی حضرتلری آنی دوشوردی ومحل علم الهی اولدی پس حضرت آدم حضرت شیث پیغمبری
کندینك یرینه خلیفه ایلدی زیرا اول نوراعظمك اثرینی اندهکوردی والحاصل اول نوراعظم هرنبی ومرسلده برکونه
شانله نمایان اولدی واولوالعزمده سیرقیلدی (م ی) نوح ازان کوهرچوبرخوردار بود * درهوای بحرجان دربار بود
اول کوهردن که نوح علیه السلام برخوردار ومتمتع اولدی جان دریاسی هواسنده دریاغدیرمیچی اولدی یعنی اول
اسرار ومعارف درلرلی زمانندهاولان خلقه نثارایدیجی اولدی (مثنوی) جان ابراهیم ازان انوارزفت * بی حذر
درشعلهای نارزفت * حضرت ابراهیم علیه السلامك جانی اول زفت اولان نوردن یعنی اول عظیم الشان اولان
نورالانواردن قوت بولوب آتشلك شعله لری ایچنه خوف وحذرسز کتدی (م ی) چون که اسماعیل درجویش فتاد *
پیش دشنه ایدارش سرنهاد * چونکم حضرت اسمعیل علیه السلام اول نور انوارلك ومنبع اسرارلك جوینه دوشدی
حضرت ابراهیمك آبدارلاولان دشنه سی اوکندوباش قودی وآنك تیغ برانینه کندوبی تسلیم قیلدی ولکن اول نورلك یمن
وبرکتیله یحاق آنك بوینی کسمیوب سلامت بولدی (م ی) جان داود ازشعاعش کرم شد) آهن اندردست بافش نرم شد
داود پیغمبرعلیه السلامك جانی اول نورلك شعاع وشعله سندن کرم اولدی آهن آنك دست بافنده نرم اولدی یعنی حدید
بی آتش انك الی اورتاسنده ملایم وملاین اولدی (مثنوی) چون سلیمان بد وصالش رارضیع * دیو کشتش بنده
فرمان ومطیع * چونکه سلیمان نبی علیه السلام آنك وصالنه رضیع اولدی یعنی چونکم حضرت سلیمان

اول

اول نورلك وصالنه سزاوار میچی اولدی یعنی اول نوردن حظ ونصیب بولدی دیوآنك حکم وفرمانته بنده ومطیع اولدی
(مثنوی) درقضایعقوب چون بنهاد سر * چشم روشن کردازنوی پسر * چونکم یعقوب علیه السلام حضرتلری
قضایه باش قودی پسرلرایچنه سندن چشمنی روشن ایلدی بویتده کردلك فاعلی نوراعظمدر تقدیرمعنی چونکم
یعقوب علیه السلام حضرتلری فرزندی یوسف علیه السلامك فراقنده قضای حقه رضاویردی وباش قویوب تسلیم
اولدی اول نوراعظم یعقوبك چشمنی پسرینك رایحه سندن روشن ایلدی (م ی) یوسف مهروچودیدان افتاب
شدچنان پیدادردرتعبیرخواب * مهرواولان یوسف علیه السلام چونکم اول آفتابی کوردی آفتابدن مراد
نوراانواردرورؤیاتعبیرنده انجلین پیداروعالم اولدی (مثنوی) چون عصاازدست موسی آب خورد * ملکت فرعون را
یك لقمه کرد * چونکم یونوراعظمه مظهراولان موساعلیه السلامك الندن عصاآب ایجدی وغدابولدی ذوالاوتاد
اولان فرعونك ملکتنی یك لقمه قیلدی یعنی خراب ایلدی (م ی) نردبانش عیسئ مریم چویافت * برفراز کنبد چارم
شتافت * عیسی بن مریم علیهما السلام حضرتلری اول نورلك نردبانی چونکم بولدی یعنی مرقات مراتب علیا
وسلم مقامات سماا ولدیغنی مشاهده قیلدی فراز کنبد چارم اوزره اول واسطه ایله رسان اولدی وانك سبیله سمایه
چیقوب فلك رابعده قرار قیلدی (مثنوی) چون محمد یافت آن ملك ونعیم * قرص مه را کرد دردم اودونیم * چونکم
حضرت محمد علیه السلام اول ملك ونعیمی بولدی قرص ماهی بوقدرتله دردم اول رسول دونیم قیلدی پس اول
نوراعظم بوسلطان اکرمده بکاله ظهورایلدیکیچون اکاحقیقت محمدیه دیدیلرامافی الحقیقه جمیع انبیا واولیانك دخی
حقیقتی بودراول خازن مخزن نوراعظمدروغیرلرانکانسبتله اکرمؤخرا کرمقدم وارث اکرمدر (کماقال ابن الفارض
مترجما عن مرتبته وحاکیاعن لسان حقیقته (بیت) وانی وان کنت ابن آدم صورة * ولی فیه معنی شاهد بابوة *
ونحن الاخرون السابقون دخی بومعنایی مؤیداولورمحصل کلام اول نورخلفاء راشدینك هربرنده وائمهٔ مهدیینك
وجودنده دخی برکونه حال وبرنوع خصال ایله نمایان اولدی تته کم بیان بیوررلر (مثنوی) چون ابوبکرآیت توفیق شد
باچنان شه صاحب وصدیق شد * چونکم ابوبکررضی الله عنه حضرتلری ایت توفیق اولدی یعنی اول نوراعظمك
مظهری اولغه توفیق الهینك علامت ونشانی اولدی انجلین نوراعظم مظهری اولان پادشاهه مصاحب
وصدیق اولدی یعنی اول نوروا سطه سیله اول شاه نبوتك هرحالنی زیاده تصدیق ایدیجی اولدی بواجلدن اکاصدیق
دیندی (مثنوی) چون عمرشیدای آن معشوق شد * حق وباطل راچودل فاروق شد * چونکه حضرت عمررضی
الله عنه اول معشوقلك مجنون وشیداسی اولدی حق وباطلی بری برندن دل کبی زیاده فرق ایدیجی اولدی بواجلدن اول
حضرتنه فاروق دینمدی (مثنوی) چون که عثمان آن عیانراعین کشت * نورفایض بودوذی النورین کشت * چونکم
حضرت عثمان رضی الله عنه اول عیان اولان نوره عین اولدی عین بونده چشمه معناسنه درواول نوره عیان اطلاقی
اصحاب بصیرته نسبتله عیان اولدیغنه کوره درتقدیرکلام چونکم حضرت عثمان عندا هل الشهود اول اعیان اولان
نوراعظمه منبع اولدی اول سببدن نورفایض اولدی وذی النورین اولدی یعنی فیض وبریجی نوراولدی وایکی نور
صاحبی اولدی اول حضرتنه ذی النورین دینلمسنده وجه تسمیه اولدرکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك ایکی
کریمه سنی آلمشدر بری وفات ایلدکده اکا برکریمه لرین دخی ویرمشدر حتی روایت اولنورکه اول دخی وفات ایلدکده
اکربری دخی اولیدی آنی دخی اکاویرردم دیویبورمشدر وظاهروباطن نورینك دخی صاحبی اولدیغیچون اول
حضرتنه ذی النورین دینمدی (مثنوی) چون زرویش مرتضی شددرفشان * کشت اوشیرخدادرمرج جان) چونکم
اول نوراعظمك رویندن وآنك جمالنك مشاهده سندن حضرت علی رضی الله عنه درفشان اولدی وعلوم واسرار
جوهرلرین نثار قیلدی اول علی مرتضا کرم الله وجهه مرج جانده شیرخدا اولدی یعنی مرعای جانده اسدالله اولمق
مرتبه سن بولدی واکابواجلدن اسدالله الغالب دینمدی چونکم خلفاء راشدینك زمان شریفی کتدی تابعین وتبع
تابعین اولانلر کلرلك وجودنده دخی برکونه شانله ظهورایتدی انلرلك زمان شریفی مروراید وب مشایخ کزین
وپیشوایان اهل دینه کلوب انلرده دخی برر وجهله ظهور قیلدی مشاهیرمشایخ کزیندن بریکه سید الطائفه
جنید بغدادیدر اول نورلك نه کونه فیض وعطاسنه مظهراولدیغنی بیان ایدوب بیوررلر (مثنوی) چون جنید
ازجندادید آن مدد * خودمقاماتش فزون شد ازعدد * چونکم جنید قدس الله سره العزیز اول نورلك جندندن
مددکوردی خودآنك مقاماتی عدددن فزون اولدی (مثنوی) بایزید اندرمزیدش راه دید * نام قطب العارفین
ازحق شنید * بایزید قدس الله سره العزیز نورلك زیاده لکندن راه کوردی قطب العارفین نامن حقدن استماع
ایتدی آنك اسم شریفی طیفوردر بایزید کنیتیدر قطب العارفین لقبیدر (مثنوی) چونکه کرخی کرخ اوراشد حرس

شد خلیفهٔ حق وربانی نفس * معروف کرخی قدس الله سره العزیز چونکم اول نورلك کرخنه حرس اولدی حاء مهمله
ایله یعنی حافظ اولدی یا خود جرس اولدی یعنی اول نوراعظمك مرتبه لرندن برمرتبه سنه لسان اولدی عشقك
خلیفه سی وربانی نفس اولدی (مثنوی) بورادهم مرکب آن سوراندشاد * کشت اوسلطان سلطانان داد * ابراهیم بن
ادهم قدس الله سره العزیز یراول نورجانبنه مرکب همتن سوردی اول ابراهیم عدالت سلطانلرینك سلطانی اولدی
(مثنوی) وآن شقیق ازشق ان راه شکرف * کشت اوخورشید رای وتیزطرف) واول شقیق بلخی قدس الله سره العزیز
اول شکرف وعظیم طریقك جانبندن یعنی اول نورلك راه شکرفنك مشقتلندن اول شقیق آفتاب رأی وتیز چشم اولدی
بونلرمشاهیرمشایخدرلر (مثنوی) صدهزاران پادشاهان نهان * سرفرازاندزان سوی جهان * بونلردن ماعدا
نیچه یوزیك نهان پادشاهلراول جهان جانبندن سرفرازلردر وعالیقدرلردر یعنی صدهزاران پادشاهان نهان اول ذکر
اولان نورجهاتندن سرفراز اندرلر تاالی خاتم الولایه بونورلك مظهری اکرمشهورا کرمستور هرکیم ایسه عندالله
معلوم ومقرردر (مثنوی) نامشان ازرشك حق پنهان بماند * هرکدابی نامشانرا برنخواند * انلرلك نام شریفی حق
تعالینك رشك وغیرتندن پنهان قالدی هرکدا انلرلك نامنی اوقومدی بونلر شول مستوران قباب عزتدرلرکه
اولیانی تحت قبابی لایعرفهم غیری حدیثلرشان شریفلری معنون اولمشدر وحقدن غیرینك بصر بصیرتی بونلری
ادراك ایلمکدن اعمی قالمشدر (مثنوی) حق آن نوروحق نورانیان * کاندران بحرند همچون ماهیان * امدی بوصفتله
موصوف اولان نوراعظمك وبونوره منسوب اولان انبیای کرام واولیای ذوالفخامك حقیچونکه اول نوردریاسی ایچنده
بونلرماهیلر کبیدر (مثنوی) بحرجان وجان بحرارکویمش * نیست لایق نام نومیچویمش * اول نوراعظمه جان
بحری وجمله بحرلرلك جانی اکردیم لایق دکلدر زیرا بوکونه اسملرا کابعض اعتبار ایله اطلاق اولنور پس بربکی نام دیلرم
واول نام نوعربجه لطیفهٔ ربانی وحقیقت انسانیدر زیرالطیفه عندالمشایخ شول رقیقة المعنی اولان اشارته دیرلرکه
اندن برمعنی فهمه لایح اولهکه عبارته صغمیه (کما قال القاشانی فی اصطلاحه هکذا اللطیفة کل اشارة رقیقة المعنی
یلوح منها فی الفهم معنی لاتسعه العبارة) پس عبارته صغمیان معنایه لسان عرب اوزره اولان اصطلاحده لطیفه
دیرلرولسان فارسی اوزره اولان اصطلاحده اکاآن تعبیر ایدرلرته کم بواصطلاح اوزره اول نوراعظمیه بنه قسم
ایدوب بیوررلر (مثنوی) حق ان آنی که این وآن ازوست * مغزها نسبت بدوباشند پوست) اول آنك حقیچونکه بوواول
آندندر مغزلرا کانسبت پوستدر یعنی اول آنك وعبارته صغمیان لطیفهٔ رحمانك حقیچونکه بوبحرجان وجانلرلك
بحری ویاخود بوعالم ظاهر واول عالم باطن اندندر وجمیع الباب وارواح بی حساب آکانسبتله قشور اولمشلردر
(مثنوی) که صفات خواجه تاش ویارمن * هست صدچندانکه این گفتارمن * جواب قسم بویتندرمعنی بوصفات
مذکور الله موصوفه اولان نورالانوار وروح الارواح وعقل اول وحقیقت سیدالانبیا والاولیاحقیچونکه
بنم خواجه تاشمك ویارمك صفات وخصالی یوزاولقدردرکه بوبنم گفتارمدریعنی بوبنم گفتارمدن یوزاولقدرزیاده
اولدی دیمك اولور (مثنوی) آنچه میدانم زوصف آن ندیم * باورت ناید چه گویم ای کریم * اول ندیمك وصفندن اول
نسنه یی که بیلورم سکا اعتقاد کلمزای کریم نه دیم یعنی چونکه بنم سوزلریمه اعتقاد ایدوب بنی تصدیق ایلمزسن
پس آنك وصفندنه سویلیم (مثنوی) شاه گفت اکنون ازان خودبگو * چند گویی آن این وآن او * پادشاه
نیك بخت اول غلام نیك خصلته دیدیکه الآن کندیکك لایقنی وحسب حالنی سویله نیچه برسوبلرسن بونك وآنك
لطیفه سنی یعنی دریای روحانیه نك غورندن نه جوهر اخراج ایدوب نه معنی حاصل ایلمش سن (مثنوی) روزمرلك
این حس توباطل شود * نورجان داری که یاردل شود * موت گوئی بوحسك باطل ومعطل اولورجان نورنی
طوتر میسن که قلبنه یار اوله وبعدالموت سنکله موانست قیله (مثنوی) درلحد کین چشم راخالی کند * هست آنچه
کوررا روشن کند * مقبره ده بوچشمی طپراق طولدرر وپرایلروارمیدراول نسنه که سنك قبرنی روشن ایلر یعنی قبرنی
روشن ایلیجی نورجان ودیدهٔ جنانك وارمیدرکه آنکله ظلمات قبری ازاله قیله سن وراحت اوله سن (مثنوی) آن زمان
کین دست وپایت بردرد * پروبالت هست تاجان برپرد * اول زمانده که سنك الن وآیاغن برتلور یعنی مقبره یه حجره اعضا
وجوارحك جورییوب پاره پاره اولورسنك پروبالك وارمیدرتاجانك یوقاروا وچه وظلمات قبردن کچه وعالم علویده
پرواز ایده (مثنوی) آن زمان کین جان حیوانی نماند * جان باقی بایدت برجانشاند * اول زمانکه برروح حیوانی
قالمدی روح حیوانینك یرینه سکاجان باقی نصب ایلمك کرك تاانکله ابدی اوله سن وعالم حقیقتده عیش ونوش قیله سن
(مثنوی) شرط من جاء بالحسن فی گردنست * آن حسن راسوی حضرت بردنست * الله تبارك وتعالی کلام
مجیدنده (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) بیوردی (من فعل الحسنة فله عشر امثالها) بیورمدی معلوم اولدیکه

من جاء

من جاء بالحسنة شرط حسنه یی ایشلمك دکلدر بلکه اول حسنه یی حضرت حق جانبنه ایلتمکدر زیراچوق کسه
حسنه یی ایشلر لکن درکاه حقه ایصال ایده میوب هباء منثور اولور (مثنوی) جوهری داری زانسان باخری *
این عرضها که فناشد چون بری * اگرچه شاه اول غلام پرانتباهه بویله سویلرلکن شاهان حقیقت سالکان طریقت
الهیه یه بوکونه تعبیر وتقریر ایلرکه ای سالك راه حق برجوهر طوترسن انسانلکدن یاخرلکدن آنی ایلت
بوعرضهای اقوال وافعال واحوالی که فنا اوله نیچه ایلتورسن اول حضرته جائزدرکه مصرع اول استفهام
اوله ویاخود شرط معناسن متضمن اوله تقدیرکلام ای سالك راه حق برجوهرطوترمیسن انسانلکدن ویاخرلکدن
یاخود معنای انسان کبی برجوهر طوترمیسن یاخود خرمیسن ویاخود معنی اگربرجوهرطوترسك انسانلکدن
ویاخرلکدن آنی ایلتورسن بواعراض اعمال واقوالی که فنا اولدی حضورحقه نیچه ایلتورسن (م ی) این عرضهای نماز
وروزه را * چونکه لایبقی زمانین انتفی * بوبیت مقدم اولان مصرع ثانی یی تفسیر اولور بونماز وصومك عرضلری
یعنی بونماز وروزه وحج وزکات وانواع عبادات عرضلری چونکم ایکی زمان باقی قالمزبوقی اولدی یعنی چونکم ایکی
زمان باقی اولمز پس منتفی اولدی وفنا وزوال بولدی پس نیچه ممکن اولورکه فانی اولان اعراضی باقی اولان اللهه
ایلته سن ای قاریٔ کفتار حضرت مولوی وای طالب اسرار معنوی بومحل انمض ابحاث مبنویدر اولابومحلك فهمی
عرض وجوهرلك معرفتنه موقوفدر (قال صاحب التعریفات العرض الموجود الذی یحتاج وجوده الی موضع
ای محل یقوم به کاللون المحتاج الی جسم یقوم به والاعراض علی نوعین قار الذات وهو الذی یجتمع اجزاؤه
فی الوجود کالبیاض والسواد وغیر قار الذات وهوالذی لایجتمع اجزاؤه فی الوجود کالحرکة والسکون یعنی عرض
شول موجوددرکه آنك وجودی برمحل مقومه محتاج اوله مثلا لون جسمه محتاج اولوب آنکله قائم اولدیغی کبی
واعراض ایکی نوع اوزره دربرنوع ذاتی قرارکننده درکه اول اجزاسی وجوددہ مجتمع اولندر بیاض وسوادکبی
وبرنوعی دخی ذاتی قرار قبیلندرکه اول اجزاسی وجوددہ مجتمع اولمیندر وقرارکننده دکلدر مثلا حرکات وسکون کبی
پس نمازوروزه وسائراعمال واقوال بوقبیلدندرکه قرارکننده دکلدر عرض مفارق قبیلندندر وجوهر شول
موجوددرکه وجودنده موضوعه مفتقراولمیه نته کم عقل وروح انسانی وماهیت حیوانی کبی بومحلده جوهردن
مراد روح وماهیتدر یعنی برجوهر طوترسن انسانیتدن ویاخود حیوانیتدن حضور حقه آنی ایلتورسن
بواعراض نمازوروزه چونکم فنا اوله نیچه ایلتورسن نته کم اشاعره تعریفی اوزره اعراض ایکی زمان باقی قالمیندرکه
انلر الاعراض لایبقی زمانین دیدیلر پس نمازوروزه وغیراعمال لایبقی زمانین قبیلندندراولیه اولیبقی منتفی وزائل اولور
(مثنوی) نقل نتوان کردمر اعراض را * لیك ازجوهر برندامر اض را * قال صاحب المواقف ان العرض لاینتقل
من محل الی محل لان الانتقال انما یتصورفی المتحیز والعرض لیس بمتحیز) پس اتفاق علماء متکلمین بونك اوزرینه
اولدیسه اول شاه علم دنی بیوردیکه نقل ایتمکه قادر اولمز برکسه برمحلدن برمحله تحقیقا اعراضی لکن اولقدروارکه
جوهردن مرضلری ایلتورلر وکیدررلر مثلا مرض عرضدر وجسم جوهردرجسمدن امراضی کیدررلر وازاله
ایدرلرکذلك جان جوهرندن اعمال قبیحه یی محوواز اله ایدوب جان جوهرنی اصلاح ایلرلر جوهردن مراد روحدر
امراضدن مراداعمال قبیحه درپس اعمال صالحه نك آثاری صفای دل وروشنای جاندر واعمال قبیحه نك آثاری
قسوت قلب وکدورت روحدراما بوجوهر منتقل ومتبدل اولورنته کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی)
تامبدل کشت جوهرزین عرض * چون زپرهیزی که زائل شد مرض * تاکم جان جوهری بوعرضدن مبدل اولدی
یعنی جان جوهری بوعرض قبیحه دنکه مراداندن صفت ذمیمه واخلاق رذیله درزائل اولدقده صحت وسلامتله
متبدل اوله مثلا شول پرپرهیزکیدنکه مرض زائل اولدی یاخودمعنی تاکم مبدل اولدی جوهرجسم سقامتدن
صحته بوعرضدنکه مرادمرض اولورشول پرپرهیزکیدنکه مرض زائل اولدی یعنی چونکم پرپرهیزجهتندن
عرض اولان مرض زائل اولدی جوهرجسم سقامتدن صحته دوندی پس عندالمحققین من الصوفیة والاشاعرة
عرضك تعریفی العرض لایبقی زمانین درووجوهرلك تعریفی مابقی زمانین اوازمنة کثیرة در بونلرلك تعریفی اوزره عرض
جوهراولمق وجوهر عرض اولمق ممکن اولور نته کم بو بیت بومعنایی تأیید قیلور (مثنوی) کشت پرهیزعرض
جوهر بجهد * شد دهان تلخ ازپرهیزشهد * عرض کبی اولان پرهیزجهدوسعیله جوهراولدی آبی دهان
پرهیزدن عسل اولدی یعنی مثلا پرهیزعرض قسمندندرپس عرضدن اولان پرهیزجهدله جوهرصحت وسلامت
اولدی مثلا دهان تلخ اولمسی عرضدر کذلك پرهیزدنی آغزطتلواولمق بونلره نسبتله جوهردر زیراتلخلك
پرهیز ایکی زمان باقی اولمیوب زائل اولدی ودهان طتلواولمق ازمان کثیره ده باقی قالدی بوتقدیر اوزره دهان تلخ

پرهیزدن شهد اولدی وعرض زائل اولوب جوهری حاصل اولدی پس عرضدن مراد جوهری حاصل اولوب وعرض
فانی وزائل اولدیغنه برنیچه امثال ایراد ایدرلر تا کم فهمی آسان اوله (مثنوی) اززراعت خاکهاشد سنبله *
داروی موکرد موراسلسله * آن نکاح زن عرض بدشد فنا * جوهرفرزند حاصل شدزما * مثلا زراعتدن خاکارسنبله
اولدی مویه دارووعلاج موبی متسلسل ایلدی ودرازومحکم قیلدی یعنی خاکی زراعت ایلمك عرض اولدیکه لایبقی
زمانیندر وسنبله اولمق جوهردرکه اول ازمنهٔ کثیره ده باقی قالور وزراعتدن مقصود ونتیجه بواولور کذلك
داروی موی اثبات وتسلسل شعر ایچون عرضدر وشعرلك بتمسی ومتسلسل اولمسی جوهردر مثال آخر اول
نکاح زن عرض ایدی فنا اولدی جوهر مثابه سنده اولان فرزندماء منیدن حاصل اولدی یاخود معنی یزم
وجودمزدن ظهوره کلدی (مثنوی) جفت کردن اسب واشتراعرض * جوهرکزه بزاییدن غرض * مثال آخر
اسب واشتری جفت ایلمك عرضدر جوهرکبی اولان کره نك طوغمسی غرضدر یعنی آتی ودوه یی کندی جنسلریله
جفت ایلمك عرض اولدیکه لایبقی زمانین قیلمشلردر وبوعرضدن مقصودوغرض کره نك طوغمسیدرکه اول نتیجه
وجوهردر (مثنوی) هست آن بستان نشاندن هم عرض * کشت جوهرکشت بستان نك غرض *
مثال آخر اول بستان دیکه کلك هم عرضدرکشت جوهراولدی آل اشته غرض یعنی بستان دیکمنك
محصولی نتیجه وجوهراولدی بستان دیکمکدن غرض ومقصوداشته بودربوفی اخذ ایله وقبول قیل نك اشته
وبستان آل دیمك معناسنه در (مثنوی) هم عرض دان کیمیا بردن بکار * جوهری زان کیمیا کرشدیار * مثال
آخرهم کیمیایی کاره ایلتمکی وعمل ایتمکی عرض بیل اکراول کیمیادن برجوهراولدیسه کتورکه عمل
کیمیادن مقصودمس جوهراولمقدر (مثنوی) صیقلی کردن عرض باشد شما * زین عرض جوهرهمی زاید صفا *
مثال آخرصیقل آینه ویاخود صیقل سینه ایتمك عرض اولدی ای شاهم بوعرضدنکه مرادصیقلدرجوهرصفا
طوغر (مثنوی) پس مکوکه من عملها کرده ام * دخل آن اعراض را بنمامرم * این صفت کردن عرض باشد بخمش *
سایهٔ برزابی قربان مکش * فاذا کان کذلك ای غلام بومقدمات معلوم اولدیسه سن دیمه که بن عملمز ایلشم اول
اعراضك دخل وحاصلنی کوستراورکه زیرا اول عمل عرضدرکه لایبقی زمانیندر وبوعرضدن مقصود وغرض
خلوص وحب الهی وقرب ربانیدر امدی بواعراضك دخل وجوهرنی کوستراورکه اول غلام حقنده بووصفی ایلمك
عرضدرخاموش اول یاخودبوجوهروعرضی صفت ایتمك بلکه باری تعالی یی وجمیع اشیایی دخی توصیف
وتعریف ایتمك عرضدرکه لایبقی زمانیندر بواجلدن (قال بعض الاشاعرة العرض ما کان صفة لغیره) امدی
خاموش اول کچینك سایه سنی قربانلدن اوتری اولدرمه که سایه قربان اولمز بومصرع کنایه درشومعنادنکه اول
معنی برشیئك عرضی جوهروآثاروا حوالنی حقیقت ظن ایلمکدن نتکم سایهٔ بزی جوهروحقیقت ظن ایلیوب
قربان ایلمك جائزاولمز کذلك برحقیقتی برنیچه صفتله توصیف ایلدیکك اول ایلدیکك صفته عرض دینور جوهر
وحقیقت دینمز (مثنوی) کفت شاهابی قنوط عقل نیست * کرتوفرمایی عرض رانقل نیست * پادشاها
جزکه پأس بنده نیست * هرعرض کان رفت بازآینده نیست * اول غلام نیك خصلت پادشاه علم ومعرفته جواب
باصواب ویروب دیدیکه ای پادشاهم عقل قنوط سزدکلدر یعنی عقله قنوط ویررقنوط مصدردرامید سزلك معناسنه
اکرسن بیوره سنکه عرضه نقل یوقدرای پادشاه عبدلك یأسندن غیری دکلدرهرعرضکه اول عرض کتدی کیرو کلیجی
ورجوع ایدیجی دکلدردیمك اولور (م ی) کرنبودی مرعرض رانقل وحشر * فعل بودی باطل واقوال قشر * اکرعرضه
نقل وحشراولمیدی افعال عباد باطل واقوال باسداد قشر وبی معنی اولیدی اکرچه بوافعال واقوال اعراض
قبیلندندراکن باطل وبی معنی دکلدر (مثنوی) این عرضها نقل شدلولی دکر * حشر هرفانی بودکولی دکر *
بوعرضلرهم نقل اولدی برغیری وجهله هرفانینك حشری برغیرلوندر یعنی بواعراضکه مراد اعمال واقوالدر بعینها
جوهرکبی منتقله اولمدی بلکه نقل اولدی برلون آخرله یعنی نمازوروزه وحج وغیراعمال بعینها نقل اولمدی بلکه
بونلرك آثاروا جزاسی منتقل اولدی (وصاحب المواقف ان العرض لا ینتقل من محل الی محل) قولنی سید شریف
(علی قیاس انتقال الجسم من مکان الی مکان) دیوشرح ایتمسی وقید قیلمسی بومعنایه دلالت قیلور یعنی نقل
اعراض ممکن دکلدر دیدکاری جواهر متحیزه کبی بعینها نقلی ممکن دکلدردیمك اولور یوخسه نه انك جوهریله
معاویاخود برآخروجهله نقل اولمزدیمك دکلدرپس عبادت مقابله سنده اجسام آنك جوهریله معا ویاخود برآخر
وجهله نقل اجسام نورانیه یه ومعصیت مقابله سنده اجسام ظلمانیه یه مخلوقه اولوب (فتأتون افواجا) حکمی اوزره
هربرکس دنیاده نه عمل وسیرته اوزره اولدیسه قیامتده اول عمل وسیرته مناسب صورتله کلور (مثنوی)

نقل

نقل هرچیزی بودهم لایقش * لایق کاله بودهم سایقش * هرنسنه نك نقلی هم اکالایق اولورهم کاله یه لایق اولورآنك
سایق وچوبانی یعنی عرض مقوله سندن هرشیئك نقلی هم کندی یه لایق ومناسب اولورسورویه لایق اولورهم راعیسی
پس مؤمنلری ملائکه رحمت جنت جانبنه ایلتورلر وکافرلری ملائکه عذاب دوزخ جانبنه سورورلر (م ی) وقت محشر
هرعرض راصورتیست * صورت هریك عرض رانوبتیست * محشر وقتنده هربرعرضه برصورت واردرهربرعرض
صورتنه برنوبت واردر یعنی هرعرضکه فانی اولدی محشر وقتنده برکونه صورتی واردرمثلا تسابیح وتقادیسك
غراس جنت اولمسی (کماقال علیه السلام اکثروامن غراس الجنة قالوا وما غراس الجنة یارسول الله قال التسبیح
والتهلیل) ودخی مجلس علمك ریاض جنت اولمسی کبی (کماقال علیه السلام ارتعوا فی ریاض الجنة قالوا وما ریاض
الجنة یارسول الله قال مجالس العلم وکذا قال علیه السلام لاحول ولاقوة الا بالله کنزمن کنوز الجنة) محصل
اعمال حسنه بساتین وریاحین وانهاروا شجار واثمار جنت صورتنده وافعال سیئه واخلاق ردیه غساق وغسلین
وکرزدم ومارونارودوزخ شکلنده ظهورایدرلکن هربرعرضك صورت بولمسنه (الامورمرهونة بأوقاتها) فحواسنجه
ولکل شئ عند الله اجل مسمی) مقتضاسنجه برنوبت واردرکیمی دنیاده وکیمی برزخده وکیمی حشر ونشرده
وبعضی دخی مواقفده وبعضی دخی جهنمده وباجنتده ظهورایدر (مثنوی) بنکراندرخودنه توبودی عرض
جنبش جفتی وجفتی یاعرض * بنکراندرخانه وکاشانها * درمهندس بودچون افسانها * کندیکه نظرایله
سن عرض دکلمی ایدلر یعنی نظرایله کندیکه اول خودسن عرض دکلسیدکه مادهٔ جسمك نطفهٔ ماءمهین ایدیکه عرضدر
علقه صورتنه منتقله اولوب اولدخی مضغه شکلنه کلوب بعده لحم وعظام کسوه سن کیوب انسان مرتبه سن
بولدی جفتك جنبش وحرکتندن یعنی برجفتك جنبشندن حاصل سنکه اول والدینکدر ودخی جفت وقرین سن
برعرض ومقصوده که ارل نتیجهٔ عملکدر نظرایله خانه لره وکاشانه لره که ابتدا معمارك ضمیرنده بونلرافسانه لر
کبی ایدیکه اول تفکر وتصور بنای خانه درکه عرض قبیلندندرنه کم قصه خوانك قلبنده اولان قصص وحکایات
کبی (مثنوی) کان فلان خانه که ما دیدیم خوش * بودموزون صفه وسقف ودرش * مثلا خانه لردن اول فلان اویکه
بزلطیف وخوش کوردك که آنك موزون ایدی سقف وصفه سی وقپوسی (مثنوی) ازمهندس آن عرض
واندیشها * آلت آوردوستون ازبیشها * مهندسدن اول عرض واندیشه لربیشه لردن آلت وستون کتوردی
یعنی مهندسك ضمیرنده اولان تصور وتفکرکه عرض قبیلندندر صورتنه کلمك ایچون بیشه لردن الات واسباب
وستونلر کتوردی پس بنای خانه یه شروع قیلدی بووجه دخی جائزدرکه دینه اول عرض واندیشه لری مهندسدن
صورتنه بیشه لردن پیدا اولان آلت وستون کتوردی یعنی مهندسك تخمین ایتدیکی عرض واندیشه لرخانه نك
آلات واسبابی سیبله ظاهر وپیدا اولور (مثنوی) چیست اصل رمایهٔ هربیشهٔ * جزخیال وجزعرض واندیشهٔ *
هربرصنعتك اصل ومایه سی ندرخیالدن وعرضدن وبرفکردن غیری یعنی هربیشه نك اصلی خیال وعرض
واندیشه دن غیری دکلدر (مثنوی) جمله اجزای جهانرابی غرض * درنکر حاصل نشد جزازعرض * جهانك
جمیع اجزاسنه غرضسز وعلتسز نظرایله که عرضدن غیریدن حاصل اولدی یعنی اکر نظرایلرسك جمیع اجزای جهان
عرضدن حاصل اولدی (مثنوی) اول فکر آخرآمد در عمل * بنیت عالم چنین دان ازازل * اول فکر عمله
آخرکلدی وصکره ظهوربولدی بنیت عالمی واصل بنی آدمی انجلین بیل ازلده یعنی حق سبحانه وتعالی قبل ایجاد الخلق
آدمك وجودنی عالمه علت نمایندایدوب بعده عالمی ظهوره کتوردی بنای عالم کمالن بولدقدنصکره آدمی
وجوده کتوردیکه عالمدن مقصودآدم ایدیکی معلوم اوله پس باطنده ابتدا مراد اولان عملدنصکره ظهوره کلمش
اولور (مثنوی) میوه ها درفکردل اول بود * درعمل ظاهرباخرمی شود * مثلا میوه لرکوکلك فکرنده اول اولورلکن
عمله آخرده ظهوره کلور (مثنوی) چون عمل کردی شجربنشاندی * اندرآخرحرف اول خواندی * چونکم عمل
قیلدلك شجرد یکدلك آخر وقتنده حرف اولی اوقودلك که اول حرف اولدن مراددخی شجرد یکمزدن اول اولان میوه نك
فکریدرکه شجردن مقصودثمردر (مثنوی) کرچه شاخ وبیخ وبرکش اولست * آن همه ازبهرمیوه مرسلست *
اکرچه شجرلك بودانی وکوکی وپیرانی اولدراول جمیع اجزا که اوشاخ وبرلك وبیخدر میوه دن اوتری کوندرلمشدر
(مثنوی) پس سری که مغزآن افلاك بود * اندرآخرخواجهٔ اولاك بود * فاذا کان کذلك بومقدمه معلومك اولدیسه
شول برسرکه اول افلاك تسعه نك لبی اولدی آخرزمانده اولاك کلامنه مخصوص ومظهراولان خواجهٔ عالم صلی الله
علیه وسلم اولدیکه اکراول حضرت مع توابعه مراد اولمیدی افلاك ومافیها ظهوره کلمیدی ووجود بولمیدی
(مثنوی) نقل اعراضست این بحث ومقال * نقل اعراضست این شیروشکال * بوبحث ومقال نقل اعراضدر

بوشیر وشکال نقل اعراضدر یعنی بوجلهذ کراولنان بحث ومقال نقل اعراضدر بوشیر کبی اولان معنی وبودام
کبی اولان الفاظ مکتوبه که (العلم صید والکتابة قید) بیورلمشدر وبوبحث صیداولان علوم مایننده شیر کبیدر
وبوالفاظ مکتوبه اکا قیددوام کبیدر (مثنوی) جله عالم خود عرض بودندتا*اندرین معنی بیامد هل اتی*
جمیع عالم خوداصلنده عرض ایدیلرزیراهرشیئك شاننده بسواءواجب الوجود لایبقی زمانین مفهومی ثابت اولور
(کماقال الشیخ الاکبر رضی الله عنه فی آخرفص شعیب واما الاشاعرة فاعلموان العالم کله مجموع اعراض فهو یتبدل
فی کل زمان اذالعرض لایبقی زمانین) حتی جله عالمك اعراض اولمسی معناسنده (هل اتی علی الانسان حین من الدهر
لم یکن شیئامذ کورا) آیتی کلدی وبوجله عالمك عرض اولمسی معناسنده آیت کریمهٔ هل اتی نك کلمسی وبومعنایه
دلیل اولمسی بووجهله ممکن اولورکه حق سبحانه وتعالی انسان حقنده بیوردی (هل اتی علی الانسان) تحقیقا
انسان اوزره کلدی (حین من الدهر) غیرمحدوداولان زمان ممدوددن برزمانکه (لم یکن شیئامذکورا) انسان اول
حینده شیئ مذکوراولمدی بلکه شیئ منسی ایدی ونام ونشانی بوغدی پس وجود انسانه ارادة الله تعلق ایلدکده
وجوده کلدی وظاهر اولدی وبعد انقضاء الاجل اولدی وفانی اولدی پس لایبقی زمانین مفهومی جمیع عالمدن
مقصود بالذات اولان انسان حقنده صادق اولدی جله عالم خودهمان انساندن عبارتدر زیراعندالمشایخ جهان
انسان شدوانسان جهانی فحواسنجه بومرتی اولان عالم صورتا کبیرومعنا صغیردر وانسان صورتا صغیر ومعنا
کبیردر پس (لم یکن شیئامذکورا) ده بونقدیراوزره انسان کبیردخی داخل اولور یاخودانسان حقنده وارده
اولان آیتك جله عالم حقنده دخی وارده اولمسی بووجهله ممکن اولورکه جمیع عالمدن مقصود بالذات انساندر پس
انسانك عرض اولمسی حقنده (هل اتی علی الانسان حین من الدهر لم یکن شیئا مذکورا) آیتی وارده اولدیسه
عالمه دخی شامل اولور زیرافرع اصله تابعدر پس مقصودبالذات اولان اصلك عرض اولمسی هل اتی ایله ثابت
اولیحق فرعك عرض اولمسیده بوحکمه داخل اولمش اولور لاسیما عالمك حادث وعرض اولمسی ولایبقی زمانین
قولنك ماصدقی اولمسی عة لاوشرعا ثابتدر نهایت مافی الباب جله عالم خودعرض ایدیلر تابومعنای هل اتی کلدی
بیوردقلرنی توفیق بوایکی وجهله اولورالله اعلم (مثنوی) این عرضها ازچه زاید ازصور*وین صورهم ازچه زاید ازفکر*
این جهان یك فکرتست ازعقل کل*عقل چون شاهست وصور تهارسل*بوعرضلرنه دن طوغرصورتلردن
طوغرییعنی بوامعال واحوال واقوال مثالنده اولان عرضلرنه دن طوغرصورتدن طوغرصورت بوکونه اعراضه
نسبتله جوهرکبیدرو بوصورتلرعدم ندن طوغروحاصل اولورفکرلردن حاصل اولور بوجهان عقل کلدن برفکرتدر
یعنی بوصورکون ومکان عقل کل جانبندن برفکرتدر یعنی برتأمل وتدبرلك اثریدر وعقل کل ایشدا وجوده کلان
نور اعظمدرکه جمیع موجوداتده متصرف ومدبردر مثلا عقل شاه کبیدر وصورتلررسوللرکبیدر یعنی فی المثل
بوعقل کل پادشاه کبیدر وصورجمیع اشیا آنك ارسال ایلدیکی رسل کبیدر پس رسلنده اولان قدرت عجیبه
وصفت غریبه یه نظرقیل تابادشاه عقللك عظم شانی اندن فهم ایلیه سن (مثنوی) عالم اول جهان امتحان*عالم ثانی
جزای این وآن*عالم اولکه دنیادرامتحان جهانیدرعالم ثانی کهمرادآخرتدربونك وآنك جزاسیدر یعنی عقل کلك فکرت
وعملندن حاصل اولان جهان ایکی قسمه منقسمدربری عالم اولکه بوجهان امتحان یعنی عالم شهادتدر وبری دخی
عالم ثانی یعنی عالم آخرتکه بونك وآنك جزاسی عالمیدر (مثنوی) چاکرت شاها جنایت میکند*آن عرض
زنجیروزندان می شود*پس بومقدمه معلوم اولدیسه اعمال اگرچه اعراض قبیلندندر ولایبقی زمانین آنك
شاننده روبعینها انتقالی خالیاعن عالمها ممکن دکل واماجزای عمل وآثارحیل ودغل صورت بغلروصاحبینی
یاقوب داغلرمثلاسنك بنده وچاکرلك ای شاهم جنایت وخیانت ایلراول عرضکه جرم وجنایتدربنده یه زنجیر
وزندان اولور (وقس علی هذا الاعمال والجزأ فی الاخرة) (مثنوی) بنده ات چون خدمت شایسته کرد*
آن عرض نه خلعتی شددرنبرد*وکذلك عکسه سنك بنده وچاکرلك چونکه لایق ومقبول خدمت ایلدی بوعرضکه
مراد خدمت شایسته درنبردوجنگده برخلعت اولمدیمی یعنی بهادرلق ایدنه نیچه خلعت ویرلمدیمی (مثنوی)
این عرض باجوهران بیضه ست وطیر*این ازان وآن ازین زاید بسیر*محصل کلام بوعرض جوهرلرکه بیضه
وطیرکبیدرباخودمعنی جوهرله بوعرض اول بیضه وطیرکبیدریعنی عرض وجوهرییورطه وقوش کبیدرسیرودورله
بوآندن واوبوندن طوغریعنی بوقوش اول ییورطه دن واول ییورطه بوقوشدن طوغرسیرده بوعرض وجوهرمتکلمینك
تعریف ایلدیکی اوزره اولان جوهر وعرض دکادرکه صاحب تعریفاتك دیدیکیدراول کماذکرنابلکه اشاعرهنك
تعریفی اوزره درکه اول تعریف العرض لایبقی زمانینددر والجوهر مایبقی زمانین اوزمانا کثیرادر پس بوتعریفك

ماصدقی

ماصدقی اولان جوهر وعرض بری برندن تولد ایلرمثل الطیر والبیضة فافهم (مثنوی) گفت شاهنشه
چنین کبیرالمراد*این عرضهای تویك جوهرنزاد*پادشاه عالمپناه اول غلام پرانتباهه دیدیکه ولئن سلم بوسن
دیدیکك کبی طوت مرادی یعنی تسلیم ایده لم که مرادومقصوداودرکه سن دیدلرسکا اندن نه فائده کهسنك بوعرضلرلك
برجوهرطوغرمدی یعنی بوسنك اعراض اعمالك برجوهرمقصودطوغرمدیکه اول جوهرمقصودحاصل اوله
(مثنوی) گفت مخفی داشتست انراخرد*تابود غیب این جهان نیك وبد*غلام پادشاهه ابتدی عقل اول جوهری
مخفی وپنهان طوتمشدر تابونیك وبدجهانی غیب ومستوراوله یعنی (الاخلاص سرمن اسراری استودعته
قلب من احببته) حدیث قدسی سنك موجبنجه اول عملدن حاصل اولان سراخلاص وجوهر قرب نوافل وفرائضی
مخفی طوتمشدرعقل تاکم غیب اوله بونیك وبد جهانی که اول جهان آخرتدر وآخرته نیك وبد تعبیری برفحوای
(یوم تبلی السرائر) اندهنیك وبدکاهوحقه ظهور ایلدیکیچوندر (مثنوی) زانکه کرپیداشدی اشکال فکر*
کافر ومؤمن نکفتی جزکه ذکر*زیرا که اگرفکرلرك اشکال وآثاری ظاهر اولیدی یعنی اول جهان نیك
وبداول جهتدن غائب اوله که اگرفکر واشکال وصورت بیت پیدا اولسیدی کافر ومؤمن ذکرحقدن غیربسن
دیمزدی وعالمده کافرقالمزدی حقایق ظهوره کلوردی وجله سی علی السواءمؤمن اولوردی (مثنوی) پس عیان
بودی نه غیب ای شاه این*نقش دین وکفربودی برجبین*عقل اگرآنی مخفی طوتمیدی پس ای شاه بوکه مرادنیك
وبدجهانیدرعیان اولوردی غیب اولمزدی دین وکفرلرك نقشی جبین اوزره عیان اولوردی یعنی عالم حقیقت عیان
اولوردی غیب اولمزدی ای شاه بوذکراولنان سرائرنقش دین ونقش فکرمؤمن وکافرلرك ناصیهٔ وجودلرنده ظاهر
اولوردی یعنی نشان ایمان وعلامت کفرهرکسه حقیقة نمایان اولوردی اگرسن دیرسککه علامت ایمان
کلمهٔ شهادت واداى صلات وزکات وسائرواجباتدروعلامت کفربونلرلك ترکیدوجواب بونلرعلامت صوریدرکه اکثر
منافقینندن دخی ظاهراولور بلکه (انما الاعمال بالخواتیم) ویوم تبلی السرائر) فحواسنجه فی الحقیقه اصل نقش کفر
ودین روزآخرتده عیان اولورا گربوعالمده نمایان اولیدی (مثنوی) گی درین عالم بت وبتکر بدی*چون کسی را
زهرهٔ تسخر بدی*گی بوعالمده بت وبتپرست اولوردی ونیچه کسه ایچون برآخرکسه یه زهرهٔ تسخر
اولوردی بلکه و (لکل امرء یومئذشأن یغنیه) فحواسنجه هرکس کندی کارنه مشغول اولوردی (مثنوی) پس
قیامت بودی این دنیای ما*درقیامت کی کندجرم وخطا*پس بوبزم دنیاخرقیامت اولوردی قیامتده کیم
جرم وخطاایلردی بومقدمه معلوم اولدیسه اعراض واعمالدن حاصل اولان جواهرقرب نوافل وفرائض
واسرارا خلاص مستوروبخفی اولدی تادارحقیقتده عیانه کله وبوعالمده دیدهٔ ناسدن مستور ومکتوم اوله (مثنوی)
گفت شه بوشید حق پاداش بد*لیك ازعامه نه ازخاصان خود*پادشاه ابتدی حضرت حق اگرچه قبیح وناشروع
عملرلك جزاسنی وعوضنی اورتدی وپنهان ایلدی لیکن عوامدن ستر ایلدی گندینك خاصلرندن نهان ایلدی
یعنی اول پادشاه غلام پرانتباهه دیدیکه ای غلام دیمه که اعمالك اثری بودنیاده مشهودوعیان اولمزحق تعالی
اگرچه ستر ایلدی پاداش وجزای بدی لکن عوامدن ونامحرملردن گندینك خاص قوللرندن دکل (مثنوی)
گربدامی افکنم من یك امیر*ازامیران خفیه دارم نه وزیر*مثلا بنکه پادشاهم اگر برامیری بردام وبنده پراغم
یعنی آنك قیدوحبسنی مقصود ایدم آنی میرلردن خفیه طوتم وزیردن دکل (مثنوی) حق بمن بنمود پس پاداش کار
وزصورهای عملهاصد هزار*پس حق تعالی بکا ایشك پاداشنی کوستردی بوهم وجهدر حق تعالی
بکا کوستردی چوق کارلرجزاسنی وعملرلك صورتلرندن یوزیلك اشکارایلدی (مثنوی) تونشانی ده که من دانم تمام
ماه را برمن نمی پوشد غمام*ای غلام سن بکاعملکدن برنشان ویرکه بن بیلورم بالتمام اعمالك نتیجه سنی تمام
ماهی بنم اوزریمه اورتمز یعنی ماه حقیقتی ونتیجهٔ اعمال وافعال بنم اوزریمه سحاب شك وارتیاب اورتمز (مثنوی
گفت پس از گفت من مقصود چیست*چون تو می دانی که آن چه بود وچیست*پس اول غلام دیدیکه فاذا کان
کذلك سنکه حقیقت اعمال ونتایج افعاله بودنیاده واقف اوله سن ومأمل ومرجعی بیله سن بنم سوزمدن مقصودلك
ندرچون سن بیلورسنکه اول نسنه اولدی ندرپس نه سببدن سؤال ایلرسن (م ی) گفت شه حکمت دراظهارچهان
آنکه دانسته برون آید عیان*آنچه می دانست ناید انکرد*برجهان تنها دریچ طاق ودرد*اول پادشاه عالم
وحکمت دیدیکه ای غلام پراوهام وگمان مجرد علم شهود وعیان غنانی وبرمن کورمز میسن اظهار جهانده
حکمت یعنی جهانك اظهارنده حکمت اولدرکه علم اللهده دانسته اولان طشره کله عیانه وخارج عالمده
ظهوربوله بالمعاینه کورمز میسن جناب ذی الجلال والکمال ازل ازالده مجاهدین وصابرینك احوال

وافعالنه عالم ایکن مجرد عملها کتفا ایتیوب انلری عیان ظهوره کتوروب (ولنبلونکم حتی نعلم المجاهدین منکم والصابرین) بیورمغله انلری امتحان واختبار ایلدی اگرچه عیان علمه موافقدر ووجود عینی وجود علمی یه اصلا مخالف اولمز بلکه هرشیئی علی ماهو علیه کان فی العلم درلکن عمله عیانك ما یننده چوق تفاوت واردر مثلا برخاتون اول نسنه یی که قارنده بیلدی وعالمه اولدی تایدا ایدوب طوغورمینجه جهان اوزره طوغرمق رنجینی وولادت دردنی قومدی کذلك صابر مجاهد فی سبیل الله باطن عالمده یعنی مرتبهٔ علمده ینه مجاهد فی سبیل الله ایدی کذلك صابر علی طاعة الله صابر ایدی لکن مرتبهٔ عمله مجاهده زحمتن طوغمدی وصابر اولنلرك صبرمرارتن ذوق ایتمدی حال بوکه ینه عمله مجاهد وصابر لردر پس معلوم اولدیکه مجرد علم عیان غناسنی ویرمز وعلم الیقین عین الیقین کبی اولمز پس آنکچون ای غلام فعل وقولکله بکا نشان ویردیرم تاعلم عینه کله وعلمده ثابت اولان ظهور بوله یوخسه سنك فعلك وقولك بکاعلم افاده ایلسون ایچون نشان ویردیرم (مثنوی)

یك زمان بی کار نتوانی نشست * تابدی بایسکی ازتو نجست * این تقاضاهای کار ازبهر آن * شد مؤکل تاشود سرت عیان * ای غلام نیك کردار عملك عین مرتبه سنه کلمنك اقتضاسیدرکه برزمان ایشسز اوتورمغه قادر اولمزسن تاکه سندن بریرامرایش یابرایوایش صچرامدی وصادر اولدی یاخود معنی حتی کملك ویاخود ایلك سندن صچرامیه یعنی ظهوره کلمیه بوکار وکردارلك تقاضالری اندن اوتری سنك اوزریکه مؤکل اولدی که تاعیان ثابته ده اولان سرلك عیان اوله وعلم مرتبه سنده اولان وجودلك عینه کله (مثنوی) پس کلابه تن کجاساکن شود * چون سررشتهٔ ضمیرش میکشد) پس تن کلابه سی قنده ساکن اولور چونکم انك سررشتهٔ ضمیرنی دست قضا چکرکشدلك فاعلی ضمیر اولسه ده جائزدر تقدیر کلام پس تن کلابه سی قنده ساکن اولور چونکم آنك ضمیروقلبی تن کلابه سنك رشته سی اوجنی چکر یعنی کلابه ده اولان ایلك اوجی کلابه یی نیجه دیوندررسه ضمیروقلب دخی تنی اول اسلوب اوزره دوندورب اندن اقوال وافعال ظهوره کتوررکلابه شول نسنه درکه انك اوزرینه ایلك صاررلر (مثنوی) تاسهٔ توشد نشان آن کشش * برتو بیکاری بود چون جان کشش سنك تاسه وغمك اول چکمکك نشانی اولدی ایشسزلك سنك اوزریکه جان چکشمك کبی اولور یعنی برکارلك عدم حصولنه سنك تاسه لنغك اولدی دست قضاالهی سنی اول کاره چکمه سنك نشانی اولدی حتی سنك اوزریکه بی کارلق وبطالتق جان چکشمك کبی وسنی قلبنده اولان تاسه بولاری اول کاره جذب وکشیده قیلور پس اول کارکه بحکم تقاضای قضای الهی ومرادربانی هرنه ایسه بووجهله ظهور قیلور (مثنوی) این جهان وآن جهان زاید ابد * هرسبب مادر اثر ازوی ولد * چون اثرزایید آن هم شد سبب * تابزاید ز واثرهای عجب * این سببها نسل برنسلست لیك * دیدهٔ باید منورتیز نیك * درین جهان ودران جهان تقدیرنده درتقدیرمعنی بوجهانده واول جهانده ایدی طوغر هرسبب مادر ومصدر دراثراندن طوغربوهم وجهدر بوجهان واوجهان ایدی طوغرور هرسبب مادر واثراول سببدن ولددر یعنی سبب مادر واثر فرزند کبیدرچونکم سببدن اثرطوغدی اول اثر دخی سبب اولدی یعنی چونکم برسببدن براثرطوغدی اول اثردن دخی برکارآخره سبب اولدی تااول اثردن عجب اثرلر طوغر یعنی حتی اندن دخی آثار عجیبه واثمار غریبه طوغر مثلا ظهور وجود شجر ایچون بردانه دکلك ویااکسك سن اول دانه یه سبب اولورسن واول دانه دخی تخم اثراولور کذلك اول دانه شجره سبب وشجر ثمره سبب وثمر اجتنابه واغتدابه واغتدانشو وثمایه ونشو ونماقوت وقدرت بدنه وقوت بدن بوجهاندهٔ اولان کارو کرداره وبوجهانده اولان کار وکردار رؤیت نتایج کردارایچون حشر وانتشاره واول جهاندهٔ حشر ونشر اولمق سؤال وحسابه وسؤال وحساب ثواب وعقابه وثواب که نعم بی نهایه درابد الآباد تنعم وجود عامل خیره سبب اولور وکذلك عقاب وعذاب متنوعه الی مالانهایه ایلام وجود فاعل شره باعث اولور بوسببلر نسل نسل اوزره دراما حددن زیاده منور بردیده کرلك کبونلری مشاهده ایتمکه قادر اولمه بوسببلر نسلدن برنسلدر وبری برینه متسلسلدر الی مالانهایه اگرچه دارنعیم ودار جحیمده منقطع اولورظن اولنور اما منقطع دکلدر زیرادائما اهل نعیم تنعمده هرآنده برشانله کذلك اهل جحیم عذابده برحاللهٔ پس معلوم اولدیکه بوجهانده واول جهانده ابدی سببلر طوغروهرسبب مادر کبی وهراثر اکافرزند کبی اولور بواسباب متسلسله وآثار متولده یی کورمکه بردیدهٔ انور وبصر منور کرکدرهرکسك بصر بصیرتی موالید ونتایج اعمالله بصیردکلدر (مثنوی) شاه باادرسخن ایتجارسید * یابدیدازوی نشانی یاندید * پادشاه سوزده اول غلامله یومحله ایرشدی اول غلامدن پادشاه برنشان کوردی یاکورمدی یعنی آنك جوهرندن وحقیقتندن یابرعلامت کوردی یاخود کورمدی (مثنوی) گربدید آن شاه جویادور نیست * لیك ماراذکر آن دستور نیست

اول سردرونی طلب ایدیجی شاه اکراول غلامدن برنشان کوردی ایسه بعید دکلدرلیکن آنی بیان وعیان ایتمکه بزه دستوریوقدر زیراهرسری نااهله افشا ایلمکه اجازت اولمز (مثنوی) چون زکرمابه بیامد آن غلام سوی خویشش خواند آن شاه همام * چونکه اول غلام حمامدن کلدی اول اولوپادشاه اول غلامی کندی جانبنه اوقودی یعنی کندینك حضورینه دعوت ایلدی (مثنوی) کفت صحالك نعیم دائم او * بس لطیفی وظریف وخوب رو اول پادشاه کامکار حمامدن کلان غلام معرفت کرداری حضورینه دعوت ایدوب اکادیدیکه الله سکا صحت وبرسون وسنك ایچون نعیم دائم حاصل اولسون زیرازیاده لطیفسن وظریف وخوب روسن صحالك انتصابی فعل محذوفله درسقیالك قبیلندندرکه سماعیدرای سقالك الله سقیادیمك نجبه ایسه کذلك ای صحك الله صحا دیمك اولورکه بوکونه کلام موقع دعاده استعمال اولنورکذلك نعیم دائم دخی موقع دعاده در زیرا نعیم دائم علیك دیمکدر نعیم دائم مبتدا علیك خبریدر اصلنده بودخی (انعم الله علیك نعیما دائما) ایدی مصدر فعلنه دلالت قیلدیغیچون فعل حذف اولنوب (نعیما دائما باقی قالدی پس دوام وثباته دلالت ایتسون ایچون نصبدن رفعه عدول قیلنوب علیك نعیم دائم) قالدی اکثر محلده خبرلك حذفی جائزاولدیغنه بناء خبرموقعنده اولان جارمع المجرور حذف اولنوب دوامله موصوف اولان مبتداء نکره باقی قالدی پس تقدیر کلام (صحك الله صحا وانعم الله علیك نعیما دائما) دیمك اولور ومصرع ثانی بودعایه علت منزله سنده اولور (مثنوی) ای دریغا کرنبودی درتوان * کزبرای توهمی کوید فلان * ای دریغ اکرسنده اول اولمیدی که فلان سنك ایچون سویلر یعنی شول اخلاق ذمیمه وافعال خبیثه اکرسنده اولمیدیکه سنك حقنده سنکله رفیق اولان خواجه تاشلك انلری سویلر (مثنوی) شاد کشتی هرکه رویت دیدنی * دیدنت ملك جهان ارزیدنی * هرشول کسه که سنك یوزیکی کوریدی شاد اولوردی سنی کورملك جهانك ملکنه دکردی (مثنوی) کفت رمزی زان بکوای پادشاه * کزبرای من بکفت آن دین پناه * بوغلام چونکم پادشاهدن بوسوزلری ایشتدی پادشاهه ایتدی ای پادشاه اول غلامك بنم حقمده سویلدیکندن برزمزسویله که اول دینی خراب بندن اوتری نه سویلدی (مثنوی) کفت اول وصف دورویت کرد * کاشکار اتودوایی خفیه درد * پادشاه اکا ایتدی اول اول غلام سنك دورویلکی یعنی ذوالوجهین اولمکی وصف ایلدی که سن آشکاره دواسن نهانی در دورنجسن نه کم ایکی یوزلی منافقك خویسیدرکه ظاهرادواوشفا کورینورتملقلرایلروباطنا غائبده زخم ودردسبب اولهٔ جق غیبت ومذمتلرقیلور (مثنوی) خبث یارش راچوازشه کوش کرد * درزمان دریای خشمش جوش کرد * چونکم شاهدن کندی یارینك خباثتنی استماع ایلدی فوری آنك غضبی دریاسی جوش ایلدی مثنوی) کف برآورد آن غلام وسرخ کشت * تاکه موج هجواوازحد کذشت * اول غلام آغزی اوزره کوپك کتوردی وبوزی قزل اولدی تاکم اول غلامك هجو وقدح ایلمك موجی حددن کچدی (مثنوی) کفت زاول دم که بامن یاربود * همچوسبزك درخط بس که خوار بود * دیدی اول دمدن که اوبکایار اولدی خطه کاب کبی چوق نجاست بیچی ایدی (مثنوی) چون دمادم کردهجوش چون جرس * دست برلب زدشهنشاهش که بس * بوغلام اول غلام یکوخصالك هجوفی چونکم دمبدم جرس کبی ایلدی وآنك وافرقدح وذمنی سویلدی شهنشاه آنك ایی اوزره الی اوردی بوله دیوکه بسدر یعنی آنك آغزنه آل اوردی اول غلامك حقنده ذم وقدح ایله بوقدر کفایت ایلردیدی (مثنوی) کفت دانستم ترااز وی بدان * ازتوجان کندست وازیارت دهان * پادشاه اکا ایتدی سنی اول غلامدن اول امتحان واسطه سیله بیلدم وسنکله آنك مابینی فرق وتمییز قیلدم سندن جان قوتمشدر ویارکدن آغزقوتمشدر یعنی سنك جانك خبیث قوترسنك رفیقیکك دهانی قوتقر (مثنوی) پس نشین ای کنده جان ازدورتو تاامیراوباشدومأموریتو * ای جانی قوتقش سن ایراقدن کبرودهاوتورتااول اغزی قوتقش جانی پاك امیر اوله سن آنك تحت یدنده محکوم ومأموری اوله من بونده تنبیه بودرکه اول کسه که آغزی پاك وجانی ناپاك اوله ولسانی علم وفضائله پراولوب درونی اخلاق خبیثه وارصاف ردیه ایله طوله اول کسه من حیث المرتبه عندالله اخلاق حمیده صاحبی اولنلردن سفلی وپستدر زیراحق تعالی (ان الله لاینظرالی صورکم ولاالی اعمالکم بل ینظرالی قلوبکم ونیاتکم) حدیثنك خواستجه قلوبه ناظردرصورته واقواله ناظردکلدر (مثنوی) درحدیث آمدکه تسبیح ازریا * همچوسبزهٔ کونلحن دان ای کیا * حدیث شریفده کلدیکه ریادن وسمعه دن اولان تسبیحی ای اولو کلخن ومزبله ده بتن سبزه کبی بیل که اعتباری وقدری یوقدر (مثنوی) پس بدان که صورت خوب ونکو * باخصال بد نیرزدیك تسو * پس قصه دن حصه بودرکه بیل که خوب وزیبا صورت قبیح خویلره برتسویه دکز یعنی بیل که صورت خوب ونکو خصال بدله برفلس احمره دکزودانهٔ خردل قدرقیمتی اولمز واهل حق اولان برکسه نك حسن خلقی اولسه مجرد حسن خلقه

رغبت قیلمز آنکچون حضرت رسول علیه السلام اکثریا بیورردیکه (اللهم کما حسنت خلقی فحسن خلقی وعن جریر
ابن عبدالله رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم یاجریر انك امرء قد حسن الله خلقك فحسن خلقك
وقال علیه السلام حسن الخلق خلق الله الاعظم (مثنوی) وربود صورت حقیر وناپذیر * چون بود خلقش نکو
درپاش میر * واکر صورت حقیر ونامقبول اوله چونکه خوبی خوب اوله آنك اباغنده اول (مثنوی) صورت ظاهر فنا
کردد بدان * عالم معنا بماند جاودان * ظاهر صورتی فنا اولور بیـــل معنی عالمی باقی قالور پس عالم صورتی قویوب باقی
اولان عالم معنانك طالبی اول (مثنوی) چند بازی عشق بانقش سبو * بکذر ازنقش سبوروآب جو * سبو نقشنه نیچه
برعشق اوینارسن ومحبت ایلرسن سبونك نقشـــندن کچیوری آب طلب ایله یعنی صورت جسمدن کذرایدوب انده
اولان آب معنانك طالبی اول که مقصود اولدر (مثنوی) صورتش دیدی زمعنی غافلی * ازصدف دری کزین
کرعاقلی * اول سبونك صورتی کوردك ولیکن معنادن غافل سن اکرعاقل ایسك صدفدن لؤلوی اختیار ایله
زیراصدفدن مقصود لؤلؤ درکذلك صورت جسمدن مقصود معنی وخوی نیکودر (مثنوی) این صدفهای قوالب
درجهان * کرچه جمله زنده اند ازبحرجان * بوصدفلرمثابه سنده اولان قالبلرجهانده اکرچه جمله سی
جان دریاسندن زنده درلر (مثنوی) لیك اندرهرصدف نبود کهر * چشم بکشادردل هریك نکر * لیکن هرصدفده
کهر اولمز چشمکی آچ هر برصـــدفك ایچینه نظرایله (مثنوی) کان چه داردوین چه داردواکزین * زانکه
کیمیابست آن درثمین * که اونه طوتروبونه طوترا اوندیله یعنی هرکسله که مصاحبت ایلرسن صدف درونته نظرایله کورکه
نه کونه جوهر طوتردر معنادن خالیمدر یاخود پردرمیدر نظرایله زیرا که اول درثمین کیمابدر مرادذی قیمت اولان
درمعنی هرکسده بولنمز (مثنوی) کرصورت می روی کوهی بشکل * در برزکی هست صد چندانکه لعل * اکرصورته
کینه سن یعنی صورته نظرایده سن برطاغ شکلده وبیوکلکده بوزاولقدردرکه لعلدر یعنی صورت جسامتده برطاغ
لعلدن اکرچه نیچه یك مرتبه بیوکدر ولکن لعل من حیث المعنی قیمت وشرف جهتندن کوهدن نیچه مرتبه
اعظمدر (م ی) هم بصورت دست وپاوپشم تو * هست صد چندانکه نقش چشم تو * هم صورتده سنك دست وپایك
وصماح وصقالك وسائراعضالك بوزاولقدروارکه سنك چشمکك نقشیدر (مثنوی) لیك پوشیده نباشد برتواین *
کزهمه اعضادوچشم آمد کزین * لیکن سنك اوزریکه بوپوشیده اولمز وسائر بصیراولنلره دخی بومعنی مستور
دکلدرکه جمیع اعضادن ایکی چشم کزین ومختار کلدی (مثنوی) ازیك اندیشه که آید اندرون * صد جهان
کردد یك دم سرنکون * برفکردرنکه اول فکردرونه کاوربردمده بوزجهان باشی آشغه اولور یعنی براندیشه دن نیچه
عالم خراب اولمق مقرر اولورنته کم بومعنایی توضیح ایچون سلطانك وجودنی تمثیل طریقیله ایراد بیورردلر (مثنوی)
جسم سلطان کر بصورت یك بود * صد هزاران لشکرش درپی رود * مثلا پادشاهك جسم وذاتی اکرچه صورتده
بردرآنك آردنجه نیچه یوزیك عسکر کیدر (مثنوی) بازشکل وصورت شاه صفی * هست محکوم یکی فکرخفی *
کیروکزین وعالیقدر شاهك شکل وصورتی برخفی فکر واندیشه نك محکوم ومغلوبیدر پس برفکر بادی نظرده
اکرچه حقیرکوریور لیکن معناده غایتله عظیم الشان ورفیع العنواندر (مثنوی) خلق بی پایان زیك اندیشه بین *
کشته چون سیلی روانه برزمین * بی پایان خلقی براندیشه دن کوربراوزره برسیل کبی روانه اولمش زیرا خلقك
حرکات وسکناتی فکرلریته تابعدر (مثنوی) هست آن اندیشه پیش خلق خرد * لیك چون سیلی جهانرا آخوردوبرد
اول اندیشه خلق قتنده اکرچه خردولاشیدرلیکن برعظیم سیل کبی جهانی یدی والتدی یعنی ازاله ایتدی (مثنوی)
پس چومی بینی که ازاندیشه * قائمست اندرجهان هربیشه * پس بوابیات مقدمه ده ذکراولنان مقدمه معلوم
اولدیسه ومرتبه اولمق مرتبه سن بولدیسه چونکم کوررسن که برفکردن قائم وثابتدرجهانده هر برصنعت
(مثنوی) خانها وقصرها وشهرها * کوهها ودشتها ونهرها * خانلر وقصرلر ونهرلر وطاغلر وصحرالروایرماقلر
می) هم زمین وبحروهم مهروفلك * زنده ازوی همچودریا ازسمك) هم زمین ودریاوهم آفتاب وفلك اول فکردن زنده در
ماهی دریاده زنده اولدیغی کبی جواب شرط بویتدر (مثنوی) پس چرا ازابلهی پیش تو کور * تن سلیمانست واندیشه
چومور * فاذا کان کذلك بویله اولدیسه نیچون سن کورلرشته ابلهلکدن تن سلیمانك دیر وفکرمور کیدر یعنی
تن عالمی سلیمان وعقل واندیشه عالمی مور کیدر بوبحلده مانع اندیشه دن مراد عقل مدبردرکه فکر واندیشه آنلرك تدبیرینك
اثریله درس ذکرمسبب وارادهٔ سبب قبیلندن اولور وجهانده هربیشه نك عقل واندیشه الهه قائم اولمسی عقلانك
معلومیدر مثلا جمیع بیوت وقصور عقلدن صدور ایلمشدر وتعمیربلدان ومدائن عقل واندیشه الهه اولمش وقری
وقصبات آنلرله قیام وانتظام بولمشدر وکذلك جمیع جبال راسخات وصحاری وبیابان واسعات وممدودات وبونلرده

اولان انهارجاریات ونباتات وحیوانات جمیعا عقل فعاله قائم اولمش وانتظام بولمشدر زیراجمیع عنصریاتده متصرف
اولان عقل فعالدر هم زمین خاکساروبر وتراوه وجمله بحارده دخی متصرف اولان بوعقلدر وکذلك شمس ونوار
وفلك دوارده دخی تدبیرعقلله قائم ومنتظمدرکه عقول عشره بوافلاك تسعه ده مدبر ومتصرفلردر پس هرشیئك
ملکوتی اول شیئك وجودنده مدبر ومتصرفدربارادة الخالق که اول شیئك اول عقل واندیشه سیدرنته کم جناب حق
بومعنایه اشارت ایدوب بیورردلر (فسبحان الذی بیده ملکوت کل شئ والیه ترجعون) (مثنوی) می نماید پیش چشمت که
بزرکست * هست اندیشه چوموش وکوه کرك * سنك چشمك قتنده طاغ عظیم کورینور اندیشه موش کبی
وطاغ کرك کبیدر یعنی سنك دیدهٔ عقلك قتنده کوه بزرك کورینور وفکرحقیرکورینور مثلا طاغ قورد کبی عظیم
وفکرموش کبی حقیرکورینور (مثنوی) عالم اندرچشم تو هول وعظیم * زابرورعد وچرخ داری لرز وبیم * عالم سنك
چشمکده مهیب وعظیم درابردن ورعدن وچرخدن لرزه وخوف طوترسن وبونلری بنفسها فاعل ظن ایلدیکدن
بونلرك ظاهرا اولان هیبتندن خشیت ایدرسن (مثنوی) ازجهان فکرتی ای کم زخر * ایمن وغافل چوسنکی بیخبر *
واکن فکرجهاندن ای خردن کم جرلایفهم کبی ایمن وغافلسن یعنی عالم صورتده قالوب جماد کبی عالم معنادن
بی خبراولمشسن (مثنوی) زانکه نقشی وزخرد بی بهرهٔ * آدمی خونیستی خرکرهٔ * زیراکه نقش وصورتسن
وعقلدن بی بهره سن آدم خویلو دکلسن خریاورویسین آدم خویلو اولدرکه معنادن غافل اولمیه وخرکبی
اسیرلذت نفسانی قالمیه بلکه عبادات وطاعاته سعی ایدوب رضای حق اله کتوره وکندویی حیوانیت
صفتلرندن خلاص ایدوب انسانیت مرتبه سنه یتوره (مثنوی) سایه رانوتشخص می بینی زجهل * شخص ازان
تندرد توبازی وسهل * جهلکدن سن سایه یی شخص کوررسن یعنی بوعالم صورتی که فی المثل سایه کبیدر بوتی ذات
وعین موجود کوررسن اول سبیدن شخص سنك فتکده بازی وسهل اولدی شخصدن مراد برشیئك عین ثابته سی
ویاخودروحیدر پس صورتی کورن واکا فریفته اولان کسه نك چشمی قتنده صورت عالی وعظیم کورینوب
شخص مثابه سنده اولان روح ویاخودعین ثابته سهل وبسیرکورینور (مثنوی) باش تاروزی که آن فکر
وخیال * بی حجابی برکشاید پروبال * صبرایله شول برکونه دکن که اول فکر وخیال زیاده حجابسز پروبال آچه
یعنی فکر وخیال یوم قیامتده ظهوره کله وپروازقیله ارل زمان حقیرعد ایلدیکك فکر وخیالك عظم شانی
کوره سن (مثنوی) کوهها بینی شده چون پشم نرم * نیست کشته این زمین سردوکرم * طاغلری پشم کبی ملایم
ونرم کوررسن (کما قال الله تعالی وتکون الجبال کالعهن المنفوش) بوصوق واسی بری بوق اولمش کوررسن (مثنوی)
نه سما بینی نه اختر نه وجود * جزخدای واحد حی ودود) نه آسمان نه کوکب نه وجود کوررسن حی وودود واحد خدادن
غیری یعنی آسمان وکواکب وسائر موجوداتدن هیچ برشئ کوره مزسن بلکه همان واحد وزنده ومحبوب
اولان خدای تعالی یی کوررسن اول کون (لمن الملك الیوم) کندی دیه واکا برشئ جواب ویره میوب ینه کندی
لله الواحد القهار) دیه (مثنوی) یك فسانه راست آمد یادروغ * تادهد مرراستیهارا فروغ * برفسانه راست
کادی ویادروغ کادی یعنی قصه نك صدقنه وکذبنه اعتبار یوقدربلکه مقصوداندن همان حصه پذیراولمقدر تاقصه
راستلقلره فروغ ویره یعنی کرچکلره رونق ولطافت ویره اول قصه بودر (حسد کردن حشم برغلام خاص
(مثنوی) پادشاهی بندهٔ را ازکرم * برکزیده بود برجمله حشم * بربادشاه بربنده سنی مجرد کرمندن جمیع حشم اوزره
کزیده واصطفا ایلمشدی (مثنوی) جامکی واوظیفهٔ چل امیر * ده یکی قدرش ندیدی صد وزیر * آنك نفشان بهاسی
قرق امیرلك وظیفه سی ایدی یوز وزیرانك قدرنك اوندہ بریخ کورمشدی ومرتبه سنك عشر وعاشرنه ایرمشدی
(مثنوی) ازکمال طالع واقبال وبخت * اوبازی بودوشه محمود وقت * طالعنك کماللدن واقبال وبختندن
اول بنده برایازایدی وپادشاه زمانك محمودی ایدی (مثنوی) روح اوباروح شه در اصل خویش * پیش ازین تن
بوده هم پیوند خویش * اول خاص بنده نك روحی پادشاهك روحی ایله کندینك اصلنده یعنی عالم ازلده بوتندن
اول هم اتصال وقرابت واقع اولمشدی وتعارف وایتلاف روحانی سبقت قیلمشدی پس ازلی اولان کاروکردارلك
اسرارفی بومناسبتله بیان ایلمکه شروع ایدوب بیورردلر (مثنوی) کارآن دارد که پیش ازتن بدست * بکذراز اینها که
نوحادث شدست * کاری اول طورکه تندن مقدم اولمشدر یعنی تن عالمنه کلمزدن اول آکا کارقیلمق وصالح اولمق سبقت
قیلمشدر بونلردن کیکه یکی حادث اولمشدر یعنی بویدندن ظهوره کلان وصکره دن حادث اولان کاروکرداره اعتبار
ایلمه که نظرا کرینك واکریدل حادث اولان کاره دکلدر بلکه فاتحه یه درویاخود خاتمه یه درکه خاتمه فاتحه ده اولنه
مخالفت ایلز (مثنوی) کارعارف راست کونه احولست * چشم اوبرکشتهای اولاست * کارعارف ایچوندر

یعنی حضرت خدانك ایشلرینه نظر ایلمك عارفه مخصوصدر زیرا عارف احول دكلدر اول عارفك كوزی اولده اكان
تخملر اوزره در كه آخرده بتمز الا كه همان ازلده اكان (مثنوی) آنچه كندم كاشتندش وانچه جو * چشم اوانجاست
روز وشب كرو * اول نسنه كه ازلده آنی بغدای اكدیلر ویا خود اول نسنه یی كه اربه اكدیلر روز وشب عارفك چشمی
اورایه رهنمدر یعنی ازل جانبنه مقید ومرتبوط در هرنه كه عالمده حادثه اولورسه آنی سر قضانك اثری بیلور وشقی اولانی
وسعادت بولانی ازلده اولان عین ثابته لرینك اقتضاسندن فهم قیلور (مثنوی) انچه آبستست شب حزان زاد *
حیلها ومكرها بادست باد * بیورمشلردیكه عارفك كوزی كشتهای اولدركه ازل ازلده بركسه نك
زمین وجودنه بر تربی اكلمشدر ویاخود شعیر سعیرمی دكلمشدر كیمچه كوندز عارفك كوزی فاتحه وسابقه ده اولان
مامضایه در (ولهذا قال بعض العارفین قبل من قبل فی الازل بلاعلة ورد من رد فی الازل بلاعلة وقال علی كرم الله
وجهه الناس یخافون من الخاتمة بحكم انما الاعمال بالخواتم وانا اخاف من الفاتحة لان الخاتمة لاتكون الاعلی
مقتضی الفاتحة) پس برفحوای اللیلة حبلی شب اول نسنه ییكدیگره دوغورماندن غیری طوغورمدی یعنی اول نسنه ییكه
شب ازل حامله اولدی روز دنیاده وروز عقباده اندن غیری برشئ طوغمدی بو تقدیرچه حیله لر ومكرلر بادده بادده در
یعنی تقدیر الهی یه مكر وحیل بادوهوای بی محلدر زیرا (الحذر لایغنی عن القدر) دروازله علی طریق الاستعارة شب
تعبیر ایلمكله ابصار عقول وافكارلرك آنی ابصاره قدرتی اولیوب كیمچه كی عیون عقول ناسدن مستور
اولدیغی ایچوندر واللیلة حبلی حدیثنك سری بودر اما ظاهر معناسنی شاعرلرك بویتی افاده ایدر (بیت) دورانكه
حادثانه هركیمچه یوكلیدر * كون طوغمدن نلرطوغه كم بیلدا كهان (مثنوی) كی شود دلخوش بحیلتهای كش *
انكه بیند حیلت حق برسرش * چون محبوب ودلپذیر اولان حیله لرله دل خوش اولورا ول كسه كه خدای تعالینك
حیله سنی انك حیله سی اوزره عالی وغالب كوره برسر بونده عالی وغالب معناسنه در (مثنوی) اودرون دام
دامی مینهد * جان بونه آن جهد فی این جهد * اوحیله سنه وعقلنه اعتماد ایدن كسه دائم دام ایچره در وبردام فوررسنك
جانن حقیچون نه دام فورتلورونه دام قوین كسه فورتلور مصرع ثانی قسم در بیان توقدیرنده وتقدیر كلام بویله
دیمك اولورك اول حیله وتدبیرینه مغرور اولان واعتماد قیلان كسه دام قضا ایچره مقید ومحبوس در حال بوكه كندی
نیچه سنك صیدی ونیچه سنك دخی دفع وكیدی ایچون بردام قویوب حیله وتدبیرجانبنه ذاهب اولورسنك حیات
وبقالرك حقیچون نه بوكونه كسنه قضای الهیدن خلاص اولورنه آنك دام مثابه سنده اولان حیله وتدبیری نجات
بولور بلكه هرایكیسی مغلوب ومقهوراولوب امر قضاهرنه ایسه ظهوره كلور دیمك اولور (مثنوی) گربرپرید
وربرزند صد كلاه * عاقبت برروید آن كشتهٔ اله * یوز كاه وچن اكر بتر واكر دوكلور ویتر عاقبة الامر حضرت
اللهك اول اكلمشی بتر یعنی انسانك زمین وجودندن اكر برفعل بتر واكر یتر عاقبت حضرت حق ازلده هرنه تخم
اكدیسه آنك وجودنده اول بتر (مثنوی) كشت نو كارند برگشت نخست * این دوم فانیست وآن اول درست
مثلا اولدن اكلمش اكین اوزره یكی اكین اكرلر بوایكینی صكره دن اكلن اكین فائیدر واول اول درست وثابتدر زیرا
اول اكلن تخم كوكلشمش ویرلشمشدر صكره دن اكلن تخملك ثبات واستقراری یوقدر (مثنوی) تخم اول كامل
وبكزیده است * تخم ثانی فاسد وپوسیده است * اولكی تخم كامل وكزیده ومقبولدر تخم ثانی فاسد وچوركدركه
زمانسزا كلمشدر چونكم هرشئ تقدیر الهینك مقتضاسی اوزره اولدیغنی بیان بیوردقدنصكره عبده لازم اولنیده
بیورورلر (مثنوی) افكن این تدبیر خودرا پیش دوست * كرچه تدبیرت هم ازتدبیراوست * بوكندی تدبیرنی
دوستك اوكنه براق اكرچه سنك تدبیرلرك دخی هم اول خدانك تدبیرندندر (مثنوی) كارآن دارد كه حق افراشتست
آخر آن رویدكه اول كاشتست * كار وتاثیری اول طوتركه حضرت حق یوكلتمشدر آخر اول بتركه اول اكلمشدر
هرنه كه بودنیا وآخرتده ظهوره كلورسه ازلده مقدراولان كارلرلك اثریدر (مثنوی) هرچه كاری از برای حق بكار *
چون اسیرد وستی ای دوستدار * هرنه اكرسنك اول خدا ایچون الچونكم ای دوستدار بردوستك اسیریسن یعنی
ای خدایی دوست طوتمیچونكم سن انك اسیریسن هرنه كار ایلرسك انكچون ایله تا آنك مقابله سنده نیچه
اجر وجزا بوله سن (مثنوی) كردنفس دزد وكار او مپیچ * هرچه آن نه كار حق هیچست هیچ * دزدودغل نفسك
وآنك كار ومقصودنك چوره سنه طولغه زیرا هرنسنه كه اول حضرت حق ایشی دكلدر هیچ در هیچدر (مثنوی) پیش
ازانكه روز دین پیدا شود * نزد مالك دزد شب رسوا شود * اندن اولكه روز دین پیدا اوله وبوم قیامت ظهوره كله
مالك الملك قتنده كیمچه خرسزی رسوای اولور (م ی) رخت دزدیده بتدبیر وفنش * مانده روزداوری برگردنش * اول
دزد شبك فن وتدبیریله مسروق اولان رختی عدل كوئی آنك گردنی اوزره قالمش اولور رخت دزدیده دن مراد حیله

وخدعه

وخدعه ایله اشلدیكی اعمال اولورکه روزجزاده آنك بوینده قالور ودزدشبدن مراد روز آخرتدن غافل اولوب
بودنیا كیمچه سنده مكر وحیله ایله جلب حظ نفس ایلین كسه لر اولور (مثنوی) صد هزاران عقل باهم برجهند *
تابغیر دام اودامی نهند * نیچه یوزبیك عقل اتفاقله صحرالرلر یعنی جمله سی اتفاق ایلیوب دام قضادن خلاص
ایچون تدبیر ایدرلر تا اول خدانك دامندن غیری بردام قویه لروآنك مرادومرامنی تغییر ایدوب مقتضای نفسلرینه
اویه لر (مثنوی) دام خود را سخت تر باید وبس * كی نماید قوتی بابادخس * كندی داملرنی سخت تر بولورلر وانچق
یعنی برمرتبه حیله وتدبیر دامنی وضع ایدرلركه آنلرلك عقللری اول وضع ایلدكلری حیله وخدعه دامنه زیاده
اعتماد ایلدیكندن آنی محكمتر وقویتر كورلر لكن چق اما خروخس بادبرقوت كوسترر یعنی تدبیر وتدارلك
خلق عالم خس وخاشاكه مشابه سنده وقضاوارادت الهی باد صرصر منزله سنده درخس وخاشاكه باد صرصره قوت
كوستره میوب مقابله ایده مدیكی كبی تدبیر وتدارلك خلق دخی ارادت حقه مقابله قیله مز وقوت وقدرت كوسترمكه
قادر اوله مز (مثنوی) كرتو كویی فائدهٔ هستی چه بود * درسؤالت فائده هست ای عنود * سائله بوسؤال
ایله متقدمه ده قضا وقدره متعلقه اولان معانی مذكوره دن ناشی اولورزیرا بیورمشلردیكه كاری اول كسه طوتركه
تندن اول موجود اولمشدر كیچ اول كارلردن كه بودنیاده نوحادث اولمشدر شب ازل هرنه ییكه حامله اولمشدر
طوغه حق اولدروآخر الامر بته جك تخم اولدرصدهزاران عقل بری برینه متفق اولدقلری حالده صحرالر واقدام
واهتمام قیلورلر تا كم خدانك دامندن غیری بردام قویه لر یعنی انك مراد ومرامندن ایرومرادومراملرینی اجرا ایده لر
حال بوكه كندی داملرنی وحیله ومراملرنی سخت تر بولورلر بوزیاده عجب كه چق قوت كوسترر باد صرصره خس كه اول
بونلرلك حیله وتدبیریدر پس بوسوزلر سؤالدن ناشی اولورکه هركس بودنیاده ازلده اكلنی بولیچق وبوعالمده ظهوره
كلدن عین اعیان ثابته ده موجوده اولان احكام اولیچق بوهستی ء خارجی حاصلی تحصیل اولور وبوجهان عبث
وبی فائده حكمن بولور پس سؤال مقدره دن بوسؤالی دفع ایدوب بیورورلركه اكرسن دیرسك ای سائل فائدهٔ هستی ء
خارجی تقدیر مذكور اوزره نه اولدی ای عنود سنك سؤالكده فائده واردر یعنی سنك سؤالكده كه اول جمله
وجود خارجیه دن برشیدر فائده وارد رای عنود ولجوج (مثنوی) كرندارداین سؤالت فائده * چه شنویم این را
عبث بی عائده * اكرسنك بوسؤالك فائده طوتمیه یعنی سنك سؤالك كه هستی ء خارجیه دن بریدر فائده طوتمیه
بوسؤالكی عائده سز عبث نه استماع ایده لم (مثنوی) ورسؤالت رابسی فائد شماست * پس جهان بی فائده
آخر چراست * وكرسنك سؤالكك چوق فائده لری وارایسه یعنی اكرسنك سؤالكده چوق فائده لر وارایسه كه اول
فوائد مستوره ومخفی اولان علومك سؤالك واسطه سیله ظهوره كلمش ایسه پس جهان آخر نیچون فائده سز در یعنی
پس جهان كه آثار علم خدا وصور قدر وقضادر نیچون بی فائده در بومعنی من وجه حاصلی تحصیل اولان قبیلدن
دكلدر اكرچه من وجه بی فائده وحاصلی تحصیل قبیلندندر نته كم بیورورلر (مثنوی) ورجهان ازیك جهت
بی فائده ست * ازجهتهای دكر برعائده ست * وكرجهان برجهتدن فائده سزایسه غیری جهتلردن برعائده در یعنی
اكرجهان برجهتدن بی فائده وحاصلی تحصیلدركه اول (فرغ ربكم من امر العباد) حدیثنك مقتضاسنجه
امور عباد جمیعا بلازیادة ولانقصان ازل آزالده مثبت ومقرر اولمشدر وما كان ومایكون هرنقدر شئ وارایسه
قضاوقدردن ثابت اولدیغی اوزره بعینه ظهوره كلمه سیدر اما علمده اولان عینه وغیبده اولان شهادته ومعتاده
اولان شكل وصورته كلدیكی جهتلردن وهرشئ اعیان ثابته لری مقتضاسنجه كندی خواص وآثارلرین
اظهار ایلدیكی حیثیتلردن برعائده وفائده در پس ظهوراشیا مطلقا برفائده در وباطل وعبث دكلدر باعائده در
(بیت) فلاعبث والخلق لم یخلقوا سدی * وان لم تكن افعالهم بالسدیدة * اكرچه افعال غیرسدیده یه نظر
اولنسه وبعض شئ بعض شیئه نسبت قیلنسه باطل وبی فائده كورینورلكن فی نفس الامر وحقیقة الحال
برفحوای (وما خلقنا السماء والارض وما بینهما باطلا) هیچ برشئ باطل وبی فائده دكلدرنته كم بعض شیئك بعض شیئه
نسبتله باطل وبی فائده اولمسی كلك باطل وبی فائده اولمسنی مستلزم اولمدیغیچون بیورورلر (مثنوی) فائدهٔ
تو كرمرا فائده نیست * مرتراچون فائده ست ازوی مئیست * حسن یوسف عالمی را فائده * كرچه براخوان
عبث بدزایده * ای فائدهٔ هستی ندرد یوسؤال ایدن كسه وجود مطلقا خیرمحضدرلكن بعض وجود بعض وجوده
نسبتله بی فائده وشر وبعضنه نسبتله خیردرمطلقا محض شر یوقدرالاعدم پس سكافائده اولان اكر بكافائده دكل ایسه
تحقیقا چونكم سكافائده دراندن طورمه یعنی فراغت ایله مثلا یوسفك حسنی عالم خلقنه فائده ایدی اكرچه برادرلری
اوزره عبث وزائده ایدی (مثنوی) لحن داودی چنان محبوب بود * لیك بر محروم بانك چوب بود * داود علیه السلام

حضرتلرینه منسوب اولان لحن انجلین محبوب ایدی که مشهوردر لیکن انکار ایدیجی محروم اوزره چوب اوازی
مثابه سنده ایدی (مثنوی) آب نیل از آب حیوان بدفزون * لیك برمحروم ومنکر بود خون * مثال آخر آب نیلکه
آب حیواندن لذتده زیاده ایدی لیکن محروم ومنکر اوزره خون ایدیکه قبطیلر هربارکه آندن نوش ایلمك استسه لرقان
اولوردی (مثنوی) هست برمؤمن شهیدی زندکی * برمنافق مردنست وزندکی * مثال آخر مؤمن اوزره شهید للك
زنده لکدر اما منافق وکافر اوزره موتدر واسکیلکدر (مثنوی) چیست درعالم یکویك نعمتی * که نه محرومند
ازوی امتی * عالمده سویله برنعمت ندرکه براست آندن محروم ذکادر یعنی عالمده هیچ برنعمت یوقدرکه اندن برطائفه
محروم اولمیه لرا کر برطائفه اول نعمتله متنعم لرایسه برآخر طائفه اندن محروم ارلق مقرردر (مثنوی) کاو
وخررا فائده چه درشکر * هست هر جانرا بکی قوت دکر * کاووخره شکردن فائده ندر یعنی اول طائفه یه شکردن
محروملق واردر زیرا هرجانك برغیری قوتی واردر پس اهل سعادتك قوتی غدای روحانی ولذت عرفانیدر واهل
ضلالتك قوتی کاووخرکبی همان غدای جسمانی وشهوات نفسانیدر (مثنوی) لیك اکرآن قوت بروی
عارضدست * پس نصیحت کردن اورا رایضست * ولیکن اول قوت اول کسه اوزره اکرعارض ایسه پس اکا نصیحت
ایلمك رایضلقدر یعنی برکسه نك کهمعصیت وقبا حتدن حظی عارضی اوله پس اکا برناصح نصیحت وبرمك ریاضت
ویریلیکدر یعنی انك تدلکنی وبد خویلغنی ازاله ایلیوب آنی حکم حقه مطیع ومنقاد قیلمق وخلق نیکو
صاحبی ایلکدر بویله کسه ناصحك نصیحی ایله صلاحپذیر اولوب طریق حقه منقاد ورام اولور (مثنوی) چون
کسی کوازمرض کل داشت دوست * کرچه پندارد که ان خودقوت اوست * مثلاشول برکسه کبی که مرضدن
کل یمکی دوست طوتدی اکرچه اول کسه ظن ایلرکه اول خالئ خودانك قوت وغذاسیدر (مثنوی) قوت اصلی را
فراموش کرده است * روی درقوت مرض آورده است * اول کسه قوت اصلی بی فراموش ایلمشدر اول سببدن
مرض قوتنه یوزکتورمشدر یعنی مورث مرض اولان غدایه توجه ایلمشدر (مثنوی) نوش را بکذاشته سم خورده است
قوت علت راچو چربش کرده است * اول کسه نوشی قومش زهر قاتل یمشدروکان اول کلی یمکله کندویی
قتل ایتمکه قصدایلمشدر (کما قال علیه السلام من اکل الطین فکانما اعان علی قتل نفسه) مرض وعلتك قوتی
چربش کبی ایلمشدر یعنی علت ومرضه متعلق اولان غدایی چرب وشیرین ظن ایلمشدر اکرسن دیرسك که
چونکم بوغدای جسمانی قوت عارضیدر یا بشرلك قوت اصلیسی ندرجواب بیوررلر (مثنوی) قوت اصلیٔ بشر نور
خداست * قوت حیوانی مرورا ناسزاست * بشرلك قوت اصلیسی خدانك نوریدرکه غدای روحانی وقوت عقل
وجانیدر تحقیقا اول بشره قوت حیوانی لایق دکلدر زیرا قوت حیوانی انسانی حیوان صفت ایلمك وذوق روحانی به
مانع اولمق مقرردر (مثنوی) لیك ازعلت درین افتاددل * که خوردواوروزوشب زین آب وکل * ولیکن کوکل
علت ومرض جهتندن بوقوت حیوانی به دوشدی وآنك حظنه مقیدومشتغل اولدیکه بوقوت حیوانیه یه مشتغل
اولان دلك صاحبی کیجه وکوندز بوآب وکلدن بیه واندن دائما حظ آله (مثنوی) روی زردوپای سست ودل سبك
کوغدای والسماء ذات الحبك * شول کسه که کل یمجی اوله اول کسه نك یوزی صاری وآیاغی سست وضعیف وقلبی
سبك ولرزان اولور وخفقان مرضنه کرفتار اولور حبك صاحبی یعنی طرایق صاحبی اولان سمانك غداسی قنی یعنی
آب وکلدن نشوونما بولان وقوت حیوانیده قلان کسه یه قوت نورانی وغدای آسمانی قنده میسر اولور حبك بولار
معناسنه در حبیکك جمعیدر (والسماء ذات الحبك) آیتنه اشارت واردر تفسیری جلد اولده عرب بادیه نشین
حکایه سنده مرورایتدی (مثنوی) آن غدای خاصکان دولتست * خوردن آن بی کلو وآلتست * اوکه مراد نور
خدادر دولت خاصکیلرینك غداسیدراول غدایی یمك که مراد نورخدادر بوغازسزوآلت سزدر (مثنوی) شد غدای
آفتاب ازنورعرش * مرحسودودیورا ازدودفرش * آفتابك غداوذوقی عرش نورندندر حسود ودیوه غدافرشك
دودندندر یعنی انبیاواولیانك حسودینه وشیاطینه غدا ارضك بخار ودخاندن حاصل اولان شیئلردر (مثنوی)
درشهیدان برزقون فرمود حق * آن غدارانه دهان بدنه طبق * حضرت حق شهیدلرحقنده برزقون بیوردی
اول غدایه که مراد نورخدادرنه دهان نه طبق اولدی یعنی شهدا (عندربهم یرزقون) آیتنك موجبنجه ریلری قتنده
مرزوق اولورلرالله تعالی انلره فضلندن اعطا ایلدیکی نعمه فرحنالئ اولدیلرلر وایچرلر لکن بوصورت
ظاهرده اولان دهان وکلوایله دکل بوآیت کریمه نك تفسیری جلد اولك اواخرنه قریب حضرت علی رضی الله عنه
حکایه سنده مرورایلدی (مثنوی) دل زهرباری غدایی می خورد * دل زهرعملی صفایی می برد * کوکل هربار دن
برغدایر کوکل هربرعملدن برصفا ایلتور یعنی قلب هربرمصاحب واثردن برکونه حظ آلورروشئ مقاربنك حکمنی

البته اخذ قیلور (کما قال بعض المشایخ (بیت) اصحب اخا کرم تحظی بصحبته * فالطبع مکتسب من کل محبوب *
کاریح آخذة مما تمر به * تتنامن النتن اوطیبا من الطیب * وکذلك کوکل هرعملدن دخی برنوع صفا کسب ایلر
چشم مثلا هرآدمینك صورتی برکاسه کبیدر چشم اول صورتك معناسندن برحصاسه در یعنی زیاده ادراك
ایدیجیدر (کما قال الشاعر (بیت) وکل شخص بدالی فهولی قدح * وکل لحظ اراه فهولی ساقی * نته کم بومعنایه
مشابه بیوررلر (مثنوی) ازلقای هرکسی چیزی خوری * وزقران هرقرین چیزی بری * هربرکسه نك
لقاسندن برشئ برسن وهرقرینك قراندن برنسنه ایلتورسن یعنی هرکسك ملاقاتندن برکونه شئ حاصل ایلرسن که
الطبیعة سارقة دیمشلردروهرقرینك مقارتندن برکونه حالت اخذ ایلرکه الصحبة مؤثرة دیو تحقیق ایلمشلردر
(مثنوی) چون ستاره باستاره شد قرین * لایق هردو اثر زاید بقین * مثلا چونکم ستاره ستاره یه قرین اولدی یعنی
اقتران واقع اولدی شکسز هرایکیسنه لایق بوایکیسنك اقترانندن برآخر اثر طوغر سعادت ونحوست واحتراق
کبی (مثنوی) چون قران مردوزن زاید بشر * وزقران سنك واهن شد شرر * مثلا برمرد وزنك قرانی کبی که آندن
بشر طوغر وسنك وآهنك قراندن شرر اولدی (مثنوی) وزقران خالئ باباران‌ها * میوها وسبزه وریحانها *
وخاکك باران‌لرله قراندن میوه لرو سبزه وریحانلر پیدا اولدی (مثنوی) وزقران سبزه‌ها باآدمی * دلخوشی وبی غمی
وخرمی * وسبزه لرلئ آدمی یه قراندن دل خوشلق وغمسزلق وخرملك ظهورقیلور زیرا بنی آدم سبزه وابه‌نظر ایلسه
واکا مقارنت قیلسه دل خوشلق حاصل اولور (مثنوی) وزقران خرمی باجان ما * می بزاید خوبی واحسان ما *
وبزم جانمزه خرملکك قراندن بزه خوبلق واحسان طوغر (مثنوی) قابل خوردن شود اجسام ما * چون براید
ازتفرج کام ما * بزم اجسامز غدا یمکه قابل اولور وقوت بولور سیروتفرجدن چونکم بزم مرادمز حاصل اوله
(مثنوی) سرخ رویی ازقران خون بود * خون زخورشید خوش کلکون بود * سرخرویلق قانك قراندن اولور
یعنی انسانك یوزی قرمزی اولمق خونك اکامقارنتندن پیدا اولور وخون کارنکلو لطیف خورشیددن اولور
یعنی خورشیدلئ حرارتدن حرکت وغلبه قیلور وحمرت وجهه سبب اولور (مثنوی) بهترین رنکها سرخی بود *
وآن زخورشیدست وازوی می رسد * رنکرلئ اویرکی قرمزیلق اولور زیرا وجهی نورانی ولطیف ایلر واول سرخ رنك
آفتابدندر وآندن ایریشور چونکم هرشئ مقارینك حکمنی اخذ ایلر ومصاحبنك صحبتندن متأثر اولور پس محل
نحوسته مقارن اولان شئ آندن نحوست کسب قیلور نته کم زحلی بومعنایه مثل ایرادایدوب بیوررلر (مثنوی)
هرزمینی کوقرین شد بازحل * شوره کشت وکشت را نبود محل * مثلا هرزمینکه اول زحله قرین اولدی اول
زمین شوره اولدی وزراعته محل اولمدی (مثنوی) قوت اندر فعل آید زاتفاق * چون قران دیو با اهل نفاق * بالقوه
اولان شیئلر فعله کلور وظهورقیلور برشیئك برشیئه اقتران واتفاقندن نته کم امثال مذکوره نك جمله سی بومعنایی
تمهید وتأکید ایچوندر مثلا مردوزنك اقترانندن بشر وسنك وآهنك اقترانندن بالقوه اولان شرر حاصل اولور بیوردیلر
وکذلك خاکك باران یاکه اقترانندن بالقوه اولان میوه وسبزه وریحانلر وسبزه وانك انسانه قراندن دل خوشلق
وبی غملك وشادان اولمقلرظهوره کلوردیو تعبیر قیلدیلرالی هذا البیت پس دخی بیوررلرکه اتفاق واجتماعدن
قوت فعله کلور نفاق اهلنه شیطانك قرانی کبی یعنی شیطانك اهل نفاقه اقترانی کبی مثلا شرت وضلالت فعله کلور
وظهوربولور وصورت بغلر (مثنوی) این معانی راست ازخرخ نهم * بی همه طاق وطرم طاق وطرم * پس بیوردقلری
معارف لطیفه ومعانی شریفه نك علوشانی مستمع اولنلره تعلیم وبی تفهیم قالنلره تفهیم ایدوب بیوررلرکه شول
ذکراولنان معانی جلیله ایچون واردر چرخ نهمدن یعنی عرش اعظمدن دوکلی طاق وطرم سزطاق وطرم واردر
یعنی دوکلی خلقك طاق وطرمندن ماعدا بونك ایچون آخرطاق وطرم واردر معنوی که علی الدوام بومعانی
عظامه مکان ومقامدر طرم طارملك جمعیدرقرا اوکه عامه تحریف ایدوب درم اودرلر وهرنسنه که اکا بکزر
برسبیل تشبیه اطلاق ایدرلر طاق مصندره معناسنه کلوروقات معناسنه کلوربك طاق وذوطاق وسه طاق دیرلر
بونده طاق وطرمدن مرادقات قات اولان اولر وجارادقلر وقصرلردر (مثنوی) خلق را طاق وطرم عاریتیست *
امر را طاق وطرم ماهیتیست * خلقدن مرادعالم ملك امردن مرادعالم ملکوتدر (کما قال الله تعالی الا له الخلق
والامر تبارك الله رب العالمین) پس تقدیر معنی خلق عالم ایچون وعالم خلق ایچون مقام ومکان عاریتدروعالم امر
وعالم ارواحك طاق وطرمی یعنی خرکاه وقرارکاهی ماهیتیدرکه مرادعین ثابته در (مثنوی) ازپی طاق
وطرم خواری کشند * برامید عزدرخواری خوشند * برامید عزده روزهٔ خدولئ * کردن خود کرده اند ازغم
چودولئ * بوخلق عالم طاق وایوان وطرم ومکان ایچون خورلق چکرلر عزت دنیا امیدی اوزره کندیلرینك بیونلری

غمدن دولك كبي وحقارتده خوشلردر قلبنه تاسه ونشويش اولان اون كون مقداري عزت اميدي اوزره كندي لرينك بيونلرني دولك كبي ضعيف ايلمشلردر خدولك غم وتاسه دل وتشويش معناسنه در يعني بو دنيانك عمريكه آخرت ايامنه نسبتله ده روزه كبيدر پس ده روزه ونا قص اولان عزتك اميدي اوزره بوخلق كردنلرني غم والمدن ايلك كبي زار وتحيف ايلدي لرو بو عزتك صاحبنه مدح وثنالرسو يلدي لر حال بوكه (الدنيا مال من لا مال له ودار من لا دار له وبها يغتر من لا عقل له) حديث شريفنك مظهريدر (مثنوى) چون نمى ايندا بنجا كه منم * كاندرين عز آفتاب روشنم مشرق خورشيد برج قيركون * آفتاب ما زمشرقها برون * بو بيان شريفه جناب عزت لسانندن على طريق التعجب توبيخا لاهل العزة الفانية وارده وواقعه اولمشدركان جناب عزت جلت قدرته وعلت طالب عزت صورى وعاشق دولت سرورى اولنلر حقنده بيورر لركه تعجب ايلك اى علماء حقيقت وعرفاى دولت بى علت اولنلر شول طالبان عزت بى حقيقت اولان جهلادنكه بونلرنه حالله كلمز لرو توجه وتقرب قيلمز لرشول مرتبه كه بنم وحقيقتده عزت بخشنده يم كه بو عزتده روشن آفتابم يعنى بو عزت ايچره آفتاب روشن وعالمتاب مبرهنم كه (ان العزة لله ولرسوله) نصيله معنونم بو دنيا خورشيدنك برجى مظلم وقبر كوندر يعنى زفت زنكلو در اما بزم آفتابمز مشرقلردن طشره در يعنى بزم آفتاب عزت وعظمتمز مشارق ومغاربدن برو ندركه جميع مشارق ومغاربك رب ومالكى بزز بعد انانيت المطلقه ادات جمله آفتاب افتاب مادىلرى كمال عزت وعظمت وجلالتى اشعار ايچوندر نته كم قران عظيمده بو اسلوب اوزره چوق واقع اولمشدر (كما قال الله تعالى والسماء بنيناها بايد وانا لموسعون) وقاعدة ملوك وسلاطين دخى اظهار عظمت ايچون كلا ملرين بو طرز اوزره اداتيلو لر (مثنوى) مشرق اونسبت ذرات او * نى برآمد فى فروشد ذات او * ما كه واپس مانده ذرات وييم * درد وعالم آفتاب بى فيم * حضرت مولانا جناب عزت لسانندن ايبات سابقه بى ادا ايلدكدن صكره بو ايباتى كندى لسانلرندن مشرق آفتاب ذات الهيه بى تفسير وتوضيح ايدوب بيورر لركه اى كروه مستعان بيلك واكاه اولك كه اول حضرتك مشرقى انك ذره لرينه نسبت مشرقدر آفتاب ظاهر مشرقى كبيدر زيرا اول حضرتك ذاتى نه بوقارى كادى ونه آشغه اولدى ظاهر كونشى كبى بزكه آنك ذره لرينك زياده آردده قالمشى بزيعنى بزكه كروه اوليا بزملائكه مقربينه وانبيا ومرسلين صلوات الله على نبينا وعليهم اجمعينه نسبت اولديغمز جهتدن اول حضرتك واپس مانده اولان ذره لرندن تزنم هذا ابكى عالمده سايه سز آفتابسز يعنى دنيا وآخرتنده وظاهر وباطننده ضيا كسترلك وانوارلك ايلرز (مثنوى) باز كردم شمس مى كردم عجب * هم زفر شمس باشد اين سبب * شمس باشد برسيها مطلع * هم ازو حبل سيها منقطع * بعجبدر كه كيرو شمسك چوره سنى دورا يلرم يعنى آفتاب بى فى وماهتاب عالم طمى كبى ايكى عالمده ضيا كسترلك ومهر انورلك ايلركن بنه شمس حقيقتدن مستغنى وبى نياز دكلز بو مرتبه حاصل اولمشكن كيرو شمس حقيقتك اطرافنه طولنورم اى عجب هم شمس حقيقتك فروجلالتندن اولدى بوسبب كه مرادا حتياج وكمال اميدورجادر بونده اشارت واردركه كماله ايرن انبيا واوليا بعد الكمال بنه جناب حقدن مستغنى اولمزلرو بى نياز لق قيلمزلر (مثنوى) اى برادر بى نهايت در كهيست * بر هر آنچه مى رسى بالله مئيست * مضمو نجه هر نه مقامه ايرسه لر آنده قرار قيلمز لرشمس حقيقت سببلر اوزره مطلع ووافقدر يعنى ذرات وجود عشاق احيانا بر وسيله وبر كونه اميدورجاسببيله كندى به مائل وعطايا والطافى جانبنه طالب وراغب قيلورهم سببلرك حبلى اوشمسدن منقطعدر يعنى هم بنه اول حضرتدن حبل اميدورجا واسباب آرزو ومييل منقطع اولورك آتماء متقابله نك تجليسى بونوع اوزره ظهوره كلورلكن بو شمس حقيقتدن من حيث الحقيقه قطع اميد ايلمك دكلدر بلكه بعض ظهورات وفيوضاتدن قطع اميد ايلكدر بو ايسه عين صنع وحكمتدر نته كم بو معناية اشارت ايدوب بيورر لر (مثنوى) صد هزاران بار ببريدم اميد * از كه از شمس اين شما ياوركنيد * تو مرا باور مكن كز آفتاب * صبر دارم من وياماهى زآب) نيچه يوز كره اميدم كسدم كيمدن شمسدن بوكه سزا عتقاد ايلر ميسز يعنى صد هزاران بار اميدم قطع ايلدم كيمدن ديسه كز شمس حقيقتدن ديسم بوكا سزا اينانر ميسز سن بكا اعتماد ايلمه كه آفتابدن بن صبر طوتم وياماهى آبدن صبر طوته ممكن دكلدر ماهى آبدن صبر طوته كذلك ممتنعدر كه عاشق حقدن من حيث الحقيقه بالكليه قطع اميد ايليه ماهى آبله زنده وقائم اولديغى كبى جميع اشيادخى حقله حى وقائمدر (الا كل شئ ما خلا الله باطل) فحواسنجه هر شئ اكر حقدن خالى ومنقطع اعتبار اولنسه باطل وعدم صرف اولور پس بو اجلدن حقدن انقطاع هيچ بر وجهله ممكن دكلدر (مثنوى) ورشوم نوميدى من * عين صنع آفتابست اى حسن * عين صنع از نفس صانع چون نبرد * هيچ هست از غير هستى چون جرد * فرضا اكر نوميد اولم بنم نوميد اكم يعنى اكر اول حضرتك بعض فيوضات وعطياتدن نا اميد ومأيوس اولسم بنم نا اميد اولمم بو تقديراوزره عين صنع

آفتاب حقيقتدر اى حسن سيرت ونيكو طبيعت زيرا كه حكمت بالغة الهى كاه منع وكاه عطا اقتضا ايدر وعبد دخى كاه خوف وكاه رجا وكاه نور وكاه دجا اوزره اولق اقتضا ايدر قطع اميددن مراد اولان بودر والا صنعك عين وذاتى صانعدن نيچه كسلور يعنى عين صنع نفس صانعدن نه حالله منقطع اولور هيچ موجود وجودلك غير يسندن نيچه اوتلر يعنى هيچ هست اولان ممكن الوجود غير هستيدن وماعداى وجود حقيقيدن نيچه اوتلر يعنى نه وجهله فيض آلور ووجود بولور (مثنوى) جمله هستيها ازين روضه پزند * كرباق وتازيان ورخود خزند * ليك اسب كور كورانه چزند * مى نه بيد روضه را زانست رد * جمله موجودات وجميع كائنات نور وضة الوهيتدن ومرعاى ربوبيتدن اوتلر لر ونشو ونما وغذايى قلبا وقالبا هر برى بحسب الاستعداد بو مرتبه دن آلورلر اكر جنسنده اولان براقدر وا كر دنياده اولان عربى آتلر در وكر خود حمارلر در يعنى اكر براق واسب تازى كبى نيكو سيرت ومقبول صفت اولنلر اولسون وا كر خر كبى شهوت پرست وكاه وجوله مست اولنلر اولسون محصل اكر صالح واكر طالح واكر موافق واكر منافق ومؤمن وفاسق وكاذب وصادق جمله سى بو مرتبه دن حصه آلورلر وذائق اولورلر ليكن كور آت كورلر كبى اوتلر يعنى اسب كور كبى اولان جاهل وغافل بى نور بو روضة الوهيتدن جاهلانه وكورانه فيض آلور وبو مرتبه دن فيض وتربيه بولدر يغنى بيلمز بلكه عمر وزيدلك وجودندن بيلور روضه بى كورمز اول سببدن مردوددر يعنى بو روضة ربوبيتى كورمز اول جهتدن مردود ومطرود در (مثنوى) وانكه كردشها ازين درياندديد * هردم آرد روبحراب جديد * اوز بحر عذب آب شور خورد * تا كه آب شور اورا كور كرد * حضرت مولانا قدس الله سره العزيز مرتبة الوهيته روضه اطلاق ايلدكلرندن صكره دريا تعبير ايدوب بيورر لركه واول كسه كه كردشلرى يعنى جميع ايشلرى اول دريانك وحدتدن كورمدى هردم اول كسه يوزنى محراب جديده كتورور يعنى هر بار كه برمخلوق يوزندن بر كار ظهوره كله يا اول كاره طلبا ويا اندن هربا اول مخلوقه متوجه اولور واكى قبله قيلوب دريانك حقيقتنك تصرفندن غافل وجاهل اولور عالم وعاقل اولنلر بحر عذب وحدتدن آب حيات هدايت وسعادت ايجديلر واول غافل وجاهل بحر عذب حقيقتدن آب شور ضلالت وغوايت ايجدى تا كه آب شور ضلالت آنى مشاهدة بحر حقيقت ايلكدن كور ايلدى (مثنوى) بحر مى كويد بدست راست خور * زآب من اى كور تا يابى بصر * هست دست راست اينجا ظن راست * كو بداند نيك وبدرا كز كجاست * دريا آب طلب ايدنه ديرينم آمدن صاغ الكله ايچ اى كور تا بصر بولسن يعنى بحر حقيقت كوردل اولان عقلا وجهلايه ديركه اى كور صاغ الكله ايچ بنم آب هدايتمدن تا كم بصر بصيرت بوله سن وحقايقه عالم اوله سن بو مرتبه ده دست راست ظن راستدن عبارت اولديكه مراد علم اليقين بيلور نيك وبدى نره دندر وفرق قيلور حق وباطلى كه نه شيدن حاصل اولور (مثنوى) نيزه كردانيست اى نيزه كه تو * راست مى كردى كهى كاهى دوتو * اى نيزه نيزه بى دوندر يجى بر كسه واردركه سن كاهى طوغرى كاهى ايكى قات اولورسن يعنى اى فاعل حقيقيدن غافل اولان دست فاعل مطلقه سن نيزه كبى سن نيزه كردان واردركه اول خدادراى نيزه كژ اولورسن وا كر يلك قيلورسن بو تصرف سنده اصبعين خدادندر بيلكل كه قلبى تقليب وعزيمتكى فسخ وتخريب ايلين اولدر (كما قال على كرم الله وجهه عرفت الله بفسخ العزائم) پس سند خى سكا حاكم اولنه عارف وعالم اوله كور (مثنوى) ماز عشق شمس دين بى ناخنيم * ورنه ما ان كور را بينا كنيم * هان ضياء الحق حسام الدين توزود * داروش كن كورئ چشم حسود * تو تياى كبريای تيز فعل) داروى ظلمت كش استيزه فعل) انكه كر بر چشم اعمى برزند) ظلمت صد ساله را زو بركند) مرشد اولنلر لشاننددر كه كوردل اولنلره كمل معرفتله جلا وبى نور قالنلره ضيا ويره لر لكن بو معنى مرشد كامله بقاء وصحو حالنده ميسر اولور فناو محو حالنده ممكن اولمز كه مغلوب ومدهوش حالندر بو اجلدن حضرت خداوندكار بيورر لر كه بز حضرت شمس الدينك غشقندن طرنقسز ايز يعنى انك افراط محبتندن مغلوب وفانى بز بو حالتده ايسه ارشاد له تقيد ميسر دكلدر بو خسه بزاول كوردلى بينا يلردنك اكاه اول ضياء الحق حسام الدين سنكه مرتبة صحوده سن على الفور اول كوردله دارو ايله حسود اولنلرك كوزينك كورلكنه ورغمنه اى حسام الدين اول سنك دارولك تو تياى كبريای تيز فعلدر كه درحال اثرى نمايان اولور ستيز وعناد فعللو ظلمت ازاله ايدبجى دارودر كه ازاله ظلمت وعما ايتمينجه متسلى اولمز موصوف اولان دار وشول دارودر كه اكر براعمانك كوزينه اول دارو طوقنسه ظلمت صد ساله يى اندن قوپررديو ازاله ايدردى (مثنوى) جمله كور انرادوا كن جز حسود * كز حسودى بر توئى آرد بجود * اى حسام الدين حسوددن غيرى جميع كورلره دواو علاج ايله اكر بر حسود سنك اوزريكه انكسار كتورر ايسه يعنى اكر حسددن سكا انكسار ايلرسه اكا دوا ايله ديمك اولور جواب شرط محذوف اولور كه مصرع اول آكا دلالت قيلور (مثنوى) مر حسودت را اكر چه كان منم * جان مده تا همچنين جان مى كنم * اى حسام الدين تحقيق سنك حسودلك اكر چه اول

حسودلك بن ایسه مده جان وبرمه تابونجلین جان چکم یعنی ای کمال معنوی وای طبیب الهی هرکوردل اولنلرلك
بصر بصیرتنه کحل معرفتی چکوب انور هدایتله بینا ایله الاسکا حسود اولنی دکل وهرمرده دل اولنی وبی حیات قلانی
حیات طیبه ده ایله الاحسد ندن سکامتکر اولنی دکل (م ی) آنکه اوباشد حسود آفتاب * وانکه می رنجد زبود آفتاب
اول کسه که اوآفتابه حسد ایدیجی اوله واول کسه که آفتابك بود ووجود ندن اینجنور وبیحضور اولور (مثنوی)
اینت دردی دوا کوراست آه * اینت افتاده ابد درقعرچاه آه اشته سکادا سزدرد که اول حسود ایچوندراشته سکا ابدی
قعرچاهه دوشمش یعنی حسد ندن چاه حقد وحسده دوشوب قعرظلمتده قالمش (مثنوی) نفی خورشید ازل بایست او
کی برآید این مرادا وبکو * حسودلك بایستی یعنی مطلوبی ومرادی خورشید ازلك نفیدیر سویله آنك بومرادی قچن
حاصل اولور خورشید ازلدن مراد اول کاملدرکه آنك نوری ازلیدر (گرفتارشدن بازمیان جغدان بویرانه (مثنوی)
بازآن باشد که بازآید بشاه * باز کوردست انکه شد کم کرده راه * معناده بازاول کسه درکه کیروشاهه کله کوروطوغاندر
اول کسه که بولنی کم ایلمش اولدی بازکوردن مراد اهل غفلت واصحاب ضلالتدررلرکه طریق مستقیدن ضال وکراه
اولمشلردروبازمعنی اولنلردن مراد شاه حقیقته وجناب الوهیته بودنیادن رجوع قیلنلردراما کاه اولورکه قضاء الهی
ایله اول بازان معنوی ویرانهٔ دنیایه دوشوب اهل دنیا مابینه کرفتار اولورلر (مثنوی) راه راکم کردودرویران فتاد *
بازدرویران برجغدان فتاد * اول بازالهی قضاء ربانیدن یولان ستوروب ویرانه یه دوشدی کیرویرانه ده جغدلر اوزره
دوشدی وبیقوشلر ایچنه قرشدی (مثنوی) اوهمه نورست ازنوررضا * لیك کورش کرد سرهنك قضا * اول باز
الهی رضای ربانی نورندن دوکلی وصافی نوردر لیکن قضای الهی سرهنکی آنی کورایلدی (مثنوی) خالك درچشمش
زدوازراه برد * درمیان جغدوویرآنش سپرد * اول بازلك چشم قلبنه خالك اوردی وآنی بولدن التدی یعنی قضا انك
بصر بصیرتنه خالك بشریتی اوروب حقیقت حالك کورمکدن کیروقویوب طریق صوابی ادراك ایلمکدن کم ایلدی
اول بلند پروازاولان بازی ویرانه نك جغدلری میانته تسلیم ایلدی (مثنوی) برسری جغدانش برسرمی زنند * پرویال
ناز نینش میکنند * بربرسراولسکه جغدلرآنك باشی اوزره اورلرلر اول بازلك نازنین ولطیف پروبالنی قوپررلر برسریده
یاوحدت ایچوندر وبرسرفضله معناسنه درتقدیرکلام فراق شاهدن وویرانه یه دوشدیکندن برفضله دخی اولدرکه
ویرانه بیقوشلری اکاسرزنش ایدرلرونازنین اولان پروبالنی باشسنه اوشوب قوپررلرمقصودنه ایدیکی عنقریب معلوم
اولور (مثنوی) ولوله افتاد درجغدان که ها * بازآمد تا بکیرد جای ما * جغدلرایچنه ولوله دوشدی بری برینه بویله
دیوکه آکاه اولسکز طوغان کلدی تابزم بریمزی طوته ومساکن ومراتعیزی المزدن آله (مثنوی) چون سکان کوی
پرخشم ومهیب * اندرافتادند دردلق غریب * محله نك کابلری کبی برغضب وپرهیبت غریبلك دلقنه دوشدیلر
یعنی کلاب محله برغریبلك باشنه اوشوب دلقنه یاپشوب نه مرتبه تشویش ودغدغه ویررلرسه اهل دنیا واصحاب
نفس وهوادخی بازان الهی اولان انبیا واولیایه بوکونه اذاوجفا ایدرلر وانلره تحقیر واهانت ایلمك سمتنه کیدرلر
(مثنوی) بازکویدمن چه درخوردم بجغد * صدچنین ویران فدا کردم بجغد * بازجغدلره ایدرن جغدلره نه لایقم
بونیوتجلین ویرانه یی جغده فدا ایلدم (مثنوی) من نخواهم بود اینجامی روم * سوی شاهنشاه راجع می شوم) بازالهی
جغدان دنیایه ایدرای جغدلرن بونده اولمق استمزم کیدرم پادشاهلرپادشاهینك جانبنه راجع اولورم (مثنوی)
خویشتن مکشید ای جغدان که من * نی مقیم می روم سوی وطن * ای دنیاجغدلری اضطراب وغمدن کندیکزی
اولدرمکز زیرا که بن بوویرانه ده مقیم دکلم وطن اصلی جانبنه کیدرم (مثنوی) این خراب آباددر چشم شماست *
ورنه ماراساعدشه نازجاست * بوخراب دنیای جغدلرسزلك کوزکزده آبادد ریوخسه پادشاهلك ساعدی بزه محل
نازدر (مثنوی) جغدکفتابازحیلت میکنند * تازخان ومان شمارابرکنند * جغدیولداشلرینه ابتدی طوغان حیله ایلر
تاسزی یعنی اهل دنیانك رئیسی اولان سائرتوابعنه ایدربوبازالهی ام دیبودعوی قیلان حیله ایلرتاسزی خانمان
وطنکزدن قوپره (مثنوی) خانهای ما بکیرد او بمکر * برکند مارا بسالوسی زوکر * بازبزم خانه لرزمی مکر وحیله ایله
طوترخدعه وسالوسلق ایله بزی اشیانمزدن قوپره جغدان دنیابازالهی اولنلرلك حقنده بوکونه سوءظن ایلیوب دیرلر
(مثنوی) می نماید سیری این حیلت پرست * والله ازجملهٔ حریصان بدترست * بوحیله کاربازسیرلك واستغنا کوستررر
والله جمیع حریصلردن پرامزرکدر (مثنوی) اوخوردازحرص طین راهمچودبس * دنبه مسپاریدای یاران بخرس اول
بازحرص وطمعندن بالجمله یکمزکبی برای یاران ایوبه قوبرق تسلیم ایلکزیعنی جغدان دنیادیرلرکه بوباز الهی بزی
دیودعوی ایلینلرفی المثل خرسلرکیبدرخرسه قوبریغی وحرب اولان شیئی تسلیم ایلمك اندن نیجه اثربولنه مزسك بونلره
دخی دنیامتاعن تسلیم ایلمك فوری اکل وبلع ایدوب غائب ایدرلرامدی بونلره اعتماد واعتقاد ایدوب حرب اولان

دنیامتاعندن برشئ وبرمکز دیرلر (مثنوی) لاف ازشه می زندوزدست شه * تابردواوماسلیمانرازره * شاهدن
وشاهلك اندن لاف اوررتا اول بازبزسلیمری بولدن ایلتنه وطرح بقمزدن اخراج ایده (مثنوی) خودچه جنس شاه
باشد مرغکی * مشنوش کرعقل داری اندکی * برقوش جغزخودشاهلك نه جنسیدرآنك سوزنی استماع ایله
اکربرآزجق عقل طوترایسك (مثنوی) جنس شاهست اویاجنس وزیر * هیچ باشدلایق لوزینه سیر * اول که مراد
بازالهیدرشاهلك جنسی ویاخود وزیرلرجنسی میدرسیرهیچ لوزینه یه لایق اولورمی یعنی بادامی حلوایه صرمساق
لایق اولدیغی کبی بونلردخی شاه حقیقته مصاحب وآشنا ولغه لایق دکلدرر (م ی) انچه می کویدزفعل ومکروفن
هست سلطان باحشم جویای من * اول نسنه یی که بازمکردن وفعل وفندن سویلرسلطان عسکریله بنم طالبدردیر
(مثنوی) اینت خودماخولیای ناپذیر * اینت لاف خام ودام کول کیر * اشته سکانامقبول وغیرمعقول ماخولیا
ماخولیاخیالات سوداویه درانشته سکالاف خام وابله طوتیجی دام دیرلر (م ی) هرکه این باورکند ازابلهیست * مرغکی
لاغرجه درخوردشهیست * هرکیمك بوکاتصدیق ایلرابلهلکندندر برآرق قوش جغزشاهه نه لایقدر (مثنوی)
کمترین جغدارزند برمغزاو * مرورایاری کری ازشاه کو * براحقرجغدا کرآنك سرومغزنه اوره تحقیقاشاهدن
اکابریاری کرکنی یعنی اکاخصوصادن معاونت ایتمکلك قچن اولور (مثنوی) کفت بازاریك برمن بشکند * پیچ
جغدستان شهنشه برکند * بازجغدلره ایندی برحقیرجغدا کربنم قنادمی صیه پادشاه بیقوشلغك کوکن قوپرد
یعنی جغدلرلك قرارایلدیکی محلی استیصال ایدوب انلری هلاك ایلر (مثنوی) جغدکه بودخودا کربازی مرا *
دل برنجاندکند بامن جفا * جغدخودکم اوله اکربازبنم کوکلی رنجیده ایده بکاجفا ایلیه (مثنوی) شه کندتوده
بهرشیب وفراز * صدهزاران خرمن ازمرهای باز * هرشیب وفرازاده پادشاه یغن ایلربازلك باشلرندن نیچه یوزبیلك
خرمن بازدن مرادبونده دنیاشاهبازلری اولورا کرشاهبازان خدااولان انبیاعلیهم السلام واولیای عظامدن برینك
قلبنی اینجتسه لرحق تعالی انلری هلاك ایلیوب کشته لردن هربرده بشسته لرقیلر دیمك اولور (مثنوی) پاسبان من
عنایات ویست * هرکجا که من روم شه درپیست * بازدن مرادشاهبازان عالم رازاولان انبیاواولیادر وجغدلاندن
مرادویرانه پرستان اهل جهاندر چقن جغدان دنیا شاهبازان خدایی قتل وضربله تخویف وهلاك وحربله
توهیم وتهدیر ایتسه لردی بونلردن بری آنلره دیرلربنم پاسبانم وحافظم اول پادشاهلك عنایتلریدر هرقنده که
بن کیدم شاه آردمده در یعنی هرنه بیره که کیدرم (وهو معکم اینما کنتم) فحواسنجه وموسی وهارون
علیهماالسلام حقنده (لاتخافا انی معکما اسمع واری) بیوردیغی آیت کریمه مقتضاسنجه اول شاهلك حفظ
وصیانتی درسدر بمثله پس یوم شوم نوجهله قتل وهلاکه هجوم ایده بیلور (مثنوی) دردل سلطان خیال من مقیم *
بی خیال من دل سلطان سقیم * بازالهی وشاهبازربانی اولنلردیرلرکه ای نفوس ضایعه وارواح سفلیه برشول مقصود
اصلی ومرادکلی اولان کسه لرزکه سلطان حقیقتلك دلنده یعنی باطن هویتنده ومرتبهٔ علمنده برزم خیالمز مقیددر
یعنی مراد اصلی ومقصودکلی اولمز ثابت وراسخدر وبنم خیالمسز سلطانلك قلبی سقیمدر یعنی برکه مرتبهٔ علمده
مقصوداصلی اولان شاهبازلرزا کربزمرادالمسق فرضی مرتبهٔ علم سلطان حقیقت سقیم وشکسته اولوردی (ولهذا
قال الله تعالی فی حق نبینا لولاك لولاك لما خلقت الافلاك) نته کم برشاهلك قلبنده برکسه نك خیالی مقصوداصلی
علت غائیه وغیربلرتابع مقصودفرعی اولسه بی خیال مقصوداصلی دل سلطان سقیم اولق مقرردر (مثنوی) چون
بپراندمرانشه درروش * می پرم دراوج دل چون پرتوش * همچوماه وافتابی می پرم * پردهای آسمانها بردرم * روشنی
عقلها ازفکرتم * انفطار آسمان ازفطرتم) شکارکنندهٔ اسرار الهی اولان بازربانی جغدان دنیوی یه دیرکه ای
ویرانه پرست وشب ظلمانیه ده مست اولان بیقوشلربن شول عالی مطار وسامی مدارمکه چونکه شاه بنی روشنده او چورر
یعنی چونکم بنی شاه پورمکلکده او چورر روشنده کی شین علامت اسم مصدردرکه قچن امر مجردلك
آخرینه بوکونه شین لاحق اولسه مصدرمعناسی ویرلور مثلا بینش ودانش وپرورش کبی دیرکه چونکم پادشاه
حقیقت بنی پروازه کتوره سیر وسلوکده او چرم وعقل وروح قنادلرین آچرم اوج دلده اول پادشاهلك پرتوی ونوری کبی
پرتوشده کی شین ضمیرغائبدرلکن وزن ایچون ماقبلنك کسری ایله قرأت اولنور وبویله اول شاه حقیقتلك نور
وپرتوین تفسیر وتوضیح ایدوب بیورررلرماه وآفتاب کبی اوچارم آسمانك پرده لرنی یرترم وعرش وکرسی جانبنه کرم بن
شول نورالهی وضیاء ربانی یم که عقول ونفوسك روشنالغنی بنم فکرت وتدبیرمندر آسمانك انفطاری بنم خلقتمدندر
یعنی ابتداع واختراع اولمسی بنم خلقتم ایچوندر (کما قال الله تعالی فی حق نبینا لولاك لولاك لما خلقت الافلاك وکما قال
ابن الفارض (بیت) ولافلك الاومن نورباطنی * به ملك یهدالهدی بمشیئتی * ومن مطلعی نورالبسیط کلمعة * ومن

مشرعی بحر المحیط کقطرة *(مثنوی) بازم وحیران شود در من هما * جغد که بود تابد اندر سما * هر بر بی ووارث
نبی اولان هر ولی بویله در که بازم وهمابنده حیران اولور یعنی اگرچه صورت ظاهره ده بشرم ولیکن هما مثابه سنده
اولان ملائکه بنم وجودمده حیران قالورلر جغد کیمدر تابزم سرمزی بیله یعنی ویرانه پرست اولان اهل دنیا
نه کسنه لردر که تاکم برنم حقیقتمزه عالم اوله (مثنوی) شه برای من زززندان باد کرد * صد هزاران بسته را ازاد کرد * پادشاه
بندن اوتری زندانده ن یادایلدی نیچه یوز بیلک بسته ومقیدی آزادایلدی یعنی حضرت باری بوزندان دنیایی بندن
اوتری یادایدوب آنده قیود بشریتله مقید اولان اصحاب معصیتی بنم شفاعت وهدایتم واسطه سیله سجن طبیعتدن
خلاص ایلدی (مثنوی) یکدم با جغدها دمساز کرد * ازدم من جغدها را باز کرد * شاه بنی برنفس
جغدلره دمساز ومقارن ایلدی بنم نفسمدن جغدلری بازایلدی یعنی بنم کلام هدایت انجامدن جغد مثابه سنده
اولان اهل دنیایی شهباز عالم راز قیلدی (مثنوی) ای خنک جغدی که در پرواز من * فهم کرد از نیکبختی راز من *
ای سعادتلو شول برجغد که بنم پروازمده نیلک بختلغندن بنم رازمی فهم ایلدی یعنی سعادتلو شول اهل نفس
واهل صورتکه او بنم عالم حقیقت جانبنه اولان پروازوطیرانمدن بنم رازمی واسرارمی نیلک بختلغندن فهم قیلدی
وبکا مطیع ومنقاد اولدی (مثنوی) در من آویزید تا بازان شوید * گرچه جغدانید شهبازان شوید * ای جغدلر بکا
تعلق ایلیکز تا بازلر اوله سز اگرچه جغدلر سز شهبازلر اوله سز یعنی ای اهل دنیا واهل هوا بکا بیعت ومتابعت ایلیلک
تاکم عالم معناده بازلر کبی اوله سز اگرچه ظاهرا جغدلر کبی حقیر وبی قدر سز لیکن شهبازان طریقت مرتبه سن
بوله سز (مثنوی) انکه باشد با چنان شاهی حبیب * هر کجا افتد چرا باشد غریب * اول کسه که انجلین برشاهه
حبیب اوله هر قنده که دوشه نیچون غریب اولور (مثنوی) هر که باشد شاه دردش را دوا * گرچو نی نالد نباشد بی نوا *
هر شول کسه نلک که پادشاه حقیقت آنک دردنه درمان اوله اگرچه فی کبی ناله ایلرسه نواسز اولمز یعنی بحسب الظاهر
اگرفی کبی انین وحنین قیلرسه حظ ونصیب سزدکلدر بلکه ایلدیکی ناله دن عظیم حظ ونصیبی واردر (مثنوی)
ما ملک ملکم نیم من طبل خوار * طبل بازم می زند شه از کنار * طبل بازم من ندای ارجعی * حق گواه من برغم مدعی *
انبیای عظام علیهم السلام واولیای کرامدن هر بری جغدان نافرجامه دیرلر که ای کوته نظران وویرانه نشینان خلیقه
مستخلفک عینی اولدیغی حیثیتدن مالک ملکم مفت خوارد کلم بلکه بن شول شکارکننده اولان باز بالا پروازمکه
شاه حقیقت بنی شکارایتمک ایچون طبل بازم چلار عالم شهادتنکدار ندن که اول عالم ربوبیتدر بنم طبل بازم ارجعی
نداسیدر یعنی بنم طبل بازم نفس مطمئنه اولان ارجعی نداسیدر (کما قال الله تعالی یا ایتها النفس المطمئنة ارجعی
الی ربك راضیة مرضیة) حق تعالی بنم شاهد مدر بو خصوصده هر داعینك زعمنه وهر مدعینك کورلکنه (مثنوی)
من نیم جنس شهنشه دورازو * لیك دارم در تجلی نورازو * انما انا بشر مثلکم) خواسنجه بنده سزلك کبی بشرم شهنشاه
حقیقت جنسی دکلم اندن بعیددر یعنی تبعیدایدرم اول حضرتی بشرله جنس اولدقدن وبشر انکله جنسیت قیلدقدن
لیکن تجلیده اندن نور وفیض طوترم یعنی تجلی ایلیك وندده اسما وصفاتیله ظهور قیلمق حیثیتندن اندن نور
طوترم (مثنوی) نیست جنسیت زروی شکل وذات * آب جنس خاله آمد در نبات * پس جنسیت شکل وذات
جهتندن اولمز بلکه معنی جهتندن اولور وآنك صفات واسماسی ایله متصف ومتخلق اولمق حیثیتندن اولور مثلا آب
خاکه نباتده جنس کلدی شکل وصورت جهتندن دکل بلکه معنی جهتندن که آب ده احیا وانبات صفتی واردر
وکذلك خاکده دخی احیا وانبات صفتی واردر پس بو ایکیسی نباتی تربیه ایلکده بری برینه جنس کلمشدر زیرا آبده
وخاکده تربیه وانبات ایلمك صفتلری موجوده در بو مصرحی وبونك مابعدنده اولان ابیاتی استفهام طوتان شارح
خطا ایلمشدر اصلا محله مناسب اولان معنی دکلدر اعتمادا ولنمیه (مثنوی) باد جنس آتش آمد در قوام * طبع را
جنس آمدست آخر مدام * وکذلك باد آتشك جنسی کلدی قوامده یعنی آتشه قوت وقوام ویردیکی
جهتدن باد آتشله جنسدر لیکن لا من حیث الطبیعة بل من حیث المعنی شراب آخر طبعك جنسی کلمشدر اول
جهتدنکه طبیعه قوت ونشاط وبرر وطبیعت دخی اندن حظ آلور برشئ خلاف جنسندن حظ المق وقوت بولمق
علمه وعقله مخالفدر اگر بوذکر اولنان شیئلر بری برینه من حیث المعنی جنس اولمیدی باد آتشه قوام وبرر میدی
وطبیعت مدامدن حظ آلور میدی پس معلوم اولدیکه بونلر من حیث المعنی بری برینه جنسلردر بجهدر شعیدنکه
بو محله ده عقل سلیم وطبیع مستقیمه بونلرا ستفهام انکار معناسنه اولمق روشندر دیمش حال بوکه بو معنالری طبیع
سقیم اولندن غیرسی اختیارایلمز وکلام اکابره ادنی عرفانی اولان بوکونه سوزی سویلمز (مثنوی) جنس ما
چون نیست جنس شاه ما * مای ما شد بهر مای اوفنا * بزم جنسمز چونکه بزم شاهمزلك جنسی دکلدر یعنی بزم

کتابخانه مجلس شورای ملی
شماره ۱۳۲

جنسمز انسان چونکم بزم شاهمز جنسی اولمق ممکن اولمدی پس بزم بز لیکمز یعنی وجودیمز اول حضرتك
بزلکندن اوتری یعنی انانیت عظمت شعارندن اوتری فنا اولدی (مثنوی) چون فنا شد مای ما او ماند فرد *
پیش پای اسب او گردم چو گرد * چونکم بزم بز لکیمز فنا اولدی اول شاه حقیقت فرد وباقی قالدی انك اسبینك
آیاغی قنده غبار کبی اولورم یعنی اول حضرتك اسب ارادتك اوکنده دونرم بی وجود وبی اختیار کبی ویا خود گرد
کبی محو اولورم دیمك اولور پس هر بر مظهر حق اولان نبی وولی لسان حاله اصحاب صورت اولنلره وجناب بشریته
قالنلره بو ابیات شریفه نك معانیسنی تالی اولوب دیرلر (مثنوی) خاك شد جان ونشانیهای او * هست برخاکش
نشان پای او * خاك پایش شو برای این نشان * تا شوی تاج سر کردن کشان * ای گرفتاران وجود انسانی خاك اولدی
وفنا مرتبه سن بولدی روح حیوانی ودخی آنك اوصاف واخلاقی که اکا نشان وعلایم منزله سنده در پس اول جانك
خاکی اوزره یعنی جسد پاکی اوزره اولدی اول حضرتك قدمنك نشانلری قدمدن مراد بوراده قدرت وارادتدن
عبارت اوله که جمیع ممکنات آنك تحت نده مقهور واکا نسبته پست وکوفته وخوار در بو تقدیر جه آنك خاکی اوزره
اول حضرتك ارادت وقدرتك نشانلری ثابت وجایگیر اولدی دیمك اولور اما پایدن مراد جمیع مخلوقاتك آخرنده
مخلوق اولدیغی اعتبارله انسان کامل اولسه دخی جائز در نته کم بعض صوفیه انسان کامله اصطلاح حلرنده قدم جبار
تعبیر ایدرلر نته کم جلد اوله دفسیر جعنامن جهاد الاصغر بیانده (حق قدم بروی نهد ازلا مکان) بیتنك شرحنده
حتی یضع الجبار قدمه) حدیثنك توضیحنده بو محله مناسب شرح ایلدك پس بو تقدیر اوزره معنی اول جانك خاکی
اوزره اول حضرتك جمله نك آخرنده خلق ایلدیکی انسان کاملك نشان وعنوانی ثابت ومتحقق اولدی دیمك اولور
امدی اول حضرتك قدمی مثابه سنده اولان ارادت وقدرت صفتلرینك خاکپای اول یعنی کندینی اکا پست
وتسلیم قیل شوذ کر اولنان ارادت وقدرت نشانك حصولندن اوتری ویا خود معنی اول حضرتك قدمی منزله سنده
اولان عبد فاضل وانسان کاملك خاکپای اول شو نشان وعنوانك حصولنی ایچون تاکم جمیع کردن کشان وسروران
جهانك فوقنده تاج کبی عالی اوله سن دیمك اولور (مثنوی) تا که تفریبد شما را شکل من * نقل من نوشید پیش
از نقل من * ای اسیران صورت وای جغدان بی معرفت تاکم سزی آلده میه بنم شکل بشریتم وصورت جسمانیتم
پس بو عالم صورتدن نقل ایلدن اول بنم نقل معرفتمدن نوش ایلیك وشراب حکمت وهدایتمله جوش وخروش ایلك
تاکم ابشریه دونتادیلردن اولمیه سز (ان انتم الا بشر مثلنا) قولن ادا قیلنلر مرتبه سنده قالمیه سز (مثنوی)
ای بسا کس را که صورت راه زد * قصد صورت کرد و بر الله زد * ای چوق کسه نلك که صورت بولنی اوردی یعنی
ای چوق کسه لر انبیا واولیانك صورتنه اهانت قصد ایلدلر یا رب والله اوردیلر یعنی ظاهرده صورتنه قصد ایلدی
ومعناده کندیسنی خدای تعالی یه اوردی زیرا انبیا واولیا مرتبه سنه قرب فرائض ونوافلدن واصلردر پس بونلره اولان
رعایت واطاعت الله ده درکذلك اساءت واهانت بنه الله ده در (کما قال النبی صلی الله علیه وسلم حکایة عن ربه قال الله
تعالی من اهان لی ولیا فقد بارزنی بالمحاربه) وبو مضمونده احادیث شریفه چوقدر (مثنوی) آخر این جان بابدن
پیوسته است * هیچ این جان بابدن مانندهست * بو کلام بازان خدا السانندن مرسل ایله مرسل مابینده جنسیت
لازمدر پس بازگیمدر که شاه حقیقتله جنس اوله ودعوای رسالت قیلدین جغدان دنیایه نتیجهٔ جوابدر آخر
بو جان بدنه متصل اولمشدر بو جان بدنه هیچ مانند ومشابهیمدر یعنی ای بی انجام سلر آخر کلام بودر که بو جان الهی
بدن انسانی یه پیوسته درمع هذا بو جان هیچ بر وجهله بدنه مانند دکلدر (مثنوی) تاب نور چشم با پیهست جفت *
نور دل در قطرهٔ خونی نهفت * مثال آخر چشم نورنك شعله سی پیه ایله جفت وممتزجدر یعنی ایچ یاغنه متصل
ومقارندر یعنی ضیای نور چشم پیه وطحمه جفتدر ونور دل سویدای دلده نهفتهدر (مثنوی) شادی اندر کرده
وغم در جگر * عقل چون شمعی درون مغز سر * شادیلك جگرلرنی قزلنده وغم جگرلرنی قره سنده در عقل برشمع کبی
باشلك بینیسی ایچنده در (مثنوی) این تعلقها نه بی کیفست وچون * عقلها در دانش چونی زبون * بوذکر اولنان
تعلقلر بی کیف وچون دکلدر مقرردرکه بی کیف وبی چوندر عقللرینك نیچه لکنی ونه حالده ایدیکنی بیلمکده
زبوندر یعنی سرورلنکرده ده وغملنجگرده وعقل مغز سرده اولمسنك ونه وجهله اولدیغنك حکمتنی عقللر ادراك
ایتمکه قادر دکلدر لاجرم جان کلك جان جزؤ تعلقی بو قیلدندرکه جزؤ اولان جان جان کلدن مستفیض اولورلیکن
عقل آنی ادراك ایتمکدن حیران وسرکردان در نته کم (مثنوی) جان کل با جان جزؤ آمیب کرد * جان اودری
ستد در جیب کرد * همچو مریم جان ازان اسیب جیب * حامله شد از مسیح دل فریب * جان کل جان جزؤی
ایله آمیب ایلدی جان کلدن بر در آلدی جیبه ایلدی یعنی روح اعظم وجان اکرم اولان حقیقت محمدی جان جزؤی

انسانی به طوقندی و پرتوصالدی جان جزوی آندن برنوعدر اسرار و انواری آلدی وجیب وجودنه قودی حضرت
مریم نفخ روح القدسدن حامله اولدیغی کبی جان دخی اونوزلر جیبه طوقنمشدن حامله اولدی روح الله دلفریبدن که
تجلی ذاتیه ایله مسیحدر یعنی ممسوحدر (مثنوی) آن مسیحی نه که برخشك وترست * ان مسیحی که مساحت
برترست * اول بر مسیح دکادرکه خشك وتر اوزره در یعنی بوندن مراد اول مسیح ظاهری دکادرکه خشك وتر اوزره
سیاحت ایدوب ارضی مساحت ایده بلکه مراد اول ممسوح بالنور اولان روح الهیدرکه مساحتدن برتر وعالیتر
مرى) پس زجان جان چوحاصل کشت جان * ازچنین جانی شود حامل جهان * پس جان جزوی چونکه جانك جاندن
حامل اولدی یعنی جاندن جان وجنابدن یزدانکه چونکم جان انسانی حامله اولدی یعنی بلاواسطه استفاضه واستناره
قیلدی وآندن علوم وحکم آلدی بونك کبی برجاندن جمیع اهل جهان حامل اولور یعنی جمله کون ومکان فیض
وحیاتی آنك حقیقتندن بولور زیرا جهان اکا نسبت قالب اول جهانه نسبت قلب کبی اولورنته کم ابن فارض
حضرتلرینك ولا فلك الا ومن نور باطنی * به ملك یهدی الهدی بمشیتی * قولی بومعنایی اشعار قیلور (مثنوی)
پس جهان زاید جهان دیکری * این حشر را و انماید محشری * تاقیامت کر بکویم بشمرم * من زشرح این
قیامت قاصرم * وقتا کم بوجهان صوری اول جان جاندن حامله اولان واستفاضه قیلان انساندنکه حامله اوله
برجهان آخر وعالم معنایی * پراتوار طوغررکه اول جهان حقیقت وعالم آخرتدرکه هرشیئك حقیقتنك ظهوری
عالمیدر بوحشر صوریه برحشر کوستر یعنی مجموع اهل جهانه اظهار ایلر محشر حقانی ومجمع ربانی یی که اول
جمیع موجودات حقایقی جمع اولدیغی مرتبه درکه مراد مرتبهٔ الوهیتدر برخوای (کل لدینا محضرون) جمیع اشیا
بو مرتبه ده حشر وجمع اولمشلردر حضرت خداوندکار بوحشر معنا وقیامت صغرانك شرحنده بعجز اظهار ایدوب
بیورلر قیامته دکین بوحشری دیم وصایم بن بوقیامتك شرحنده قاصرم یعنی تا الی یوم قیام الساعة وساعة القیام
بوقیامت معنوینك شرحنی سویلسهم واسرار معانیسن تعبیر وتقریر ایلسهم بوقیامت معنوینك شرحنده
بن قاصرم قیامت بعد الموت حیات ابدیه ایچون منبعث اولمغه دیرلر وعند اهل الله اوج قسمه منقسمدر اولی بعد
الموت الطبیعی احد براتخ علویه ده ویاخود سفلیه ده مبتلك حیات دنیویه سنده اولان حالنه مناسب منبعث
اولمسیدر (کما تعیشون تموتون وکما تموتون تبعثون) حدیثیله مشار الیها اولان قیامت صغری بودرکه (من مات
فقد قامت قیامته) حدیث شریفی دخی بومعنایه اشارت قیلور وثانیسی بعد الموت الارادی حیات قلبیه ایچون
بعث اولمقدر عالم قدسیده (کما قیل مت بالارادة تحیی بالسعادة (اومن کان میتا فاحییناه وجعلنا له نورا یمشی به
فی الناس) آیت کریمه سیله مشار الیها اولان قیامت وسطی بودرواوچنجیسی بعد الفنا فی الله عند البقا بالله اولان
حیات حقیقیه ایچون بعث اولمقدر بوقیامت عند المشایخ (فاذا جاءت الطامة الکبری) آیت کریمه سیله مشار الیها
اولان طامهٔ کبرادر هکذا قال القاشانی فی اصطلاحه) بومجلده اولان قیامتدن دخی مراد اولان بوقیامتدر
فافهم (مثنوی) این سخنها خود بمعنی یار یست * حرفها دام دم شیرین لبیست * چون کند تقصیر پس چون تن زند
چونکه لبیکش یارب می رسد * هست لبیکیکه نتوانی شنید * لبیك سر تاپای بتوانی چشید * بوبیانك ماقبلنه
مناسبتی سؤال مقدره جواب اولمغله حاصل اولور تقدیر کلام بویله اولورکه پس بوذکر اولنان قیامتکه فنا فی الله
وبقا بالله حالندن عبارتدر آنك شرحنده کمال عجز وقصوره معترف اولندیسه بوندن نصکره بومضمونده اولان حروف
کلمات نه افاده ایلر بوسؤال مقدره جواب طریقیله بیورلرکه بوسوزلر خود معناده یاریدر یعنی بوسوزلرکه بزسویلرز
معناده یاربی دیمك وجناب حضرتنه سیدی ومولایی دیو تضرع ودعا ایلمك منزله سنده در زیرا حرفلر برشیرین لبك
نفسنك طوزاغیدر زیرا بوحروف وکلمات برشیرین دهان وفصیح اللسان کسه نك نفسنك دامی کبیدرکه انکله
شکار معانی وصیدر ضمای الهی ایلر بوجمله دن بری حضرت پروردکاردن لبیك معناسنی شکار ایلمسیدر پس
برکسه مناجات ایدوب یاربی دیمکده ایچون تقصیر واهمال ایلر ایچون ساکت وخاموش اولور چونکه خدانك
لبیکی بنده نك یاربنه ایر یشور یعنی فاذا کان کذلك برکسه نیچه بوکونه سوزلری سویلمکده تقصیر قیلور وایسم
اولور چونکم اول ربك لبیك دیمسی عبدنك ربی دیمسنه یتشه وواصل اولمه (کما قال علیه السلام اذا قال العبد یارب
یقول الله تعالی لبیك عبدی سل نعط وکماروی فی الخبر الصحیح ان موسی علیه السلام قال فی بعض مناجاته قال الله
تعالی لبیك یاموسی فقال موسی علیه السلام انت انت یاربی فمن اناحتی اجبت بالتلبیة فقال الله تعالی یاموسی
انی کتبت علی نفسی اذا دعانی عبد من عبادی بازبویة اجیبه بالتلبیة فقال موسی علیه السلام یارب
هذا لکل عبد طایع قال تعالی بل لکل عبد مذنب قال موسی علیه السلام اما الطایع فبطاعته فمابال المذنب

فقال الله تعالی یاموسی انی اذا جازیت المحسن باحسانه ومنعت المسیئ باساءته فاین جودی وکرمی) ولبیك نك
معناسی اکر عبد بیسنه دیرسه (اقمت علی طاعتك وخدمتك اقامة بعد اقامة) دیمك اولور وربك عبده تلبیه سی
(اجیبك اجابة بعد اجابة) دیمك اولور وجناب حقك عبده لبیك دیمسی حرف وصوتله اولان لبیك دکادرکه عبد
آنی قوت سامعه ایله استماع ایلیه بو برلبیك درکه سن بونی کوش ظاهر له استماعه قادر اولمزسن لیکن باشدن آیاغه آنی
طاعته قادر اولورسن یعنی سرتاپا جمیع جوارحله تلذذ ایتمکه وحظ آلمغه قادر اولورسن زیرا کلام خدا حرف وصوت
اولمز وکلام مخلوق کبی انیجق برجهتدن کلمز بلکه متکلم اسمینك برتجلیسیدرکه جمیع جهاتدن کلور وعبد
عارف آنی جمله اعضا وقوا سیله فهم قیلور لازم کلسه اول ذوقی هرنه معنایه مناسب ایسه اول معنایه مناسب
براغتله تعبیر قیلور والله اعلم (حکایت تشنه برسر دیوار وکلوخ انداختن در آب (مثنوی) برلب جوبود دیواری بلند
برسر دیوار تشنهٔ دردمند * ابرمق کارنده برعالی دیوار اوایدی دیوارك باشی اوزره برتشنه دردمند اوایدی (مثنوی
مانعش از آب آن دیوار بود * از پی آب او چوماهی زار بود * اول تشنه یه آبدن مانع اول دیوار ایدی اول تشنه آبدن
اوتری ماهی کبی زار وبی قرار ایدی (مثنوی) ناکهان انداخت او خشتی دراب * بانك آب آمد بکوشش چون خطاب
ناکهان اول تشنه آب ایچنه برکرپیچ آتدی آبك آوازی آنك قولغنه خطاب کبی کلدی (مثنوی) چون خطاب
یار شیرین لذیذ * مست کردد آن بانك آبش چون نبیذ * مثلا لذیذ وشیرین اولان یارك خطابی کبی یعنی شیرین سخن
اولان محبوبك جواب وخطابندن عاشق نیچه مست اولورسه اول آبك بانکی نبیذ کبی اول تشنه نی مست ایلدی نبیذ
خرمادن واوزمدن وشعیردن اولان شرابك آدیدر بوراده شراب معناسنه در (مثنوی) ازصفای بانك آب آن
ممتحن * کشت خشت انداز آنجا خشت کن * بانك آبك ذوق وصفاسندن اول ممتحن اوراده دیواردن خشت قوپرنجی
وخشت آتیجی اولدی (مثنوی) آب می زد بانك یعنی هی ترا * فائده چه زین زدن خشتی مرا * آب بانك اوردی یعنی
ایتدیکه هی فلان سکا بکا بوبرخشت اور مقدن فائده ندر (مثنوی) تشنه کفت آبا مراد وفائده ست * من ازین
صنعت ندارم هیچ دست * تشنه ابتدای ای آب بکا بونده ایکی فائده واردر بوصنعتدن بن هیچ المی طوتمزم (مثنوی *
فائدهٔ اول سماع بانك آب * کو بود مر تشنه کانرا چون رباب * اولکی فائده آبك بانکنی استماع ایلمك که اوبانك آب
تشنه لره رباب کبیدر * مثنوی * بانك او چون بانك اسرافیل شد * مرده را زین زندکی تحویل شد * آنك بانکی
اسرافیلك بانکی کبی اولدی مرده یه بوندن یعنی آبك بانکندن زنده لك تحویل اولدی یعنی مرده لك کیدوب
زنده لکه تبدیل اولدی (مثنوی) یاچو بانك رعد ایام بهار * باغ می یابد از و چندین نکار * یاخود ایام بهارك رعدنك
صداسی کبی باغ اندن بوقدر نقش ونکار بولور (مثنوی) یاچو برد درویش ایام زکات * یاچو برمحبوس پیغام نجات
یادرویش اوزره فی المثل زکات ایامی کبی یامحبوس اوزره حبسدن نجات وخلاص خبری کبی که سرور وحیات بخشدر
(مثنوی) چون دم رحمان بود کان از یمن * می رسد سوی محمد بی دهن * تشنه یه بانك آب دم رحمانی کبی اولورکه
اویمن جانبندن دهنسز حضرت رسول جانبنه ایر یشوردی (کما قال علیه السلام انی لاجد نفس الرحمن من قبل الیمن
(مثنوی) یاچو بوی احمد مرسل بود * کان بعاصی در شفاعت می رسد * یاخود احمد مرسلك رایحه سی کبی اولورکه
اول مرسل اولان احمد حضرتلرینك رایحه سی عاصی اولنلره شفاعت ایلکده یتشور (مثنوی) یاچو بوی یوسف
خوب ولطیف * می زند بر جان یعقوب نحیف) یاخود لطیف وخوب اولان یوسفك رایحه سی کبی نحیف وضعیف
اولان یعقوبك جانی اوزره اور (مثنوی) فائدهٔ دیکرکه هرخشتی کزین * برکنم آیم سوی ماء معین * برغیری فائده
بوکه هربرخشت که بودیواردن قوپرم ماء معین جانبنه کاورم (مثنوی) کز کئی خشت دیوار بلند * پست ترکردد یقین
ای هوشمند * زیرا خشتك کم لکندن بلند اولان دیوار الجقرلق اولور شبهه سزای عقللی هردفعه ده که کرپیچ قوپردی
پس بویاندن مقصود نه اولدیغنی بویتله تعبیر وتقریره شروع ایدوب بیورلر (مثنوی) پستی دیوار قربی میشود
فصل اودرمان وصلی می بود * سجده آمد کندن خشت لزب * موجب قربیکه واسجد واقترب * بومجلده آبدن مراد
آب حیات حقیقی وتاب تجلی ذاتیدر ودیواردن مراد اوصاف بشریه واخلاق نفسانیه اوزره مبتنی اولان وجود
انسانیدر هربارکه برسالك وطالب صفات بشریه دن برصفتی قلع وقمع ایلیه بردرجه جناب حقه قرب اولور پس
دیوارلق آلچق لغی برقبن لق اولور دیوارلق فصل ورفعی تمام وصله درمان اولور کذلك پستی دیوار وجود انسانی مستلزم
قرب الهی اولور وبود یواری بالکلیه قلع وفصل ایدن وصلت آب ربانی بولور دیوار نفس انسانیکه اوصاف بشریه
کریجلری ایله مرصوصه اولمشدر جناب حقه سجده ایلیوب باش اکمکدن خشت لازب وملاصق قوپرمقلق وقتنده
یعنی اوصاف مرصوصهٔ نفسانیه یی ازاله ایلمك حالنده موجب قرب الهی کلدیکه (واسجد واقترب سجده نك

کردنت بند دبجبل من مسد * اندن اول که پیرلك ایامی ایربشر پیرلك سنك کردنکی لیفدن اورلمش ایپ ایله بغلیه
یعنی حبل مسد ایله مقید اولان کسه کبی پیرلك سنك بوینکی بغلیوب عاجز وقرومانده قویه (مثنوی) خالك شوره
کردد ویران وسست * هرکز از شوره نبات خوش نرست * بدن خالك شوره وویران وسست اوله یعنی چورقلو
برکبی ودوکلوجی طبراق کبی وسست وضعیف اولمش شئ کبی قاله هرکز طوزلو بردن خوش نبات بتمدی (مثنوی)
آب زور وآب شهوت منقطع * اوزخویش ودیکران نامنتفع * پیرلك وجودندن آب زور وآب شهوت منقطع اولور اول
پیر کندیدن وغیر یلردن نامنتفع اولور یعنی کندی وجودندن وغیر یلرلك دخی وجودندن منتفع اولمز (مثنوی)
ابروان چون پالدم زیر آمده * چشم رانم آمده تاری شده * ابروری پالدم کبی آشغه کلمش چشمه نم کلمش وتاریك اولمش
(مثنوی) از تشیخ روچو بشت سوسمار * رفته نطق وطعم ودندانهاز کار * تشیخدن یوزی سوسمارلك ارقه سی کبی
اولدی یعنی قوجه لقدن یوزی کار دیشلك صرتی کبی اولمش نطق وطعم ودیشلری کاردن کتمش یعنی نطق ایلمسی
وطعامدن لذت آلمسی ودیشلری ایله کار ایدوب طعام چکمه سی زائل اولوب بولدتلردن بی بهره قالمش (مثنوی)
روزیکه لاشه لنك وره دراز * کارکه ویران عمل رفته زساز * روز وقتمز لاشه اولان جسدی لنك ویول اوزون
کارخانه ویران عمل دوزندن کتمش یعنی پیرلك وقتی روزیکاه اولمقدر وجسد لاشه سی سقط قالمقدر وطریق الهی
لایتناهیدر انك اکر تدارکی پیرلك زمانینده اولورسه کارکاهی ویراندر وعمل ایسه دوزنسز بی ترتیب در پس بویله موسمده
محصول حاصل اولمز وپیرلك زمانینده عبادته شروع ایلین کسه لرلك چونی مقصوده وصول بولمز (مثنوی) بیخهای
خوی بد محکم شده * قوت برکندن آن کم شده * قبیح خویك کوکاری محکم اولمش اول خوی بدلك کوکارینی قلع وقمع
ایلمکه قوت ناقص اولمش تنه کم بوحکایه دن اکر عاقل ایسك حصه آلورسن ونصیحت پذیر اولورسن وهوا وهوسی ترلك
ایدوب تازه لك ایامنده خاربن کبی اولان اخلاق ذمیمه نك کوکارینی زمین وجودندن قلع ایدوب ازاله قیلورسن
(فرمودن والی مرد را که این خاربن را که نشانده از سر راه برکن (مثنوی) همچو آن شخص درشت خوش سخن *
درمیان ره نشانده او خاربن * مثلا اول خوش سخن اولان درشت شخص کبی یعنی اول پرشخص که حد ذاتنده غلیظ
وخشن وظاهرا خوش سخن ایدی اول شخص پول اورتاسنده خاربن دکدی (مثنوی) رهکذر یانش ملامت کرشدند
پس بکفتندش بکن این را ز بنکند * اول شخصی بولدن کچیرلر ملامت ایدیجی اولدیلر اکا چوق کره قویردیلر اول
خاربنی قویردی (مثنوی) هردمی آن خاربن افزون شدی * پای خلق از زخم آن پرخون شدی * هربردم اول
خاربن افزون اولوردی اول خاربنك زخمندن خلقك آیاغی پرخون اولوردی (مثنوی) جامهای خلق بدریدی زخار *
پای درویشان بخستی زار زار * خاردن خلقك جامه لری پرتاولوردی درویشلرلك آیاغی اول خاردن زار زار مجروح اولوردی
(مثنوی) چون بجد حاکم بدو کفت این بکن * کفت آری برکنم روزیش من * چونکه حاکم جد واقدامله اکا ایتدی
بوخاربنی قو پرا ول شخص حاکمه ایتدی نوله برکون بن آنی قو پرهیم (مثنوی) مدتی فردا وفردا وعده داد *
شد درخت خار محکم نهاد * برزمان فردا وفردا دیوب وعده وبردی اول شخصك خاربنك درختی محکم نهاد اولدی
وکتدکجه قوت بولدی (مثنوی) کفت روزی حاکمش ای وعده کژ * پیش آ در کار ما واپس مغژ * برکون حاکم اول
شخصه ایتدی ای وعده سی اکری ایلروکل بزم ایشمزده کبرویه سورتمه یعنی امره امتثال ایدوب وعده یی یرینه
کتورومد براوله وتخلف قیله (مثنوی) کفت الایام یاعم بیننا * کفت بجل لا تماطل دیننا * کفت یعنی اول خاربن
صاحبی والی ولایته دیدیکه الایام یاعمی بیننا بزم مابینمزده یاعمی کونلر وارور بوکون اولمزسه برآخر کونده آنی قلع ایده رم
کفت اول والی شهر دخی دیدیکم بجل تبجیل ایله لا تماطل تماطله ایتمه یعنی تاخیر ایتمه مطل لغتده حقی منع ایدوب تاخیر
ایتمکه دیرلر دیننا بزم دینمزی یعنی بزه قیلدیغك عهد ووعده یی خاربندن مراد هوای نفس واخلاق ذمیمه در والیدن
مراد مرشد کامل در پس مبتدی ومسترشده دائما نصیحت ایدرکه تسویف وتأخیر ایتمه که الوقت سیف قاطع در
نفسکی تزکیه وقلبکی هوادن تصفیه قیل اکر اهمال ایدرسك یوما فیوما نفسك اخلاق ذمیمه سی مستحکم
اولمغه در اول دردمند وغافل ایسه الام یا بیننا دیوب ایام آتیه یه اعتماد ایدر (مثنوی) تو که میکویی که فردا این بدان
که هر روزی که می آید زمان * سن دیرسك که یارین قو پرایم بونی بیل که هربرکونده که زمان کلور یعنی
هربرکونده که زمان کله سن آنی قو پردم دیرسن بوحالتله زمان کلور کچر (مثنوی) آن درخت بد جوانتر می شود *
وین کننده پیرومضطر می شود * اول بد درخت جوانتر اولور یعنی اول خاربن کبی اولان اخلاق ذمیمه کتدکچه قوت بولور
بوقو پرینجی پیرومضطر اولور (کما قال علیه السلام یهرم ابن آدم ویشب فیه خصلتان الحرص وطول الامل) (مثنوی)
خاربن در قوت وبرخاستن * خارکن در پیری ودر کاستن * خاربن قوتده ویوقار وقالقوب عالی اولمقده خارکن پیرانکده

موجب قرب اولدیغنه دلیلدر (کما قال علیه السلام اقرب ما یکون العبد الی ربه وهو ساجد وکما روی عن نوبان
رضی الله عنه قال النبی صلی الله علیه وسلم علیك بکثرة السجود لله فانك لن تسجد لله سجدة الا رفعك الله بها درجة
وحط عنك بها خطیئة) بوحدیث شریفده رفعت درجه جناب حقه قریب اولمغله معتبر اولور ویستی درجه
حقدن دور وبعید اولمغله بولنور یعنی سنك اوزریکه اللهم سجودی چوق ایلمك واجب اولسون زیرا تحقیقا سن اللهم
باش اکمزسن الا الله اول سجده سبیله سنی کندی یه بردرجه قریب قیلور وسندن موجب بعد اولان برخطایی
دوشورر پس هربارکه خشت خطا منحط اوله تقرب آب وصال الهی حاصل اولور وبیت آخرده کندن خشت ارب
قولی ظرفیت وحالیت معناسن متضمن اولور وتقدیر کلام بو اولورکه سجده خشت لازبی قو پرمق وقتنده وحالنده
موجب قرب کادیکه (واسجد واقترب) بومعنی اوزره در بوخسه مطلقا باش اکمك بلاقلع لبنات اوصاف ردیه
وجودیه موجب قرب الهی اولمز دیمك اولور مثلا مع لبنة الکبر والنخوة والجهل والغفلة بلانیة خضوع ولاذلة
برکسه جدار نفسی بو اوصافله عالی ایکن حقه باش اکسه موجب قرب الهی اولمز بلکه بوصفتلرلك قلع وقمعی حالنده
سجده ایلمك موجب قرب اولور بو اجلدن شیخ اکبر حضرتلری بوکونه سجده یه فتوحاتده سجدهٔ قرب تعبیر ایتمشلردر
(مثنوی) تا که این دیوار عالی کردنست * مانع این سر فرو آوردنست * مادامکه بودیوار عالی کردندر یعنی
بودیواربدن مادامکه اوصاف ردیه کربجلریله عالی اوله بوباشی آشغه کتورمکه مانعدر حضرت حقه سجده قیلمق
دافعدر (مثنوی) سجده تو ان کرد بر آب حیات * تا نیابم زین تن خاکی نجات * آب حیات اوزره سجده
ایلمك ممکن اولمز مادامکه بوخاکی تندن نجات وخلاص بولیم (مثنوی) برسر دیوار هرکه تشنه تر *
زود تر بر میکند خشت ومدر * دیوار باشی اوزره هرکم که اوتشنه رکدر یعنی دیواربدن اوزره هرشول کسه که
ماء الحیات حقیقته زیاده عطشاندر خشت ومدری تیزرلك قو پرر یعنی اوصاف بشریه سن علی الفوراز اله قیلور
منثوی) هرکه عاشقتر بود بر بانك آب * اوکاوخ زفت تر کند از حجاب * هرکه آبك بانکی اوزره عاشقرلك اوله اول کسه
حجابدن بیوکرلك اولان کاوخی قو پرر یعنی آبه حجاب اولان بدندن کاوخ اولان صفت نفسانیه نك اعظمی قلع
ایلر (مثنوی) اوز بانك آب پرمی تا عنق * نشنود بیکانه جز بانك بلق * یعنی هرشول کسه که عاشقتر در آب تجلی
الهیه نك صداسنه اول کسه کاوخ صفت بشریه نك زفت ترین قو پرر حجاب اولدیغی جهتدن هربارکه پرصفتی ازاله
ایدوب القا ایلیه آب تجلی الهیه دن آکا صدای کبی برذوق حاصل اولور اول کسه آبك بانکندن بو یتنه دکین
پرمی دیکانه آبدن بلق بانکندن غیری ایشتمز یعنی اول عاشق ذوق آب تجلیدن پرمی اولور ومست ومستغرق اولور
بوغازینه دکین لکن نامحرم ویکانه بو بانك معنوی وذوق حقانی بی ایشتمز الا لفظ ظاهری که صویك بلق دیمسی
کبیدر (مثنوی) ای خنك انرا که او ایام پیش * مغتنم دارد کزارد وام خویش * ای سعادت جیذا شول کسه که
او مقدم اولان ایامی یعنی تازه لك زمانی مغتنم طوته وکندینك بورجنی ادا ایده (مثنوی) اندران ایام کش قدرت
بود * صحت وزوردل وقوت بود * اول ایامده که اکا قدرت اولور صحت وزوردل وقوت اولور یعنی اول ایام شبابده اول
کسه یه که قدرت بدن وصحت وسلامت وزور قلب وقوت اعضا اوله کرکدرکه بو ایامی غنیمت بیله وکندی اوزرینه فرض
وواجب اولنی ادا قیله که پیرلك زمانینده اول مرتبه عباداته واداى واجباته قادر اوله مز (مثنوی) وان جوانی
همچو باغ سبز وتر * می رساند بی دریغی بار وبر * واول جوانلق سبزه وتازه باغ کبی بردریغ سز بار وبر بتشدرر یعنی سبزه
وتازه اولان باغ بیدریغ نیچه فواکه وثمار بتوردیکی کبی تازه لك ایامی دخی البته اعمال وطاعاتدن نیچه ثمار معنوی
بتشدرر قوجه آغاجلرکبی میوه سی فاسد اولمز (مثنوی) چشمه های قوت وشهوت روان * سبزمی کردد زمین تن بدان
زیرا نك وجودنده قوت وشهوت چشمه لری رواندرتن زمینی اول چشمه لر سبیله سبزه وتازه اولور چونکم تنده
بومرتبه لطافت اوله آنك میوه طاعات وثمره عباداتنده دخی لذت وحلاوت اولق مقرردر (مثنوی) خانهٔ معمور
وسقفش بس بلند * معتدل ارکان وبی تخلیط وبند * جوانلق ایامی فی المثل برمعمور خانه وانك سقفی زیاده
عالیدر ارکانی معتدل وتخلیط وبندسز در خانه ده چار ارکان چاردیواردن عبارتدر وتخلیط مرتمات اولنوب
صکره دن بعض بنا مخلوط اولمقدن کایتدر وبنسد متزلزل اولوب خرابه مشرف اولدقدن صکره بعض قیدلر وپایوندلر
اورمقدن استعارتدر پس جوانلق زمانینده اولان بدن خانه سی بوعارضه لردن بریدر زیرا انك چار ارکانی یعنی چار
عنصری ویاخود اخلاط اربعه سی معتدلدر وانك بعض علایح ودوایله مرتمات اولنمامش ومزاجنه بعض عارضه
تخلیط قیلنمامشدر وبعض معاجین وادویه ایله بند وقید دخی اورلمامشدر ولکن پیرلك خانهٔ وجودنده بوذکر
اولنانلر موجود اولمشدر وانك وجودی خانه سی خراب اولمغه توجه قیلمشدر (مثنوی) پیش ازان کایام پیری دررسد

کردنت

واکسلمکده در (مثنوی) خاربن هر روز و هر دم سبزتر * خارکن هر روز زار و خشک تر * خاربن هرگون و هر دم سبزتر
اولور خارکن هرگون ضعیفرلك وخشکرلك اولور (مثنوی) اوجوانتر میشود بو پیرتر * زود باش و روز کار خود مبر
اویعنی خاربن جوانرلك وقویرلك اولورسن پیرلك وضعیفرلك اولورسن تیزاول وکندی روز کارکی ایلتمه وضایع ایتمه پس
خاربندن مقصودنه ایدوکنی بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) خاربن دان هریکی خوی بدت * بارهادر پای خار
آخردت * هر برخوی بدی خاربن بیل نیچه کره سنك آیاغکه خار آخراوردی یعنی خارکبی اولان اخلاق ذمیمه نك
زخملری سنك پای جانکه نیچه کره زخم وضرر ایرکوردی (مثنوی) بارهاازخوی خود خسته شدی * حس نداری
سخت بی حس آمدی * نیچه کره کندی قبیح خویکدن خسته اولدلك واندن ضرر والم کوردلك حس وادراکك
طوتمزسن زیاده بی حس کلدلك وقتی ادراکسزاولدلك (مثنوی) کرز خسته کشتن دیکرکسان * که زخلق زشت تو
هست آن رسان * اکرغیری کسه لرلك خسته وشکسته اولمه سندن که سنك خلق زشتکدن اول خسته اولمقلق
انلره ایرشمیدیر (مثنوی) غافلی باری ززخم خودنئ * توعذاب خویش وهر بیکانئ * غافل ایسك باری کندی
زخمکدن دکلسن یعنی اکرغیری کسه لرلك سنك خویکدن خسته دل اولمه سندن غافل ایسك باری اول بدخویك
کندی وجودیکه اولان زخمندن غافل دکلسن سن کندیکه وهر بیکانه یه عذابسن یاخود معنی سن اقربا که
وهر بیکانه یه عذاب سنکه خوی بد بارکران دیه کاری بومعنایه شاهد اولور (مثنوی) یاتبر برکیر ومردانه بزن *
توعلی واراین درخیبر بکن * یاخود تبر طوت ومردانه اول خاربن کبی اولان خوی بده اورسن علی کبی بوخیبر قپوسنی
قوپریعنی کرکدرکه ریاضت ومجاهده تبرین آله سن وخاربن کبی اولان اخلاق ذمیمه یه اوروب آنی زمین وجودکدن
اخراج قیله سن تامسلمانلرسنك خوی بدلك خاربندن آزرده اولمیه لرکه ایمانك اعلامرتبه سی طریق مسلیمندن اماطة ایذاء
ایلمکدر (کماقال علیه السلام الایمان بضع وسبعون شعبة اعلاها کلمة لااله الاالله وادناها اماطة الاذاعن
طریق المسلمین) سن علی کبی در خیبری قوپردیمکدن نکته یودرکه اخلاق ذمیمه یی یرندن قوپرمق خیبر
قپوسن قوپرمق کبیدرکه قوت ولایتله میسر اولور والا هرکسه میسر دکلدر دیمك اولور (مثنوی) یاتبکلین
وصل کن این خاررا * وصل کن باناروبار یاررا * یااول خاری کلبنه وصل ایله یعنی کل ذاتنه آشله یارلك نوری نارکه واصل
ایله (مثنوی) تاکه نورا وکشد نارترا * وصل اوکلشن کند خارترا * تاکه مرشدلك نوری سنك نارکی سوینده انك
وصلی سنك خارکی کلشن ایلیه وصل بونده آشلمق معناسنه در مراد مرشدلك اخلاقنی وانوارنی کندی وجودیکه
کتوروب کندی وجودنده اولان اخلاق ظلمانی یی ازاله ایله دیمك اولور (مثنوی) توهمثال دوزخی اوهمؤمنست *
کشتن آتش بمؤمن ممکنست * سن دوزخ کبی سن مرشد مؤمندرآتش دوزخی سوینده رمك مؤمنله ممکندرکه بیان
اولنور حضرت رسول علیه السلام دوزخك سوزندن بیوردیلرکه دوزخ مؤمنه خوفندن تضرع ایدیجی اولور
(کماقال علیه السلام تقول النار یوم القیامة جز یامؤمن فان نورك اطفأ ناری) (مثنوی) کویدش بکذرزمن ای
شاه زود * هین که نورت سوزنارم راربود * دوزخ مؤمنه دیرای شاه دین بندن تیز کذرایله آکاه اولکه سنك نورلك
بنم نارمك حرارتی قاپدی (مثنوی) پس هلاك نارنور مؤمنست * زانکه بی ضد دفع ضد لا یمکنست * پس ظاهر
اولدیکه نارلك هلاکنه سبب مؤمنك نوریدرزیرا که ضدلك دفعی ضد سزممکن دکلدر (مثنوی) کان زقهرانکیخته شد
این زفضل * نارضد نورباشد روزعدل * عدل کوینکه مرادروز قیامتدر نار نورلك ضدی اولور زیرا که اول نار
قهرالهیدن قوپرلمش اولدی وظهوره کلدی بوکه مرادنوردر فضل ربانیدن حاصل اولدی (مثنوی) کرهمی خواهی
تودفع شر نار * آب رحمت بردل آتش کار * اکرسن نارلك شرینی دفع ایلمك استرسك رحمت آبنی آتشك ایچنه
حواله ایله پس آنی آب رحمتك منبعی کیم ایدوکنی بیان ایدوب بیوررلر (مثنوی) چشمهٔ آن آب رحمت مؤمنست *
آب حیوان روح بالذ محسنست * اول آب رحمتك چشمه سی مؤمندرآب حیات محسنك بالذ وحیدر محسندن
مرادحق تعالی یه علی طریق المشاهدة عبادت ایلین کسه درکه (الاحسان ان تعبد الله کانك تراه فان لم تکن
تراه فانه یراك) حدیثی بومعنایی مؤید اولور (مثنوی) پس کریزانست نفس توازو * زانکه توازآتشی اوآب جو *
چونکه بویله در پس سنك نفسك مؤمن کاملدن یعنی شیخ فاضلدن قاچیجیدر زیرا که سن اتشدن سن اوکه مراد شیخ
فاضلدرایرمق صویه در (مثنوی) زاب آتش زان کریزان می شود * کاتشش ازآب ویران می شود * آبدن آتش اول
سبیدن فراریدیجی اولور زیرا آنك آتشلکی وحرارتی آبدن ویران وخراب اولور (مثنوی) حس توفکر توازآنست
حس شیخ وفکر اونورخوشست * سنك حس وفکرك جمیعا آتشدندر یعنی دوزخ صفتلو اولان نفسدندر
شیخك حسی وآنك فکری لطیف نوردر (مثنوی) آب نوراوچو برآتش چکد * چك چك ازآتش برآید برجهد

شیخك نوری آنی چونکه آتش اوزره طمله یه آتشدن چك چك یوقاری کلور یوقاری صیچرر یعنی شیخك آب کبی اولان
نوریاطنی چونکم سنك آتش نفسکك اوزرینه ترشح ایلیه آتش نفسك اندن مضطرب اولوب حرکت ایلر وفریاد قیلور
چك چك نارلك صوقیولدقده صدا ایلیدیر (مثنوی) چون کند چك چك تو کویش مرلك ودرد * تاشود این
دوزخ نفس تو سرد * سنك نفسك آتشی چونکم چك چك دیه سن اکا مرلك ودرددی تاسنك دوزخ کبی اولان
نفسك سرد اوله یعنی آتش شهوت وغضب نفسکدن زائل اوله (مثنوی) تانسوزد اوکلستان ترا * تانسوزدعدل
واحسان ترا * تانفسك سنك آتش کلستانکی یاقمیه تاسنك عدل واحسانکی یاقمیه وقلبك باغنی ودین وایمانك
بستانی خراب ایدوب یاقمیه (مثنوی) بعدازان چیزی که کاری بردهد * لاله ونسرین وسیسبز بردهد * اندنصکره تن
زمینده هرنه اکرسك حاصل ویرلاله ونسرین وسیسبز ویررنسرین آق کل وبرنوع آق پچك معناسنه در
سیسبزمار جمه دیه کاری خوشبوی یشیل یپراقدر یونده مرادانوارتوحید واسرارتسلیم وحالات روحانیدر (مثنوی)
بازپهنا می رویم ازراه راست * بازکردای خواجه راه ماکجاست * اندان تقریر بودیم ای حسود * که خرت لنکست
ومنزل دورزود * کبروراه راستدن واسعتروعریضتر کیده رزوبرخوای (الکلام یجر الکلام) صددد
ومناسبتدن تجاوزایده رزکیروماتحن فیه رجوع ایله ای خواجه بزم یولمیز وصددمزقنده دراول تقریر برده ایدلك
برای حسد ایدیجی که خرنفسك لنك درومنازل سلوك دورتبزدرلی درنك اول تدارلك مافات ایله تسویف قیلمه که هلاك
المسوفون بیوردیلرشدر (مثنوی) سال یکه کشت وقت کشت فی * جزسیه رویی وفعل زشت فی * بیل بی وقت
اولمش تخم وزراعت وقتی دکل سیهرویلکدن وقبیح فعلدن غیری یوق (مثنوی) کرم دربیخ درخت تن فتاد *
بایدش برکند ودرآتش نهاد * تن درختنك کوکنه قوردوشدی اول درختی قوپرمق وآتش اوزره قومق کرلك
یعنی اول تن درختنی آتش ریاضت اوزره قومق لازمدرکه انك دروندن افکارفاسده قوردچغزلری یانوب محوزائل
اوله (مثنوی) هین وهین ای راهرو بیکاه شد * آفتاب عمرسوی چاه شد * اکاه اول آکاه اول ای بوله کید بیجو وقت
طار اولدی عمرلك آفتابی چاه جانبنه کتدی وغروبه قریب اولدی (مثنوی) این دوروزلك راکه زورت هست زود *
پیرافشانی بکن ازراه جود * توایکی کونیجکزایچون که سنك قدرتك واردرجود وسخاولندن فوری پیرافشانلق
ایله یعنی پیرانکی حق یولنده بذل وشاراید وب بوپرایکی کونلك عمردهباد تنه مشغول اولوب عمرباقی وحیات
سرمدی الهکتوری کور (مثنوی) این قدرتخمی که ماند ستت بیاز * تابرویدزین دردم عمردراز * سنك بوقدر
تخمك که قالمشدرالك وبذل ایله تابوایکی دمدن عمردرازبنه (مثنوی) تانمردست این چراغ باکهر * هین فتیلش
سازوروغن زودتر * ماداکه بوکهرله اولان چراغ عمرسوینامشدرا کاه اول تیزا کا فتیل وروغن دوز یعنی طاعت
وعبادتله قوت باطن حاصل ایلیوب چراغ روحکی منورایله (بیان آفت تأخیرخیرات بفردا) (مثنوی) هین مکوفردا که
فردا ها کذشت * تابکلی تکذردایام کشت * اکاه اول فردادیمه زیرا فردالکدی تاایام زراعت بالکلیه کچمیه
زیرا (من ضیع ایام حراثته ندم فی وقت حصاده) بیوررلمشدر (مثنوی) بندمن بشنو که تن بند قویست * کهنه
بیرون کن کرت میل نویست * بنم بندمی استماع ایله که تن بندقویدرکه راه حقده بوندن اقوی برحجاب ومانع یوقدر
کهنه یی طشره ایله اکرسکاجدیدلك میلی وارایسه یعنی لذات روحانی ووجود حقانی بولمغه اکرمیللك وارایسه
بوکهنه اولان بدنك مقتضاسنجه قیودی قلبکدن برون ایله (مثنوی) لب ببند وکف پرزرپرکشا * بخل تن بکذار
وبیش آور سخا * نامعقول کلماتدن لبکی بغله والتونله پراولمش کفکی آچ (کما قال علیه السلام طوبی لمن شغله عیبه
عن عیوب الناس واسلك فضل قوله وانفق فضل ماله) تن بخلنی قووسخایی ایلروکتوروبدنکی حق یولنده بذل ایله
(مثنوی) ترك شهوتها اولدتها سخاست * هرکه درشهوت فروشد برنخاست * شهوتلری ولذتلری ترك ایلمك سخادر
هرشول کسه که شهوته آشفته کتدی یعنی شهوت چقوریندن طالوب باتدی یوقاروقالقمدی یعنی شهوت قیودندن
خلاص اولدی (مثنوی) این سخا شاخیست آن سروبهشت * وای اوکز کف چنین شاخی بهشت * بوسخا که بیان
اولندی جنتك سروندن بردالدرا کاویل وروایکه الندن بونجلین شاخی قودی یعنی شول کسه که بذل وسخاشاخنه
تمسك ایلیه دولت ابدیه دن محروم قالوب خائب وخاسراولورا کربخل شاخنه تمسك ایلرسه انی جهنمه چکوب ادخال
قیلور (مثنوی) عروة الوثقاست این ترك هوا * برکشد این شاخ جانرا برسما * سورهٔ بقره ده اولان آیته اشارتدر
لا اکراه فی الدین) دینده هیچ اکراه واجبار یوقدرزیرا اکراه برکسه یی برفعله ابرام ایده سنکه انده خیراولیه (قدتبین الرشد
من الغی) تحقیقا متمیزومتبین اولدی رشد ضلالتدن وغوایتدن وایمان کفردن وحق باطلدن دلائل واضحه وبراهین
قاطعه ایله (فمن یکفر بالطاغوت) پس هرشول کسه که کافراولوطاغوته یعنی شیطانه ویااصنامه ویاخودنفسه اهل

تحقیق بیورر لر که طاغوت عوام نفسدر وطاغوت خواص ماسوی الله درودخی هرنه که وصلت حقه مانعدر اول
سالکه طاغوت تدراقظ طاغوت مصدردر لمکوت وهبوت کبی واحده وجمعه اطلاقی اولنور (ویومن بالله) یعنی
شول کسه که طاغی نفسه منکر وکافر اولدی والله موحد ومؤمن اولدی (فقداستمسك) تحقیق اول کسه تشبث
واستمساك ایلدی (بالعروة الوثقی) حبل وثیقه وسبب متینه (لاانفصام لها) اوبله عروهٔ وثقی که انکانقطاع بولمدر
فصمت الشیء فانفصم دیرلر اول شیء منقطع اولوب پاره پاره اولسه وعروهٔ وثقادن مراد استعاره درعلی سبیل التمثیل
بعضلر شیر یعتدر دیمکله وبعضلر ایمان وبعضلر قرآن وبعضلر توفیق وهدایت رحمان وبعضلر محبت وجذبهٔ خالق کون
وسکاندر بیورمشلر اما حضرت مولانا بیورورلر که عروهٔ وثقی در بوترلکه هوا زیرا الهوی عند الله ابغض من جمیع
الهیئات درپس هوایی ترلکقرب حقی مستلزم درتته کم دخی بیورورلر که بوهوایی ترلکقیلمق جانك شاخنی سمای حقیقته
ویاخود شاخدن مراد ترلکهوا اوله تقدیر معنی بویله دیمکدر که چکر بوترلکهوا قیلمق شاخ جانی سمایه یعنی بوشاخ
جانی آسمان معنایه چکر (والله سمیع علیم) الله تعالی سمیعدر هرکسلك اقوالنی وعلیمدر هرشیئك احوالنه (مثنوی)

تابردشاخ سخای خوب کیش * سر ترا بالا کشان تا اصل خویش * ای اومذ هبلوتا سخا بودانی ایلسه سنی
نوفاری چکه رلکه کندینك اصلنه دکین یعنی پوشسته ایرشدره (کما قال علیه السلام السخاء شجرة من اشجار الجنة
اغصانها متدلیات فی الدنیا فمن اخذ بغصن منها قاده ذلك الغصن الی الجنة رواه علی وابوهریرة کذا فی الجامع
الصغیر (مثنوی) یوسف حسنی واین عالم چوچاه * وین رسن صبرست برامر اله * حسنك یوسفی سن وبوعالم چاه
کیبدر وبورسن که آنك سببی ایله چاه عالمده خلاص میسر اولور خدای تعالینك امرینه صبردر (مثنوی) یوسفا
آمد رسن درزن دودست * از رسن غافل مشو یکه شدست * ای یوسف رسن کلدی رسنه ایکی السکی اور یعنی حبل الله
متینه تمسك ایت رسندن غافل اولمه که وقت بی کاه اولمشدر یعنی امر خدایه تمسك ایلمکدن غفلت قیلمه که وقت کار
طار اولمشدر (مثنوی) حمدلله کین رسن آویختند * فضل ورحمت رابهم آمیختند * الحمدلله که بورسنی صارقدیلر
یعنی بوعالم چاهنه ایندردیلر فضل ورحمتی کویا بری برینه آمیخته ایلدیلر (مثنوی) تابیینی عالم جان جدید * عالمی بس
اشکارا نابدید * ای یوسف معنوی امر حق حبلنه ال اوروچاه طبیعتدن خروج قیل تایکی جان عالمنی کوره سن
زیاده آشکارا ونابدید اولان عالمی یعنی بحسب الظاهر مخفی ونابدید وبحسب المعنی زیاده آشکار اوروشن اولان عالمی
کوروب اکاواصل اوله سن (مثنوی) این جهان نیست چون هستان شده * وان جهان هست بس پنهان شده *
بونیست وفانی جهان واوراکبی اولمشدر وظهور وبروز قیلمشدر اول وار جهان زیاده پنهان اولمشدر وعیون ناسدن
تستر قیلمشدر (مثنوی) خالك بربادست وبازی میکند * کژ نمایی پرده سازی میکند * مثلا بوجهان ایله
اول جهان اکا بکزرکه ظاهرده خالك باد اوزره دربادله بازی ایلر خالك اکری کوستریجیلك پرده دوزیجیلك ایلر
اول جهان معنی بادکبی وبوجهان صورت غبار کبیدر بوعالم صورت عالم معنایه ایله دائما حرکت ایلر ولیکن
عالم معنایه پرده سازلق ایلر وخلقه کژنمالق ایدوب کندی بی موجود وقائم بالذات کوستر حال بوکه بویله دکادر بلکه
کندی منعدم وفانیدر وبوعالمده متصرف اولان عالم معنادر (مثنوی) این که برکارست بی کارست وپوست *
وانکه پنهانست مغز واصل اوست * بوکه ظاهرده کار اوزره درمعناده کارسزدر وپوستدر واولکه پنهان
ومخفیدر لب واصل بودر (مثنوی) خالك همچون آلتی دردست باد * بادر ادان عالی وعالی نژاد * خالك بادلك النده پرآلت
کبیدر عالم صورت عالم معنایه نسبتله معنالك النده هم بویله دربادی بلند وبلند اصل ییل خالك اکا نسبتله پست
وسفلیدر کذلك عالم صورت عالم معنایه نسبتله پست وسفلی وعالم معنی بلند وعالیدر (مثنوی) چشم خاکی رابخاك
افتد نظر * بادبین چشمی بودنوعی دکر * خاکه منسوب اولان چشملك نظری خاکه دوشر یعنی بوظاهره منسوب اولان
کوزلك نظری عالم صورته واقع اولور بادکوربجی چشم برغیری نوع اولور یعنی عالم معنایی کورن چشم بوچشم ظاهردن
غیری اولور (مثنوی) اسب داند اسب راکوهست یار * هم سواری داند احوال سوار * اسبی اسب بیلور
زیراکه اسب اسبه یاردر زیرابری بریله جنسدر سوارلك احوالنی هم سوار بیلور (کما قیل لایعرف ذا الفضل الاذووه
(مثنوی) چشم حس اسبست ونور حق سوار * بی سواره اسب خود ناید بکار * حس کوزی فی المثل اسبدر ونور حق
اکا سواردر سوارسز خود اسب اینه کلمز یعنی راکب وفارسك وجودیسز اسب برکار ایلمز (مثنوی) پس
ادب کن اسب را ازخوی بد * ورنه پیش شاه باشد اسب رد * پس آنی خوی بددن تأدیب ایله یعنی حواس ظاهرنی
اوصاف قبیحه دن پاك ایدوب مؤدبه قیل واکر اسب مؤدب اولمزسه اول اسب پادشاه قتنده مردود اولور یعنی مؤدب
اولمین حسلرالله قتنده مطرود اولور (مثنوی) چشم اسب ازچشم شه رهبر بود * چشم اوبی چشم شه مضطر بود *

اسبك کوزی شاهك کوزندن یول ایلدیجی اولور اسبك کوزی شاهك کوزیسز مضطر وحیران اولور یعنی
بو حس ظاهر کوزی پادشاه حقیقینك بصر ورؤیتندن یول ایلدیجی اولور بوظاهر کوزلك ادراکی پادشاه حقیقینك
نوریسز وتدبیریسز مضطر اولور ومقصود بالذاته واصل اوله میوب حیران قالور (مثنوی) چشم اسبان جزکاه وجزجرا
هریکا خوانی بکوید بی جرا * فرسلرك چشمی کیاهدن غیری وچرادن غیری کورمز هرنه بیره که قویه سن
ودعوت ایلیه سن سویلر یوق نیچون یعنی نیچون ورایم وارمزم دیر (مثنوی) نورحق برنورحس راکب شود * انکهی
جان سوی حق راغب شود * حق تعالینك نوری حس کوزی اوزره راکب اولور یعنی آنده تجلی قیلور اندنصکره جان
حق جانبنه مائل وراغب اولور (مثنوی) اسب بی راکب چه داند رسم راه * شاه باید تابداند شاه راه * مثلا اسب
راکبسز طریقك رسم وعادتنی نه بیلور اسبك اوزرنده شاه کرلك تا اسب آنك معاونتی ایله شاهراهی بیله (مثنوی
سوی حسی روکه تورش راکبست * حس را آن نورنیکو صاحبست * شول برحس جانبنه کیت که اول حقك
نوری اکا راکبدر یعنی نورحق اول حسده ظهور ایلمشدر مثلا مرشد ویشوا اولنلرك حسی کبی اول نورالهی
ایومصاحبدر (مثنوی) نور حس را نور حق تزیین بود * معنی نور علی نوراین بود) حس نورینه حق نوری تزیین اولور
یعنی آنی مزین قیلور (نور علی نور) آیتنك معناسی بو اولور که حق نوری حس نوری اوزره ظهور ایلمك بومعنایی افاده
قیلور (مثنوی) نور حسی می کشد سوی ثرا * نور حقش می برد سوی علا * حسه منسوب اولان نور انسانی ثرا
جانبنه یعنی تمالك اولان خالك طرفنه چکر نورحق چشمنی علا وسما جانبنه ایلتور یاخود معنی نورحق انسانی عالم اعلا
جانبنه چکر وایلتور دیمکله اوله (مثنوی) زانکه محسوسات دونتر عالمیست * نورحق دریاوحس چون شبنمیست
زیرا که عالم محسوسات دونتر بر عالمدر حضرت حقك نوری فی المثل دریادر وحس برشبنم کبیدر پس کرکدرکه
ادنایی قویوب اوفراوعلایه طالب اوله سن (مثنوی) لیك پیدانیست ان راکب برو * جزبآثار وبکفتارنکو * ولیکن
اول راکب اول حس اوزره ظاهر دکلدر ایواثرلردن غیری ایله یعنی نورالهی قلبی برکسه نك
حواس ظاهره سی اوزره راکب اولسه وتجلی قیلسه اول نور ظاهر وپیدا اولمز مکر که ایوسوزلر وایواثرلر له قلبی
برکسه نك حواس ظاهره سنی مؤدبه کورسك واندن ایواثرلر وایوسوزلر ظهور ایدره مشاهده قیلسك بیلورسك که اتك
حواسی اوزره نورحق راکب اولمشدر وانك حواسندن ظهور قیلمشدر (مثنوی) نورحسی کوغلیظست وکران *
هست پنهان درسواد دیدکان * شول حسه منسوب اولان نورکه اوغلیظ وثقیلدر یعنی کثیف وجسمانیدر
دیده لرلکسوادنده پنهاندر یعنی مع هذا کوزلرلکقاره سنده مخفی وپنهان اولمشدر (مثنوی) چونکه نور حس نمی بینی
زچشم * چون ببینی نوران دینی زچشم * چونکه حس نورنی مع غلظته وکثافته کوزندن کوره مزسن اول دینه
منسوب نوری یعنی نورالهی چشمندن نیچه کوررسن (مثنوی) نورحس بااین غلیظی مختفیست * چون خفی
نبود ضیایی کان صفیست * نورحس بوغلظته وثقالته مختفی وپنهاندر نیچون خفی وپنهان اولمیه شول برضیا که اول
ضیاصفی ولطیفدر (مثنوی) این جهان چون حس بدست باد غیب * عاجزی پیشه کرفت وداد غیب * بوجهان
خالك وخس کبیدر باد غیبك النده عاجزانی پیشه طوتدی وداد غیب لفظی بوتقدیراوزره مابعدنده اولان
پیشه مرهون ومصروف اولور اما بعض نسخه ده پیشه پرینه پیش واقع اولوب کرفت لفظنه مضاف اولمشدر بوتقدیر
اوزره وداد غیب کرفت اوزره عطف اولوب معنی بویله اولور بوجهان باد غیبك النده حس کبی برعاجزدر داد غیبك
وکرفت غیبك اوکنده دیمك اولور وداد غیب عالم غیبك تصرفندن عبارت اولور اما پیشه واقع اولوب وداد غیب مابعدنده
مصروف اولورسه بویتك معناسی بویله اولور (مثنوی) که بلندش میکند کاهیش پست * که درستش میکند کاهی
شکست * وغیبك داد وتصرفی بوجهانی کاهی بلند ایلر وکاهی پست ایلر کاهی آنی درست ایلر وکاهی
شکست ایلر یعنی کاهی اصلاح ایلر وکاهی محنت قیلر (مثنوی) که عیشش میبرد کاهی بسار * که کاستانش کند
کاهیش خار * کاهی بوجهانی یمن وکاهی بسار ایلر یعنی کاه مسعود ایلر وکاهی منحوس ایلر یاخود معنی بوجهانك
اهلنی کاه اهل یمن وکاهی اهل شمال ایلر کاهی بوجهانی کلستان ایلر کاهی خار ایلر یعنی کاهی
نعم واطفاله کلستان کبی لطیف ایلر وکاهی محنت وقهرله خار کبی زشت وقبیح ایلر (مثنوی) دست پنهان وقلم
بین خط کزار * اسب در جولان وناپیدا سوار * ال پنهاندر وقلمی خط یازیجی کوراسب جولانده در وسوار ناپیدادر
یعنی بوجهان اسب کبی حرکات وسکاناته ظاهر واشکاره در ولیکن بونده متصرف اولان مخفی وپنهاندر (مثنوی
تیر پران بین وناپیدا کمان * جانها پیدا وپنهان جان جان * تیر امکن که این تیرنهیست * نیست پرتابی زشست
آکهیست * ما رمیت اذ رمیت کفت حق * کار حق برکار ها دارد سبق * ای طالب مشاهدهٔ حقیقی ده اول رامی *

غیبك تیر قضا وامر فی خلق جانبنه مرمی ونافذ کور وکمان ورامی فی کور که ناپیدا جانلر تعینلری حیثیتندن
وجسدلرده صفتلری وخاصیتلری ظهور ایلدیکی جهتدن پیدادر وجان جان من حیث ذاته وهویته مخفی وپنهاندر
قضای ربانی وامر الهی تیرن صیمه که بویادشاه حقیقینك تیریدر برتابه منسوب تیردکادر برآکاه وخبردارشستدندر
یعنی مجرد بی علم وحکمت آتلمش تیردکادر بلکه آکاه اولان شست قدرتدن آتلمشدر کلورسه ده رامئ حقیقی
اولان فاعل مطلقه نظرایله که حق تعالی کلامنده (مارمیت اذرمیت) بیوردی بوآیتك تفسیری جلد اولده وزیر
حکایه سنده سبقت ایلدی اگرچه بوآیتك نزولی حضرت محمد علیه السلام حقنده واقع اولدی لکن بحسب الحقیقه
معناسی جمیع اشیایه علی الانفراد (مافعلت اذفعلت ولکن الله خلق فعلك) دیمك فاعل اولدی زیرا کار حق جمله
کارلرك اوزره سبق وتقدم طوتر یعنی ابتدا خلق الهی اولمیجه وفعل ربانی ظهوره کلمیجه فعل خلق ظهوره کلز
پس کار حق جمله کارلرك اوزیرنه سابق اولور (مثنوی) خشم خود بشکن تومشکن تیررا * چشم خشمت
خون شمار دشیررا * بوسده بر تیرو بینش شاه بر * تیرخون آلود از خون جگر * چون تیرکاسه وسنی آزرده
قیلسه کندی خشمکی وغضبنی صی اول تیرامر الهی بی عدم صبر واتقیاد واسطه سیله صیمه سنك غضبنك چشمی
سودی فان صیار یعنی حد ذاتنده اول تیرقضا وقدر شیرشیرین منزله سنده درعند اهل الیقین لکن سنك چشم خشم
آلودلك آنی خون وکاردون عدایلر بلکه سنی مجروح ایدن اوقی اوپوب وادیله شاهك قتنه ایلت یعنی خون جکردن آلوده
اولان تیرتقدیری مع التبجیل والتقبیل تقبل ایله وبلا الم ولا اضطراب اول سکا مولم وموجع اولان وایذا وجفا قیلان
امر الهی وتیر ربانی فرضا اگرجکرکه کچدیسه وفانك ایچدیسه حضور حقه آتی مع التسلیم والرضا امر اولندیغنك
اوزره ایصال ایله که عبد عاجزه لازم اولان قضایه رضا وبرمك وشکایت محلنده شکر قیلوب (الحمدلله علی کل حال
دیمکدر (مثنوی) انچه پیدا عاجزو بسته وزبون * وانچه ناپیدا چنان تند وحرون * اول نسنه که آشکاره درکه
مقصود بوعالم جسد درعاجز ومقید وزبوندر واول نسنه که مرادعالم الهیدر انجلین تند وحروندر
یعنی زیاده قوی وغالبدر (مثنوی) ماشکاریم اینچنین دامی کراست * کوی چوکانیم چوکانی کجاست * ای عبد
عاجز بزشکارزبونجلین برطوزاق کیمك واردربوهم وجهدر بزشکارز بونجلین برطوزاق کیمك ایجوندریعنی بزشکارز
برصیادلك دامنه بویله بردام یاورمیسن کیمك ایجوندراستفهام تعظیم ایجوندریعنی اول خدای متعال
ایجوندرکه انك دام قضاوقدری حذادراك عقللردن برون وعقول انك درکنده زبوندر بزمیدان جهاندهٔ قضای
الهیه سبیله کوی چوکانز یعنی چوکانك طوبی کبی یزنه چوکان قتنده یعنی ظاهرده بزه چوکان یوقدرچوکانیده
یانسبی اولوب معنی بویله اولسه ده جائزدر بزچوکان قضانك طوبی یزچوکانه منسوب اولان فاعل حقیقی قتنده در
یعنی عالم لامکانده درکه تأثیر وتصرفی معنی جهتندن ایلر (مثنوی) می دردمی دوزداین خیاط کو * می دمد
می سوزداین نقاط کو * هوالذی یحییکم ثم یمیتکم) فحواسنجه لباس وجود نامی یرتردکربوخیاط حقیقی قنی
بونفاط که اوفورر آتش یقارقنی یعنی نیران فراق وهجرانك اشتعال وازدیادی ایچون نفخ ایلر یعنی امر ایلر آنکله
سوزان ایلربونفاط یعنی مع النفط آتش اوربجی واحراق قیلیجی قنی (لاتدرکه الابصار وهویدرك الابصار) فحواسنجه
آنی بوکوزلر ادراك ایده من برفعال لمایریدرکه (مثنوی) ساعتی کافر کند صدیق را * ساعتی زاهد کند زندیق را
برساعتده استرسه صدیقی کافرایلر برساعتده استرسه زندیقی زاهد ایلر مراد (یضل من یشاء ویهدی من یشاء الی
صراط مستقیم) فحواسنجه دیلدیکنی مهتدی ایلرودیلدیکن دخی شقی قیلردیمك اولور (مثنوی) زانکه مخلص
درخطر باشد زدام * تازخود خالص تکردد اوتمام * اول سبیدندرکه مخلص دام الهیدن خطر عظیمده اولور
مادامکه مخلص کندیسندن تمام خالص اولمیه یعنی اول خدانك کیف ما یشاء (فعال لمایرید) اولدیغی جهتدندرکه
مخلص اولنلره (عملی خالصالوجه الله) قیلنلر خطر عظیمده اولدیلردام قضادن قورقدقلری اجلدن تاکم کندیلکدن
خالص اولمیه ووجود موهومیلریندن بالتمام رهاوفنا بولمیه لر بوخطر وخوفدن قورتلمزلر (کماقال علیه السلام
الناس موتی الا العاملون والعاملون سکری الا العاملون والعاملون مغرورون الا المخلصون والمخلصون علی خطر
عظیم) ومخلصك خطر عظیم اوزره اولمسی اول جهتدندرکه بیوررلر (مثنوی) زانکه درراهست ورهزن
بی حدست * آن رهد کودرامان ایزدست * زیرا که مخلص هنوز بولده درورهزن حد سزدربی حد رهزندن
اول نسنه قورتلورکه اول نسنه الله تعالینك حفظ واماننده دریعنی مخلص اولنلرك خطر عظیم اوزره اولمسی اول
جهتدندرکه دخی بولده درو قطاع طریق چوقدرورهزنه نهایت یوقدراول نسنه خلاص اولورکه امان الهیده وحفظ
ربانیده محفوظ ومعصوم اولهکه (المعصوم من عصمه الله در ویومحلده خطردن خلاص اولان وعصمت وعنایت

حق بولان طائفه یه بفتح اللام مخلص دیرلرکه رهزنان وشیاطینك بولنلره اغوا واضلالی یتشمز وخلجان ویرمز (کماقال
تعالی حاکیا عن الشیطان قال فبعزتك لاغوینهم اجمعین الاعبادك منهم المخلصین (مثنوی) آینه خالص نکشت
اومخاصست * مرغ رانکرفته است اومقنصست) اوآینه خالص اولدی مخلصدرمرغی طوتمامشدراومقنصدریعنی
اوکسه نك که هنوزدخی زنکارماسودان قلبی آینه کبی صاف اولمشدروکندویی کورمکدن مرأت قلبینی پاك
قیلامشدراول کسه مخلصدروحدت حقیقی مرغنی طوتمامش هنوزدخی صیدایدیجیسیدرمقنص صیادمعناسنه در
(مثنوی) چونکه مخلص کشت مخلص بازرست * درمقام امن رفت وبرددست * چونکه مخلص مخلص اولدی کیرو
قورتلدی یعنی عمله مع بقیة الوجود اخلاص ایلین کسه بفتح اللام اولان مخلص مرتبه سن بولدی قیدوجوددن
خلاص اولدی امن مقامنه کتدی وال ایلتدی یعنی (لاخوف علیهم ولاهم یحزنون مقامنی بولدی وصدره ایردی
(مثنوی) هیچ انکوری دکرغوره نکشت * هیچ میوه پخته باکوره نکشت * مثلا هیچ برانکوردخی غوره اولمدی
هیچ پخته اولمش میوه ترفنده اولمدی وهنوز بتشمش میوه منزله سنه رجوع قیلمدی (مثنوی) پخته کردواز تغیردورشو
روچو برهان محقق نورشو * چون زخود رستی همه برهان شدی * چونکه بنده نیست شد سلطان شدی * عشق
وریاضتله پخته وکامل اول وتغیروتفصاندن دوروپالهٔ اول بوری برهان محقق قدس الله سره العزیز کبی نوراول یعنی
پخته وکامل اول وتغیروتبدلدن دوراول حضرت شیخ محقق ترمدی کبی بوری نور الهی وضیای ربانی اول چونکه
دوکلی کندندن قورتلدلك برهان اولدلك بوتقدیراوزره همه لفظی خودلفظنه مصروفدر برهانه مصروف اولسه
دخی جائزدر یعنی چونکه کندی وجودموهومیه کدن قورتلدلك دوکلی برهان اولدلك وقورتلدلك یعنی جملهٔ
برهان الحق والدین اولورسن چونکه بنده یوق اولدی سلطان اولدی یعنی چونکه بنده نك وجودی نورو حدت
مطلقه ده مضمحل اوله وفنا فی الله مرتبه سن بوله بنده سلطان اولور وخلافت الهیه مرتبه سن بولورو حضرت برهان
الدین محقق ترمدی که الآن قبرینه ده مدفون اولان شیخ سردان حضرتلریدرکه سلطان العلما قدس الله سره العزیز
حضرتلرینك خلیفهٔ بزرگواراریدر اول زمانده که سلطان العلما حضرتلری رومه متوجه اولدیلرارشادا نام ایجون
مقاملرینه نصب قیلدیلرو کندیلری بعد الحج وسیر المنهج رومه کلوب قونیه دیارنده ساکن اولوب ارشادنا سه شروع
قیلدیلر بعد زمان اجل یتشوب برجمعه کونی وفات ایلدکلرنده برهان الدین کرسیده بولنوب برنعره اوروب دیدیکه
اخوان صفا شیخم سلطان العلماء داردنیادن دار عقبایه سفرایلدیلر بزه دخی عالم معناسن دیارروسه کتمك ومخدوم
مکرم پیرزاده می تربیه ایتمك ایچون اشارت اولندی الوداع سزه دیوب قونیه دیارنه کلوب حضرت مولانای قبل الشمس
التبریزی تربیه قیلدیلرسائر منقبه لری مناقبده مسطور ومشهوردرو حضرت شیخ محقق ترمدی ظاهر اعلماء مدققین
ومشایخ محققین مشربنده وباطنا فقروفنای حقیقی مرتبه سنده ایدیلرشراب ذوق وحالدرین کاسهٔ قاله قویوب مریدلر
ومحب اولنلره تفسیر وحدیث وتحقیق کلام نفیس واسطه سیله آنی اشراب ایدرلردی محصل ظاهرلری علوم
وحکمه آراسته وباطنلری فقروفنا الله پیراسته بربی وجود کامل ایدیلربولنلره سر فقروفنا عیان دکل ایدی اما شیخ
صلاح الدین زرکوب قنویده سر فقروفنا زیاده عیان ایدی نته کم بوحضرتك دخی مشربلرینك تعریفنه شروع
بیوررلر (مثنوی) کرعیان خواهی صلاح الدین نمود * چشمهارا کردبینا وکشود * اکرسر فقر
وفنایی عیان کورمك استرسك صلاح الدین زرکوب قنوی قدس الله سره العزیز حضرتلری بوسری عیان
کوسترردی باطن کوزلرنی اول حضرت کحل ذوق وحاله کوربجی ایلدی واچدی (مثنوی) فقررا زچشم وازسیمای او
دیدهر چشمی که دارد نورهو * فقروفنایی شیخ صلاح الدین حضرتلرینك چشمندن وانك صورت سیماسندن
کوردی هر برچشم که هونوربنی طوتر یعنی فقرکه بی وجود اولمق وفنا فی الله مرتبه سنی بولمقدن عبارتدر بوسری اول
حضرتك عیندن وسیماسندن کوردی ومشاهده قیلدی هرشول چشم دل که نورهویت الهیه طوتر ودیدهٔ حق
بینله نظرایدر (مثنوی) شیخ فعالست وبی آلت چوحق * برمریدان داده بی کفتن سبق * الشیخ عند القوم
هوالانسان الکامل فی علوم الشریعة والحقیقة البالغ الی حد التکمیل فیهما العلمه بافات النفوس وامراضها
ومعرفته بدوائها وقدرته علی شفائها کذا قال القاشانی فی اصطلاحه) پس حضرت شیخ صلاح الدینه علوم شریعت
وطریقت سواد خوان اولمغله وتتبع کتب ورسائل قیلمغله حاصل اولمامشدی بلکه کشف الهی والهام ربانی
واسطه سیله اکا نائل ووواصل اولمشدی پس اول صاحب کمال حق کبی آلتسز کار وتصرف ایدیجیدر یعنی
برشیخ متصرف وفعالدرکه حق کبی آلته احتیاجی یوقدر مریدلره بی قیل وقال لسان حاله سبق ویرمشدروکماله
ایرکورمشدر پس اول حضرتك کمال تصرف ولایتنه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) دل بدست اوچوموم نرم رام

مهر او که تنك سازد کاه نام * دل مریدان بلکه قلب اهل جهان آنك دست باطننه موم نرم کبی مطیع ورامدر واول
حضرتك مهر قلبی ونقش دلی مریدلرك موم اولان قلبنده کاه تنك وعیب نقشن دوزروکاه نام شکان یازاراز یراشیخ فعال
اولدرکه کیف مایشاء قلوب انامده تصرف ایلیه وبلامقال انلره سرسویلیه بومرتبه غوث الاکبر وقطب الاقطاب
اولنلرك مرتبه سیدر (مثنوی) مهر مومش حاکی انکشتریست * یازان نقش نکین حاکی کیست * حاکی اندیشهٔ
آن زرکراست * سلسلهٔ هر حلقه اندر دیکرست * موعدن مراد اکامرید وتابع اولنلرك قلبیدر ومهر یعنی مهوردر
مراد انلرك موم قلبنده منتقش ومنطبع اولان نقش اندیشه در وانکشتردن مراد علی طریق الاستعاره دائرهٔ عالمدر
ونکینندن مراد فص قلب شیخ صلاح الدیندر که محل نقش تجلی الهیدر وموضع اشکال اسما وصفات ربانیدر
پس تقدیر معنای بیتین شریفین بودرکه اول کاملك مومنك مهری برانکشتری حکایت ایدیجیدر یعنی
آنك نقش قلبنه محل اولان قلوبك نقوش منعکسه ومنطبعه سی حکایت کنندهٔ اسرار انکشتر عالمدر کبر واول نکینك
نقشی کبی حکایت وبیان ایدیجیدر یعنی کبر واول نقش نکینکه نقش اندیه بالذات مرکوز اولوب یازلمشدر
وباعث نقش موم اولمشدر کیملك حاکیسیدر جواب ویروب بیورلرکه اول زرکرك اندیشه وفکرنی حکایت
وروشن ایدیجیدر یعنی اول زرکر قنوینك اندیشهٔ قلبنی حکایت کننده درکه انك اندیشه سنك هر برحلقه سنك
سلسله سی برآنرنده داخل ومتصل اولمشدر واسرار وافکار قلبی زنجیروار لاینقطع بری برینه متسلسل قیلمشدرکه
اول اندیشه واسرار نامتناهی عکس وآثار اسما وصفات الهیدر (فکما ان الصفات الالهیة لاتتناهی متصلة
بعضها الی بعض من حیث المعنی والاقتضاء مسلسلة کذلك افکار قلب الانسان الکامل واسراره لانتهاء آثار
الاسماء الالهیة ومقتضیاتها) وبویتلرله حضرت مولانا زرکوب قنوینك قطب الاقطاب اولنلرینه ومریدلرینك
اقطاب واوتادمرتبه سنی بولنلرینه اشارت بیورلرلر زیراقلوبه تصرف قیلق وقلوب آکا رام اولق وکیف مایشاء
کاه تنك وکاه نام دوزمك وبی آلت همچوحق مریدلرینی کفت وکوی سبق ویرمك وآنك مریدلرینك نقوش وعلوم
قلبی حاکی حقایق انکشتر عالم اولق قطب الاقطاب اولنلره وخلافت الهیه مرتبه سن بولنلره مخصوصدر (مثنوی
این صدادرکوه دلها بانك کیست * که پرست ازبانك این که که تهیست * هرکجاهست اوحکیمست اوستاد *
بانك اوزین کوه دل خالی مباد * کوکلرطاغنده بوصدا کیملك بانکیدر یعنی بوجبال قلوب عباده اولان صدای رشاد
وسداد کیملك صدا سی ونه کیسنك قلبنك تد اسیدر بیلورمیسن ای طالب خلیفهٔ الهی بوطاغ کاهی بانکدن
پردرکاهی تهیدر یعنی کاه پردر بوکوه دل بوبانك هدایت وروحانیتدن وکاه تهیدر معلوم اولدیکه بودله منعکس
اولان هدایت وروحانیت وکشف وکرامت وعلم وحکمت صدالری اصالة بزم ملکمزدکلدرا کربزم ملکمز اولسه
حقیقتنك ملکیدر باذن الله استدیکی کیسه نك قلبنه القا وارسال ابلیوب آنی پرابلر واکر برمقتضای حکمت
آنی اول قلبدن آلمق مراد ابلرسه اول قلبی اندن تهی وخالی قیلوراعطا سی علی حکمة بالغتدر منعی وسلبی دخی کذلك
پس اول خلیفهٔ الهی وقائم مقام نبوی اولان زرکوب قنوی حضرتلریکه وقتینك قطب الاقطابی ایدی هرقنغی
مرتبه ده اولدیسه وهرنه کونه صداوندا قیلدیسه اوستاد حکیمدرکه هرایشی محلنده ابلروهرسوزی مقتضای حکمت
اوزره سویلر پس بوکوکل طاغندن آنك بانکی خالی اولمسون یعنی بوکوکلردن اول حضرتنك بانك ارشاد
وهدایتی هرکزخالی اولمسون وبوقلوب عباد آنك صدای ارشاد وتربیه سندن تهی قالمسون (مثنوی) هست که کاراز
مثنامی کند * هست که کاراز صد تامی کند * پس بعد تعریف مرتبة الشیخ الکامل تعریف استعدادات
قلوب مریدینه شروع قیلوب بیورلرلر برطاغ واردرکه آوازی ایکی قات ابلر یعنی انجق مصوتك صدا سی کبی سویلر بوندن
مراد اول کوکلردرکه انجق مرشدك کلامنی قبول قیلوب واندن تعلیم اولنانك عینی ظهوره کلور بعض طاغ واردرکه
آواز وصدا یی یوزقات ابلر یعنی برطاغ دخی واردرکه اودیهٔ کثیره سی اولدیغی جهتدن آوازی صدتوابلر بوندن مراد
شول برکوکلدرکه مرشدلرتربیه وتعلیمندن اندن اضعاف مضاعف معانی وعلوم حاصل اوله واکابرنظرندن نیچه
معارف وفهوم ظهوره کله (م ی) می زشاند کوه ازان آواز وقال * صدهزاران چشمهٔ آب زلال * چون زکه آن لطف
بیرون می شود * آبها در چشمها خون می شود * کوه اول آوازدن واول قالدن صزدیرروان ابلر نیچه یوزبیك آب زلال
چشمه سنی یعنی اول مرشد کامل وولی فاضلك آوازو قالندن احجاروجبال تقطیر وترشیح ابلردی صدهزاران آب زلالی
کوهدن چونکه اول لطف واطافت طشره اولور یعنی چونکم کوهدن بومرتبه لطافت خروج ابلروظهوره کلور مع
غلظته وصلابته اکر اول آوازوقالی آبلره سویلسه ابلر چشملرده خون اولوردی نته کم حضرت داود علیه السلام
حقنده ایلسیدی طاغلردن عینلر جاریه اولوردی ومتأثر اولدقلرندن مثل الدموع صولر ظهوره کلوردی بویتلری

فرض تقدیر ایتمك ومجازه حمل ایتمك محله مناسب دکلدر زیرا جمیع اشیا الله وانبیا واولیاسنه عارفلردر جمادات
ونباتات الله‌ك وانبیا واولیانك کلامنی کوش ایدوب منفعل ومتأثر اولدقلری نصوص کثیره وکشف وشهودله ثابتدر
نته کم جلد اولده استن حنانه حکایه سنده مستوفی ذکر ایلدك (مثنوی) زان شهنشاه همایون نعل بود * که سراسر
طور سینا نعل بود * جان پذیرفت وخرد اجزای کوه * ماکم ازسنکیم آخرای کروه * بویتلر جبال واحجارك حقیقة
متأثر ومنفعل اولدیغنه استشهاد طریقیله ایراد اولندی وشهنشاهدن مراد حضرت موسی علیه السلام در تقدیر
معنی اول مبارك نعل لواطیف روشاو شهنشاهدن اولدی که طور سینا باشدن باشه لعل اولدی یعنی اول همایون نعل
اولان شهنشاهدن وحضرت کلیم الله علیه السلام دن ایدیکه سرتاسر طور سینا آتش تجلی الهیه دن لعل اولدی
یعنی لعل سهیلدن حرتبذیر اولدیغی کبی جبل طوردخی نور الهیدن حیاتبذیر اولدی ورقص قیلدی تته کم بیورلر
طور طاغنك جزؤلری روح وعقل قبول ایلدی کوه طورلرك اجزا وپاره لری نردقبول ایلسی تجلی الهیه یی فهم ایتمکدن
عبارتدر وجان قبول ایلسی پاره پاره اولوب ویرندن طاقلوب غیری محله قرار قیلمسنه اشارتدر نته کم اول جلدلك
دیباجه سنده قریب کوه دررقص آمد وچالاك شد بیتنده روایت صحیحه ایله بیان اولندی وتوضیح قیلندی اکر
دینورسه که شهنشاه همایون نعلدن مراد حضرت موسی علیه السلام اولدی وکوه طور ایسه حضرت خدادن تجلی
وتأثیر بولدی پس محله نیچه مناسب اولور الجواب بوتجلی نوره واندکلك وعبور طوره حضرت موسی علیه السلامك
وجود شریفلری علت مستقله در پس عند العقلا ذکر سبب وارادهٔ مسبب قیلندن اولور وعند اهل الله ذکر مظهر
وارادهٔ ظاهر ویاخود ذکر خلیفه وارادهٔ مستخلف نوعندن اولور وخلیفه مستخلفك من وجه عینی اولدیغنی اشعار
قیلور پس نتیجهٔ کلام ومقصود مرام اولدرکه بزنجر وشجردن کم وبی فهم زآخرای کروه ناس زیرابونلرانبیا واولیانك
کلامنی ادراك واحساس ایدرلر ومتأثر ومنفعل اولورلر لکن اکثر انسان کلام خدادن وآواز وقال انبیا علیهم
السلام واولیای عظامدن بسبب قسوة قلوبهم متأثر اولمیوب وبرمعنی فهم قیلمیوب محروم ومخذول قالورلر (کما قال
الله تعالی فی حق بنی اسرائیل تعریضا لاهل القسوة (ثم قست قلوبکم من بعد ذلك فهی کالحجارة اواشد قسوة وان
من الحجارة لما یتفجر منه الانهار وان منها لما یشقق فیخرج منه الماء وان منها لما یهبط من خشیة الله وما الله بغافل
عما تعملون) بوآیت کریمه‌نك تفسیری جلد خامسده قصهٔ ضرب واندهٔ کاور وتحقیقی جلد اولده استن حنانه بیانندهٔ مرور
ابتدی (مثنوی) نی زجان یك چشمه جوشان می شود * نی بدن ازسبزپوشان می شود * نی صدای بانك مشتاقی درو
نی صفای جرعهٔ ساقی درو * کوحمیت تازتیشه وزکاند * اینچنین که رابکلی برکند * بوکه براجزای اوتابد مهی *
بوکه دروی تاب مه یابد رهی * بزسندکدن کزدیدکلرینه وجه علت بودرکه (وان من الحجارة لما یتفجر منه الانهار وان
منها لما یشقق فیخرج منه الماء) کلامنك فحواسی اوزره احجاردن چوق حجر واردرکه کلام خدا وکفتار انبیا واولیا
اکا تأثیر ایدوب اندن صولر روان اولور اما اکثر انسان اصلا متأثر اولمیوب نه جاندن برچشمهٔ ایمان وعرفان جوشان
اولور نه بدنی سبزپوشاندن اولور یعنی صلحا وابرار دن اولمزکه اکثر انلرك لباسی سبزدر دیمك اوله یاخود مادن نشو ونما
بولان واخضر اولان اشجار ونبات مثلدن اولمز دیمك اوله ونه اول جاندنه جناب حقه مشتاق اولمق صدا سی وارد رنته کم
بعض جبالده حین تصویت المصوت صدا ایدا اولور اما قلب پرقسوتده اولمزونه اندهٔ ساقیه حقیقتك جرعهٔ محبتك
صفا سی واردر پس شجر وحجر ومدر بوکونه خرلردن افضل اولمسی وبونلر حجردن دونترقالمسی مقرردر حمیت قنی
تاکسردن وچپه دن بونجلین طاغی بالکلیه قوپره یعنی بویله اهل قسوته غیرت وحمیت دینیه قنی که تیشهٔ ریاضت
وعبادتدن بویله برکوه نفسانیتی وحجر قسوت وغلظتی اورتنه اقدن بالکلیه قلع وقمع ایلیه اوله که انك اجزا سی اوزره
برآی بلدرایه اوله که ماهلك تاب وپرتوی اول کوهه یول بوله یعنی بولایکه آنك اجزا واعضا سندن ماه حقیقت تابان
اولیدی وبولایکه انك هرجزؤینه انوار مه یول بولیدی وداخل اولیدی (مثنوی) چون قیامت کوهها را برکند *
برسر ماسایه کی افکند * اذا رجت الارض رجا وبست الجبال بسا فکانت هباء منبثا) آیتنك فحواسنجه ودنی
(وسیرت الجبال فکانت سرابا) نصنك مغزاسنجه ودنی (ویسئلونك عن الجبال فقل ینسفها ربی نسفا فیذرها قاعا
صفصفا لاتری فیها عوجا ولا امتا) آیتنك مصداقنجه چونکم قیامت طاغلری برندن قوپره وبی نشان ابلیه
بزم باشمزاوزره اول قیامت قوپن سایه سن القا ایلر وبزم تعبیرمزطاغلرنی نسف ونفنا ایدوب حتی ارض حقیقته برابر
ومستوی قیلدقده نورآفتاب احدیته قوپن مشرق قیلوب (واشرقت الارض بنور ربها) سری پیدا وظاهر اولور
اکر این وقت ایسك بوقیامت موعوده وآتیه یی قوونقدا اولان قیامت معنوی وحالی یه نظر قیل وبوقیامت معنویه دن
مراد فنای الله اولان عارفك دیدهٔ نهودنده جبال تعینات کونیه محوو فنا ومتلاشی وهبا اولمسیدر

واحدیت مطلقه ظهوره کلسیدر (لمن الملک الیوم لله الواحد القهار) کلامن کندی دیوب کندی اشیدوب
محصل کثرات وتعینات اعتباری برطرف اولوب حقیقت عیان اولسیدر بعض نسخده مصرع ثانی بویله واقع
اولمشدر (پس قیامت آن کرم را کی کند) پس قیامت اول کرمی چقن ایلر یعنی اول ذکر اولنان قیامت موعوده
زخمدرکه اول قیامتلك اهلی اولان اصحاب غفلت وجهالت انده حسرت وخیبتدن وندامت وخسارتدن خالی
اولمزلر وبوذکر اولنان قیامت معنوی وحالی مرهمدرکه بونك اصحاب واهالیسی وصلت الهی وقرب ربانیده
پرنور ومشاهدهٔ الوهیتده ومعاینهٔ ربوبیتده مأجور وپرسرور لردرهرکیمکه بومرهمی کوردی زخمدن ایمندر یعنی
هرکیم بوقیامت معنویه یی وغلبهٔ وحدت الهیه یی مشاهده قیلدی زخم قیامت موعوده دن ایمندرکه (لاخوف
علیهم ولاهم یحزنون) بوکونه اولیالك حقنده درکه هربرارمز که بوحسن ولطافتی کوردی زخمدن ایمندر یعنی
هرشول بدوزشت که بوحسن وجمالی بونشئهٔ عنصریه ده وعالم دنیویه ده کوردی اول کسنه ذوحسن وجمالدر
وکمالات الهیه ایله پرکمالدرکه شئ قریبنك حکمن آخذ اولور انکچون بوقیامتی کورنه دخی قیامت دینورنته کم
حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بومعنایه اشارت قیلوب ومبارك پرمقلرندن سبابه ایله وسطایی برابر
ایدوب بیورورلرکه انا والساعة کهاتین بوقیامت معنویه یی مشاهده قیلدقلری اجلدن بن ساعتله بیله یم وآنکله
معا بعثت اولندم بیوردیلر (مثنوی) ای خنك زشتی که خوبش شد حریف * وای کل روبی که جفتش شد خریف
ای سعاد تلو شول برزشت که خوب آنك حریف ومصاحبی اولدی وای شول برکاروی که آنك جفتی خریف اولدی
خریف کوز آینه ونخزان زمانتده دیرلر یعنی ای سعادتلو شول برقبیح ووقیح که برذاتی خوب وفعال محبوب صالح
آکا یارا وله وای اول جمیل الشکل واطیف الهیة اولان کسیه که آنك یار ومصاحبی کوز آچی کبی برفاسق وطالح اوله که
صحبت مؤثره وطبیعت سارقه درالبته ایوکسه کلره یارا ولسه انلرك سوء حالی اکا تأثیرایدر وکوتو کسه ایولره یار
اولسه انلرك نیکوخصالی اکا تأثیرایدر (مثنوی) نان مرده چون حریف جان شود * زنده کردد نان وعین آن شود
مثلا مرده یی روح نان چونکه جانه حریف وقرین اوله نان دیری اولور وجانك عینی اولور زیرا اندن جانه قوت حاصل
اولوب جان اندن حیاتپذیر اولور (مثنوی) هیزم تیره حریف نارشد * تیرکی رفت وهمه انوارشد * مثال آخر
تیره وبی نور هیزم چون آتشه قرین ومصاحب اولدی لاجرم آتش سببیله هیزمدن تیره لك کتدی وصافی انوار
اولدی (مثنوی) درنمکدان چون خرمرده فتاد * آن خری ومردکی بکسو نهاد * ومثال آخر چونکه نمکدانه
براولمش اشك دوشدی اول خرخرانی ومرده لکی برجانبه قودی یعنی برمملحه یه برمرده خری براقسه لراول خرلر خرانی
ومرده لکی کیدوب بالکلیه ملح ملیح اولور وذائدن نجاست کیدوب طهارت بولور وبتمی حلال اولور کذلك
قچن برمرده مشابه سنده اولان وقلب وروحی پرمرده قلان کسه برولینك نمکدان صحبتنه دوشه واختیارن نبی
ابلیوب کندویی انده محو ایتسه اول ولینك صحبتنك تأثیری آنی تبدیل ایلر وآنك افعال خبیثه وظلمت بشریه سی
کیدوب واول کاملك صحبتندن نورانیت وافعال طیبه کسب ایدوب نجاست معنویه دن قورتلور طاهر اولور
وحیات طیبه بولوب ابدی زنده قالور ومرتبهٔ هویت حقه واصل اولوب انوار هویه منصبغ اولور (مثنوی) صبغة الله
هست خم رنك هو * بیشه یابك رنك کردد اندرو) سورهٔ بقره ده اولان آیت کریمه یه اشارتدرکه بیورورلر (صبغة الله) صبغه
مصدردرمؤکددر منصوبدر (قولوا آمنا) قولمزدن تقدیر کلام (قولوا آمنا بالله) وصبغنا صبغته اوهدانا هدایته
اوطهر قلوبنا بالایمان اطهره) بوآیتك سبب ورودی بودرکه نصاری اولادنی برماه اصفرکه آکا معمودیه
دیرلردی آکا غمس ایدوب طالدرقدنصکره دیرلردیکه (الان کان نصرانیا حقا) پس حق تعالی مسلمانلره امر ایلدیکه
دییکزای مؤمنلر (آمنا بالله) وصبغنا الله بالایمان وایمان وهدایته صبغه تسمیه اولنمسی هدایتك مهتدی یه
وایمانك مؤمنینه تأثیرندن کایه درنته کم صبغه نك مصبوغ علیهه تداخل وتأثیری اولدیغی کبی (ومن احسن
من الله صبغة) یعنی لاصبغة احسن من صبغته یعنی صبغه یونتدن اللهدن احسن کیمدر (ونحن له عابدون)
معطوفدر (آمنا بالله) اوزره بوعطف دلالت ایدرکه (صبغة الله) قولوا آمنا نك مفعولی اوله یعنی (قولوا آمنا بالله)
وصبغنا صبغة ونحن له) یعنی بزاول اللهه (عابدون) عابدلرزدیمك معنای بیت هرشئ مقارنتك حکمنی اخذ ایلدیکی
بوامثلهدن معلوم اولدیسه الله بوامی اولمشدرهوکونك رنکی یعنی هویت ذات الهیه مرتبه سنك نوریکه
جمیع افعال مختلفه واعمال متنوعه یك رنك اولور اول مرتبه ده صباغ حقیقینك نوروحدتیله جمله تعینات منصبغ
اولور بوراده غیر واختلاف قالمز (مثنوی) چون دران خم افتدوکویش قم * ازطرب کویدمنم خم لاتلم *
چونکم برسالك اول خمه دوشسه واکاسن قالق دیسك یعنی چونکم برسالك اول مرتبهٔ وحدته ایرشسه وسن

آکا بومرتبهٔ هویتدن ایروسن قالق بشریته چیق دیسك شوقندن خم بنم نی ملامت ایله دیر یعنی اول رنك وحدته
منصبغ اولان سالك طرب وصفاسندن دیرکه بن خم وحدتم ونورهویتم سن بکا غیری سن دیوب ملامت ایله ودیرکه
بیت) انامن اهوی ومن اهوی انا * ایس فی الموجود شئ غیرنا * لاانادیه ولااذکره * ان ذکری وندائی یاانا (مثنوی)
آن منم خم خود انا الحق کفتنست * رنك آهن محو رنك آتشست * زآتشی می لافد
وخامش وشست * اول منم خم دیمك خودانا الحق دیمکلکدر نهایت مافی الباب رنك آتش طوتر الا آهندر یعنی انوار
الهیه ایله جمیعا منور وصفات ربانیه ایله بالکلیه مستر اولمشدر الاینه بشردر (بیت) ولی خدا خدا نباشد * لیك
ازخدا جدا نباشد * ماهیت مبدل اولمز وبوسوزدن بشرلك خدا اولمسی لازم کلمز قلب حقایق ممکن دکلدر الحقائق
لاتنقلب دروحلول واتحاددخی بولنمزا کرچه تمثیل اولنان مثالدن حلول واتحاد معناسی منفهم اولورلکن بوتوهمی
(آتش چه آهن چه لب بیند) بیتیله دفع بیورورلر کماسیأتی آهندرنکی آتشك رنکنك محویدر آتشلکدن لاف اورر
وخامش کیبدر یعنی بومرتبه ده رنك بشریت وحکم انسانیت محویدر آتس تجلی الهیدر بشریت مغلوب ومتلاشی
ونور وحدت آکا غالب وحاکمدر پس آتشلکدن لاف اورر یعنی لسان حقیقتله انا الحق دعواسن قیلور لکن
من حیث البشریة خامش وشدر (مثنوی) چون بسرنی کشت همچون زرکان * پس انا النارست لافش
بی زبان * چونکه آهن سرخ لقده معدنده اولان التون کبی اولدی پس مقرر زبانسز آنك لا فی انا النار در یعنی سالك
چونکم نور خدا یله منور اولسه زرکان آتشله مخمر اولدیغی کبی لسان حاله آنك لا فی انا الحق دیمکدر ربی زبان (کما
ان الذهب والحدید اذا دخلا فی النار حتی احمرا فیقولان بلسان الحال انا النار صح قولهما من حیث الاتصاف بها
(مثنوی) شدز رنك وطبع آتش محتشم * کویدا ومن آتشم من آتشم * آهن آتشك رنك وطبعندن محتشم ومنور
اولدی اول آهن دیرکه بن آتشم بن آتشم (م ی) آتشم من کرتراشکست وظن * آزمون کن دست را بر من بزن * آهن
لسان حاله دیرکه بن آتشم اکرسندشك وظنك وارایسه امتحان ایله الکی بکا اورکورکه الك فیحه یناره مقصود شول
آهن مشابه سنده اولان انسان کاملك ذاتیدرکه قچن آتش تاب تجلیدن حرارتپذیر اولسه وآنك ذاتی انوار واوصاف
الهیه یه بالکلیه متبدل اولسه اول زمانده انا الحق صداسنی اورر ومظهر حقم دیودعوی قیلورحین امتحانده
ایلدیکی دعوانك حکمن ویررو کندویی صادق قیلورنته کم بایزید قدس الله سره العزیز (سبحانی ما اعظم شأنی) ولیس
فی جبتی سوی الله (لااله الاانا فاعبدونی) دعواسن قیلوب ومریدلرا کا انکارایلدکارنده امتحان ایلك دیوب امتحان
ایلدکارنده مشیخه قصدایلدکاری فعلی کندی وجودلرینه ابلیوب حضرت بایزیده اندن برضرر مرتب اولدی قصة
مشهورة فی المثنوی (م ی) آتشم من برتو کرشد مشتبه * روی خود بررویی من بکدم بنه * بن آتشم اکربنم آتش
ایدیکم سکا مشتبه اولدیسه برنفس کندی یوزبکی بنم یوزم اوزره قویعنی ولی کامل درکه بن مظهر حق وخلیفهٔ
وجود مطلقم بنم وجودمده نمایان اولان انوار الهیدرا کرسکا اشتباه والتباس واقع اولورسه امتحان ایچون کندی
ذاتکی بنم ذاتمه مقابل ومقارن ایله تاسکا کورکه نه حالت ونه حرارت ظهور ایلر (مثنوی) آدمی چون نور کیرد از خدا
هست مسجود ملائك زاجتبا * آدمی چونکه حضرت خدادن نور طوته کزیدهٔ حق اولمسندن ملائکه نك مسجودی
اولدی (مثنوی) نیز مسجود کسی کوچون ملك * رسته باشد جانش از طغیان وشك * نور الهی طوتان کسه مسجود
ملائکه اولدیغی کبی دخی شول کسه نك مسجودی اولدیکه اول کسه کبی انك جانی طغیان وشکدن قورتلمش اوله یعنی
جمیع ابرار واخیار وصلحا ومؤمنین خلیفة الله اولان انسان کامله ملائکه کبی تعظیم وخدمت واطاعت
وعبودیته درکه (من یطع الرسول فقد اطاع الله) معناسی اوزره اکا اطاعت وتعظیم نه حقه در (مثنوی)
آتش چه آهن چه لب بیند * ریش تشبیه مشبه را مخند * مقدم علی طریق الاستعاره عبد سالکی آهنه وجناب حقی
ناره وعبد لنا وصاف الهیه ایله اتصافك آهنك آتشله مجمی ومحمر اولمسنه وآهنك انا النار دیمسن سالكك انا الحق
دیمه سنه تشبیه بیورمشلردی الان بوتشبیهك حقیقت معنایه نسبتله قصوری محقق اولدیغی اجلدن پسند ایتمیوب
بیورورلرکه نه آتش نه آهن لیکن بغله تشبیه ایدیجینك تشبیهنك صفالنه کوره یعنی آتش ندر آهن ندر آغزلنه بغله وطعن
قیلمه مشبهك تشبیهنك ریشنه کوره وبوتشبیه وتمثیله استهزا قیلمه وظاهر ایکنوب باطنا مستحقر اوله که بوحقیقت
معنایه نسبتله طابق النعل بالنعل اولان مثل دکادر بلکه (تفهیما للطالبین) برمثال بی کمالدرکه ایراد اولندی پس
بونجه مثال کامل اولور حقیقت معنایه کوره اولامن وجه اثنینیت ومغایرت معناسی منعدم اولور ثانیا اتحاد
وحلول فحواسنی مقتضی اولور پس ازلا وابدا برشیئله مقید اولمین وحدت مطلقه یه نسبتله بونه وجهله مثال اولورکه
کان الله ولم یکن معه شئ غیره) انك حقنده بیورلمشدر وحقیقته ناظر اولنلرالان کما کان دیمشلردرفاذا کان

کذلک بو معنایه کوره دریا مثال املق واشیا واکوانی وانسانی امواج دریایه تشبیه قیلق وظاهر عالمی وآدمی ساحل بحر ولب دریایه بکزتمک انسبدر کما شبه الجنید هکذا فقال (بیت) البحر بحر علی ما کان فی قدم * ان الحوادث امواج وانهار * لاتحجبنک اشکال تشاکلها * عمن تشکل فیها وهی استار * پس حضرت خداوند کارد خی تکرار حقیقت مطلقه بی دریایه وظاهر عالمی لب دریایه تشبیه ایدوب بیورر لر (منثوی) پای در دریا منه کم کوی ازان * پر لب دریا خمش کن لب گزان * گرچه صد چون من ندارد تاب بحر * لیک می نشکیم ازغرقاب بحر * دریایه آیق قومه اندن سویله دریانک نکارنده خامش اول لبکی ایصر یجی اولدیغنک حالده یعنی ای ساحل بشریتده ساکن اولوب وحدته مثال استین محجوب سن دریای وحدته آیاق قومه وبحر حقیقت جانبنه وضع قدم ایله واندن سوزسویلمه کسنک شانک دکلدر سن لب دریاده یعنی عالم ظاهرده ساکت وابسم اول لب گزان ومتحیر اولدیغنک حالده اگرچه یوز بنجلین بلکه نیچه یوزبیک کمسه لر بحر حقیقته طاقت طوتمز وغرق اولمغه تحمل ایتمز لیکن بن بحر وحدته غرق آب اولمقدن صبر ایلمز وکندی می اول بحره مستغرق ایدوب اندن فانی اولمقدن کبرو وقومزم (منثوی) جان وعقل من فدای بحر باد * خونبهای جان وعقل این بحر داد * بنم عقل وجانم بحره فدا اولسون زیرا بو بحر بکا عقل وجانک خونبهاسنی ویردی (منثوی) تا که پایم می رسد در آنم درو * چون نماند پا چو بطانم درو * مادامکه آیاغم کیدراول بحرلک ایچنه سورردم چونکم آیاغم قالمیه اول بحرده بطلرکبی ام یعنی مادامکه وجودمده سلوک ایلرم وبحر حقیقت جانبنه سیر وسفر ایلرم چونکم رشته وسلوکه قوت وقدرتم قالمیه بطلرکبی اول بحر حقیقتده غواص اولورم وآشنا لقلر قیلورم (منثوی) بی ادب حاضر نغائب خوشترست * حلقه گرچه کژبود نی بردرست * حاضر اولان بی ادب غائب اولان یا ادبدن خوشتر در مثلا حلقه اگرچه اگریدرقیو اوزره دکلیدر یعنی مقرر درکه قیو اوزره در پس شول عاشقکه قرب الهیده اوله حضور محبوبده تلک مرتبه سنی بولمین یا ادبلردن خوشتر واطیفدر مقصود اگر کژ واگر راست باب یارده اولمقدر باب یارده کژ اولمق باب یاردن غیری یرده راست ومستقیم اولمقدن مقبول اولیدر نته کم حلقه گرچه کژدر لکن دیاره متعلقدر چونکم یارلق قیوسنه ملازم اوله واکا تعلق قیله باب یاردن دور اولان راستلردن عاشقلر قتنده اوهزار بارالیق واحرادر (منثوی) ای تن آلوده بکرد حوض گرد * پاک کی گردد برون حوض مرد * ای دریای وحدته کیرمکدن وبحر حقیقتی کورمکدن کیرو قالان ووجود دلوثیله ونفسانیت وبشریت نجسیله تنی آلوده وملوث اولان کمسه دریای حقیقته متصل اولان حوض قلبک اطرافنی طوتان یعنی قلب مرشد کاملی خدمت قیل تقن پاک اولور حوضک خارجنده مرد طهارت درتدر طهارت ظاهره دن ماعدا اولان طهارت ثلثه ده انسان برمرشد لک حوض قلبنه محتاجدرکه اندن اولا نفسنی جمیع معاصی ومناهی لوثندن تطهیر ایلیه وثانیا اخلاقنی اوصاف ردیه واخلاق ذمیمه نجاستندن تطهیر ایلیه وثالثا سرین اغیار وماسوی نجسندن پاک ایلیه تاکم آنک حوض قلبنده اولان ماء علیله اغتسال ایلیه طهارت کامله بولمز (منثوی) پاک کی از حوض مهجور اوفتاد * اوزپا کی خویش هم دور اوفتاد * پاککه اوحوضدن مهجور وجدا دوشدی اول پاک کندی پاکلکندن هم ایراق دوشدی یعنی شول طبعنده طهارت عارضیه ایله طاهر اولان کمسه اگر برحوض حقیقی اولان وتطهیر نفوس وقلوب قیلان ولی کاملدن جدا اولسه واکا خدمت قیلمقدن استغنا قیلسه عاقبت کندی طاهر لکندن دور اولور وقلب وروحی ملوث قالور (منثوی) پاکی ء این حوض بی پایان بود * پاکی ء اجسام کم میزان بود * بو حوض پاکلکی غایتسز درزیرا اولی کاملک باطنی حوض دریای حقیقته متصلدر جسملرلک پاکلکی کم میزان وقلیل المقدار اولور یعنی اجسام واجسامک مرتبه سنده اولان وصورته تعلق قیلان عقول واروا حک طهارتلری قلیل المقدار در زیرا محدود ومعیندر مادامکه دریای حقیقته واصل اولمیه کم مقدار اولمقدن قورتلز وطهارت بی پایانه وصول بولمز پس لازمدرکه کوکل که دریای حقیقته واصل اوله کم مقدار اولمقدن قورتله وطهارت دریای حقیقته واصل اوله تاکم عقل وروح وجسد طهارت بی پایانی بوله (منثوی) زانکه دل حوضیست لیکن در کنین * سوی دریا راه پنهان دارد این * زیرا کوکل فی المثل برحوض درلیکن کمینده وباطنده درر دریا جانبنه بو کوکل پنهان یول طوتر یعنی حضرت جناب الوهیته ولیلک قلبی خلقک ادراکندن مخفی بر یول طوترکه اول بولدن دائما اول حوض قلبه فیوضات الهی وامداد ربانی کلیجی ومنصب اولیجی اولور (منثوی) پاکی ء محدود تو خواهد مدد * ورنه اندر خرج کم گردد عدد * ای درّ بای حقیقته واصل اولمین کمسه سنک محدود ومعدود اولان پاکلکک حوض جانبندن مدد استر یوخسه خرج ایلمکدن عدد ناقص اولور یعنی معین ومحدود اولان طهارت قلبک برولیلنک حوض قلبندن ویاخود دریای حقیقیدن امداد ومعاونته محتاج درو اگر امداد الهی ومعاونت مربی اولمزسه

اول معدود ومعین اولان طهارت خرج اولمقده اکسلوب نقصان بولور نته کم معدود اولان دراهمه برجانبدن امداد اولمسه وروز بروز خرج اولسه البته هرگون ناقص اولور وعاقبت نهایت بولور (منثوی) آب گفت آلوده را در من شتاب * گفت آلوده که دارم شرم از آب * آب آلوده یه دیدی بکا سرعت ایله آلوده ایتدیکه آبدن شرم طوترم یعنی آب صافی منزله سنده اولان مرشد ومربی آلوده معصیت وملوث طبیعت اولانلره لسان حاللده دیرکه ای قلبی وروحی ناپاک کل بنم جانبه سرعت ایله آلوده معصیت اولانلردن لسان حاللده دیرکه آب صافی کبی اولان شیخدن استحیا ایلرمکه بنم کبا همی کورر وبنم ملوثلکم آنک قتنده ظهوره کلوب (منثوی) گفت آب این شرم بی من کی رود * بی من این آلوده زائل کی شود آب آلوده به ایتدی بو شرم بنسز چقن کیدر بنسز بو آلوده لک چقن زائل اولور یعنی آب صافی منزله سنده اولان شیخ کامل دیرکه بنسز وبنم تربیه وتطهیرمسز بو آلوده لک چقن کیدرومانع طهارت اولان شرم وحیایی طالب نیچه ترالک ایدر (منثوی) زآب هر آلوده کو پنهان شود * الحیاء یمنع الایمان بود * صودن هر آلوده که اول آلوده پنهان اوله واختفا قیله اول حیا ایمانی منع ایدیجی اولور اکثر محلده حیا ایلمک ایمانی منع ایلرشول جهتدنکه تحصیل علمدن وخدمت مرشددن برکسه استحیا ایلیه بوکونه حیا ایمان واسلامک زیاده لکنی منع ایلیجی اولور واکثر محلده (الحیاء من الایمان) حدیثنک موجبنجه ودخی (الحیاء والایمان اخوان لایفارق احدهما الاخر) حدیثنک مصداقنجه حیا ایماندن اولور ومستحیین اولان کمسه مؤمن کامل مرتبه سن بولور ولیکن بوکونه حیا معاصی وقبایحدن استحیا ایلکدر (منثوی) دل زپایهٔ حوض تن کاملا شد * تن زآب حوض دلها پاک شد * کوکل حوض تلک پایه سندن کاملا اولدی اما کوکلر حوضنک آبدن تن پاک اولدی یعنی کوکل حوض مشابه سنده اولان تلک واهل تلک مرتبه سندن ومقارنتدن بالجمله اولدی وکدورت وکثافت بولدی اما تن واهل تن حوض الهی اولان قلوبک حیات علمدن پاک اولدی ولوث معصیتدن طهارت بولدی (منثوی) گرد پایهٔ حوض دل گردای پسر * هان زپایهٔ حوض تن می کن حذر * ای پسر کوکل حوضنک پایه سی چوره سنه طولان تاکم کمال طهارت حاصل اوله اکاه اول تن حوضنک پایه سندن حذر ایله یعنی حوض مشابه سنده اولان تنه واهل تلک مرتبه سنه مقارتدن حذر قیل تاکم کل آلوده اولمیه سن وناپاک قالمیه سن زیرا صحبت مؤثره وطبیعت سارقه درا کربدن مرتبه سنده قالورسک واهل تلک پایه لرینه وزینت وپیرایه لرینه فریفته اولورسک ملوث اولمق مقرر وعقل وروحک آلوده قالمق محققدر (منثوی) بحر تن بر بحر دل برهم زنان * درمیان شان برزخ لا یبغیان * بحر تن دل بحری اوزره بری برینه اوریجیدر انلرلک اورته سنده برمرزخ واردرکه انلربری برینه معنا قرشمزلر یعنی تن واهل تن فی المثل بر بحر کبیدر دل واهل دل کذلک بر بحر لطیف کبیدر اگرچه بحسب الظاهر بونلر کوکل بحرینه متصل اولورلر واختلاط قیلورلر ولیکن بونلرلک مابیننده برپردهٔ معنوی واردرکه بونلری حقیقة بری برینه مخلوط اولمغه قومز وبونلر مرتبه لرندن تجاوزایدوب نفس واحد اولمغه واتحاد مرتبه سن بولمغه قادر اولمزبو آیتک تفسیری جلد اولده تفسیر (مرج البحرین) شرحنده مرور ایلدی (منثوی) کربو باشی راست وربا شی تو کژ * پیشتر می غژ بدو وآپس مغژ * اگر سن راست اوله سن واگر سن اکا ایلرورلک سورتن کرورلک سورتمه یعنی اگر سقیم اولواگر مستقیم اولی علی ای حال کان اول جانبه سیر ایله دنیا ونفس وهوا جانبنه میل ایتمه تاراست اوله سن وصحبت حقیق مرتبه سن بوله سن کما قال ابن الفارض (بیت) وسرزمنا وانهض کسرا فحظک الـ بطالة ماالخرت عزما لصحة (منثوی) پیش شاهان کر خطر باشد بجان * لیک نشکیبد ازو باهمتان * شاهلرلک حضورنده اگرچه جانه خطر اولور وطالبلک روح حیوانیسنی انلرلک حضورنده اریوب نقصان بولور ولیکن اصحاب همت اولنلر وعشق ومحبت مرتبه سن بولنلر اوشاه حقیقتدن جانلرین فاچروب پرهیز قیلزلر وانک قرب حضورندن صابر اولمزلر (منثوی) شاه چون شیرین ترازشکر بود * جان بشیرینی رود خوشتر بود * پادشاه چونکم شکردن شیرین تراوله جان شیرینلکه کیده خوشتر اولور یعنی پادشاه حقیقیکه فی المثل شکردن احلی والذ در برجان که انلک شیرینلکنه وجمال باکمالنک لذتنه فدا اوله خوشتر ولطیفتر اولور وعین لذت ومحض حلاوت اولمق مرتبه سن بولور (منثوی) ای ملامتگر سلامت مر ترا * ای سلامتجو رها کن تو مرا * ای عاشقلری ملامت ایدیجی سلامت سکا اولسون ای سلامت طالبی سن بنی ترلک ایله بعض نسخه ده مصرع ثانی ای سلامتجو تو بی واهی العری واقع اولمشدر عری ایسه دیرلر واهی ضعیف معناسنه در یعنی ای سلامت طلب ایدیجی سن ضعیف الحبل سن که پاشدیغنک رسن قتی سست وضعیفدر اما سلامتی ترک ایلین عاشقلر عروهٔ وثقایه تمسک ایلمشلردرکه ابدی انلرلک تمسک ایلدیکی حبل منفصم اولمق احتمالی یوقدر (منثوی) جان من کوره ست با آتش خوشست * کوره را این بس که خانهٔ آتشست

بنم جانم کوره در آتشله خوشدر کوره یه بوشرف کفایت ایلرکه آتشك خانه سی ومحلیدر کوره کافی عربی ایله
اوجاق معناسنه در (مثنوی) همچو کوره عشق راسوزیدنیست * هرکه اوزین کورباشد کوره نیست * کوره کبی
عشق آتشنه یانمقلق واردر هرشول کسنه که بوندن کورواوله اوجاق دکلدر یعنی اوجاق کیمسه کوندزنیمچه آتشه محل
اولوب بنارسه عاشق دخی انك کبی نارعشقه یانمقلق وکویمکلك لازمدر هرشول کسنه که بوآتش عشقدن کور
اواسه ومحرم دم قالسه عشق آتشنه محل دکلدروا کا کوره آتش عشق دیمك لایق اولمز (مثنوی) برلنبی برکی تراچون
برلنشد * جان باقی یافتی ومرلنشد * آزقسزلق ازقی چونکم سکاآزق اولدی باقی جان بولدلك وسندن موت کتدی
یعنی چونکم سکاازقسزلق وقدرتسزلك قوت وغذا اولدی وجانك که بوفاقدن صفا بوله وفقر وفنادن لذت آله جان
باقی بولورسن وحیات طیبه یه وسعادت سرمدیه یه واصل اولورسن موت وفنای معنوی سندن کیدروسنك جانك
عالم بقاده همیشه سیرایدر (مثنوی) چون تراغم شادی افزون کرفت * روضهٔ جانت کل وسوسن کرفت *
چونکم سکاغم زیاده شادیلك طوتدی یعنی غم والم سکا شادیلك ویرمکه باشلدی سنك جانك روضه سنی کل
وسوسن طوتدی یعنی جانکی حالات روحانی واسرار ربانی احاطه ایتدی سنك جانك کل وسوسن ایله مزین
اولمش روضه کبی مزین اولور وروئق بولور (مثنوی) انچه خوف دیکران آن امن تست * بط قوی ازبحر
ومرغ خانه ست * اول نسنه که غیریله خوف وبیمدراول نسنه سنك امن واماتکدر مثلا بط دریادن قوی ومرغ خانه
ست وضعیفدر یعنی انواع بلا وریاضت که خلقك خوف ایلدکلری شیلردر چقن خلق بلادریاسنه
دوشسه لرست اولورلر بلکه غم والملرندن اولورلرولکن مرغابی کبی اولان عاشقلرقوی اولور وروحلری وقلبلری
آندن قوت وقدرت بولور (مثنوی) بازدیوانه شدم من ای طبیب * بازسودایی شدم من ای حبیب * بویتك ماقبلنه
مناسبتی اولدرکه بیورمشلردیکه اول نسنه که طریق حقده غیریله خوفدر اول سکاامندر زیرابط کبی
عاشق قوی اولور بحرعشق ومحبتدن مرغ خانه کبی اولان اهل نفس عقل وادراکم کیده ومجنون اولم دیو خوفندن بحر
عشقه مستغرق اولمقدن ستدر بومناسبتله کندیلرلهٔ عشق خدا الله سلب عقل جزؤی ایدوب مجنون عشق اولدقلرینه
اشارت ایدوب طبیب حقیقی یه التفات وخطاب ایدوب بیورلرای طبیب کیروبن دیوانه اولدم ای حبیب کیروبن
سودایی اولدم یعنی نیچه کره غلبهٔ محبت واسطه سیله عقل جزؤیدن دیوانه اولوب مستغرق عشق اولمشدم تکرارینه
دیوانهٔ عشق ومستانهٔ شوق اولدم ای طبیب ما کیروسودای عشقه منسوب اولدم بن ای محبوب حقیقی (مثنوی
خلقهای سلسلهٔ بوذوفنون * هریکی حلقه دهدیکر جنون * دادهرحلقه فنونی دیکرست * پس مراهردم
جنونی دیکرست * سنك سلسله کك حلقه لری ذوفنوندر هربرحلقه غیری جنون ویررسلسله دن مرادصفات
الهیه درکه هرصفت براخری مستلزم ومقتضی اولدیغی جهتدن سلسله تعبیر اولنور فنون فنك جمعیدر انواعه
دیرلر تقدیرکلام ای انواع صفات عالیه وصنایع بدیعیه صاحبی سنك صفات متسلسله کك حلقه سندن یعنی
صفاتلرندن هربرصفت وبرد براخر جنون یعنی سنك صفات غیرمتناهیه کدن هربرصفت عقل وادراکه براخر
ستروشمول وبردهربرحلقه نك دادوائری برغیری فنوندرپس هردم بکا برغیری جنون واردریعنی هربرصفاتکك
دادوعطاسی برغیری فنوندرمثلا معزانواع عزتی ومذل انواع ذلتی ورزاق انواع رزقی اعطاایلر وقس علی هذاسائر
الصفات فاذاکان کذلك بکاهردم جنون دیکرواردریعنی ای معشوق حقیقی بن عاشق دیوانه یه البته هردمده
وهرآنده برشان وبرصفتله متجلی اولمقدن وبنی اول صفاته محکوم ومقید قیلمقدن خالی دکلسن پس بکا دخی هرآنده
اول صفاتدن برنوع سترعقل واردرکه عقلی اول صفتك نشوه سی بورویوب انك مجنونی اولور (مثنوی) پس فنون آمد
جنون این شد مثل * خاصه درزنجیراین میراجل * آنچنان دیوانکی بکسست بند * که همه دیوانکان پندم دهند
پس جنون فنون کادیکه الجنون فنون بین الناس ضرب مثل اولدی وبین العشاق مستورالعشق ومغلوب شوق
اولمقدن عبارت اولدی پس مجنون عشق ومحبت اولق فنون علوم وانواع فهومی جامع کادی علی الخصوص بومیر
اعظم حاکم اجلك زنجیرعشقنده اولان جنونکه عین فنوندر ومحضاعلم بطوندربنم دیوانه لکم عقل بندنی انجلین
قردیکه جمیع دیوانه لربکانصیحت وبررلربعنی انجلین عشق ومحبت دیوانه لکی عقل جزؤی عقالنی وهوش معاش بندنی
قطع ایلدیکه عقل معاددن دیوانه اولنلر وهوش حقیقی وکلیدن بی بهره قلان دیوانه لرلهٔ جله سی بکابند ونصیحت
ویررلروبن بونلرلهٔ جمیعیسنه (انتم اعلم منی بامور دنیاکم) دیرم والحال انهم عارون عن العقل والذکاء ومتصفون
بالجنون والسفاهة منقولدرکه اول حضرت شمس تبریزی قدس الله سره العزیز حضرتلری ایله صحبت طوتوب
ترلهٔ رسم وصورت ایدوب وعشق یولنه کیدوب جذبهٔ حقله مغلوب عشق اولدقده عقول قاصره صاحبلرندن مقدما

کندیلرله صورتا دوستلق ایدن کسه لرمولانادیوانه شددیوب اول حضرته پندونصیحت ممتنده اولدیلر بندنقطهٔ
واحده ایله دخی جائزاولوربوتقدیرجه دوکلی دیوانه لر بکابندویررلر ویاخودبندقورلردیمك اولور (آمدن دوستان
بیمارستان جهت عیادت ذوالنون مصری رحمة الله علیه (مثنوی) این چنین ذاالنون مصری رافتاد * کاندرو
شور وجنونی نو بزاد * بونجلین جنون حضرت ذوالنونه واقع اولدی که اول ذوالنونك وجودندهیکی شور وجنون
طوغدی (مثنوی) شورچندان شدکه تافوق فلك * می رسیدازوی جکرهارانمك * شوراولقدراولدیکه تافلك اوزره
ایرشدی اول ذوالنوندن جکرلره نمك یعنی فوق فلکده اولان آسمان اهلنه آنك شور وجنونی ایرشدی اول
ذوالنوندن زمینده اولان احیا واصقاسنك جکرلرینه نمك ایرشدی وانلرلهٔ جکرلری پرزخم ومجروح ایلدی
می رسیدلفظی مصرع اوله مصروف اولوب مصرع ثانینك آخرنه برآخرمی رسیدلفظی مقدراولور ومحل بونی اقتضا
قیلور (مثنوی) همین منه توشورخودای شوره خاك * پهلوی شور خداوندان پاك * بویت بعض اهل توهمك
وهمنی دفعدن اوتری دینلمشدر زیرااوائل سلوکده چوق کسه واردرکه بعض حالات اکاعارض اولمق واسطه سیله
جنون یولن طوتروکندویی سلفده مکن وشراب عشقله وکمال عقلله مست ودیوانه اولان اولیانك مست ومجنون
اولدیغی کبی زعم ایدرویبنم دخی شور وجنونم بوقبیلدندر دیوسفاهت یولنه کیدرپس بوکونه کسه لره حضرت
خداوندکار تنبیه ایدوب بیورلرآکاه اول ای شوره خاك سن کندی شور وجنونکی پاك خداوندلرلهٔ شوری یاتنه
قومه وانلرلهٔ شورینی کندی شورکه قیاس ایله زیرانلرلهٔ جنونی کمال عقل وعملدن حاصل اولورواول مرتبه ده اولمینلرلهٔ
جنونی سفاهتدن ظهوره کلور (مثنوی) خلق راتاب جنون اونبود * آتش اوربشهاشان می ربود * خلقه آنك
جنونلك طاقتی اولمدی آنك آتشی انلرلهٔ صقاللرینی قاپدی یعنی محاسن ظاهره ورسوم باهره لرینی یاقدی وبنای
عقول قاصره لرینی صدمهٔ عشقله یقدی (مثنوی) چونکه درریش عوام آتش فتاد * بند کردندش بزندانی نهاد *
چونکه عوامك صقاللرینه آتش دوشدی یعنی عوامك محاسن روی شرعی وزینت وجه اعتقادمرعیلرینی آنك آتش
درونی یاقوب وسطوت وصدمهٔ باطنی بونلرلهٔ مراسم دینیه لرینی یقوب ازاله ایلدی دیمکدن کنایه در چونکم بویله
اولدیسه اول ذوالنونی قید وبند ایلدیلر برزندانه قومه قللدن اوتری برای زندانی نهادن تقدیرنده اولورا کردیرسك که
حضرت ذوالنون قدس سره العزیزلسکام اختیاری چکمکه وکندویی عقال عقلله ضبطایتمکه امکان بوقیدی
تاکم خلق وعوام آنك بوحالنه مضطرب اولمیه وانلره طریق متابعت تنك کلمیه جواب بیورلر (مثنوی) نیست
امکان واکشیدن این لکام * کرچه زین ره تنك می آیندعام * لکامی کبروچکمکه امکان یوقدریعنی لکام عقل
واختیاری چکوب واسب عشقی ضبط ایلمکه قوت وقدرت یوقدرا کرچه عوام بویولدن تنك کاورلر وعاشقك
اسرارینی فهم ایتمیوب منقبض اولورلر (مثنوی) دیده این شاهان زعامه خوف جان * کین کره کورندوشاهان
بی نشان * بوشاهان طریقت عوامدن جان خوفن کوره مشلردر زیرابوکروه کورلردر وبوشاهلر بی نشانلردرا کر
کور اولمه لردی بیله بوشاهان بی نشانی کورمکه قادراولمیه لردی چونکم آنلرکور وبونلربی نشان ومستور اوله
نه وجهله بوملوك اهل سلوکی کورمکه قادراولورلر یعنی اصلا اهل ظاهر بونلرلهٔ حقیقت حالنی بیلمکه وکورمکه قادر
دکللردر (مثنوی) چونکه حکم اندرکف رندان بود * لاجرم ذاالنون درزندان بود * چونکه حکم رندلرکفنده اوله
لاجرم ذوالنون حضرتلری حبس وزندانده اولور یعنی حکومت وقضابرآلای رندان وسفهاالنده اوله واناراهل حق
اولمیوب واحکام شریعتی حقیقتله بیلمیوب غرض نفسانیه ایله حکومت قیله ونیك وبدی تمیزایلمیوب اجرای احکام
ایلیه لامحالهٔ حضرت ذوالنون کبی نیچه ذوفنون زندانده اولور وانلرلهٔ ستم وظلمنده قالور حضرت ذوالنونك زندانه
کیرمکه استحقاقی اولدیغندن دکلدر بلکه حاکم زندان اولان بی تمیز اولدیغندن وغرضله حکومت قیلدیغندندر
(مثنوی) یك سواره می رود شاه عظیم * درکف طفلان چنین دریتیم * بویتك محل تعجبده وذوالنون کبی کاملرلهٔ بین
العوام اولان احوالنی مریدین ومستمعینه تنبیه موقعنده واقع اولمشدر بیورلر چونکم حکومت وقضازندان النده
ویی دینان قصرفنده اوله لامحالهٔ ذوالنون زندانده اولورا کرحکم زندان النده اولمیوب اهل حق واهل ایقان النده
اولسه ایدی هیچ ذوالنون مصری حضرتلری کبی کامل ومکمل زندانده اولورمیدی عجبدرکه بویله برشاه عظیم
یك سواره کیدروبویله بردریتیم کف طفلانده زمیدریعنی صبیان شریعت وطفلان طریقت اول دریتیمك قدرینی
بیله مدیلروعوام کالهوام اول شاه ذوالفخامه معین وعسکراولوب متابعت قیله مدیلر (مثنوی) درچه دریانهان
درقطره * آفتابی مخفی اندرذره * اکادر تعبیر ایلدم درندرکه ذوالنونه بکزیه ذوالنون برقطره ده نهان دریادر
ویاخود برذره ده مخفی برآفتابدر (مثنوی) افتابی خویش راذره نمود * واندلهٔ اندلهٔ روی خودرا برکشود

برآفتاب کندولی ذره کوستردی وآز آز کندی یوزنی آچدی یعنی آفتاب وحدت وشمس احدیت کندولی ذره ده
کوستردی وآز آز تدریجله کندی وجه باقیسنی آچدی وذوالنون یوزندن اسرار غیبیه سنی خلق وعوامه ثارایدوب
صاچدی (مثنوی) جلهٔ ذرات دروی محوشد * عالم ازوی مست کشت وصحوشد * جلهٔ ذرات اول آفتابدن محو
اولدی عالم اندن مست وصحو اولدی یعنی جمیع ذرات کائنات اول مطلع آفتاب حقیقت اولان ولینك ذرهٔ وجودنده
محو اولدی وجلهٔ عالم آنك میخانهٔ حقیقتنده مست اولدی وینه صحو وعقله کلدی (مثنوی) چون قلم دردست
غداری بود * بیمکان منصور برداری بود * چون قلم حکم برغدار وحیله کارلك اندوه اوله لاجرم منصور بردار اولور مراد
چونکم حکومت صوری وتصرف ظاهری اسرار الهیدن وشان اولیای ربانیدن غافل وجاهل اولان مکار وغدار لرلك
اندوه اوله لاجرم حضرت منصور کبی عاشق خدادار اوزره اولورو بوکونه حیله کارلر آنك کبی عزیزی سن انا الحق دیدلك
دیو مصلوب قیلورلر (مثنوی) چون سفیهانراست این کار وکیا * لازم آمد یقتلون الانبیا چونکم بوحکم وتصرف
وقدرت سفیهلر ایچوندر لازم کلدیکه سفهای انبیایی قتل ایلیه لر کار وکیا بونده ایش کوچ معناسنه درکه مراد حکم
وتصرف وقدرتدر سورهٔ آل عمراندهاولان آیتنه اشارتدر (ان الذین یکفرون بایات الله) تحقیقا شول کسه لرکه اللهك
آیاتنه کافر اولهلر (ویقتلون النبین بغیر حق) وقتل ایده لر نبیلرنی بغیر حق مراد اهل کتابدرکه نبیلرنی قتل ایلدیلر
(ویقتلون الذین یأمرون بالقسط من الناس) ودخی قتل ایده لر شول کسه لرکه امر معروف ایدرلردی عدالتله ناسدن
(فبشرهم بعذاب الیم) پس بونلره تبشیر ایله ومژده له عذاب الیمی ونار جحیمی اولدك بونلرالذین حبطت اعمالهم) اول
کسه لردرکه بونلرك طاعات وحسناتی واعمال وخیراتی بالکلیه باطل اولدی (فی الدنیا والاخرة) نحقیقا دنیا وآخرتده (ومالهم
من ناصرین) وبونلرایچون یوقدر عذاب الیمدن خلاصه برناصر پس فی زماننا اولان سفهای روزکاردخی نیچه عرفایی
نفی بلدونیچه فقرایی حبس ایدونیچه صلحا واولیایه جفای بلاعد ایدوب کین هلاك وکین بلازده وغمناك قیلمشلردر
حتی بوفقیر کثیر التقصیری کندی دیارمزده ارشاد وتذکیر قیدیله مقید ایکن اصحاب غرضدن برنیچه اهل حسدکه
فی جیدها حبل من مسد) شانلرنده در یعنی افترای کاذبه واحوال فاسده ایله متهم قیلوب نفی بلد اولمزه سبب اولدیلر
بلکه قتلمزه کرار اقصد ایلدیلر (لکن عصمنی الله من مکایدهم وخلصنی من شدائدهم ورفع قدری وشرح صدری
بنصری علی عداتهم وملامتهم وهم (الذین یریدون لیطفؤا نور الله بافواههم والله متم نوره ولوکره الکافرون) پس
حضرت مولانا قدس الله سره العزیز تسلیة للعرفاء والفقراء ذوالنون مصری حضرتلرینك وحلاج منصور
حضرتلرینك حکایه لرین ایراد وقرأنلرك استشهاد بیورولرکه سفهای دنیادن علی کل حال اجتناب واحتما اولنه وبو آیتله
بومضمونی دخی تحقیق بیورولرودیرلرکه (مثنوی) انبیارا گفته قوم راه کم * ازسفه انا تطیرنا بکم * ضلالت طریقنك
قومیکه مقصود کافرلردر انبیا علیهم السلامه دیمشلردرسفاهت وجهالتلرندن انا تطیرنا بکم) سورهٔ یس ده اولان آیته
اشارتدر (قالوا انا تطیرنا بکم) ای تشأمنا لحبس المطر عنا بسببکم) یعنی کفار انطاکیه انبیا علیهم السلامه دیدیلرکه
تحقیقا برسزی تطیر ایلدلك یعنی طیرت وشأمت اخذ ایلدلك سبیلك سببکزله بودیاردن امطار وبرلن وبار اشجار منقطع
اولوب قحط وغلا آشکار اولدی دیدیلر (لئن لم تنتهوا لنرجمنکم) ای لئن لم ترجعوا عن مقالتکم هذه لنقتلنکم بالحجارة)
یعنی اگر مقالکزدن رجوع ایتمزسکز سزی سنکسار ایده رزدیدیلر ولیمسکم منا عذاب الیم) ودخی سزه البته یزدن
عذاب الیم وبلای عظیم سرایت ایدر دیدیلر (قالوا طائرکم معکم) انبیا علیهم السلام دخی بونلره دیدیلرای قوم برنکبت
طیرت وشأمت سزکله درکه اول انبیا علیهم السلامه اذلالکزدر ودخی اسوء حال واقبح اعمالکزدر (ائن ذکرتم) همزة
استفهام وان حرف شرط وجواب شرط محذوفدر ماقبلنك دلالتی سبیله تقدیر کلام (ائن وعظتم بمافیه سعادتکم
تطیرتم وتشأمتم وتوعدتم بالرجم والتعذیب) یعنی اگر سزتذکیر وتوعیظ اولنیدکزشول کلامزله که سعادتکزاندهدر
بزی تطیر وتشأم ایدردیکز ورجم وتعذیله وعده ایدرسکز (بل انتم قوم مسرفون (ای بل انتم قوم عادتکم
الاسراف فی العصیان) بلکه سز برقوم سزکه عادتکز خطا وعصیاندهدر نجاوزواسرافدر ولهذا تعظیم وتکریمی
واجب ولازم اولان کسه لری تحقیر ایدوب تشأم ایدرسزنتکم الآن بعض متکبر ومغرور اولنلر فقرا وعرفایی صحبتلرندن
دور ومقارنتلرندن مهجور قیلورلرشول قوم کراه کبی که سفاهتلرندن انبیا علیهم السلامه (انا تطیرنا بکم) دیرلردی
مثنوی) جهل ترسا بین امان انگیخته * زان خداوندیکه کشت آویخته * چون بقول اوست مصلوب جهود * پس
مرا وراامن کی تاند نمود * بوسفهای زمانندن انبیا علیهم السلامه امان بوقدر قندهٔ قالدیکه اولیای کرامه نیچه بیك
انبیایی قتل ایلدیلر ونیچه سنه دخی یوزلرینه قرشو برسزی تطیر وتشأم ایلدلك دیوسویلدیلرکه بونلر حضرت عیسی
صلوات الله علی نبینا وعلیك انطاکیه یه کوندردکی نبیلر درحتی اول روح الله الاعظم عیسی بن مریم علیهما السلامه

دخی برزم کتا بمزلهٔ حکمی اوزره یهود طائفه سندن خوفه دوشوب (الفرار مما لایطاق من سنن المرسلین) قولنك
مصداقنجه انلردن فرار ایدوب والحاصل نتیجهٔ کلام آخر الامر براوه قاچوب اکا تحصن ایلدکده احبار یهوددن
طیطانوس نام برکسه اول حضرتی طوتمغه کیروب (انی متوفیك ورافعك الی) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه اول
حضرتی حق تعالی سماییه رفع ایدوب طیطانوسی انلك شکلنه یکزه دوب یهودی طائفه سی آنی عیسادرد یو اخذ ایدوب
صلب ایلدیلر (وما قتلوه وما صلبوه ولکن شبه لهم) آیتی بومعنایه دلالت ایدر ولکن طائفهٔ یهود علی الخصوص
ترسایان اول حضرتی مصلوب اولدی زعم ایلدیلر نته کم حضرت خداوندکار بومعنایه اشارت ایدوب بیورولرکه
ترسانك جهلنی کورکه امان قو پرمش شول برخداوندکه اول خداوندی مصلوب اولدی یعنی ترسا طائفه سنك جهلنی
کورکه امانی قو پردی وکیدردی اول برخداوند عظیم الشان اولان عیسی علیه السلامدنکه اول آویخته اولدی
چونکه عیسی علیه السلام ترسانك قولی ایله جهودلك مصلوب بیدریعنی چونکم ترسانك قولنده ومذهبنده مصلوب
جهوددر اول حضرت پس اول حضرتده دخی تحقیقا من یقین قادر اولورکه برکسه کوستره (مثنوی) چون دل آن
شاه زیشان خون بود * عصمت وانت فیهم چون بود * سورهٔ انفالدهاولان آیت کریمه یه اشارتدر (وما کان الله
لیعذبهم وانت فیهم) ابتدای آیت بودرکه (واذ قالوا اللهم) شول وقتده کافرلردیدیلرکه ای بزم ربمز (ان کان هذا هو الحق
من عندك) اگر بوقرأن حق ایسه سنك قتندن نازل اولدیسه (فامطر علینا حجارة من السماء) پس بزم اوزرمزه سماءدن
طاش یاغدیرا واتنا بعذاب الیم) یاخود بزه عذاب الیم کتور (وما کان الله لیعذبهم) الله تعالی آنلره البته عذاب ایلز
(وانت فیهم) حال بوکه یامحمد سن بونلرك ایچنده اوله سن وعادت الهی بوکونه جاریدرکه برقومك ایچنده که نبیسی اوله
الله تعالی انلره عذاب ایتمز بانبیا خصوصکه سنك کبی پیغمبر اوله (وما کان الله معذبهم وهم یستغفرون) دخی الله تعالی
بونلره معذب اولمز بونلر مستغفر اولدقلری حالده بونلردن استغفاری تفیدر یعنی اگر بونلر مستغفر بندن اوله لردی
الله تعالی بونلره عذاب ایتمزلردی معنای بیت چونکم اول شاهك قلبی بونلردن خون اوله وانت فیهمك عصمتی نیچه
اولور یعنی چونکم اول شاه رسل وهادیٔ سبل ومطلع عقل کل صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك دخی دل مبارکلری
اول یهود وکفاردن خون اولدی وانت فیهم قولنك نیچه عصمتی اولور یعنی الله تعالی بونلره عذاب ایلزسن بونلرلك
ایچنده اولدیغك حالده بیورلدی اول حضرت انلرلك ایچنده اولدیغی حالك وقتك عصمتمی اولورلر یعنی انلرایچنده
اولدیغی حالده اذا وبلا وانکار کفاردن اولدخی معصوم اولدیکه حتی ما اوذی النبی مثل ما اوذیت بیوردی اما بونلردن
پس اول حضرتك قلبی بونلردن خون اولمسی بونلرك ایچندن مهاجرت قیلمسنی مستلزم اولیچون کفار ویهوده (وانت
فیهم) عصمتی ونعمتی نیچه میسر اولور وبرقرار قیلور یعنی انلره عذاب خسادن عصمت دائمه میسر اولمز زیرا عصمت
حضرت نبی علیه السلامك انلرایچنده اولمسنه متوقفدر کما قال صاحب المدارك وفی الایة دلالة علی انهم مرصدون
بالعذاب اذا هاجر عنهم) وقاضی عیاض شفاده درکه وما کان الله لیعذبهم وانت فیهم) ای ما کنت بمکة (فلما خرج
النبی علیه السلام من مکة وبقی فیها من بقی من المؤمنین نزل (وما کان الله معذبهم وهم یستغفرون) فلما خلت مکة منهم
بتسلیط المؤمنین علیهم وغلبتهم ایاهم نزل (واورثکم ارضهم ودیارهم واموالهم) بو مصرع محیر عقول مثنوی خوانان
بلکه مثنوی دانان درکه عصمت مابعدنه مضاف درپس معنایی لفظدن استفاده قیلمق خیلی مشکلدر ممکن اولان مرتبه
بودرفافهم (مثنوی) زر خالص را وزر کم را خطر * باشد از قلاب خائن بیشتر * صافی التونه وزرکره خائن قلابدن
خوف وخطر زیاده اولورکه بوندن مراد صورتا شیخ ومرید اولان اهل طریقت وباطنا شیخ بایزید اولان اصحاب عزت
ووصلتدرکه ظاهرا اخوان وباطنا خواندرلر (بیت) ومن یفتش عن الاخوان قل لهم * قبل اخوان هذا العصر خوان
(مثنوی) یوسفان از رشك زشتان مختفیند * گرگ در خوبان در آتش می زیند * یوسفلر زشتلرك رشکندن مختفیلردرزیرا
خوبلر دشمن خوفندن آتشده دیرلورلر یعنی یوسفان معنوی اولان اولیا اهل تزویر واصحاب ریا اولان زشتلرك
غیرتندن مختفیلردرنته کم خوبلر عدولرشرندن آتش خوف والمده زندکانیلك ایدرلرکذلك خوبان حقیقی دخی اعدا
واضدادشرندن تستر ایدوب آتش بلا ورياضت ایچره دیرلورلر وآنلرك حسد وغدرندن خوف ایدوب عالم کمونده
زندکانیلك ایدرلر (مثنوی) یوسفان از مکر اخوان در چهند * گرگ حسد یوسف بکر کان میدهند * آخوانك مکرندن
یوسفلر چاه وزندانده درلرکه حسددن یوسفی قورد لره ویردلرنته کم حضرت یوسف علیه السلامی چاهه اندقاری ودخی

گرگی در آید در بشر * ساعتی یوسف رخی همچون قمر * برساعتده بشره قوردلق کلور برساعت آی کبی یوسف رخلق کلور یعنی برساعت اولورکه اندہ پرامن خویلر وقبیح وصفلر ظاهر اولور وبرساعت اولورکه آنك وجودنده ماتد یوسف لطیف وجمیل وصفلر ظهوره کلور (مثنوی) می رود ازسینها در سینها * ازره پنهان صلاح وکینها * سینه لردن سینه لره کیدر پنهان بولدن صلاح وکینه لر یعنی برسینه دن برسینه یه کیدر وسرایت ایدرراه پنهاندن صلاح وکینها وسائر اخلاق دخی بویله ومابعدنده اولان ایسات شریفه تبدیل اخلاق ایلکه دلالت عقلیه در تبدیل خلق قابل دکلدر دین طائفه یه اعتراض ایتمکله نته کم بعض متکلمیندن دیدیلرکه (الخلق صورة الخلق الباطن کما ان الخلق صورة الظاهر فالانسان لا یقدر ان یبدل صورته الظاهرة (کما قال الله تعالی لا تبدیل لخلق الله) کذلك لا یقدر ان یبدل صورته الباطنة) بو تبدیل اولمین خلقدن مراد اکر طبیعی اولورسه بوسوز پیرنده در وا کر اوصاف نفسانیه مراد اولورسه بو استدلال غایت ضعیفدر زیرا نقلا وعقلا ثابتدرکه اخلاق تبدیل اولور نقلا اولدیغنه مثال حسنوا اخلاقکم) حدیثی (وبعثت لاتمم مکارم الاخلاق) حدیثی کبی حد یثلردر (والاحادیث من هذا النوع کثیرة ولهذا کررت الاحادیث فی مدح حسن الخلق وکذلك کررت فی ذم سوء الخلق) وتبدیل اخلاقه انسان قادر اولدیغیچون اخلاق سیئه صاحبی معذب اولور وعقلا اولنه مثال آدمینك آدمی یه تعلیم بلکه کاووخره علم وهنری سرایت ایلمسیدر نته کم پیوررلر (مثنوی) بلکه خود از آدمی در کاووخر * می رود دانایی وعلم وهنر * بلکه آدمیدن کاووخره خوی دانالق وعلم وهنر کیدر یعنی آدمینك تعلیمی ایله حیوانات صاحب هنر اولورلر (مثنوی) اسب سکسك می شود در هاورورام * خرس بازی میکند بزهم سلام * مثلا سرکش وناهموار اسب آدمینك تعلیم وتأدیبیله رهوار ورام اولور خرس بازی وبزدخی سلام ایلر (مثنوی) رفت اندرسك زآدمیان هوس * یاشبان شد یاشکاری یاحرس * آدمیلردن سکه هوس کتدی یعنی آدمیلرك هوسی کلبه تأثیر ایتدی یاچوبان اولدی یاشکاره منسوب اولدی یاحرس اولدی یعنی آدمیلرك قیونلرینی قورد لردن حفظ ایدیجی چوبان اولدی ویاخود صید وشکار ایدیجی کلب اولدی ویاخود اوی حفظ وحراست ایدیجی پاسبان اولدی (مثنوی) درسك اصحاب خوبی زان وفود * رفت تا جویای الله کشته بود اول جماعتدن اصحاب کهفك کلبینه برخصلت کتدی تا الله تعالی یی طلب ایدیجی اولمش اولدی وفود وفدلك جمعیدر بونده جماعت اصحاب کهف مراد اولور (مثنوی) هرزمان درسینه نوعی سرکند * کاه دیو وکه ملك که دام ودد * هرزمان سینه ده برنوع سرایلر وظهوره کلور کاهی فرشته وکاهی شیطان وکاهی دام ودد یعنی برتیجی جانور صفتی ودخی صیادلق خویی (مثنوی) زان عجب بیشه که هرشیر آ کهست * تا بدام سینها پنهان رهست بیشه دن مراد بوراده مرتبة الوهیتدرکه منبت اشجار مکونات در وهرکسك قلبنه بومرتبه دن بریول واردر وجمیع موجودات بحسب استعداداتهم نشو ونمایی وقبض وصفایی بومرتبه دن آلور بوملابسه ایله بومرتبه یه بیشه تعبیر ایدوب بیوررلر اول عجب بیشه دن که شیرآ کهدر یعنی اول عجب اولان بیشه زارراز دن که هرشیر خدا اولان نبی وولی آ کاهدر یاخود هرشیر جان اندن آ کاه وعالمدر اول عجب بیشه دن تا سینه لردامنه پنهان یول واردر یعنی تا جله سینه لردامنه مخفی ومعنوی بریول واردر کوکلرینهان ومعنوی اولان یولدن حظ ونصیب آلور ونشو ونما بولور (مثنوی) دزدئ کن ازدرون مرجان جان * ای کم ازسك ازدرون عارفان * چونکه دزدی باری آن در لطیف * چونکه حاصل میشوی باری شریف * ای جاهل بی معرفت وسکدن کم اولان بی دولت اکر بو بیشه زار اولان مرتبة الوهیتدن علی طریق المشاهدة والمعاینه حظ ولذت بولمق استرسك درون دلدن استراقه ایله تحقیقا جانك جانی که اول علم وعرفاندر یاخود جان مرجانی ای سکدن کم بردزدلك ایله مرجاندن مراد اینه علم وعرفاندر عارف بالله اولان سلطانلرلك درونلرنده کی اول خزانهٔ رحمان وکنوز حضرت یزدانه در چونکم اوغورلرسن باری اول لطیف دری اوغورله چونکه یولك کوتربی اولورسن باری شریف نسنه یی حامل اول یعنی الطبیعة سارقة فحواسنجه چونکم طبیعتك سرقه ایلر خزینهٔ دلدن باری اول در لطیفی استراقه قیل چونکم بر باری مرتکب وحامل اولورسن باری شریفی حامل اول (بیت) دل اکر بارکشد بارنکاری باری * ورکسی یارکزیند چوتو یاری باری (فهم کردن مریدان که شیخ ذوالنون دیوانه نشده قاصد کرده است (مثنوی) دوستان درقصهٔ ذوالنون شدند * سوی زندان ودران رایی زدند * دوستلر ذوالنونك قصه سنده زندان جانبنه کتدیلر واوراده برر أی اوردیلر ومشاوره قیلدیلر بویله دیو (مثنوی) کین مکر قاصد کند یا حکمتیست * اودرین دین قبلهٔ آ کیتست * که بونی وارایسه قصد ایله ایلر یا برسر وبر حکمت واردر زیرا اوذوالنون بودین اسلامده برقبله وبرآیتدر یعنی دینك توجه اولنه حق مقتدامی واستشهاد قیلنه حق برهانیدر (مثنوی) دوردوراز عقل چون دریای او * تاجنون باشد سفه فرمای او * چونکه

(فاکله الذئب) دیوذیابه بهتان ایتدکاری مشهور وسورهٔ یوسفده حکایه سی مسطوردر (مثنوی) ازحسد بریوسف مصری چه رفت * این حسد اندرکین کرکیست زفت * ظاهر معلومدرکه حسددن یوسف مصری اوزره نه کتدی بوحسد کینده قوی وعظیم برقوردرنته کم برکسه واقعه سنده قورد کورسه حسودله تعبیر اولنور وحسود اولان کمسه حشر کونتده کرك صورتنده حشر اولور دیدکاری بومعنایه شهادت قیلور (مثنوی) لاجرم زین کرك یعقوب حلیم * داشت بریوسف همیشه خوف وبیم * لاجرم بو کرکدن یعقوب حلیم علیه السلام یوسف علیه السلام حضرتلرینك اوزرینه همیشه خوف وبیم طوتردی یعنی بوانسان صورتنده اولان حسودلردن که معنا کرکلردر حضرت یعقوب علیه السلام همیشه یوسف علیه السلام حضرتلرینك اوزرینه خوف وبیم طوتردی بوخسه ظاهرده اولان کرکلردن دکل (مثنوی) کرك ظاهر کرد یوسف خود نکشت * این حسد در فعل از کرکان کذشت ظاهرده اولان قورد خود حضرت یوسف علیه السلام کی اطرافنه طولنمدی بوحسد فعلنده قورد لردن کچدی یعنی حسدلك ضرری نیجه قورد لرلك ضررندن زیاده در (مثنوی) زخم کرد این کرك وزغد رلبق * آمده کاناذهبنا نستبق سورهٔ یوسفده اولان آیت کریمه یه اشارتدر قصه سی بودرکه حضرت یوسفك قرنداشلری هزار حیله وخدعه ایله یوسفی یعقوب علیهما السلامدن جدا ایدوب صحرا سیرینه دیو آلوب کیدوب غیابهٔ جبه القا ایلدکلرنده نصکره (وجاؤا اباهم وبابا لرینه کلدیلر (عشاء یبکون) بکاو کریه ایلدکاری حالده یتسو وقتنده حضرت یعقوب علیه السلام یونلرلك فریاد وبکاسن کوش ایدوب دیدیکم ای نوردیده لرم سزه نولدیکه فریاد ایدرسز (قالوا یا ابانا) دیدیلرکه ای بزم بابامز (اناذهبنا نستبق) تحقیقا بزذاهب اولدق عدوده ورمیده بری بریمزه تسابق ایلدیکمز حالده افتعال بابنه تفاعل بابی کاه اولورکه بری بری معناسنه استعمال اولنور (وترکنا یوسف عند متاعنا) وبزیوسفی قودق اسباب ومتاعمزلك قتنده وکتدلك (فاکله الذئب) پس آنی قوردا کل ایلدی (ومانت بمؤمن لنا) حال بوکه سن بزه مصدق دکلسن بیلورز (ولوکنا صادقین) اکرچه بزصادق ایسه کده پس حضرت مولانا اهل حسدی اخوان یوسفه تشبیه بیوروب دیرلرکه بواخوان شکلنده اولان سرحان حیوان شکلنده اولان کرکلردن زیرا بوکرکلر زخمی وغدری لبقدن یعنی طتلو سوزایله اعتذار ایتملرینه جهتدن کلش بویله دیوکه (اناذهبنا نستبق) یعنی ای بزم پدریمز تحقیقا بزذاهب اولدق بری بریمزه متسابق اولدیغمز حالده ویوسفی متاعمزنده قودق وآنی قوردیدی حال بوکه یوسفه زخمی کندیلرایدوب بیچاره کرکه آنی اسناد ایلدیلرلبق شیرین سوزه دیرلر (مثنوی) صد هزاران کرك را این مکر نیست عاقبت رسوا شود این کرك نیست * نیجه یوزبیك قوردلك بومکری یوقدر یوقوف ایله عاقبت بوکرك رسوای اولور بیست بونده صبر ویوقوف ایله معناسنه در (مثنوی) زانکه حشر حاسدان روز کزند * بیکمان برصورت کرکان کنند * زیراکه حسودلرلك حشرلری قیامت کونی شکسز قوردلر صورتی اوزره ایدرلر (مثنوی) حشر هر حرص خس مردار خوار * صورت خوکی بود روز شمار * مردار وحرام یمیی حریصلك حشری روز حسابده خنزیر صورتنده اولور (مثنوی) زانیانرا کنده اندام نهان * خرخوار انرا بود کنده دهان * زانیلرلك اندام نهانی کنده اوله اندام نهاندن مرام ستری لازم اولان عورت یریدر شراب ایچنلرلك اغزی قوشش اوله (مثنوی) کند مخفی کان بدلها می رسید * کشت اندر حشر محسوس وپدید * قبیح اولان مخفی رایحه که الان بودنیاده کوکلره یتشوردی یوم حشرده محسوس وآشکاره اولدیکه (یوم تبلی السرائر) بومعنایه شهادت قیلدی (مثنوی) بیشهٔ آمد وجود آدمی * برحذر شو زین وجود ارزان دمی * آدمینك وجودی بریشه کادی بووجوددن حذر اوزره اول اکراول دمدن ایسه لك یعنی آدمینك وجودی بریشه کادی بیشه ستاننده هرشئ بولندیغی کبی وجود آدمیده دخی هرشیئدن نمونه وانموزج بولنور (بیت) وترعم انك جرم صغیر * وفیك انطوی العالم الاکبر * اویله اولیجق بووجود بشریه دن حذر اوزره اول اکر اول دم رحمانی ونفحهٔ الهیدن ایسه لك (مثنوی) در وجود ما هزاران کرك وخولك * صالح وناصالح وخوب وخشولك * بزم وجود مزده نیجه بیك قورد وختزیر وار در صالح وناصالح وخوب وزشت یعنی بزم وجود مزده انواع حیوانات صفتلری وار در وصالح خویلر وناصالح وفاسد وصفلر ودخی خوب وزشت عملر وار در خشولك زشت معناسنه در (مثنوی) حکم آن خویست کان غالبترست * چونکه زبیش ازمس آمد آن زرست * حکم اول خویلر ایچوندرکه اوغالبرکدر چونکم التون باقردن زیاده کادی اول التوندر یعنی وجود انسانده هرقنغی صفت غالب ایسه حکم غالبکدر مثلا التون غالب اولسه التون اعتبار اولنور باقر غالب اولسه باقر اعتبار اولنور (مثنوی) سرقی کان در وجودت غالبست * هم برآن تصویر حشرت واجبست * شول برسیرت که اول سنك وجودنده غالبدرسنك حشرلك اول تصویر اوزره واجبدر یعنی قیامتده اول صورتله ظاهر اولورسن (مثنوی) ساعتی

بویله در پس انك دریا کبی عقللندن زیاده بعید در تا جنون اکا سفاهت بیوربجی اوله یعنی جنون آکا غلبه
قیله وسفاهت ویربجی اوله جنوندن آکا سفاهت ایرشمز دیمك اولور (مثنوی) حاش لله از کمال جاه او * کا بریماری
بیوشد ماه او * حاشا لله آنك علوشاتندن وکمال منصبندن که بیمارلك صحابی آنك ماهنی اورته یعنی آنك
ماه عقلنه جنون وسفاهت غالب اوله وآنك انوار علمی ستر قیله بوخود محالدر دیدیلر (م ی) آوزشر عامه اندر خانه شد
اوزنك عاقلان دیوانه شد * اوذوالنون عوام ناسك شرندن خانه ایچره اولدی اوعاقللرك عار وتکندن دیوانه اولدی
یعنی بوعقل معاشله افتخار ایلین عقلانك عقلنی کوروب بوکونه عقللدن دیوانه اولمق یکدر دیوانلرك عقللنك
غیرتندن تجنن ایلدی ودیوانه وارسوزلر سویلدی (مثنوی) آوزعار عقل کندوتن پرست * قاصدار قتست
ودیوانه شدست * اوذوالنون کندوتن پرست اولان عقللك عارندن قصدله کتمشدر ودیوانه اولمشدر عقل کند ضعیف
العقل معناسنه در (مثنوی) که بیندیدم قوی وزساز کار * برسر وپشتم بزن وین رامکار * تا ازز خم لخت پایم من حیات
چون قتیل از کاوموسی ای ثقات * مریدلردن بری بریسنه دیدیلرکه اول ذوالنون عقل کندوتن پرستدن عار ایدوب
بوکونه عاقلانك عقللندن دیوانه للك یکدردیمکی فعلله ارشاد ایچون قاصد اکتدی ودیوانه اولدی وکان دیدیکه بنی بغللك
محکم وکاولك دوزتندن یعنی کاولك قویروغندن باشمه وارتمه اورویوبنی فازمه یعنی بودیوانه لکك اصلندن بحث ایلمه
وتفحص قیلمه تا کم اول لختلك زخمندن یعنی اوکوز قویروغنلك دادندن وسوطلك زخم وضربندن بن حیات علم وعقل
بولم کاوموسادن مقتولك حیات بولدیغی کبی ای ثقات یعنی ای اولولر موسی علیه السلام بقره سندن بر لختندن
مقتول اولان کسه یه ضرب اولندقده حیات بولدیغی کبی ای ثقات یعنی ای اولولر موسی علیه السلام بقره سندن بر لختندن
وبرم دیمك اولورته کم بنی اسرائیل زمانتده مقتول اولان کسه کاوموسانك برپاره سندن ضرب اولنمغله حیات بولدی
وقائم اولدی (کما اخبر الله تعالی فی کلامه المجید فی سورة البقرة (واذ قتلتم نفسا) منصوبدراذ کرفعلیله خطاب جماعت
یهوده درکه پیغمبرله معاصرلردر بونلره قتل اسنادی اگرچه اسلافدن صادراولدی اما بوجماعتده بولندیغندن
اوتریدر یعنی اذ کرواوقت قتلکم نفسا (فادارأتم فیها) ای اختصمتم فی شانها یعنی اول نفسك شاتندن سزاختلاف
واختصام ایلدیکز زیرا متخاصمان بعضسی بعضسی دفع ایلریاخود تدافع ایلدیکز آنك قتلنی هر بریکز نفسکزدن
آخره طرح ایتمکله وادارأتم اصلنده تدارأتم تادا له قلب اولوب ادتمام اولنوب بعده سکونله ابتدا
متعذر اولدیغندن همزه ایراد اولندی (والله مخرج ما کنتم تکتمون) والله تعالی اخراج واظهار ایدیجیدراول شیئی که
سزآنی کتم وستر ایدیجی اولدیکز اول مقتولی ناحق بیره قتلدن تصکره وقصه سی بودرکه بربیرکسه وارایدی بنی اسرائیلده
آکا عامیل بن شراحیل دیرلردی مالدارایدی وارثی عم زاده لرندن غیری یوغدی پس مالنه طمع ایدوب حیله ایله
برصحرایه چیقاروب قتل ایلدیلر بعده ایکی کویك جانبنه براغوب دیت طلب ایلدیلر پس حضرت موسی علیه
السلامه کاوب شکایت ایدوب اول قریه اهالیسنی جمع ایلدیلر اهل قریه بیمین ایلدیلرکه بزم خبرمز یوقدر پس حضرت
موسی بونلره دیت حکم ایلدکده التماس ایلدیلرکه یاموسی دیتی ادا ایدهم اما لطف ایله حقدن رجا ایله که بونك قاتلی
معلوم اولمه حضرت موسا یه احوال بالکلیه معلوم اولدی بونلره دیدیکه ای قوم الله تعالی سزه امر ایلرکه سز بر بقره
ذبح ایده سز بونلردیدیلرکم بزی استهزا می ایلرسن یاموسی حضرت موسی دیدیکم اللهم صغنورم جاهل اولمقدن واستهزاء
ایتمکدن پس دیدیلرکم یاموسی ربکدن بزم ایچون استدعا ایله که اول بقره نك وصفنی بزه بیان ایلسون حضرت موسی
علیه السلام دیدیکم حق تعالی بیورركه اول بقره نه یاشلو درونه تازه در بلکه بوایکیسی مابینده سنی
معتدلدر پس دیدیلرکه انك لونی نه رنکدره در پس موسی علیه السلام دیدیکم حق تعالی دیرکه اول اوکوز صارودر
القصه موسی وصف ایلدیکی اوزره اول بقره یی برصالح یکتده بولوب دربسی طولسی التونه اشترا ایدوب آنی ذبح
ایلدیلر (فقلنا اضربوه) پس بزدیدککه اول مقتوله اورلك (ببعضها) اول بقره نك برپاره سی ایله بعضلرد لیله بعضلر
قولیله وقویروغیله وبعضلر قولغیله دیمشلر علی ای وجه کان اول بقره نك برعضویله اول مقتوله ضرب ایلدکده
حیات بولوب بونلره اول قاتلدن علی التفصیل خبر ویروب بنه اولدی (ویریکم) ودنی سزه کوسترای منکران حشر
خطاب منکران حشره در (کذلك) بومقتولی حی ایلدیکی کبی (یحیی الله الموتی) الله تعالی سائر موتایی دنی احیا
ایدر (ویریکم) ودنی سزه کوسترای منکران حشر خطاب یا اول زمانده اولان قومه اوله ویاخود حضرت پیغمبر
زمانتده اولان اهل انکاره اوله ویابنی اسرائیله اوله (آیاته) الله تعالی آیات وعلامات کمال قدرتی اوزره (لعلکم تعقلون
تا اوله که سز تعقل ایده سز اول خالق بیچونی که نفس مرده یی احیا ایتمکه قادر اولیجق سائر نفوسك احیاسی اکا
مشکل اولمز اهل تحقیق بومعنایی وجوده آلوب دیرلرکه انسانك قلبی اول مرده کبیدر ونفسی بقره کبیدر پس هرکم

قلبی احیا ایتمك استرسه بقرهٔ نفسن تیغ مجاهده ایله ذبح ایتمینجه قلبن حی ایده مز (اذبحوا نفوسکم بسیوف المخالفات
بومعنایه شاهد در وحضرتك بیوردقلری بیت بومضمونه مطابقدر (م ی) تا ازز خم لخت کاوی خوش شوم * همچو
کشته کاوموسی کش شوم * تا کاوه منسوب اولان پاره نك زخمندن خوش اولم حضرت موسانك کاونك مقتولی کبی
یعنی انك کاوندن حیات بولان مقتول کبی محبوب ومقبول اولم (مثنوی) زنده شد کشته زز خم دم کاو * همچو مس
از کیمیاشد زرسا و * اول مقتول کاولهٔ قویروغنی زخمندن زنده اولدی وقرآنله ثابتدر که حیات بولدی باقرکبی کیمیادن
صافی زر اولدی یعنی باقرکیمیادن نیجه خالص التون اولورسه مقتول اولان کسه دنی بقره دن حیات بولدی وانك
کاری التون کبی صافی اولدی (مثنوی) کشته برجست وبگفت اسرار را * وانمود آن زمرهٔ خونخوار را *
مقتول حیات بولدی برندن صچره دی واسراری دیدی واول قان ایدیجی زمره یی آشکاره کوستردی (مثنوی)
گفت روشن کین جماعت کشته اند * کین زمان در خصم خود آشفته اند * روشن وآشکاره دیدیکه بنی بوجماعت
اولدرمشاردرکه بوزمان بنم خصومتمده پریشان وآشفته لردر یعنی بنم خصومتمده خلقله خصومت ایلیوب ظاهرا
غمگین وپریشانلردر پس قصه دن حصه یه باشله شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) چونکه کشته کردد این جسم کران
زنده کردد هستی اسراردان * چونکه بوتقیل جسم کاوکبی مقتول اوله وسیوف مخالفاتله مذبوح اولوب مرده
حکمن بوله اسرار دانك وجودی دیری اولوراسرار دادندن مراد وحدر چونکم برکسه ریاضتله نفسنی اولدوره حیات
حقیقیه ایله آنك اسرار بیلیجی روحی زنده اولور وعالم غیبدك اسرارنی لازم کلورسه اهلنه بیان قیلور (مثنوی) جان او
بندیهشت وتاررا * بازداند جملهٔ اسرار را * هنوز بودنیاده ایکن انك روحی بهشت ودوزخی کورر جمیع اسراری
آشکاره بیلور (مثنوی) وآنمایدآدم خدعه وریورا * شیطان خویلرنی آشکاره
کوسترمکر وخدعه نك دامنی کمروکوسترر یعنی شیاطین که انسانك حیات معنویه سی اولان ایمان واسلامنی
ازاله ایلدیکی جهتدن انسانك خویلری کبی واقع اولمشدر شول کسه که بقرهٔ نفسنی اولدوره وحیات طیبه ایله روحنی
دیری کوره اول کسه مرشد کامل اولورپس بصر بصیرتی اولنلره خوفی اولان شیاطینی کوسترر که انلر روحنه جهتدن
اولدررلر ونه مکر وخدعه ایلیوب خلقله اول خصوصده مخاصمت ایدررلر پس مرشد بومکر وحیله نك دنی دامنی
کوسترر وبصری اولنلره آنك مکر وخدعه سنی آشکاره ایلر وانمایدبوندن آشکاره کوسترر معناسنه درومقصود بصر
بصیرته آشکاره کوسترر دیمك اولور اگرچه آشکاره کوریر نور معناسی ویرلسه دنی جائز اولور ولیکن اولکی معنی
اولیدر (مثنوی) کاوکشتن هست ازشرط طریق * تاشود اززخم دمش جان مفیق * کاوی اولدرمك طریقك
شرط ندر تا آنك دمی زنمندن جان مفیق اوله یعنی افاقت بوله کاودن مراد نه ایدوکنی بوبیتله تفسیر بیوررلر (مثنوی
کاونفس خویش راوتربکش * تاشود روح حق زنده بهش * کندی نفسك کاونی تیزلهٔ دیله تاحق روح هوشله
دیری اوله یعنی نفسك کاونی ریاضت ومخالفتله اولدرتا کم درونده باطن اولان روح عقل وعملله زنده
اوله وحیات طیبه بوله (رجوع بحکایت ذوالنون قدس سره) (مثنوی) چون رسیدند آن نفر نزدیك او * باتك برزد هی
کیانید اتقوا * چونکم اول نفر ذوالنون حضرتلرینك حضورنه ایرشدیلر چاغردی هی کملرسز صاقلنك (مثنوی)
باادب کفتند ما اردوستان * بهر پرسش آمدیم اینجا بجان * اول کروه ادبله ایتدیلر بزدوستلرد نیجان ودل ایله
بورایه پرسشدن اوتری کلدك یعنی صدق واخلاصله بوبیمارخانه یه صورمق ایچون کلدك وسنك خاطرکی الله المغه
توجه قیلدق (مثنوی) چونی ای دریای عقل ذوفنون * این چه بهتانست برعقلت جنون * ای ذوفنون اولان
عقل دریاسی نیجه سن سنك عقلك اوزره جنون اسنادی بونه بهتاندر یعنی سنك عقل کاملکه جنون اسنادی بهتان
عظیمدر (مثنوی) دود کلخن کی رسد برآفتاب * چون شود عنقا شکسته آزغراب * زیرا کلخنك تونی آفتابه چون
ایریشورکه آفتاب اندن مکدر اوله عنقا غرابدن چون صنمش وزبون اولور (مثنوی) وامکیرازما بیان کن این سخن *
ما محبانیم باما این مکن * بزدن کیروطوغه بوسوزی بیان ایله بزمحبلرزبونه بوتی ایله (مثنوی) مرمحبانرا نشاید
دورکرد * یاربوپوش ودغل مهجورکرد * محبلری حضورکدن دور ایلمك لایق دکلدر یاخود سترو حیله ایله انلری مهجور
ایلمك یعنی محب اولنلره بوکونه صفت اظهار ایلمك لایق دکلدر دیدیلر (مثنوی) رازرا اندرمیان آورنهاں *
روممکن درابر پنهانی مها * ای شاه رازی اورتایه کتورای ماه بوزیکی سحابده زیاده پنهان ایله (مثنوی) مامحب
وصادق ودلخسته ایم * دردوعالم دل بتودربسته ایم * بزمحب وصادقزدلخسته یز ایکی عالمده کوکلمزی
سکابغله مشترچونکم بونلر بودعوایی ایلدیلر وسنك محب صادقك ومرید عاشقکزدیوسویلدیلرانلری امتحاندن
اوتری کوریلدی (مثنوی) خشم آغازید ودشنام از کزاف * کفت اودیوانسکانه زی وقاف * اول ذوالنون بونلره

فحشه باشلدی وکزاف شتم ایلدی اول ذوالنون دیوانه لر کبی الفاظ مهمله دیدی وخلط کلام ایلدی (مثنوی)
برجهید وسنك پران کردوچوب * جملکی بکریختند ازبیم کوب * ذوالنون درحال پرندن صچره دی وطاشی
وآغاجی محبلرجانبنه پران ایلدی چوب وکوب خوفندن جیعیسی اوکندن قاچدیلر (مثنوی) قهقهه خندید
وجنبانید سر * کفت بادریش این یاران نکر * قهقهه ایله کولدی وباشی اوینا تدی ایتدی بویارانك صقالنك یلنه باق
یعنی بونلرك صورت ظاهره لرینك هواسنه نظرایله که دعوای محبت ایلدکدن صکره بوقدر جفادن فرار ایدرلر محب
صادق اولان خودهر نقدرجفا کاسه یاردن روکردان اولدیغی مقررردر (مثنوی) دوستان بین کونشان دوستان *
دوستانرا رنج باشد همچوجان * دوستلری کورفقی دوستلرك نشانی دوستاره دوستلك رنج وبلاسی جان کبیدر
یعنی دوست اولنلر یارك جفاسندن روکردان اولمازلر بلکه جان کبی آنی قبول قیلورلر (مثنوی) کی کران کیرد زرنج
دوست دوست * رنج مغزرودوستی انراچوپوست * دوست دوستلك رنجندن چکن کران طوترونه وجهله اجتناب ایدر
رنج مغزدر ودوستلق آکاپوست کبیدر یعنی یاردن کلان رنج وبلا مغزنغز کبیدر ومحبك دوستلغی قشر کبیدر
اکرجفادن صفا ایلرسه دوستلغی درستدر اکر رنج وجفادن حظ ایلرسه دوستلغی قشر کبی بی مغزدر
م ی) درنشان دوستی شد سرخوشی * دربلا وآفت ومحنت کشی * دوستلغك نشانی بلاده وآفتده ومحنتکش لکده
باشی خوش اولق اولدیمی یعنی دوستلغك نشانی اولدرکه یاردن کلان بلاده وآفتده ومحنتکش لکده
باشی خوش اوله وعاشق اول رنج وبلاده صفا بوله (م ی) دوست همچون زربلا چون آتشست * زرخالص دردل آتش
خوشست * مثلا دوستلق آلتون کبی وبلا آتش کبیدر خالص اولان آلتون آتش ایچنده خوشدر اماخالص اولمین
آتش بلا ایچره ناخوشدر (امتحان کردن خواجه لقمان زیرکرا لقمانرا (مثنوی) فی که لقمانرا که بنده پالك بود *
روزوشب دربندکی چالك بود * بویله دکلمیدر اقمانکه اول برنده پالك ایدی کیجه وکوندز خواجه سنك خدمتنده
چست وچالاك ایدی (مثنوی) خواجه اوراداشتی درکاریش * بهترش دیدی زفرزندان خویش * خواجه سی
آنی کارده زیاده طوتردی ویاخود یارطوتردی کندینك فرزندلرندن لقمانی ایورلك کورردی بیت اولده اولان لقمانرا
خواجه اش می داشتی درکاریش تقدیرنده اولوب بیت ثانی به مرهون اولور (مثنوی) زآنچه لقمان کرچه بنده زاده
بود * خواجه بودوازهوا آزاده بود * زیراکه لقمان اکرچه بنده زاده ایدی خواجه ایدی وهوادن آزاده ایدی
یعنی اکرچه صورتا بنده ایدی لکن معنا حروآزاده ایدی وبونك عکسی نیچه کسه واردرکه اکرچه صورتا خواجه
وآزاده درلکن بنده ومقید درنته کم بوحکایه دن معلوم اولور (م ی) کفت شاهی شیخ رااندرسخن * چیزی ازبخشش
زمن درخواست کن * برپادشاه برشیخه سوزده یعنی اثناء مصاحبتده ایتدی بندن بخشش واحسان قسمندن
برشئ طلب ایله (مثنوی) کفت ای شه شرم نایدمرترا * که چنین کوبی مرازین برترا * شیخ عالی همت
پادشاهه دیدیکه ای شاه سکاشرم کلمزمی که بکابویله دیرسن بوندن یوقارورق کل (مثنوی) من دوبنده دارم وایشان
حقیر * وآن دوبرتوحا کانندوامیر * زیرابن ایکی بنده طوترم وآنلرحقیردرواول ایکی حقیر بنده سنك اوزریکه حاکم
وامیرلردر (مثنوی) کفت شه آن دوچه اند این ذلتست * کفت آن یك خشم ودیکر شهوتست * پادشاه شیخه
ایتدی اول ایکی نه لردربوسوزذلتدریعنی خطادرشیخ پادشاهه ایتدی اول بری غضب وبری دخی شهوتدر (مثنوی)
شاه آن دان کوزشاهی فارغست * بی مه وخورشید نورش بازغست * شاه آنی بیل که اول شاهلقدن فارغدر
خورشید وماهسز آنك نوری طالع وتابانددر (مثنوی) مخزن آن دارد که مخزن ذات اوست * هستی اودارد که باهستی
عدوست * مخزنی اول طوترکه مخزن آنك ذاتیدر وجودی اوطوترکه وجوده عدودر یعنی مخزن حقیقی اول کسه
طوترکه انك ذاتی جواهرامرارعلومه خزینه اوله ودخی حقیقتده وارلق اول کسه نکدرکه کندی وجود مجازیسنه
عدواوله (مثنوی خواجه لقمان بظاهر خواجه وش * درحقیقت بنده لقمان خواجه اش * لقمانك خواجه سی
ظاهرده خواجه وش ایدی حقیقتده بنده ولقمان آنك خواجه سی ایدی یعنی اکرچه لقمانك خواجه سی بحسب
الظاهر خواجه کبی ایدی لکن بحسب المعنی بنده ایدی اول جهتدنکه لقمانك اختیاریسز برایشی اختیارایمز
وآنك تدبیریسز برجانبه کتمز دی پس لقمان معنا آکا خواجه اولمش اولور (مثنوی) درجهان بازکونه زین
بسیست * درنظرشان کوهری کم ازخسیست * بازکونه اولان جهانده بوقبیلدن چوقدربرکو هرانلرك نظرنده
برخسدن کدر یعنی بومعکوس جهانده لقمان وخواجه سی قبیلندن چوق کسه لر واردرکه آنلردخی بعضی
بحسب الظاهر خواجه وصاحب دولتدروانلرك الی التندن نیچه کسه لرواردرعلم وحکمتله معنا خواجه درلیکن
اهل ظاهر بونی فرق وتمییزایلزلرزیرابوجهان خلقنك نظرنده برکوهرخسدن کدر وخس کبی اولان اهل دنیا

مانند جوهراولان اهل حکمتدن اعلا وبرتردر (مثنوی) مر بیابانرا مفازه نام شد * نام ورنکی عقلشانرا دام شد *
بوجهان بازکونه ده بوذکراولنان قبیلدن چوق معکوس شئ وارد رکه مثلا بیابانه مفازه نام اولدی برنام ورنك
انلرك عقلنه طوزاق اولدی یعنی بواهل جهانك عقولنه اسم ورسم دام اولدی جوهری دیرکه مفازه مفاوزلك
واحدیدرابن اعرابی دیرکه بیابانه مفازه تسمیه اولندی مهلکه اولدیغندن اوتری من فوزای هلك یقال فازیفوزفوزا
ای مات واصمعی دیدی بیابانه مفازه تسمیه اولندی تفاؤلا بالسلامة والفوز پس بوجهان بازکونه ده برشیئی ضدیله
تسمیه قیلمق وباخودنفسنده برشئ موجود اولمشکن تفاؤل طریقیله وجوده کلمش شئ کبی نام قومق چوق واقع
اولمشدر مثلا محل هلاك اولان بیابانه مفازه دیملك وسیاه عربه کافور نام ایلمك وحاجی اولیان صبی به حاجی تسمیه
ایلمك کبی کذلك برکسه اسیرجهان ایکن امیرجهان وزندانی وبنده ایکن افندی دیملك بوقبیلدندرلکن اکثرناسه
اسم ورسم دام اولوب بوصورت ظاهره ده نه اسمله مسمی ایسه اکافریفته اولوب حقیقت کاردن بی خبروبی بهره
قالدیلر وعبد الدرهم وعبد الدینار وعبد البطن وعبد الفرج اولان وادنی شیئه عبودیت قیلان کسه لری سید ومولا
صاندیلر (مثنوی) یك کره راخود معرف جامه است * درقبا کویند کو از عامه است * یك کره راظاهرسالوس زهد
نوربایدتابود جاسوس زهد * ناسدن برکروهك معرفی خودلباسدربعض نسخه ده بومصرع بویله واقع اولمشدرکه
یك کروهی را معرف جامه است برطائفه یه معرف ومبین جامه درقفتانده کورورلرکه اوعامه دندرلر یعنی چکن
برعوام کالهوامی کورسه لرلباس خواص وهمامه دا کاخواص وشیخ وهمامه دربرلر وچکن خواصدن برعارف
وزاهدی قباده کورسه لرلر که اول عامه دندر برکروه ایچون زهد وترك دنیانك سالوسلکندن ظاهری واردرنور
کرك تا زهدلك جاسوسی اوله یعنی نورمعرفت کرکدرکه تاجاسوس زهد وتقوی اوله والا اکرنورتر ویرصورت ظاهره ده
شکلا وفعلا وقولا قبول ناس ایچون مکمل ومعمورکورینورحال بوکه دین وتقواندن عوردروا کثر اولیا واصفیا
صورتا حقیر وبرقصورکورینورلرلکن باطنا مکمل ومعمورد رمحصل کلام سالکه برنور کرکدرکه اول نوری
برآخر کسه به تقلیدا یتمکله اولمیه (مثنوی) نوربایدبالذ ازتقلیدوغول * تاشناسد مر درابی فعل وقول * تقلید
وغولدن بالذ نور کرلك تامردی فعل وقولسز بیله یعنی برکسه آنی اکسیزین اکاهلغی یوغیکن اخذ ایتمش اولمیه تاکم
برای بلاقول ولافعل آکاویله غول ناکاه برکسه دن برشئ اخذ ایتمکه دیرلر (مثنوی) درورود درقلب اوازراه
عقل * نقدا وبیندنباشد بندنقلك * عقل یولندن آنك قلبلنك ایچنه کیدرآنك نقدی کورورنقلك بندی اولمز چونکم
نورفراسته آنك حسب حالنه عالم اولدقیل وقالنده اولان رونق ودعوایه نظر قیماز (مثنوی) بندکان خاص علام
الغیوب * درجهان جان جواسیس القلوب * علام الغیوبك خاص بنده لری جان جهانتنده قلوبك جاسوسلریدر
یعنی علام الغیوب اولان اللهك خاص اولان بنده لری جان جهانتنده قلوبك جاسوسلریدر (کما قال علیه السلام
ان لله عبادا یعرفون الناس بالتوسم) ودخی بیوردی (اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنورالله قال ابو یعقوب السوسی
انهم جواسیس القلوب یدخلون فی قلوبکم ویخرجون من اسراركم فاذا جالستموهم فجالسوهم بالصدق (مثنوی)
دردرون دل دراید چون خیال * پیش اومکشوف باشد سرحال * بندکان خاص فکروخیال کبی قلبلك ایچنه کلور
جمیع حالاتی سری انك فتنده مکشوف وروشن اولور (مثنوی) درتن کنجشك چیست ازبرلك وساز * که شود پوشیده آن
برعقل باز * سرچه نك جسمنده قدرت وقوت وترتیب ودوزن نه درکه اول برلك وسازطوغانك عقلی اوزره پوشیده
ومستور اوله یعنی بونلره خلقك ضمایرین بیلمك مشکل دکلدر زیرا خلق بونلره نسبت عصفورکبی حقیر وصغیردر
پس کنجشکك تنده برلك وسازدن نه اوله که اول بازالهی اولان صاحب مشاهده نك عقلنه پوشیده اوله (مثنوی)
آنکه واقف کشت براسرارهو * سرمخلوقات چه بود پیش او * اول کسه که مراداهل الله درهونك اسرارینه واقف
اولدی انك فتنده مخلوقاتك سری ندر یعنی اول کسه که اسرارهویت الهیه یه عارف وواقف اوله آنك اوکنه اسرارضمیر
مخلوقی بیلمك آسان ویسیردر (مثنوی) آنکه برافلاك رفتارش بود * برزمین رفتن چه دشوارش بود * مثلا اول
کسه که انك افلاك اوزره رفتاروسیری اوله براوزره کتمك وسیر وحرکت ایتمك اکا نه دشوار اولور یعنی اکا دشوار
ومشکل اولمز (مثنوی) درکف داود کاهن کشت موم * موم چه بود درکف اوای ظلوم * مثال آخرداود بیغمبر علیه
السلام کف ودستنده که آهن موم اولدی ای ظلوم انك کف ودستنده موم ندرمراد برکسه نك که الندن مشکل
ایشلرکلی آسان اولان ایشلراندن حاصل اولمق بطریق الاولی اولور پس بنه حصه بیانتدن قصه بیانته شروع ایدوب
بیوررلر (مثنوی) بود لقمانك بنده مشکل وخواجه * بندکی برظاهرش دیباجه * حضرت لقمان برنده مشکلاو
خواجه ایدی حضرت لقمانك ظاهرنده بنده لك بردیباجه ایدی یعنی برنشان وعلامت ایدی (مثنوی) چون رود

خواجه بجای ناشناس * درغلام خویش پوشاند لباس * مثلا چونکه خواجه کند یسنی بیلمد کاری یره کیده لباسنی کندی غلامنه کیدرر (مثنوی) اوبیوشد جامهای آن غلام * مر غلام خویش را سازد امام * خواجه اول غلامك جامه لرنی کیرکندی غلامنی امام ومقتدا دوزر (مثنوی) درپیش چون بندکان دررده شود * تا نیاید زوکسی آگه شود * خواجه بنده لرکبی بنده سنك آردنجه کیدرخواجه بوصفتی آنکچون ایلرتا اولیه که برکسه اندن آگاه اوله (مثنوی) کو یدای بنده تو رودر صدر شین * من بکیرم کفش چون بنده کهین * خواجه بنده سنه ایدرسن یوری ای بنده صدر اوزره اوتورکهین وحقیر بنده کبی بن بشمغکی طوتورم (مثنوی) تو درشتی کن مرا دشنام ده مر مرا تو هیچ توقیری منه * سن حدت وخشونت ایله بکا دشنام ویر تحقیقا بکاسن هیچ برتوقیر قومه وتعظیم ایله (مثنوی) ترك خدمت خدمت تو داشتم * تا بغربت تخم حیلت کاشتم * خدمت ترکنی سنك خدمتك طوتورم یعنی شمدی سنك خدمتك بنم سوزم طوتوب صدر نشین اولوب سائر خدمتمی ترك ایلمکدرغبرنده حیله تخمنی اکم تا خلق بنی خواجه بیلیوب انلرك بعض سائرینه واقف اولم وآنلرنی قول قیاس ایلیه (م ی) خواجکان این بندگیها کرده اند تا کمان آید که ایشان برده اند * خواجه لربو بنده لکلری ایلشلردر تا کورنلر ظن کله که انلر بنده لردر یعنی کبر وعجبی ترك ایدوب بنده لك اختیار قیلشلر وخدمت وعبادت بولنه سالك اولمشلردر (مثنوی) چشم پربودند وسیراز خواجکی * کارهارا کرده اند آماد کی * خواجه لقدن مستغنی وطوق ایدیلر چشم پرمستغنی معناسنه در ایشلرنی حاضر وآماده ایلمشلردر یعنی اوزلرینه واجب اولان کاری مهیا ایلمشلردر (مثنوی) وین غلامان هوا برعکس آن * خویشتن نموده خواجهٔ عقل وجان * بوهواقوللری آنك عکسی اوزره کندیلرنی عقل وجان خواجه سی کوسترمشلردر یعنی اسیر هواوهوس اولان کسه لرا کرچه کندیلرنی عقل وجان خواجه سی کوسترمشلردر لکن بوآنلردن خلاف واقعدر (مثنوی) آید از خواجه ره افکندکی * ناید از بنده بغیر بندکی * خواجه دن تواضع یولی کلوریعنی خواجهٔ عقل وجان اولنلردن متواضع ومتذلل اولق خویلری حاصل اولور زیرا بنده دن بنده لکدن غیری کلز (مثنوی) پس ازان عالم بدین عالم چنان * تعبیتها هست برعکس این بدان * پس اول عالمدن بوعالمه آنجلین عکس اوزره تعبیه لرواردر یعنی باز کونه قرشمش ومخلوط اولمش شیلرواردرکه برکسه بی ظاهرا خواجه صنورسن معنا بنده دررو برکسه بی بنده صنورسن لکن معنا خواجه در بوفی بیل (مثنوی) خواجهٔ لقمان ازین حال نهان * بود واقف دیده بود ازوی نشان * حضرت لقمانك خواجه سی بونهان حالدن واقف ایدی زیرا حضرت لقماندن علامت ونشان کورمش ایدی (مثنوی) رازمی دانست وخوش می راند خر * از برای مصلحت آن راهبر * حضرت لقمانك سرقی بیلدی وحمارقی لطیف سوردی اول راهبر برحکمت ومصلحت ایجون (مثنوی) مر ورا آزاد کردی از نخست * لیك خشنودی لقمان بجست * تحقیقا آنی خواجه سی اولدن آزاد ایلردی لکن حضرت لقمانك رضا وخشنود لغنی استدی یعنی حضرت لقمانك آزاد اولمغه رضاسی اولمدیغیچون خواجه دخی آنك رضاسنی کوزه دردی (مثنوی) زانکه لقمانرا مراد این بود تا * کس نداند سر آن شیر وفتا * زیرا که لقمانك مرادی بوایدی تا کسه اول شیر وفتانك سرقی بیلیه (مثنوی) چه عجب کر سر زید پنهان کنی * این عجب که سر زخود پنهان کنی * کار پنهان کن تو از چشمان خود * تا بود کارت سلیم از نیك وبد * نه عجب اکر سرقی یرامزدن پنهان ایلیه سن بوعجب که سرقی کندکدن پنهان ایلرسن یعنی عجب دکلدرکه سرقی بدوناپسندیده اولان کسه لردن پنهان ایلیه سن بوعجب بودرکه کندکدن پنهان ایلیه سن کار وکردارقی اخفا ایله کندی کوزلرندن تا کم کارك سلیم اوله وامین قاله نیك وبددن بعض نسخه ده بومصرع بویله واقع اولمشدر (تا بود کارت سلیم از چشم بد) بوتقدیراوزره معنی تاسنك کار وعملك یرامز چشمدن سالم اوله ونیك وبددن امان بوله زیرا که کمال اخلاص عمل اولدرکه نیك اولانی ملاتکه طوبوب دفتراعمالکه یازمیه لر وبد اولان شیطان ونفس آنی بیلوب وبولوب بوزمیه لر (کما قال ابو یعقوب السوسی الاخلاص فی الاعمال مالم یعلم به ملك فیکتبه ولا عدو فیفسده لا تعجب به قلوب الاحرار قبور الاسرار) انکچون دیدیلرکه نمایش وخودفروشلك قیدندن آزاد اولان عاشقلرك قلوبی مقابر اسرار وانوار درکه انلردن اسرار ظهوره کلمز وآشکاره اولمز الا روز حشرده (ع سر وبرمك اولور سری عیان ایلمك اولمز) دیمکلرنی ملاحظه ایدوب دیمشلردر وخول ذوقن طوسنلر وشهرت آفت ایدیکن بیلنلر عیون خلقدن بلکه عین دهردن بیله تسترقیلمشلردر (کما قال الشیخ الاکبر قدس الله سره العزیز) (بیت) تسترت عن دهری بظل جناحه * فعینی تری دهری ولیس یرانی * ولو تسأل الایام ما اسمی مادرت * واین مکانی مادرین مکانی (م ی) خویشرا تسلیم کن بردام مزد * وانکه ازخود بی زخود چیزی بدزد * می دهند افیون بمرد زخم مند * تا که پیکان از تنش بیرون کشند * وقت مرهٔ از رنج اورامی درند * اوبدان مشغول شدجان می برند *

ای سالك راه خدا سر کی اخفا ایله کندکدن وغیریدن وکندینی تسلیم ایله دام مزده یعنی امر الهیه که اول اجرت وثوابك قید ودامی کیبدر واندن نصکره کندکدن کندکسز برنسنه اوغورله یعنی امر بعد تسلیم وجودلك الی الامر الالهی کندکدن کندیلکك اولمقسزین بلا وجود ولا انانیت کندی حقیقتکدن برشئ استراقه واخذ ایله که اول شئ سنی مست ایتمکله وکندوبی مشغول قیلمغله وجود موهومی زخمندن نجات بوله سن وانانیت مجازیه لئ یکانتدن خلاص اوله سن کورکه زخماوکسه یه افیون ویررلرتا که آنك تندن یکانی طشره ایلیه لر یعنی زخمی اولان مرده جراحلر افیون ویررلرتا که آنك کیفنه مشغول اولمغله یکانی آنك تندن اخراج ایدرلر مثال آخر مرهٔ وقتنده اول مردزخم مندی ملاتکه رنج ودرددن برتراولم ویررلر اول مردزخم مندا ول رنج والمه مشغول اولدی اول بوطرفه مشغول ایکن ملاتکه آنك جانن آلوب ایلتورلر (مثنوی) چون بهر فکریکه دل خواهی سپرد * از توچیزی در نهان خواهند برد چون بومقدمه معلومك اولدیسه هر برفکره که قلبی اصمر لمق استیه سن پس اول فکره مشغول ایکن سندن برشئ نهانده استر لرکه کیده وه لر مثلا برشیشه مشغول اولسك اوقات عزیزه وعمرکرانمایه کی سندن کیدرلر (وقس علی هذا غیر الاحوال (مثنوی) هرچه تحصیلی کنی ای معتنی * می در آید دزدازان سوکاینی * ای معتنی هرنه فی که تحصیل ایلرسن معتنی عین مهمله ایله عنادندر من باب الافتعال معناسی ای کارده زحمت چکیجی دیمك اولور بعض نسخه ده غین معجمه ایله مغتنی واقع اولمشدر بوتقدیراوزره غنادن افتعال بابندن اولور معناسی ای غنا تحصیل ایدیجی دیمك اولور یعنی ای غنا وثروت تحصیل ایدیجی کسه هرنه که تحصیل ایده سن دزد اول جانبدن کلورکه ایمنسن بعض نسخه ده مصرع اول هرچه اندیشی وتحصیلی کنی واقع اولمشدر معناسی روشندر (مثنوی) پس بدان مشغول شو کان بهترست * تازتوچیزی بردکان کهترست * چونکه کار بویله در پس اول شیشه مشغول اول که اول بهتردر یعنی دین بولنده هرنه که اولرلرایسه آکا مقید اول تادزدسندن برنسنه ایلته که اول نسنه کهتر واحقردر (م ی) باربازرکان چودرآب اوفتد * دست اندرکالهٔ بهترزند * مثلا بازرکانلر بوکی چونکه صوایچنه دوشه الی اوبرلرمتاعه اورر ومتاعنك هرقنغیسی بهترایسه آنك خلاصنه سعی قیلور (م ی) چونکه چیزی فوت خواهد شد درآب * ترك کمتر کو وبهتررا بیاب * چونکه آیده سندن برنسنه فوت وهلاك اولیسر درکتری واحقری ترك ایله وبهتر اولان متاعی بول وآنك خلاصنه توجه قیل (ظاهر شدن فضل لقمان پیش امتحان کنندکان (مثنوی) هرطعامی کاوریدندی بوی * کس سوی لقمان فرستادی زپی * هربرطعامی که حضرت لقمانك خواجه سنه کتوره لردی انك خواجه سی بعض کسه یی لقمان جانبنه دعوتدن اوتری کوندررردی یعنی خواجه سنك عادتی بوایدیکه ماکولات قسمندن برکسه برطعام کتورسه لقمان جانبنه آنی دعوتدن اوتری برکسه کوندررردی زپی بوندن زپی دعوت تقدیر نده اولور ودعوتنه سبب اول اولدیکه (مثنوی) تا که لقمان دست سوی آن برد * قاصد اتا خواجه پس خوردش خورد * تا کم لقمان اول طعام جانبنه عن قصد ال ایلته وآنك چاشنیسنی ونفع وضرینی امتحان ایده تا کم خواجه سی آنك آرتغنی یه قاصد انك معناسن مصرع اوله قید اولندی سهولت معنی ایچون (مثنوی) سؤر اوخوردی وشور انکیختی * هرطعامی کو بخوردی ریختی * خواجه اول لقمانك سؤرین یردی وشوق وذوق قو پرردی (سؤر المؤمن شفاء) حدیث شریفنك مفهومی ایله عمل ایلردی هربر طعامیکه لقمان بیمیدی خواجه آنی دوکردی (مثنوی) وربخوردی بی دل وبی اشتها * این بود پیوندی بی انتها * اکر طعامی آنك خواجه سی بیمیدی کوکلسز واشتهاسز یردی یعنی واکر لقمان بمدیکی طعامی خواجه سی بیمیدی کوکلسز واشتهاسز یردی نهایتسز اتصال واتحاد بودر بخوردینك فاعلی خواجه اولور پیوندی اتصال معناسنه درا کا متصل اولان یا مصدریه اولور (مثنوی) خربزه آورده بودند ارمغان * کفت روفرزندلقمانرا بخوان برکون خواجه یه خربزه ارمغان کتورمش ایدیلر خواجه بربنده سنه ایتدی یوری فرزندم لقمانی اوقی خربزه قاوونه قارپوزه اطلاق اولنور (م ی) چون بریدوداد اورا یك برین * همچوشکر خوردش وچون انکبین * خواجه چونکه خربزه یی کسدی وبردیلنمی لقمانه وبردی لقمان اول دیلمی شکرکبی وعسل کبی یدی (مثنوی) ازخوشی که خوردداد اورادوم * تا رسید آن کرچها در هفدهم) اول دیلمی خوش یدیکندن اوتری آکا ایکنجی دیلمی وبردی تا اول دیلمراون یدنجی یه ایرشدی کریج کاف فارسینك کسریله دیلمه وهرنسنه نك پاره سنه درلر (م ی) ماند کرچی کفت این را من خورم * تا چه شیرین خربزه ست این بنکرم * خواجه نك اندیه بردلم قالدی ایتدی بوفی بن یرم تا کورم که بونه شیرین خربزه در (م ی) اوچنین خوش میخورد کزدوق او * طبعها شد مشتهی ولقمه جو * اول لقمان بوخربزه یی انجلین خوش برکه انك ذوقندن طبعلر اشتها ایدیجی ولقمه طلب ایدیجی اولدی (مثنوی) چون بخورد از تلخیش آتش

فروخت * هم زبان کرد آبله هم حلق سوخت * خواجه چونکه اول دیلمی یدی اول دیلمك آجیلغندن آتش شعله اندی
هم دیلمی قبارتدی هم یوغازنی یاقدی (مثنوی) ساعتی بیخود شد از تلخیٔ آن * بعد ازان گفتش که ای جان جهان آنمك
آجیلغندن برساعت بی خود اولدی اندن نصکره عقلی باشنه کلوب لقمانه ایتدی ای جهانك جانی (مثنوی) نوش
چون کردی تو چندین زهررا * چون لطف انسکاشتی این قهررا * سن بوقدر زهری نیچون نوش ایلدك بوقهری نیچه
لطف صاندك (مثنوی) این چه صبرست این صبوری ازچه روست * یا مگر پیش تو این جانت عدوست * یونه عجب
صبر در بوصبور اق نه یوزدندر یا مگر سنك فتکده بوسنك روحك عدودر که اکا ترحم ایتیوب بوزهری یدلك (مثنوی)
چون نیاوردی بعلت حجتی * که مرا عذر یست بس گن ساعتی * علت وبهانه ایله نیچون برحجت کتورمدك بویله
دیوکه بنم برعذرم واردر برساعت فراغت ایله (مثنوی) گفت من ازدست نعمت بخش تو * خورده ام چندان که
ازشرم دوتو * حضرت لقمان خواجه سندن چونکه بویی اشتدی جواب ویروب ایتدی بن سنك نعمت
بغشلیی الکدن اولقدر یمشمکه شرمدن ایکی قاتم یعنی زیاده شرمسارم (مثنوی) شرم آمدکه یکی تلخ از گفت *
ناگهان دیدم گنم زان واقفت * بکاشرم کلدیکه براجی بی سنك دستکدن وکفکدن ناگهان کورم سنی اندن واقف
ایلیم (مثنوی) چون همه اجزام ازانعام تو * رسته اند وغرق دانه ودام تو * چونکه بنم جمیع اجزام سنك انعامندن
بشمار وحاصل اولمشلر دروسنك دانه ودامکه غرقلردر (مثنوی) گرزیك تلخی گنم فریاد داد * خالهٔ صدره برسر اجزام باد
اکر براجی نسنه دن فریاد وشکایت ایدم بنم اجزامك باشی اوزره بوزکره خالهٔ اولسون داد بونده شکایت
معناسنه در (م ی) لذت دست شکر بخشت بداشت * اندرین بطیخ تلخی کی گذاشت * حضرت لقمان خواجه سنه
دیدیکه ای بنم سیدم وخواجه ام سنك شکر بخش اولان الکك لذتی تلخلکی طوتدی وقبض ایتدی بو بطیخ ایچره
چون تلخلك لذتی وسرایت ایتدی بداشتك مفعولی قرینهٔ کلامدن منفهم اولان تلخلکدر ومقدما خربزه دیوب بوراده
بطیخ ذکر ایلدیلر عرب قارپوزه وقاونه بطیخ دیرلر کذلك عجم دخی قاونه وقارپوزه خربزه دیرلر یاخود معنی سنك شکر
بخش دستکاه لذتی طوتمغله بو بطیخده نچن آجیلق قودی یعنی سنك دست شیرینك بو بطیخه یاپشمغله بو بطیخده هیچ
آجیلق قالمدی (مثنوی) ازمحبت تلخها شیرین شود * ازمحبت مسها زرین شود * محبتدن اجیلر شیرین ولذیذ اولور
محبتدن مسلر زرین اولور (مثنوی) ازمحبت دردها صافی شود * ازمحبت دردها شافی شود * محبتدن دردلر صافی
وروشن اولور محبتدن دردلر شفا وبربی اولور (مثنوی) ازمحبت مرده زنده میکنند * ازمحبت شاه بنده می کنند
این محبت هم نتیجهٔ دانشست * کی گزافه برچنین تختی نشست * دانش ناقص بگا این عشق زاد * عشق زاید ناقص
اما برجماد) حضرت لقمان خواجه سنه کمال محبتدن خربزه نك تلخلکی طوعمدی محققدر که محبتدن مرده بی زنده
ایدر لر بو مصرع حقیقته ومجازه حمل اولنسه قابلدر حقیقته حمل اولندیغنه مثال حضرت عیسی علیه السلام ك
کندی صدیقی اولان عازری بعد الموت احیا ایلدیکی کبی نته کم بعض اهل تفسیر (وابرئ الاکمه والابرص واحیی
الموتی) آیت کریمه سنده یازمشلردر ومحشی بیضاوی اولان شیخ زاده نك عبارتی دخی بو معنایه دلالت ایدر (احیی
عیسی علیه السلام اربعة انفس العازر وکان صدیقا له وهو یحبه الی آخره) قصه سی مشهوردر ومجازه حمل
اولندیغنه مثال برفحوای (اومن کان میتا فاحییناه) جهل وغفلتده مرده اولنه برعیسی نفس محبت ایدوب علم
ومعرفتله آنی احیا ایلمکدر محبتدن شاهی بنده ایدر لر محبتدن شاهی بنده ایلدکلرینه مثال حضرت ابراهیم بن ادهم
قدس الله سره العزیز کبی وزلیخانك یوسفه وشاه محمود نك آیازه اولان بنده لکی کبیدر بو محلده ذکر اولنان واشارت
قیلنان محبت که مراد محبت خدا ومحبت انبیا واولیادر محبت طبعیه دکلدر که نتیجهٔ شهوت وهوادر بو محبت هم عقلك
نتیجه سیدر یعنی بو محبت هم نتیجهٔ علم ومعرفتدر نته کم خشیت دخی نتیجهٔ علمدر (کما قال الله تعالی انما یخشی الله من
عباده العلماء) وقال علیه السلام انا اعلمکم بالله واخشیکم لله) بر کمسه بر کمسه یی بیلسه واوصاف کامله سنه
عالم اولسه آنی سومك ممکن اولمز پس هر کم اللهه اعلمدر (اشدهم بالله) وکذلك اخشی الله) اول کمسه دربویله اولیچی
گزافه وبیهوده بونجلین برتخت اوزره چکن اوتردی یعنی گزافه وبیهوده اولان بی دانش بونجلین محبت تختنك
اوزرینه اوتوردی وجلیس وانیس شاه حقیقت اولدیکه حق تعالی جاهلی کندی یه محب وقریب اتخاذ ایلز (کما قال
علیه السلام لن یتخذ الله ولیا جاهلا ولئن اتخذه لعلمه) ناقص علم قنده بوعشقی طوغوردی یعنی دانش ناقص نچن
خدای متعاله اولان بوعشقی ویا آنك خلفاسنه اولان بوافراط حبی طوغوردی وظهوره کتوردی که بوعشق
مطلقا اجناب حقه عالم اولمقدن واوصاف واخلاقنه واقف اولمقدن حاصل اولور نم دانش ناقص عشقی طوغورر
اما جماد اوزره زیرا حی مطلقه علم وعرفانی اولمدیغندن کندی استعدادنه وطبعنه مناسب وملایم اولان

غیره که جماد وانداد منزله سنده در الله محبت ایدر کبی محبت ایلر (کما قال الله تعالی فی حق المشرکین والمؤمنین (ومن
الناس من یتخذ من دون الله اندادا یحبونهم کحب الله والذین آمنوا اشد حبا لله) شرك ایکی قسمدر جلی وخفی
ومشرك دخی ایکی قسمدر بری مشرك جلی که جمادات اولان انداد واصنامی محبوب ومعبود اتخاذ ایلدیلر وبر قسمی
دخی مشرك خفیدر که خدادن غیری سودیلر ومعنا اکا خادم وعابد اولدیلر وهوالذین الهة اتخاذ قیلدیلر پس الله
ایمان کتوروب ذات وصفاتنه کما یلیه عالم اولان مؤمنلر الله محبت یوتندن اشددر بو مشرکلرك الله ومعبودلرینه
اولان محبتلرندن زیرا بو مشرکلرك دانشی کامل اولوب الله ی بیلدکلری وقتده معبودلرینه محبتلری زائل اولورا ما
الله اولان محبت کتدکجه واکا عالم اولدقجه زائل اولوب نقصانپذیر اولمز (مثنوی) برجمادی رنك مطلوبی چودید *
ازصفیری بانك محبوبی شنید * دانش ناقص نداند فرق را * لاجرم خورشید داند برق را * ناقص العقل والعلم برجماد
اوزره برمطلوبك رنکنی چونکه کوردی یاخود مطلوبیده یا مصدریه اولوب معنی بویله اوله برجماد اوزره مطلوب
ومحبوبلك رنکنی چونکم کوردی برصفیردن برمحبوبك آوازنی اشتدی یعنی عاریتی اولان آوازوصدادن برمحبوبك
صداسنی اشتدی مثلا بی دانش اولان ابتر بشر ده وسیم وزرده محبوب ومطلوبلك رنکنی کوروب اول محبوب اولان
بشری ومطلوب اولان سیم وزری کندیلری محبوبی زعم ایلرحال آنکه پرتو اسم جمیل واسم عزیزدر که بشری وخاکی بویله
ملیح ومعزز ایلدی (کما قال ابن الفارض رضی الله عنه (بیت) وکل ملیح حسنه من جمالها) معناره بل حسن کل ملیحة
اما دانش ناقص فرقی بیلز لاجرم برق آفتاب بیلور یعنی دانش ناقص مستعیری معیردن ومستنیری منیردن فرق ایتمك
بیلز آنکچون مجازیاطلی حقیقت زعم ایلر لا محالة خورشید عقل ونور کامل صاحبی اولان بیلور برق آفلی که
علی الفور زائل اولور که مراد بو برق آفلدن محایب مجازی ومطالب صوریدر زیرا بونلر برق کبی آفل وبی وفادر
(مثنوی) چونکه ملعون خواند ناقص را رسول * بود در تاویل نقصان عقول * حضرت رسول علیه السلام
چونکه ناقصه ملعون اوقودی (کما قال علیه السلام الناقص ملعون) بوحدیث شریفده واقع اولان نقصان
تاویلده نقصان عقل مراد اولدی تی ناقص اولنلر حقنده اولدی (مثنوی) زانکه ناقص تن بود مرحوم رحم *
نیست بر مرحوم لایق لعن وزخم * زیرا که تی ناقص اولنلر حضرت حقك رحمنك مرحومیدر (کما قیل فی الحدیث
ذهاب البصر مغفرة الذنوب وذهاب السمع مغفرة ومانقص من الجسد علی قدر ذلك مغفرة) مرحوم اوزره لعن
وزخم لایق دکلدر یعنی طرد وعذاب مناسب دکلدر (مثنوی) نقص عقلست انکه بدر نجوریست * موجب لعنت
سزای دوریست * نقصان عقلدر اولکه بدر نجور اکدر یعنی زشت وقبیح اولان رنجور لك اصل عقل نقصانیدر
اول نقصان عقل موجب لعنت وسزای دوریدر یعنی عقلك نقصانی حق جانبندن لعنتی موجب اولور وحقدن بعید
اولمغه مستحق اولور (مثنوی) زانکه تکمیل خرد هادور نیست * لیك تکمیل بدن مقدور نیست * زیرا که عقللری
کامل ایلك بعید دکلدر لیکن تکمیل بدن مقدور ومکن دکلدر زیرا انسان عقلنك استکمالی ایچون مکلف
ومأمور در دور عالم وعاقلدن عقلی کامل قیلمسه ممکن وقابلدر ولکن بدنینده اولان نقصانی تکمیل ایلمکه قادر دکلدر
بو اجلدن نقصان بدنده مقدور ونقصان عقلده معذور دکلدر (مثنوی) کفر وفرعونی هر کبر بعید * جمله از نقصان
عقل آمد بدید * هر کبر بعید لئ فرعونلغی وکفری یعنی درکاه الهیدن بعید اولان هر کافر لئ طغیانی وکفری جمله عقللك
نقصاندن ظاهر کادی اکر کامل العقل اولا لردی کافر اولمزلردی وفرعونیت یولنی اختیار قیلمزلردی اکرسن
دیرسنك که کفره ده اولقدر عقل صاحبی وارکه اهل اسلامدن چوق کمسه انلرلئ عقللرینك نصفنه مالك دکلدر زیرا آنلر
عقللریله عجائب وغرائب صنعتلر پیدا ایدرلر وعلم نجومده وهیئتده وهندسه ده وطبده وبونلره مانند اولان علومده
ماهر لردر پس نه وجهله بونلرنا ناقص العقل اولورلر الجواب بوکونه عقله عقل معاش دیرلر وعقل جزوی دخی
تعبیر ایدرلر بر کمسه بوکونه عقلده هر نقدر کامل اولسه اکا اعتبار یوقدر دین حقده مقبول اولان عقل معاددر
اکر بر کمسه نك عقل معادی کامل اولورسه ایمانی واسلامی دخی کامل اولور واکر بر کمسه نك عقل معادی کامل
اولمزسه ایمانی واسلامی دخی کامل اولیوب ناقص قالور (مثنوی) بهر نقصان بدن آمد فرج * در نبی که ما علی الاعمی
حرج * سورهٔ فتحده وبعض سوره لرده آیت کریمه ذکر اولمشدر (لیس علی الاعمی حرج) اعمی اوزره تکلیف وزحمت یوقدر
اکر غزودن تخلف ایدرسه (ولا علی الاعرج حرج) دخی سقطه حرج یوقدر (ولا علی المریض حرج) دخی مریضه ده
حرج یوقدر زیرا بو جمله سی معذور لردر معنای بیت بدنلك نقصاندن اوتری فرج ومسرور کلدی قرآن عظیمده که حضرت
حق (ما علی الاعمی حرج) بیوردی دیمك اولور مقدما یوردم شارحه دیکه لاجرم خورشید داند برق را خورشیددن مراد
وبرقدن مراد نه ایدیکی شرح اولنمشدر پس بنه برقك تعریفی وتوصیفنه شروع ایدوب آنك بی وفالغنی بو بیتله بیان

یورورلر (مثنوی) برق آفل باشد وبس بی وفا * آفل ازباقی ندانی بی صفا * برق آفل وزیاده بی وفادرصفاسز آفلی باقیدن
بیلمزسن یعنی صفای دلسزونورکاملسز فانی بی باقیدن تمیز قیلمزسن حرف ندا محذوف اولورمعنی ای بی صفا آفلی
باقیدن بیلمزسن دیمك دخی جائزاولور (مثنوی) برق می خندد چه می خندد بیکو * برکسی کودل نهد بر نوراو * برق
کولردی کیمك اوزرینه کولرشول کسه اوزرینه خنده ایلرکه اول کسنه برقك نورینه کوکل قورینه کوکل قورینه یعنی بولمعات صوریه
ومحبوبات مجازیه بی استهزابی متضمنه خنده ایلرسویلشول کسنه یه که آنك نورینه کوکل قورو انبساط وجمالنه آلدانور
ولسان حالله دیرکه زهی بی عقل که بنم کبی سریع الزواله کوکل ویرر ونور باقیدن محروم قالور (مثنوی)
نورهای برخ بریده بیست * انکه لاشرقی ولاغربی کیست * سورهٔ نورده اولان آیت نوره اشارت ایدرلرکه (الله نور
السموات) اهل تفسیر بیورورلرکه نورافتده شمس وقمر ونجوم وآتشدن وبولرامثالی ذوات مضیئه دن ارضه واقع اولان
کیفیته دیرلر وبو کیفیت ایسه الله اولمق محالدر وصانع پرکمالی کیف وبی مثالدر پس تقدیر وتأویله محتاج اولدی
اکثراهل تفسیر مضاف تقدیر ایدوب دیرلرکه (الله خالق نورالسموات) دیمك اوله ویاخود زید کرم وجود دیرلرای
ذو کرم وذوجود دیمك تقدیر نده اولدیغی کبی (الله ذونورالسموات) دیمك اوله ویاخود علی طریق التجوز نور بمعنی منور
اوله ای منورالسموات دیمك اوله وضحاك منورالسموات والارض دخی قرأتدر دیرلراما ارباب تحقیق بیورورلرکه اصل
نورحقیقی ذات حقدر وغیر بسی ظلمت محض وعدم مطلقدر زیرا نور اسماء ذاتیه دندر پس غیری یه نور اطلاق
علی طریق المجازدراکردیهٔ شهودله نظر اولنسه (کل ماسوی الله) ظلمت محضدر زیرا ماسوی من حیث هوهو
عدم محضدر نته کم رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیورورلر (ان الله خلق الخلق فی ظلمة ای فی عدم ثم رش علیهم من
نوره) وبرحدیثده دخی حضرت پیغمبردن سؤال ایلدی پراعرابی دیدیکه یارسول الله بم عرفت الله بیوردیلرعرفت
الاشیاء بالله ای بنورالله پس بوندن معلوم اولورکه حقیقتده نوراردر وجمیع اشیا آنکله مظهر ومبصردر قطعه
همه عالم بنوراوست پیدا * چکا اوکردداز عالم هویدا * زهی نادانکه اوخورشید تابان * بنورشمع جوید در بیابان * اکر
دخی زیاده استفاده مرادا ولنورسه بوآیت پرانواره مستقلا مصباح الاسرار نام رسالمز واردراندهٔ طلب اولنه مثل
نوره) اول اللهك نورنك صفت عجیب الشانی (کمشکوة) شول دیواردهٔ اولان کوه وروزن کبیدرکه اول روزنك خارجه
منفذی اولمیه (فیها مصباح) اول مشکوتك ایچنده بر چراغ ضخم ثاقب اوله (المصباح فی زجاجة) اول مصباح پرانوار
زجاجدن صافی وازهر پرقندیلده اوله (الزجاجة کانها کوکب دری) اول زجاجه کانها کوکب دری زهره
ومشتری کبی متلألئ ومضی اوله کمال صفوت وغایت لطافت وزهرتدن وکواکب دراری نجومك عظام
مشهوره سیدر (توقدمن شجرة) ایقاد مصباح ابتدا اولنه شول شجره دنکه (مبارکه) کثیرة المنافع اوله (زیتونة)
شجره دن بدلدر (لاشرقیة ولاغربیة) اول شجرهٔ مبارکه نه شرقه منسوب یرده ونه غربه منسوب جابنده اوله مفسرین
بومحلده اقاویل کثیره ایراد ایلمشلردر یعنی اول شجره مشرق ومغربك اورته سنده اوله که اول شامدر بعضلر
(لاشرقیة) یعنی شمس اول شجره نك اوزرینه مطلق شرقدن طالع اولمز (ولاغربیة) وهمان غربدن دخی اکامضی
اولمز بلکه شرقی وغربی اولوب (وقت الشروق والغروب) ضیای شمس آندن خالی اولمیه پس بومشبه به در
امامشبه یانورالهی اوله ویاعلم ربانی ویااعیان ثابته ویاحقیقت محمدیه اوله (یکاد زیتها) قریب اولدیکه اول شجره نك
زیتی (یضیء ولولم تمسسه نار) اول زیتك صفا وانارهسی اول مرتبه ده اوله که بنفسه اضاءه واناره ایلیه اکرچه
اکانارمس ایتدیسه ده اصلا یعنی کمال ضیاسی اول مرتبه ده در بغیرمساس نار رخشان ودرخشاندر (نور
خبریدر مبتداء محذوفك (علی نور) متعلقدر محذوفه صفتیدر نورلرتقدیر کلام ذلك نور عظیم کائن علی نوریعنی اول
معبرعنه ومشبه به اولان الحق برنوردرکه فی حدذاته نورواحددر پس نورمشکوة ونورمصباح ونور زجاجه ونور زیت
اکامنضم اولوب متناصر اولسه متضاعف اولوب (نورعلی نور) اولورزیدهٔ کلام بودرکه بقن مصباح مکان
متضایقده اولسه مشکوتده اولدیغی کبی نوری مجموع اولور براکنده اولمز امامکان واسعده اولسه نوری منتشر
وپراکنده اولورقندیل صافی مصباحك انارهواضاءه سندن اعون وانصردروکذلك زیتك سائردهنلدن صفا
ولطافتی زیاده درپس بری برینه منضم ومقارن اولدقده (نورعلی نور) اولسی مقرردر (یهدی الله لنوره من یشاء)
الله تعالی هدایت ایلرنورنه عبادندن هدایتی مراد ایلدیکنی (ویضرب الله الامثال) الله تعالی ضرب امثال ایلر
(للناس) انسانه تقریبا للفهم زیرامعقولاتی هیئت محسوسه ده ایراد ایلمك اوایله معانی بی مانوس قیلر وغوامض
وخفیاتی روشن ومحسوس قیلر (والله بکل شئ علیم) الله تعالی حقایق موجودات ومعقولات ودقایق مستورات
ومحسوساتدن جمیع اشیایه عالمدر جمله بی محیط در ومعنای بیت بویت سائلك مقدراولان سؤالنی ووهمنی دفع ایچون

وقتاکم

وقتاکم محاریب صوری ومطالب مجازی بی برق خاطفه تشبیه ایدوب سریع الزوال اولدیغن اعلام بیوردیلرکه کویا
بعض کسه توهم ایلدیلرکه بوچرخلك انواری قدیم روبوکا کوکل قویان منجمین وفلاسفه وپرستش قلان کفره رزنادقه
نورباقی یه وکاملهٔ کوکل قوددیلرپس بوتوهمی دفع ایچون بیوردیلرکه بوچرخلك نورلری ببریده بیدریعنی ناقص وابتردراول
چرخلك انواری یقین لاشرقی ولاغربی اولان نورباقی ودائم کبیدرکه اول نه شرقه منسوب ونه غربه منسوب بدر (مثنوی
برق راخوی یخطف الابصاردان * نورباقی راهمه انصاردان * سورهٔ بقره نك ابتداسنده اولان آیت کریمه یه اشارتدر
جناب عزت منافقینك احوالنی علی طریق التمثیل تقریر بیورورلر (یکاد البرق) قریب اولورکه روشنایی برق (یخطف
ابصارهم) بولرلرکوزلرینك نورنی اخذ ایلیه الخطف الاخذ بسرعة (کلما اضاء لهم) کل ظرف دروماتکرهٔ موصوفه در
معنی کل وقت یعنی هروقتده که بولره برق اضاءه واناره ایلسه وبوجمله دخی مستأنفه وسؤال مقدره جوابدرکان دیمك
اولدیکه کیف یصنعون فی وقت ظهور مثل هذا البرق (مشوا فیه) بولرلراول روشنلکده ویامطرح نورده بورورلرخطوات
یسیره ایله اضاءه متعدی اولورسه مفعولی محذوف اولور تقدیری (کلما نورالبرق لهم ممشی ومسلکا اخذوه واکر لازم
معناسی ویریلورسه ملحق معناسی ویریلور (واذا اظلم علیهم) ای خفی البرق واستترعنهم) اظلم متعدی دکل بوتقدیرجه
لازم معناسنه اولور (قاموا) واقف وثابت اولدیلرمکانلرنده متحیرین اولدقلری حالده (ولوشاء الله) اکرالله تعالی
دیلرسه (لذهب بسمعهم) کیده رروبولرلرا شتمه سن اوازرعدله (وابصارهم) وبولرلرکورلرمن لمعان برقله ومفعول شاء
محذوف وقدرتقدیری (ولوشاء الله ان یذهبا لذهب بهما (ان الله علی کل شئ قدیر) تحقیقا الله تعالی جمیع اشیا اوزره قادردر
جناب عزت تشبیه ایدرمنافقلری شول کروهه که شب ظلمانیده میدان بیابانده سحاب متراکمه وامطار عظیمه وصاعقهٔ
رعدولمعان برق بولری سراسیمه قیلوب صدای صاعقه دن آنکشت برکوش ایدوب ظلمانیده حیران ومدهوش قاله لر
هربارکه بولره برق لمعان اولوب طریق عیان اولدقده برنیچه خطوهٔ یسیره سیرایدوب برق زائل اولدقده یه بولرمتوقف
اولوب سرکردان اوله لرپس مطردن مراد اسلامدرکه سبب حیات قلوبدر وظلماتدن مراد ارباب نفاق اوزره صعب
وشاق اولان تکالیف شرعیه در وترلهٔ مال وجاه وریاست وادیان قدیمه لریدر پس بولره بومذکورات ظلمات مثابه سنده
ایدی برقدن مراد مال وغنایم ونصرت وظفر وبولرامثالی مرادات نفسانیه هربار بولره ظهور ایتسه ایدی طریق
اسلامده برنیچه قدم یورییوب اسلامدن حظ کوسترلر وهربارکه امر مجاهده وتکالیف شرعیه واموره شاقه
نازل اولسه ایدی ظلماتده قالورکبی طریق اسلامده متوقف اولوب قالورلردی حاصل کلام امید نعمتله دوست
ومدح کوی وخوف ومحنتدن دشمن وعیبجوی ایدیلرپس حضرت مولانا قدس سره العزیز بیورورلرکه برقك
خویی یخطف الابصاریل یعنی بود کلی مجازی اولان لمعانی سن برق کبی سریع الزوال بیل وبصرلری خطف
وسلب ایلریل که بولمعات صوری وانوار مجازی کندیلره باقان بصر بصیرتك رؤیت وادراکنی اخذ ایدوب نورباقی
مشاهده سنه طاقت وقوت قومز نورباقی یه بویله بیله نورباقی دوکلی انصاریل اکاناظر اولانلرك ومشاهده
قیلنلرك انوار بصیرتی اضعاف مضاعف وعلی الدوام مشاهده قیلدقچه زیاده اولمقده در (مثنوی) برکف

دریا فرس راراندن * نامهٔ درنور برق خواندن * ازحریصی عاقبت نادیدنست * بردل وبرعقل خود خندیدنست
دریادن مراددریای حقیقت وکفدن مراد عالم صورت وفرسدن مراد امر همتدر بیت اول مبتدا بیت ثانی خبردر
تقدیر کلام آنی دریانك کپوکی اوزره سودمکانك برقك نورندن برنامه یی اوقق یاخودمعنی برقه منسوب اولان
نورده نامه اوقلق یعنی دریانك کفنی غایت برقرارظن ایلمك وفرس همتی انك اوزرینه سورمك وبرقك نورنده کاغدی
اوتغه قصد ایلمك حریصلقدن عاقبت کاری کورمکدر کندینلك وکلی وعقلی اوزره کلمکدریعنی کفه
ونوربرقه حریصلقدن عاقبت وخاتمتی کورمکلکدر وکندی کوکلی وعقلی اوزره استهزایدوب کولمکدر (مثنوی
عاقبت بینست عقل از خاصیت * نفس باشد کو نبیند عاقبت * خاصیتدن عقل عاقبت بیندر یعنی عقللر
خاصیتلرندن عاقبت بین اولمق اول عقل که عاقبت کورمیه نفس اولور (مثنوی) عقل کومغلوب نفس اونفس شد *
مشتری مات زحل شد نحس شد * زیراعقل که اونفسك مغلوبیدر اوعقل نفس اولدی یعنی شول عقل که مغلوب
نفس اوله بحکم المغلوب کالمعدوم اول عقل نفس اولدی مثلا مشتریکه سعدا کبردرزحل که نحس اکبردرزحله که
مات ومغلوب اولدی نحس اولدی یعنی مشتریکه سعادت اوزره در بقن مغلوب زحل اولسه نحس اولورکه
حکم غالبکدرومع هذا سنه نا امید اولمه وکندیکی سعادت ابدیه دن مأیوس قیلمه (مثنوی) هم درین نحسی بکردان این
نظر * درکسی که نحس کردت درنکر * هم بونحوست ونکبت ایچره نظرفی دوندرشول برکسه که سنی منحوس ایلدی
آکا نظرایله (مثنوی) آن نظرکه بنکرد این جرومد * اوزنحسی سوی سعدی نقب زد * اول نظرکه بوجر ومده نظر

ایلر یعنی اول صاحب نظر که بوقبض وبسط وهدایت وضلالتکه کندی یه کلور بونك اصلنه وموجودنه نظر ایلیه
اول کسه نحوستدن سعادت جانبنه دلك دلدی ویول ایلدی اکبر نکبت ونحوست شر کدر واکبر سعادت توحید
ومعرفتدر پس برکسه کندیده اولان احوال مختلفه دلك اصلنه نظر ایلسه محول الاحوال والافکار ومقلب القلوب
والابصار حضرت پروردکار ایدبکنه عارف اولور (الله خالق کل شئ) (دیسه (وکل شئ من عندالله) معناسنه معترف
اولسه اکر ضلالتده ایسه ده اول کسه سعادت وهدایت طرفنه یول بولمش اولورکه افضل طاعت توحید باریدر (مری
زان همی کرداندت حالی بحال * ضد بضد پیدا کنان در انتقال * تا که خوفت زاید از ذات الشمال * لذت ذات الیمین
بر رجی الرجال * اول محول الاحوال سنی اندن اوتری برحاله دوندررکه ضد ضدی پیدا ایدیجیدر انتقالده که
شئ ضدیله منکشف اولور مثلا قبض اولسه بسط بیلمز وسقامت اولسه صحت پذیر فهم اولمز دی کذا وکذا قس علی هذا
سائر الاضداد وکذلك بو تبدلات وتغیرات مستلزم معرفة الله اولور (کما قال علی کرم الله وجهه ورضی الله عنه عرفت
الله بفسخ العزائم) انکچون سنی تحویل وتقلیب ایلر که تا که ذات الشمالدن سکا خوف طوغه یعنی تا کم سنك خوفك
طوغه اصحاب شمالدن واهل ضلالدن اولمقدن خالی اولمیه سن (یا مقلب القلوب والابصار ثبت قلوبنا علی دینك
دیو تضرع قیلمقدن وعجز وقصورکی بیلمکدن مصرع ثانی محیر عقول مثنوی دانان ومعجز اصحاب علم وعرفاندر
شعر ابو کونه ابیاته سهل الممتنع دیرلر خاطر فاطره لایح اولان اولدرکه لذت فعل محذوفك مفعولی اولهکه برجی الرجال
آنی تفسیر ایلدیکیچون ورعایت نظم ایچون مفسر حذف اولنمشدر تقدیری وترجی لذت الیمین مثل رجا الرجال دیمك
اولور الرجال برجینك فاعلیدر برجی مصدر حکمنده در وصیغة مستقبلده ایراد اولنمسی تجدد افاده سیچوندر
وافعال صیغه سی یا صیرورت ایچوندر ویا خود ثلاثی حکمنده در ومضاف مقدردر وتقدیر الکلام (یقلبك الحق من
حال الی حال حتی یتولد منك الخوف ان تکون من اصحاب الشمال) وترجی لذت ذات الیمین کما برجی الرجال دیمك اولور
والله اعلم شمعی مرحوم بویبته بویله معنی ویرمشدرکه تا که ذات الشمالدن سکا خوف طوغه یعنی اول حالتی مشاهده
ایدوب اندن احتراز وحضرت خدادن خوف ایلیه سن ذات الیمینك لذت وشیرینلکی رجاله امید ورجاویرر لکن
بو تقدیر اوزره لذتکه مؤنثدر برجینك فاعلی ضمیر دخی مؤنث اولوب علامت تأنیث ایله ترجی اولمق لازم ایدی تا کم
قاعدهٔ نحویه مطابق اولیدی اما جمیع نسخه لرده برجی واقع اولمشدر پس لذت برجینك فاعلی اولمق قابل اولمز مکرکه
ذوق معناسنه ویا خود حظ معناسنه مؤول اوله پس اکر لذتی ذوق معناسنه تأویل ایلیوب برجینك ضمیرینی اکا راجع
ایلیوب لذت آنك بو تقدیر اوزره فاعلی اولورسه بو وجه دخی جائزدر (مثنوی) تاد وپر بانیی که مرغ یك پره * عاجز
ایدازبریدن ای سره * خوف ورجایی جمع ایله تا کم ایکی قنادلو اوله سن که برپرلو قوش اوچمقلدن عاجز کلور
ودرمانده اولورای نیك مرد کما قال علیه السلام اذا وزن خوف العبد ورجاؤه واعتدلا سیما جناحی القلب (مثنوی)
بارها کن تا نیایم در کلام * یایده دستور تا کویم تمام * وقتا کم مقلب القلوبك بعض تصرفاتنی دام نفس وهواده
کرفتار اولنلره بیان بیورروب عبده لازم اولان خوف ورجایی جمع ایلك ایدیکن دخی تعلیم ایلدکدن صکره اول مقلب
القلوبه التفات ایدوب وتعبیرمافی الضمیر دخی آنك ارادتیله اولدیغنه اشارت قیلوب بیورررلرکه الهی یاباغی قوتا کم کلامه
کلیم واسرار تصرفاتنی مظهر ومغشی اولیم یاخود بکا دستور ویرتا کم اسرار تقلیباتنی تمام سویلیم وآنی طالبانه
توضیح وتبین ایلیم (مثنوی) ورنه این خواهی نه آن فرمان تراست * کس چه داند مر ترا مقصد کجاست * واکر نه بوتی
استرایسك ونه آنی استرایسك فرمان وحکم سنکدر یعنی اکر نه بالکلیه خاموش اولمق ونه تمام مرتبه افشا قیلمق
استرایسك فرمان وحکم سنکدر کسه نه بیلورکه تحقیقا سنك قصد وارادتك قنده درکه لا یعلم الغیب الا الله) بیوردقلرنه
وکما قال الله تعالی (وما کان الله لیطلعکم علی الغیب ولکن الله یجتبی من رسله من یشاء) وقال الله تعالی ولا یظهر علی
غیبه احدا الا من ارتضی من رسول) بو آیتلر اولیانك بعض زمانده بواسطهٔ کشف الهی والهام ربانی غیبه ومراد
الله یه عالم اولمسنه مانع اولمز (مثنوی) چان ابراهیم باید تا بنور * بیند اندر نار فردوس وقصور * هر ولی برتبینك قدر منده
اولدیغی جهتدن ومشرب وسلوکی اول نبی یه مناسب ومشابه اولدیغی حیثیتدن اول ولینك جائنه اوتبینك اسمیله
تسمیه ایدرلر وهر قنغی یغمبره مشابهتی زیاده ایسه آنی دخی وقتنده اول اسمله معنون قیلوب مثلا دیرلر موسوی وقت
خودست وابراهیم زمان خودست پس حضرت ابراهیمك سلوکی ابتدا انردن مؤثره استدلال ایتمکله ربیسی طلب
ایدوب آخرالامر اثردن کچوب (فاطر السموات والارض) اولان مؤثرلك مشاهده سنده مستغرق اولمق وملکوت
وسموات وارضی یك کوروب ایقان قیلمقدر پس معنی ابراهیم علیه السلام جانی کبی برجان کرکدرکه تا نور معرفتله
نار ایچره فردوس وقصور کوره وباطن کاره ناظر اوله (م ی) پایه پایه بردود برماه وخور * تا نماند هیچو حلقه بند در

اولا پایه پایه تدریجله ماه وآفتاب اوزره کیده تا حلقه کبی قپونك بندی قالمیه یعنی حلقه کبی قپوده
مقید قالمیه (مثنوی) چون خلیل از آسمان هفتمین * بکذرد که لا احب الآفلین * حضرت خلیل علیه السلام
کبی آسمان هفتمیدن کچه بویله دیوکه غروب اولیجیلری وزائل اولیجیلری سومزم یعنی خلیل وارثملك سا بعدن لا احب
الآفلین دیوب کچه وانواب حقایق واعیانی دست حقیقته آچه تا بیله که مقصد الهی نه در ومراد ربانی نه شیدر
مثنوی) این جهان تن غلط انداز شد * جزمرانرا کوز شهوت باز شد * زیرا بو جهان تن غلط انداز اولدی یعنی بو تن
جهانی خلقی غلط ایدیجی اولدی اول کسه دن غیری که شهوت نفسانیه دن کیروا ولدی وخلاص بولدی (تتمهٔ حسد
ان حشم بران غلام خاص سلطان (مثنوی) قصهٔ شاه وامیران حسد * بر غلام خاص سلطان خرد * شاهلك
وامیرانك وعقل سلطانی اولان بندهٔ خاصك اوزرینه اولان حسدلرینك قصه سی مرهوندر بویبته (مثنوی) دورماند
ازجر جرار کلام * باز باید کشت وکرد انرا تمام * کلامك جرارینك جرندن ایراق قالدی جرار کلام کلامی مبالغه ایله
چکیجیدیر یعنی کلامی زیاده چکیجی کسه نك چکمه سندن بو قصه دور قالوب ونهایت بولمیوب بعض معارف واسرارلرك
مناسبتله تقریر وتعبیر اولندیغی اچلدن ناتمام قالمشدی کیرود نمك وآنی تمام ایلمك کرك (مثنوی) باغبان ملك با اقبال
وبخت * چون درختی راند انداز درخت * اقبال وبختله اولان ملکك باغبانی بووجه دخی جائزدرکه با اقبال وبخت
ملکك صفتی اولیوب باغبانك صفتی اولوب بویله دینه ملکك اقبال وبختله اولان باغبانی بردرختی درختدن نیچون
بیلیه وبرشجری برآخر شجردن نه وجهله تمیز قیلیه باغبان ملکدن مراد اکرچه ملك عالمك سلطانی اولان کسه
اولور لکن انبیا علیهم السلام واولیادن هر مربی کامله باغبان ملك دیمك جائزاولور پس بونده مراد مربی کامللردر
وتقدیر معنی اولدرکه بخت وسعادتله اولان مربی کامل ملك عالمده برکسه نك وجودنی برآخر کسه دن نیچون بیلمیه
باغبان اشجاری نیجه فرق وتمیز ایلرسه مربی کامل دخی انسانی اویله فرق وتمیز ایلر (مثنوی) آن درختی راکه تلخ
وردبود * وآن درختی که یکش هفصد بود * اول برآغاجیکه تلخ اوله ومردود اوله واول بردرختیکه انك بری بیدی یوز
مرتبه سنده اوله یعنی آنك میوه سی هم احلی والذ وهم اکثر واوفر اوله بوایکی ذکر اولان درختی (مثنوی) کی برابر دارد
اندر تربیت * چون بیندشان بچشم عاقبت * تربیتده باغبان جفن برابر طوتر چونکه باغبان انلری چشم عاقبتله
کوره وانلرك آخرنه ونتیجه سنه نظر ایر کوره (مثنوی) کان درختانرا نهایت چیست بر * کرچه یکسانند
این دم در نظر * که اول درختلرك نهایتنده میوه سی ندر اکرچه بودم نظرده یکسانلردر یعنی آغاجلرك میوه سی
ظهور ایلزدن اول نظرده اکرچه برابرلر ایسه ده میوه لری ظهور ایتدکده نصکره هر برینك مایتنده فرق عظیم حاصل
اولور چونکم برمربی کامل نورفراستله برکسه نك عاقبت کارده میوه دار اولهکه جغنی بیلسه اکا سائردرختلردن
نظر وتربیتی زیاده قیلور (مثنوی) شیخ کو نیظر بنورالله شد * از نهایت وز بخست آکاه شد * شیخ که اونورالهی ایله
نظر ایدر اولدی انتهادن وابتدادن آکاه اولدی وبرمریدلرینه اولنه وآخرنه شعور بولدی (مثنوی) چشم آخربین بیست
از بهر حق * چشم آخربین کشاداند رسبق * اول شیخ کامل حقدن اوتری آخربین اولان کوزنی باغلدی
سبقده آخربین اولان کوزنی اچدی مصرع اولده اولان آخر خانك ضمه سیله وفتحه سیله دخی اوقنمق جائزاولورا کرخانك
ضمه سیله اوقنورسه آخور معناسنه اولوب مراد بو دنیا اولورکه آخوره مشابهدر ومعنی بو دنیا کوربجی کوزنی حق
رضاسیچون باغلیوب آخرته متعلق اولان کوزنی اچمشدر دیمك اولورا کرفتح خایله قراءت اولنورسه غیر کوربجی
وماسوی کوربجی دیمك اولور وبو تقدیراوزره معنی اول شیخ کامل غیر کورن وماسوایه نظر قیلان کوزنی حقدن
اوتری باغلیوب حقیقت بین اولان کوزنی مقدم آچمشدر وباخود معنی آخرت بین اولان کوزنی درس وتعلم ایلمکده
فتح قیلمشدر دیمك اولور (مثنوی) آن حسودان بد درختان بوده اند * تلخ کوهرشور بختان بوده اند * اول حسودلر
قبیح ونامعقول درختلراولمشلردر تلخ کوهرلر شوربختلراولمشلردر یعنی ذاتلری وصفاتلری آجی وبدبخت وپرنکبت
اولمشلردر (مثنوی) ازحسد جوشان وکف می ریختند * درنهانی مکری می انکیختند * حسدلرندن جوشان
وغوشان اولدیلر وکیولدوکدیلر نهایتده وجای مخفیده مکری قوپردیلر (مثنوی) تا غلام خاص را کردن زنند *
بیخ اورا اززمانه برکنند * تا که خاص غلامك بو بنی اوره لروزمانه دن انك کوکنی قوپره لر (مثنوی) چون شود فانی
چو جانش شاه بود * بیخ اودر عصمت الله بود * اول غلام خاص نیچه فانی اولور چونکم آنك جانی ازلده شاه ایدی
آنك اصلی وحقیقتی حق تعالینك حفظ وعصمتنده ایدی بندهٔ خاصدن مراد هر عصرده حق تعالینك خاص بنده سی
اولان کسه لراولور وحسودلردن مراد اول عصرده اکا حسد قیلان کسه لراولور (مثنوی) شاه ازان اسرار واقف
آمده * همچو بوبکر ربابی تن زده * ابوبکر ربابی مشایخدن طعن طاعنان ولوم لائمانی ایشتمز ومالا یعنی یه قولق طوتمز

صمت وسکوتله معروف برکسه ایدی بوخصلتله کمال شهرتی اولدیغنه بناء چقن برکسه موجب قهر وغضب اولان
پرسوزی استماع ایدوب تحمل برله سکوت قیلسه اول عزیزه تشبیه ایدوب همچو ابوبکر ربابی تن زد وخاموش
شد دیرلرنه کم شاه دخی اول اسرارکن واقف کاشدی واول حسودلرلهٔ احوالنه عارف اولمشدی لکن ابوبکر
ربابی کبی اپسم اولدی وسکوت قیلدی (مثنوی) درغماشای دل بدکوهران * می زدی خنبك برآن کوزه کران * شاه
بداصلاولرلهٔ کوکلی تماشاسنده اول کوزه کرلر اوزره خنبك اوردی خنبك اصلق چالمغه دیرلر بورادهٔ انلری استهزاوتحقیر
ایلردی دیمکدن کنایه اولور (مثنوی) مکرمی سازند قوم حیله مند * تاکه شه رادرفقاعی درکنند * برحیله مند
قوم مکردوزرلر وحیله وخدعه ایلرلر تاکم شاهی برفقاعلك ایچنه ایلیه لرفقاع شربت ستیلنه دیرلر (مثنوی) پادشاهی
بس عظیم وبی کران * درفقاعی چون بگنجدای خران * زیاده عظیم ونهایتسز برپادشاه‌ای خرلر برفقاعه نیچه صغار
یعنی حسود اولنلرقی المثل حق تعالی حضرتلرینی برشربت قابنه قویمق استین کسه لرکبیدرزیرا حق تعالینك امرنه
وقضاسنه راضی دکلردیلکه استرلر که حق تعالی کندی مرادلری اوزره حکم ایلیه ومحسود اولنلرن نعمتی زائل
قیلوب کندیلره ویره‌رپس بوکونه مرادشاهی برفقاعه قویمقی مرادایلمك کبیدربوایسه محالدرشاهدن اوتری (مثنوی)
ازبرای شاه دامی دوختند * آخراین تدبیراز وآموختند) شاه ایچون بردام تدبیرلر آخرآنلربوتدبیری اندن اوکرندیلر
یعنی اول تدبیرومکری انلرلهٔ وجودندهٔ حق تعالی خلق ایلدی پس معنا حقدن اوکرنمش اولورلرمع هذاینه اکاوانك
رسولنه خدعه ومکرایدرلر (کما قال الله تعالی ان المنافقین یخادعون الله وهو خادعهم) پس برکسه که برعلمی
برعلیمدن تعلم ایلیه ودرنوب ینه آنکله همسرلك دعواقیله منحوس ومنکوب اولق محقق ومقرردرنته کم بیوررلر (مثنوی)
نحس شاگردی که باستاد خویش * همسری آغازد وایدبیندیش * نحس وبدبختدراول برشاگرد که کندینك
اوستادی ایله برابرلرکه باشلیه وایلروکله وبی ادبانه وصفلرو عملرقیله (مثنوی) باکدام استاداستاد جهان * پیش او
یکسان هویداو نهان * قنفی استادایله جهانك استادی ایله یعنی اندنصکره قنفی استادله مقابله ومخادعه ایلمکه
قصدایلرجهانك استادی ایله مقابله ایلمکه قصدایلرکه انك قتنده پیداونهان برابرومخفی وعیان یکساندر (مثنوی
چشم اوینظر بنورالله شده * پرده‌های جهل راخارق بده * اول استادجهان اولان کاملك چشم باطنی الله
نوریله نظرایدرا ولمشدر جهللك پرده لرنی خارق اولمشدر (بعض نسخه ده مصرع ثانی) پرده‌های جهل رابرهم زده
واقع اولمشدر جهللك پرده لرنی بری برینه اورمش وازاله قیلمشدر (مثنوی) ازدل سوراخ چون کهنه کلیم *
پرده بندد پیش آن حکیم * پرده میخندد بروباصد دهان * هردهانی کشته اشکافی بران اسکی کلیم کبی
سوراخ اولمش کوکلندن اول شاگردلرینه بوزدهمالله کولرهر بردهان آنك اوزرینه بوزشکاف وسوراخ اولمشدر یعنی
شاگردلرپیش قلبلرینه وضع ایلدیکی خیال وافکاربرده لری نیچه بوزدهمالله اول شاگرد اوزره خنده ایلروهر بردهانی
اول پرده‌نك شیخ باطن بین اوزره برشکاف اولمشدرکه اول شیخ اول شکاف وسوراخدن مافی الضمیره مطلع اولور
(مثنوی) گفت آن استاد مرشاگردرا * ای کم ازسك نیستت بامن وفا * اول استادینه شاگردنه دیرکه ای
کلبدن کم سنك بکاوفالهٔ بوقدر کرلهٔ ایدیکه بکاوفادارا ولایدلهٔ استفهام اولمق دخی جائزدر یعنی ای سکدن کم سنك
وفالهٔ بوقیدرکه بده وفااولهٔ سنده نیچون اولمیه (مثنوی) خودمرا استامکیرآمن کسل * همچوخودشاگرد کبیر
وکه وردل * خودبنی آمن کسل استاطوعنه یعنی زیاده قوتلومشکللرفتح ایدیجی براستادصاحب هنرفرض ایتمه
کندیلهٔ کبی شاگردوکوردل طوت وسنك امثال واقرانکدن برکسه فرض ایت (مثنوی) نه ازمنت یاریست درجان
وروان * بی منت ابی نمی گردد روان * سنك جان وروانکده اولان یاریلك بندن دکلیدر یعنی سنك جان وروانکه اولان
معاونت وتقویت بنم جانمدن دکلیدرحال بوکه بنمسز سکابرآب جاری اولمز یعنی بنم همت وتربیتمسز سنك وجودلهٔ
باغنه آب معرفت وماء علم وحکمتدن برقطره دخول قیلمز پس نیچون بنم قدرمی بیلمیه سن وشکرمی قیلمیه سن دیر
(مثنوی) پس دل من کارکاه بخت تست * چه شکنی این کارکاه‌ای نادرست * پس بنم کوکلم سنك بخت ودولتکلك
کارکاهیدر ای نادرست بوکارکاهی نه صرسن حالا که بونك انکساری سنك انعدامکه سبب در (مثنوی)
کوبی پنهان می زنم آتش زنه * بی بقلب ازقلب باشد روزنه * اکامعنادیرسن چقمانی پنهان اوروزمکه استادم
خبردارا ولمیه وبنم حالمه شعور بولمیه قلبدن قلبه روزنه یوقیدر (من القلب الی القلب روزنة) فحواسنجه قلبدن قلبه
محقق برروزنه واردرپس اول معنوی اولان روزنه دن سنك اسرارقلبکی کورمك اسانددیر (مثنوی) آخرازروزن
بینند فکرتو * دل گواهی میدهد زین ذکرتو * آخرقلب روزنه سندن سنك فکرتی کوکل کورروبوذکروقولکدن
شهادت ویرر یعنی کوکل روزنه دن سنك فکرتی کورروقلبنده اولان ذکرنه شهادت ویرراکن تجاهل وتغافل

قیلور (مثنوی) گیرد ررؤیت نمالداز کرم * هرچه گویی خندد وگوید نعم * طوتکه کرمندن سنك بوزینه سورمز
واول قبایح قلبیه کی ظهوره گتوروب بوزکه اورمز هرنه دیرایسك خنده ایلرونعم دیر (مثنوی) اونمی خندد
زدوق مالشت * اوهمی خندد بران اسکالشت * اول استادسنك مالشك ذوقندن کولمز یعنی اول سنك اومقلغك
واکا ظاهرارعایت قیلمقلغك ذوقندن کولمزاول سنك نابجاوضعك ازره کولروباطل فکردن وخبیث اولان
خاطره لرندن اوتری خنده ایلر (م ی) پس خدای راخدای شد جزا * کاسه زن کوزه بخورا اینك سزا * شاه طریقت
وماه حقیقت اولان استادکه باطنا سوءادب اوزره اولسك ومعنا تعظیم ورعایتده قصور قیلسك واول دخی کمال
کرمندن سنك بوزکه کولسك وهرنه دیرسك نعم دیسه چونکم سن اکا ظاهرارعایت وباطنا اهانت ارزره اولدلهٔ پس
خدعه یه منسوب کسه یه جزاخدعه یه منسوب اولدی (وجزاء سیئة سیئة مثلها) درو بوبحلده بومثل قوی زیادرکه
ناس بری برینه کاسه اورر بردق آل ایشته سکابوسزادردیرلر (مثنوی) گربدی باتوورا خندهٔ رضا * صدهزاران گل
شگفتی مرترا * اگراستادلهٔ اولان شیخلك خنده سی سکا خندهٔ رضا اولیدی سکا نیچه بوز بیك گل آچلوردی
یعنی نیچه بوزبیك معانی گالری سنك روضهٔ قلبکده سکا آچلوردی (مثنوی) چون دل اودر رضا آرد عمل *
آفتابی دان که آید درحمل * چونکم اول استادلهٔ کوکلی سکارضاده عمل کتوره وراضی اولدقده کارایلیه آتك
رضاسنی برآفتاب بیلکه حمل برجنه کلدکده اثری ندردیرایسك (مثنوی) زوبخندد هم
نهاروهم بهار * درهم آمیزند شکوفه وسبزه زار * اندن هم بهار وهم نهارکولروشکوفه وسبزه زاربری برینه قریشور
یعنی حمل برجنه کلان آفتابدن هم بهاروهم نهارکولروشکوفه وسبزه زاربری برینه اختلاط ایلرکذلك شیخلك
رضاایله اولان خنده سندن طالبلك قلبی بهار ونهارکبی خندان اولورومعانی والطایف سبزه لری بری برینه اختلاط
وامتزاج قیلورپس اول سالك فرخنده دل اولوب راه حقده سعادت وکرامت بولور (مثنوی) صد هزاران بلبل
وقمری نوا * آفکند اندر جهان بی نوا * صدهزاران بلبل وقمری نغمه ونوایی جهان بی نوا ایچره القایدرلر (مثنوی)
چون نه برلرروح خودزردوسیاه * می ببینی چون ندانی خشم شاه * چونکم ای شاگردروحلهٔ برکتی زردوسیاه
کوره سن شاه طریقتلهٔ خشمینی نیچون بیلمیه سن یعنی قلب وروحکده پژمرده لك وافسرده لك علامتی مشاهده
قیلدیغکدن سکاغضبلی اولدیغنی نیچون فهم قیلمیه سن (مثنوی) آفتاب شاه دربرج عتاب * می کند روهاسیه همچون
کباب * شاه طریقت اولان شیخ کاملك آفتاب روحی عتاب برجنده یوزلری سیاه ایلرکباب کبی یعنی اول شاه معنوینك
روحی اگرعتاب برجندن طلوع ایلرسه معاتب اولان وعتاب وعقابه استحقاق حاصل قیلان کسه لرلهٔ وجوه باطنلرنی
سیاه قیلروبرلهٔ خزان کبی پژمرده وافسرده ایلر (مثنوی) ان عطاردراورقهاجان ماست * ان سپیدی وان سیه
میزان ماست * بازمنشوری نویسد سرخ وسبز * تارهندارواح ازسوداوعجز) عطاردبریلدزدرکه اکاکاتب فلك دیرلر
بوظاهرآسمانلك عطاردیدرجان آسمانلك عطاردی نجم هدایت وماه ولایت اولان استاد پرحکمتدرپس اول
کاتب فلك الهی اولان عطاردلهٔ ورقلری ای مریدوشاگرد اولنلربزم جانفزدر پس کاتبك سپیدوسیاه یازمق شانندن
اولدیغنه بزم جانفزمزاوراقنده قلم صنع صحایفنده مکتوب اولان سپیدی اعمال وسیاهی افعال سیئه ویاخود
سپیدی صفوت وسیاهی کدورت ویاخودسپیدی بسط وسیاهی قبض ویاخودسپیدی ترقی وسیاهی تنزل
بزم میزانمزدرکه صحیفهٔ دلده اولان بوکونه نقوش بزم تحریر وتقریرمزله دکلدربلکه اول کاتب الهینك قلم
قلبینك رقیمدرپس صحیفهٔ دلهٔ نظرقیل اکرانده اعمال حسنه وافعال مرضیه مکتوبه اولورسه ونقوش علوم
ومعارف سنیه ظهوره کاورسه بلکه اول کاتب الهی وعطارد فلك روحانی سندن راضیدر واکربونك عکسی ظهوره
کاورسه بلکه سکاباطنا خشم وغضبی واردرمحصل صحیفهٔ دلده مثبت ومکتوب اولان سپیدلك وسیاهلك میزانلردر
الك سکاتقدررضا وخشمی واردردورتنده اولان نورانیت وظلمانیتی وزن ایدوب قیاس ایله واول کاتب الهی وخلیفهٔ
ربانینك قهرواطف شاتندرلکن شفقتی ومرحمتی غالبدرکبریوسرخ وسبزبرمنشوریازیدیعنی کبریوبرلرات یازرتخلیص
ارواح ایچون سبزوسرخ تاکم ارواح قورتاورسودا وعجزدن احسن الوان حمرت وخضرتدرتنه کم عرب بغایت نعیم
وطری اولان شیئی اخضره تشبیه ایلرلر (کما قال علیه السلام الدنیا حلوة خضرة ای ناعمة طریة) وحمرة دخی لون
مقبوله در (کما قال علیه السلام الحمرة خضاب المؤمن والسواد خضاب الکافر) بوجلده سرخ وسبزدن مراد رنك
ایمان وایقاندروسواددن مرادلون کفروعصیاندر عطاردآسمان روحانی اولان خلیفهٔ ربانی کبریوبرلرات یازرایمان
وایقان رنکیله ملون وعلوم وعرفانله معنون حتی ارواح خلاص اولورلرسودایی کفروعصیاندن وعجزوکسلاندن
وبوشان الهیه لایق اولان تصرفاتی عطاردفلك روحانی اولان استاده اسنادایتالربیع البقل قبیلندندر بونکته یی

اشعار ایچون سرخ وسبز مناسبتیله نوبهاری بویله اردف ایدوب بیورولر (مثنوی) سرخ وسبز افتاد نسخ نوبهار *
چون خط قوس قزح دراعتبار *سرخ وسبز واقع اولدی نسخ نوبهار یعنی نوبهار که مظهر لطف وجمال الهیدر اوراق
اشجار وازهار اوزره سرخ وسبز رنکینی کتابت ایدیجی اولدی ویاخود تحویل وتبدیل ایدیجی اولدی دیمك اولور نسخت
الکتاب دیرلر بن کابی یازدم دیمك معناسنی ویررلر (ونسخت الثمرة دیرلر اذا تحولت من حال الی حال قوس قزح الکم
صانعه دیدکاریدر رسمی به (لان القزح هو الطریق والالوان التی فی القوس) پس تقدیر معنی سرخ وسبزه واقع اولدی
نوبهارك یازمسی ویاخود تحویل ایدوب بوزمسی مثلا قوس قزحك قرمزی ویشل اولان خطی کبی اعتبارده
سرعت انتقال وکذارده یعنی نته کم قوس قزحك خطوطی اعتبار وانتقاله نیجه ایسه کذلك نوبهارك دخی سرخ
وسبزی بویله در وکذلك جناب خداوند کارلرك دخی تبدیل وتحویلی سرخ وسبزه نوبهار کبی حالدن حاله انتقاله در
فافهم (عکس تعظیم سلیمان علیه السلام دردل بلقیس ازصورت حقیر هدهد) (مثنوی) رحمت صد تو بر آن بلقیس باد
که خدایش عقل صد مرده بداد *اول بلقیس اوزره یوزقات رحمت اولسون که حضرت حق اکا یوزمرد قدر عقل
ویردی پس اکرچه صورتده برزن ایدی لکن معناده یوزاردن ایوایدی زیرا بو قدر سلطنت ومملکتی ترك ایلیوب
حضرت سلیمان علیه السلامه متابعت قیلدی وخدا پرست اولدی وابتدا اسلامنه وایمانته سبب اول اولدیکه
بویله ترلانه بیان بیورولر (مر) هدهدی نامه یاورد ونشان *از سلیمان چند حرفی بایان *چون بخواندان نکتهای
باشمول *باحقارت تنکریداندرسول) پرهدهد بلقیسه نامه ونشان کتوردی حضرت سلیمان علیه السلامدن بیانله
برقاچ حرف چونکه بلقیس اول باشمول اولان نکته لری اوقودی بلقیس کمال عقلندن رسوله حقارتله نظر ایلدی
اول چند حرف اولان مکتوبك صورتیدرکه اهل تفسیر آنی بویله یازمشلردر حضرت سلیمان یازدیکه من عبد الله
سلیمان بن داود الی بلقیس ملکة سبا (بسم الله الرحمن الرحیم السلام علی من اتبع الهدی اما بعد فلا تعلوا علی وأتونی
مسلمین) بومکتوبی هدهده ویروب دیدیکه (اذهب بکتابی هذا فالقه الیهم ثم تول عنهم فانظر ماذا یرجعون) پس هدهد
درعقب سمعا وطاعة دیوب ومکتوبی منقارنه آلوب کلوب بلقیسك سرایته برکوه دن داخل اولوب ندماسیله
صحبت ایلرکن اول مکتوبی انك اوکنه القا ایلدی وبرکوه به متواری اولدی وبلقیسك احوالنی تجسس قیلدی پس
بلقیس اطراقنده اولنلره متوجه اولوب دیدیکه (یاایها الملأ انی القی الی کتاب کریم) اطرافنده اولنلرا کادیلرکه
اول مکتوب کمندیر دیدی اول دخی (انه من سلیمان وانه بسم الله الرحمن الرحیم ان لاتعلوا علی وأتونی مسلمین)
اکرچه ایجاز واختصاراوزره برقاچ حرفدراکن نکات کثیره یه شمولی واردر (کما قال البیضاوی وهذا الکلام
فی غایة الوجازة مع کمال الدلالة علی المقصود لاشتماله علی البسملة الدالة علی ذات الصانع وصفاته صریحا والنهی عن
الترفع الذی هو ام الرذائل والامر بالاسلام الجامع لامهات الفضائل) پس بونکتهای باشمولی بلقیس مکتوب
سلیماندن فهم ایلدکده سلیمان پیغمبر علیه السلامك عظم شانی بیلوب آنك رسولنه حقارتله نظر ایلدی واهانتی
مشعر سوزسویلمکی بلکه رسولنه تعظیم وکتابنه تکریم ایدوب (انی القی الی کتاب کریم) دیو اول مکتوبی کریملکله
توصیف ایلدی پس مرید وشاکرد اولدرکه دین واسلامه دعوت وارشاد قیلان استاد وشیخنه حقارتله نظر ایلیه که
اول رسول رسولدر (کما ان الهدهد رسول الرسول ومن اهان رسول الرسول فقد اهان الرسول ولذا قال علیه السلام
من اهان عالما فقد اهانی بل اهان الله ولهذا قال الله تعالی من اهان لی ولیا فقد بارزنی بالمحاربة (مثنوی)
جسم هدهد دید وجان عنقاش دید * حس چوکفی دید ودل دریاش دید *بلقیس رسولك جسم وظاهرنی
هدهد کوردی وآنك جانی عنقا کوردی جسم مضاف دکادر هدهدك حس وصورتی برکپوك کبی کوردی
وهدهدك کوکانی دریا کوردی (مثنوی) عقل باحس زین طلسمات دورنك * چون محمد بابو جهلان بجنك *عقل
حس ظاهرله بوایکی رنکلی طلسماتدن یعنی بوایکی رنکلی اولان جسمله دنکه برونکی روحانیت وبرونکی دخی صورتدر
حضرت محمد صلی الله تعالی علیه وسلم ابوجهلله جنکده اولدیغی کبی عقل دخی حواس ظاهره ایله اویله
جنکده در یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ابوجهلله مع توابعه جنکده اولدیغی کبی عقل دخی حواس
ظاهره ایله بویله جنك وجدله در (مر) کافران دیدند احمد را آدمی بشر * چون ندیدند ازوی انشق القمر * بواجلدن اسیر
حس اولان کافرلر حضرت احمد علیه السلامی بشر کوردیلر نیچون کورمدیلر حضرت رسولدن انشقاق قمری اسیر
حس اولدقلریچون کورمدیلر بودخی وجه در کافرلر حضرت رسول علیه السلامی بشر کوردیلر چونکم حضرت
رسولدن انشقاق قمری کورمدیلر یعنی کفره مرتبهٔ حسده قالوب حضرت بینك انشقاق قمرایلین معناسندن
غافل وجاهل اولدقلرندن اوتری اول حضرتی بشر کوروب سندخی بزم کبی برکسه سن سن دیدیلر (مثنوی) خالق زن

دردیدهٔ حس بین خویش *دیدهٔ حس دشمن عقلست وکیش * کندی حس بین اولان کوزیکه طپراق اور زیرا
حس کوزی عقلك ومذهب ودینك دشمنیدر (مثنوی) دیدهٔ حس راخدا اعماش خواند *بت پرستش کفت وضد
ماش خواند *خدای متعال دیدهٔ حس ایچون اعمی دیدی (کما قال الله تعالی (صم بکم عمی فهم لایعقلون (وقال
الله تعالی بعد اثبات الاعین (ولهم اعین لایبصرون بها) حضرت حق اکابت پرست دیدی وآنی مائك ضدی
اوقودی یعنی تراب دیدی مادن مراد آیدرآنك ضدی ترابدر پس آب عالم معنادن وتراب عالم صوریدن عبارت
اولوریا خود معنی حضرت خدا ظاهر چشمنه اعمی دیدی ودخی اکابت پرست دیدی وبزم ضدیمز دیدی ذکر حال
ارادهٔ محل قبیلندن ویاخود ذکر مسبب ارادهٔ سبب قبیلندن دیبلدخی جائزدر زیرابت پرست وضد اولان اصل اول
حسلك صاحبلریدر نته کم حق تعالی اسیر حس اولان کفره حقدنده (یعبدون الاصنام فظلموا لها عاکفین) دیدی
وبونلره اعداء الله دیو تسمیه ایلدی خدای متعال دیدهٔ حسه اول جهتدن اعمی دیدی که ظاهریین چشم کنی کوردی
ودریایی کورمدی یعنی کف وحس کبی اولان صورتی کوردی ودریای حقیقتی کورمدی وانکچون دیدیکه
حال ونقدی کوردی وفردایی کورمدی (مثنوی) خواجهٔ حالی وفردا پیش او * اونمی بیند زکنجی جزتسو * حال
بوکه خواجهٔ فردا وحالی اولان نبی ویاخود ولی اول حسلك اوکنده درا ماچشم حس بروافر کنجدن نسودن غیری
کورمز یعنی اول صاحب حس کنج الهیدن برمنقوردن غیری کورمز که اول بشریت انبیا واولیادر (مثنوی)
ذرهٔ زان آفتاب آرد پیام * آفتاب آن ذرهٔ کردد غلام * برذره اول آفتابدن پیام وخبر کتورر آفتاب اول ذره یه
غلام اولور یعنی برذره که اول آفتاب حقیقتدن خبر کتوره آفتاب عالم صورت وماهتاب عالم شهادت اونیدنك
ویاخود واسطه سیله ذرهٔ وجودنه غلام ومطیع ورام اولور (مثنوی) قطرهٔ کز بحر وحدت شد سفیر * هفت بحر آن
قطره را باشد اسیر * برقطره که اول بحر وحدتدن سفیر اولدی وعالم انسانیه پی سیر قیلدی یدی بحر اول قطره یه اسیر اولور
وانك لسان حالی بویتلك مفهومنی ذکر قیلور (بیت) ومن مطلعی نور البسیط کلمعة * ومن مشرعی بحر المحیط
کقطرة (مثنوی) کرکف خاکی شود چالاك او * پیش خاکش سرنهد املاك او * اکر براوج خالك اول خدانك چالاکی
اوله یعنی اکر خاکدن برآدمیکه مراد قالب انساندر اول الله نك چالاکی وخدمتنده چست وچابوکی اولسه اول
کمسه نك خاکینك اوکنه یعنی جسدینك حضورنه اول الله نك اولا کی باش قور ومطیع اولور (مثنوی) خالك آدم
چون که شد چالاك حق * پیش خاکش سرنهد املاك حق * کورمزمیسن مثلا آدم حضرتلرینك خاکی یعنی
وجودیا کی چونکه حق تعالینك چالاکی اولدی انك خاکی اوکنه وقالبی حضورنه سرقودی حقك ملکاری (مثنوی
السماء انشقت آخرازچه بود * ازیکی چشمی که خاکی کشود * خالك ازدردی نشیند زیرآب * خالك بین کز عرش
بکذشت ازشتاب * السماء انشقت آخرنه دن اولور برچشمدن اوتری اولدیکه خاکیلکی اجدی یعنی معهود اولان
اسماء صوری منشق اولدی آخرندن اولدی شول برانسان العین وعین انسان اولان سلطان انبیادنکه خاکیلکی
اجدی واقفال ومشکلاتی فتح ایلدی السماء انشقت سوره یه اشارت دکادر بلکه مجرد لغت معناسی مراد اولور
زیرا سورهٔ انشقاقك بو محله مناسبتی یوقدر خالك دردلکندن ونقللندن آبك التنه کیدر وزیرآبده اوترر پس
هرشئ طبیعتك مقتضاسنجه اکر مرکزی اعلادن ایسه اعلایه میل واکر مرکزی سفلی ایسه اسفله میل ایدر مکرکه
حرکتی حرکت قسریه اوله اما ارادت الهیه برشیئك مقتضای طبعنه مخالف حرکت ایلسنه تعلق ایلرسه مقتضای
طبیعتك ترك ایدوب اکا کوره حرکت ایلر مثلا خاکك میلی وسیری سفلی ایکن خاکی کورکه شتابدن عرشدن
کچدی یعنی خاکی کورکه عرش اعلادن کچدی حق جانبنه شتاب ایلدیکی جهتدنکه مراد حضرت رسالت پناه
صلی الله علیه وسلمك خاکی اولان جسدلریدر (مثنوی) آن لطافت پس بدان کز آب نیست * جز عطای مبدع وهاب
نیست * آبدن مراد بوراده روحدر مظهر حیات اولدیغی ملابسه ایله علی طریق الاستعاره روحه آب تعبیر ایلدیلر
وفلاسفه مذهبنده اولنلر دیرلرکه جسدنا کینك آسمانه عروجی روح وعقلك کمال لطافتندندر که بدن کثیفی
کمال قوتندن عالم بالایه ومرتبهٔ اعلایه جذب ایلر پس ارتقای اشباح اقتضای عقول وارواحدر دیرلرکه
بومذهب عند المحققین من اهل السنة باطلدر پس حضرت مولانا بومذهبی ابطال ایدوب بیورولرکه اول لطافتی
پس بیلکه آب روحدن دکادر وآنك مقتضاسی دخی دکادر بلکه جمیع وجوده احسان ایدیجی مبدع وصانعدن
عطا واحسانتدن غیری دکادر یعنی مبدع ووهاب اولان الله نك عطاسیدر وآنك اقتضاسیدرنه آنکه هرشئ
کندی عالمنه ومرکزنه حرکت ومیل ایتمکله اوله وانبیانك جسملرینك افلاکه صعودی منفوخ اولمش وربحله طوملش
طوملق قعر مادن روی آبه صعود وعروجی کبی اوله که بومذهب طبیعیه در (مثنوی) کرکندسفلی هواوناررا *

ورزکل اوبکذراند خارا را * بویدتلر فلاسفه دن طبیعیونی ردد زیرا انلرك اعتقادی بودرکه هیچ برشئ مقتضای طبیعتدن تجاوز ایتمز وکندی مرکزندن غیری مرکزه کتمز مثلا نار محرق بالطبع درعدم احراقی محالدر وکذلك مامغرق بالطبع درکذاوکذا بومذهب باطلدر زیرا جناب حقك وجود مقیدده موجب بالذات اولمسنی مقتضی ومرید ومختار اولمسنی وکیف مایشاء تصرف قیلمسنی نافی اولورسن پس حضرت خداوندکار مذهب اهل سنت اوزره بیوررلرکه حق تعالی هوا ونارعلوی ایکن اکرهوا آتشی سفلی ایده وکرخاری کادن کچوره یعنی هوا ونار علوی طبیعتلرندرا کراول الله انلری سفلی ایلسه ومرتبهٔ کل عالی ومرتبهٔ خارسفلیدرا کرخاری کل مرتبه سندن کچورسه وکادن زیاده مرغوب ومحبوب ایلسه (مثنوی) حاکمست اویفعل الله مایشا * اوزعین دردانکیزددوا * اول الله حاکمدرالله تعالی ایشلرشول نسنه یی که استراول خدادر دومرضك کندیسندن دواوشفا پیدا ایلر یعنی حاکمدر اول الله دیلدیکن ایشلر ومرادایلدیکی شیئی حکم ایلرکه اول الله عین دردندن دوا ومحضادردندن صفاخلق ایلمسنه قادردر (مثنوی) کوهوا ونارراسفلی کند * تیرکی ودردی وثقلی کند * حضرت حق اکرهوا ونارى سفلی ایده مکدر وکثیف وثقیل ایلر (مثنوی) ورزمین وآب راعلوی کند * راه کرد ونرابیامطوی کند * واکرحضرت حق زمین وآبی علوی ایده فلکلك یولنی آیاغیله مطوی وطی ایلر یعنی خالك وآب که اسفلی طبیعتلردرا کرانلری ویااتلردن مرکب اولان اجسامی علوی ایلیه وکردون وآسمان یولنی آیقیله طی اولنمش وجمیع اجسامی مطلقا سما طرفنه پای ظاهرله کیدیجی ایلیه (مثنوی) پس یقین شدکه تعزمن تشا * خاکی مرا کفت برسما برکشا * پس محقق اولدیکه حضرت باری احقری عزیزا یتمکه قادردر پس جمله مؤمنینه یقین اولدی وکلام مجیدنده نبی سننه ویاخود علی الانفراد هرمؤمنه امر قیلوب دیدیکه (قل اللهم مالك الملك تؤتی الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعز من تشاء وتذل من تشاء بیدلك الخیرانك علی کل شئ قدیر) ولهذا برخاکه منسوب اولان بشره دیدیکه عقلك پرلرینی آیح ومرتبهٔ علایه اوج ومسجود ملائکه اولوب جنت شرابلرین ایچ (مثنوی) آتشی راکفت روابلیس شو * زیرهفتم خاك باتلبیس شو * ومرید ومختار اولدیغنه بناء براتشدن خلق اولنمشه ایتدی یوری ابلیس اول یدنجی قات برلك التنده مکر وتلبیس ایله اول یاخود معنی آتشه منسوب اولان ابلیسه ودعوای علوطبیعت قیلان پرتلبیسه دیدیکه ولرای ابلیس یدی قات برلك التنده باتلبیس اول (مثنوی) آدم خاکی برو تو برسما * ای بلیس آتشی روتاثرا * وای آدم خاکی یوری سن سما اوزره وای آتشی اولان ابلیس تاثرایه یوری یعنی ای خاکی اولان آدم وارسن سمایه ومرتبهٔ اعلایه وای آتشی اولان ابلیس وارسن تحت الثرایه پس معلوم اولدیکه مذهب طبیعیه مذهب شیطانیه در زیرا کورمزمیسن ابتدا شیطان بومذهبه ذاهب اولوب وهرشیئك علوی وسفلی اولمسنی وخیرلو وخیرسز قالمسنی کندی طبعندن مقتضاسی اوزره درصنوب (انا خیرمنه) دیدیکه بحجتی (خلقتنی من نار وخلقته من طین) دیمك اولدی یعنی بنی ناردن خلق ایلدك که نارعلویدر وآنی طیندن خلق ایلدکه طین سفلیدر پس عالینك اسفله اطاعت وانقیادی خارج العقل والقیاس دردیوب ارادات الهیه وتصرفات ربانیه دن غافل اولوب قمردقیلدی ومذهب طبیعیه ده قالدی حال بوکه جناب حق مریدومختاردر وکارو کردارى برمقتضای طبایع اشیاوبرحکم علت اولی دکلدرتمکم بیوررلر (مثنوی) چارطبع وعلت اولی نیم * درتصرف دائما من باقیم * کارمن بی عاتست ومستقیم * هست تقدیرم نه علت ای سقیم * طبایع عنصریه درتدرحرارت وبرودت ویبوست ورطوبتدر وعلماء طبیعیه دیرلرکه عالم عنصریاتده موثرحقیقی بونلردر بوتقدیرجه بوچارطبیعت الهاولمش اولور پس بومذهبی حضرت مولانا حضرت حق اسماتدن حکایه ایتمکله ابطال ایدرلر حضرت حق بیوررلرکه بن چارطبع وعلت اولی دکلم یعنی چارطبع دکلم ومؤثرحقیقی بنم نار هردم وهربار بنم امرمله یاقر ومادائما اذنمله آقروباید الاباد بنم مرادم اوزره اسوب سفن جاریه یی منازلنه تورر وتراب بوقدربی حساب اولان ازهار واشجار واثماری بنم صنعمله بتورر پس چارطبع بنم امرمله تاثیرایدیجك بن چارطبع دکلم وکذلك علت اولی دنی دکلم بومذهب حکمایی ابطالدر زیرامذهب حکما علت اولی اوزره مبتنیدر وعلت اولی دیدکاری عقل اولدرکه حکما دیرلرکه ابتدا ذات الهیه ظهورمراد ایلدکده کندی ذاتندن برنورا ظهارایلدیکه (لایصدرمن الواحدالا الواحد) درا کاعقل اول وعلت اولی دنی دیرلرکه جمیع موجوداتك وجودنه اول سبب وعلت اولدر وبوعقل اولك انلرك قتضده ایکی وجهی وارد ربروجهی ربیسیله قائم اولدیغی وجوبی جانبی وبر وجهی دنی حدوث وامکانی بوزیدرانك شریف اولان وجوبی جانبندن عقل ثانی پی اظهار ایدوب ودون اولان امکانی بوزندن فلك اطلسك نفسنی وجرمنی اظهارایلدی وکذلك عقل ثانینك شریف اولان جانبندن عقل ثالثی ودنی اولان جانبندن فلك کرسینك نفسنی وجرمنی اظهارایلدی تابواسلوب اوزره عقول عشره

ونفوس

ونفوس واجرام افلاك تسعه ظهوره کلوب وافلاك تسعه نك دوراتندن عناصراربعه وعناصراربعه نك ترکیبندن موالید ثلاثه ظهوره کلدی پس بونلر (لابدلکل حادث من مادة ومدة) دیرلر وجمیع اشیانی البته برسببه اسناد ایدوب سببسز برشئ اولمز وخداعقلك حکمندن خارج برکار قیلمز دیرلر زیرادیرلرکه حوادث طبایعك حکمنده طبایع افلاك افلاك نفوسك نفوس عقولك عقول عقل اولك حکمنده وعقل اول خدانك تصرف وحکمنده در پس جناب حق بووسایطله جمیع اشیاده تصرف ایلر بومذهب باطل وسقیدر زیرا بوندن وجود الهی وجود مقید وموجب بالذات اولمق وکیف مایشاء فاعل مختار اولمق لازم کلور وخرق عادة انبیاعلیهم السلام واولیای عظامی نفی قیلور ودخی عین مصنوعات نفس صانعدن آیروا ولمغی وخدای متعال نفوس مصنوعاتنده بلاواسطه بنفسه تصرف قیلمامتی مستلزم اولور وبوعلت اولی مذهبنك بوفقیربوعالم محسوساتده برکره مثالنی کوردم تفهیم ایچون بومحاده ایرادایلدی براستاد کسه یی کوردم که برچارکوشه دولاب دوزمش وانك ایچنه جمیع اهل صنایعی مرتبه بمرتبه کروه بکروه دیزمش وبونلرك هربرینی صنعتله برد چرخه بغلیوب وبووجهله هرچرخك ایلرینی کتوروب برچرخه باغلامش چون بواشخاصی حرکاته کتورمك مرادایلسه کندوسی خارج دولایده اول برچرخی الیله دوندررد رحال بوجمله اشخاص حرکات متنوعه ایله هربری کندی یه مناسب حرکاته کلور واکردوندرمسه جمله ساکن اولورپس حکما مذهبنده تصرف خدا اشیاده بوکونه درانکچون جناب حقه علة العلل دیرلر پس بونلرك علت اولی مذهبنه ذاهب اولمقلری کارخدانك باعمل وباسباب اولمسنی وتصرف اشیاده مع الوسائط باقی قیلمسنی ووسائل واسبابله تصرف قیلمسنی وافعالی دائما عقل وعادت اوزره اولمسنی مستلزم اولدیغنه بناء حضرت مولانا بونلرك مذهبنی خدای متعال لسانندن ابطال ایدوب بیوردیکه جناب حق دیرکه چارطبع وعلة اولی دکلم حکم وتصرفده بن دائم وباقی وثابتم یعنی تصرف اشیاده هم مع الوسائط وهم بنفسه بلاواسطه همان بن باقیم بنم کارم بی علت درعلل واسباب اوزره مبتنی دکلدر ومستقیم رسقیم ومعوج دکلدر محصل تقدیرم واردرعلت یوقدرای سقیم اولان حکیم اکرکارحق برعلت اولسیدی کندی عادتی تحویل قیله مزوفاعل مختار اولمزدی پس اکاحمد ایلمك لازم کلمزدی زیرا حمد وثنا فاعل مختاره درمرتب بالذاته دکل (مثنوی) عادت خودرا بکردانم بوقت * این عبارا زپیش بنشانم بوقت * ای حکیم مشرب وسقیم مذهب اولان کسه کور بن نیچه فاعل مختارم (وفعال لما یرید) مکه کندی عادتمی وتنده دوندررم وقتنده بوغباری یعنی عادت غبارنی صنع وقدرتمك اوکندن دیکدررم وازاله ایدرم تاظاهر اوله که اسبابك هیچ تاثیری ومدخلی یوقدر بوهم وجهدر وتنده کندی عادتمی دوندررم وبوغبارشکوك وشبهاتی اهل شك وارتیابك کوزلرى اوکندن ازاله ایدرم وقتنده وعادت الهیه نك وتنده درغسنه شروع ایدوب بیوررلرکه (مثنوی) بحررا کویم که هین پرنارشو * کویم آتش رابروکلزارشو * قیامته قریب وقتده بحاره دیرمکه آکاه اول پرنار اول پس پرنارا ولور (کما اخبرالله فی کلامه (واذا البحار سجرت) وقال (والبحر المسجور) ونار ه دنی دیرم که بوری کلزار اول پس کلزارا ولور (کما کانت (بردا وسلاما علی ابراهیم (مثنوی) کوه را کویم سبك شوهمچو پشم * چرخ را کویم فرودر پیش چشم * وقرب ساعتده جباله دیرمکه سبك اول ومنفوش اول پشم کبی کما قال الله تعالی (یوم یکون الناس کالفراش المبثوث وتکون الجبال کالعهن المنفوش) وقال ایضا (وبست الجبال بسا فکانت هباء منبثا) فلکه دیرم چشم ارکنده اشکاره پاره پاره اولوب اشغه دوکول یعنی افلاکه دخی دیرم اول وقتده منشق ومنفطر اول پس بونلرك کوزی اوکنده منشق ومنفطر اولور (کما اخبرالله فی کلامه (اذا السماء انشقت) وقال الله تعالی (اذا السما انفطرت (م ی) کویم ای خورشید مقرون شوبماه * هردوراسازیم چون ابرسیاه وبن شول فاعل مختار مکه یوم قیامته قریب دیرم که ای خورشید ماهه مقرون اول پس خورشید ماهه مقرون اولور وجمعیت قیلور هرایکیسنی ایکی ابرسیاه کبی بی نوردوزه رزنده کم یوم قیامته قریب بویله اولسه کرك کما اخبرالله تعالی فی کلامه (یسأل ایان یوم القیمة فاذا برق البصر وخسف القمر وجمع الشمس والقمر) منکر قیامت اولان انسان سؤال ایلرکه قیامت نه زماندرشول وقتده درکه بصرمدهوش اوله (وخسف القمر) ای ذهب ضوؤه (وجمع الشمس والقمر) ای جمع بینهما فی ذهاب ضوئهما بالخسوف (مثنوی) چشمهٔ خورشیدرا سازیم خشك * چشمهٔ خون را بفن سازیم مشك) چشمهٔ خورشیدی چشمهٔ ماه کبی خشك دوزه رزونورینی ازاله ایده رزحتی ایکیسی بیله ذهاب نورده برابر وجمع اولور خون چشمه سنی فن وقدرتله مشك دوزه رزیعنی براول فاعل مختارزکه مجاری عروق آهوانده جاری اولان چشمهٔ خونی مشك دوزه رز (مثنوی) آفتاب ومه چودوکاوسیاه * بوغ برکردن بیندد شان الله * اول زمانده آفتاب وماهتاب ایکی قاره اوکوز کبی بری برینه جفت اولدقلری حالده طلوع ایده رلر ومشرق

طرفنه کیده‌لر کویا که بونلرلهٔ کردنته بیوندرق بغلدی‌الله مفسرین بو آیت کریمه‌نك تفسیرنده دیدیلر که (الجمع
امافی حکم وصفة کذهاب ضوئهما واما فی طلوعهما من المغرب کالیقرین الاسودین القرنین) پس بویت طلوعده
جمع اولدیغی ارزوره اولور ومقدم اولان چون ابریسیاه بیتی ذهاب ضوئده جمع اولدیغی معنی اوزره اولور (انکار فلسفی
برقرآن ان اصبح ماؤکم غورا) مقرفی می خواند ازروی کتاب * ماؤکم غوراز چشمه بندم آب * سورهٔ ملکده
اولان آیت کریمه یه اشارتدر (قال الله تعالی قل ارأیتم) دی بومنکر تقدیر اولان کافرلره یامحمد سن (اخبروفی
ایها المنکرون یعنی بکا خبرویرلهٔ ای تقدیره منکر اولنلر (ارأیتم اخبروفی معنا سنه اولمسی بووجهله اولورکه رؤیت
سببیدر اخباره مرفی اولان شیئدن پس رؤیتدن استفهام رؤیتك متعلقندن استخبار مجراسنه جاری اولدی تقدیر
معنی (اخبروفی ایها المنکرون لتقدیری) ان اصبح ماؤکم غورا) ای غایراذاهبافی الارض بحیث لاینساله الدلاء وهو
وصف بالمصدرکعدل بمعنی عادل) یعنی اکرسزلهٔ صوبوکزارضده غایراولورسه یعنی غورنه ودبنه کیدیجی اولورسه (فمن
یأتیکم بماء معین) ای جاریصل الیه الدلاء ویخرج من ارادة یعنی سزه کیم کتوررماء جاری یی یاماء ظاهری که هرکس
آنی کورر واکادلولر واصل اولور وآنی استین قیولردن اخراج ایدر تفسیرزاهدیده وتفسیرمدارکده دیرلرکه (تلوت
هذه الایة عند المنطقی من الفلاسفة وقیل عند محمد بن زکریا المتطبب فقال ناقی بالمعول فذهب الله بماء عینه فی تلك
اللیلة وعمی فقیل له ان کنت صادقا فاللیلة بنور عینك یالمعول (معنای بیت) برمقری روی کابدن یعنی معصف
شریفك بوزندن (ماؤکم غورا) آیتنی اوقودی مفهومی ومضمونی اولدرکه حق تعالی بیورر چشمه دن آبی یغلرم (م ی
آب رادرغورها پنهان کنم * چشمه‌ها راخشك وخشکستان کنم * آبلری برلهٔ آتلرندن پنهان ایلرم چشمه لری
خشك وخشکستان ایلرم (مثنوی) آب رادرچشمه کی آردد کر * جزمن بی مثل بافضل وخطر * آبی چشمه یه
غیری کیم کتوردین فضل وخطرله اولان بی مثلدن غیری خطر عظمت معناسنه دریعنی بن عظمتلو وفضیلتلو
بی نظیر اولان پادشاهدن غیری صوبی بیکارلره کتورمکه کیم قادراولور یعنی کیمسه قادراولمز (فمن یأتیکم بماء معین
آیتنك تفسیریدر (مثنوی) فلسفی منطقی مستهان * می کذشت ازسوی مکتب ان زمان * برمنطق علمنه مفسوب
خور وحقیرفلسفی اول زمان مکتب جانبندن بکدی اول حینده که مقری بوآیت کریمه‌یی تلاوت ایلردی (مثنوی
چونکه بشنید آیت اوازنا پسند * کفت آریم آب راماباکند * چونکه فلسفی بوآیت کریمه‌یی اشتدی اکاناپسند
اولدیغندن دیدی برصوبی کلندایله یرالتندن یوقاروکتورورز (مثنوی) مابزخم بیل وتیزلکی * ب زخم بیل وبالته‌نك حدت وتیزلکی ایله آبی آلچقدن یوقاروکتورورز یعنی قیولر فازوب برلهٔ آلتندن
ازپستی زیر * صوبی بولوب روی زمینه آنی جبل ودلوواسطه سیله اخراج ایلرزدیدی (مثنوی) شب نخفت ودید اویك شیرمرد *
زدطبانجه هردوچشمش کورکرد * فلسفی اوکیجه یاتدی واویودی ودوشنده اول فلسفی برشیرمرد کوردی
فلسفی یه برطبانجه اوردی انك هرایکی کوزنی بیله کورایلدی (مثنوی) کفت زین دوچشمهٔ چشم ای شقی * باتبرنوری
برارارصاعدقی * اول شیرمرد فلسفی یه ایتدی بوایکی چشمك چشمه لرندن ای شقی تبرله آب نوری یوقاروکتور
اکرسوزنده صادق ایسك یعنی چشملرلهٔ چشمه لرندن آب نوری اخراج ایلیوب اکرسوزنده صادق ایسك کندوننی
بینا ایله دیدی (مثنوی) روزبرجست ودوچشمش کوردید * نورفایض ازدوچشمش نادید * فسلفی صباح خوابدن
صحیره دی وایکی کوزنی کورکوردی فایض وجاری اولان نورآنك ایکی چشمندن نادیدید ومنعدم اولمش پس حضرت
مولانا بومناسبتله نیازودعانك کارکیراولمسنه وقضا وبلایه فائده قیلمسنه شروع ایدوب بیوررلرکه (مثنوی
کربنا ایدی ومستغفرشدی * نوررفته‌ازکرم ظاهرشدی) اکرفلسفی مشرب ومنطقی مذهب نالهٔ قیلیدی ومستغفر
اولیدی کتمش نورکرم الهیدن ظاهراولوردی ویرسنه کاوردی (مثنوی) ایلك استغفارهم دردست نیست *
ذوق توبه نقل هرسرمست نیست * لکن استغفاردخی الده دکادر توفیق الهی یه موقوفدرانکیچون ذوق توبه
هرسرمستك نقلی دکادر (مثنوی) نحسی اعمال وشومی مجود * راه توبه بردل اربسته بود * محصل اعمالنك
قبیاحتی وانکارینن شأمتی فلسفینك قلبی اوزره توبه یولنی باغلمش ایدی (مثنوی) دل بسختی همچوروی سنك کشت
چون شکافد توبه ازابرکشت * کوکل صختلقده طاشك یوزی کبی اولدی توبه آنی زراعتدن اوتری نیچه یارد (م ی
چون شعیبی کوکه تا اوازدعا * بهرکشتن خالسازد کاوورا * فنی برشعیب کبی که تااودعادن زراعتدن اوتری کوهی
خالدوزه یعنی حضرت شعیب پیغمرعلیه السلام کبی برکسه فنی که اودعاوتضرع ایلکدن اکمك وزراعت
ایتمك ایچون خالدوزه کوهی حضرت شعیب علیه السلام کمجزاتندن بری دخی بودرکه ساکن اولدقلری دیارلهٔ
اطرافی سنکستان ایدی استدیکه کندی مکانلرینه قریب برده کشت وزراعت اوله پس برسنکستان طاغ

وارایدی جناب حقه دعا ایلدیکه الهی بوسنکستانی خاکستان ایله تازراعتیه صالح اوله وقوللرلهٔ اندن انتفاع قیله
دعالری مستجاب اولوب کوهی جناب حق اکاخالهٔ ایلدی (مثنوی) ازنیاز واعتقاد آن خلیل * کشت ممکن امر
صعب ومستحیل * خلیل علیه السلام نیازواعتقادندن مشکل ومحال امر ممکن وآسان اولدی یعنی اول خلیل
علیه السلام نیازندن وتصرف خدایه کمال اعتقادندن امر صعب ومستحیل که آتش نمرود در ممکن ویسیر کلزار
بی نظیر اولدی وبیابانك قومنی حق تعالی آکااون قیلدی (مثنوی) یابدر یوزهٔ مقوقس ازرسول * سنکلاخی
مزرعی شد با اصول * یاخود حضرت رسول علیه السلام دن مقوقسك دریوزه وسؤالی ایله برطاشلق اصول ونظامله
برمزرعه اولدی مقوقس بعضلر قولنده اسکندریه پادشاهی ایدیکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم آنك
استدعاسیله دعا ایلیوب برسنکستان براطیف خالهٔ اولوب زراعته قابل اولدی وبعضیلر قولنده مقوقس اصحاب
رسولدن برکسه نك اسمیدرکه فقیرالحال وصاحب عیال برکسه ایدی برکوچك مزرعه سی وارایدیکه اطرافی سنکلاخ
ایدی برکون حضرت رسول علیه السلام اول جانبدن کذرقیلدقده مقوقس اول حضرتی کوروب اندن رجاوتمنا
ایلدیکه مزرعه سنك اطرافنده اولان سنکستان خالهٔ اولوب زراعته صالح اوله پس حضرت مولانا بوآفاقده
خالهٔ اولان سنکلاخی انفسه آلوب بیورمشلردیکه برکوکلکه سختلقده مسنك کبی اوله توبه آنی زراعت اخرویه
ایچون نیجه یارروا صلاح ایلرا کابرشعیب پیغمبرکبی مستجاب الدعوة برکسه کرکدراول کوه کبی اولان قلبی دعا ایله
تخمه صالح ایلیه ویاخود مقوقس وارث حضرت رسولدن دریوزه والتماس ایلیه که سنکلاخ قلبی
خالهٔ بالهٔ زراعت معنویه یه قابل اوله تاکم زمین وجودنده زراعت معنویه قیله واندن محصول آخروی آله دیمك اولور
(مثنوی) همچنین برعکس آن انکار مرد * مس کندزر واصلحی رانبرد * بونجلین عکس اوزره اول مردلهٔ
انکاری التوفی باقر وتمام صلحی جنك ایلر یعنی منکرلهٔ عناد وانکارندن لطیف وحاصل اولمش مصالح منعکس
وخراب اولور (مثنوی) کهربای مسخ آمد این دغا * خالهٔ قابل راکند سنك وحصا * بودغا مسخنك کهربای
کلدی زراعت وشکوفه ومیوه حاصل اولمغه قابل خاکی سنك وحصا ایلر یعنی برعکس انبیا واولیا کهربای مسخ
وکیمیای فسخ کلدی بوازغون ویرامز که خالهٔ قابلی حجر وسنك ریزه ایلر (مثنوی) هردلی راسجده
هم دستور نیست * مزدرحمت قسم هرمزدور نیست * هربرکوکله سجده ونیاز ایتمکه هم اجازت یوقدر رحمت
مزدی هرمزدورلهٔ نصیبی دکادر یعنی هراجیراولان وعبادتی برسبیل اجرت قیلان کسه نك رحمت الهی مزدی
نصیبی اولمز بلکه خدمتنده خالص اولنلرلهٔ وعبادتی برسبیل تضرع ونیازقیلنلرلهٔ نصیبی اولور (مثنوی) هین
ببینت آن مکن جرم وکناه * که کنم توبه درآیم درپناه * اکاه اول اکاعتمادله وداینمغله جرم وکناه ایلمه که کناهدن توبه ایلرم
بناهه کلورم یعنی کناهی ایشلدکدن صکره توبه قیلورم حضرت حقه صغنوب تائب اولورم دیمك خاطره سنه
اعتماد واستناد ایلیوب کناهه شروع قیلمه (مثنوی) می بیاید تاب وآبی توبه را * شرط شد برق وسحابی توبه را * توبه یه
برآب وتاب کرکدر یعنی کوزیاشی ودرون آتشی لازمدرکه حتی روضهٔ درون منبت ازهار اسرار بی چون اوله بر برق
وسحاب توبه یه شرط اولدی نته کم فصل بهاردہ کلستانك تازه اولمسنه برق وسحاب شرط اولدی برقدن مقصود
آه آتشبار وسحابدن مقصود کثرت بکادر (مثنوی) آتش وآبی بیاید میوه را * واجب آید ابر وبرق این شیوه را *
میوه یه برآتش وآب کرلهٔ تابخته وشیرین اوله بوشیوه یه سحاب وبرق واجب کلور (مثنوی) تانباشد برق دل
وابرد وچشم * کی نشیند آتش تهدید وخشم * مادامکه کوکل برقی وایکی کوز بلودی اولمیه یعنی سوزش سینه
وسرشك دیده اولمیه حضرت خدانك تهدید وغضبی آتشی قهن ساکن اولور (مثنوی) کی بروید سبزهٔ ذوق وصال *
کی بجوشد چشمهٔ آب زلال * قلبده وصال الهی ذوقنك سبزه سی قهن یعنی آب زلالدن چشمه لرقهن قاینار یعنی قهن
بیتردل روضه سنده وصال ذوقنك سبزه سی قهن جوشه کاور آب زلالدن حکم ومعارف چشمه لری (مثنوی
کی کلستان راز کوید باچمن * کی بنفشه عهد بندد باسمن * کلستان چمنه قهن رازدیر بنفشه ممثله قهن
عهد بغلر یعنی اکرآفاقده برق وباران اولمسه قهن کلستان چمنه رازسویلردی یعنی باطننده مضمر ومستتر اولان لطافت
وطراوتی چمنه اظهار وابرازمی ایلردی کذلك انفسده دخی اکرسرشك دیده وآتش سینه اولمسه قهن کلستان دل
رازسویلر واظهارا سرار ایلرانده حاصل اولان چن اندیشه وافکاره وآفاقده قهن بنفشه عهد بغلردی ممثله یعنی
قهن باغلردہ ممثله ارتباط واجتماع ایلردی وباغ دلده قهن بنفشه افکار سمن انوار الهی ایله عهد وپیوند ایلردی
(مثنوی) کی چناری کف کشاید دردعا * کی درختی سرفشاند درهوا * برچنار قهن دعایه ال آچاردی بردرخت
هواده قهن باش سلکردی یعنی اکربرق تابان اولمسه آفاقده چنارکفن دعایه می آچاردی واکرباران اشك وآه سوزان

اولمسه برکسه چقن ذوق وشوق الن دعایه آچاردی وآفاقده چقن بردرخت هوایه سرفشان اولوردی وانفسده چقن درخت عقل وقلب هوای یاره سرافشان اولوردی (م ی) کی شکوفه آستین پرنثار * برفشاندن کبردایام بهار) شکوفه نثارله پریکنی بهارایامی چقن صاچق طوتار یعنی آفاقده چقن شکوفه آستین پرنثارن صاچقلغه طوتاردی ایام بهارده انفسده دخی شکوفهای روضهٔ دل یعنی معانی ومعارف آستین لسان پرنثاری صاچقلق اوزره طوتاردی بهار روحانیت ایامنده (مثنوی) کی فروزد لاله راخ همچوخون * کی کل از کیسه درارد زر برون * لاله نك رخی چقن خون کبی شعله لنور کل کیسه دن زرفی چقن طشره کتورر یعنی آفاقده چقن لاله نك یوزی خون کبی فروزنده اولوردی وچقن کل درونده اولان زردن برون قیلوردی وکشاده اولوردی وانفسده دخی چقن لاله قلب صنوبری نورالهیله ونار شوق ربانیله فروزنده رخ اولوردی خون کبی وچقن عقل کل روح منتشر ومنفتح اولوب کیسهٔ تندن درونده مستور اولان زرمعنایی برون ایلردی (مثنوی) کی بیاید بلبل وگل بوکند * کی چوطالب فاخته کوکوکند * بلبل چقن کلور وگل قوقلردی وچقن اوکیك طالب کبی کوکو دیردی وانفسده دخی اکربارن اشك وآهسوزان اولمسه چقن بلبل روح کل مقصودی استشمام ایلر وفاختهٔ عقل مطلوبنی چقن یوقلر وقنی قنی دیوسویلردی (مثنوی کی بکو بیدلك لك آن لك لك بجان * لك چه باشد دلك تست ای مستعان * اول لك لك جانله چقن لك لك دیر یعنی اون سکز بیك عالم سنك ملككدر وسكا مخصوص صندرای مستعان لك چه باشد سؤالدر ملك تست ای مستعان آنك جوابیدر یعنی چقن لك لك اول لك لك دیمکی جانله سویلردی لك نه دیمك اولدی (لك الملك لك الحمد) لك العز لك العلیا * لك المنه لك القدره) لك اللطف لك الاعطا) نه کم حضرت مولانا برغزلرنده بیورورلر شیخ مرغانست لك لك لك لك کش دانی که چیست * حمدلك والامرلك والملك لك یامستعان * ولکلکان طریقت ومشایخ عالی رتبت دخی روضهٔ دلده لطافت بولدقده واشیانهٔ مرتبهٔ توحیدی کندیلره مقام اتخاذ قیلدقده (لك الملك لك الاملاك) لك القلك لك الافلاك) دیوجمیع اشیایی واکوانی اکا تخصیص ایدرلر (مثنوی) کی نماید خالك اسرار ضمیر * کی شود چون آسمان بستان منیر مستور اولان اسراری خالق بدن چقن کوستروبستان کونا کون انوار وازهار وثمارله آسمان کبی چقن روشن اولور یعنی چقن خالق بدن اسرار ضمیرنی کوسترر وبستان جنان آسمان کبی چقن نجوم علوم وفهوملة منور ومزین اولوردی (م ی ازبکا آورده اندان حلها * من کریم من رحیم کلها * اول حلهلریکه بوستان وکلستان کیشدرقندن کتورمشلردر حلهلرلنجیعنی کرمدن ورحیمدن کتورمشلردر واولان اشیادن کتوردیلربوحلل والطافتی کابسنی کریم ورحیم اولان الله دن کتوردیلرپس (فانظرالی آثار رحمة الله کیف یحیی الارض بعد موتها) فحواسنجه نظرایله رحمت الالهه که اول آفاقی وانفسده اولان بهاروازهاردرآفاقده نه حالله ارضی یابسی احیاایدری وانفسده نه کیفیتله قلب مرده یی زنده ایلدی (ان ذلك لمحیی الموتی) تحقیقا اول الله صورتا ومعنا موتایی احیاایلرکه اول هرشئ اوزره قادر مطلقدر (م ی) آن شود شاد ازنشان کودیدشاه * چون ندیداورا تباشد انتباه * اول کسه شاداولورنشاندنکه اول کسه شاهی کوردی یعنی اول کسه بودنیاده نشان الهی کورمکدن وآثارشاهی مشاهده قیلمقدن شاداولورکه اول روزالستده الست بربکم) دیدکده شاه حقیقی کوروب بلی دیدی چونکم اول کوندهشاه حقیقی کورمکدی بوندهاکا انتباه واکاهلق اولمز (مثنوی) روح انکس کو بهنکام الست * دیدرب خویش وشد بیخویش ومست * اول کسه نك روحیکه (الست بربکم) وقتنده کندینك ربسنی کوردی وبیخویش ومست اولدی یعنی اول کسه نك روحیکه هنکام الستده کندی ربسن کوردی وآشنااولدی اول کسه درکه بوکون کوردی وبیلدی واقرارقیلدی وبیخویش ومست اولدی بیت اوکون کورن درربوکون کورنلرباربی ای دل * بوکون یارنی کورمزسه اولور یارین ایشی مشکل (مثنوی) اوشناسد بوی می کومی بخورد * چون نه خورد اومی چه داند بوی کرد * مثلا شرابك رایحه سنی اول کسه آکارکه اول کسه شراب ایچمدی بوی ایلمکی نه بیلور (مثنوی) زانکه حکمت همچوناقهٔ ضاله است * همچوناقه حکمت ضاله است * زیرا که حکمت ناقهٔ ضاله کبیدر دلالهکبی شاهراه دلالت ایدیچیدر یعنی دلالهبعض کسه نك پادشاهلرملاقی اولمسنه سبب ورهبراولدیغی کبی حکمت دخی قرب ووصال الهی یه سبب اولور یعنی (الحکمة ضالة الحکیم فحیث وجدها فهواحق بها) حدیثنك مقتضاسنجه حکمت وعلوم ومعرفت ناقهٔ ضاله کبیدرازلده مالك اولوب وبودن عالمنه کلوب واسطه سیله انی یوقلیوب بعده جست وجویایه انی بولدقده کندینك ضاله سی ایدوکنه موفق اولورواول حکمت شول دلالهکبیدرکه اسرارنهانه وعالم کون فکانه دالله ومرشددرروزالستده خدایه اشنااولوب واندن علم وحکمت آلوب بعده بوعالمه کلمکله ایله آنی یوقلیوب صکره آنی بولمنك مثالی اولدرکه (مثنوی) تو ببینی خواب دریك خوشلقا * کودهد وعده نشانی مرترا *

مثلا عالم رؤیاده خوش لقاوخوب دیدار برکسه کورسك درخواب تقدیرنده درکه اول خوش لقاسکا برنشان وعده سی ویرسه بویله دیو (م ی) که مرادتوشود ویرنك نشان * که به پیش آید ترا فردا فلان * که سنك مرادلك حاصل اولور واشته نشانکه یارن فلان کسه سنك اوکنه کلور (مثنوی) یك نشانی آنکه اوباشد سوار * یك نشانی که ترا کیرد کنار برنشان دخی اولدرکه بولده سکاملاقات ایدن سوار اوله پیاده اولمیه وبرنشان دخی اولدرکه سنی کارنده طوته (م ی) یك نشانی که بخندد پیش تو * یك نشان که دست بندد پیش تو * برنشان دخی بوکه اول سوارسنك اوکنده کوله برنشان دخی بوکه اوکنده ال بغلیه (مثنوی) یك نشانی آنکه این خواب ازهوس * چون شود فردا نکویی پیش کس برنشان دخی اولدرکه بوخوابی هوسدن چونکم یارن اوله کسه نك قتنده سویلیه سن یعنی برنشان آخر دخی اولدرکه اول خوابی کمال هوسدن چونکم فردا اوله کسه نك اوکنده آنی سویلکه قادر اولمیه سن (م ی) زان نشان یاوالدیحیی بکفت * که نیابی تاسه روزاصلا بکفت * تاسه شب خامش کن ازنیك وبدت * این نشان باشدکه یحیی آیدت * اول نشاندن الله تبارك وتعالی والدیحیی پیغمبره یعنی حضرت زکریا علیهما السلامه دیدیکه یازکریا اوج کونه دکین اصلا کفت وکویه کلیه سن اوج کیجه یه دکین کندیکی نیك وبددن خاموش ایله بونشاندنکه سکا یحیی کلور یعنی مع قدرتك علی التکلم تااوج کیجه خاموش اوله سن نیك وبددن بونشان اولدیکه سکا یحیی کله ودنیایه طوغه بوکلامك اصل ومأخذی اولدرکه حضرت زکریا علیه السلام جناب خدایه دعا ایدوب دیدیکه (رب هب لی من لدنك ذریة طیبة انك سمیع الدعاء) پس ملائکه اکاندا ایلدیلراول زکریا محرابنده نمازقیلردی قائم اولدیغی حالده دیدیلرکه یازکریا الله تعالی سکا یحیی پیغمبری تبشیر ایلراول یحیی عیسایی مصدق اولدیغی حالده وسید وحصور وصالحین زمره سندن نبی اولدیغی حالده پس طریق الاستبعاد دیدیکه الهی بنم نه حالله غلامم اولورکه بکا اوجملق یتشدی وخانونم عاقردرپس ملککلردیدیلرالله تعالی دیلدیکن ایشلروقادردر (قال رب اجعل لی آیة) حضرت زکریا دیدیکه ای ربم بنم ایچون برعلامت قیل تااول علامتله انك رحمه وشدیکنه وحملنه عارف اولم واداى شکره مشغول اولوب نزع مشقت انتظارقیلم (قال آیتك ان لاتکلم الناس ثلثة ایام الارمزا) حضرت خدا اکادیدیکه سکاآیت ونشان اولدرکه ناسه اوج کون سویلمکه قادراولمیه سن لکن رمزله سویلیه سن یعنی یاباشلیا قاشله اشارت ایلیه سن اصحاب توحیده دخی ولدمعنویلنك ظهورایلسنه علامت ناسه اندن تکلم ایلمکه قادراولمسیدر مکرکه رمزواشارتله اما بعدایام وزمان اندن تعبیروتکلم ایلمکه اجازت اوله وتعبیرمافی الضمیره سالك قدرت بوله لساندن عقده حل اولورو ناسدن طالب اولنلره آنی تقریر وتبشیرقیلور (مثنوی) دم مزن سه روزاندرکفت وکو * کین سکوتست آیت مقصودتو * کفت وکوده اوج کون دم اورمه زیراسنك مقصودکه آیت وعلامت بوسکوتدر یعنی اول واقعه ده کوردیکك خوشلقاسکادیسه که سندن دخی والدیحیی کبی کفت وکویه اوج کون دم اورمه بوسکوت سنك علامت حصول مقصودکدر (مثنوی) هین میاور این نشانی رابکفت * وین سخن رادار اندردل نهفت * اکاه اول بونشانی سن کفته کتورمه وبوسوزی قلبکده مستوروپنهان طوت یعنی اکاه اول بوسکا دیدیکم نشانی کفته کتورمه بوسوزاری قلبکده کزلوطوت دیسه (م ی) این نشانها کویدش همچون شکر * این چه باشد صد نشانی ذکر بونشانلری اول خوشلقاخوابده اول کسه یه شکرکبی سویلسه بوقدرندیلکه صدبونك کبی نشانلردیسه (مثنوی) این نشان آن بوتکان ملك وجاه * که همی جویی بیابی ازاله * بونشان اول اولورکه ملك وجاهی که بیابی خدای تعالیدن طلب ایلرسن بیابی پاه فارسیله اولیوب باء عربیله اولسه دخی جائزدربوتقدیرا اوزره معنی بواول نشان اولورکه ملك وجاهك آن وحصولنی خدای تعالیدن دائم دیلرسن وبولورسن مصرع اولده نشانك نوفی ساکن انك نوفی مکسوراولوب ملك وجاهده آن ساکن اوقتقده جائزدروبرعکس نشانك نوفی ساکن انك نوفی مکسوراولوب ملکه مضاف اوقدخی جائزدرزیرامعنی ملك وجاهك آن وحصولنی خدادن دیلرسن بولورسن دیمك اولور (مثنوی) انکه می کرید زشبهای دراز * وانکه می سوزی سحر که در نیاز * اولکه اوزون کیجه لرکه اغلرسن یعنی اول نشاندرکه اغلرسن اوزون کیجه لرده ودخی اولکه سحروقتی نیازوتضرعده بنارسن (مثنوی) وانکه بی آن روزتو تاریك شد * همچو دوکی کردنت باریك شد * واول نشانکه اول نشانسز سنك کوندزن تاریك ومظلم اولدی بردولك کبی سنك بوینك اینجه اولدی (م ی) وآنچه دادی مرچه داری درزکات * چون زکات پاکبازان رختهات * واول نشاندرکه ویردلك هرنه که طوترسلك زکات وقتنده پاکبازان طریقت ومجردان حقیقتنك زکاتی وقتنده رختلرینی یعنی جمیع مالك اولدقدری شیلرینی فی سبیل الله نیجه بذل ایدرلرسه سندن دخی آنلرکبی زکات وقتنده هرنه طوترسلك بذل ایلرسن (مثنوی) رختهادادی وخواب ورنك رو * سرفدا کردی وکشتی همچوموی * اسباب وخوابی ویوزکاك رنکینی ویردلك باشکی

فدا ایلدلك وموی کبی ضعیف ونحیف اولدلك (مثنوی) چند در آتش نشستی همچو عود * چند پیش تیغ رفتی همچو خود * نیچه کره عود کبی آتش هجر انده او تورلدلك نیچه کره تو غلغه کبی تیغ بلالك اوکنه کتدلك (مثنوی) زینچنین بیچار کیها صد هزار * خوی عشا قست ونایدر شمار * بوزیبك بونجلین بیچاره لکلردن عشاقلك خویدر که حساب وشماره کلمز (مثنوی) چونکه شب این خواب دیدی روز شد * از امیدش روز تو پیروز شد * نتیجهٔ مقدمات مذکوره ومحصول کلمات مزبوره بویتدر مع مابعده یعنی چونکم کیجه بوکونه خوابی کوردلك کوندز اولدی اول وعده ورؤیانك امید ندن سنك روزلك پیروز ومظفر اولدی (مثنوی) چشم کردان کردهٔ برچپ وراست * کان نشان وآن علامتها کجاست * چپ وراسته چشمکی کردان ایلمش سن بو امیدله که اول نشان واول علامتلرقنده در نشاندن مراد سوار وعلامتلردن مراد سواردن ظاهر اولهٔ حق حالا تدر (م ی) برمثال برلك میلرزی که وای * کرود روز ونشان ناید بجای * پیراق کبی دتررسن زیاده اضطراب وغمکدن بویله دیوکه وای اکر روز کیده ونشان برنه کلیه یعنی سوار ظاهر اولمیوب شب ایرشه بنم حالم نیجه اولور (م ی) مجدوی درکوی وبازاروسرا) چون کسی کوکم کتد کوساله را) محله وبازارده وسرایده یلرسن شول کسه کبی که اول کسه یتوره کوساله سنی یعنی بوزاغوسن یتورن کسه کبی بونشانلك ظهوریی جست وجویه باشلرسن حتی سنك جدله طلبلك کورن کسه لرسکادیرلرکه (مثنوی) خواجه خیرست این دوادو چیست * کم شده اینجا که داری کیستت * ای خواجه خیرمیدرسکا بوتك وبوندربوهم وجه درای خواجه خیر اوله سکا بویلمك ندر بومحلده کم شده یی طوترسن اوکیدر (مثنوی) کو پیش خیرست لیکن خیر من * کس نشاید که بداند غیر من * سن افشای رازا تیمیوب اکادیرسنکه خیردر لایق دکلدرکه بوفی بندن غیر یسی بیله (م ی) کربکو یم یك نشانم فوت شد * چون نشان شد فوت وقت موت شد * منکری درروی هر مرد سوار * کو یدت منکرمرادیوانه وار * سنك حالندن سؤال ایدن ومطلوبك ندردین کسه یه دیرسنکه اکرسکا برنشان سویلیم وکندی نشان سو یلمکه مشغول ایلیم برنشان وعلامتم فوت اولدی وقت موت اولدی زیرا بومقصودلك حصولنك نشاندن بری سو یلمکدر چونکم نشان فوت اولدی وموت وقتی اولدی یعنی چونکم نشانم فوت اوله وقت موت معنوی وقلبی اولدی زیرا علامت حصول مقصود عاشقه حیات منزله سنده وفوت علامت حصول مراد موت مشابه سنده در هر سوار مردلك زینه نظرا یلرسن اول سوارسکادیرکه بکا دیوانه کبی نظرایله یعنی سن هر مرد سوارلك زینه جدود قتله نظر قیلورسن عالم خوابده مبشر اولان سوار بلکه بواوله دیواول دخی سنك کمال دقت وغایت امعانکدن جنون شائبه سی توهم ایدوب بکادیوانه لرکبی نظر ایتمه دریعنی سکا عالم الستده تبشیر اولنان سوار اسب همتی وفارس میدان حکمت ومعرفتی تفحص وتجسسه شروع ایلدکده سوار میدان طریقت اولان کسه لرشکلنده بعض کسه یی کوروب آنی سکا عالم الستده مبشر اولان کسه بومی اوله دیو بغایت جست وجو قیلدقده مشرب عشاقدن بی خبر واحوال مشتاقدن بی علم وبی هنر اولان علما ومشایخ عاشقلك شدتله اولان طلبنی ودقتله ایلدیکی نظرتی جنونه حمل ایدوب بویله دیوانه وارنظر ایتمه وبوجنون بولنه کتمه دیو سوزسویلرلر (مثنوی) کو پیش من صاحبی کم کرده ام * روبجست وجوی او آورده ام * سندخی ای عاشق بوکونه کسه یه لسان حاله ویاسان قاله دیرسن ای سوارنیك کردار بن برمصاحب یارکم ایلدم یوزمی انك جست وجو یینه کتورمشم (مثنوی) دولتت پاینده باد ای سوار * رحم کن برعاشقان معذوردار * ای سوارسنك دولتك پاینده وباقی اولسون عاشقلراوزره رحم ایله انلری معذور طوت یعنی ای سوار اسب شریعت سنك دخی دولتك پاینده اولسون عاشقلره رحم ایله وانلری معذور طوت (مثنوی) چون طلب کردی بجد آمد نظر * جد خطا نکند چنین آمد خبر * والحاصل چونکم طلب ایلدلك شول مرتبه که نظرلك جده کلدی ونظاره قیلدلك سعی وکوشش مرتبه سنه یتشدی بجد آمده متعلق اولور جد وسعی خطا ایلمز خبر رسول علیه السلام بویله کلدی (کما قال النبی صلی الله علیه وسلم من طلب وجد وجد ومن قرع الباب ولج ولج (مثنوی ناکهان آمد سواری نیك بخت * پس کرفت اندر کنارت سخت سخت * وحاصل کلام اول منامده موعود اولان برنیکبخت سوارناکهان کلدی پس اول سوارسنی کنارنده محکم طوتدی یعنی سنی محکم در اغوش ایدوب تمام اشنالق ایلدی (مثنوی) توشدی بیهوش وافتادی بطاق * بی خبر کفت اینت سالوس ونفاق * سن اول موعود اولان شخصمش مشهود اولسی وظهوره کلسنك ذوقندن بیهوش اولدلك اوخوان ویاراندنك دوشدلك بوهم وجهدر انك ملاقتك شوقندن بیهوش اولدلك بی طاقت اولوب ارقه لك اوزره دوشدلك طاق بوندی بوتقدیر جه ارقه اوزره دشمك معناسنه استعمال اولنور سنك بوحالندن بی خبر اولان غافل سنك حقنده ابتدی اشته سکا ریا ونفاق یعنی سنك بوحالکی ریا ونفاق وحیله یه حمل ایلر (م ی) اوچه می بیند درواین شورچیست * اوندانداکان نشان وصل کیست

اول بی خبرنه بیلورکه اول بیهوش دوشن کسه ده بوشور وبیهوشلق ندر اول بی خبر بیلزکه اول مشاهده اولنان حالات کیمك وصلنك نشانیدر بوهم وجهد راول بی خبر دیرکه اول فلان کسه یه مریدا ولان نه کورور وآنده بوشور وشغب ندر اول بی خبر بیلزکه بونه کسه نك وصلنك نشانیدر (مثنوی) این نشان درحق او باشد که دید * آن دکرا کی نشان آید بدید * بونشان اول کسه نك حقنده اولورکه اول کسه کوردی اول غیر بسنه نشان چون ظاهر کلور یعنی بونشان وعلایم اول مریدلك حقنده درکه مرادنی خواب السته کوردی (فاتعارف منها ائتلف) فحواسنجه بوعالمده الفت ومحبت ایلدی پس اول عالمده تا کرایلین کسه یه بوعالمده چون نشان بدید اولور (مثنوی) هرزمان ازوی نشانی می رسد * شخص راجانی بجانی می رسد * ماهیٔ بیچاره رابیش آمد آب * این نشانها تلك آیات الکتاب * هرزمان اول عالمده آشنا اولدیغی وبلی دیوب اقرار ایتدیکی ریبسندن آکاربونوع نشان یتشور شخص معهودلك کویاجانته برجان یتشور وبرحیات آخری جانته منضم اولوب یتشور بیچاره ماهینك اوکنه آب کلدی یعنی طالب آواره بی آب قالمش برماهیٔ بی چاره کبی ایکن ماهیٔ بیچاره نك کویا اوکنه صوکلدی بونشانلرکه آفاق وانفسده نمایان وعیان اولور اول کتاب معهودلك آیاتیدرکه مرادلوح محفوظدر (مثنوی) پس نشانیها که اندر انبیاست * خاص آن جانرا بود کو آشناست * پس شول نشانلرکه انبیا علیهم السلامده در اول جانه مخصوصدرکه اول جان حضرت خدانك آشناسیدرکه عالم الهیده واقع اولمشدر پس سموات وارضده وآفاق وانفسده هرنقدر آیات وارایسه الله لهٔ آشنا اولان جان ایچوندر غیریلر بوآیاتدن خبردار اوله میوب اعراض ایدرلر (کما قال الله تعالی (وکاین من آیة) ای من علامة ودلالة علی الله وصفاته وتوحیده (فی السموات والارض یمرون علیها) ای علی الارض اوعلی الآیات ویشاهدونها (وهم عنها معرضون) ای لا یعتبرون بها (بو دنیاده آیات خدایی بیلان عالم السته خدایله آشنا اولندر واندن اعراض قیلان خدادن بی خبرقلاندر پس یاء عربیله اوسه دخی جائزدر بوتقدیراوزره معنی چوق ایات ونشانلرکه انبیای عظام علیهم السلامده واردر اول جانلره مخصوصدرکه عالم ارواحده انبیا ایله آشنادر دیمك اولور (مثنوی) این سخن ناقص بماند وبی قرار * دل ندارم بی دلم معذوردار * بوسوزناقص وبی قرار قالدی کوکل طوتمزم عاشق بی دلم معذور طوت یعنی بوآیات وعلامات سوزی ناقص قالدی وقرارمیزاولدی کوکل المده دکادربی دل وبی اختیارم معذور طوت فرضا بوآیات ونشانلرسوزی ناقص قالمسون وتمام اولسون دینلسه وتقریر وتفسیره شروع قیلنسه نه ممکن دکادر (مثنوی) ذرهای ریك راتوان کس شمرد * خاصه انکو عشق ازوی عقل برد * زیرا برکسه قومك ذره لرنی صایغه قادردکادرخصوصا اول کسه که عشق الهی اول کسه دن عقل ایلتدی وآنی دیوانه ایلدی بعض نسخه ده مصرع اول بویله در (ذرهارا کی تواند کس شمرد) برکسه ذره لری صایغه چون قادر اولور یعنی هر برذره که آیات الله دن برآیتدر (ففی کل شیء له آیة) فحواسنجه ذره لری چون برکسه صایغه قادر اولور علی الخصوص اول کسه که عشق اندن عقلی کیدردی اول بی عقل اولان عاشق بوقدر ذراتی نیجه احصا ایدر (مثنوی) می شمارم برکهای باغرا * می شمارم بانك کبك وزاغرا * بویت استغهامدر یعنی صایرمیم وصایغه قادر اولورمیم باغلك یپراقلرینك هربرورقی معرفت کرد کاره بردفتردرکبك وزاغلك بانکنی صایرمیم یعنی بانك زاغ وکبکك که هربری آیات خدادن برآیت اکبردر یعنی شماره کلمز وآنی احصایه کسه قادر اولمز (م ی) درشمار اندرنیاید لیك من * می شمارم بهررشد ممتحن * بومذکورات شمار وحسابه کلمز لیکن بن ممتحنك رشدندن اوتری صایرم یعنی مالایدرلك کله لایترلك کله) کلامنك مقتضاسنجه ممتحن اولان کسه لرلك ارشادی ایچون ممکن اولدیغی مرتبه صایرم وتعبیر وتقریر یاپارم (مثنوی) نحس کیوان یاکه سعد مشتری * ناید اندر حصر کرچه بشمری * مثلا کیوانك نحسی یاکه مشتریلك سعدی یعنی زحل یلدزنك نحوستی ومشتری یلدزنك سعادتی کیواندن جرادزجلدرکه زیاده نحوست اوزره درحصر وحسابه کلمز اکرچه صایه سن یعنی زحلك نحوستنه ومشتریلك سعادتنه غایت ونهایت یوقدر (مثنوی) لیك هم بعضی ازین هردواثر * شرح باید کرد یعنی نفع وضر * لیکن بوهر ایکی اثردن مقدارنی شرح ایلمك کرك یعنی اول ایکی کوکبك بریکه نفع دیکری ضرر ویریجیدرانلرك نفع وضررنی بیان ایلمك کرکدر (مثنوی تاشود معلوم آثار قضا * شمه ای از اهل سعد ونحس را * تا آثار قضانك برشمه سی سعادت اهلنه ونحوست اهلنه معلوم اوله بوهم وجهدر تا کم معلوم اوله آثار قضادن برشمه اهل نحس وسعد اولان کسه لره ذوات نجومده موضع آثار قضادن برشمه اولدر که اول کسه که لوح قضاده اهل سعادت اوله انك طالعی مشتری اولور (مثنوی) طالع انکس که باشد مشتری * شاد کردد از نشاط وسروری * اول کسه نك طالعیکه مشتری اوله سرور وسرور لکدن شاد ومسرور اولور (مثنوی) وان کر اطالع زحل از هرشرور * احتیاطش لازم آید در امور * واول کسه نك که

طالعی زحل اوله جمیع شر لردن امور واحوالده اکا احتیاط لازم کاور (مثنوی) کر بکویم آن زحل استاره را*
زآتشش سوزد مران بیچاره را* اکر اول زحل استاره اولان کسه یه سویله سم اول زحلك آتش نحوستندن بقاردی
تحقیقا اول بیچاره یی لیکن انك آتش قهر ونحوستندن سویله مزم ولسان وجنانمی اللهك ذکر ندن غیری یه صرف
ایلزم بعض نسخه ده کر بکویم محلنه کر نکویم واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی دیمك اولور که اکر اول زحل استاره لویه
زحلك نحوستی دیمیم اول بیچاره یی زحل نحوست ونکبت اتشندن بقار پس لازمدر که اکا تنبیه ایدم تا که اول
بیچاره متنبه اولوب ذکر الله ده مشغول اوله (مثنوی) اذکروا الله شاه مادستور داد* اندر آتش دید مارا نور داد*
الله تعالی وتعالی کلام مجیدنده امر ایدوب بیوردیکه (یا ایها الذین امنوا اذکروا الله ذکرا کثیرا وسبحوه بکرة واصیلا
هو الذی یصلی علیکم وملائکته لیخرجکم من الظلمات الی النور وکان بالمؤمنین رحیما) پس ای زحل استاره لو اولان
مؤمنلر وای آتش طبیعتده وظلمت بشریتده فلان مسلمر حالده اللهی ذکر ایلك یرنم شاهمز کندویی ذکر ایلمکه
دستور ویردی آنك ذکری نور وغیرلك ذکری ظلمتدر وانك ذکری ضیای درون افروز وزحل ومشتریلك ذکری آتش
ذکری قتنده آتش عالمسوزدر پس یزی اول خدا آتشده کوردی یزه نور ویردی یعنی یزی اول خدا آتش ذکر ماسوا
ونار جهل وعماده کوردی لطف وکرمندن یزه نور ویردی ویزی ظلمات جهل وغفلتدن اخراج ایدوب مرتبهٔ نورانیته
وعالم وحدانیته ایرکوردی (م ی) کفت اکرچه پاکم ازذکر شما* نیست لایق مر مرا تصویرها* یزم شاهمزا کرچه
بن سزلك ذکر یکزدن پاکم دیدی تحقیقا بکا تصویر لر لایق دکلدر یعنی جناب حق جل شانه بیوردیکه قوللرم اکرچه
بن پاك ومنزهم سزلك ذکر یکزدن لیکن کندیکزه نفع وتطهیر ایچون بنی بلا تصورذ کر ایلمکدن خالی اولمك تحقیقا بنم
جناب مقدسمه تصویر لر لایق دکلدر (مثنوی) لیك هرکز مست تصویر وخیال* درنیابد ذات مارا بی مثال* لیکن
تصویر وخیاله مست ومفتون اولان کسه هرکز یزم ذاتمزی مثال وتمثیلسز اکلمز یعنی مست تصویر وخیال اولان
کسه لرهرکز یزم ذات بیچونمزی مثالسز اکلمز وادراك ایلمز انلره تفهیم ایچون تصویر وتمثیل جائزدر (مثنوی)
ذکر جسمانیه خیال ناقصست* وصف شاهانه ازانها خالصست* محصل جسمانه ذکر ناقصلی خیالیدر فهم
وادراکده قاصر اولان کسه لر جسمانه تمثیل وتصویر طریقیله فهم ایلرلر پادشاهانه وصف بوجسمانی حالاتدن
خالص وپاکدر بوهم وجهدر ذکر جسمانی یعنی جسمه مناسب صفتلرله ذکر قیلمق خیال ناقصدر وصف شاهانه
اوصاف جسمانیه دن خالصدر (مثنوی) شاهرا کویدکسی جولاه نیست* این چه مدحست این مکرا کاه نیست*
پادشاهه مدح قصد ایتدکده بر کسه سویلر جولاه دکلیدر بوهم وجهدر بر کسه تنه کم موسی علیه السلام زمانتده
اولان شبان کبی اوصاف جسمانیه ایله جناب حقدن اکاه بر کسه پادشاهه جلاح وحجام دکلدر دیر بونه مدحدر
بو کسه مکر پادشاهدن اکاه دکلدر اکاه دکل ایکن کندی اعتقادی واستعدادنه مناسب حضرت خدایی توصیف
ایدوب ذکر ایلدی اکر بو راده برسؤال لازم کاورسه که اوصاف جسمانیه ایله حضرت حق لسان شارع خود
توصیف ایلدی مثلا دست وپا وعرش استوا وزوه کبی پس نه وجهله اوصاف جسمانیه اکا نالایق اولور جواب اولدرکه
اولا توصیف خدا توقیفیدر یعنی شارعك توصیف ایلمسنه موقوفدر ثانیا لسان شرعده واقع اولان اوصاف جسمانیه
متشابهاتدندر پس بوکونه توصیف وتعریفدن موصوفلك ذاتی صفات جسمانیه ایله متصف اولمق لازم کلمز زیرا
حضرت حقك جل شانه یدی وارد رلکن کندی ذاتنه مناسب انسانده اولان ید کبی دکلدر وکذلك سمع وبصری
وسائر صفات علیه سی وارد رپس بوتوصیف مجسمه ومشبهه نك توصیف وتعریفندن واعتقادندن دوردر بو محلده
مذموم اولان انلرلك اوصاف جسمانیه ایله توصیف قیلدقلریدر نته کم حضرت موسی شبانك بوکونه توصیف وذکرنی
ردایدوب ذم ایلدی (انکار کردن موسی علیه السلام بر مناجات شبان (مثنوی) دید موسی یك شبانی رابراه* کوهمی
کفت ای خدا وای اله* حضرت موسی علیه السلام بولده برشبانی کوردی یعنی طور طاغنه کیدرکن بولده
برچوبان کوردیکه اول چوبان ایدردی ای کریم وای اله بعض نسخه ده کوهمی کفت ای کزیننده اله واقع اولمشدر
بو تقدیر اوزره معنی اول چوبان دیردی ای بنده لرنی کزیده واصطفا ایلیجی اله (م ی) تو کجایی تاشوم من چاکرت* چارقت
دوزم کنم شانه سرت* سن قنده سن تا بن سنك چاکرو خدمتکارلك اولم سنك چارقکی دیکم سنك باشکی طاره یم (م ی
جامه ات شویم سینها ات کشم* شیر پیشت آورم ای محتشم* سنك قفتانکی بویم سنك بتلر یکی اولدورم ای
محتشم سنك اوکوکه سوت کتورم (م ی) دستکت بوسم بمالم پایکت* وقت خواب آید برویم جایکت* سنك الجکزکی
اوم سنك ایاجغکی اووم خواب وقتی که کله سنك جای وخوابکاهکی سوپرم وپالك ایدم (مثنوی) ای فدای تو
همه بزهای من* ای بیادت هی هی وهیای من* ای بنم دوکلی کچیلرم سکا فدا اولسون ای خدا سنك یاد کله دربنم

هی

هی هیم وهیهایم یعنی های وهوایلیوب فغان ایلدیکم سنك شوق ویادلك واسطه سیله در (م ی) این نمط بیهوده می کفت
آن شبان* کفت موسی با کیت این ای فلان* اول چوبان بو اسلوب اوزره بیهوده وعبث سویلدی حضرت موسی
علیه السلام اکا ایتدی ای فلان چوبان بوسوزلرکیمه در (مثنوی) کفت با آن کس که مارا آفرید* این زمین وچرخ
ازو آمد پدید* شبان حضرت موسایه ایتدی اول کسه یه درکه بزی یراتدی بوزمین وآسمان اندن ظهوره کادی (ی)
کفت موسی های خیره سرشدی* خود مسلمان ناشده کافرشدی* حضرت موسی علیه السلام ایتدی های ای
شبان خیره سر ومجنون اولدلك بعض نسخه ده بو مصرع کفت موسی های پس مدبرشدی واقع اولمشدر یعنی موسی
علیه السلام آکا ایتدی های زیاده مدبر اولدلك خود مسلمان اولمش ایکن کافر اولدلك (مثنوی) این چه ژاژست
این چه کفرست وفشار* پنبهٔ اندر دهان خود فشار* بونه هرزه در بونه کفر درونه باطل هذیان سوزدر کندی
دهانکه پر پنبه صوق تا اغزلك بوکونه سوزی سویلمیه (مثنوی) کند کفر تو جهانرا کنده کرد* کفر تو دیبای دین را
ژنده کرد* سنك کفر کاف قبیح رایحه سی جهانی قوقش ایلدی سنك کفرلك دینك دیباسنی اسکی وپاره پاره ایلدی (م ی)
چارق وپاتابه لایق مر تراست* افتابی راچنینها کی رواست* چارق وپاتابه سکا لایقدر پاتابه شول صارغیدرکه
آیاقدن دیزه دلك صارر لر بر آفتاب عظیم الشانه بونك کبیر چقن رواوسزادر (م ی) کر بندی زین سخن تو حلق را*
آتشی آید بسوزد خلق را* بوسوزدن اکرسن کلو ودهانکی بغلمیه سن آسماندن بر آتش کلور وخلقی یقار (مثنوی
آتشی کر نامدست این دود چیست* جان سیه کشته روان مردود چیست* اکر سکا قهر الهی آتشی معنا
کلمدیسه بو دهانکدن ظهور ایلین دخان کفر وعصیان ندر جانك سیاه اولمش روانك مردودندر یعنی بو ظاهرده
اولان کفر وعصیان وبیهوده هذیان باطنده اولان نار قهرلك علامت ودخانی وجانك سیاه اولمه نك وروانك
مردود قالمه نك آثار ونشانیدر (مثنوی) کر همی دانی که یزدان داوراست* ژاژ وکستاخی تراچون باورست*
اکر بیلور ایسك که یزدان عادل حاکمدر هرزه وکستاخلق سکا نیجه لایقدر یعنی حضرت حقك اکر سن داور اولدیغن
بیلیدلك آنك حقنده بوکونه کلمات سویلمکدن محکم حذر قیلیدلك (مثنوی) دوستی بی خرد خود دشمنیست* حق
تعالی زینچنین خدمت غنیست* عقلسزلك دوستلغی خود دشملکدر حق تعالی حضرتلری بونجلین خدمتدن
غنیدر (مثنوی) باکه می کویی تو این باعم وخال* جسم وحاجت درصفات ذوالجلال* بوسوزلری ای چوبان سن
کیمه دیرسن عم وخالکه می دیرسن جلال صاحبی اولان خدانك صفاتنده جسم وحاجت می دیرسن حضرت
ذوالجلال والاکرام اولان خدا خود احتیاج وجسمانیتدن منزهدر (مثنوی) شیر اوتوشدکه درنشو ونماست* چارق او
پوشدکه او محتاج پاست* سودی اول کسه ایچرکه نشو ونماده درچارقی اول کسه کیرکه اوپایه محتاجدر حضرت
حق خود بونلردن مستغنیدر (مثنوی) زبرای بنده است این کفت تو* انکه حق کفت اومنست ومن خود او* انکه
کفت انی مرضت لم تعد* من شدم رنجور او تنها نشد* انکه بی یسمع وبی یبصر شده ست* درحق آن بنده این هم
یبهده ست* حضرت موسی صلوات الله علی نبینا وعلیه شبانه دیدیکه ای شبان بوسنك سوزلك فرضا کر بنده ایچون
ایسه اول بندهٔ خاصکه حضرت حق انك حقنده ایتدی اول بن درون خود اویم دیدی خلیفه مستخلفك عینی اولدیغنه
اشارتدر بو معنایه آیات واحادیثده دلائل قتی چوق واقع اولمش (کما قال الله تعالی فی حق نبیه ان الذین یبایعونك انما
یبایعون الله) (وقال ایضا من یطع الرسول فقد اطاع الله) (ولهذا قال الله تعالی وما رمیت اذ رمیت ولکن الله رمی) (وقال
علیه السلام اشارة الی هذا المعنی من رآنی فقد رأی الحق) واول بنده درسکا دیدیکم که حق تعالی آنك شاننده (انی
مرضت لم تعدنی) دیدی یعنی اول الله دیدیکه بن خسته اولدم بنی عیادت ایتمدلك بن رنجور اولدم اومریض تنها خسته
اولمدی (کما قال الله تعالی فی حدیثه القدسی یا ابن آدم مرضت) ای آدم اوغلی بن خسته اولدم فلم تعدنی بنی عیادت
ایلمدلك (واستطعمتك فلم تطعمنی واستسقیتك فلم تسقنی) بن طعام استدم اطعام ایتمدلك بن صو استدم اسقا ایتمدلك
(قال یارب وکیف اعودك وانت رب العالمین قال الله تعالی اما علمت ان عبدی فلانا مرض فلم تعده اما علمت لو عدته
لوجدتنی عنده الی آخره) مشار قده مفصل حدیثدر وبوینده دن مقصود اولدرکه بی یسمع وبی یبصر مرتبه سنك
صاحبی اولمشدر انك حقنده بیله بوکونه مقالات بیهوده درقنده قالدیکه حضرت حقك شان شریفنده اوله مشایخ
صوفیه بو مرتبه یه قرب نوافل دیرلرکه قچن عبد بر موجب حدیث قدسی (لایزال العبد یتقرب الی بالنوافل حتی
احببته فاذا احببته کنت سمعه الذی یسمع به وبصره الذی یبصر به ویده التی یبطش بها) بو حدیث شریفك تفسیری
بشنجی جلدده عارف واصل سرخنده کلور قول خدمت نافله یه مداومت ایلسه بر مرتبه یه واصل اولوکه جناب
حق اکا محبت ایدر اول وقتده که جناب حق عبدنه محبت ایلیه عبد حقه بر مرتبه تقرب ایلرکه بلا حلول ولا اتحاد

جناب حق آ کا الت مثابه سنده اولوب سمع حقله سامع وبصر حقله ناظر وقدرت حقله باطش وقوت حقله ماشی اولور
وولایت وکرامت مرتبه سن بولور پس بو مرتبه یه واصل اولان عبده برکسه اهانت ایلسه ویی ادیانه سوزسویلسه
ظلمات جنانه ونزع ایمانه سبب اولور (کما قال الله تعالی من اهان لی ولیا فقد بارزنی بالمحاربة وکما قال الشیخ الاکبر
قدس الله سره العزیز من جالس الصوفیة وخالف مایتحققون به نزع الله الایمان من قلبه (منثوی) بی ادب کفتن
سخن باخاص حق * دل بمیراندسیه دارد ورق * حق تعالینك خاص بنده سنه بی ادب وبی بالك سوزسویلك قلبی اولدرر
وورقی قاره ایلر یعنی دفتر عملی سیاه ایلر (منثوی) کرتو مردی رابخوانی فاطمه * کرچه یك جنسند مردوزن همه *
اکرسن برمرده فاطمه اوقویه سن اکرچه مردوزن جمیعا بر جنسدرزیرا جمله سی انساندرومردوزن حیوان ناطقدر
تعریفنك تحتنده داخلدر (منثوی) قصد خون تو کند تا ممکنست * کرچه خوش خو وحلیم وساکنست * اول
فاطمه دیدکلری کسه سنك خون وهلا ککه قصد ایلرمادامکه ممکندرا کرچه اول کسه خوش خو وحلیم وساکندر
مع هذا بونا سله تسمیه اولنمقدن اکاعار کلوب سکاخشم ایلر (منثوی) فاطمه مدحست درحق زنان * مردرا
کوبی بودزخم سنان * حال بوکه فاطمه زنلرحقنده مدحدرزیرا حضرت پیغمبر علیه السلام دختر لرینك اسم
شریفیدراما مرده فاطمه دیه سن اکازخم سنان اولورووسوزآتك قلبنی مجروح قیلور (منثوی) دست ویادرحق
ماآستایشست * درحق پاکی حق آلایشست * پس ای چوبان دست ویابرنم حقمزه مدح وستایشدرزیرا بی دست
ویااولمق عیب ونقصاندرا ماحضرت خدانك پاکلکی حقندهالایش وعیبدرا کرجارحه مراداولورسه اما اکر
جارحه مراد اولمزسه عیب ونقصان دکل بلکه کمالدرزیرا حق تعالی حضرتلری کندویی بدوقدره توصیف
ایلمشدرکه کتاب وسنتله تابتدر (منثوی) لم یلدلم یولد اورالایقست * والدومولودرا اوخالقست * سورهٔ اخلاصه
اشارتدر (قل هوالله احد بوسورهٔ نك سبب نزولی بودرکه برکون قریش حضرت پیغمبر علیه السلامه دیدیلر (یامحمد
صف لنا ربك یعنی ربکی بزه وصف قیل کهنه بیرونه ایچره وکیمدن میراث الدی وکیمدن طوغدی پس جناب باری
بیوررکه قل دی یامحمد بونلره هوشان بودرکه (الله احد) الله بردر متوحد بالذات ومتفرد بالصفاتدر (الله الصمد) ای
السید المصمود الیه فی الحوایج المستغنی بذاته وکل ماعداه محتاج الیه بوتقدیرجه صمد قصد معناسنه اولوب مفعول
معنامی ویرباور یعنی الله مقصود الیه درومحتاج الیه درجمیع حوایجه وغنی بالذات ومستغن عن المخلوقاتدرودائم
وباقی معناسنه ده اولور (لم یلد) کسه بی طوغورمدی اول الله یهودیلرکه عزیربن الله ونصاری مسیح بن الله دیرلر
وبعض قوم الملائکة بنات الله دیرلر بویله دیناری دفعدر (ولم یولد) وکسه دن طوغمدی زیراهر مولود محدثدر وجسمدر
اول الله قدیمدر وجسمدن منزهدر (ولم یکن له کفوا احد) وهیچ براحدا کامکافی ومماثل ومشاکل دکادر جمال الدین
ساوجی بیوررکه معطلهدیرلرکه بوعالمك صانعی یوقدرووفلاسفه صانعی واردراما صفاتدن منزهدرلر وثنویان
حقك شریکی واردردیرلرومشبهه خلقه بکزرجوارح واعضاسی واردردیرلر ویهودی ونصاری زن وفرزند اثبات ایدرلر
پس برمؤمن دیه کهوتعطیل وزندقه دن بری اولور زیرا ضمیرذاته راجعدرووالله دیه فلاسفه اعتقادندن بری اولورزیرا
لفظة الله اسم ذات ومستجمع جمیع صفاتدر واحددیه اعتقادثنویه دن بری اولور (والله الصمد) دیه اعتقاد
مشبهدن بری اولور (ولم یلد ولم یولد) دیه ملت یهود ونصاری دن بری اولور (ولم یکن له کفوا احد) دیه اعتقاد مجوس
ومشرکاندن بری اولورحضرت مولانا بو بیتی حضرت موسی علیه السلام اساتندن تقریر بیوررلرکه (لم یلد ولم یولد)
دیمکله توصیف ایلمك اول حضرتنه لایقدرولد ومولودی اول خالقدرامدی حقك توصیفی توقیفیدرپس صاحب
شریعت حضرتلری نیجه بیوردیلرسه آکاکوره وصف قیلمق کرك وجناب حقه اویله تضرع ایتمك کرك والاجناب حقی
هرکس دیلدیکی اجمله توصیف ایتمك جائزدکلدر (منثوی) هرچه جسم امدولادت وصف اوست) هرچه مولودست
اوزین سوی جوست * هرنه کم جسم کلدی ولادت انك وصفیدرهرنه که مولوددراول نهرلك بوطرفندندرکویا کم روح
انسانی برجوی کبیدر برجانبی ربوبیت برجانبی عبودیتدرهرنه کم مولود اولدی اول نهرودحلك بوجانبندندر اول
ربوبیت طرفندن دکلدر (منثوی) زانکه از کون وفسادست ومهین * حادثست ومحدثی خواهد یقین * اول
اجلدتکه اول جسم عالم کون وفسادندرخوار وحقیردروحادثدر ویقین بودرکه (لابد لکل حادث من محدث)
فحواسنجه برمحدث قدیم استرکه اول احد وصمد (ولم یلد ولم یولد ولم یکن له کفوا احد) اوصافیله متصف اولان واجب
الوجوددر (منثوی) کفت ای موسی دهانم دوختی * وزپشیمانی توجانم سوختی * شبان چونکم حضرت موسی
علیه السلامدن بوکلماتی ایشتدی اکاایتدی ای موسی بنم دهانم دیکدن وپشیمانلقدن سن بنم جانمی یاقدرلك (منثوی
جامه رابدریدواهی کردتفت * سرنهاداندربیابانی ورفت * شبان درحال جامه سین یرتدی وحرارتله برآه ایتدی

بربیابانه باش قودی وکتدی (عتاب کردن حق تعالی باموسی علیه السلام بهرشبان (منثوی) وحی آمدسوی موسی
ازخدا * بندهٔ مارازما کردی جدا) خدای تعالیدن موسی علیه السلامه وحی کلدی بویله دیوکه ای موسی برنم بنده مزی
یزدن جدا ایلدلك (منثوی) تو برای وصل کردن امدی * یابرای فصل کردن آمدی * سن بنده لرمی بکاواصل ایلکدن
اوتریمی کلدلك یاخود فصل وجدادن اوتریمی کلدلك بعض نسخه ده مصرع ثانی تابرای فصل کردن نامدی واقع
اولمشدر یعنی بنده لرمی بندن فصل وجدا ایلك ایچون کلدلك (منثوی) تاتوانی پاسنه اندرفراق * ابغض الاشیاء عندی
الطلاق * بویت جناب عزت اساتندن موسی علیه السلامه خطابدر بیوررلرکه یاموسی مادامکه قادرسن فراقدن
آیاق قومه اشیانك ابغض واقبحی بنم قتمده طلاقدر یعنی یاموسی قادراولدیغچه آیاق قومه فراقه وشروع ایتمه افتراقه
زیرا ابغض اشیا بنم قتمده طلاق وفراقدر (کما قال علیه السلام ماخلق الله مباحا احب الیه من العتاق وماخلق الله
مباحا ابغض الیه من الطلاق (وکماروی مسلم عن ابی هریرة قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ان ابلیس یضع
عرشه علی الماء ثم یبعث سرایاه یفتنون الناس فادناهم الیه منزلة اعظمهم فتنة یجیء احدهم فیقول فعلت کذاوکذا
فیقول ماصنعت شیئا ثم یجیء احدهم فیقول ماترکت حتی فرقت بین امرء وبین امرأته فیدنیه منه فیقول نعم انت)
پس نم معلوم اولدیکه برنسنه که شیطان قتنده زیاده مقبول اولهالله قتنده بغایت مبغوض اولمق مقرردر (منثوی
هرکسی راسیرتی بنهاده ام * هرکسی را اصطلاحی داده ام * هربرکسه یه برسیرت قومشم هم برکسه یه
براصطلاح ویرمشم یعنی حضرت موسایه عتاب حضرت عزتدن بویله واقع اولدیکه یاموسی هربرکسه یه سیرت
خاص وضع ایلدم وهربرکسه یه برنوع اصطلاح ویردمکه بواختلاف السنه واصطلاح دخی آیات عظیمه دن برآیت
وارض وسمواتك خلقی ماتندی قدرت باهره دن برقدرتدر (کما قال الله تعالی فی کلامه ومن آیاته خلق السموات
والارض واختلاف السنتکم) ای اختلاف لغاتکم بان علم کل صنف لغته واجناس اصطلاحکم بان علم کل قوم
اصطلاحهم فامن طائفة من العلماء والادباء والحکماء وغیرهم الاولهم اصطلاح لایعلمه الدخیل فیهم الابتعریف من
اهله ولامشاحة فی الاصطلاح (منثوی) درحق اومدح ودرحق توذم * درحق اوشهدودرحق توسم * ودخی
حضرت خداساتندن حضرت موسایه خطابا واصطلاحده منازعت ایلینلره ارشادا بیوررلرکه آنك حقنده
واستعدادنده اول سوزمدحدروسنك حقنده واستعدادنه نسبت ذمدرآنك حقنده شهدوسنك حقنده سمدر (م ی)
مابری ازپالهٔ وناپاکی همه * از کرانجانی وچالاکی همه * بزجمیع پالهٔ وناپاکلکدن بری یز وجمیع کرانجانلولقدن
وچالاکلکدن بری یز یعنی بن شول باری امکه بریئم پاکلکدن وخلق بی تنزیه وتقدیس ایلمکدن ودخی
ناپالهٔ وملوث اولقدن وکران جانلرلك جان کرانلغندن وچست وچالاکلك اولنلرلك چالاکلکندن دوکلی وکلی یاموسی
(منثوی) من نکردم امر تاسودی کنم * بلکه تابر بندکان جودی کنم * بن بنده لریمه طاعت وعبادتمه امر ایلدم
تابرفائده ایدم بلکه بنده لریمه طاعت وعبادتمه امر ایلدم تاکم اول واسطه ایله بنده لرم اوزره برجود واحسان ایدم
یعنی بن قوللریمه امر وتکلیف ایلدم تاکم انلردن سودوفائده ایدم امر وتکلیفی بنده لریمه جود ایلیم انکچون ایلدم
(وماخلقت الجن والانس الالیعبدون) ده کی لام علت وغرض حق ایچون دکلدر بلکه تقدیرکلام (لنأمرهم
بالعبادة اولیکونوا عباداتی وینتفعوا بعبادتهم لی) دیمکدر پس حق تعالینك جن وانسی کندی یه عبادت ایلمك
ایچون خلق ایتمسی کندویی استکمال ایچون دکل بلکه بنده لرینك اول عبادتله استکمال وانتفاعی ایچوندراکر
عبادت ایلرسه کندی یه فائده واکرایتمزسه کندی یه ضررر (منثوی) هندوانرا اصطلاح هند مدح * سندیانرا
اصطلاح سندمدح) هندیلرك هنداصطلاحی خدانك مدحی خصوصنده مدحدرسندیلرك سندا صطلاحی خدانك
مدحی خصوصنده مدحدر (یعنی ان لکل قوم اصطلاحا لایعلمه الااهله) قولینك مصداقنجه هندیلره اصطلاح
هندمدحدرسندیلره اصطلاح سندمدحدر پس هندیلرزبان هندوزبانله تضرع وعبادت ایلسه لروسندیلر
لسان سندله شکر وثنا ومدحت قیلسه لره محصل بای لغات کانت برلغتله آنی مادح وآکاثناخوان اولسه لر شرعا
وعقلا ممنوع دکلدرا کرچه افضل کل لغات لغت عربیه درلکن برکسه غیرلغاتله دخی تکلم ایلسه آثم اولمز (کما
قال ابوالليث فی بستان العارفین ولوتکلم بغیر العربیة فانه یجوز ولااثم علیه وعن النبی علیه السلام تکلم بالفارسیة
بوتکلم ضرورت اولدیغی وقتده در اماضرورتده کندی بلدیکی اوزره تکلم ایلمك بطریق الاولی در بواجلدندرکه
امام ابوحنیفه فارسیله نماز قیلمغی جائزکورمشدر (منثوی) من نکردم پالهٔ از تسبیح شان * پالهٔ هم ایشان شوند
ودرفشان * قال صاحب النهایة معنی التسبیح التنزیه ومعنی سبحان الله انی انزه الله عن السوء تنزیها واصل التنزیه
التبعید وتنزیه الله تبعیده عما لایلیق بشأنه من النقایص (پس (سبح اسم ربك الاعلی وسبحوه بکرة واصیلا) آیتلرینك

مقتضا سبحانه الله تبارك وتعالى بى تقديس وتنزيه ايلمك عبده واجب لكن بوفى بويله بيلمك شرط در كه حق تعالى بزم تقديس وتنزيه مرتبه منزه ومقدس دكلدر بلكه ازلا وابدا سبوح وقدوس اولدر نهاية مافى الباب بزآنى نقايص وسوءدن تنزيه ايلمز كندى عقائد مزى تنزيه وتطهير در بوخسه حاشا كه بزالله يى تنزيه وتطهير ايده وزواول مقدس اولمسى بزم تقديسمزله اوله پس بومعنايه اشارت ايدوب بيورر لر كه يا موسى بن عبادمك تسبيح وتقديسندن مقدس وپاك اولمز هم بو تسبيحدن انلر پاك ومقدس اولورلر ودرر تسبيحات وتهليلات شمار قيلورلر (مثنوى) مازبانرا تكريم وقال راه مارواترا بنكريم وحال را * بزلسانه باتمزز وقاله نظر قيلمز بزروانه وحاله نظر قيلورز (مثنوى) ناظر قلبيم وكرخاشع بود * كرچه كفت لفظ ناخاضع بود * قلبه نظر ايدر يجى يزا كراول قلب خاشع وخائف اوله اكرچه تلفظ ايتديكى سوزناخاشع اوله يعنى ناظر قلبز اكر بر قلب خاشع اوله بزم نظر يمزاول خشوعه در فرضا اكرچه كفت لفظى بى خضوع ايسه ده (كما اخبر رسول الله صلى الله عليه وسلم عن الله قال ان الله لا ينظر الى صوركم ولا الى اعمالكم وفى رواية ولا الى اقوالكم بل ينظر الى قلوبكم ونياتكم) خشوع وخضوع تواضعه در لر لكن خشوع اكثر صوتده وبصرده اولان تواضعده استعمال اولنور وخضوع بدنده وقلبده استعمال اولنور (مثنوى) زانكه دل جوهر بود كفتن عرض * پس طفيل آمد عرض جوهر غرض * زيرا كه قلب جوهر سوز عرضدر پس عرض طفيل وتابع وجوهر غرض ومقصود كادى يعنى اول اجلدن ناظر قلبز كه قلب جوهردر ومقصود اولدر وسويلمك عرضدر پس عرض طفيل وتابع كادى وجوهر ومقصود اولدى (بيت) لفظ اكر راست بودياكژ لك * هيچ قاير من بزه معنى كرك ديديكى روشنى دده نك بومعنايه كوره در (مثنوى) چند ازين الفاظ واضمار ومجاز * سوز خواهم سوز با آن سوز ساز * نيچه بر بو الفاظ واضمار ومجازدن سويلمك وعبارات واستعارانه نظر ايلمك سوز استرم سوز استزم اول سوزله دوزل وآنكله الفت قيل كه مطلقا الفاظ وعبارا تده تكلف ايلمك وبى سوز تصنعله سوز سويلمك شرعا منهيدر (كما قال عليه السلام ابغضكم الى يوم القيمة وابعدكم منى الثرثارون المتشدقون المتفيهقون الثرثار المتكثر من الكلام المتشدق المتكلف فيه المتفيهق المتوسع فى الكلام) يعنى آغزين طولدروب سويلمك (مثنوى) انثى از عشق درجان برفروز * سر بسر فكر وعبارت رابسوز * اى سخرهٔ قيل وقال عشق الهيدن جان وبالكده براتش اوزره اشتغال ايله سر بسر فكر وعبارا ئى باق ودواعىء قيل وقاله عداوت قيل زيرا نفسك بواظهار بلاغت وفصاحتدن غرضى ريا وسمعه در (كما قال ابن الفارض (بيت) وعادد واعى القيل والقال وابج من) عوادى دعا وصد قها قصد سمعة) وعن ابن مسعود رضى الله عنه قال عليه السلام دع قيل وقال وكثرة السؤال) پس حضرت حق ينه موسى عليه السلامه خطاب ايدوب بيورديكه (مى) موسيا اداب دآنا ديكرند * سوخته جان وروانان ديكرند * اى موسى بزم قول للرمدن آداب بيليجيلر غير كروهدر سوخته جان وروان بر آخر كروهدر (مثنوى) عاشقانراهر نفس سوزيدنيست * برده ويران خراج وعشر نيست * عاشقلره هر نفس يا نمقلق واردر عشق آتشنه ويران كوى اوزره خراج وعشر يوقدر يعنى خراب اولمش عاشقدن مراعات آداب مراد اولمزكه (اذا تمت المحبة سقطت شروط الاداب) دينلمشدر (مثنوى) كرخطا كويد وراخاطى مكو * كربود پرخون شهيد اورا مشو * اكر بحسب الظاهر خطا سويلرسه آكا خطا ايديمى ديمه كه بحسب المعنى اول اطوع خلق اللهدر اكر پرخون اوله شهيدلرى يومه يعنى عاشق اولان كسه يى برشئ كه معيب وملوث قيلسه اول معيب وملوث اولان شيئلره عاشق پراولسه اول شهيد تيغ محبتدر آنى اول عقلايه كراهت وخباثت ويرن عيوبدن يومه زيرا عقلايه نسبتله اول عيب وناپاكلكدر ولكن عشاقه نسبتله عين پاكلكدر (مثنوى) خون شهيدانرا زآب اوليترست * اين خطا از صد صواب اوليترست * شهيدلره خون آبدن اولى ركدن بوخطا كه عشاقدن صادر اولور يوز صوابدن اولى ركدر (كما قال عليه السلام اذا احب الله عبدا لم يضر ذنبه) (مثنوى) در درون كعبه رسم قبله نيست * چه غم از غواص را پاچيله نيست * كعبه نك ايچنه قبله نك رسم واعتبارى يوقدر هر نه جانبه بركسه انده توجه ايلسه جائزدر اما خارج كعبه ده اولنلرا كا متوجه اولمق واجبدر پس عشاق الهى كعبهٔ حقيقته واصل اولنلردر برمقتضاى (فاينما تولوا فثم وجه الله) هر نه حاله كه توجه ايده لرانده وجه خدايى مشاهده قيلنلردر بونلرك نتنده رسم وعادت قيدى يوقدر بلكه ملامت وفضاحت اوزره اولمق شانلرندندر كما قال ابن الفارض (بيت) وخلعى عذارى فيك فرضى وان ابى * افترابى قومى والخلاعة سفتى * وليسوا بقومى ما استعابوا تهتكى * فابد واقلا واستحسنوا فيك جفوتى) واهلى فى دين الهوا اهله وقد) رضوا بعذارى واستطابوا فضيحتى رسوم وعادت وآداب واركان ورعايت عشاقه نسبتله آياق باغى وبالدر طولانى كيدر اكر غواص اولنلره پاچيله اولمزسه نه غم واردر كه انلره لازم اولان آلت دكلدر بلكه خشكستانده تك پوايدنلر ايچون لازم ولابددر پاچيله

چنبر چوبوغيدر كه قار وقتنده آياق قاره باتمسون ديو آياغه كيرلر (مثنوى) تو زسرمستان قلاووزى مجو * جامه چاكانرا چه فرمايى رفو * سن سرمستلردن قلاووزلق استمه زيرا آنلر كندىلرنى تدارك ايتمكه قادر دكلردر قلاووزلق خود صاحب عقل اولنلردن اولور جامه چاكاره يامه نه يورر سن سرمستان اولنلردن وبوادىٔ محبته حيران وواله ن قالنلردن پيشوالق ديله ومقتدالق طلب ايله كه ادب وار كان كوزتمك وفضاحت وملامتدن حذر ايتمك عقلايه لابقدر عاشقلر كه جامهٔ عقل وادراكى چاك ايدنلردر جامه چاك ايدنلره نيچون ياره دوزلك ويامه دكلك يورر سن عشق الهى ديوانه لرى خود جامه دوزلغه قادر دكلردر زيرا جامه لرنى دكل بلكه كندىلرنى چاك ايدىجيلردر تدبير وتدارك هوشمندلرك حاليدر ديوانه لر تدبير وتدارك دن برىلردر (مثنوى) ملت عشق ازهمه دينها جداست * عاشقان رامذهب وملت خداست * لعل را كرمهر نبود بالك نيست * عشق دردريای غم غمناك نيست * عشق كه افراط محبته ديرلر عشقك ملتى يعنى دينى دوكلى اديانك جدادر انكيون كه تكاليف دينيه بالكليه عقل اوزره مبتنى اولمشدر وعاشق محكوم عقل دكلدر بلكه محكوم عشق واسير افراط محبتدر پس عاشقك دينى جميع دينلردن جدا اولدى وجه آخر عاشق معشوقدن غيرى بيلمز ومحبوبدن غيرى بيلمز بلكه كندوبى دخى كورمز عاشقلغى ومعشوقلغى برامر اعتبارى وبوايكيسنى مظهرين بارى كورر بوتقدير جه دخى ملت عشق جميع دينلردن جدا اولور كه دوكلى اديان كثرت ومغايرت اهلى ايچون وضع الهيدر عاشقلرك مذهب وملتى خدادر يعنى عاشقلرك محل ذهاب وسلوكى وملتى خدادر عاشقلر كاسير فى الله ايدرلر وكاهى سير مع الله ايدوب وهو معكم اينما كنتم) خواسنجه هرنه حاله كه كتسه لر آنكله كيدرلر پس خدادن غيرى كورمزلر وخدادن غيرى بيلمزلر مذهبده وذهابده وذاهبده آنى كورر لر ملتده ودينده ومطلوب وطالبده انى مشاهده قيلورلر پس غير قالميحق عاشقلرك مذهب وملتى خدا اولور وبونلر غير وسوى زحمتندن نجات بولور لر لعلها كرمهر ونشان اولميه بالك دكلدر بوهم وجهد رلعلك اكر مهر ونشانى اولميه بالك وخوف يوقدر يعنى عشاق الهى تبديل وجود بشريه اينمكله لعل كبى اولمشدر لعلك اوزرنده شكل مهر اولمق وارواولمق وارا كرلعلك اوزرنده شكل مهر اولورسه كه مراد اول مهردن رسوم شرعيه وآداب مرعيه در (نور على نور) اولورا كرلعلك اوزرنده مهر اولمزسه يعنى عاشق رسوم شرعيه وآداب مرعيه ايله متسم ومرتسم اولمزسه بالكيوقدر زيرا عشق غم والم درياسندن غمناك والمنك دكلدر يعنى عاشق اولدركه آنك فتنده لطف وقهر وجمال وجلال برابر اوله فرضى معشوق آنى دريای غمه صالسه غمناك اولمز زيرا عاشقك شانى بوغم وشادى مرتبه سندن برتر وعاليتر در عقل بونلرك اسرارنى ادراك ايلكدن كورو كردر (وحى آمدن بموسى عليه السلام در عذر آن شبان (مثنوى) بعد ازان در سر موسى حق نهفت * رازهاى كفت كان نايد بكفت * بردل موسى سخنها ريختند * ديدن وكفتن بهم آميختند * آندن صكره حضرت حق موسانك سرنده نهانى شول رازلرى سويلديكه اول رازلر كفت وبيانه كلمز يعنى عشاقك حالنى ومرتبه سنى حضرت موسايه اعلامدن صكره حق تعالى حضرت موسانك سرنه خفية رازلر وسرلر سويلديكه اول لسانه كلمز وعلم لدن بوعقله صغمز حضرت موسانك قلبى اوزره سوزلردوكديلر كورمكى وسويلمكى برى برينه قارشدردىلر يعنى حضرت موسانك قلبنه خفية سوزلردوكديلر ومشاهده ايله مكالمه يى برپره جمع قيلديلر مراد باسرارك حقيقتنى هم وحى ايله بلدردىلر وهم آنى مشاهده قيلديلر ديمك اولور (مثنوى) چند بيخود كشت وچند آمد بخود * چند پريد از زل سوى ابد * نيچه دفعه بيخود اولدى ونيچه دفعه كندىسنه كلدى نيچه كره ازلدن ابد جانبنه اوچدى يعنى نيچه كره محو اولدى ونيچه كره صحوه كلدى ونيچه كره ازلدن ابد جانبنه پران قيلدى يعنى بدايت ونهايتى اولميان جناب حق جانبنه طائر اولدى وهر شيئك اول وآخرنى مرجع ومصيرنى بيلدى واسرار واعيانه عالم اولدى وظهورات الهيه يى مشاهده قيلدى (مثنوى) بعد ازين كرشرح كويم ابلهيست * زانكه شرح اين ورای اكهيست * بوندن صكره اكر شرح سويليم ابلهلكدر زيرا بوراز لرك شرحى اكا هلغك وراسيدريعنى تونك شرحى اكا هلغك فوقنده در (كما قال ابن الفارض (بيت) فثم وراء العقل علم يدق عن * مدارك غايات العقول السليمة (مثنوى) وربكويم عقلها رابر كند * ورنويسم بس قلمها بشكند * واكر اول رازلرى سويليم عقللرى قو پرر يعنى عقل آنى استماع ايتد يكندن ديوانه اولورو اكر يازم چوق قللرى صر (مثنوى) چونكه موسى اين عتاب از حق شنيد * در بيابان دربى چوپان دويد * برنشان پاى آن سركشته راند * كرد ازراه بيابان برفشاند) كام پاى مردم شوريده خود) هم ز كام ديكران پيدا بود) چونكم حضرت موسى جناب حقدن شبان حقنده بوعتابى اشتدى بيابانده چوپانك اردنجه بلدى اول شراب عشقله مست وسركشته اولمش چوپانك آياغنك نشانى اوزره سوردى راه بيابانى توزلر سلكدى يعنى جست وجوده زياده سرعت ايلدى بعض نسخه ده

بو مصرع کردار زبرهٔ بیابان برفشاند واقع اولمشدر یعنی بیابانك پره سندن غبار سلکدی یعنی زیاده استعجال ایتدیکندن سراسیمه وار پره لره طوقنوب کیدردی پره درخت کبی برذراع مقداری اوزون براوتك اسمیدر دیوانه مردلك آیاغنك آدیمی خودهم غیربارلك آدیمندن ظاهر ویدا اولورییعنی مردم شوریده نك آیغنك ایزی واثری خودهم غیربارلك آیغنك ایزندن پیدا اولور پس اول شوریده نك روشی بساط شط اوزره اولان فرزلك مینه ومیسره لعب وبازیسنه تشبیه ایدوب وشطار طریقت وشوریدگان عشق ومحبتك معنا اولان سیر وسلوکنه علی سبیل الکنایه) اشارت قیلوب بیورلر (مثنوی) یك قدم چون رخ زبالا تانشیب * یك قدم چون پیل رفته بر روریب * اول شوریده نك روشی مثلا بساط شطرنجده فرزروشی کبی ایدی برقدم رخ کبی مرتبهٔ اعلادن الچغه کتمش وبرقدم فیل کبی ورپ وار کبی کتمش روندگان طریق الهی الات شطرنج کبی مختلفهٔ الحرکاتدر عباد وزهاد مانند بیدق حرکته اذن اولدقده یمینه ویساره ویا امامه انجق برمرتبه قطع ایدرلر یا ابرار واخیار که طریق مستطیله صاحبلریدر رخ کبی ویا فیل کبی یمینه وشماله نیچه مراتب ومقامات سیر ایدروامافرزانهٔ عشق اولان اصحاب شوق فرزین کبیدرکاه بالادن نشیب وکاه اسفلدن اعلایه وکاه یمینه وکاه یساره وکاهی برعکس وکاه مطرد وکاه مختلف وکاه راست وکاه وریب اوزه کیدرلر وفاعل حقیقی هرنه کونه اقتضا ایدرسه اویله ایدرلرنته کم شبانك احوال مختلفه سی کبی جملهٔ احوال مختلفه سندن بری دخی بوایدیکه (مثنوی) کاه چون موجی برافرازان علم * کاه چون ماهی روانه برشکم * کاه دریادن قالقمش برموج کبی علم تعین بلند ایدیجی حالده کتمش یعنی یوقسه چیقوب کتمش کاهی ماهی کبی غارق اوزره یوریمیجی اولمش ابدی نته کم مستغرق بحر وحدت اولان عشاق روشی بوکونه درکاه اولورلرکه دریای وحدتدن حاصل اولان تعینلری موجی بلندوعالی اولدیغی حالده کیدرلر وکاهی مانند ماهی بحر عشق الهی ایچره میشیا علی الهام لامشیا علی الاقدام) سیاحت وغواصلق ایدرلر (مثنوی) کاه برخاکی نوشته حال خود * همچو رمالیکه رملی برزند * کاهی کندینك حالنی برخالهٔ اوزره یازمش ایدی شول رمال کبی که برر مل اوررییعنی کاه اولدیکه خالهٔ اوزره یازدی کندی حالنی شول برر مال کبی که رمل اوزره نقش اوررنته کم عشاق الهی کندی حالارنی بوعالم خاکه یازب کتدیلر واثرلرینه کیدنلر وآثارلرینی تتبع ایدنلر آثارلرندن اسرارلرینه وکفتارلرندن مشار محبت کردارلرینه مطلع اولورلر واثردن مؤثره استدلال قیلورلر مثلا حضرت مثنوی پی وغزلیات ورباعیات مولوی پی تتبع ایدلین عاشق اول حضرتك مشرب سعادتی ومذهب بادولتن معلوم ایدینور کذلك غیربارلك دخی بوکه کوره (مثنوی) عاقبت دریافت اورا بدید * کفت مژده ده که دستوری رسید * والحاصل حضرت موسی صلوات الله علی نبینا وعلیه من طلب وجد وجد) لخواسنجه عاقبت چوبانی بولدی وکوردی وآکادیکه مژده ویرای شبان که حقدن سکا دستور یتشدی (مثنوی) هیچ ادابی وترتیبی مجو * هرچه می خواهد دل تنکت بکو * هیچ آداب وترتیب استمه سنك تنك کوکلك هرنه استرسه آنی سویله (مثنوی) کفر تو دینست ودینت نور جان * ایمنی وزتو جهانی درامان * زیراسنك کفرلك دیندروسنك دینك جانك نوریدر یعنی سنك کفرلك دین ودینك نور جاندر ایمن سن عذاب خدادن وسندن جهانه منسوب اولنلر اماندر درلر یعنی سنك حرمتك ایچون اهل جهان دخی عذاب خدادن امانده درلر (مثنوی ای معاف یفعل الله مایشا * روزبانرابی محابا برکشا * ای یفعل الله مایشاء مفهومنك معاف ومسلمی وارلسانی لاابالی وارقایر مقسز فتح ایله وهرنه دیلرسك سویله اکثر اهل سنت یفعل الله مایشاء معناسنه مقرایکن برکسنه بویله عقللدن وشرعدن خارج وضع ایلسه مع هذا اینه مقبول حق اولسه وجناب حق آنی عفو قیلسه قصور معرفتلری اولدیغندن انکار ایدرلر وسمت اعتزاله کیدرلر قیاس ایدرلرکه کارحق برمقتضای عقل اوله حال بوکه لازم دکادر مقتضای عقل اوزره اوله بلکه (فعال لما یرید) درودخی (لایسئل عما یفعل) در (والله اعلم (مثنوی) کفت ای موسی ازان بکذشته ام * من کنون درخون دل آغشته ام * من زسدرهٔ منتهی بکذشته ام * صدهزاران ساله زان سورفته ام * شبان موسی علیه السلامه جواب ویروب دیدیکه ای موسی اول عالم جذبه دن ومرتبهٔ سکردن کچمشم اول سوزلرجذبه حالنده ایدی بن شمدی کوکل قاتنه قارشمشم وبولاشمشم مرادمرتبهٔ فنا واضمحلاله ایرشدم دیمك اولورین جذبهٔ الهی سببیله سدرة المنتهی دن کچمشم یعنی بن شمدی سدرة المنتهی دن اوته کچدم سدره نبق دیدکاری یمشك آغاجیدروسدرة المنتهی فوق سماء سابعه ده برمرتبه درکه جنت المأوی آنك قتنده در ومقام حضرت جبریلدر علوم واعمال خلایق انجق آکادلك واصل اولوب واندهنهایت بولدیغیچون سدرة المنتهی دینلدی وعقول ونفوس خلایق انك تحتنده اولدیغیچون الله اعلم سدره یه تشبیه اولندی وواصل حق اولان عشاق الهی مرتبه یو تندن سدرة المنتهی دن ایلروکچمشلردر وبلاواسطه دست حقدن شراب عشق ومحبتی ایچمشلردر انکچون

چوبان لسانندن بومعنایه اشارت ایدوب بیورلر شبان دیدیکه ای موسی عالوم خلایقك وعقول ناسك نهایت بولدیغی سدرة المنتهی مرتبه سندن کچدم واول جانبدن نیچه یوزبیك یل کتمشم یعنی صدهزاران سال تقدیرا اندن ایلروکتدم ووصلت حضرت محبوبه بندمکه انك وصلتی مرتبه سی عقول ادراکدن برتردر (مثنوی) تازیانه برزدی اسبم بجست * کنبدی کردوز کردون برکذشت * ای موسی تازیانه اوردلك بنم اسبم دوندی برکره قالغدی وفلکدن کچدی یعنی یاموسی تازیانهٔ ارشاد ونصیحتی اسب روحمه اوردلك تأدیب ایلدلك وروحم اسبی درحال دوندی صیحره مق ایتدی وکردوندن اونه کتدی (مثنوی) محرم ناسوت مالاهوت باد * آفرین بردست وبربازوت باد) یزم ناسوتمزمحرمی لاهوت اولدی سنك دستك اوزره وسنك بازولك اوزره تحسین اولسون که سنك برزیانك سببیله بومرتبه یه ایرشدم ناسوت عالم انسانیته ولاهوت عالم الهیته دیرلر یعنی جناب الوهیت انسانیتمزه محرم اولدی واندهٔ اسماوصفاتیله ظهور قیلدی دیمك اولورکه بووصلت سنك همت وقوتکله حاصل اولدی دیمکی اشعارقیلورودخی دیدیکه یاموسی (مثنوی) حال من اکنون برون از کفتنست * این چه می کویم نه احوال منست * بنم حالم الان سوبلمکدن خارجدر یعنی که دیرم بنم احوالم دکادر (مثنوی) نقش می بینی که درآینه ایست * نقش تست آن نقش آن آینه نیست * دم که مردنایی اندرنای کرد * درخور نایست نی درخور دمرد * پس کندوبی آینه یه وکندیده ظهور ایلین اوصاف واسرای آینه ده مرئی اولان صورته تشبیه ایدوب ونبی وولینك معنیء لی مع الله وقتنده اتحادلرینه اشارت قیلوب بیورلر که ای موسی مثلا برنقش کوررسن که آینه ده دویاخود آینه ایچره طوردی اول آینه ده کوردیکك نقش سنك نقشکدرکه آینه ده منعکس اولمشدر اول نقش آینه نك نقشی دکادر بعض نسخه ده در آینه نیست واقع اولمشدر یوقدر اوزره معنی سنك نقشکدر اول نقش آینه ده دکل وآینه نك دخی دکادر دیمك اولورییعنی بالکلیه وجودژنکارندن آینه کبی صاف اولدم وفانی فی الله اولمغله ولایت مرتبه سن بولدم پس هرنقش وصورتکه بندن ولایت وکرامتدن وحکمت ومعرفتدن وبونلردن غیری اولان سیرت وخصلتدن کوررسن اول نقشکدرکه سن رسول حضرت حق وخلیفهٔ وجود مطلقسن واول نقش وصورت بنم آینهٔ وجودمده دکادر بن قانیم وصورفیوضاتکه مرآت صافیم مثلا بنکه فی کبی ام وسن نایی کبی سن شول دم که مردنایی نای ایچره ایلدی ونای خالی درون اول دم واسطه سیله سوزه کلوب سویلدی نایات درخوردیمیدر اول مردلك درخوردی دکل میدر هرنه نای خالیدر اندن نغمات والحان صدور وظهور ایلسه اول مردنایینك درنای آکابرآلت ملاحظه درپس بندن هرنه کونه کلام وپیام صدور ایلرسه ای موسی سنکدر وآینهٔ وجودمده مرئی اولان نقوش معنوی جنابکدرکذلك هرولی کندوینی سنه بویلدرکه اول ولی قتنی تینك قدمنده ایسه اول ولینك آینهٔ وجودنده کورینن نقوش کرامات وولایات اول پیغمبرکدر وآنك نای جسدندن ظهوره کلان اصوات ونغمات متبوع ومقتداسی اولان رسولکدر پس اولیای محمدیه بی بویله بیل وانلردن ظهور ایدنی اول حضرتدن مشاهده قیل (والله اعلم) بومصرع استفهام اولق اوزره شرح اولندیکه محله مناسب اولان بودرا کراستفهام معناسی ویرلیوب اول نفس نایك لایقیدرنایی مردلك لایق دکادر دینورسه محله مناسب اولیوب معنایه خلل کاور وسیاق وسباقه مخالف اولور فلیتأمل (مثنوی) هان وهان کرحمدکویی کرسپاس * همچونافرجام آن چوبان شناس * آکاه اول آکاه اول ای حامد اولان وثناوسپاس قیلان کسنه اکرالله حمد سویلیه سن مع هذا اینه اول شبانك نافرجامی وناسزاشناسی کبی اکله ویل (مثنوی) حمدتوتسبیت بدان کربهترست * لیك ان نسبت بحق هم ابترست * اول شبانه نسبت سنك حمد وثنالك اکرچه ابورکدر یعنی اکرچه سنك حمد وثنالك اول چوبانه نسبت اولنسه اکانسبت بهتردرلیکن حضرت حقه نسبتله اول هم ابتروبی فردر (ولهذا قال علیه السلام لااحصی ثناء علیك انت کما اثنیت علی نفسك سبحانك ماذکرنالك حق ذکرلیاندکور (مثنوی) چندکویی چون غطا برداشتند * کین نه بودست آنکه می پنداشتند نیچه برحامدوذاکرم وثناخوان وشاکرم دیرسن چونکم یوم قیامتده پرده یی اورنه لقدن قالدیره لورفع حجاب ایده لرکه بوالمشدر اول نسنه که خلق ظن ایلدیلر (کما قال الله تعالی وبدالهم من الله مالم یکونوا یحتسبون) مثلا چوق کسه کندیلرینی جناب حقه حامدوذاکر ونیچه سی دخی ثناخوان وشاکر ظن ایدرلردی ونیچه سی دخی کندیلری عابد وزاهد وعارف مشاهده زعم ایدرلردی روزقیامتده (یوم تبلی السرائر) وقتنده بونلره اللهدن ظاهر اوله اول شئ نه آنی ظن ایلزدی (مثنوی) این قبول ذکروازرحمتست * چون صلوة مستحاضه رخصتست بوسنك ذکرکك قبولی حضرت خدانك رحمتندندر یعنی ای ذاکر بوسنك ذکرکك مقبول اولمسی قبوله مستحق اولدیغندن اوتری دکادر بلکه بوسنك ذکرکك قبولی رحمت الهیه دندر مستحاضه اولان خاتونك صلاتی کبی

محضار خصتدر (قال صاحب النهاية الاستحاضة ان يستمر بالمرأة خروج الدم بعد ايام حيضها المعتاد) مستحاضه شول خاتونه ديرلر كه معتاد اولان حيضنك ايامندن نصكره دمنك خروجي مستمر اوله بوحالتده صلاتي ترك ايلمز وبودم مانع صلاة اولمز پس مع عدم طهارتها مستحاضه نك صلاتي جائزدر وحقنده رخصت واردر آنك صلاتينك جائزه اولمسي كندينك طاهر اولمسي اعتبارايله دكادر بلكه رخصت شرعيه در (مثنوى) درنمازاويبا لودست خون ذكر تو آلودهٔ تشبيه وچون * اول مستحاضه نك نمازنده قان بولشمسندن ذكر لك تشبيه وظن وچون وچرايه بولشمشدر يعنى اول مستحاضه اولان خاتونك نمازنده خون آلوده درمراد مذكور اولان الهى كمال تنزيهه قادر اوله مبوب عقلكله اعتقاد كده آنى برشيئه تشبيه ايدرلر ذكر ايدرسن واكا معرفتك اولمديغندن نجيه در ديمكله ذكرنى آلوده ايدرسن ديمك اولور (مثنوى) خون باليدست وبابى مى رود * ليك باطن راننجاستها بود * خون باليددر اما برصويله كيدر يعنى خون اگرچه باليد ونا پاكدر وجزئى صويله كيدر ليكن باطنك نجاستلرى واردر وساوس شيطانيه واخلاق ذميمه كبى كه اول آبله كتمز اللهمك لطفى آبندن غيريله تمكم بيورولر (مثنوى) كان بغير لطف آب كردكار * كم تكردد ازدرون مرد كار * كه اول درونى نجاستلر حضرت كردكارك لطفى آبندن غيرى ايله عمل ايديجى مردلك درونندن ناقص اولمزا گرگم كاف فارسينك ضمه سيله اولورسه معنى مردكارك درونندن اول نجاستلر محوونا پيدا اولمز وطهارت بولمزديمك اولور (النجاسة على اربعة انواع كما ان الطهارة على اربعة انواع نجاسة الظاهر طهارتها بالماء ونجاسة النفس بالخطايا والمعاصى وطهارتها بالتوبة والانابة ونجاسة الاخلاق بالاوصاف الردية وطهارتها بالاخلاق الفاضلة والاوصاف المرضية ونجاسة السر وهى الشرك والجهالة وقلة المعرفة طهارتها بالتوحيد والعلم وكثرة المعرفة) لطف حق تعالينك بريده به لطفى اولجق انواع طهارتى آكا ميسر ايدوب انواع نجاستدن آنى پاك ايلر (مثنوى) در سجودت كاش روكردانئ * معنى سبحان ربى دانئ * اى مصلى كاشكى سجوده يوزونى دوندريدك وسبحان ربى الاعلانك معناسنى بليدك بومعناده جائزدر كه كاشكى يوزك دوندريدك سجوده كده اولان سبحان ربى الاعلانك معناسنى بليدك سبحان ربى الاعلانك معناسى اسبح ربى الاعلى تسبيحا عما لا يليق بشأنه) ديمكدر يعنى بن اعلى وشانى جله دن ارفع اولان مالك وسيدمى تنزيه ايتمكله تنزيه ايدرم شانه لايق اولمين شيئلردن پس وجوده اولان سجودلك وتشبيه وچونله اولان ذكر وصلاتك دخى انك شانه لايق اولمين شيئلردندر لازم كادبكه آنى صلوة وسجود كدن تنزيه ايليه سن بلكه تنزيهكدن يله تنزيه ايليه سن وسجود وجودنى اكا لايق كورميوب بونى سويليه سن (مثنوى) كاى سجودم چون وجودم ناسزا * مر بدى را تو نكويى ده جزا * كاى بنم ريم هم سجودم بنم وجودم كبى ناسزادر يعنى سكا لايق دكادر تحقيقا كلكه سن ايلكى جزا ويركلك مقابله سنده ايلكى جزا ويرمك حضرت حقك شاننه عجب دكادر بلكه بوصفت آنك مخلوقاتنده بيله بولنور (مثنوى) اين زمين از حلم حق دارد اثر * تا نجاست برد وكلها دادبر * جله دن برى بوزمينى كورمكه حلم حقدن اثر طوتر تا كم نجاستى كيدردى وانك مقابله سنه كلمز بر ويردى يعنى زمين نجاستى ايلتدى وكلمز حاصل ويردى (مثنوى) تا بپوشد اوپليدیهاى ما * درعوض بر رويد ازوى غنچها * تا اول زمين اورتبزم پليد دلكرميزى ونجاسريزى اول قباحتلرى وضنده اندن پرملاحت غنچه لر بتركذلك صوفى خاكى طبيعتى دخى مشايخ زمينه تشبيه ايدوب ديمشلردركه (الصوفى كالارض يطرح عليها كل قبيح ولا يخرج منها الا مليح (م ى) پس چوكافر ديدكودردادوجود كترو بى مايه تراز خالى بود * پس كافرلر حقيقت حاله واقف اولدقلرندن كوره لركه اول كافردادوجوددهيعنى عدل وسخاوه ويا خود عطا وبخششده خاكدن ناقصرلك ومايه سزرلك اولدى (مثنوى) ازوجود اوكل ومیوه نرست جز فساد جله پاكيها نجست * انك وجودندن كل ومیوه بتعدى جميع پاكلكلرلك فساددن غيرى استمدى يعنى اول كافرلك وجودندن كل ايمان ومیوهٔ عرفان وايقان بتعدى جله پاكلكلرلك فساددن غيرى شئ ديلدى (مثنوى) كفت واپس رفته ام من در ذهاب * حسرتا يا ليتنى كنت تراب * اول حينده دينه كه من حيث المعنى بن ذهاب وروشده كبر واردر يعه كتمشم حسرتانه اوليدى بن خالك اوليدم يعنى اى حسرت وندامت كل كه سنك وفتكدر نوليدى بن دنياده تراب اوليدم كه تراب مرتبه سى بنم مرتبه مدن عاليتردر كه اول خبيثلرى پاك ايلدى وبن پاك اولان عقل وفكر وروحى كفر ومعصيتله ناپاك ايلدم ديه وتراب اولمغى تمنى ايدوب حسرت يه (م ى) كاش از خاكى سفر نكزيده مى * همچو خاكى دانه مى چيده مى * كافر بوكونه تمنى ايدوب ديه كه كاشكى خاكه منسوب اولان منزله ومرتبه دن سفر اختيار ايليميدم خاكيلك كبى دانه بى دوشوريدم وآنى تربيه قيلوب بندن ظهوره كايدى ودخى بكانافع برعمل اولايدى (مثنوى) چون سفر كردم مرا راه آزمود * زين سفر كردن ره اوردم چه بود * چونكم سفر ايلدم پول بنى امتحان ايلدى بوسفر

ايلكدن

ايلكدن بنم پول ارمغانم نه اولدى يعنى چونكم مرتبهٔ خاكيدن سفر ايلدم مرتبهٔ نباته كلدم واندە نيچه نشو ونما بولدم بعده مرتبهٔ حيوانه كاوب انده دخى جسم حساس ومتحرك بالارادة اولدم بعده مرتبهٔ انسانيته كاوب حيوان ناطق اولدم وبنى پول بوكونه صنعه دى وامتحان ايلدى بوسفرا يتمكلكدن بنم زه آوردم يعنى ازغم وزادم نه اولدى كرك ايدىكم بومرتبه ده مكلف اولديغم اوزره زاد آخرت قيليدم وماخلق لهملك حكمن ويريدم وبوقيامت كونده سائر اهل ايمان كبى منتفع اوليدم ديه (مثنوى) زآن همه ميلش سوى خاكست كو * درسفر سودى نبيند پيش رو * روى واپس كردنش آن حرص وآز * روى درره كردنش صدق ونياز * اول جهتدن كافرلك ميلى دوكلى خالك جانبنه درزيرا كا فرسفرا يتمكده بوزى اوكنده برفائده كورمز بلكه مضرت كورر ومرتبهٔ خاكيده كندى يه نسبت منفعت كورر بواجادن خالك اولغى تمنى قيلورانك اردنه بوزايلمسى اول حرص وآزدرانك يوله بوزايلمسى صدق ونيازدر يعنى اول كافر وفاجرلك بوزى كبروايلمسى دنياية وحظ نفسه حرص وآزندن عبارتدر وبوزنى يوله ايتمكلك وحق جانبنه كتمكلك صدق ونيازاوزره اولمسى وطاعت ونماز قيلمسيدر پيش رو ديمك حق جانبنه اولان وجهى او كنده سود كورمدى ديمك اولور بوتقدير جه حق جانبنه عليا ودنيا ونفس جانبنه سفلى دخى تعبير ايدرلر برانسانك كه وجه باطنى علايه اوله اول كسه تزايد روحانى ونشو ونماى حقانى بولقده دروجهن وجه باطنى اسفله دونه يعنى دنيا ونفسانى يه ميل قيله ايمان وعرفانته نقصان كلكده وروحانيت وحقانيتى زائل اولقده در پس بومعنايى فهم ايجون تزيينده بتن نباتى تمثيل ايدوب بيورولر (مثنوى) هر كارا كش بود ميل علا * درمزيدست وحيات ودرنما مثلا هر كاهلك كه انك علايه ميلى اوله مزيد وحياتده ونشو ونماده در يعنى هر بر كاهلك كه ميلى اعلايه اوله انك شاننده در كه زياده لكده وحياتده ونشو ونماده در (مثنوى) چونكه گردانيد سر سوى زمين * در كى وخشكى ونقص وغبين * چونكه كياه باشنى زمين جانبنه دوندردى اكسكلكده وقورياقده ونقصان وغبينده در يعنى هردم پايمال اولوب خشك وناقص اولور (مثنوى) ميل روحت چون سوى بالا بود * درتزايد مرجعت آنجا بود كذلك سنك روحكك ميلى چونكه بالايه اوله تزايد وترقيده سنك مرجع ورجوعك اول يرا اولور يعنى كذلك اى سالك چونكم سنك دخى ميل روحك عالم بالايه ومرتبهٔ اعلايه اوله كما يليه زياده لكده سنك رجوعك يا محل رجوعك اول يره اولور يعنى اعلاده اولور (مثنوى) ورنكون ساري سيرت سوى زمين * آفلى حق لا يحب الآفلين * واكر سنك باشك يعنى سر قلبك آسغه اوله زمين جانبنه يعنى دنيا وبدن طرفنه آفلسن يعنى زائل وضايعسن حق تعالى آفل ومتغير اولمزى سوهمز تفسيره مرادا (پرسيدن موسى عليه السلام از حق تعالى سر غلبهٔ ظالمترا (مثنوى) كفت موسى اى كريم كارساز * اى كه يكدم ذكر تو عمر دراز) حضرت موسى عليه السلام حق تعالى يه ديديكم اى كريم كارسازاى خداسنك برنفس ذكرلك درازعمردر (مثنوى) نقش كژ مژ ديدم اندر آب وكل * چون ملائك اعتراضى كرد دل * آب وكلده اكرى بوكرى نقش كوردم يعنى بوآب وكل عالمنده چوق اهل فساد كوردم ملائكه كبى كوكل براعتراض ايلدى يعنى ملائكه كبى اعتراض شكلنده استكشاف واستخبار ايلدى كوكل كندى يه خفى اولان اسرارىدن اول مخفى اولان مشكل بودركه بيورولر (مثنوى) كه چه مقصودست نقشى ساختن * واندر وتخم فساد انداختن * كه مقصوددندر برنقش دوزمك واندە فساد تخمنى اتمق يعنى نه مقصوددندر نقش وصورتى دوزمك وآنك درونته تخم فساد وظلمتى القا يتمك كه اول فساد وظلمك خالقى ومريدى خودفى الحقيقه سنسن واول ظاهرا آنك كاسبيدر بوسحلده حضرت حقدن حضرت موسايه ايلديكى سؤاله كوره جواب يازلمشدر انكيچونكه سؤال ضمننده بنه جواب متدرجدر وهر بريتده مصرع اول سؤال ومصرع ثانى جواب منزله سنده اولور بنه كم بيورولر (مثنوى) آتش ظلم وفساد افروختن * مسجد وسجده كان را سوختن * مايهٔ خونابه وزردابه را * جوش دادن از براى لابه را * من يقين دانم كه عين حكمتست * ليك مقصودم عيان ورؤيتست * ظلم وفساد آتشنى شعله لندرمك مسجدى وسجده ايديجيلرى پاك ايتمق يعنى آتش ظلم وفسادى پاك لكلندرمق وانكله مسجدى وسجده كان اولانلرى پاك تقدن مقصوددندر آتش ظلم وفسادى مشتعل ايلمكدن مقصود كويا مسجدى واهل مسجدى بودنياده پاك تقدر وبونلره مخالوم اولدقلرى مقابله سنده حسن جزا وظالملره عذاب وعقاب ويرمكدر ديمك اولور وبويتده دخى ايكى وجه قابلدر مايهٔ خونابه وزردابه يه لابه وتضرعدن اوترى جوش ويرمك وتحريك ايتمك ندندر يعنى بدن انسانيده قانلو صويك واريكاك مايه ومادهسنه سركت وغلبه ويرمك ندندر ضمنا جواب تضرع وزارى ايلك ايچوندر ويا خود حين بكاده چشمدن كلان قانلو صويك وصاروصويك مايه سى كه بوركده اولان قاندر الم واضطراب غايتنه ايرسه خون دموعله آلوده اولوب صار وصور نكنده منصب اولور واكر الم واضطراب بوركى جوشه كتورر اول جوشك بخارى كوزلره

چیقوب منصب اولورا کرالم زیاده اولور سه خون دروندن سرشك دیده یه مخلوط اولوب صارورنکنده منصب اولور
واکرالم واضطراب غایته ایرسه خون دموعله آلوده اولوب خونابه شکلنده دیده لردن جریان ایلرمایهٔ زرد آبه
وخونابه دن مراد ظالم اولسه دخی جائزدرشول اعتبارله که خونابه وزرد آبه نك مظلوملردن ظهورایلسنه باعث
وبادیدر پس بووجه اوزره معنی خونابه وزردابه نك مایه سی اولان ظالمه لابه وتضرعدن اوتری جوش ویرمك نیچوندر
دیمك اولور پس موسی علیه السلام حضرتلری دیدیکه بن یقین بیلورم که بوعبث وبیهوده دکل عین حکمتدر لیکن
بوسوالدن مقصودم قلبم مطمئن اولسون ایچون عیان ومشاهده درتبه کم ابراهیم علیه السلام جناب حقدن احیای
موتی ده اطمینان قلب ایچون (مع ایمانه وعلمه علی احیاء الموتی) مشاهده ورؤیت طلب ایلدی (کما قال الله تعالی
حاکیا عنه (واذ قال ابراهیم رب ارنی کیف تحیی الموتی قال اولم تؤمن قال بلی ولکن لیطمئن قلبی) پس حکمتدن
وحقیقتدن سؤال ایلمك انبیاء عظام علیهم السلام نك شانلرندر (مثنوی) آن یقین می کوید م خاموش کن * رص
رؤیت کویدم فی جوش کن * کاهی اول علم الیقین بکادیرکه خاموش اول کاهی رؤیت وعین الیقینك حرصی بکادیرکه
خاموش اولمه جوش وطلب ایله (مثنوی) مرملائك راامودی سرخویش * کین چنین نوشی همی ارزد بنیش * الهی
آدم حقنده (اتجعل فیها من یفسد فیها) دیوطاعن اولان وخلافتندن استکشاف واستخبار قیلان ملائکه یه
کوسترمك کندی سرکی که یونك کبی برنوش نیشه دکر یوسرعده ایکی وجه جائزدروجه اول یوسرع آدم حقنده
دینله یعنی نوش علم آدمدن عبارت ونیش مطعن ملائکه اولان جسد ترابیه وصفت حیوانیه سندن کنایه اوله پس نظر
ملائکه آدم علیه السلام ارضده مجعول اولدیغی جهتدن نیشله تعبیر اولنان طینت ظاهره سنه واقع اولوب نوش علم
وحکمتدن آنی خالی صانوب اتجعل فیها من یفسد فیها) دیمکله طعنه اوردیلرالهی تحقیقا اول طاعن اولان
ملائکه آدمده اولان سرنی کوسترمك که یونك کبی برنوش یعنی علم وکمال نیشه لایق اولور یاخود ملائکه معترف
اولدیلر ویونك کبی برنوش حقا که نیشه یعنی کثافت وظلمت جسد نیشه معادل اولوردیدیلر دیمك اولور وجه ثانی
اولدرکه یوسرع ملائکه حقنده دینله بوتقدیراوزره معنی الهی اول وقتده که ملائکه اعتراض شکلنده استخبار
ایلدیلرانلره (انی اعلم مالا تعلمون) دیوعتاب ایلمکله و (انبؤنی باسماء هؤلاء ان کنتم صادقین) دیوحین امتحانده
شرمسار قیلمغله وسرزنش ایتمکله تحقیقا اول ملائکه یه کوسترمك آدمده اولان سرنی که بویله برنوش که انلره
سرکوسترمکلکدراول عتاب وسرزنش نیشه دکراکرچه یونلرنیش عتاب وسرزنشله اولدیلر ولیکن نوش
کشف سرله حالات ولطافت بولدیلر ویونك کبی برنوش بوقدر نیشه دکردیدیلر (مثنوی) عرضه کردی نورآدم راعیان
برملائك کشت مشکلها بیان * الهی حضرت آدمك نورنی عیان واشکاره ملائکه اوزره عرض ایلدیك مشکلر
بیان وروشن اولدی بوهم وجهدر خدایا حضرت آدمك نورنی معاینه واشکاره عرض ایلدیك ملائکه اوزره
مشکلری اشکاره اولدی پس بکادخی بوسری فاش ایله دیدی (مثنوی) حشرتو کویدکه سرمرلرچیست * میوها
کویندسربرلرچیست * سرخون ونطفه حس آدمیست * سابقی هربینشی آخرکیست * سنك حشرلرندیرکه موتك
سری ندر یعنی الهی سن انسانی بعدالموت حشروجمع ایلمك سویلرکه سرموت ندر میوه لردیرلر برکاك سری ندر
یعنی شتازمانده مرده وافسرده کبی اولان حبوبات مدفونه نك سرنی بهارسویلدیکی وعیان ایلدیکی کبی اجساد
مرده ومدفونه نك سرنی دخی سنك حشر ایلمك سویلرو (یوم تبلی السرائر) فحواسنجه اول کونده هرکسك سرائر
وضمائرن عیان ایلرنته کم میوه لرسویلرکاك سرنی که ندرهرآغاجك ویبراقلرك سری میوه سیدر مادامکه ظهوره
کلمیه کسه بیلمزنه کونه میوه درپس ظهوره کلدکده لسان حاله برلرندرختدن خبرویررغمدانك سری خون وخونك
سری نطفه وخون ونطفه نك سری حس آدمیدر بعض نسخه ده حس برینه حسن واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره
معنی خون ونطفه نك سری آدمینك حسنیدر دیمك اولور یعنی انسانك غذاسیکه تدریجله خون ومنی اولور عاقبت
اندن حسن آدمی یراطافت پیدا اولورنطفه دن مقصود بونده منیدر هرزیاده لکك سابقی یعنی اولی آخرا کسلکلدرکه
کندیکچه ترقی قیلمش وزیاده اولمشدر (مثنوی) لوح راول بشویدبی وقوف * انکهی بروی نویسداوحروف * خون
کندرلر اواشك مستهان * برنویسدبروی اسرارانکهان * هرزیاده لکك سابقی آخرکمکدر بیوره مشاردی بومعنایی
ایضاح ایچون بوایاتی مثل موقعنده ایراد ایدوب بیورورلرمثلا کاتب اول لوحی توقفسز یورتا که کابته قابل اوله
اندنصکره کاتب لوح اوزره حروف وکلمات یازر یعنی مثلا لوح دلی بی وقوف وبی تاخیر یورو اولا خطوط حظوظ
نفسانیه ونقوش نفوس انسانیه دن آنی صافی وساده قیلورکه بوکم اولمق مرتبه سیدراندنصکره اول کوکل لوحینك
اوزرینه یازراول خدا حروف علوم حکمی که بوزیاده لك حالیدر حضرت باری عاشقك قلبنی وحقیروبی قدرکوزیاشنی

خون ایلراندنصکره اول کوکل لوحنك اوزرینه یازراول خدا حروف علوم وحکمی اندنصکره عاشقك قلبی اوزره اسرار
یازر یعنی خون ایلرقلبی ضربت مجاهده وصدمت مکابده ایله ومستهان وخوار اولان اشکی دخی خون ایلر یازراول
قلبك اوزرینه اندنصکره اسرارنهانی معنای آخر اشك مستهان دلرا اوزره معطوف اولمیوب مابعدنه مرهون اولمق
ویرتویسدلك مجازادخی قاعدی اولمق جائزدرکه علم معاینه بوکا اسناد مجازی دیرلر برفعلی سببینه اسناد ایلمك قبیلندن
وانبت الربیع البقل قبیلندن اولور زیرا سرشك دیده اسرارنهانك صفحهٔ سینه اوزره یازلمسنه سبیدر ومعنی بویله دیمك
اولورکه خون ایلرحضرت بیچون انواع بلیاتله قلبی واشك مستهان اندنصکره اسراری انك اوزرینه یازر بعض نسخه ده
خون کندرلراز اشك مستهان واقع اولمشدر بوتقدیراوزره دیمك اولورکه حضرت حق عاشقك کوکلنی حقیر اولان
کوزیاشندن یعنی بکادن خون ایلراندنصکره قلب عاشق اوزره اسرارنهانی یعنی حضرت خدانك شوق وخوفندن
عاشق که کریهٔ فراوان سببیله خونین دل اوله انك قلبی اسرارالهیدن انعکاسیدیراولور (مثنوی) وقت شستن لوح را
باید شناخت * که مرانرا دفتری خواهند ساخت * لوحی یومق وقتنی اکلمق کرك که اول لوحی بردفتردوزمك
استرلر یعنی یومقلق وقتنده لوحی اکلمق وفهم قیلمق کرکدرکه تحقیقا اول لوحی بردفتردوزمك استرلرکه هرشیئك
بوزلمسی دخی اعلادوزلمسنه ووبران اولمسی دخی اولی معمور اولمسنه دلالت ایدر (مثنوی) چون اساس خانهٔ
می افکنند * اولین بنیادرا بر می کنند * مثلا کورمزمیسن چونکم برخانه نك اساسنی براغه لرینکیدن یاچق
استیه لر اولاکی بنیادنی قویارورلر یعنی اسکی تملق قازوب اوردن رفع ایلرلر (مثنوی) کل برآرند اول ازقعرزمین *
تاتا خرابکشی ماء معین * مثال آخراول یرلهٔ دبندن کل وخالهٔ چیقارورلر یعنی اول قعرزمیندن باالجمله چیقارورلر
وقازوب خراب قیلورلرتا آخرنده ماء معین چکه سن وچیقاره سن (مثنوی) ازحجامت کودکان کریند زار *
که نمیدانند ایشان سرکار * مثال آخراطفال حجامتدن بسیاروزاراغلرلرزیرا انلرایشك سرنی بیلمزلر (م ی) مرد خود
زرمی دهد حجام را * می نوازد نیش خون آشام را * سرکاره عارف اولان مرد خود التون ویرر حجامه ونوازش
ورعایت قیلور نیش خون آشامه پس قصه دن حصه ظلمه حجام وظلم نیش خون آشامه بکزر کودکان دنیا انلردن
کریان وعارف اسراردانان حکمته واقف ونهایت کاره عارف اولوب شادان وخندان اولورلرزیرا (الجزم بقدر تعبکم)
حدیثنك فحواسنجه هرکسك اجری تعب ومشقته صبر وتحمل ایلدیکی قدراولور (والمشاهدة بقدر المجاهدة) قولنك
مصداقنجه مجاهده سی مقداری مشاهده مرتبه سن بولور مثلا (مثنوی) می دود حمال زی بارکران * می رباید
بارورا زدیکران * مثلا حمال بارکرانك آلتنه یلروآنی غیرلردن قپارزی زیرمعناسنه اولمیوب بونده طرف معناسنه
اولورسه معنی حمال ثقیل یوكنه طرفنه یلراول ثقیل یوكی غیری حمللردن قپاردیمك اولورپس کاردینی دخی بویله بیلی
بیت) بقدرالکد تکتسب المعالی * ومن طلب العلی سهرالیالی * (مثنوی) جنك حمالان برای بارببین * اینچنین
اسب اجتهاد کاربین * پس یوكلرایچون حمللرلرجنك وخصومتنی کورکارلرك اجتهادی بویله درکور (مثنوی)
چون کرانیها اساس راحتست * تلخهاهم پیشوای نعمتست * چونکم زحمت وثقلتلرراحت ورحمتك سبب
واساسیدرآجیلرهم نعمت وذوقنك مقتداواواسطه سیدر (مثنوی) حفت الجنة بمکروهاتنا * حفت النیران من
شهواتنا * جنت احاطه اولندی بزم مکروهاتمزله دوزخ بزم شهواتمزدن احاطه اولندی یعنی جنت بزه مکروه اولنلرله
محفوفه اولدی وجهنم بزم مشتهیاتمزله احاطه قیلندی بوحدیثه اشارت بیوررلرکه حفت الجنة جنت احاطه
اولندی بالمکاره کراهت ومشقتلرله وحفت النیران جهنم احاطه اولندی بالشهوات لذایذ مشتهیات نفسانیتله
(مثنوی) تخم مایهٔ آتشت شاخ ترست * سوختهٔ آتش قرین کوترست * مثال سنك اتشکلمایه سنك تخمی
تروتازه بوداقدر یعنی آتشلمایه سیکه اوطوندر واوطوتنك تخمی یعنی اصلی شاخ تردرکذلك جهنمده اولان
آتشکلك دخی مایه سنك اصلی شاخ ترکبی اولان شهوات نفسانیه دروسوختهٔ آتش مجاهده قرین مشاهده در
ویاخود سوختهٔ آتش عسر برخوای (ان مع العسر یسرا) قرین کوتر یسردر (ولهذا یقول النبی صلی الله علیه وسلم
اشتدی ازمة تنفرجی) وحدیث شریفده وارد اولمشدرکه امت محمددن برقوم جهنمده کاهلری قدریانه لربعده انلری
قاره کومرکبی اولدیغی حالده جهنمدن چیقاره لر وکتوروب آب کوثرله یوبه لر یونلرلرك جسملری
کبی پاك ومنور اوله ویونلره جهنمیون دیه لر ویونلره جنته کیردکده یونلره تسمیه ایده لر پس یونلر یونلرندن محزون
اولوب حضرت حقه تضرع قیله لرجناب حق یونلردن یونلمی کیدروب اهل جنته برابراوله لر (م ی) هرکه درزندان
قرین محنتیست * آن جزای لقمهٔ وشهوتیست * وهرکیمکه زندانده برمحنت وبلایه قرین دراول محنت براقمه نك
وشهوت وذوقنك جزاسیدرکه لقمه وشهوت سببدرآنك زندانه کیرمسنه ومحنتکش اولمسنه (م ی) هرکه درقصری

قرین دولتیست * آن جزای کارزار و محنتیست * هرکم برقصرده بردولته قرینده راول دولت برجنك ومحنتك
جزاسیدرکه اول دولتك حصولنه بونلر سیبدر (مثنوی) هرکرادیدی بزروسیم فرد * دان که اندرکسب کردن صبرکرد
هرکمی که زروسیمله فردکوردك یاخودکوره سن بیل که کسب ایلمکلکده صبرایلدی که اول کسب سیم وزرلك
حصولنه سبیدر برکسه نك که کوزی عالم اسبابدن وعالم حسدن ایلرواوله وعالم حقیقت جانبنه نافذاوله وحقایقه نظر
قیلداول کسه بونلری سیبسز کورر نته کم بیورلر (م ی) بی سبب بیند چودیده ش شد کذار * تو که درحسی سبب را
کوش دار * سیبسز کورر چونکه آنك چشمنك عالم الهی جانبنه کذاروعبوری اولدیعنی نورالهی ایله چشم دلی روشن
اولان کسه بونلری سیبسز کورر (لاحول عن معصیة الله الابعصمة الله ولاطاقة علی طاعة الله الابتوفیق الله
دیوب حول وقوتی اللهدن بیلور وخالق خیروشر ومرید نفع وضرآنی مشاهده قیلور واسبابی اورته لقدن آلت ملاحظه
وامر اعتباری بیلور سنکه عالم حسده سن سببی حفظ طوت یاخودمعنی ای اسیر طبایع سنکه عالم حسده سن سببه
کوش طوت وواسطه بی ترك ایتمه که خرق اسباب وعلل سنك منصبك دکلدر (م ی) انکه بیرون از طبایع جان اوست *
منصب خرق سیما آن اوست * اول کسه که انك جانی طبایع وعناصردن بیروندر خرق سیلر منصبی انك ملکیدر یعنی
اول کسه طبایع اربعه دن انك جانی بیرونده رعناصر واجسام مرتبه سندن شانی برتردرمنصب خرق اسباب
وعلل آنك لایقیدر (م ی) بی سبب بیندنه از آب وکیا) چشم چشمهٔ معجزات انبیا) سیبسز کورر اوتدن وصودن کورمز
یعنی اوتدن وصودن حاصل اولان بدندن وانك قوتدن بیلمز چشم دل انسان کامل انبیای عظام علیهم السلام
معجزه لری چشمه سنی که خلق عالم اوزره حق جانبندن روان اولور یعنی قدرمعجزات انبیاعلیهم السلام وارایسه وآیات
وخرق عادات ظهوره کلدی ایسه جمله سی علل واسباب واسطه سیله دکلدر بلکه ارادت مسبب ایله درمعجزاتله سحرلك
ماینندن فرق بی سبب وباسبب اولقدرایکیسی بیله خرق عاده درلکن معجزه اولدرکه اسبابه محتاج اولمز بلکه ارادت
الهیه واقتضای نبوت ایله ظهوره کلور اما سحراقتضای ساریه ووسایط واسباب معاونتیله ظهوره کلورپس
چشم منزله سنده اولان ورثای انبیادن صدور ایلین معجزاتی اسبابه احتیاج ومراجعتسز حق جانبندن روان اولمش
کورر اویله اولیحق انبیاعلیهم السلام نه اقتدا قیلوب علل واسباب جانبنی اورته لقدن رفع قیلور وداعما مسبب الاسبابه
ناظراولور (مثنوی) این سبب همچون طبیبست وعلیل * این سبب همچون چراغست وفتیل * بوسبب مثل طبیب
ومریض کیمدر طبیب شفا وصحته سبب وعلل ملاقات طبیبه وصنعت طبیبه سیدر وبوسبب دخی
چراغ وفتیل کیمدر چراغ تیو برخانه یه سبب وفتیل وجود چراغه سیدر (مثنوی) شب چراغست رافتیلی نوبتاب *
پالدان زینهار چراغ آفتاب * کیجه چراغکه بریکی فتیل بولك که فتیل وجود چراغه سیدر یعنی بودنیا کیجه سنده
چراغ روح حیوانیه که اکل وشربدن فتیل نودوز که بدل مایتحلل اولوب دوام وقیامنه ومنور خانهٔ بدن اولمسنه سبب
اوله آفتابك چراغنی بونلردن پالدیسل یعنی چراغ آفتاب الهیه بی ونفخهٔ ربانیه بی بونلردن پالدیسل زیرابوقتیل کبی
اولان اکل وشربه محتاج دکلدر آنك قیامی زیرا اول چراغی حقدن یقارانکچون داعما انوارحقه بقار (مثنوی)
رونق کهکل سازبهرسقف خوان * سقف کردونراز کهکل پالدان * ای اسیرروح حیوانی پورسن کهکل دوزخوان
ونان سقفنك عمارتی ایچون کهکلدن مراداطعمهٔ نفیسه دیدکاریدرسقف کردون صمانلو یاچغه محتاج
دکلدرکه قیامی آنکله اوله پس سقف کردونکه مرادروح الهیدرکهکلدن پاك وطاهریل که آنك قیامی
حضرت حق ایله وغداسی انوار وجود مطلق ایلدراکثر نسخه ده واوسزخان واقع اولمشدر بوتقدیراوزره دخی خوان
معناسنه اولمق کورشور زیراخان خانه معناسنه بلاهاء کلمشدراکرضرورت شعریه دن اوترای لاجل القافیه
ها حذف اولندی دینورسه تکلفدن خالی اولمزاکرخانه معناسی مراد اولورسه مقصوداندن جسدخانه سی اولوب
معنایوری سن خانهٔ جسدکك سقفندن اوترای صمانلو یاالجق دوزدیمك اولور وکهکلدن مرادینه طعام وغدا اولور
(مثنوی) اه که چون دلدارما غمسوزشد * خلوت شب درکذشت وروزشد * جزبشب جلوه نباشد ماه را * جزبدرد دل
نجود نخواه را * بویسته آه افغانی بیت اولده اولان کهکل سازه یعنی اسیر حرص وآزه قیداولقده جائزدر وبیت ثالثده
ترك عیسیٔ روح قیلان وخرنفسنی بسلین کسه یه کوره اولسه ده جائزدر پس اولکی وجه اوزره معنی بویله اولورکه ای
کهکل سازوای اسیر حرص وآزسکا آه اولسونکه بزم دلدارمزچونکه غمسوزاولدی وظلمت بشریتی
ازاله قیلدی خلوت شب تن کجدی وروزحقیقت ظاهراولدی بونده دلداردن مرادروح الهیدرکه کندیلرنیاری
ودلداریدرو خلوت شبدن مراد شب جسمانینك خلوتیدرو روزدن مرادروز وصلت ونهارحقیقتدر وبیت ثانیده
اولان ماهدن مراددخی ینه روح الهیدر پس تقدیرمعنای بیتین شریفین بویله دیمك اولورکه ای اسیرروح حیوانی

ومبتلای

ومبتلای غذای جسمانی سکا آه وآه اولسونکه چونکم بزم دلدارمزکه نفخهٔ الهی اولان روحمزدربزم غمزی باقیمی
والممزی ازاله ایدیجی اولدی خلوت شب تن بزدن کجدی وروز وصلت اولدی وصبح حقیقت ظهوره کلدی زیرا
ماه روح الهیه یه شب تندن غیریده جلوه اولز وعالم بدندن غیری مرتبه ده آکا کسه آشنالق والفت وانسیت قیلمز
اکرآکا واصل وآشنا اولمق استرسك خلوت شب تنده آشنا اول وانك وصلتنی بجان ودل طلب قیل دردلسزاول
دنخواهی بیهوده بیره طلب قیلمه آنك طالبی اولنه دردرون شرط دردیمك اولورا ما آه لفظی اکریت ثالثده اولان
عیسای روحن ترك ایدوب خرنفسن پرورده قیلان کسه یه کوره اولورسه معنی ای عیسای روحن ترك ایدوب
خرنفسن پرورده قیلان کسه سکا آه اولسون چونکم بزم دلدارمزیعنی روح عالمی کردارمزغمسوزاولدی وخلوت
شب تن مزرقیلدی وصبح وصال ظهوره کلدی ماه روحمزتن کیجه سندن جلوه ایلکدن نجات بولدی زیراماه ایچون
شبدن غیریده جلوه اولمز وانك آشنالغنه طالب اولان شب تندن غیری محلده طلب قیلمز اکرآنی استرسك
کوکل دردنسز اول دنخواهی استمه بلکه اول دنخواه اولان روحی دردرونله وشوق ومحبت وقلب محزونله طلب ایله
تا اکا واصل اولهسن وآنك وصالندن تمتع قیله سن (مثنوی) ترك عیسی کرده خر پروردهٔ * لاجرم چون خر برون
پردهٔ * سن ایسك عیسایی ترك ایلمشسن خرسلمشسن بوسببدن خرکبی پرده دن طشره سن یعنی ای اسیرروح
حیوانی سن عیسیٔ روحی ترك ایلدك وخرنفسی بسلدك لاجرم خرلرکبی خارج پرده ده قالدك واسیرهواوهوس
اولدك (مثنوی) طالع عیسیست علم ومعرفت * طالع خرنیست ای توخر صفت * علم ومعرفت عیسانك
طالعیدرخرطالعی دکلدرای کسه سن خرصفتسن یعنی علم ومعرفت عیسی مشرب اولان وروح الهی مرتبه سن
بولان کسه نك قسمت وغداسیدرخرسیرت اولان وروح حیوانی مرتبه سنده قلان کسه نك نصیبی دکلدرای اسیر
نفس اولان سن خرصفتسن انکچون علم ومعرفتدن بهره وچاشنی طوتمزسن (مثنوی) ناله خربشنوی رحم ایدت *
پس ندانی خرنری فرمایدت * خرلك ناله سنی ایشیدرسن سکارحم کلور پس بیلمز سنکه خرسکا خرلق بیورر یعنی
خرنفسلك اکل وشربه حریص اولدقده ومشتهیات بدنه محبت قیلدقده آنی منع ایلمك دروندن ناله وفریادایلرپس
اول خرلك ناله وفریادنی استماع ایلیوب اکامرحمت قیلوب استدیکنی صهیا ایلرسن پس بوفی بیلمزسنکه خرنفسك
سکا خرلك بیورر یعنی حیوان صفت اولوب سنی خرسیرت قیلمغه ترغیب وتحریص قیلورا کرطالب روح الهی ایسك
نفسك خرینك ناله سن ایشتمه واکامرحمت قیلوب انك مرادی اوزره ایش ایتمه (مثنوی) رحم برعیسی کن
وبرخرمکن * طبع رابرعقل خودسرورمکن * عیسی اوزره ترحم ایله وخراوزره ایلمه طبعکی کندی عقلك اوزره
سرورو غالب ایله یعنی اسیرلذت جسمانی اولوب مقتضای طبعکی عقلك اوزره غالب قیلمه ومغلوب طبیعت اولمه
(مثنوی) طبع راهل تابکرید زارزار * توازو بستان ووام جان کزار * طبعی قوتازارزاغلیه سن اول
طبعدن الوجانك بورجنی ادا ایله یعنی طبیعته معین اولیوب آنی ترك ایله تازاری زاری اغلیه وآنك مرادندن
ومشتهاسندن وآنك مقتضاسیچون اولان کار وخدمتکدن نیچه حصه لرآلوب جانك اوزره واجب وفرض اولنی
ادا ایله تاکم جانك قوت بوله ووامدارلقدن خلاص اوله دیمك اولور (مثنوی) سالها خربنده بودی بس بود *
زانکه خربنده زخرواپس بود * نیچه بیللر خربنده اولدك بترینی خرنفسکه خدمتلوبنده لکلرقیلدك کفایت ایدرزیرا
خربنده خردن آردده اولور وخادم مخدومدن من حیث المرتبه دونترقالورا کرسن انسان ایسك خرنفسکه خدمت
ایلکدن خلاص اولوب آنی کندیکه خدمتکارایله تاشرفیت مرتبه سن بوله سن وعالیقدر اوله سن (مثنوی)
زاخروهن مرادش نفس تست * کوباخرباید وعقلت تخست * بوحدیثه اشارت بیورلرکه حضرت پیغمبر علیه
السلام بیوردیلرنساحقنده که اخروهن حیث اخرهن الله یعنی ای رجال عورتلری صفوف صلوتده کیروقیلمك شول
حیثیتدن کم اخرهن الله تعالی بونلری کیروقیلدی اکرمیراثده واکرعقلده معنای بیت حضرت مولانا پیورلر
پیغمبر علیه السلام اخروهن بیورمسندن مرادسنك نفسکدرکه اول نفسك مؤخرکلك وعقلك کارده مقدم کرلك
م ی) هم مزاج خرشدست این عقل پست * فکرش این که چون علف آردبدست * بوپست ودنی عقل خرله هم
مزاج وهم مشرب اولمشدراول پست مقامنده منزل طوتدی یعنی اول مرکب عیسی مزاج دل روح الهی طوتدی
ونور اولدی اول پست عقلك فکری بوکه نیچه علف الله کتوره یعنی عقل معاشك فکری مانند خرغدای نفسانیه بی
الله کتورمکی فکرایدر وداعما اکل وشرب وتن پرورلك جانبنه کیدر (مثنوی) آن خرعیسی مزاج دل کرفت *
درمقام عاقلان منزل کرفت * اول عیسانك خری قلبك مزاجنی طوتدی عاقللر مقامنده منزل طوتدی یعنی اول
مرکب عیسی مزاج دل روح الهی طوتدی ونوردلی عینی آکا سرایت ایتدی انکچون عقلا مقامنده یعنی جنت

اعلاده منزل طوتدی که حیوانات دن اون نفر حیوان جنة کیروب انده انسان کبی مقام طوتسه کرکدر تته کم
حدیثده واقع اولمشدر مثلا ناقهٔ حضرت رسول علیه السلام واشتر صالح علیه السلام وکبش اسمعیل علیه السلام
وحوت یونس علیه السلام وکاو موسی علیه السلام وهدهد بلقیس وغلهٔ سلیمان علیه السلام وکلب اصحاب کهف
وحمار عزیر ومرکب عیسی علیه السلام کبی (م ی) زانکه غالب عقل بود وخر ضعیف * ازسوار زفت کرد خر تحیف
خر عیسی اول جهتدن مقام عاقلانی منزل طوتدی که عقل انك اوزرینه غالب ایدی وخر ضعیف سوار قویدن
خر تحیف اولور ومغلوب ومعدوم حکمنده اولوب حکم غالبك اولور (مثنوی) وزضعیفی عقل توای خربها * این
خر پر مرده کشتست ازدها * سنك عقلك کان ضعفندن ای خربها اولان اهل نفس بوسنك پر مرده خرلك ازدرها اولمشدر
یعنی بو خر پر مرده نفسك ازدرها اولمشدر پس روح مناسبتیله اهل نفس مایننده عیسی نفس اولان وروح منزله سن
بولان عزیر لرلك حالنه شروع ایدوب مخاطبا لاهل النفس والهوی بیورر لرکه (مثنوی) کرز عیسی کشتهٔ رنجوردل *
هم ازو صحت رسد اورا مهل * ای مسیح خوش نفس چونی زرنج * که نبود اندر جهان بی مار گنج * اگر عیسا دن
رنجوردل اولمش ایسك هم صحت اول عیسادن ایرشور آنی ترك ایله یعنی اگر مرده دللری زنده ایلین عیسی دم ومسیح
نوام اولان شیخ مکرمدن رنجوردل اولدك ایسه ای بی حاصل هم آندن سکا صحت دل یتشور آنك دامن پاکنی الدن
قومه پس عیسیٔ وقت اولنلره وتعلیم وارشاد ناس قیلنلره وآنلردن جفا واذیت کورنلره ایدوب وخاطر نوازلق
سمتنه کیدوب بیورر لرکه ای عیسی نفسلو رنج ومشقتدن نیجه سن زیرا جهانده مار سز گنج اولمدی یعنی نیجه سن
ونه حالده سن ای عیسیٔ وقت وعیسی دم اهل دنیانك رنجیدکنه بو جهانده مار سز گنج وبلاسز بال اولمدی (مثنوی
چونی ای عیسی زدیدار جهود * چونی ای یوسف زمکار وحسود * ای عیسی یودلك دیدارندن نیجه سن ای یوسف
مکار وحسوددن نیجه سن یعنی ای وقتنلك عیساسی اهل انکارندن حاللك ندروای زمانه سنك یوسفی حسود ومکاردن
احوالك نیجه در چونکم سلفده اولان انبیا علیهم السلام کندی قومندن بو اذیت ومشقتی چکمشلردر وانلرك
جفاسنه صبرا تمشلردر کرکدر که سندخی کندی زمانك منکرلرینك جفاسنه صبر ایده سن وانبیا علیهم السلام مسلکنه
کیده سن (م ی) نوشب وروز ازبی این قوم عمر * چون شب وروزی مدد بخشای عمر * سن روز وشب بو ضال وگمراه
قومدن اوتری عمر بونده ضال معتاسنه درشب وروز کبی عمره مدد بغشلیجیسن یاخود معنی چون شب وروز یعنی
علی الدوام عمره مدد بغشلیجیسن (مثنوی) چونی ازصفرا بیان بی هنر * چه هنر زاید زصفرا دردسر * ای طبیب جان
هنرسز صفرا بیلردن نیجه سن صفرادن نه هنر طوغر بابش آغریسی طوغر یعنی بوبی هنر اولان صفرا بیلردن ای طبیب
الهی نیجه سن صفرادن نه طوغر دردسر سدن غیری صفرا صداع ویروب وصفرابی مزاج حلو اولان طعامی معده سی
آلمدیغی کبی بو صفرای زره منسوب اولان بی هنرلردخی سنك حلاوت پند ونصیحتکی قبول ایتمزلر وصداعدن غیری
بونلردن نسنه حاصل اولمز (م ی) تو همان کن که کند خورشید شرق * مانفاق وحیله ودزدی وزرق * ای زمانه سنك
یغمبری وای آسمان شرعك خورشیدانوری سن همان آفی ایله که خورشید شرق ایلر که جمله نیك وبدلك وپاك
وناپاکسك اوزرینه طوغ وب نورین دریغ ایلمز بر که زمرهٔ اهل دنیا واهل هوایز نفاق وحیله وسرقه وزرق ومکری
ایلیلم (مثنوی) تو عسل ما سرکه در دنیا ودین * دفع این صفرا بود سرکنکبین * دنیا ودینده سن عسلسن وبزسرکه یز
بو صفرانك دفعی سرکنکبین در یعنی سن عسل ارشادی بزسرکهٔ خطا وفسادی دین ودنیاده ظهوره کتورملم
زیرا بو حب دنیا صفرا سنك دفعی لطف وقهرله آمیخته اولان سرکنکبین ارشادله در (مثنوی) سرکه افزودیم ما قوم
زحیر * تو عسل بفزا کرم را وامگیر * بززحیر مرضنه مبتلا اولمش قوم سرکه زیاده ایلدك حالا سرکه بزه ضرر لودرسن
عسل زیاده ایله کرسکی دریغ طوتمه یعنی بزقوم زحیر سرکهٔ سوء اخلاقی زیاده ایدرلك سن عسل اخلاق حسنه یی
زیاده ایله کرسنك بزدن دریغ ایلمه بو کا اسلوب حکیم دیرلر که حضرت مولانا انلرك مرتبه سنك حکمتی وحالنی تقریر
بیورر لر (ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) قبیلندن اولور (الله اعلم (مثنوی) این سزید ازما چنان آمد زما
ریك اندر چشم چه افزاید عما * بزدن بولایق اولدی بزدن بونجلین کادی (کل اناء یترشح بما فیه) فحوا سنجه درونمزده
اولان هرنه ایسه ظهوره قیلدی چشمده قوم نه زیاده ایلر کوروللك زیاده ایلر یعنی بزم مثالمز کوزه طوقنان ریك وغبار
کبیدر (مثنوی) آن سزد از تو ای ایا کحل عزیز * که بیابد از تو هر ناچیز چیز * ای کحل عزیز سکا بولایق اولور که هرناچیز
وحقیر اولان شئ سندن چیز بولمه یعنی ای دیده لر روشن ایدیجی کحل عزیز سنك جنابکه لایق وسزا اولان بودر که هرشئ
حقیر سندن برخاصیت بولمه وسنك جوهر ینکدن صلاحیتدار اولمه ویکوللك مرتبه سنی بولمه (مثنوی) زانش این ظالمان
دل کباب * از تو جمله اهد قومی بدخطاب * بو ظالملرلك آتشندن سنك کوللك کبابدر سندن جمله خطاب وکلام اهد قومی

اولدی تته کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم احد غزاسنده مبارکهٔ دیشلرنی کفره طاشله اوروب
منکسر اولدقده اصحابدن بعضسی مضطرب اولوب یارسول الله بونلره بد دعا ایله دیدکده (اللهم اهد قومی فانهم
لا یعلمون) دیو دعا ایلدی یعنی یارب بنم قومم هدایت ایله بونلرینی کندیلره نه مرتبه مفید ونافع بیلمزلر دیو سویلدی
پس سندخی ای محمدی مشرب اولان مرشد کندی زمانك قومندن اگرچه دل سوخته سن لکن کمال لطف
وکرمندن انلره بد دعا ایلیوب (اللهم اهد قومی) دیو خطاب ایلیه سن (م ی) کان عودی در تو کر آتش زنند * این
چهان از عطر وریحان پر کنند * عودلك کانیسن اگر سکا آتش اورلر بو جهانی لطیف رایحه وریحانه دن
پر ایلرلر یعنی هربارکه خلق عالمدن سکا ضرر کلسه سندن انلره لطیف رایحه لر وخوش خویلر ظهور ایلر (مثنوی
تو نه آن عودی کز آتش کم شود * تو نه آن روحی که اسیر غم شود * سن اول عود دکل سنکه آتشدن ناقص اولمه سن اول
روح دکل سنکه غمدن اسیری اولمه سن بلکه سن اول عود سنکه هربارکه آتش محنتی کوره سن روایح طیبه یی زیاده
قیلور سن وسن اول روحسن که هرگاه غم کوره سن شاد اولورسن (مثنوی) عود سوزدکان عود از سوزدور * بادکی
حمله برد براصل نور * عود آتشدن یانرلکن عودلك کان واصلی یانمقدن بریدر باد نورلك اصلی اوزره پکن حمله
ایلتور یعنی رایحهٔ طیبه دن عود کبی حصه دار اولان کسه آتش غمدن یانوب اکسلسه قابل اولور ولیکن معدن
اولان روایح طیبه نك اصلی ومنبعی مرتبه سن بولان کسه آتش غمدن والمدن ناقص اولمزبادم خلایق نور حق
اطفا قیلز نورلك اصلی مرتبه سنده اولان آفتاب کامله ضرر ویرمز (مثنوی) ای زنور آسمانها را صفا * ای
جفای تو نکو تر از وفا * ای درگاه الهینك گزیده سی اولان مرشد کامل سندن آسمانلره صفا اوردرای سنك جفالك
وفادن نکوتردر یعنی آسمان وآسمان اهلی سنك صفتکدن صفا بولورلر وخلقه سنك جفا ایلمك سائر خلقك انلره
وفا ایلمسندن نیکوتردر (مثنوی) زانکه از عاقل جفایی کر رود * از وفای جاهل آن بهتر بود * زیرا که عاقلدن اگر
بر جفا صادر اولسه اول جفا جاهلدن وفا سندن یك اولور (م ی) گفت پیغمبر عداوت از خرد * بهتر از مهریکه از جاهل بود
* حضرت پیغمبر علیه السلام ایتدی عاقلدن عداوت خوبرلك وناقعر کدر شول محبتدنکه جاهلدن اولمه (کما قال
علیه السلام عداوة العاقل خیر من صداقة الجاهل) عاقلك عداوتی جاهلك صداقتندن انکچون یکرکدر که عاقل
بر کسه یه عداوت ایلسه لحکمة ولمصلحة ایدر واول کسه یه مجرد نفعدن اوتری عداوت ایدر اما جاهل بر کسه یه محبت
ایلسه اکا نفع اولدیغن بیلمیوب بلکه محبوبنه برمضر تسنه یی القا ایلیوب ظاهر امحبت وباطنا ضرر وعداوت اولور
بو جلدن عاقلك عداوتی جاهلك صداقتندن یك اولور (رنجانیدن امیری حفتهٔ را که مار دردهانش رفته بود
(مثنوی) عاقلی بر اسب می آمد سوار * در دهان حفتهٔ می رفت مار * بر عاقل آت اوزره سوار کلدی کوردی بر اویومش
کسه نك اغزنه پیلان کتدی (مثنوی) آن سوار انرا بدید ومی شتافت * تا ر ماند مار را فرصت نیافت * اول سوار آنی
کوردی وایودی تا پیلانی اور کوده اما فرصت بولمدی مار آنك آغزندن ایچرو کتدی (مثنوی) چونکه از عقلش
فراوان بد مدد * چند دبوسی قوی بر حفته زد * چونکم عقلدن اکامدد ومعاونت فراوان ایدی اویومش کسه
اوزره برتاج قوی دبوس اوردی (مثنوی) بر دو از خم آن دبوس سخت * زو کریزان تا بزیر یك درخت * اول محکم
دبوسك زخمی اول حفته یی بعد الیقظه اول سوار دن کریزان اولدیغی حالده بر آتجاك التنه ایلتدی برد کله سنك
فاعلی زخم اولوب معناسی مصرع ثانی یه مصروف اولور (مثنوی) سیب پوسیده بسی بد ریخته * گفت ازین
خورای بدرد آریخته * اول درختك آکنده چوق چورومش المادوکلمشدی ای دردور نجه تعلق ایلمش کسه
بو سیب پوسیده دن یی دیدی (مثنوی) سیب چندان مر درا در خورد داد * کز دهانش باز بیرون می فتاد * سوار اول
کسه یه اول قدر سیب یمك ویردی که کیرو آنك آغزندن طشره دوشدی (مثنوی) بانك می زد کای امیر آخر چرا * قصد
من کردی چه کردم من ترا * اول کسه زیاده المندن چاغردی که ای امیر آخر نیچون بکا قصد ایلدك بن سکا نه ایلدم
بعض نسخه ده بو مصرع بویله واقع اولمشدر که قصد من کردی تو ندیده جفا معناسی بودر سن بنمدن جفا والم
کورمیش سن بکا قصد ایلدك (مثنوی) کر ترا از اصلست باجانم ستیز * تیغ زن یکباره خونم در بریز * اگر سنك اصل
وازلدن بنم جانمه ستیز وعداوتك وار ایسه تیغ اور براوغوردن بنم قانمی دولت (مثنوی) شوم ساعت که بدم بر تو پدید *
ای خنك اورا که روی تو ندید * شوم ونحس ساعت ایدیکه سکا ظاهر اولدم ای سعادت اول کسه یه که سنك یوزوفی
کورمدی (مثنوی) بی جنایت بی کنه بی پیش وکم * ملحدان جایز ندار ند این ستم * جنایتسز کا هسز زیاده
ونقصانسز یعنی بوگونه جرایمدن برسابقه اولمقسزین ملحدلر بو ظلمی جائز ورا طوتمزلر (مثنوی) می جهد خون
ازدهانم پاسخن * ای خدا آخر مکافاتش بو کن * سوز ایله بنم اغزمدن قان صچرار یعنی نه مرتبه ظلمدر که آغزمی

مجروح ایلیوب سوز سویلمك استسم آغزمدن قانلر سوزله صیحرارای خدابکا ایلدیکی جورلك مکافاتنی آنرا کاسن ایله
مثنوی) هرزمان می گفت او نفرین نو * اوش میزد که درین صحرا بدو * هرزمان اول کسه اول سواره یکی نفرین دیردی
وبددعا ایلیوب شتم وذم ایلردی اول سوار اول کسه یه اوردیکه بو صحراده یل (مثنوی) زخم دبوس وسوار همچو باد *
می دوید وبازدر رومی فتاد * دبوسك زخمی وباد کبی چابك برسوار دن بیچاره یلردی وکیر ویوزی اوزره دوشردی اززخم
دبوس وازسواری همچون باد تقدیر نده اولور یعنی بو اجلدن دیمك افاده قیلور (مثنوی) ممتلی وخوابالوست بد
پای ورویش صد هزاران زخم شد * ممتلی وخوابالو وست ایدی یعنی چورلك المادن معده سی طولمش واویقودن
قالقوب بدنی سست اولمش ایدی آنك آیاغی ویوزی نیچه یوزیلك زخم اولدی یعنی یلكدن آیاغی وکوتکدن یوزی
چوق یرده مجروح اولدی (مثنوی) تاشبانکه می کشید ومی کشاد * تازصفراقی شدن بروی فتاد * اخشام وقتنه
دکین سوار اول کسه یی چکدی واجدی حتی صفرادن انك اوزرینه قی ایلمك دوشدی (مثنوی) زوبرآمد
خوردهازشت ونکو * ماربا آن خورده بیرون جست ازو * اندن ایو وکوتو یمکلر یوفاروکادی اول یمش طعامله
ماراول کسه دن طشره صیحره دی (مثنوی) چون بدید ازخود برون آن ماررا * سجده اورد آن نکوکردررا *
اول مار خورده چونکم کندیدن اول ماری طشره کوردی پس اول ابو عمالو سواره سجده کتوردی وتعظیم وتکریم
قیلدی (مثنوی) سهم آن مارسیاه زشت ورفت * چون بدید آن دردهازوی برفت * اول بیولك قبیح وسیاه
ییلانك سهم وهیبتنی چونکه کوردی اول دردلراندن کتدی پس اول سوارلك عداوت وبغضندن کندی یه فائده
وصنفعت اولدیغنی مشاهده ایلدکده بودفعه مدح وثنایه آغازقیلدی (مثنوی) گفت خود تو جبرئیل رحمتی *
یاخدایی که ولی نعمتی * ابتدای ای امیرسن خود رحمت جبرائیلی سن یاخداسن که ولی نعمت سن بوکونه کلام آنك
کمال سرور وبشاشتندن سبقت لساندرنته کم (ان الله یفرح بتوبة عبده المؤمن) حدیثنده حضرت نبی علیه السلام
حق تعالینك فرحنی شول کسه یه تشبیه بیورورلر که بر بریده قافله دن منقطع اوله وکندوزادوزوادله اولان
راحله سنی دخی بتوره نیچه آلام وشدایدومحنت ویلا چکدکدن صکره اول قافله یی بولسه وزادوزوادله اولان
راحله سنه ملاقی اولسه اول کسه شول مرتبه مسرور وفرحناك اولورکه حق تعالی یه دعا
وتضرع دیسه (اللهم انت ربی وانا عبدك) آه بوسوزسبقت لسان درکمال سرورندن پس بوکسه نك دخی
بوکونه سوزنه کمال سرورندن سبقت لسان دینور وبونقل اولنان حدیث شریف مشارق ومصابیحده بتمامه
مسطوردر (مثنوی) ای مبارك ساعتی که دیده ام * مرده بودم جان نو بخشیده ام * تو مرا جویان مثال مادران *
من کریزان از تو مانند خران * ای برمبارك ساعت که بنی کوردلك اولمش ایدم بکا بیکی حیات وجان بغشلدلك وبوندن
مقصود شول نفس اماره مارنه مبتلا اولان کسه درکه سوارمیدان طریقت اولان انك حالن کوروب واکاریاضت
وخدمت دبوسلرین ضرب ایلادکده انکا نفرین ودشنامله رایلیوب بعده آنك همت وارشادیله اول صفت قبیحه دن آزاد
اولدیغنی ومارسیرت اولان نفس اماره دن نجات بولدیغنی مشاهده ایده انك مدح وثناسنه وخیر دعاسنه باشلیوب
بوکونه سوزلردیر یعنی ای مرشد کامل وسوار عاقل برمبارك ساعت ایمش که سن بنی کوردلك بن نفس اماره
صفتلریله مرده اولمش ایدم بکا جان نو بغشلیوب قلب وروحم دیرکوردلك سن بنی دلیجیسن مادرلر کبی بن سندن فرار
ایدیجیم خرلر کبی (مثنوی) خرکریزداز خداوندازخری * صاحبش دربی زنیکوکوهری * خرخرلکندن
صاحبندن فرار صاحبی نیکوکوهرلکندن اول خرلك آردنجه در (مثنوی) نه ازپی سودوزیان می جویدش * لیك
تاکرکش ندردیاددش * خرصاحبی خرنی سودوزیاندن اوتری استمز لیکن تاآنی قوردیاآنی برتجی یرتمیه نته کم
انبیا علیهم السلام واولیای کرام خرسیرت اولان اهل نفسی کمال مرحمتلرندن هلاك وبوردن حمایت وصیانت
ایتمك استرلر لیکن اول استرلر انلرك لطفن وکرمن بیلیوب انلرك قید وضبطنه کندیلری تسلیم قیلدقدن فرارایدرلر
وهلاك وبوادیه جانبتسه کیدرلر (مثنوی) ای خنك انرا که بیندروی تو * یادرافتدنا کهان درکوی تو * ای سعادت
اول کسه یه که سنك یوزنی کوره یانا کهان سنك محله که دوشه (مثنوی) ای روان پالهٔ بستوده تو * چند گفتم زاژ
وبیهوده تو * ای امیرسن شول کسه سنکه روان پالهٔ سنی اوکشدریعنی ارواح مقدسه سکامدح وستایش قیلش
نیچه کره سکاهرزه وبیهوده سوزدیدم وچهل وغفلتدن سنك قدرنی بیلیوب عیب پیره زاژلر بیدم (مثنوی) ای
خداوند وشهنشاه وامیر * من نکفتم جهل من گفت آن مگیر * ای خداوند وای شاهرشاهی وای امیر بونا معقول
کلماتی بن دیدم بنم جهلم دیدی بنی مؤاخذه ایمله (مثنوی) شمهٔ زین حال اگردانستمی * گفتن بیهوده توانستمی *
بوحالدن اکر برشمه بیلیدم وسنك بکا عداوت شکنده اولان مرحمت وصداقتندن آکاه اولیدم عیبت

سویلمکده قادراولمزدم (مثنوی) پس ثنایت گفتمی ای خوش خصال * کرمرایك رمزمی گفتی زحال * ای خوش
خصال سکاچوق ثنادیردم اکرحالدن بکابرمز دییدلك (مثنوی) ایلك خامش کردمی آشوفتی * خامشانه برسرم
می کوفتی * لیکن خاموش اولمش غضب ایدوب جوش ایلدلك خاموشانه باشم اوزره دبوسلراوردلك (مثنوی) شدسرم
کالبوه عقل ازسر بجست * خاصه این سررا که مغزش کمترست * بنم باشم سراسیه اولدی عقلم باشمدن صیحره دی
خصوصا بوباشکه آنك مغزوعقلی ناقصرکدر پس بوجمله مقدما ایلدیکی کستا خلغك عذرلك ایلمك ایچون تمهید
مقدمه اولور وبواسلوب اوزره اعتذارایدوب عفوایتمکی رجاقیلور (مثنوی) عفوکن ای خوب روی وخوب کار *
آنچه گفتم ازجنون اندرکذار * ای خوب یوزلواولان خوب کارعفوایله اول نامعقول سوزلری جنون وسفاهتدن
دیدم ترك ایله (مثنوی) گفت اگرمن گفتمی رمزی ازان * زهرهٔ تو آب کشتی آن زمان * امیراول کسه یه ایتدی
اکرین اول حالدن سکابرمز دییدم وخاموش اولیوب حقیقت حالی سویلمیدم اول زمان سنك اودلك آب
اولیدی یعنی کمال خوفندن اودلك چاتلیوب صواولیدی وسن اولیدلك (مثنوی) گرترامن گفتمی اوصاف مار * ترس
ازجانت برآوردی دمار * اکرین سکامارلك اوصافنی دییدم خوف سنك جاتندن دمار وهلاك کتوررردی یعنی
خوفندن هلاك اولیدلك (مثنوی) مصطفی فرمود کرکویم براست * شرح آن دشمن که برجان شماست * زهرهای
پردلان هم بردرد * فی رودره فی غم کاری خورد * الله اعلم) بوحدیث شریفه اشارت بیورورلرکه (قال علیه السلام
لوتعلمون ما اعلم لبکیتم کثیرا ولضحکتم قلیلا وما اکلتم طعاما علی شهوة ابدا ولاشربتم شرابا علی شهوة ابدا ولاد خلتم
بیتا تستظلون فیه ولمرتم علی الصعدات تلدمون صدورکم وتبکون علی انفسکم (وعن ابی ذر قال قال علیه السلام
لوتعلمون ما اعلم لضحکتم قلیلا ولبکیتم کثیرا وما ساغ لکم الطعام والشراب) معنای شریفی اکرسز بیلدیکزامتم
بنم بیلدیکم شیء که اول بونشئهٔ عنصریه ده اولان نفس اماره بالسوء ونشئهٔ عنصریه ده آنك افعال سیئه سی
مقابله سنده اولان عذابلرآز کولیدکز وچوق اغلییدکز وازوره ابدی برطعام یمییدکز وکذلك اشتهایله
برایچم صوایچمییدکز وبراوه کزییدکز اندهٔ کولمکه لنمکیچون وطاغلره وصحرالره کیدیدکز کوکسلریکزی
دوکدیکزکز حالده ونفسلریکزاوزره کریان اولدیغکز حالده ومزه طعام وشراب سکمه ییدی دیمك اولور حدیث
ثانینك معنای پس معنای بیتین شریفین اولدرکه حضرت مصطفی علیه السلام بیوردی اکرراست وبالتمام
سویلرسم اول دشمنك حقیقت سرنی که سزلك جانکزده دربهادرلرلك زهره لری هم پرتلورقنده قالدیکه جبان القلب
اولهٔ نه یوله کیدرنه برایشك نمنی برطمکه معطل ومبهوت قالوب بیخودا اولیدی (مثنوی) فی دلش راتاب ماند درنیاز
فی تنش راقوت روزه ونماز * نه انك کوکلنه طاقت وحرارت قاله ونه نیازوتضرع قاله نه انك تننه صوم ونماز قوتی
قالور بلکه کمال خشیت ودهشتندن بی قدرت وبی طاقت قالوب عبادت ایلمکه یله قادراولمییدی (مثنوی) همچو
موشی پیش گربه لاشود * همچو بره پیش کرك ازجاشود * مثلا برموش کبی گربه نك اوکنده لا اولیدی قورداوکنده
قوزی کبی برندن کیدردی یعنی موش گربه اوکنده نیچه لاوبره کرك پنجه سنده نه وجهله بی جان وفنا اولورسه اول
درونشده دشمن اولان کسه اکرکندی دشمنندن خبردار اولیدی بالکلیه لاوفنا اولیدی وخوفندن جانن تسلیم
قیلیدی (مثنوی) اندرونی حیله مانندنی روش * پس کنم تا کفته تان من پرورش * اول کسه ده نه حیله ونه روش
قالوردی پس بن سزه سویلمشله پرورش وتربیت ایلرم یعنی حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم درکه سزلك
وجودکزده اولان نفس اماره نك حقیقت حالنی سزه بیان ایلمك سوزین وتمك عداوتندن سوز سویلمك سوزین سزه
تربیت وارشاد ایلرم تا تدریجله آنك شرندن خلاص اوله سز بعده بصر بصیرتکز کشاده اولدقده واول دشمنی
دیدهٔ حقیقت بینله مشاهده قیلدقده کوره سز که اول نیچه دشمن قویدرونه کونه شیطان غویدر پس برولی کامل
دخی بویله دیر (مثنوی) همچو بوبکر ربابی تن زنم * دست چون داود براهن زنم * ابوبکر ربابی صمت وسکوتده بین
المشایخ علم اولمشدی کاذکرنا پس اول سوارنیك کردارمارسیاهی قی ایدن کسه یه دیدیکه علم وحکمت بونی اقتضا
ایلدیکه درونشده اولان دشمن یتهانك آصلنی سکادیمیم بلکه ابوبکر ربابی کبی ایسم اولم وسکوت قیلم حضرت داود کبی
المی آهن اوزره اورم آهنك ملایم اولمسی خلقه محال وعسیر وانبیا واولیایه آسان ویسیردر پس اصلاح نفس اماره
دستله تلیین آهن سردا یتمك کبیدرناسه محال واولیایه آسان وحالدرنته کم سوارنیك کردار اغزنه مارکیدن کسه یه
دیدی (مثنوی) تامحال ازدست من حالی شود * مرغ پرکنده رابالی شود * تاکم بنم دست حیات انکیزمدن محال بادن
الله برحال اوله وپروبالی قو یمش مرغه برپروبال حاصل اوله یعنی فرومانده اولان وپروبال صحت وعافیت حقیقیه دن
مرغ روحه بال صحت ابدی حاصل اوله دیدی (مثنوی) چون یدالله فوق ایدیهم بود * دست مارادست خود فرمود

احد * چونکم يد الله ناسك اللرينك اوزرنده اولدی برنم المزی کندی الی بیوردی حضرت احد (کما قال الله تعالی فی حق نبیه) ان الذین یبایعونك انما یبایعون الله ید الله فوق ایدیهم) تفسیری جلد اولده علی کرم الله وجهه بیانندہ وبعض محلده مروی ایتدی پس بوراده برسؤال لازم کاورکه اول سؤال بودر اصحابك بیعت ایلدیکی وقتی شق قیلان وکردون اوزره هنر کوستردن دست دست حضرت محمدیه رسواردن مراد حضرت مظهر سداد اولان اصحاب رشاد در پس بو آیتلرله آنلر کندیلری حقنده نیچه استشهاد قیلورلر جواب اولدرکه اولیاده ظهور ایلین قوت وقدرت حقیقت محمدیه نك قوت وقدرتیدر وبونلر اول حقیقته مظهر شامل ووارث کامل اولدقلرندن اول حضرت حقنده واقع اولنی کندیلره اطلاق ایلمسه لر صحیح اولورزیرا بونلر معنا مترجم مرتبهٔ محمدیه رلرولهذا اول سوابو معنایی اشعار ایچون دیر

(مثنوی) پس مرادست دراز آمد یقین * برکذشته ز آسمان هفتمین * پس مقرردرکه بکادرازال کلدی یدنجی آسماندن ایلروکچمشدر (مثنوی) دست من بمود بر کردون هنر * مقربا برخوان که انشق القمر * بنم دستم فلك اوزره هنر کوستردیکه اول هنر انشقاق قمردرکه اشارت دست شریف حضرت محمدله آسمانده شق اولدی وتفسیری وقصه سی جلد اولده وجلد ثالث اولنه قریب بعض محلده مروی ایتدی ای قرآن عظیمی قرأت ایدیجی اوقوکه حق تعالی بیوردی (اقتربت الساعة وانشق القمر وان یروا ایة یعرضوا ویقولوا سحر مستمر (مثنوی) این صفت هم بهر ضعف عقلهاست باضعیفان شرح قدرت کی رواست * بوصفت هم عقللرلرضعفندن اوترید رضعیفلره انبیا واولیالرنك قدرتی شرح ایلمك قحقن روادر یعنی بو انبیا واولیاده ظهور ایلین اللهك قدرتی یدایله صفتلمق ودست دیمك ایله تعبیر قیلمق عقول ناسك ضعفندن اوترید رضعفایه اللهك قدرتی شرح ایتمك قحقن روا اولور (مثنوی) خود بدانی چون برای سر زخواب * ختم شد والله اعلم بالصواب * چونکم باشکی خواب غفلتدن یوقاروکتوروه سن تحقیق بیلورسن یعنی بیدار اولوه سن وباطن کوزینی کشاده قیله سن بوذکر اولنان اسرارك تحقیقا بیلور ویقینا مشاهده قیلورسن بوکونه اسرار وکفتار ختم اولدی والله صوابنه اعلمدر وآنلك خاص بنده لری بو معنایی فهم در (مثنوی) مرترانه قوت خوردن بدی * تی ره پروای تی کردن بدی * اکرسن درونکده اولان ماری بلیدلك تحقیقا سکا ممکلکه قدرت اولمیدی نه بول ونه تی ایلمك قیوسی اولوردی (مثنوی) می شنیدم خش وخرمی راندم * رب یسر زیراب می خواندم * سندن خش ونامعقول کلمات اشتدم وخرمی سوردم لب التنده (رب یسر ولا تعسر) اوقوردم تاسکا بوندن خلاصی اول ربی الاعلی اسان ایلیه (مثنوی) ازسبب کفتن مراد ستورنی * ترك تو کفتن مرا مقدورنی * سبیدن سو یلمکه بکا اجازت یوقدرسنی ترك ایلمکه بکا مقدور یوقدر یعنی سنك درونکده اولان دشمنك سبیندن سو یلمکه بکا دستور الهی یوقدر وسنی اول حالده کوردکدن نصکره ترك ایلمکه دخی قدرت وامکان یوقدر (مثنوی) هر زمان می کفتم ازدرد درون * اهد قومی انهم لا یعلمون * هر زمان دردم درد وتمدن دردم یعنی بن سنی دشمندن خلاص ایلدکده وسن بکا خش وبیهوده سو یلدکده دردم درد وتمدن دردم یارب بنم قومنمه هدایت ایله تحقیقا بونلر بنی بیلمزلر وبنم کندیلره نه مرتبه نافع ومفید ایدیکمی ادراك قیلمزلر (مثنوی) سجده هامی کرد آن رسته زرنج * که ای سعادت وی مرا اقبال وکنج * چونکه سوار دن بوسوزلری اشتدی اول رنج ماردن قورتلمش کسه سجده لرایتدی بویله دیوکه ای سعادت وای بکا اقبال وکنج (مثنوی) از خدایابی جزاهای شریف * قوت شکرت ندارد این ضعیف * ای شریف خدادن جزالر واجرلر بوله سن بوضعیف سنك شکرکه قوتی طوقمز (مثنوی) شکر حق کوید ترا ای پیشوا * آن لب وچانه ندارم وآن نوا * ای مقتدا شکری سکا حق دیه اولبی وچکه بی واول قدرتی طوقمزم چانه بوندہ چکه معناسنه در یعنی ای مقتدا ویشوا بن سنك بو احسانکه لایق شکر ایلمکه اول لب دهانی وقدرتی طوقمزم کسنك شکرینی ادا ایلیم سکا شکری حق ایلسون (مثنوی) دشمنی عاقلان زین سان بود * زهر ایشان ابتهاج جان بود * عاقللرلرك عداوتی بو اصلدن اولور انلرلرك زهری جانك ابتهاج ومسرتی اولور (م ی) دوستی جاهله بود رنج وضلال * وین حکایت بشنو از بهر مثال * اهلمك دوستلغی رنج وضلال اولور مثالدن اوتری بو حکایتی ایشت وقصه دن حصه آلوب بونکله ایش ایت تا جاهل ونادان اولنلرلرك مضرتنه عالم اوله سن وانلرلرك صحبتی ومجالستی زهر قاتل ایدوکنی بیله سن * اعتماد کردن آن شخص بر تملق ووفای خرس (مثنوی) اژدهایی خرس را آدرمی کشید * شیر مردی رفت وفریادش رسید * براژدرهای برخرسی کندیسنه چکدی برشیر مردکندی اول آیونك فریادنه یتشدی پس بومناسبتله مظلوملرك فریادنه یتشن شیر مردلرك وصفنك بیانته شروع ایدوب بیورورلر (مثنوی) شیر مرد اشد در عالم مدد * آن زمان کافغان مظلومان رسد * عالمده مدد شیر مردلردر یعنی محضا مدد وعین معاونت اول بهادرودلیرلردر اول زمان که مظلوملرك فغانی آنلرلرك قولغنه ایریشه (مثنوی) بانك مظلومان زهر جا بشنوند * آن طرف چون رحمت حق می دوند *

هر بردن مظلوملرلرك بانکنی اشیدرلر اول طرفه حضرت حقك رحمتی کبی اوورلر وبلرلر (مثنوی) آن ستونهای خللهای جهان * آن طبیبان مرضهای نهان * محض مهر ودلوری ورحمتند * همچو حق بی علت وبی رشوتند * این چه یاری میکنی بیکاره کیش * کوید از بهر غم وبیچاره کیش * مهربانی شد شکار شیر مرد * در جهاندارای نجوید غیر درد * شیر مردان وستونهای خللهای جهاندن وطبیبان مرضهای نهاندن مرادشول اوتادارض اولان ابدالدرکه فریادرسان خلق عالم ومغیثان ومددکاران ابناء آدمدرلر بونلرلرك شائنده احادیث شریفه چوق واقع اولمشدر جمله دن بری حکیم ترمذی حضرتلری نوادر الاصوله ابو درداء رضی الله عنهما حضرتلرندن بویله روایت بیورورلرکه (قال علیه السلام ان الانبیاء کانوا اوتاد الارض فلما انقطعت النبوة ابدل الله مکانهم قوما من امتی یقال لهم الابدال لم یفضلوا علی الناس بکثرة صوم ولا صلوة ولکن بحسن الخلق وصدق النیة وسلامة القلوب لجمیع المسلمین والنصیحة لهم استغاثه مرضات الله اولئك خلفاء الانبیاء قوم اصطفاهم الله لنفسه واستخلصهم بعلمه لنفسه وهم اربعون صدیقا منهم ثلثون رجلا قلوبهم علی قلب ابراهیم خلیل الرحمن بهم تقوم الارض وبهم یدفع الله المکاره عن اهل الارض وبهم یمطرون وبهم یرزقون وینصرون علی الاعداء) پس معنای ابیات شریفه اول جهان خلل لرینك ستونلری اول نهان مرضلرینك طبیبلری یعنی بو جهانك خللی لرینك اوتادوعمادی وبوامراض نهانینك طبیبان واستادی اولان رجال محبت وحکومت ورحمتك محضلریدرخلقه جناب حق کبی بی علت وبی رشوتدرلر تا بیت ثالث مصرع اولنك ترکیبی معناسی بویله دربونه معاونتدرکه اول مظلومه بالکلیه ایلرسن بو محلده بیکارکی براوغوردن وبالکلیه معناسنه درولکن جان ودلدن معناسنه استعاره اولنوب معنی بویله وبریلور یعنی اکر بونلردن برینه سؤال ایدوب دیسلك که مظلومه جان ودلدن بومعاونتی نه ایلرسن دیرکه انك نحمندن اوتری وبیچاره لکندن اوتری یاریلك ایلرم اندن دنیوی واخروی برغرضم یوقدر بلکه محضا بونلره مرحت وشفقتدرمرادم دیرشیر مردلرشکاری مهربانلق اولدی جهانده دردمندن غیری دار واستمز یعنی ضعفایه مهربان اولق وخلق عالمه شفقت قیلمق شیر مرداولان رجال اللهه شکاراولدی وبونلردخی بوخصال حمیده یی شکارقیلدی بوشیر مردلرلرهر بری جهانده دردمندن غیری دوا استمزلرکه دردمندومستمندلرکی عین دوایه بیلمشلردردیمك اولور (مثنوی) هر کجا دردی دوا انجا رود * هر کجا پستیست آب انجا رود * هر قنده که بردرد اوله دوا اول یره کیدر هر قنده که الیقه قدر صو آنده کیدر (مثنوی) آب رحمت بایدت روبست شو * وانکهان خور خر رحمت مست شو * سکا آب رحمت کرکسه پوری الچق اول واندنصکره رحمت شرابی ایچ مست اول (مثنوی) رحمت اندر رحمت آمد تابسر * بر یکی رحمت فرومای ای پسر * رحمت ایچره رحمت کادی یعنی رحمت الهیه بیحد اولدی باشکه دلیه بررحمته آشغه طالمه ای اوغول بلکه دریای رحمته مستغرق اول ورحمت اندر رحمتی طلب ایدوب رحمت کلیه مرتبه سنه واصل اول بومعنی تابسر افظی مصرع اوله مصرع ثانی به مصروف اولوب اکا غایت اولدیغی اعتبارله دراما مصرع ثانی به مصروف اولمیوب مصرع اوله غایت اولوب مصرع ثانی مستقل برکلام اولورسه معنی بویله اولورحمت ایچره رحمت کادی باشه دلیه بررحمته آشغی کلمه یعنی تنزل وقناعت قیله ای اوغل تارحمت اندررحمته باشکه دلیه مستغرق اوله سن دیمك اولورفرومای فرومه ای تقدیرنده در یعنی آشغه طالمه وآشغه کلمه معناسنه در (مثنوی) چرخ رادر زیر پا آرای شجاع * بشنو از فوق فلك بانك سماع * سعی وهمتله ای شجاع فلکی آیغلن آلتنه کتورفوق فلکدن سماعك صداسن ایشت یعنی سماعه متعلق اولان آوازلطیفی کوش ایت پس بوکونه آوازلرك اشتماعنه انسان باطنی قولغنده اولان مانعلری دفع ایلمینجه قادر اوله من ولهذا جان قولغنك پرده لرینك ازاله سنه اشارت ایلیوب بیان بیورورلر (مثنوی) پنبهٔ وسواس بیرون کن ز کوش * تا بکوشت آید از کردون خروش * کوش جانکدن وسواس پنبه سنی طشره ایله تا فلکدن سسنك قولغکه خروش کله یعنی کردکره کوش هوشندن وسوسه وغفلت پنبه سنی اخراج ایلیه سن تا باطنك قولغی آچلوب کردون جانبندن آواز خروش اشتمکه قادر اوله سن وملائکه نك وعالم معنی اهلنك کلماتنی استماع ایتمکه مستعد اوله سن (م ی) پاك کن دوچشم را ازموی عیب * تا ببینی باغ وسروستان غیب * ایکی چشمکی موی عیبدن پاك ایله تا عالم غیبك باغ وسروستانی کوزه سن ایکی کوزدن مراد عقل وروح کوزیدرسالك مادام که عقل کوزنی وروح کوزنی عیوب باطنه دن پاك ایتمیه عالم غیبك باغ وسروستانی مشاهده قیلغه قادر اوله من وجمال اسرار غیبه ناظر اوله من (مثنوی) دفع کن از مغز واز بینی زکام * تا که ریح الله آید در مشام * مغز ندن وبورندن زکامی دفع ایله تا کم سسنك دماغکه بوی الهی کله مغز دن وبینی دن مراد بونده مغز عقل وبینی جاندر وجان بینی سنك زکامندن مراد برودت هوای نفسله حاصل اولان مرض معنویدرکه مشام جانی استشمام روایح رحمانی ایلکدن کیروقودر پس سالکه

لازم ارلان اولدرکه اولامشام جانتسدن معنوی اولان زکامی دفع ایلیه تاکم انك جانی مشامنه الله رایحه سی کله وانك دماغ جانی نفحات الهیه یی استشمام قیله (کما قال علیه السلام ان لربکم فی ایام دهرکم نفحات لافتعرضوا لها (مثنوی) هیچ مکذار آزتب وصفرا اثر * تا بیابی ازجهان طعم شکر * ذاشته هیچ ستمه دن وصفرادن اثرقومه تاکه جهانده شکرلك لذتی بوله سن مادامکه بربدنده حمانك وصفرانك بقیه سی واثری اوله اول شکرلك لذتی وطعمنی بولمز کذلك برر وحده که صفراویت کبی معنوی مرضلرا وله اول بوجهانده سکرمعرفتك وشهد حکمتك طعم ولذتن ادراك قیلماز (مثنوی) داروی مردی کن وعنین میوی * تابرون آیند صد کون خوبروی * مردلك علاجن ایله وعنین یله تاکم یوز کونه خوب روی طشره کله لرو سنك طالبك اوله لرعنین جماعه قادر اولمین بولج کسه یه دیرلرلر بوندن مراد رجال مرتبه سنه بالغ اولمین کسه در معنی رجولیته دواوعلاج ایله وعنین یله تاقوت رجولیت سکاحاصل اولوب بالغ اوله سن ورجال الله مرتبه سن بوله سن حتی صد کونه انکارمعانی وعرایس روحانی ظهوره کله لروسکا عرض جمال قیلدلر (مثنوی) کنده تن رازپای جان بکن * تا کند جولان بکردان چن * جانك آیاغندن تن کنده سنی قو پرتا اول چنك اطرافنده جولان ایلیه اول چندن مراد عالم معنی اولور بعض نسخه ده انجمن واقع اولمشدر بوتقدیراوزره معنی تن قیدی جان آیاغندن ازاله ایله تاکم انجمن اطرافنده جولان ایلیه یعنی مرتبهٔ جمعك حواليسنده پروازقیله انجمندن مراد مرتبهٔ جمع اولور (مثنوی) غل بخل ازدست وکردن دورکن * بخت نودریاب در چرخ کهن * بخل غلی دست وکردنکدن دوررفع ایله اسکی فلکده یکی بخت بول یعنی بخل وامساك صفتی که انسانك جانی بوینده بردمور زنجیر کبیدر کردکه آنی کردن جانکدن ازاله قیله سن تاکم بوکهنه جهانده برطالع نوروسعادت ابدی بوله سن (م ی) درنمی تانی بکعبهٔ لطف پر * عرضه کن بیچاره کی برچاره کر اکراطف کعبه سنه پروازایلمکه قادراوله مزسك چاره کراولان خدای تعالی یه بیچاره لکك عرض ایله یعنی ای قادروچاره کراولان خدای لطفك کعبه سی جانبنه بن ضعیف وبیچاره پرواز ایلمکه قادردکلم یکاسن قوت وبرونی اول کعبهٔ لطفه ایرکوردیو سویله (مثنوی) زاری وکریه قوی سرمایه ایست * رحمت کلی قوی بترایه ایست * حضرت حقك جنابنه زاری وکریه ایلمك قوی سرمایه درحضرت حقك رحمت کلیه سی یعنی رحمانیتی صفتی قویبترایه درکه بنده لرفی تربیت ایدیجی وکماله ایرکورمجیدر (مثنوی) دایه ومادربهانه جویود * تاکه کی آن طفل اوکریان شود * دایه ومادربهانه استیجیدرتاکه آنك اول طفلی بقن کریه ایدیجی اوله (مثنوی) طفل حاجات شمارا آفرید * تانالید وشود شیرش پدید * حضرت حق سزلك حاجتلر یکز طفلنی خلق ایلدی تاایکلیه سز واول خدانك رحمتی سودی طاقراوله وسزلك مرادکزی اداقیله (م ی) کفت ادعوالله بی زاری مباش * تابجوشد شیرهای مهرهاش سورهٔ مؤمن حم ده اولان آیت کریمه یه اشارتدر (وقال ربکم سزلك ربکز سزه دیدیکم (ادعونی استجب لکم) قوللرم بکاد عا ایلك بن اجابت ایدم سزچون (ان الذین یستکبرون عن عبادتی) تحقیقا شول کسه لرکه استکبار ایلیه لر بکاعبادت ایتمکدن مفسرلر بومحاوره عبادتی دعا معناسنه آلمشلردر زیرا الدعا مخ العبادة در یعنی بکادعادن استکبارایلسه لر (سیدخلون جهنم داخرین) عنقریب جهنمه خور وحقیر اولدقلری حالده داخل اولورلر (وقال ایضا (ادعوا ربکم تضرعا وخفیة) وفی آیة اخری (ادعوا الله اوادعوا الرحمن) پس معنای بیت اولدرکه جناب حق کلام مجیدنده (ادعوا الله) دیدی بی زاری اوله تااول خدانك محبتلری سودای جوش ایلیه (مثنوی) های های هوی بادوشیرافشان ابر * درغم ما اندیکساعت توصبر * بادلك های هویی یعنی صدایله اعمسی وسحابك شیر صاچمسی یعنی سبب شیراولان بارانی تیارا یتمسی بزم غمزده دررلرسن برساعت صبرایله یعنی بونلر بزم خدمتکزده در ورزقزلك حصولنه سببلردرسن رزقی ایچون حریص اولمیوب صبرایله تاسکاربزقك واصل اوله (م ی) فی السماء رزقکم انشقیدهٔ * اندرین پستی چه برچفسیدهٔ) سورهٔ ذاریاتده اولان آیت کریمه یه اشارتدر (وفی السماء رزقکم) یعنی سماده درسزلك اسباب رزقکز (وماتوعدون) دخی وعده اولندیغکز ثواب جنت معنای بیت پس حقك سماده در رزقکزدیدیکندن کوش ایتمکی اکرایتمکسه بو پستی واسفل دنیایه نیچون یاپشورسن (مثنوی) ترس ونومیدیت دان آوازغول * می کشد کوش توتا قعرسفول * سنك فقروفاقه دن خوفکی وقلت معرفت سببیله حضرت حقك فیض واحساندن نا امید اولمکی آوازغول بیل سنك کوشکی تاسفولك غورو قعرنه چکر یعنی اغوال وشیاطین انسانی بولدن چیقارروب آخرالامر هلاك ایلمکاری کبی فقردن قورقق وحقدن نا امید اولق دخی سنك قولغك طوتوب بولدن چیقارروب اسفل السافلینه ایلتورسنی اندن هلاك ایلر (مثنوی) هرندایی کوترا بالا کشید * آن ندایی دان که ازبالا رسید) هربرندا کسنی بالایه چکدی اول ندایی بیل که بالادن ایرشدی (مثنوی

هرندایی که تراحرص آورد * بانك کرکی دان که آن مردم درد * هربرندا که سکا حرص کتورراول ندایی شول قوردلك آوازی بیل که اول قوردآدمی برتر (مثنوی) این بلندی نیست ازروی مکان * آن بلندیهاست سوی عقل وجان * بوبلندلك که بزذکرایلدك مکان جهتندن دکلدربوبلندلکلر عقل وجان جانبیدر یعنی معنویدرصوری دکلدر پس معنوی اولان مراتبك بری برندن ارفع اولمسنه بومثاللری بسط ایدوب بیوررلر (مثنوی) هرسبب بالاترآمد ازاثر * سنك وآهن فایق آمد برشرر * مثلا هرسبب اثردن یوقاروروق کلدی نته کم سنك وآهن شررادوزره فایق کلدی زیرا شررا ثردرسنك وآهن سببدر پس من حیث المرتبه اولان رفعتی ایکی قسمه تقسیم ایدرلر برقسمی برشیئی برشیئه سبب اولدیغی جهتدن اول سبب اولان شیئ مسبب اولان شیئدن من وجه رفیع اولمش اولور بووجهدن هرسبب اثردن بالاتردر بوصورتا شریف معنادون وصورتادون ومعناشریفلر اولنلره مثل طریقیله بویتلری بیوررلر (مثنوی) آن فلانی فوق آن سرکش نشست * کرچه درصورت به پهلویش نشست * فوقی انجاست ازروی شرف * جای دور ازصدر باشد مستخف * مثلا اول فلان کسه حقیقتده اول سرکش اوزره اوتوردی اکرچه صورتده وظاهرده اول فلان کسه اول سرکشك باتنده اوتوردی اول برده فوقیت وبلندلك شرف جهتندندر زیرا صدردن دورا ولان پرمستخف ومحقر اولورا کرصدرصوریدن دورایسه صورتا مستخف اولور واکرصدر معنویدن دورایسه معنا استخفاف اولنور (مثنوی) سنك وآهن زین جهت که سابقست * درعمل فوقی اینددولایقست * سنك وآهن بوجهتدن که عمله مسابقدر بوایکیسنك شرراوزره فوقیتی ورفعتی لابقدر اما اول سالف الذکر اولان رفعتك برقسمی دخی مقصوداصلی وغرض کلی اولدیغی جهتدندر مثلا شرردرکه (مثنوی) وان شرراز روی مقصودی خویش * زآهن وسنکست زین رویش بیش * واول شرر کندیسنك مقصودی اولدیغی جهتدن آهن وسنکدن بیوزدن زیاده درزیاده دریاخود ایاردردیمك اولور (وقس علی هذا العالم والادم ولهذا قال علیه السلام نحن الاخرون السابقون وقال ابن الفارض مترجما عن مرتبته (بیت) وانی وان کنت ابن آدم صورتا * فلی فیه معنی شاهد بابوتی (مثنوی) سنك وآهن اول وپایان شرر * لیك این هردوتنند وجان شرر * اکرچه وجود خارجی اعتبارایله سنك وآهن اول ومقدمدر وشررپایان وسوخردرلیکن بوایکیسی بیله جسملردر وشررجاندر زیرا مقصود انلردن شرردر (مثنوی) کان شررکاندرزمان واپس ترست * درصفت ازسنك وآهن برترست * زیراکه اول شررا کرچه زمانده انلردن نصکره رکدر لیکن صفتنده واعتباردهسنك وآهندن برترو عالیتردرتته کم زمانده شاخ ثمردن سابقرکدر اما هنرده اول میوه شاخدن فایقرکدر (مثنوی) چون که مقصود ازشجرآمد ثمر * پس ثمر اول بود آخرشجر * چونکم شجردن مقصود ثمرکادی پس ثمرمن حیث المعنی اولدرشجرآخردر یعنی بواعتبارایله ثمره مقدمدرشجرمؤخردر پس مناسبتله بومعارفی بیان ایلدکدنصکره بینه خرسلك حکایتنه رجوع بیوررلر (م ی) خرس چون فریادکرداز اژدها * شیرمردی کرداز جنکش رها * خرس چونکه اژدرهادن فریادایلدی برشیرمردلاورکسه اژدهانك پنجه سندن اول خرسی خلاص ایلدی (م ی) حیله ومردی بهم دادند پشت * اژدهارا وبدین قوت بکشت * حیلت ومردلك ایکیسی بری برینه آرقه طوترلر وبری بریسنه معاونت ایدرلر اول مرداژدرهایی بوحیله ایله دیله دی یعنی مجرد مردانه لکی وقوتی جهتندن اژدرهایه غالب اولدی بلکه علم وحیلتله مردانه لکی بریره جمع ایدوب بوصفتله اژدرهایه غالب اولوب آنی قتل قیلدی (مثنوی) اژدهارا هست قوت حیله نیست * نیز فوق حیله نوحیله ایست * اژدرهانك قوتی واردرحیله وتدبیری یوقدر پس اکرحیله وصنعتله اژدرهایه غالب ایسه کده صقین مغرورا وله زیراسنك حیله کك اوزرنده دخی برحیله واردر (مثنوی) حیلهٔ خودرا چودیدی بازرو * کزپکا آمد سوی آغازرو * چونکه کندیکك حیله وتدبیرینی کوردلر کیرویوری که اول حیله سکا قندن کلدی آغاز وابتدا جانبنه کیت یعنی خدای متعال جانبنه توجه ایت (م ی) هرچه درپستیست آمد ازعلا * چشم راسوی بلندی نه هلا * هرنسنه که الجقلقده درعلادن کلدی هلا چشمنی بلندلك جانبنه قو یعنی عالم معنایه نظرقیل (مثنوی) روشنی بخشد نظرراندرعلی کرچه اول خیرکی آرد بلی) کوزنی بلندلك جانبنه قودیدیکمه سبب بودرکه علایه نظرایتمك وهرشیئك حقیقتی جانبنه کتمك نظره روشنالق بغشلر اکرچه علایه نظرایتمك اول حالده نظره ضعف وفتور کتورر بلی مقرردر بوحال مبتدی اولنلرلك نظرنه که انلرلك نظرنده سطوت شعشعهٔ انوارعلایه طاقت اولمدیغنه بناء حقیقته نظرایتسه لرانی دراکده عاجز وفاترا ولورلر وحسیر وکلیل قالورلر اما اسباب وصورته نظرایتسه لرقوت بولورلر پس بوضعف بصیرت صاحبلری ایکی نوعدر بری خفاش طبیعتدر انده اولان ضعف نظر خلقی وجبلیدر (لایزول ما بالذات لاما بالعرض) فخواسنجه اول خیره لك تدریج ایله روشنالغه اعتیاد ایلسه قابلدر وبعد الاعتیاد آکا قوت نظر حاصلدر پس بونوعه خطاب

بیورلر (مثنوی) چشم رادر روشنایی خوی کن * کرنه خفاشی نظر آن سوی کن * عاقبت بینی نشان نورتست *
شهوت حالی حقیقت کورتست * چشمی روشنا لغه حوی وعادت ایلا اکر خفاش دکل ایسك اول جانبنه نظر ایله یعنی
ای نظر نده ضعف اولان کسه چشم باطنکی روشنایی عالم اعلایه معتاد ایله اکر خفاش طبیعت دکل ایسك نظرکی
اول جانب اعلایه ایله عاقبت بینلك سنك نور کلك نشانیدر یعنی عاقبت وحقیقت کورلك سنك نور چشمك نشانیدر
کما قال علیه السلام اذا دخل النور انشرح وانفسح قالوا وما علامة ذلك یارسول الله قال علیه السلام التجافی عن دار
الغرور والانابة الی دار السرور والتأهب للموت قبل نزوله) نشان نور بونلردر وحالا مشتهیات نفسانیه یی کورسك که
سنك حقیقة کورلکدر ویاخود معنا شهوت حالی حقیقتده سنك مقبر کدر که حال حیاتنده قبر شهوتده
مدفون اولوب ظلمتده قالدك دیمك اولور (مثنوی) عاقبت بینی که ضد بازی بدید * مثل آن نبود که یك بازی شنید *
برعاقبت بین که یوزبازی کوردی اول کسه کبی اولمز که بربازی اشتدی یعنی شول عاقبت بین که چوق امور واحوال
تجربه ایلیوب هر شینك نتیجه وخاتمه سن کوردی بو اول کسه کبی اولمز که انجق بر کار کوره وآنك دخی عاقبتن
بیلیه بیلان کسه لره بیلمین کسه لر برابر کلدر (کما قال الله تعالی هل یستوی الذین یعلمون والذین لایعلمون
(مثنوی) زآن یکی بازی چنان مغرور شد * کز تکبر زاوستادان دور شد * اول برصنعت وبازیدن انجلین مغرور
اولدیکه تکبر لکندن استاد لردن دور اولدی یعنی بن بویله برصنعته مالکم سائر استادلره نه احتیاجم واردر
دیو انلره خدمت ایلکدن اعراض قیلدی (مثنوی) سامری وار آن هنرد رخود چو دید) اوزموسی از تکبر سر کشید
سامری کبی اول هنری کندیسنده کوردی اول سامری کبرندن موسی علیه السلامدن باش چکدی (مثنوی) او
زموسی آن هنر آموخته * وزمعلم چشم رابر دوخته) اوسامری اول هنری موسی علیه السلامدن اوکرنمش ومعلمدن
کوزنی دیکمش یعنی کندیده اولان هنری سامری حضرت موسادن اوکرنمش ایکن کندینك معلمندن تعامی ایدوب
واعراض قیلوب استادلق سمتنه ذاهب اولدی وخلقی کندی یه اتباع ایلکه دعوت قیلدی قصه سی مشهور ویوکاریده
برفاج محلده دخی مسطور اولمشدر (م ی) لاجرم موسی در بازی نمود * تا که آن بازی وجانش رار بود لاجرم موسی
علیه السلام بر غیری بازی وهنر کوستردی تا کم سامری بنك جانی واول بازیسنی قاپدی وعاقبة الامر اول سامری بی
تك وتنها یی اباناره دوشوروب بریه لرده اول مخذول لامساس دیو کزیجی اولدی (مثنوی) ای بسا دانش که اندر سر دود *
تاشود سرور بدان خود سر رود * سر نخواهیکه رود تو پای باش * در پناه قطب صاحب رأی باش * ای چوق هنر
ودانش که انسانك باشنه یلر تا کم اول رئیس وسرور اوله اول هنر وعلم سبیله خود باشی کیدر وسامری وار ترلدین
وسرایدر استمز ایسکه باشك کیده سن آیاق اول علم وتواضعده خالك مرتبه سن بول وصاحب رأی اولان قطب
زمانك پناهنده وخدمتنده اول اکرچه قطب الاقطاب بردر ولکن قطب چوقدر پس مبتدیان سالوك دین وطریقتده
باذن الله ارشاده مأمور اولان مرشدلك دائرهٔ امر واراده سی اوزره اولمق لازم وواجبدر وبعد الاتباع شرط طریقت
بودر که (م ی) کرچه شاهی خویش فوق او مبین * کرچه شهدی جز نبات او مچین * اکرچه دولت وعزتده شاه ایسکده
کندینی آنك فوقنده کورمیه واکر علم وهنرده شهد وعسل ایسکده انك نباتندن غیریسن دوشورمیه وکندی فکر
وفراستك ترلك ایله (مثنوی) فکر تو نقشست وفکر اوست جان * نقد تو قلبست ونقد اوست کان * زیراستك
فکرلك نقش وقشر درونك فکری جان منزله سنده درسنك نقدلك قلبدر وانك نقدی کان مرتبه سنده در (مثنوی
او تو یی خود را بجود راوی او * کوز کو کو فاخته شو سوی او * اوسنسن کندوني انك وجودنده استه یعنی اول قطب
صاحب رأی اولان استادمن حیث الحقیقه سنسن پس حقیقت اولان کندی کوکوك اول استادلك اونلکنده
ووارلغنده طلب ایله آنی سنده طلب ایله آنی سنده طلب ایلمك آنی کندی نفسکك مرادنده طلب ایلکدر وسنی اونك
اونلکنده طلب ایلمك کندی ارادتکدن بالکلیه چیقوب واکا مرید اولوب وکندینی کلیتی بین یدی الغسال قیلوب
اکا تسلیم اولمقدر وکندوبی استادلك حقیقتنده طلب قیلمق تا بالکلیه وجود مجازی یی فنا ایدوب وجود حقانیسکی
بولنجیه دلك جست وجو ایلمکه محتاجدر واهذا قال کوز کودی انك جانبنه فاخته آسا اول کوز کو کاف عربیه ایله در
کوکاف عجمیه در یعنی دائما طلب ایله قنی قنی دی فاخته اول آنك حقیقتی جانبنه سك آنك حقیقتن بولمسن
کندی حقیقتنك بولورسن ومحبوب ومطلوبك یه کندلك ایدوکن بیلوب بویله تك مفهومن تدکار قیلورسن (بیت)
انا من اهوی ومن اهوی انا) نحن روحان حللنا بدنا) فاذا ابصرته ابصرتنا) فاذا ابصرته ابصرته (م ی) ورنخواهی
صحبت ابنای جنس * دردهان اژدرهایی همچو خرس * وا کر ابنای جنسك صحبتنی استمیه سن خرس کبی اژدرهانك
آغزنده سن یعنی اکر ابنای جنسکه خدمت ایتمن استمزسك (وان انتم الا بشر مثلنا) دیو جنس انسانلدن اولان

خلقای یزدانه متابعت قیلمزسن نفس اماره اژدرهاسنك آغزنده اولورسن مذکور اولان خرس کبی (مثنوی)
بوکه استادی رهاند مرترا * وزخطر بیرون کشاند مرترا * اوله که براستادسنی قورتاره وسنی خطردن طشره
چکه (مثنوی) زارنی می کن چوزورت نیست هین * چونکه کوری سرمکش از راه بین * چونکم سنك
زور وقوتك یوقدر اکاه اول برزار یلك ایله چونکم کورسن راه بین دن باش چکمه یعنی بول کوریجی مرشددن اعراض
ایتمه زیرا بی برقوت صاحبی مرشد کرکسن ویاخود برصاحب قوت مرشده تابع کرکسن تاکم اژدرهای نفسك
پنجه سندن خلاص میسر اوله (م ی) توکم ازخرسی نمسالی زدرد * خرس رست ازدرد چون فریاد کرد * سن خرسدن
کم ودنی سن که دردن ناله ایلمزسن خرس چونکه اژدرلك آغزنده فریاد ایلدی دردن قورتلدی (مثنوی) ای خدا
این سنك دلراموم کن * ناله اش را توخوش ومرحوم کن * ای خدا برزم سنکین دلمزی موم ایله برزم ناله مزی لطیف
ومرحوم ایله یعنی ناله مزی قبول ایدوب برزه رحمت اولمغه آنی وسیله ایله تتمکم بعض کمسه نك ناله وفریادی مبغوض
ومنفور اولدیغنه بوحکایه یی مثال ایراد ایدوب بیورلر (مثنوی) بود کوری کوهمی کفت الامان * من دوکوری
دارم ای اهل زمان * برکورو ارایدیکه الامان دیردی ای زمانك خلقی بن ایکی کورلك طوترم (مثنوی) پس دوباره
رحمتم آرید هان * چون دوکوری دارم ومن درمیان * پس ای اهل جهان آکاه اولکز بکا ایکی کره رحمت کتوریکز
چونکه ایکی کورلك طوترم وبن اوایکی کورلك اورته سنده یم (مثنوی) کفت یك کوریت می بینیم ما * آن دکر
کوری چه باشد وانما * خلق جهان ایتدی بزسنك برکورلکنکی کورروز واول غیری کورانکك ندر کبرو کوستر تاکم
برزه دخی ظاهر وروشن اوله (مثنوی) کفت زشت آوازم وناخوش نوا * زشت آوازی وکوری شد دوتا * اول کورایتدی
قبیح آوازلویم وناخوش نوایم یعنی ناخوش صدالویم زشت آوازلوق وکورلك ایکی صفات اولدی (مثنوی) بانك زشتم
مایهٔ غم می شود * مهر خلق ازبانك من کم می شود * بنم زشت اوازم نمك مایه سی والمك سرمایه سی اولور بنم زشت
بانکمدن خلقك بکا محبت ومرحتی ناقص اولور (مثنوی) زشت آوازم بهر جا که رود * مایهٔ خشم وغم وکین می شود
بنم زشت آوازم هر بره که کیده نمك وخشم وکینك مایه سی اولور (مثنوی) بردوکوری رحم رادوتا کنید * اینچنین
تا کنج را کنجا کنید * اول ایکی کورلك طوترم دین فقیر اهل زمانیه دیدیکه بوایکی صفات کورلك اوزره مرحمتی سزدن
دوتا ایلمك یعنی بنم ایکی کورلکم اوزره رحمی ایکی صفات ایلیکزز یرا سائر کورلره برترحم لازم اولان پرده بکا ایکی ترحم
لازم درکه آنلرده کورلك بردرای اهل جهان بوتحلین تا کنجه کنجا ایلیکز یعنی بوتحلین برپره صغمیان وهیچ بردلده
مقبول اولمین کسه بی صفعجی ولایق اولیجی ایلمك کنج کاف فارسینك ضمه سیله صغمق معناسنه درپس تا کنج شول
کسه درکه آکا هیچ برمحلمده جای واعتبار اولمیه کنجا کنید صغدیکز یعنی اعتبار وقبول ایلیکز دیمك اولور (م ی)
زشتی اوازکم شد زین کله * خلق شد بروی برحمت یکدله * بوشکایتدن اول سائلدن آوازینك زشتلکی کم
وناقص اولدی واکر کم کاف فارسینك ضمه سیله اوقنورسه محو ونا پیدا اولدی معناسنه اولور خلق اول سائل
اوزره رحمتده یکدله اولدی یعنی اول سائله مرحمت وشفقت ایلیکده اتفاق واتحاد قیلدی (مثنوی) کرد نیکو چون
بکفت اورا زرا * لطف آوازدلش آوازرا * چونکم اول سائل رازنی دیدی آنك قلبنك آوازنك لطفی انك آوازنی
نیکو ایلدی یعنی اول فقیر چونکم رازدرونن سویلدی وقبحنه وخبثنه اعتراف ایلدی بومعنی آنك قلبنك خوب
ولطیف اولمسنه دلالت ایلر پس آنك قلبنك لطافتیکه کندینك قباحتن بیلمکدر آنك آوازنی خوب ونیکو
ایلدی یعنی خلق نیکو می آنك آوازنده اولان زشتلکه غالب اولوب خلق اول درونك لطافتندن اوتری آکا مرحمت
وشفقت ایلدیلر دیمك اولور (مثنوی) وانکه آوازدلش هم بدبود * آن سه کوری دوری سرمد بود * واول کیسه که
انك کوکلنك آوازی هم زشت اوله اول اوچ کورلك ابدی ایراقلق اولور یعنی برکسه نك که قلبنك کفتاری وافکار
واخلاقی بد اولسه وهم ظاهر کوزی کور وظاهر سوزی وصوتی قبیح اولسه بواوچ کورلك دوری سرمدو درکاه
حقدن ملعون ابد اولور زیرا ظاهری کور اولان کور دکلدر بلکه کور اصل باطن کوریدر (کما قال علیه السلام
لیس الاعمی من یعمی بصره انما الاعمی من یعمی قلبه (وقال الله تعالی فانها لاتعمی الابصار ولکن تعمی القلوب
التی فی الصدور (مثنوی) لیك وهابان که بی علت دهند * بوکه دستی برسر زشتش نهند * لیکن وهابلرکه علتسز
ویرلر اوله که آنلرزشت اولان باشنی اوزره برال قویه لر وهابلردن مراد شول بی غرض وبی علت اولان ویلردرکه
خلقك کورد للکنی باذن الله ازاله ایدرلر زشت وقبیح اولان باشلری اوزره مرحمت الن قویسلر وجود لرنده
اولان مرضلرین ازاله ایدرلر (مثنوی) چون که آوازش خوش ومظلوم شد * زود دل سنکین دلان چون موم شد *
چونکم اول کدانك آوازی خوش ومظلوم اولدی سنکین دللرلك کوکلی کدانك آوازندن موم کبی نرم اولدی

(مثنوی) نالهٔ کافر چوزشتست وشهیق * زآن نمی گردد اجابت رارفیق * کافرلر نالهسی چونکه زشت ونهیق
دراول سببدن اجابته رفیق اولمز یعنی آنلرك نالهسی قبول حقه اول جهتدن قرین اولمز شهیق زشت آوازه دیرلر
(مثنوی) اخسؤا برزشت آواز آمدست * کوز خون خلق چون سك بودمست * سورهٔ قد افلح ده اولان
آیته اشارتدر اولی بودر (قالوا) اهل جهنم دیه لر (ربنا) ای بزم پروردکارمز (غلبت علینا شقوتنا) بزم اوزرمزه شقاوتمز
غلبه ایلدیکه لوح محفوظده مقدر اولمشدی ویاخود شقاوته سبب اولان کاهلریمز غالب اولدی دیه لر (وکانوا قوما
ضالین) وبزطریق مستقیمدن ضال اولمش قوم اولدق دیوب اعتراف ایلیه لر (ربنا اخرجنا منها) ای بزم ربمز برنی
دوزخدن اخراج ایله تاتلاقی معصیتلردن ماعدا ایده لم (فان عدنا) پس بوحالدن نصکره اکر برکفر وعصیانه
عودت ایلرسك (فانا ظالمون) تحقیقا بزنفسلرمزه ظلم ایدنلر اوزره (قال) جناب عزت بیوروب دیه که (اخسؤا فیها)
خاموش اولك ای اهل جهنم (ولا تکلمون) بکا سویلمك رفع عذاب ودفع عقاب خصوصنده اصلنده ولا تکلموني
ایدی کسره لهٔ کتفا اولندی معنی بیت اخسؤا خطابی زشت آواز اوزره کلمشدر زیرا اول زشت آوازلو اولان کسه خلقك
قاتندن کلب کبی مست اولدی یعنی خلقك مالن یمکدن وآنلرلهٔ ذم وغیبتن دیمکدن کلب کبی مست اولوب خبیث آواز
اولمشدر پس هرکیم اکل حرام وفاعل آثام اولورسه انك آوازی قبیح اولور اکر دعا ایدرسه حقدن اخسؤا خطابنه لایق
اولور (مثنوی) چون که نالهٔ خرس رحمت کش بود * نالهٔ تو نبود این ناخوش بود * چونکم خرسك نالهٔ وفریادی رحمت
جذب ایدیجی اوله سنك نالهٔ وفریادلهٔ بونك کبی رحمت جذب ایدیجی اولیه ناخوش اولور (مثنوی) دان که یا یوسف
تو کرکی کردهٔ * باز خون بیکاهی خوردهٔ * بلکه سن یوسفه قورتلق ایلمش سن یعنی یوسف معنوی اولان صدیقه
وعزیزه حسد قیلمش سن یاخود بر بیکاهك قانن ایچمش سن قائلدن مراد (عرض المؤمن کدمه) لحواسنجه
عرضیدر یاما الیدر ویاخود آنی غیبت ایتمك اتن یمك وقانن ایچمك کبیدر (مثنوی) توبه کن وزخورده استفراغ کن *
ورجراحت کهنه شدرو داغ کن * بوقباحتلردن توبه ایله ویمش اولان شیدن استفراغ ایله یعنی هرنه بی کم ظلما اکل
وبلع ایلدکسه آنی اخراج ایدوب صاحبنه ادا ایله واندن استحلال قیل واکر جراحت کهنه اولدیسه یوری طاغ ایله یعنی
درون مرض کهنه اولدیسه واستحکام بولدیسه آتش ریاضتله انك اوزرینه طاغ ایله که آخر الدواء الکی لحواسنجه
برمرض معنویکه سهولتله کتیمه اکا چاره آخر ریاضت طاغنی اورمقدر (تتمهٔ حکایت خرس وآن ابله (اه (م ی) خرس
هم ازاژدها چون وارهید * وآن کرم زآن مرد مردانه بدید) خرس دخی چونکه اژدهادن کیروقورتلدی واول کرمی
مردمردانه دن کوردی یعنی اول مردانه وبهادر اولان مردن اول کرم واحسانی کندی حقنده چونکم مشاهده
قیلدی (مثنوی) چون سك اصحاب کهف آن خرس زار * شد ملازم درپی آن بردبار * اول زار اولان خرس اصحاب
کهفلك کلبی کبی اول بلازه صبور وتحمل مردلك عقبنده ملازم اولدی (مثنوی) آن مسلمان سرنهاد ازخستکی
خرس حارس کشت ازدلبستکی * اول مسلمان خسته لکندن یصدیغه باش قودی خرس دل بسته لکندن آکا
حارس اولدی یعنی کوکلی آکا مقید اولوب محبت قیلدیغندن آنی حراست قیلدی (مثنوی) آن یکی بکذشت
وکفتش حال چیست * ای برادر مر ترا این خرس کیست * اول برعاقل کسه اورادن کچدی واکا دیدی حال ندرای
برادر بوخرس سکا کیمدر (مثنوی) قصه وا کفت وحدیث اژدها * کفت برخرسی منه دل ابلها * اژدرهانك سوزندن
قصه یی دیدی وآکا ماجرایی نقل ایلدی عاقل اول کسه یه ایتدی ای ابله خرس اوزره کوکل قومه (م ی) دوستی ابله بتر
ازدشمنیست * اوبهرحیله که دانی راندنیست * ابله دن دوستلق آنك عداوتندن قبیح رکدرهرحیله ایله که بیلورسن
اول خرس سورلمکیدر ویانکدن آنی دورایلمك واجبدر (مثنوی) کفت والله ازحسودی کفت این * ورنه خرسی
چه نکری این مهربین * اول ابله سوءظنه دوشوب ایتدی بوکسه بوسوزی والله حسدندن دیدی بوخسه خرسلکنه
نه بقرسن بومحبتی کورو آنك بومرتبه وفادارلغنه وانسیتنه نظرایرکور (مثنوی) کفت مهرابلهان عشوه دهست
بن حسودی من ازمهرش بهست * اول عاقل اول مردابلهه ایتدی ابلهلرلهٔ مهر ومحبتی عشوده دریعنی فریفته
قیلیجی ومغروراید یجیدر بنم بوحسودلغم آنك محبتندن ایودر (مثنوی) هی بیا بامن بران این خرس را * خرس رامکزین
مهل هم جنس را * هی غافل بنمله کل بوخرسی سور ویکا یار اول خرسی قبول واختیار ایله هم جنسکی ترکٔ ایله
(مثنوی) کفت رورو کار خودکن ای حسود * کفت کارم این بدو بخت نبود * خرابله اول عاقله ایتدی ای حسود
یوری یوری کندی ایشك ایله ونصیحتی کندیکه سویله عاقل اول خرابلهه ایتدی بنم کارم بویدی سنك بختك اولمدی
یعنی بنم ایشم نصیحت قیلمق وناسی محل هلاکٔ اولان یردن تحذیر ایدوب خلاص ایلمك ایدی ولکن چونکم
سنك بختك وطالعك یار اولمدی بنم سوزم سکا بو اجلدن تاثیر قیلمدی (مثنوی) من کم ازخرسی نباشم ای شریف *

ترکٔ

ترکٔ اوکن تامنت باشم حریف * ای شریف بن برخرسدن کم وناقص دکلم خرسی ترکٔ ایله تابن سکا حریف ومصاحب
اولم (مثنوی) برتودل می لرزدم زاندیشهٔ * باچنین خرسی مرودرپیشهٔ * بنم کوکلم سنك اوزریکه لرزان اولور براندیشه
وغمدن بونجلین خرسله برمیشه یه کتمه وبرایشه توجه ایتمه مقصود حیوان سیرت اولان مصاحبله برجانبه کتمه
وبرایشی اختیار ایتمه دیمك اولور (مثنوی) این دلم هرکز نلرزید از کزاف * نور حقست این نه دعوی ونه لاف *
بوبنم قلبم هرکز کزافدن دتره مز یعنی بیهوده بیره مضطرب اولمز بونصیحت وارشاد حق تعالینك نور یدر دعوی دکلدر
ولاف دخی دکل (مثنوی) مؤمنم بنظر بنورالله شده * هان وهان بکریز ازین آتشکده * بنظر بنورالله اولمش مؤمن
یعنی (اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنورالله) حدیثنك مفهومی اوزره الله نوریله نظر ایدیجی اولدم ونور فراستله سنك
حقیقت حالکی مشاهده قیلدم اکاه اول اکاه بوآتشکده دن قاچ یعنی بویاربدکه محل آتش کبیدر بونك شأمت
وضررندن فرار ایلمك سکا لازم دردیدی (مثنوی) این همه کفت وبکوشش درنرفت * بدکمانی مرد راسدیست زفت *
اول عاقل کسه اول ابلهه بودوکلی نصیحتی دیدی وآنك قولغنه کتمدی زیرا بدکمانلك مرده برعظیم سد درکه حقیقت
حالی کورمکه مانع اولور (مثنوی) دست اوبکرفت دست اوزوی کشید * کفت رفتم چون نه یار رشید * اول عاقل
ابلهلك الندن طوتدی واندن الندن چکدی عاقل چونکم بوحالی اندن کوردی اکا ایتدی چونکم یار رشید دکل سن کتدم
وسنی ترکٔ ایتدم (مثنوی) کفت روبرمن توغمخواره مباش * بوالفضولا معرفت کمتر تراش * ابله زیاده حماقتندن اول
یار عاقله ایتدی یوری سن بنم اوزریمه غم یمیجی اولهای بوالفضول معرفتی ازرکٔ یون یعنی ای زیاده قومسی اولان کسه
بکا معرفت صاتمه دیدی (مثنوی) باز کفتش من عدوتو نیم * لطف باشد کر ببابی درپیم * اول عاقل ابلهه کیروایتدی
بن سنك دشمنك دکلم لطفدر وسکا عین فائده در اکر بنم اردیجه کلمه سن (مثنوی) کفت خوآبستم مرا بنکذار ورو
کفت آخر یار رامنقاد شو * ابله عاقله ایتدی بنم اویقوم وار دیرنی ترکٔ ایله ویوری عاقل ایتدی آخر یاره مطیع ومنقاد
اول (م ی) تابخسبی درپناه عاقلی * درجوار دوستی صاحب دلی * تابرعاقلك پناه وحفظنده اویویه سن برصاحبدل
دوستك جوارنده یعنی مقارنت ومصاحبتنده یاتمه سن وآسوده اوله سن (مثنوی) درخیال افتاد مرد از جداو
خشمکین شد زود کردانید رو * مرد ابله اول عاقلك جدوسعیندن باطل خیاله وسوء ظنه دوشدی غضبنالهٔ اولدی
عاقلدن فوری یوزینی دوندردی بویله دیو (مثنوی) کین مکر قصد من آمد خویست * یا طمع دارد کداوتو نیست *
که بوکسه مکر بنم قصدمه کلدی خوینده بنم قتلمی مراد ایدیجی حرامی دریا خودبندن برنسنه
طمع طوتر کدادر وکلخنی در (مثنوی) یا کریوستست باباران بدین * که بترساند مرا زین همنشین * یاخود کندینك
یارانیله کر وبغلشدر وندر ایلشدر بدین بوهمنشینندن قورقوده وآنی بندن بعید ایده کر وبستست
اوکدل قومش معناسنه درتته کم عوام ناس بری بری ماینندهٔ اکر بن فلان شیء شوبله ایشلمزسم شوشیٔ سزه رهن
اولسون دیو برشیٔ رهن قورلر ترکچه آکا اوج بغلدی واوکدل قودی دیرلر (مثنوی) خود نیامد هیچ ازخبث سرش *
یك کمان نیك اندرخاطرش * اول ابلهلك سرینك خباثتندن ودرونك قباحتندن خود هیچ کلمدی انك خاطرنه برکمان
نیك (مثنوی) ظن نیکش جملکی برخرس بود * اومکر مرخرس را همجنس بود * اول ابلهلك اپوظنی جمیعا خرس
اوزرینه ایدی اول ابله مکر خرسلك هم جنسی ایدی که (الجنس الی الجنس یمیل) خواسنجه عاقلی قوبوب اکا بوقدر میل
ایلدی (مثنوی) عاقلی راصد بدوتهمت نهاد * خرس رادانست اهل مهر وداد * برعاقله اول ابله کاب لکندن تهمت
قودی خرسی محبت وعدل اهلی یلدی یعنی حیوانی محبت وعدالته اهل بیلوب عاقل اولان انسانه تهمت ایلدی
وبوحسود وحقود دردیوسویلدی (مثنوی) کفت موسی با یکی مست خیال * کای بداندیش ازشقاوت وزضلال
حضرت موسی علیه السلام برخیال مستی اولان کوساله پرسته دیدیکه ای بداندیش شقاوتکدن وضلالتکدن
یعنی ای شقاوضلالات اجلندن بداندیش اولان کسه (مثنوی) صد کمانت بوددر یغمبریم * باچنان برهان
واخلاق کریم * بنم * یغمبرلکمده سنك یوزشك وکمانك وارایدی بونجلین برهانله وبوخلق کریمله (مثنوی)
صد هزاران معجزه دیدی زمن * صد خیالت می فزود وشك وظن * بندن صد هزاران معجزه کوردلهٔ سکا یوزخیال
وشك وظن زیاده اولدی (مثنوی) ازخیال ووسوسه عاجزیدی * طعن بر یغمبری ام می زدی * خیال ووسوسه دن
تنك کلدلهٔ بنم یغمبرلکم اوزره طعن اوردلهٔ (م ی) کرد ازدریا براوردم عیان * تارهیدیت ازشر فرعونیان * دریادن
آشکارا غبار پیدا ایلدم تافرعونك شرندن قورتلدکز یعنی حضرت موسی علیه السلام اول مست خیال اولان
کوساله پرسته بویله دیدیکه ای اهل ضلال بنم یغمبرلکمده بوقدر براهین جلیله ومعجزات عظیمه واخلاق کریمه
ایله ریب وکمان اوزره اولوب طعن ایلدلهٔ اما سامریینك دوزدیکی کوساله یه درحال اقرار ایدوب سجده قیلدلهٔ اول

معجزات عظیمه دن بری دریادن توزعیناتوقری کتوردم حتی فرعونلرك شرندن نجات بولدکز کما قال الله تعالی
فی کتابه العزیز (واذفرقنابکم البحرفانجیناکم واغرقنا آل فرعون وانتم تنظرون) یعنی ذکر ایلك ای بنی اسرائیل شول
وقتیکه بزپاره له دلك وفلق ایلدك دریایی سزی انجا ایتمك سبیله وسزی قورتردق وفرعونی وقومنی غرق ایلدك شول
حالتده که سز دریادن کیدرکن بری بریکزه نظر ایلردیکز وقال الله تعالی (فاوحینا الی موسی ان اضرب بعصاك
البحر فانفلق فکان کل فرق کالطود العظیم) مفسرلر بوآیتلرك تفسیرلرنده دیمشلردرکه وقتاکم حضرت موسی بنی
اسرائیلله فرعوندن قاچوب دریا کنارنه کلدکده فرعون دخی آنی عسکریله احاطه قیلدقده بنی اسرائیل حضرت
موسایه تضرع برله انجا ایلدکده حق تعالی حضرت موسایه وحی ایلدی نته کم بیورورلرسن موسایه عصاکله دریایه
اوردیوحی ایلدك پس موسی حضرتلری عصایله دریایه اوردی درعقب دریامنفلق اولدی اون ایکی سبطك عددی
مقداری اون ایکی یول اولوب درحال دریانك دبی قورویوب توزلرچقدی (وکل فرق) یعنی بونلرك اطرافنده بولك بولك
اولان صولرپاره لری جبل عظیم کبی ثابت وبرقرار اولدی وبونلرك بوبللردن دریایی کچرکن فرعون مع عساکره بونلرك
آردنه دوشوب (فغشیهم من الیم ماغشیهم) فحواسنجه صولرینلری بوریوب غرق قیلدی وبنی اسرائیل نجات بولدی
بوآیات عظیمه یی کوروب برقومه اوغره دیلرکه انلر کوساله شکلنده اصنامه طاپرلردی پس قلبلرنده بجعل برستلك
محبتی مضمر اولان کسه لرحضرت موسایه دیدیلرکه یاموسی اجعل لنا الها کما لهم آلهة کما اخبرالله فی کتابه عن هذا
المعنی (وجاوزنا ببنی اسرائیل البحر فاتوا علی قوم یعکفون علی اصنام لهم قالوا یاموسی اجعل لنا الها کما لهم
آلهة قال انکم قوم تجهلون) یعنی بزبنی اسرائیلی کچردلك بحردن پس برقومه اوغره دیلرکه اول قوم کوساله شکلنده
اولان صنملرینك عبادتلری اوزره مقیم اولمشلردی پس بنی اسرائیلدن محبت بجعل قلبلرنده مضمر اولان کسه لرحضرت
موسایه تضرع برله دیلرکه یاموسی بزه دخی برمعبود قبیل بونلرك معبودلری کبی حضرت موسی بونلری جهل
مطلقله توصیف ایدوب دیدیکه تحقیقا سزمطلقا جاهل اولان برقومسز جاه للری انکچون جهل مطلق ایله توصیف
ایلدیکه بومعجزهٔ باهره یی کوردکدن صکره عالم وعاقلدن صدور ایتمین شیئی رجا ایلدیلر (مشنوی) زآسمان چل ساله
کاسه وخوان رسید * وازدعا عالم جوی ازسنکی دوید * آسماندن قرق پیل خوان ونعمت ایرشدی وبنم دعامدن
برطاشدن جوی بلدی یعنی آیات عظیمه دن بریسی دخی بودرکه تیه صحراسنده بونلره آسماندن قرق پیل کاسه
وخوان یعنی من وسلوی یتشدی کما قال الله تعالی (وظللنا علیکم الغمام وانزلنا علیکم المن والسلوی کلوامن
طیبات مارزقناکم وماظلمونا ولکن کانوا انفسهم یظلمون) ذکر تفسیره مراراوبونلرحضرت موسادن صوطلبك
ایلدیلرحضرت موسی دخی جناب حقدن استسقایدوب حق تعالی بیوردیکه عصاکله طشه اورپس عصایله
اوروب اول حجردن اون ایکی چشمه چقوب هر برسبط اندن کفایت مقداری ایچرلردی کما قال الله تعالی (واذاستسقی
موسی لقومه فقلنا اضرب بعصاك الحجر فانفجرت منه اثنتاعشرة عینا قدعلم کل اناس مشربهم) پس موسی علیه
السلام اول کوساله پرسته دیدیکم (مشنوی) این وصد چندین وچندین کرم وسرد * ازتوای سردان
توهم کم نکرد * بانك زدکوساله ازجادوی * سجده کردیکه خدای من توی * بوویوزبوقدر وبوقدراسی وصوق ای
سردستدن اول توهمی کم ومحوایلدی کم کاف عربینك فتحه سیله قرأت اولورسه معنی ای سرد بوقدر معجزات سندن
اول ظن وتوهمی ناقص ایلدی دیمك اولورنکرد کلمه سنك فاعلی مضمرع اولنك مضمونی اولور وان توهم را
تقدیرنده در یعنی بوکوردکك معجزه نیچه کرم وسردستدن ای باردراولان کوساله پرست اول بنم حقمده
ایلدکك توهمی ناقص ایلدی دیمك اولورپرکوساله پرست سامریدن بانك اردی کوساله یه سجده ایلدیکه
بنم خدام سن سن قصه سی بودرکه سامری ابتدای حالده حضرت موسایه خدمت ایلرکن حضرت جبریلك اکا
کلدیکنی کوروب وفرس الحیات نام اتنك اثرندن برآوچ طبراق آلوب کندوده صاقلدی وقتاکم حضرت
موسی قرنداشی هارونی قومنه خلیفه ایدوب وقرق کون وعده آلوب طورطاغنه کتدکلرنده سامری بنی اسرائیلی
جمع ایدوب دیدیکه فرعونك غنایمندن الدیغکز سیم وزری کتورلك شب جمله بمله به احراق ایده لم کم بوسیم وزرموسانك
طورطاغنده اکامنه سنه سبب اولور پس اول ایلهلر اول سیم وزری کتوروب بریره آتش یاقوب اکا القا ایلدیلر
سامری دخی کندینك سیم وزرین القا ایلدیوب جبرائیلك آتنك ترابن دخی انکله بله القا ایلدکده (فاخرج لهم عجلا
جسدا له خوار) آیتنك مصداقنجه بونلره مذاب اولان حلیلردن برعجل جسدین اخراج ایلدیکه انجق صغرصوقی
کبی صوتی وارایدی (فقالوا هذا الهکم واله موسی فنسی) پس سامری بونلره دیدیکم بوعجل سزلك وموسانك
الهیدر پس موسی بونی اونودوب طورطاغنه کتدی دیدی پس بوجمله احتقارلرینه مکره اعتقادایدوب انی معبود

اتخاذ ایلدیلر ودیدیلرکه سامری کیدرکه بوچهانده خداوزه (مشنوی) آن توهمهات راسیلاب برد * زیرکی
باردرد راخواب برد * سنك اول توهملرك سیلاب ایلتدی سنك بارد اولان زیرکلکی خواب ایلتدی (مشنوی)
چون نبودی بدکمان درحق او * چون نهادی سرچنان ای زشت رو * کوساله نك حقنده نیچون بدکمان اولدك ای
زشت روی نیچون انجلین باش قودلك (مشنوی) چون خیالت نامدازتزویراو * وزفسادسحراحمق کیراو * نیچون
سکاوهم وخیال کلدی انك تزویروحیله سندن واول سامریدنك احمق کیراولان سحرنك فسادندن (مشنوی)
سامری خودکه باشدای سکان * که خدایی برتراشد درجهان * ای کلاب برسامری خودکیم اوله جهانده
برخداتراش ایده (مشنوی) چون درین تزویراویکدل شدی * وزهمه اشکالهاعاطل شدی * سامریدنك بوتزویرنده
نیچون یکدل اولدك واتفاق قیلدك وجمیع اشکاللردن عاطل اولدك وشبهات وشکوکدن بری کالدك بعض نسخده
مصرع اول بویله واقع اولمشدر درخدایی ء کاوچون یکدل شدی معنی بودرکه اولدغنده نیچون یکدل
اولدك وآکابوبنم الهمدردیو نیچون پرستش قیلدك (م ی) کاومی شاید خدایی رابلاف * دررسولی ام توچون کردی
خلاف * ای خبیث سنك فتکده کاولاف وکذبله خدالغه لایق اولور بنم پیغمبرلکمده سن نیچون خلاف وعناد
ایلدك وبن نیچون بوقدر برهان عظیمله رسول حق اولمغه لایق اولمیم بعض نسخده درسولی چون منی کردی
خلاف واقع اولمشدر (مشنوی) پیش کاوی سجده کردی ازخری * کشت عقلت صید سحرسامری * خرلکدن
برکاولك اوکنده سجده ایلدك سنك عقلك سامریدنك سحرینك شکاری ومغلوبی اولدی (مشنوی) شه بران عقل
وکزنیش که تراست * چون توکان جهل را کشتن سزاست * تف وحیف اول عقل وکزیده لك اوزره که سنك ایچوندر
سنجلین جهل معدنی دیه لك لایقدر (مشنوی) چشم دزدیدی زنور ذوالجلال * ابنت جهل وافر وعین ضلال *
چشمکی حضرت حقك نورندن اوغورلدك واغماض عین ایلدك اشته سکاوافر جهل ومحض ضلال (مشنوی) کاوزرین
بانك کرداخرچه گفت * کاحمقانرا این همه رغبت شکفت * سامری پیدا ایتدیکی زرین کاوچاغردی آخر
نه دیدی یعنی هیچ برمعنی ومعرفت دیمدی که احمقلره بوقدرمیل ورغبت پیدا ارلدی (مشنوی) زان مجبترد یده اید
ازمن بسی * لیك حق را کی پذیرد هرخسی * اندن مجبرلك بندن چوقلق نسسنه کوره مشسزلیکن هربردنی وخس
حقی بقین قبول ایلر بلکه باطل اولنلرباطلی قبول ایلرنته کم بیورورلر (مشنوی) باطلانراچه ریابد باطلی * عاطلانراچه
خوش آید عاطلی * باطللرنه قیار برباطل قیارعاطللرنه خوش کاور برعاطل خوش کاور وکندی کبی خالی وعاری
اولنی قبول قیلور (مشنوی) زانکه هرجنسی ربابد جنس خود * کارسوی شیرنر کی رونهد * زیراکه هربرجنس
کندینك جنسنی قیارجنسیت علت ضمدر کاوشیرنر جانبنه بقیان یوزقورمز یعنی یوزقورمز وانکچون یوزقورمز که
ایکیسی بری بریله جنس دکلدر (مشنوی) کرلنربوسف بکاعشق آورد * جزمکرازمکرتااوراخورد * کرلك
یوسف اوزره فتنه عشق کتورورمکرمکردن غریبکه تاآنی بیه یعنی مکرمکردن یوزکتورورتاآنی هلاك ایده (مشنوی)
چون زکرکی وارهد محرم شود * چون سك کهف ازنی آدم شود * اماچونکه کرکلکندن قورتله یوسفه محرم اولور
اصحاب کهفك کلبی کبی قیاسنده بنی آدمدن اولور (مشنوی) چون ابوبکرازمحمد بردبو * گفت هذاوجه لیس کاذب
محصل علة الغمام اصل جنسیتدرکورمزمیسن چونکم حضرت ابوبکر محمد علیه السلامدن بوی ایلتدی یعنی
ابتدا حضرت پغمبری کوروب واندن رایحهٔ صدقی آلدقده هیچ معجزه استیوب دیدیکه هذاوجه لیس بکاذب
یعنی شو بریوزدرکه کاذب دکلدراما ابوجهل نیچه انشقاق قمره مناسب معجزات کوروب اینمدی وایمان کتورمدی
تنه کم بیورورلر (مشنوی) چون نبد بوجهل ازاصحاب درد * دیدصدشق قمرباورنکرد * ابوجهل چونکم اصحاب
دردندن دکل ایدی سرور کائناتدن یوزشق قمرکوردی وکبروعنادوجهلندن اعتقاد ایلدی وایمان کتورمدی
یوزشق قردن مراد معجزات عجیبه در (مشنوی) دردمندی کش زبام افتاد طشت * زونهان کردیم حق پنهان نکشت
عجم لسانده مشهورمثلدرکه طشت فلان ازبام افتاددیرلر واول کسه نك قضاحتندن ویاخود کمال شهرتندن کنایه
ایدرلرمعنی شول بردردمندکه آنك دامدن لکن دوشدی یعنی بین الناس دردمندلکله شهرت بولدی اندن برآسرار
حقیقتی نهان ایلدك وحقیقت اندن پنهان اولدی که هرمطلوب طالبندن البته مخفی اولمز (مشنوی) وانکه اوجاهل
بدازدردش بعید * چندبمودندواوآنراندید * واول کسه که اول خدانك دردندن بعید جاهل ایدی نیچه کره
کوسترد یلر اول جاهل اول اسرارک کورمدی (مشنوی) آینهٔ دل صاف باید تادرو * واشناسی صورت زشت
ازنکو * قلب آینه سی صاف ومنور کرلك تااندهٔ صورت زشتی نیکو واحسن اولان صورتدن کیروآکاکیه سن یعنی
آینهٔ دل ژنکارماسوادن مصفی ومجلاکردرتاکم احوال زشتی احوال نیکودن فرق ایلیه سن وهربدی خوبدن

تمیز ایلمکه قادر اوله سن (ترك کفتن آن مرد ناصح بعد از مبالغهٔ مغرور خرس را (م ی) آن مسلمان ترك اوکردو یتفت
زیراب لاحول کویان بازرفت * اول عاقل اولان مسلمان اوایلهی ترك ایلدی وحرارتله لبی آلتنده لاحول دیه رك
کیروکتدی یعنی حول وقوتی اللهه اسناد ایدوب برسبیل تعجب حوقله کلمسنی ذکر ایلدیکی حالده کتدی وآتی ترك
اینمدی (مثنوی) کفت چون ازجدو بندم وزجدال * دردل اویش می زاید خیال * اول ناصح کندیسنه اینمدی بنم
جدمدن وبندمدن وجدالمدن آنك قلبنده خیال زیاده طوغر یعنی اکا اوهام وخیالات دخی زیاده اولوب بکا انکار
ایلیسی مستحکم اولوردیدی (مثنوی) پس ره پند ونصیحت بسته شد * امر اعرض عنهم پیوسته شد * سجدهٔ الم
آخرنده در (فاعرض عنهم) پس یامحمد بوکفار مکه دن اعراض ایله وبونلرك تکذیبنه مبالات ایتمه (وانتظر) دخی
منتظر اول بونلره غلبه ده (انهم منتظرون) تحقیقا بونلرك تکذیبنه منتظر لردر سکا غلبه ایتمکه اما الله سنی غالب
بونلری مغلوب قیلور معنای بیت پس پند ونصیحت یولی بغلمش اولدی اعرض عنهم امری متصل اولدی یعنی نصیحت
قبول ایلین ایلهدن اعراض ایلمکه (اعرض عنهم) آیتنك مفهومی عاقلك قلبنده متتابع اولدی (م ی) چون دوایت
می فزاید دردپس * قصه برطالب بکو برخوان عبس * بوسورهٔ شریفه نك سبب نزولی بودرکه برکون عبدالله بن ام
مکتوم رضی الله عنه حضرت رسالت پناه صلی علیه الاله کلوب (علمنی مما علمك الله یارسول الله) دیدی وحضرت
علیه السلام اول حینده اشراف وصنادید قریشی اسلامه دعوت ایدوب بونلره کمال مرتبه توجهندن ابن مکتومه
اصلا جواب ویرمدکده ابن ام مکتوم اعمی اولدیغندن حضرتك اول قومه شغلن ادراکله ایده میوب حضرتك کلامنی
قطع ایدوب تکرار (یارسول الله علمنی مما علمك الله) دیدکده حضرت علیه السلام بارلو یوزلرین عبوس ایدوب
اتدن اعراض ایلدی درعقب بوسورهٔ شریف نازل اولدی پس حضرت پیغمبر علیه السلام هربارکه ابن ام مکتومی
کورسه لردی (مرحبا بمن عاتبنی فیه ربی) دیو تعظیم ایدرلردی حتی ایکی کره مدینه یه خلیفه ایلدیلر غزایه
کتدکده پس جناب عزت علی طریق الحکایه بیورورلرکه (عبس) یعنی اول نبی مکرم صلی الله علیه وسلم یوزین عبوس
ایلدی (وتولی) دخی اعراض ایلدی (ان جاءه الاعمی) لانجاءه تقدیرنده دراعرابدن محلا منصوب مفعول لهدر
عبسه یه یعنی اعمانك آکا کلدکندن اوترمی (ومایدریك) ای ای شئ یجعلك دار یا بحاله یعنی سنی نه شئ داری وعالم
قیلور بو اعمانك حالنه (لعله یزکی) شاید که اول اعمی تزکی وتطهر ایلیه دنس ذنوبدن واوزاردن سنك کلامك استماع
ایتمکلکی سببیله یزکی اصلنده یتزکی ایدی تاززاده مدغم اولدی (اویذکر) یاخود تذکر ایلیوب متنصح ومتیقظ
اوله یزکی اوزره معطوفدر وحکم ترجیه داخلدر (فتنفعه الذکری) نصبله لعلهنك جوابیدر ورفعلهده جائزدر
یذکراوزره معطوف اولیحق یعنی شاید که تزکی ایلیه ویاخود توعظ وتذکر ایلیوب اکا سنك ذکرك وموعظك منفعت
ایلیه اکرچه درجهٔ تزکیه تامه واصل اولمزسه ده معنای بیت چونکم سنك دواوعلاجلك اکا چوق درد زیاده
ایلر بوهم وچهدرچونکه سنك دواوعلاجك آکا انجق درد زیاده ایلر یعنی چونکم سنك دوالك بوابلهان دنیایه
دردی زیاده ایدرای مرشد حقیقی اولان کسنه قصه یی طالبنه ونصیحتی راغبنه سویله عبس سوره سن اوقیوب
اتدن حصه دار اولمکه جناب عزت اول طالب اولان عبدالله بن ام مکتومه نصیحتی نیجه امر ایلدی کور (مثنوی
چون که اعمی طالب حق آمدست * بهر فقر اورا نشاید سینه خست * چونکه اعمی حق طلب ایدیجی کلمشدر
فقرندن اوتری انك سینه سنی مجروح ایلمك لایق دکلدر (مثنوی) تو حریصی بر رشاد مهتران * تا بیامد وزند عام
ازسروران * ای رسول مکرم سن مهتر لرك رشاد وسدادی اوزره حریصسن تاعام سرورلردن اوکرنه لر یعنی اشرافك
ایمان واسلامه کلمسنه انکچون حریص سنکه تاانلرلك زیردستنده اولان عوام ناس کندی سرورلرندن اوکرنه لر وانلر
واسطه سیله نیجه کسیه لرایمانه کله لر (مثنوی) احمد ادیدی که تو می ازملولی * مستمع کشتند کشتی خوش که بولی
ای احمد کوردکه ملوکدن برقوم که مقصود صنادید قریشدر کلامکی استماع ایدیجی اولدیلر بوخصوصدن
اوتری خوش اولدیکه که بولی کلمه سی بیت ثانی یه مرهون اولور (مثنوی) این رئیسان یاردین کردند خوش *
بر عرب اینها سرند وبر حبش * تقدیر کلام بوخصوصدن اوتری خوش اولدیکه بولایکه بوریسلر دین اسلامه
خوش یاراوله لرزیرا بونلر عرب اوزره وحبش اوزره رئیس وسرورلردر پس (الناس علی دینملوکهم) فحواسنجه
بوملولی که دین اسلامه داخل اوله لرناس دخی بونلره تابع اولورلر (م ی) یکدردا ین صیت ازبصره وتبولی * زانکه الناس
علی دین الملوك) بوصیت بصره وتبوکدن کچر بصره وتبولی ایکی دیار اجمیدروزیرا که خلق پادشاهلرینك دینی اوزره در
حضرت نبی علیه السلام سنادید قریشك ایمانه حریص اولمسی آنلرك اشرافدن واکابردن اولدیغیچون
دکلدر بلکه آنلرك ایمانه کلمسی کثرت مؤمنین ووفرت مسلمینه سبب اولدقلرندن اوتریدر نته کم بومعنایه اشارت

ایدوب بیورورلر (مثنوی) زین سبب نوازضریری مهتدی * روی خود برتافتی تنك آمدی * بوسببدن سن مهتدی
اولانلر اعمادن وهدایت ورشاد بولنلرنابینادن یوزوبی دوندردلکوتنك کلدلك بویلدیو (مثنوی) کاندرین فرصت کم
افتداین مناخ * توزیارانی و وقت توفراخ * که بوفرصتده بومناخ آزواقع اولور یعنی بونلرك جلوس وقعودی آز
دوشرسن یاراندنسن وسنك وقتلك واسعدرهرنه زمان کاسك سکا قابلیت واردر (مثنوی) مزدحم می کردیم
در وقت تنك * این نصیحت می کنم فی خشم وجنك * تنك وقتده بکا مزدحم ومانع اولورسن یاعبدالله بوفی سکا
نصیحت ایلرم خشم وجنکدن دکل یعنی خلوص ایله سویلرم خصومت وجدال چهتندن دکل (م ی) احمدانزدخدا
این یك ضریر * بهتراز صد قیصرست وصدوزیر * ای احمد حضرت خدانك قتنده بوبراعمی یوزقیصردن ویوز
وزیردن اولورکدر زیرا اعتبار عندالله سیرته درصورته دکلدر ونظر حق قلوب ونیاته درشکل وهیئته دکلدر (مثنوی)
یادالناس معادن همچو بیار * معدنی باشد فزون ازصد هزار * عن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال علیه السلام
الناس معادن کمعادن الذهب والفضة) ناس التون وکوش معدنلری کبی معدنلردر معدن مستقره مستوطنه دیرلر
یعنی انسان متفاوتدر معادن متفاوت اولدیغی کبی تنه کم بعض معدن واردرکه الم وتعب کثیرله اندن برشئ یسیر
حاصل اولز وحاصلی خرجن اوده مز وبعضسی دخی تعب کثیردن شئ یسیر حاصل اولور وبعضسی علی العکس تعب
یسیردن شئ کثیرحاصل اولور کذلك الناس متفاوتون فی الاستعدادات) پس حضرت مولانا حضرت خدا
لسانندن حضرت احمده خطاب ایلر لکن وارث محمدی ووقتنك احمدی اولنلره اشارت وارشاد ایدوب بیورورلرکه ای
کندی وقتنك احمدی وای وارث محمدی (الناس معادن) حدیثنك مفهومنی یادایله وهرکسك تربیه واصطلاحی
ایچون تعب وزحمت چکمه بلکه ناظر استعدادات اولکه ناس متفاوته درنیچه معادن اولورکه صورتا چوق محصول
انلردن مأمول اولور لکن بعد تعب کثیرانلردن برشئ یسیر حاصل اولز مثلا صنادید قریش کبی وبرمعدن دخی
اولورکه صدهزار معدندن انك محصولی فزون اولور مثلا عبدالله ابن ام مکتوم رضی الله عنه کبی که آنك درونی معدن
ایمان وایقان ایدی (مثنوی) معدن لعل وعقیق مکتنس * بهترست ازصدهزاران کان مس * مستور اولان
لعل وعقیق معدنی نیچه یوزبیك مس معدنندن اولورلکدر ومقبولرکدر مکتنس مختفی معناسنه در (مثنوی)
احمدا اینجاند اردمال سود * سینه باید پرزعشق ودرد ودود * ای احمد بونده مال فائده طوتمز عشقدن ودرددن
ودوداهدن پرسینه کرکدرکه (مثنوی) اعمی روشن دل آمد درمبند * پند اورادهکه حق اوست پند * کوکلی روشن
اعمی کلدی قپویی بغلمه پندی اعمایه ویرزیرا پندانك حقیدر (مثنوی) کردوسه ابله ترامنکر شدند * تلخ
کی کردی چوهستی کان قند * اکرایکی اوچ ابله سکامنکر اولدیلرسه چکن تلخ وبی حضور اولورسن چونکه قند
وشکرلك معدنیسن یعنی (ولقد نعلم انك یضیق صدرلك بما یقولون) فحواسنجه ودخی وانك فی ضیق مما یمکرون)
مقتضاسنجه انلرلك سوزندن اکرچه تنك دل ومکرندن متضجر اولورسن لیکن حقیقتده جمیع حالات ولطافتك
معدنیسن پس بونلرلك اقوال وافعالندن تنك دل اولمه (مثنوی) کردوسه ابله تراتهمت نهد * حق برای تو کواهی
می دهد * اکرایکی اوچ ابله سکا تهمت قویه حضرت حق سنکیچون شهادت ویرر (م ی) کفت ازاقرار عالم فارغم
انکه حق باشد کواه اوراچه غم * حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ایتدی خلق عالمك اقرارندن فارغم
اول کسه که انکچون حق کواه اوله اکا نه غم واردر (مثنوی) کرخفاشی رازخورشیدی خوریست * آن
دلیل آمدکه آن خورشید نیست * حضرت پیغمبر علیه السلام اسانندن بیورورلرکه عالمك اقرارندن فارغم اول
کسه نك که حق شاهدی اوله آنك نه غمی واردرا کربرخفاشك برخورشیددن لایقی اولیدی وبرسه شمسه مقارنت
قیلیدی اول دلیل کادیکه اول کونش دکلدرزیرا خفاش صغیرالعین وضعیف البصر بر طیردرکه کیجه اوچروکونشك
بوزندن قحر پس الضدان لایجتمعاندرکه بریرده مجتمع اولسه مجانستله موافقت معناسن مشعر اولوردی وشمسك
شمس اولمسنه دلالت قیلوردی نته کم بیورورلر (م ی) نفرت خفاشکان باشد دلیل * که منم خورشید
تابان جلیل * براسه جکلرلك نفرتی دلیل اولور خورشیدلك خورشید اولمسنه وآنلرلك خورشیددن نفرتی
خورشیدلك بویله دیمکنی مستلزم اولورکه بن جلیل اولان خدانك تابان اولان آفتابی یمکه خفاشلر بنم نورمه طاقت
کتورمزلر (مثنوی) کرکلابی راجعل راغب شود * آن دلیل ناکلابی می شود * اکرجعل برکلابه طالب وراغب
اوله اول حالت اول کلابك کلاب اولمسنه دلالت ایلرزیرا جعلك شانندرکه رایحهٔ کلدن وکلابدن اولور وحیاتی
منقطع اولور واعجب عجایب بودرکه بینه نجاسته اعاده اولنسه دیریلور (کماقال صاحب حیوة الحیوان الجعل دوبة
معروفة من شانها جمع النجاسة وادخارها وهن بعجیب امرها انها تموت من ریح الورد وریح الطیب فاذا اعید الی الروث

عاش) پس اهل دنیا جعل کبیر ردا نما جمع نجاست ایدرلر وانبیا واولیانك صحبتلرندن وکلاملرندن اعراض ایدرلر
لان کلامهم یضر هم کما یضر ریاح الورد یا لجعل (مثنوی) کر شود قلبی خریدار محك * در محکی اش در آید نقص وشك *
اکر بر قلب محکی خریدار وطالب اوله آنك محك لکندن نقصان وشك کلور زیرا کرچك محك اولسه قلب اندن فرار
ایلردی (مثنوی) دزد شب خواهد نه روزین رایدان * شب نیم روزم که تابم در جهان * دزد شب استر روز استمز زیرا
کندیسنه نافع شب در روز کلدر بوبی بیل شب دکلم روزمکه جهانده یلدرارم وعالمی روشن ومنور ایلرم
بوسبب ندر که کافر ومنافقلر بندن نفرت ایلرلر (م ی) فارقم فارقوقم وتغلبیوار * تا که که ازمن نمی یابد کذار * فارق
اسم فاعلدر فرق ایدیجی معناسنه فاروق مبالغه اله اسم فاعلدر زیاده فرق ایدیجی معناسنه یعنی فرق ایدیجی ام وغربال
کبی مبالغه اله فرق ایدیجی ام تا که صمان بندن کذار وعبور بولمیه یعنی تا کم صمان کبی بی لب اولنلر بندن کمك بولمیه
وینك وبدایه مخلوط اولمیه (قال علیه السلام انا فرق بین الناس وقال علیه السلام اسمی فی الکتب السالفة فارق لیطا
ای فارق بین الحق والباطل (مثنوی) آردرا پیدا کنم من از سپوس * تا نمایم کین نقوشست آن نفوس * بن آردی
سپوسدن پیدا وجدا ایلرم تا خلقه کوسترمکه بو نقوشدر اول نفوس نقوشدن مقصود اهل صورتدر نفوسدن مراد
اصحاب معنادر زیرا مقصود بالذات اولمیلرنقوش مثابه سنده لاشیئدر وهر وارث کامل حضرت نبی دنی بویله در
وهر بری دیرلر که (م ی) من چو میزان خدایم در جهان * وانمایم هر سبك را از کران * بن چونکه جهانده خدانك
میزانیم یا خود معنی بن خدانك میزانی کبی یم جهانده هر سفیه وخفیفی اشکاره کوسترم رزین ووقار وسکینت
صاحبیندن (قال القاشانی المیزان ما یتوصل به الانسان الی معرفة مقدار الشئ فمیزان اهل الظاهر هو الشرع ومیزان
اهل الباطن العقل المنور بنور القدس ومیزان الخواص علم الطریقة ومیزان خواص الخواص الکلام الالهی الذی
لا یتحقق به الا الانسان الکامل فالانسان الکامل کمیزان الحق فیما بین الخلق والله اعلم (م ی) کاوراند خدا کوساله
خر خریداری ودر حور کاله * برکوساله کاوی خدا یلور فی المثل خر بر خریدار درا کالایق برکاله در یعنی کوساله سیرت
وحیوان طبیعت اولان کسه کاومثابه سنده اولان برانسان صورتی کندی یه غدای نفسانی ویردیکی ومربی اولوب
تربیه قیلدیغی جهتدن آنی خدا یلوب خدمتلرو عرض عبودیتلرایلرا کرچه بحسب الظاهر اکا خداواله دیرسه ده
پس هرکس کندی یه مناسب البته برنسنه یه مشتریدر مثلا خر بر مشتریدر روا کالایق اولان قاونك خامی وکتوسی
وطاد سیزدر پس خر لایق اولان هر کوساله یه لایق اولان کاردر کذا وکذا هر کسك کندی مشتریسنه لایق اولان بودر
وکوساله یه لایق اولان کاله بونده متاع معناسنه دکلدر بلکه قاونك خامی وکتوسی وطاد سزی معناسنه در (مثنوی)
من نه کاوم تا که کوسالم خرد * من نه خارم کاشتری ازمن چرد * بن کاود کلم تا که بنی کوساله صتون آله بن خارد کلم که
براشتر بندن اوتلیه یعنی بن کاوسیرت دکلم که تا بر کوساله طبیعت وانسان صورت کسه بکا مشتری اوله وتبعیت قیله
وکذلك خار مثابه سنده دنی دکلم که اشتر سیرت اولنلر بندن تمتع قیله لر وحظ ونصیب آله لر (مثنوی) او کمان دارد که
برمن چور کرد * بلکه از آیینهٔ من روفت کرد * پس اول کسه که بندن اعراض ونفرت ایلکله کمان طوتر که بکا جور
ایلدی بلکه بنم آیینهٔ قلبمدن غباری سپوردی یعنی آنك بندن اعراض ایلسی ونفرت قیلمسی بکا الم وجفا دکلدر بلکه
عین صفادر بو بیتلرا کرچه حضرت نبی علیه السلام لسانندندر لکن هر محمدی مشرب اولان ولی کندی زمانتده
بوسوزی سویلر وکندیدن اعراض ایدنلر حقنده بوکونه کلمای ادا ایلر پس جنسیت علت انضمام اولدیغنه وهرکس
کندی جنسی جانبنه میل وتوجه قیلدیغنه بوحکایت اله استشهاد ایدوب بیورلر (تملق کردن دیوانه جالینوس را
وترسیدن جالینوس (مثنوی) کفت جالینوس با اصحاب خود * مر مرا تا آن فلان دارد دهد * جالینوس حکیم
کندینك اصحاب وشاکردلرینه دیدی تحقیقا بکا تا اول فلان کسه دارو ویره یا خود اول فلان دارو بی ویره (مثنوی)
پس بدو کفت آن یکی کای ذوفنون * این دوا خواهند از بهر جنون * پس اصحابندن بر بسی اکا ایتدی ای ذوفنون
بو دوایی جنوندن اوتری استرلر (مثنوی) دور از عقل تو این دیکر مکو * کفت در من کر دیك دیوانه رو * بوحالت سنك
عقللکدن بعید در بوسوزی بردخی سویله جالینوس ایتدی بوکون بکا بر دیوانه توجه ایلدی (م ی) ساعتی در روی من
خوش بنکرید * چشمکم زد آستین من کشید * بر ساعت اول دیوانه بنم یوزیمه خوش نظر ایلدی بکا کوز قیدی بنم
یکمی چکدی (مثنوی) کرنه جنسیت بدی در من ازو * کی رخ آوردی بمن ان زشت رو * اول دیوانه دن اکر بنده
جنسیت اولمیدی اول زشت رو بکا قچن یوز کتوررردی وتوجه ایلردی (م ی) کر ندیدی جنس خود کی آمدی * کی بغیر
جنس خود را برزدی * اکر بنی کندی جنسی کورمیدی قچن کاوردی جنسندن غیری یه کندوبی قچن اوردی یعنی
جنسدن غیری یه کندوبی ضم ایلز وقریب قیلمزدی (مثنوی) چون دو کس بر هم زندبی هیچ شك * در میانشان

هست قدر مشترك * چونکه ایکی کسه بری برینه اوره یعنی ایکیسی بری برینه مقارن اوله ومصاحبت قیله هیچ
شکسز آنلرك اورتاسنده قدر مشترك واردر یعنی اکرچه بحسب الظاهر بر بریله جنس دکل ایسه لرده
بحسب المعنی آنلرك وجودنده اشترالك اولمش جنسیتدن بر مقدار شئ واردر که آنك اول بر آخر کسیه
علاقه سی اول قدر مشترك واسطه سیله اولورنته کم بیوردقلری حکایه دن ظهوره کلور (مثنوی) کی پرد مرغی
مکر با جنس خود * صحبت ناجنس کورست وحسد * بر مرغ قچن اوچار مکر کندی جنسیله زیرا ناجنسك
مصاحبتی قبر وحسددر (کما قیل اضیق السجون معاشرة الاضداد (سبب پریدن وچریدن مرغی بامرغی که جنس
اونیستی (مثنوی) آن حکیمی کفت دیدم درتکی * در بیابان زاغ وابا لکلکی * اول بر حکیم حکایه ایدوب
دیدی تك وبو ایلمکده بیابانده زاغی برلکلکایله کوردم (مثنوی) در عجب ماندم بحبستم حالشان * تا چه قدر
مشترك بایم نشان * عجبده قالدم بونلرك حالنی طلب ایلدم تا بونلرك مصاحبت ومقارنتنه نشان نه کونه
قدر مشترك بولم که بونلر بری برینه خلاف جنس ایکن مقارنت ایلرینه علت نه ایدیکنی بیلم (مثنوی) چون شدم
نزدیك من حیران ودنك * خود بدیدم هر دوان بود ند لنك * چونکه بن حیران ودنك انلرك فتنه کتدم خود کوردم
انك هر ایکیسی افسق ایدیلر پس بو ایکیسنك مابینده قدر مشترك لنکلك اولور (مثنوی) خاصه شهبازی که
اوعرشی بود * با یکی جغدی که اوفرشی بود * علی الخصوص که برشهباز که اوعرشی اوله برجغد له که اوفرشی
اوله وحال بو که بری بریله صورتا انلر مصاحبت ومقارنت قیله مابینلرنده اکر جنسیت یوقدر لکن مقارنت
ومجالسته البته قدر مشترك برنسنه علت اولمشدر شهباز عرشیدن مراد اولیا وعرفا وصلحادر وجغد فرشیدن
مراد اهل دنیا واهل نفس وهوادر (مثنوی) آن یکی خورشید علیین بود * وین دکر خفاش کر سجین بود * اول بر بسی
علیین آفتابیدر وبو بر بسی خفاشدر که سجین دندر (مثنوی) آن یکی نوری زهر عیبی بری * وین دکر کوری
کدای هر دری * اول بر بسی هر بر عیبدن عاری وبری بر نوردر وبو بر بسی هر بر قبونك کداسی بر کوردر (مثنوی
آن یکی ماهی که بر پروین زند * وین یکی کرمی که در سرکین زید * اول بر بسی فی المثل بر ماهدر که پروین اوزره اورر
وبو بر بسی مثلا بر کرمدر که سرکینده دیر یلور (م ی) آن یکی یوسف رخی عیسی نفس * وین یکی کرکی وبا خر با جرس *
اول بر بسی فی المثل عیسی نفسلو بر یوسف رخدر وبو بر بسی مثلا بر قوردر ویا خود چاکلو بر خردر یعنی یا کرك کبی
درنده طبیعت ویا خود بوینه چالمش اصلمش خر سیرت بر کسه در (مثنوی) آن یکی پران شده در لامکان * وین یکی
در کاهدان همچون سکان * اول بر بسی مثلا لامکانده وعالم جانده پرواز ایدیجی اولمش وبو بر بسی فی المثل کلاب
کبی صمانلقده قالمش پس شوذکر اولنان ایکی صنعتك مابیننده اصلا جنسیت ومناسبت یوقدر اکر صورتا بحسب
الضرورة بعض قدر مشترك سبیله برزمان بری برلریله مقارنت ایلسه لر عاقبة الامر بینه مفارقت ایدوب هرکس
کندی جنسی جانبنه کتمك محقق ومقرر اولور (مثنوی) بازبان معنوی کل باجعل * این همی کوید که ای کنده بغل *
زبان معنویه کل جعله بوفی هردم دیرکه ای قولتغی قوتش یعنی ای خبیث رایحه لو (مثنوی) کر کریزانی ز کاشن
بیکمان * هست آن نفرت کمال کلستان * اکر کلشندن قاچیجی ونفرت ایدیجی ایسك بی کمان وبی شك اول نفرت
کلستانك کمالیدر زیرا نجاست بوجکینك کلستانله نه مناسبتی واردر که اول کلستانك طالبی اوله اکا لایق اولان
نجاستدر که کلستاندن نفرت ایلیه وطالب نجس اوله (مثنوی) غیرت من پرسر تو در وباش * محرز تند کای خس
از نجاد وریاش * بنم غیرتم سنك باشك اوزره دوریاشدر یعنی چوماق ومنع ایدیجی بسا قچی دکنکیدر اورر بویله دیوکه
ای خس ودنی بورادن ایراق اول (مثنوی) وریامیزی تو بامن ای دنی * این کمان آید که از کان منی * واکر سن بنمله
قاریشه سن وامتزاج واختلاط قیله سن ای دنی بو کمان کاور که سن بنم اصلمدنسن یعنی عاقل اولنه وبو حالی مشاهده
قیلنه بوشبهه طاری اولور که سن بنم اصلمدن اوله سن (مثنوی) بلبلا نرا جای میزید چمن * مرجعل را در چمن
خوشتر وطن * بلبلاره جای ومقام چمن یراشور ولایق اولور جعله نوطن ایلمك چیمنده خوشتردر یعنی
نجاست ایچره نوطن قیلمق ومقیم اولمق اکا لایقتردر (مثنوی) حق مراچون از پلیدی پاك داشت * چون
سزد بر من پلیدیرا کماشت * حق تعالی چونکه بنی پلیدلکدن وخبیثلکدن پاك طوتدی پلیدلکی یا خود بر پلیدی
بنم اوزریمه حواله ایلمك نیجه لایق اولور که بنم پلیدلکله مناسبتم یوقدر (مثنوی) یك رکم زیشان بند وآنرا برید * در من
آن بد رلك کجا خواهد رسید * بنم برطمرم آنلردن ایدی حضرت حق آنی بندن کسدی اول بدرلك بکا فنده ایرشه کرلك
یعنی هر خبث طبیعتدن ولوث بشر یتدن پاك وطاهر اولان مرشد کامل وانسان واصل بویله در که مقدما بندخی
اسیر نفس ایکن برطمرم بو اسیر نفس وصورت اولنلردن ایدی وبنم وجودمده آنلردن برحالت وخصلت وارایدی. اول

مناسبتله اهل نفس واهل صورت بکامائل اولورلر وبنمله مصاحبت ایتمکه رغبت قیلورلردی الآن حق تعالی اول
بدخصلتی بندن قطع قیلدی وبنم قلب وروحمی مطهر ایلدی پس اول بدرلک اولنلر اولوب بشریتده قلانلر بکاشمدی نصکره
نتیجه یتشمک استرونه وجهلهٔ مقارنتمه میل ایلر (م ی) یک نشان آدم آن بود از ازل) که ملائک سرنهندش از محل) ازلدن
حضرت آدم علیه السلام یک برنشانی اول ایدیکه ملائکه اکاباش قویه لر محل اولدیغی جهتدن یعنی سجده یه لایق
وسزا اولدیغی جهتدن (مثنوی) یک نشان دیکرانکه آن بلیس * تنهدش سرکه منم شاه ورئیس * برنشان آخردخی
اوایدی که اول ابلیس کشاه وسید بنم دیو آدم علیه السلامه باش قومیه (مثنوی) پس اگر ابلیس هم ساجد شدی *
اونبودی آدم اوغیری بدی * پس ابلیس دخی حضرت آدم علیه السلامه ساجد ایدی اول آدم اولمزدی وآدمدن
غیری اولق لازم کلوردی وابلیس ایله نوعا جنسیتی اولق لازم اولوردی (مثنوی) هم سجود هر ملک میزان اوست *
هم سجود آن عدو برهان اوست * هر ملک کسجودی اول آدملک میزانیدر هم اول عدونلک آدمه انکاری واندن
استکباری اول آدملک برهانیدر که آنلک انکاری حضرت آدملک اولمسنه دلیل قاطع وبرهان ساطعدر (مثنوی)
هم کواه اوست اقرار ملک * هم کواه اوست کفران سلک * هم ملکلک اقراری اکا شاهددر هم کاب جکزلک کفر
وانکاری آکا شاهددر (م ی) این سخن پایان ندارد باز کرد * تا چه کرد آن خرس با آن نیک مرد * بوسوزپایان طوتمز
کیرودون که اول خرس اول نیک مرد ه نه ایلدی یعنی چونکم اول عاقلک پند ونصیحتنی قبول ایلدی انلک باشنه نه
کلدیکنی بیان ایله (تتمهٔ اعتماد آن مغرور بر تملق خرس (مثنوی) شخص خفت وخرس می راندش مکس * وزستیز آمد
مکس زو باز پس * اول شخص یاندی وخرس انلک مکسنی سوردی وعناد اندن مکس اندن کیروارمدنه کلدی (م ی)
چند بارش راند از روی جوان * آن مکس زو باز می آمد دوان * خرس نیچه کرد مکسکری جوانلک یوزندن سوردی اول
مکس علی الفور یلرلک کیرو کلدی (مثنوی) خشمکین شد بامکس خرس وبرفت * برکرفت از کوه سنکی سخت زفت
خرس مکسه غضبنالک اولدی وکندی طاغدن زیاده بیولک برطاش فالدردی (مثنوی) سنک آورد ومکس رادید باز *
بر رخ خفته کرفته جای وساز * طاشی کتوردی ومکسی کیرو کوردی اویومش کسه نلک یوزی اوزره یرودوزن طونمش
(م ی) برکرفت آن آسیا سنک وبزد * برمکس تا آن مکس واپس خزد * اول دکرمن طاشنی فالدردی جوانلک یوزنده
اولان مکس اوزره اوردی تا اول مکس کیرو سورتسه یعنی کیرو کیده (مثنوی) سنک روی خفته را خشم خاش کرد *
این مثل برجمله عالم فاش کرد * سنک خفته اولان جوانلک یوزنی خرد وخشمخاش ایلدی بومثلی جمیع عالم اوزره فاش
ایلدی یعنی بو حکایه علله مشهور اولدی (مثنوی) مهر ابله مهر خرس آمد یقین * کین او مهرست ومهر او ست کین *
ابلهلک مهر ومحبتی شکسز خرسلک مهر ومحبتی کلدی ابلهلک کینی محیتدر وابلهلک محبتی کینددر (م ی) عهد او سستست
وویران وضعیف * کفت اوزفت ووفای اونحیف * ابلهلک عهدی سست وخراب وضعیفدر آنلک سوزی قوی وانلک
وفاسی ضعیف ونحیفدر (م ی) کرخورد سوکند هم باور مکن * بشکند سوکند مردکژ سخن * اکراند ایچه هم باور
واعتماد ایلمه اکری سوزلی کذاب مرد یمینی صبر وعهدنه وفا ایتمز (مثنوی) چون که بی سوکند کفتش بد دروغ *
تو مبیفت از مکر وسوکندش بدوغ * چونکه آندسز ابلهلک سوزی یلان اولدی سن آنلک مکر ویمینلرندن دوغه دوشمه
یعنی آنلک مکر وسوکندنه اعتماد وتصدیق ایدوب بلا ومحنته کرفتار اولمه (مثنوی) نفس اورمیرست وعقل اواسیر *
صد هزاران محنتش خود خورده کیر * ابلهلک نفسی امیر وغالیدر وآنلک عقلی اسیر ومغلوبدر اول ابلهی نیچه یوزیلک
محنته سوکندینش طوت یعنی آندایچمش فرض ایت (مثنوی) چون که بی سوکند قولی بشکند * کرخورد سوکند
ازان بدتر کند * چونکم یمینسز عهد وپیمان صرا کرآندایچر آنی دخی صر (مثنوی) زانکه نفس آشفته تر کردد ازان *
که کنی بندش بسوکندکران * زیرا که نفس اماره اندن پریشانرلک دیو انه رلک اولور که او نفسی ثقیل ومحکم سوکندایله
مقید قیلمسن وباعتلیه سن اسیر نفس اولان کسه نلک حبل یمین ایله نفسنی مقید قیلمسی آکابکزرکه (مثنوی) چون
اسیری بند بر حاکم نهد * حاکم ازبر در دیرون جهد * مثلا بر اسیر کبی که حاکم وسید اوزره بند قویه حاکم ومالک اولان
کسه اول بندی برتار طاشره صحرر (مثنوی) برسرش کو بد زخشم آن بند را * می نهد بر روی او سوکند را *
غضبندن اول قید وبندی اسیر وبنده نلک باشی اوزره اورر سوکندی انلک یوزی اوزره اورر یعنی اول اسیر قیدی وبندی
خشمندن اسیرلک یوزینه اوردیغی کبی نفس اماره دخی ضعیف العقل اولان کسه نلک قسمنی آنلک یوزینه اورر (م ی)
نوز او فوا بالعقود نش دست شو * احفظوا ایمانکم بالاومکو * سورهٔ مائده نلک اولنه اشارتدر (یا ایها الذین آمنوا) اهل
تفسیر علقمه دن روایت ایدرکه قرآنده هر یرده که یا ایها الناس ذکر اولنه اول آیت مکیدر وهر نه یرده که یا ایها الذین
آمنوا ذکر اولنه اول آیت مدنیدر یا حرف ندادر وای اسم مبهمدر ضم اوزره مبنیدر لازم الاضافتدر حرف ندا ایله

منادی ماینندہ واصله در ویا حرف تنبیهدر ای یه اضافتدن عوضدر وندا عاقلینه تنبیه وجاهلینه تعریف ومحبتنی
تهیج ایچوندر یعنی ای شول کسه لرکه اللهه ایمان کتوردیکز (اوفوا) ایفا ایلک (بالعقود) عهدیکزه الوفاء هو القیام
بمقتضی العهد والایفاء کذلک والعقد العهد والموثق عقود بوراده عموم اوزره مدراکر الله ایله عبد ماینندہ اولان
عقود اولسون ویاخود عبادلک بری بری ماینندہ اولان معاقده سی اولسون بیع وشراده اولان عقود شرعیه کبی
وعقد ونکاح کبی (احلت لکم) سزه حلال قیلندی (بهیمة الانعام) البهیمة کل ذات اربع قوائم بهیمه نلک انعامه اضافتی
بیان ایچوندر ای احل لکم البهیمة من الانعام دیمکدر بو انعامدن حلال اولان بهیمه ازواج ثمانیه در که سورهٔ انعامده
معدود اولمشدر دوه بقره وغنم ومعز یعنی یمکی ودخی جانوران وحشی کبی که آهو وکاوکوهی وجیران کبی (الا ما یتلی
علیکم) بهیمة الانعام دن استثنادر الا اول شئ حلال اولدی سزه که سزلنه اوزیکزه تلاوت اولنورنته کم حرمت علیکم
المیتة والدم ولحم الخنزیر ویونلر امثالی (غیر محلی الصید) غیر حالیت اوزره منصوبدر لکم ده اولان ضمیردن تقدیر کلام
(احلت لکم هذه الاشیاء غیر محلی الصید وانتم حرم) بودخی حالدر محللک ضمیردن پس تقدیر کلام بودر که جملهٔ
انعامدن اولان بهائم سزه حلال اولدی الا شول حالده اولدی که سز صیدی حلال ایدیجی دکلسز محرم اولدیغکز
حالده یعنی حج وعمره دن احرام حالنده دکلدر (ان الله یحکم ما یرید) تحقیقا الله حکم ایلر تحلیل وتحریمدن دیلدیکنی
ومصرع ثانی سورهٔ مائده ده اولان برآیت آخره اشارتدرته کم جناب عزت بیورر لرکه (واذا حللتم) یعنی ای بنم
قوللرم چون سز عمین ایلسه کز (واحفظوا ایمانکم) یمینلر یکزی صمدن حفظ ایدلک معنای بیت سن آنلک اوفوا
بالعقود ندن الیوآکا (احفظوا ایمانکم) دیه یعنی احمق وجاهلسن ای عاقل اولان کسه (اوفوا بالعقود) دیمکدن
الیو پس نادان وابلهانه (احفظوا ایمانکم دیه زیرا نادان صیانت عهد وپیمان ومحافظت عقد وایمان قیلمز (م ی)
وانکه داند عهد با کی میکند * تن کند چون تار روکرداو تند * واول کسه که بیلور عهدی باکله ایلر یعنی عهدی
نه کسه ایله ایلدیکنی بیلان کسه جسدنی تارکبی ایلر وانلرلک چوره سنه طولنور یعنی اول کسه که عهدی معنا
حضرت حقله ایلدیکنی بیله اصلا اول عهددن دونمز وبری اولمز اکر اول عهدی بریشه کتورمکدن انلک تخی تارکبی
نحیف ونزار اولورسه ده نه عهددن بری اولیوب انلک اطرافنه طولنوردیملک اولور (رفتن مصطفی علیه السلام
بعیادت صحابهٔ رنجور وبیان فائدهٔ آن (مثنوی) از صحابه خواجهٔ بیمار شد * واندران بیماریش چون تار شد *
اصحاب رسولدن برخواجه خسته اولدی وخواجه اول بیمارلقده تارکبی اولدی (مثنوی) مصطفی آمد
عیادت سوی او * چون همه لطف وکرم بد خوی او * حضرت رسول علیه السلام اول خسته نلک جانبنه عیادته
کلدی عیادت خسته خاطرن صورمغه دیر لر چونکه انلک خویی وعادتی جمیعا لطف وکرم ایدی (مثنوی) در عیادت
رفتن نو فائدهٔ ست * فائده ان بازیا نو عائده ست * سنلک دخی عیادته کتمکده فایده لک وارد رآنلک فائده سی کبیر وسکا
عائده در (مثنوی) فائدهٔ اول که آن شخص علیل * بو که قطبی باشد وشاه جلیل * اول فائده بودر که اول خسته اولان
کسه اوله که برقطب وشاه جلیل اوله (مثنوی) ور نباشد قطب یاره بود * شه نباشد فارس اسبه بود * واکر فرض ایده لم
اول علیل قطب اولمزسه بول یولداشی اولور اول مریض اکر شاه اولمیه عسکرلک فاریسی اولور (م ی) چون دوچشم دل
نداری ای عنود * که تمی دانی تو هیزم راز عود * ای عنود ایکی کوکل کوزی طوتمزسن که سن هیزمی عود دن
پیلمزسن وابو کسه یی کوتو کسه دن فرق قیلمزسن (مثنوی) چون که کنجی هست در عالم مریج * هیچ ویرانرا مدان خالی
زکنج * چونکم عالمده برکنجی واردر انجنمه یعنی عند المؤمنین محقق ومقرردر که بو عالم خزینهٔ حق اولان ولیدن خالی
دکلدر پس اوله اولدیسه متألم اوله هیچ ویرانه یی کنجدن خالی بیله بلکه هر کوردیکلک درویش وفقیرا ول کنجلک محلی
بودر دیو حسن ظن ایله کاقیل (بیت) هر بیشه کمان مبر که خالیست * شاید که پلنگ خفته باشد (مثنوی) (قصد هر
درویش می کن از کزاف * چون نشان یابی بجد می کن طواف * هر بر در ویشه قصد ایله کزافدن که طالب کنز الهی
اولان کسه نلک شرطی بودر چونکم نشان بوله سن آنی جدله طواف ایله یعنی بر درویشلک وجودنده خزینهٔ الهیدن
علامت اثر بوله سن آنلک اطرافنی طولان واکا خدمت ایله (مثنوی) چون ترا آن چشم باطن بین نبود * کنج می پندار
اندر هر وجود * چونکم سکا اول باطن کور بیچ چشم اولمدی پس هر وجوده کنج ظن ایله یعنی بووجود خزینهٔ
الهیدن خالی دکلدر دیو اعتقاد ایله (مثنوی) پس صلهٔ یاران ره لازم شمار * هر که باشد کر پیاده کر سوار * پس یارانک
صله سنی لازم اولان طریق عدایله که طریقت قرداشلری بر برین زیارت ایلملک لازمدر هر کم اولور اکر پیاده اکر
سوار یعنی اکر مبتدی اولسون واکر منتهی اولسون (مثنوی) ور عدو باشد هم این احسان نکوست * که باحسان
پس عدو کشتست دوست * واکر عدو اوله بو احسان ایودر یعنی دشمنی بیله عیادت وزیارت ایلمک وآکا دخی احسان

قیلمق نافع و پر فائده در زیرا چوق دشمن احسان سبیله دوست اولمشدر کما قیل (بیت) احسن الی الناس تستعبد قلوبهم * فطالما استعبد الانسان احسان (مثنوی) ور نکردد دوست کینش کم شود * زانکه احسان کینه رامرهم شود
واکردشمن عیادته دوست اولمزسه آنك کین وعداوتی ناقص اولور زیرا که احسان کینه نی مرهم اولور (م ی)
پس فواید هست غیران ولیك * آن ملالت خایفم ای یارینك * بوندن غیری چوق فوائد واردر ولیکن ای یارینکو
تطویل مقالدن خایفم مختصر ومفید اولمق اولیدر (مثنوی) حاصل این آمد که یارجع باش * همچو بتکر از حجر
یاری تراش * حاصل کلام ونتیجهٔ مرام بوکلدیکه جمعه یاراول واخوان ویارانی کندیکه چوق قیل بت یونیجی کبی
طاشدن بردوست یون یعنی سالکه یاران برمرتبه لازم وواجبدرکه اکرفرضی انسان شکننده بریار ومصاحب اید ترکه
قادر اولمزسه باری آنك هجردن بریاری کرکدر تاکم منفرد اولمیه وراه حقده تك وتنها سیر قیلمیه (مثنوی) زانکه انبوهی
وجمع کاروان * ره زنانرا بشکند پشت وسنان * زیرا که کاروانك کثرت وجمعی رهزنلرك ظهرنی ومحنی صروقطاع
طریق اولنلری مغلوب ومقهور ایلر (الجماعة رحمة) حدیثی ویدالله مع الجماعة) قول شریفی بومعنایه شهادت قیلور
(وحی کردن حق تعالی بموسی علیه السلام که بعبادت من نیامدی (مثنوی) آمد از حق سوی موسی این عتاب * کای
طلوع ماه دیده تو زجیب * حضرت حقدن موسی علیه السلام جانبنه بوعتاب کلدی بویله دیوکه ای موسی سن
جیبکدن ماهك طلوعنی کورمشسن مقصود آنك جیبندن ماه کبی اولان یدبیضایی کورمسی وآنی اخراج ایدوب
عالمی منور قیلمسیدر (مثنوی) مشرقت کردم ز نور ایزدی * من حقم رنجور کشتم نامدی * ایزده منسوب اولان
نوردن سنی مشرق ایلدم بنم که خدایم خسته اولدم بنم عیادتمه کلمدك (مثنوی) کفت سبحانا تو پاکی از زیان * این چه
رمزست این بکن یارب بیان) حضرت موسی علیه السلام ایتدی ای منزه وسبحان اولان پادشاه سن زیان ونقصاندن
پاکسن بونه رمزدر یارب بورمزی بیان ایله (مثنوی) باز فرمودش که در رنجور یم * چون نپرسیدی تو از روی کرم *
حضرت حق موسی علیه السلام حضرتلرینه کیروبیوردی بویله دیوکه بنی رنجور لمکدن کرم یوزندن نیچون
صورمدك (مثنوی) کفت یارب نیست نقصانی ترا * عقل کم شد این سخن رابر کشا * موسی علیه السلام ایتدی یارب
سنك هیچ نقصانك یوقدر عقل بوخصوصده کم وضایع اولدی بوسوزلك حقیقتی آچ (مثنوی) کفت آری بندهٔ
خاص کزین * کشت رنجور او منم نیکو ببین * حضرت حق ایتدی نعم کزیده خاص برعبدم رنجور اولدی اوفی الحقیقه
بنم اونظرایله (مثنوی) هست معذور پیش معذوری من * هست رنجور پیش رنجوری من * آنك معذور لغی بنم
معذور لغمدر آنك رنجور لغی بنم رنجور لغمدر بویان (مرضت فلم تعدنی حدیثنك معناسیدر مشایخ بومرتبه یه
قریب فرایض تعبیر ایدرلر بوحدیثلر شرحی وبومحله متعلق اولان کلام عنقریب چوبان حکایه سنده مرور ایلشدر
(مثنوی) هر که خواهد هم نشینی با خدا * کو نشیند در حضور اولیا * هر کیمکه خدا ایله همنشین اولمق استر ومصاحبته
رغبت ایلر آکادی اولیانك حضورنده اوتورسون (کما قیل من ارادان یجلس مع الله فلیجلس مع اهل التصوف (م ی)
از حضور اولیا کر بکسلی * تو هلاکی زانکه جزوی نی کلی * اکر اولیأ اللهك حضورندن منقطع اولمسن هلاکسن
زیراکه جزؤ من کل دکلسن (مثنوی) هر کرا دیوان کریمان وابرد * بی کسش یابد سرش را او خورد * یك وژه از جمع رفتن
یك زمان * مکرد یوست بشنو ونیکو بدان * هر شول کمسه بی که شیطان اولیای کرامك صحبتندن کیرو کیدره آنی
بی کس بولور آنك سرنی اویرنی کسش محلنه بی سرش دخی تسخیه در بو تقدیر اوزره معنی دیمك اولورکه هر کیمنی که
شیطان کر یملردن قطع ایده آنی سرسز بولور انك سرنی اویرانی بی کس بولور وآنك باشنی کسر یعنی سردین وایمانی تیغ
ضلالتله ازاله ایدرلر محصل برزمان جمعدن برفارش کتمك شیطانك مکر یدرایشت وایو یبل یعنی برفارش مقداری
جماعتدن کتمك برزمان کرکسه قلبا وکرکسه قالبا مکر دیودر یوسوزی استماع ایدوب فکر وخاطرندن کیدرمه بشنو
پرسنه مشنودخی نسخه در یعنی برزمان جماعتدن کتمان کرك قلبا وکرکسه قالبا مکر دیودر آنی ایشتمه وقبول ایتمه
ایو یبل وبوخصوصده احادیث شریفه چوق واقع اولمشدر نه کم امام احمد بن حنبل حضرتلری عمر بن خطاب
رضی الله عنهمایه اسنادله بوحدیثی روایت ایدرلر (قال رضی الله عنه قام فینا رسول الله صلی الله علیه وسلم فقال
من ارادمنکم بحبوحة الجنة فلیلازم الجماعة فان الشیطان مع الواحد وهو من الاثنین ابعد وروی الامام احمد ایضا
عن معاذ بن جبل رضی الله عنه قال علیه السلام ان الشیطان ذئب الانسان کذئب الغنم یاخذ الشاة القاصیة والناکب
والشعاب والتفرقة وعلیکم بالجماعة (تنها کردن باغبان صوفی وفقیه وعلوی را ازهمدکر (مثنوی) باغبانی چون
نظر در باغ کرد * دید چون دزدان بباغ خود سه مرد * بر باغبان چونکه باغنك بیجنه نظر ایلدی کندینك
باغنده درد لرکبی اوچ کمسه کوردی (مثنوی) یك فقیه ویك شریف وصوفی * هر یکی شوخی بدی لایوفی * بر فقیه

وبر شریف وبر صوفی هر بریسی وفا ایتمیچی برشوخ ایدی (م ی) کفت باینهامر اصد حجتست * ایلك جمعندوجماعت
رحمتست * باغبان کندیسنه ایتدی بنم یونلره یوز حجت وبرهانم واردر لیکن یونلر جمعدر وجماعت رحمتدر (کما قال
علیه السلام الجماعة رحمة (مثنوی) برنیایم یکتنه باسه نفر * پس برم شان نخست ازهمدکر * بن یالکز اوچ نفر
کسیه مقابله ایتمکه قادر دکلم پس اولا یونلری بری برندن منقطع ایلیم وجدا قیله یم (مثنوی) هر یکی رامن بسویی
افکنم * چونکه تنها شد سبلتش برکنم * هر بریسنی بن برجانبه براغم چونکم تنها اوله آنك بیغنی قوپارم وصاچن
صقالن یولم (مثنوی) حیله کردوکرد صوفی رابراه * تا کند یارانش رابا اوتباه * باغبان حیله وظرافت ایلدی وصوفی یی
یوله ایلدی تاکم اول صوفینك یارانی کاتباه ایله یعنی اکا اولان میللرنی ومحبتلرنی افساد ایلیوب خراب قیله (م ی)
کفت صوفی رابروسوی وثاق * یك کلیم اودبرای این رفاق * باغبان صوفی یه ایتدی یوری خانه جانبنه بورفقیلرلك
ایچون برکلیم کتور (مثنوی) رفت صوفی کفت خلوت بادویار * تو فقیهی وین شریف نامدار * صوفی کلیم
کتورمکه کتدی اندن فلان ایکی پاره تنها دیدی یعنی صوفیدن حالی اولدقلری حالده بونلره سویلدی سن فقیه سن
وبونلر مدار شریفدر (مثنوی) ما بفتوی تو نانی می خوریم * ما بپردانش تو می پریم * ای فقیه بزسنك فتوا کله برنان
پرز بزسنك علمك قندیله اوچارز (مثنوی) وین دکر شهزاده وسلطان ماست * سیدست از خاندان مصطفاست *
وبو بریسیکه مرادشریفدر بزم شهزاده مز وسلطانمزدر سیددر حضرت مصطفی علیه السلامك خاندانندن وآنك
نسلندندر (مثنوی) کیست آن صوفی شکم خوار وخسیس * کو بود پاچوشما شاهان جلیس * خسیس وشکم خوار
اولان اول صوفی کیدر تاسز جلین شاهلره جلیس ومصاحب اوله (مثنوی) چون بیاید مر ورا بنیه کنید * هفتهٔ
برباغ وراغ من زنید * چونکم کله تحقیق صوفی یی پنبه ایلیکز یعنی پنبه کبی کوفته قیلکز برهفته بنم باغ وراغم
اوزره اوریکز یعنی قرار ایلیکز (م ی) باغ چه بود جان من آن شماست * ای شما بوده مرا چون چشم راست * باغ نه اوله
بنم جانم سز کدرای سز بنم صاغ کوزم کبی اولمشسز وبکادیده راستین کبی کلمشسز (مثنوی) وسوسه کرد
ومر بیشانرا فریفت * آه کز یاران نمی باید شکیفت * باغبان وسوسه ایلدی وانلری مکر وحیله ایله الدادی آه که یاراندن
صبر ایلمك کرکز وبعض کمسه نك حیله ووسوسه سیله اخوان صفادن مفارقت قیلمق ایو حال اولمز (م ی) چون بره کردند
صوفی را رو رفت * خصم شد اندر پیش باچوب زفت * چونکم فقیه وشریف صوفی یی یوله ایلدیلر وصوفی یونلرلك
قلبلندن کتدی یعنی صوفی یی ردایلیوب هر بری آنی دروندن اخراج ایتدی خصم اول صوفینك آردنجه سولئه کنمك
ایله کتدی پس کاوب صوفینك یاتنه یتدی (مثنوی) کفت ای سك صوفی باشد که تیز * اندر ایی باغ ما تو از ستیز *
وآکا ایتدی ای کلب صوفیلقمیدر که تیز یعنی اجاز تسز بلح وعنادن بزم باغمزه کله سن (مثنوی) این جنیدت ره نمود
وبایزید * این کدامین شیخ وپیرت این رسید * بو یولی سکا حضرت جنید وبا خود بایزیدمی کوسترتدی بو خصلت سکا
قتنی شیخ وپیردن ایرشدی (مثنوی) کوفت صوفی را چو تنها یافتش * نیم کشتش کرد وسر بشکافتش * باغبان
صوفی یی محکم دوکدی چونکم آنی تنها اولدی آنی نیم کشته ایلدی وباشنی یاردی یعنی باشن یاروب میت کبی
قیلدی (مثنوی) کفت صوفی آن من بکذشت لیك * ای رفیقان پاس خود دارید نیك * صوفی کندی کندی به ایتدی
بنم آن ونوبتم کچدی لیکن ای رفیقلر کندیکزی بوحفظ ایلیکز (م ی) مر مرا اغیار دانستیدهان * نیستم اغیار تر
زین قلتبان * تحقیقا بنی اغیار بیلدیکز آکا اولکز بوقلتبانلدن اغیارتر دکلم قلتبان عورتلك فجورن کوروب
راضی اولان کسیه دیرلر یعنی دیوث وکیدی به دیرلر (مثنوی) این چه من خوردم شمارا خوردنیست *
وینچنین شربت جزای هر دنیست * بو ضربی وزخمی که بن یه دم سزه ده یمکلك واردر یعنی سزه دخی بونی یمکلك لازم
ومقرردر وبونجلین شربت هر دنیلك جزاسیدر (مثنوی) این جهان کوهست وکفت وکوی تو * از صدا هم باز آید
سوی تو * بوجهان طاغدر وسنك کفت وکوی صدادن کیرو سنك جانبنه کلور یعنی سنك کفت وکویلك که صدا
مثابه سنده در وصدا هر نه کونه اولسه آنك مثلی کوهدن مصوت جانبنه منعکس اولور کذلك کفت وکویلك جزاسی
بوجهاندن سکا آخر الامر کاور واصل اولور صوفینك سوزندن منفهم اولان اولدرکه اکر باغبان اول یا فقیهی
وباشریفی آیروب صوفی انلردن بریله قالسه ایدی تفرقه یه رضا ویرمییدی که صوفی مشرب اولنلر شائبهٔ اتحاددن
خالی دکللردر (مثنوی) چون زصوفی کشت فارغ باغبان * یك بهانه کردزان پس جنس آن * چونکه باغبان
صوفیدن فارغ اولدی اندن صکره بر بهانه ایلدی اولکی بهانه نك جنسی یعنی اولکی حیله نك مثلی برآخر حیله ایلدی
بویله دیو (مثنوی) کای شریف من بروسوی وثاق * که زبهر چاشت پختم من رفاق * که بنم شریفم خانه جانبنه کیتمکه
قوشلق یمکی ایچون رفاق پشوردم یعنی قوشلق وقتنده یمکدن اوتری بن بوفقه اتمك پشوردم مهیا ایلدم (مثنوی

بردرخانه بکوقیمازرا * تاییاردآن رفاق وقازرا * خانه نك تپوسی اوزره قیمازه دی تااول رفاق وقازی کتوره قیمازاول
باغبانك عورتنك ویاخود جاریه سنك نامیدر (م ی) چون بره کردش بکفت ای تیزبین * توفقیهی ظاهرست این ویقین
چونکم شریفی یوله ایلدی وفقیهه دیدی ای تیز بین سن فقیه سن بوظاهر ویقیندر (م ی) اوشریفی می کندد عوفی سرد
مادراورا که داند تاکه کرد * اوبرشریفدرکه دعوای سردایلر یعنی باردونامعقول ادعا ایلرکیم بیلورکه آنك مادرنه کیم
ایلدی یعنی آنك مادرنه کیم جماع ایلدی کیم بیلور (مثنوی) برزن وبرفعل زن دل مهنهید * عقل ناقص وانکهانی
اعتماد * عورت اوزره وعورتك فعلی اوزره کورکل قورسکز ناقص عقل واند نصکره اعتماد یعنی زن که فی الحقیقه ناقص
العقلدر پس ناقص العقله نیجه اعتماد اولور (مثنوی) خویشتن رابرعلی وبرنبی * بسته است اندرزمانه بس غبی
کندیسنی علی اوزره وحضرت نبی اوزره زمانه ده چوق غبی باغلمش وانلره تعلیق ایلمشدر (مثنوی
هرکه باشد اززناواززانیان * اوبردظن درحق ربانیان * پس حضرت مولانا اولادرسول وصلحای فحول حقنده
سوءظن ایلین کمسه لرك اصلی بداولدیغنه اشارت ایدوب بیورلرهرشول کمسه که زنادن وزاییدن اوله یعنی هرکیمکه
زنادن طوغمش وکندی دخی زنا ایدیجی اوله ربانیلرحقنده اول کمسه سوء ظن ایلتورا کثر نسخه ده این بردظن واقع
اولمشدر معنی ربانیلر حقنده بوکونه ظن ایلتور دیمك اولور والحاصل ولدزنا وخبیث البنا اولان وزناقیلان کمسه لرك
شاننددرکه اولیای وصلحاحقنده بوکونه سوءظن ایلر وانلری کندی یه قیاس ایلیوب بومقوله نامعقول ونامقبول
سوزسویلر (مثنوی) هرکه برکردد سرش ازجرخها * همچوخود کردنده بیندخانه را * مثلا هرشول کمسه نك
که باشی چرخ اورمه دن ودورقیلقدن دونرخانه یی دخی کندیسی کبی دونمش صانور پس اول باشی دونن کمسه نك
خانه یی دونرکورمسندن خانه نك دونمسی لازم کلمز وکذلك خبیث البنا اولان کمسه لرك طاهروپاك اولان کمسه لرك
حقنده سوءظن ایلمسی صادق اولمز بلکه کندینك سوءحالن سویلمش اولور (مثنوی) آنچه کفت آن باغبان
بوالفضول * حال اوبددوراز اولاد رسول * اول ادبسز باغبان اول نسنه یی که دیدی وشریف حقنده اول هرزه لریکه
یدی اولادرسولدن آنك حالی دورایدی (م ی) کزنبودی اونتیجهٔ مرتدان * کی چنین کفتی برای خاندان * اکر
اول باغبان مرتدلرك نتیجه سندن اولمیدی وعدوی خاندان رسول اولنلر سلسله سندن اولمیدی قچن بویله
نامشروع ویاوه سویلردی آل محمددن اوتری آل محمده محبت عذاب خیدادن اماندر وبونلره معارفه وولایت
عقاب نیراندن سلامته دلیل وبرهاندر (کماروی عن المقداد بن الاسود قال قال علیه السلام معرفة آل محمد براءة من
النیران وحب آل محمد جواز علی الصراط والولایة لآل محمد امان من العذاب وقال الله تعالی (قل لااسئلکم علیه اجرا
الاالمودة فی القربی) اکثرمفسرین الاالمحبة فی آلی واقرباقی دیمکله تفسیرا یتمشلردر (مثنوی) خواندافسونهاشنید
انرافقیه * دریش رفت آن ستمکارسفیه * بی ادب باغبان افسونلراوقودی فقیه آنی استماع وقبول ایلدی اول
سفیه ظالم شریفك آردنجه کتدی (مثنوی) کفت ای خراندرین باغت که خواند * دزدی ازپیغامبرت میراث ماند
ایتدی ای خرآخرسنی بوباغه کیم اوقودی که بویله بی بالك وبی اجازت کلدك دزدلك سکا پیغمبردنمی میراث قالدی
بوهم وجهدر سکا پیغمبردن میراث دزدلکمی قالدی بعض نسخده مصرع اول کفت ای خراندرین باغت که
خواندواقع اولمشدر یعنی ای خرسنی بوباغه کیم اوقودی (م ی) شیرایچه همی ماند بدو * تو بپیغامبر بچه مانی بکو *
ارسلانك پوریسی ارسلانه بکزرسن پیغمبرعلیه السلام حضرتلرینه دی ندن بکزرسن سنك افعالك خودانك
افعالنه بکزه مز (مثنوی) باشریف ان کردمردملتجی * که کند بال یاسین خارجی * مردملتجی یعنی کراهت ویرمیجی
ومضطر قیلیجی ویاخود کندی خانه سنه صغنجی یاخود صغندرجی دیمکدر یعنی اول صغنجی ویاخود صغندرجی
ومضطر قیلیجی مردشریفه آنی ایلدیکه آل محمده مخارجیلر یعنی یزید عسکری ایلدی آل یاسیندن مراد آل محمددرکه
حضرت محمدلرك اسمی یاسین در (کماروی فی الحدیث الصحیح ان الله سمانی فی القرآن بسبعة اسماء محمد واحمد وعبدالله
ومزمل ومدثر طه ویس) وبوآیت کریمه که سلام علی الیاسین دراصل مصحف حضرت عثمانده منفصل علی آل
یس مسطوراولمشدر (کماقال البیضاوی وقرأ نافع وابن عامر ویعقوب علی اضافة آل الی یاسین لانهمافی المصحف
مفصولان وفی الدرالمصون المراد بیاسین محمد نبینا صلی الله علیه وسلم (مثنوی) ناچه کین دارند دائم دیووغول * چون
یزید وشمر با آل رسول * آل یاسینه خارجی نه ایلدیسه اول مردملتجی شریفه نه ایلدی حتی نه مرتبه کین طوتر لردائما
دیو وغول اول مرتبه کین طوتدی دیمکدر یزید وشمرملعون آل رسوله کین طوتدیغی کبی یاخود معنی دیووغول
دائم عجب نه کین وعداوت طوترلراعین یزید وشمر آل رسول اله عداوت طوتدی وظلم وفسقه اله اهل صلاح واصحاب
فلاحدن مایننده بوعداوت هم مقرردرشمرامام حسین رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك مبارلرنه باشلرنی کسندر

(مثنوی) شدشریف اززخم آن ظالم خراب * باففیه اوکفت ماجستیم ازآب * شریف اول ظالمك ظلمندن خراب
اولدی شریف فقیهه ایتدی بزآبدن صحیره دق (مثنوی) بای دارا کنون که ماندی فردوکم * چون دهل شوزخم
می خوربرشکم * صبروتحمل ایله شمدیکه یالکزوناقص قالدك دهل کبی اول قرنك اوزره زخم یه (مثنوی)
کرشریف ولایق وهمدم نیم * ازچنین ظالم ترامن کم نیم * اکرشریف ولایق ومصاحب دکل ایسم بونجلین ظالمدن
بن سکاکم وضرراولدکلم (م ی) مرمرادادی بدین صاحب غرض * احمق کردی ترابئس العوض * تحقیقا بنی بوصاحب
غرضه ویردلك احمقلق ایدلك که سکا بویرامز عوض اولدی که بنم یرمه انك کبی خبیثی اختیارایلدلك (مثنوی) شدازو
فارغ بیامد کای فقیه * چه فقیهی ای توننك هرسفیه * باغبان شریفی دوکمکدن فارغ اولدی کادی بویله دیوکه
ای فقیه نه فقیه سن ای فقیه سن هرسفیهك تکیسن (مثنوی) فتویت اینست ای ببریده دست * کاندرایی ونکویی
امرهست * سنك فتوالك بومیدرای الی کسلمش که باغك ایچنه کله سن وامر واجازت وارمیدرد یمیه سن (مثنوی
اینچنین رخصت بخواندی دروسیط * بایدست این مسئله اندر محیط * بونجلین رخصتی وسیطده می اوقودلك
یامحیطده بویله مسئله اولمشمیدر وسیط ومحیط فتوا کابلرندن ایکی کتابك اسمیدر (مثنوی) کفت حقستت
بزن دستت رسید * این سزای آنکه ازیاران برید * فقیه باغبانه ایتدی بوسوزلك حقدروبنی دوکمکلك سکا لازم
وواجبدرسن اورسکادست وقدرت یتشدی بولت وبواهانت اول کمسیه سزاولایقدرکه یاران ودوستلرندن کسلدی
وجدااولدی والحاصل بوقصه دن حصه مؤمن وموحداولنلره اولدرکه اتحاد واتفاق ترك ایتمیه لر وتفرقه بولنه
کتمیه لربوذکر اولنلر کمسه لرك بلاسنه مبتلا اولمیه لر بوجهان فی المثل برباغ کبیدر وشیطان اول ظالم
باغبان کبیدراسترکه بوجهان باغنده اتفاق واتحاد اوزره اولان طائفه یی بری برندن جدا ایلیوب آخر الامر
هربرینه مکر وضلالتلرین چالوب خسته ومجروح ایلیه پس جمعیت واتفاقدن جدااولمق سالکه لازم اولنلردندر
(رجعت بقصهٔ مریض وعیادت پیغامبر علیه السلام (مثنوی) این عیادت ازبرای این صلهست * وین صله
ازصدمحبت حاصلهست * بوعیادت بوصله دن اوتریدر وبوصله یوز محبتدن حاصله درکه یعنی شو عیادتکه شرع
شریفده واقع اولمش وحضرت پیغمبر علیه السلامدن ظهوره کلمشدر بواتصالدن اوتریدرکه بزآنی بیان اولده
ذکر ایلدلك وبوصله که مراد ایکی کسه نك مایننده اولان اتصال معنویدر یوز کونه محبتدن حاصله درکه صلهٔ
یاراندن طوغمز الامحبت طوغر (مثنوی) درعیادت شد رسول بی ندید * وآن صحابی رابحال نزع دید * بی مثل
وبی نظیراولان رسول علیه السلام اول صحابینك عیادتنه کتدی اول صحابی حالت نزعده کوردی (مثنوی) چون
شوی دورازحضوراولیا * درحقیقت کشتهٔ دورازخدا * بویتك ماقبلنه مناسبتی اولدرکه عیادت وزیارتدن
مرادصلهٔ معنویدرسالکه لازم اولان اولدرکه بنده کان حق اولنلرلك صله سندن منقطع اولمیه نتهکم رسول بی نظیر
مع کماله وعظم شانه اللهك ولیلرینك صله سندن دوراولمدی کتدی پس چونکم سن حضوراولیادن دور اولمه سن
حقیقتده حضرت خدادن دور وجدا اولمشسن (مثنوی) چون نتیجهٔ هجر همراهان غمست * کی فراق روی
شاهان زان کمست * چونکم همراهلرلك ویارانك هجرایتمك نتیجه سی غمدرشاهان طریقت اولان اولیانك یوزینك
فراقی بوندن کم میدر (مثنوی) سایهٔ شاهان طلب هردم شتاب * تاشوی زان سایه بهترزآفتاب * شاهلرلك سایه سنی
سرعتله هردم طلب ایله تا اول سایه دن آفتابدن بهتر اولمه سن انلرلك سایه سندن مراد حمایتلری وهمتلری وتربیتلری
سایه سیدراول کمسه که بونلرلك سایهٔ سعادتنه واصل اولمه نورانی اولوب آفتاب عالمتابدن بهتروانورلی اولور (مثنوی) کرسفر
داری بدین نیت برو * ورحضر باشدازین غافل مشو * اکر عالمده سفرطوترایسك بونیتله کیت واکرحضر
اولده بوندن غافل اولمه یعنی سفروسیاحت ایلرسك اولیانك صحبت وخدمتلرینه واصل اولمق نیتیله سفرایله واکرحضرده
اولمه سن وبربرده اقامت قیله سن هم بوطلبدن غافل اولمه (کمافی شیخ ابایزید قدس الله سره که کعبه صنم کردمن
طواف کن (مثنوی) سوی مکه شیخ امت بایزید * ازبرای حج وعمره می دوید * امتك شیخی ومقتداسی بایزید بسطامی
قدس سره مکه جانبنه حج وعمره ایلمکدن اوتری یلدی (مثنوی) اوبهرشهری که رفتی ازنخست * مرعزیزانرا
بکردی بازجست * اول بایزید هربرشهره که کیدردی ابتدادن عزیزلری آشکاره طلب ایلردی (مثنوی)
کردمی کشتی که اندرشهر کیست * کوبرارکان بصیرت متکیست * اطرافی دورکشت ایلردی بویله دیوکه شهرده کم
واردرکه اول کمسه بصیرت ارکانی اوزره متکیدر یعنی شهرایچره طولانوب بوکونه تجسس وتفحص ایلردیکه
بوشهرده کم واردرکه اول کمسه بصیرتك رکنلری اوزره متکی اولهومرتبهٔ حقیقتك سریری اوزره اقامت قیله (مثنوی)
کفت حق اندرسفرهرجاروی * بایداول طالب مردی شوی * حضرت حق ابتدی سیاحت وسفرده هربربره که

کیدرسن کرلکه اول برمردلک طالبی اوله سن نته کم حضرت خدا حضرت موسی علیه السلامه ایتدی مجمع البحرینده
برصالح عبدم واردرکه مراد حضرت خضردر بویت اکرقرآن عظیمده دیدیکنه اشارت اولورسه بومضمونه دلالت
ایدن آیت کریمه (فاسئلوا اهل الذکران کنتم لاتعلمون) آیتیدرکه اهل ذکر بوراده انبیانک اسرار واحوالنه واقف
واللهک انبیای عظام علیهم السلامه ظهور ایدن علوم واحکامنه عارف اولان مردلردرکه اللهک احکامنی
وانبیانک اسراری عبادنه ذکرایدیجیلردرویونلری احوال انبیایه عالم اولین کسه لر طلب ایتمک واجبدرواکرحدیث
قدسیده بویله بیورد یلرسه بومضمونده اولان حدیث معلومم اولمشدر (مثنوی) قصه کنجی کن که این سود وزیان
درتبع آید توآنرافرع دان * برکنجه قصدایله زیرابوسود وزیان تبعده کاورسن آنی فرع بل یعنی سفروسیاحتدن
مقصودبالذات برکنزالهی وخزینهٔ ربانی اولان ولی کاملی طلب ایلمک وآنی بولمقدر سائرسود وزیانه اعتبار یوقدرکه
اول بالتبع انسانه کاور وانسان بونلردن خالی اولمزنته کم بومعنایی تفهیم ایچون تمثیل طریقیله بویتلری بیورردر (م ی)
هرکه کاردقصد کندم باشدش * کاه خود اندر تبع می آیدش * مثلا هرشول کسه که زراعت ایدر آکا قصدیعنی
مقصودکندم اولورصمان خود تبعیتده آکا کاورو بالتبع حاصل اولور (مثنوی) که بکاری برنیاید کندمی * مردمی
جومردمی جومردمی * اکرصمان زراعت ایدرسن کندم حاصل اولمز برمردم طلب ایله یعنی انسان الیعین منزله سنده
اولان ولی کامل کندم کبیدر وسائرخیرات وحسنات سکا بالتبع حاصل اولورا ما جمیع خیرات وحسنات
شرعی کاه کبیدرهرباركه اول مردم دیده کبی اولان انسان کاملی بوله سن سائرخیرات وحسناتی الله کتورسک
ومقصودبالذات اولان انسان کاملی الله کتورمه سک لب ومغزاولان معنادن خالی اولمش اولورسن پس لازم اولدیکه
مردم ایسک برمردم طلب ایله تاآنک واسطه سیله حقیقت حالی کوره سن ومقصوده واصل اوله سن
(مثنوی) قصد کعبه کن چووقت حج بود * چون که رفتی مکه هم دیده شود * چونکه حج وقتی اوله کعبه قصدن ایله
چونکه کعبه قصدنه کندلک مکه دخی کورملش اولورمکه کعبه اولان شهرلتاسمیدر یعنی مقصودبالذات زیارت کعبه در
شهرمکه بی کورملک ثواب حجدن محرومدر قالمقدر (مثنوی) قصددرمعراج دیددوست بود * درتبع عرش وملائك
هم نمود * مثلا معراجده مقصوددوستی کورملک ایدی تبعده عرش وملائك هم اکا کورندی (حکایت مریدکه
خانهٔ نوساخت (مثنوی) خانهٔ نوساخت روزی نومرید * پیرآمد خانهٔ اورابدید * بربکی مرید برکون بربکی اودوزدی
شیخی کلدی آنك خانه سنی کوردی (مثنوی) کفت شیخ آن نومرید خویش را * امتحان کردآن نکواندیش را
شیخ کندینك اول یکی مریدینه دیدی اول اوفکرایدیجی بی امتحان ایلدی (مثنوی) روزن ازبهرچه کردی ای رفیق
کفت تانوراندرایدزین طریق) ای رفیق بوخانه ده روزنی نه دن اوتری ایلدلک مریدشیخنه ایتدی تابوطریقدن خانه نك
ایچنه نورکله (مثنوی) کفت آن فرعست این بایدنیاز * تاازین ره بشنوی بانك نماز * شیخ اول مریده ایتدی اول
فرعدراحتیاج ومقصوداولدرکه جملهٔ طاعاتدن اولی اولان برعملی اختیارایلیه سن سائری بالتبع حاصل اولور وبوکرلك
تابوبولدن نمازصداسنی یعنی اذانی استماع ایلیه سن بوندن مقصوداولدرکه جملهٔ طاعاتدن اولی اولان ولی کاملك
صحبت وخدمتیدرهمانکه آنی بوله سن سائری اکا طفیل اولور (مثنوی) تابیابد خضروقت خودکسی * بایزید
اندرسفرجستی بسی * بایزید حضرتلری سفرده چوق طلب ایلردی تاکندی وقتنك خضری برکسه بوله (مثنوی)
دیدپیری باقدی همچون هلال * دیددروی فروکفتارجال * عاقبت هلال کبی خمیده اولمش قدله پربیرکوردی اول
پیرده بایزید حضرتلری رجالك قوت وکفتارنی کوردی (مثنوی) دیده نابینا ودل چون آفتاب * همچوپیلی دیده
هندستان بخواب * اول پیرلك دیده سی نابینا وقلبی آفتاب کبی ایدی پربیل کبی هندستانی خوابده کورمش یعنی
پیل کوزن بوموب هندستانی واقعه ده کوردیکی کبی اول پیرلك دخی اکرچه ظاهرا کوزی کورمزدی ولیکن
باطنا هندستان حقیقتی کورمش وعالم جبروت ولاهوتی مشاهده قیلمش ایدی (مثنوی) چشم بسته خفته یوزطرب
طرب * چون کشاید آن نبیندای عجب * کوزنی باغلمش ویومش خفته یوزطرب کورردچونکم چشمنی آچه
ای عجب اول طرب ودوقی کورمز (مثنوی) پس عجب درخواب روشن می شود * دل درون خواب روزن می شود *
عالم خوابده چوق عجب نسنه روشن وآشکاره اولور عالم خوابده دن عالم مثاله روزن اولور وعالم مثاله اولان عجائب
وغرائبنی باطن کوزی دل روزنه سندن کورر (مثنوی) آنکه بیدارست وبیند خواب خوش * عارفست وحالها اودر
دیده کش * اول کسه که بیداردر ولطیف خواب کورر یعنی بیدارلغی حالنده عالم غیبك احوالنی شریفه سنی مشاهده
قیلور اول کسه عارف بالله درآنك خالهٔ باطنی مانند کل کوزینه چلك (مثنوی) پیش او بنشست می پرسید حال
یافتش درویش وهم صاحب عیال * حضرت بایزید قدس سره العزیز اول پیرلك اوکنده اوتوردی وحالنی

صوردی اول پیری بایزید فقیروهم صاحب عیال بولدی (مثنوی) کفت عزم تو کجاای بایزید * رخت غربت راکجا
خواهی کشید * اول پیربایزید حضرتلرینه ایتدی سنك عزمك قنده درغربت اسبابنی قنده چکمك استرسن
(مثنوی) کفت قصدکعبه دارم ازنکه * کفت هین باخودچه داری زاده * بایزید ایتدی ارکندن کعبه قصدن
طوترم پیربایزیده ایتدی آکاه اول یول آزنخی کندکله نه طوترسن (مثنوی) کفت دارم ازدرم نقره دویست *
نك یسته سخت برکوشهٔ ردیست * حضرت بایزید درم دن ایکی یوزنقره طوترم دیدی اشته ردامك کوشه سنده
محکم بغلمشدر (م ی) کفت طوفی کن بکردم هفت بار * وین نکوترازطواف حج شمار * پیربایزیده ایتدی بنم چورمی
یدی کره طواف ایله وبونی حجك طوافندن اولرلك صای (مثنوی) وآن درمهایش من نه ای جواد * دانکه حج کردی
وحاصل شدمراد * ای سنی اول درملری بنم اوکده قوبیل که حج ایلدلك ومرادلك حاصل اولدی (مثنوی) عمره کردی
عمرباقی یافتی * صاف کشتی برصفابنشتافتی * عمره مطلقا لغتده زیارت ایتمکه دیرلروشریعتده بیت الحرامی طواف ایله
زیارت ایلمکه دیرلرشروط مخصوصه بودرکه میقاتدن ابتدا قیلنه ومحرم اوله وطواف ایده باش قزیده ویاخود صاچن
قرقه عندابی حنیفه سنت وعندالشافعی زیارت بیت الحرام ایتمکدرعلی شروط مخصوصة وفضیلهٔ عمره ده احادیث
شریفه چوق واقع اولمشدر جمله دن بوحدیثله اکتفا اولندی (عن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال علیه السلام
العمرة الی العمرة کفارة لما بینهما من الذنوب والخطایا) یعنی زیارت بیت الله الحرام کفارة الذنوب واثام اولیجق مظهر
خالق انام اولان اولیای کرامی زیارت ایلمك مظهر ذنوب واثام اولمق بطریق الاولی ولهذا اول شیخ رشید حضرت بایزیده
بیوردیلرکه ای بایزید عمره ایلدلك یعنی زیارت بیت الله وعرش الله قیلدلك وعمر باقی بولدلك صاف اولدلك ذنوب واثام
معنویه دن وصفای حقیقیه یه سرعت قیلدلك یعنی حج وعمره بی ادا ایدوب مروه وصفاده سعی ایلدلك طوت زیرابنی
طواف ایلمك مناسك حجك جمیعینی بی قصورادا ایلمك کبیدر بلکه اندن مقبول وثواب بودر (مثنوی)
حق ان حقی که جانت دیده است * که مرابریت خودبکزیده است * یابایزید اول حقك حقیچونکه سنك جانك آنی
کورمش ومشاهده قیلمشدرکه تحقیقا بنی کندی بیت الله الحرامی اوزره کزیده ایلمشدر (لقد خلقنا الانسان
فی احسن تقویم) آیتیله ودخی (ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات اولئك هم خیر البریة) آیتیله ودخی (ولقد کرمنا بنی
آدم) ودخی (وفضلناهم علی کثیرممن خلقنا تفضیلا) آیتلریله انبیاواولیانك کعبهٔ مکرمه اوزره ومفضلنه استشهاد
اولنمشدرودخی (ان الله خلق آدم علی صورته) حدیثیله ودخی (المؤمن اشرف علی الله من الکعبة) خبریله شریفتنه
استدلال قیلمشدر (مثنوی) کعبه هرچندی که خانهٔ براوست * خلقت من نیزخانهٔ سراوست * کعبه هرچندکه
اول اللهك خانهٔ بری دراما بنم خلقتم دخی اول خدانك عشق وسری خانه سیدر یعنی بنم خلقت وجودم دست الهیله
بنا اولنمش خانهٔ سریدراول بنیاد خلیل آزرویم دلم نظرکاه جلیل اکبردر (مثنوی) تابکردان خانه را دروی نرفت
واندرین خانه بجزان حی نرفت * تاکه حضرت باری اول کعبه بی بنیاد ایلدی اکا کندی ویوخانه نك ایچنه اول حیدن
غیری کسه کندی یعنی تاخانهٔ کعبه بی بنا ایدلدن بری حضرت حق اکا کندی اما بنم خانهٔ قلبیه اول حی مطلقدن
غیری کندی وانك اسما وصفاتدن ماعدا ظهور ایتمدی ولهذا قال فی الحدیث القدسی (ما وسعنی ارضی ولاسمائی
ولکن وسعنی قلب عبدی المؤمن التقی النقی الورع (مثنوی) چون مرادیدی خدا دیدهٔ * کردکعبهٔ صدق برکردیدهٔ
ای بایزید چونکم بنی کوردلك همان خدایی کورمش من صدق کعبه سنك اطرافنی دورایلش من یعنی (ان الله خلق
آدم علی صورته) حدیثنك مصداقنجه حق تعالی آدم حقیقی اولان انبیا واولیاسنی کندی اسما وصفاتی اوزره خلق
ایلمشدر وبونلرجناب خدانك ذات وصفاتنك آینه سیدروبونلرده ظهور ایدین اوصاف وعلوم حضرت حقکدر پس
بونلره اطاعت قیلمق الله اطاعت قیلمق وبونلری کورملك اللهی کورملك کبیدر (ولهذا قال علیه السلام من رأنی
فقدرأی الحق (م ی) خدمت من طاعت وحمد خداست * تانپنداری که حق ازمن جداست * بنم خدمتم حضرت
خدانك طاعتی وحمدیدر تاظن ایلیه سنکه حق بندن جدادرته کم بوآیت کریمه دلالت ایلر (والله معکم اینما کنتم
(م ی) چشم بیکوباز کن درمن نکر * تابینی نورحق اندر بشر * چشمکی ایوآچ بکاظر ایله تابشرده حقك نورنی کوره
سن (مثنوی) بایزید آن نکتهارا هوش داشت * همچوزرین حلقه اش درکوش داشت * بایزید اول نکته لره عقل
وهوش طوتدی اول پیرلك بونکته لرنی زرین خلقه لرکبی قولغنده طوتدی (م ی) آمدارزوی بایزید اندرمزید * منتهی
درمنتهی آخررسید * بایزید اول پیرلك اول ارشادندن زیاده لکه کلدی منتهی درمنتهی آخررسید منتهی که مراد
بایزید درمنتهی وغایته ایرشدی یعنی منتهی اولان بایزید برنهایت وغایته یتشدیکه آنك وراسنده انتها وغایت یوغدی
(دانستن پیغمبرعلیه السلام (سبب رنجوری آن شخص کستاخی بوده است دردعا (مثنوی) چون پیمبردید آن بیمارورا

خوش نوازش کرد یار غار را * چونکم حضرت رسول اول بیماری کوردی یار غار نی خوش نوازش ایلدی ولطفلر
خاطرین صوردی اول صحابیه یار غار تعبیر اولنمسی آنك حضرت پیغمبره شدت ملازمتلرندن وکثرت مصاحبتلرندن
عبارت اولور (مثنوی) زنده شد او چون پیمبر را بدید * گو بیا آن دم مرورا آفرید * اوصحابی چونکم پیغمبر
حضرتلرنی کوردی زنده اولدی برمرتبه اول حضرتك اکا حیات بخش اولدیغنی کوردیکده اولدم آنی یارتدی وایجاد
ایتدی (مثنوی) گفت بیماری مرا این بخت داد * کامد این سلطان برمن بامداد * اول خسته اولان صحابی
ایتدی بیمارلك بکا بو بخت وطالعی ویردیکه بو سلطان صباح بنم قتمه کلدی (مثنوی) تا مرا صحت رسید وعافیت
ازقدوم این شه بی حاشیت * حتی بکا صحت وعافیت ایرشدی بو حاشیسیه سز شاهنك قدومندن یعنی بوکا رسز حد
وغایتسز پادشاهنك کلمسندن بکا صحت وعافیت بتسدی بی کنار دیمکدر (مثنوی) ای بخسته رنج وبیماری
وتب * ای مبارك درد ویداری شب * ای سعادتلو رنج وبیمارلك وایسته ای مبارك دردوشب پیدارلغی (مثنوی
نك مراد پیری ازلطف وکرم * حق چنین رنجوری داد وسقم * اشسته بکا پیرلکده لطف وکرمندن حق تعالی بونك
کبی خسته لك ومرض ویردی (مثنوی) درد پنهم داد تا من هم زخواب * پرجهم هرنیمشب لابد شتاب * حق
تعالی بکا آرقه اغریسی دخی ویردی تابن خوابدن هرنصف اللیلده سرعتله البته قالقم (مثنوی) تا نخسبم جمله
شب چون کاومیش * دردها بخشید حق ازلطف خویش * تاجله کیجه ده کاومیش کبی اولوبیم حضرت حق
کندی لطفندن دردلر بغشلادی (م ی) زین شکست آن رحم شاهان جوش کرد * دوزخ از تهدید من خاموش کرد *
بوشکسته لکدن اول شاهلرك رحمی جوش ایلدی دوزخی بکا تردید وتخویف ایلمکدن خاموش ایلدی شاهان
دیو جعله ایراد اولنمسی تعظیمدن اوتری اولور ویا خود حضرت خضر اوآنلرینا مراد اولنسه دخی جائز اولور (مثنوی)
رنج گنج آمد که رحمتها دروست * مغز تازه شد چو بخ را شید پوست * رنج معنا گنج کادی که انده رحمتلر وارد رمغز تازه
اولدی چونکه پوست طرملندی یعنی فی المثل باد امك ویا خود فستقك قشری مغزی کامل اولدقدن صکره خراشیده
وشکسته اولسه انك مغزی لطیف اولور کذلك انسانك دخی جسدی خراشیده اولسه وخسته لك اصابت قیلسه قلبی
وروحی تازه اولور وقوت بولور ولکن بومعنی اکثر انسانه کوره اولور (مثنوی) ای برادر موضع تاریك وسرد * صبر
کردن برغم وسستی ودرد * ای برادر قرا کو وصوق موضع غم اوزره وستلك اوزره ودرد اوزره صبر ایلکه مرهوندر
م ی) چشمهٔ حیوان وجام مستیست * کان بلندیها همه در پستیست * آب حیوان چشمه سی ومستلكلك جامیدر
یعنی ای برادر موضع تاریکده واولق وسرد یرده اقامت قیلق وغم ودرد اوزره وستلك والم اوزره صابر اولق فی الحقیقه
ندر دیرسك آب حیوان چشمه سی ومست الهی اولمنك جامیدر زیرا که اول معنوی اولان بلند لکلر دوکلی
پستلکده در (م ی) آن بهاران مضمرست اندر خزان * در بهار ست آن خزان مکریزان * اول بهار لر فی المثل خزان
ایچره مضمر در اول خزان بهاره در آندن قاچمه زیرا بهار خزانسز اولمز پس لطف قهر ایچره وکذلك قهر دخی لطف
ایچره مضمر در اول قهردن قاچمه زیرا بهار استین خزانك سرد لکنه تحمل ایلر (مثنوی) همره غم باش وباوحشت
بساز * می طلب در مرملت خود عمر دراز * نعمه همراه اول وحشتله دوزل کندی موتده عمر در از طلب ایله یعنی
نعمه همراه اول وریاضت ووحشتله انسیت قیل وکندی نفسکك حظنی وهواسنی اولدرمکده عمر ابدی وحیات
سرمدی طلب ایله که (ما الحیاة الا فی الموت دید کلری بومعنایه دلالت ایلر (وما الحیاة الا فی الظلمة) قولی بوسردن
خبردار ایلر (م ی) انچه گوید نفس تو کاینجا بدست * مثنوش چون کار او ضد امدست) اول نسنه یی که سنك نفسك
دیرکه بوبریدر یعنی بویلا وغم اولان محل زشت وقبیحدر دیرآنك سوزنی استماع ایلمه چونکم اول نفسك کاری
ضد کادی وروح وعقله مخالف اولدی بو یاتده نکات خفیه وارد رکاهی نفس ادمی کار صلاحه ویلدیکندن قالمامغه
حیل ایتدیرر فافهم (مثنوی) تو خلافش کن که از پیغامبران * اینچنین آمد وصیت در جهان * سن نفسکه خلاف ایله
زیرا که پیغمبرلردن جهانده وصیت بویله کادی وهربری امتنه بوکونه نصیحت قیلدی (م ی) مشورت در کارها
واجب شود * تا پشیمانی در آخر کم بود * مشورت ایلمك کارلرده واجب اولور تا عاقبت پشیمانلق اولمیه (مثنوی) حیلها
کردند بسیار انبیا * تا که کردان شد بدین سنك اسیا * انبیای عظام علیهم السلام چوق حیله لر وتدبیرلر ایلدیلر
تا بونلرلك حیله وتدبیری سببیله دکرمن طاشی دونیجی اولدی سنك آسیانك کردان اولمسندن مراد شرعك ثابت
اولمسی وخلقك منتظم الاحوال اولمسندن کایتدر (مثنوی) نفس می خواهد که تاویران کند * خلق را کمراه
وسرکردان کند * نفس اماره استر که تا اول آسیابی ویران وخراب ایده خلقی کمراه وسرکردان ایده پس عاقل ایله مشاوره
ایلمك لازم اولور که نفسك مکر وحیله سنی بیله سن واندن حذر قیله سن (مثنوی) گفت امت مشورت با که کنیم *

انبیا گفتند با عقل امام * امت پیغمبر لرینه دیدیلر مشورتی کیمکله ایدیلم انبیا آنلره دیدیلر امام ومقتدا اولان عقلله
ایلك (مثنوی) گفت کر کودك در اید یازنی * کو ندارد عقل ورای روشنی * امتدن هربری کندینك پیغمبرینه
ایتدی اکر کودك کاله ویا خود برزن کاله که اول طفل وزن بر روشن وقوی عقل طوتمز یعنی بونلرله دخی مشورت
ایلیلم می دیدیلر (مثنوی) گفت با او مشورت کن وانچه گفت * تو خلاف آن کن ودر آه افت * نبی امتنه ایتدی
طفل وزنله مشورت ایله واول نسنه یی که طفل وزن دیدی سن انك خلافنی ایله وبوله دوش (مثنوی) نفس خود را زن
شناس از زن بتر * زانکه زن جزویست نفست کل شر * کندی نفسکی زن بلکه زندن بتر آکاه زیرا که زن
بر جزؤ در اما سنك نفسك شر کلیدر (مثنوی) مشورت با نفس خود کرمی کنی * هرچه کوید کن خلاف آن دنی *
کندی نفسکله اکر مشورت ایلرسك هرنه دیرسه اول دینك خلافنی ایله (مثنوی) کر نماز وروزه می فرمایدت * نفس
مکار ست مکری زاید ت * فرضا اکر سکا نفس نماز وروزه بیوره نفس مکاردر وسکا برمکر طوغورر (مثنوی)
مشورت با نفس خویش اند رفعال * هرچه کوید عکس آن باشد کمال * افعال واحواله کندی نفسکله مشورت
هرنه دیرسه کمال اصل انك عکسیدر (مثنوی) بر نیایی باوی واستیزا و * روبر یاری بکیرا و بر تو * نفسه وآنك عنادنه
مقابل کله مزسن وقادر اوله مزسن بر یارلك قتنه کت انك مزاج وسیرتن طوت (مثنوی) عقل قوت کیرد از عقل دکر *
نیشکر کامل شود از نیشکر * عقل بر غیر عقلدن قوت طوتر نیشکر نیشکردن کامل اولور زیرا شئ مقابرتنك حکمن
اخذ ایدر (م ی) من زمکر نفس دیدم چیزها * کو بر دازسحر خود تمیزها * بن نفسك مکرندن نسنه لر کوردم که اول
شئ کندی سحر ومکرندن تمیزلر ایلتور یعنی حضرت مولانا بیورر لرکه بن نفسك مکرندن شول شیئلری مشاهده قیلدم که
اول نفس سحر ومکرندن خلقك تمیزلرنی ازاله ایدر (مثنوی) وعده ها بدهد ترا تا تازه بدست * کوهزاران بار انها را
شکست * سنك الیکه تازه بر وعده ویرر که نیچه یوزیلك کره انلری صیدی یعنی نفس هرنفسده سکا نیچه تازه وتر وعده لر
ویرر لکن آنك برینه وفا ایتمیوب نیچه کره انلری قرمشدر (مثنوی) عمر ا کر صد سال خود مهلت دهد * اوت هر روزی
بهانهٔ تو نهد * عمر ا کر بوزیل مهلت ویره نفس سکا هربرکون بریکی بهانه قور یعنی سنك عمرك هرنه قدر اوزون
اولسه نهایت بولور لکن نفسك حیله وخدعه سنه نهایت یوقدر (مثنوی) کرم کوید وعده های سر دررا * جادوی
مردی بیند در مرد را * نفس سرد دروغ وعده لری کرم وصادق دیرنفس برمرد جادودر که مردی بغلر یعنی برقوی
ساحردر که مردلری زبون ایلر (مثنوی) ای ضیاء الحق حسام الدین بیا * که نرویدی نوازشوره کیا * چونکم نفس امارهٔ
بالسوئك بعض حیله وفسادنی تحریر بیورد یلرسه وآنك صلاح وسدادی برمرشدلرتریه وارشادنه موقوف اولدیسه
بناء علی هذا زمان شریفلرنده اولان شیخ حسام الدین چلبی یه خطاب وزمان آخرده اولان آنك قائم مقاملرینه اشارت
یا صواب بیورو ب دیرلر که ای حقك ضیاسی اولان حسام الدین کل زیرا سنسز شوره پرده اوت بتمز یعنی سن سزوسنك
تربیك سز بتمز وحاصل اولمز شوره پر کبی نا قابل اولان کسه لردن کیاه صلاح وفلاح (مثنوی) از فلك آویخته شد پردهٔ *
از پی نفرین دل آزردهٔ * فلکدن پرده آصلمش اولدی برقلبی رنجیده وآزرده نك نفرین وبددعاسندن اوتری یعنی
نفس اماره صاحبلرینك ما بینه فلکدن بر پرده وسد اویخته اولدی برقلبی آزرده اولمش ولینك نفرین وکوکلدن تبعید
وتنفیرندن اوتری بو قلوب خلقك هدایتدن نفرتی ونفوس ناسك ضلالت وغوایته میل ومحبتی قضا ندر بو قضایه هم
(مثنوی) این قضا را هم قضا داند علاج * عقل خلقان در قضا کیجست کیج * بو قضایه بنه قضا علاج بیلور خلق
عالمك عقلی قضای الهیده ایله وکیجدر یعنی خلق عالم قضاء الهی یی کندیلردن دفع ایتمکه قادر دکالمدر (مثنوی)
اژدها کشتست آن مار سیاه * اتکه کرمی بود افتاده براه * اول سیاه مار اژدرها اولمشدر اول نفس که یوله دوشمش
بر کرم ایدی یعنی اول نفس که کرم کبی راهده افتاده وضعیف وبیچاره ایدی اژدرهالری وقوت بولدی اول
مار سیاه (مثنوی) اژدها ومارا ندر دست تو * شد عصای جان موسی مست تو * اژدرها ومار سنك الکده عصا
اولدی ای حسام الدین حضرت موسانك روح شریفی سنك مست ومحبك اولدی یعنی اژدرها ومار کبی اولان نفس
اماره سنك دست همت ولا یتکده عصا کبی مسخر اولدی وموسانك جانی سنك مست وحیرانکدر (مثنوی) حکم
خذها لا تخف دادت خدا * تا بدستت اژدها کردد عصا * سورهٔ طه ده اولان آیته اشارتدر اولی بودر (وما تلك بیمینك
یا موسی) اول زمانده که حضرت موسی مشاهدهٔ انوار خدا قیلوب کمال هیبت ودهشتلندن وجودلرینه وحشت
عارض اولدقده ازالهٔ وحشت وحصول موانست ایچون مکالمه یه اغار ایدوب بیورد یلر که نه شئ در صاغ الکده اولان ای
موسی (قال هی عصای) جواب ویروب دیدیکه بو بنم عصام در (اتوکأ علیها) بن بو عصایه اتکا ایده رم وطیانورم
واهش بها) ای اخبط یعنی دوشورورم وسلکه رم بو عصایله (علی غنمی) قویونلرم اوزره (ولی فیها) دخی بنم ایچون واردر

بوعصاده (مأرب اخری) حوایج اخری واردر (قال القهایاموسی) جناب حق دیدیکم القاایله اول عصایی ای موسی
(فالقاها) پس القاایلدی واردنه اتدی (فاذاهی حیة تسعی) پس ناگاه اول عصا برحیه اولدیکه هرجانبه سعی
ایلرو وجور وشجر ومدروجانوردن هرنیه راست کادیسه بلع واکل ایدوب برلقمه قیلدی پس بوحالی حضرت موسی
مشاهده قیلدقده قرارین فراره تبدیل ایدوب بغایت خوفناك اولدی (قال) حق تعالی دیدیکه (خذها) اول حیه یی
طوت (ولا تخف) قورقه (سنعیدها) یزاول حیه یی اعاده ایدرز (سیرتها الاولی) اولکی هیأتنه که عصادر پس
حضرت موسی بحکم الهی اول اژدری طوتدقده ینه عصااولوب قلبی آرام ایلدی معنیء بیت خدای تعالی سکا
لاتخف حکمنی ویردی تاسنك الندہ اژدرهاعصااوله یعنی ای وقتنك موسامی اولان حسام الدین خدای متعال
خذها ولاتخف اتك انت الاعلی) آیتنك مفهومنی وحکمنی سکادخی ویردی تاکم سنك دست ارشادوتربیکده اژدرهای
نفس عصاکبی اوله ودست امرواراده تکه طاعت وانقیادقیله (مثنوی) همین بد بیضا ما ای پادشاه * صبح نو بکشا
زشبهای سیاه * اگاه اول ای پادشاه بد بیضایی که وستر سیاه وتیره شبلردن یکی صبح آج یعنی اگاه اول ای پادشاه
طریقت بد بیضای علم ومعرفتك کوسترایلیائی پرظلمت کبی اولان نفوس معصیت مشحونه دن صبح جدید هدایت
وطاعتی فتح ایله (مثنوی) دوزخی افروخت بروی دم فسون * ای دم تو آزدم دریافزون * بردوزخ شعله لندی وظاهر
اولدی آنك اوزرینه افسون اوفورای شیخ حسام الدین که سنك دمك ونفسك دریانك دم ونفسندن زیاده در یعنی
دوزخ نفوس اهل ضلال افروخته وبراشتعال اولدی انك اوزرینه افسون اوفور یعنی دعای خیرایله نفس ایله تاغضب
وطغیانلری سوینه ای سنك نفسك نفس دریادن افضلدرکه انك کانرنده اگر آتش محسوسه اولسه اول دریانفس
آلوب ویرلکه یعنی جرومد ایلدیکه آنی اطفا ایلر اما سن دم سعادت تو أمکله آتش معقولهٔ نفسانیه یی سوبندررسن
پس سنك دمك انك دمندن افضل وافزوندر (مثنوی) بحر مکارست بنموده کفی * دوز خست ازمکر بنموده تفی * ای
حسام الدین بونفس اماره فی المثل زیاده مکراید بحی دریادر لکن سکابرکف کورتمندر یاخود برکف کوسترمشدر
نفس دوزخ درمکرندن برحرارت کوسترمشدر (مثنوی) زآن نماید مختصردر چشم تو * تازبون بینیش
چندید خشم تو * اول سیدن نفس سنك چشمنه مختصر وحقیر کوریتور تانفسی زبون کوره سن سنك غضب
وغیرتك حرکت ایده اگر نفسی کابنجی مشاهده ایلسك انکله مقابله ومقاتله ایلکدن مأیوس اولوردلك (مثنوی)
هم چنانکه لشکرانبوه بود * مرپیبر را بچشم اندك نمود * آنچلین که وافرلشکر ایدی تحقیقا بغمبرك مبارك
کوزنه آز کورندی (مثنوی) تابرایشان زد پیبر بی خطر * ورفزون دیدی ازان کردی حذر) تاکه بغمبر حضرتلری
اول کفارلك اوزرینه کندی بی اوردی بی خطر واگر حضرت رسول علیه السلام کفارعسکرنی زیاده کوریدی
اول عسکردن حذرایلردی (کما اخبر الله تعالی فی سورة الانفال قال الله تعالی اذ یریکهم الله فی منامك قلیلا
ولوارا کهم کثیرا لفشلتم ولتنازعتم فی الامر ولکن الله سلم انه علیم بذات الصدور) یعنی ذکرایله یامحمد شول
وقتی که الله تعالی منامنده سکا کوسترتدی بوکفارعسکرنی قلیل تاصحابکه خبرویرمسن واعدا اوزرینه آنلر شجیع
اولهٔ را گریونلری سکا کثیر کوسترمیدی یامحمد اصحابکه قورقیدکز وامرقتاله تنازع قیلیدکز وبین الثبات والفرار
مختلف اولیدکز ولکن الله تعالی فشل وتنازعدن سزه سلامت انعام ایلدی تحقیقا اول الله علیم در صدوردہ
اولان احواله (واذ یریکموهم اذ التقیتم فی اعینکم قلیلا) ودخی ذکر ایلك ای اصحاب رسول شول وقتی کهسزه
کوسترتدی الله تعالی عساکر کفاری انلره ملاقات وقتنده کوزلریکزده قلیل اولدقلری حالده حتی ان مسعوده
یانندہ اولان کمسه دیدیکه (اتراهم سبعین قال اراهم مائة وربقللکم فی اعینهم لیقضی الله امرا کان مفعولا) وسزی دخی
قلیل ایلراول کفارلك کوزلرنده حتی کفاردخی دیدیلرانن محمد امع اصحابه اکلة جزور الله قضا ایلکدن اوتری
شول امریکه ایشلنمسی لایق اولمش ایدی بواعدانك آز کورنمسی اللهك عنایت ایلدیکی کمسه یه نعمت واللهك عنایت
قیلدیغی قومه نقمتدر (مثنوی) آن عیانت بود واهل آن بدی * احمد اورنه تو بددل می شدی * اول کفار اوزره غالب
ومظفر اولمق واندری قلیل کورملك عنایت الهی اولدی سن انك اهلی اولدلك ای احمد یوخسه سن بددل اولوردلك
یعنی جبان القلب اولوب کفارعسکرندن خوف وحذر قیلوردلك (مثنوی) کم نمود اورا واصحاب ورا * آن جهاد
ظاهر وباطن خدا * حضرت رسوله وانك اصحابنه خدای تعالی اول ظاهر وباطن اولان جهادی اکسك کوستردی
یعنی سهل ویسیر ایلدی (مثنوی) تامیسر کردیسری رابرو * تازعسری اوبکرداندرو * تاکم حضرت حق یسری یی
آکامیسر ایلدی حتی اول بغمبر یوزنی عسریدن دوندردی یعنی حق تعالی حضرتلری یسیر وآسان اولان ظاهر
وباطن کارنی اول رسوله میسر ایلدی تاکم اول حضرت هرعسرت ومشقتدن یوزدوندردی وحقك اکا آسان

ایلدیکنی قبول قیلدی بعض نسخده مصرع ثانیده بکردانیدیرنه نون نافیه ایله نکردانیدواقع اولمشدر بونسخه
اوزره معنی حق تعالی اول بغمبره یسرابی میسرایلدی حتی اول حضرت عسرتدن یوزنی دوندرمدی دیمك اولور
لکن اولکیسی اولی اولور زیرا یسری دن مراد (فسنیسره للیسری) آیتنده اولان یسری اولور وعسری دن
مراد دخی فسنیسره للعسری) آیتنده اولان عسری اولور پس اول حضرتك بوکونه عسری دن اعراض ایلمسی حق
تعالینك کایسری بی میسرایتمسیله اولوراما اگر عسری دن مراد دیندہ اولان عسرت ومشقت اولورسه وجه
ثانی دخی جائزوصحیح اولور (مثنوی) کم نمودن مرورا پیروز بود * که حقش یار وطریق آموز بود * از کورنمك تحقیقا
اول رسوله ظفر اولدی زیرا حق تعالی اول حضرته یار وطریق آموز اولدی (مثنوی) آنکه حق پشتش نباشد
ازظفر * وای اگر کربه ش نماید شیرنر * اول کسه که ظفر ونصرتنده حق تعالی اکا رفیق اولیه ومعاونت قیلیه وای
اگر شیرنر آکا کربه کورنه (مثنوی) وای اگر صدرایکی بیندزدور * تابچالش اندرآید ازغرور * وای اگر
ایراقدن یوزی برکوره تاغرورندن چالش وجنکه کله (مثنوی) زان نماید ذوالفقاری حربهٔ * زان نماید شیرنرچون
کربهٔ * اول سیدن برذوالفقار برحربه کوریتور اول سیدن ارسلان برکربه کبی کوریتور (مثنوی) تادلیرادر
فتد احق بجنك * واندرآردشان بدین حیلت بچنك * تااحق دلیروبی بالك اولوب جنکه دوشروحضرت حق اثاری
بوحیله ایله اله کتورر (مثنوی) تابپای خویش باشد آمده * آن فلیوان جانب آتشکده * تاکندی آیاغی ایله کلمش
اوله لر اول ایلهار آتش محلی جانبنه تاکم پروانه کبی کندیلری اتشه اوره لر (مثنوی) گاه برگی می نماید تاوزود * پف
کنی کانرا برانی ازوجود * حق تعالی ضعفانی سکا بربرلك کوسترو باخود ضعفان سکا بربیراق کوریتور
تاسن فوری اوفوره سن آنی وجوددن سوره سن (مثنوی) همین که آن که کوهها برکنده است * زوجهان گریان
واودرخنده است * آگاه اولکه اول گاه طاغلری قو پرمشدر جهان اندن گریان وناالاندر واوسرورو خنده ده در
کاهدن مراد انبیا علیهم السلام واولیا قدس الله اسرارهم حضرتلك صورت بشریه لری اولور (مثنوی) می نماید
تابکعب این آب جو * صد چوعوج بن عنق شد غرق او * عوج بن عنق شد غرق او * تازبون بینیش
یوزاوتوزاوج ذراع ایدی وعمری اوج بیك التی یوزیل ایدی وطوفانده آب جمیع بلاد طاغلردن یوقار وچیقدی
عوجك دیرندن فجاوزایلدی عاقبت حضرت موسی علیه السلام اللنده هلاك ایلدی آنك مادرنك آدی عنق درو پدرنك نامی عاج در
وبعض تواریخده بویله نقل اولنور که دریالرآنك طوبغنه چیقاردی وبالقلری ایله اولیوب کونشك حرارتندن پخته
ایدوب بردی چون برشهره غضب ایلسه تشرشر ایدردی واول شهری سیله غرق ایلردی موسی علیه السلامه اندن
شکایت ایلدیلرپس موسی علیه السلام آنی بولوب ایمانه دعوت قیلوب امتناع ایلدکده موسی علیه السلام
آنی قتلله تخویف ایلدی عوج بن عنق کولوب حضرت موسی علیه السلامی تحقیر ایلدی وسن بنی بوقدر وقدوقامتله
نیچه قتل ایلرسن دیوسو ایلدی درحال حضرت موسی علیه السلام عصایی حواله قیلوب عصاتاآنك بویی قدر دراز
اولوب وباشنه اوروب ایکی شق قیلوب هلاك ایلدی پس بومضمونه اشارت ایدوب بیوررلرکه بوجویك آبی کعبه دکین
کوریتور اما نیچه عوج بن عنق اول ابك غرقیدر یعنی انبیا علیهم السلام واولیاء عظامك وجودی طوبغه دلك
برآراجق صوکبی کوریتور اما نیچه یوزیبك عوج بن عنق کبی کمسه لری غرق وهلاك ایلمشدر (مثنوی) می نماید
سوج خونش تل مشك * می نماید قعر دریا خاك خشك * خون موجی اول کمسیه مشك دیه سی کوریتور دریانك
قعری اکا قوری خاك کوریتور یعنی انبیا واولیانك عداویکه فی المثل خون موجی کبیدر صورت بین اولان
کمسیه تل مشك کبی کوریتور وبونلرك باطنی دریای الهیی ایکن احقه خاك خشك کوریتور پس فرعون کبی انلر
جانبنه جرأت وجسارت ایلدکارنده آب قهر ایله هلاك اولمق مقرردر (مثنوی) خشك دید آن بحررا فرعون کور
تادرو راند از سر مردی وزور * مثلا کور فرعون اول دریایی قوری کوردی تامردلك وقوت جهتندن اول دریایه
سوردی (مثنوی) چون درآید درنك دریا بود * دیدهٔ فرعون کی بینا بود * چونکم دریایه کله دریانك دیبنده اولور یعنی
چونکم برفرعون سیرت دریای حقیقت اولان کمسه جانبنه سورسه وبی ادبلك ایدوب آنی پامال ایلسه جرأت قیلسه
دریای قهرلك دیبنده اولور فرعونك کوزی نچون بینا اولور یعنی فرعون سیرت اولان اهل نفسك دیده سی حقیقت حالی
کوربجی اولمز بلکه معکوس کوربجی اولور (مثنوی) دیده بینا ازلقای حق شود * حق کجا همراز هراحمق شود *

چشم حقدلقا وجمالندن بینا اولور حضرت حق هراحمقدنده همرازی وقرینی اولور یعنی اولمز (مثنوی)
قندیمند خود بودزهرقتول * راه بیندخودبودان بانگ غول * احمق وصورت بین برنسنه یی قند کورورفی الحقیقه
اوخودزهرقتولدر بول کورر خودفی الحقیقه اول بول زعم ایلدیکی غول آوازی وشیطان صداسیدر لکن آنی بیلمیوب
طریق زعم ایلر (مثنوی) ای فلك درفتنهٔ آخرزمان * تیزمی کردی بده آخرامان * بویتك مابعدنده اولان ایاتله
ماقبلنه مناسبتی طریق فلسفیه یی کندی یه راه اتخاذ ایدوب وفلکی عنصریاتنده حاکم وفعال وقدیم یی زوال دیملر
یولنه کیدوب انلرك علمنه اعتقاد وفلکدن استمداد ایلین کمسه لره تعریض وتهکم طریقیله واقع اولمشدر زیرا عارف
اسرار حقیقت اولان کمسه لر فاعل حقیقیدن غیری یی کورمز واندن غیری یه حکم وبرمز واستمداد دخی قیلمز بلکه
غیری کورنلری وفلکدن استمداد قیلنلری طریق توحیده وفاعل حقیقی مشاهده سنه ارشاد قیلمق شانلرندندر نهایت
مافی الباب بوکونه کلماته اسلوب حکیم دیرلر المحاض پند ونصح ودفع نفرت ووحشت ایچون کندیلرنی بوصمته سالك
اولنلر مایننه ادخال ایدوب بواسلوب ایله انلره تعریض مرادایدرلر (ومالی لااعبد الذی فطرنی والیه ترجعون)
قیبلندن اولور بیورلر که ای فلك آخرزمانك فتنه وبلیاتنده تیزدونرسن آخربرزمان امان ویر (مثنوی) خنجر تیزی
تواندرقصد ما * نیش زهرآلودهٔ درقصد ما) یرم قصدیمزه سن کسکین خنجرسن یرم قصدمزه زهر بولشمش نیش سن
(م ی) ای فلك ازرحم حق آموزرحم * بردل موران مزن چون مارزخم * ای فلك حقدن رحمتندن مرحمت اوکرن
موردلرك کوکلی اوزره مارکبی زخم اورمه یعنی موركبی ضعیف اولان اهل ناسوتك قلبی اوزره مارکبی زخم اورمه
(مثنوی) حق انکه چرخهٔ چرخ تراه * کرد کردان برفرازاین سراه * اول الله حقیچونکه سنك چرخك چرخه سنی بوسرایك
اوستنده دونیجی ایلدی یعنی اول واجب الوجود اولان الله حقیچونکه سنك چرخكك چرخه ودولابنی کردان ایلدی
بوسرای دنیانك اوزرنده (م ی) که درکون کردی ورحمت کنی * پیش ازانکه بیخ مارا برکنی) که برغیری وچهله دونه سن
ومرحمت ایلیه سن اندن اول که برزم اصل وبیخمزی بودنیادن قوپره سن یعنی برزی هلاك ایتمزدن اول برزه ترحم ایله
(مثنوی) حق انکه دایکی کردی نخست * تانهال مارآب وخاك درست * آنك حقیچون اولسون که ابتدا برزم جسمزه
مربی ودایه لك ایلدك حتی برزم نهال جسدمز آب وخاکدن بتدی وسنك واسطه کله کماله یتدی (م ی) حق آن شه
که تراصاف آفرید * کرد چندان مشعله درتو پدید * اول شاه حقیچونکه سنی صاف خلق ایلدی سنده اولقدرمشعله
پیدا ایتدی یعنی اول پادشاهك حقیچونکه سنی عدم وغشدن وتوالد وتناسلدن واکل وشرب وکثافتدن صاف
یراتدی وبوقدرمشاعل نجومی ومصابیح کواکب دری سنده پیدا ایتدی نتکم کلامنده برزه خبر ویردی (انازینا
السماء الدنیا بزینة الکواکب) وقال ایضا (ولقد زینا السماء الدنیا بمصابیح وجعلناها رجوما للشیاطین) (م ی) انجنان
معمور وباقی داشت * تاکه دهری ازازل پنداشت * انجلین معمور وباقی طوتدی ای فلك جناب حق سنی تاکم
دهری سنی ازلدن صاندی یعنی دهری اولنلرسنی ازلی ظن ایلیوب قدمکه ذاهب اولدیلر ودائمة الصور وثابتة الاجرام
دیمکله تعریف قیلدیلر نتکم التنجی جلدده (منکری این واکه شمس کورت بیننده بوبحثی هیا کلدن نقل ایلدك
وبوجلدده دخی مناسبتله ذکر ایلدك پس علماء دهریه وقدم افلاکذاهب اولان حکماء عقلیه نك توبیخ وتعریضنه
شروع ایدوب بیورلر (مثنوی) شکردانستیم آغازترا * انبیا گفتند آن رازترا * خدایه شکر اولسونکه سنك ابتدا کی
یلدك سنك اول رازنی انبیا علیهم السلام دیدیلرسنك احوالك برزه ظاهر اولدی یعنی شکروسپاس اول قائم بالذات
اولان واجب الوجوده که یلدك ای فلك سنك ابتدای خلقتك کی زیرا انبیای عظام علیهم السلام دیدیلراول سنك رازنی
(مثنوی) آدمی داند که خانه حادثست * عنکبوتی نی که دروی عابثست * آدم حقیقی اولان انبیا واولیا بیلورکه
خانهٔ عالم حادثدر رسول عنکبوت بیلمز که اول خانه ده بازی ایدیجیدر یعنی غنا کب عقول جزویه بیلمز که اول خانهٔ عالمده
عیث وبیهوده قیلیجی وافکار فاسده پرده لرین اوریجیدر (مثنوی) بشه کی داند که این باغ از کیست * کو بهاران
زاد ومرکش دردیست * سیوری سنك قحن بیلورکه بوعالم قحندندرونه زماندن پیدا اولمشدر یاخود معنی بشه قحن
بیلورکه بوعالم کیمدندرزیرا اول بشه بهاردهٔ طوغدی وانك موت وهلاکی تمیشده درعقول دهریه وفلاسفه بشه کیمیدر
(مثنوی) گرم کاندرچوب زاید سست حال * کی بداند چوب راوقت نهال * کرم که چوب ایچره طوغرسست
حال اولدیغی حالده اول کرم قحن بیلور آغاجك نهال وقتنی (مثنوی) ویداند کرم ازماهیتش * عقل باشد کرم
باشد صورتش * فرضا اکرکرم اول نهال ودرختك ماهیت وحقیقتندن بیله اول کرم حقیقتده عقلدرانك صورتی
کرمدر یعنی اکرکرم آغاجك ماهیتی بیله جك اولورسه اول صورتا کرم ومعناسی صرف عقل اولور (مثنوی) عقل
خودرامی نماید رنگها * چون پری دورست ازان فرسنگها * ازملك بالاست چه جای پری * تونمکس پری بینی

می پری * کرچه عقلت سوی بالامی پرد * مرغ تقلیدت پستی می چرد * اول صورتا کرم ومعنا صرف عقل وعلم
اولان اولیا وعرفا هر بری کندی عقلنه افکار وخیالدن وتصورات قبل وقالدن رنکار کوستررلر لکن پری کبی اول
رنکارلردن فرسخلر ایراقدر یعنی پری کبی دوردراول الوان والواندن اعراض قیلمقده نه پرینك یریدرکه الوان واشکالدن
اعراض قیلمقده اول پری کبی ارله که اولیای بشر اولیای ملائکه دن کذلك انبیای بشر انبیای ملائکه دن برتر وبهتر
اولدیغنه اهل سنت والجماعت اتفاق ایتمشلردرای عقل جزوی صاحبی وطریق فلسفه نك ذاهبی سن مکس قنادلوسن که
آیلقلغه اوچرسن اکرچه سنك عقلك جانب بالایه وعالم اعلا جانبنه پروازایلرلکن سنك تقلیدلك قوشی پستلکده
اوتلر واسفلدن صو ایچر (مثنوی) علم تقلیدی وبال جان ماست * عاریه است ومانشسته کان ماست * تقلید
برآخرلك قولی وفعلی وعملی کردن عقل وجانه قلاده کبی لازم قیلمقدرانلرك حقیقتنه شعورلری اولمقسزبوکونه علم مقلدلك
وجوده عاریتیدر ومحقق اولنلرك جانك وبالیدر زیرامانشسته دریعنی بوعلم تقلیدی مکتوب اولان کاغدلردن
لازم کلسه صویله یونمش وصحف وکتبدن زائل اولمش وعلم تحقیق بویله دکلدر یعنی مانشسته در بفتح النون والضم
الشین نشسته اسم مفعول منفیدر یونمامش معناسنه یعنی علم تحقیقی صویله یونمز وعالمك وجودندن منفك اولمز زیرا
صفت ذاتیه سیدر اما مقلدلك علمی کندی یه صفت اولمامشدر بلکه اول علمی وقولی کتب وصحفدن اوکرنمش وحفظ
قیلمشدر پس آنك علمی کتب وصحفدن صویله یونن وزائل اولان علمدر وصحفیهٔ خاطرنده ولوح قوت حافظه سنده
منقش اولان دخی آب نسیان وغفلتله ویاخود آب موت ایله یونور وزائل اولور اما صفت ضروریه وموهبت الهیه
اولان علم صاحبندن هیچ برشوجهله یونمز وزائل دخی اولمز پس بومعنایه اشارت ایدوب بیورلرکه علم تقلیدی برکم
محققان دین محمدزجانمزلك وبالیدر ومقلده بوعلم ملك دکل عاریتیدر ودخی کتابلردن صویله یونمشدر صویله یونمامش
برزم کانمزدرکه اول علم تحقیقیدر ماصوصعناسنه اولمسه بلکه موصوفیه اولوب علمدن عبارت اولسه دخی معنی صحیح
اولور یعنی شول علمکه نشسته دربرزم جانمزلك وبالی اولدردیملر اولور بویله دیملر دخی جائزاولورکه علم تقلیدی برزم جانمزلك وبالی ونقصانیدرای مقلد اولان کسه لرزیرا عاریتیدر وبرزادورمشزبویله دیوکه
برزم آن وملکمزدر یعنی کندیلرینی میان مقلدینه ادخال ایتمکله برزدیلری آنلره محاض نصح وتعریض مراد ایدرلر
بوتقدیرجه (ومالی لااعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) ثمانشسته ایدقبیلندن اولور وتقدیرکلام علم تقلیدی وبال
جان شماست زیرا عاریتست شمانشسته ایدکران علم آن ماست حال آنکه اوان شمانیست دیملر اولورپس بوعلم تقلیدیدن
وعقل جزؤیدن دیوانه اولمق وطریق ملامتی اختیارقیلمق جانبنه ترغیب وتحریض ایدرلرعقل جزؤیدن دیوانه اولمق
کرك دیوانه لکه ال اورمق کرك (مثنوی) زین خرد جاهل همی باید شدن * دست در دیوانکی باید زدن * بوعقلدن
هرنسنه بی جاهل اولمق کرك دیوانه لکه ال اورمق کرك (مثنوی) هرچه بینی سودخودزان می کریز * زهرنوش
وآب حیوانرا بریز * هرنسنه بی که کندیکه دنیوی ونفسانی سودوفائده کورمسن اندن قاچ زهرایچ وآب حیاتی دولك
یعنی نفسکی وهواسنی قاتل اولان طاعات وریاضاتی قبول ایله ونفسکه حیات ویرن کارلری ازاله قیل (م ی) هرچه
بستاید ترادشنام ده * سودوسرمایه بمفلس وام ده * هرکیمکه سنی مدح ایده سن اکا دشنام ویریعنی هرکیمکه سنی
بالمواجهه مدح ایلرسه اکا بیحضورا اولوب قدح ایلرزیرا مدح اهل نفس اولنه مضردر (ولهذا قال علیه السلام
لرجل مدح رجلا آخرقطعت عنق اخیك بلاسکین) (وقال علیه السلام احثوا علی وجوه المداحین التراب)
سودوسرمایه کی افلاسه قرض ویرمفلس بونده افلاس معناسنه اولمق روشندرکه افلاسدن مراد فقراولور یعنی
سودوسرمایه کی فقر وزهدی اختیار ایله دیملر اولور مفلس فقیر معناسنه اولوب سودوسرمایه کی فقیراولنلره بذل ایله
دیملر دخی جائزاولور (مثنوی) ایمنی بکذار وجای خوف باش * بکذارزاناموس رسواباش وفاش ایمنلکی قوروخوف
یری اول عرض وناموسدن کیچ واشکاره رسوای اول زیراشهرتده آفت وعرض وناموس صاحبی اولمقده نیچه
مخافت واردر ولهذا ملامیه طائفه سی بوعرض وناموسدن کچوب شراب اخلاصی ایچوب بوکونه
آفتلردن یری اولمشلردر وحضرت خداوندکارقدس الله اسراره بوابیات شریفه وکلمات طیبه ایله طریق ملامتنه
ترغیب قیلمشلردر زیرا طریق ملامیه ده منافع دینیه بی نهایشدر جمله دن یری اسقاط جاه ومنزلت وحفظ
اخلاص ایلمکدر (مثنوی) آزمودم عقل دور اندیش را * بعد ازین دیوانه سازم خویش را * دور اندیش
اولان عقلی بن صنه دم شمدنصکره کندیمی دیوانه دوزرم عقل دوراندیشدن مرادطول امل صاحبی اولان عقل
معاشدرپس حضرت مولانا بیورلرکه بن امل صاحبی اولان عقل معاشی تجربه وامتحان ایلدیمکه اصلا انك
دینه وطریقته لایق براندیشه وفکری یوق پس بعدهذا کندیمی اول عقلدن دیوانه دوزرم که عقل معاد

صاحبلرینك شانی بودر که خلقك مبتلا اولدیغی عقل معاشی ترك ایده لروجنون بولنه کیده لر اگرچه بوجنون عقل معاش صاحبلرینه نسبت جنوندر ولکن عقل معاد صاحبلرینه نسبت عین فنوندر (عذر گفتن دلقك باسید اجل که چرا فاحشه زا نکاح کردی (مثنوی) گفت بادلقك شبی سید اجل * قحبه را خواستی تو از محل دلقکه سید اجل برکیجه دیدی سید اجل ترمد ملکیدر ودلقك انك ندیمیدر مکرکه دلقك برفاحشه یی نکاح ایلش وسید اجل دخی برکیجه اکا بوکونه سویلش که عجلهدن برقحبه یی سن مراد ایلدك واختیار قیلدك (م ی) بامن این را بازمی بایست گفت * تا یکی مستور کردیبیت جفت * بکا بوفی اشکاره دیمك کرك ایدی تاسکا برمستوره یی جفت ایدیدك (مثنوی) گفت نه مستور صالح خواستم * قحبه گشتند وزغم تن کاستم * دلقك ایتدی بوندن مقدم طقوز مستوره صالح خاتون استدم واختیار ایلدم جمیعا قحبه اولدیلر وغمدن تنم اکسلدی تمامی غمدن اکسلتدم دیمك دخی معتاد در (مثنوی) خواستم این قحبه را بی معرفت * تا ببینم چون شود این عاقبت * بوقحبه یی معرفتسز استدم والدم تا کوره یم عاقبت نیجه اولور پس بوقصه دن حصه بیانته شروع ایدوب بیورر لر (مثنوی) عقل رامن آزمودم هم بسی * زین سبس جویم جنون نامغرسی * حضرت خداوند کار بیورر لر دلقك خواتین مستوره یی امتحان ایلیوب فاحشه چقدیغی کبی بندخی عقل معاشی هم چوقلق صنعه دم عند التحقیق فاحشتر ومذمومتر بولدم بوندن نصکره جنونه برمغرس استرم عقل معاشدن دیوانه اولمغه محل غراست استرمکه جنون دکمارفی دیکم که تجنن دخی نوعا تفنن درتنه کم بنی اسرائیل زمانندہ برعاقل مجنون نما تجنن ایدوب ومجنونلرطریقنه کیدوب دیوانه لکی کندی یه پرده قیلوب بوحاللہ عیون ناسدن تستر قیلشلردی (قال ابو اللیث فی بستان العارفین مطابقا لهذا المحل روی فی الحدیث ان رجلا من بنی اسرائیل قال لاتزوج حتی اتشاور مع عاقل فعزم علی ان اول من لقیه غدا یشاوره ویعمل برأیه فلما اصبح وخرج من منزله لقی مجنونا را کبا علی قصبة فاغتم لذلك ولم یجد بدا من وفاء عهده فتقدم الیه فقال له المجنون احذر فرسی کیلا یضربك فقال له الرجل احبس فرسك حتی اسئلك عن شئ فوقف فقال الرجل انی ارید ان اتزوج فکیف اتزوج قال النساء ثلاثة واحدة لك وواحدة علیك وواحدة لا لك ولا علیك ثم قال احذر الفرس کیلا یضربك ومضی فقال الرجل یا هذا احبس فرسك فحبسها ودنی منه فقال فسره لی انی لم افهم مقالتك قال اما التی لك فهی بکر ومحبتها لك ولا تعرف احدا غیرك واما التی علیك فهی المرأة ذات ولد تأکل مالك وتبکی علی الزوج الاول واما التی لا لك ولا علیك فالمرأة التی لا ولد لها فان کنت لها خیرا من الاول فهی لك والا فهی علیك فقال الرجل وبحك کلامك کلام العاقلین وعملك عمل المجانین قال یا هذا ان بنی اسرائیل اراد وان یجعلونی قاضیا فابیت فالحوا علی حتی جعلت نفسی مجنونا ففجوت منهم) بوتدبیر جه مثنوی شریفده اولان بویبان بوحدیث شریفك معناسی اولورنته کم بیورر لر (بحیلت درسخن آوردن سائل ان بزرگرا که خود را دیوانه ساخته بود (مثنوی) آن یکی می گفت خواهم عاقلی * مشورت آرم بدو در مشکلی * اول کسه ایتدی برعاقل استرم برمشکلده اکا مشورت کتورم (مثنوی) آن یکی گفتش که اندر شهر ما * نیست عاقل جز که آن مجنون نما * اول برکسه اکا ایتدیکه بزم شهرمزده عاقل یوقدر اول مجنون نمادن غیری یعنی کندویی خلقه شول مجنون کوسترن کسه دن غیری برعاقل وعالم یوقدر دیدی (مثنوی) برنیی گشته سواره نك فلان * می دواند درمیان کودکان * بر قامش اوزره سوار اولمش اشسته فلان اطفال میانننده بلدرر (مثنوی) صاحب رأیست وآتش پاره * آسمان قدرست واختر پاره * اگرچه ظاهرده دیوانه درلیکن باطنا صاحب رأی وبرآتش پاره درآسمان قدردر وبراخترپاره در یعنی شول عاقل ومجنون نما صاحب رأیدر وذکا ویکانتده کو یا برآتش پاره در یعنی زیاده تیزفهم در وقدری آسمان کبی بلنددر واختر یاغدیر بیجیدر یعنی شو برعلم ومعرفت که آسمان دلده نجوم کبیدر بقین اول علوم ومعارفی برعالم اضائهٔ ظلمت قیلوب ناس ایچون لسانه کتوروب اظهار ایلسه کو یا که اختر لر یاغدیر بیجی اولور (مثنوی) فراکروبیان جبروت ملکدر ینه دیرلر که الله ملك مقرب ملکلر یدر اول کسه بو دیوانه لکده پنهان ومستور اولمشدر (مثنوی) لیك هر دیوانه را جان نشمری * سرمنه کوساله را چون سامری * لیکن بوکا قیاس ایدوب هر دیوانه یی جان صاحیبه سن سامری کبی کوساله یه باش قومه یعنی سامری وآنك نوابعی مجرد برقوری صدا سی اولان کوساله جسدنه باش قوبوب آنی معبود ومخدوم اتخاذ ایلدکاری کبی سندخی هر سفیه ودیوانه یی که مانند کوساله انچق آنك برصدا سی واردر واسرار علومدن ومجذوب الهی اولمقدن بری وتهیدرا کاباش قومه وخدمت وتعظیم ایلر قیلمه کوساله جسدندن انسانه نیجه فائده ومنفعت حاصل اولمزسه مجذوب الهی اولمین ولیدن دخی آصلا فائده ومنفعت حاصل اولمز بلکه نیجه مضرت وشأمت ونکبت حاصل اولمق مقرردر

(مثنوی)

(مثنوی) چون ولی آشکاره باتو گفت * صد هزاران غیب واسرار نهفت * بویبت ولی خدا نك مع شهرته خلقه نیجه معانی واسرار سویلر کن مختفی ومستور اولمسنی اشعار ایلر یعنی چونکم آشکاره سکا برولی نیجه یوزبیك غیبی واسراری دیسه (م ی) مرترا آن فهم وآن دانش نبود * واندانستی توسر کین راز عود * تحقیقا سکا اول فهم واول دانش اولمدی سن سرکینی عود دن کیرو بیلمدك یعنی مادامکه سکا آنك اسرارنی بیلمکه وگفتارنی فهم ایلمکه لایق اول فهم ودانش اولمیه سن ابوبی کتو تودن بیلمزسن ولی بی دلیلدن فرق قیلمزسن (مثنوی) ازجنون خود را ولی چون پرده ساخت * مرورا ای کور کی خواهی شناخت * ولی خدا کندیسنه چونکم جنوندن پرده دوزدی تحقیقا آنی ای کور بقین آکلیسرسن یعنی برولی سکا آشکاره اسرار غیبی وگفتارلاربی سویلسه وکندینك ولی اولدیغنی نیجه حالتله سکا تعریف ایلسه مادامکه سنده آنك ذاتنی واسرارنی بیلمکه لایق فهم ودانش اولمدقجه سن آنی بیله مزسن چونکم اول ولی خدا دیوانه لکدن کندی یه نیجه پرده دوزه تجنن ایدوب تستر قیله پس ای کوردل آنی نیجه آکلارسن ونه وجهله انك اسرارنی وگفتارنی فهم ایلرسن (مثنوی) کورترا بازست آن دیده یقین * زیر هر سنکی بکی سرهنك بین * اگر سنك اول یقین چشمك آچق ایسه هر برسنكك التنده برسرهنك کور یعنی دیدهٔ باطن سکا مفتوح اولورسه هر پرده برولی کوررسن وهر پرده آلتنده برمقرب الهی مشاهده قیلورسن (مثنوی) پیش آن چشمی که بازودر هبرست * هر کلیمی را کلیمی دربرست * اول برکوزلر فتنده که مفتوح ودلیلدر هر برکلیم ایچون برکلیم واردر اولیکیسی فتح کافله وثانیسی کسر کافله وبرعکس اوقیق دخی جائزدر اولکی تقدیر اوزره معنی هر موسوی مشرب اولان برکلیم خدا نك اکنده برکلیم واردر زیرا کهنه لباس کیملر مقربان خدا نك شائندروایکنجی تقدیر اوزره معنی هر برکلیم ویلاس ایچون برکلیم مشرب کسه انك اوزرنده ویاقتنده در دیمك اولور (مثنوی) هر ولی راهم ولی شهره کند * هر کرا او خواست باو بهره کند * هر ولی یی بنه ولی مشهور ایلر هر کیمی استرسه اول ولی بهره لو ایلر یعنی کندیتك سرندن وآشنالغندن بهره دار قیلر (مثنوی) کس نداند از خرد اوزا شناخت * چون که او می خویش را دیوانه ساخت * کسه عقل جهتندن اول ولی یی اکلمق وفهم ایلمك بیلمز چونکم اول ولی استتار ایچون کندیسنی دیوانه دوزه (مثنوی) چون بدزد دزد بیناپی زکور * هیچ باید دزد را او در عبور * چونکم بریناخرسز کوردن برشئ اوغورلیه کور اول بیناد زدی عبور ده بولورمی ودزد کیم ایدیکنی بیلورمی (مثنوی) کور نشناسد که دزد او گه بود * گرچه خود بروی زند دزد عنود * کورا کلمز که آنك دزدی کیم ایدی اگرچه دزد عنود کندینسنی کوره اورسه یعنی اکا مقارنت ومصاحبت قیلورسه ده (مثنوی) چون کرد سك کور صاحب زنده را * کی شناسد آن سك درنده را * صاحب زنده اولان کوری یعنی اسکی لباس کبن اعمایی چونکم کلب ابصره اول کوریرتبهی کلبی بقین فهم ایلرونیجه بیلور (حمله بردن سك برکور گدا (مثنوی) یك سکی درکوی برکوری گدا * حمله می اورد چون شیر وغا * برکلب مجلده برگدا کورا ورزه جنك ارسلانی کبی حمله کتوردی (مثنوی) سك کندآهنك درویشان بخشم * در کشد مه خائه درویشان بچشم * قال فی حیاة الحیوان ومن عجیب طباع الکلب انه یکرم اهل الوجاهة واجل الناس ولا یتبع علی احد منهم وینبح علی افقر الناس ورثیث اللباس) پس بومضمون اوزره بیورر لر کلب درویشاره خشملہ قصد وحمله ایلر حال بوکه ماه آنلرك خالتپاینی سرمه کبی کوزینه چکر مرادا نلرك رفعت شانی وعلو مرتبه سنی اشعاردر (م ی) گور عاجز شد زبانك وبیم سك * اندر آمد کور در تعظیم سك * کور عاجز اولدی کلبك بانکندن وکلبك خوفندن کور کلبك تعظیمنه کادی واکا مدارا ایلکه شروع ایلدی بویله دیو (م ی) کای امیر صید وای شیر شکار * دست دست تست دست ازمن بدار * که ای صیدلك امیری وای شکارلك ارسلانی السنك الکدر یعنی قوت سنك قوتکدر بندن الك کیروطوت (مثنوی) گر ضرورت دم خرا آن حکیم * کرد تعظیم ولقب دادش کریم بویبت دخی مابعدنده اولان بیتلر شریروائیم اولان کسه لره حسن معامله ومدارا ایتمکی تعلیم ایلر (کما قال علیه السلام مداراة الناس صدقة وقال علیه السلام امرت بمداراة الناس کما امرت باداء الفرائض) ومدارانك معناسینی ابودردا رضی الله عنه حضرتلری بیورمشلرکه (انا لنبش فی وجوه اقوام وقلوبنا لتقلیهم) یعنی تحقیقا بزبعض قومك یوزلرینه کولردك وحال بوکه قلبلر یمز آنلره بغض ایلردی وحق تبارك وتعالی آدی وشرفی مدارا یله دفع ایلین عبادنی کلامنده مدح ایلیوب بیورر لر (ویدرؤون بالحسنة السیئة) قال ابن عباس فی تفسیره ای یدفعون السیئة بحسن المعاملة والمداراة) وحاصل معنای مداراة دفع مضرة عدو ایلکدر اکا ظاهرا تعظیم وتلیین کلام ایتمکله اما اهل حق اولندیری برینه مدارا ایتمك حرامدر زیرا اهل حقك مضرة وشرتندن خوف اولمز معنی بیت زیرا ضرورتدن حمارك قو بریغنه اول حکیم تعظیم ایلدی واکا کریم دیو لقب وبردی (م ی) گفت اوهم از ضرورت کای اسد * از چومن لا غرشکارت چه

رسد * اول کور فقیر هم ضرورتندن بویله دیدیکه ای اسد بنجلین لاغر شکاردن سکانه ایر یشور (م ی) کورمی کیرند یارانت بکوه * کورمی کیری تودر کوی ای ستوه * سنك یارانك طاغده بیان اشکی طوتر لرسن ای چابك وچالاك محله ده کور طوتر سن بعض نسخه ده بویت بویله واقع اولمشدر * کورمی کیرند یارانت بدشت * کورمی کیری تودر کوی این بدست * معنی سنك جنسك کلاب صحرا ده حمار وحشی صید ایدر لر محله ده سن کور طوتر سن بویله حالت وقبیح خصلتدر (مثنوی) کورمی جویند یارانت بصید * کورمی جویی تودر کوچه بکید * سنك یارانك صید ایتمکه حمار وحشی استرلر سن کوچه ده مکر وکیدله کور استرسن (مثنوی) آن سك عالم شکار کور کرد * وین سك بی مایه قصد کور کرد * اول عالم کلب بیاننده حمار وحشی شکار ایلدی وبو جاهل وغیر معلم اولان بی مایه کلب اعمایه قصد ایلدی بو جمله تحصیل علم ایلین نفسله جاهل وبی مایه اولان نفسك حسب حالیدر که تحصیل علم ایلیوب معلم ومؤدب اولان نفس صید حلال ایلر وجاهل وبی مایه اولان نفس فقیر وضعیف اولانلری کلب عقور کبی رنجیده ایلیوب صید حلالدن بری اولوب آنکله وبونکله منازعه وجدل قیلور (مثنوی) علم چون آموخت سك رست از ضلال * می کند در بیشها صید حلال * سك چونکم علم او کرندی ضلال وکراهلقدن قورتلدی میشه لرده حلال شکار ایلر (مثنوی) سك چو عالم کشت شد چالاك زخف * سك چو عارف کشت شد زاصحاب کهف * سك چونکم عالم ومعلم اولدی زخفك چالاکی اولدی یعنی عدو ایله حرب وقتال ایلمکده چست وچالاك اولدی زخف دشمنله مقابله ومحاربه ایلمك معناسنه در سك چونکه عارف اولدی اصحاب کهفدن اولدی یعنی نفس اماره که کسب حلال ایلمك علمنده وسائر معاملات علمنده ترقی ایلیوب تحصیل معرفت قیلسه وعارف بالله اولسه عرفادن اولور وخلقدن ممتاز اولان اصحاب کهف مرتبه سن بولور دیمك اولور (مثنوی) سك شناساشد که میر صید کیست * ای خدا آن نور اشناسنده چیست سك فهم ایدیجی اولدی که میر صید کیدر ای خدای تعالی اول فهم ایدیجی نور ویا خود معنی اول نور فهم ایدیجی ندر یعنی سك که معلم اوله صیدك امیرینی وکندینك صاحبینی بیلور وفهم قیلور ای خدا اوبیلیجی وفهم ایدیجی نورنه نوردر که اول هر کسك وجودنده بولنمز (مثنوی) کور نشناسد نه ازبی چشمیست * بلکه این زانست کز جهلست مست * کور اکملز اول ناشناسلك کوزسزلکندن دکلدر بلکه بوشناسلك اول جهتدندر که جهلدن مستدر یعنی بعض کورلر امیر عالم کیدر بیلدیکی وکندینك صاحبی نه کسه دراکاه اولدیغی مجرد بی چشم لکندن دکلدر بلکه جهل وغفلتدن سرخوش اولدیغندندر ونفسنك مراداته اشتغال قیلدیغندندر (مثنوی) نیست خود بی چشم تر کور از زمین * این زمین از فضل حق شد خصم بین * زمیندن چشم سزلك کور خود بوقدر مع هذا بو زمین فضل حقدن خصم وعدوی کور بجی اولدی (مثنوی) نور موسی دید وموسی را نواخت * خسف قارون کرد وقارون را شناخت * زمین حضرت موسی علیه السلامك نورنی کوردی وحضرت موسایی اوخشادی قارونی خسف ایلدی وقارونی آکادی (مثنوی) ریخف کرد اندر هلاك هردمی * فهم کرد از حق که یا ارض ابلعی * سورهٔ هوددهاولان آیت کریمه یه اشارتدر شول زمانده که قوم نوح غرق اولوب امر الهی نافذ اولدقده جناب حقدن ارض وسمایه خطاب اولنوب (وقیل یا ارض ابلعی ماءك) دینلدیکه یا ارض صویکی یوت بلع نشفدن وقلع امساکدن عبارتدر یعنی نشف ایله صویکی (ویا سماء اقلعی) وای آسمان امساك ایله سنده باران بی حساب (وغیض الماء) ای نقص وقل غاض الماء دیر لر نقص ناقص اولسه (وقضی الامر) وحکم الهی قضا اولندی وامر الهی نافذ وکافر لرهلاك ونوح نبی علیه السلام نجات بولدی وشاد وطرناك اولدی (واستوت) سفینه مستقر ومستوی اولدی یوم عاشوراده (علی الجودی) موصلده برطاغ اوزره (وقیل بعدا) حق جانبندن دینلدی هلاکلك اولسون (للقوم الظالمین) ظالم اولان قوم ایجون بعد بوراده هلاك معناسنه در استعاره ودعاء علیه در وبو آیت کریمه ده اولقدر بلاغت وفصاحت واردر که بلغای عرب وعربا وفصحای اهل معنی بونك حسن نظمنده وعذوبت لفظنده کمال مرتبه تحقیق وتدقیقلر ایتمشلردر ومع هذا دریادن برقطره وشمس انوردن برذره در پس حضرت مولانا قدس سره العزیز بو آیت کریمه ایله جمیع اشیانك خالقی بی چونی ادراکنه استشهاد بیورورلر نته کم جناب عزت اولو العلمه وذوی العقوله ندا ایلدیکی کبی اجرام سماویه وکرهٔ ارضه ندا ایدوب (یا سماء اقلعی ویا ارض ابلعی) دیدی وبونلردخی امتثال واطاعت ایدوب صولریني نشف وامساك ایلدیلر پس معلوم اولدیکه اجرام سماویه وعناصر اربعه وموالید ثلاثه وسائر اشیا جمیعا خالقلرینك امرلرینه مطیع وموجد لرینه عارفلردر بخلاف المعتزلة والفلاسفة وشیخ اکبر قدس سره العزیز حضرتلری دخی فصوصده بو معنایه اشارت ایدوب بیورورلر (بیت) وذو الحسن بعد النبث فالکل عارف * باخلاقه کشفا وایضاح برهان * بذا قال سهل والمحقق مثلنا * لانا وایاه بمنزل احسان) معنی * بیت هر حرامزاده وعاصینك هلاك کنده زمین دتر ردی وزلزله ایلدی حق تعالی دن (یا ارض

ابلعی) خطابنی وامر فی فهم ایلدی پس حق تعالی اکا هرنه بی بلع ایله دیدی ایسه آنی بلع ایلیوب درونته چکدی (مثنوی) آب وباد وخاك ونار یاشرر * بی خبر یاما وباحق باخبر * آب وباد وخاك ونار یاشرر یعنی عناصر اربعه بزه نسبتله بی خبر لر وحضرت حقه نسبتله باخبر لردر (مثنوی) ما بعکس آن زغیر حق خبیر * بی خبر از حق واز چندین نذیر * بزاول عناصر اربعه نك عکسی ایله حقدن غیریدن خبیر زحضرت حقدن وبوقدر نذیردن بی خبر ز (مثنوی) لاجرم اشقفن منها جمله شان * کند شد زامیز حیوان جمله شان * لاجرم بونلرك جمله سی یعنی افلاك وعناصر وجبال بوجمله کندیلره عرض اولنان امانتدن اشفاق ایدیلر وآنی حامل اولمقدن خائف اولوب اعراض قیلدیلر انلرك جمله وسعی حیواتك اختلاطندن کندو اولدی یعنی سماوات وارض وجبال امانتی قبول ایتمیوب تکلیفدن وحیاتدن فرار ایلدیلر تا حقدن غافل اولمیه لر وغفلت وجهالت مقابله سنده سوء جزا بولمیه لر بو آیتنك تفسیری وبو محله مطابق اولان کلمات جلداوله داستان پیرچنکی بیاننده آشغی مرور ایتمدی (مثنوی) گفت بیزاریم جمله زین حیات * کو بود باخلق حی باحق موات * سماوات وارضك وسائر اشیانك جمله سی یز بو حیاتدن بیزار دیدیلر که خلقله زنده وحقله مرده اوله وفی الحقیقه انسانك اکثری حق جانبندن اولمش وخلقله دیری اولمشدر (مثنوی) چون بماند از خلق کردد او یتیم * انس حق را قلب می باید سلیم * چونکه خلقدن قالدی اول کمسه یتیم اولور حضرت حقك انس وآشنالغنه قلب سلیم کرکدر بو خود خلقه انسیت ایتمکله میسر اولمز (مثنوی) چون ز کوری در دد زدد کاله * می کند آن کور عمیانا له * چونکه دزد بر کوردن برمتاع اوغورلیه اول کور علی العمیانا له ایلر (مثنوی) تانکوید دزد ای کور آن منم * که بدزدیدم که دزد پرفنم * مادامکه دزد کوره دیمیه که اوبنم که سندن متاع اوغورلدمکه زیاده پرفن ومکار دزدم (مثنوی) کی شناسد کور دزد خویش را * چون ندارد نور چشم وآن ضیا * کور کندینك دزدنی چون آکار چونکه کور چشمك نورنی واول ضیایی طوتمز (مثنوی) چون بکوید هم بکیر اورا تو سخت * تا بکوید او علامتهای رخت * چونکم دزدین دزدم دیه وسارق اولدیغنه اقرار ایلیه ای کوردل هم سن آنی طوت ومحکم اخذایت تادزد اوغورلدیغی متاع اسبابك نشانلرنی دیه یعنی نفس وشیطان دزدی چونکم هربری لسان حاللله سکابن دزدم دیه سن ای کوردل انلری محکم اخذایت تا کم سنك خانهٔ قلبکدن استرافه ایلدکاری متاعلك علایم وآثارن سکا سویلیه لر اکر انلری محکم عصر ایلرسك دزدلکلرینه کامایله اقرار ایدوب اخذ ایلدکاری متاعی سکا کیروادا ایلرلر (مثنوی) پس جهادا کبر آمد عصر دزد * تا بکوید که چه دزدید وچه برد * پس دزدی صقمق جهادا کبر کلدی تا که دیه نه اوغورلدی ونه ایلتدی یعنی نفس وشیطانی مؤاخذه ایدوب انلره سیاست قیلمق اکبر جهاد وافضل جهاد کلدی پس مجاهده ایلیوب انلره سیاست قیل تا هر بری سویلیه سندن نه اوغورلدی ونه شئ آلدی (مثنوی) اولاد زدید کحل دیده ات * چون ستانی باز یابی تبصرت اولاسنك چشم یاطنکنك کحل نورنی اوغورلدی چونکم چشمکنك کحل ونورنی نفس وشیطاندن الله سن کیر وتبصرت وبصیرت بولورسن بوخصوص ایسه سعی ومجاهده ایله حاصل اولور (مثنوی) کاله حکمت که کم کردهٔ دلست * پیش اهل دل یقین آن حاصلست * حکمت متاعیکه کوکلك ضایع ایلمشدر اهل دلك قتنده شکسز اوحاصلدر زیرا اهل دلك خانهٔ قلبندن اول متاع حکمتی نفس وشیطان دزدلری استراقه قیلمشدر واول متاع ضایع اندردن اولمشدر (مثنوی) کور دل باجان وباسمع وبصر * می ناند دزد شیطان از اثر * کور دل اولان کسه جانله وسمع وبصرله یعنی شوصفتلرله که شیطان دزدنی اثرندن بیلمز واثرندن مؤثرنه استدلال قیلمز زیرا بصیرتی کوزی کور اولدیغندن خانهٔ درونندنه ضایع اولوب نه کتدیکنی ادراك ایلمز (مثنوی) زاهل دل جواز جاده ات رامجو * که جهادا آمد خلایق پیش او آنی اهل دلدن استه جماددن استمه زیرا خلایق اهل دل قتنده جهادکلدی یعنی دزد نفسی ودزد شیطانی بیلمکی وانلرك سرقه ایلدیکی متاعه آکاه اولمغی اصحاب دلدن صور جمادات منزله سنده اولان وجهرلا یفهم مرتبه سنده قلان خلایقدن آنی صورمه که آنلر بومعنادن غافللر وبو علمدن جاهللردر (مثنوی) مشورت جوینده آمد پیش او * کای زاب کودك شده رازی بکو * مشورت طلب ایدیجی مرد اول عاقل مجنون ثمانك اوینه کلدی بویله دیوکه ای طفلك پدری اولمش پررازسویله وای کودکار باباسی بکا برنقل ایله (مثنوی) کفت روزین حلقه کین دربازنیست * باز کردامروز روزراز نیست * اول دیوانه شکلنده اولان صاحب دل آکا ایتدی یوری بوحلقه دن زیرا بوقپو مفتوح دکلدر کیرودون بوکون راز کوفی دکلدر یعنی سرورازدن سؤال ایله که بوکون سرورازلك ظهوری کوفی دکلدر بلکه (یوم تبلی السرائر) فحواسنجه سرورازلك ظهوری کوفی یارین دردیدی (مثنوی) کرمکانراه بدی در لامکان * همچو شیخان بودمی من بردکان * اکر مکانك لامکانه یولی اولیدی یعنی بوعالم صورتك معنی جانبنه طریقی

اولیدی واهل صورت صورت قیدنده ایکن اول طریقله عالم معنادن وشهرلامکاندن رایحه بولیدی ورازطوبیدی
سائرشیخلرکبی بندخی دکان اوزره اولوردم وبرصورتی آلت کسب ایلیوب آنلرکبی تعمیرصورت ایلمکه اشتغال
قیلاوردم لکن بومکان وصورتك لامکان جانبنه بولی بوقدر پس لامکاندن رازطویم دین کسه مکان وصورتی بنم
کبی خراب ایلمك لازمدرديدی (خواندن محتسب مست خراب افتاده رابزندان (مثنوی) محتسب درنیمشب جایی
رسید * دربن دیوارمستی خفته دید * محتسب نصف اللیلده بربره ایرشدی دیواربنده یاتمش برمستی کوردی
(مثنوی) گفت هی مستی چه خوردستی بگو * گفت ازین خوردم که هست اندرسبو * محتسب مسته ایتدی هی
کسه صحیح مست سن دی نه ایچدك مست محتسبه ایتدی بوندن ایچدمکه دستیده واردر (مثنوی) گفتش آخر
درسبوراکواکه چیست * گفت ازانکه خورده ام گفت این خفیست * محتسب مسته ایتدی آخر آشکاره دیمکه
سبوده نه درمست جواب ویروب ایتدی اول نسنه دندرکه ایچمشم محتسب ایتدی بوسوزخفیدر آشکاره سویله
(مثنوی) گفت ازانکه خوردمان چیست آن * گفت آن کاندرسبو مخفیست آن * محتسب مسته ایتدی اول
نسنه یمکه ایچمشسن اونه درمست محتسبه ایتدی اودرکه اوسبوده مخفیدر (مثنوی) دورمی شداین سؤال واین
جواب * ماند چون خرمحتسب اندرخلاب * بوسؤال وبوجواب دور اولدی یعنی بوسؤال وبوجواب بری برینه
متوقف اولوب مسئله دوریه دن اولدی محتسب نرکبی پالچق ایچره قالدی ومستك بوکونه رموزندن متحیر
اولوب ورطهٔ اندیشه یه یاتدی (مثنوی) گفت اورا محتسب هین آه کن * مست هوهو کرد هنگام سخن * محتسب
مسته ایتدی آ کاه اول آه ایله تانفسکدن نه ایچدیکك معلوم اوله مست سوزوقتی آه یرینه هوهودیدی محتسب نهی
منکرایلین کسه یه دیرلر (کما قال فی الصحاح احتسبت علیه کذا) دیرلر (اذا انکرته علیه) پس امر معروف ونهی
منکر ایلین برکسه مستلزدن برینه دیدی مراد علی طریق الکنایة مست الهی اولنلردر ظاهرده اولان منکرلر
اناری مستلکندن وسرخوشلغندن باعث اولان شیشدن سؤال وتفتیش ایلسه لردی انلربومستلك جوابی کبی
جواب ویررلرا کردیسه لرکه ندن مست سن دیرلرووجودیمزدستیسنده اولندن اکردیسه لراول دستیده اولان نه دیرلر
بزی مست قیلنلردر مراد تعبیره صحمزوسنك فهملك آنی اکلمز کم (من لم یذق لم یدر) دردیمکی اشعاراید آخر اول
منکراول مسته دیدیکه آه ایله که نفسندن رایحهٔ خمرکلورمی کورم مست سخن وقتنده هوهودیدی زیرا هوهویت
مطلقهٔ الهیه دن کنایه درچون اسرارهویته برکسه نك درونی طولسه (کل اناء یترشح بما فیه) خواسنجه وقت کلامده
دنی آنك دهاندن هویته متعلق اولان کلام صدورایلرواه وواه غم والمدن حاصل اولورپس مستان الهی عین وصلتده
ومشاهدهٔ محبوب سبیله محضارفاهیتده دررلرپس مستغرق شادی اولندن آه صدورایلز (مثنوی) گفت گفتم
آه کن هوهی کنی * گفت من شادم تو از غم منحنی * محتسب مسته ایتدی سکا آه ایله دیدم سن هوایلرسن
مست محتسبه ایتدی بن شادم سن غمدن منحنیسن یعنی ایکی فات سن بعض نسنه ده منحنی برنه دم زنی واقع اولمشدر
بوتقدیراوزره معنی بن وصالدن شاد ومسروزم انکچون هوهودیرم سن هجران وغمدن دم اورسن دیمك اولور
(مثنوی) آه ازدردوغم وبیدادیست * هوی هوی میخوران ازشادیست * آه درد وغمدن والم وبیزارلقدندر
می نوش ایدیجیلرلهٔ هوهویی ذوق وشادیدندر (مثنوی) محتسب گفت این ندانم خیزخیز * معرفت متراش
بکذاراین ستیز * محتسب مسته ایتدی بونی بیلمزم قالق قالق معرفت یوغمه یعنی سویله وبوعناد وستیزی ترك ایله
(مثنوی) گفت رو نوازگجامن ازکجا * گفت مستی خیز تا زندان بیا * مست محتسبه ایتدی بورییسن قندن بن قندن
یعنی ما بینمزده هیچ مناسبت یوقدر محتسب مسته ایتدی سن مستسن قالق تازندانه کل (مثنوی) گفت مست ای
محتسب بکذارورو * از برهنه کی توان بردن گرو * مست ایتدی ای محتسب بنی قوکندی مصلحتکه کیت عریاندن
کرو وفائده یوقن ایلتمك ممکن اولور یعنی برهنه دن رهن وفائده آلمق قابل دکلدر (مثنوی) کرمرا خود قوت
رفتن بدی * خانهٔ خود رفتمی وین کی شدی * اکر بکا خود کفك قوتی اولیدی کندی خانه مه کیدردم بوقن
اولوردی یعنی بویولده قالوب سکاملاقات واقع اولمزدی (مثنوی) من اکر باعقل وبالامکانمی * همچو شیخان
برسرد کانمی * بن اکر عقلله وامکانله اولیدم شیخلر ومرشدلر کبی دکانده اولوردم یعنی اول مست وهشیار اولان
کسه دیرکه اکربن عقلله وامکانله وقدرتله اولیدم ویونلرله انسیت قیلیدرم سائرعقل مرتبه سنده اولان شیخلر کبی دکان
ارشاد ودعوت ناس اوزره اولوردم وخلق عالمله تقیدقیلوردم لکن بن اول عقل وامکان مرتبه سندن خلاص اولوب
مرتبهٔ فقر وفنا ده محو اولدم دیدی (دوم بار درسخن کشیدن سائل آن بزرك را تا حال او معلوم ترکردد (مثنوی)
گفت آن طالب که آخر یکنفس * ای سواره برنی این سوران فرس * اول طالب اول دیوانه شکلنده اولان ولی وعاقله

ایتدی که آخر بردم ای قامش اوزره سوار اولمش فرسکی بوجانبه سور (مثنوی) راندسوی اوکه هین زوتر بکو *
کاسب من بس توسنست وتندخو * اول عاقل ومجنون نمامسائل طرفنه سوردی بویله که آکاه اول تیزرلهٔ سویله زیرا بنم
فرسم زیاده توسن وتندخودر بوسوزلراول مست هشیاردن رموزدا کرچه ظاهرا خلط کلام ایلمك کبیدرومرادی
کندینك سوار اولدیغی اسب روحی سرکش وقوی اولمسنی اشعاردر (مثنوی) تالکد برتونکو یدزودباش * ازچه
می پرسی بکو پیداوفاش * تیزاول تابنم فرسم سکاد پمه اورمیه مقصود بنم فرس روحم سکاردوطردیدپمه سنی اورمیه
دیمکدرنه سؤال ایلرسك آنی آشکاره بیان ایله (مثنوی) اوجمال رازدل کفتن ندید * زوبرون شوکرد ودرلاغش
کشید * اول سائل قلبنك رازنی دیمکه مجال کورمدی وفرصت بولمدی فوری برون شوایلدی وآنی لاغه چکدی
زوبونده زودن مخففدربرون شوکرد بحسب اللفظ طشره اولمق ایتدی دیمکدراما قورتلمق وخلاص اولمق معنالرنده
استعمال اولنور بونده دخی مرادبودر یعنی اول سائل علی الفور قورتلمق ایتدی وکندوبی درحال خلاص اولمق
ایچون اول مجنون نمایی لاغه چکدی (مثنوی) گفت میخواهم درین کوچه زنی * کیست لایق انبرای چون منی
سائل لاغ طربقیله ایتدی بوکلمه ده برخاتون استرم که نکاحله آنی آلم بربنجلینه دن اوتری لایق کیمدر (مثنوی)
گفت سه کونه زنند اندر جهان * آن دو رنجه واین یکی کنج روان * اول دیوانه شکل اولان عاقل ایتدی
جهانده عورتلر اوچ نوعدر اول ایکیسی رنج وردد درویو بریمی کنج رواندر (مثنوی) آن یکی راچون بخواهی
کل تراست * وان دکرانیمی ترنجی جداست * اول برنومی چونکم استیه سن کلی سنکمچوندروا ول برنوع نصفی سنکمچون
ونصفی جدادرکه سندن غیری ایچوندر (مثنوی) وان سوم هیچ اوترانبودبدان * این شنودی دورشوررفتم روان *
واول اوچنجی نوع هیچ اوسنکمچون اولمز بیل بوتحقیق ویانی اشتدلهٔ فقدن دوراولکه بن فوری کتدم (مثنوی
تاترا اسیم نبراند لکد * که بیفتی برتخیزی تاابد * تابنم آتم سکالکدسر پمه یعنی دپمه اورمیه که دوشرسن تاابدی
قالقمزسن وبوسوزدنخی رموزدرمراد تابنم اسب روحم سکاقهر وغضب دپمه سنی اورمیدا کر روحم سکاایتجنوب
ردوطردیدپمه لرین اوررسه تاابد قالقمزسن وصحت وسلامت بولمیوب فلاح بولمزسن دیمك اولور (مثنوی) شیخ راند
اندرمیان کودکان * باتك زدبارد کراواجوان * شیخ چونکم بوسوزلری سویلدی فرسنی اطفالك آراسنه
سوردی جوان تکرار اول یزرکه باتك اوردی (مثنوی) که بیا اخربکو تفسیراین * این زنان سه نوع کفتی برکزین *
که کل آخر بونك تفسیرنی دی بوزنلری اوچ دورلودیدلهٔ تمییزایدوب کزیده قیل (مثنوی) راندسوی اوو کفتش
یکرخاص * کل تراباشد زغم بابی خلاص * یزرلهٔ فرسنی سائلك جانبنه سوردی وآکاديدیکه بکرقیزخاصهٔ کلی
سنکمچون اولور نمدن خلاص بولورسن (مثنوی) واتکه نیبی آن توبیوه بود * واتکه هیچیست آن عیال باولد * واول
عورتکه نصفی سنکمچون اوله بیوه زندر یعنی طول عورتدر واول عورتکه هیچدراوعیال باولددر عیال باولددن مراد
بونده شول عورتدرکه اولکی ارندن اولادی اوله (مثنوی) چون زشوی اواش کودلهٔ بود * مهرکل خاطرش
آن سوررود * چونکه اولکی ارندن ارل عورتك فرزندی اوله اول عورتك خاطرنك جمیع محبتی اول جانبه کیدر
(مثنوی) دورشوتااسب تندازدلکد * سم اسب توسنم برتورسد * ایراغ اول تاتم دپمه اتمیه یوخسه بنم سرکش
وحرون آتمك طپنماغی سکابرشور (مثنوی) هاى هویی کردشیخ وبازراند * کودکانرابازسوی خویش خواند
شیخ چونکم سوزنی تمام ایلدی دیوانه لك طریقنه شروع ایدوب برهای وهوی ایلدی وتکرارآنی اورادن
سوردی اطفالی کیروکندی جانبنه اوقودی (مثنوی) بازباتکش کرد آن سائل بیا * یك سؤالم ماندای شاه یکا * سائل
کل دیوتکرارا ول اولویه چاغردی ای اولوشاه برسؤالم دخی قالدی (مثنوی) بازراندا ین سویکوزوترچه بود *
کزمیدان آن بچه کویم ربود * انی کبر وبوجانبه سوردی اول طالبه ایتدی تیزرلهٔ اول سؤالك نه ایدیکه اول طفل
میداندن بنم طوطویمی قاپدی (مثنوی) گفت ای شه باچنین عقل وادب * این چه شیدست این چه فعلست ای عجب
سائل اول عاقل وفاضله ایتدی ای شاه بونك کبی عقل وادبله ای عجب بونه شیدالقدر بونه فعل وتدارکدر (مثنوی
توورای عقل کلی دربیان * آفتابی درجنون چونی نهان * یاندسن عقل کلك وراسنده سن عقل ومعرفت
فلکنك آفتابی سن جنونده نیچون نهان ومستورسن (مثنوی) گفت این اوباش رأیی می زنند * تادرین شهرخودم
قاضی کنند * ای سوار سائله ایتدی بواوباش یعنی بوخلق برراًی اورلرتا کندی شهرمده بنی قاضی ایلیه لرباخود
کندی شهرلرنده بنی قاضی ایلیه لر دیمك اولور (مثنوی) دفع می کفتم مرا کفتندی * نیست چون نوعالمی
صاحب فنی * دفع دیدم وقاضی اولمق قبول ایلدم بکاپوق دیدیلرو بنم عدم قبولمی ثنی ایدوب دیدیلرکه سنجلین
برعالم برصاحب فن بوقدر (مثنوی) باوجود توحرامست وخبیث * که کم ازتودرقضا کوید حدیث * وجود کله بیله

حرام وخبیثدر که علم وفضلده سندن ناقص ودون اولان کسه قضاوحکومتده سوزسویلیه (مثنوی) درشریعت
نیست دستوری که ما * کتمرازتوشه کنیم وبیشوا * شریعتده بردستور بوقدرکه بزسن شاهدن ناقصرکی
حاکم ومقتدا ایلیه وز (مثنوی) زین ضرورت کیج ودیوانه شدم * لیك دریاطن همانم که بدم * بوضروتدن احق
ودیوانه اولدم لیکن باطنده همان اویلیم که ایدم یعنی دیوانه لك همان بنم ظاهرمده دریوخسه باطنم همان کالاول
نیجه عاقل وعالم ایسه ینه اویله در (مثنوی) عقل من گنجست ومن ویرانه ام * گنج اگر پیدا کنم دیوانه ام *
بنم عقلم گنجدر وبن ویرانه ام اگر گنجی آشکاره ایدم دیوانه ام که آنك عدو ورهزنی چوقدر (مثنوی) اوست
دیوانه که دیوانه نشد * این عسس رادید ودرخانه نشد) حقیقتده دیوانه اول کسه درکه دیوانه اولدی یعنی عقل برزوی
قیدندن قورتلمدن گندوبی شهرت ونباهت ایچون خلقه عاقل وعالم گوستردی وعسسی کوردی وخانه یه
گتمدی عسسدن مراد خلق وانام وعوام کالهوام در عاقل اولان اولدرکه بونلردن عسسدن قاچدیغی کبی
قاچه وعزلت اختیار ایدوب اختفا ایده قنده قالدیکه بونلره قاضی وحاکم اولمق سمتنه گیده (مثنوی)
دانش من جوهر آمد نی عرض * این بهایی نیست بهر هر غرض * بنم علم جوهر گدی عرض گلدی بوبهایی
اولان علم یعنی ذی قیمت وبهالو اولان علم هر غرضدن اوتری دگلدر بلکه لله وفی الله در بهاییده بانسبت
ایچوندر (مثنوی) کان قندم نیستان شکرم * هم زمن می روید ومن می خورم * قندلك معدنی یم شکرلك نیستانی یم
هم بندن بتروهم بن یرم یعنی قندك معدنی یم وسکرمعرفتك محل ومنبعی یم هم علم حقیقی واسرار لدنی بندن
حاصل اولوروهم بن اندن ذوق وغدا بولورم (مثنوی) علم تقلیدی وتعلیمیست آن * کز نفور مستمع دارد فغان *
علم تقلیدی وعلم تعلیمیدر اول علم که آنك صاحبی مستمعك نفورندن غدابولور وفغان طوتروللکن علم تحقیقی
صاحبلری آنلردرکه کندی علملرینه اگر پرمشتری بولسه لر اصلا نمنالك اولمزلر وعلملرندن نفرت قیلمزلر (مثنوی) چون
پی دانه نه بهر روشنیست * همچو طالب علم دنیای دنیست * علم چونکم دانه وحظ نفسدن اوتری اوله روشنی ءدلدن
اوتری اولمیه دنی دنیانك علمك طالبی کبیدر زیرا طالب علم دینك مقصودی چونکم دنیا اوله دنیای دنیمك
صنعت وعلمی طالب اولان کسمیه معنی مشابه ومساوی اولمش اولور (مثنوی) طالب علمست بهر عام وخاص *
فی که تا بابد ازین عالم خلاص * زیرا خاص وعامدن اوتری علم طلب ایدیجیدر اندن اوتری طلب ابلزکه
تابوعالمدن نجات وخلاص بوله (مثنوی) همچو موشی هر طرف سوراخ کرد * چونکه نورش راند ازدر کفت برد
شول موش کبی که هر طرفی سوراخ ایلدی چونکه علمك نوری اول موش مثابه سنده اولنی قیودن سوردی اکا ایراغ
اول دیدی یعنی اول کسه که علم تقلیدی صاحبیدر طالب علمدر عوام وخواصدن اوتری روشنایی وجان وجنان
ایچون وبوعالمدن خلاص اولق ایچون طالب علم دگلدر بوکونه عالم شول موش کبیدر که زمینده هرجانبه
بحث ایدوب سوراخ ایلدی چونکم اول علم دینادن اوتری تحصیل ایدن کسه یی عالم نورانیدن سوره واکا بومرتبه دن
صاول ودوراول دیه اول عالم موش کبی بوعالم خاکدانده بحث ایدوب سوراخ سوراخ ایلروگندوبی عالم نورانی یه
واصل قیله مزدیمك اولور بردونده صاول وایراغ اول دیمك معنا سنه در (مثنوی) چونکه سوی دشت نورش ره نبود
هم دران ظلمات جهدی می نمود * چونکم اول عالم صحرا ونور جانبنه یول بولمدی هم اول ظلماتده برجد وجهد
گوستردی یعنی چونکم صحرای حقیقت ونوراحدیت جانبنه اول موش کبی اولان عالم یول بولمدی زیرا انك
خلقتنده نوره لیاقت وصحرا سیرنده نصیب ولذت بوقدرهم اول ظلمات عالم جسده وزیرخاکده بندنده جدوکوشش
گوستردی (مثنوی) گر خدایش پر دهد پر نخرد * بر هد از موشی وچون مرغان پرد * خدای تعالی اگر پرخردی
اکا پروره موشلقدن قورتلوب ومرغلر کبی پروازاورر یعنی اگر خدای تعالی بوکونه عالمه عقل پرقی پروپرسه
موشلك صفتندن نجات بولوب پکرومرغان الهی کبی اوج عالم اعلاده اوچر (مثنوی) ورنجوید پر بماند زیر خاك *
ناامید از رفتن راه سماك * اگر خدای تعالیدن پرخرد ومعرفت استمزسه زیرخاکده بندنده سماك بولنه گتمکدن ناامید
قالور یعنی راه عالم بالایی ومرتبهٔ اعلایی سیرا تمکدن مأیوس اولور (مثنوی) علم گفتاری که آن بیجان بود * عاشق
روی خریداران بود * گفتاره منسوب اولان علمکه ابوی جان اوله مشتریلرك بوزینه عاشق اولور جاندن مراد بونده
اخلاصدر یعنی شول قیل وقاله منسوب اولان علمکه لوجه الله والمیه اول علم بی روح اولورانك شاننده در که مستمعین
وطالبینك عاشقی اولورا ما لوجه الله حاصل اولان علم تحقیقی بویله دگلدر که اگر آکا مشتری اولورسه آکا افاده ایلروا گر
مشتری اولمزسه فیها ونعمت دیوب کندی علمکدن ذوقندن ولذتندن جدا اولمز (مثنوی) گرچه باشد وقت بحث علم زفت
چون خریدارش نباشد مرد ورفت * اگرچه علم گفتاری صاحبی علم بحثك وقتنده قوی ومحکم اولورلیکن

چونکه آنك خریدار وطالبی اولمیه اولدی وکتدی زفت بولنده قوی معنا سنه استعاره اولنمشدر (مثنوی) مشتری من
خدایست اومرا * می کند بالا که الله اشترا * بنم مشتری وطالبم حضرت خدادر وخدابنی عالم بالایه چکرکه
بیورر الله اشتری یعنی اول قاضیلقدن فرارایدن وتجنن وتسترمتنه کیدن کسه اولمك استین کسمیه دیدیکم بنم
مشتریم خواص وعوام دگلدر بلکه بنم مشتریم خدای رب الانام در اول خدابنی عالم بالایه وجنت اعلایه چکرکه
بیوردی (ان الله اشتری من المؤمنین انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) یعنی الله تعالی مؤمن قوللرندن اشتراایدر
گندی یولنده فدا اولان نفسلرینی وبذل اولان مالرینی بونك مقابله سنده جنتی بونلره ثمن ویرمکله (مثنوی)
خونبهای من جمال ذوالجلال * خونبهای خود خورم کسب حلال * پس ای اخی بنم حق یولنده بذل ایلدیکم
نفسلك خون بهامی جمال ذوالجلالدر (کما قال فی الحدیث القدسی من احبنی قتلته ومن قتلته فعلی دیته
دیته علی فانا دیته) پس بنم خونبهام ذوالجلال لك جمالیدر گندی خونبهامی یرم یعنی اول لطف جمال الهی که
برمعنوی ذوقدر آنی غدا ایلرم که کسب حلالدرکه راه حقده جانمی بذل ایتمکلك مقابله سنده حضرت حق اول تجلی
جمالیه بی بکا عوض ومثمن ویردی (مثنوی) این خریداران مفلس وابهل * چه خریداری کندیك مشت گل * سندنخی ای
اخی بو مفلس مشتریلری قوورتراله برآوج باجق نه مشتریلك ایلر یعنی نه صاتون المغه قادراولورکه انلری علم وعملکه
مشتری قیله سن پس حضرت خدابی مشتری ایدنمك کرکمکه سودفراوان وکنج بی پایان میسر اوله (مثنوی) کل مخور
کل را مخر کل را مجو * زانکه کل خوارست دائم زردرو * باجق بیچه باجق آله وباجق طلب قیله زیرا طین خوار اولان
کسه دائما زردرو ودرو رکان قتل نفسنه معاونت جودر (کما قال صلی الله علیه وسلم من اکل الطین فکانما اعان علی قتل
نفسه رواه الطبری عن سلمان الفارسی) پس کل بیچه یعنی کلدن حاصل اولان ماکولات وبدنه متعلق اولان مطعوماتی
غدا ایله (مثنوی) دل بخور تا دائما یابی جوان * از تجلی چهره ات چون ارغوان * دل بی یعنی دلدن حاصل
اولان اذواق واشواقی روحکه غدا ایله تا دائما تازه یکت اوله سن وتجلی الهیه دن سنك پوزلك ارغوان گبی اوله یعنی چهرهٔ
روحك ارغوان گبی اوله (مثنوی) یارب این بخشش نه حد کار ماست * لطف تو لطف خفی را خود سزاست * یارب
بوخریداران مفلسی ترك قیلق وعلم وعملرمتاعنه سنك گبی غنی پادشاه مشتری اولق وچهرهٔ روحمز تجلی بهالکله
لطافت وملاحت بولمق بزم کارمز حدی دگلدر سنك لطف ظاهرلك خودلطف خفی ایچون اولمغه لایقدر
(عند العارفین الله تبارك وتعالی ذواللطف الجلی والخفی) دیمکله توصیف اولنور ولطف جلی اولدرکه کارو عمل
مقابله سنده اوله وحین رجاده عقل آنك حصولنه امید وار اولوه وبزم واعتقاد قیله که (ان الله لا یضیع اجر المحسنین)
فحواسنجه و (هل جزاء الاحسان الا الاحسان) (مقتضا سنجه حسن عمل لطف حقی مقتضی اولور واعمال حسنه
مقابله سنده اولان لطفه لطف جلی دینور اما لطف خفی بونك عکسیدر یعنی اعمال حسنه مقابله سنده اولمز وعقل
آنك حصولنی من بعد رجا قیلمز واول لطفك ظهوری خاطره دخی کلمز بلکه قهر وغضب محلنده وکمالیله یأس وقنوط
حالنده حاصل اولان لطفدر پس بو مقدمه معلومك اولدیسه معنای بیت اولدرکه یارب بوذکر اولان بخشش بزم
کار مزلك حدی دگلدر سنك جمله لطف ظاهرلك خودعند التحقیق لطف خفی اولمغه لایق ومنزاد ریاخود بومعنی دخی
جائزدرکه سنك مطلقا لطفك لطف خفی اولمغه بنفسه کندی لایقدر بر آخر شیئ واسطه سیله دگل دیمك اولور ومصرع
ثانی شعرانك سهل الممتنع دیدکاری اصطلاحك مظهریدر زیرا اگرچه لفظا سهل وآساندر ولکن معنا خیلی
ممتنع البیاندر (مثنوی) دست گیر از دست ما مارا بحفر * پرده را بردار وبرخور ده ما مدر * المزی طوت بزی بزم المزدن
آل یعنی نصمز الندن خلاص ایله سنك مشاهده کهجاب ومانع اولان پرده یی رفع ایله وبزم پرده مزی یرتمه وبزی
رسوای قیله (مثنوی) باز خر مارا ازین نفس پلید * کاردش تا استخوان مارسید * بوپلید وسرکش نفسدن بزی
صاتون آل زیرا نفسك کاردی تا بزم استخوانمزه ایرشدی یعنی انك ظلمی بزم جانمزه یتدی (مثنوی) از چو ما بیچارگان
این بند سخت * کی کشاید ای شه بی تاج وتخت * بزچلین بیچاره لردن بو محکم ومشکل بندی کیم آچرای تاج
وتختسز پادشاه (م ی) اینچنین قفل گرانرا ای ودود * کی تواند جز که فضل تو گشود * بو نچلین ثقیل ومشکل کلیدی
ای ودود سنك فضل واحسانندن غیری آچغه کیم قادراولور (مثنوی) ما زخود سوی تو کردانیم سر * چون تو یی
ازما بما نزدیکتر * بز کندیزدن اعراض ایدوب باشمزی سنك جانبنه دوندرز چونکم سن بزدن بزه یقینز کسن پس
سکا توجه ایلمك اولیدر (مثنوی) این دعا هم بخششش تعلیم تست * گرنه در گلخن گلستان ازچه رست * بو دعا
ومناجات دخی سنك احسانك وتعلیمکدر بوخسه گلخنده گلستان نه دن بتدی یعنی نفوس انسانیه دن اگر سنك
هدایت وتوفیقك اولمیدی دعا وثنا کلمزی نه دن حاصل اولوردی (مثنوی) درمیان خون وروده فهم وعقل *

بجزنا کرام تو نتوان کرد نقل * خونله رودهٔ ایجره یعنی قان ایله بغرسق مایینده فهم وعقلی سنك احسانك واکرامکدن غیری نقل ایلیکه وقومغه برکسه قادر دکلدر یاخود معنی خون ورودهٔ میانسنه بوفهم وعقلی عالم معنادن سنك اکرامکدن غیریسی نقل ایتمکه قادر دکلدر دیمك اولور (مثنوی) ازدوپاره پیه این نورروان * موج نورش می زند بر آسمان * بوروان وجاری نورکه ایکی پاره پیه دندر وآنك نورنك موجی آسمان اوزره دورر یعنی آسمانده اولان نجوم وکواکبی کورر مایینده بوقدر بعد مسافه وارایکن بیله (مثنوی) کوشت پاره که زبان آمد ازو * می رود سیلاب حکمت همچو جو) ایت پاره سی که زبان کادی اندن حکمت سیلابی جوکبی کیدر یعنی کوشت پاره اولان لسانکدن بنابیع معارف وحکم جایلر کبی جاری اولور (مثنوی) سوی سوراخی که نامش کوشهاست * تا بباغ جان که میوه‌ش هوشهاست * شول بردلك جانینه که آنك نامی کوشلردر جان باغنه دلك که اول جان باغنك میوه سی هوشلردر (مثنوی) شاهراه باغ جانم شاشرع اوست * باغ وبستانهای عالم فرع اوست * اصل وسرچشمهٔ خوشی آنست وآن * زود تجری تحتها الانهار خوان * جانلر باغنك شاهراهی اول جان باغنك میوه سی اولان هوشلرلك شرعیدر وباغ بساتین عالم ظاهر جمیعا اول هوشلرلك فرعیدر زیرا نظر حقیقت بینلرك نظر الفسنه بوجله حدایق وبساتین عالم تدبیر عقوللرله ظهوره کلور وکمالن بولور بوجهتدن عقول اصل وباغ وبستان عالم فرع اولور جمله خوشلغك اصلی وسرچشمه سی من حیث الحقیقه اول هوشلردر زیرا خوشلق ایکی قسمدن خالی دکلدر برقسمی معنوی وبرقسمی صوری معنوی اولان خوشلغك اصلی عقل کامله منتهی اولور وهیچ برنوع خوشلق بوقدرکه عقل کاملك اصلی اولمیه وسائر عقول ماتحت جداول وانهاراول بحر خوشیدن آلوب هر برمرتبه یه اسعاله واجرا ایدرلر وصوری اولان خوشلغی دخی عقل معاش نصیبی مقداری مراتب کونیه دن الوب صاحبنه ایصال ایلر پس اصل وسرچشمهٔ خوشی اول هوشلر اولور وعلی الفور تجری تحتها الانهار آیتن اوقوکه مفهوم باطنیسی بومعنایه اشارت قیلور وبوکونه آیت کریمه فرآن عظیمده چوق واقع اولمشدر جمله دن بری (ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات لهم جنات تجری من تحتها الانهار) پس بومحله مناسب اولان معنای باطنیسی بواولورکه تحقیقا شول کسه لرکه وحدت حقه علی طریق المشاهده تصدیق ایلدیلر وصالحه وخالصه اولان عملری اشلدیلر انلرایچون شول جنات عقول واردرکه اول جنات عقوللرله تحت احکامندن انهار واذواق خوشی جاریه اولوردیمك اولور (نتمهٔ تصحیح رسول علیه السلام بیماررا) (مثنوی) کفت پیغامبر مران بیماررا * چون عیادت کردیارزار را * پیغمبر علیه السلام اول خسته یه ایتدی زاروبیمار یا رنی چونکه عیادت ایلدی (مثنوی) که مکر نومی دعایی کردهٔ * از جهالت زهر بابی خوردهٔ * که وارایسه برنوع دعا ایله مشغول جهالتدن برزهر یایمش سن (مثنوی) یاد آورچه دعامی کفتهٔ * چون زمکر نفس می آشفتهٔ * تذکر ایله کندی حقنده نه دعا ایلمشسن چونکه نفسك مکرندن پریشان اولمش سن (مثنوی) کفت چه بادم نیست لاهمتی * دار با من یادم آید ساعتی * اول مریض حضرت رسول صلی الله تعالی علیه وسلمه ایتدی خاطرمده یوقدر الا بکاهمت طوت برساعتده خاطرمه کله (مثنوی) از حضور نور بخش مصطفا * پیش خاطر آمد او را آن دعا * حضرت مصطفی علیه السلام نور بخش اولان حضورندن اول ایلدیکی دعا آنك خاطرینك اوکنه کادی روشنکده اولان یعنی محل روشنایی ومعدن نورالهی اولان پیغمبر علیه السلامك همتیله اول ضایع اولمش انك خاطرینك اوکنه کادی (مثنوی) تافت زان روزن که از دل تا دلست * روشنی که فرق حق وباطلست * اول روزندن بلدرادی وبرتو صالدی که کوکله یول واردر بر روشنلك که حق وباطلی فرق ایدیجیدر (مثنوی) کفت اینك یادم آمد ای رسول * ان دعا که کفته ام من بوالفضول * اول صحابی ایتدی ای رسول خدا اینه خاطرمه کادی اول دعا که آنی بن بوالفضول دیمیشم (مثنوی) چون کرفتار کناهان می شدم * غرقه کشته دست وپایی می زدم * چونکه کاهه کرفتار واسیر کادم دریای عصیانه غرق اولمش اولدیغم حالده بردست ویا اوردم (مثنوی) از تو تهدید ووعیدی می رسید * مجرمانرا از عذاب پس شدید * سندن بروعید وتهدید ایرشدی وعصاوه ومجرملره زیاده شدید اولان عذابدن (مثنوی) مضطرب می کشتم وچاره نبود * بند محکم بود وقفل ناکشود * مضطرب اولدم وچاره ودرمان اولمدی زیرا بند محکم ایدی وآچلز کلیدایدی یعنی بند آخرت محکم وقفل معنوی مفتوح دکل ایدی (مثنوی) فی مقام صبروفی راه کریز * فی امید توبه فی جای ستیز نه صبرمقامی ونه چاره جق یول ونه توبه امیدی وارد رونه عنادیری چونکم بوحالتی مشاهده قیلدم وکندیمی کویا آخرتده بولوب شویله کوردمکه صبره محل یوق وقاچمغه دخی بر بر یوق وتوبه ایلکه دخی امید یوق وعناده دخی مجال یوق (مثنوی) من چوهاروت وچوماروت ازسران * آه می کردم که ای خلاق من * پس بندنی حزندن هاروتله

ماروت کبی آه ایلدم بویله دیوکه ای بنم خلاقم (ذکر شواری عذاب آخرت وسختی آن (مثنوی) از خطر هاروت وماروت آشکار * چاه بابل رابکردند اختیار * آخرت عذابنك خوف وخطرندن آخرت عذابنی دنیا عذابنك اوزرینه ایشار ایدوب بودنیاده معذب اولمغه اشکاره بابل چاهنی اختیار ایلدیلر ودنیا عذابنی آخرت عذابنك اوزرینه ایشار ایدوب بودنیاده معذب اولمغه راضی اولدیلر (مثنوی) تا عذاب آخرت اینجا کشند * کربزند وعاقل وساحر شوند * تا آخرتك عذابنی بونده چکه لرحال آنکه اول ایکی ملك قویلر وعاقللر وساحر وشلردر منقولدرکه بوایکی ملك چاه بابل ایچره باشلری آشغی آصلمشلر وبوکونه عذابه کرفتار اولمشلر (مثنوی) نیك کردند وبیجای خویش بود * سهل تر باشد زانش رنج دود * بوملکلر بوایشی ایوایلدیلر کندی محلنده وتمام برنده ایدی زیرا آتش عذابندن بوتونك رنجی سهلدر یعنی آخرت عذابندن دنیا عذابنك رنجی آسانرکدر دیمك اولور (مثنوی) حد ندارد وصف رنج آن جهان * سهل باشد رنج دنیا پیش آن * اول جهانك عذابنك وصفی حد وتهایت طوتمز دنیانك عذابی آخرت عذابنك قتنده سهل وآساندر (مثنوی) ای خنك آنکو جهادی میکند * بریدن زجری ودادی میکند * ای سعادتلو اول برکسه که اوبرجهاد ایله بدنی اوزره برزجر وبرداد ایلر یعنی اکر یاضت ویروب آنی اخلاق ذمیمه دن وافعال رذیله دن پاك وطاهر قیله (مثنوی) تا زرنج آن جهانی وارهد * برخود این رنج عبادت مینهد * تا اول جهانه منسوب اولان عذابدن قورتله کندی اوزرینه بوعبادت وطاعت زحمتی قویه ودائمانیك وصالح اولمغه اویه (مثنوی) من همی کفتم که یارب آن عذاب * هم درین عالم بران برمن شتاب * اول مریض جالنده بوکونه حکایت ایدوب ایتدی بن دیدم که یارب اول عذابی هم بوعالمده بنم اوزریمه سرعتله سور یعنی آخرتده ایده جکك عذابی الآن بودنیاده بی تأخیر بکا حواله ایله دیدم (مثنوی) تا دران عالم فراغت باشدم * درچنین درخواست حلقه می زدم * تا اول عالمده بکا فراغت وحضور اوله بونجلین طلبده وسؤاله حلقه اوردم وباب حق دق قیلدم (مثنوی) اینچنین رنجوری پیدام شد * جان من ازرنج بی آرام شد * اول سؤال وطلبده نصکره بکا بونك کبی برمرض پیدا اولدی بنم جانم الان رنجدن بی صبر وبی آرام اولدی (مثنوی) ماند ه ام ازذکر واوراد خود * بیخبر کشتم زخویش ونیك وبد * کندی ذکرمدن واوراد مدن قالمشم کندمدن وظایف طاعاتی واذکار واوراد ومناجاتی ادا ایلکدن عاجز اولمشم کندمدن ونیك وبددن بی خبر اولدم (مثنوی) کرنمی دیدم کنون من روی تو * ای خجسته وی مبارك بوی تو * اکر شمدی بن سنك مبارك یوزلی کوره یدم ای خجسته وای مبارکدر سنك بویکه رایحهٔ لطیفه لك خسته لره صحت ولقای شریفك ضعیف اولنلره قوت وقدرت ویرمسی مقرردر (مثنوی) می شدم از بند من بیکارکی * کردیم شاهانه این غمخوارکی * بن بند وجوددن بالکلیه کیدردم بونم خواره لکی بکا شاهانه ایلدك (مثنوی) کفت هی هی این دعا دیکر مکن * بر مکن توخویش را از بیخ وبن * حضرت رسول علیه السلام ابتدی غافل اوله کیروبو دعایی ایله من کندیمی بیخ وبنکدن قوپرمه (مثنوی) توچه طاقت داری ای مورنژند * کنهد برتو چنان کوه بلند * ای ضعیف وعاجز مورسن نه طاقت طوترسن که حضرت حق سنك اوزرینه آنك کبی بلند طاغی قویه یعنی عظیم اولان عذاب وقهر کوهی سنك اوزرینه وضع ایلیه سنك کبی ضعیفك آکا نیچه طاقتی اولور (مثنوی) کفت توبه کردم ای سلطان که من * از سر جلدی نلافم هیچ فن * اول مریض حضرت رسول علیه السلامه ابتدی ای بنم سلطانم توبه ایلدم جلادت وجرأت طرفندن هیچ فن لافن ایلیم واظهار تجلد قیلیم زیرا محبوب بلرقتنده مقبول اولان عاجزلقدر واعداقتنده لازم کلان تجلد وتصبردر (ولهذا قال ابن الفارض (بیت) ویحسن اظهار التجلد للعدی * ویقبح غیر العجز عند الاحبتی (مثنوی) این جهان تیهست وتوموسی وما * از کنه درتیه مانده مبتلا * یارسول الله فی المثل بوجهان صحرای تیه کیدروسن موسی کبی سن وبزکاه اجلندن تیه ده مبتلا قالمش وجهان حبسنه اسیر اولمشز (ذکر حال قوم موسی علیه السلام وپشیمانی ایشان (مثنوی) قوم موسی راه می پیموده اند * آخر اندر کام اژدر بوده اند * حضرت موسی علیه السلامك قومی یول اولمشلردر آخر اولکی ادیده اولمشلردر (مثنوی) سالها ره می رویم ودر اخیر * همچنان در اول منزل اسیر * نیچه بیللر یوله کیدرز وعاقبتنده انجلین اول منزلده اسیر زیرا بنی اسرائیل هرکون کیدوب وصباح کندیلری یینه منزل اولده بولدقلری کبی بزدنی راه خدایه اکرچه کیده رز ولیکن کندیمزی یینه منزل اولده اسیر کورورز (مثنوی) کردل موسی زما راضی بدی * آخر این ره هم بپایان آمدی * اکر حضرت موسانك کوکلی بزدن راضی اولیدی تیهلك راهی وکاری پیدا اولوردی موسی علیه السلامدن مراد حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدر زیرا اول صحابی چونکم کندویی قوم موسایه وراه حق صحرای تیهه وحضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمی حضرت موسی علیه السلامه تشبیه

ایلدی پس کندینك حسب حالنی بو اسلوب اوزره نقل ایلدی بالمواجهه حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلامه
خطاب ایلمکدن وسن یزدن راضی دکلسن دیو سویلمکدن تأدب ایلمسنی اشعار ایلر (مثنوی) وربکل بیزار بودی
اوزما * کی رسیدی هیچ مان خوان ازسما * واکر حضرت موسا یزدن تمام بیزار اولیدی یزه آسمانلدن نعمت وخوان
هرکز نجن ایرشیدی یعنی هیچ ایرشمزدی (مثنوی) کی زهنکی چشمها جوشان شدی * دربیابان مان امان جان شدی *
برطاشدن نجن چشمه لر جوشان وروان اولوردی بیابانده یزم جانمزه نجن امان اولوردی (مثنوی) بل بجای خوان خود
آتش آمدی * اندرین منزل لهب درمازدی * بلکه خوان ومائده یرینه آسمانلدن آتش کلوردی بو منزلده یزم اوزیمزه
یالك اورردی ویا قوب احراق قیلوردی (مثنوی) چون دودل شد موسی اندر کارما * کاه خصم ماست کاهی یارما *
چونکه حضرت موسی علیه السلام یزم ایشمزده ایکی کوکالی اولدی کاه یزم خصمز کاهی یزم یارمز اولدی (مثنوی)
خشمش آتش می زند در رخت ما * حلم اورد میکند تیر بلا * انك خشمی یزم رخت واسبابمزه آتش اورر انك حلم
ولطفی یزدن قضا وبلا تیرینی ردایلر (مثنوی) کی بود که حلم کردد خشم تیز * هست این نادرز لطفت ای عزیز * اول
اصحابدن بیمار اولان کسه چونکم بوجهانی تیهه وحضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمی حضرت موسایه
تشبیه وکندینك بوجهانه مبتلا اولمسنی موسی قومنك تیهه ده قالمسنه تشبیه ایدوب ویونلرك تیهه ده قالمسی انلره
موسانك عدم رضاسندن وخشم وغضب قیلمسندندر ویونلره مائده کلمسی وچردن آب روان اولمسی حضرت
موسی علیه السلامك حلم وزیاده مرحمتی بلایی دفع قیلمسندندر دیدکدن صکره حضرت رسالتپناه صلی الله علیه
وسلمك کمال فضیلتنه وزیاده حسن سیرتنه اشارت ایدوب بیورر لر کهیارسول الله نجن اولورکه خشم دخی عین
حلم اوله یوخشم وقهر عین مهر اولمق سنك لطفندن نادردکلدر ای عزیز الوجود اولان سلطان حقیقتکه
سنك مشرب سعادتنه مخصا حلم ومرحمت غالب اولدیغنه بناء حضرت حق تعالی کفار ومنافقینه غلظت وشدته
وترك ملایمت وملاینته امر ایدوب بیوردیکه (یا ایها النبی جاهد الکفار والمنافقین واغلظ علیهم) وحضرت موسی
علیه السلامك مشربلرینه عنف وغضب غالب اولدیغنه بناء انلری حق تعالی (اذهبا الی فرعون انه طغی فقولا له
قولا لینا) دیو ملایمت وملاینت ایتمکه امر ایلدی پس حضرت رسالتپناه صلی الله علیه وسلمك خشمی خشم رحمانیه
ایدی وخشمی عین حلمدن حاصل اولمشیدی بو اجلدن کی بود که حلم کردد خشم تیزدیدی وحضرت موسایی اول
حضرت حضورنده علی طریق التمثیل ایراد ایلمکله نك عذرینه شروع ایدوب دیرلرکه (مثنوی * مدح حاضر وحشتست
ازبهر این * نام موسی می برم قاصد چنین * حاضر مدح وحشتدر بوندن اوتری قصد ایله بو نجلین موسانك نامنی
ایلتورم یعنی مدح حاضر شرعا وحشتدر ور وستایش ایتمك عند الادبا ادبه مخالفتدر بو اجلدن نام موسایی
قصد ایونك کبی ذکر ایلرم دیدی (مثنوی) ورنه موسی کی روا دارد که من * پیش نو یاد آورم از هیچ تن * واکر مراد بو
اولمیدی وموسانك ذکری اولیدی حضرت موسی نجن رواطوتردیکه بن سنك کبی سلطان انبیانك قتنده
یاد ایلیم هیچ تندن یعنی نام وجود اولان کسه دن که اول حضرت سنك شرفك کوروب وامتکدن اولمقی رجا ایدوب
(اللهم اجعلنی من امة محمد) دیمشدر (مثنوی) عهد ما بشکست صد بار وهزار * عهد تو چون کوه ثابت برقرار *
* برزم عهدمز بوزکره وبیك کره صندی سنك عهدك طاغ کبی ثابت ویرقرار در (مثنوی) عهد ما کاه وبهر بادی
زبون * عهد تو کوه وزصدکه هم فزون * یزم عهدمز فی المثل کاهدر وهر باددن زبوندر سنك عهدك طاغ ویوز
طاغدن دخی زیاده راسخدر یعنی ای منبع حکمت ومعدن رسالت سنك عهدك کوه کبی ثابتدر ویزم عهدیمز کاه
کبی بی قرار وهر هوای نفسانیه ایله زبون وبی مقدار در (مثنوی) حق آن قدرتکه برتلوین ما * رحمتی کن ای امیر اونها
اول قدرت وتمکین حقیچونکه وجود شریفك آنك مظهریدر یزم تلوین یمز وعدم تمکینمز اوزره مشفقت ومرحمت ایله ای
الوان واشکالك امیری وای فلك رسالتك ماه منیری الواندن مراد اشیادر وحضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم
جمیع اشیانك امیری وسیدیدر (مثنوی) خویش را دیدیم وسوایی خویش * امتحان ما مکن ای شاه بیش * کندی یزی
وکندی رسوا ایلمغمزی کورردك ای شاه ارتق یزی امتحان ایله * مثنوی * تا فضیحتهای دیکر رانهان * کرده
باشی ای کریم مستعان * ای مستعان اولان کریم یزم غیر فضیحتلر یمزی نهان ایلیش اوله سن اکریزی امتحان
ایده جك اولورسك اول غیر فضیحتلر یمزدخی ظهوره کاوب دخی رسوای اولورز حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلامه
دخی کریم ومستعان دیمك تصحیح اولور (مثنوی * بی حدی تو در جمال ودر کمال * در کژی مابی حدیم ودر ضلال
* جمال وکمالده سن بی حد وبی غایتسن بزا کریلکده وضلالتده بی حد وبی نهایتز (مثنوی) بیحدی خویش بکار
ای کریم * بر کژی ما بی حد مشی لئیم * کندی بیحد لغکی وبی غایت اولان لطف وکرمکی ای کریم براوج لئیم کسه لرك

بی حلم

بی حد اولان اکریلکی اوزره حواله ایله (مثنوی) همین که از تقطیع مایك تارماند * مصر بودیم ویکی دیوار ماند * اکاه
اول که بزم تقطیع عمزدن برتار قالدی وجود دده مصر ایدلك وبر دیوار قالدی تقطیع ثیابدن برنوعدر صارغه وطولاغه
دخی دیرلر یعنی دیدیکه ای رسول خدا ای نبی مجتبی آکاه اولکه بزم عمر یمز بزدن برتل قالدی وعمر نهایتن
بولدی بز شهر کبی معمور ایدلك بر دیوار قالدی (مثنوی) البقیه البقیه ای خدیو * تا نکردد شاد کلی جان دیو * شول
بقیه یی شول بقیه یی تعمیر وتربیه وحفظ ایلدای خدیو تاکم شیطانك جانی بالکلیه شاد اولمیه (مثنوی) بهر مانی
بهر آن لطف نخست * که تو کردی کمرها نرا باز جست * بزدن اوتری دکل بلکه اول نخست وقدیم لطفکدن اوتریکه سن
کراهلری اول لطفله کبر وطلب ایلمك ایلدلك یعنی طریق مستقیمدن دور اولانلره هدایت ایلدلك پس مظهردن
ظاهره یعنی خلیفه دن مستخلفه انتقال ایدوب حضرت حقه مناسب اولان مناجاته شروع ایدوب دیرکه (مثنوی)
چون نمودی قدرتت بنمای رحم * ای نهاده رحمها در شحم ولحم * چونکم قدرتکی کوسترمدلك رحم کوسترای لحم
وشحم ایجنده رحملر قومش سلطان یعنی الهی چونکم کمال قدرت وقوتکی رسولکدن کوسترمدلك رحم کوستر ای لحم
وشحمده محل اولاد قیلان ویاخود مرحمت وشفقتلر قوین پادشاه دیدی (مثنوی) این دعا کر خشم افزاید ترا
تو دعا تعلیم فرما مهترا * بود عا که بزدیرزا کر سکا غضب زیاده ایلرسه ای بزرکوار سن دعا تعلیم بیور
مثنوی) انچنان کادم بیفتاد از بهشت * رجعتش دادی که رست ازدیو زشت) انجلین که آدم علیه السلام حضرتلری
جنتدن دوشدی اکا رجعت ویردلك یعنی توبه وانابت میسر قیلدکه زشت شیطاندن قورتلدی (فتلقی آدم من ربه
کلمات فتاب علیه) فحوا سنجه آدم علیه السلام دنیایه کلدکده نصکره حضرت حقه رجوع قیلوب مکر دیودن
خلاص اولدی (مثنوی) دیو که بود کوزادم بکذرد * برچنین نطعی ازو بازی برد * شیطان کیمدرکه اوآدمدن
کچه واندن عالیقدر اوله بونجلین برنطع اوزره حضرت آدمدن ایلرواویون ایلته یعنی صنعت وعلمده آنك اوزرینه
غالب اوله نطع بساطه دیرلر بوندهشطرنج اونیا یحق بزدر (مثنوی) درحقیقت نفع آدم شد همه * لعنت حاسد
شده ان دمدمه * شیطانك اغوا واضلالی حقیقتده آدمه نفع اولدی دوکلی اول دمدمه واول مکر وحیله ینه حاسده
لعنت اولمشدر یعنی شیطانك آدم حقنده ایلدیکی حیله وخدعه ینه کندینك لعنتنه سبب اولوب درکاه حقدن
ملعون اولمسنه باعث اولدی (مثنوی) بازی دید ودو صد بازی ندید * بس ستون خانهٔ خود را برید * اول ابلیس
پرتلبیس براویونی کوردی وایکی یوز اویونی کورمدی یعنی حضرت آدمی جنتدن اخراج ایلمك خصوصنده اکرچه
براعب ایلدی لکن کندینك مات اولمسی حقنده واقع اولان نیجه بازیلری مشاهده قیلمدی پس فی الحقیقه
کندی خانه سنك درکنی کسدی وکندی الیله کندینك بنیادنی یقدی (مثنوی) آتشی زدشب بکشت دیکران *
باد آتش را بکشت اوبران * مثلا برکسه کیجه غیبلرلهٔ من رعه سنه برآتش اوردی که آنی یاقوب خراب ایده باد آتشی
انك کشتنه ایلتیجی اولدی برانده باه مفتوحه در که بردن افظندن صفت مشبهه در ایلتیجی معناسنه باء فارسیله پران
اوچوریجی معناسنه اولسه دخی جائزدر (مثنوی) چشم بندی بود لعنت دیورا * تازیان خصم دیدآن ریورا *
لعنت خدا شیطانه برچشم بند اولدی تا اول مکر وحیله بی خصمه زیان کوردی (مثنوی) هم زیان حال اوشد ریو او *
خود دو کو بی بود آدم دیو از * وبود دخی نسخه در کو بی ادم بود دیو او شیطانك مکر وحیله سی هم ینه کندی
حالنه زیان اولدی خود سن دیدلك آدم علیه السلام اول ابلیسك دیوی اولدی یعنی چونکم اول دیولك مکر
وضرری آدمه نفع وهدایت اولدی واول ابلیسك جانبه ضرر وخسارت قیلدی پس سن دیدیکه آدم علیه السلام
انك دیوی اولدی وآنی قهر ولعنته مظهر قیلدی ونسخهٔ ثانی اوزره معنی سن دیدیکه آدم علیه السلام
اول دیولك دیوی اولدی اکر اضافت معناسی مراد اولورسه ضمیره مضاف اولان دیو مصدر معناسنه در تقدیر
معنی آدم علیه السلام آنك دیولکنك دیوی وسبب ضلالی اولدی دیمك اولور (مثنوی) لعنت این باشد که کژ بینش
کند * حاسد وخودبین وپرکینش کند * لعنت اولدر که برکسه کژ بین ایلیه وحاسد وخودبین وپرکین ایلیه
(مثنوی) تا بداند که هرآنکو کرده بد * عاقبت بازاید وبروی زند * حتی اول ملعون اولان کسه نك آخر الامر بیله که
هرشول کسه که بدلك ایلدی عاقبت کبر وکاوروا ول بدفعل اولانه اوررعض نسخه ده تا بداند برنه تو نه تا نداند
رافع اولمشدر یعنی تا غفلت وغرورندن بیلمز که هر اول کسه که غیره ضرر ایلدی عاقبت اول ضرر دونوب آکا اورر
(کما قال الله تعالی) (من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعلیها) وقال ایضا (ان احسنتم احسنتم لانفسکم وان اسأتم
فلها) (مثنوی) جمله فرزین بندها بینند بعکس * مات بروی کردد ونقصان وعکس * جمله فرزین بندلری عکسله کوزرمات
ونقصان وعکس انك اوزرینه اولور یعنی ملعون ومطرود اولان کسه جمیعا بساط شطرنج کونده اولان قضانك

قرزین بند اوبونلرینی برعکس کورر یعنی کندی یه قوت ومنفعت وخصمه نکبت ومضرت بیلور پس مات وهلاك انك اوزرینه رجوع ایلر ونقصان وخسران اکا اولور وکس فلان فی تجارته دیرلر وخسران معناسین ورزلر (مثنوی)
زانکه او کژهیچ بیند خویش را * مهلك وناسور بیند ریش را * درد خیزد زین چنین دیدن درون * درد اورا از حجاب آرد برون * بویله تلر سؤال مقدره جواب واقع اولور کان دیمك ملعون ومطرود اولان کسه یه هدایت ومنفعت نه جهتدندر بیورلر اول جهتدنکه اگر اول ملعون اولان کسه کندوینی هیچ کورسه وبی وجود وناچیز عد ایلسه ریش نفسانیه ومرض قلبیه سنی مهلك وناسور کورردی یعنی صحت بولمش وزائل اولمش کورمزدی جواب شرط بومصرعه دردرونی بویله کورمکلکدن یعنی صحت بولمش وامراض نفسانیه دخی زائل اولمش وروح کامله ایرمش کورمکدن درد قالقار وصحت نفسه واصلاح قلبه طلب حاصل اولور درد درون وعشق بی چون آنی حجابدن طشره کتورور ودرگاه الهی یه ایرشدیرر یعنی درد وطلب ایسه اول مریض معنوی اولان وحرمان وخذلانده قلان کسه یی حجاب انانیتدن وپردهٔ کبر ونخوتدن طشره کتورر وصحت وصفوت مرتبه سنه یتورر (مثنوی)
تانکبر دمادرانرا درزده * طفل درزادن نیابد هیچ ره * این امانت دردل ودل حامله ست * این نصیحتها مثال قابله ست *
مادامکه مادرلری اوغلان بورومسی طوتمیه طفل طوغمقلقده هیچ بول بولمز بو امانت قلبده درو قلب اکا حامله در بو نصیحتلرا به کیدیر یعنی بو امانت الهیه دخی دلده درکه مرادیا اخلاص ویا عرفان وایقاندر ویا محبت حضرت رحماندر که دل بونلره حامله درو مشدلك بو نصایح ومواعظی قابله کیدیر (مثنوی)
قابله گوید که زن را درد نیست * درد باید درد کودك زار هیست * چون قابله اولنلر زن حامله ده درد واضطراب کورمسه لر دیرلر که زنك درد یوقدر درد واضطراب کرکدر که درد کودکه بولدرکذلك بندونصیحت صاحبلری برکسه ده درد واضطراب کورمسه لر دیرلر که بویارامانتی حامله اولان نفسك درد وطلبی یوقدر پس درد واضطراب کرکدر که اضطراب قلبی ولد معنوی یعنی تولدنه بولدر (مثنوی)
آنکه او بی درد باشد در نیست * زانکه بی دردی دردی انا الحق کفتنست * اول کسه که بی درد اوله رهزن طریقدر زیرا که دردسز لك انا الحق دیمکدر یعنی شول کسه که دروننده بطن تندن تخلیص روح ایچون درد ودای امانت الهیه ایچون اضطراب اولمسه بلکه قلبی بوخصوصده ساکن وبی اضطراب اولسه قطاع طریق انبیا واولیادر زیرا بوخصوص ایچون درونده درد واضطراب اولمق فرعون کبی انا الحق وانا ربکم الاعلی دیمکلکدر نعوذ بالله یعنی امانت الهیه بی ظهوره کتورمکده وامر اولنی یرینه ومحلنه یتورمکده برکسه نك که اضطراب درونی اولمیه استغنادن وعدم احتیاجدن عبارت اولورون حق ونابت بنفسه اولدم وعبودیت واحتیاجی ترك قیلدم دیمك معناسنی اشعار قیلور (مثنوی)
آن انا بی وقت کفتن امنتست * آن انا در وقت کفتن رحمتست * اول بنلکی وقتسز دیمك یعنی نفسانیت حالنده قائل اولمق ویا انانیتله اتصاف قیلمق اللهدن لعنتدر اول انا الحق وقتنده دیمك رحمتدر وبو انا الحق دیمك وقتی اولور که چون سالك خدمت نوافل واداى فرایضله طریق حقه سالك اولسه ومصقلهٔ ذکر اللهله قلبه جلاویرسه حق جملهٔ کدورات نفسانیه دن واخلاق حیوانیه دن نجات بولسه واوصاف الهیه ووجود حقانیه اندهظهوره کلسه اول وقتنده بو وجود حقانیدن تعبیرا بلیوب انا الحق دیسه رحمتدر زیرا بو انانیتی دین ووجود مجازی دکلدر وجود حقیقتدر (م ی)
آن اناء منصور رحمت شد یقین * آن اناء فرعون لعنت شد یقین * اول انا الحق سوزی شکسیز منصوره رحمت اولدی اول انا فرعونه لعنت اولدی یعنی حسین منصور قدس الله سره العزیز حضرتلرینك انادیمسی یقینا رحمت اولدیکه اتفاق مشایخ بونك اوزرینه در واول فرعونك انادیمسی لعنت اولدیکه آنك انانیتی نفسانیت جهتندن اولدی بیچوندر (مثنوی)
لاجرم هر مرغ بی هنگام را * سر بریدن واجبست اعلام را * لاجرم هر وقتسز مرغ باشنی کسمك واجبدر ضرر وقباحتنی اعلام ایتمك ایچون (مثنوی)
سر بریدن چیست کشتن نفس را * در جهاد وترك کفتن نفس را * باش کسمك نه در نفسی دیه لمکدر جهاددهونفسی ترك ایلمکدر یعنی مرغ نفسك باشین کسمکلك ندر نفسی طریق حقده اولدرمکلکدر وحظ وهواسنی کیدرمکلکدر پس نفسی اولدرمك اوصاف خبیثه سن کیدرمکدر (مثنوی)
آنچنانکه پیش کژدم برکنی * تا که باید اوز کشتن ایمنی
انچنین که عقربك نیشنی قو پرسن تا کم اول عقرب اولمکدن ایمنلك وخلاص بوله (مثنوی)
بر کنی دندان پر زهری زمار * تا رهد مار از بلای سنکسار * ماردن زهرله پر دیشنی قو پرسن تا کم اول یيلان طاشلیقی بلاسندن قورتلور (مثنوی)
هیچ نکشد نفس را جز ظل پیر * دامن آن نفس کش را سخت کیر * نفس اماره یی پیرك سایه سندن غیری هیچ نسنه دیه لمز سایه سندن مراد آنك ارشادی وتربیدر اول نفس اماره یی قتل ایدیجینك دامنی محکم طوت (مثنوی)
چون بکیری سخت آن توفیق هوست * در تو هر قوت که آید جذب اوست * چونکم اول پیرك

دامن مبارکن محکم طوته سن اول دامن پیره تمسك ایتمك توفیق هودر یعنی آنك ذیل امر واراده تنه تشبث قیلمق حق تعالینك هدایتی وتوفیقیدر سکا هر قوت وحالت که کاور اول پیرلك جذبیدر ویا خود اول هویله مسمی اولان خدانك جذب وعنایتیدر (مثنوی)
مار میت اذر میت راست دان * هر چه کارد جان بود از جان جان * مار میت اذر میت آیتی راست بیل هر نه یی که جان کتورر اول جانك جانندر یعنی سکا پیر جانبندن هر نه قدر قوت وقدرت کلورسه اول اللهك جذبندن وسکا عنایتندندر لکن پیرلك وجودی واسطه سیله کلدیکی اولمشدر (مار میت اذر میت) مفهوم شریفی سن پیرلر حقنده همه راست ودرست بیل زیرا هر نه یی که ولی خدانك جانی کتورسه اول حضرت حقدندر ورا می وفاعل فی الحقیقه جناب الهیدر لکن شیخك وجودی اول قوت وقدرتنه یر آلتدر (مثنوی)
دست کیرنده ویست وبردبار * دمبدم آن دم ازو امیدوار * دست کیرنده ومرشد وهدایت کننده من حیث الحقیقه اول جان جان وحضرت یزدان وحلیم وکریم دخی اول سبحاندر نفس بنفس دائما لا ینقطع اول دمی یعنی اول فیض سعادت توأمی آندن امید طوت (مثنوی)
نیست غم کر دیر بی او ماندهٔ * دیر کیر و سخت کیرش خوانده ؛ * دیر کیرد سخت کیرد رحمتش یلك دمت غائب ندارد حضرتش * غم دکلدر اکر آنسز کیچه قالمش ایسه اول خدایی کیچ طوتمیی او قومشسن یعنی غم یوقدر اکر چوق زمان او فیض مرحمت توأمسز قالدکسه ده زیرا دیر کیر وسخت کیر معناسنی آیت وحدیثدن اوقودك (کما قال الله تعالی ان بطش ربك لشدید) وقال علیه السلام ان الله لیملی للظالم فاذا اخذه لم یفلته) پس رحمت الهیه غضب اوزره سبقت قیلمش وکرم وفضلی قهر وجلالندن زیاده اولمشدر پس مفضول ومسبوقده شان شریفی دیر کیر و سختکیرلك اولیحق فاضل وسابق اولان صفتلرنده دخی دیر کیر اولق بطریق الاولی وطرفینده بیله تأخیر وتراخی امهالدر بو خسه اهمال دکلدر پس اول جان جانك رحمتی دخی اکرچه دیر طوتر لکن محکم طوتر بردم سنی کندیدن غائب طوتمز اول جان جانك حضرتی ویا آنك رحمتنك حضرتی دیمك اولور (مثنوی)
ورتو خواهی شرح این وصل وولا * از سر اندیشه میخوان والضحی * اکرسن شو وصلتك شرحن ومحبتك توضیحن استرسك اندیشه وتدبیر طرفندن سورهٔ والضحی یی اوقوکه حق تعالی قولنی کندیدن قطع ایلز وعبدنه بغض وعداوت قیلمز تته کم نیچه مدت حضرت رسالتپناه صلی الله علیه وسلمدن دخی منقطع اولوب حق برمرتبه تأخیر ایلدیکه اول حضرت محزون وکفار بغایت مسرور اولوب دیدیلرکه (ان محمدا ودعه ربه) پس حق تعالی حضرتلری ضحی ولیله قسم ایدوب بیوردی یا محمد ضحی ولیل حقیچون وبك سنی کندیدن قطع ایلمدی ودخی سکا بغض وعداوت قیلمدی بو سورهٔ نك تفسیری مفصل ومشروح بوجلدلر دیباجه سنده قریب (والضحی نور ضمیر مصطفی) یتنده مرور ایلدی اکر سؤال اولنورسه که بوسورهٔ شریفده اولان (ما ودعك ربك وما قلی) اول حضرته مخصوصدر سائر عباده یونکله نیچه استشهاد اولنور الجواب نعم ورودی اول حضرته مخصوصدر ولکن سائر عباده حکمی ومفهومی جمیع مؤمنینه یقدر استعداداتهم عامدر که حق تعالی مؤمنلری کندی حضورعزتندن بردم قطع ایتمز وغائب طوتمز ولکن تأخیر رحمت لحکمة دروقتنه مرهوندر ساعتنده ظهور ایلر (مثنوی)
ورتو کویی هم بدیع الزوست * لیك آن نقصان فضل اوکیست * آن بدی داد آن کمال اوست هم * من مثالی کویمت ای محتشم * وکرسن دیرایسك ضرر ولو قباحتلر دخی خدادندرزعم جمله قبایح وشرور برمصداق (قل کل من عندالله) وقل الله خالق کل شیء) اندندر وجمله نك خالقی اولدر ولکن بو قبایح وشرورلك اندن اولمسی آنك فضل وکمالنه قچن نقصان ویرمز اول قباحتی ویرمك هم اول خدانك کمالیدر یعنی اول بد وزشتی دخی خالق اولمق آنك کمال صنع وحکمتنه دلالت ایلر بوخصوصی سکا تفهیم ایچون ای محتشم بن برمثال دیه یم تا حقیقت حال سنك معلومك اوله (مثنوی)
کرد نقاشی دو کونه نقشها نقشهای صاف ونقش بی صفا * مثلا بر نقاش ایکی دورلو نقشلر ایلدی صافی نقشلر بی صفا نقشلر یعنی برنوع صافی وملیح نقشلر وبرنوع دخی منکدر وقبیح نقشلر ایلدی (مثنوی)
نقش یوسف کرد وحور خوش سرشت نقش عفریتان وابلیسان زشت * یوسف نقشنی وخوش سرشت اولان حوری نقشنی ایلدی زشت عفریتلر وزشت ابلیسلر نقشنی دخی ایلدی (مثنوی)
هر دو کونه نقش استادئ اوست * زشتی او نیست آن رادی اوست * هر ایکی کونه نقش آنك استادلغیدر استادلغنك شاهدیدر اول استادلرنك زشتلکی دکلدر اول بدنقش دخی نقاشك جوادلغی وکرمیلکیدر (مثنوی)
زشت رادر غایت زشتی کند * جمله زشتیها بکردش برتند * زشتی زشتلکك غایتنده ایلر جمله زشتلکلر اول زشتك اطرافنه طولنور (مثنوی)
تا کمال دانشش پیدا شود * منکر استادیش رسوا شود * تا آنك علمك کامی ظاهر اوله انك استادلغنه منکر اولان رسوای اوله (مثنوی)
ورنداند زشت کردن ناقصست * زین سبب خلاقی کبر ومخاصمست * واکر نقاش زشت نقش ایلك بیلمیه ناقصدر بوسبیدن جناب حق کبرلك ومخاصمك خلاقیدر

یعنی مؤمنی وکافری خلق ایدیجی اولدرمع هذا کافری وکفری خلق ایلدیکندن آنك شائنه نقصان لازم کلمز
(مثنوی) پس ازین رو کفر وایمان شاهدند * پرخداوندیش هردوساجدند * پس بوجهتدن کفر وایمان شاهدلردر
کفر وایمان آنك خداوندلکی اوزره هرایکیسی ساجدلرویاش قویبیلردر پس بوجهتدن کفر وایمان دخی
یعنی اهل کفرواهل ایمان اول حضرتك خلاقیتنه مسخرلرویاشهدلردر وانك خداوندلکنه هرایکیسی ساجدلردر
کما قال الله تعالی (وان من شئ الا یسبح بحمده) وقال (وله اسلم من فی السموات والارض طوعا وکرها) (وقال (ولله یسجد
من فی السموات والارض (مثنوی) لیك مؤمن دان که طوعا ساجدست * زانکه جویای رضا وقاصدست * لیکن
مؤمن بیل که طوعا سجده ایدیجیدر زیرا مؤمن رضای حقه طالب وقاصددر (م ی) هست کرها کبرهم پرستان پرست
لیك قصداومرادی دیکرست * کبردخی کرهاهم پرستدرلیکن کبرلك عبادتدن مقصودی برغیری مرادددر یعنی
کافرلك پرستشندن وبنده لکندن مقصودی رضای خدادکلدر بلکه اندن برغیری مقصود نفسانیسی واردر پس
کافرایله مؤمنلك مابینی تمییزا یتمك ایجون ایلرولیکن امارت حقنده بوبیتلری مثل موقعنده ایرادایدوب بیوررلر (م ی)
قلعهٔ سلطان عمارت می کند * لیك دعوئ امارت می کند * مثلا کافرسلطانك قلعه سنی عمارت ایلر ولیکن امارت
دعواسن ایلر یعنی سلطان حقیقتنك ملکی اولان وجود قلعه سنی عبادت وطاعتله معمورایلر ولکن اول ادعاایله
وجود قلعه سنده امیرلك ومحاکملك دعواسن ایلر وقلعهٔ وجودی کندینك زعم ایلروکندویی وجودنده مستقلا حاکم
صانوب دعوای امارت ایلروقلعهٔ وجودلك تعمیروتکمیلنده اولان خدمت وعبودیتی اول معنا کندی نفسنه
ایلر (مثنوی) کشت باغی تا که ملك اوبود * عاقبت خود قلعه سلطانی شود * قلعه بی عمارت ایلین باغی
اولمش تاقلعه آنك ملکی اوله عاقبت خود قلعه سلطانی اولمشدر تاکم وجود مملکتی سلطانه منسوب اولور یعنی
عمارت قلعهٔ وجودا یلین کافرحضرت سلطان حقیقتنه باغی وعاصی اولمشدر تاکم وجود مملکتی انك ملکی اوله واندە
حکومت ایلیوب سلطان حقیقتندن استغناقیله عاقبة الامر خودانك وجودی سلطانی اولور وسلطان حقیقت
آنی اول کافرلك التدن جبراوکرهاالور پس کافرلك مثالی بوذکر اولنان کبی اولور (مثنوی) مؤمن آن قلعه
برای پادشاه * می کند معمور فی ازبهرجاه * اما مؤمن اول قلعه یی پادشاه ایچون معمور ایلرجاهدن اوتری دکل
یعنی مؤمن اول قلعهٔ وجودی (خالصا لوجه الله وطالبا لمرضات الله) معمورایلروبدنی الله ایچون بسلرمنصبدن
اوتری وحفظ نفس ایچون وحیات فانی ایچون قلعهٔ وجودی معمورایدوب تن پرور اولمز وحکومت وریاست ایچون
اکل وشرب قیلمز دیمك اولور (مثنوی) زشت کو بیدای شه زشت آفرین * قادر وبرخوب وبرزشت مهین * زشت
حضرت خدایه دیرای زشتی خلق ایدیجی پادشاه خوب اوزره وحقیر اولان زشت اوزره قادرسن پس بنی بویله زشت
خلق ایلدیکك امرسنکدر (مثنوی) خوب کو بیدای شه حسن وبها * پاك کردانیدیم ازعیبها * خوب ایدرای حسن
وجمالك شاهی بنی عیبلردن پاك وطاهر ایلدیکك حکمت سنکدر که کارکده شائبهٔ علت وغرض بوقدر پس سکا
هزاران شکر وثنااولسون (وصیت کردن پیغامبر علیه السلام مران بیمارراوه دعا آموزانیدنش که برخود بخواستن
رنج دعامکن (مثنوی) گفت پیغامبرمران بیماررا * این بکوکای سهل کن دشواررا * حضرت رسول علیه السلام
اول بیماره ابتدی بوتی دیکه ای خدادشواری بکاسهل ایله ومشکلی آسان ایله (مثنوی) آتناقی داردنیاحسن * آتنا
فی دارعقبا حسنا * برخه دار دنیا مژده حسنه ویرنزه دار عقبا مژده حسنه ویربو حدیث شریفه اشارت بیوررلرکه
امام مسلم حضرتلرندن روایت ایدرلر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اصحابدن برکسه یی عیادت ایلدیلر
(فرأه قد صار مثل الفرخ) یعنی آنی کمال ضعفندن قوش یوروسی کبی کوردی (فقال علیه السلام له هل کنت
تدعو الله بشئ او تسأله ایاه) پس حضرت علیه السلام اکادیدیکه اللهم برشیئه متعلق دعا ایدرادلکمی یاآندن
برشئ استرایدلکمی (قال نعم یارسول الله کنت اقول اللهم ما کنت معاقبنی به فی الاخرة فعجله لی فی الدنیا) دیدیکه نعم
یارسول الله بن دیراولدم ای بنم اللهم اول شیئی ایله که آخرتده بنی معاقب اولدلك آنی بکادنیاده تعجیل ایلەدیدم پس حضرت
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم علی طریق التعجب والارشاد قال بیوردیلر (سبحان الله لاطاقة لك بعذاب الله فلا تطیقه
ولا تستطیعه) دخی روایت اولنمشدر (افلا قلت اللهم آتنا فی الدنیا حسنة وفی الاخرة حسنة وقنا عذاب النار) یعنی
حضرت رسالتپناه علیه السلام تعجب طریقیله سبحان الله دیوب بیوردیلر واللهمك عذابنه سنك ایچون طاقت یوقدر
دیدیلر پس نیچون دیمدلك بویله دیوکه الهی دارد نیاده برزه حسنه ویرودار عقباده دخی برزه حسنه ویروبرزی عذاب ناردن
حفظ ایله دنیاده حسنه صحت وعافیت وآخرتده حسنه مغفرت وجنتدر دیمشلر بیماره لك قصه سی بورادە تمام اولوب
غیر بلره دعا ویناز ایلکی تعلیم بیوررلر (مثنوی) راه رابرما چو بستان کن لطیف * منزل ما خود تو باشی ای شریف

الهی

الهی طریق آخرتی برزه بستان کبی لطیف ایله ای شریف بزم منزلمز خود سن اوله سن زیرا راهدن مقصود سکا وصولدر
بهشته دخول دکل (مثنوی) مؤمنان درحشر کویدای ملك * نی که دوزخ بود راه مشترك * مؤمنلر قیامتده
دیه لرای ملك دوزخ مشترك بول دکلمی ایدی آخرتده اولان حسنه یی بیاندریعنی مؤمنلرحشرده دیه لرای ملائکه
دوزخ جمیع ناسه مورده ویاخود دخولده طریق مشترك دکلیدرکه حق تعالی حضرتلری اکا داخل اولمقده جمله نك
اشترا کنی خبرویروب بیوردیکه (وان منکم الا واردها کان علی ربك حتما مقضیا ثم ننجی الذین اتقوا ونذر الظالمین
فیها جثیا) یعنی سزدن براحدیوقدرای انسان الاجهنمه داخلدرورود دخول معناسنه در (کما قال علیه السلام
الورود الدخول لا یبقی برولا فاجر الا دخل النار فتکون علی المؤمنین بردا وسلاما کما کانت علی ابراهیم وتقول
للمؤمن جزیا مؤمن فان نورك اطفأ نارى کذا فی المدارك) (وقال البیضاوی روی فی الخبر الصحیح عن جابر رضی الله
عنه قال سئل رسول الله صلی الله علیه وسلم عن الورود فقال علیه السلام اذا دخل اهل الجنة الجنة قال بعضهم
لبعض الیس قد وعدنا ربنا ان نرد النار فیقال لهم قد وردتموها وهی خامدة (مثنوی) مؤمن وکافر بر وبابد کذار *
ماندیدیم اندرین ره دود وبار * مؤمن وکافر اول جهنم اوزره کذار ایلمك کرك بعض نسخه ده یابد واقع اولمشدر
بوتقدیراوزره معنی مؤمن وکافر انك اوزرینه کذار بولورواندن عبورقیلور بزولده تتون وآتش کورمدلك (مثنوی)
نك بهشت وبارکاه ایمنی * پس کجابود آن کذارکاه دنی * اشته جنت وایمنلك بارکاهی پس اول دنی وهولناك کذرکاه
فنده ایدی دیه لر (مثنوی) پس ملك کویدکه آن روضهٔ خضر * که فلان جادیده ایداندر کذر * پس ملك مؤمنلره
دیه که اول سبزاولان روضه ولطیف اولان بستان که فلان برده کذر محلنده کورمشسز (مثنوی) دوزخ آن بود
وسیاستکاه سخت * برشما شد باغ وبستان ودرخت * دوزخ وسخت اولان سیاستکاه اولدی لکن سزه اول
جای جنت باغ وبستان ودرخت اولدی (مثنوی) چون شما این نفس دوزخ خوی را * آتشئ کبر فتنه جوی را
چونکه سز بود دوزخ خو یلونفسی فتنه جوی اولان کافر آتشی (مثنوی) جهدها کردید وآن شد پرصفا
نارا کشتید از بهر خدا * جهدلر ایلدیکز واول نفس دوزخ خو پرصفا اولدی وجنت کبی لطافت وملاحت بولدی
خاموش اوتری آتشی سوبندرد کز (مثنوی) آتش شهوت که شعله می زدی * سبزهٔ تقوی شد ونورهدی) شهوت آتشنی
سوبندردکز که شعله اوردی ومزلهٔ محصولا تکزی احراق قیلوردی پس اول شهوت وغضب اتشنی رضاء لوجه الله
اطفا ایلدیکز تقوی سبزه سی وهدایت نوری اولدی (مثنوی) آتش خشم ازشما هم حلم شد * ظلمت جهل
ازشما هم علم شد * سزدن غضب آتشی هم حلم اولدی سزدن جهل ظلمتی هم علم اولدی (مثنوی) آتش حرص ازشما
ایثار شد * وآن حسد چون خرید کلزار شد * حرصلك آتشی سزدن ایثار وسخا اولدی واول حسد خارکبی
ایدی کلزار اولدی یعنی افعال ردیه واخلاق ذمیمه یی ازاله ایدوب انك برینه اخلاق حسنه واوصاف حمیده حاصل
ایلدیکز (مثنوی) چون شما این جمله آتشهای خویش * بهر حق کشتید جمله پیش پیش * چونکه سز بوجمله
کندی آتشلریکزی حق تعالینك رضاسندن اوتری جمله سنی مقدم لك اولدردیکز یعنی دنیاده آنی مقدما ازاله
قیلدیکز (مثنوی) نفس ناری راچو ویرانی ساختید * اندر وتخم وفا انداختید * آتش نفسی برباغ کبی
دوزدیکراندە وفا تخمنی اکدیکز (مثنوی) بلبلان ذکر وتسبیح اندرو * خوش سرایان درچمن برطرف جو * باغ
وبستان کبی اولان نفسکزده ذکر وتسبیح بلبللری چنده جوی کذارنده لطیف ترنم ایدیجیلردر (مثنوی) داعیء
حق رااجابت کرده اید) درجحیم نفس آب آورده اید) حق تعالینك داعیسنه اجابت ایلدیکز واول جانبه ارشاد وهدایت
قیلدلك امرنی قبول قیلدیکز نفس دوزخنه آب کتورمشسز (م ی) دوزخ ما نیزدر حق شما * سبزه کشت وکاشن
وبرك ونوا * چونکم اول دنیاده مسز نفسکزی اولدردیکز وبوکونه اعمال صالحه ایله قبلکز باغنی حزین ومنور قیلدیکز
برزم دوزخمزدنی سزلك حقکزده سبزاولدی کاشن وبرك ونوا اولدی (م ی) چیست احسان را مکافات ای پسر * لطف
واحسان وثواب معتبر * ای پسر لطف واحسانه جزاومکافات ندر لطف واحسان ومعتبر ثواب در (کما قال الله تعالی
فی سورة الرحمن (هل جزاء الاحسان الا الاحسان (مثنوی) فی شما کفتید ما قربا نیم * پیش اوصاف بقا ما فانیم *
ما اکر قلاش وکر دیوانه ایم * مست آن ساقی وآن پیمانه ایم * ملائکه لسانندن ویاخود حق جانبندن بونلره روز
آخرتده دخی دیه لر وپسندیده اولان وصفلرین عدایلیه لر حضرت حق بونلره دیه که ای مؤمنلر سز دنیاده
دیدیکزمی که برزقربانلرز حضرت خدانك اوصافی فتنده برفانی یز یعنی اللهمك اوصاف باقیه سی حضورنده یزفانیلرز
زیرا اکر عاقل واکر دیوانه یز برزاول ساقینك واول پیمانه نك مستی یز یعنی اول ساقیء حقیقتنك مستی واول پیمانهٔ
وحدتنك سرخوشی یز پس تیغ امر الهی قربانی ویش اوصاف ربانیده فانی اولدیغنه واول ساقیء حقیقتندن

نوش قیلدیغنه اقرار ایلمك دخی خصال حمیده واوصاف پسندیده دندر پس بومنا سبتله دنیاده اولان اعمال واحوالك
وعشاقدن صدور ایلین افعالك ذکرنه انتقال ایدوب وکندیلرنی دخی جمله مابیننه ادخال قیلوب یورولر (مثنوی)
برخط وفرمان اوسر نمی نهیم * جان شیرین راکر وکان می دهیم * بزحضرت خدانك حکم وفرمانی اوزره باش
قورزشیرین جانمزی آکارهن وپیشکش ویریرز (مثنوی) تاخیال دوست دراسرار ماست * چاکری وجان سپاری
کارماست * مادامکه دوستك فکر ومحبتی بزم اسرار وقلویمزده دربنده لك وجان سپارلق بزم ایشیمزدر (مثنوی)
هرکجاشمع بلاافروختند * صدهزاران جان عاشق سوختند * هرقنده که بلاشمعنی شعله لندردیلر اول بلاشمعنه
نیچه یوزیبك عاشقلر جانمی یاقدیلر (مثنوی) عاشقانی کزدرون خانه اند * شمع روی یاررا پروانه اند * شول عاشقلرکه
خانه نك ایچنده درلر یارلرك شمع رویننك پروانه لریدر یعنی شول عاشقلرکه درون خلوتخانه معشوقدندرلر ومحرمان حرم
حقیقتدندرلر انلرشمع روی یاره پروانه درلر (مثنوی) ای دل انجاروکه باتوروشفتند * وزبلاها مرتراچون جوشفتند
ای دل اول یره کیت که سنکله روشنلردر یعنی شول اهل صفاجانبنه سیرایت کهانلرسنکله صفا اوزرینه ووفا اوزرینه
پی غل وغش معاشرت ایدرلر وبلالردن انلرسکاجوشن کیبدرلر یعنی جوشن برکسه پی زخم تیر وتیغدن نیچه
حفظ ایدرسه انلردخی سنی بلاوجفالردن اولیه حفظ ایدرلر (مثنوی) برچناياتت مواسامی کنند * درمیان جان
تراجامی کنند * سنك جنایتلرك اوزرینه ایلك ایدرلرجان ایچنده مسکایرایدرلروسنی جان کبی عزیز طوترلر (مثنوی)
زان میان جان تراجامی کنند * تاترا پرباد مچون جامی کنند * اول سچیدن میان جانی سکایرایدرلر یعنی اندن اوتری
جانلری ایچنده سنکچون مقام ایدرلرکه تاسنی برجام کبی بادهٔ الهیدن پرایلیه لر (م ی) درمیان جان ایشان خانه کیر
درفلك خانه کن ای بدرمنیر * وانلرك میان جانندهٔ خانه طوت یعنی خدمت وعبودیتله کوکلرینه کیروب برایت ای بدر
منیر فلکده خانه طوت یعنی اکرانلرك کوکلرینه کیرسك ومیان جانلرینه داخل اولورسك برمرتبه رفیع القدر
وعالیشان اولورسن که بدرمنیرفلکده خانه طوقوب رفیع المرتبه اولدیغی کبی مرتبه لك اندن ارفع اولور (مثنوی)
چون عطاردد فترد ل واکنند * تاکه برتوسرها پیدا کنند * کاتب فلك اولان عطاردیلدزی کبی کوکل دفترینی سکا
آچه لرتاکم سکاسرلری پیدا واشکاراید لر (مثنوی) پیش خویشان باش چون آوارهٔ * برمه کامل زن ارمه پارهٔ
اقربا وتعلقاتك اوکنده بیکانه وآواره کبی اول اکرماه پاره ایسك کندوفی برکامل ماهه اور یعنی اکرمهپاره ایسك بدر
کامله کندوفی مقارن قیل دیمك اولور (مثنوی) جزوراز کل خود پرهیز چیست * بامخالف این همه آمیز چیست
جزوك کندی کاندن برهیزی ندر مخالفه بود وکلی اختلاط ومصاحبت ندر یعنی سن برکل مرتبه سنده اولان
کاملك فی الحقیقه جزوی ایسك اندن پوهیز واجتناب قیلمزسن ومخالف واضداد اولنلرایله مختلط اولمزسن (مثنوی)
جنس راباین نوع کشته درروش * غیرها بین عین کشته در رهش * جنسی کورروشده نوع اولمش یعنی
کتمکده وبرمرتبه دن برمرتبه یه سیرایتمکده جنس نوع اولمش کورغیبلری عین اولمش قورتلمقده وخلاص اولمقده
روش کسر اوله ورهش کسرهائله درروش رفتندن اسم مصدر دوررهش کذلك رهیدن لفظندن اسم مصدر در
پس توضیح معنی اولدرکه یکن برجنس برنوعله مختلط اولسه وانلرك جانبنه کیدوب انلرله الفت وانسیت قیلسه اول
جنس اول نوعك حکمنده اولورو آنلرمرتبه سن بولورمثلا اصحاب کهفك کلبی اصحاب کهفدن اولدیغی کبی ودخی
نبات جنسی حیوان وحیوان جنسی انسان مرتبه لرینی بولدیغی کبی وغیبلری کورکه مرتبهٔ باطنندن قورتلوب
عالم ظهوره میل ایلمکده عیان اولمش وشهادت مرتبه سنه کلمش یعنی عالم غیبده اولان اعیانی وارواحی کورکه
جنس غیبدن ایکن مرتبهٔ عینه کلمشدر (مثنوی) تاچوزن عشوه خری ای بی خرد * ازدروغ وعشوه کی یابی مدد
ای عقلسز مادامکه زن کبی عشوه صاتون آلورسن دروغ وعشوه دن یکن مدد ونفع کورورسن یعنی بوخلق عالمك
عشوه سنی ورینخدندن زن کبی قبول ایلیه سن بونلرك کذبندن وعشوه سندن یکن مدد بولورسن یعنی بونلرك دروغ
وعشوه سندن سکامدد بوقدر (مثنوی) جابلوس ولفظ شیرین وفریب * می ستانی می نهی چون زر بجیب * مداحلرك
جابلوسی وخوش آمدایدیجیلرك شیرین لفظی وفریبنی آلورسن والتون کبی آنی جیبکه قورسن وقبول قیلورسن
(مثنوی) مرترادشنام وسیلی شهان * بهتر آید ازثنای کرهان * سکاپادشاهلرك دشنام وسله سی کراهلرك مدح
وثنا سندن یکرك کاور (مثنوی) صفع شاهان خورمخور شهد خسان * ناکسی کردی زاقبال کسان * پادشاهلرك
سله سنی بی خسلرك عسلنی بیچه ناکسلرك اقبالندن برکسه اوله سن یعنی طریقت شاهلری اولان عارفلرك وعزیزلرك
طپانچه سن بی وزخم وجفاسن چکن اهل صورت اولان دنیلرك شهد وسکرن بیچه تااول صاحب سعادتلرك اقبال
ودولتندن سندخی برکسه اوله سن واهل سعادت مرتبه سن بوله سن (مثنوی) زانکه زیشان خلعت ودولت رسد *

در

در پناه روح جان کردد جسد * زیراکه اول پادشاهان معنویدن دولت وخلعت یتشور روحلر پناه وحمایتنده
جسد جان اولور زیراشئ مقارنتك حکمن اخذ قیلور وایوله مصاحبت ومقارنت قیلان اولورمرتبه سن
بولور (مثنوی) هرکجابینی برهنه بی نوا * دانکه اوبکر یخته ست ازاوستا * هرقنده عریان وقدرتسز کورورسن
یعنی برکسه پی هرنه یرده که آچ ومحتاج مشاهده قیلورسن بیل که اوکسه استادندن قاچمشدر (مثنوی) تاجنان
کردد که می خواهد داش * آن دل کوربد بی حاصلش * استاددن اول بی نوا انکچون چقارتا انجلین اولهٔ که کوکلی
استرآنك بی حاصل اولان بداولان اول کورکوکلی یعنی استاددن اول پرنکبت آنکچون نفرت ایلرکه
تاکندی کوکلی استدیکی کبی اوله اویله کوکل که کور وبدوبی حاصلدر واستادلك کندی نفسنده تصرف ایلمسی
آکابارو زحمت کاور (مثنوی) کرچنان کشتی که استاخواستی * خویش راوخویش را آراستی * اکر اول بی نوا
انجلین اولیدیکه استاداستر یعنی اکراستادلك استدیکی کبی اولیدی وکندی مرادنفسن ترك قیلیدی کندیسنی
واقربا سنی آراسته ایلردی واستاد عالم اولوب مقبول اولوردی (مثنوی) هرکه ازاستا کریزد درجهان * اوزدوات
می کریزداین بدان * هرشول کسه که استادندن چقار بوفی بیل که اودولتدن چقار (مثنوی) پیشهٔ آموختی درکسب تن
چنك اندر پیشهٔ دبی بزن * تن کسبنده برصنعت اوکرندلدینه منسوب اولان صنعتله ال اور (مثنوی) درجهان
پوشیده کشتی وغنی * چون برون آیی ازبنجا چون کنی * جهانده لباس ایله پوشیده اولدلك ومالله غنی اولدلك
چونکم بوجهاندن طشره کله سن نیچه ایلرسن واستادعالمسن که اول جهانده بولباس واموالك فائده سی یوقدر
بلکه اندهٔ دینه منسوب اولان اعمال واحوال واقوالك فائده سی وارد رپس آنی براهل دین استاددن تعلم ایله (مثنوی)
پیشهٔ آموز کاندرآخرت * اندرآید دخل کسب مغفرت * پرصنعت اوکرنکه آخرتده مغفرت کسبنك دخل ومحصولی
کله وسکا واصل ارله (مثنوی) ازجهان شهرپست پربازاروکسب * تانبندار یکه کسب اینجاست حسب *
اول جهان آخرت پربازار وپرکسب برشهردر تاصانمیه سنکه کسب انجق بودنیاده در بلکه تجارت عظمی وفوائد
کبری اصل آخرت بازارنده اولور (مثنوی) حق تعالی کفت کین کسب جهان * پیش آن کسبست لعب کودکان
حق تعالی ایتدیکه بوجهانك کسبی اول کسب اخرویننك قتنده اطفالك لعبیدر (مثنوی) همچوآن طفلی که
برطفلی تند * شکل صحبت کن مساسی میکنند * اول برطفل کبی که برغیری طفل اوزره حرکت ایلرصحبت وجماع
ایدیجکی برمساس ایلرواویرآخرنه یاپشوب مجامعته تشبیه وتقلید ایلر (مثنوی) کودکان سازند دربازی
دکان * سودنبود جزکه تعبیرزمان * اطفال لعب بازیده دکان دوزرلر اکرچه بویله ایلرلرزمان یکورمکدن غیری
انلره سودومنفعت اولمز (مثنوی) شب شود درخانه آید کرسنه * کودکان رفته بمانده یکتنه * اخشام اولور طفل
خانه سنه آچ کاور اطفال جمیعا پراکنده اولوب هربریسی خانه سنه کتمش ویالکز وتنها قالمش (مثنوی) این جهان
بازی کهست ومرد لك شب * بازکردی کیسه خالی پرتعب * بوجهان بازی ولعب بریدر وموت شبدر رجوع ایلرسن
کیسه خالی پرمشقت (م ی) کسب دین عشقست وجذب اندرون * قابلیت نورحق دان ای حرون * یورمشلردیکه
بوجهانده اولان کسب لعب کودکان کبیدر (کما قال الله تعالی (اعلموا انما الحیوة الدنیا لعب ولهو وقال ایضا
(وماهذه الحیوة الدنیا الا لهو ولعب) پس بودنیانی بازیچهٔ اطفال کبی بیلدیوبعالمده کسب دین اصل عشقدر وجذب
اندروندر زیراعشق سز عمل وعلم روحسز جسم کبیدر حق جانبنه جذب درونسز اولان عبادت وطاعت ثمر بی لذت
ورسوم بی حقیقت کبیدر پس اصل کسب دین عشق خدای بیچون واول حضرته جذب درون ندر دیرایسك
عندا هل التحقیق نورحقه قابلیتدرای حرون اولان وکسب عشق ایتمکده تمردقیلان کسه کسب عشق ونور
حقه قابلیت انوارالهیه ایله منوراولمقدن واوصاف ربانیه ایله اتصاف قیلمقدن عبارتدر (مثنوی) کسب فانی
خواهدت این نفس خس * چند کسب خس کنی بکذار بس * سنك بودنی وسفلی نفسك فانی بی کسب استرنیچه
برخس کسب ایلرسن یترفراغت ایله (مثنوی) نفس خس کرجویدت کسب شریف * حیله ومکری بودانرا ردیف *
اکرسنك خس ودنی نفسك شریف کسب استسه برمکروحیله اکا ردیف اولور یعنی اکرسنك دنی نفسك امور
دنیه دن واعمال اخرویه دن سکا کسب شریف ایلمك سویلرسه واعمال شرعیه ومرعیه جانبنه سنی ترغیب
وتحریض ایلرسه نفس خسك اکابرحیله ومکری ارداف ایلسی مقرردر نفسم اعمال شریفه کسبنه میل ورغبت
قیلدی وصالح اولدی دیو مغرور اولمیه سن بلکه آنك مرادنی کمال دقتله بیل که سعی قیلمه سن تاکم آنك مکروحیله سی
دامندن نجات بوله سن والا اغراض نفسانیه ایله اولان اعمال شریفه نك فائده سی یوقدرته کم معاویه رضی الله عنه
حضرتلرنی ابلیس نمازه بیدار ایلدی وحضرت معاویه ابلیسك طاعت جانبنه کندوفی سوق ایلمسندن ابلیسه

اعتماد وحسن اعتقاد ایلیوب آنی عصر ومؤاخذه ایلدی نیچه منازعه ومباحثه دنصکره حقیقت حاله وابلیسك
مراده واقف اولدی نته کم بوحکایه دن معلوم اولور (بیدار کردن ابلیس معاویه را که خیزوقت نمازست (مثنوی)
درخبر آمد که خال مؤمنان * خفته بد در قصر بر پستر ستان * خبرده کلدیکه مؤمنلرك خالی یعنی طایسی قصرنده
دوشك اوزره چالقوین یعنی ارقه سی اوستنه یاتمش ایدی (مثنوی) قصررا ازاندرون دربسته بود * کز زیارتهای مردم
خسته بود * قصرلك ایچرودن قپوسی یغلمش ایدی زیرا اول معاویه حضرتلری خلقك زیارتلرندن خسته
اولمشدی یعنی کثرت زیارت ناسدن انلرك وجودنه ضعف وفتور کلمشدی (مثنوی) ناکهان مردی ورا بیدار کرد *
چشم چون بکشاد پنهان کشت مرد * ناکهان برکسه آنی خوابدن بیدار ایلدی حضرت معاویه چونکم کوزن
آچدی بیدار کننده اولان مردپنهان اولدی (مثنوی) کفت اندرقصر کس راره نبود * کیست کین کستاخی
وجرأت نمود * حضرت معاویه کندیسنه ایتدی قصرایچره کسه نك یولی اولمدی کیدرکه بوکستاخلغی وبوجرأت
واقدامی کوسترسدی (مثنوی) کرد برکشت وطلب کرد آن زمان * تا بیابد زآن نهان کشته نشان * قصرلك اطرافنی
اول زمان طولندی وطلب ایلدی تااول مستور ونهان اولمشدن نشان بوله (مثنوی) اوپس درمد بری رادید کو *
درپس پرده نهان می کردرو * اومعاویه قپوارندنه برمد بری کوردیکه اواکثر نسخه ده درپس پرده یکی را
دیدکو واقع اولمشدر پس پرده ده برکسه یی کوردیکه اوپرده آلتنده یوزنی نهان ایلدی (مثنوی) کفت هی
تو کیستی نام توچیست * کفت نام فاش ابلیس شقیست * حضرت معاویه اکا ایتدی هی سن کیم سن سنك نامك
ندر اول کسه ایتدی بنم نام فاش وآشکاره ابلیس شقیدر (م ی) کفت پیدارم چرا کردی بجد * راست کویامن مکر
برعکس وضد) حضرت معاویه ابلیسه ایتدی بنی نیچون جدله پیدار ایلدك بکا طوغری دی عکس وضد اوزره سویله
یعنی ماهو الواقع حقیقت حال نه ایسه کتم ایتمیوب آنی سویله دیدی (ازخراف کندن ابلیس معاویه را وروپوش
وبهانه کردن وطول منا ظره ایشان) ابلیس معاویه یی اشکدن دوشرمسنك بیانندن درازخراف کندن لفظندن
مراد اولی غلطه براتمق ونا راست اولان یره آتمق ومرتبه سندن حیله ایله دوشرملك معناسنه در (مثنوی) کفت هنکام
نماز آخر رسید * سوی مسجد زود می باید دوید * شیطان معاویه یه ایتدی نماز وقتی آخره ایرشدی مسجد طرفنه
تیز یلمك کرك (مثنوی) بجلوا الطاعات قبل الفوت کفت * مصطفی چون درمعنی می بسفت * قبل الفوت طاعاته
بجلوا یلمك دیدی مصطفی علیه الصلوة والسلام حضرتلری چونکم درمعنایی دلدی (کما قال علیه السلام بجلوا صلوة
النهار فی یوم غیم (وقال ایضا بجلوا بالصلوة قبل الفوت وبجلوا بالتوبة قبل الموت) (مثنوی) کفت نی نی این غرض
نبودترا * که بخیری رهنما باشی مرا * چونکم ابلیس یوسوزی سویلدی معاویه حضرتلری اکادیدی یوق یوق
بوغرض سکا اولمزوسندن خیرانه دای اولمق ظهوره کلمز که بکا برخیره دلیل ورهنما اوله سن (مثنوی) دزد آید ازنهان
درمسکنم * کویدم که پاسبانی میکنم * مثلا دزد نهاندن بنم مسکنمه کله بن آکاه نه ایلرسن دیدکده بکادیه که
بن پاسبانلق ایلرم (مثنوی) من کجا باورکنم آن دزد را * دزدکی داند ثواب ومزد را * بن اول دزده قنده اعتقاد
ایلرم دزد ثواب ومزدی نچون بیلور (دوم بارازخراف کندن ابلیس معاویه را (مثنوی) کفت ما اول فرشته بوده ایم *
راه طاعت رابجان پیموده ایم * ابلیس حضرت معاویه یه جواب ویروب ایتدی یامعاویه بزاول فرشته اولمشز طاعت
یولنی جانله اولچمشز یعنی طریق عبادتنه بجان ودل سالك اولمشز (مثنوی) سالکان راه را محرم بدیم * ساکنان عرش را
همدم بدیم * سالکان راه حقه محرم اولدق عرش سالکلرینه همدم ومصاحب اولدق (مثنوی) پیشهٔ اول چکا
ازدل رود * مهراول کی زدل بیرون شود * اولکی صنعت وعادت کوکلدن نچن کیدر اولکی محبت کوکلدن نچان
طشره کیدر (مثنوی) درسفر کرروم یعنی یاختن * ازدل تو کی رود حب الوطن * مثلا سفر وسیاحتده کرومی یاختنی
کوره سن سنك قلبکدن وطنك محبتی نچون کیدر (مثنوی) ماهم ازمستان این می بوده ایم * عاشقان درکه وی
بوده ایم * بزهم بومیك مستلرندن اولمشز اول اللهك درکاهنك عاشقلرندن اولمشز یعنی شیطان علیه اللعنه
صورت صلاحدن کاوب حضرت معاویه یی کلمات موهمه واقاویل مزوره ایله اضلاله سعی ایدوب دیدیکه یامعاویه بنم
صلوة ایچون ایقاظ ایلمدن نه تعجب ایلرسن بزدخی اول وحدت شرابنك مستلرندن تزاول حضرتك درکاهنك
عاشقلرندن تزاول خود فرشته ایدم وراه طاعاتی جان ودلله پیموده قیلدم ابلیسك ملائکه دن اولمسنده عما اختلاف
ایلمشلردر ولکن قول اصح عند الجمهور بودرکه ابلیس ملائکه دندر زیرا کر ملائکه دن اولمیدی سجوده مأمور
اولمزدی وترك سجوده یتمکله عاصی اولمزدی زیرا (واذ قلنا للملائکة اسجدوا لآدم فسجدوا الا ابلیس) آیتنده امر
بالسجوده ملائکه یه مخصوص اولوردی واستثنا صحیح اولمیوب ابلیس ملائکه زمره سندن خارج قالوردی مثلا

برپادشاه برشهر خلقنه ندا ایتدرسه ودیسه که (امرنا الخناتین ان یفتحوا دکاکینهم ففتحوا الا الحدادین) پس حدادلر
امره مخالفت ایتمش اولمزلرزیرا تحت امرده داخل دکللردر ولهذا کلام عربده غیرجنسدن استثنا ایتمك مستحسن
دکلدر صحابهٔ کرامدن ابن عباس وابن مسعود وسعید بن المسیب وبونلردن غیرینك وبعض مفسرینك وابوحسن
اشعرینك مذهبی بودر اما حسن بصرینك ومتکلمیندن ابوالهذیل مذهبی بودرکه ابلیس جندندر (کما قال الله
تعالی فسجدوا الا ابلیس کان من الجن) وابن عباس وابن مسعوددن روایت اولنورکه کان ابلیس من اشراف
الملائکة واکرمهم قبیلة وکان له سلطان سماء الدنیا وسلطان الارض وکان خازنا علی الجنان ولذا سمی الجن لانه من
خزان الجنة) محصل کلام بوخصوصده سوزچوق وقیل وقاله نهایت یوقدر واصح قول ملائکه دن اولمسیدر
(مثنوی) ناف ما بر مهر او ببریده اند * عشق او در جان ما کاریده اند * ودخی بوکونه تسویل وتزویره شروع ایدوب
دیدیکه یامعاویه بزم کوبکمزی اول خدانك محبتی اوزره کسمشلردر وبوکابه در برشیئك جبلی واصلی اولمسندن
انك عشقنی بزم جانمزه اکمشلردرپس لایزول مابالذات مابالعرض کلامی اوزره ذاتی اولان صفتك انفکاکی برشیئدن
نیچه قابل اولوردیدی (مثنوی) روز تیکو دیده ایم از روز کار * آب رحمت خورده ایم اندر بهار * روز کاردن ایوکون
کورمشز یعنی قرب الهیده تمتع بولمشز بهارده رحمت ایچمشز یعنی جناب حقدن تجلی لطفیه وجمالیه سنده
رحمت صوین نوش ایتمشز (مثنوی) نی که مارا دست فضلش کاشتست * از عدم مارانه اورداشتست * یزی
اول اللهك فضلی آلی اکمش میدر یعنی بزم وجودیمزی آنك فضلی الی خلق ایدوب وجوده کتورمشمیدر عدمدن
یزی اول الله قالدرمشمیدر یعنی یزی عدمدن وجوده اوکتورمشدر ووجود نعمتن بزه اول عطا قیلمشدر
(مثنوی) ای بسا کزوی نوازش دیده ایم * در کلستان رضا کردیده ایم) ای چوق که اندن نوازش واحسان کورمشز
رضا کلستانده طولنمش وسیرایلمشز (م ی) برسرما دست رحمت می نهاد * چشمهای لطف ازما می کشاد * وقت
طفلی ام که بودم شیرجو * کاهوارم را که جنبانید او * حضرت حق رحمت الی بزم باشمز اوزره قودی برزمان لطف
چشمه لرین روان ایلدی یعنی اول حضرت بزم باشمز اوزره رحمت الی قودی واطف وکرم دیده لرین ویاخود لطف
وکرم بیکارلرین بزدن آچدی ویابزم جانمزدن خلقنه اچدی دیمك اولور (کما روی عن ابن عباس رضی الله عنه قال
جعل ابلیس ملك سماء الدنیا وکان یسوس بین الناس وبین السماء والارض) یعنی سموات وارضك مابینده اولان
مخلوقلرك امورنی مالك اولوردی وبونلره حکومت قیلوردی ودخی دیدیکه یامعاویه طقولیتم وقتی شیرطلب ایدیجی ایدم
بتم بشکمی کیم تحریك ایلدی انك قدرت وقوتی تحریك ایلدی (قال ابن عباس ان من الملائکة ضربا یتوالدون
ویتناسلون یقال لهم الجن کان ابلیس منهم) بوتقدیراوزره ابلیسك طفل ارمسی وشیرطلب قیلمسی حقیقت اوزره
اولورایسه برسؤال لازم کلورکه بنم کهواره می اول تحریك ایلدی دیمکدر بونده جواب شافی وکلام وافی اولدرکه
مشایخ صوفیه توحید افعال دیو برمرتبه اثبات ایدرلر وتوحید افعال اولدرکه (قل کل من عند الله) فحوا سنجه
والله خلقکم وما تعملون) مقتضا سنجه ودخی (الله خالق کل شئ) معناسنجه هرشیئك حقیقة خالق وفاعلی اولدر
ومجازا مخلوقدر ومعرفت شیطانیه انجق توحید افعال مرتبه سنه واصل اولمشدر وتوحید ذات وتوحید صفاتدن
غافل وجاهل قالمشدر ولهذا قال (فبما اغویتنی) پس حقیقت حاله وتوحید افعاله نظر ایدوب حضرت امیره غایت
معرفتندن خبروبروب دیرکه یامعاویه کودکلك وقتنده که شیرخوار ایدم نظر ایله بنم کهواره می اکرچه صورتا
والدین وطایم تحریك ایلدی لکن حقیقة فاعل اولدر ومحرك کهواره فی الحقیقه اولدر زیرا هم نفس محرکی وهم عین
تحریکی خالق اولدر (مثنوی) آن که خوردم شیر غیر شیر او * که مرا پرورد جز تدبیر او * یامعاویه آنك شیرندن
غیری شیری کیمدن ایچدم وغذای روحانیه وجسمانیه یی اندن غیری کیمدن آلدم آنك تدبیرندن غیری بنی کیم
بسلمشدر یعنی کیم بنی تربیه ایلدی آنك تدبیرندن غیری رب العالمین اول دکلیدر وجمیع عالم خلقنی (شیئا فشیئا
وآنا فآنا) تدریجله تربیه قیلان وآثاره نشو ونما ویرن اول دکلیدر (مثنوی) خوی کان باشیر رفت اندر وجود *
کی توان انرا زمردم واکشود * خویکه شیر ایله خلقك وجودوجسدنه کتدی یعنی برخویکه شیر مادر ایله وجوده
کیده چن اول خویی مردمدن کیروایچغه برکسه قادر اولور یعنی اول خویی خلقدن رفع وازاله ایلمك چن ممکندرکه
الخلق الجبلی کالخلق لایتبدل ولایتغیر) دیمشلردر پس بنده دخی اول خوی نیکوتا آدمه کانجه خود مقرر ایدی پس
بعض حوادثه بنده نیچه متغیر اولوردیدی ابلیس خوی مادرزادی اصل وقدیم زعم ایدوب بعده عارض اولان
خویلری حادث قیاس ایلدی خبری یوقکه اول خوی مادرزادی دخی علم الله نسبتله حادثدر وابلیس برمقتضای
ابی واستکبر وکان من الکافرین ای کان فی علم الله من الکافرین) اصل علم الله ده کافر ومتکبر ایدی بعده مجود

ادمه اولان امری استقباح ایتمکله کافر اولدی وکفر وبدخواهی ظهوره کلدی (م ی) کرعتابی کرد دریای کرم
بسته کی کردند درهای کرم * دریای کرم که مراد حضرت باریدر کربکا برعتاب ایلدیسه کرمك قبولی بخش
بغلمش اولورلر یعنی اکر دیرسك که دریای کرم بکا عتاب ایلدی بسته بخش اولورا بواب کرم الهی (ع) که یك دری که بیندد
هزار بکشاید دیمشلردر (مثنوی) اصل نقدش لطف وداد وبخششست * قهر ازوی چون غباری ازغشست *
اوخدانك اصل نقدی عدل ولطف وبخشش در قهر وغضب اول لطف وکرم اوزره غشدن اولان برغبار کبیدر تسه کم
نقد اوزره برغبار اواسه نقده ضرر وبرمدیکی کبی سابق اولان رحمت وکرمه قهر وغضب غباری مخلوط اولسه ضرر وبرمز
زیرا رحمت وکرم (سبقت رحمتی علی غضبی) فحواسنجه سابق وقهر وغضب مسبوقدر پس سابق اصل مسبوق فرع
وعرض کبیدر رحمت سابقه ظهورا یلدکده قهر وغضبك تأثیری قالمز (مثنوی) ازبرای لطف عالم رابساخت *
ذرهارا افتاب اونواخت * حضرت حق لطف ایچون عالمی دوزدی وجود ذره لرنی آنك آفتاب رحمت واسعه سی
رعایت ایلدی (مثنوی) فرقت ازقهرش اکرابستنست * بهرقدر وصل اودانستنست * فراق وهجران اکرچه
اول محبوبك قهرندن حاصل درکه بعد مفارقت نفس الامرده مظهر قهر وغضب در وقهر وغضبی حاویدر ولکن
اول محبوبك وصلتنك قدرنی بیلکدن اوتریدر طرد ابدی وردسرمدی اولمقدن اوتری دکلدر (مثنوی) تادهد
جانرا فراقش کوشمال * جان بداند قدر ایام وصال * تاحضرت خدانك فراقی جانه کوشمال وتأدیب وبره اول فراق
سبیله جان وصال ایامنك قدرنی بیله (مثنوی) کفت پیغمبر که حق فرموده است * قصد من ازخلق احسان بوده است
رسول علیه السلام ایتدیکه حضرت حق بیورمشدر خلقی خلق ایلمکدن بنم مقصودم انلره احسان اولمشدر
(مثنوی) آفریدم تازمن سودی کنند * تازشهدم دست الودی کنند * خلقی خلق ایلدم تابندن برفائده ایده لر
کما قال علیه السلام حاکیا عن ربه قال الله تعالی انما خلقت الخلق لیربحوا علی ولم اخلقهم لاربح علیهم) تابنم
شهد وعسلمدن دست بولشدر رمق ایده لر یعنی انلرك جرمن عفو ایدوب رحمتم شهدنه آلوده اوله لرو بندن نیچه احسان
وکرملر بوله لر (مثنوی) فی برای انك من سودی کنم * وزبرهنه من قبای برکنم * خلقی انکچون خلق ایلدم که آنلردن
برفائده ایلیم وبرهنه دن بن برقباقو پرم خلق عریاندر وحضرت حق آنلردن منتفع اولمق عریانك قباسین صویمق
کیدیروایسه ممکن دکلدر پس حق تعالی خلقدن منتفع اولمز غنی عن العالمین در بلکه خلق اندن منتفع اولورلر
(مثنوی) چندروزی که زپیشم رانده است * چشم من درروی خوبش مانده است * برفاج کونکه بنی حضورندن
سورمشدر بنم چشمم انك خوب یوزنده قالمشدر (مثنوی) کرچنان روبی چنین قهرای عجب * هرکسی مشغول
کشته درسبب * من سبب راتکرم کان حادثست * زانکه حادث حادثی رابا عثست * لطف سابق رانظاره میکنم *
هرچه آن حادث دوپاره میکنم * رویده لفظ بی نقطتین ایله قرأت اولمق ونقطه واحده ایله دخی حرف نفی اولمقده جائزدر
تقدیر معنی انچلین عالمی یوزدن یونك کبی قهرای عجبدرکه هر برکسه مشغول اولمش سببه باخود معنی انچلین
بربوزدن یونك کبی قهرای عجبدرکه بوکونه عتاب وقهره مظهر اولمقدن قاچوب بعض عمله اعتماد ایلمش بن سببه نظر
قیلمزم زیرا که اول حادثدر اول سبیدر نکه هرحادث اولان شئ برحادثه باعثدر یعنی بوا عمال صالحه ویا افعال فاسده
اسباب حادثه مقوله سیدر واسباب حادثه قدیمه اولان خصلت وخاصیتی تغییر وتبدیله قادر اولمز که لایزول مابالذات
مابالعرض دربلکه برحادث صفتنه باعث اولور پس ازلده اولان اکرسعادت ایسه صکره اول ظهورایدر واکرشقاوت
ایسه نه اول ظهورایدر پس اسباب عارضه یه نیچون نظرایدرم دیمك اولور (سبقت رحمتی علی غضبی) فحواسنجه سابق
اولان لطفه نظرایلرم هرنه که اوحادثدر انی ایکی پاره ایلرم یعنی هرنکم صکره دن قهر وغضبدن حادث وعارض
اولدی دوپاره ایلرم که العارض کالمعدومدر پس ظلمته یه پاپشوب ترك سجده ایلدیکنه دخی علت قوروب دیرکه
(مثنوی) ترك سجده ازحسد کریم که بود * این حسد ازعشق خیزدنه ازجحود * فرض ایده لم که سجده ترکی حسددن
اولدی اول حسد عشقدن صادر اولورانکاروجحوددن صادر اولمز یعنی سجده بی ترك ایلدیکم طوته لمکه حسددن
اولدی بوحسد عشق ومحبتدن حاصل اولورانکاردن دکل (مثنوی) هرحسد ازدوستی خیزدیقین * که شود
یاردوست غیری همنشین * محقق بودرکه هرحسددوستلقدن ظاهر اولورکه برغیری کسه دوستله همنشین ومصاحب
اوله یعنی یقین بودرکه هرحسددوستلقدن قوپرکه دوستله غیری کسه همنشین اوله عاشق استرکه دوستك اول غیره
اولان التفات وانعامی کندی یه اوله بوایسه حسد اولور زیرا حسد محمودلك نعمتنی ازاله مرادایلمکدر پس بوکونه
حسدسبب عشق اولور پس برشیئك سببی که مقبول اوله مسببی دخی مقبول اولور شیطانك اولا بیولك قباحتی آدمی
غیرکوردکیدر ثانیا حضرت حقك عشقنی محبت نفسانیه یه قیاس ایلدیکیدر زیرا اول حضرتك عاشقلری (بیت)

کاشکی سودیکمی سوسه بنم خلق جهان * سوزمز بوکه همان قصهٔ جانان اولسه * دیرلر وخلق عالمی بوعشق
محبته دعوت ایدرلر (مثنوی) هست شرط دوستی غیرتبزی * همچو بعد ازعطسه کفتن دیرزی * دوستلغك
شرطی غیرتبز لکدر عطسه دنصکره چوق زمان دیرلی اول دیمك دوستلغك شرطی اولدیغی کبی یعنی غیرتبزلك
دوستلغك شرطی اولدی عربجه (یرحمك الله) دیمك وفارسیجه دیرزی دیمك وترکجه خیراولسون وچوق یاشه دیمك
عطسه نك شرطی اولدیغی کبی وبعد العطسه یرحمك الله دیمك شرط وواجب اولدیغنه بوحدیث شریف دلالت ایلرکه
ابوهریره رضی الله عنه روایت ایدر (قال علیه السلام ان الله یحب العطاس فاذا عطس احدکم وحمد الله کان حقا علی
کل مسلم سمعه ان یقول له یرحمك الله) پس یرحمك الله دیمك عطسه یه نیچه شرط وواجب اولدیسه دوستلغه دخی غیرت
بویله شرط وواجب اولدی دیدی نعم عند الاولیا دخی غیرت دوستلغك شرطندندر ولکن بونلرك دیدیکی غیرتدن
مرادغیرت نفسانیه وشیطانیه دکلدر بلکه غیرت الهیه در وبینهماده تفاوت چوقدرا کرطلب اولنورسه غیرتی
درجهٔ غیرتده مفصلا تحریرایلمشدر (مثنوی) چونکه برنطعش جزاین بازی نبود * کفت بازی کن چه دانم برفزود
چونکه اول انك نطعی اوزره بوبازیدن غیری بوق ایدی یعنی تقدیروقضایه یاپشوب دیدیکه چونکم اول حاکم مطلقدن قطع
تقدیرنده وبساط لوح محفوظنده بنم سجده دن امتناع وآدمدن استکبارمدن غیری اولیون اولدی وصانع ذوحکمت
بنم وجودمده بوکونه خاصه وخصلتدن غیرسنی وضع قیلدی پس حین امتحانده بکا دیدیکه بازی ایله یعنی عمل ایله
وهنرودانشك اجرا ایله بندخی اول بکاوبردیکی خاصه یی اظهار قیلدم وانجق بنده اولنی فاعل اولدم نه بیلورم بنده اولان
خاصه اوزره برآخر عملی زیاده ایتمکی (کما قال الله تعالی (قل کل یعمل علی شاکلته) ای یعمل علی عینه الثابتة
وخاصیته الازلیة (مثنوی) آن یکی بازی که بدمن باختم * خویشتن رادر بلا انداختم * اول براولیون که وارایدی بن
آنی اونسادم کندیمی بلاوفلاکته اتدم (مثنوی) دربلاهم می چشم لذات او * مات اویم مات اویم مات او * کندیمو
بلایه اتدمکه بلاده دخی آنك لذتلرنی طاتدم آنك مانی ام آنك مانی یعنی بلاده اولمقده دخی عاشقلرکبی انك
لذاتنی ذائق اولورم که (کل شئ من الملیح ملیح) درانك ماتیم ومغلوب ومقهور یم یعنی مات ومستهلك قیلان اولدر غیری
دکل (مثنوی) چون رهاند خویشتن رااى سره * هیچ کس درشش جهت ازشش دره * جزوشش ازکل شش چون
وارهد * خاصه که یچون مراورا کزنهد * ای برکزیده ومقبول وپسندیده نیچه قورترکدن دونی برکسه بلا توفیق الله
بوشش جهات ایچره شش دره دن یعنی شش حس دنکه بشی حواس ظاهره وبری دخی حس باطندرکه آکا
حس مشترك دیرلرا کرچه حکما قتنده حس باطن بشدرا ماهل سنتدن بعض متکلمین قتنده حس باطن بردرکه
حس مشترك دیرلر پس معنی کندویی برکسه بوشش جهات ایچره شش حواسك حکمندن نیچه قورترد یمك
اولورشنك کلندن جزؤشش نیچه قورتلور یعنی شش جهاتك جزؤی بوشش حسك کایسندن ویاخود کلی شش
جهاتدن نیچه خلاص اولور علی الخصوص که حضرت یچون تحقیقا آنی اکری قویه (مثنوی) هرکه درشش
اودرون انشست * اوش برهاندکه خلاق ششست * هرکیمکه جهات ستده دراول کسه آتشك ایچنده در
اول کسه یی تودرترکه جهات ستی خلق ایدیچیدر یعنی هرشول کسه که بوشش جهاتده آتش بلاوالم ایچره درآنی اول
الله تعالی قورترکه خلاق شش جهات وشش حواسدر (کما قال الله تعالی یامعشرالجن والانس ان استطعتم
ان تنفذوا من اقطار السموات والارض فانفذوا لاتنفذون الا بسلطان) (مثنوی) خودا کرکفرست وکرایمان او *
دست یاف حضرتست وآن او * محصل خودا کرکفردر واکر ایماندراول کفر وایمان اول حضرتك دست یافیدر
یعنی ال اورکوسیدرمرادیدقدرت واراده تك عمل وصنعیدر وانك آن وشانیدر دیمك اولور زیرا کفر وایمان انك
مخلوقیدر (بازتقریر کردن معاویه با ابلیس لعین) (مثنوی) کفت امیراورا که اینهاراستست * لیك بخش توازینها
کاستست * امیرا کادیدیکه بوسوزلرراستدرلیکن بونلردن سنك نصیبك اکسك اولمشدرکه اصلا بوسویلدیکك
معانی ومعاردن سکا حظوونصیب یوقدر یعنی (انظرما قال ولاتنظرالی من قال) حدیثنك فحواسنجه شیطانك
من اوله الی آخره بسط ایلدیکی مقدماتك جلهسی شرعاوعقلا مقبوله ومسلمه درولکن کلمات مزوره ومموهه در
ولهذا حضرت معاویه بونلری بالکلیه تسلیم وتصدیق ایدوب اینهاراستست بیوردی وانك بوکونه معارفی
قبول ایتیوب انك مکر وخدعه سنه نظرقیلوب دیدی (مثنوی) صدهزارانراچومن قوره زدی * حفره کردی
درخزینه آمدی * بنچلین نیچه یوزبیك کسه نك سن یولن اوردلك چقوایلدلك خزینه یه کلدلك یعنی خزینهٔ قلبه
لغم اوروب دللك دلوب کلدلك وآخره اولان جواهروزواهرایمانی مکروخدیعتله استراقه قیلدلك (مثنوی) آتش ونفتی
نسوزی چاره نیست * کیست کردست توجامه ش پاره نیست * آتش ونفت سن یاتیمه سن چاره یوقدر یعنی سن فی المثل

آتش ونفت سن یاقی سنك شانکه ندر کیمدر که سنك الندن انك جامه سی پاره دکلدر (مثنوی) طبعت ای آتش
چوسوزانیدنیست * تانسوزانی توچیزی چاره نیست * سنك طبعك ای آتش چونکم یاقلقدزمادامکه سن برکسه یی
یاتمیه سن چاره یوقدر (مثنوی) لعنت این باشد که سوزانت کند * اوستاد جمله دزدانت کند * لعنت بواولور که حق
تعالی سنی یاقیجی ایلرسی اول خدا جمله دزدلرك استادی ایلر (مثنوی) باخدا کفتی شنیدی رو برو *
من چه باشم پیش مکرت ای عدو * روبروموا جهه خدا ایله سوزسو یلدك واندن سوزاشتدك (فبما اغویتنی)
دیوحضرت حقه بالمواجهه خطاب ایلدك وحضرت حق دخی سکا (وان علیك لعنتی الی یوم الدین) دیوخطاب
ایلیوب آنی اشتدك ای عدوبن سنك مکرك قتنده نه اولم پس انك معارفنی صیادك صغیرنه تمثیل ایدوب بیوررلر
(مثنوی) معرفتهای توچون بانك صغیر * بانك مرغانست لیکن مرغ گیر * سنك معرفتلرك صغیربانکی کیبدر
مرغلرك بانکی کیبدر لیکن مرغ صیدایدیجیدر یعنی ای ابلیس پرتلیس سنك بوکونه معرفتلرك بانك صغیر وصدای
صیادمرغلکر کیبدر بومعارف که سن سویلرسن مرغان الهی اولان انبیاعلیهم السلام واولیای عظامك بانکیدر
ولیکن قوش طوتیجی ومرغ هوشی دام ضلالته آتیجیدر (مثنوی) صد هزاران مرغ رانان ره زده ست * مرغ غره
کاشنانی آمده ست * اول بانك صغیر نیچه بوزیدك قوشك یولنی اورمشدر مرغ غره ایسه بویله دیوکه برآشنا کلمشدر
واول صیادك بانك صغیرلك آشنانك صدایسی زعم قیلمشدر (مثنوی) درهوا چون بشنود بانك صغیر (ازهوا ایده شود
اینجا اسیر * مرغ بیچاره هواده چونکه صغیرلك بانکنی اشیده هوادن کاور بوراده اسیراولور یعنی صیادك
صغیرچالدیغی محلده اسیر اولور (مثنوی) قوم نوح ازمکرتودر نوحه اند * دل بکاب وسینه شرحه شرحه اند *
ای ابلیس پرتلیس قوم نوح علیه السلام سنك مکرکدن نوحه وفغانده دردللری کباب وسینه لری شرحه
شرحه در (مثنوی) عادرا تویاد دادی درجهان * درفکندی درعذاب واندهان * عادقومنی جهانده یله سن
ویردك وانلری ریح صرصرله هلاك اولق مرتبه سنه سن ایرکوردك انلری عذاب ونماره سن براقدك (مثنوی)
ازتوبود آن سنکسار قوم لوط * درسیاه آبه زتوخوردند غوط * لوط پیغمبر علیه السلامك قومنك اول سنکسار
اولمسی سندن اولدی سیاه آبه ایچنده سندن غوط یدیلرغوط وغوطه صویه طالمق معناسنه در (مثنوی)
مغز نمرود ازتوآمد ریخته * ای هزاران فتنها انکیخته * نمرودلك مغزی سندن دوکلمش کلدی ای نیچه یوزبیك
فتنه لری قوپرمش ابلیس (مثنوی) عقل فرعون ذکی * کورشد ازتونیا بیدا ووقوف *
ذوحکمت اولان ذکی فرعونك عقلی کوراولدی اوسندن وقوف بولمدی (مثنوی) بولهب هم ازتوتا اهلی شده *
بوالحکم هم ازتوبوجهلی شده * ابولهب هم سندن برتا اهل اولمشدرابوالحکم هم سندن زیاده ابوجهل
اولمشدر (مثنوی) ای برین شطرنج پهر یادرا * مات کردی صد هزاررا وستادرا * ای ابلیس پرتلیس بوشطرنج
اوزره یاددن اوتری یوزبیك استادی مات ایلمسن یعنی ای مکر وحیلت شطرنجبازی بوشطرنج کائنات وبساط
موجودات اوزره سن آکلمق وباد قیلمق ایچون شریعت وطریقتده مثم دکزیست دین صدهزاراستادی مات ایلدك
(مثنوی) ای زفرزین بندها مشکلت * سوخته دلها سیه کشته دلت * ای سنك مشکل اولان فرزین بندلرکدن
یعنی موجب مات وهلاك اولان حیل وبازیلرکدن کوکلرباغمشدروسنك دللك انلره مرحمت اتمیوب سیاه اولمشدر
(مثنوی) بحرمکری توزخلقان قطره * توچوکوهی وین سلیمان ذره * ای ابلیس سن مکر وغدرسن وخلایق
سنك مکرکه نسبت برقطره دروسن ضلالتده کوه کبی سن وبوسلیم وساده دللر برذرهٔ بیقرار کبیدر (مثنوی)
که رهد ازمکرتوای مختصم * غرق طوفانیم الامن عصم * ای خصومت ایدیجی سنك مکرکدن کیم قورتلور
یاخود معنی چون سنك مکرندن خلاص اولور برکسه ای خصومت قیلان جمله مزطوفانه غرق ایزمکرشول کسه
غرق طوفان دکلدرکه حفظ الهی ایله معصوم اوله یعنی جله مزغرق طوفان مکرشیطانزالاشول کسه لرد کل که انلر
معصوم والله تعالی انلری مکر شیطاندن حفظ قیلدی (کما قال علیه السلام المعصوم من عصمه الله وقال تعالی
حاکیا عن لسان نوح قال لاعاصم الیوم من امرالله الامن رحم (م ی) پس ستارهٔ سعدازتومحترق * پس سپاه وجمع
ازتومفترق * چوق سعادت ستاره سی سندن محترق اولمشدر چوق سپاه وجمعیت سندن مفترق وپریشان اولمشدر
یعنی ای مکار وغدارچوق ستارهٔ سعد سنك مکرکدن مغلوب ومحترق وچوق سپاه وجمع سنك خدعکدن پریشان
ومفتقردر دیدی (باز کفتن ابلیس مرمعاویه رارضی الله تعالی عنه (مثنوی) کفت ابلیسش کشا این عقدرا * من
محکم قلب راونقدرا * ابلیس پرتلیس حضرت معاویه یه ابتدی بوعقد وبندی چوزقلبه ونقده بن محکم یعنی
ابلیس حضرت معاویه یه جوابنده ابتدیکه یامعاویه بوکرهاری آج وخیال ووهم مرتبه سندن ایلروکیچ نقدوقلبه بن

محکم ونیك وبده میزانم ازلده شقی وفاسق تقدیراولنلرای اضلال ایلرم روزازلده سعید تقدیراولنلرای اضلال ایتمکه
قادردکلم (مثنوی) امتحان شیروکلیم کردحق * امتحان نقدوقلبم کردحق * حضرت حق بنی شیروکلیمك امتحانی
ایلدی حضرت حق بنی نقدوقلبمك امتحانی ایلدی یعنی شیری کلیدن تمیزایلمکه سبب اولورم ونقدی قلبدن فارق
اولورم (مثنوی) قلب راسن کی سیه روکرده ام * صیرفی ام قیمت اوکرده ام * قلبی بن قجن سیه روایلمشم بن برصرافکه
آکا قیمت ایلمشم (مثنوی) نیکوانرا رهنمایی میکنم * شاخهای خشك را برمیکنم * ایولره دلالت ورهنمالق
ایلرم قوری بودا قلری قوپاریرم یعنی ازلده نیکواولنلری اضلاله قادردکلم آنلره معین وظهیر اولورم امابدبخت وشقی
اولنلری اضلال ایدوب هلاك قیلورم (مثنوی) این علفها می نهم ازبهرچیست * تابدید آید که حیوان جنس کیست *
بوعلفلری که قورم ندن اوتریدر تاظاهر کله که حیوان کیمك جنسیدر یعنی قنغی نوعدن ایدیکی ظهوره کله (مثنوی)
کرك از آهو چوزاید کودکی * هست درکیش وآهویی شکی * مثلا چونکه قوردآهودن بریاوری طوغوره
اول یاوروننك کرکلکنده واهولکنده برشك واردر استفهام معناسی اولق بوندن اولیدر یعنی اول یاوزینك کرکلکنده
وآهولکنده برشکلك وارایسه (مثنوی) تو کیاه واستخوان بیشش بربن * تا کدامین سوکند او کام تیز * انك اوکنه
اوت وکمك دولك نظرایله تاقنغی طرفه اول یاوری ادیمی تمیزایلر (مثنوی) کربسوی استخوان اید سکست * ورکا خواهد
یقین آهورکست * اکر یاوری استخوان استرسه واستخوان جانبنه کله کلیدروا کر کیاه استیه بی شك اهوطمرلودر یعنی
یقین بودرکه اصلی آهودر (مثنوی) قهر ولطفی جفت شد باهمدکر * زادازین هردوجهان خیروشر * برقهر ولطف
بری بریله جفت وجمع اولدی کرك واهوجمع اولدیغی کبی بوابکیدنکه قهر ولطفدرخیروشر جهانی طوغدی پس نفسی
قهره وشره وروحی لطفه وخیره مظهر قیلدی (مثنوی) تو کیاه واستخوانرا عرضه کن * قوت نفس وقوت جانرا عرضه
کن * سن کیاه واستخوانی عرض ایله نفسك قوت وغداسنی وروحك قوت وغداسنی عرض ایله کیاهدن مرادبونده
غدای روحانی واستخوانمدن مرادغدای نفسانیدر پس برکسیه سن غدای روحانی عرض ایله وغدای نفسانی دخی
عرض ایله (مثنوی) کرغدای نفس جویدابترست * ورغدای روح جویدسرورست * اکر نفسك غداسنی
استرسه ابتربدتردروا کر روحك غداسنی استیه سروروممترر (مثنوی) کرکندا وخدمت تن هست خر * ورود
دربحرجان بایدکهر * اکراول کسه تن خدمتن ایده خردروا کرجان دریاسنه کیده کوهربولور (مثنوی) کرچه این
دوختلف خیر وشرند * لیك این هردویبك کاراندند * اکرچه بوایکی مختلف که مقصود بونلردن خیر وشردر
لیکن معناده بوایکیسی یله برابرشده در یعنی اهل خیرواهل شربوجله سی حق تعالینك ارادتك مظهرلری وانك
حکمنك اسیرلریدرکی طوعا کی کرهاحق تعالی یه برپوزدن عبادت ایلمکدن خالی دکلدر (مثنوی) انبیا طاعات
عرضه می کنند * دشمنان شهوات عرضه میکنند * انبیاعلیهم السلام طاعتلرعرض ایلرلرد شمنلرشهوات عرض ایلرلر
(مثنوی) نیك راچون بدکنم یزدان نیم * داعیم من خالق ایشان نیم * خوب رامن زشت سازم رب نه ام *
خوب راوزشت راآیینه ام * یامعاویه نیکی بن نیچه کم ایلرم یزدان دکلم بن انلری شروفساد جانبنه دعوت ایدیجی یم
انلرلك خالقی دکلم یعنی بن انجق بونلری داعی مضلالتم وضلالتلك خالقی دکلم خوبی بن زشت ایلرمیم یعنی بن خوبی
زشت ایلمکه قادر دکلم رب دکلم بلکه خوبه وزشته آیینه ام (السعید سعید فی بطن امه) مقتضاسنجه سعید بطن
ام الکتابده سعادتله خو برودروکذلك (الشقی شقی فی بطن امه) مغزاسنجه شقی بطن ام الکتابده شقاوتله زشتروددر وین
بوناره محکم وآیینه ام والابنم المده ضلالت وغوایتدن برشیء یوقدر بلکه خالق ضلالت وغوایت الله درنته کم
عقیل وابن عدی حضرت ابن عمردن روایت بیوررلر (قال علیه السلام بعثت داعیا ومبلغا ولیس الی من الهدایة
شیء وخلق الشیطان مزینا وموسوسا ولیس الیه من الضلالة شیء) (کما قال الله تعالی لاتهدی من احببت ولکن الله
یهدی من یشاء (وقال یضل الله من یشاء ویهدی الیه من اناب (مثنوی) سوخت هند وآینه ازدردرا *
کین سیه رومی نماید مردرا * مثلا هندودردوغمندن آیینه یی یاقدی بویله دیوکه بوآیینه مردی سیاه روکوسترر
(مثنوی) کفت آیینه کناه ازمن بود * جرم اورانه که روی من زدود * آیینه لسان حاله هندویه ابتدی کناه بندن
اولمدی جرمی آکاکه بنم یوزمی یاصدن اچدی ومجلا ایلدی (مثنوی) اومی انمازکردوراست کو * تابکویم
زشت کووخوب کو * اول خدابنی نمازوطوغری سویلیجی ایلدی تاکم زشت قنغی وخوب قنغی دیم یعنی آیینه وش
هرکسك صورت حالن کوسترمك بکااول خدانك ویرمسیدر تاکم زشت قنغی کسه در وخوب دخی قنغی کسه در
کوسترم وبنم واسطه مله بونلرظهوره کله (م ی) من کواهم برکوازندان کجاست * اهل زندان نیستم یزدان کواست
بن شاهدم شاهده زندان وحبس قنده در یعنی شرعا شاهده حبس وزندان بوقدر زندان وحبسه لایق دکلم

بوخصوصه حضرت خدا شاهد در بو کلامده حقیقته نظر انوعا عموض وارد را کرچه شیطانك من شاهدم واهل زندان
دکلم دیمسی کذبدر دینسه ده جائزاما حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی حقیقت حالی وابلیسك مرتبه سنی
ابلیس لسانندن بیان بیورر لراویله اوایجق هرکیم ابلیسه تابع اولور عاصی وکافر اولدیغنه ابلیسك لسان حالی وزبان
مرتبتی آنك کفروعصیانته شهادت قیلور وکذلك ابلیسه مخالفت ایلینك حالنه دخی ابلیس اصحاب هدایتدن ایدوکنه
لسان حاله شاهد اولور اما اهل زندان دکلم دیه یکنده سوز بودرکه شیطانك اصلی نار در پس جهنم آنك اصلی اولور
وکندینك اصلی ومقری آکا نسبت زندان اولمزا کرزندانندن مراد دنیا اولورسه خود دنیا مؤمنك زندانی وکفار
وشیاطینك جنتیدر حضرت شیخك فصوصده بومعنایه اشارتی واردر اما احترازالعدم الفهم تحریر اولنمدی (مثنوی)
هرکجا بنم درخت میوه دار * تربتها می کنم من دایه وار * هرکجا بنم درخت تلخ وخشك * می برم من تارهد از پشك
مشك * بو بیتلرد خی حقیقتنه حمل اولنسه جائزدر یعنی ابلیس دیرکه هرقنده که بمشلوقدان کورم دایه کبی اول قدانه
تربتلر ایلرم زیرا بن باغبان کبی ام یعنی صلاح وسداد میوه سن بتورر برکسه بی مشاهده قیلم اکا دایه وار تربیه لر ایلرم
شیطانك اهل صلاحی تربیه ایلمسی ایکی نوع اوزره اولور برنوعی اولدرکه شیطان من حیث الحقیقه مرتبه سی حکمیله
مربی اهل صلاحدر زیرا هربارکه اهل صلاحك اضلالی وافسادنه سعی ایلسه انلر جناب حقه استعاذه واستغفاری
واعمال صالحه وحسن کرداری زیاده ایدرلر پس شیطان من حیث الحقیقة والمرتبه درخت میوه داره مربی اولور
ونوع ثانی (اسلم شیطانی علی یدی فلا یأمرنی الا بخیر (حدیث شریف) تك فحواسنجه شول شیطان ونفسنی مسلمان ایدن
وارث حضرت محمد علیه السلام اولنلره دخی شیطانلری تربیه والقای خیرا یتمکدن خالی اولمزلر وکذلك بونك عکسی
هرقنده آجی وقوری درخت کورم بن آنی قطع ایلرم تا مشك پشکدن قورتله هرنه یرده که ایماندن وعرفاندن خالی
وبایس بریدبختی بولم تیغ ضلالت وتبرمکر وخدیعتله آنی قطع ایلرم تاکم نجسدن مشك خلاص اولور یعنی
ابوکنودن واهل هدایت اهل غوایتدن تورتلور وفرق وتمیز مرتبه سن بولور (مثنوی) خشك کویدباغبانرا کای فتا
مرمراچه می بری مربی خطا * خشك اولان درخت باغبانه دیرکه ای جوان خطاوکاهسز تحقیقا بنم باشمی نه
کسرسن (مثنوی) باغبان کویدخمش ای زشت خو * بس نباشد خشکی تو برم تو * باغبان آکادیرای
زشت خوابسم اول وسکوت قبل سنك جرمك قوری اولمقلغنك کفایت قیلمزمی (مثنوی) خشك کویدراستم من
کژنیم * تو جرایی جرم می بری بیم * خشك باغبانه دیرکه ای جوان خطاوکاهسز تحقیقا بنم باشمی نه
کسرسن یعنی بن خود بواستقامتله قطع اولنمغه لایق دکلم (مثنوی) باغبان کویدا کر مسعودمی * کاشکی کژبودمی
تربودمی * باغبان اول خشك اولان درخته دیرا کر مسعود اولیدك دازلده سعادتلنمش مرتبه سن بولیدك کاشکی
اکری اولیدك یاش اولیدك تراولان درختدن مراد مؤمن ومسلمدرکه ایمان واسلامله تروتازه اولوب ثمرهٔ رضای حق
بتورمکه وکندوبی قرب خدایه یتورمکه استعدادی واردر ودرخت خشکدن مراد اهل کفردرکه آنك وجودندن
رضای رحمانی وقرب سبحانی میوه لری بتمکه آنك قابلیتی یوقدرکه مسعود دکلدر بلکه شقی وبدبختدر شیطان
بودنیا باغنده فی المثل برباغبان کبیدر یقین ایمان واسلامدن خشك اولان کافرلك وجودنی ضلالت تبریله قطع ایلمکه
قصد ایلسه کافرلك وجودی آکا سان حاله دیرکه بن خود مستقیم الطبع وکندی مرتبه مده مستوی وراستم پس بنم
ظاهرا اعوجاجم یوق ایکن نیچون بنم خراب وهلاکمه اراده قصد ایلرسن شیطان دخی اکا لسان حاله دیرکه اکر
ازلده مسعود اولیدك کاشکی ایمان واسلامله تروتازه اولیدك واکری اولیدك برکسه نك وجودی ایمان واسلامله
تروتازه اولسه اکا ناراست اولمق وکناه وخطا قیلمق ضرر ویرمز (کما قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا احب الله عبدا
لم یضر ذنبه) وبرکسه نك وجودی ایمان واسلامدن خشك وخالی اوله کندی مرتبه سنده مستوی اولمق
وعدالت قیلمق وطبعی ومزاجی مستقیم اولمق اصلا کافائده قیلماز والحاصل ایمانسز استقامت وطاعت مفید
ونافع اولمز مع الایمان والاسلام خطا ومعصیت ضرر قیلماز دیمك اولور (مثنوی) جاذب آب حیاتی کشتی *
اندر آب زندکی آغشتی) بر حیات آبنی جذب ایدیجی اولور دلر زنده لك آبی ایچره قارشمش اولور دلر یعنی اکر درخت تازه
کبی تراولیدلك آب حیات طاعت ومحبت خدایی جذب ایدیجی اولور دلر آب زندکی که فی الحقیقه علم ومعرفتدر اکا
مستغرق اولور دلر وثمرات طاعات وحسناتی درخت وجودکدن انبات قیلور دلر (مثنوی) تخم تو بد بوده است واصل تو
بادرخت خوش نبوده وصل تو * سنك تخمك وسنك اصلك بد اولمشدر سنك وصلت لطیف درختله خوش اولمشدر
یعنی سنك روحك وسنك تخم وجودلك فی الحقیقه یرامز وقبیح اولمشدر مع هذا بودنیایه کادکده نصکره اهل ایمان
واهل اسلامك وجودلرینه درخت خوش کبیدر انلره اولشمدلك وانلردن ایمان واسلام خوشلغنی اخذ وجذب ایتمکه

میل

میل قیلمدلك تا انلر کندی ذاتنده اولان خوشلقدن برمقدار سنك وجودنه وصل ایلیه لردی (مثنوی) شاخ تلخ
ار باخوشی وصلت کند * آن خوشی اندر نهادش برزند * آجی آغاج اکر برخوش اغاجله وصلت ایلسه یعنی
میوه سی آجی اولان آغاجی اکر برمیوه سی خوش اولان آغاجله آشلسه لر وخوش اولان درختی تلخ اولنه وصل
ایلسه لر اول خوشلق آجی بودا غلك نهادنده ذاتنده ظاهرا اولور کذلك برفاسق برصالحه مقارنت قیلسه واول صالح
مقارنت قیلسه واول صالح دخی کندی باطننده اولان خوشلقدن آکا تعلیم قیلسه وآنی تربیه ایلسه بعنایة الله
تعالی آنك صلاح حالی اکا تأثیر ایلر واول کسه نك وجودنده صلاح وطاعت میوه لری ظهوره کلور (مثنوی) کفت
امیرای راهزن حجت مکو * مر ترا ره نیست در من ره مجو * پس حضرت معاویه ابلیسه ایتدی ای رهزن طریق خدا
حجت سویلمه تحقیقا سکا بنم وجودمه یول یوقدر یول استمه بودخی وجه درتحقیقا سکا یول یوقدر بنم خصوصمده یول
استمه (مثنوی) رهزنی ومن غریب وتاجرم * هرلباسانی که آری کی خرم * فی المثل سن رهزن سن وبن غریب وتاجرم
هرلباسلری که کتورر سن قچن صاتون آلورم (مثنوی) کر درخت من مکردان کافری * تونه رخت کسی رامشتری *
کافرلکدن بنم رخت ومتاعمك چوره سنه طولنمه فی المثل برکسه نك رختنه سن مشتری دکلسن (مثنوی)
مشتری نبود کسی را راهزن * ورنماید مشتری مکرست وفن * حرامی کسه یه مشتری اولمز واکر کندیسنی مشتری
کوسترسه مکر وحیله در (مثنوی) تاچه دارد این حسود اندر کدو * ای خدا فریادما را این عدو * بویت شیطانك
مکرنی تعجب ایلمك موقعنده واقع اولمشدر وآنك مکر وحیله سندن بی توفیق الهی خلاص میسر اولمدیغی اجلدن
خدای تعالی یه دعا ومناجات ایلمك محلنده دینلمشدر بعجب بوحسود قبق ایجنده نه طوتر بودشمندن ای خدا بزم
فریادیمزه ایرش یعنی حسود اولان ابلیس وجودی قبغنده بعجبدرکه بوقدر مکرلر وحیله لر طوتر ای خدای متعال
بوعدودن بزم فریادیمزه ایرش وبزه معین وناصر اول تا بودشمندن بزه خلاص میسر اوله (مثنوی) کر یکی فصلی ذکر
درمن دمد * در ربابد ازمن این رهزن نمد * اکر بردخی برفصل بکا اوفوره یعنی افسون ایلیه بورهزن نمدی بندن
قپارنمدن مراد بونده نماد اسلامدر که شعار اسلامدن کنایه اولور یعنی اکر بوابلیس پرتلبیس برفصل دخی بکا افسون
ایلیه بورهزن لباس اسلامی بندن قپار وشعار تقویدن بنی عریان ایلردیدی (تالیدن معاویه رضی الله عنه بحضرت
حق تعالی ازمکر ابلیس لعین ونصرت خواستن وی (مثنوی) این حدیثش همچو دوست ای اله * دست کیرا رنه کلیم
شد سیاه * پس حضرت حقه بوکونه مناجات ایلیوب وعرض حاجات قیلوب دیدی ابلیسك بوسوزی توتون کیبدر
ای اله المی طوت یوخسه بنم کلیم سیاه اولدی یعنی دخان کلیم ولباسی سیاه ایلدیکی کبی شیطانك مکر وخداعی دخی
انسانك قلبنی سیاه ایلر وعاصی اولوب کمراه اولور سیاه کلیم اولمق عصیان قیلمقدن کنایه اولور (مثنوی) من بحجت
برنیایم با ابلیس * کوست فتنهٔ هر شریف وهر خسیس * بن بحجت وبرهانله ابلیسه غالب کلمه مزم واکا مقابله
ومقاومت قیله مزم زیرا که اوابلیس هر شریف وخسیسك فتنه سیدرکه دنی وشریفی مکریله اضلال ایلمك اکا
میسر در (مثنوی) آدمی کو علم الاسما بکست * در تك چون برق این سك بی تکست * زیاده عظیم القدر آدم که اول آدم
علم الاسمانك امیری در بوکابك برق کبی اولان حمله سنده بی حمله در یعنی حضرت آدم علیه السلام که (وعلم آدم الاسماء
کلها) آیتنك مصداقنجه علوم اسماء الهیه نك بکیدر بوکابك برق خاطف کبی اولان حمله وهمزاتنده بی حمله وبی جرأتدر
مصرع اولده اولان بك لفظی باء فارسیله اوقنسه دخی جائزدر زیرا بك باء فارسینك فتحه سیله یلوب پیور مغه درلر
بورادہ سرعت وچابکلك معناسنه استعاره اولوب معنی بویله اولسه اولی اولور ومصرع ثانی یه دخی انسب کلور یعنی
زیاده عظیم القدر اولان آدم که علم الاسمانك چست وچابکدر بوکابك برق خاطف کبی اولان حمله سنده ویلمه سنده
بی سرعت وبی طاقت دردیمك اولور بو آیتك تفسیری بوجلدلك اواخرنه قریب آغازمنور شدن حواس عارف سرخنده
کلور واوچنجی جلددده دخی بعض مواضعده تحقیق وتفصیلی انشاء الله تحریر اولنور (مثنوی) ازبهشت انداختش
برروی خاك * چون سمك در شست اوشد از سماك * شیطان آنی جنتدن چیقاروب خاکك یوزی اوزره آتدی سماك
جانبندن نزول ایدوب سمك کبی آنك آیاغنه کتدی یعنی آسمانده ایکن ابلیسك مکری واسطه سیله زمینه هبوط ایدوب
آنك دام مکرنه نیچه زمان اسیر اولدی (مثنوی) نوحهٔ انا ظلمنا می زدی * نیست دستان وفسونش واحدی * انا ظلمنا
فغانی اوردی اول لعینك حیله وافسونته برحد ونهایت یوقدر بو آیتك تفسیری جلد اولده اضافت کردن
آدم زلت را باخویش سرخنده مرورا یلدی (مثنوی) اندرون هر حدیث اوشرست * صد هزاران سحر درروی
مضمرست * آنك هرسوزنك ایچنده شر وفساد وار درنیچه یوزیك سحرانك وجودنده مضمردر (مثنوی) مردئ
مردان بینند در نفس * درزن ودر مرد افروزد هوس * فوری ودردم مردلك مردلكی باغلر یعنی انلری

مغلوب وزبون ابلرزنده ومرده هوس شعله لندیر روهوایه قوت ویرر پس خدایه مناجات ابلمکدن رجوع
ابلیوب اکابوکونه خطاب وعتاب ابلکه شروع قیلدی (مثنوی) ای بلیس خلق سوزوفتنه جو * برچیم بیدار
کردی راست گو * ای فتنه طلب ایدیجی خلق باچی ابلیس طوغری دی بنی نه سبیدن بیدار ایلدلک (باز تقریر ابلیس
علیه اللعنة تلبیس خودرا (مثنوی) گفت هر مردی که باشد بدگمان) نشنود اوراست را باصد نشان) ابلیس پر تلبیس
حضرت معاویه رضی الله عنهه بوکونه جواب ویروب دیدی هر برمردکه بدگمان اوله اول کسه راست سوزی بوز نشانله
استماع وقبول ایلز (مثنوی) هردرونی که خیال اندیش شد * چون دلیل آری خیالش بیش شد * هر بردرونکه
خیال اندیش اولدی چونکم دلیل کتوره سن آنك خیالی زیاده اولدی یعنی هر بارکه کندی سوزنی اثبات ایلمك
ایچون آکا برهان وحجت ابراز ایلیه سن آنك قلبنك اوهام وخیالاتی زیاده اولور وشك وشبهه یی اول کسه دخی ارتق
قیلور دیدی (مثنوی) چون سخن دروی رود علت شود * تیغ غازی در زدرا آلت شود * چونکم اول بدگمان وخیال
اندیش اولان کسه یه سوزکیده علت اولور غازینك تیغی دزده آلت اولور وآنی مستحق اولان محله صرف ایتمیوب نامحل
اولان یره وضع قیلور (مثنوی) پس جواب اوسکوتست وسکون * هست یا اله سخن گفتن جنون * پس بدگمان اولان
کسه یه جواب سکوت وسکوندر (کما قیل جواب الاحمق السکوت) زیرا ابلهه سوزسویلمك جنوندر (مثنوی)
تو زمن باحق چه نالی ای سلیم * تو بنال از خشران نفس لئیم * ای ساده دل سن بندن حضرت حقه نه ناله ایلرسن سن
بولئیم ودنی نفسك شرندن ایکه (مثنوی) تو خوری حلوا تراذنبل شود * تب بگیرد طبع تو مختل شود * مثلا سن حلوا
یرسن بعد زمان سکا چیان اولورسنی سمه طوترسنك طبعك مختل اولور (مثنوی) بی کنه لعنت کنی ابلیس را * چون
نه بینی از خود آن تلبیس را * جرم وگناه سزا بلیسه لعنت ایلرسن اول تلبیسی نیچون کندکدن کورمزسن کرکدرکه
آنی کندی نفسکدن کوره سن وشیطانه لعنت وسب ایلکدن بری اوله سن (کما قال علیه السلام لاتسبوا الشیطان
وتعوذوا بالله من شره رواه ابوهریرة کذا فی الجامع الصغیر (مثنوی) نیست از ابلیس ازتست ای غوی * که چوروبه
سوی دنبه می دوی * ابلیسدن دکل شدندرای غویکه روبه کبی دنبه جانبنه یلرسن یعنی اول مکروتلبیسی کندی نفس
امارهٔ بالسوئکدن نیچون کورمزسن ابلیسدن دکلدرسنك نفس امارکدندرای غویکه دلکوکبی جرومشتهی
جانبنه کیدرسن ونفس اماره نك مرادنی اختیار ایدرسن پس بچن بونك سوءجزاسن کوره سن ابلیسه لعنت ایدرسن
(مثنوی) چون که در سبزه بینی دنبه را * دام باشد این ندانی تو چرا * چونکه سبزه وچنده دنبه کوره سن آنده طوزاق
واردرسن بونی نیچون بیلمزسن یعنی چونکم سن سبزه کاه دنیاده دنبه یی کوره سن یعنی مشتهیات نفسانیه دام
مکر وقهراولور بونی سن نیچون بیلمزسن واول دنبه دن نه وجهله احتراز قیلمزسن (مثنوی) زان ندانی کت
زدانش دور کرد * میل دنبه چشم عقلت کور کرد * اول جهتدن بیلمز سنکه سنی اول دنبه نك میلی دانشدن دور
ایلدی وچشم عقلکی بینشدن کور ایلدی (مثنوی) حبك الاشیاء یعمیك یصم * نفسك السودا خبث لاتختصم
احمد وابوداود وابودردا حضرتلرندن روایت ایدرلر (کما قال علیه السلام حبك الشئ یعمی ویصم) پس شیطان
لسانندن حضرت مولانا یورر لرکه ای معاویه سنك اشیایه محبتك سنی کور ایلر وصاغر ایلرسنك ظلمات شهواتله سیاه
اولان نفسك خبایت ایلدی کسه یه اظهار خصومت قیلمه فی الواقع بویله درکه (ان النفس لامارة بالسوء)
مقتضاسنجه اصل معاصی یه زیاده امر ایلین نفسدر وشیطان لازم کلسه انجق برموسوس ومسولدر (ولهذا قال
علیه السلام الحمدلله الذی رد امر الشیطان الی الوسوسة (وقال الله تعالی ان کید الشیطان کان ضعیفا) اما نفس
اماره شیطان کبی دکلدر بلکه اعدای عددودر (کما قال علیه السلام اعدی عدوك نفسك التی بین جنبیك
(مثنوی) تو کنه برمن منه کز مژ مبین * من زید بیزارم واز حرص وکین * سن کاهی بکا اسناد ایلهٔ اکری بوکری
کورمه بن شر وفساددن وحرص وکیندن بیزارم (مثنوی) من بدی کردم پشیمانم هنوز * انتظارم تا شیم آید بروز *
بن برقباحت ایلدم وهنوز پشیمانم منتظرم تا بنم شیم روزه کله یعنی امر حقه مخالفت ایتمکله وآدمه ترك سجده قیلغله
برابلك ایلدم هنوز اول قباحتدن پشیمانم منتظرم مکه بنم بوظلمانی اولان حالم نورانی اوله حضرت حق کاهمی عفو
ایدوب بنی مرحمته قریب قیله (مثنوی) متهم کشتم میان خلق من * فعل خود برمن نهد هر مردوزن * خلق ایجنده
بن متهم اولدم هر مردوزن کندی فعلنی بنم اوزرمه قور (مثنوی) کرك بیچاره را کرچه کرسنه ست * متهم باشد که اودر
طنطنه ست * مثلا بیچاره قوردا کرچه آجدر متهم اولور بویله دیوکه اول کرك طنطنه ده دریعنی قوتده وطوقلقده در
(م ی) چونکه نتواند ز ضعف اوراه رفت * خلق گوید تخمه است ازلوت زفت * بیچاره قورد چونکه ضعیف لکندن
بوله کتمکه قادر اولمز خلق دیرکه قوی ووافر تخمه در یعنی اکلدن استلایه ایزشمه دردیرلر (باز الحاح کردن

معاویه ابلیس را (مثنوی) گفت غیر راستی نرهانتدت * داد سوی راستی می خواندت * معاویه ابلیسه ایتدی سنی
بندن طوغوریلقدن غیری قورتارمز عدل سنی طوغریلق جانبنه اوقور (مثنوی) راست کوتاوارهی ازچنك من
مکر ننشاند غبار جنك من * طوغوری سویله تا بنم پنجمدن قورتله سن بنم جنك وخصومتم غبارنی مکروحیله
تسکین ایلز (مثنوی) گفت چون دانی دروغ وراست را * ای خیال اندیش پراندیشها * ابلیس معاویه یه ایتدی
نیچه یلورسن ونه سبیدن تمیز قیلورسن دروغله راستی ای نیکولرله پراولان خیال فکرایدیجی (م ی) گفت پیغامبر
نشانی داده است * قلب ونیکو را محك بنهاده است * معاویه ابلیسه ایتدی حضرت پیغمبر علیه السلام
برنشان ویرمش قلب ونیکویه محك ومیزانی قومش بودخی جائزدرکه دینه قلب نیکورأیی محك قومشدر یعنی قلب
صافی حضرت پیغمبرینك وبدی بیلکه وکذبی صدقدن فرق ایلکه محك قومشدر (مثنوی) گفته است
الکذب ریب فی القلوب * گفت الصدق طمانین طروب * معاویه شیطانه دیدیکه حضرت پیغمبر علیه السلام
بیورمشدرکه کذب قلقی واضطرابدر قلوبده ودیدیکه صدق سکوندر وطریله قلبی آسوده قیلیجیدر نته کم ابن عمردن
وحسن بصریدن احمد وترمذی بوحدیثی روایت ایدرلر (قال علیه السلام دع ما یریبك الی مالا یریبك فان الصدق
طمانین وان الکذب ریب (مثنوی) دل بیارامد زگفتار دروغ * آب وروغن هیچ نفروزد فروغ * قلب یلان
سوزدن دکلمز ومطمئن اولمز آب وروغن هیچ شعله لندرمز یعنی آیله روغندن شعله حاصل اولدیغی کبی کذبله
مخلوط اولان صدقدن دخی درونه نور وضیا حاصل اولمز ودرون اندن منور اولوب ظلمات شکوکی دفع قیلمز (مثنوی)
در حدیث راست آرام دلست * راستی موزده قلبك آرام وسکونی واردر راستلقلر
کوکل دامنك دانه سیدر یعنی مرغ دانه یه صید اولدیغی کبی کوکل دخی صدقه مائل اولوب صید اولور (مثنوی)
دل مکر رنجور باشد بد دهان * کم نداند چاشنی این وآن * کوکل مکر رنجور اوله اغزی بددر زیرا قوت
ذائقه سی مختل اولوب اغزینك دادن بیلمز برمریض اوله که اول کوکل بونك وآنك طعمنی بیلمیه وذوقنی طوعیمه یعنی
برقلب که اسیر هوا وشهوت اولمغله رنجور اوله وقوت ذائقهٔ عقلیه سی فاسد اوله اول خبیثی پاکدن فرق قیلمز ونیکویی
بددن وصدقی دروغدن تمیز ابلز (مثنوی) چون شود از رنج وعلت دل سلیم * طعم کذب وراست را باشد علیم
چونکه رنج ومرض دن کوکل سلیم اوله یعنی سلامت بوله کذب وصدقك طعمك بیلیجی اولور (مثنوی) حرص آدم
چون سوی گندم فزود * از دل آدم سلیمی را ربود * حضرت آدمك چونکه بغدای جانبنه حرصی زیاده اولدی آدم
حضرتلرینك کوکلندن سلیم لکی قاپدی یعنی حرص گندم حضرت آدمك قلب شیر یغندن سلامتی ازاله ایتدی
(مثنوی) پس دروغ وعشوه ات را گوش کرد * غره گشت وزهر قاتل نوش کرد * پس سنك دروغ وعشوه کی
گوش ایتدی یعنی کذب ومکرکی استماع ایتدی وانکله ایش اتدی مغرور وغافل اولدی وزهر قاتلی نوش ایتدی
(مثنوی) کژدم از گندم ندانست آن نفس * میپرد تمیز از مست هوس * حضرت آدم اولدم کژدمی گندمدن
بیلدی ومهری قهردن فرق قیلمدی زیرا هوس مستندن تمیز او چاروحرص اولندن حقیقت حالی بیلمك وفاسدی
صالحدن فرق قیلمق قدر (مثنوی) خلق مست آرزواند وهول * زان بذیرانند دستان تزا * خلق عالم آرزو وهوانك
مستلریدر اول سببدن سنك حیله ومکرلرنه قبول ایدیجیلردر (مثنوی) هرکه خودرا زهو اخوباز کرد * چشم خودرا
آشنای راز کرد * هرشول کسه که کندی هواخویندن کیرو یلدی کندینك چشمنی راز واسراره آشنا ایلدی
پس حرص وهوادن کندویی خلاص ایلین کسه حقیقت حاله واقف اولور ونیکویی بددن وکذبی صدقدن فرق قیلور
(شکایت قاضی از آفت فضا وجواب گفتن نائب اورا (مثنوی) قاضی بنشاندندومی گریست * گفت نائب قاضیا
گریه زچیست * بر قاضی بی منصب قضایه نصب ایلدیلر اول اغلدی نائب ایتدی ای قاضی گریه ندندر (مثنوی)
این نه وقت گریه وفریادتست * وقت شادی ومبارکبادتست * بوزمان سنك گریه وفریادك وقتی دکلدر بلکه
سنك شادیلکك ومبارکبادلك وقتیدر یعنی وقت تعزیت دکل بلکه وقت تهنیتدر پس گریه نك سببی ندردیدی
(مثنوی) گفت آه چون حکم راند بیدلی * در میان آن دو عالم جاهلی * قاضی نائبه ایتدی آه بر بیدل نیچه حکم
سورر اول ایکی عالملك اورتاسنده برجاهل یعنی قلبنه مالك اولین وکوکلی کندی النده اولین وحقیقت حالی بلین
برکسه ایکی کندی احوالنه عالم اولان خصملك مابینده نوجهله اجرای احکام ایلر (مثنوی) آن دو خصم از واقعهٔ
خود واقفند * قاضیٔ مسکین چه داند زان دوبند * اول ایکی خصمکه دعوایه کلورلر کندیلرینك واقعه سندن واقفلردر
مسکین قاضی اول ایکی خصمدن بند وحیله یی نه یلور (مثنوی) جاهلست وغافلست از حال شان * چون رود
در خون وسال شان * قاضی انلرك حالندن جاهل وغافلدر آنلرك فاتنه وآنلرك مالنه نیچه کیدر (مثنوی) گفت

خصمان عالمند وعلتی * جاهلی تو لیك شمع ملتی * نائب قاضی به ایتدی ایکی خصم اکرچه عالمدر ولکن
علته منسوبلردر اکرچه سن انلرك احوالنه جاهل سن ولیکن ملت اسلامك شمعی سن ونور علمك منبعی سن (مثنوی)
زانکه تو علت نداری درمیان * آن فراغت هست تو رنجیدکان * زیرا که سن اورتاده علت وغرض طوغمزسن اول
فراغت واول بی علت اولمق کوزلك نوریدر یعنی علت وغرض پردهٔ دیدهٔ دل کبیدر وبی غرضلق نوردیدهٔ دلدر
چونکم سنده بی غرضلق حاصل اوله نور فراسته حتی باطلدن تمییز ایلیه کا قادر اولورسن (مثنوی) وان دوعالمرا
غرض شان کورکرد * علمشان راعلت اندر کور کرد * واول ایکی عالمی که مراد ایکی خصمدر انلرك غرضی انلری
کورایلدی علت وطمع آنلرك علمی قبرده ایلدی (مثنوی) جهل رابی علتی عالم کند * علم راعلت زدلها برکند جاهلی
علتسزلك عالم ایلرعلت وغرض علمی قلبلردن قو پرر (مثنوی) تا که وشوت نستدی بیندهٔ * چون طمع کردی
ضریر وبندهٔ * نائب قاضی به دیدیکه ای قاضی غرض وعلتدن بری وطمع ورشوتدن عاری اول تا کم رشوت المیه سن
عالم وبیننده سن (چون تو رشوت نستدی) دخی نسخه در یعنی چونکم سن رشوت آلمدلك بصیر واهل نظرسن چونکم
رشوته طمع ایلدلك کور وبنده سن یعنی چونکم طمع ایلیه سن کوردل وبندهٔ نفس سن رشوت الن ملعون وطمع
قیلن کوردل وحکمت حقدن مغبون اولسی مقرردر (کما روی الامام احمد عن ثوبان رضی الله عنه قال علیه السلام
لعن الله الراشی والمرتشی والرایش بینهما یمشی وعن انس رضی الله عنه قال علیه السلام الطمع یذهب الحکمة
من قلوب العلماء وقال علیه السلام استعیذوا بالله من الطمع فان الطمع یهدی الی الطبع) پس معاویه ابلیسه جواب
ویروب ایتدی (مثنوی) ازهوامن خوی راواکرده ام * لقمه های شهوتی کم خورده ام * هوادن بن خوبی جدا ایلمشم
شهوته منسوب اولان لقمه لری آزیمشم (مثنوی) چاشنی کیردلم شد بافروع * راست راداند حقیقت ازدروغ *
بنم کو کام چاشنی کیربافروغ اولدی یعنی قلبمك قوت ذائقه سی بواجلدن قوت بولدی صدقی کذبدن حقیقة
یالور ونیکوبی بددن فرق قیلور (باقرار آوردن معاویه ابلیس را (مثنوی) تو چرا بیدار کردی مرمرا * دشمن بیدارتی
تو ای دغا * ای ابلیس تحقیقاسن بنی نیچون بیدار ایلدلك حال آنکه سن بیدار ایکن دشمنی سن ای حیله باز (مثنوی)
همچو خشخاشی همه خواب آوری * همچو خری عقل ودانش رابری * بر خشخاش کبی دوکلی اویقو کتورسن
یعنی خشخاش نیچه منوم ایسه سنك دخی مورث نوم وغفلت اولق شائکدندر خر کبی سن عقل ودانشی ایلتورسن
یعنی خر عقل ودانشی نه کونه ستر ایلیوب ازاله ایلرسه سن دخی آنك کبی عقل ودانشی ازاله ایلرسن (مثنوی)
چار سخت کرده ام همین راست کو * راست رادانم تو حیلتهاتجو * سنی چار میخ ایلمشم آکاه اول طوغری سویله بن
طوغری سوزی بیلورم سن حیله لراستمه (مثنوی) من زهر کس آن طلب دارم که او * صاحب آن باشد اندر طبع وخو
بن هرکسدن آنی طلب طوترمکه اوطبع وخویده آنك صاحبی اوله یعنی بنم مطلوبم اولان شیئك اول کسه طبیعتده
وخویده بالفعل صاحبی ومالکی اوله (مثنوی) من زسرکه می نجویم سکری * وز مخنث می نجویم لشکری *
بن سرکه دن سکر لك استمزم بن مخنثدن لشکره منسوب طوتمزم یعنی لشکر عداداندن عد ایتمزم زیرا آندن جرأت
وشجاعت کلمز (مثنوی) هم چو کبران من نجویم از بتی * کو بود حق یا خود از حق آیتی * آتش پرستر کبی بن
بر بتدن استمزم که اول بت حق اوله یا حقدن اول بت برنشان اوله امابوندن اولی واوجه اولان معنی اولدرکه دینه بن
کافرلر کبی بر بتدن طلب ایلمزم او کسه که حق اوله ویا خود حقدن برآیت اوله زیرا حقله باطلی بریرده جمع اولمز وباطل
شر عیدن خاصة حقیقت ظهوره کلمز یعنی حضرت معاویه ابلیس پرتلیسه دیدیکه ای شیطان هرشیئك برمحلی
واردر وهرفنك براهلی وهر برشیئی محللندن غیریدن طلب خیبت وخسرانه سبیدر تنه کم بت محل بطلان ایکن
کافرلراندن حقی وآیت حقی طلب ایلدیلر بن کافرلر کبی بتدن حقی وآیت حقی طلب ایلزم که بت حقك موضعی وآیت
حقك محلی دکادر (کما قال سلطان العارفین (بیت) اطلب الدر الخی وسط الصدف * واطلب الفن من اصحاب
الحرف * حکیم اولدرکه هرشیئی موضعندن طلب قیله پس شیطانکه مظهر ضلالدر اندن ایمان وعرفان طلب
ایتمك عین جهل ووبالدر (مثنوی) من زسرکین می نجویم بوی مشك * من درآب جو نجویم خشت خشك * بن
سرکیندن مسك رایحه سی استمزم بن ایرمق صو یلنك ایچنده قوری کرپچ استمزم (مثنوی) من زشیطان این نجویم
کوست غیر * کو مرا بیدار کرداند بخیر * بن شیطاندن بونی امید طوتمزم زیرا اوغیردر که شیطان بنی خیره بیدار ایده
(راست کفتن ابلیس ضمیر خود را بمعاویه) ابلیس چونکم حضرت معاویه دن نومیدنه ابرام واقدام کوردی
عاقبت الامر (مثنوی) ازبن دندان بکفتش بهر آن * کردمت بیدار میدان ای فلان * بن دندانلندن اول معاویه یه
دیدی یعنی بالضروری بجزندن کوجه لما کایتدی اندن اوتری ای فلان سنی خوابدن بیدار ایلدم بیل (مثنوی)

تارسی اندر جماعت در نماز * ازبی پیغامبر دولت فراز * تانمازده جماعته ایریشه سن بلندقدر وعالی دولت پیغمبرلك
اردندن (مثنوی) کر نماز از وقت رفتی مر ترا * این جهان تاریك کشتی بی ضیا * اکرسنك نمازلك وقتندن کیدیدی یعنی
حضرت پیغمبر ایله نماز قیلمغه وجماعته حاضر اولمغه یتشمیوب بونمازسندن فوت اولوب قضایه قالیدی بوجهان
ضیاسز قرا کو اولوردی وسنك باشنه زندان اولوب نیچه زمان قلبك تحیف وتأسفده قالوردی (مثنوی) از غبین
ودر دررفتی اشکها * از دوچشم تو مثال مشکها * غبین ودرددن کوزیاشلری کیدردی سنك ایکی چشمکدن مشکار
کبی (مثنوی) ذوق دارد هرکسی در طاعتی * لاجرم نشکیبد از وی ساعتی * هر برکسه برکونه طاعتده ذوق
طوتر لاجرم اندن برساعت صبر ایلز (مثنوی) آن غبین ودرد بودی صد نماز * کو نماز وکو حریق آن نیاز * ویامعاویه ازل
غبین ودرد بونماز اولوردی یعنی اول جماعتله اولان نماز سندن فوت اولیدی سنك درونکدن غبین ودرد وآه سرد
ظهوره کلوردی واول غبین ودرد بونمازه معادل اولوردی نماز قضی واونمازلك فروعی قضی یعنی بونمازلك مایتنده تفاوت
عظیمه ومراتب کثیره واردرکه نمازلك ثوابی سوزدرونك ثوابنه مماثل اولمزنته کم بوحکایه دن معلوم اولور (فضیلت
حسرت خوردن آن مخلص برفوت نماز جماعت (مثنوی) آن یکی میرفت درمسجد درون * مردم ازمسجد همی آمد
برون * اول برکسه مسجد ایچنه کتدی خلق مسجددن طشره کلوردی (مثنوی) کشت پرسان که جماعت را
چه بود * که ز مسجد می برون آیند زود * اول کسه سؤال ایدیجی اولدیکه جماعته نه اولدیکه مسجددن تیز طشره
کلورلر (مثنوی) آن یکی کفتش که پیغامبر نماز * با جماعت کردو شد فارغ زراز * اول برکسه ایتدیکه حضرت پیغمبر
علیه السلام نمازی جماعتله ادا ایلدی وراز ونیازدن فارغ اولدی (مثنوی) تو کجا در میروی ای مردخام * چونکه
پیغمبر بداد ست السلام * ای مردخام سن قنده کیدرسن چونکم پیغمبر علیه السلام سلام ویرمشدر ونمازدن فارغ
اولمشدر (مثنوی) (کفت آدود وازان آمشد برون * آه وحی داد ازدل بوی خون * اول کسه چونکم بوسوزی
اشتدی دردله آه ایتدی واول آهدن توتون طشره کتدی آنك آهی کوکلندن قان رایحه سنی وبردی (مثنوی)
آن یکی ازجمع کفت این آه را * تو بمن ده وان نمازمن ترا * جمعدن اول برکسه آکادیدی بوآهی سن بکاویرو بنم اول
نمازم سکا یعنی حضرت پیغمبرلك آردنده جماعتله نماز قیلان طائفه دن بری اول جماعتله نماز قیلمقدن محروم قلان وآه
قیلان کسه یه دیدیکه اول آهی بکاویرو بنم خلف پیغمبرده جماعتله قیلدیغم نماز سنك اولسون (مثنوی) کفت
دادم آه وبذر فتم نماز * اوستد آن آه را باصد نیاز * جماعته ایرشمین کسه آهی ویردم سنك نماز کی قبول ایلدم دیدی
اول کسه اول آهی بوزنیاز ایله الدی ونیچه شکر وحمدله قبول قیلدی (مثنوی) شب بخواب اندر بکفتش هاتفی
که خریدی آب حیوان وشفی * کیچه دوشنده برهاتف اکا دیدیکه ای نمازی ویروب انك مقابله سنده آب حیوانی
وشفایی الدلك یعنی اول هاتف اکا بویله دیدیکه ای آه درون آلان کسه فی الحقیقه آب حیات معنوی الدلك وامراض
روحه وقلبه شافی اولان ودرمان قیلان عملی اختیار قیلدلك (مثنوی) حرمت این اختیار واین دخول * شد نماز جمله
خلقان قبول * بواختیارلك وبود خولنك حرمتنه خلقلك جمیع سنك نمازی قبول اولدی (تتمهٔ اقرار ابلیس بمعاویه
مکر خود را (مثنوی) پس عزازیلش بکفت ای میرداد * مکر خود اندر میان باید نهاد) پس ابلیس حضرت معاویه یه
ایتدی ای دادصاحبی اولان امیر کندی مکرلی اورته یه قومق کرك (مثنوی) کر نمازت فوت می شد آن زمان * میزدی
ازدرد دل آه وفغان * اکر اول زمان سنك نمازلك فوت اولیدی کوکلك دردندن آه وفغان اوردلك (مثنوی) آن تأسف
وان فغان وآن نیاز * درکذشتی ازدو صد کرو نماز * اول تأسف واول فغان واول نیاز ایکیوزذ کرو نمازدن کچردی
یعنی ثواب وجزاده ایکیوزذ کرو نمازلك ثواب وجزاسندن ایلرو کچردی (م ی) من ترا بیدار کردم ازلهیب * تانسوزاند
چنان آهی حجاب * بن خوفدن سنی بیدار ایلدم تاکم نمازلك فوت اولمغله آه ایلیه سن تا انجلین برآه حجابی یاقمیه
وپرده لری رفع ایدوب یقمیه (مثنوی) تا چنان آهی نباشد مر ترا * تابدان راهی نباشد مر ترا * تاسنك ایچون انجلین
برآه اولمیه تا اول آهه سکا برراه اولمیه وسندن بونك کبی براشرف وافضل عمل ظهوره کلمیه بلکه ادنی اولان
عملی ادا ایتمکله افضل واولی اولندن محروم قاله سن وترلك افضل ایدوب مفضول وادنایی اختیار ایلینلردن اوله سن
دیدی (مثنوی) من حسودم از حسد کردم چنین * من عدوم کار من مکرست وکین * بن حسودم حسدمدن
بویله ایلدم بن خلق عالمه دشمنم بنم ایشم مکر وکیندر (جواب معاویه ابلیس را بعد از اعتراف وقبول کردن معاویه
سخن اورا (م ی) کفت اکنون راست کفتی صادقی * از نوآین آید تو این را لایقی * حضرت معاویه ابلیسدن چونکم
بوسوزلری اشتدی اکا ایتدی الان طوغری سویلدلك صادقسن سندن بوکا لایقسن بوکا لایقسن (مثنوی) عنکبوتی
تو مکس داری شکار * من نیم ای سك مکس زحمت میار * سن عنکبوتسن مکسی شکار طوتارسن ای سك بن

مکس دکلم زحمت کتورمه (مثنوی) بازاسپیدم شکارم شه کند * عنکبوتی کی بکرد ماتند * آق طوغانم بنی شاه
شکارایلر برعنکبوت بزم چورمزی قین طوقور یعنی بزم اطرافنده نه وجهله طولنور (مثنوی) رومکس میکیر
تاتانی هلا * سوی دونی زن مکسها راصلا * هله مادامکه قادرسن بوری مکس طوت برایران طرفنه سینکاره برصلا
اوریعنی اهل هواواهل نفس که مکسلر کیبدر وسنك حیله وتزویرلك دوغ کیبدر پس انلری کندی حیله وتزویرلك
جانبنه دعوت ایله (مثنوی) وربخوانی توبسوی انکبین * هم دروغ ودوغ باشد آن یقین * واکرسن برکسه بی انکبین
جانبنه اوقویه سن اودخی معناده بی شك دروغ ودوغدر (مثنوی) تومرایبدارکردی خواب بود * تونمودی کشتی
آن کرداب بود * سن بنی بیدارایلدك خواب ایدی یعنی سن بنی اکرچه طاعته ایقاظ ایلدك لکن اومعناعین غفلت
وترلك طاعت ایلمك ایدی سن کشتی کوسترمدلك اول ورطه وکرداب ایدی (مثنوی) تومرادرخیرزان می خواندی
توسرا ازخیربهتر راندی * سن بنی اول سببدن خیره دعوت ایلدك تابنی اندن ایورلك خیردن سوردلك وبنی اولی وافضل
اولان عملدن محروم ایلدلك (فوت شدن دزد باوزدادن آن شخص صاحب خانه را که نزدیك آمده بود که دزد رادریابد
وبکیرد (مثنوی) این بدان ماندکه شخصی دزددید * دروثاق اندرپی اومیدوید * ای ابلیس پرتلبیس بوکابکزرکه
برکسه دزدکوردی خانه سنده وآنك آردنجه بلدی تاکم طوتهوآنی اله کتوره (مثنوی) تادوسه میدان دوید
اندرپیش * تادرافکند آن نعب اندرخویش * تاصاحب خانه دزدلك آردنجه ایکی اوچ میدان بلدی تااول تعب
صاحب خانه بی عرق ایجنه براقدی (مثنوی) اندران حمله که نزدیك آمدش * تابداوتاندرجهد دریابدش * اول
حمله ده که صاحب خانه دزده یقین کلدی حتی آکاصچرایه وآکایرشه (مثنوی) دزددیکر بانك کردش که یا * تابینی
این علامات بلا * برغیری دزد صاحب خانه یه چاغردیکه کل تابلانك بوعلامتلرنی کوره سن ومصیبتك
بونشانلرینه ایرکوره سن (مثنوی) زودباش وباز کردای مرد کار * تابینی حال اینجازارزار * تیزاول وکیرو
دون ای ایش اری تابوراده حالی زارزار کوره سن ومشکل اولان حقیقت حاله نظرایرکوره سن (مثنوی) کفت باشد
کان طرف دزدی بود * کرنکردم زوداین برمن رود * صاحب خانه چونکم بوصدایی اشتدی وهمه دوشوب کندیسنه
ایتدی شاید که اول طرفده بردزداوله اکرتیزرجوع ایلیم بوبلابنم اوزریمه واقع اولور (مثنوی) برزن وفرزند من دستی
زند * بستن این دزدسودم کی کند * برغیری دزد بنم زن وفرزندمه برال اوره بودزدی بغملق بکا قین فائده ایلر (مثنوی
این مسلمان ازکرم می خواندم * کرنکردم زودپیش آیندم * بومسلمانکه بکاجاغربنی کرمندن اوقورا کر فوری خانه
طرفنه دونیم بنم اوکومه ندامت کاور (مثنوی) برامید شفقت آن نیکخواه * دزدرا بکذاشت بازآمد زراه
اول نیکخواهلك شفقتی امیدی اوزره دزدی ترلك ایلدی کیرویوله کلدی (مثنوی) کفت ای یارنکواحوال چیست
این فغان وبانك توازدست کیست * صاحب خانه چاغران کسه نلك یاتنه کلدی وآکا ایتدی ای اویارا حوال ندر
بوسنك فغانلك وفریادلك کیملك اندندر (مثنوی) کفت اینك بین نشان پای دزد * این طرف رفتست دزدزن بمزد *
فریادایلین کسه صاحب خانه یه ایتدی اشته اودزدلك اياغنلك نشانی کورزنی مزد واجرتله اولان دزد یعنی کیدی
دزدبوطرفه کتمشدر (مثنوی) نلك نشان پای دزد قلتبان * درپی اوروبرین نقش ونشان * اشته قلتبان دزدلك
اياغنلك نشانی اول دزدلك اردنجه کیت بونقش ونشان سبیله یعنی بونقش ونشانه تمسك ایلیوب بونلك واسطه سیله
انلك آردنجه سعی ایت دیدی (مثنوی) کفت ای ابله چه می کویی مرا * من کرفته بودم آخرمرورا * صاحب خانه
اول فریادایدن کسه یه ایتدی ای ابله بکانه دیرسن آخربن آنی طوتمش ایدم وآنی اله کتوروب مراده یتشمیشیدم (م ی)
دزدرا ازپانك تو بکذاشتم * من تو خررا آدمی پنداشتم * سنك بانك وفریادکدن اوتری دزدی ترلك ایتدم بن سن خری
آدمی صاندم (مثنوی) این چه ژاژست وچه هرزه ای فلان * من حقیقت یافتم چه بودنشان * ای فلان بونه
ژاژدرونه هرزه درونه بیهوده سوزدربن حقیقتی بولدم نشان نه اولور بومحلده توضیح معنی وبوبیانده تمهید نحوی
اولدرکه دزددن مراد برکسه نك اسباب وارزاقنی بیلمدین واکاه اولمدین الان کسه یه دیرلر وبوفعلك حقیقتده مرید
وخالقی عندا هل السنة والجماعة حقدر پس شول وقتده که خانهٔ وجود سالك بصیره دزد شیطان داخل اولسه آنی
من حیث الحقیقه اخذ ایتمکه یلر وسعی ایلرو شیطان کندینك حقیقتی کاسم مضل ومکر الهیدر کندینك حقیقتی
جانبنه فرارایلرپس سالك مجاهدهٔ آنك آردنجه کمال سعی وکوشش برله شیطانك حقیقتنه یقین ومرتبهٔ الوهیته
قرین اولمق صددنده وحقیقته نائل اولمق حالنده اسیران عالم صورت وفریفتکان آثار وعلامت اولان وعاظ
ومشایخ اول سالکی ضلالت یولنه کتدی ومقصود بالذات ترلك ایتدی زعم ایلیوب واکا فریاد وفغان براه
سوایلیوب دیرلرکه ای مردکان کندی برکدن رجوع قیل تاکم بومرتبه ده حالی کوره سن ومقصوده ایره سن اول سالك

بو

بونلرلك بوفریادوفغانندن قوت واهمه غلبه ایلیوب کندی یه دیرکه بلکه انلرلك دعوت ایلدیکی مرتبه ده دخی
برآخردزداوله اکررجوع ایتمزسم ضرروندامت حاصل اوله دیوهمندن واول نیکوخواه اولان واعظلك شفقت ورحتی
امیدیله دزدلك حقیقتن ترلك ایدوب وکادیکی پیره کیروکیدوب اول فریاد کننده اولان وآنی کیرویه دعوت قیلان کسیه
کاوب دیرکه ای یارنیکواحوال ندروافغان وفریادلك کیملك اندندر اول دخی دیرکه ای قرنداش اشته سنك عقل
وفکرلك اوغرلمق استین کسه نك آیاغنلك نشانی آنك پینه کیت وعلایم وآثارندن استدلال ایت تامقصوده ایره سن
وروی مرادی کوره سن پس اول سالك حقیقت قرین اول آثار ونشان دینه یالسان حاله ویازبان مقاله دیرکه
ای ابله نه سویلرسن بکابن خودآنی طوتمشدم وحقیقت مقصوده یتمشدم پس بونه ژاژوهرزه درای فلانکه بن حقیقتی
بولمش ایکن نشان وآثاردن پس اول صورتده فلان وآیات وعلایمه اسیراولان مرشد ووواعظ دیرکه (مثنوی) کفت
من ازحق نشانت می دهم * این نشانست ازحقیقت آکهم * فریادایدیجی صاحب خانه یه ایتدی بن سکاحقدن نشان
ویررم بن حقیقتدن آکاهم بوآندن نشاندرکذلك رسولمدن خبرویرن واعظ وناصح دخی دیرای مؤمن
قرنداش بن سکاحقدن نشان ویررم وبونشان وآیات خدادرکذب ودروغ دکلدروبن حقیقتدن آکاهم وعالم آیات
وبینات الهم (مثنوی) کفت طراری توبا خودابلهی * بلکه تودزدی وزین حال آکهی * صاحب خانه اول کسیه
ایتدی سن طرارسن یاخودابلهسن بلکه سن دزدسن وبوحالدن آکاهسن طراریان کسن وشق جیب ایلین خرسزه
دیرلر یعنی اول سالك راه حقیقت یه دیرکه سن طرارمیسن ویاخودساده دل بی غرض برکسه میسن بلکه سندخی
من حیث المعنی برنوع رهزن میسن وبوحالدن آکاه میسن (مثنوی) خصم خودرامی کشیدم من کشان
تورهایندی وراکاینك نشان * کندی خصمی بن چکرلك چکردم سن قورتاردلك آنی که اشته نشان دیوبنی
فریفته ایلدلك بوهم وجهدرآنی سن قورتاردلك زیرا اشته نشان دیدلك بندخی کرچك ظن ایدوب الداندم یعنی بن
کندی عقل وفکرمی آلان خصمی ونکابنم وارمی آلمقده خصومت قیلان ومجدا اولان مقصودمی بن چکمشدم
چکمکله سن آنی بندن قورتردلك وترلك ایتدردلك دیرسن که اشته نشان وآثارمقصودکل راه مقصوده کیت واکا
کندیکی بویولدن واصل ایت بن طریق حقه واقفم وحقلك آیات وبیناتنه عارفم (مثنوی) توجهت کومن برونم
ازجهات * درووصال آیات کوبینات * صنع بیند مرد محجوب ازصفات * درصفات آنست کوکم کردذات
سن جهتدن سویلرسن بن جهاتدن طشره ام وصالده ایات وبینات قینی یعنی واصل حق اولنلر وحقیقتی بولنلراسباب
وصورتده قالنلره ومع هذاناسه ارشاد ونصیحت قیلنلره دیرلرکه ای حقیقتدن غافل اولان وامر معروف ونهی منکر
قیلان واعظ سن جهاتدن سویلرسن وعالم صورتدن نقل ایلرسن وبن شش جهاتدن برونم ووراى جهات وصورتده
باشکونم مرتبهٔ وصالده ایات وعلایم قینی وبینه لرقینی آیات وبینات دلائل وصالدر وبعد ظهور المدلول دلائله حاجت
قالمز صفاتدن مستوراولان کسه صنع کوررصفاتده اول کسه درکه اول کسه ذاتی کم وضایع ایلمشدر
یعنی مرد محجوب صفات الهیه دن انجق مصنوعی کوررمثلا بیلورکه الله خالقدرانك خالقلغی صفتندن محلوقی
کوررویلورکه الله صانعدرآنك صانعلکی صفتندن مصنوعی کوررواللهٔ قادردرورزاقدر وبونلردن مقدوروممرزوقی
وقدرت ورزقی کوررکذاوکذاوقس علی هذامرتبهٔ صفاتده مطلقا یعنی ذاتله معا اولمدیغی جهتدن اول کسه
مقیددرکه اول ذاتی کم ایلمش وياوی قیلمشدراماذاتی صفاتله ظاهروصفاتی ذاتله قائم کوررسه ومن وجه غیری ومن
وجه عینی مشاهده قیلورسه محجوب اولمز بلکه عالم وعارف اولور وایکن واصل ومستغرق دیمز زیرا واصل
ومستغرق اولنلر صفات وآیاته نظرقیلمز تنه کم بیوررلر (مثنوی) واصلان چون غرق ذاتند ای پسر * کی کنند
اندرصفات اونظر * ای پسر واصلار چون که ذاته غرقدر درحضرت خدانك صفاتنه قین نظرایلرلر یعنی نظرایلمزلرپس
اصحاب سلوك قربت الهیه ده درت نوعدن خالی دکلدر برنوعی انجق آیات وبینات وآثاروصفات کورمکده درذاتی
بومشهوده اولان صفاتدن بعیددوربیلمکده در بونلره مرد محجوب تعبیر اولنور وبرنوعی دخی ذاتی صفاتله ظاهر
وصفاتی ذاتله قائم ومن وجه غیری ومن وجه عینی کورمکده در بونلره عالم وعارف تسمیه قیلنور وبرنوعی دخی مرتبهٔ
احدیت شهودنده مستغرق اولنلرومقام جمعه ایرمشلربونوعه واصل ومستغرق دیرلر وبرنوعی دخی ذاتله صفات
مشاهده سنی علی طریق الاعتدال جمع الجمعه واصل اولمشلر بونلرلك حالت واحده ده کثرت کورملری وحدت
کورملرینه مانع وکذلك وحدت کورملری کثرت کورملرنی رافع اولمز بومقام محمدی ووارثان مقام محمد علیه السلام در
بونلره کامل ومکمل دیرلر پس مستغرق فی الله اولنلرلك مرتبه سنه کوره وفانی فی الله اولنلرلك مقامنه مناسب
بیوررلر (م ی) چونکه اندرقعر جو باشد سمرت * کی برنك آب افتد منظرت * وبرنك آب بازآیی زقعر * پس پلاسی

بستدی دادی توشعر * ای سالك چونکه صویك دیندہ اوله سنك باشك وسن صویه مستغرق اوله سن چقن سنك نظرلك
آیك رنکنه واموا جنك اعدادنه واقع اولور بلکه (انما تولوا ثم وجه الله) فحواسنجه هرنه یره نظر قیلسك
آب حقیقته نظر قیلورسن واکر فرضی صویه مستغرق اولدقدہ نصکره صویك رنکنه کبرو کلسك قعرندن یعنی
وحدت مطلقه یه ایردکدہ نصکره وفنا فی الله مرتبه سن بولدقدہ نصکره دونسك عالم خلقه بلا شهود الحق کبرو
کلسك واشیایی اندن غیری اعتبار قیلسك بو تقدیر اوزره پس بر بلاسی الدك آنك یرینه شعری ویردك یعنی اسکیمش
وفرسوده اولمش فرعی آلوب اصلی ترك ایلدك دیمك اولور (مثنوی) طاعت عامه کناه خاصکان * وصلت عامه حجاب
خاص دان * حسنات الابرار سیئات المقربین) قولنك مصداقنجه عامهٔ ابرار واخیارلك طاعتی خاص الخاص اولان
مقربینك کاهیدر زیرا عامهٔ ابرار واخیار طاعتی کندی وجودلریله ایدرلر وکندیلردن کورورلر پس وجودلك
ذنب لایقاس علیه ذنب آخر قولنك مصداقنجه وجودله اولان طاعت عند المقربین نوعا معصیتدر زیرا شرك
خفیدن بالذکلدر پس بونوع اوزره اولان طاعت خاصکانك کاهیدر وعامهٔ ابرار واخیارلك وصلتی اصالة وخاصة
حجاب بیل ویا خود خاص اولان بنده نك حجابی بیل که بونلرلك حقه واصلرندیکاری عین فرقت ومحضا بعد وهجر تدر زیرا
بونلر بویله زعم ایدرلر که واصل غیری موصول غیری اوله وقول حقه سلوکله مع مغایرته واره واصل اوله وقرب حقی بوله
چقن بونلره بعض اسماء الهیه نك تجلیسی ظهورایلسه اول ظهور واسطه سیله مع بقیة الوجود کندیلرینی الله
واصل زعم ایدرلر حال بوکه اعظم حجاب وجودلرندر (کما قال الجنید وجودك اعظم الحجاب بینك وبین الله) بونمان
اصلا وصال اینمز وپس (حکایت وزیر که پادشاه اورا ازوزارت معزول کردو محتسبی داد (مثنوی) مر وزیررا
کندشه محتسب * شه عدوی اوبود نبود محب * فانی فی الله اولان ومشاهدهٔ وحدت قیلان کسه جناب حقك
خلیفه سی ووزیری کبیدر وخلقی حقدن غیر کورنلرواشیایی اللهدن بعید وماسوایه بلد کاری حینیتدن امر معروف
ونهی منکر قیلنلر محتسب کبیدر چقن بر پادشاه وزیر فی محتسب ایلسه پادشاه انك دوستی اولمز بلکه آنك دشمنی
اولور کذلك حضرت حق بر وحدت بین وحقیقت آیین قولنی مرتبهٔ کثرته ومغایرته آتسه واول کسه عوام کبی خلقی
حقدن غیری اولدیغی اوزره افعالی مطلقا خلقه اسناد ایدوب امر معروف ونهی منکر قیلسه حضرت حق انك
محیی دکلدر بلکه انك من وجه عدوسیدر کما آنی بعد الکور حوره آتدی ووزیر ایکن محتسب ایتدی (ولهذا
استعاذ النبی صلی الله علیه وسلم فقال تعلیما لامته اعوذ بالله من الحور بعد الکور (مثنوی) هم کاهی کرده باشد آن
وزیر * بی سبب نبود تغیرنا کزیر * اول وزیرهم برکناه ایلمش اولور یعنی مرتبهٔ اسفله مردود اولان وزیر مقرب دخی برنوع
کناه ایلمشدر زیرا البته تغیر سبیسز اولمز یعنی ناچار تغیر وتبدل نعمت البته برسبیدن لابد در مادامکه قول کناه اشلیه
جناب حق آنك نعمتی تغیر ایلز (کما قال الله تعالی ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم (مثنوی) آن کزاول
محتسب بد خود ورا * بخت وروزی آن بدست از ابتدا * اول کسه که اوله محتسب اولدی خودا کا ابتدادن احتساب
دولت ونصیب اولمشدر (مثنوی) لیك آن کاول وزیرشه بدست * محتسب کردن سبب فعل بدست * لیکن اول کسه
اول پادشاهك وزیری اولمشدر وزارتدن نصکره آنی محتسب ایلمکله سبب وزیرلك قبیح فعلیدر که پادشاه اندن اوتری آکا
غضب ایدوب حضورندن سورمشدی (مثنوی) چون تراشه زآستانه پیش خواند * بازسوی آستانه بازراند *
چونکه سنی پادشاه استانه سندن قتنه اوقیه یعنی عالم صورت وکثرتدن حضورنه اوقیه ومقرب قیله پس جمله
بوزدن آنکله آشنالق ایلیوب اختلاف وغیر زحمتدن نجات بوله سن آشکاره کبرو آستانه جانبنه سوره وحضور
شریفتدن دور ایلیه یعنی مرتبهٔ اسفله تکرار سنی کیروسوره (مثنوی) تو یقین می دان که جرمی کردهٔ * جبررا ازجهل
پیش آوردهٔ * سن یقین وتحقیق بیل که برجرم وقباحت ایلمش سنکه سنی اول سبیدن نظر ودرکاهندن سورمشدر
جهلمکدن جبری اوککه کتورمش سنکه اول جبر بودر (م ی) که مرا روزی وقسمت این بدست * پس چرادی بودت
آن دولت بدست * تقدیر الهیده بکا نصیب وقسمت بو اولمشدر پس دونکی کون دولت اول سنك الکده اولدی یعنی بنم
نصیم وقسمتم ازلده بو اولمشدر تسلیم عبد عاجزلك اندنه وارد رالمقدر کائن در وجف القلم بما انت لاق در وبونلرا مثالی
دلا یل برله دا من جبره تمسك ایلمکدر (مثنوی) قسمت خود خود بریدی تو زجهل * قسمت خود را فزاید مرد عاقل *
پس جواب بودر که نیچون اول دولت وکندی قسمتنی جهلمکدن سن کندلك قطع ایلدلك اهل وعاقل کسه کندینك
قسمتنی زیاده ایلر یعنی کندی قسمتکی جاهلکدن کندلك کسدلك ومرد داهل اولنلر کندی قسمتلرنی روز بروز زیاده ایدرلر
والله اعلم (قصهٔ منافقان ومسجد ضرار ساختن ایشان (مثنوی) یك مثال دیکران درکذروی * شاید ارازنقل قرآن
بشنوی * کز رولکده یعنی حیله وتلبیسده برغیری مثال لایقدرا کرقرآن عظیمك نقلندن استماع ایده سن یعنی

کز رولك خصوصنده مقدما امثلهٔ کثیره مرور ایلمشدی برمثال آخر دخی کز رولك خصوصنده لایقدرا کرقرآن
عظیم الشانك نقلندن استماع ایلیه سن وقرآن عظیمدن نقل شریفی بوکونه واقع اولمشدرکه قال الله تعالی فی سورة
التوبة فی حق المنافقین (والذین اتخذوا مسجدا ضرارا وکفرا وتفریقا بین المؤمنین وارصادا لمن حارب الله ورسوله من
قبل ولیحلفن ان اردنا الا الحسنی والله یشهد انهم لکاذبون لا تقم فیه ابدا) روایت اولنورکه بنی عمرو بنی عوف مسجد
قبایی بنا ایلیوب تمام اولدقده حضرت رسول اللهه کلوب اول مسجده نماز قیلوب تشریف ایتمك ایچون دعوت
ایلدیلر پس حضرت رسالتپناه صلی الله علیه وسلم اصحابله کلوب انده نماز قیلدقدنصکره بونلرلك اخوانی بنی غنم بن
عوف بونلره حسد ایدوب بر آخر مسجد بنا ایلدیلر اول نیت اوزره که شامده اولان ابو عامر نام راهبی کتوروب انده امام
ایده لر وآنك دیدیکی جمعه کیده لر پس بعد التمام حضرت سید انامه دیدیلر که یارسول الله بنینا مسجدا للعلة
والحاجة واللیلة المعتارة ونحن نحب ان تصلی مع اصحابك فیه فاخذ النبی علیه السلام ثوبه لیقوم معهم فنزلت هذه
الایة پس حضرت حق بونلرلك حالنی حبیبنه اعلام ایدوب بیوردیکه بو منافقلردن بعض درشول کسه لرکه بنای
مسجدی اتخاذ ایلدیلر مؤمنلرلك مابینی تفریق ایچون ودخی قلبلرنده اضمار ایلدکاری کفری تقویت ایچون ودخی مسجد
قباده مجتمع اولان مؤمنلرلك مابینی تفریق ایچون ودخی الله ایله والله لهك رسولیله محاربه ایلین کسه لرك انتظاری ایچون
وآکا اعداد واحضار ایچون مراد ابو عمرو راهبدرکه قبل بناء المسجد حضرت رسول الله ایله محاربه ومقاتله ایلدی
یوم احده حضرت رسوله روبرو دیدیکه هرقنغی قوم کسه سنکله مقاتله ایلرایلتمه بن آنلرله معاسنکله محاربه ایلرم
دیوب یوم حنینه دلك حضرت رسوللهه محاربه ایلیوب آخر الامر منهزم اولوب شامه قاچوب انده کندی یه رسوللك
محاربه سی ایچون جیوش تدارك ندیه ایدی پس حضرت رسول علیه السلام منافقلره جواب ویروب بیوردیلرکه الان
تبوك غزاسندن مدینه یه رجوع بیوردقلرنده تکرار اول منافقلرینه کلوب یارسول الله وعدهٔ کریمه یه وفا ایدلك دیدیکلرنده
حضرت رسول علیه السلام بونلرلك نفاقنی یوزلرینه اوروب دیدیکه سزلك بو مسجددن مرادیکز ضرر امت وتفریق
جماعت الله تعالی بکا بویله خبر ویردی دیدکلرنده بونلره قسم ایلدیلرکه (ان اردنا الا الحسنی) یعنی بنای مسجددن یز
مراد ایلدك الا خصلت حسنی مراد ایلدك که اول صلوة وذکر الله ایچون ومصلی اولنلره توسعه ایچون اولمقدر والله
شهادت ایلرکه بونلر یمینلرنده تحقیقا کاذبلردر اول مسجده نماز قیلمغه قالقمه ابدی بیوردی (مثنوی) اینچنین
کژبازنی درجفت وطاق * بانی می باختند اهل نفاق * جفت وطاقده بو نجلین برکژباز اق یعنی شیطان معاویه یه
کاوب صورت صلاحدن کژباز یاق ایلدیکی کبی نفاق اهلی دخی حضرت رسوللهه اویناد یلر واول حضرتی تزویر
وتلبیس ایله فریفته ایلمکه قصد ایلدیلر (مثنوی) کز برای عزدین احمدی * مسجدی ساز یم ربود آن حاسدی *
بویله دیدیلرکه احمده منسوب اولان دینك عزت وشرفندن اوتری بر مسجد دوزه لم واومرتدلك ودینسزلك ایدی یعنی
منافقلرك دین احمدك عزتدن اوتری بر مسجد دوزه لم دیلری واول مسجد لرینه سنه قصد ایلدکلری مرتد اولق ودیندن
رجوع ایلمکه قصد ایدی بو خسه شرف دین ورضای رب العالمین ایچون دکل ایدی (مثنوی) اینچنین کژبازنی
می باختند * مسجدی جر مسجد اوساختند * بونجلین اکری براویون اویناد یلر اول رسوللك مسجدندن غیری
بر مسجد دوزدیلر (مثنوی) فرش وسقف وقبه اش اراسته * لیك تفریق جماعت خواسته * زمرهٔ منافقین اول
مسجدلرك فرش وسقفنی وقبه سنی مزین ومهیا ایلمش لیکن اول طائفه جماعتلك تفریقنی استمش (مثنوی) نزد پیغامبر
بلابه آمدند * همچو اشتر پیش اوزانو زدند * اهل نفاق رسول حضرتلرینك فتنه لابه وزاری ایلکلدیلردوه کبی انك
اوکنده دیز چوکدیلر بویله دیوکه (مثنوی) کای رسول حق برای محسنی * سوی ان مسجد قدم رنجه کنی *
ای حق تعالینك رسولی محسن لکك ایچون اول مسجد جانبنه قدمکی رنجیده ایلیه سن تا که اول مسجد سنك
قدملرکدن مبارك اوله قیامتده دلك سنك نام شریفك تازه اوله (مثنوی) مسجد روز کاشت وروزابر * مسجد روز
ضرورت وقت فقر * بابلغلی کونك ویلوتلی کونك مسجدیدر بو مسجد احتیاج وقتی وضرورت کونلك مسجدیدر
(مثنوی) تاغریبی باید آنجا خیر وچا * تافراوان کردد این خدمت سرا * تاربغرب بورادہ خیر وچای بوله تابو عبادت
خانه فراوان اوله (مثنوی) تاشعار دین شود بسیار وپر * زانکه یاران شود خوش کارمر * تادینك شعاری وآثاری
کثیر وپراوله زیرا که یارالله تلی ایش لطیف وشیرین اولور واصحاب وجماعتله کلفت طاعته تحمل اسان کلور (مثنوی)
ساعتی آن جایکه تشریف ده * تزکیه مان کن زما تعریف ده * یارسول الله اول جایکاهه برساعت تشریف ویرمکی
تزکیه ایله بزدن تعریف ویر یعنی بوخصوصده ناسه برزی پالك مدح ایدوب تعریف ایله وبونلر بو مسجدلرینه اسندن

خالص وصافیلر دیوسویله (مثنوی) مسجد واصحاب مسجدرانواز * توممهی ماشب دمی باما بساز * مسجدی
ومسجد صاحبلرنی اوخشه سن ماه منوّرسن برشب سیاهز بزمله دوزل ومقارنت قیل (مثنوی) تاشود شب
ازجمالت همچوروز * ای جمالت آفتاب جان فروز * تاشب سنك جمالکدن روز کبی اوله ای رسول که سنك جمالك
جانی روشن ایدیجی آفتابدر (مثنوی) ای دریغا کان سخن ازدل بدی * تامرادان نفرحاصل شدی * ای دریغا که
اول سوزدلدن اولیدی محرم دلسان طرفندن اولمیدی تاکم اول طائفه نك مرادی حاصل اولیدی (مثنوی) لطف
کایدی دل وجان درزبان * همچوسبزهٔ نوین بودای دوستان * لطف که دل وجانسز زبانه کلور یعنی برلطف واحسانکه
جان دلدن مرادا ولمیوب بلکه محرم دلسان طرفندن ظهوره کلور ای دوستلر کلخنك سبزه سی کبیدرومز بله دیه بتن
نبات کبیدر (مثنوی) هم زدورش بنکروا ندرکذر * خوردن وبورانشا ای پسر * هم پراقدن اول سبزه یه نظرایله
وهمان کیج ای پسر اول یمکه وقوقولمغه لایق دکلدرزیراناپاکدر (مثنوی) سوی لطف بی وفایان هین مرو * کان پل
ویران بود بنکو شنو * وفاسزلرك لطفی جانبنه آکاه اول کیمه زیرا اول بیوفالرك لطفی ویران کوپریدر ایوایشت
وبوسوزی قبول ایت (مثنوی) کرقدم راجاهلی بروی زند * بشکند پل وآن قدم رابشکند * اکرقدمنی اول ویران
کوپری اوزره اوره کوپری صنع واول قدمی صنرا کاا عتماد ایلمه اول منکسرا ولوب اول نادانك دخی انکسارنه سبب
اولور (مثنوی) هرکجا لشکرشکسته می شود * ازدوسه سست ومختث می بود * هرقنده که لشکر صنمش اولورایکی
اوچ سست وضعیف القلب مخنث دن اولور (مثنوی) درصف آید باسلاح اومردوار * دل بروبتهند کاینك یارغار *
اول مخنث مردکبی سلاحله جنك صفنه کلورلشکرایشته یارغاردیوانك اوزرینه کوکل قورلر (مثنوی) رو بکرداند
چو بیندزخم را * رفتن اوبشکند پشت ترا * مخنث اولان چونکم زخم کوره بوزدوندرر یعنی اول محاربه وقتنده
ادنی برزخم کورسه جنك وقتالدن فرارایلر مخنث کتمسی سنك آرقه کی صر (م ی) این درازست وفراوان می شود
وآنچه مقصودست پنهان می شود * بوکامتعلق کلام درازدراکردخی سویلرسم فراوان اولور واول نسنه که
مقصوددر پنهان اولور یعنی ماهوالمقصود که مسجد ضرارقصه سیدرمختفی اولور وکبروقالور (فریفتن منافقان
پیغمبر علیه السلام راتامسجد ضرارش برند (مثنوی) بررسول حق فسونها خواندند * رخش دستان وحیل
می راندند * اهل نفاق حقك رسولی وزره افسونلرا وقود یلرمکر وحیله لرروخشنی سوردیلررخش رستمك آتیك آدیدر
بونده مجرد استعاره طریقیله مکروحیله دن عبارت اولور (مثنوی) آن رسول مهربان ورحم کیش * جزتبسم
جزبلی ناوردپیش * اول رحم مذهبلو مهربان رسول تبسمدن غیری وبلی دن غیری ایلرو کتورمدی (م ی) شکرهای
آن جماعت یادکرد * دراجابت قاصدانراشادکرد * اول جماعتك شکرلرنی وسعی وخدمتلرنی یاد ایلدی دعوتلرینه
اجابت ایلمکده اول مکروحیله جانبنه قصدایدیجلری شاد ایلدی (مثنوی) می نمودی مکروایشان پیش او *
یك یك زان سان که اندرشیر مو * انلرك اول مکری جمیعاانك فتنده کورندی انك کبیدنکه یك یك سود ایچره قیل
کورسودردی یعنی سودایچره سیاه قیل نیچه کورسه بربراول اوسلوبدن حضرت پیغمبرعلیه السلامه انلرك
دروتنده اولان حیله ومکربالتمام کورندی (مثنوی) موی رانادیده میکردان لطیف * شیرراشاباش
می کفت آن ظریف * اول لطیف مویی کورمه مش ایلدی اول ظریف سوده شاباش وتحسین دیدی یعنی اول لطیف
اولان پیغمبراهل نفاقك حیلت وخدیعتلرندن تعامی ایلیوب انلرك ظاهرده اولان خدمتلرینه تحسین وافرین
ایلدی وایوخدمت قیلمش سزوکوزل خیرایلمشسزدیوسویلدی (مثنوی) صدهزاران موی مکرودمدمه * چشم
خوابانید آن دم زآن همه * نیچه یوزیك مکر ودمدمه مویی انلردن اولدم مشاهده ایلمش ایکن اولدم دوکلیسندن
کورلی اوبوندی وانغماض عین ابتدی (مثنوی) راست میفرمود آن بحر کرم * برشما من ازشما مشفقترم *
اول کرم دریاسی کرچك بیوردی بن سزه سزدن مشفقترم نته کم حق تبارك وتعالی سورهٔ احزابده بیورر (النبی اولی
بالمؤمنین من انفسهم) پیغمبرعلیه السلام مؤمنلره کندی نفسلرندن اولی وارحمدر وهم نه بیورسه عین صلاح
ومحض فلاحدر (مثنوی) من نشسته درکارآتشی * بافروغ وشعلهٔ بس ناخوشی * بویت بوحدیث شریفه
اشارتدرکه بیوردیلر (قال رسول الله صلی الله علیه وسلم انما مثلی ومثل امتی کرجل استوقد نارا فجعلت الدواب
والفراش تقعن فیها وانا آخذ بحجزکم وانتم تقحمون فیها) معنی بیت مثلابن برعظیم آتشك کارنده اوترمشم اول آتش
زیاده ناخوش فروغ وشعله ایله (مثنوی) همچو پروانه شما ان سودوان * هردودست من شده پروانه ران *
سزپروانه کبی اول جانبه یلمی سزدیکم هرایکی دستم بربروانه سوربحی اولمشدر یعنی سزپروانه لرکبی نارحیمه
سبب اولان شهوت ومعصیته دوشرسزوبن سزی اندن منع ایلیوب فورتریرم پس حصه بیاتدن بنه قصه بیانته

شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) چون بران شد تاروان کردد رسول * غیرت حق بانك زد مشنوز غول * چونکم انك
اوزرینه مقرراولدیکه تاحضرت رسول مسجد ضرارجانبنه روان اوله غولدن سوزاشمه دیوغیرت حق بانك اوردی
واکاوحی قیلدی (مثنوی) کین خبیثان مکر وحیلت کرده اند * جمله مقلوبست آنچه آورده اند * که بوخبیثلر
بوخصوصده مکر وحیله ایلمشدر جمله سی مقلوب ومعکوسدر اول نسنه یی که کتورمشلردر (مثنوی) قصدایشان
جزسیه رویی نبود * خیردین کی جست ترسا وجهود * انلرك قصدی سیاه رویلقدن غیری اولدی ترسا وجهود چون
دین خیرفی استدی (مثنوی) مسجدی برجسردوزخ ساختند * باحدانردغاها باختند) دوزخلکو پریسی
اوزره برمسجد دوزدیلرخدای تعالی ایله مکر وحیله لرنردنی اویناد یلر (مثنوی) قصدشان تفریق اصحاب رسول
فضل حق را کی شناسد هرفضول * بونلرك قصدی رسولك اصحابنی پراکنده ایلمکدر هرفضول حضرت حقك
فضل واحسانی چون آکلر (مثنوی) تاجودی رازشام ایچنا کشند * که بوعظ اوجودان سرخوشند *
تابرجودی شامدن بورایه چکه لرزیراجود درآنك وعظی ایله سرخوش اولمشلردر (مثنوی) کفت پیغامبرکه
آری لیك ما * برسرراهیم وبرعزم غزا * حضرت رسول علیه السلام منافقلره ایندی نعم واره یم لیکن پرتوله کیمك
هوسی اوزره یز وغزایه کیمك قصدی اوزره یز (مثنوی) زین سفرچون باز کردم انکهان * سوی آن مسجد روان
کردم روان * بوسفردن چونکه کیرودونم اند نصکره اول مسجد جانبنه روان اولم روان اولم یعنی تحقیق روان اولم دیمك
اولور تکریر تاکید معناسن افاده قیلور (مثنوی) دفع شان کفت وبسوی غزوتاخت * بادغابان ازدغانردی
بساخت * انلری بواوسلوبله دفع ایلدی وغزاجانبنه چابدی دغالرله دغادن برکونه تردا ویناد یعنی (فمن اعتدی
علیکم فاعتدوا علیه بمثل ما اعتدی علیکم) مقتضاسنجه (ودخی ان المنافقین یخادعون الله وهوخادعهم فحواسنجه
انلرك مکر وخدعه سی مقابله سنده بوکونه مکر وخدعه ایلدیلر (مثنوی) چون بیامد ازغزا بازآمدند *
چند اندر وعدهٔ ماضی زدند * چون رسول علیه السلام غزادن کلدی منافقلر کیروکلدیلر ماضی اولان وعده یه ال
اوردیلر بعض نسخه ده مصرع ثانی بویله واقع اولمشدر طالب ان وعدهٔ ماضی شدند یعنی اول سابقده اولان وعده یه
طالب اولدیلر (مثنوی) کفت حقش کای پیمبرفاش کو * غدرراورجنك باشد باش کو * حق تعالی اول رسوله
دیدی ای پیغمبرقاش سویله وانلرك مکر وغدرنی اظهار وافشایله واکرجنك وخصومت اولورسه اولسون دی
مثنوی) کفت ای قوم دغل خاموش کنید * تانکویم رازهاتان تن زنید * حضرت رسول علیه السلام اول طائفه یه
ایندی ای مکار وحیله باز قوم خاموش اولکز بووجه اوزره کنید شوید معناسنه اولورکشیدا یلیکز معناسنه
اولوب معنی بویله اولسه دخی جائزدرای دغل قوم بنی خاموش ایلیکز یعنی بنی سویلتمیکز تابن سزلك رازلریکزی
سویلیم ساکت اولکز (مثنوی) چون نشانی چندازاسرارشان * درمیان آوردبدشد کارشان * چونکه انلرك
اسرارندن برقاچ نشان اورتایه کتوردی انلرك ایشی قبیح اولدی (مثنوی) قاصدان زدباز کشتند آن زمان * حاش لله
حاش لله دم زنان * اول زمان قاصدلر حضرت رسولدن رجوع ایلدیلر حاش لله حاش لله دمن اوریجی یعنی یرالله
مکروغدرا ایلمکدن تنزیه ایلرزبرم بوقدر دیجی اولدیلری حالده کیرو رجوع ایتدیلر (مثنوی)
هرمنافق مضحکی زیربغل * سوی پیغامبریاوردازدغل * هرمنافق برمضحکی قوالتونی التنده دغل وحیله بازلقدن
پیغمبر حضرتی جانبنه کتوردی (مثنوی) پس سوکندان که ایمان جنتست * زانکه سوکندان کزانرا
ستتست * یمینلردن اوتریکه ایمان سپردرزیراکه سوکندلر کزلره سنت وعادتدر سورهٔ منافقینده اولان بوآیت
کریمه یه اشارتدرکه (اتخذوا ایمانهم جنة) یعنی منافقلر یمینلرنی سپراتخاذ ایلدیلرقتلدن وسیبدن خوف واحتراز
ایلدکلرندن اوتری (فصدوا عن سبیل الله) دخی بونلرغیریلری منع ایتدیلرحق یولندن (انهم) تحقیقا بومنافقلر (ساء
ما کانوا یعملون) نه عجب کم اولدیلرشول شیئلرکه اشلدیلرمنعلرندن ونفاقلرندن وساءده تعجب معناسی واردر لبان
لبك جمعی اولدیغی کبی شبان دخی شابك جمعی اولدیغی کبی سوکندلك جمعیدر (مثنوی) چون
ندارد مردکژدردین وفا * هرزمانی بشکندسوکندرا * چونکم مردکژدیننده وفاطوغمز وناراست اولان سقیم طریق
مستقیمه میل ایتمز هربرزمان عهدنی وآندنی صر (مثنوی) راستانراحاجت سوکندنیست * زانکه ایشانرا
دوچشم روشنیست * راست وصادق اولنلره یمینه احتیاج یوقدر زیراکه انلرایچون ایکی روشن چشم واردر اول
روشن اولان کوزلره حضرت حقی حاضر کورر ونقض عهد ایلمکدن وخلف وعده قیلمقدن بری اولورلر
(مثنوی) نقض میثاق وعهود ازاحمقیست * حفظ ایمان ووفا کارتقیست * میثاق وعهدلری صمق احمقلقدندر
یمینلر ووفایی حفظ ایلمك تقینك ایشیدراایمان جمع یمین (مثنوی) کفت پیغمبرکه سوکندشما * راست کیرم

یا که سوکند خدا * حضرت پیغمبر علیه السلام ایتدی سزلك یمینکزی راست طوتیم یا که خدای تعالینك یمینی که حق تعالی تحقیقا منافقلر کاذبلردر دیوشهادت ایلر وسزهر بریکز صادقلرز دیوسویلرسزنته کم حق تعالی سورهٔ منافقینده بونلرلك حالتلرن خبرویروب بیورر لر (والله یشهد ان المنافقین لکاذبون) وسورهٔ توبه ده (والله یشهد انهم لکاذبون لاتقم فیه ابدا) بیوردی (مثنوی) بازسوکند مکرر خورد قوم * معحف اندردست وبرلب مهرصوم * منافقلرقومی کیرومکرر آند ایچدیلرلرندمعحف شریف ولبلری اوزره صوم مهری اولدیغی حالده (مر) که بحق این کلام بالراست * کان بنای مسجد ازمهر خداست * بویله دیوکه بوصحیح وبالك کلامك حقیقیون اول مسجدلك بنامی خدادن اوتریدر (مثنوی) اندرانجا هیچ حیله ومکر نیست * اندرآنجا ذکر وصدق ویار یست * اول مسجدده هیچ حیله ومکر یوقدر اول مسجدده ذکر وصدق ویاربی دیمکلك واردر یعنی تضرع وخلوص وذکر خدا ایلکلك واردر (مثنوی) گفت پیغمبر که آواز خدا * می رسد در گوش من همچون صدا * مهر بر گوش شما بنهاد حق * تابا واز خدا نا ردسبق * نك صریح آواز حق می آیدم * همچو صاف از دردمی پالایدم * حضرت پیغمبر علیه السلام دیدیکه ای منافقلر خدای تعالینك اوازی یعنی کلامی بنم قولاغمه یتشور صوت وصدا یتشدیکی کبی اما کلام حق سزاستماع ایده مز سزز براحق تعالی سزلة سمعکزه ختم قودی تاکم آواز خدایی استماع ایلیکه سبقت ایلیه اشته بکا صراحة وآشکاره آواز خدا کلور وظاهر وآشکاره اولور صافی دردن سوزدیکم کبی آواز خدایی دخی وساوسدن وکلام مخلوقدن تمیز ایلرم عملا کلام خدانك استماعنده اختلاف ایلمشلردر ابومنصور ماتریدی مع توابعه کلام خدا هیچ بروجهله استماع ومسموع اولمز دیرلر زیرا کلام متکلم اولان اللهك صفتیدر پس انك صفت ازلیه سی بوقوت سامعه ایله استماع اولنمزوا کثر علما کلام خدا برفحوای (یسمعون کلام الله) ومقتضای (حتی یسمع کلام الله) کلام خدا مسموع اولور دیرلر وماتریدیه یعنی (یسمعون ماذل علی کلام الله) دیوتاًویل ایدوب جواب ویررلر ودخی وکلم الله موسی تکلیما) آیتنده ماتریدیه دیرلرکه حق تعالینك حضرت موسایه تکلمی اول وجه اوزره درکه کلام ازلیه سنه دلالت ایلین حرف وصوتی خلق ایلیوب آنی سمع مبارکلرنه القا ایلدی وحضرت موسی علیه السلامه اولان کلامك تفسیری بومذهبی تأیید ایلر (قال الله تعالی وما کان لبشر ان یکلمه الله الا وحیا اومن وراء حجاب اویرسل رسولا فیوحی باذنه مایشاء) قال ان معناه ماصح لاحد من البشر ان یکلمه الله الا علی ثلثة اوجه اما علی طریق الوحی وهو الالهام وهو القذف فی القلب او المنام فالاول کما اوحی الله فی بطن ام موسی والثانی کما اوحی الی ابراهیم فی ذبح ولده واما ان یسمع کلامه الذی یخلقه فی بعض الاجرام کما کلم موسی من الشجرة اما کلام خدا مسموع اولور دیرلرکه دلیلی بودرکه امام واحدی وسیطده دیرکه (وکلم الله موسی تکلیما) ده لفظ تکلیم مصدرله مؤکد ارلمسی حضرت موسی علیه السلام خدانك کلامنی استماع ایلدیکنه دلالت ایلر اکر بوفعل مصدرلر مؤکد اولمیدی مجازه حمل اولنمق قابل ایدی اما باوجود تأکید مجازه حمل اولنمزز یرا افعال مجازیه مؤکد اولمز یعنی شجره جانبندن استماع ایلدیکی اصوات عین کلام خدادر دیمك اولور وامام فخررازی دیرکه نته کم خدایی بصرله کورملك ممکندر انك کلامنی دخی سمعله ادراك ایلمك قابلدر وامام غزالی احیاء علومده دیرکه هرشول کمسه که حضرت موسانك دیناده کلام خدایی حرف وصوتله استماع ایلدیکنه استبعاد ایلیه دی آکا آخرتده دخی کوزله کورلمسنه انکار ایلر میسن پس الله قادر درکه کندی کلام ازلیه سنی که حرف وصوت ومشابه کلام مخلوق دکلدر استدیکی قولنه بلدیکی کبی کیف مایشاء ایشتدیره واول قول آنك کلام خدا ایدوکنی فهم ایده والله اعلم (مثنوی) هم چنانکه موسی ازسوی درخت * بانك حق بشنید کای مسعود بخت * ازدرخت انی انا الله می شنید * پاك کلام انوار می آمد پدید * آنجلین که حضرت موسی درخت جانبندن حضرت حقك بانکنی اشتدی بویله دیوکه ای بختی مسعود وطالعی میمون درختدن (انی انا الله) کلامنی اشتدك الهی الله نورلر حضرت موسایه ظاهر کلدی وانواره غرق اولدی سورهٔ قصصده اولان آیته اشارتدر (فلما اتیها) وقتاکم حضرت موسی شعیبدن استیذان ایدوب اهلیله مصر جانبنه توجه ایلیوب طور طاغنه کلدکده حکمت پروردکار بر له اول کیجه بغایت شب تار وقطرات امطار ایدی پس اشتعال ناره محتاج اولوب بواضطراب واضطرارده ایکن کوردیکه طور جانبندن برآتش اشکاره اولدی پس مسارعة ایدوب اول ناره کلدکده (نودی من شاطئ الوادی الایمن) ندا اولندی موسایه وادی ایمنك کارنده شاطی دره کنارنه دیرلر (فی البقعة المبارکة) اول مکان مبارکه ده (من الشجرة) عناب آغجندن ویاآغجلردن برآغجدن (ان یاموسی) ای موسی دیمکله (انی انا الله رب العالمین) نحقیقه بن شول اللهم که عالملرك ربسیم اولدمکه حضرت موسی بوندایی درختدن کوش ایتدی شراب تجلی جانانی نوش ایدوب بالکلیه کندین فراموش ایتدی امدی ای

قال بعض المفسرین فی تفسیر هذه الایة ما نصه یوحی الیه فی المنام او بالهام کما رأی ابراهیم فی المنام ان یذبح ولده وهو وحی وکما الهمت ام موسی ان تقذفه فی البحر او من وراء حجاب ای یسمعه کلامه موسی علیه السلام اویرسل ولا براه کما کلم موسی علیه السلام اویرسل رسولا یعنی من الملائکة اما جبریل اوغیره انتهی خازن

طالب انوار احدیت سندخی وادئ ایمن طریقته کلوب بقعهٔ مبارکهٔ مرشد کاملده درخت وجود شیخ واصلدن صدای انی انا الله وندای لاموجود الا اللهی کوش ایدوب جان ودلك سرخوش وعقل وفکرلك مدهوش ایده کور زیرا تجلئ حق نشئهٔ ثبانیه دن ظاهر اولمق جائز اولیجق نشئهٔ انسانیه دن ظهوری بطریق اولیدریت (روا باشد انا الله از درختی چرا نبود روا از نیك بختی (مثنوی) چون زنور وحی دربی ماندند * بازنوسوکندها می خواندند * چونکه منافقلر وحی الهی نورندن عاجز وزبون قالدیلر کیرو یکی یمینلرا وقودیلر (مثنوی) چون خدا سوکند را خواند سپر * کی نهد اسپر زکف بیکار کر * چونکه حضرت خدا منافقلر حقنده یمینی سپرا وقورجنك وخصومت ایدیجی سپری الندن بقچن قور مثنوی) بازپیغامبر بتکذیب صریح * قد کذبتم کفت بااینشان فصیح * حضرت پیغمبر علیه السلام کیرو تکذیب صریحله انلره فصیح واشکاره تحقیقا سز کذب ایلدیکزدیدی (اندیشیدن یکی از صحابه بانکار رسول علیه السلام که چراستاری نمی کند (مثنوی) تایکی یاری زیاران رسول * دردلش انکار آمد زان نکول * تاحضرت رسول علیه السلام لك یارلرندن بریاراول رجوعدن اول یارلرنه قلبنده انکار کلدی یعنی حضرت رسول علیه السلام لك اول صورتی مؤمن اولان طائفه دن نکول وعدول ایلیوب انلری کذب ونفاقه منسوب ایلدیکنه اول صحابینك قلبنده انکار حاصل اولدی بویله دیو (مثنوی) کین چنین پیران باشیب ووقار * می کنندشان این پیبر شرمسار * که شیب ووقار ایله بونجلین پیرلری بو پیغمبر انلری شرمسار وخجل ایلر (مثنوی) کوکرم کوستر پوشی کوحیا * صدهزاران عیب پوشند انبیا * ای کرم فنی ستارلق فنی حیا حال انکه انبیاء عظام علیهم السلام نیچه یوزیك عیب اورتر لر (مثنوی) بازدردل زود استغفار کرد * تانکرد دزاعتراض اوروی زرد * اول صحابه کبر وقلبنده علی الفور استغفار ایتدی تااعتراضدن اول روی زرد وشرمسار اولمیه (مثنوی) شومی یاری اصحاب نفاق * کرد مؤمن راچوایشان زشت وعاق * اصحاب نفاقلك یارلغدنك وانلره ادنی مرتبه میل ومعاونتلك شوملغنی مؤمنی انلر کبی قبیح وعاصی ایلدی حصه بودرکه شول کمسه لرکه دینسزلره وظالملره ادنی مرتبه میل ومعاونت ایلیه انلرلك خباثتی وشأمتی مائل ومعین اولان مؤمنه سرایت ایدوب زشت وعاصی اولسنه ونارقهرلك آکادخی مس قیلمسنه باعث وبادی اولور (کما قال الله تعالی ولاترکنوا الی الذین ظلموا فتمسکم النار (مثنوی) بازمی زاریدکای علام سر * سرمراسکذار برکفران مصر * اوصحابی خدای تعالی یه کیروزار یلك ایلدی بویله دیوکه ای علام سر کفران اوزره بنی مصر قومه وکفر ومعصیتده ثابت قیلمه تارسولکه انکار ایلیم (مثنوی) دل بدستم نیست همچون دیدچشم * ورنه دل راسوزمی این دم بخشم * الهی کوکل المده دکلدر کوزمك کورمسی کبی یعنی کوزمك کورمسی بنم ارادتمده وتصرفده اولدیغی کبی کوکلم دخی مجرد بنم ارادتمده وتصرفده دکلدر واکر کوکل بنم المده وتصرفده اولیدی کوکلی بن خشملو یدم یاقردم وبو معنی دخی جائزدر کوکل المده دکلدر یعنی بنم تصرفده دکلدر چشمك کورمسی تصرفده اولدیغی کبی اکر کوکل دیدچشم کبی بنم المده وتصرفده اولیدی کوکلی بن خشم وغضبله یاقردم بویله دیمك دخی جائزدر کوکل المده دکلدر چشمی کورمك کبی یعنی چشمی کورمك المده نیچه دکل ایسه کوکلی دخی اشکاره کورمك اوله المده دکلدر اکر کوکل کورمك المده اولیدی بودم کوکلی غضبله یاقردم کما قیل (ع) من بفرمان دلم فی دل بفرمان منست (مثنوی) اندرین اندیشه خوابش دربود * مسجد ایشانش پرسرکین نمود * بوفکر ده اول صحابی بی اوبقو قابدی منافقلرك مسجدی اکا نجاسته پرکوروندی (مثنوی) سنکهاش اندرحدث جای تباه * می دمید از سنکها دود سیاه * آنك طاشلری نجاست ایچره جای خراب کوروندی اول مسجدلك ظلمتدن سیاه توتون ظاهر اولوردی (مثنوی) دردرحلقش شد وحلقش بخست * ازنهیب دود تلخ از خواب جست * توتون آنك بوغازنه کتدی وانك بوغازنی خسته وریخیده ایتدی آجی دخانك خوف وهیبتدن صچرادی (مثنوی) درزمان درروفتاد ومیکریست * کای خدا اینه انسان منکریست * اول زمانده یوزی اوزره دوشدی واغلدی بویله دیوکه ای خدا بونلر منکر لکك نشانیدر (مثنوی) خلم بهتر از چنین حلم ای خدا * که کند از نور ایمانم جدا * ای خدا بو نجلین حلمدن خلم یکر کدر خلم خاصه چه نك کسر یله سومك معناسنه در وحلم حاصله ایله بردبار لغه دیرلرکه اول حلم بنی ایمانك نورندن جدا ایده والحاصل حصه بودرکه عصاة ومنافقینه حلم ومرحمت ایلمك دینه ضرر ونور ایمانك زوالنه سبب اولدیغی مقرردر اهل ایمانه لازم اولان اولدرکه الله ویغمبره عاصی اولان کمسه لره حلم ومرحمت ایلیه ورفقت وشفقتله دخی آنلره سوزسویلیه بلکه شدت وغلظت ایلمك آنلر حقنده لازم اولنلردندر (مثنوی) کر بکاوی کوشش اهل مجاز * تو ستوکنده بود هم چون پیاز * اکر اهل مجازلك سعی وکوششنی قازمسن صوغان کبی قات قات قوقشدیر یعنی جمیع اهل مجاز مسجد ضراری بنا ایدن منافقین کبیدر اکرسن اهل مجازلك سعی وکوششنی قازسك یعنی انلرلك احوالنه

مطلع اولسك صوغان قابی کبی فات قات قوشمدر (مثنوی) هریکی ازیکدکربی مغزتر * صاد قانرایك زدیکر نغزتر
بونلرك هربریسی بری برندن بی مغزتردر یعنی بونلرك هربریسنك فعللری پرآخر فعلدن خبیث تروبی مغزتردر
اماصادقان عکسیدرکه هربر فعللری آنلرك آخرندن نغزتر وپسندیده تردر (مثنوی) صدکران قوم بسته برقبا
بهرهدم مسجد اهل قبا * همچوان اصحاب فیل اندر حبش * کعبهٔ کردندحق آتش زدش * اول قوم منا فقین
یوزکره بغلد یلرقبااوزره یعنی قفتانلری اوزره یوزقوشق قوشندیلراهل قبانك مسجدینك هدم وتخریبندن اوتری نته کم
اول اصحاب فیل حبشده تخریب کعبة الله ایتمك ایچون برکعبه بنا ایلدیلرحق تعالی اکا آتش اوردی وقومنی
دخی هلاك قیلدی بونك حکایه سی جلد اولده شیرحکایه سنده الم ترنك تفسیرنده مروراتیدی (مثنوی) قصد کعبه
ساختندازانتقام * حال شان چون شد فروخوان ازکلام * اول طائفه کعبه یه قصدایلدیلرانتقامدن انلرك حالی
نیجه اولدی کلام الهیدن اوقو یعنی قرآن عظیمدن (الم ترکیف) سوره سن اوقوکه انلرك نیجه اولدیغی سکاروشن
وظاهر اوله (مثنوی) مرسپهرویان دین راخود جهیز * نیست الاحیلت ومکر وستیز * دینك سیاهر ویلرینه خود
جهازیعنی تدبیر وتدارك واسباب یوقدرالاحیله ومکر وعناد وخصومت واردر (مثنوی) هرصحابی دیدزان
مسجدعیان * واقعه تاشد یقین شان سران * واقعات ارباز کویم یك بیك * پس یقین کردد صفا براهل شك * لیك
میترسم زکشف رازشان * نازنینانند وزیدنازشان * هرصحابی اول مسجددن اشکاره واقعه کوردی تااول
مسجدلك سری انلره یقین اولدی یعنی اصحاب رسول علیه السلامدن هرصحابی عیانااول مسجد ضرارجهتندن
بروواقعه کوردیلرحتی بونلره یقین اولدی اول مسجدلك سری وحقیقتی پس بوندن تصکره اولان بیت سؤال مقدره جواب
اولمق اقتضاایدرتقدیرکلام انلرك کوردیکی واقعه لری ودخی مایینلرنده ظهوره کلان وقایع وحوادثی سویلیلر
کورلم که بونلرك مایینلرنده ظهوره کلان وقایعك آصلی ندرکه جلهدن بری معاویه نك حضرت علی کرم الله وجهه ایله
اولان جنکی وحضرت عایشه رضی الله عنهانك حضرت علی ایله اولان جنکی کبی ودخی بعض اصحابك بری بری ایله
اولان جنك وجدلی کبی جواب یورلرکه بونلرك مایینده جاریه اولان واقعاتك حقیقتنی ادراکیچون سویلیلم بریرپس
یقین اولوردی صفای درون اهل شك اولنلر وزره یاخود چوق یقین اولوردی معناسنه دراکرپس نقطهٔ واحده ایله قرآت
اولورسه بعض نسخه ده تایقین کردد دخی واقع اولمشدر یعنی بونلرك واقعاتنی یك بیك سویلییدم تاکم یقین اولیدی
بونلرك صفای درونی اهل شك اوزره ولکن سویلمزم زیرا قورقرم بونلرلك رازنی خلقه کشف ایلمکدن زیرا اصحاب
رسول علیه السلام نازینلردر وانلره نازیراشور یعنی بونلره ناز ایلمك سائرامت اوزره لایقدر ومؤمن اولنلره بونلره
اعزازواکرام ایلمك لازم ووواجبدر (لماروی عن عمر بن الخطاب رضی الله عنه قال قال النبی صلی الله علیه وسلم
اکرموا اصحابی فانهم خیارکم ثم الذین یلونهم ثم الذین یلونهم یظهر الکذب حتی ان الرجل لیحلف ولایستحلف ویشهد
ولایستشهد الافمن سره بحبوحة الجنة فلیلازم الجماعة) وبرحدیث شریفده دخی امتنه اصحابی حقنده سوء ظن
ایلمکدن ومالایعنی سویلمکدن اتقاوحذرایلمکه امرایدوب سویورلر (قال علیه السلام الله الله فی اصحابی الله الله
فی اصحابی لاتتخذوهم غرضامن بعدی فمن احبهم احبنی ومن ابغضهم ابغضنی ومن آذاهم آذانی ومن آذانی فقد
آذی الله) اکرچه واقعاتدن مرادرؤیامعناسنه اولان واقعه لراولسه یاخود مسجد حقنده حق جانبندن
آنلره اولان اشارت مرادا اولسه ده جائزدرولکن بوتقدیرجه معنی تایقین کردد صفابراهل شك مصرعنه باخصوصکه
لیلك مى ترسم زکشف رازشان) مصرعنه ملایم کلمز ومناسب اولمز پس واقعاتدن مرادمایینلرنده ظهوره کلان وقایع
وحوادث ارلمق مشرب تحقیقه انسبدر (مثنوی) شرع بی تقلید میبذرفته اند * بی محل ان نقدرابکرفته اند
شرع شریفی تقلیدسز قبول ایلمشلردر اول نقدی محك سزطوتمشلردرواخذایلمشلردر یعنی اصحاب رسول علیه
السلام سائرامت اوزره فضیلتی دخی بودرکه بونلرشرع شریفی بلاتقلید قبول ایلدیلر واول نقدعلم نبوتی بی محل
اجتهاد وتتبعسز طوتدیلر (کماقال الشیخ السهروردی فی اعلام الهدی اعلم ان میراث النبوة العلم وقد توارثه اصحابه
واهل بیته بلاتقلید فوجب علیك محبة الجمیع فلاتکن مائلا الی احدی الجهتین دون الاخری فان ذلك هوی) (مثنوی)
حکمت قرآن چوضالهٔ مؤمنست * هرکسی برضالهٔ خودموقنست * قرآن عظیمك حکمتی چونکم مومنك
ضاله سیدر هربرکسه کندینك ضاله سنده موقندر یعنی اول اصحاب حکمت قرآنی واحکام حضرت فرقانی
بلاتتبع ولاتفحص طوتدیلروقبول ایتدیلر اما بعد اصحاب الرسول حکمت قرآن مؤمن اولنلرك بتوکی کیدر
ومومنلردن هربرکسه کندی ضاله سنه اقرار وایقان ایدیجیدر (کماقال علیه السلام الحکمة ضالة المؤمن
فحیث وجدها فهو احق بها) پس مخبرصادق اول ضاله اولان ناقه دن خبروبرسه مؤمن عاشق کندی مطلوبندن

صحیح اولان خبری بیلور وآنك وصولنه درحال توجه واجتهادقیلور وشترضاله اولان شخص بعدالتفقد والتفحص
ناقهٔ ضاله سن بولدیغی کبی حکمت قرآنیه یتوکنی دخی مومن عاشق بارشاد المخبرالصادق بولور وشادوخندان
اولور نته کم بومعنایه کوره شترجوینده اولنی تمثیل ایدوب بیورلر) قصهٔ آن شخص که اشترضالهٔ خودمی جست
ومی پرسید (مثنوی) اشتری کم کردی وجستیش جست * چون بیابی چون ندانی کان تست * براشتری کم وضایع
ایلدیلرواول اشتری جستلکاه جست وجوایلدیلرچونکم بوله سن نیچون بیلرسن اوسنکدر یعنی ای مومن سن
اشترعلم وحکمتی کم ایلدیلرآنی سن جست وجوایلرسن جست وچاپکلکاه چونکم آنی بوله سن نیچون بیلیه سن که
اول سنکدر برکسه کندی ملکندهایکن ضایع اولان شیئی بولدقده بیلمك خود شاتندر اولکی چون استفهام
معناسنه اولمق ضعفدن خالی دکلدر بلکه اولی اولان اولکی اشباع اوله وصکره کی چون استفهام معناسنه
اولمق معنایه انسبدر فلیتأمل (مثنوی) ضاله چه بود ناقهٔ کم کردهٔ * از کفت بکریخته در پردهٔ * ضاله ندرفی المثل
برناقه یی کم وضایع ایلمشسن اول ناقه سنك اندن قاچمشدرسن هنوز حجاب وپرده ده سن ناقه دن مراد حکمت
دینیه درکه عنقریب معلومك اولور (مثنوی) کاروان دربارکردن آمده * اشترنوازمیانهٔ کم شده) کاروان حاضراولوب
یوکلرنی یوکلمکه کلمش اماسنك اشترلك اول اورتادن نهان ونایدا اولمشدر یعنی قافلهٔ اهل سلوك طریق الهیده
علم وعمل یوکن مهیاایدوب مقام حقیقت جانبنه متوجه اولمشلر وسنك علم وعملك اشتری بواورتادن نهان اولمشدر
بلازادولاراحله یوله کیدملدیکی کبی بلاعلم ولاعمل طریق حقه دخی کیدملز پس کرکدرکه حکمت اشترین
طلب ایدوب آکاسوارا ولوب کارباندن دوراولمیه سن (مثنوی) می دوی این سوان سوخشك لب * کاروان شددور
وتزدیکست شب * بوجانبه واول جانبه خشك لب وپرحرارت یلرسن کاروان ایراق کتدی وکیجه یقیندر (مثنوی)
رخت مانده برزمین درراه خوف * توبی اشتردوان کشته بطوف * اسباب براوزره قالمش بولده ایسه خوف وار
سن اشترایچون اطرافه دور وطواف ایتمکله یلیجی اولمشسن بویله دیو (مثنوی) کای مسلمانان که دیدست اشتری
جسته بیرون بامداداز آخری * که ای مسلمانلر براشترکیم کورمشدرصباح وفتنده برآخوردن طشره صچره مش
مثنوی) هرکه بر کوید نشان ازاشترم * سژدکانی می دهم چندین درم * هرکیمکه بنم اشترمدن نشان دیه واشترمی
بولی وبره آکابو قدردرم مشتملق وبریرم (مثنوی) بازمی جویی نشان ازهرکسی * ریش خندت می کندزین هرخسی
کاشتری دیدیم میرفت این طرف * اشتری سرخی بسوی ان علف * کیرو هربرکسه دن برنشان طلب ایلرسن
بوایشدن هربردنی سکا ریشخندایلر یعنی ارزوکه مناسب سوزلرسویلربویله دیوکه کوردلك براشتری بوطرفه کتدی
برزیاده سرخ اشتراول علف جانبنه بوایات شریفه علوم قرآنیه وحکم فرقانیه ضاله سندن هرفرقه بلایقین مشرب
ومذهبلری اوزره ظن ورأیلری مقداری مخبرصادق شکلنده مومن عاشقه خبر ویروب کندیلری مقصوده عارف
ومفقوده واقف رتکنده کوسترملرفی الحقیقه یاکاش سویلرکویاکه هربرخس طالبه
ریشخندایدر وآنی فریفته وکندی یه شیفته ایتمك جانبنه کیدر (مثنوی) آن یکی کویدبریده کوش بود * وان دکر
کویدجلش منقوش بود * اول پرسی دیراول اشتریکه بن کوردم قولغی کسلمش ایدی واول برسی دخی ایدربن اول
اشتری کوردم آنك چلی منقوش ایدی (مثنوی) آن یکی کویدشتریك چشم بود * وان دکر کویدزکبی پشم بود *
واول برفرقه دیراول اشتریك چشم ایدی واول برسی ایدربن اول اشتری کوردم اویوزلغندن قویسز ایدی (مثنوی)
ازبرای مژدکانی صدنشان * ازکزافه هرخسی کرده بیان * مشتولقدن اوتری یوزنشان کزافه دن هربرخس بیان
ایلمش یعنی ثواب مژدکانیدن اوتری یوزکونه نشانی کزافه وبی بقینلقدن هرخس ضاله اولان حکمت قرآنیه
واسرارفرقانیه دن برمقتضای ظن وقیاس تعریف وبیان ایدیلرانچق نیچه ضعیف الذهنی متحیر ومتردد ایدرلر
(متردددشدن دربیان مذهبهای مخالف وبیرون شود ومخلص یافتن (مثنوی) انچنانکه هرکسی ازمعرفت * می کند
موصوف غیبی راصفت * فلسفی ازنوع دیکر کرده شرح * باحثی مرکفت اورا کرد جرح) انجلین که هرکس معرفت
وتعریفده غیبه منسوب اولان خدایی برصفتله موصوف ایلریعنی شترجوینده یه ناقهٔ ضاله ای هرکس بوکونه تعریف
ایلدیکی کبی خداجوینده یه دخی شریعت وطریقتده هربرکسه یلدیکی مرتبه موصوف غیبی ومعروف لاریبی بی
توصیف وتعریف ایلرمثلا فلسفی برغیری نوعدن شرح ایلمشدربحث ایدیجی فلسفینك سوزنی جرح ورد ایلمشدر
یعنی فلاسفه برآخرنوعدن شرح ایدوب دیرلرکه خدای متعال موجب بالذاتدرودیرلرکه اشیاانك لوازم ذاتیه سندندر
وباحثی یعنی متکلم من اهل الاعتزال بونك کفتنی جرح ایلروبونلره جواب ویروب سویلرکه بوکونه تعریفدن وجود
الهی وجودمقیداولوربل هووجودمطلق ودخی مریدومختاراولمق لازم کلور (وهو یفعل مایشاء ویحکم مایرید

ولکن ارادته عین ذاته لا صفة زائدة علی الذات (مثنوی) وآن دگر در هر دو طعنه میزند * وان دگر از زرق جانی می کند
هر یک ازوه این نشانها زان دهند * تا گمان آید که ایشان زان دهند * واول غیر یسی هر یکیسنه دخی طعنه اورر واول
بر یسی زرق وریادن زیاده جان چکیشور یعنی اول بر فرقه که اهل سنت والجماعه دن اولان متکلمیندر فلاسفه یه
ویا حشیه یه طعن اورر اولا فلاسفه جانبنه دیرکه باحثینك قدمی سزلك تعریفکز حقنده یرنده در حق بودرکه سزلك
توصیفکزدن بوکونه فساد لازم کلور ویا حشی جانبنه دخی طعن ایلرکه بوسزلك تعریفکز دخی مقدوح ومذمومدر
زیرا بوندن نفی صفات الهیه لازم کلور (بل هو مرید بارادة زائدة علی الذات مغایرة للعلم والقدرة) واول بر فرقه دخی
یعنی ریاضیه تحصیل علم ومعرفت لازم دکلدر مقصود ریاضت نقدر دیو بلا معرفة زرق وریادن جان چکشور
هر بری راه حقدن بونشانلری انکچون ویرورلر تا ظن کلمه که انلر اول کویدندر یعنی بعض ساده دله کمان کلمه که بونلرده
اول حق کویندندر (مثنوی) این حقیقت دان نه حقند این همه * نه بکلی کمرهاتند این رمه * بونی حقیقت بیل
بوجمیعسی حق دکلدر بوجماعت نه جمیعا کمراهلردر یعنی بونی حقیقت بیل ومحقق فهم قیل که بوجمله سی بونلرك
اهل حق دکلدر وکلیسی دخی کمراه واهل ضلال دکلدر بلکه (ستفترق امتی علی ثلاث وسبعین فرقة کلهم فی النار
الا واحدة) حدیثنك مقتضاسنجه بوجمله فرق ضالهنك ایچنده بر فرقهٔ ناجیه واردرکه انلر اهل حق درلر حال بوکه
بوجمله فرق متنوعه نك ادعالری وزعملری براهل حقدر دیرلر وآیات واحادیث ایله مذهبلری اوزره استشهاد ایدرلر
(مثنوی) زانکه بی حق باطلی نایدپدید * قلب را ایله بیوی زر خرید * زیرا که بر باطل حقسز ظاهر کلمز ایله انلرك قلبی
اللتون امید یله صاتیون الدی یعنی اول اجلدنکه حقسز مذهب باطل ظهوره کلمز ورونق وشهرت بولمز وصحیح صرف
باطل قلبی کسه آلمز قلب مزوری ساده دل اولانلر ذهب خالص اولمق رایحه سیله آلور ومذهب باطله ذاهب اولان
مذهب حقدر دیو ذاهب اولور (مثنوی) کر نبودی در جهان نقد روان * قلبها را خرج کردن کی توان * اکر
جهانده روان ورواج بر نقد اولمیدی قلبلری خرج ایتمکه تقن امکان وقدرت اولوردی (مثنوی) تا نباشد راست کی
باشد دروغ * آن دروغ از راست می کیرد فروغ * تا راست اولمیه تقن دروغ اولور یعنی یلان کرچك ایله ظاهر وعیان
اولور اول یلان سوز کرچك سوزدن فروغ واعتبار طوتر (مثنوی) برامید راست کژرامی خرند * زهر در قندی
رود انکه خورند * زیرا کثری راست امیدی اوزره صاتیون آلورلر مثلا زهر بر قندك ایچنه کیدراندصکره برلر
(مثنوی) کر نباشد کندم محبوب نوش * چه برد کندم نمایی جو فروش * اکر محبوب نوش وشیرین طعم بغدای اولمیه
ارپه صاتیجی بغدای کوستریجی نه ایلتور یعنی علمی خلقه لطیف ویکو کوستروب لکن ضمنا خصلت قبیحه سی
ظهوره کلان حیله کار ومزور خلقدن نه اخذ ایلردی چونکه بویله در (مثنوی) پس مکو کین جمله دسها باطلند *
باطلان بر بوی حق دام دلند * پس دیمه که بوجمله سوزلر باطل ودروغدر باطللر حق امیدی اوزره کوکلك طوزاغیدر
(مثنوی) پس مکو جمله خیالست وضلال * بی حقیقت نیست در عالم خیال * حق شب قدرست در شبهانهان *
تا کند جان هر شبی را امتحان * پس سوفسطائیه طائفه سی کبی صقین دیمه که بوجمله فرق مختلفه نك مذاهبی خیال
وضلالدر زیرا هر بر طائفه مذهب آخرك بطلانته برهان وکندی مذهبینك حقیقتنه حجت ابراز قیلمشدر پس
هر بری بر آخرین ابطال ایدیجك جمله سی باطل وخیال اولمق لازم کلور دیمه که عالمده خیال حقیقتسز دکلدر یعنی
حقیقتسز عالمده هیچ خیال یوقدر هر شیئك حقیقتی عند اهل الحق ثابتهدر وعلم اکا متحققدر خلافا للسوفسطائیه
نهایت مافی الباب حق شبلرده نهان ومستور شب قدردر یعنی باطلك مقابلی اولان حق شب قدر کبیدر وباطللر
سائر لیالی کبیدر پس حق شرعی باطل شرعینك میانتده نهاندر لیلهٔ قدر سائر لیالینك میانتده نهان اولدیغی
کبی وایلهٔ قدرك اخفا اولمسنه باعث اولدرکه تا کم جان هر بر شبی امتحان ایلیه یعنی هر بر شبی شب قدر احتمالی ایله
احیا ایلیه (کما قال البیضاوی والداعی الی اخفاء لیلة القدر ان یحیی من یرید هالیالی کثیرة وقال صاحب المدارك ولعل
الداعی الی اخفائها ان یحیی من یرید هالیالی کثیرة طلبا لموافقتها وهذا کاخفاء الصلوة الوسطی فی الصلوات الخمس والاسم
الاعظم فی الاسماء الحسنی وساعة الاجابة فی ساعات الجمعة ورضاه فی الطاعات وغضبه فی المعاصی) (کذلك مذهب حق
مذاهب مختلفه مابینده واهل حق اهل ضلال واصحاب دلق مابینده بویله مخفی وپوشیده در وبوجمله نك اخفاسنه
داعی سالك تحری وطلبده اجتهاد یلسون ایجوندر (مثنوی) فی همه شبها بود قدرای جوان * فی همه شبها بود
خالی ازان * ای جوان جمیع شبلر شب قدردر نه دوکلی کیجه لر اول شب قدردن خالی در (مثنوی) درمیان دلق
بوشان یك فقیر * امتحان کن وانکه حقست آن بکیر * مثلا دلق بوشلر میانتده برفقیر وارد را متحان ایله واول که اهل
حقدر آنی طوت وقبول ایت (مثنوی) مؤمن کیس ممیز کوکه تا * بازداند خیز کانرا ازفنا * کیس ممیز مؤمن

فنی که تا حیز کاری فتادن کیرو ییله (یعنی المؤمن کیس ممیز) حدیث شریفنك فحواسی اوزره مؤمن صاحب
کیاست واهل تمیز واهل فراست کرکدر فنی بر کیاست صاحبی وتمیز وفطنت مالکی مؤمن که طریقتده مخنث اولنلری
اهل فتوتدن کیرو ییله واهل تقلید واهل ریادن اهل تحقیق واصحاب خلوصی فرق قیله وما بینلرنی ممیز اوله (مثنوی)
کر نه معیوبات باشد در جهان * تاجران باشند جمله ابلهان * اکر جهانده معیوبات اولمیدی تاجرلر جمله ابلهلر
اولورلردی یعنی اکر بوجهانده معیوب اولان متاعلر وسلعه لر اولمیدی تاجرلرك جمله سی ابله اوراق وکالاشناس اولمق
لازم کلوردی پس تاجرلرك بری برندن فرقی وکیمی استاد کامل وکیمی ناقص وساده دل اولدیغی اول معیوباتك
موجوده اولدیغی واسطه سیله در زیرا هر شول تاجرکه کالاشناس وعیب بیندر اول استاد کاملدر وهر شول
تاجرکه کالانك قیمتن بیلمز وبر متاعك عیبنه واقف اولمز اول ابله وغافلدر (مثنوی) پس بود کالاشناسی سخت سهل *
چون که عیبی نیست چه نااهل واهل * پس کالاشناسلق زیاده سهل اولوردی چونکم جهانده بر عیب بوقدر اهلی نه
نااهلی نه یعنی ایکیسی بیله مساوی اولوردی زیرا اکر عالمده اصلا بر معیوب شیئ اولمیدی اهلنك مابینی فرق
اولنامق لازم کلوردی اهل ونا اهلك فرقی معیوبك وجودنی غیر معیوبدن فرق ایلمکله حاصل اولور (مثنوی) ورهمه
عیبست دانش سود نیست * چون همه چوپست اینجا عود نیست * واکر جهانده دوکلی عیب اولمیدی عملك
فائده سی اولمزدی چونکه جمیعا چوبدر بونده عود بوقدر یعنی علم معیوبی غیر معیوبدن ومحبوبی غیر محبوبدن
فرق وتمیز ایلمکدن اوتریدر چونکم جهانده اولان اشیانك جمیعسی معیوب اولسه علم نافع ومفید اولمزدی زیرا
آنی فرق وتمیز ایلمکه علم لازم کلمزدی مثلا بریده جمیعا چوب اولسه وایچنده عود اولسه عودی چوپدن فرق
ایلمکه علم لازم کلمزدی (مثنوی) آنکه کوید جمله حقند احقیست * وانکه کوید جمله باطل اوشقیست * اول کسه که
دیر بو اشیا جمله حقدر اصلا باطل یوقدر زیاده احمقدر واول کسه که جمله اشیا باطلدر دیر اوشقیدر (مثنوی) تا جران
انبیا کردند سود * تا جران رنك وبوکور وکبود * انبیا علیهم السلام تاجرلری فائده ایلدیلر زیرا حق باطلدن
وصالحی فاسددن فرق ایلیوب حق اوانی قبول وباطل اولندن رجوع وعدول ایلدیلر اکر تاجران انبیا لفظنده
اضافت صفتنك موصوفه اضافتی قبیلندن اولورسه تاجرلردن مراد انبیا اولورنته کم بووجه اوزره شرح اولندی
واکر صفتك موصوفنه اضافتی قبیلندن اولیوب غلام زید قبیلندن اولورسه تاجرلردن مراد اولیا وعلما وصلحا اولور
ومعنا انبیایه مضاف اولان اولیا وعلما سود ومنفعت ایلدیلر امارنك وبونك تاجرلری کور وکبوددر زیرا بو دنیا
تاجرلری معیوبی غیر معیوبدن فرق ایده میوب وطریق حقه کیده میوب فانی وباطلی اولان کارده قالمشلر وآرزده
قاله جق مال ومتاعه مغرور اولمشلردر بو اجلدن آنلره کور وکبود دیلدی (مثنوی) می نماید مار اندر چشم مال *
هر دو چشم خویش را نیکو بمال * عارف وصاحب بصیرتك کوزنه مال مار کورینور ای محب مال ومتاع کندی
ایکی کوزکی ایواوو یعنی ظاهر وباطن کوزکی برخوشبجه آچ تا کم سکا دخی حقیقت بین اولان انبیا واولیا کبی مال
مار کورنه ومنصب اژدرها مشاهده اولنه (ولهذا قال علیه السلام المال حیة والجاه اضر منها) (مثنوی) منکر
اندر غبطهٔ این بیع وسود * بنکر اندر خسر فرعون وثمود * بو بیع وسودلك غبطه سنه نظر ایله فرعون وثمودلك خسران
وزیانته نظر ایله یعنی بو دنیا بازارنك بیع وشراسندن حاصل اولان منافع وفوائده غبطه ایله وبونك دولت وعزتنه نظر
قیله بلکه بو دنیا بازارنك کامل خریدارلرندن اولان فرعون وثمودلك خسران وخیبتنه نظر قیل که آنلرنه دولتدن
محروم اولدیلر ونه مرتبهٔ خسران وخذلانده قالدیلر (مثنوی) اندرین کردون مکرر کن نظر * زانکه حق فرمود
ثم ارجع البصر * یعنی (فاعتبروا یا اولی الابصار) مقتضاسنجه بوکردونه مکرر نظر ایله زیرا که حق (ثم ارجع البصر
یسوردی بو آیت سورهٔ تبارك ده در تفسیری جلد اولده زید حکایه سنده مرور ایلدی (امتحان هر چیزی تا ظاهر شود
خیر وشری که در ویست (مثنوی) یك نظر قانع مشو زین سقف نور * بار ها بنکر بزین هل من فطور * چونکه کفتت
کاندرین سقف نکو * بار ها بنکر چو مردعیب جو * بر نظرله قانع اولمه بو سقف پرنوردن نجیه کره نظر ایله کورکه
هیچ کوررمی سن شقوق وعیوبدن برشئ یعنی بو نورسقفندن برنظرله قانع اولمه تکرار بنکرار نظر ایله کورکه آسمانلرده
بار قلر کور رمیسن کوره مزسن پس بو رادن تفکر وتصور ایله که اول خالق بیچون نیجه قادر پادشاهدر
چونکم حضرت حق سکا دیه یکه بو خوب ولطیف سقفه عیب طلب ایدیجی مرد کبی دقتله نیجه کره نظر ایله (مثنوی)
پس زمین تیره رادانی که چند * دیدن وتمیز باید در پسند * تا بیالایم صافنا رازدرد * چند باید عقل ما را ریخ برد *
پس بیلورسنکه تیره زمینه نه قدر نظر وتمیز کرکدر پسند ومقبول اولمقده بالکز برقات نظرله وآز تمیزله بوزمین تیره
معلوم اولمز آسمانه نظرلك مکرر قیلدیغك کبی زمینه دخی کره بعد کره نظر حقیقت بینله باق تا کم بونك

سر وحکمتی ظهوره کله تاصافلری دردن سوزه وز وتمیز ویاك ایده وز بزم عقلزه نه قدر زحمت ایلتمك کرك ومحنت
چکمك کرك یعنی صاف اولنلری دردن وراحتی دردن وخاری وردن تاکم بزسوزه وز وتمیز ایده وز بزم عقل
وفکر یمز چوق ریج ایلتمك کرکدر وریاضت چکمك کرکدر زیرا اپوبی کتودن تمیز ایتمکه چوق عقل وادراك کرکدر
وبوهرتبه عقل وادراکات حصولی نیچه نیچه ریاضات چکمکله اولور وبلیات کوناکونه صبرایله ظهوره کلورنته کم آفاقده
(مثنوی) امتحانهای زمستان وخزان * تاب تابستان بهار همچوجان * زمستان وخزانك تجربه لری ثابستانك
حرارتی وجان کبی لطیف بهار (مثنوی) بادها وابرها وبرقها * تابدید آردعوارض فرقها * بادلر وابرلر وبرقلر
تاعوارض فرقلرکتوره یعنی ریاح مختلفه وسحاب متراکمه وبرق لامعه نیچوندر تابدید کتوره وظهوره یتوره عوارض
اولان شیئلردیه لرین وسرلرین فرق دیه معناسنه اولدیغی وجه اوزره معنی بودرا کرفرق تمیز معناسنه اولورسه بادلر
وابرلر وبرقلرانکچوندر تاکم عوارض وحوادث بری برندن فرقلر وتمیز اولقلرظهوره کتوره عوارض عارضه نك
جمعیدرمرادزمینلردن ظهوره کلان شیلردرنته کم بویت عوارضی تفسیراولور (مثنوی) تابرون آردزمین خالرنك *
هرچه اندرجیب داردلعل وسنك * تاکم طشره کتوره زمین خالرنك هرنه کم لعل وسنکدن چیقنده طوتره یعنی نیك
وبددن واصلح وافسددن درونده مضمرایلدیسه آنی ظهوره کتوره (مثنوی) هرچه دزدیدست این خاك دژم *
ازخزانهٔ حق ودریای کرم * بوعبوس الوجه اولان خاك هرنه بی کم اوغورلمشدر حقك خزینه سندن وکرمی دریاسندن
(مثنوی) شحنهٔ تقدیر کوید راست کو * انچه بردی شرح واده مویمو * شحنهٔ تقدیرالهی لسان حاللهراست سویله
دریای خاك دژم اول نسنه بی که ایلتدلك واخذایتدلك کیرومویمو شرح ویر (مثنوی) دزدیعنی خاك کویدهیچ هیچ *
شحنه اوراد رکشددرپیچ پیچ * دزدیعنی خاك کالسان حاللهدیرهیچ هیچ برنسنه اوغورلدم تقدیرالهی شحنه سی
اول خاکی اشکنجه وعقوبته چکر (مثنوی) شحنه کاهش لطف کویدچون شکر * که برآویزدکند هرچه بتر *
کاه اولورکه اول خاکه تقدیرالهی شحنه سی شکر کبی لطف سویلر یعنی لطافت هواوملایمت بهارله اکامعامله ایلر
کاه اولورکه اول خاکی آصارهرنه کهاشکنجه دن بدتروصعب تردرآکا ایلرخاکی آصمه سندن مرادزمینلردن غباری رفع
ایدوب هوادهمعلق ایلمسی اولورنته کم شحنه لرك عادتیدرپردزدی سارق اولدیغی شیئه اقرارایتدرمك استه سلر
اکاکاه ملایمت ایدرلروکاهی شدت وخشونت سمتنه کیدرلر (مثنوی) تامیان قهر ولطف آن خفیها * ظاهر آید
زاتش خوف ورجا * تاقهر ولطف اورتاسنده اول مستورلرکه مرادیدرون خاکده مستوره اولان اشیادرخوف ورجا
آتشندن ظاهرکله (مثنوی) آن بهاران لطف شحنهٔ کبریاست * وان خزان تهدید وتخویف خداست * اول بهارلر
فی المثل شحنهٔ کبریانك لطفیدرواول خزان مثلا خدای تعالینك تهدید وتخویفیدر (مثنوی) وان زمستان چارمیخ
معنوی * تاتوای دزدخفی ظاهرشوی * واول زمستان معنوی چارمیخدرتاسن ای خفی ومستوردزدظاهرواشکاره
اولهسن چونکم آفاقده اولان زمینلك خالی بودرانفسی دخی بوکا کوره قیاس ایلهنته کم آفاقك حالنی بیان ایلمکدن
انفسك حالنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) پس مجاهدرازمانی بسط دل * یك زمانی قبض ودردوغش
وغل * پس مجاهده برزمان بسط دل برزمان قبض ودردوغش وغل اولوریعنی آفاقده کاه قبض وکاه بسط وکاه لطف
وکاه قهرنیچه ظاهراولورسه انفسده دخی آنك کبی کاه بسط دل وکاهی قبض دل کاه شادی وکاهی غم وکاه راحت
وکاهی صحت وکاهی سقم ظهوره کلور (مثنوی) زانکه این آب وکلی کابدان ماست * منکر وددزدضیای جانهاست
زیرا که بوآب وکل که بزم بدنلرمزدرجانلرك ضیاسنك منکر ودزیدرر (مثنوی) حق تعالی کرم وسرد ورنج وردد *
برش ماهی نهدای شیرمرد * حق تعالی حضرتلری کرم وسرد ورنج وردد ری بزم تمتزاوزره قورای شیرمرد (م ی) خوف
وجوع ونقص اموال وبدن * بجمله بهرنقدجان ظاهرشدن * قورقووآجلق وماللرلرك وبدنلك اکسلمسی جمیعسی جان
نقدنك ظاهراولمسندن اوتریدر یعنی عدودن خوف ایتمك وآجلق واموال وارزاقك نقصی ودخی بدنلك خسته لکله
اکسلمسی بوجمله ذکر اولنلرن ریاضات وامتحانات نقد جانك نقصی ظاهراولمسندن اوتریدر وبونلره صبرقیلنه
وکندینك الله ایچون ایدوکنی بیلوب آکارجوع قیلنه بشارت عظیمه مقرردر (کماقال الله تعالی ولنبلونکم بشئ
من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس والثمرات وبشر الصابرین الذین اذا اصابتهم مصیبة قالوا انا
لله وانا الیه راجعون (مثنوی) این وعید ووعدها انکیختست * بهراین نیك وبدی کاه یختست * بووعیدلر ووعده لر
قوپرلمشدر بونیك وبددن اوتریکه بری برینه قرشمش (مثنوی) چون که حق وباطلی آمیختند * نقد وقلب
اندرحرمدان ریختند * چونکم حق وباطلی بری برینه قرشدر دیلرنقدوقلبی حرمدان ایچره دوکدیلر حرمدان حرم
برینه دیرلراندن مرادبوعالم اولور (مثنوی) پس محك میدایدش بکزیده * درحقایق امتحانها دیده * پس برکزیده

محك کرك حقایقده امتحانلر کورمش یعنی اول نقدوقلبك جانبنی تمیز ایلمکدن اوتری برکزیده محك لازمدرکه اول
محك هرشیئك حقیقتلرنی وماهیتلرنی فرق ایلمکده تمام امتحانلروتجربه لرکورمش اوله (مثنوی) تاشود فاروق این
تزویرها * تابود دستور زین تدبیرها * تابوتزویرلری زیاده فرق ایدیجی اوله تابوتدبیرلرك دستوری اوله یعنی اول محك
بودنیاده اولان تزویرلرنی فرق قیلیجی وحتی باطلدن تمیزایلیجی اوله تاکم بودین وطریقتده وفرق وتمیزمرتبه سنده اولان
تدبیرلرك قانونی وقاعده سی اوله اول محکدن مرادعالم ربانی ومرشد حقانی اولان شول شیخ کاملدرکه کندی یه تابع
اولان خالصلری مزور اولان ناقصلردن تمیزایلیوب وانلره علم وحکمت شیرین ویردکده آنلردخی اول مربئ کاملی
غیریلردن برکزیده ایدوب آکاتابع وطفیل اوله لرنته کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) شیرده ای مادرموسی
ورا * واندرآب افکن میندیش ازبلا * هرکه درروزالست آن شیرخورد * هم چوموسی شیرراتمیز کرد) ای موسینك
مادری موسایه سودوبروصویه آت بلاوغرق آیدن اندیشه ایلمه یعنی ای مربئ کامل موسی مشرب اولان مرید که شیر
علم وحکمتی ویروآنی آب علم ومعرفت ایچره القایله وغرق آب اولمقدن وضایع وضال اولمقدن فکرایلمه شول
کسه که روزالستده اول شیری ایچدی حضرت موسی کبی شیری تمیزایلدی یعنی اول مرید که روزالستده علم وحکمت
سودینی برمربئ کاملك روحندن نوش ایلدی بوعالمه کلدکده آنی تمیزایلیوب آنك طالبی اولدی واندن غیریدن
اعراض قیلدی نته کم حضرت موسی علیه السلام برکره مادرینك سودین ایچوب اندن مفارقت ایلدکدنصکره
سائرمربی ودایه لرك سودین قبول ایلیوب آخرالامرینه مادرینك سودین قبول ایلدی نته کم بویت شریفدن
معلومدك اولور (مثنوی) کرتوبرتمیزطفلك مولعی * این زمان ای ام موسی ارضعی * بوآیت سورهٔ قصصده در (واوحینا
الی ام موسی ان ارضعیه) شول زمانده که موسی علیه السلام طوغدی وفرعونك ذبح اولادینی اسرائیلده حکمی
نمایته ایردی حضرت موسی علیه السلام مادرمشفقه سی خوف ایلدیکه ولادت موسی مشهوراوله وفرعونك
آدملری کلوب اوی جست وجوایلدکده حضرت موسایی برتنوره براقشدی پس جناب عزت بیوررلر که بروحی
ایلدك موسانك آنه سنه اول موسایی ارضاع ایله دیمکله کله ان تفسیرایچوندر (فاذا خفت علیه) پس اکرسن اول
موسانك اوزرینه فرعونك قتللندن خوف ایدرسن (فالقیه فی الیم) پس القایله آنی دریای نیله (ولاتخافی) وخوف
ایتمه که اول ضایع اولمز (ولاتحزنی) دخی مفارقتنه محزون وندوه اوله (انارادوه الیك) تحقیقا براول موسایی عن قریب
سکا ردایده رز (وجاعلوه من المرسلین) وبرآنی شرف نبوته مشرف ایدوب زمرهٔ مرسلیندن قیلیجی برمعنیء بیت
حضرت مولانا مرشد الوقت اولنی مادرموسایه تشبیه ایدوب ومریدلرین موسایه تمثیل ایدوب اول مرشده خطاب
ایدوب دیرلرکه اکرسن مریدلك طفلنی تمیزایتمکه مولع وحریص ایسك بوزمانده ای ام السالکین ودایهٔ طالبین
اطفال سلوکی شیرحکمتله پرورش ولین معرفتدن انلره خورش ویرکه تاسنك شیرحکمتکدن استلذاذایدوب غیرینك
شیرینه طالب اولمیه لرنته کم حضرت موسی والده سندن غیری سنك سودین قبول ایتمدی وسالکه غیرینك سودندن
مراد سائر مربی شکلنده اولان کسه لرلك وجودندن ظهورایلین ریاوسمعه ایله اولان کلمات وخالص اولمین حالات ونافع
اولمین عملیاتدر (م ی) تابیینند طعم شیرمادرش) تافرونایدبدایهٔ بدسرش) تاکندی مادرینك طعم ولذتی کوره تاآنك
باشی بد اولان مربی ودایه یه اشغله کلیه وتنزل قیلمیه (شرح فائدهٔ حکایت آن شخص شترجوینده (مثنوی) اشتری
کم کردهٔ ای معتمد * هرکسی اشترنشانت میدهد * ای معتمد براشتری کم وضایع ایلمشسن هربرکسه اشتردن سکا
برنشان ویرر (مثنوی) توتمیدانی که آن اشترکجاست * لیك دانی که نشانیها خطاست * سن بیلمزسن که اول اشتر
قنده در لیکن بیلورسن که بونشانلر خطادرکه اهل تقلید سکاندن مجردظن وکاذله خبرویررلر (مثنوی) وانکه اشتر
کم نکرداوازمری * همچوان کم کرده جوید اشتری * واول کسه که اشترضایع ایلدی اول کسه عناد وتقلیدچه تندن
اول اشتری ضایع ایلمش کسه کبی براشترطلب ایلریعنی بردخی وارکه اول تحقیقا دوه سن یتوروب بروجه یقین طالب اشتر
اولان کسه یه تابع اولوب تقلیدایله بودخی اشترطالبی اولورو آنك کبی کم کرده اولان اشتری طلب قیلور (مثنوی) که بلی
من هم شترکم کرده ام * هرکه یابد اجرتش آورده ام * آکاسوال ایدنلره دیرکه بلی بندخی شترضایع ایلمشم هرکیم که اول
ضایع اولمش اشترمی بوله اکابرت کتورمشم (مثنوی) تادراشترپاتوانبازی کند * بهرطمع اشتراین بازی کند *
تااشترده سنکله انبازلق ایده وآنی بولدقده اندن حصه آله اشترطمعندن اوتری بولعب وظرافتی ایلر (مثنوی
اونشان کژ بیشناسدزراست * لیك کفتت آن مقلدراعصاست * اول مقلداکری نشانی طوغری نشاندن اکلمز
لیکن سنك سوزلك اول مقلده عصاوقوتدر (مثنوی) هرچه راکویی خطابودآن نشان * اوبتقلید تومیکوید همان
هرنه بی که اشتردن خبرویرنلره اول نشان خطایدی دیه سن اول مقلدسکا تقلید ایله همان آنی دیرلیکن دیدیکی

کلامك حقیقتنه عالم دکلدر (مثنوی) چون نشان راست کویندوشبیه * پس یقین کردتر الاریب فیه *
چونکم سکا اشتردن راست نشان وراسته مشابه نشان دیه لر پس یقین اولورسکا انده شك وریب اولمز (مثنوی)
آن شفای جان رنجورت شود * رنك روی وصحت وزورت شود * اول راست نشان سنك رنجور اولان جانکك شفایی
اولورسنك بوز کال رنکی وصحت وزورك اولور (مثنوی) چشم تورروشن شود پایت دوان * جسم توجان کردد وجانت
روان * سنك چشمك روشن وسنك بایك یلیچی اولورسنك جسمك جان وجانك حق جانبنه روان اولور (مثنوی) پس
بکو بی راست کفتی ای امین * این نشانها بلاغ آمد مبین * فیه آیات بینات * این برانی باشد وقدر نجات *
حکمت دین واسرار یقین ناقهٔ ضاله کبی درکه مقدما عالم الستده مومنمك بالقوه کندی یه ملك اولمش ایکن وکندی اول
اسراری بیلمش ایکن عالم طبیعته کلمك ایله آنی ضایع قیلدی پس آنك طلبنده جدوسعی ایدوب هرقنغی فرقه دن سؤال
ایلسه هرکس قیاسات عقلیه ودلائل نقلیه برله اول حکمت ضاله دن نشانلر ویرور لکن اول مؤمنه بوظنیات
واستدلالاتدن شفای صدر حاصل اولمز وقلبنه اطمئنان کلمز چنی برمرشد سکای طالب مجداشته راست نشان دیسه
ویاراسته مشابه پس سکا یقین اولورکه اول نشانده مشك وکان یوقدر پس سن اول مرشده دیرسن راست سویلدك ای
امین اسراریقین بونشانلره منسوب اولان کلمات صحیحه مطلوبه واصل ایدیجی کادی ظاهر واشکاره (البلاغ مایتوصل به
الی الشئ المطلوب) دردخی آکاه دیرسنکه بونشانلرده واردرعلامات عظیمه ومحکمات جسیمه ویراهین باهره بونشان
بربرات اولور وصال مقصوده ودخی نیران هجراندن خلاصه ونجاته تقدیراولوریعنی قدر نجاتك معناسی تقدیر نجات
دیمك اولور (م ی) این نشان چون دادکوبی پیش رو * وقت آهنکست پیش آهنك شو * اول امین چونکم بونشانی
ویردی سن اکا ایلرویوری دیرسن آهنك وقتیدر پیش آهنك اول یعنی مقصوده قصد ایلنك وقتیدر پیشوا اول
وبنی آکا دلالات قیل (مثنوی) بی روئ تو کنم ای راست کو * بوی بردی زاشترم بماکه کو * ای راست کوسکا پیرولك
وتبعیت ایلیم بنم اشترمدن بوی ایلتدك بکا اشترمی کوسترکه قنی (مثنوی) پیش انکس که نه صاحب اشتریست
کودرین جست شتر بهر مریست * اول کسه نك فتنده که اوصاحب اشترد کلدرکه اول کسه که بوضایع
اولمش شترطلبنده ریاوتقلیددن اوتریدر (مثنوی) زین نشان راست نفزودش یقین * جزز عکس ناقه جوی راستین
بوراست نشاندن آنك فتنده یقین زیاده اولدی راست اولان ناقه جویك عکسندن غیری یعنی اول راست اولان محققك
عکسندن غیری مقلدك وجودنده یقین زیاده اولدی مکرکه آنك صدقنك اثر وپرتوی بوکا منعکس اولوب اثر یقین آنك
قلبنده حاصل اولدی (مثنوی) بوی بردازجد وکرمهای او * که کزافه نیست این شیهای او * مقلد اول محققك جد
وکرمیتلرندن رایحه ایلتدی کندی یه بویله دیوکه اول طالب اشتراولنك شیهایی کزافه دکلدر وطلبده بوقدرجد
وسعی ایلمسنك براصلی واردر (مثنوی) اندرین اشترنبودش حق ولی * اشترکم کرده است اوهم بلی * اول طلبده
صادق ومحقق اولان کسه نك اشترنده اول مقلدك حق وحصه سی اولدی ولیکن اول هم بلی براشترکم ایلمشدر
(مثنوی) طمع ناقهٔ غیرو پوشش شده * انچه ازوکم شد فراموشش شده * لیکن غیرك ناقه سنك طمعی اول کسه یه
حجاب وپرده اولمشدر اول نسنه که اندن کم اولدی آنك فراموشی اولدی یعنی نعم اومقلدهم براشتری ضایع قیلدی
لیکن اشترفی وضایع قیلدیغنی کمال غفلتندن فراموش ایلدی (مثنوی) هرکجا این میدود اومیدود * ازطمع همدرد
صاحب میشود * هرقنده اول طلبده محقق اولان یلرو مقلد اولان هم اکا تبعیتله اکا تقلیدا انکله بیله یلرطمعندن
اشترصاحبی ایله همدرد ومصاحب اولور (مثنوی) کاذبی باصادقی چون شدروان * آن دروغش راستی شد ناکهان
برکاذب چونکه برصادق روان اولدی اول کاذبك درونی راست اولدی ناکهان یعنی اول صادقك مقارنت
ومصاحبتی برکاتیله آنك تقلیددوردونی تحقیق وصدق مرتبه سنه ایردی (مثنوی) اندران صحرا که آن اشترشتافت
اشتر خودنیزآن دیکر بیافت * اول صحراده که اول اشترایودی یعنی شول مرتبه ده که اول محقق وصادق اولان اشتر
طالبی اشترفی بولدی وآنك اخذنه سرعت قیلدی اول غیربسی دخی کندی اشترفی بولدی یعنی محققك اشتری بولدیغی
مقامده مقلد دخی کندی یتوردیکی وفراموش ایلدیکی دوه یی بولدی (مثنوی) چون بدیدش یاد آوردان خویش *
بی طمع شد زاشتران یاروخویش * چونکم مقلد اول صحراده کندینك ضایع اولمش اشترفی کوردی اول زمان
خاطرنه کتوردی ومطلوبنی بولدی اول یار وخصمنك اشترندن طمعسز اولدی بعض نسخنده واوعاطفه سز
یارخویش واقعدر یعنی کندی یارنك اشترندن بی طمع اولدی دیمك اولور (مثنوی) آن مقلدشد محقق
چون بدید * اشتر خودرا که آنجا می چرید * اول مقلد محقق اولدی چونکه کندینك اشترفی کوردیکه اول صحراده
اوتلاردی یعنی چونکم کندینك مفقود ومقصودنی اول مقامده کوردی مقلد محقق اولدی وتحقیق ویقین

مرتبه سنه وصول بولدی (مثنوی) اوطلبکار شترآن لحظه کشت * می نجستش تاندید اورابدشت
اومقلد شترك اول لحظه طلبکاری اولدی وتحقیقا اول حینده آنی طلب قیلدی آنی طلب ایلدی تاآنی دشته
کورمدی یعنی اول صحراده آنی مشاهده ایلدیکه حقیقتله آنك طالبی اولدی بلکه آنی کوردکدن وبیلدکدنصکره
مع التحقیق آنی جست وجو قیلدی (مثنوی) بعدازان تنهاروی آغاز کرد * چشم سوی ناقهٔ خود باز کرد
اندنصکره تنهاروایلکه آغاز وشروع ایلدی کندینك ناقه سی جانبنه چشم نظرفی آچدی (مثنوی)
کفت آن صادق مرا بکذاشتی * تابا کنون پاس من میداشتی * اول صادق کندی یه تقلیدا بلین
مقلده دیدی بنی ترك ایلدك شمدی یه دکین ای مقلد بنم پاس ورعایتمی طوتدك یعنی بوآنه دك بنم آدمی
حفظ ایتدك وبکا تابع اولوب راه مقصوده یله کتدك پس نیچون بنی بوآنده ترك ایتدك (مثنوی) کفت تاا کنون
قسوسی بوده ام * وزطمع درجاباوسی بوده ام * مقلد محققه ایتدی بوآنه دك قسوسه منسوب یعنی بیهوده لکه
مخصوص اولمشم وطمعدن جابلوسلکده وسکا تملق ایلکده اولمشم (مثنوی) این زمان همدرد توکشتم کهمن
درطلب ازتو جدا کشتم یقین * اما بوزمانکه مرتبهٔ تحقیقه ایرشدم سنك همدردك اولدمکه بن طلبده جسمله سندن
جدا اولدم (مثنوی) ازتو میدزدیدی وصف شتر * جان من دید آن خود شد چشم پر * اشترك وصفنی سندن اوغورلدم
یعنی سندن استماع ایدوب اوکردم بنم جانم کندینك آن ومطلوبنی کوردی چشم پر اولدی یعنی غنی القلب اولدم
(مثنوی) تانبایدم نبودم طالبش * من کنون مغلوب شد زرغالبش * سیئاتم شد همه طاعات شکر * هزل شد فانی
وجد اثبات شکر * مادامکه آنی بولدم اکا طالب اولدم شمدی من مغلوب وزرا کا غالب اولدی سیئاتم جمیعا طاعات
اولدی خدایه شکر اولسون هزل وتقلید فانی ومحو اولدی وجد وتحقیق باقی وثابت اولدی خدای تعالی یه شکر
اولسون یعنی اول طلب علم وحکمت ضاله ده محقق اولان کسه یه علی طریق التقلید والتشبه تبعیت قیلان کسه
بعد وجدان مقصوده ومصادفة مطلوبه دیرکه ای عاشق صادق ویارموافق تابن تقلیدله اراد یغم یتوکمی بولدم اکا طالب
اولدم پس تقلید وتشبه اولان مغلوب اولدی وزر تحقیق ومشاهده اکا غالب کلدی بنم طلب علم وحکمتده ایلدیکم
سیئات همه طاعات اولدی شکر والحمدلله وحقلرنده (اولئك یبدل الله سیئاتهم حسنات) دین طائفه نك زمره سندن
اولدم وهزلیاتم محو اولدی وجد ویقینکو کارلق ثبات بولدی شکر اول توفیق ایدن معطئ وهابه دیر (مثنوی)
سیئاتم چون وسیلت شد بحق * پس مزن برسیئاتم هیچ دق * سیئاتم چونکم حقه وسیله اولدی وهزل وتقلیدم
بنی چونکم جد وتحقیق مرتبه سنه واصل قیلدی چونکم بویله درپس بنم سیئاتم اوزره هیچ طعن ودق اورمه که
رب معصیة توصل الی درجة الله دیدکاری بومعنایه کوره در (مثنوی) مرترا صدق تو طالب کرده بود * مرمرا
جد وطلب صدقی کشود * سنی بوخصوصده سنك صدقك طالب ایلش ایدی سنك جد وطلبك تحقیق بکا برصدق
آچدی (مثنوی) صدق تو آوردد رجستن ترا * جستنم آوردد رصدقی مرا * سنك صدقك سنی طلبه کتوردی
بنم تقلیدله جست وجویم بنی صدقه کتوردی (مثنوی) تخم دولت درزمین می کاشتم * سخره ویکارمی پنداشتم *
دولت تخمنی زمینده اکدم بن انی مفت ویکارلق ظن ایلدم یعنی تخم دولت وسعادتی طلب برنده اکدم آنك
دولت تخمنی اولدیغنه بی خبراولدیغم حالده آنی بن اجرت وعوضسز ونفعسز صاندم نتیجه وعاقبتنده بوقدر نفع وفائده
وارایمش الآن بیلدم واکا واقف اولدم دیدی (مثنوی) آن نبد بیکار کسی بود چست * هریکی دانه که کشتم
صد برست * اول تقلیدایله اولان طلب وسعیم بیکار اولدی بلکه چست وخوش برکسب وعمل اولدی هربردانه که
اکدم یوزبندی یعنی حین طلبده هربقدرهمت وسعی دانه لرین اکدیسه آنك نتایج واثاری یوزمرتبه زیاده حاصل
اولدی (مثنوی) درزدسوی خانهٔ شد زبردست * چون درآمددید کان خانهٔ خودست * مثلا بردزد نهانی برخانه
چابنه کتدی تااندن بعض نسنه اوغورایه چونکه دزد خانه نك ایچنه کادی کوردیکه اول خانه کندینك خانه سیدر
یعنی بنم حالم شول دزدك حالنه بکزر که سرقت اسباب ایتمك ایچون نهانی برخانه یه قصد ایلدی پس کوردیکه
اول خانه کندینك خانه سیدر والدیغی اسباب کندینك اسبابیدر (مثنوی) کرم بائی ای سردتا کرمی رسد * بادرشتی
سازتا نرمی رسد * ای سرد کرم اول تاسکا کرملك ایرشه خشونت ومشقتله کچك تاسکا ملایمت یتشه یعنی ای
طلب حکمتده سرد اولان کرم اول وحرارتله طلب قیل تادرونکه شوق الهی وسوزریانی یتشه وطلب حکمتده
شدت ومشقتله دوزل وشدایدوریاضته صبرقیل تاکم لطافت روحانی ونعمت حقانی حاصل اوله (مثنوی) آن
دواشترنیست ان یك اشتروست * تنك آمدلفظ معنی بس پرست * لفظ درمعنی همیشه نارسان * زان پیمبر کفت
قدکل لسان * نفس الامرده اول ذکر اولنان حکمت ناقه سی ایکی دکادرکه بری محققك وبری مقلدك اوله

بلکه حقیقت واحده در والفاظ دن ایکی اشتر متفهم اولدیغی لفظ تلك کلمشدر ومعنی زیاده طولودر بحر معنی کوزهٔ لفظه صغمز بو اجلدن متکلم اولان مرادی اوزره معنایی الفاظله تعبیر قیله من (لاسیما فی الشعر) لفظ معنایه همیشه نارساندر یعنی لفظ معنایه دائما ایرشه میجیدر کما هو حقه واصل اوله من حضرت رسول علیه السلام اول سببدن قد کل لسان دیدی یعنی اول اجلدن پیغمبر علیه السلام بیورمشدر (من عرف الله کل لسانه) زیرا هرنه قدر عبارات والفاظ وکلمات له تعبیر وتقریر قیلسه بنده دریادن برقطره وآفتاب انوارندن برذره قدر اولمز نته کم ابن فارض بو معنایه اشارت ایدوب بیورمشدر (بیت) فالسن من یدعی بالسن عارف * وقد عبرت کل العبارات کلت (منتوی) نطق اسطرلاب باشد در حساب * چه قدر داند ز خرخ وآفتاب * خاصه چرخی کین فلك زو پره ایست * آفتاب آفتابش ذره ایست * نطق فی المثل حسابده اسطرلاب کیمدر فلك وآفتابدن اسطرلاب نقدر بیلور یعنی اول ربع دائره چرخ وآفتابدن نقدر بیلور آنجق یعنی اوضاع فلکیه یی وارتفاع وانخفاض شمسیه یی بیلدیرر کما هو حقه چرخ وآفتابك علمی احاطه قیلمز کذلك المنطق لا یحیط فلك المعنی خصوصا انك کبی بر چرخ که بو فلك آندن بر پره در آفتاب اول چرخك آفتابندن برذره در یعنی علی الخصوص شول برفلك حقیقتی نیجه بیلور ونطق آنی ادراك قیلور که بو فلك محسوس آکا نسبت بر پره کیمدر وبو نك آفتابی آکا نسبت برذره کیمدر (بیت) ومن مشرعی بحر المحیط کقطرة) ومن مطلعی نور البسیط کلمة * دینلر بو چرخ وآفتابه ایرنلردر (بیان انکه در هر نفسی فتنه مسجد ضرار هست (منتوی) چون بدید آمد که آن مسجد نبود * خانهٔ حیلت بدودام جحود * چون ظاهر کادیکه اول مسجد ضرار حقیقتده مسجد دکل ایدی حیله ومکر خانه سی ودام جحودی ایدی یعنی مسلمانلری آولمق ایچون طوزاق ایلدیلر (منتوی) پس نبی فرمود کانرا بر کنند * مطرحهٔ خاشاك وخاکستر کنند * پس حضرت رسول علیه السلام اصحاب عظامدن بعض کسه یه بیوردیکه اول مسجد ضراری برندن قلع ایدوب خراب ایده لر خاشاك وخاکسترلك طرح اوله جق محلی ایلیه لر کما روی عن النبی صلی الله علیه وسلم انه دعا مالك بن دخشم ومعن بن عدی وعامر بن الکمن ووحشی فقال لهم انطلقوا الی هذا المسجد الظالم اهله واهدموه واحرقوه ففعلوا واتخذ وامکانه کناسة کذا فی البیضاوی وفی المدارك قال فی تفسیر هذه الایة کل مسجد بنی مباهاة اوریاء اوسمعة اوالغرض سوی ابتغاء وجه الله اوبمال غیرطیب فهو لاحق بمسجد الضرار (منتوی) صاحب مسجد چو مسجد قلب بود * دانها بردام ریزی نیست جود * مسجد صاحبی مسجدی کبی قلب ایدی ومزور ایدی دام اوزره دانه لریکه دوکرسن جود وکرم دکادر زیرا اول دانه لردن مقصود لك شکار در اول وقت جود وکرم درکه انده غرض اولیه (منتوی) کوشت کاند رشست تو ماهیر باست * آنچنان لقمه نه بخشش فی سخاست * کوشت پاره سی که سنك اولته کده ماهیر بادریعنی شول آت پاره سیکه آنی ماهی بی صید وشکار ایتمك ایچون اولته یه قویوب دریایه براغورسن انجلین لقمه نه احساندر نه سخادر (منتوی) مسجد اهل ضرار آن بدان ماند که کاهی بر کنار * تا نسازی مسجد اهل ضرار * ای مرد کارکندی کارکی محکم اورتا اوهل ضرار مسجدنی دوزمیه سن یعنی نفاق وریایله عمل ایلیه سن (منتوی) تو بران مسجد کمان تمسخر زدی * چون نظر کردی تو خود زیشان بدی * سن اول مسجد ضرار ایدیجیلره تسخر اوردك یعنی استهزا ایدلك چونکم نظار ایدلك سن خود انلردن ایدك یعنی چونکم سن کندی حالکه امعان نظار له نظار ایلیه سن کندیکی انلردن کوررسن سنك حالك بوچار هندیدن بحمد الله بن سویلدم ونمازم فاسد اولمدی دین هندینك حالنه بکزتمه کم بیورمشدر حکایت هندیکه بایار خود جنك می کرد بر کاری وخبر نداشت که او هم بدان مبتلاست (منتوی) چار هندودریکی مسجد شدند * بهر طاعت راکع وساجد شدند * درت هندو بر مسجده کتدیلر طاعتدن اوتری راکع وساجد اولدیلر (منتوی) هریکی بر نیتی تکبیر کرد * در نماز آمد بمسکینی ودرد * اول درت هندینك هر بریسی بر نیت اوزره صلواته تکبیر ایلدی مسکنت ودردله نمازه کلدی (منتوی) موذن آمد زان یکی لفظی بجست * کای موذن باتمك کردی وقت هست * موذن کلدی واول برهندیدن برلفظ صادر اولدی بویله دیوکه ای موذن باتمك ایلدکی وقتمیدر یعنی اذان اوقودکی ووقت اولدیمی (منتوی) کفت آن هندوی دیکر ازنیاز * هی مخن کفتی وباطل شد نماز * اول غیری هندی نیاز وخضوعندن نماز ایچره تکلم ایلین هندی یه دیدی هی فلان نماز ایچره سوز سویلدك نمازك باطل اولدی (منتوی) آن سوم کفت این دوم را کای عمو * چه زنی طعنه بر خود را بکو * اول اوچنجی هندی بو ایکنجی هندی یه ایتدیکه ای عمو اول هندی یه نه طعنه اورر سن کندیکه سو یلدیکه سو یلدیکه ای عمو اول هندی یه نه طعنه اورر سن کندیکه سو یلدیکه سو یلدك دیو آکا طعن ایلمه آنی کندیکه سو یله واول طعنی کندیکه ایلیوب نفسکی اصلاح ایله (منتوی) آن چهارم کفت حمد الله که من * در یقنادم بچه چون آن سه تن * اول درد نجی هندی ایتدی الحمد لله که بن اوچ کسه کبی قیویه دوشمدم یعنی نماز ایچنده طعن ایلدم وغیری یه سوز سویلدم پس آنلر کبی صلاتم فاسد اولمدی دیدی (منتوی) پس نماز هر چهاران شد تباه * عیب کویان بیشتر کم کرده راه * پس هر درت هندینك نمازی تباه اولدی بو اجلدن بولی عیب کو یلر زیاده رلکم ایلمشدر یعنی عیب کو یلر معیوب اولنلردن زیاده کمراه اولمشلردر زیرا کندی نفسن بکمك که عجبدر اکبر ذنوبدر ونفسندن غافل اولوب خلقك عیوبنه مشتغل اولق دخی اعظم عیوبدر بو اجلدن عیب کو یلر معیوب یلردن ارتق بولنمز بن باوی قیلمشلردر (منتوی) ای ختك جانیکه عیب خویش دید * هر که عیبی کفت آن بر خود خرید * ای سعادتلو شول جانکه کندی عیبن کوردی وهر کسه که برعیب سو یلدی آنی کندیه الدی وکندی عیبنه مشغول اولدی کما روی الدیلمی فی فردوس الاخبار عن انس قال قال علیه السلام طوبی لمن شغله عیبه عن عیوب الناس وانفق الفضل من ماله واملك الفضل من قوله (منتوی) زانکه نیم اوز عیبست آن بدست * وآن دکر نیش ز غیبستان بدست زیرا انسانك نصفی عیبلق عالمندر که اول حیوانیت وسفلیتدر ونصفی غیبلق عالمندر که اول روحانیت وعلویتدر (منتوی) چونکه بر سر مرترا ده ریش هست * مر همت بر خویش باید کاربست * چونکه سنك باشك اوزره اون یارموادر مر همکی کندلك اوزره باغلق کرك یعنی چونکم سنك نفسك باشنده امراض نفسانیه واخلاق حیوانیه دن نیجه امراض معنویه واردر بو مرضلرك مر همی کندی اوزریکه کرکدر عیب بیلمك کارن بغلیه سن وعیب ونقصانك اوزره کیجه وکوندز اغلیه سن (منتوی) عیب کردن خویش رادار وی اوست * چون شکسته کشت جای ارجوست * کندوبی عیب ایلمك اول ریشك دار وسیدر زیرا چونکم شکسته اولدی کندوبی معیوب وناقص بولدی ارحم واحد یدینك محلی اولدر (کما قال علیه السلام ارحموا ثلاثا عزیز قوم ذل وغنی قوم افتقر وعالما یلعب به الجهال وکما قال علیه السلام الرجال علی اربعة انواع رجل یدری ویدری انه یدری فهو عالم فاتبعوه ورجل

مثل

مثل الفریقین کالاعمی والاصم والبصیر هل یستویان مثلا افلا تذکرون) وقال تعالی ایضا فی هذا النوعین) ومایستوی الاعمی والبصیر ولا الظلمات ولا النور ولا الظل ولا الحرور ومایستوی الاحیاء ولا الاموات بو ایکی فرقه نك حقنده بیورمشدر (ومایستوی البحران هذا عذب فرات وهذا ملح اجاج) وعالم ایله جاهل حقنده (هل یستوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون) ومهتدی ایله ضاله حقنده (افمن یمشی مکبا علی وجهه اهدی ام من یمشی سویا علی صراط مستقیم) بیورمشدر (فقال فی الصالحین والفاسدین (ام نجعل الذین آمنوا وعملوا الصالحات کالمفسدین فی الارض ام نجعل المتقین کالفجار) محصل انسان مابینده تفاوت چوقدر وبو خصوصده واقعه اولان آیات واحادیث وکلمات اکابره نهایت یوقدر بوقدر له اکتفا اولندی والله اعلم (منتوی) کور اوهرکز چوکور اولمدان خود چه کویم حال فرق آن جهان * آنك قبری هرکز آنك قبری کبی بیلمه یعنی ذکر اولنان فریقینك مقبره لری بیله برابر کادرکه احوال برزخ دخی متفاوته در اول جهانك فرقنك حال ووصفی نه سویلیم که تعبیری قابل دکادر (م ی برمحك زن کار خودای مرد کار * تا نسازی مسجد اهل ضرار * ای مرد کارکندی کارکی محکم اورتا اوهل ضرار مسجدنی دوزمیه سن یعنی نفاق وریایله عمل ایلیه سن (منتوی) تو بران مسجد کمان تمسخر زدی * چون نظر کردی تو خود زیشان بدی * سن اول مسجد ضرار ایدیجیلره تسخر اوردك یعنی استهزا ایدلك چونکم نظار ایدلك سن خود انلردن ایدك یعنی چونکم سن کندی حالکه امعان نظار له نظار ایلیه سن کندیکی انلردن کوررسن سنك حالك بوچار هندیدن بحمد الله بن سویلدم ونمازم فاسد اولمدی دین هندینك حالنه بکزتمه کم بیورمشدر حکایت هندیکه بایار خود جنك می کرد بر کاری وخبر نداشت که او هم بدان مبتلاست (منتوی) چار هندودریکی مسجد شدند * بهر طاعت راکع وساجد شدند * درت هندو بر مسجده کتدیلر طاعتدن اوتری راکع وساجد اولدیلر (منتوی) هریکی بر نیتی تکبیر کرد * در نماز آمد بمسکینی ودرد * اول درت هندینك هر بریسی بر نیت اوزره صلواته تکبیر ایلدی مسکنت ودردله نمازه کلدی (منتوی) موذن آمد زان یکی لفظی بجست * کای موذن باتمك کردی وقت هست * موذن کلدی واول برهندیدن برلفظ صادر اولدی بویله دیوکه ای موذن باتمك ایلدکی وقتمیدر یعنی اذان اوقودکی ووقت اولدیمی (منتوی) کفت آن هندوی دیکر ازنیاز * هی مخن کفتی وباطل شد نماز * اول غیری هندی نیاز وخضوعندن نماز ایچره تکلم ایلین هندی یه دیدی هی فلان نماز ایچره سوز سویلدك نمازك باطل اولدی (منتوی) آن سوم کفت این دوم را کای عمو * چه زنی طعنه بر خود را بکو * اول اوچنجی هندی بو ایکنجی هندی یه ایتدیکه ای عمو اول هندی یه نه طعنه اورر سن کندیکه سو یلدیکه سو یلدیکه ای عمو اول هندی یه نه طعنه اورر سن کندیکه سو یلدیکه سو یلدك دیو آکا طعن ایلمه آنی کندیکه سو یله واول طعنی کندیکه ایلیوب نفسکی اصلاح ایله (منتوی) آن چهارم کفت حمد الله که من * در یقنادم بچه چون آن سه تن * اول درد نجی هندی ایتدی الحمد لله که بن اوچ کسه کبی قیویه دوشمدم یعنی نماز ایچنده طعن ایلدم وغیری یه سوز سویلدم پس آنلر کبی صلاتم فاسد اولمدی دیدی (منتوی) پس نماز هر چهاران شد تباه * عیب کویان بیشتر کم کرده راه * پس هر درت هندینك نمازی تباه اولدی بو اجلدن بولی عیب کو یلر زیاده رلکم ایلمشدر یعنی عیب کو یلر معیوب اولنلردن زیاده کمراه اولمشلردر زیرا کندی نفسن بکمك که عجبدر اکبر ذنوبدر ونفسندن غافل اولوب خلقك عیوبنه مشتغل اولق دخی اعظم عیوبدر بو اجلدن عیب کو یلر معیوب یلردن ارتق بولنمز بن باوی قیلمشلردر (منتوی) ای ختك جانیکه عیب خویش دید * هر که عیبی کفت آن بر خود خرید * ای سعادتلو شول جانکه کندی عیبن کوردی وهر کسه که برعیب سو یلدی آنی کندیه الدی وکندی عیبنه مشغول اولدی کما روی الدیلمی فی فردوس الاخبار عن انس قال قال علیه السلام طوبی لمن شغله عیبه عن عیوب الناس وانفق الفضل من ماله واملك الفضل من قوله (منتوی) زانکه نیم اوز عیبست آن بدست * وآن دکر نیش ز غیبستان بدست زیرا انسانك نصفی عیبلق عالمندر که اول حیوانیت وسفلیتدر ونصفی غیبلق عالمندر که اول روحانیت وعلویتدر (منتوی) چونکه بر سر مرترا ده ریش هست * مر همت بر خویش باید کاربست * چونکه سنك باشك اوزره اون یارموادر مر همکی کندلك اوزره باغلق کرك یعنی چونکم سنك نفسك باشنده امراض نفسانیه واخلاق حیوانیه دن نیجه امراض معنویه واردر بو مرضلرك مر همی کندی اوزریکه کرکدر عیب بیلمك کارن بغلیه سن وعیب ونقصانك اوزره کیجه وکوندز اغلیه سن (منتوی) عیب کردن خویش رادار وی اوست * چون شکسته کشت جای ارجوست * کندوبی عیب ایلمك اول ریشك دار وسیدر زیرا چونکم شکسته اولدی کندوبی معیوب وناقص بولدی ارحم واحد یدینك محلی اولدر (کما قال علیه السلام ارحموا ثلاثا عزیز قوم ذل وغنی قوم افتقر وعالما یلعب به الجهال وکما قال علیه السلام الرجال علی اربعة انواع رجل یدری ویدری انه یدری فهو عالم فاتبعوه ورجل

لایدری ولایدری انه لایدری فهو جاهل فاجتنبوه ورجل یدری ولایدری انه یدری فهو نایم فایقظوه ورجل لایدری ویدری انه لایدری فهو عاجز فارحموه (مثنوی) کرهمان عیبت نبود ایمن مباش * تو که ان عیب از تو کردد نیز فاش * اکراول مؤمن قرند اشکده دید یکك عیب سنده اولمدیسه ایمن اوله بلکه احتمال درکه اول عیب سندن دخی صولمدمه فاش اوله زیرا حضرت رسول علیه السلام بیورمشلردرکه (من عیراخاه بذنب لم یمت حتی یعمله وقال علیه السلام ایضا لاتظهر الشماتة لاخیك فیرحمه الله ویبتلیك رواهما الترمذی عن ابی هریرة) (مثنوی) لاتخافوا ازخدانشنیدهٔ * پس چه خودرا ایمن وخوش دیدهٔ * خسدادن لاتخافوا سوزنی اشتمامیشسن پس نه سبیدن کندیکی ایمن وخوش کورمشسن یعنی اللهدن (لاتخافوا ولاتحزنوا) خطا بن اشمدلك پس نیچون ایمن وخوش کوردلك کندیکی لاسیما حضرت حق کلامنده (ولایأمن مکرالله الاالقوم الخاسرون) بیوردی (مثنوی) سالهابلیس نیکونام زیست * کشت رسوابین که اورانام چیست * نیچه بیل ابلیس نیکونام دیرلدی عاقبت حسد وکبری سبیله رسوای وبدنام اولدی کورکه آنك نامی ندر (مثنوی) درجهان معروف بد علیای او * کشت معروفی بعکس ای وای او * آنك علیاسی جهانده معروف اولدی که نوردن متبرا اوزره ملائکه یه وعظ ایدوب رئیس ملائکه اولمسی بین الناس شهرت بولدی معروفلق عکسنه اولدی ای وای ابلیسه یعنی انلك نیکونامله معروف اولمسی بدنامله لقله معروف اولغه دوندی (مثنوی) تانهٔ ایمن تومعروفی مجو * روبنوی ازخوف پس بنمای رو * مادامکه مکرالهیدن ایمن دکلسن شهرت ومعروفلق استمه یعنی مادامکه سن ایمن اولمیه سن (الاان اولیاء الله لاخوف علیهم ولاهم یحزنون) مرتبه سن بولمیه سن شهرت بولمق ومشارالیه بالبنان اولمق استمه که حضرت رسول علیه السلام بیورمشلردر (بحسب امرءمن الشران یشارالیه بالاصابع فی الدین اوفی الدنیا الامن عصمه الله) یوزبکی خوفدن بودقدنصکره یوزکوستر یعنی وجه باطنکی آب خوف الهیله یو پس اندنصکره شریعت وطریقتده یوزکوستر ومعروف ومشهورلق استه (مثنوی) تانه رویدر پش توای خوب من * بردکرساده زنخ طعنه مزن * ای بنم محبوبم مادامکه سنك صقالك بتمیه غیری صقالسزه طعنه اورمه یعنی مادامکه سنك وجه باطنك اوزره لحیهٔ توفیق وعنایت وصورت ذاتکده محاسن صیانت وهدایت بتمیه ای خوب من سن لحیهٔ هدایتدن ولحیهٔ سعادتدن ساده رواولنلره طعنه اورمه که سندخی آنلردن بریسی سن بلکه یکو خصلت وحسن سیرت صاحبی اولدرکه فاذامر وابالغو مرواکراما) آیت کریمه سنك فحواسنجه اهل لغوه اوغرادقده کریما وغربه اهل معصیتدن عبرت آلوب کندی یه انلردن تصفیه وتزکیه ایلمیه (مثنوی) این نکرکه مبتلاشد جان او * درچهی افتاد تاشد پند تو * بوکه نظرایله که ابلیسك جانی قهروسیاسته مبتلا اولدی بودخی جائزدرکه اوضمیری ابلیسه عائد اولیوب ساده زنخ اولان کسه یه عائد اوله بوتقدیراوزره معنی بوکه نظرایله که اول طعن ایلدیکك ساده رویك جانی مبتلا اولدی برخیویه دوشدی تاسکا پندونصیحت اولدی (م ی) توینفتادی که باشی پندا و * زهرا وتوشید توخورقندا و * سن اول قبویه دوشمدلکه آنك پندی اولیدلك زهری اول ایچدی سن آنلك قندن یه والحاصل برمبتلایی کوردکده سن آکاطعن ایله بلکه اندن عبرتپذیر اولوب آنك اشلدیکن اشلمه نتکم بومعنایه کوره اشارت ایدوب بیورملر غزلر ایکی کسه یی طوتوب اولدرمك استدکارنده اول بری دیدیکه اول برین اولدرکه بن آندن عبرت آلموزری اخراج قیلم (قصدکردن غزان بکشتن یك مردی تاآن دیکر بترسد (مثنوی) آن غزان ترك خونریز آمدند * بهر یغما بردهی تاکه زدند * غز بضم الغین معجمة نواحیسنده برنوع ترکماندر یعنی اول قان دوکیجی ترك طائفه سنك غزلری کادیلر یغما وتاراجدن اوتری ناکاه برکویی اوردیلر (مثنوی) دوکس ازاعیان آنده یافتند * درهلاك آن یکی بشتافتند * اول قریه نك اعیان واشرافندن ایکی کسه بولدیلر اول برینك هلاکنه ایودیلر (مثنوی) دست بستندش که قربانش کنند * کفت ای شاهان وارکان بلند * آنك الغی باغلدیلرکه آنی قربان وقتل ایلیه لراول کسه آنلره ایتدی ای شاهلر وای عالی ارکان (مثنوی) قصدخون من بچه رومی کنید * ازچه آخر تشنهٔ خون منید * بنم خون وهلاکمه نه جهتدن قصدایلرسز آخر نه سبیدن بنم خونمه تشنه سز (مثنوی) چیست حکمت چه غرض درکشتنم * چون چنین درویشم وعریان تنم * بنی قتل ایلکده حکمت نه درغرض ومقصودندر چونکه بویله فقیروعریان تنم (مثنوی) کفت تاهیبت برین یارت زنند * تابترسد اووزیر بداکنند * غز طائفه سی ایتدی تاکم بوسنك یارلك اوزره بزدن هیبت طوتمه یعنی سنی قتل ایمکله اکاهیبت مستولی اوله تاکم اوقورقه وآلتونی پیدا ایده (مثنوی) کفت آخر اوزمن مسکین ترست * کفت قاصدکرده است اورازرست * اول بیچاره غز طائفه سنه ایتدی اول بنم یارم آخر بندن فقیرلك ومفلسرکدر غز طائفه سی آکایتدی مسکین تراولمغی اوعن قصدایلشدر آنك آلتونی واردر (مثنوی)

کفت چون وهمست ماهردوبکیم * درمقام احتمال ودرشکیم * اول بیچاره غزلره ایتدی چونکم وهمدر بزایکیمز برز یعنی فقیراولوب آلتونی اولمامقده بزم مابینمزده وهم وشك واردر وبزهرایکیمز مشکوك اولمقده برابرز بوخصوصده احتمال مقامنده وشکده یز (مثنوی) خودورابکشید اول ای شهان * تابترسیم من دهم زرانشان ای شاهلر خوداول آنی دیه لیکز تاکم بن قتلدن قورقم مستور اولان زرلك نشانی ویرم بوقصه دن طالبه حصه نه ایدوکنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیورر (م ی) پس کرمهای الهی بین کما * آمدیم آخرزمان درانتها * چونکم بویله درپس حق تعالینك کرملرنی کورکه براانتهاده آخرزمانده کلدلك (مثنوی) آخرین قرنهاپیش ازقرون درحدیثست آخرون السابقون * قرنلرلك آخری من حیث المعنی جمیع قرنلردن اوکدرنته کم حدیث شریفده در آخرون السابقون (کماقال صلی الله علیه وسلم نحن الاخرون السابقون) پس من حیث المعنی امت محمدلك قرنی قرون سالفه دن اسبق اولدیغنه بویتلرله تنبیه بیورلر (مثنوی) تاهلاك قوم نوح وقوم هود * عارض رحمت بجان ما نمود * قوم نوح وقوم هودلك هلاکی سبیله حضرت حق بزم جانمزه رحمت سحابنی کوسترمدی عارض سحاب معناسنه در (مثنوی) کشت ایشانرا که ماترسیم ازو * ورخوداین برعکس بودی وای تو * حضرت حق انلری قتل وهلاك ایلدیکه برآندن قورقاوزاکر خود بوعکس اوزره اولیدی سکاویل ووای ابدی یعنی سنی انلرلك دورنده کتورسه وآنلری دخی امت محمدلك عصرنده کتورسه اول زمان هلاکلیله وآنلرسندن عبرتپذیراولسیدی وای سنك حالکه ایدی اماشکرقیل وبونعمتك قدرنی بیل که سنی بودورحمتده کتوروب آنلری اول قرنده ظهوره کتوردی (بیان حال خود پرستان وناشکران درنعمت وجود انبیاواولیا (مثنوی) هرکه زیشان کفت ازعیب وکناه * وزدل چون سنك وازحال سیاه * مصرع اولده هرکه زیشان کفت مبتدادر ازعیب وکناه خبردرومصرع ثانی خبراوزره معطوفدرومابعدنده اولان سائرایات تاکر پذیرد چیزتو بینه کانجیه دلك جمله سی مصرع ثانی اوزره معطوفلردر یعنی انبیا علیهم السلام واولیای عظامدن هرکیم بوخودپرستلردن سویلدی بونلرلك عیب وکناهندن سویلدی ودخی طاش کبی اولان کوکاندن ودخی حال سیاهندن دیدی (م ی) وزسبك داری فرمانهای او وزفراغت ازغم فردای او * ودخی اول اللهلك فرمانلرینی حقیف وحقیر طوتوقلدن ودخی آنلك یارلنکی کوتلك غمندن فراغت قیلوقلدن دیدی (مثنوی) وزهوس وزعشق این دنیای دون * چون زنان مرنفس رابودن زبون * بونلرلك حال سیاهندن در وهوسدن وبودنیای دونلك عشقندن زنلرکبی تحقیق نفسه زبون اولمق (مثنوی) وان فرارازنکتهای ناصحان * وآن رمیدن ازلقای صالحان * ودخی ناصحلرلك نکاتندن اول فرار قیلمق ودخی صلحالك ملاقاتندن اورکمك ونفرت قیلمق (مثنوی) بادل وبااهل دل بیکانکی * باشهان تزویر وروبه شانکی * دل ایله واهل دل ایله یعنی اهل دل اولان اولیا ایله بیکانه للك ایلمك وپادشاهان طریقت اولنلره تزویر وروبه شانه للك ایلمك (مثنوی) سیرچشمانرا کدا پنداشتن * ازحسدشان خفیه دشمن داشتن * سیرچشم اولنلری کداظن ایلمك حسددن بونلری مخفی دشمن طوتمق پس حکایه دن مخاطبه التفات ایدوب خود پرست اولنلره بالمواجهه خطاب بیورلر (مثنوی) کرپذیرد چیز تو کویی کداست * ورنه کویی زرق ومکرست وریاست * ای خودپرست وخودبین وای طعان بدآیین اکراولیا واصفیادن اولان کسه سنك هرچیزلك قبول ایدرلرسه برحقیروکدادردیرسن واکرقبول ایلمزلرسه زرق ومکروریادرکه خلقی بواسه تغنایله صیدایتمك استردیرسن (کماقال الشافعی رضی الله عنه (بیت) وماانحدمن السن الناس سالما * ولوانه ذالك النبی المطهر * فان کنت سکتنا یقولون ابکم * وان کنت منطیقا یقولون مکثر * وان کنت صواما وفی اللیل قائما) یقولون زراق براق ویمکر (مثنوی) کردرامیزدتو کویی طامعست * ورنه کویی درتکبرمولعست * اکربرولی خلقله ممتزج ومختلط اولهسن اکاطمعکاردردیرسن واکرولی خلقله مختلط ومصاحب اولمیه بلکه خلوت وعزلت اختیارایده سن اکاکبره زیاده تکبردرکبرندن کسه ایله اختلاطی بوقدردیرسن (م ی) یامنافق وارعذرآری که من ماندهام درنفقهٔ فرزندوزن * نه مراپروای سرخریدنست * نه مراپروای دین ورزیدنست * ای فلان ماربهمت یاددار * تاشویم ازاولیابایان کار * ای خودپرست ویاوه تازومداهن وحیله بازیاشانك وکارلك اولکی ذکراولان صفت ذمیمه اوزره اولیا وصلحاهرنه حالده اولسه لرمذمت وملامت ایلکدر ویاخودمنافقلرکبی عذرکتوررسنکه بن قالمشم فرزندوزنك نفقه وکسوه سی قیدنده نه یکاباشمی قاشیغه قولا بلغم وارنه بکادینه سعی ایتمکه طاقت وارای فلان شیخ بزی برهمتله یادطوت تابایان کارده اولیادن اولهلم نته کم منافقلرحضرت علیه السلامه بعدالتخلف عن الغزا کاذب بویله عذرایلدیلر (کماخبرالله تعالی فی کلامه عن حالهم وقال (سیقول لك المخلفون من الاعراب شغلتنا اموالنا واهلونا فاستغفرلنا یقولون بالسنتهم مالیس فی قلوبهم) حضرت رسول علیه السلام حدیبیه دن مکه یه شرفها الله

تعالی معتبر اولد قاری حالده متوجه اولوب قبائل عربدن بعض قبیله یه خبر کوندروب دیدیکه بوسنه بزه موافقت
ومرافقت ایدیلمك پس بونلرك ضعف عقیده لری وقر یشك ـ قبائله ومقابله سندن خوفلری اولد قاری اجلدن بونلردفع
تهمت ایچون اعتذار کاذبه نیت وعزیمت قیلدی حضرت حق جل شانه حبیبنه مقدما خبرویروب دیدیکه یامحمد
بادیه نشین اولان عربلردن مخلف اولان ومکانلرنده قلان جماعت سکا عنقریب برسبیل عذر کاذب دیه لر بزی
اموالمزواهل وعیالمزمرافقت ومواقفتکدن مشغول قیلدی یارسول الله پس بزم ایچون مغفرت طلب ایله بوتخلف
اوزره پس حق تعالی حضرتلری بونلرك ایلدیکی اعتذارواستغفاری تکذیب ایدوب بیورر که بونلراسانلریله سویلرلر
قلبلرنده اولمیان شیئی پس اکثرخود پرستلردنی بومنافقلرك صفتیله متصف اولوب وارث حضرت نبی علیه السلام
اولنلره قلبلرنده اولمیان اعتذارواستغفاری دللریله سویلرلر وای فلان بزی دعادن اونتمه وکوکدن طشره طوتمه
دیومنافقت ایلرلرالعیاذبالله (م ی) این سخن هم فی زدرد وسوز گفت * خوابنا گی هرزه گفت وباز خفت * بوسوزی
دنی دردوسوزدن دیمدی گویا برخوابناك هرزه وبی معنی سوزدیدی وگیرواویودی یعنی اول خودپرستدك مشابخنه
گلوب بزه همت ایله وخیردعاقیل تا گم پایان گارده اولیازمرمستدن اولله لم دیمسی صدق واخلاصدن دگل ایدی بلکه
بی دل وبی جان مجرد طرف لساندن ایدی مثلا برنائم برمقدارنومدن بیدار اولوب قتنده اولان کسمه یه برنیچه بی معنی
وبیهوده سوزسویلیوب یتنه اویودیغی گبی (مثنوی) هیچ چاره نیست ازنفقهٔ عیال * ازبن دندان کنم کسب حلال
چه حلال ای گشته ازاهل ضلال * غیر خون تو نمی بینم حلال * واول خودپرستلك منافق وار اولان صفت
قبیحه سندن بری دنی بودرمشابخنه مقارنت وقتنده اهل وعیالنی بهانه ایدوب دیرکه سلطانم نفقهٔ عیالدن هیچ
چاره یوقدر یعنی عالمك قوتنك کسبنه شروعدن هیچ برچاره ودرمان یوقدرسزلك زیارت وصحبتکزه کلم دیشم دیدن
عیالم ایچون کسب حلال ایلرم یعنی قدرت وقوتم مقداری سعی واهتمام ایدوب حلال کسب ایلرم ای اهل
ضلالدن اولمش نه حلال طوترسن سنك خون وهلا کندن غیرسنی حلال کورمزم یعنی نیچه حلال کسب ایلرسن
ای اهل ضلالدن اولان بلکه دفع سؤال ورفع سوء حال ایچون یلان سویلرسن سنك خونکدن غیری برشیئکی حلال
کورمزم که هرشیئك حرام ایکن وحلال کسبه میلك یوغیکن کذب ونفاق ایدوب کسب حلال وقوت عیال
بنی ملاقاتدن مانع اولوردیرسن لاسیما بوکزبی عندالمشایخ سویلرسن اگرچه بویله کسمه یه چاره فی الحقیقه عنایت خدادین مصطفی
حلال دگلدرامافی الحقیقه کذب ونفاقله تسلس قیلان وباطنا حرام خوراولان کسمه قانی دوکلمکه حلال اولنلر
حکمنده وواجب القتل اولنلرمرتبه سنده دردیمك اولور پس بومقوله کسمه یه چاره گیمدندیرسن سائل مقدره جواب
طریقیله بویله یورلر (م ی) ازخدا چاره ستش وازقوت فنی * چاره شست ازدین وازطاغوت فنی) بومقوله خودپرست
اولان منافقه چاره خدادندرقوتدن دگل اکادیندن چاره واردروطاغوتدن چاره یوقدرطاغوت شیطانه ونفسه دیرلر
وهوادن جمیع مضلاته طاغوتدن دنی تعبیرایدرلر پس بویله کسمه یه چاره فی الحقیقه عنایت خدادین مصطفی
علیه السلام مدن اولوربوخسه قوت ولوت حاصل وحاضراولمقدن وشیطان ونفس وهوا وهوسنه متابعت غیبلهدن اولمز
مثنوی) ای گه صبرت نیست ازدنیای دون * صبرچون داری زنعم الماهدون) ای کمسه که دنی دنیادن سنك صبرلك یوقدر
نعم الماهدون دن نیچه، صبرطوترسن نعم الماهدوندن مرداحضرت باریدرنته کم سورهٔ ذاریاتده بیورلرکه (والسماء
بنیناها بایدی) برآسمانی بنا ایدلدك قوت الوهیت وقدرت ربوبیتله (واناللموسعون) وتحقیقا بزقادرلرز (من الوسع یعنی
الطاقة والواسع القادرعلی الانفاق) ویاخود بزموسعزآسمان وزمینی ومابینهماده اولان اشیایی وعباد مزاوزره
ارزاقی دیمك اوله (والارض فرشناها) دنی برارضی دوشه دلك (فنعم الماهدون) پس نه کوزل ماهدوباسطز بز
(مثنوی) ای که صبرت نیست ازنازونعیم * صبرچون داری زالله کریم * ای کسمه که دنیاده نازونعیمدن سنك صبرلك
یوقدرنیچه صبرطوترسن کریم اللهدن (مثنوی) ای که صبرت نیست ازبالهٔ وبلید * صبرچون داری ازان کت آفرید
ای کسمه که بالهٔ وبلیددن سنك صبرلك یوقدرنیچه صبرطوترسن اول اللهدنکه سنی خلق ایلدی (مثنوی) کو خلیلی
کوبرون آمد زغار * گفت هذاربی هان کو گردگار * قنی برخلیل که اومغاره دن طشره گلدی چون ستاره یی
کوردی بوینم ربمدردیدی اماچونکه کوردیکه ستاره وماهتاب وآفتاب باتدی آگاه اول قنی حق تعالی دیدی یعنی
قنی برخلیل مشرب کسمه که غارطبیعتدن طشره گله ودیه گه شوبنم ربمدر پس مشار الیهك آفل ایدیکن بیلوب
لااحب الافلین) دیوب قنی گردگاردیه وطالب حقده تك وپوا بلیه تفسیرآیت جلداولده دیدن خلیفه لیلی رایباشده
وبعض محاوره مروایتدی (مثنوی) من نخواهم دردوعالم نیکریست * تانبینم کین دومجلس آن کیست * بن
ایکی عالمله نظروالتفات ایلمك استعزم ماداماکه کورمیم که بوایکی مجلس کیمك آن وملکیدر یعنی اول خلیل مشرب

انلره دیه بن استعزم ایکی عالمده کورمیم که بوایکی مجلس یعنی ظاهر وباطنی ویادنیا وآخرت ویاروح وجسد کیمك
لایقدر (مثنوی) بی تماشای صفتهای خدا * گرخورم نان درکاومانده مرا * خدای متعالك صفات علیه سنك
مشاهده وتماشاسیسزا گرنان بیم بنم بوغازمده قالور (مثنوی) چون کواردلقمه بی دیداراو * بی تماشای گل وگلزاراو
لقمه آنك دیدارسزنیچه هضم اولور آنك گل وگلزارنك تماشاسیسز یعنی نیچه سگرلقمه انسان اولنه آنك دیدار
ورضاسی ملاحظه ومشاهده سیسزوآنك گل وگلزاراوصاف اسراری تماشاسیسزعاشقان خدا وسالکان راه هدا
براقمه یی بیغز لرالاآنی ذکر والاسنی فکر ایتمکله ورضاسنه وسیله ولقاسنه ذریعه ایتمکله وطریق
عبادته وسبیل معرفتنه کتمکله بیرلر (مثنوی) جزبرامید خدازین آب وخور * کی خوردیك لحظه غیرگاو وخر *
بوآب خوردن خدانك رضاولقاسی امیدندن غیری چگن بیربرلحظه یعنی خدانك امیدیسزالاشك وصغراولنلرگا قال
الله تعالی فی اکل الکفرة تعریضا لاهل الایمان (یاکلون کماتأکل الانعام والنارمثوی لهم (م ی) انکه کالانعام
بل هم اضل * گرچه پرمگرسنب آن کنده بغل * سورهٔ اعرافده اولان آیته اشارتدر (ولقدذرأنا) تحقیقا
برخلق ایلدك (لجهنم) جهنم ایچون (کثیرامن الجن والانس) جن وانسدن چوق کمسه لریکه حکم ازلی بونلرك
شقاوتنه مقدراولمشدر (لهم قلوب لایفقهون بها) بونلرك قلبلری واردرانکله ادراك ایده مزلر کندیلره لازم اولان
توحیدومعرفتی وژنکارانکاری صیقل تصدیق ومعرفتله مرآت قلبلرندن پاك ایدوب طریق مستقیمه کیده مزلر
ولهم اعین لایبصرون بها) وبونلرك گوزلری واردرآنکله آثار صنع حق وقدرت وقوت وجود مطلق ابصار
ایده مزلر (ولهم آذان لایسمعون بها) وبونلرك قولقلری واردرآنکله کلام رحمانی ومواعظ ونصایح قرآنی استماع
ایده مزلر (اولئك) بوگروه اهل ضلالکه همتلرین لذایذ نفسانیه یه مقصوروررغبتلرین حظوظ وشهوات جسمانیه یه
محصور قیلدیلر (کالانعام) بهایم ودواب کبیدرلر زیرا عمرلرین خوارو خوابه صرف ایدوب حسن المآب
ویوم الحسابه لایق ثواب اکتساب ایده مدیلر (بل هم اضل) بلکه بوگروه ضلالت انجام بهایم وانعامدن اضل
واجهلدرزیرا حیوانانه تکلیف واتباع شرع شریف یوقدر وکذلك السوال والحساب والعذاب (اولئك هم الغافلون
همان بوجماعت پرضلالتدرغفلتده کامل اولنلر پس انسان روحانی وجسمانی وعقلانی وشهوانیدرا گرعقلی
هواسنه غالب اولورسه ملائکه دن افضل اولور واگرنفسی عقلنه غالب اولورسه بهائمدن اضل وارذل اولور (بیت)
بهرهٔ ازملکت هست وتصیبی ازدیو * ترك دیوی کن وبگذر بفضیلت زملك * معنی بیت اول طائفه که حیوانات گبی
اولدی بلکه آنلرحیوانلتدن اضل اولدی یعنی اول کسه که بیمکده وایچمکده وجهل وغفلتده بهائم صفت اولدی بلکه
آنلردن اضل اگرچه برحیله ومکردر اول قولتونی قوتش (مثنوی) مکراوسرزیر اوسرزیر شد * روز کارش
بردوروزش دیرشد * آنك مکری باشی آشغی واودنی باشی آشغی اولدی روز کارجغی ایلتدی وآنك کوفی کیچ اولدی
یعنی زمان جغن ازاله ایتدی وآنك روزی بیکاه اولدی وعمری ضایع اولدی (مثنوی) مکرگاهش کندشد عقلش خرف
عمرشد چیزی ندارد چون الف * آنك فکرگاهی کندادلدی وآنك عقلی خرف اولدی یعنی انلك محل فکریکه
دماغدرست اولدی وعقلی ضعیف اولوب بونادی والحاصل قوت فکریه سنه فتور وادراك عقلیه سنه
قصورگلدی عمری کتدی حالا که الف گبی برنسنه طوغمز (م ی) انکه میگویدبدرین اندیشه ام * آن هم ازدستبان آن
نفسست هم * اول نسنه یکه دیربوفکرده ام یعنی دین فکرنده وآخرت فکرنده یم دیرارد نخی هم نفسك حیله
ومکرندندر زیرا مجرد بلاعمل فکروذکرنفسك حیله ومکرندندرا گرطریقته سلوك واحوال آخرته اشتغال مرادی
اولیدی هیچ تأخیرایلمزدی (مثنوی) وانکه می کوید غفورست ورحیم * نیست آن جزحیلهٔ نفس لئیم * واول
نسنه یی که دیرحق تعالی غفور ورحیمدر یعنی دیرکه اگرچه بنم طاعتم وعبادتم یوقدرلکن حق تعالی غفور
ورحیمدرسیأتم حسنات ایلروخطالریمه مغفرت قیلاول سوزدنی واثیم نفسك حیله سندن غیری دگلدر (ومایعدهم
الشیطان الاغرورا آیت کریمه سنك خواسنجه بوگونه کمسه لری شیطان ونفس پرعصیان بلاعمل تسویف وتسویل
ابلیس اللهك رحمتنه مغروراولر پس بوگونه کسه لری الزام ایدوب بیورلر (مثنوی) ای زغم مرده که دست ازنان
تهیست * چون غفورست ورحیم این ترس چیست * ای نمدن اولمش کمال نادان تهیدر چونکه حضرت خدا
غفور ورحیمدر بوخوف ندر یعنی امور دنیویه ده الك نادان تهی اولسه ورزقك پرمقدار گیچ کاسه هزارسعی وعمل
ایلرسن وعذاب فقردن وجوعدن خائف اولورسن بوخصوصده خدای تعالی غفور ورحیمدر ایوب ترك سعی وکسب
قیلمزسن اما امورآخرویه ده ترك کسب وسعی ایدوب وبطالت یولنه گیدوب وعذاب آخرویه دن خائف اولیوب
خدای تعالی غفوروررحیمدرسن چونکم خدای تعالی غفور ورحیمدرالك نادان تهی اولدقده نیچون عذاب

فقر وجوعدن ترسان اولورسن پس سنك خدای تعالی غفور ورحیمدر دیو ترك عمل اخروی ایلمك نفس لئیمك اغوا
وفساد ندندر نته کم بوحکایه ده طبیب اول پیره هرنه دیدی ایسه پیر لکدندر دیو جواب ویردی (شکایت کفتن
پیر مردی بطبیب از رنجوریها وجواب کفتن طبیب اورا (مثنوی) کفت پیری مر طبیبی را کهمن * درزحیرم ازدماغ
خویشتن * پرپیر بر طبیبه ایتدیکه بن کندی دماغمدن زحیر ومشقتده ام یعنی دماغمه ضعف وفساد کادیکندن
اوتری زیاده المده یم (مثنوی) کفت ازپیریست آن ضعف دماغ * کفت درچشمم زظلمت هست داغ * طبیب اول
پیره ایتدی دماغك اول ضعفی پیر لکدندر پیر طبیبه ایتدی بنم چشمم اوزره ظلمتدن داغ وارد ر یعنی کوزم تیره
وخیره لنوب عالمی کور مزاولورم (مثنوی) کفت ازپیریست ای شیخ قدیم * کفت پشتم دردمی آید عظیم *
طبیب اکا ایتدی ای قدیم وکهنه پیر بودخی پیر لکدندر پیر طبیبه ایتدی ارقه مه عظیم دردوالم کلور (مثنوی) کفت
ازپیریست ای شیخ نزار * کفت هرچه می خورم نبود کوار * طبیب پیره ایتدی ای نحیف وضعیف پیر بوهم
پیر لکدندر پیر ایتدی هرنه پیرسم کوارومنهضم اولمز (مثنوی) کفت ضعف معده هم ازپیریست * کفت وقت دم
مرآدم کیریست * طبیب پیره ایتدی معده نك ضعفی دخی پیر لکدندر یعنی طعامك هضم اولمسی وضعف
معده پیر لکدندر طبیبه پیر ایتدی نفس وقتی بکا تقسیم طوتلمق وارد ر یعنی حین تنفسده بنم ضیق نفسم واردر
(مثنوی) کفت آری انقطاع دم بود * چون رسد پیری دوصد علت شود * طبیب پیره ایتدی بلی انقطاع نفس
اولور وبو حالت دخی پیر لکدندر چونکه پیرلك ایریشه ایکی بوزمرض پیدا اولور (مثنوی) کفت ای احمق برین
بردوخی * ازطبیبی توهمین اموخی * پیر طبیبدن چونکه بوسوزلری اشتدی زیاده بی حضور اولوب ایتدی ای
احمق بونك اوزرینه دیکلدك یعنی همان برجواب اوزره ثابت قدم اولدك طبیبلکدن سن همان بونمی اوکرندك
(مثنوی) ای مدمغ غفلت این دانش نداد * که خدا هردردرا درمان نهاد * ای مدمغ ونادان سنك عقلك سکا بو علمی
ویرمدی که خدای تعالی هردرده دنیاده درمان قودی (مثنوی) توخراحمق زاندك مایکی * برزمین ماندی
زکونه پایکی * سن احمق خرآزمایه لکدن یعنی علم طبده سرمایه لك اولمدیغندن کونه پایه لکدکدن براورزه قالدك (م ی)
پس طبیبش کفت ای عمر توشست * این غضب وین خشم هم ازپیریست * پس طبیب اول پیره جواب ویروب ایتدی
ای کسه سنك عمرك التمشدر بوغضب وبوخشم دخی پیر لکدندر (مثنوی) چون همه اوصاف واجزاشد نحیف *
خو پیشتن داری وصبرت شد ضعیف * چونکم جمیع اوصاف واجزا نحیف اولدی سنك کندینی ضبط ایلمکدن
وصبر وتحمل قیلمقلغك ضعیف اولدی (مثنوی) برتابد دوسخن زوهی کند * تاب یك جرعه ندارد فی کند * بومرتبه یه
ایرن پیرایکی سوزه طاقت کتوره مزهی ایلر یعنی برایکی سوزه تحمل قیلیوب هی های وفریاد ایلر برجرعه یه طاقت
طوتمزقی ایلر یعنی کظمه وهضمه طاقت کتورمیوب درحال درونده اولانی اخراج ایلر (مثنوی) جزمکر پیریکه
ازحقست مست * دردرون اوحیات طیبه است * ازبرون پیرست ودرباطن صبی * خودچه چیزست آن ولی وان نبی
مکر شول پیرلرکه حقدن مستدر آنك درونده خوب واطیف حیات واردر یعنی شول پیرلرکه حقدن مست اوله
ودرونده حیات طیبه اوله اول طشره دن پیردر وباطنده صبیدر یعنی میل اولمش ومحبت قیلمشدر وزن فعیل بمعنی
مفعولدر صبی یصبو بودن درا کرباطنده محبوب ومصبو اولیه لردی اول ولی واول نبی خودنه نسنه در یعنی نه شیدر
بوولی ونبی بونلر خودباطنلری محبوب ودرونلری تازه وخوب اولان کمسه لردر (مثنوی) کرنه پیدا اند پیش نیك وبد
چیست باایشان خسانرا این حسد * اکر بوانبیای علیهم السلام واولیا عظام نیك وبدلك اوکنده پیدا اولیه لردی وهر
احدلك قتنده بوسعادت وفضیلتله شهرت بولیه لردی آنلره خسارلك بوحسدی ندر حسد خود نعمتك ازاله سنی مراد
ایلمکه دیرلر خداوندنعمت واصحاب فضیلت اولمنلر محسود ناس اولمزلر (ولهذا قال علی کرم الله وجهه ان الافاضل
بین الناس قد حسدوا * والجاهلون لاهل العلم اعداء (مثنوی) ورنمیدانندشان علم الیقین * چیست این بغض وحسد
سازی وکین * وربدانندی جزای رستخیز * چون زنندی خویش برشمشیر تیز * واکر آنلر علم الیقین انبیا واولیانك
حالنی بیلمزلرایسه بوبغض وحسددوزیجیلك وبوکین ندر یعنی اکرخسان دنیا وواماندکان تیه هوا انبیا واولیانك
محبوبیتلرین بیلمیه لردی ودولت وسعادتلرینه علم الیقین واقف اولمیه لردی ندرآنلره بوبغض وحسد سازلق وکین
وعداوتسازلق بونلرخود انبیا واولیانك فضل وکمالنه دلالت ایلر خسارلك جزای یوم قیامتدن غافل وجاهل اولدقلرینه
دلالت ایلروا کرادانی وخسارقیامتك جزاسنی بیله لردی کندیلرفی کسکین قیلیجه نیجون اورلردی یعنی اکر جزای
رستخیزی بیله لردی شمشیر تیزه وتیغ قهرغالب وعزیزه نیجون اورلردی (م ی) برتومی خندد مبین اورا چنان * صد
قیامت دردرونستش نهان * نبی وولی سنك اوزرینه کولرآنی آنجلین کورمه زیرا آنك درونده یوز قیامت نهان

ومستوردر

ومستوردر یعنی بوولی وصفی اولنلرا کرچه ای حسود وحقود بحسب الظاهر سنك یوزیکه کولرسه سن آنی
آنجلین کورمه یوز قیامت آنك درونده نهاندر قیامت ظاهرا جسادلك مقابردن حیات بولوب قائم اولمسیدر وقیامت
باطن اشیانك حقله قائم اولمسی وکندی مقتضالرندن وتصرف واناتیلرندن فنا بولمسیدر پس درون اولیا
هردم اشیای فانی کورلر وحقله باقی وقائم مشاهده قیلورلر وبونوع نیچه بیك قیامت بونلرك درونده واردر ولی
کامل مظهر هویت الهیه درکه کوکل منزله سنده در (مثنوی) دوزخ وجنت همه اجزای اوست * هرچه اندیشی
توا وبالای اوست * بونلرك درونده دوزخ وجنت دوکلی آنك اجزاسیدر واول بوایکیسنك مابینده برزخ جامع
مرتبه سنده در (وعلی الاعراف رجال یعرفون کلا بسیماهم) آیتنك بونلرمعنای باطنیسنك مظهرلریدر هرنه کم سن
اندیشه ایلرسن که اول واینلك ذاتی شوکونه دراول آنك وراسنده درزیرا که بونلربشر یتدن فانی وحقله قائمدرلر پس
عقول واندیشه نك بونلرفوقنده اولورلر (مثنوی) هرچه اندیشی پذیرای فناست * انکه دراندیشه نایدآن خداست
پس هرنکم اندیشه ایلرسن فنا قبول ایدیجیدر پس فهم ایله بورمزی اول نسنه که اندیشه یه کلزاول خدادر پس خانهٔ
درون اولیاده حقدن غیری اولمیجق (مثنوی) بردراین خانه کستاخی زچیست * کرهمی دانید کان درخانه کیست *
بوخانه نك قیوسی اوزره بوکستا خلق وبی ادبلك ندندر یعنی چسدولی حضورنده ناسك کستا خلقی ندندر
اکربیله لردی خانهٔ درون اولیاده اولان کیمدربوکستا خلق انلرك عظم شانه خلقك شعوری اولمدیغندن ناشی اولور
(مثنوی) ابلهان تعظیم مسجد می کنند * درخرابیٔ اهل دل جد می کنند * ابلهلر مسجده تعظیم ایلرلر اهل دللك
خرابلغنه سعی ایلرلر یعنی ابله اولنلر مسجده تعظیم ایدرلر حق تعظیمله واهل قلبلك جفاسنه وخرابلغنه جد ایدرلر حال
بوکه حجرومدردن بنا اولنان مسجد مجازی وعاریتیدر وبوقلوب اولیا مساجد حقیقی وصوامع اصلی والهیدر ومساجد
ظاهره نك تعظیمی حققنده وارده اولان احادیث شریفه نظر حقیقت بینله نظر اولنسه اول مساجدلك حجر وشجر
ومدر وناسیجون دکلدر بلکه ذکر الله محل وتلاوت قرآنه ودعا ومناجات حضرت رحمانه مقام اولدیغی اعتباریله در
پس فی الحقیقه محل ذکر الهی ومقام الفاظ واحکام قرآنی واسرار وانوار ربانی خود قلوب اولیادرنته کم بوحکایه
موعظه کا بلرنده مذکوردرکه یزیدلك عسکری حضرت امام حسین رضی الله عنهك اوزرینه خروج ایدوب حضرت
امام حسینه وانك اولاد باکرامنه بوقدر جفالرواذالرایلیوب اول حضرتی وانك اولاد باکرامنی قتل ایلدکدن نصکره
انلردن بعضسی کعبهٔ مکرمه نك زیارتنه کیدلرکه حرم شریفه داخل اولمشلرمکرکه حرم شریفده وافر پشه لر
وارایمش آنلردن بریسی اول پشه لری قتل ایلمش واول بریسی دخی اتقا وپرهیزکارلك ایدوب آکادیمشکه بوحرم
شریفده ذی روح اولنی اولدرملك جائز دکلدر پس بری بریله مباحثه ایلمشلرمکرکه اول حینده اصحاب کرامدن براعلم
ناس کمسه وارایمش بونلره کل امدی بومسئله یی اول اصحاب رسولدن سؤال واستفتا ایده لم دیوب انك حضورنه کیدیلرکه ای رسولك برکزیده اولان یاری حرم شریفده قتل بعوضه ایلمك حرام میدر مکرکه اول صاحب سعادت
بونلرك معصیت وقبا حتنه عالم ایمش جواب ویروب دیمش که ای بدبخت اولادرسولی واصحاب مقبولی قتل ایلمکده
اتقا واجتناب ایتمیوب اول خصوصده استفتا ایلدیکز شمدی تعظیما للحرم قتل بعوضه ایتمکده اتقا وپرهیزکارلق
ایدرمزبونه حماقتدرونه عظیم جهالتدر اتقانك وتعظیمك محلی خود اصل اولی ایدی (مثنوی) آن مجازست
این حقیقت ای خران * نیست مسجد جز درون سروران * ای خرلر بلکه فهم وادراکده خردن بدترلر اول صوری اولان
مسجد مجازدر وبوقلب اولیا حقیقتدر سرورلرك درونلرندن غیری خود فی الحقیقه مسجد بوقدر (ولهذا قال الحرقانی
مشیرا الی هذا المعنی لو عرفتموفی لسجدتمولی وقال بایزید بسطامی ما اعظم شانی ولیس فی جبتی سوی الله (مثنوی)
مسجدی کان اندرون اولیاست * سجده کاه جمله است انجا خداست * شول برمسجدکه اولیانك اندرون وقلبیدر
جمله نك سجده کاهیدر خدا آنده در (مثنوی) تادل مردخدا نامد بدرد * هیچ قرنی راخدا رسوا نکرد * مادامکه
خداوستنك کوکلی دردوانقباضه کلدی برقرنی خدای تعالی رسوا وهلاك ایلمدی بلکه هرقرنك هلاکنه سبب
مردان الهینك قلوبی رنجیده اولدیغندن واول قومه بددعاقیلدیغندن اولمشدر (مثنوی) قصد جنك انبیا
میداشتند * جسم دیدند آدمی پنداشتند * اول طائفه که رسوای وهلاك اولدیلر انبیا الله جنك ایلمك قصدنی طوتدیلر
آنلری جسم کوردیلروکندیلر کبی آدمی صاندیلر (مثنوی) درتوهست اخلاق ان پیشینیان * چون نمی ترسی که
توباشی همان * اول اقوال کلان قومك سنده خویلری واردر نیجون قورقمزسنکه سن اوهلاکه ورسوایلغه لایق اولان
قومدن اوله سن (مثنوی) آن نشانیها همه چون در توهست * چون توزیشانی کجا خواهی برست * اول جمیع نشانلر
چونکه سنده واردرای اولیا واصفیانك منکر وعدوسی چونکم سن آنلردن سن قنده خلاص استرسنکه اول هلاك

اولان قومك علايم وآثاری سنك وجود كده اولديغنه بوحكايتی ايراد ايدوب بيورورلر تاكم جوحی ماتمزده اولان
كسه نك سويلديكی كفتاری كندی خانه سنك حسب حالی يلوب بوسوزلر بزم خانه مزلك وصفيدر ديونه وجهله
عبرت پذير اولوب اول سوزلری كندی خانه سنك لايقی يلديسه سندن بوقرون ماضيه واهم مهلكه حقدنه نقل
اولنان كلمائی كندی حسب حالنه يلوب آنی خانهٔ نفسك صفتلری بيل تاكم بيورور (قصهٔ جوحی وان كودلك كه پيش
جنازهٔ پدرخويش نوحه ميكرد (مثنوی) كودكی درپيش تابوت پدر) زارمی ناليد وبرمی كوفت سر) بركودلك پدرينك
تابوتی اوكنده زار يلكله اغلدی وباشنی دوكدی بويله ديو (مثنوی) كای پدر آخريكاات می برند * تاترا درزير خاكی
آورند * كه ای پدرسنی آخر قنده ايلتورلر تاسنی برخاكك آلتنه كتوره لر (مثنوی) می برندت خانهٔ تنك وزحير *
فی دروفالی وفی دروی حصير * سنی تنك وزحير يعنی پرالم خانه يه ايلتورلرنه آنده فالی ونه انده حصيروار (م ی) فی چراغی
درشب وفی روزنان * فی دروبوی طعام وفی نشان * نه كيجه ده برچراغ ونه كوندزنان وارد رنه آنده طعامك رايحه سی
ونه طعامك نشانی واردر (مثنوی) فی درش معمورونی برمام راه * فی يكی همسايه كويا شد پناه * نه اول خانه نك
قيوسی معمور ونه طامی اوزره بول وارد رنه برهمسايه وارکه اوسكا پناه اوله (مثنوی) چشم نوكه بوسه كاه خلق بود
چون شود درخانهٔ كور وكبود * سنك چشمك كه خلقك بوسه كاهی ايدی كور وكبود خانه ده نيجه اولور (مثنوی
خانهٔ بی زينهار وجای تنك * كاندر وفی روی می ماند نه رنك * اما نسز وچاره سز برخانه دروطاريردركه اوخانه ده نه بوز
ونه رنك قالور (م ی) زين نسق اوصاف خانه می شمرد * وزدوديده اشك خونين می فشرد * بواساويدن خانه نك وصفلرنی
صايدی وايكی چشمندن قانلو كوزياشن صقدی وصاچدی (مثنوی) كفت جوحی باپدرای ارجمند * والله اين را
خانهٔ ما می برند * برجوحی چونكم اول ماتمزده دن بوسوزلری اشتدی پدرنه ايتدی ای ارجمند والله بونی بزم خانه مزه
ايلتورلر (مثنوی) كفت جوحی راپدر ابله منو) كفت ای بابانشانيها شنو) جوحی به پدری ايتدی ابله اوله جوحی پدرنه
ايتدی ای بابانشانلری ايشت (مثنوی) اين نشانيها كه كفت اويل بيلك * خانه ما راست بی تزوير وشك *
بربربونشانلريكه اول باباسی اولن پسر ديدی بزم خانه مزايجوندر تزوير وشكسز يعنی جميعاسويلديكی علايم وآثار
بزم خانه مزلك حسب حالنه يلديرر شبهه سز (مثنوی) فی حصيروفی چراغ وفی طعام * فی درش معمورونی صحن ونه بام
بزم خانه مزده نه حصير ونه چراغ ونه طعام واردرنه انك قيوسی ونه آنك حولوسی ونه طامی معمورد (مثنوی)
زين نمط دارند برخود صد نشان * ايلك كی بيلندانر اطاغيان * يعنی بوذكر اولان اسلوب ونوعدن كنديلر اوزره يوز
كونه نشان طوتر لر ولكن طاغی وباغی اولنلر اول نشانلری كنديلر اوزره بخن كورورلر يعنی كورمزلر (مثنوی)
خانهٔ آن دل كه ماند بی ضيا * از شعاع آفتاب كبريا * اول كوكل خانه سيكه ضيا سز قاله آفتاب كبريانك شعاعندن
يعنی اول كوكلك خانه سی كه شعاع آفتاب ذات كبريادن بی ضيا قاله (مثنوی) تنك وتاريكست چون جان جحود *
بی نوا از ذوق سلطان ودود * جحودلك جانی كبی تنك وتاريكدر سلطان ودودلك ذوقندن نصيبسز در يعنی تنك وتاريكتر
اول خانهٔ دل جحودلر جانی كبی زيرا سلطان ودودلك ذوقندن بی نوادر (مثنوی) فی دران دل تافت نور آفتاب
فی كشاد عرصه وفی فتح باب * نه اول قلبه نور آفتاب حقيقت طوغدی ونه آكا عرصهٔ معرفت كشاده ونه آكا فتح باب
اولدی (مثنوی) كور خوشتر از چنين دل مر ترا * آنراز كوردل خود بر ترا * بويله كوكلدن سكا مقبره خوشتر دركه
عند العارفين ظلمت جهل وغفلت ظلمت قبردن اشد در آخر كندی قبرلكدن بوقر وكل وخلاص اول نيچه برقبردل
ايچره ظلمت جهل وغفلتده قالورسن وحيات وعقارب اخلاق ذميمه يه مبتلا اولورسن (مثنوی) زندهٔ وزنده زاد
ای شوخ وشنك * دم نمی گيرد تراز ين كورتنك * هرمؤمن عالم زنده دربو مضمونده آيات واخبار چوق واقع اولمشدر
جلدن بری (اومن كان ميتا فاحييناه) آيتيدر يعنی (اومن كان ميتا بالجهل والكفر فاحييناه بالعلم والايمان)
ديمشلردر نته كم هرجاهل وكافر مرده در ولذا قال (انك لاتسمع الموتی) وقال ايضا وما انت بمسمع من فی القبور) پس
حضرت خداوند كارمؤمن ومؤمن زاده لری زنده وزنده زاده منزله سنه تنزيل ايدوب آنلره خطابايبورورلر مؤمن سن
ومؤمن زاده سن ای شوخ وشاطردم طوغمزمی سنی بوتنك اولان كوردلدن فی الواقع زنده اولان انسان برتنك وتاريك يره
كيرسه نفسی طوتولور وكالميله متألم ومضطرب اولورا كرسنده دنی علم وايماندن حيات ابديدی بوجهل وغفلتله مملو
اولان قبردلدن خلاصه سعی ايدردلك (وارض الله واسعة) جانبنه كيدردلك ديمك اولور (مثنوی) يوسف وقتی
وخورشيد سما * زين چه وزندان برآورد مرا * زمانك يوسفيسن وآسمانك آفتابسن بوچاه وزندانك طشره كل
ويوز كوستر (سبب خلاص يونس عليه السلام ازماهی وخلاص روح ازنفس (م ی) يونست دربطن ماهی پخته شد
مخلصش رانيست از تسبيح بد * سنك يونسك بالق قارنده پنمش اولدی انك خلاصنه تسبيحدن غيری چاره يوقدر

يعنی

يعنی انك خلاصنه تسبيح لازم ولابددر نته كم حضرت يونسك بطن ماهيدن خلاصنه سبب تسبيح اولدی سنك دخی
روحك ظلمانی جسددن خلاص بولمغه سبب اولور (مثنوی) گر نبودی او مسبح بطن نون * حبس زندانش شدی
تا يبعثون * اگر بطن ماهيده يونس عليه السلام تسبيح ايدجی اولميدی بالفك قارنی آكا قيامته دكين حبس
وزندان اولوردی نته كم حق تعالی سورهٔ صافاتده بيورور (وان يونس لمن المرسلين) تحقيقا يونس بن متی دخی
مرسلينددر حق تعالی آنی اهل نينوويه ارسال ايلدی شمدی موصل ديديكاری شهردر اول قومی آنی تكذيب
ايدوب قومنه غضبنالك اولوب بلااذن خالق اول قومدن فرار ايلدی نته كم بيورورلر (اذابق) ذكر ايله ياحمد يعنی آنك
ياحمد شول وقتيكه يونس آبق وهارب اولدی قومندن (الی الفلك المشحون) طولمش كمی جانبنه روايت اولنوركه
يونس عليه السلام كمی يه سوار اولوب برنجيه ميل كتدكده كمی كردابه كرفتار اولوب ملاحلر ديدیلركه سزلرك ما بينكزده
عبد آبق واردر بسه اخراج ايدلم يونس عليه السلام ايلر وكلوب ديديكه بن عبد آبقم ديديلركه حاشا زيراسنده
آثار حريت وانوار صلاحيت لمعان ايدر پس تكرار ديديكم بن بنده كنهكارم (فساهم) فاذا كان كذلك
بينهماده مساهمه ومقارعه ايلديلرسه (فكان من المدحضين) پس يونس مغلوبيندن اولدی دحض لغتده آيق
ديرنمكه ديرلر پس همانده مكه كندوی دريايه آتدی (فالتقمه الحوت) پس بربالق فی الحال آنی التقام وابتلاع
ايلدی (وهو مليم) اول يونس كندوی ملامت ايلديكی حالده ديردیكه ای نفس اذن خالق اولمدين هارب وآبق اولدلك
امدی عملكه موافق جزادر تحمل ايله ديوب تسبيح وتهليل ايدردی (فلولا انه كان من المسبحين) اگر اول يونس
بطن ماهيده مسبحيندن وجناب حق مقدسيندن ومذكريندن اولميدی (للبث فی بطنه الی يوم يبعثون) قالميدی
بطن حوته بوم قيامته دلك بوآينده اكنارذ كره واشتغال تسبيح وفكره ترغيب وتحريض واردر وحضرت
خداوند كاردخی بيورورلركه ای اسير نفس پرفنا اگر حبس تن وماهی بدندن خلاص اولمق استرسك يونس وار تسبيح
وتقديسدن خالی اولمه والامحبوس زندان طبيعت ومسجون قيود بشريت تابروزقيامت قالورسن (مثنوی
او بتسبيح ازتن ماهی بجست * چيست تسبيح آيت روزالست * اول يونس عليه السلام تسبيح سببيله تن ماهيدن
خلاص اولدی تسبيح حقيقی ندر الست كوتنك آيتيدر تسبيح تنزيهه ديرلر پس تنزيه اصلی وحقيقی الست
كوتنك نشان وعلامتيدر كه حضرت حق جل شانه اول كون ارواحه (الست بربكم) ديدی وهرروح استعدادی
مقداری بلی ديوب اقرار ايلدی وبواقرار ريلرنی اوصاف كامله ايله بيانكی صفات ناقصه دن تنزيه قيلمغی مستلزم
اولور پس روزالستك آيتی كه صفات ثبوتيه وصفات سلبيه ايله ربنكك متصف اولديغنه اقرار قيلمقدر اول اقرار
واول آثار جانك تقديس وتسبيحی اولور پس اول تسبيح حقيقی هربارکه بوعالمده يادكاه ربيسنی آنده تنزيه ايلديكی
مقداری جنان واسعانه بونده دخی تنزيه ايلر وبعض كسه يه غفلت ومقتضای طبيعت غلبه ايلديكی واسطه ايله
اول عالمده اولان جانك تسبيح وتقديسنی فراموش ايلر پس اول كسه يه دريای الهينك ماهيلری اولان جانك تسبيح
وتقديسن بوكوش ايله استماع ايلمك لازم ولابددر تاكم انلرلك تقديس وتسبيحی واسطه سيله غفلت ونسيان برطرف اولوب
جانك روزالسته ايلديكی تسبيح ياد نه كله وربيسنی اول تسبيح جانه مسبح اوله (كما قال جناب مولانا مشيرا الی هذا
المعنی (م ی) كرفراموشت شدان تسبيح جان * پشنواين تسبيحهای ماهيان * اول جان تسبيحی اكرسنك فراموشك
اولديسه ماهيلرلك بوتسبيحلرنی ايشت يعنی ای روزالسته ايلديكی اقرار وتسبيحدن بواسطة الجهل والغفله بی خبر
اولانا كرسكا فراموشلق اولديسه اول جانكك ايلديكی تسبيح بوماهيلرلك تسبيحلرينی ايشت (مثنوی) هركه ديد
الله را للهيست * هركه ديدان بحررا اوماهيست * هركيمكه اللهی كوردی اللهه منسوبدر هركيم اول دريانی كوردی
اول كسه ماهيدر ماهيلردن مراد انبيا واوليادر وانبيا واوليايه ماهی تعبيری نه ملابسه ايله دربرسك هركيمكه اول
بحروحدتی كوردی ودريای حقيقته داخل اولدی اول كسه عند العرفا ماهیء دريای الهيدر وهرشول كسه كه
اللهی بصر بصيرتله كوردی ودیدهٔ سر برتله مشاهده قيلدی اول كسه اهل اللهدر يعنی ذات الهيه يی مع جميع صفاته
مظاهر كونيه ده مشاهده قيلان كسه لره اهل الله ديرلر واللهلر تعبير ايدرلر اللهك اهلی بوشاهده نك
صاحبلريدر اما انلركه ابرار واخيار دن كرامات وخوارق عاداته واصل اولان اولياددر آنلره اهل كرامت واهل ولايت
تعبيراولنور هراهل كرامت الله اهلی اولمز (فافهم هذا الفرق بينهما (مثنوی) اين جهان درياست وتن ماهی
وروح * يونس محجوب ازنور صبوح * بوجهان دريادر وتن ماهيدر وروح صبوح نورندن مستور اولان يونسدر
يعنی بوجهان مظاهر صفات الهی اولديغی اعتبارايله دريا كبيدر وتن ماهی كبيدر وروح ايسه نور صبوح
حقيقتدن محجوب ومستور اولمش يونس كبيدر (مثنوی) كرمسيح باشد ازماهی رهيد * ورنه دروی هضم

کشت ونابدید * اکرجان مسیح اوله ماهیدن قورتلدی وکرروح تسبیح الهیه یه مشغول اولیه تن ظلمانیده هضم
ونابیدا اولدی یعنی اکرمسیح اولورسه بدن حوتدن خلاص بولدی والابطن تنده (الی یوم یبعثون) هضم ونابدید
اولدی (کما قال الله تعالی فی حق یونس (فلولا انه کان من المسبحین للبث فی بطنه الی یوم یبعثون) ولازمدرکه اللهی
تسبیح قیلغی برجان دریاسنك ماهیسندن تعلم ایلیه سن اکرسن ماهیان جانی کورمزمز دیرسك (مى) ماهیان جان
درین دریا پرند * توغمی بینی بکردت می پرند * جان ماهیلری بودریاده پردرسن کورمزمسن آنلرسنك اطرافکده
پرواز ایدلر یعنی ماهیان جان بودریای عالمده طولودرلرسن انلری عدم استعداد کدن ونقصان طلب واجتهاد کدن
کوره مزسن (توغمی بینی که کوری ای نژند) دخی نسخه درای حالی خراب ومتغیراولمش کسه سن کورمزسن زیرا
کورسن (مثنوی) برتوخودرامی زنندان ماهیان * چشم بکشا تابینی شان عیان) اول ماهیلرکندیلرینی سکاورورلر
چشمکی آچ تاآنلری عیان واشکاره کوره سن یعنی آنلرسنك اطرافکده عقول وارواح پرلریله اوچرلرسنك اوزریکه
کندیلرینی اورورلر وسنکله صحبت قیلورلراول ماهیان واللهیان قلبك کوزنی علم ومعرفت سورمه سیله آچ تاانلری
عیان کوره سن (مثنوی) ماهیان راکرنمی بینی بدید * کوش توتسبیحشان آخرشنید * ماهیلری اکرآشکاره کوره مزسك
ایسك قولغك آنلرلك تسبیحنی اشتمعی یعنی اکرماهیان بحرحقیقتی ظاهرابشخصهم کوره مزسك سنك کوشك ای
طالب آخرآنلرلك السنهٔ عملماده مذکوروراوراق کتیده مسطوراولان تقدیس وتسبیحلرین اشتدی وکلاملرین فهم
ایتدی پس اکرشخصلرین دخی کورمك وکندیلرینه بنفسه ایرمك استرسك آنلرلك طریقنده اولان ریاضات وتکلیفاته
صبرایله تاکم انلری کوره سن ومرتبه ومقاملرینه دخی ایره سن نته کیم یورورلر (مثنوی) صبرکردن جان تسبیحات تست
صبرکن کانست تسبیح درست * طاعات اوزره صبرایلمك سنك تسبیحلرکك روحی ولبیدرطریق الهیده صبرایله که
تسبیح درست اولدرتسبیح عندا هل التحقیق اوچ قسمه منقسمدرقولی وقلبی وفعلیدروفی الحقیقه تسبیحك معناسی
مسبحك نفسنه عائد درحقه عائد اولق قابل دکلدر پس تنزیه قولی اولدرکه لسانکله حضرت حقی شانته لایق اولمین
اوصافدن واقوالدن تنزیه ایلیه سن وفی الحقیقه بولسانکی تنزیه ایتمکدر وتنزیه قلبی اولدرکه جنانکی عقائد
فاسده دن تنزیه وجناب حقك شانته لایق اولمین صفتلره اعتقاد ایلمکدن قلبکی تقدیس ایلمکدر وتسبیح فعلی
اولدرکه جوارح وارکانکی جمیع مناهی ومعاصیدن حبس ایتمك وصراط مستقیمه امر اولندیغنك اوزره کتمکدر
پس تسبیح فعلینك معناسی جمیع معاصیدن حبس نفس ایتمك وراه طاعاته کتمك اولیحق صبرایلمك لسانله وجنانله
اولان انواع تسبیحاتك روحی کبیدر وانواع تسبیحات قولیه وقلبیه صبره نسبت جسدوروح کبیدر ولهذا قال علیه
السلام الصبرضیاء والصلوة نور) حدیث مشهوردر وایمان چسدمنزله سنده در صبرآکاسرمنزله سنده در (کما قال
علیه السلام الصبرمن الایمان بمنزلة الرأس من الجسدرواه البیهقی عن علی کرم الله وجهه والدیلمی عن انس رضی الله
عنه) صبرلك حقنده آیات کریمه واحادیث شریفه قیچی چوق واقع اولمشدرایرادی ممکن دکلدر برمقداردخی جلداولك
آخرنده یازلمشدروالحاصل تسبیح که لسانی وجنانیدر هیچ برتسبیح یوصبردرجه لرنی طوتمز تسبیح درست فی الحقیقه
صبردر ومفتاح فرج دخی بودرتته کم یورورلر (مثنوی) هیچ تسبیحی ندارد آن درج * صبرکن کالصبرمفتاح الفرج *
هیچ برتسبیح اول درجه لری ومرتبه لری طوتمز پس صبرایله زیراصبرتمدن خلاص بولمغك مفتاحیدر (مثنوی) صبر
چون پل صراط ان سو بهشت * هست باهرخوب یك لاله ای زشت * مثلا صبرصراط کو پریسی کبیدراول جانب
بهشت کبیدر هرخوبله برزشت لاله واردر (مى) تازلالا می کریزی وصل نیست * زانکه لالا رازشاهد فصل نیست
مادامکه لالادن نفرت وفرارایارسن سکامحبوبدن وصل بوقدر زیرا که لالایه محبوبدن فصل ومفارقت بوقدرته کم
اعرابیدن بری کندی اشترلی یتوروب وافرجست وجوابلیوب آنی بولمدقدنصکره قسم ایلمش که ای اشترا کرسنی
بولورسم برآچقه یه بیع ایده یم اتفاق اول حینده شترین بولمش واکا کمال طمعدن آنی برآچقه یه صاتمیوب اخرپرحیله
ایتمش نحیف ونزار برقوزی یی آنك اوستنه قویوب آنی بازاره چیقاروب دیمش که بوجمل برآچقه یه وبوقوزی اون بیك
آچقه یه لکن ایکیسنك بری برندن مفارقتی بوقدرهرکیم بوقوزی یی اون بیك آچقه یه آلورسه بودوه یی دخی آنکله
معا برآچقه یه آلورعرب لردن بری بوسوزی استماع ایلمش (ما ارخص هذا الجمل لولم یکن معه الحمل) اول اعرابیده
آکادیمش (یاانی لم نجدفی العالم محبوبا رخیصا ان تصبرعلی بلائه تجدلوصله صحیحا) پس بوقول هرمحبوبله برکونه
بلاومشقت اولدیغی خصوصده ضرب مثل اولمش صبرله شاهدی دخی بوکا کوره قیاس ایلهنه صبرمحبوبدن ونه محبوب
صبردن مفارقت ایلرهرکیم صبری آلورمحبوبه واصل اولور (کما قال الله تعالی ثواب الله خیرلمن آمن وعمل صالحا
ولا یلقیها الا الصابرون) (مثنوی) توچه دانی ذوق صبرای شیشه دل * خاصه صبرازبهران نقش چکل * سن صبرلك

ذوقنی نه بیلورسن ای قلبی نازلك وادنی المدن منکسر ومتغیراولان کسه علی الخصوص صبرایتمك اول چکله
مضاف اولان نقش ایجون اوله چکل برولایتك اسمیدرکه آنك محبوبی بغایت خوب اولور بورادە مراد حضرت
حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم اولورکه نبوت وولایت مرتبه لرینك محبوبی بلکه حقیقت چکلنك نقش خویدر
وتجلی صفاتیه ایله متجلی اولدیغی اعتباریله حضرت محبوب حقیقی اوسه دخی قابلدرکه بوجهتدن اکادخی نقش
وصورت اطلاقی علی طریق المجاز جائزاولور (مثنوی) مردراذوق ازغزاوکروفر * مرمخنث رابوذوق ازذکر
مردلك ذوقی غزادن وحمله وشوکتدندرمخنثه ذوق ذکردندر (مثنوی) جزذکرکی دین اوفی ذکراو * سوی اسفل برد
اوراافکراو) آنك دینی وآنك ذکری ذکردن غیری دکادرآنك فکری آنی اسفل جانبنه ایلتدی یعنی آنك عادتی وذکری
فرجنك حکمنده اولمقدن غیری دکادرروزوشب خدمتی وذکروفکری فرجنه متعلق اولان شیئلرایجون اسیرفرج
وکاواولمکه سفلیلك اندن عبارتدراول مخنثك فکری آنی مرتبهٔ اسفله ایلتدی اولیاقتسزمخنث اسیرفرج وکاواولان
کسه لردر (مثنوی) کربرآید تافلك ازوی مترس * کوبعشق سفل آموزید درس * اکرظاهرا اول مخنث
فلکدن یوقروکله یعنی عالی قدر وصاحب صدراوله اندن قورقه زیرا که اومخنث سفلك عشقنه درس اوکرندی
وعملی فرج وکلوسندن اوتری تحصیل ایلدی (مثنوی) اوبسوی سفل می راند فرس * کرچه سوی علوجنباند جرس
اول مخنث سفل جانبنه آت سوررا کرچه جرسی بلندلك جانبنه دپره در یعنی اکرچه صداسی واداسی عالی
مرتبه دندر وبلندلك سمتندن دم اورلکن قاله اعتبار یوقدر (مثنوی) ازعملهای کدایان ترس چیست * کان
عملها لقمهٔ نانرا رهیست * مثلا دلنجیلرلك سنجقلرندن خوف ندر زیرا اول عملرنان وسؤال لقمه سنك بنده سیدر
یعنی محتاج وزبونیدررهی یاءا صلیه ایله بنده معناسنه اولدیغی اوزره معنابودر امارهیده یاوحدت ایجون اولوب
یعنی که اول عملرلقمهٔ نان ایجون بروسیله دردیمك دخی اولیدربومعنایی طریق سدادن خارجدر دین معنایه واقف
اولمیوب بی تأمل سوبلمشدر (ترسیدن کودلك ازان شخص صاحب جثه وکفتن آن شخصکه ای کودلك مترسکه من
نامردم (مثنوی) کنك زفتی کودکی رایافت فرد * زردشد کودلك زبیم قصد مرد * برجسیم مخنث ونامردبرکودکی
فردوتنها بولدی کودلك اول مردلك قصدی خوفندن زردروی اولدی یعنی فعل شنیع ایده دیوقورقدی (مثنوی
کفت ایمن باش ای زپای من * که توخواهی بودبربالای من * کنك اول کودکه ایتدی ایمن اول ای بنم
زیبام زیراسن بنم اوزرمده اولیسرسن (مثنوی) من اکرهولم مخنث دان مرا * همچواشتربرنشین می ران مرا *
بن اکرظاهرا هولناکم وجسیم بنی مخنث بیل مخنث ارشکلنده اوله ولکن عورت کبی فرجی اوله بعضسنك
اثالغی غالب اولورورجولیتی مغلوب اولور بوکونه مخنث عورت حکمنده درپس اول مخنث اول کودکه دیدی
ای بنم زیبا اولان محبوبم اوزریمه بین بنی دوه کبی سوربنده رجولیت وارصانوب خوف ایتمه دیدی پس بوقصه دن
حصه یاتنه شروع ایدوب بیورورلر (مثنوی) صورت مردان ومعنی این چنین * ازبرون آدم درون دیولعین * مردلك
صورتی اوومعناسی بونجلین طشره دن آدمیدرودرون وسیرت جهتندن دیولعیندر یعنی برمردلك که صورتی مرد
شکلنده ورجال هیأتنده اوله ولکن معناسی بوذکراولنان مخنث کبی شیطان ونفسك مغلوبی ومستعملی اوله
انجلین کسه طشره دن آدمدر ودروندن دیولعیندر مردان مردلك جمعی اولسه دخی جائزدر بوتقدیر اوزره معنی
مردلرلك صورتی یعنی رجال اللهلك شکل وهیئتی ومعناسی بونجلین اولان طشره دن آدم ودروندن دیو لعیندر دیمك
اولور (مثنوی) آن دهل راماناى ای زفت چوعاد * که بروان شاخ رامی کوفت باد * اول طبله بکزرسن ای عاد قومی
کبی جسیم وشکلا اولواولان کسه که طبل اوزره اول شاخی باد اوردی اول دهلدن مرادبعض کسه لرلك طاوق
کومسلری وکوکرجین کومسلری وباغلرباروسی اوزره برطبلی برآغاج اوزره وضع ایدرلر وبرچرخ پیدا ایدوب آنك
اوجنه وطبلك اوستنه صنعتله برشاخ پاره وضع ایدرلرهرباركه بادا ول چرخی دوندره اول شاخ پاره طبله طوقنوب طبلك
صداسی چیقارروبه آنی استماع ایدوب اندن قورقوارکرپس صورتنده مردانه اولان وسیرتنده نفس وشیطانه اویان
اول طبل تهی کیبدرکه روبهلرآنی برشئ زعم ایلیوب اندن قورقرلر (مثنوی) روبهی اشکارخودرابادداد) بهرطبل
همچوخیك پرزباد * روباهلردن بری اول طبلی کوروب کندی شکارنی یله ویردی یاددن پرخیك کبی برطبلدن
اوتری (مثنوی) چون ندید اندردهل اوفریهی * کفت خوکی به ازین خیك تهی * چونکم روبه امعان نظر
ایدوب دهله قریب کلدی دهل ایچره فریهلك کورمدی بلکه درونی هوایله پراولمش انچیق برقوری تقردی ولقردی
کوردی بوخیك تهیدن یعنی درونی خالی طبلدن برخولهٔ یکدردیدی (مثنوی) روبهان ترسندزآوازدهل * عاقلش
چندان زندکه لاتقل * دهلك آوازندن دلکورقورقرلر وقاچرلرعاقل دهله اولقدرچوب اورکه دیمه یعنی دهلدن

خوف ایتمیوب دهله سن سویله دیوافراوررد هلدن مرادشول طبل تهی کبی درونلری بی معنی اولان مدعیلر درکه
خلقه کندیلرینی اولو ودرونلرین معنایله طولو کوسترلر حال بوکه بادهوایله پرویادخدا وذوق ومعنادن خالیدرلر
رویه طبیعت اولان بی معرفتلر بونلرلهٔ هوی وهوسلرینه وصیت وصداسندن قورقرلر الا عاقل ومیز اولنلر بونلره
لسانله بلکه لازم کلورسه یدایله چوق اورلرکه سویله کسنك احوالك مقلویدر (قصهٔ تیراندازی وترسیدن او
ازسواری که دربیشه می رفت (مثنوی) یك سواری باسلاح وپس مهیب * می شد اندر بیشه براسبی نجیب *
پرسلاح وزیاده هیبتلو برسوارخوب واطیف پرآن اوزره میشه نك ایچنه کتدی (مثنوی) تیراندازی بحکم
اورا بدید * پس زخوف اوکمانرا درکشید * استاد حکمیله برتیراندازآنی کوردی یعنی اول سوار باسلاح
وپرمهیبی استاد حکمنجه برتیرانداز کوردی بحکم استاد تقدیرنده درننه کم عرف ناس استاد حکمیله ویااستاد
حکمنجه تیراندازدردیرلر پس تیراندازاول سوارلرك خوفندن یاخی چکدی (مثنوی) تازند تیری سوارش بانك زد
من ضعیفم کرچه زفتستم جسد * تابر تیراوره سوار اول تیراندازه چاغردی بن ضعیف وزبونم اکرچه بنم
جسیم جسیم وبزرکدر (مثنوی) هان وهان منکرتو درزفتی مکن * که کم درقوت جنك ازپیره زن * آکاه اول
آکاه ازل سن بنم جسامتمه نظرایلمه زیراجنك وقتنده قری عورتدن ادنی وکم (مثنوی) کفت روکه نیك کفتی
ورنه نیش * پرتوبی انداختم ازترس خویش * تیراندازسواره ایتدی یورکه ایودیدلهٔ بنی حسب حالکدن اکاه
ایلدلهٔ بوحسه تیرونیشی سکاکندی خوفندن آتردم پس قصه دن حصه بیانته شروع ایدوب یوورلر (مثنوی)
پس کسانرا کات بیکارکشت * بی رجولیت چنان تیغی بمشت * چوق کمسه لریکه جنك آلتی دیلدی
رجولیتسز مشقنده انجلین برتیغ وارایکن یعنی ارلیکی اولمین کمسه لرك اشده برتیغ ابدار وار ایکن اول تیغ وسلاح
آنك قتل وهلاکنه سبب اولدی شول جهتدنکه قطاع طریق اولنلر آنك تیغنه طمع ایدوب آنك اوزرینه کلورلر
اندهایسه انلرله جنك ایتمکه ارلك اولیوب انك تیغ وسلاحن الندن آلورلر وآنی قتل قیلورلر ویاخود اول بی رجولیت
اولان تیغ وسلاحنه اعتماد ایدوب جنکه کلورپس بعض بهادرلر انك تیغ وسلاحندن خوف ایدوب آنی برمهادر
مردصاحبنه اولا آنی اولدررلر بوجهتلردن چوق کسه لرك تیغ وسلاحی کندیلرك قتلنه سبب اولور (مثنوی)
کرپیوشی توسلاح رستمان * رفت جانت چون نباشی مردآن * اکرسن رستملرك سلاحنی کیه سن سنك جانك
کتدی چونکه سن آنك مردی اولمیه سن سلاح رستماندن مراد اولیانك لباسی وکلامیدرمادام که اراولمیه سن
واکااستعداد تحصیل قیلمیه سن سنك هلاکك سبب اولور (مثنوی) جان سپرکن تیغ بکذار ای پسر * هرکه
بی سر بود ازین شه برد سر) ای پسر جانکی سپرایله تیغی النکدن قوهرکیمه که باشسز اولدی بوشاهدن باشنی ایلتدی یعنی
تیغ مشابه سنده اولان آلت جنك وجدل هرنه ایسه آنی ترك ایله وجانکی حق جانبندن کلان امره وقضایه سپرایلیوب
ترك نفس وهوایله هرشول کسه که بی خود وفانی اولدی شاه حقیقیدن باش قوردتردی وآنك قهرندن نجات بولدی
(مثنوی) آن سلاحت حیله ومکر توست * هم زتوزاییدوهم جان توخست * سنك اول سلاحك سنك حیله
ومکرکدن یعنی سلاحدن مرادسنك وجودکدن حاصل اولان حیله ومکر ونفسانیه کدرهم اول حیله ومکرسندن
طوغدی وهم سنك جانکی خسته قیلدی (مثنوی) چون نکردی هیچ سودی زین حیل * ترك حیلت کن که
پیش آید دول * چونکی بوحیله لردن هیچ برفائده ایلدلهٔ حیله لردی ترك ایله که اوکمه دولتلرکاه (مثنوی) چون یکی
لحظه نخوردی برزفن * ترك فن کومی طلب رب المنن * چونکم فن وحیله دن برلحظه بریمدلهٔ فنی ترك ایله رب المننی
طلب ایله حیله ومکردن وفندن مراد حیله ومکره متعلق اولان فنون ونا سی کندی جانبنه میل وتوجه ایتدرمك
ایچون اولان علومدر (مثنوی) چون مبارك نیست برتو این علوم * خویشتن کولی کن وبکذر زشوم * بوعلوم
چونکه سکامبارك ونافع دکلدرکندیکی برکول وساده دل ایله وشومدن کیم یعنی چونکم سنك اوزریکه مبارك
دکلدر بوعلوم فلاسفه ومعارف کلامیه کندیکی بوکونه علومدن ساده دل ایله وشوملقدن خلاص اول (مثنوی)
چون ملائك کوی لاعلم لنا * یا الهی غیرما علمتنا * ملائکه کبی (لاعلم لنا) دی یاالهی شول نسنه دن غیریکه سن
یزه تعلیم ایلدلهٔ یعنی ملائکه کبی دیکه یاالهی بزم علمز یوقدرالا سنك بزه رسولك لسانندن تعلیم ایلدیکك علم دین
واردر علوم فلسفیه وکلامیه دن بزسنی تنزیه ایده رزدی پس بوکونه علم وحکمتك شوملغنه مناسب
برساده دل اعرابیله برحکیم فیلسوف قصه سنی ایراد ایدوب یوورلر (قصهٔ اعرابی وریك درچوال کردن وملامت
کردن آن فیلسوف اورا (مثنوی) یك عرابی بارکرده اشتری * دوچوال زفت ازدانه پری * براعرابی بردوه به یوکاتمش
دانه دن پرایکی بیوك چوالی (مثنوی) اونشسته برسرهردوچوال * یك حدیث انداز کرداوراسؤال * اعرابی ایکی

چوالك باشی اوزره اوترمش برسوزاتیمی یعنی برصاحب کلام اعرابی یه سؤال ایلدی (مثنوی) از وطن پرسید
وآوردش بکفت * واندران پرسش بسی درها بسفت * اعرابی یه وطن ومسکنندن صوردی واعرابی بی مصاحبته
کتوردی واول سؤاله فیلسوف چوق درلردلدی یعنی معارف وافره سویلدی (مثنوی) بعد ازان کفتش که این
هردوچوال * چیست آکنده بکوه مصدوق حال * اندتصکره فیلسوف اعرابی یه ایتدیکه بوهرایکی چوال طولمش
ندرحالك مصدوقن سویله یعنی بوایکی چوالك ایچنده نه واراید وکنی صحیح بیان ایله (مثنوی) کفت اندریك چوالم
کندمست * دردکریکی نه قوت مردمست * اعرابی آکا ایتدی بنم برچوالمده بغدای درواوبرچوالده صافی قومدرکه
خلقلك قوت وغذاسی دکلدر (مثنوی) کفت توچون بارکردی این رمال * کفت تاتنها نماند آین جوال * فیلسوف
اعرابی یه ایتدی بوقوملری سن نیچون دوه یه یوك ایلدلهٔ اعرابی ایتدی تابوچوال یالکز قالمیه (مثنوی) کفت
نیم کندم آن تنك را * دردکر نیم زآبی فرهنك را * فیلسوف اکا ایتدی اول تنکك کندمنك نصفنی غیری چواله دولهٔ
کمال وهنردن اوتری (م ی) تاسبك کردد چوال وهم شتر * کفت شاباش ای حکیم اهل وحر * تاچوال وهم شتر خفیف
اولهٔ اعرابی اکا ایتدی آفرین وتحسین ای اهل وحر اولان حکیم (مثنوی) اینچنین فکردقیق وأری خوب * توچنین
عریان پیاده درلغوب * بونك کبی فکردقیق ورأی خوبله وبومرتبه عقل واد راك مرغوبله سن بونجلین عریان وپیاده
یورغنلقدسن یعنی بونك سببی ندراغوب زیاده عاجز وپورغون معناسنه در (مثنوی) رحمش آمد برحکیم وعزم
کرد * کش براشتر برنشاند نیك مرد * اعرابی یه حکیم اوزره مرحمت ایلمك کادی وقصد ایلدی که آنی اشتراوزره بندیره
اونیك مردیعنی اعرابی (مثنوی) باز کفتش ای حکیم خوش سخن * شمهٔ ازحال خود هم شرح کن * اعرابی
حکیمك حقیقت حالن بیلمك ایچون اکا کبرودیدی ای خوش سوزلی حکیم کندی حالکدن هم برشمه شرح وبیان
ایله (مثنوی) اینچنین عقل وکفایت که تراست * توزبری یاشهی برکوی راست * بونجلین عقل وکفایتکه
سنکچوندرطوغری دی سن وزیرمیسن یاپادشاه میسن (مثنوی) کفت این هردونیم ازعامه ام * بنکراندرحال
واندرجامه ام * حکیم اعرابی یه ایتدی هربوایکیسی بیله دکلم عامهٔ ناسدنم بنم حاله وبنم قفتانمه نظرایله (م ی) کفت
آشتر چنداری چندکاو * کفت نه این ونه ان مارامکاو * اعرابی اکا ایتدی نقدردوه ونقدر صغر طوترسن حکیم
اعرابی یه ایتدی نه بونی ونه آنی طوترم بزی قازمدیعنی هیچ برنسنه یه مالك دکلم بنم حسب حالمدن بحث ایله (مثنوی)
(کفت رختت چیست باری دردکان * کفت مارا کودکان وکومکان * اعرابی اکا ایتدی باری دکاندهٔ منك
اسبابك نه در حکیم اکا ایتدی قنی یزم دکانمزوقنی یزم مکانمز (مثنوی) کفت پس ازنقد پرسم نقد چند *
که توئی تنها ومحبوب پند * اعرابی حکیمه ایتدی پس سکانقددن صورایم نقدلهٔ نه قدردرکه سن تنهایورییجیسن
وخوب واطیف نصیحتلوسن (مثنوی) کیمیای مس عالم باتوست * عقل ودانش را کهرتو برتوست * عالم منك
کیمیاسی سنکله درسنك عقل ودانشك کوهری قات قاتدر (م ی) کفت والله نیست باوجه العرب) درهمه ملکم
وجوه قوت شب * حکیم اعرابی یه ایتدی ای عرب وجهی یعنی سیدی وکزیده سی الله حقیچون یوقدرجمیع ملکمده
کیجه نك قوتی وجوهی یعنی برکیجه نك طعام وغداسنك خرجلغی بنم جمیع ملکمده یوقدر (مثنوی) پاپرهنه تن
برهنه می دوم * هرکه نافی می دهد آنجا روم * هرجانبه آیاغم چیلاق وتنم چیلاق یلرم هرشول کسه که بیر انمك ویره
اورایه کیده رم (مثنوی) مرمرازین حکمت وفضل وهنر * نیست حاصل جزخیال ودردسر * تحقیقا بکا بوحکمت
وفضل وهنردن حاصل وفائده یوقدرخیال وصداعدن غیری (مثنوی) پس عرب کفتش که رودورازبرم * تانیارد
شومیء تو برسرم * پس اعرابی حکیمه ایتدی بنم قتمدن ایراق کیت تاسنك شوملغنك بنم باشم اوزرینه یانمیه
(مثنوی) دوربران حکمت شومت زمن * نطق توشومست براهل زمن * اول شوم اولان حکمتکی ونامبارك اولان
ادراله وفطنتکی بندن ایراق ایلت زیراستك نطق وکلامك زمانه خلقی اوزره شوم ونامبارکدر (م ی) یاتوآن سورو
من این سومی دوم * ورتراه بیش من واپس روم * یاسن اول جانبه کیت بن بوجانبه یلیم واکرسنك یولك
ایلروایسه بن اردهٔ کیدیم (مثنوی) یك جوالم کندم ودیکرزیرك * به بودزین حیلهای مردریك * برچوالم بغدای
واوبرپسی قومدن بوآردده قاله سی حیله لردن بکدر (مثنوی) احمقی ام بس مبارك احمقیست * که دلم بارلهٔ وجانم
متقیست * براحمقم زیاده مبارلهٔ احمقلغدر یعنی اکرچه بن بودانشدن احمقم وسنك بیلدیکك علمدن نادان وابلهم
لکن بنم احمقلغم وبوعلمدن نادانلغم زیاده مبارکدر زیرا بنم کوکلم ازغله وقناعتله در وجانم متقیدر (مثنوی)
کرتوخواهیکه شقاوت کم شود * جهدکن تاازتوحکمت کم شود * ای حکیم فلسفی وای علیم دهری اکرسن
استرسك که سندن شقاوت کم ومحواوله جهدایله تاکم سندن بوحکمت طبیعیه کم ونا پیدا اوله (مثنوی) حکمتی

کر طبع زائد وزخیال * حکمتی بی فیض نور ذوالجلال * زیرا بر حکمت که طبیعتدن وتصور وتخیلدن طوغر
ذوالجلال اولان اللهك نورینك فیضیسزاول بر حکمتدر (مثنوی) حکمت دینا فزایت ظن وشك * حکمت دینی
بردفوق فلك * حکمت دنیوی ظن وشك آرتر حکمت دینی فلك اوزره ایلتور یعنی دنیایه منسوب اولان حکم
فلسفیه وعلوم کلامیه انسانه ظن وشك زیاده ایلر وموجب حق الیقین ومستلزم توحید رب العالمین اولمز ولوکانت
فی زعمهم موجب الیقین ولهذا بزم فقهامز (من طلب الله بالکلام وحده تزندق) دیدیلر اما حکمت دینیه که حقایق
قرآنیه یه واقف واحکام واسرار احادیث نبویه یه عارف اولق ویبلدیکلك اوزره عمل قیلمغه دیرلر (الحکمة هی تحقیق العلم
واتقان العمل) دینلر بو معنایه اشارت ایدرلر ودخی (ومن یوتی الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا) آیتنده اولان خیر کثیری
بوذکر اولنان حکمت دینیه دن عبارت ایدرلر وحکمای الهی وعلمای دین مصطفوی اولنلر قانون وشفادن تحصیل
حکمت قیلنلری ذم وقدح ایدرلر وبونلر حقنده دین ارسطاطالیس اوزره درد بوسویدلرلر (کما قال عمر بن السهروردی فی کتاب
الرشف (نظم) وکم قلت للقوم انتم علی * شفا حفرة من کتاب الشفا * فلما استهانوا بتوبیخنا * فزعنا الی الله حتی کفی
فماتوا علی دین رسطالیس * وعشنا علی دیننا المصطفی * (مثنوی) زوبعان زیرك آخر زمان * برفزوده خویش
بر پیشینیان * زوبع زاه مجمعه ایله بمعنی حقیر وحیله مند یعنی آخر زمانك زیرك اولان حقیر وحیله مندلری کندیلرینی
زیاده ایلدیلر سلف اوزره اصحابك وتابعینك ومشایخ کرینك سویلدیکی علمی سویلدیلر واندن تصانیف کتب
ایلدیلر که بو علم کلامك خلافیدر که اصحاب جدل بوفی مجرد جدال وبحث ایتمك ایچون وضع ایتمشلردر نعم اهل سنت
والجماعه دن نیچه مشایخ عظام وعلمای کرام بوفنده تصنیف کتب ایلمشلر وخلاف وجدل سمتنده سوزسویلمشلر
ولکن فی الحقیقه بوذم وقدحده داخل اولمز زیرا بونلرلك نیتی تکلم دکلدر بلکه فرق ضاله دن متکلم اولنلره واهل
سنته طعن قیلنلره جواب واظهار طریق باصواب دراما حق بودر که اهل سنت هیئتنده وسمتنده دخی متکلم
مشربنده واهل خلاف وجدل مذهبنده کسه لرچوقدر وبونلرآنلردر که مطلق بو علم کلامی وجدل ومباحثه ومباهات
ایچون ومجادله وممارات ایچون تحصیل ایدرلر ونیچه اهل سلوکی وتحت الاطمار محتفی اولان بلوکی تکفیر
وتضلیل جانبنه کیدرلر (مثنوی) حیله آموزان جکرها سوخته * فعلها ومکرها آموخته * حیله اوکرینجه جکرلر
یاقشلر درفعللر ومکرلر اوکرنمشلردر یعنی بونلرشول حیله آموزلردر که فقر اوصلحا ومشایخلك حکرلرینی یاقدیلر
وبونلرلك خاطر عاطرلرینی سهام کلامیله مجروح ایدوب یاقدیلر ومسائل دینیه شکلنده اقاویل پرغرضلرینی تصویر
ایدوب وسمت مکابره ومنازعه یه کیدوب بوفنده فعل ومکرلر اوکرنوب اکرچه نامللرین علما ایتدیلر اما فی الحقیقه
دیندن چیقدیلر (مثنوی) صبر وایثار وسخای نفس وجود * یاد داده کان بود اکسیر سود * صبر وایثاری
وسخای نفسی وجود وکرمی یعنی طاعات وعبادات صبر ایتمکی وایثار وبذل مالی وسخای نفس وجودی
هر بری یاد هوایه ویرمشلر که اول اوله زعملرنده اکسیر سود بلکه اکسیر (دع قیل وقال وکثرة السؤال) حدیثنك
فحواسنجه ترك قیل وقال وصبر علی الشدایدوالنکال وبذل ارزاق واموال ایلمکدر ومجادله ومکالمه ایلرسه دخی لله
وفی الله بی غرض سویلمکدر والا اغراض نفسانیه اوزره سوزسویلمك ومباهات وممارات ایچون فکر ایلمك دینه
متعلق دکلدر مصرع ثانیده بو معنی دخی جائزدر صبر وایثار وسخای نفسی وجود وکرمی اول طائفه یله ویرمش حال
بوکه اکسیر سود اودر یعنی سود ونافع اولان کیمیا اول صبر وایثار وسخای نفس وجود وکرم صفتلریدر
(مثنوی) فکر آن باشد که بکشاید رهی * راه آن باشد که پیش آید شهی * فکر اولدرکه بر بول آچه راه اولدرکه
آنك اوکنه برشاه کله (مثنوی) شاه آن باشد که از خود شه بود * نی بمخزنها ولشکر شه شود * حقیقتده شاه اول
اولورکه کندیسندن شاه اوله نه خزینه لر ولشکر لرایله شاه اولمیه (مثنوی) تا بماند شاهی او سرمدی * همچو عز ملت
دین احمدی * تا آنك پادشاهلغی سرمدی وابدی قاله احمده منسوب اولان دینك ملکنك عزت وشرفی کبی که کتدیکچه
شرف وعزتی زیاده اولمقده در وآنك وارثلری اولان اولیانك عزت وشرفلری دائم وباقیدر لیکن هرکسه آنلرلك عزت
وشرفنی کورمك میسر اولمز نته کم ابراهیم بن ادهم حضرتلری اکرچه سلطنت فانیه یی ترك ایلدی اما بردولت وعزته
واصل اولدیکه اول دولت ابدی آنکله قالدی ونام شریفی اولیای کرامدن اولدی نته کم بوحکایه دن اول حضرتك مرتبه
عالیلری معلومك اولور (کرامات ابراهیم بن ادهم برلب دریا (م ی) هم زابراهیم ادهم آمده ست * کوزراهی
برلب بحری نشست * هم ابراهیم بن ادهم حضرتلرندن کلمشدر یعنی نقل اولمشدر وبین اهل السلوك وبین الناس
شهرت بولمشدرکه اول ابراهیم بن ادهم حضرتلری بر بولدن لب دریاده اوتردی یعنی بر بولدن جانب دریا کتکارنده قرار
ایلدی (مثنوی) دلق خودمی دوخت آن سلطان جان * یك امیری آمد انجا ناکهان * اول جان سلطانی کندینك

دلقنی دیکردی ناکهان اورایه برامیرکلدی (مثنوی) آن امیرازبندکان شیخ بود * شیخ رابشناخت سجده کردزود
اول امیرمقدما شیخك بنده لرندن ایدی شیخ اکلدی یعنی انك ابراهیم بن ادهم ایدوکنی فهم ایلدی علی الفور اکا یوز
پیره قودی وتعظیم قیلدی (مثنوی) خیره شددر شیخ واندردلق او * شکل دیکر کشت خلق وخلق او *
شیخه وآنك دلقنه خیره وحیران اولدی آنك خلقی وخلقی دیکر شکل اولدی یعنی خوبی وذاتی متغیره اولدی (مثنوی)
کورها کرد آنچنان ملك شکرف * برکزید این فقر بس باریك حرف * اول امیرکندیسنه بویله دیوکه اول انجلین
اولو ملکی ترك ایلدی اول فقری اختیار ایلدی زیاده دقیق حرف یعنی ملك شکرفی ترك ایدوب اول فقری
اختیار ایلمسی زیاده دقیق معنادرکه هرکسك فهمی آنی ادراك ایلز حرف طرفه دیرلر بوراده معنی طرفی مراد اولور
(مثنوی) ملك هفت اقلیم ضایع میکند * چون کدا بردلق سوزن می زند * یدی اقلیم سلطنتنی ترك وضایع ایلرکدا
کبی دلقی اوزره سوزن اورر بعض نسخه ده بویت دخی بو نسخه اوزره واقعدرکه معنای بودراوایراهیم بن ادهم یدی
اقلیم پادشاهلغنی ترك ایلدی کدا کبی شمدی دلقی اوزره سوزن اورر (م ی) شیخ واقف کشت ازاندیشه اش * شیخ چون
شیرست دلها بیشه اش * شیخ آنك اندیشه وخاطره سندن واقف اولدی شیخ ارسلان کبیدر وقلوب خلایق آنك
میشه سی کبیدر ارسلان کا ینبغی میشه لرایچره نیچه کرسه اولیای خدادخی قلوب خلایق ایچره آنك کبی کرزلر
(مثنوی) چون رجاوخوف در دلها روان * نیست مخفی بروی اسرار جهان * شیخ کامل خوف ورجا کبی کوکلرده
رواندرجهانك اسراری آنك قلبی اوزره مخفی دکلدر پس ادب اولدرکه (مثنوی) دل نگه دارید ای بی حاصلان *
درحضور حضرت صاحبدلان * ای بی حاصللر قلبکزی حفظ ایلیکز صاحبدللرحضرتلرینك حضورنده
(مثنوی) پیش اهل تن ادب برظاهرست * که خدا زیشان نهان اسارست * اهل تن قتنده ادب ظاهر اوزره درنته کم
دنیا اکابرینك اوکنه وارد قده ادب ظاهره رعایت لازمدر زیرا حضرت خدا اهل ظاهردن نهان واسراری ستر ایدیجیدر
(مثنوی) پیش اهل دل ادب برباطنست * زانکه دلشان برسرایر فاطنست * اهل دل قتنده ادب باطن اوزره در
زیرا که انلرلك قلبی سرایر اوزره فاطندر یعنی باطنك اسرارنی ادراك ایدیجی وفهم ایلیجیدر پس لازم اولدیکه بونلرلك
حضورنده قلبی افکار فاسده وخواطر خبیثه دن حفظ ایلیه سن (ولهذا قال یعقوب السوسی فانهم جواسیس القلوب
یدخلون فی قلوبکم ویطلعون علی اسرارکم فاذا جالستموهم فجالسوهم بالصدق (مثنوی) توبعکسی پیش کوران
بهرجاه * باحضور آیی نشینی پایکاه * سن عکسله سن زیرا کورلر قتنده جاه ومنصبدن اوتری حضور وادبله کاورسن
پایکاه وصف نعالده اوترسن (مثنوی) پیش بینایان کنی ترك ادب * نارشهوت را زان کشتی حطب * بینالرقتنده
ادبی ترك ایلرسن اول سببدن شهوت آتشنه حطب اولدلك (مثنوی) چون نداری فطنت نور هدا * بهر کوران رویرا
میزن جلا * چونکم زیرکلك وهدایت نورنی طوتمزسن کورلردن اوتری یوزیکه جلا اور وآنلرلك قتنده ادب
وخضوع حال قوشوب طور (مثنوی) پیش بینایان حدث برروی مال * نازمیکن باچنین کندیده حال * بینالرلك
اوکنده حدث ونجاستی یوزیکه سور حدثدن مرادانکسار وعداوته متعلق اولان افکار فاسده وخواطر خبیثه در
بونجلین قوقش وخبیث حاللره نازایله حال انکه معقول اولان بونك عکسی ایدی کورلرقتنه واردقده قلبکده انلره نیچه
انکار وعداوت حاصل اولیدی که انلرا سراره عالم دکلدر دراما بینالرقتنه کلدکده وجه درونك حدث انکاردن پاك
وطاهر اولوب هزار خضوع واداله انلره قتنده خدمت وتعظیملر ایلمك کرك (مثنوی) شیخ سوزن زود در دریا فکند
خواست سوزن را بآواز بلند * شیخ در حال الهام اولان سوزنی دریایه براقدی اندنصکره آواز بلند ایله سوزنی استدی
(مثنوی) صد هزاران ماهی اللهی * سوزن زر برلب هرماهی * نیچه یوزیك اللهه منسوب ماهیلر هر برماهینك
لب ودهانندن برالتون سوزن وار (مثنوی) سر برآوردند از دریای حق * که بکیرای شیخ سوزنهای حق * حقك
دریاسندن باش یوقروکتوردیلر بویله دیوکه ای شیخ حقك سکا عطا ایلدیکی سوزنلرنی طوت (مثنوی) رویدوکرد
وبکفتش کای امیر * ملك دل به یاچنان ملك حقیر * شیخ قدس الله سره العزیز حضرتلری اول امیره توجه ایدوب اکا
دیدی ای امیر کوکل پادشاهلغمی یك یا انجلین برحقیر پادشاهلقمی یك (م ی) این نشان ظاهرست این هیچ نیست
تا بباطن درروی بینی تو نیست * بونیکه مشاهده ایلدلك بونشان ظاهردر بوهیچ دکلدر یعنی بوکرامت باطنده اولان
دولته دلالت ایدیجی برنشان صوریدر بوهیچ برشیء دکلدر تاسن باطنه کیده سن سن یکرمی کورورسن یعنی اضعاف
مضاعف بولندن زیاده دولت وسلطنتلرمشاهده قیلورسن (مثنوی) سوی شهر از باغ شاخی آورند * باغ وبستانرا
کاه آنجا برند * مثلا نمونه ایچون بهار وقتنده باغدن شهره برپوداق کتوررلر باغ وبستانی شهره قتنده ایلتورلر (م ی)
خاصه باغی کین فلك یك برلك اوست * بلکه آن مغزست واین عالم چو پوست * معجزات وخارق عادات باغ الوهیت

وروضهٔ حقیقتدن برشاخ وشکوفه کیدرکه انبیا علیهم السلام واولیای عظام آنی عالم شهادته نمونه ایچون
کتوررلر تا اول باغ حقیقته رهنمون اوله ودلالت قیله (کما ان القلیل یدل علی الکثیر والجرعة تدل علی الغدیر والحفنة
تدل علی البیدر الکبیر پس نمونه ایچون کلاندن اصل باغ وبستانك اول نمونه قدر اولمسی وبالکلیه کلمسی لازم کلمزپس
باغ صوریده بوقصه متصور اولمیجق علی الخصوص برباغ معنویکه بواقلال تسعه انك برکی کیدر نیچه قابل اولورکه
بوکرامات وخارق عادات اول باغ حقیقتك بالکلیه محصولی بواوله وبوندن غیری نیچه یوزیك ازهار بجیبه واثمار غریبه
اولمیه بلکه فی المثل باغ الوهیت مغزکبی وبوعالم ظاهرآ کانسبتله قشر کیدر (مثنوی) برنمی داری سوی آن باغ کام
بوی افزون جوی وکن دفع زکام * اول باغ جانبنه کام ورفتار طوتمزسن یعنی وصول بولمغه قادر دکلسن رایحه یی زیاده
طلب الله وزکامی دفع ورفع ایله بعض نسخه ده مصرع اول برنمی داری بیوی آن باغ کام واقع اولمشدر بوتقدیراوزره
معنی انبیا علیهم السلام واولیای کرامك اظهار ایلدکاری علوم ومعارف اول باغ حقیقتك بوی کیدر آزرایحه
سیبیله اول باغ حقیقته آدیم قالدیره مزسك وایلر وکیدوب آیاق آنه مزسك رایحه یی افزون استه یعنی علوم ومعارف
انبیا واولیایی زیاده طلب ایله وبرودت هوای نفسانیه دن حاصل اولان ومشام جانی فاسد قیلان زکام معنوی یی
وامراض قلبی دفع ایله (مثنوی) تا کهان بوسوی بستانت کشد * تانماید مرتراراه رشد * تا که اول بوی سنی بستان
جانبنه جکه تاسکا طوغری یول کوستره یعنی تا کم اول باغ حقیقتك رایحه سی سنك جانکی اول جانبه جاذب اوله
وبولا یکه رایحهٔ سبحانی ونفحهٔ ربانی سنك عقل وقلبك کوزلرینه نور اوله (مثنوی) چشم نابینات راینا کند *
سینه ات راسینهٔ سینا کند * سنك نابینا اولان کوزکی بینا ایلیه سنك سینه کی محل تجلی اولان سینانك سینه سی
ایلیه یعنی اول بوی الهی ونفحهٔ ربانی سنك حقیقتی کورمین وجمال حقی مشاهده قیلمین باطن کوزکی کوربجی ایلیه
وسنك قلبکی تجلیکاه اولان طور سینانك صدری قیله که تجلیات الهیه سنك سینهٔ پرسکینه کده ظهوره کله پس
یعقوب واربصر بصیرتك کشاده اولوب یوسف حقیقتی کوره سن ومعشوق ومحبوبکه ایره سن (مثنوی) کفت یوسف
ابن یعقوب نبی) بهر بوالقواعلی وجه ابی) یعقوب نبینك اوغلی یوسف علیهما السلام بوندن اوتری (القواعلی وجه ابی)
دیدی سورهٔ یوسفده بوآیته اشارتدر (اذهبوا بقمیصی هذا) حضرت یوسف علیه السلام برادرلرینه دیدیکم
ای بنم برادرلرم آلی کیدلر شو پیراهنمی ومرویدرکه اول قمیص حضرت خلیلك قمیصی ایدیکم جبرائیل اکا قعر چاهده
کیدرمشدی (فالقوه) پس اول پیراهنی القا ایلیلر (علی وجه ابی) بابامك وجهنه (یأت بصیرا) ای یرجع ویصیر
بصیرا یعنی بکابنا کله دیدی (وأتونی باهلکم اجمعین) وبکا کتورلر اهلکزی جمیعا پس یوداتام برادری اول پیراهنی
آلوب کنعانه توجه ایلدی (فلما فصلت العیر) وقتاکم کاربان فنای مصردن منفصل اولوب خروج ایتدیسه (قال ابوهم
بابالری یعقوب علیه السلام حضورنده اولان اولادنه دیدیکم (انی لاجد) تحقیقا بن بولورم (ریح یوسف) یوسفك
رایحه سن ای اوغللر (لولان تفندون) اکرسز بنی فنده مفسوب قیلمزسکز بنی تصدیق ایدرسزفند بفتحتین
ایراکدن نقصان عقله دیرلر یعنی بونامق وجواب لو محذوفدر تقدیری لولان تفندون لصدقتمونی دیمکدر
(قالوا) اولاد یعقوب دیدیلر (تالله) الله حقیچون (انك لفی ضلالك القدیم) تحقیقا سن محبت یوسفده همان
قدیم اولان حیرتده سن یعنی حیرت قدیمده سن بوقدرزمانلدن بروبوسفی فراموش ایتمیوب عشقنده جوش وخروش
قیلرسن (فلما ان جاء البشیر) وقتاکم اول مژده دهنده وبشارت کتنده کلدیسه (القاه) اول پیراهنی القا ایلدی
(علی وجهه) یعقوب علیه السلامك وجهنه (فارتد بصیرا) پس رجوع ایلدی بصیرا اولدیغی حالده یوسف جانبنه
پس اولاد واحفادنه توجه ایدوب (قال) دیدیکه (الم اقل لکم) بن سزه دیدمیمی (انی اعلم من الله) تحقیقا
بن بیلورم اللهدن الهامله (مالا تعلمون) سز بیلدیککز شیئی پس حضرت خداوندکارقدس الله سره العزیز بیوررلرکه
رایحه نك بصر کشاده قیلمسی ومخبر محبوب غیبی اولمسی اشعار ایچون حضرت یوسف بن یعقوب نبی بیوردیلر
واخوانه خطاب ایلدیلرکه (اذهبوا بقمیصی هذا فالقوه علی وجه ابی یات بصیرا) دیوب سپارش قیلدیلر (فلما ان جاء
البشیر القاه علی وجهه فارتد بصیرا) فحواسنجه بشیر کلوب اول پیراهنی یعقوب علیه السلامك وجهی اوزره القا
قیلوب انك رایحه سندن یعقوبك کوزلری آچلوب یوسف علیه السلام جانبنه بصیرا رجوع ایلدی پس سنك دخی
یعقوب وارمشام جانك بوی یوسف حقیقیدن رایحه الله اول رایحه ایله قلبك کوزی کشاده اولوب محبوب حقیقی طرفنه
بصیرا ولدیغك حالده رجوع قیلرسن وجمال باکمالی مشاهده ایلرسن (مثنوی) بهراین بوکفت احمد درعظات * دائما
قرة عینی فی الصلوت * حضرت رسول علیه السلام وعظلرده بوبویدن اوتری دائما بنم کوزم نوری نمازده دردیدی
بوحدیث شریفه اشارتدرکه انس حضرتلری روایت ایدرلرکه پیغمبر علیه السلام بیوررلر (حبب الی من دنیاکم

النساء وطیب الرایحة وقرة عینی فی الصلوة حبب بیوردی علی بناء المفعول احببت دیدی نکته بودرکه بومحبت
تلقاء نفسلرندن دکل بلکه جناب حقدن ایدوکن مشعردر ونسایه محبتی کلك جزؤه محبتی قبیلندندر روحلك نفسه
وعقلك عالم طبیعته محبتی کبیدر ونساذ کرایدوب مرأه دیدکلرندن دخی نکته بودرکه نسا نسأتدن مأخوذدر
ونسأة لغتده تأخیره دیرلر ونسایه ده نسادینلمسی مرتبه ده ووجوده رجلدن تأخری اولدیغندن اوتریدرنته کم آفاقده
طبیعت کل عقل کلدن متأخردر وبنهماده معاشقه وعمایله همان مرتبهٔ انسانده رجلك نسایه محبت ومیلی کبیدر
نته کم مجامعت رجل ونسادن صورت تولد ایتدیکی کبی عقل کل وطبیعت کلك ارتباط وجمعیتندن دخی صورت عالم
که صورتا انسان کبیر ومعنا انسان صغیردر حاصل اولورعقل کلدن مراد حقیقت محمدیه وطبع کلدن مراد میداء
حرکات جمیع موجودات کونیه درپس اول حضرتك حقیقتنك عالم آفاقده طبیعت کله محبتی مقرر اولیجق مرتبهٔ
انسانده دخی نسایه محبتی آفاق وانفسك مطابقتی مشعردر امارایحهٔ طیبه دن مراد یاصوری ویامعنوی اوله روایح
صوری معلومدر واما روایح معنوی وروحانی طوالع انوار الهی وفوایح اسرار سبحانی وتقادیس وتسابیح ملائکهٔ
آسمانی واعمال صوالح انسانی امثالی شیئلردر زیرا رایحه کیفیات وجودیه دن برکیفیتدرکه هواواسطه سیله دماغ
آنی ادراك ایلدکده روح حیوانی متمتع ومتلذذ اولورپس هرنه که روحه راحت وعقل وقلبه رفاهیت ویره رایحهٔ معنویه
قبیلندن اولور بوتقدیرجه دیمك اولورکه بکا محبوب اولدی جملهٔ مروح روح اکرظاهراواکر باطنا (فاحبب الی
رسول الله الا الطیب من کل شئ) واما صلوتده قرة العین محبوب اولمسی (لان الصلوة مناجات بین الله وبین العبد المصلی
فانه یناجی ربه) پس صلوة سبب مشاهده در ومشاهدهٔ محبوب قرة عین محب اولدیغی مقرردر روحه آخر بو رایحهٔ الهی
ونفحهٔ ربانیدن اوتری حضرت احمد علیه الصلوة والسلام وعظلرنده بیوردی بنم کوزملك قره سی یعنی مسرت ونوری
دائما صلوتده درپس صلوتده کوزلك نورلمسی حدوثنای محبوبدن رایحه کلمسی ودیدهٔ دل اول حضرتی
مشاهده قیلمسندن حاصل اولورپس حضرت محبوبك رایحه سنی مشام جان صلوتده زیاده الدیغیچون
واستشمام رایحهٔ محبوب تنویر عینه سبب اولدیغیچون قرة عینی فی الصلوة بیوردیلر اکرچه استشمام قوت شامه نك
خاصه سیدر وقرت ورؤیت قوت باصرهنك خاصه سیدر اما چون برحس جناب حقدن قوت بواسه وغدا آلسه باقی
حواسه دخی قوت کاوردی واول برحس باقی حواسه واعضا وجوارحه ساقی اولورنته کم بیوررلر (مثنوی) پنج حس
باهمدکر پیوسته اند * زانکه این هر پنج زاصلی رسته اند * پنج حس بری بریله اوآشمشدر وزیرا بوهر بش براصلدن
یتشلردر (مثنوی) قوت یك قوت باقی شود * مابقی راهر یکی باقی شود * اول بشدن پرینك قوتی باقیسنك قوتی اولور
یعنی چونکه بویش قوتدن برسی قوت پذیراوله باقی قوتلرداول برقوتدن قوت بولور مابقی سنه هر بریسی ساقی اولور
(مثنوی) دیدن دیده فزاید عشق را * عشق دردیده فزاید صدق را * کوزلك کورمسی کوکلده عشقی زیاده ایلر دلده
اولان عشق دیده دن صدقی زیاده ایلر یعنی دیدهٔ دلك محبوبی کورمسی عشق ومحبتی زیاده ایلرزیرا (لیس الخبر
کالمعاینة) حدیثنك مقتضاسنجه معاینه مرتبه سی استماع اخبارا بلك مرتبه سی کبی دکلدر زیرا استماع اخبار
محبوب میل ورغبته باعث اولور اما مشاهده ومعاینه عشق ومحبتی زیاده قیلور وعشق دل کوزده صدقی زیاده ایلر
یعنی هربارکه درونده محبت زیاده اوله دیده ده صحت مشاهده وصدق معاینه زیاده اولور اما بلا عشق دیده نك
مشاهده سی صحیح وصادق اولمز دیمك اولور (مثنوی) صدق بیداریٔ مرحس محی شود * حسها راذوق مونس
محی شود * صدق حسك بیدار اتمی اولور حسلره ذوق مونس اولور یعنی دیده نك صدق مشاهده سی وصحت معاینه سی
هرحسك حقله بیدار اولمسنه باعث اولور پس بومعنایی توضیح ایچون عارفك ابتدای حالده حواسنك حق نوریله
منور اولمسنك بیانته شروع ایدوب بیوررلر (آغاز منور شدن حواس عارف بنور غیب بین) بوسرخ شریف غیبی
کوربجی اولان کوزله عارفك حسلرینك منور اولمسنك بیاندر نور غیب بیندن مراد نور الهیدر (مثنوی)
چون یکی حس درروش بکشاد بند * مابقی حسها همه مبدل شوند * چونکه برحس سالوك ووشده بندی چوزدی
باقی حسلر جمیعا مبدل اولورلر یعنی چونکم برحس طریق حقه استقامتله سالوك ایلمکده پردهٔ غفلتی ازاله
وقید طبیعتی فتح ورفع ایلیه ونوراله یه منور اوله غیری حسلر جمیعا اکا تبعیتله مبدل اولورواتك حکمنی اخذ قیلورلر
(مثنوی) چون یکی حس غیر محسوسات دید * کشت غیبی برهمه حسها پدید * چونکه برحس محسوساتدن غیری
کوردی واسرار مغیباتی مشاهده قیلدی جمیع حسلراوزره غیبیه منسوب اولان نسته آشکار وظاهر اولدی (مثنوی
چون زحوجست از کله یك کوسفند * پس یقین شد جمله زان سومی جهند * مثلا چونکه سوریدن برقیون جویدن
صحرادی پس جمله کوسفندلر بری بری آردنجه اکاموافقت ایتمکله اول جانبدن صحرالرمقدم صحرا این کوسفندلك

طوردیغی یره جمع اولورلر (مثنوی) کوسفندان حواست رابران * درچرا زاخرج المرعی جران * سنك حواسك کوسفندلرینی سورحواسکی اخرج المرعی دن اولان چرا کاهده اوتلات بویت لطیف بوسورهٔ شریفه یه اشارتدرکه سبح اسم ربك الاعلی) یامحمد رب اعلاکاك اسمنی تنزیه ایله تأویلات زایغه یه والحاده میل ایلمکدن ویاغیری یه اطلاق ایلمکدن ویامطلقاشانه لایق اولمین شیئلردن ویاخود سبح دیمك تسبیح ایله صلواتدر دیمك اوله یعنی سبحان ربی الاعلی دی نته کم حدیثده وارداولمشدرکه بوآیتك نزولندہ تصکره پیغمبر علیه السلام بیوردیلرکه (اجعلوها فی سجودکم (الذی خلق) اوله ربك که خلق ایلدی جمیع اشیایی (فسوی) وتعدیل وتسویه ایلدی هرشیئك وجودنی علی مقتضی الحکمة (والذی قدر) دخی اوله ربك اسمنی تنزیه ایله که تقدیر ایلدی هرشیئك ارزاق وآجالنی وذات وصفات وافعالنی وهرنوعك اشخاص واشکالنی (فهدی) وهدایت ایدوب هربرینی بحسب استعدادهم یاطبعا ویااختیارا برکاره توجیه ایدوب الهام وادراك ارزانی قیلدی (والذی اخرج المرعی) دخی آنك اسمنی تنزیه ایله که اخراج وانبات ایلدی مرعانك نباتاتنی تادواب وحیوانات تغدی ایده لر پس علی طریق الاستعارة التخییلیه سالك راه حقه خطاب ایدوب بیوررلرکه ای طالب قرب الهی حواس وادراکاتك قویلرینی سورچرا کاهه وراعی اولوب اللهك اخراج ایلدیکی مرعای حقایقدن انلری اوتلات (مثنوی) تادرآنجا سنبل وریحان چرند * تابکلزار حقایق ره برند * تاکم حواسك کوسفندانی مرعای حقایقده سنبل عرفان وریحان ایقان اوتلایه لرتا حقایق کازارنه یول ایلته لر یعنی کلستان اعیان ثابته یه بوستان ماهیات اشیایه کندیلرینی واصل ایده لر وحقایق کونیه یی مشاهده قیله لر (مثنوی) هرحست بیغامبر حسها شود * جله حسها را بجنت می کشد * بعده هر برحسك سائر حقایقه واصل اولمین حضره پیغمبر اوله وجله حواسی جنت حقیقت جانبنه جذب قیله (مثنوی) حسها باحس تو گویند راز * بی حقیقت بی زبان وبی مجاز * غیرحسلر سنك حسکه رازسویلرلر حقیقتسز وزبانسز ومجازسز یعنی جمیع حواس وادراکات اناس سنك ادراککه رازسویلیه لروکندی کندی یه سرلرنی وحقیقتلرنی تقریر ایلیه لروللکن لسان مقاله دکل بلکه زبان مقالسز وعنداهل المعانی متعارف اولان حقیقت ومجازسز لسان حاله ویالسان استعداد ایله تعبیر مافی الضمیر ایلیه لر واهل معانی قتنده بقین برکلمه ماوضع لهنده استعمال اولنسه حقیقت دیرلر مثلا یدکر جارحهٔ مخصوصه ومشهوره ده استعمال اولنسه حقیقت دیرلر واکر نعمت ونصرت وقدرت وقوت معنالرینه استعمال اولنسه اکا مجاز تعبیر ایدرلر (مثنوی) کین حقیقت قابل وتأویلهاست * وین توهم مایهٔ تخییلهاست زیرا بوحقیقت تأویللره قابلدر وبوتوهم تخییللرك مایه واصلیدر یعنی بوعلمای معانی مابینده متعارف اولان حقیقت مذکوره قابل تأویلاتدرکه باب مجاز واسعدر لاسیمافی شان الله تعالی اکر توقف اولنمزسه لازم تأویلاتدر زیرا یدك شان حقده حقیقت لغویه سی قابل دکلدر وبوتوهم که هذه الحقیقتدن حاصل اولورمایهٔ تخییلاتدر یعنی اکرجناب خداشانتده واکراشیا خصوصنده قرآن وحدیثده متشابهاته متعلق هرنه قدرحقیقت لغویه واقعه اولدیسه حقیقتنه حمل اولنقده فساد معنی توهم اولوب بوحقیقت قابل تأویلات اولدی وبوتوهم مایهٔ تمثیلات وتخییلات اولدی که علمای ظاهر چقن برمحلده حقیقت لغویه اوزره معنی ویرلمکده صعوبت وفساد کورسه لر اول محلی تمثیل وتخییل دیمکله ویاخود مجازدیوتعبیر ایتمکله خلاص اولورلر مثلا (لوانزلنا هذا القرآن علی جبل) آیتنده قاضی دیرکه تمثیل وتخییل (کما مر فی قوله تعالی انا عرضنا الامانة) ودخی (وان منها لما یهبط من خشیة الله) آیتنده دیرکه الخشیة مجاز عن الانقیاد واما عندا هل الله بونلر وبونلردن ماعدا اولان جمیع متشابهات وتسبیح جمادات ونباتات قابل تأویلات ومایهٔ تخییلات دکلدر بلکه قابل تأویل اولان حقیقت لغویه در یوخسه بین المشایخ متعارف اولان حقیقت عیانیه دکلدر نته کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر (م ی) ان حقیقت را که باشد از عیان هیچ تاویلی نکنجد درمیان * اول حقیقت که عیاندن اوله هیچ برتأویل میانده صغمز یعنی معنی جهتندن اولان حقیقتلك میانه هیچ بروجهله تأویل صغمز وتوجیه قابل اولمز بعض نسخه درمیان یرینه دربیان واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی اول بین المشایخ متعارفه اولان حقیقت که هرشیئك ماهیتندن عبارتدرکه اهل مشاهده یه من جهة المعاینه حاصل اوله هیچ تأویل وتوجیه صغمز آنی بیان ایلمکده وآنی عبارته کتوروب سویلمکده زیرا بونلرلك مشاهده ایلدکلری نفس الامرده درپس نفس الامر تأویل اولمق جائزدکلدر مثلا بونلرلك مشاهده سنده سموات وارض وجبال اوزره عرض امانت حقیقتدر وبونلرلك ارتکاب اماتندن اباواشفاق ایلمکلری دخی تخییلی دکلدر بلکه حقیقتدر وکذلك تسبیح جمادات وهبوط حجاره من خشیة الله مجاز وتخییلی دکلدر بلکه بونلرلك مشاهده سنده بلاتاویل بومعنالرحقیقتدر ولهذا سلف تأویلی جائزکورسیوب حقیقته معتقد اولمشلر حتی امام ابوحنیفه

رحمة

رحمة الله علیه بومسئله ده توقف قیلمشلردر (مثنوی) چونکه هرحس بنده حس توشد * مرفلکهارا نباشد ازتوبد چونکه هرحس ستك حسکك بنده سی اولدی یعنی چونکه هرحس سنك ادراکك بنده سی اوله وسنك ادراکك وعرفانك حقیقت بیننلك مرتبه سن بوله تحقیق افلاك تسعه ومافیهانك دخی سنك ادراککدن بلکه امر وارادتکه امتثالدن مفارقتی اولمز بلکه سن روح وافلاك جسم منزله سنده اولوب سنك عقل وادراکك تدبیراوزره دوران قیلور ولهذا قال ابن الفارض (بیت) ولافلك الاومن نوربا طنی * به ملك یهدی الهدی بمشیتی (م ی) چونکه دعوی رود در ملك پوست مغزآن که بود قشرآن اوست * مثلا چونکه بردعوی کتدی یعنی واقع اولدی بربوستك ملکیتندن مغز کیمك لایق ایسه قشر دخی آنکدر یعنی لب کیمك اولورسه قشر دخی آنکدر (م ی) چون تنازع درفتد درتك کاه دانهٔ آن کیست آن راکن نکاه * چونکه صمانك تکنده تنازع دوشه یعنی چون تنازع واقع اوله برصمان تکنده دانه کیمك آن وملکیدر آکا نظرایله یعنی نظرایله دانه نك صاحبی کیم ایسه صمانك صاحبی دخی اودر (مثنوی) پس فلك قشرست ونورروح مغز * آن بدیدست ان خفی زین رو ملغز * فاذا کان کذلك فلك قشردرروحك نوری مغزدر زیرابوفلکلر ظاهردر واول نورروح خفی وباطندر بوفلکلر قشردر دیدیکم جهتدن سن طبرنمه (مثنوی) جسم ظاهرروح مخفی آمدست * جسم همچون آستین جان همچودست * جسم ظاهرروح مخفی کلمشدر یعنی هرجسم ظاهرومحسوس کلش وروح مخفی اولمشدر مثلا جسم یك کبی وجان ال کبیدر پس ظاهراروح آکانسبت مخفی رکدر (مثنوی) بازعقل ازروح مخفی تربود * حس سوی روح زوتر وره برد * وکذلك کبرو عقل روحدن مخفیرك اولورزیراحس روح جانبنه تیزرك ایلتور وادراکایلر ولکن عقله دکل (مثنوی) جنبشی بینی بدانی زنده است این ندانی که زعقل آکنده است * مثلا برشخصدن برحرکت کورورسن یاورسنکه زنده در اما بونی بیلزسنکه اول شخص عقلدن پردرویادکلدر (مثنوی) تاکه جنبشهای موزون سرکند * جنبش مس رابدانش زرکند * تاکم اول شخصدن حرکات موزونه وافعال معقوله باش ایلیه یعنی ظاهراوله واول شخص مس کبی اولان جنبشی اکسیردانشله التون ومیزان تدبیرله موزون ایلیه (مثنوی) زان مناسب آمدن افعال دست * فهم آید مرترا که عقل هست مقدما (جسم همچون آستین جان همچودست) یورمشلردی پس بورادهدستدن مرادروح اولورلر یعنی دست کبی اولان روحك فعللری مناسب وموزون کلمکلکی جهتندن فهم کلورتحقیقاسکا که اول شخصك عقلی واردر (مثنوی) روح وحی ازعقل پنهان تربود * زانکه اوغیبست اوزان سربود * روح جسمدن اخفی وعقل روحدن اخفی وکذلك روح وحی عقلدن اخفادر زیرا که اول روح وحی غیبیدر واول غیب الغیوب وحقیقة الحقایق طرفندندر روح وحییدن مرادوحیه مضاف اولان علمدرکه علمه دخی روح اطلاق اولنور (کما قال ابن الاثیر الروح یطلق علی معان والغالب منها ان المراد بالروح الذی یقوم به الجسد ویکون به الحیاة وقد اطلق علی القرآن والرحمة وعلی جبرائیل وعلی الوحی والعلم) پس وحی الهیدن حاصل اولان علم دخی حیات قلب اولدیغی ایچون روح وحی دینلدی ونفس الامرده بوعلم وحی عقلدن اخفا (مثنوی) عقل احمداز کسی پنهان نشد * روح وحیش مدرك هرجان نشد نته کم حضرت احمد علیه السلام ك عقل شریفی برکسه دن پنهان اولمدی ولکن اول حضرتك روح وحییسی یعنی علم الهیسی هرجانك مدرکی ومعلومی اولمدی مکرا کا اعیان کتورنلره (مثنوی) روح وحی راسناسبهاست نیز درنیابد عقل کان آمدعزیز * پس روح وحی یه وعلم لدنی یه مناسب افعال ومخصوص احکام واحوال واردر روح وحی عقل ادراکلرایلز زیرا روح وحی عزیز کادی یعنی عقل بوروح وحی یه مناسب اولان افعالی ادراکله ایده مز زیرا که اول عزیز کلمش وانك ادراکنده عقل بی تمیز اولمشدر (مثنوی) که جنون بیند کهی حیران شود زانکه موقوفست تا اوان شود * ولهذا بوعلم لدنك صاحبلرنده کاه جنون کورورکاهی حیران اولورزیرا که موقوفدر تا اول اوانه یعنی اوصاحب عقل صاحب وحی اوله وصاحب وحیك وعلم لدنی اهلنك مرتبه سن بوله تاکم انلرلك کارنه واسرارنه مطلع اوله ماداسکه صاحب عقل صاحب وحی مرتبه سن بولیه وآنك باطنندن علوم وعرفان استفاده قیلیه آنك وجودنده جنون کورمکدن خالی اولمز وحیران اولمقدن بری کلمز نته کم حق تعالی نبیسی حقنده سویلین کلامی کافرلرلسانندن حکایه بیوررلر (ویقولون انه لمجنون) (قال البیضاوی حیرة فی امره یعنی مع علمهم بوقاره ووفور عقله آنك کارنده حیران اولدقلری ایچون تحقیقا اول محمد مجنونتدر دیرلردی (مثنوی) چون مناسبهای افعال خضر * عقل موسی بود در دیدش کدر * روح وحییلك دخی مناسبلری واردر وعقل آنی ادراك ایده مز زیرا که اول عزیزتر کلمشدر بیوررمشلردی پس بوبیتی بوکلامه مثال طریقیله بیوررلر مثلا حضرت خضرك افعالنك مناسبلری کبی که حضرت موسانك عقلی آنك ادراك کنده کدر اولدی وبوانسدی (مثنوی) نامناسب می نمود

افعال او * پیش موسی چون نبودش حال او * اکانا مناسب کوردی حضرت خضر لئ افعالی حضرت موسا نك
حضور نده چونکم آنك حالی اولدی عقلله آنی ادراك ایلدی (مثنوی) عقل موسی چون شود درغیب بند
عقل موشی خود کیست ای ارجمند * قصه دن حصه عقل موسی علیه السلام چونکم اسرار غیبك ادراکنده
بند وقید اولدی ای محترم برموشك عقلی خود کیدرکه حتی آنی ادراك ایلیه علم تقلیدی صاحبلری بوعلم لدنك اسرارنی
ادراك ایده مزلر (مثنوی) علم تقلیدی بودبهر فروخت * چون بیابد مشتری خوش برفروخت * زیرا علم تقلیدی
خلقه بیع وشرادن اوترید رچونکم علم تقلیدی صاحبی طالب ومشتری بوله خوش ولطیف صاتدی (مثنوی)
مشتری علم بحقیقی حقست * دائما بازار او بارونقست * اما علم تحقیقینك مشتریسی حقدر ودائما آنك بازاری
لطافت ورونقلدر (مثنوی) لب ببسته مست در بیع وشرا * مشتری یحمدکه الله اشتری * آب بسته خموش ایکن
بیع وشراده درمشتری آکابی حدوبی قیاسدرکه (ان الله اشتری من المؤمنین انفسهم واموالهم بان لهم الجنة)
یورولدی وبونلرك بذل اولان نفس واموالنه وحاصل اولان علوم واعمالنه الله مشتریدر وثمنی جنت اعلادر هرمعلم
کندی یه مناسب طالبی وهرمدرسك علمنه مستعد مشتریسی واردر (مثنوی) درس آدم رافرشته مشتری *
محرم درسش نه دیوست وپری * نسه کم آدم حضرتلرینك درسنه ملائکه مشتریدر آنك درسنك محرمی دیوو پری
دکلدرکه اول علمه آنلرك استحقاقی یوقدر (مثنوی) آدم انبئهم باسمائهم درس کو * شرح ده اسرار حق رامو بمو * ای
آدم انبئهم باسمائهم درسنی دی حضرت حقدن اسرارنی جمیعا شرح ایله تاسنك فضلك ظاهر اولوب ملائکه سنددن
مستفید اولهلر سورهٔ بقره ده بوآیته اشارت بیورولر (وعلم آدم الاسماء) یعنی الله تعالی تعلیم ایتدی آدمه اسماء
المسمیاتی مضاف الیه تغدیری اوزره (کلها) علویات وسفلیاتدن کل مسمیاتك اسماسنی یعنی انسان وحیوان وجن
وشیطان وملائکه زمین وآسمان واسرار کون ومکان ماحصل نهان وعیان مایکون وماکان هرنه ایسه اول
الله آدمه اعلام واعلان ایلدی وفی الحقیقه اسما عندالعرفا معانی وحقایق اشیادر وفی نفس الامر مسمیات صفات
الهیه درکه ظهورات متنوعه نك وجودنه سببدر پس بوالفاظ وحروفدن مرکب اولان اسما اول اسمانك
اسماسیدر مثلا رحمن اسمی حقك علی وجه العموم رحمتله تجلیسی حذاسنده وضع اولمشدر بوحروفدن مرکب
اولان اسم رحمت عامه سی صفتنك اسمیدر پس حق تعالی آدمه کل اسمایی تعلیم بیوربحق بوحقایق ومعانی بوکلاره
داخلدر (ثم عرضهم) اندنصکره اصحاب اسمایی عرض ایلدی الله تعالی (علی الملائکة) انجعل فیها دین ملائکه اوزره
فقال) الله تعالی دیدیکه (انبئونی) بکا خبر ویرلر ای ملککلرم (باسماء هؤلاء) بومسمیاتك اسملرین که حقیقت آدم آنی
جامعه وحاویه وخلیفت انسان آنی شامله وطاریه در زیرا خلافته لایق اولان کسه نك خصایص وشائندرکه اعلم اوله
زیرا مجرد تسبیح وطاعتله خلیفه اولنمز طاعت خلق صفتیدر وعلم خلق صفتیدر امدی خلیفه مستخلفك صفتله
متصف اولمدقچه خلافته لایق اولمز (ان کنتم صادقین) اکر دعوای استحقاق خلافتده صادق ایسه کز
بکا بومذکوراتدن خبر ویرلر (قالوا) ملائکه علی طریق الاعتذار والاعتراف دیدیلرکه (سبحانك) ای تنزهك
عما لایلیق بشأنك (لاعلم لنا) بزم علمز یوقدر (الاما علمتنا) الاسنك بزه تعلیم ایلدیکك (انك انت العلیم) تحقیقا
سن شول عالمسن که خفی اولمز سکا هیچ برخافیه (الحکیم) دخی شول حکیمسن که هرفعلی مقتضای حکمت اوزره
ایدیجیسن پس بونلر اظهار عجز وقصور ایلدکده برنوردن منبر کتوروب حضرت آدم علیه السلام آکا صعود ایدوب
(قال) جناب عزت دیدیکه (یاآدم) ای آدم (انبئهم باسمائهم) خبر ویرملائکه یه اول اسملرك مسمیاتینی که عاجزاولدیلر آنك
علمنه بونلر پس آدم علیه السلام هرشیئك اسما وصفاتن ومنافع وخواص ذاتن بونلره خبر ویروب تحقیق ایتدی
اسماء الهیه دخی بوندن داخلدر یعنی اسماء ذاتیه وصفاتیه وافعالیه وجلالیه وجمالیه وسلبیه وایجابیه دن دخی
بونلره تدقیق ایتدی (فلما انبأهم باسمائهم) وقتاکم آدم علیه السلام ملائکه یه هرشیئك اسما وخواص ومنافع
ومضارنی ظاهر وباطنا حقاوخلقا خبر ویردیکه (قال) جناب حق ملککاره دیدیکم (الم اقل لکم) بن سزه دیدمی
انی اعلم غیب السموات والارض واعلم ماتبدون وما کنتم تکتمون) ودخی تحقیقا بن اعلم سموات اهلنك اسرار
وحقایقنه وزمین قومنك خفایا ودقایقنه واعلم دخی بن بیلورم ماتبدون مابینکزده ابدا واظهار ایلدیککز
شیلری وما کنتم تکتمون ودخی شول نسنه یی که سز آنی کتم واخفا ایلدیکز ولهذا حضرت آدمه حق تعالی
حضرتلری جل شانه خطاب ایدوب (قال یاآدم انبئهم باسمائهم) یعنی بوملککاره اسمادن خبر ویر دیمکله امر قبلدی
ودیوو پرینك بوعمله استعدادلری اولمدیغندن آنلری دخی ملائکه زمره سنه ادخال ایدوب بونلره دخی خبر ویرمدی
معلوم اولدیکه نااهله اعطای معارف اعناق خنازیره تقلید جواهر ایتمك کبیدرنته کم ابن ماجه انس رضی الله عنه

حضر تلرندن بوحدیثی روایت بیورولر (قال علیه السلام طلب العلم فریضة علی کل مسلم ومسلمة وواضع العلم عند غیر
اهله کمقلد الخنازیر بالذهب واللؤلؤ والجواهر وقال علیه السلام لاتضعوا الدر فی افواه الکلاب وایضا قال علیه السلام
لاتعلقوا الجواهر فی اعناق الخنازیر فان الحکمة خیر من الجواهر ومن کرههاشر من الخنازیر (مثنوی) انچنان
کس را که کونه بین بود * در تلون غرق وبی تمکین بود * بوابیات عقل موشی خودکه استای ارجمند بیوردقلری
کلامه وجه مناسبتی وکونه بینله موشك مایننده اولان مشابهتی بیان ایلر یعنی انچلین کمسه یه که کونه بین اوله
وتلونده مستغرق وبی تمکین اوله (مثنوی) موش کمتم زانکه درخا کست جاش * خاله باشد موش راجای معاش *
موش دیدم زیرا که خاله بنده در آنك مقامی پس خاله اولور موشك جای ومکان معاش وطعامی (مثنوی) راهها
داند ولی در زیر خاله) هرطرف اوخاله را کردست چاله) نم اول موش یوللر بیلور اما خاله التنده اولان یوللری بیلور موش
هرطرفه خاکی چاله وسوراخ ایلشدر یعنی یوللر وطریق مختلفه یه عالم اولور ولکن زیر خاله بنده وهرطرفه بیت
ایتمکله اول عالم خاکی چاله ایلدی واول واصل اولدیغی محلدن سوزسویلدی (م ی) نفس موشی نیست الا لقمه رتند
قدر حاجت موش را عقلی دهند * موشه منسوب اولان نفس دکلدر الا لقمه رندر یعنی انچق لقمه اوقدیجی
ویمك بیجیدر احتیاجی مقداری موشه دخی عقل معاش ویرمشدرکه اولقدر عقلله کندینك لوازمن تدارك ایتمکه
قادر خداوند حکیم هرکسه استعدادی مقداری برعقل ویرمشدرکه برکسه نك عقلی برآخر کمسه یه بکزه مز عقللك
تفاوتنه نقل دخی شهادت ایلرتته کم ابن سلام حضرت نبی علیه السلامدن سؤال ایلیوب اول حضرت یرحدیث
طویلك آخرنده عرشی بیان ایتمك مناسبتیله بیوردی (قال علیه السلام ان الملائکة قالت یارب هل خلقت خلقا
اعظم من العرش قال تعالی نعم العقل قالوا وما بلغ قدره قال هیهات لایحاط بجمله هل اکم علم بعدد الرمال قالوا
لا قال فانی خلقت العقل اصنافا شتی کعدد الرمال فمن الناس من اعطی حبة ومنهم من اعطی حبتین ومنهم من اعطی
الثلث ومنهم من اعطی الربع ومنهم من اعطی صاعا ومنهم من اعطی وسقا ومنهم من اعطی اکثر من ذلك الی غیر
النهایة کذا فی الاحیاء) پس موشك عقلی بوجله دن حبه قدر دروآنك زیاده یه استعدادی واحتیاجی دخی بوقدر
(مثنوی) زانکه بی حاجت خداوند عزیز * می نبخشد هیچ کس راهیچ چیز * زیراکه برکسیه خداوند عزیز
وحکیم بلاحاجة ولااستعداد هیچ برشیء بغشملر بلکه هرشیئه حاجت واستعدادی مقداری خلقت وعقل اعطا
ایدوب صکره آنی کندی یه مناسب برکاره هدایت ایلدی (کما قال تعالی عن موسی (قال ربنا الذی اعطی کل شیء
خلقه ثم هدی) ای اعطی کل شیء صورته وشکله الذی یطابقه ثم هدی الی مایصلحه وقال الله ایضا فی سورة السجدة
الذی احسن کل شیء خلقه) ای احسن خلق کل شیء موفقا علیه مایستعده ویلیق به علی وفق الحکمة والمصلحة
پس فیض اقدس الهی اولاهرشیئه استعداد واحتیاج بخش ایدوب بعده اول شیئك استعداد واحتیاجی هرنه قدر
ایسه اکا محتاج اولدیغی شیئی اعطا ایدر (مثنوی) کرنبودی حاجت عالم زمین * نافریدی هیچ رب العالمین * اکرزمینه
عالملك وخلق عالملك احتیاجی اولمیدی حق تعالی هیچ زمینی خلق ایلزدی (مثنوی) وین زمین مضطرب محتاج کوه
کرنبودی نافریدی پرشکوه * وبوحرکت ایدیجی زمینا کرطاغه احتیاجی اولمیدی حضرت حق طاغی هیبت
وعظمت اوزره خلق ایلزدی (مثنوی) ورنبودی حاجت افلاك هم * هفت کردون نافریدی ازعدم * اکرافلاکه
دخی حاجت اولمیدی حضرت حق عدمدن یدی فلکی خلق ایلزدی (مثنوی) آفتاب وماه واین استارکان *
جزبحاجت کی بدید آمد عیان * پس ظاهر آفتاب وماه وبوکواکب حاجتدن غیری ایله یقین آشکاره وظاهر کلدی
(مثنوی) پس کند هستها حاجت بود * قدر حاجت مر درا آلت دهد * پس ظاهر اولدیکه موجود لرك کمندی حاجتدر
حضرت خداوند حکیم مقدار احتیاجی مقداری آلت وقدرت ویرر (مثنوی) پس بیغزاحاجت ای محتاج زود * تابجوشد
درکرم دریای جود * پس ای محتاج تیز حاجتکی زیاده ایله تاجود وسخاوت دریاسی کرمده جوش ایده (م ی) این کدایان
پرره وهر مبتلا * حاجت خود می نماید خلق را * بوکدالربول اوزره وهر مبتلا یعنی بول اوزره سؤال ایدن دلنجیلر
وهر مریض خلقه کندینك احتیاج وحاجتنی کوستر (مثنوی) کوری وشلی وبیماری ودرد * تاازین حاجت بجنبد
رحم مرد * کورلکی والسزلکی وخستهلکی ودردی کوستر تابوحاجتدن مردلك رحمی حرکت ایده (مثنوی)
هیچ کویدنان دهیدای مردمان * کهمر اماست وانبارست وخوان * هیچ دیرلرمی نان ویریکزای مردملرکه بنم مالم
واردر وانبارم واردر وخوان ونعمتم واردر (مثنوی) چشم تنهادست حق درکور موش * زانکه حاجت نیست
چشمش بهرنوش * کورصیچانده حق تعالی حضرتلری چشم قومندن رزیرا که اکل وشربدن اوتری آکا چشم حاجت
دکلدر (مثنوی) می نداند زیست بی چشم وبصر * فارغست ازچشم اودرخالتر * کورموش چشم وبصرسز

دیر لمك ممكندر كورموش تروتازه خالئ ایجنده چشمدن فارغدر (مثنوی) جزیدزدی اوبرون ناید زخالئ *
تا كند خالق ازان دزدیش پالئ *كورموش دزدلكدن غیری ایله خاكدن طشره كلمز تا كم خالق اول دزدلكدن
آنی پالئ ایده یعنی دزدلكی ترك ایلمك ایتیله اكر خاكدن طشره كلیدی حق تعالی آنی اول خوی بددن قورتاردی (م ی)
بعدازان پرپاید ومرخی شود *چون ملائك جانب كردون رود *اندنصكره پربولور وبرمرغ اولوردی ملائكه كبی
كردون جانبنه كیدردی (مثنوی) هرزمان درگلشن شكرخدا * اوبرآرد همچو بلبل صدنوا * هرزمان حضرت
خداندن شكری كاشننده بلبل كبی اولور نواوترنم كتوررردی بویله دیو (مثنوی) كای رهانیده مرا ازوصف زشت
ای كننده دوزخی رافوبهشت *كه نی قبیح وصفدن قورتارمش ای دوزخه منسوب اولنی سن اهل بهشت ایدیجیسن
(مثنوی) دریكی پیهی نهی درروشنی * استخوانی وادهی سمع ای غنی *نور وروشنلكی سن بربیهه قورسن
ای غنی براستخوانه سمع ویررسن یعنی برباغ پاره سنه سن رؤیت قورسن وبراستخوان پاره سنه كمال
قدرتكدن اشتمك قورسن (مثنوی) چه تعلق آن معانی راتجسم * چه تعلق فهم اشیارا باسم * اول معانینك
جسمنه نه تعلقی وار واشیانك فهمنك اسمنه نه تعلقی واردر یعنی معانینك كه مراد سمع وبصر وسائرادرا كاتدر
جسمنه اصلا تعلقی وارتباطی یوقدر وكذلك اشیانی فهم ایلمك اسمه دخی اصلا تعلقی یوقدر لكن سنك قدرت
كاملك وحكمت بالغه لك معانی بی جسمه وفهم اشیانی اسمه برمرتبه تعلیق ایلمش كه اول معانی غیبیه جسمده
ظاهراولور وفهم اشیادخی اسم سبیله منفهم اولور (مثنوی) لفظ چون وكرست ومعنی طائرست * جسم جوی
وروح آب سائرست * حق تبارك وتعالینك حكمت بالغه وصفت بدیعه سنی معانینك ذكر اولنان اشیایه تعلق
ایتمسی واسطه سیله ذكر قیلدقلرندنصكره لفظ ومعنایی وكروطیره وروح وجسمی آب وتهره تشبیه ایدوب
وروحك دائماروان وعمرك هردم سیروكذران قیلمسنه اشارت قیلوب بیورركه مثلا لفظ وكركیدر ومعنی
مرغ كبیدر جسم جوی كبیدر وروح سائروجاری آب كبیدر یعنی لفظ فی المثل آشیانه كبیدر وواضع حقیقینك
اولفظ مقابله سنده وضع ایلدیكی معنی مرغ آشیانه كبیدرهرمرغ كندی آشیانه سنده ساكن اولدیغی كبی هرمعنی
دخی وضع اولندیغی لفظده اویله ساكن اولمشدر اكرچه كاه وكرما وضع له دن چیقوب هوای استعاره وكنایه وتشبیه
ومجازده پروازایدرلكن لازم كادكده سنه ماوضع لهی اولان آشیانه سنه كلوب قرارایلر پس بوقدرت باهره یی الفاظ
ومعانیده مشاهده قیلدكسه جسمله روحه كاملم جسم ایرمق كبیدر وروح اول جسمده آب روان كبیدر
روضهٔ حقیقیدن ظهورایدوب ویدنك مجراسنه مرورایدوب یینه اصلنه كیدر وداعما آناقاناجریان ایدر (مثنوی
اوروانست وتو كویی واقفست *اودوانست وتو كویی عاكفست *اول روح رواند روسن دیرسن واقفدر
واول دواندرسن دیرسن عاكفدر (مثنوی) كرنبینی سیرآب ازچاكها * چیست پروی نو بنوخاشاكها * اكر
چاكاردن آبك سیروجریانی كورمزایسك آبك اوزرنده نو بنوخاشاكار ندرجاكهایرینه خاكها دخی نسخه دریعنی
اكر سیراب روحی بدن خاكاردن كورمزسك ندراول خالئ بدنك اوزره نو بنوخاشالئ احوال غریبه وافكار عجیبه
(مثنوی) هست خاشالئ توصورتهای فكر * نو بنودرمی رسد اشكال بكر *سنك خاشاكك سنك فكر ككك
صورتلرید رنو بنوبكر شكللرایرشوریعنی سنك خاشالئ صورافكار مختلفه لئ نو بنوآب روح روان واسطه سیله اشكال بكر
سنك قلبكه كاوب یقشور (مثنوی) روی آب وجوی فكراندرروش * نیست بی خاشالئ محبوب ووحش) آبك یوزی
وفكرلئ جویی روش وحركتنده خوب وزشت خاشاكسزدكلدریعنی آب اوستنده اولان خاشاكلك بعضسی لطیف
وبعضسی قبیح اولدیغی كبی آب روحلك یوزی وجوی فكرلئ دخی یوزی روشده وكیدشده ایكی كونه خاشاكدن خالی
دكلدر برنوعی خوب ومحبوب وبرنوعی دخی موحش ومرعوب ومرهوبدر یعنی بعض خواطر وافكار محبوبه
ومرغوبه كامی محوفه ومرعوبه كلمكدن آب روحلك یوزی خالی دكلدر دیمك اولور (م ی) قشرهابرروی این آب روان
ازثماریاغ غیبی شددوان * قشرهارا مغزاندرآب جو * زانكه آب ازباغ می آید بجو * بوروان وجاری آبك
یوزی اوزره قشور باغ غیبینك ثمارندن روان اولدیغی یعنی بوروح روان صرینك اوزرنده كلان وقلبه اوغرایان قشور
خواطروافكارغیبیه یه منسوب اولان باغ حقیقتك اثمارندن دوان اولدی توضیح معنی بودركه مثلا فهم معنی ایجون
حق جل شانه برپادشاه روح نشین كبی فرض ایله وكندیكی روضهٔ محصوره دن خروج ایلین آب روانك كارنده ساكن
بركسه عدایله كه مرتبهٔ الوهیت روضه كبی وروح آب روان كبیدر وخواطروافكارآب روح اوزره قشوراثمار
كبیدر كه آب روح آنی جریانی واسطه سیله مجرای قلبه كتوررو تجلیات واوصاف الهیه باغ غیب هویتده حاصل
اولمش اثمار كبیدر پس روحلك صوینه نظرایله كورك قشور خواطروافكاردن نه مقوله فكر وخاطره كتورد اكر

انبساط وانشراحه متعلق افكارایسه اسم باسطك اثر وقشریدر واكرهم ونحمه متعلق ودرد والمه مناسب خواطر
مولمه ایسه قابض وقاهر ثمرلرینك قشر واثرلریدر ودخی علم علیم اسمنك وحلم حلیم اسمنك وصلاحیت وطاعت هادی
اسمنك وضلالت ومعصیت مضل اسمنك اثرلری وقشرلریدر وقس علی هذا سائرالافكار والاحوال قشرلرلئ مغزنی
آبده ایسته زیراجویه آب باغدن كلور یعنی اثرلری وقشرلری كه آب روحلك اوزره كوره سن بونلرلئ لبانی كه مراد
اوصاف الهیه دریاغ حقیقتده ومرتبهٔ الوهیتده طلب ایله وبوباغ حقیقتك یولی روح روان یولندن اول جانبه كتمكدر
وقشورافكاراحوالك لبانبه ومنبعنه یتمكدر یعنی واصل حق اولمق واوصاف باكمالنی مشاهده قیلمقد راآب روح
باغ حقیقتدن كلوب جوی بدنه اوغرر وبوقدراحوال مختلفه یی كتوروب یینه اصلنه كیدر (مثنوی) كرنبینی
رفتن آب حیات *بنكراندرجوی این سیرنبات *اكرسن حیات صوینك كتمسنی كورمزسك جویده بونباتك سیر
وحركتنه نظرایله یعنی جوی قلبكه نظرایله كوربونباتات مختلفه نك سیرنی شول وقتده كه (مثنوی) آب جوانبه تر
آید درگذر *زوكند قشرصورزوترگذر *كذر وعبوردهآب چونكه زیاده رلئ كله یعنی آب روح وفیض فتوح اینه تر
كله وفراوان اوله كذر ایلمكده اول آبك قوتدن قشورصوروخواطرعلی الغور كچیی اولور (مثنوی) چون بغایت
تیز شداین جوروان *غم نباید درضمیرعارفان *چونكه بوجوی غایله تیزروان وجاری اولدی یعنی غایله تیزاوله
بوجوی روان اولمقده وفیض الهی جریان قیلمقده اول زمانده عارفلرلئ ضمیرنده غم اكلمز (مثنوی) چون بغایت ممتلی
بودوشتاب *پس نكنجداندروالاكه آب *چونكه جوی آبدن ممتلی وپراولدی وزیاده سرعت وشدته روان وجاری
اولدی پس اول جویده صغمز الاكه آب صغار یعنی پراولان جویده آبدن غیری برنسنه صغمادیغی كبی چونكم
فیوضات الهیه وآب روحانیه دخی غایله ممتلی اولدی وكالیله جریان وسریاندسرعت قیلدی پس صغمز اول بدن
ایرمغنه الاكه آب روح وصرف فیض وفتوح پس بومرتبه ده اولان اصلاصوری ومعنوی برخبیث شیدن ملوث اولمز
وظاهراوباطنانجس قبول قیلمز نتكم بوذكراولنان شیخ كاملك حالندن معلوم اولور وبوحكایه بومرتبه ده
اولنلرلئ كمال صفوتی ونزاهتنی اظهارقیلور (طنعه زدن بیكانه درشیخ وجواب كفتن مرید شیخ اورا (مثنوی)
آن یكی شیخ راتهمت نهاد *كوبدست ونیست برراه رشاد *اول كسه برشیخه تهمت قودی یعنی متهم ایلدی بویله
دیوكه اول شیخ بددر وطوغری بولده دكلدر (مثنوی) شارب خمرست وسالوس وخبیث * من مریدانرا بكجا باشد
مغیث * شراب نوش ایدیجیدر ومرایی وخبیثدر تحقیقا مریدلره نیجه مغیث اولور یعنی بومقوله خبیث مریدلرلئ
نیجه فریادنه ایریشور ونوجهله آنلری ظاهرقیلوردیدی (مثنوی) آن یكی كفتش ادب را هوش دار * خردنبود
اینچنین ظن برمكار *اول بریكه مرادشیخلك مریدیدر اول منكره دیدی ادبی هوش طوت یعنی ادبه عقل طوتوب آنی
حفظ ایت كاراوزره بونك كبی سوءظن خرداولمز بلكه مشایخه بوكونه سوءظن ایلمك كانردن اولور (مثنوی
دورازوجودوورازان اوصاف او * كه زسیلی تیره كردد صاف او *اندن وآنك اوصافندن دوردركه برسیلدن آنك صافی
تیره اوله یعنی آنك ذاتندن دخی زیاده بعیدركه آنك بالذات وصافی اولان روح وقلبی كاه سیلندن متكدر اوله وخطا
ومعصیت آنی بولاندیره (مثنوی) اینچنین بهتان منه براهل حق * كین خیال تست برگردان ورق *اهل حق اوزره
بونجلین بهتان قومه زیرابوسوءظن وبهتان سنك خیالكدر ورقی دوندر یعنی ظاهره باقمیوب باطنه نظرایله تاحقیقت
حالی كوره سن (مثنوی) این نباشد وربودای مرغ خالئ * بحرقلزم رازمرداری چه بالئ * بواولمز واكراولورسه ده
ای طبراق قوشی بحرقلزمه نه بالئ واردر یعنی سنك شارب الخمردر دیوسوءظن ایلدیكك حالت بالذات وصافی اولان
عزیزلردن صادراولمز فرض ایده لم كه شارب الخمراولمق وبعض معاصی وشهواتی اختیار قیلمق بونلرلئ وجودندن
صادراوله ای پروازه قادراولمیوب زمینده قلان قوش دریای قلزمه نیجه مرداردوكسك آنك نه باكی واردرعالمك
خمرنی وسائرخبیث شیئلرینی دریایه دوكسك یینه برجانبندن آبدست آلمق جائزاولور (مثنوی) نیست دون القلتین
وحوض خرد * كه تواند قطره اش ازراه برد * مذهب شافعیده كه برصوقلتین مقداری اوله مردار طوقنمز (بموجب
اذابلغ الماء قلتین لاینجسه شئ) معنی بیت پس شیخ كاملك وجودی قلتیندن دون دكلدروصغیرحوضدن دون
وناقص دكلدركه قطره آنی بولدن ایلتمكه قادراوله پس شیخ كاملك وجودی بولاردن كم اولمیجق معصیت وخطا
قطره لری آنی بولدن نیجه كیدرر ونوجهله آكاضرر ویروب وجودنی مردار وخبیث قیلر (م ی) آتش ابراهیم رانبود
زیان * هركه نمرودیست كومی ترس ازان * مثلا آتش ابراهیمه ضررایلزهركیمكه نمرودد راكا آتشدن قورقسون دی
یعنی شهوانه متعلقه اولان شیئلردن دخی زیاده بعیدركه مانند آتشدرابراهیم مشرب اولان كسه یه زیان اولمزهر شول كسه كه نمرود دردی
آكا كه قورق اول مانند آتش اولان شهوات نفسانیه دن (م ی) نفس نمرودست وعقل وجان خلیل * روح درعیفست

ونفس اندر دلیل * اگر نمرود کیمدر دیرسلک اهل نفس نمرود در واهل عقل وجان خلیل در روح عین ومشاهده ده در
ونفس دلیلده در یعنی جان مرتبهٔ عینده در غیریت عالمنده دکادر ونفس غیریت عالمنده درکه دلیله محتاجدر (مثنوی
این دلیل راه رهرو رابود * کو بهردم دریابان کم شود * بودلیل راه حق ایسه اگر عقلی واگر نقلی رهرو اولان کسنه
ایچون اولورکه اول راهرو هردم بیابان کثرت وصورتده کمراه اولور وطریقن یاوی قیلور (مثنوی) واصلا نرا نیست
جز چشم وچراغ * ازدلیل وراه شان باشد فراغ * مقصود ومدلوله واصل اولنرایچون یوقدرالا چشم دل وچراغ یقین
دلیل عقلی ونقلیدن وطریقدن اولره فراغ بال حاصل اولدی (مثنوی) کردلیلی گفت آن مرد وصال * گفت
پهر فهم اصحاب جدال * نهم فرضا اول وصال مردی اگر بردلیل دیدی ایسه اصحاب جدالك فهمندن اوتری دیدی
یعنی اول مرد وصال واهل کمال دلیله متعلق اگر برنسنه سویلسه ویاخود برفعل ایلسه اصحاب جدالك واهل قیل
وقالك فهمندن اوتری سویلر یوخسه مجرد کندی آنکله استدلال ایلکدن اوتری دکادر (مثنوی) پهرطفل نو
پدرقی کند * گرچه عقلش هندسه کیتی کند * مثلا طفل نودن اوتری بابا سی قی دیر یعنی اطفالك فهمنه
مناسب الفاظ سویلرا گرچه پدرینك عقلی عالمی هندسه ایلر وعقللره اولسلر (مثنوی) کم نکردد فضل استاد ازعلو *
کرالف چیزی ندارد کوید او * علو مرتبه سندن استدلال فضلی کم اولمز فرضا اگر استاد الفده یوق بانك التنده
برنقطه دیسه (مثنوی) بهرتعلیم بچه بسته دهن * اززبان خود برون باید شدن * اول بسته دهان اولان مبتدینك
تعلیمندن اوتری کندینك بیلدیکی لسانندن طشره اولق کرك (مثنوی) درزبان او باید آمدن * تا بیاموزد زتو اوعلم وفن
سوزده طفلك زبانه کملك کرك تا طفل سندن علم وفن او کرنه (کما قال علیه السلام کلموا الناس علی قدر عقولهم
لاعلی قدر عقولکم وقال ایضا نحن معاشر الانبیاء امرنا ان ننزل الناس منازلهم ونکلم الناس علی قدر عقولهم
مثنوی) پس همه خلقان چوطفلان وبند * لازمست این پیررا در وقت پند * فاذا کان کذلك جمیع خلقان اول
شیخ کامل اطفالی کبیدر پندونصیحت وقتنده پیره بوحالت لازمدر یعنی بوکونه پیر ایچون وقتنده
اولادنه کاه قولا وکاهی فعلا هرنه کونه اقتضا ایدرسه استعداد ترینه مناسب پندوارشاد ایلیه تا شیخك اول مریدی
شیخك حقنده قبیح ونامعقول سویلیجی اولمغله کفر وکمراهلق ایله آکنده وپراولمیه (مثنوی) کفت خودرا
رومن بر تیغ تیز * هین مکن باشاه وباسلطان ستیز * اول مرید اول بدکوی وبدبخته ایتدی بوری کندیکی کسکن
قلیجه اورمه آکاه اول یعنی زینهار پادشاه له وسلطانله عناد وستیز ایلمه (مثنوی) حوض بادریا اگر پهلو زند *
خویش را ازبیخ هستی برکند * مثلا حوض اگر دریایه پهلواوره یعنی دریایله مقابله ایلیه کندینك وجودنی کوکندن
قوپرر (مثنوی) نیست بحری کوکران دارد که تا * تیره کردد اوزمردار شما * شیخ انك کبی دریادکادرکه اول دریا کار
طوتیه که تا شیخ سزلنه مردار کردن تیره ومکدر اولمه (مثنوی) کفررا حدست واندازه بدان * شیخ ونور شیخ رانبود کران *
شیخ کاملك مرتبه سنده کفر وعصیان یوقدر بیل فرضی کفر وعصیانه مشابه افعال واقوال دخی صدور ایلسه معنا
عین حکمت ومحض اسرحقیقتدر زیرا کفرلنه حد واندازه سی واردر بیل که اوکتاب وسنتله معلوم ومفهوم اولمشدر
اما شیخه وشیخك نورینه کران وپایان اولمز یعنی شیخك حقیقتنه ونورینه حد وپایان یوقدرکه آنك حقیقتی حق ونوری
نور وجود مطلقدر (مثنوی) پیش بحرهرچه محدود دست لاست * کل شئ غیر وجه الله فناست * پس بی حدلنه
اوکنده هرنه که محدود دلادر وهرشیئکه اللهك ذاتندن غیریدرکه مراد کثرات اشیادر فنا وهالکدر دایم وباقی
انك ذاتیدر وشیخ کامل اولدرکه صور مختلفهٔ اشیا الان آنك چشم شهود ندنه فانی وهالك اوله واول حقله دایم وباقی قاله
(مثنوی) کفر وایمان نیست انجایی که اوست * زانکه اومغزست واین دورنك وپوست * پس کفر وایمان
یوقدر اول پرده که شیخ در زیرا که شیخ لب ومغز در وپوایکی که مقصود کفر وایماندر نك وپوستدر یعنی شیخك اولدیغی
مقامده کفر وایمان یوقدر اول جهتدنکه اول کامل وجه باقی حکمنده مغزدر وپوایکیسی اشیا حکمنده رنك
وپوستدر زیرا کفر وایمان مخلوق قلردر وهر مخلوق فانی وهالکدر الا اللهك وجه باقیسی دکل (مثنوی) این فناها
پردهٔ آن وجه کشت * چون چراغ خفیه اندر زیر طشت * بود وکلی فنا لر وجمیع اشیا اول وجه باقینك پرده سی اولدی
لکن التنده خفیه وپنهان اولان چراغ کبی یعنی زیر طشتده چراغ خفیه کبی اولدی اگرچه اول اشیا یله
محجوب دکادر ولکن ناظر اشیا اولنلره نسبت اشیا اکا حجابدر (مثنوی) پس سراین تن حجاب آن سرست
پیش آن سراین سرتن کافرست * بوتنك باشی اول حقیقت باشنك حجابدر واول حقیقت سرینك اوکنده بوتنك
سری سائردر کافر لغتده سائره دیرلر ولهذا کیجه یه کافر دیرلر پس سرتن سر حقیقتی ستر ایلسی مقرردر
وبوذات مجازینك ذات حقیقته پرده اولسی محققدر (مثنوی) کیست کافر یعنی خبر ازایمان شیخ * کیست مرده یعنی

خبر ازجان شیخ * شریعتده کافر وار وطریقتده کافر وار شریعتده کافر اولان اولدرکه الله والله دن کلنه وانبیایه
وانبیادن صادر اولنه انکار ایلنلر در وعند اهل الشرع یقین برکسه بحسب الباطن انکار وبحسب الظاهر اقرار
ایلسه آکا مؤمن دیرلر لکن حقیقت بین اولان اصحاب طریقت مجرد آنك قولنه وفعلنه باقوب مومن دیمز بلکه
بونلرك قتنده کافر کیدر بروارث حضرت نبی اولان شیخك ایماندن غافل اولدر وآنك ایمانی کبی ایماندن محروم
قلاندر وموتی کیدر فی الحقیقه شیخك جاندن بی علم اولندر یعنی شیخ کاملك ووارث فاضلك جانی که عین تجلی
رحمانندر هرکیم اول حیات حقیقیه دن بی خبر اوله فی الحقیقه جهل وغفلتله مرده وبرودت هوایله افسرده در
(مثنوی) جان نباشد جز خبر در آزمون * هرکرا افزون خبر جانش فزون * جان حقیقتده تجربه ده خبردن غیری
دکادر یعنی فی الحقیقه جان اولدرکه وقت امتحانده بی خبر اولمز پس هرکیمك که خبری وعلمی خدای متعاله افزون
اوله آنك جانی زیاده در (مثنوی) جان ما ازجان حیوان بیشتر * ازچه زان روکه فزون دارد خبر * مثلا بزم جانمز
حیوانات جاندن زیاده رکدرندن زیاده در اول جهتدن که خدای متعاله علم وخبری زیاده طوتر (مثنوی) پس فزون
ازجان ما جان ملك * کو منزه شد زحس مشترك * پس بزم جانمزدن دخی ملكك جانی افزوندرکه اول ملك منزه
ومقدس اولدی حس مشترکدن حس مشترك عند الحکماء حواس خمسهٔ باطنه دن برقوتدرکه حواس خمسهٔ ظاهره
نسبت اول برحوض کبیدرکه بویش حس ظاهرك مجمعیدرکه رؤیا یونکله کوریلور وکذلك رؤیاده مبصر ومسموع
ومذوق ومشموم وملموس اولان جمله بوقوت واسطه سیله اولور ولهذا بوکه حس مشترك دینور وعند المتکلمین
حس مشترك عقلدرکه برجوهر مدرکه در تخیل وتفکر وتحفظ وتوهم یونك کاریدر ولهذا بوکا حس مشترك
دیدیلر پس ملائکه بوحس مشترکدن منزهدرکه یونلر صرف نوردر پس حس مشترك صاحبلرندن یونلر افضل
اولور (مثنوی) وزملك جان خداوندان دل * باشد افزون تو تحیر را بهل * اما سلائکه دن اهل دللك واصحاب قلوبك
جانلری افضل واقرون اولدی سن تحیری قوکه حکما یونك عکسن سویلشلر در آنلرك قولیله سکا حیرت کلسون (مثنوی
زان سبب آدم بود مسجود شان * جان او افزون وترست از بود شان * اول سبب دن آدم ملائکه دن افضل اولدیغی
جهتدن آدم علیه السلام یونلرك مسجودی اولدی زیرا اول آدمك جانی افزون ترددر ملائکه نك اولمسندن ووارلغندن
تنه کم بیضاوی (واذقلنا للملائکة اسجدوا لآدم) آیتنده دیرکه والایه تدل علی ان آدم افضل من الملائکة المأمورین
بالسجود له (مثنوی) ورنه بهتررا سجود دون تری * امر کردن هیچ نبود در خوری * اگر آدم ملائکه دن افضل
اولمیدی بهتررك دونره سجودنی امر ایلمك هیچ لایق اولمزدی بلکه لایق اولان مفضول افضله سجده ایتمکدر (مثنوی
کی پسندد عدل واطف کردکار * که کلی سجده کند در پیش خار * چون بکنور ومقبول قیلور عدل واطف حضرت
کردکارکه برکل سجده قیله ومطیع ومنقاد اوله خارا وکنده یعنی آدمکه خلیفة الله در وملائکه وسائر اشیا رعایا ویرایادر
عدل کردکار وحکمت پروردکار آنی پسندایلدیکه خلیفه رعایایه تعظیم وانقیاد قیله بلکه عدل اولدرکه رعایا خلیفه یه
تعظیم وانقیاد قیله پس بنی آدمدن هرکیم خلیفة الله اولدیسه انلردن ملائکه دن افضلدر تنه کم (ان الذین آمنوا وعملوا
الصالحات اولئك هم خیر البریة) آیتی دخی بومعنایه دلالت ایلر (ولقد کرمنا بنی آدم وحملناهم فی البر والبحر ورزقناهم
من الطیبات وفضلناهم علی کثیر ممن خلقنا تفضیلا) آیتنده امام بغوی دیرکه رسل بشر رسل ملائکه دن افضل
وکذلك انبیای بشر انبیای ملائکه دن واولیای بشر اولیای ملائکه دن ومؤمنین بشر مؤمنین ملائکه دن افضلدر اما
عامهٔ ملائکه عامهٔ بشردن افضلدر (مثنوی) جان چوافزون شد کذشت از انتها) شد مطیعش جان جملهٔ چیزها) برجانکه
حقدن آکاه وخبیر اولمغله افزون اوله کچدی وعبور ایتدی اول جان انتها وغایتدنکه اول مبلغ ملائکه ومنتهای عقول
وادراکدر اول جانه مطیع اولدی جمیع اشیانك جانی وحقایقی (مثنوی) مرغ وماهی دیری وآدمی * زانکه
اویشست وایشان درکی * مرغ وماهی دیری وآدمی دخی آنك محکوم ومطیعی اولدی زیرا که اول جان دائما تجلی
الهیه واوصاف ربانیه ایله زیاده لکده در وبوذکر اولنلر نلرکمکده وفناده در (مثنوی) ماهیان سوزنکر دلقش شوند
سوزنا نارشتها تابع بوند * اول افضل وافزون اولان جانك ومنتهادن عبور قیلان روح روانك ماهیلر دلقنك
ایکنه جیسی اولورلر تنه کم داقنی مرمت ایتمك ایچون ماهیلر دریادن اکا سوزنلر کتورورلر زیرا یکنه له ایپلکلر تابع
اولورلر یومصرع مصرع اوله یا تعلیل ویا تمثیل طریقی اوزره واقع اولمشدر اگر علت اولور سه سوزنلردن مراد اولیا
ورشته لردن مراد مخلوق خدا اولور وتقدیر کلام ماهیلر انك سوزنکر دلقی اولورز یرا آنلر یکنه لر کیبدر یکنه له ماهیلکلر
تابع اولور یا خود معنی ماهیلر آنك سوزنکر دلقی اولورلر واکا تبعیت قیلورلر تنه کم سوزنله رشته لر تابع اولوردیمك
اولور (بقیهٔ قصهٔ ابراهیم ادهم برلب دریا (مثنوی) چون نفاذ امر شیخ آن میرسید * زآمد ماهی شدش وجدی پدید

چونکه اول امیر شیخ امیرینك نفاذنی کوردی یعنی چونکم اول امیر ابراهیم ابن ادهم حضرتلرینك اشیایه امیرینك
نفوذنی کوردی ماهینك کلمسندن اول امیره بروجد وحالت ظاهر اولدی (م‌ی) گفت آن ماهی زپیران آگهست
شه نخ‌را کو لعین در کهست * کندیسنه ابتدی اول ماهی اولیاء اللهدن آگاه وخبردار درشه اول کسه یه که
درگاه الهینك ملعون ومردودیدرشه بضم الشین تف معناسنه درنته کم ترکیده تحقیر واهانت محلنده
توسکاوتوبوحالکه دیرلر (مثنوی) ماهیان ازپیرآگه مابعید * ماشقی زین دولت وایشان سعید * ماهیلرشیخ کاملدن
آگاه وخبردار بزبعید وبی خبرز بزبودولتدن شقی ودور وآنلرسعید ومسرور (مثنوی) سجده کردورفت کریان
وخراب * گشت دیوانه زعشق فتح باب * اول امیربوسوزلری دیوب شیخه تعظیما سجده ایلدی واورادن کریان وخراب
گندی فتح بابك عشقندن دیوانه اولدی (مثنوی) پس توای ناشسته رودرچیستی * درنزاع ودرحسد با کیستی *
مریدشیخ لسانندن منکرشیخ اولنه خطابدرفاذا کان کذلك حال الاولیاء کما بین پس سن ای وجه باطنی یوتمدق
نه مرتبه ده سن نزاع وحسده گیمکله سن یعنی کیمه نزاع وحسد ایتمکدن سن (مثنوی) بادم شیری توبازی می کنی *
برملائن ترکتازی میکنی * کو یاسن براورسلان قویریغی ایله اوین اویناورسن ملائکه اوزره ترکتازلق ایلرسن یعنی ملائکه
اوزره حمله قیلورسن (مثنوی) بدچه میکوبی توخیرمحض را * هین ترفع کم شمران خفض را * سن خیرمحضه بدنه دیرسن
یعنی مشایخ عظامدك وجودی خیرمحضدرنیچون کم وبدسویلرسن خیرمحض ایچون یونلرحقنده کم سوزسویلمك عین
خفض ومحض دناءتدر اکاه اول ترفع عدایلمه سن بوکونه انخفاضی (ی م) بدچه باشد مس محتاج مهان * شیخ که
بود کیمیای بی کران * فی الحقیقه بدنه اولور حقیراولان محتاج مس اولورکه مراد اصلاح نفس ایتمینلردروفی الحقیقه
شیخ کیم اولور کیمیای بی کران واکسیر بی پایان یعنی مکمل انسان ومصلح ومربی جان وجنان اولور (مثنوی)
مس اگراز کیمیا قابل نبد * کیمیاازمس هرگزمس نشد * مس اگرکیمیادن آلتون اولمغی قبول ایدیجی اولمدیسه
کیمیامسدن هرگزمس اولمدی یعنی مس کبی آلچق وخسیس اولان شیئلر کیمیادن قابل شرف وکمال اولمدیسه
کیمیامرتبه سن بولنلرمس کبی دون اولنلردن هرگز دون وخسیس اولمزلر (مثنوی) بدچه باشد سرکشی آتش عمل
شیخ که بود عین دریای ازل * اصل بدنه اولدی امر خدادن سرکش پرزلل وغضوب وآتش عمل اولدی شیخ کیم اولدی
دریای ازلك عینی اولدی که اتش عمل اولمقدن معری وخللی وزللدن مبرادر (مثنوی) دائم آتش رابترسانند ازاب *
آب کی ترسید هرگز زالتهاب * دائما آتشی آبدن قورقود یرلرآب چقن خوف ایلرالتهابدن یعنی دائما آتش غضب
وشهوانی ماءطهوروآب نورله تخویف ایدرلرآب التهاب وشعلدن چقن قورقدی یعنی منبع آب نوروماءطهور اولان
چقن التهاب نفسانیه واشتغال اوصاف حیوانیه دن خوف ایلر یعنی ایلز (مثنوی) درزخ هرعیب بینی میکنی *
دربهشتی خارچینی میکنی * ای منکروجه بدرکاملده عیب بینلمك ایلرسن ویونلرلهٔ قلبی بهشت حقیقیدرکویابهشت
ایچره خارچینلمك ایلرسن وکم اوصاف یوقلرسن (مثنوی) کربهشت اندرروی توخارجو * هیچ خارآنجانیابی غیرتو
سن خارطلب ایدیجی اگرجثته کیده سن جثته سندن غیری خاربولمزسن یعنی اگرفرضی جنت ایچره کیده سن
ای خارجو اولان کمسه هیچ خاربولمزسن آنده وجود مردارکدن غیری (مثنوی) می بپوشی آفتابی درکلی *
رخنه می جویی زبدرکاملی * برمقدار بالچقده عظیم آفتابی ستر وپنهان ایلرسن بربدرکاملدن رخنه ونقصان طلب
ایلرسن یعنی اورتمك استرسن آفتاب حقیقی کل انکارمدتده ورخنه وخلل استرسن بدرکاملده (مثنوی) آفتابی که
بتابد درجهان * بهر خفاشی کجا گردد نهان * برآفتاب دین که جهانده طلوع قیلور برخفاشدن اوتری قنده نهانی
ومختفی اولور (مثنوی) عیبها ازرد پیران عیب شد * غیبها ازرشك ایشان غیب شد * عیبلر پیرلرلهٔ ردندن عیب
اولدی غیبلر اهل اللهلك رشك وغیرتدن غیب وپنهان اولدی یعنی جمیع عیوب عقلیه وشرعیه خودوارث انبیا اولان
پیرلرلهٔ ردوقدح ایلمزدن عیب اولدی ووارث حضرت نبی اولان پیرلرین بریکه عند العوام عیب اولان برشیئی فرضی
قبول ایلسه اول عیب اولمز بلکه ظاهری مخالف عقل وشرع وباطنی موافق عقل وشرعدر اگرچه عند العوام
کالهوام اول عیب وحرامدر مثلا افعال حضرت نبی علیه السلام کبی وجمیع اسرارغیبیه وانواع امور لاریبیه اول
پیرلرلهٔ رشك وغیرتدن غیب ومستوراولدی یعنی وارثان انبیا اولان اولیاخلقك عاشق وطالب اولدقلری اسرار
غیبیه یه وانوارالهیه یه عارف وخزینه دارلردرباذن الله آنی خلقه اظهارایتمکه قادرلردر ولکن کمال رشك وغیرتلرین
ناملحرمه اول غیب اولان سرلری افشاواظهارایلیوب انلرلهٔ چشمنه غیب اولدی ولهذا عند الاظهار محرم اسرارا ولمیلر
بحسب الجهالة آکا انکارایدوب عیب قیلدی اگرجمله پیران اوعیبیه رشك وغیرت ایتیوب آنك حقیقتنی عوامه افشا
ایلسه لردی خوداول عیب اولمزدی بلکه جمله آکا اقرارایدوب براحدانکارقیلمزدی دیمك اولور (م‌ی) باری ازدوری

زخدمت یارباش * درندامت چابك ویرکارباش * باری اگرآنلرلهٔ حضورندن دورایسك آنلره خدمت وتعظیم
ایتمکله یارومحب اول آنلرلهٔ صحبت ملاقاتلرندن دوراولمق خصوصنده ندامت ایلمکده چابك وکارازرزه اول (م‌ی)
تاازان راهت نسیمی می رسد * آب رحمت راچه بندی ازحسد * تااول بولدن سکابرایچه یتشه رحمت الهی صویینی
انلره حسد ایلمکدن نیچون باغلرسن وفیض الهی یی نیچون قطع ایلرسن (مثنوی) گرچه دوری دورمی جنبان تودم
حیثما کنتم فولوا وجهکم * بوآیت سورهٔ بقرده در (وحیثما کنتم) هرنه یرده که اوله سزا گرشرقده واگرغربده
واگربرده واگربحرده (فولوا وجوهکم شطره) دونلرلهٔ یوزلریکزی مسجد حرام جانبنه معنای بیت اگرچه دورایسك
وقرب حقدن مهجورایسك ازاقدن اویناد قویریغکی یعنی اولیاواصفیا جانبنه جابلوس وتملق قیل زیراحق تعالی
وحیثما کنتم فولوا وجوهکم) بیوردی پس اگرچه بوآیت کریمه قبلهٔ صوری حقنده درلکن معنای باطنیسی قبلهٔ
حقیقی اولان انبیای کرامه واولیای عظامه دنی متوجه اولمك دیمکه اشارت اولور (مثنوی) چون خری درگل فتد
ازگام تیز * دمبدم جنبد برای عزم خیز * مثلا چونکم برخر یالچغه دوشه کام تیزدن یعنی بلاتدبر سرعتله آدیم
آتمقدن تیزتیز رفتارایتمکدن قالقمق واورادن خلاص بولمق قصدنه دمبدم حرکت وسعی ایلرپس لایق اولان بودرکه
سندنی بدن یالچغندن خلاص اولمق ایچون عزیمت وحرکت ایلیه سن (مثنوی) جای راهموارتکند پهرباش *
داندا وگه نیست ازجای معاش * اول کله دوشن خرپری هموارایلمز آنده اولمقدن اوتری یعنی اول یالچغی دوزدوب برابر
ایلزانده قرارایلمکدن اوتری زیراخرپیلورحس ایلرکه اول کل معیشت وراحت پری دکلدر (مثنوی) حس تو
حس خرکتربدست * که دل توزین وحلهابربخست * پس سنك حس وادراکك خرلهٔ حسدن ناقصرلهٔ اولمشدر زیرا
سنك کوکلك بوحللردن صیچره مدی وحل یالچغه دیرلرمرادا کل وشربه ومشتهیات نفسانیه یه متعلق اولان شیئلردر
(مثنوی) درحل تأویل رخصت میکنی * چون نمی خواهی گران دل برکنی * وحلده تأویل رخصت ایلرسن چون
استمزسنکه آندن کوکل قوپره سن یعنی چونکم اکل وشربه ومشتهیات نفسه میتلاسن بوحالتده تأویل رخصت
ایلرسن بویله دیو (مثنوی) کین روا باشد مرامن مضطرم * حق نگیرد عاجزی راازکرم * که بوراده روا وجائزدر بکازیرا
بن مضطر وعاجزم حضرت حق کرمندن عاجزانی طوتمز ومضطرلرینی اخذ ایتمز (مثنوی) خودگرفتست وتوچون
گفتارکور * این گرفتن راتبینی ازغرور * حضرت حق سنی خودموأخذه ایلمشدر لیکن سن کورگفتارکبی
یوموأخذه یی کورمزسن غرور وغفلتکدن (م‌ی) می گویند این چایکه گفتاریست * ازبرون جویندکاندرغاریست
گفتار شکارایتمك استینلربویرده گفتاریوقدرلرطشره دن طلب ایلرلربویلدیوکه مغاره ده یوقدربعض نسخده
جویندیرینه جویید واقع اولمشدر یوقدراوزره معنی طشره دن استمکه اول غارایچره دکادرد عك اولور (مثنوی
این همی گویندوبندش می نهند * اوهمی گویدزمن بی آگهند * اول طائفه یوقی دیرلر وآگاهند قورلرگفتار
انلرلهٔ گفتارینه اعتمادایدوب ایدرلر یونلرینی کورمدیلر (مثنوی) گرزمن آگاه بودی این عدو * کی ندا کردی که
این گفتارکو * بودشمن بندن اگرخبرداراولیدی یقین ندا ایلردیکه اول گفتارقنی پس یومگره مغرورا ولوب عاقبت
دام هلاکه گرفتارا ولور (دعوی کردن ان شخص که مرا خدا تعالی کیردبکناه وجواب گفتن شعیب علیه السلام اورا
(مثنوی آن یکی میگفت درعهد شعیب * که خدا ازمن بسی دیدست عیب * اول کسه شعیب پیغمبرعلیه السلام
زمانده ایتدی که خدای تعالی بندن چوق عیب وگناه کورمشدر (مثنوی) چند دید ازمن گناه وجرمها * وزکرم
پردان نمی کیردمرا * بندن نیچه گره گناه وجرملرکوردی وکرمندن خدابنی طوتمز وگناهم سبیله مواخذه ایتمز (مثنوی
حق تعالی گفت درگوش شعیب * درجواب اوفصیح ازراه غیب * حق تعالی عیب بولندن فصیح وآشکاره اول
مغرورلهٔ جوابنده شعیب پیغمرعلیه السلام ك قواغنه دیدی (م‌ی) که بگفتی چند کردم من گناه * وزکرم نکرفت
درجرم الله * که دیدلهٔ بن وافرگناه ایلدم وکرمندن حضرت الهدن بی جرمنده اخذایتمدی (مثنوی) عکس میکوبی ومقلوب
ای سفیه * ای رها کرده ره وبکرفته تیه * ای سفیه عکس ومقلوب سویلرسن ای یولی ترلهٔ ایلمش وصحرا وبیابانی طوتمش
مثنوی) چند چندت گیرم وتوبی خبر * درسلاسل مانده پاتابسر * سنی نه قدرینه قدرموأخذه ایلرم وسن بی خبرسن
سلسله لرده قالمشسن آیاقدن باشه دکین وقیود معنویه یه مقید اولمشسن باشدن آیاغه دکین (مثنوی) ژنك توبرتوت
ای دیك سیاه * کردسیمای درونت راتباه * ای سیاه چولمك سنك قات قات پاسك سنك باطنك یوزینی تباه وخراب
ایلدی (مثنوی) بردلت ژنگار برژنگارها * جمع شد تاکور شد زاسرارها * سنك قلبك اوزره پاسلر اوزره پاس جمع
اولدی تاقلبك سرلردن کورا ولدی (مثنوی) گرزندان دود بردیك نوی * آن اثر نماید ارباشد جوی * مثلا اگراول
تودن بریکی چولمك اوزره اورسه اول اثر کورینور فرضا اگر برایره اوله (مثنوی) زانکه هرچیزی بضد پیدا شود

برسیدی آن سیه رسوا شود * زیرا که هر بر شئ ضد یله پیدا اولور برسپید اوزره اول سیاه رسوا اولور (م ی) چون سیه شد دیك پس تأثیر کرد * بعد ازین بروی که بیند زود زود * چونکه دیك سیاه اولدی پس دودلك تأثیری بولندی نصکره یعنی سیاه اولدقدن نصکره اول چوملك اوزره دودی تیز تیز کیم کورر یعنی علی الفور دودی کورمکه کسه قادر اولمز (مثنوی) مرد آهنکر که اوزنکی بود * دود را باروش هم رنکی بود * دمور جی کسه که اوزنکی اوله دودلك آنك بوزیله همرنکلکی اولور (مثنوی) مر دررومی کو کند آهنکری * رویش ابلق کردد ازدود اوری * اما رومی کسه که اوآهنکر للك ایده آنك یوزی آبلق اولور دود کتور بجیلکدن (مثنوی) پس بداند زود تأثیر کاه) پس بنا لدزود کویدای اله پس روی قلبی نور توحید ایله بیاض ومنور اولان کسه علی الفور کاهلك تأثیر ندن بیلور پس حضرت خداوند درکاهنه علی الفور نالهٔ ایلر وای الهٔ وای پادشاه دیو سویلر (مثنوی) چون کند اصرار وبد پیشه کند * خالق اندر چشم اندیشه کند * اما معاصی اوزره چونکم اصرار ایلیه وبد ایشی کندی یه پیشه وصنعت ایلیه اندیشه کوزنه خالق ایلیه یعنی عقل وفکری کوزنی کور قیله (مثنوی) توبه تند بشد ذکر شیرین شود * بردلش آن جرم تابی دین شود * کیر وهر کز توبه فکر ایلمز اول جرم وکناه آنك قلبی اوزره شیرین اولور تابی دین اولور وعاقبت کافر اولور (مثنوی) آن پشیمانی وبارب رفت ازو * شست پر آینه ژنك بیخ تو * اول کناهدن پشیمان اولمقلی وبارلی دیو تضرع فیلمق آنك کندی آینه سی اوزره بش قات پاس اوتوردی یعنی قلبنه زیاده پاسلر غالب اولدی (مثنوی) آهنش را ژنکها خوردن کرفت * کوهرش را ژنك کم کردن کرفت * اول عاصینك آهن قلبنی ژنکار معاصی یمکلك طوتدی (کما قال علیه السلام ان القلوب تصدأ کما یصدأ الحدید قالوا وما جلاؤها یا رسول الله قال ذکر الله) وآنك کوهر ایمانی پاسلر کم ایلمك طوتدی (مثنوی) چون نویسی کاغذ اسپید بر * آن نوشته خوانده آید در نظر * چونکه سپید کاغذ اوزره یازه سن اول مسطور اولان نسنه نظر ده اوقونمش کاور یعنی قلب بر کاغذ سپید کبیدر چکن خط خطایی آنك اوزرینه یازسك اول مرهٔ نظر ده اوقونمش اولور وثانیا آنك اوزرینه بردخی یازسك اوقونمسی منفهم اولمیوب هر ایکیسی غلط اولور تنه کم بیورلر (مثنوی) چون نویسی بر سر بنوشته خط * فهم ناید خواندنش کردد غلط * چونکه خطی یازلمش کاغذ لرباشی اوزره یازه سن فهمه کلز یعنی فهم اولمزانك اوقمسی غلط اولور (مثنوی) کان سیاهی بر سیاهی اوفتاد * هر دو خط شد کور ومعنی نداد * زیرا اول بر سیاه خطکه بر سیاه خط اوزره دوشدی یعنی واقع اولدی هر ایکی خط کور اولدی وبرمعنی ویرمدی (م ی) درسوم باره نویسی برسرش * بس سیه کردی چو جان کافرش) وکر اوچنجی کره اول خطلك باشی اوزره خط یازه سن کافرلك جانی کبی اوخطی زیاده سیله سیه ایلدلك یعنی اکر ثالثا آنك اوزرینه برخط دخی یازسك پس اول کاغذ قابی سیاه ایارسن کافر جانی کبی کما قال علیه السلام ان العبد کلما اذنب ذنبا حصلت فی قلبه نکتة سوداء ان استغفر صقلت وان عاد زادت حتی یسود قلبه وهو الران الذی قال الله تعالی فی کتابه کلا بل ران علی قلوبهم ما کانوا یکسبون (وقال ایضا فی العصاة والذین کسبوا السیئات جزاء سیئة سیئة مثلها وقال وترهقهم ذلة مالهم من الله من عاصم الی آخر الایه (مثنوی) پس چه چاره جز پناه چاره کر * ناامیدی مس را کسبرش نظر * پس نه چاره واردر بوکونه سیاه روان اولان کسه یه چاره کر اولان الله یه رجا والتجا دن غیری رحمت حقدن یأس مس کبیدر وانك کیمیاسی نظر الهیدر نظر بمعنی انتظار اولسه ده جائز در معنی ناامیدلك مسدر وآنك کیمیاوی واسی عبدلك رحمت حقه انتظار یدر کافضل العبادات انتظار الفرج بیورلمشدر (مثنوی) ناامید بها به پیش او نهید * تا زدر دبی دوا بیرون جهید * امید سز لکلری آنك اوکنده فوکر تاد واسز دردن طشره صچرایله مز یعنی خلاص ونجات بوله سز (مثنوی) چون شعیب این نکتها با او بکفت * زان دم جان دردل او کل شکفت * چونکم شعیب علیه السلام اول نکات حقانیه یی اول مغروره دیدی اول جانه مضاف اولان نفس وکلامدن انك قلبنده کل ایمان وایقان آچلدی ولکن اول موأخذه نك نشانن طلب قیلدی پس حضرت حق شعیب علیه السلامه وحی ایدوب خبر ویردی کما روی فی الخبر ان رجلا فی زمان شعیب قال اللهی کم اعصیك فلا تعاقبنی فاوحی الله الی شعیب قل یا شعیب قل لفلان کم اعاقبه ولکن لا یعلمه الم اسلب عنه لذة طاعاتی الم آخذ منه حلاوة مناجاتی (م ی) جان اوبشنیدوحی اسمان * کفت اکر رفت مارا کونشان * آنك جانی آسمانك وحینی اشتدی اول کمسه ایتدی حضرت حق اکر برنی طوتدی ایسه اکا نشان قنی (م ی) کفت یارب دفع من میکویداو * وان کر فتن را نشان می جویداو * حضرت شعیب علیه السلام ایتدی یاربی اوبنم دفعمی دیر اول مغرور اول مؤاخذه یه نشان استر (م ی) کفت ستارم تکویم را آزهاش * جزیکی رمز از برای ابتلاش * حضرت خدا شعیب پیغمبر علیه السلامه ایتدی بن ستار العیوبم آنك رازلرین دیمزم برر مزدن غیری آنك ابتلا سندن اوتری (مثنوی) یك نشان انکه می کیرم ورا * انکه طاعت دارد وصوم ودعا * آنك برنشانی

اولدرکه آنی مؤاخذه ایلرم اولکه صومدن ودعادن طاعت طوتر (مثنوی) ازنمازوازز کوة وغیرآن * لیك یك ذره ندارد ذوق جان * ودخی نمازدن وز کاتدن ودخی آنك غیر یسندن یعنی اکرچه آندن بوکونه طاعتلر ظاهر اولور لیکن اول کمسه برذره جان ذوقنی طوتمز روشن واطیف طاعتلر ایلر لیکن اول طاعت وافعالدن برذره چاشنی وذوق طوتمز (مثنوی) می کند طاعات وافعال سنی * لیك یك ذره ندارد چاشنی * آنك طاعتی بحسب الظاهر نغز ولطیف در ولکن معنا سی نغزدکلدر جوز لر چوقدر وآنده ایچ یوقدر (مثنوی) ذوق باید تا دهد طاعات بر * مغز باید تا دهد دانه شجر * ذوق کرك تا طاعتلر میوه ومحصول ویره مغز کرك تا دانه شجر ویره ذوقدن مراد اخلاص وحضور قلبدر مادامکه اخلاص وحضور قلب اولمیه طاعات محصول وثمرات ویرمز نتکم مغز کرکدرکه تا دانه شجر ویره (مثنوی) دانهٔ بی مغز کی کردد نهال * صورت بی جان نباشد جز خیال * ایچ سنزدانه چکن نهال اولور یعنی اولمز جانسز صورت خیالدن غیری اولمز کذلك بلا حضور ولا اخلاص اولان اعمال خیالدن غیری اولمز وثمرات لذاتی ویرمز قبول مرتبه سن بولمز (بقیهٔ قصهٔ طعنه زدن آن مرد بیکانه بر شیخ (مثنوی) آن خبیث از شیخ می لاید آز * کر نکر باشد همیشه عقل کاز * اول خبیث شیخدن اوتری وافر مهملات سویلدی لایید اولودی دیمکدر بوراده هرزه سویلدی معنا سنه اولور شاشینك عقلی دایم کژ نکر وکژ فهم اولور (مثنوی) کهٔ منش دیدم میان مجلسی * اوز تقوی عاریست ومفلسی * که اول شیخی بن بر مجلس اور تاسنده کوردم پس اول تقوادن عاری وزیاده مفلسدر (مثنوی) ورکه باور نیستت خیز امتحان * تا بینی فسق شیخت را عیان * واکر که سنك بکا تصدیق واعتماد لك یوق ایسه بوکیجه قالق تا شیخك فسقنی عیان واشکاره کوره سن (مثنوی) شب ببردش بر سر یك روزنی * کفت بنکر فسق وعشرت کردنی (اول منکر مریدی کیجه بر روزنك طرفنه ایلتدی وایتدی نظر ایله فسق وعشرت ایلمکلکنه (مثنوی) بنکر آن سالوس روز وفسق شب * روز همچون مصطفا شب بولهب * نظر ایله اول روزده اولان ریایه وشبده اولان فسقه کوندز مصطفی کبی وکیجه ابولهب کبی (مثنوی) روز عبدالله اورا کشته نام * شب نعوذ بالله او ردست جام * کوندز اکا نام عبدالله اولمش شب نعوذ بالله آنك افعال قبیحه سندن الندیکی جام شراب (مثنوی) دید شیشه در کف آن پیر پر * کفت شیخا می تراهم هست عمر * مرید اول پیرلك الندیکی شیشه یی پرکوردی اول مرید شیخنه ایتدی ای شیخ سنکده فریب وغرور لك وار در (مثنوی) تو نمی کفتی که در جام شراب * می بمیزد دیو در وی باشتاب * سن دیمزمیدیلك که شراب جامنده شیطان ایشر آنده عجله ایله بعض نسخه ده بویله واقع اولمشدر دیو می میزد شتابان باشتاب یعنی شیطان ایوه رلك عجله ایله آکا ایشر (مثنوی) کفت جامها چنان پر کرده اند * کاندروا ندر نکنجد یك سپند * مرید که شیخك الندیکی جام می کوروب ای شیخ سنك دخی غرور وحیلتك می وار در دیدکده تعلیما مریده وارشادا للمستفیده معقولی محسوس مرتبه سنده ابراز ایدوب وخمر باطن وجام فاطنی تفهیم ایچون ظهوره کتوروب دیدیکه ای مرید بنم جامی آنجلین مالامال ایلمشلردرکه اول جامك ایچنه صغمز براوزرلك دانه سی (مثنوی) بنکر اینجا هیچ کنجد ذرهٔ این سخن را کژ مشنوده عبرهٔ * تنظر ایله بوراده هیچ برذره صغرمی یعنی ای مرید تنظر ایله هیچ برذره غبر وسوادن برقطره بوجام محسوسه صغرمی صغمز اما بوسوزی کژ اشمش سن بونك سرندن مغرور وغافلسن یعنی اول منکر دن ای مرید بوسوزی اکری اشتمنسن واکا مغرور سن (مثنوی) جام ظاهر خمر ظاهر نیست این * دور دار این را ز شیخ غیب بین * بوجام ظاهر خمر ظاهر دکلدر غیب بین شیخدن بوتی بعید ومحال طوت یعنی بوظاهر جام ظاهر شراب دکلدر سن بوتی غیب بین واهل دین اولان شیخ صاحب تمکیندن تبعید وتنزیه ایله (مثنوی) جام می هستی شیخست ای فلیو * کاندروا ندر نکنجد بول دیو * جام می شیخك وارلغی ووجودیدر رومی اللهك نور وجودیدر ای عقلی ناقص ابله که اول نور حقدر مالامال اولان وجود جامنه هرکز بول دیو وخدعه ویوصغمز بلکه مغایرت وسواحکمشده اولان مخلوقات ومکوناتدن برذره داخل اولمز (مثنوی) پر ومالامال از نور حقست * جام تن بشکست ونور مطلقست * اول شیخك وجودی حقك نور ندن پر ومالامالدر تن جامی صندی ونور مطلقدر یعنی اول برجامدرکه نور حقله پر ومالامال اولوب طولدی وجام تنی سنك محو وفنایله شکست قیلوب عین نور مطلق اولدی جام وجود شیخ برمرتبه لطیف ورقیق اولدیکه خمر نور مطلقه دونوب بری برینه متشابه ومتشاکل اولدی اکر نظر حق بینله نظر ایتسك کویا قدح وجود شیخ وارد رخمر الهی بوقدر (ولهذا قال الجنید مناسبا لهذا المحل (نظم) رق الزجاج ورقت الخمر فتشابها وتشاکل الامر * فکانما خمر ولا قدح * وکانما قدح ولا خمر * بو محله دیلیق تعبیر واحق تقریر اولدرکه مشایخ عظام واولیای کرام قدس الله ارواحهم برمقامه واصل اولورلرکه اندن اصل جمیع اذواق ولذاتی بولورلر وجمله نفایس وطیبات حقیقتن مشاهده قیلورلر وبوذوق حقانی یه وجود پرجودلری محل ومظهر اولدیغی اعتبار یله وجودلرینه

جام واول ذوق حقیقتنه مدام تعبیر ایدرلر ویوملولنه تخت الاطمار وسلاطین عالی مقداره حضرت پروردکار برمرتبه
قوت واقتدار ویرمشدرکه برمقتضای حکمت بالغهٔ الهیه اکراسترلرسه باذن الله اول امور غیبیه یی وذوق وسرور
معنویه یی وتعلیم وارشاد ایچون ویاخود معنائك صورت بغلسنده وسرغیبینك شهادتنه گلسنده برآخر لذات
وبرغیری حلاوت ایراث قیلدیغی ایچون صورته کتورورلر ومرتبهٔ حسه یتورلرحتی نیچه منکرلرك بولعبله عقل
وادراکن ضایع ایدوب یتورلرلرنته کم شیخ مرقوم ذکراولان منکرمذمومك عقل واذعانی یتوردیکی کبی ونیچه
مریدلرلك دخی ایمان وایقانن احیا ایدوب یتورلرشیخ مذکورمریدلرینلك ایمان واعتقادن زیاده ایدوب یتوردیکی
کبی ودخی حضرت قضیب البیان موصلی کندی معتقدلرندن برینك شبهه سن دفع ایدوب حقیقت حاله واصل
ایدوب یتوردیکی کبی فتوحاتده شیخ قضیب البیان موصلینك منقبه سنده بوکونه نقل اولنمشدرکه قضیب البیانك
حجره سنه بعض کمسنه لرکوردیلرکه اجمل نسوان واحسن انساندن محبوب ومحبوبه شکلنده ایکی کسه داخل
اولدیلرپس آنلردرحال شیخی انکارایدوب بعض مجلسده شیخك قدح ومذمتنه شروع قیلدیلرشیخك مریدومعتقدلرندن
بری بونلری دفع وردقیلدقده بونلردیدیلرکه بزبویله کوردلرکه نحن نحکم بالظاهر استرسك سندنی تجسس ایله تاسکا
دخی بوقصه کشف وباهراوله پس مریدشیخك احوالنی تفحص قیلدی فی الحقیقه کوردیکه ایکی کسه کاوب حجرهٔ
شیخه داخل اولدی مریددخی درعقب دتی باب ایلدی شیخ کیدرديوسویلدی ومریددخوله استیذان قیلدی شیخ
رضاویروب مریدایچری داخل اولوب کوردیکه بردلبرنباشیخك یمینده وبرحسناودلرباشه الندهٔ اوتورمشلر شیخ
حضرتلری بونلرله کاه معاتقه وکاهی مکالمه وکاهی تلذذوتمتع طریقیله معامله ایلرمریدمتحیراولوب دیدیکه ای سلطان
حقیقت بونلرفرضی نامحرم اولسه لرینه بزم جناب ولایت مآبکه انکارم یوقدرکه قصهٔ موسی وخضرمسطوراولمش وبین
العلماء شهرت بولمشدر ولکن رجاایدرمکه یوسردن فتح باب ویویوزدن کشف نقاب بیوره سزدیدکده شیخ تبسم ایدوب
دیدیکه ای فرزند بومیمذه اولان محبوب شکرخندودلبندبزم عقل وسعادتمندیمك صفتیدر وبومحبوبه وانیسه
بزم نفس نفیسه ملك هیئتیدرحضرت خدالذات اخری ونعمت کبری حاصل اولمق ایچون اولیاسنه معقولی مرتبهٔ
شهادته ومعنایی عالم صورته کتوروب اول متمثل ومتجسد اولان معنادن لذت صوریه یی تمتع وتلذذ ایدرلر
واسترلرسه اول معانئ مصوره ینه مرتبه لرینه کیدرلر پس شیخ قضیب البیان اول محبوبی درکنار ایدوب کندی یه
ضم ایلدی درحال غائب اولدی وکذلك محبوبه یی دخی سینه سنه آلوب درآغوش ایلدی اول دخی نابدید اولدی پس
مریدشیخ بوسرلرمشاهده سنده حیران قالدی بوحالت جبریل امینك رسول اکرمه دحیهٔ کلبی وحضرت مریمه
بشرسواشکلنده تمثل وتجسد ایلمسی قبیلندن اولور (مثنوی) نورخورشیدار بیفتد برحدث * اوهمان نورست
نپذیرد خبث * برنوع آخراوزره اولان کرامته وبرکونه حالته دخی اشارت ایدوب بیورلرلر بونلرشول خورشید
اعظمدرکه اکر بونلرلك نوری حدث وخبث اوزره واقع اولسه ینه اول نوردربونلرکه من بعد خبیث وملوث اولمزلر
وبربحری کراندرکه من کل الوجوه مردار قبول قیلمزلر مثلا بربحره جمیع ام الخبایث اولان خمری دوکسك
مردار اولمز پس بحرمحیط اولیای کاملینك بحرباطنته نسبت برقطره وشمس منیرآنلرلك نورنه کوره برذره در پس بونلرلك
باطنی مردار وخبیث حرامدن وطعامدن نیچه خبیث اولور ونوجهله نجاست قبول قیلور زیرا بونلره طهارت
حقیقیه حاصل اولمشدر بشریت لوثیله ملوث اولنلره کوره قیاس ایلمك جائزدکلدر زیرا بونلرلك جمله خوارق
عادات ایلرندن بری تبدیل اعیان ایلمکدر مثلا نظر اکسیر تاثیرلری مسی زروزهری تریاق اکبر ایلرینه کم حضرت
عمر رضی الله عنهدن روایت اولنورکه زمان خلافتلرنده قیصرروم آکابعض هدایا وپیشکش ارسال ایدوب رسول
روم آنی حضور عمر فاروقه ایصال ایلدکده کوردیکه بوجمله نك میانندهمالامال برشیشه وارسؤال ایلدیکه بوندر
رسول دیدیکه برزهرقتولدرکه هرکیم برمثقالن ایچرساعتنه وارمیوب دنیادن کوحرودشمنه براعبله ایچرسه لر
درحال کندیدن کچر پس حضرت عمر رضی الله عنه دیدی که بکانفسمدن اشد دشمن اولمز دیوب اون وقیه
مقداری زهری قالدیروب نوش ایتدی رسول بوحالی کوروب کندویی فراموش ایتدی بعد زمان کوردیکه هیچ
فاروقه ضرر کلمدی ومتغیردخی اولمدی پس ایمانه کاوب مسلمان اولدی (مثنوی) شیخ کفت این خودنه جامست
ونه می * هین بزیرآ منکرابنکر بوی * پس اول شیخ همام جام ایچره اولان مدامی عسل مصفا ایلیوب منکره
خطاب ایلدی وبروجه عتاب بوکونه سوزسویلدی ای منکر بوالمده اولان خودنه جامدرونه میدرا کاه اول آشغه
کل ای منکراول جام ایچره اولنه نظرقیل (مثنوی) آمدودیدانکبین خاص بود * کورشد آن دشمن کوروکبود
پس شیخك حضوریته کلدی کوردیکه انکبین خاص ایدی پس کوراولدی اول بیهوده وبیمعنی اولان دشمن (مثنوی)

کفت پیرآندم مریدخویش را * روبرای من بجوبی ای کیا * که مرانجیست مضطرکشته ام * من زرنیخ ازمخمصه
بکذشته ام * اولیاء اللهك محرمات ومنهیاتی ارتکاب ایلمکی طرق ثلثه دن خالی دکلدر یاتمثیل ویاخود تطهیر وتبدیل
طریقی اوزره درکاربنا ویاخودوقت ضرورتده امتثالا لامرالله رخصت شرعیه یی ارتکاب ایتمك اوزره درزیرا
عزایله عمل نیچه واجب ومستحب ایسه وقتنده رخصت ایله عمل ایلمك اولیه واجب ومستحبدر (کماروی عن ابن عمران
الله یحب ان تؤتی رخصه کما یحب ان تؤتی عزائمه وعن انس رضی الله عنه ان الله یحب ان تعمل رخصه کما یحب العبد
مغفرة ربه) پس حین ضرورتده اولان رخصت شرعیه نك بیانته شروع ایدوب بیورلرلراول شیخ کندی مریدنه اول
دمده دیدی ومنکره تعریض وسائرانکارقیلنلره مسئلهٔ ضرورتی تعلیم ایلدی واراى اولومریدینم ایچون شراب تبیز
استه زیراکه بینم رنجم واردر وبن بوحالده مضطراولمشم وبن رنج والمده حالت مخمصه دن یعنی شدت جوعدن اونه کچدم
منثوی) درضرورت هست هرمردارپاك * برسرمنکرزلعنت بادخاك * ضرورتده هرمردارپاکدرمنکرلرنباشی اوزره
لعنتدن خالی اولسون یعنی برفحوای الضرورات تبیح المحظورات حین ضرورتده هرمردارحرام پاك وحلالدر
شریعت بیلمین منکرلرنباشنه لعنتدن خالی اولسون حرامی مضطراولنلره حضرت کریم ورحیم حلال ایلمشدر وبوکا
دلائل چوقدر بوجلدده قرآن عظیمده حکیم مطلق بیورلرکه (انماحرم علیکم المیتة والدم ولحم الخنزیر وما اهل به
لغیرالله فمن اضطرغیرباغ ولاعاد فلااثم علیه (یعنی ای مؤمنلر بیکزسزلرلرا وزریکزه حرام ایلدی الامردار اولمشی ودم
مسفوحی ولحم خنزیری واصنام ایچون مذبوحه اولوب اوزرینه اسماء اصنام ذکراولنانی برکسه مضطراولسه وباغی
وطاغی اولمدیغی حالده ولذت نفسانیه یه تجاوزقیلمدیغی حالده بوحرام اولان شیئلری تناول قیلسه اکاکناه یوقدر بلکه
اول دمده بویله ایلمك خیری چوقدرفرضا برکسه حین ضرورتده رخصت شرعیه یی ارتکاب ایلیوب اولسه مردار
اولور ومیتهٔ جاهلیت اوزره اولور مثلا مسائل فقهیه دن بری بودرکه برکسه بیمك بیرکن بوغازینه برلقمه طورسه وآنی
مضطرقیلسه اول حینده انك دفعی ایچون صواستسه وصوبولنمسه ولکن قتنده خربولنمسه وآنك دفعی ایچون کفایت
مقداری شرب خمرایلسه آثم اولمز صورت اخری برقاچ کسه سفرایتسه لروبرجانبه کتسه لربونلرلك صولری اولسه
اما بایچلسه ویادوکلسه بعده بونلرلك مایتنده برشریعته عالم کسه یه زیاده عطش غالب اولسه بونلردن صواستسه
وبولنمسه ولکن خربولنسه واول عالملك دخی عن قریب آبه وصوله یقینی اولسه سدرمق مقداری علی قدرالکفایه اول
خمردن ایچسه آثم اولمز اکربعدالشرب بعدخطوات معدوده آبه واصل اولسه ینه توبه قیلمز زیرااول حینده
مأکول ومشروب اولان محرمانه حرام دیمکزفافهم ولاتغفل فهذه مسائل شرعیه واحکام مرعیه (مثنوی) کرد
خمخانه برامدآن مرید * بهرشیخ ازهرخمی اومی چشید * اول مریدشیخك فرمانی ایله میخانه نك چوره سنه کلدی
شیخدن اوتری اومریدهر برکوبدن شراب طاتدی (مثنوی) درهمه خمخانها اومی ندید * کشته بدپرازعسل خم تبید
دوکلی میخانه لرده اول مریدشراب کورمدی شراب وتبیدایله پراولان کوب عسلدن پراولمش ایدی (مثنوی)
کفت ای رندان چه حالست وچه کار * هیچ خمی درنمی بینم عقار * مریدمیخانه ده اولنلره ایتدی ای رندلرنه حالدر
ونه ایشدر هیچ برکوبده شراب کورمزم (مثنوی) جمله رندان نزدان شیخ آمدند * چشم کریان دست برسرمی زدند *
جمله رندلر چونکه بوکرامتی کوردیلراول شیخك حضورینه کلدیلرچشملری کریه ایدیجی اللرفی باشلری اوزره اوردیلرونیاز
وتضرع ایله بویله دیدیلر (مثنوی) درخرابات آمدی شیخ اجل * جمله میها ازقدومت شدعسل * ای اولولرلنك شیخ میخانه یه
کلدیلرجمیع شرابلرسنك مبارلرنه قدومکدن عسل اولدی (مثنوی) کردهٔ مبدل قومی را ازحدث * جان ماراهم
بدل کن ازخبث * سن شرابی نایاکلکدن تبدیل ایلشسن بزم جانمزی دخی خبثدن تبدیل ایله یعنی خباثت نفسانیه
ونجاست بشریه وجسمانیه دن بزم روحمزی دخی پاك وطاهرایله دیدیلر (مثنوی) کرشود عالم پرازخون مال مال *
کی خوردبندهٔ خدا الاحلال * یعنی بندکان خدامن بعدحرام بیمك احتمالی یوقدرفرضاحرام بیمکله مکلف اولسه
الله تبارك وتعالی آنی تبدیل ایدوب حلال ایلرنته کم اول شیخ کامل حین ضرورتده میخانه مینی ایچمکه متوجه اولوب
ومریدی میخانه یه کاوب جمله خمارینی بوقلیوب جمیع خماری عسل مصفا ایله پراولمش کوردی پس بونلرلك برفعلنده
هزارکونه حکمت وکرامت مندرجه درویید کاری حلال اندرحلال درکوروکه رخصت شرعیه یی ارتکاب ایلدیلر
برحلال ثانیا حق تعالی آنی صورت حرامده قومیوب عسل مصفایه تبدیل ایلدی ثالثا بوکرامت علیه واسطه سیله
میخوارلرلك توبه وانابتی ظهوره کلدی پس اکرعالم خوندن مالامال اولسه وحراملقطولسه لقمن یعنده خدا حرامی بیمز
الااول حلال بیرمعنی خدای متعال کندی عبدخالصنه اکرعالم دم مسفوحدله طولسه ومردارو حرام ایله مالامال
اولسه اول مردارو حرامی پاك وحلال قیلرتابنده سی حلال وطیب وطاهر بیمش اولور وبونده برزنکین معنی دخی

اولدرکه مثلا بندهٔ خدایرعالمه وارسه که اول زمانده هیچ حلال قالمسه اول بندهٔ خدا حرامدن قدرکفایه سدرمق ایلر
پس حلال یمش اولور وبونك مفهوم مخالفه سندن دخی برلطیف معنی حاصل اولورکه اول مفهوم اکر عالم حلال ایله
مالامال اولسه وهیچ حرام قالمسه بندهٔ خدا اولمین اسیر هوا ایمز الا اینه حرام یمدیکدن زیرا جاهل ومخالف هیچ اولمزسه
اسراف ایلر پس حلاله اسراف ایلمك حرامدر پس بنده خدا اولان ومالکنك رضاسین طلب قیلان نوجهله حرام
یمز من بعد بونلره حرام یملك میسر اولمز (ولو کان طعامهم فی صورة الحرام) کفتن عایشه رضی الله عنها یا مصطفی علیه
السلام که تو فی مصلی بهر جا نماز میکنی چونست (م ی) عایشه روزی به پیغمبر بکفت * یارسول الله تو پیدا ونهفت
حضرت عایشه رضی الله عنها برکون حضرت رسول علیه السلامه دیدی یارسول الله سن اشکاره ونهان (مثنوی)
هر بکجا یابی نمازی میکنی * می دود در خانه نایالهٔ ودنی * هرکنده بوله سن یعنی هر برموضع که اتفاق دوشه اوراده نماز
ادا ایلرسن حالا که خانه نك ایچنه نایالهٔ ودنی کیدر وخانه نك ایچره یسنی نایالهٔ وآلوده ایلر (مثنوی) کرچه می دانی که
هر طفلی پلید * کرد مستعمل بهر جا که رسید * اکرچه پیلور سنکه هر برنایالهٔ وپلید طفل مستعمل ومملوث ایلدی
هر بره که ایرشدی (مثنوی) کفت پیغمبر که از بهر مهان * حق نجس را پالهٔ کرداند بدان * بو ایسات شریفه الی آخره
ماقبلنده اولان ایاتدن (کی خورد مردخدا الا حلال) یعنی مؤید اولور یعنی حضرت رسالتپناه علیه السلام بعض
پرده بلامصلی ولاسجاده نماز قیلردیکه اول یرعدم طهری موهم اولوردی حضرت عایشه بونك سرندن سؤال
ایلدکارنده جواب باصواب بیوردیلر که یاعایشه حق تبارك وتعالی اولور ایچون یعنی بکارانبیا واولیا ایچون نجس
ونا پاکاری پالهٔ ایلر بویله پیل (مثنوی) سجده کاهم را ازان رو لطف حق * پالهٔ کرداند تا هفتم طبق * اول پلیدلری پالهٔ
ایلدیکی جهتدن لطف حق بنم دخی سجده کاهمی پالهٔ ایلدی هفتم طبقه یه دلهٔ بن نا پالهٔ پرده دخی قیلسم الله آنی پالهٔ
ایلر (مثنوی) هان وهان ترك حسد کن باشهان * ورنه ابلیسی شوی اندر جهان * پس آکاه اول شاهان حقیقت
اولان انبیا علیهم السلامه واولیای عظامه حسدی ترك ایله یوخسه جهاندن برابلیس اولورسن قیاس النفس علی
النفس جائز کلدر (م ی) کوا کرزهری خوردنهدی شود * نوا کرشهدی خوری زهری بود * زیرا اول فرضا اکر
برزهر یه صافی عسل اولور یعنی ضرر ایلرسن اکر صافی برشهد یه سن تمام زهر اولور (م ی) کوبدل کشت وبدل
شد کاراو * لطف کشت ونور شد هر نار او * زیرا اول ولی بدل اولدی وآنك کاری دخی بدل اولدی بدل ابدالدن اولان
کسه یه دیرلرانکچون بدل دیدیلرکه کندی اوصاف بشریه سنی افنا ایدوب اوصاف الهیه یه وانوار ربانیه یه مظهر اولدی
جمیع کاری دخی اکریلك وا کربدکار الهیه یه بدل اولدی واول عین لطف اولدی وهرنار نفسی محضا نور اولدی
وبونارلهٔ مرداری لطیف وخبیثی نظیف قیلماری کندی قدرت بشریه لری حسبیله دکلدرکه قوت انسانیه یه محدوده
ومعلومه در بلکه قدرت الهیه واسطه سیله در (مثنوی) قوت حق بود مر بایل را * ورنه مر نی چون کند مر پیل را * نته کم قوت حق اولدی ابابیل قوشنه که اصحاب فیلی هلاك ایلدی یوخسه برضعیف مرغ اوفیلی نیجه
هلاك ایلر (مثنوی) لشکری را مرغ لك چندی شکست * تا بدانی کان صلابت از حقست * کورکه برعظیم
لشکری برقاچ حقیر قوشجغزلر صدی تایله سنکه اول قوت وقدرت حضرت حقدندر (مثنوی) کرتراوسواس آید
زین قبیل * روبخوان تو سورهٔ اصحاب فیل * اکر سکاوسوسه کاورسه بو قیلدن پوری اصحاب فیل سوره سنی
اوقوتاسکا مشکل حل اوله وسورهٔ فیلك تفسیری جلدازله شیرحکایه سنده مروراً یتدی فلیطلب فیها (مثنوی
ورکنی باوه مری وهمسری * کافرم دان کرتوزیشان سر بری * اکرای بشر یتده قلان اول ولی کامله سن عناد
وهمسرلك ایلیه سن یعنی (ماهذا الا بشر مثلنا) دیوسویلیه سن کافر بیلدنی اکرسن بوکستا خلق سبیله آنلردن
باشنی قورتره سن یعنی البته باش قورتره مزسن دیمك اولور واکر بو اصحاب سلولهٔ ومعناملولهٔ اولان اشتر سیرتلر
ای موش طبیعت خصلت حسنه ولطافت جبلتلری حسبیله سکا بعض مصلحت ایچون متابعت ومطاوعت دخی
قیلسه لر صفین مغرور ومعجب اوله که حضرت پیغمبر علیه السلام (رحم الله امرأ عرف قدره ولم یتعد طوره
بیورمشدر وحسن سیرت وکمال ملایمت ومتابعت مؤمنلرك شاندندر دیو ادا قیلمشدر (کما قال علیه السلام
المؤمنون هینون لینون کالجمل الانف ان قید انقاد وان انیخ علی صخرة استناخ) پس بو معنایه مناسب موشله اشترلهٔ
حکایه سنی ایراد ایدوب بیورلر واشتردن ولی کامل وفاضل مراد اولنور وموشدن کوتاهین اولان مرد جاهل وغافل
مقصود قیلنور (کشیدن موش مهار اشتر را ومعجب شدن موش در خود) (مثنوی) موشکی درکف مهار اشتری *
دررپود وشد روان اوازمری * برحقیر موش براشترلهٔ بولا برفی الثنه فاپدی وعناد وعجبندن موش روان اولدی
(مثنوی) اشتر از چستی که شد با اوروان * موش غره شدکه هستم پهلوان * اشتر چست لکدن وطبعنده اولان

ملایمت وملایتندن که موشلر روان اولدی موش مغرور اولدی کندیسنه بویله دیوکه بن پهلوان اولدم (مثنوی) برشتر
زد پر تو آندیشه اش * کفت بنمایم ترا تو باش خوش * موشك اندیشه سنك پرتوی اشتره اوردی ومنعکس اولدی
اشتر دیدی بن سکا کوسترهیم سن خوش اول یعنی کندی مقدارکی وبنم مرتبه می سکا بیلدیره یم سن مغرور اول شمدیلك
دیدی (مثنوی) تا بیامد بر اب جوی بزرلهٔ * کاندروکشتی زبون پیل سترلهٔ * وموش تا بر عظیم نهرلهٔ کذارنه کادیکه
عظیم وجسیم فیل آندن زبون اولوردی (مثنوی) موش آنجا ایستاد وخشك کشت * کفت اشترای رفیق کوه ودشت
موش جوی کذارنده طوردی وخشك اولدی اشتر موشه ایتدی ای بنم کوه ودشت رفیقم (مثنوی) این توقف چیست
حیرانی چرا * پا بنه مردانه اندر جوی را * بو توقف ندر وحیرانلق نیچوندر آیا غکی مردانه قو جوا یجنه کل خوف
ایله (مثنوی) تو قلاوزی وپیش آهنك من * درمیان ره مباش وتن مزن * سن قلاوزسن وبنم پیش آهنکم سن
یولك اورته سنده اوله وصمت وسکوت قیله (مثنوی) کفت این آب شکرفست وعمیق * من همی ترسم زغرقاب
ای رفیق * موش اشتره ایتدی بو جوی عظیم ودریك آبدرای رفیق بن بو آبده غرق اولمقدن قورقرم (مثنوی)
کفت اشتر تا نبینم حد آب * پادر ونهاد ان اشتر شتاب * اشتر موشه ایتدی تا آبك حد ومقدارنی کوره یم اولا اشتر اول
آبك ایچنه شتابله آیاق قودی (مثنوی) کفت تا زانوست آب ای کور موش * از چه حیران کشتی ورفتی زهوش *
موشه ایتدی ای کور موش آب بنم دیزمه دکین درنه سبب دن حیران اولدلهٔ وهوشدن کتدلهٔ (مثنوی) کفت مور تست
وما را اژدهاست * که ز زانو تا بزانو فرقهاست * موش اشتره ایتدی بو آب سکامور در وبزه اژدرهادر زیرا زانودن
زانویه فرقلر واردر یعنی اشتر موشه متابعت قیلدقدنصکره موش دخی مغرور ومعجب اولدقدنصکره برصوکارنه
کلوب متحیر اولوب اشترآنك تحیر وتوقفندن سؤال قیلوب اول دخی کندی یه نسبتله آنك شکرف وعمیق اولمسنه
اعتراف ایدوب وایلدکاری کستاخلغنه اعتذار قیلوب واشترلهٔ عظیم شانی بیلوب دیدیکه سلطانم سکا نسبتله بو آب یعنی
سلوکده اولان ورطات بی حساب درسکا نسبتله مور در وبزه اژدرهادر زیرا که زانودن زانویه فرق عظیم محققدر
وبو خصوصده (وفوق کل ذی علم علیم) کلامی مصدقدر (مثنوی) کرترا تا زانوست ای پرهنر * مر مراصد کز
کذشت از فرق سر * ای پرهنرا کر بو صوسنك دیرته دکین ایسه تحقیق بنم باشم اوستنده بوزارشون مقداری کچمشدر
(مثنوی) کفت کستاخی سکن باری دکر * تا نسوزد جسم وجانت زین شرر * اشتر چونکم موشك بو عجزین کوردی
آکا تأدیب ایدوب ایتدی برکره دخی کستاخلق ایله تا بو شردن سنك جسم وجانك یانمیه (م ی) تو مری با مثل خود
موشان بنکن * با شتر مر موش را تبود سخن * ای موش سن کندلهٔ کبی موشلره عناد ومقابله ایله موشك شترایله
سوزی اولز (مثنوی) کفت توبه کردم از بهر خدا * بکذران زین آب مهلك مر مرا * موش اشتردن چونکم بو توبه یی
وتقریعه متعلق اولان سوزی اشتدی آکا ایتدی توبه ایلدم الله ایچون بو آب مهلکدن بنی کچور پس شتر موشی
تأدیب قیلدقدنصکره موش ایلدیکی کاهه وکستاخلغنه توبه قیلوب معترف اولدقدنصکره (ما جبل الله ولیا الا علی
حسن الخلق والکرم) حدیثنك مصداقنجه (مثنوی) رحم آمد مر شترا کفت هین * برجه وبرکود بان من نشین *
اشتره مرحمت کلدی ودیدیکه آکاه اول صچره بنم اورکجم اوزره اوتور (مثنوی) این کذشتن شد مسلم مر مرا * بکذرانم
صد هزاران چون ترا) بو کچور مکالمهٔ تحقیقا بکا وبنم نوعمه مسلم اولدی صد هزاران سنك کبی کسه لری بوکونه ورطه لردن
کچوررم پس تعلیم ادبه شروع ایدوب دیدیکه (مثنوی) چون پیمبر نیستی پس رو براه * تا رسی ازچاه روزی سوی جاه
چونکم پیغمبر دکلسن متابعت ایت وآردنجه کیت یوله تا کرچاه طبیعت وجهالتدن قورتلوب برکون منصب
متبوعیته ومرتبهٔ مشیخته واصل اوله سن نفسکه نظر قیل ومنصف اول (مثنوی) تو رعیت باش چون سلطان نهٔ *
خود مران چون مردکشتیبان نهٔ * چونکه سلطان دکلسن رعیت اول کشتی یی کندلهٔ سورمه چونکه مردکشتیبان
دکلسن یعنی اکرسن سلطان طریقت دکل ایسك برسلطانه رعیت اول محصل نظر ایله مردکشتیبان
دکلسن دریای حقیقت جانبنه تنها کندلهٔ سورمه بلکه کشتیء طریقت علمنه عالم بررئیس مدبره متابعت ایله
تا یاد هوا ایله کشتی یی شکسته قیلمیه سن وکرداب ضلالته مبتلا اولمیه سن (مثنوی) چون نهٔ کامل دکان تنها مکیر
دست خوش می باش تا کردی خیر * چونکم دین وطریقتده کامل اولمیه سن تنها دکان طوتمه یعنی تفرد وتنها رولك
ایتمه دست خوش اول یعنی الفی نجاستدن وخباثتدن پاکهٔ وطیب قیل تا خیر اولمیه سن دستدن مراد نفس وخیردن
مراد علم در وتخمیر اعمال ایتمکه دست نظیف ونفس شریف لازمدر (مثنوی) انصتوا را کوش کن خاموش
باش * چون زبان حق نکشتی کوش باش * الله تبارك وتعالی سورهٔ اعراف آخرنده بیوردیکه (واذا قرئ القرآن
فاستمعوا له وانصتوا لعلکم ترحمون) یعنی شول وقتده که ای مؤمنلر قرآن اوقنه سز آنی سامع اولك وسکوت قیلك

اللهدن رحمت اولنمغی راجی اولدیغکز حالده فقهادیرکه بو آیت مأموم حقنده دروعند قرأت القرآن انصات صلوات ایجره واجب وخارج صلواتده مستحبدر پس حضرت مولانا اصحاب طریقتی امام همام اولان مرشده اقتدا ایلدکاری جهتدن مؤتم منزله سنه تنزیل ایدوب وآنك لسانندن ظهوره کان (ان الله یقول علی لسان عبده) حدیث شریفنك فحواسنجه حق کلامی ایدیکنه تنبیه قیلوب دیرلرکه ای متعلم ومسترشد مرتبه سنده اولان جناب حقك انصتوا امرینی قبول ایله وخاموش اول چونکم لسان حق اولدیغی وبلا واسطه وجود مطلقدن سبق آلدیغکز حقدن سبق آلنلره ومظهر وحی والهام اولنلره قولق اول وآنلرك کلامنی استماع قیل (مثنوی) وربکو بی شکل استفسارکو * باشهنشاهان نو مسکین وارکو * اصحاب دل ومرد کامل حضورنده اکرسوزسویلرسك استفسار وسؤال طریقیله سویله لاعلی طریق المکالمه والمناظرة والاختبار وشهنشاهان طریقت اولنلره کلامنی مسکین کبی سویله وملولك طریقت اولنلره تواضع ومسکنت ایله تاکبر وکینه له عمل قیلمیه سن وسهوت وشهوته مبتلا اولمیه سن (مثنوی) ابتدای کبر وکین ازشهوتست * راستخی شهوتت ازعادتست * کبر وکینك ابتدای ظهوری شهوتدندرسنك شهوتکك ثبات واستحکامی عادتکدندر یعنی اوصاف ردیه نك خبیث وقبیح اولان صفتلریکه کبر وکینه در بوایکی صفات ذمیمه نك ابتدا سبی شهوت نفسانیه در وشهوت نفسك حظ ایلدکاری نسنه لرده ایکی قسمه منقسمه در برقسمنه شهوت جلیه دیرلرکه نفسك محسوس وظاهر ده اولان شیئلردن حظ آلدیغیدر مثلا دراهم ودنانیر کثیره وحدایق وبساتین لطیفه وبدیعه وقصور وبیوت رفیعه وماکل ومشارب نفیسه وملابس نعیمه ومراتب بهیه ومحاریب ملیحه کبی وبونلرامثالی شیئلردن نفس بونلردن حظ آلور وبونلرله متکبر اولور وقین براهل حق بومشتهیاتدن منع قیلسه بونلره اسیر اولان آکا کین قیلور پس ابتدای کبر وکین شهوتدن اولور وبرقسمنه دخی شهوت خفیه دیرلر اول نفسك تعظیم ناسدن حظ آلمسی وعلم وعملی اوزره مدح خلقدن لذت بولمسی وبین الناس عزت وریاست طلب قیلمسیدر اصل قورقچی شهوت بودر ولهذا (قال علیه السلام ان اخوف ما اخاف علیکم الریاء والشهوة الخفیة) محصل ابتدای کبر وکین شهوتدندر وشهوتك رسوخ وثبوتی شهوت نفسانیه یه وخظوط جسمانیه یه اعتیاد ایلمکدندر چونکم شهوته اعتیاد ایلدك خوی بدمحکم اولمه سنی آندن کبر وحکن کمسه یه خشم کاور شول کمسه اوزره تنه کم بیورلر (مثنوی) چون زعادت کشت محکم خوی بد * خشمت آید برکسی کت واکشد * چونکم عادتدن قبیح خویك محکم اولدی خشم کاور شول کمسه اوزره که سنی کبر وحکه (م ی) چون که تو کل خوارکشتی هرکه او * واکشداز کل ترا باشد عدو چونکم کل خوار اولدیغکز هراول کمسه که کل یمکدن سنی کبر وحکه سکا اول کمسه عدو اولور (مثنوی) بت پرستان چون که کردبت تلند * مانعان راه بت را دشمنند * بت پرستلر چونکم بتلك چوره سنی طولنور لربت یولنك مانعلریته دشمنلردرهرکیمکه انلری بت پرستلکدن منع ایلرسه اکا عداوت ایدرلر (مثنوی) چونکه کردابلیس خوباسروری دید آدم راحقیراوازخری * ابلیس چونکم سروری کله خوی ایلدی وریاست اعتیادقیلدی حضرت آدم علیه السلامی اول ابلیس خرلغندن خور وحقیرکوردی بویله دیو (مثنوی) که به ازمن سروری دیکربود * تاکه اومسجود چون من کس شود * که بندن ایو وعالی غیری برسروری اولورتاکم اوبنجلین کمسه نك مسجودی اوله (مثنوی) سروری زهرست جزان روح را * که بود تریاق لافی زابتدا * سرورلك زهردر اول روحدن غیری به که اول روح ابتدادن تریاق لافی اوله یعنی ازاله محلی تریاك اوله تریاکدن مراد کمال خلوص وحب الهیدر (مثنوی) کوه اکر پرمار شدباکی مدار * کان بود اندردرون تریاکزار * طاغ اکر پرمار اولدیسه بربالك طوقه که اول طاغ دروندهٔ تریاکزار اوله مارلك اکاضرری اولمزکذلك ماردن اضرار اولان جاه وریاست دخی معدن تریاك اولان بندکان حقه ضرر ویرمز (مثنوی) سروری چون شد دماغت راندیم * هرکه بشکستت شود خصم قدیم * چونکم سرورلك سنك دماغکه ندیم ومصاحب اولدی هرکیمکه آنی صدی ایسه سنك قدیم دشمنك اولور یعنی هرکیمکه سنك سروالکه اعتبار ایتیوب طبعکه مخالف کلام سویلسه ونفسکی شکست ایلسه سکا دشمن قدیم اولور (مثنوی) چون خلاف خوی تو کوید کسی * کینها خیزدترا با او بسی * چونکم اهل حقدن برکسه سنك خویکك خلافنی سویلسه سنك آکا چوق کینه لرلك فالقرواوحق سویلینه دیرسن (م ی) که مرا ازخوی من برمی کند * مرمرا شاکرد وتابع میکند که بنی فلان کمسه بنم خویمدن قوبارور وبنی شاکرد وتابع ایلر پس حضرت مولانا قدس الله سره العزیز طالبیشه علی طریق الحکایه بیورلر (مثنوی) چون نباشد خوی بدمحکم شده * کی فروزد از خلاف اتشکده * قبیح خوی چونکم محکم اولمش اولمیه مخالفتدن انشکده دن یعنی نورلنور چونکم اول ریاست جو ومعصیت خو اولان کمسه ده خوی بدمحکم شده اولمیدی اهل حقه مخالفتدن آتش محلی اولان نفسی مشتعل اولور میدی

وعناد ومخالفت قیلور میدی وخوی بدآنده چونکم سرکش اولمیدی چقن مخالفتدن آنده آتش پارلاردی واهل حق اولان ناصحه عناد ومخالفت قیلردی (مثنوی) باخالف اومدارایی کند * دردل اوخویش را جایی کند * بویتك ماقبلنه مناسبتی سؤال مقدره جواب طریقیله اولورپس برسائل کویاسؤال ایلرکه بعض کمسه اولورکه اهل حق آنك خوینك خلافن سویلسه وافعال شنیعه سن مذمت ایلسه آکا مخالفت ایلمز وآتش کدهٔ نفسی مشتعل اولق اوزره سوز سویلمز بلکه اهل حقه موافقت ومتابعت ایلر وبرمنه اعتراف ایدوب نعم وبلی دیوب سویلر بیورلرکه بوکونه کمسه دخی اولکی کبی اهل نفسدر زیرا مخالف اولان اهل حقه مدارا ایلر یعنی باطنا بغض وعداوت وظاهرا متابعت وموافقت ایلروتسلیم ورضایه مناسب سوزلرسویلر تااول اهل حقك کوکنده وقلبنده کندی یه بیرایلر الحاصل ریاست جو ومعصیت خواولان اهل نفسك ایکی حالی واردرا کرناصح مخالف ضعیف وکندی قوی ایسه بی محابا غضبه کاورو خبث درونلرن اظهار قیلورو اکا آشکاره مخالف اولورواکرناصح مخالف قوی وکندی ضعیف ایسه مخالفه اومدارا ایلر وآنك قلبنده تسلیمیت وموافقت سبیله بیرایلرلکن باطنا بنه آنی سومز واکا میل دخی قیلمز دیمك اولور (مثنوی) زانکه خوی بدیکشتست استوار * مورشهوت شد زعادت همچومار * زیرامدارا ایدن کمسه ده قبیح خوی استوار وپایدار اولمشدر مورکبی ضعیف اولان شهوت عادتدن مارکبی قوی اولدی (مثنوی) مارشهوت رابکش درابتلا * ورنه اینك کشت مارت اژدها * شهوت مارنی ابتلاده ریاضت ومجاهده ایله دیله یوخسه همان سنك مارلك اژدرها اولدی (مثنوی) لیك هرکس موربیند مارخویش * توزصاحب دل کن استفسارخویش * لیکن هرکسه کندینك مارنی مورکورز زیراهرکسه کندینك عادت وخوی خوب وزیبا کورینورا ماسن کندیکی صاحبدل ومرشددن استفسار وتجسس ایله (مثنوی) تانشد زرمس نداند من مسم * تانشد شه دل نداند مفلسم * مادامکه مس زر اولدی بن مسم بیلمز مادامکه کوکل شاه اولدی بن مفلسم بیلمز یعنی مادامکه باقر القلون اولمیه کندینك باقر لغنی بیلمز وبن مس وحقیرایدم دیواعتراف قیلمز بلکه مسلك مرتبه سنده کندویی برجوهر عالی ومرتبه سامی صاحبی زعم ایلر اما باقر لق مرتبه سندن تبدیل اولوب زرمرتبه سنه واصل اولدی کندینك اول مرتبه ده اولان حقیرلغنی بیلورو کذلك مادامکه برکوکل شاه اولمیه کندینك اول حالنده اولان افلاسنی بیلمز ومفلسلکی حالنده بن مفلسم دیمز چونکم غنای حقله غنی اولمه وافلاس واحتیاجدن نجات بوله ومظهر سلطنت الهی اوله آندنصکره کندینك اول مرتبه ده اولان دونلغنی وافلاسنی بیلورو الحاصل انسان براعلا یه واصل اولمینجه کندینك مرتبه سنك دونلغنی بیلمز دیمك اولور (مثنوی) خدمت اکسیرکن مس وارتو * جورمیکش ای دل ازدلدارتو سن مس کبی اکسیره خدمت ایله ای دل دلدار دن جورچك (مثنوی) کیست دلدار اهل دل نیکو بدان * که چو روزوشب جهانند از جهان * دلدار کیمدر اهل دلدر ایو بیل که اهل دل روزوشب کبی جهاندن صحرایه مجبلردر یعنی دلدار کیمدر اهل دل بوفی ایوبیل که روزوشب کبی بونلر جهاندن صحرارلرکون ومکاندن مفارقت ومباینت قیلورلر یعنی روزوشب بری برندن صحرایوب مفارقت قیلدیغی کبی بونلردخی جهاندن اویله صحرارلرومنسلخ ومنخلع اولورلر واللهم بنده لك قیلورلر (مثنوی) عیب کم کو بندهٔ الله را * متهم کن بدزدی شاهرا * حضرت خدانك بنده سنك عیبنی سویمه یعنی الله بنده سنی طامع دنیادیمکه وتابع نفس وهوادردیمکه ویاخود بونلرمانندی تعییب وتعییر ایتمکه عیب ایتمه زیرا کون ومکانده آزاد اولان شاه جهان اولور پس شاه اولنلری دزدلکله ازمتهم ایله یعنی هیچ متهم ایمه ولوکان فی صورة الفقر والحقارة زیرا اهل سلوکدن تحت الاطمار چوق ملوك واردر صورتا اشعث واغبرلکن عندالله دعالری مستجاب ومعتبردر (کما قال علیه السلام رب اغبر اشعث مدفوع بالابواب لواقسم علی الله لابره) ممکن اولدیغی مرتبه صورت فقراده اولنلره حسن ظن قیلق وسوء ظنندن مجتنب اولق لازمدر (کما قال علیه السلام ایاکم والظن فان الظن اکذب الحدیث قال علیه السلام خطابا لعمر وارشادا لامته اذاظننت فلا تحقق) ننه کم اهل کشتی مقبول خدا اولان بردرویش سعادت کیشی سرقه ایله متهم ایلیوب آنلره قلبی آزرده اولدی وکاملیه توبیخ وتقریع ایدوب آنلری صحبت ورضاسی فائده سندن خائب وخاسر قیلدی (کرامات ان درویش که درکشتی متهم کردند بدزدی (مثنوی) بود درویشی درون کشتی * ساخته ازرخت مردی پشتی * بردرویش وارایدی برکمینك ایجنده مردلك رختندن بریغن یعنی دیه دوزمش ایدی ومردلك رختندن مرادثوب وتسلیم وخلق کریم اوله بومعنی دخی جائزدرکه رخت مرده مضاف اولمیه وتقدیرمعنی بویله اوله که برکمی ایجره بردرویش وارایدی وبرمردرختندن واسیابدن پشتی دوزمشدی پشتی ارقه یه صدیغی وهمزه وحدت ایجوندر یعنی اول

درویش کندیسنه مر دلك رختندن برارقه یصدیغی دوزمشدی وآکا اعتماد واتکا قیلمش ایدی (مثنوی)
یاوه شد همیان زرا وخفته بود * جمله را جستند واورا هم نمود * کشتیده التون کیسه سی ضایع اولدی واول درویش
اویومش ایدی وآندن غافل ایدی کشتیده اولنلرك جمله سن طلب ایلدیلر ویوقلدیلر آنی دخی بریسی کوستردی بویله
دیو (مثنوی) کین فقیر خفته راجویم هم * کردیدارش زغم صاحب درم * که بواویومش فقیری دخی یوقلیم
صاحب درم غم والمندن فقیری خوابدن بیدار ایلدی (مثنوی) کاندرین کشتی جرمدان کم شدست * جمله را جستیم
تانوافی نورست * التون صاحبی درویشه دیدیکه بوکشتیده همیان زرکم وضایع اولمشدر جرمدان کیسه معناسنه در
کشتیده اولنلرك جیبیسنی آرادق ویوقلدق سن قورتلغه قادردکلسن (مثنوی) دلق بیرون کن برهنه شوزداق
تازتوفارغ شوداوهام خلق) دلقی اوستکدن چیقردلقدن عریان اول تاخلقك اوهام وظنونی سندن فارغ اوله (مثنوی
کفت یارب مر غلامت راخسان * متهم کردند فرمان دررسان * درویش چونکم بوسوزی اشتدی رنجیده
خاطراولوب ایتدی یاربی سنك غلامکی خسارمتهم ایلدیلر فرمان ایرشدر (مثنوی) چون بدردآمد دل درویش ازان
سر برون کردند هر سو درزمان * چونکه درویشك کوکلی اول تهمتدن دردوالمه کلدی فوری هرجانبدن باش
چیقاردیلر (مثنوی) صدهزاران ماهی ازدریای ژرف * دردهان هر یکی دری شکرف * نیچه بوزیلك ماهی
پراولان دریادن هر برینك اغزنده بردرامانه در یعنی اول درلك تعریفی قابل اولمز وکنهی وصف وبیانه کلمز
(مثنوی) هریکی دری خراج ملکتی * کزالهست این ندارد شرکتی * هربردر برملکت خراجی ایدی زیرا بودرلر
حضرت خداندر بو برشرکت طوغمز (مثنوی) درچند انداخت درکشتی وجست * مرهوارا ساخت کرمی
ونشست * درویش ماهیلرلك اغزندن برقاچ درآلوب کشتینك ایچنه آتدی وکندیسی کشتیدن طشره صچرادی
تحقیقا هوایی کربی دوزدی واوتوردی (مثنوی) خوش مربع چون شهان برتخت خویش * اوفراز اوج وکشتی اش
به پیش * شاهلر تختنده خوش مربع اوتر دیغی کبی درویش اوجك فوقنده هواده وکشتی آنك اوکنده
(مثنوی) کفت روکشتی شمارا حق مرا * تانباشد باشما دزد کدا * درویش هوادن کشتیده اولنلره ایتدی پوری ای
اهل کشتی کشتی سزه حضرت حق بکا تاکه دادزدسز کله اولمیه (مثنوی) تاکرا باشد خسارت زین فراق * من خوشم
جفت حق وباخلق طاق * بوفراقدن عجب کیمه زیان اولور بن خوشم حضرت حقك جفتی وخلقله طاق اولم یعنی بن
حضرت حقله مصاحب وخلقدن مفارق اولدیغم حالده لطیف وخوشم (مثنوی) نی مرا اوتهمت دزدی نهد *
نی مهارم را بغمازی دهد * نه اول خدابکادزدلك تهمتنی قورنه بنم یولارمی برغمازه وبرر (مثنوی) بانك کردند اهل
کشتی کای همام * ازچه دارندت چنین عالی مقام * کشتی خلقی درویشه چاغردیلر بویله دیوکه ای همام بیان ایله
بویله عالی مقامی سکانه سبیدن ویردیلر (مثنوی) کفت ازتهمت نهادن برفقیر * وازحق آزاری بی چیزی حقیر *
چونکه اهل کشتی آنك کرامت علیه سن کوروب اکادیدیلرکه ای همام نه جهتدن سکا بویله عالی مقام ویردیلر اول دخی
علی وجه التوبیخ والتقریع بونلرلك قباحتینی اولاطاعت منزله سنه تنزیل وثانیا آندن کندویی تنزیه ایدوب موصل
کرامت عظما ومورث خدمت مولا اولان خدمت وطاعتی تبیین قیلوب دیدیکه بوکرامتی فقرایه تهمت قومدن
بولدم وبرحقیرنسنه ایچون حقی رنجیده ایدیجیلکدن بولدم (من اهان لی ولیا فقد بارزنی بالمحاربة) حدیث
شریفنك موجبنجه ولیسی انجمتك حقی انجمتك اولور وچیز وحقیر ایچون بونلره اهانت ایدن حقله محاربه قیلورلر اول
چیز حقیر دنیا ومافیها در (کما قال علیه السلام لو کانت الدنیا تزن عندالله جناح بعوضة ماسقی منها کافرا شربة ماء
بعده قول اولدن تنزیه واضطراب ایدوب دیدیکه (مثنوی) حاش لله بل زتعظیم شهان * که نبودم برفقیران بدکمان *
حاش لله آندن بولدم بلکه شاهلرلك تعظیمندن که فقیرلراوزره بدکمان اولدم یعنی حاش لله بن جناب حقی تنزیه ایلرم
فقروصلحایه تهمت ایدنلره کرامت وولایت ویرمکدن بوکرامت عظمی وولایت کبری مشتاقان طریقته تعظیم
وخدمت ایلکدندرکه فقیرلر حقنده بن بدکمان اولدم وبونلره سوء ظن قبیلی مقبول خدا بولدم (مثنوی) آن فقیران
لطیف خوش نفس * کزپی تعظیم شان آمد عبس * عبس تك تقسیری بوجلدلك اواسطنده خرس حکایه سنده
ترلك کفتن آن مرد ناصح بیاننده مرورایتدی یعنی فقرادن مرادمطلق بی زروسیم اولان کدادکل بلکه خوش
نفس لطیف فقیرلردرکه انلرلك تعظیمندن اوتری حضرت رسول علیه السلامه بروجه تعلیم عبس سوره سی کلدی
اکرسؤال اولنورسه عبس سوره سی عبدالله بن ام مکتوم حقنده کلدی جواب اول فقره وارث اولان اهل حقه
هرزمانده معناسی شامل اولورواکنردخی بوتعظیمه دداخل اولدی (مثنوی) آن فقیری بهر بیچاپیچ نیست *
بل بی آنکه بیجزحق هیچ نیست) یعنی اول ذکر اولنلرك وتعظیم قیلنلرك فقیرلق دنیایه طو لشمقلقدن اوتری فقیرلق دکلدر

بلکه

بلکه اندن اوتری اولان بوقلق وفقیراقدرکه حقدن غیری هیچ بوقدر وکندی وجمیع اشیانك نظرنده من کل
الوجوه فقیر وفانیدر بویوقلغه واصل اولان وعدمیت اصلیه سن بولان ولی یه فقیر دیرلر (کما بینا حقیقة الفقر من درجة
الفقر فلیطلب فیه (مثنوی) متهم چون دارم انهارا که حق * کرد امین مخزن هفتم طبق * ودخی دیدیکه نیچه متهم
طوتم انلریکه حق تبارك وتعالی یدنجی قات آسمانك مخزنته امین ایلدی یعنی سالك بالکلیه کندیدن فانی اوله حقله باقی
اولور وجمیع کونه تصرف قیلور ومخزن هفتم آسمانه خزینه دار اولور (مثنوی) متهم نفسست فی عقل شریف *
متهم حسست فی نوراطیف * وفی الحقیقه تهمت لایق اولان نفسدرعقل شریف دکلدرمتهم حسدر نور لطیف
دکلدر (مثنوی) نفس سوفسطائی آمد می زنش * کش زدن سازد نه حجت کفتنش * نفس اماره سوفسطائی
کلدی اول نفسی اور یعنی نفس اماره سوفسطائی طبیعت کلدی آکا شدت وریاضتله اورکه آکا اورمقلق دوزرآنی
دوکه کلك ایله اصلاح ایلرآکا حجت عقلیه ونقلیه سویلمك دکل سوفسطائی فلاسفه دن اوچ نوع اوزره برفرقه درکه
حقایق اشیایی انکار ایدرلر کما بیناه فی الجلد الاول فی حکایة الوزیر فی بیت درخیالاتش چوسوفسطائیم (مثنوی)
معجزه بیند فروزد آن زمان * بعد ازان کوید خیالی بود آن * نفس سوفسطائیه کبی معجزات وخوارق عادتی
انبیا واولیادن کورر اول زمان ایمان وانقیاد جانبنه شعله لنور وبالکله نوراندرصکره دیر اول معجزه که بن کوردم
برخیال ایدی (مثنوی) درحقیقت بودان دید عجب * چون مقیم چشم نامدر وزوشب * اکر حقیقت
اولیدی اول عجبی کورمك کوزده مقیم اولوردی روز وشب نیچون چشمه مقیم کلدی پس جواب ویررلرکه (مثنوی
آن مقیم چشم پاکان می بود * فی قرین چشم حیوان می شود * اول معجزه پاکلر چشمنك مقیمی اولور حیوانات
چشمنك قرینی اولز (مثنوی) کان عجب زین حس دارد عار وننك * کی بود طاوس اندر چاه تنك * زیرا اول عجب
اولان معجزه بوحواس ظاهره ده اقامت ایلدی عار وننك طوتر طاوس طارقیوده یچون اولور وقوطن قیلور (مثنوی)
تانکویی مر مرا سیار کو * من زصدیك کویم وآن هم چومو * زنهار بکا چوق سویلیجی دیمیه سن زیرا بن
یوزدن برینی سویلرم واول برسوزم سوی کبی دقیقدر یعنی تاسن بکا صقین دیمیه سن بوخصوصلرده چوق سویلیجی
واکثار کلام ایلیجی بن یوزدن برین سویلرم واول دخی قیل کیبدر حداعتدالدن خارج دکلم وخیرالکلام ماقل ودل
مضمونتدن متجاوز کلام کلامده ومنامده وطعامده وشرابده شرط اعتدال هرکسك استعدادنه کوره دریوخسه
مطلق برحالته مخصوص دکلدر نته کم بو معنایی اشارت ایچون کثیرالکلام طویل المنام اکول طعام اولان
صوفینك حکایه سن نظمه کتوروب آنك لسانندن هرکسك استعدادنه مناسب اولان اعتدالی بیان بیورلر (تشنیع
زدن صوفیان بران صوفی که پیش شیخ بسیار می کوید * (مثنوی) صوفیان برصوفی شنعه زدند * پیش شیخ
خانقاهی آمدند * خانقاهده اولان صوفیلر برصوفیه شنعه اوردیلر یعنی تشنیع ایلدیلر اول خانقاه شیخنك
اوکنه کلدیلر (مثنوی) شیخ را کفتند داد جان ما * تو ازین صوفی بجوای پیشوا * صوفیلر شیخه ایتدیلر بزم
جانمزلك دادینی سن بوصوفیدن استه ای پیشوا (مثنوی) کفت آخرچه کلهست ای صوفیان * کفت این صوفی سه
خودارد کران * شیخ ایتدی ای صوفیلر آخر شکایتکز ندر صوفیلر زمر می دیدی بوصوفی اوچ ثقیل خوی طوتر
(مثنوی) درسخن بسیار کو همچون جرس * درخورش افزون خورد از بیست کس * اولاسوزده بسیار کویدر
جرس کبی ثنایاطعامده یکرمی کسه دن زیاده یمز (مثنوی) ور بخسبد هست چون اصحاب کهف * صوفیان کردند
پیش شیخ زحف * ثالثا واکرا وبویه اصحاب کهف کبیدرکه نوم طویل صاحبیدر صوفیلر شیخنك اوکنده زحف ایلدیلر
یعنی بواوچ خصلت صوفیلرطریقنه زیاده مخالفدر دیوولوله اوردیلر وجنك وغوغا ایلدیلر زحف جنکه وغوغایه
دیرلر (مثنوی) شیخ رو اورد سوی آن فقیر * که زهرحالی که هست اوساط کیر * درخبرخیرالامور اوساطها * نافع
آمد زاعتدال اخلاطها * شیخ چونکه صوفیلرلك بو اقدامی کوردی اول فقیرجانبنه توجه ایلدی ونصیحت
طریقیله آکا بویله سویلدی که هربرحالدنکه واردروسطلری طوت یعنی هربرحالدنکه واقع اولدی وسطلرینی طوت
وافراط وتفریطدن حذرایت نته کم دیتلمشدر (بتوسط اذاماشئت امر افانه * کلا طرفی قصد الامور ذمیم) وخبرده دخی
خیرالامور اوسطهایه ورلمشدر زیرا اخلاط اعتدالدن نافع کلدی یعنی اخلاط امور معتدله اولمقدن نافع کلدی
وحددندن تجاوزایتمکله نفع قیلدی نته کم اخلاط بدن انسانی کورمزمیسن (مثنوی) کریکی خلطی فزون
شد از عرض * درتن مردم پدید آید مرض * اکر برخلط افزون اولسه وحددندن تجاوز قیلسه برعارضه جهتندن
انسانك تندن مرض ظاهر کاور ویدا اولور کذلك امور صوری ومعنوی دخی حداعتدالدن تجاوز اولنسه خللدن
خالی اولمز (مثنوی) برقرین خویش مفزاد رصفت * کان فراق آرد یقین درعاقبت * نطق موسی پدبرانداز ه ولیك

هم فزون آمد ز کفت یارینک * هر کسك استعداد نه مناسب اولان اعتدالی تأیید ایچون موسی ایله خضرلك احوالنه
شروع ایدوب واندن اولا حصه نه ایدیکن بیان بیورب دیرلر که صفت وخصلتده کندی مصاحبك اوزره زیاده اولمه
زیرا اول عاقبتده صحیح فراق کتورر یعنی اگرچه کندی نفسکده سن استعداد کمناسب کندیکی معتدل قیلدکسه
کندی قرین ومصاحبك اوزره صفتده وکلماتده افراط وزیاده ایلمه که اول افراط وزیاده لك یقینا عاقبتنده فراق کتورر
وجد الغه سبب اولور حضرت موسی علیه السلامك خضر علیه السلامه اولان نطق شریفی کندی استعدادنه کوره
اندازه واعتدال اوزره ایدی ولکن هم فزون کادی یا رینک کفتنك اعتدالندن (مثنوی) آن فزونی باخضر آمد شقاق
کفت رو تو مکثری هذا فراق * اول فزونلق حضرت خضره شقاق وخلاف کادی حضرت خضر حضرت موسی
علیه السلامه ابتدای پوریسن مکثیر وبسیار کویسن بو فراقدر یعنی علی وجه التعریض (اقتلت نفسا زکیة)
دیمك کبی فزون وفضولاق خضره شقاق ودخی (اخرقتها لتغرق اهلها) دیو اعتراض ایلمك کبی فزون وفضولاق خضره
شقاق کادی ومساواته مخالفت ایلمك کادی ولهذا خضر علیه السلام اکا دیدی پوری سن مکثیر سن (هذا فراق بینی
وبینك) یعنی شو اعتراض واکثار کلام بملسنك ما بینك آیریلجه در دیدی کویا حضرت خضر مقدما موسی علیه
السلامه (انك لن تستطیع معی صبرا) دیمکله بنم فعلمه تحمل ایده مزسن واعتراض وسؤال ایدوب بکا سو یلرسن
وبن اعتراض وسؤال استمزم دیو صمت وسکوتی بروجه کنایه تعلیم ایلمشدی واول حضرت دخی (ستجدنی انشاء الله صابرا
ولا اعصی لك امرا) دیمکله سکوته وعدم انکار واعتراضه راضی وتسلیم اولمشدی پس بعده هر فعلنه بروجه اعتراض
سؤال ایلدیکیچون مکثیر منزله سنه تنزیل اولندی وحضرت موسی علیه السلام ایله خضرلك احوالندن شخله مریدلك
احوالی مراد قیلندی پس لسان خضر وقت اولان شیخدن موسی مشرب اولان مریده خطابا آداب مصاحبتی تعلیم
ایدوب بیورور (مثنوی) موسیا بسیار کویی دور شو * ورنه با من کنك باش وکور شو * ور نرفتی وز ستیزه شسته
تو یعنی رفته بکسسته * خضر وقت اولان شیخ در که ای موسی مشرب اولان مرید بسیار کو ومعترض خوسن
صحبتمزدن دور اول والا شرط طریقت بودر که بکادیلسز وکوزسز اول کوزلك عیب بین اولسون ولسانك اعتراض
قیلسون واکر کندیکی کورر وابکم کورمزسك وصحبتدن دخی کتمزسك وستیزه وعناد جهتندن صورتا اوتوردکسه سن
معتا کندلك وفوائد مصاحبتدن منقطع اولدلز یراشرط بولنمیجه مشروط حاصل اولمز شرط تسلیم وارادتدر
مشروط فوائد صحبتدر چون تسلیم وارادت بولنسه صحبت صحیحه اولمز واول صحبتدن منفعت ظهوره کلمز (مثنوی)
چون حدث کردی تو ناکه در نماز * کویدت سوی طهارت رو بتاز * مثلا چونکم سن ناکاه نمازده حدث ایلدلك
وابدستی صدلك سکا مفتی وقیه اولان طهارت جانبنه چاپ وتجدید وضوء ایلدیدی (مثنوی) ور نرفتی خشك چنان
می شوی * خود نمازت رفت بنشین ای غوی * واکر طهارت ووضوی ایتمکه کتمزسك بیهوده بیره فوری حرکت
وبی معنی بیره قعود وقامت قیلیجی اولورسن خود نمازلك کتدی ای ازغون استرسك سن اوتور صلوة طهارت اوزره
مبتنی ا ولمشدر کذلك صحبت تسلیم وارادت اوزره قرار بولمشدر پس طهارت اولمیه صلوة فاسد اولور وارادت
اولمزسه صحبت بی معنی وعبث قالور اویله اولیجق (مثنوی) روبرانها که هم جفت تواند * عاشقان وتشنه کفت تواند
وارشول کمسه لرك قتنه که سنکله هم جفت وهم صحبتدر رلر سنك کفت وکویکه عاشق وتشنه درر لر یعنی هم
جفت اولنلر سنك عاشقلرلك وطالبلرکدر وسنك سوزیکه مشتاق وتشنه درر لر (مثنوی) پاسبان یر خوابنا کان
برفزود * ماهیان را پاسبان حاجت نبود * پاسبان ناکملر اوزره ارتدی ماهیلره پاسبان حاجت اولمدی بو هم وجه دراول
طریقت وماهیان بحر حقیقت اولان ماهیلرلك پاسبانه احتیاجی اولمدی واهل فنالك صحبتلرینه داخل اولان وشرط
صحبتی ترك ایدوب کندیدن کچمین وفنا شرابن ایچمین ومجرد علم شریعت وطریقتله آنلره پاسبانلق ایلرم منفعتدن خالی
دکلم دین کمسه لره تعریض طریقله واقع اولمشدر یعنی ای کندو بی علم شریعت ووعظ ونصیحتله اهل فنایه پاسبان
وحافظ اولورم زعم ایدن پاسبان خوابنالك اولنلره وغفلتده قلانلره منفعت زیاده ایلدی ماهیان بحر حقیقت اولنلره
پاسبان حاجت دکادر آنلر دریای وحدت ایچره عین بیداروار لردر (م ی) جامه پوشانرا نظر بر کازرست * جان عریانرا
تجلی زیورست * جامه کیجیلرلك نظری کازرده اما عریانلك جانته تجلی زیور ولباسدر یعنی انانیت ونفسانیت
لقمه سن بیلنلر ووجود بشریه جامه سن کیملرلك نظری جامه شوی اولنلره وتطهیر قلب وتقس قیلنلره دوعریان اولان
جانه ولباس وجوددن مجرد قلان روح روانه تجلی الهی زیوردر ای وجود وانانیت لباسیله مزین اولان وقیل وقال
ومعارضه وجدالدن حظ آلان کمسه شرط طریقت ایکیدن خالی دکادر (مثنوی) یا زعریانان بیکسو باز رو *
یا چو ایشان فارغ از تنجامه شو * یا عریانلردن اشکاره برجانبه کیت یا آنلر کبی لباسدن فارغ اول تنجامه جامه تن

تقدیر نده در یعنی باوجود لباسدن عاری اولنلردن وشهرت وانانیت کسوه سندن تجرد وتبری قیلنلردن برجانبه کیت
وآنلری ترك ایت ویا خود آنلر کبی هنکامه وتنجامه دن فارغ وآزاده اول زیرا برقومه محبت وآنلرله صحبت ظاهرا
وباطنا آنلره مشابهت اقتضا ایدر (مثنوی) ورنمی تانی بکل عریان شوی * جامه کم کن تاره اوسط روی * وکر
قادر دکل ایسك که بالکلیه عریان اولهسن جامه یی ازایله تا اوسط بولنه کیده سن یعنی واکر قادر دکل ایسك که بالکلیه
معارضه وجدال وقیل وقالدن تجرد قیله سن ومن ومادن عریان اولهسن باری جامهٔ من ومایی ازایله سوز کاشی
سویلرسك آز سویله تا کم طریق اوسطه واعتداله کیده سن وبونلردن منافع اخذ ایده سن (عذر کفتن فقیر با آن شیخ
(مثنوی) پس فقیر آن شیخ را احوال کفت * عذر را با آن غراست کرد جفت * هر سؤال شیخ را دادا وجواب * چون
جوابات خضر خوب وصواب * پس اول فقیر اوشیخله احوالن دیدی یعنی اول مذکور اولان درویش معرفت کیش
کندی حسب حالنی اول شیخه نقل ایلدی وعذرنی اول غراسته جفت ایلدی یعنی غراست کبی واجب الادا اولان
جوابله عذرنی جفت ایلدی شیخك هر سؤالنه اول فقیر جواب ویردی حضرت خضرلك حضرت موسایه خوب
وباصواب اولان جوابانی کبی جوابلر ویردی (مثنوی) آن جوابات سؤالات کلیم * کش خضر بنمود از رب علیم *
کشت مشکلهاش حل وافزون زیاد * از پی هر مشکلش مفتاح داد * حضرت کلیمك سؤالاتك اول جوابانی که آنی
خضر علیه السلام رب علیم والهام وتعلیم حکیم جهتندن کوسترمدی اول کلیمك مشکلاری حل اولدی وآکمدن
زیاد قیلمقدن افزون حل وکشف اولدی زیرا هر بر مشکلدن اوتری بر مفتاح وجواب کالمصباح ویردی بومعنی دخی
جائز در که وافزون زیاد مصرع ثانی یه مصروف اوله بو تقدیر اوزره معنی بویله دیمك اولور که حضرت موسی
علیه السلامك مشکلاری حل وفتح اولدی وافزون وزیاده هر بر مشکلدن اوتری آکا خضر حضرتلری مفتاح ویردی
وحضرت موسانك خضره اعتراضاتی وخضرلك حضرت موسایه جواباتی کما ذکرت فی القرآن تعلیما للطالبین
بومجلده ثبت اولندی وقصه سی بودر که حضرت موسی علیه السلام خضره ملاقی اولوب وآکا اتباعه آمدن
استیذان قیلوب اول دخی اکا (ان تستطیع معی صبرا) دیمکله جواب ویروب حضرت موسی علیه السلام) ستجدنی
ان شاء الله صابرا ولا اعصی لك امرا) دیوب اطاعتی وعدم مخالفتی مشعر جواب بیوردقده نصکره حضرت خضر
دیدیکه پس اکر اتباع ایلدکسه بندن برشیئ سؤال ایلمه بن آنی سکا خبر ویرم وبیان ایلیم پس بعد المبایعة بوایکیسی
دریا جانبنه منطلق اولدیلر وبر سفینه طلب قیلدیلر حتی سفینه یه راکب اولدیلر پس حضرت خضر الثه بالته آلوب
سفینه دن برایکی لوحه یی تو پروب آنی غرق ایلدی پس حضرت موسی علیه السلام صبر ایده میوب (قال اخرقتها
لتغرق اهلها لقد جئت شیئا امرا) بو سفینه یی واهلنی غرق قیلمقدن اوترمی دیدلك والله تحقیقا سن شئ عظیم
کتوردلك یا خضر پس حضرت خضر موأخذه ایدوب دیدیکه یا موسی مقدما بن سکا دیمه میمکه تحقیقا سن بنمله
اولان کاره صبر ایده مزسن موسی علیه السلام دخی اعتذاره شروع ایدوب آکا دیدیکه یا خضر بنی موأخذه ایتمه
اعتراض وسؤال ایلمك خصوصنده اولان وصیتکی نسیان ایلدیکم سبیدیله اول امر ده نامی اولمق عجب دکادر پس
بوایکیسی کشتیدن چیقوب برجانبه دخی منطلق اولدیلر حتی برغلام پری پیکره راست کلدیلر پس حضرت خضر
آنی طوتوب بی جرم وکناه آنی بوغازلیوب قتل قیلدی بو کره حضرت موسا بنه صبر ایده میوب (اقتلت نفسا
زکیة بغیر نفس) دیو اعتراض ایلدی ودخی (لقد جئت شیئا نکرا) دیو انکاری موجب سوز سویلدی پس
حضرت خضر دخی رفض وصیت ایلدیکنه عتاب ایدوب (الم اقل لك انك لن تستطیع معی صبرا) قولنی تکرار ایلدی
حضرت موسی علیه السلام بو دفعه دیدیکه یا خضر اکر بن سکا بونلردن صکره برشیئدن سؤال ایلرسم پس بنی کندیکه
آرتق مصاحب قیلمه بن عذره بالغ اولدم وسکا ایلدیکم مخالفته استحیا ایلیوب کندمدن عذر قیلدم دیدی پس
بنه منطلق اولدیلر وبر قریه یه کلدیلر بوایکیسی اول قریه نك اهلندن استطعام ایلدیلر اهل قریه بونلری قونقلمدی
اباواعراض ایلدیلر پس اول قریه ده بر دیوار بولدیلر که دوشمکه قریب اولمش پس حضرت خضر آنی یاعمارت
ایتمکله ویا بنا ایتمکله ویا عمادله آنی قائم قیلدی حتی جدار راست ومستحکم اولدی پس حضرت موسی علیه السلام
اجر تدن صبر قیلیوب اخذ اجرت ایلمکله تعریض طریقله دیدیکه (لو شئت لاتخذت علیه اجرا) پس حضرت خضر
آکا (هذا فراق بینی وبینك) دیدی یعنی شول اعتراض ثالث ویا خود شو وقت سنکله بنم مابینمی فراقه سبیدر امدی
یا موسی سکا خبر ویرم صبره قادر اولمدیغك شیئلر ظاهر امنکر وباطنا مقبول ومعتبردر پس
جوابله شروع ایدوب (اما السفینة فکانت لمساکین یعملون فی البحر فاردت ان اعیبها وکان وراءهم ملك یأخذ کل
سفینة غصبا) یا موسی اما سفینه برفاح مسکینك اولمشدیکه اون قرنداشی ایدیلر بشی برده وبشی بحرده ایشلردی پس

بن اول سفینه بی معیوب قیلمق استدم و بونلرلک او کنده و یا آردنده بر ملک وار ایدی کم کل سفینهٔ صالحه یی غصبا اخذ
ایلردی پس بو کشتی بی شکست ایلدم تا اول اخذ ایلمیه (واما الغلام فکان ابواه مؤمنین فخشینا ان یرهقهما طغیانا
وکفرا فاردنا ان یبدلهما ربهما خیرا منه زکاة واقرب رحما) جواب ثانی اما قتل ایلدیکم غلام آنک باباسی وآناسی
مؤمن و مؤمنه لر ایدیلر پس بزخوف ایلادک که بوایکیسی آنک سببیله طغیان کفر بوری یه واول غلامک کفر و شری
بوایکیسنه لاحق اوله ودخی کافر له مؤمن برخانه ده اجتماع قیله پس بزدیلدک که بوایکیسنک ربیسی بوایکیسنه
اول غلامدن خیرلوسنی تبدیل ایلیه کفر و دنو بدن طاهر اولدیغی جهتدن وعطف ومرحمت یونندن اقرب اولنی
اکا بدل وعوض ویره دیدی (واما الجدار فکان لغلامین یتیمین فی المدینة وکان تحته کنزا لهما وکان ابوهما صالحا
فاراد ربک ان یبلغا اشدهما ویستخرجا کنزهما رحمة من ربک وما فعلته عن امری ذلک تأویل مالم تسطع علیه صبرا)
جواب اعتراض ثالث اما اقامت ایلدیکم جدار ایکی یتیم اوغلنجقلرلک ایدی اول شهرده واول جدارلک آلتنده
بوایکیسی ایچون التوندن وکومشدن برکنز وارایدی وبوایکی غلامک باباسی صالح ایدی اول صالح ایچون
بوخدمتی ایلدم پس یا موسی سنک ربک دیلدیکه اول ایکی غلام حلمه وکمال رأیه بالغ اوله لر واستخراج قیله لر خزینه لرنی
اللریله ربکدن بونلره رحمت ایچون ویا خود بوایکی کنزلرنی استخراج ایده لر ربکدن بونلر مرحوم اولدقلری حالده دیمک
اولور یا موسی بوکورد یکک بحایی بن کندی رأی واجتهادمدن ایشلمدم بلکه بامر الله وبارادته ایشلدم شو اجوبهٔ
ثلاثه درسن انک اوزرینه صبرا ایتمکه قادر اوله مزسک دیدیکم شیئک تاویلی (مثنوی) ازخضر درویش هم میراث
داشت * درجواب شیخ همت برگماشت * اول اوچ خوبی صورتا ثقیل ونامعقول ویواوچ خصلتک اصلندن مسؤل
اولان درویش دخی حضرت خضردن میراث طوتدی وانک قدمنه کندی (کما قال علیه السلام ان الانبیاء ماورثوا
درهما ولا دینارا وانما ورثوا علما فمن اخذه اخذ بحظ وافر) پس معترض اولان شیخلک جوابنه خضر وارهمت حواله
ایلدی وحقیقت حال نه ایدوکن لسانه کتوروب سویلدی (مثنوی) کفت راه اوسط ارچه حکمتست * لیک
اوسط نیزهم بانسبتست * دیدیکم نعم طریق اوسط دخی هم نسبتله در یعنی بویله بیلمک کرکدر هرکس بوندن مقتضای
شریعت وطریقتدر لیکن اوسط دخی هم نسبتله در یعنی بویله بیلمک کرکدر هرکس بوندن مستویة الاقدام دکلدر
بلکه هرکسک استعدادنه کوره قیاس اولنور (مثنوی) آب چون نسبت باشتر هست کم * لیک باشد موش را آن
همچو یم * مثلا ایرمغلک صویی اشتره نسبت اندک وکدر لیکن ایرمغلک صویی موشه نسبت دریا کبیدر پس اشترلک
حد اعتدالی استعدادنه کوره وموشلک دخی اعتدالی کندی یه کوره قیاس اولنور (مثنوی) هرکرا باشد وظیفه
چارنان * دوخورد یاسه خورد هست اوسط آن * وفی المثل هرکیمک که غدا ووظیفه سی درت اتمک اولسه ایکی نان
یسه یا اوچ نان یسه اول اوسطدر (مثنوی) ورخورد هرچار دوراز اوسطست * او اسیر حرص ماننده بطست *
امادرت ثانی جمیعا یسه اول زمان اوسطدن دوردر اول اسیر حرص وآز اولقده ماننده بط ومورد (مثنوی) هرکه اورا
اشتهاده نان بود * شش خورد میدان که اوسط آن بود * هرکیمکه آنک اشتهاسی اون نان اوله الی یرسه بیلکه اول اوسط
اولور (مثنوی) چون مرا پنجاه نان هست اشتهی * مرتراشش کرده هم دستیم فی * چونکم بنم اللی اتمک یمکه
اشتهام واردر وسکا الی کرده یمکه سن بنلمه هم دست دکلسن (مثنوی) تو بده رکعت نمازابی ملول * من بیانصد
درنیایم درخمول * سن اون رکعت نماز قیلمق غله ملول کاورسن وزبون اولورسن بن بشیوز رکعت قیلمقدن خمول اولمزم
یعنی بوجغه کبیرمزم وترلک خدمت قیلمزم دیمکدن کنایه در خمول یرنه تحمول دخی نسخه در بوتقدیر اوزره معنی بن بشیوز
رکعتله عجز وتحمله کلمزم یعنی زبون ولاغر اولمزم) مثنوی) آن یکی تا کعبه حافی می رود * وین یکی تا مسجد از خود
می شود * اول برکسه کعبه یه دلک آیاغی چیلاق کیدر بو بربسی خانه سندن مسجده دکن کندیسندن کیدر (مثنوی)
آن یکی دریا کازی جان بداد * وین یکی جان کند تا یک نان بداد * اول برکسه عاشقلقده وبذل وایثارده جان ویردی
وبو برکسه جان چکشدی تا یرنان ویردی یعنی اول بری تا برا تمک وبرنجبه جان قوپروب اولمق حالنه کلور پس
راه اوسط بوجمله نک استعدادنه کوره قیاس اولنور بوخسه جمله یه برابر قیاس اولنماز (مثنوی) این وسط دربانهایت
میرود * کین مرا نرا اول وآخر بود * بو وسط نهایتله اولنده کیدر یعنی وسط متناهی یه نسبت قیاس اولنمق ممکندر
زیرا آنک اول وآخری اولور غیر متناهی اولنده اوسط ووسط ممکن دکلدر (مثنوی) اول وآخر بیابد تا در آن * درتصور
کنجد اوسط یا میان * اول وآخر کرلک تا آنده اوسط یا میان تصوره صغه زیرا اول وآخر موجود اولمق کرلک تا که اوسط
ومیان تصور اولنمق ممکن اوله (مثنوی) بی نهایت چون ندارد دو طرف * کی بود اورا میانه منصرف * نهایتسز
اولان نسنه چونکه ایکی طرف طومیه واولی وآخری اولمیه یعنی بی نهایت انبیا علیهم السلام واولیای عظامک

باطنلریدر

باطنلریدر چونکم ایکی طرف طوتمز بخن اول بی نهایته میانه یعنی اوسط منصرف اولور یعنی بخن اول بی نهایته
حد اعتدال صرف اولنور وافراط وتفریط تصور قیلنور (مثنوی) اول وآخر نشانش کس نداد * کفت لو کان له البحر
مداد * سورهٔ کهفدک آخرینه اشارتدر (قل لو کان البحر مدادا) دی یا محمد اکر بحر محیط مرکب اولسه (لکلمات ربی
بنم ربمک معانی وکلماتک تحریر وکتابتی ایچون (لنفد البحر) تحقیقا بحر محو وفانی اولیدی زیرا جسم در وهر جسم
متناهیدر (قبل ان تنفد کلمات ربی) ربمک کلماتی متناهی اولمزدن اول زیرا کلمات الله غیر متناهیدر پس مداد
متناهی اولمزدن اول علوم نامتناهیدنک کتابتی ممکن اولمز (ولو جئنا بمثله مددا) ای ولو جئنا بقدر تنا الباهرة عونا وزیادة
یعنی اکرچه بزکتور سکده اودریای محیط مثلی مدد وزیاده معاونت کتور رسکده ینه کلمات الله متناهی
اولمز زیرا مجموع متناهین دخی متناهیدر بلکه تحت وجوده داخل اولان اجسام مقوله سی هرنه ایسه متناهیدر
پس بوآیتک سبب نزولی بو اولدیکه یهود یلردیلر که کتابلرده بر محلده (وما اوتیتم من العلم الا قلیلا) یورر وبر محلده دخی
(ومن یؤتی الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا) یورر پس تناقضدر توفیق نیجه اولور دیدکلرنده بوآیت نازل
اولدیکه علم الله نسبت علم انسان قلیلدر ربمک اولور معنای بیت اول وآخره مرتبهٔ حقیقتنه واصل اولان ولینک
نشانی واحوال بی پایانی برکسنه شرح ویره مز زیرا بونلر صفت حقله متصف اولمشلردر واوصاف حق ایسه
غیر متناهیدر انبیا واولیا کلمات الله دراول جهتدنکه کن امریله ظاهر اولمشلردر اکرچه جمیع موجودات دخی بوامردن
داخل وجله سی بوحیثیتدن کلمات الله درلکن انبیا واولیا علت غائیهٔ موجودات ومکونات اندرلر پس بونلرلک باطنلری
صفت حقله متصف ومتخلق اولیجق بونلرلک درونده اولان معلوماتک واسرار واوصاف وحکمتلک کلماتن اغصان
واشجار واقلام وبحار وزخار مرکب اولسه الی یوم القیام تحریرا ونسه نهایت وانجام بولمیه ایدی (مثنوی
هفت دریا کر شود کلی مداد * نیست مر پایان شدن را هیچ امید * یدی دریا اکرچه جمیعا مرکب اوله منتهی اولمسنه
هیچ امید واسکان بوقدر یعنی هفت دریا اکر مداد اولسه بو اولیانک قلمنده اولان علملر پایانسه هیچ امید بوقدر
(مثنوی) باغ وبیشه کر شود بکسر قلم * زین سخن هرکز نکردد بیش وکم * وکذلک باغ ومیشه اکر جمیعا قلم اوله
بو انبیا واولیانک باطنده اولان سخن حقدن هرکز بیش وکم اولمز (مثنوی) آن همه حبر وقلم فانی شود * وین حدیث
بی عدد باقی بود * اول دو کلمی مرکب وقلم فانی اولورکه متناهیدر وبو انبیا واولیانک باطنده اولان حدیث بی شمار ینه
باقی اولورکه غیر متناهیدر (کما قال الله تعالی فی سورة لقمان فی حق کلماته (ولو ان ما فی الارض من شجرة اقلام
والبحر یمده من بعده سبعة ابحر ما نفدت کلمات الله) پس بو محاله کا نجیه دلک اعتراض اوله جوابدر که اول بسیار کو
واکثار خواملقدر نفس الامرده بو علمدن برولی هرنقدر سو بلسه دریادن برقطره وکونشدن برذره کبیدر پس
مکثر اولمز بعده اعتراض ثانی یه جواب ویروب یورر لر (مثنوی) حالت من خواب رامانده کهی) خواب پندارد
مرا نرا کمرهی * ظاهرده کاهی بنم حالتم خوابه بکزر اول حالتی برکراه خواب ظن ایلر یعنی ای شیخ بکا کاه برحالت
وبرراحت پیدا اولورکه غلبهٔ نومله مستلزم کبی بندخی یاتورم ویو جهاندن کوزیومو به عالم حقیقته دیدهٔ
بصیرتی کشاده قیلورم بنم بوحالتم کاهی خوابه مشابه اولور وحقیقت حاله واقف وعالم اولمقدن کمراه اولمز تحقیقا
بوحالتی نوم دایم زعم ایلرلر ویخسبدهست چون اصحاب کهف دیوسوزسو یلرلر بوکونه حالت اولیادن بعضسنه چوق
واقع اولور نته کم ابن فارض حضرتلرینک منقبه سنده اوائل دیوانده بویله مسطور درکه (قال ولدابن الفارض حاکیا
عن حال ابیه وتارة یکون الشیخ رضی الله عنه مستلقیا علی ظهره کالنائم ویمر علیه عشرة ایام متواصلة وتارة اقل
من ذلک وتارة اکثر وهو علی هذه الحالة لا یأکل ولا یشرب ولا یتکلم ولا یتحرک فهو کما قال (بیت) تری المحبین صرعی
فی دیارهم * کفتیة الکهف لا یدرون ما لبثوا * والله لو حلف العشاق انهم * صرعی من الحب اوموتی لما حنثوا
ثم یستفیق من هذه الحالة ویکون کما کان (مثنوی) چشم من خفته دلم بیدار دان * شکل بیکار مرا برکاردان
ای شیخنا کرچه ظاهرده بنم چشمم اویومشدر اما بنم قلبمی بیدار بیل بنم صورتا کار وعملسز شکل وجسد یمی
کار وعمل اوزره بیل یعنی بنم بیکار ومعطل اولدیغم شکلی سن عین برکار وبر تحصیل بیل همان عمل بدن دکلدر بلکه
عمل قلب عمل بدندن افضل واشرفدر (ولهذا قال علیه السلام لاعبادة کالتفکر قال البیضاوی لانه المخصوص
بالقلب (مثنوی) کفت پیغمبرکه عینای تنام * لا ینام قلبی عن رب الانام * حضرت رسول علیه السلام ایتدیکه
بنم چشملرم اویور لیکن بنم قلبم رب الانامدن اویومز بو حدیث شریفه اشارتدرکه امام بخاری حضرت عایشه رضی
الله عنهادن روایت ایدرلر حضرت عایشه حکایه ایدرلرکه حضرت رسول علیه السلام قبل اداء الوتر نائم اولوب بعده
قالقوب بلا توضی نمازه شروع قیلدی بن دیدم یا رسول الله نمت حتی نفخت بفمک فقال صلی الله علیه وسلم ان عینای

تامان ولاينام قلبي) يعني بنم ايكي كوزم بحسب الظاهر اويورلر حال بوكه بنم قلبم رب العالمين دن غافل دكلدر
پس اول صوفي دخي كنديلك نومنه وقلبنك ايقاظنه بوحديثله استشهاد ايلدي زيرا عند اهل التحقيق بوخصلت
وحالت حضرت رسول عليه السلامه مخصوصه اولمسنه دليل بوقدر بلكه على طريق الوراثة اولياياده دخي ميسر در
(مثنوي) چشم بويدار ودل خفته بخواب * چشم من خفته دلم در فتح باب * اي طاعن ومعترض اولان سنك كوزلك
بيدار وقلبك خواب غفلتله خفته درويم كوزم وياحسم ظاهرا اويومشدر اما بنم كوكلم فتح بابده در
(مثنوي) مردلم را بنج حس ديگرست * حس دلرا هردوعالم منظرست * تحقيقا قلبمه بنج حواس دخي واردر
بوحواس ظاهره دن غيري كه اول قوت متخيله وقوت متفكره وقوت متوهمه وقوت حافظه وحس مشتركدر كوكل
حسنك هرايكي عالم يعني ظاهر وباطن منظريدر (مثنوي) توزضعف خود مكن در من نگاه * برتوشب برمن
همان شب چاشتگاه * سن كندي ضعف وعقلكدن بكا نظر ايله زيرا قياس نفس على النفس جائزدكلدر برنفسك
حالي برنفسه بكزه من مثلا شب سنك اوزربكه شبدر هم اول شب بنم اوزربمه چاشتگاه وصبح دستگاهدر (مثنوي)
برتوزندان برمن آن زندان چوباغ * عين مشغولي مرا گشته فراغ * زندان سكازندان دركه انده مضطرب اولوب
پريشان خاطر اولورسن اول زندان بكاباغ كبيدر زيرا آنده جمال الهي ايله مسرور وروآسوده يم يعني سنك اوزربكه شب
ظلماني ونوم جسماني زندانده ربكا اول باغ وجناتدر عين مشغولدق بكا فراغ اولمشدر يعني مرتبهٔ ولايته ايرنلر سائر
بشر كبي دكلدر بلكه سائر بشرلك عكسي دينلسه جائزدر زيرا بونلر صورتا تامّ ومعنا بيدار وصورتا مشغول وبركار
ومعنا فارغ وبيكارلردر (مثنوي) پاي تودركل مرا گل گشته كل * مرتراماتم مرا سورودهل * سنك آياغك بدن
بايلغنده واگل وشرب آب وكلنده قالمشدر وبكا اول آب وكل عين گل روحاني وگلستان آثار وامسرار رباني اولمشدر
تحقيقا سكا بوآب وكل عالمي ماتمدر بلاشهود محبوب وبكا سورودهلدر مع مشاهدة المحبوب (مثنوي) درزميم
باتوساكن درمحل * مي دوم برچرخ هفتم چون زحل * نم صورتازمينده سنكله برمحلده ساكن وقرار ايدبجيم
من حيث المعنى زحل يلدزي كبي فلك سابع اوزره يلدم (مثنوي) همنشينت من نيم سايهٔ منست * برتراز انديشها
پايهٔ منست * همنشين وجليسك من حيث الحقيقة بن دگل بلكه بنم سايه مدر يعني جسددركه روحه نسبتله
سايه كبيدر بنم پايه وقدرم انديشه لردن عالي ركدر (مثنوي) زانكه من زانديشها بگذشته ام * خارج انديشه پويان
گشته ام * زيراكه بن انديشه لرعالمندن ايلروگچمشم انديشه نك خارجندن يلجي اولمشم يعني عالم حقيقت ومرتبهٔ
الوهيتده پويان اولوب اوچشم (مثنوي) حاكم انديشه ام محكوم في * زانكه بنا حاكم آمد برني * روي حقيقتي كورنلر
ومرتبهٔ ولايته ايرن ارنلر گندي يلردن فاني وحقله باقي اولدقدنصكره آنلرده عقول واندي شه نك تصرفي اولمز وافكار
وعقول حكم قيلمز بلكه بونلرك حقيقتي عقول واندي شه يه حاكمدر ولهذا اول صوفي ولي لسانندن بيوررلر بركه بن
انديشه نك حاكمي ام من حيث الحقيقه محكوم واسيري دگلم شول اجلدنكه بنا بنا اوزره حاكم گلدي پس نظر
قيلسك جميع موجودات صوري واگر معنوي بناي حقدر پس جميع بناي حق حقله قايم وباقي اولان خليفهٔ حقك
محكومي اولور وولي خدا بناي اشياده باذن الله تصرف قيلور پس من هذه الحيثية بونلر حاكم انديشه وعقول
ومتصرف مخلوق ذولدرلر (مثنوي) جمله خلقان سخرهٔ انديشه اند * زان سبب خسته دل وغم پيشه اند * اما جمله
خلقلر انديشه لرينك مغلوبي اولمشدر اول سبيدن خسته دللر وغم پيشه لردرا گر برسك كه سني دخي كورورزكه
عند الامتحان اسير عقل واندي شه وبعض زمانده خسته دل وغم پيشه سن جواب بيوررلر (مثنوي) قاصدا خودرا
باندي شه دهم * چون بخواهم ازميان شان برجهم * قاصدا گندمي انديشه يه وبررم وبراي استتار سير عقول
وافكار اولورم تامحكوم انديشه اولنلرني گندي لركبي قياس ايده لرچونكم بن استيم بوغم پيشه اولنلرك ومحكوم
انديشه گالنلرك ميانندن صچره رم واوج معناده پروازايلرم آنلركبي دائما گرفتاردام انديشه دگلم (مثنوي)
من چومرغ اوجم انديشه مكس * كي بود برمن مكس رادست رس * بن مرغ اوج كبي ام وانديشه وافكار مكس
كبيدر مكسك بنم اوزريمه چكن غلبه سي والي ايرشمسي اولور يعني مكس كبي اولان انديشه وهوشلك چكن بنم اوزريمه
دسترسي اولور (مثنوي) قاصدازيرا يم ازاوج بلند * تاشكسته پايكان برمن تنند * اوج بلنددن ومرتبهٔ
سعادتمندن قصدا آشغه كاورم ومرتبهٔ بشريته تنزل قيلورم تاشكسته پايكان طريقت وخسته دلان عالم
صورت بكاطولنه لروكندي لره جنس واشكاره آشنا كوروب بحردرونمدن صولنه لر وهرنبي وولينك خود بشريته
گلمري عباد الله عين نعمت وناسك فهم ايلديگي مرتبه ده اولمري ناسه مخصالطف ورأفتدر زيراقوت بشريته نك
حقيقت انبيا واولياياي كورمكه بلكه ملائكه يي كورمكه طاقتي يوقدر ولهذا قال الله تعالى (ولو جعلناه ملكا

لجعلناه رجلا وللبسنا عليهم ما يلبسون) وبو محله مناسب خلافتده تفضيل اولنمشدر (مثنوي) چون ملالم گيرد
ازسفلي صفات * برپرم همچون طيور الصافات * سورة الملكده (اولم يروا) اي محمد كورمزلرمي ونظر ايتمزلرمي بوكفار
مكذبان (الى الطير فوقهم صافات) اوزرلرنده اولان قوشلره كه جوسعاده عند الطيران اجنحه لرني بسط ايدر (ويقبضن
ودخي قبض وضم ايدرلر اجنحه لرني گندي لره حينا فحينا اسنتظهارا للطيران (ما يمسكهن الا الرحمن) پس انلري
عند القبض والبسط حفظ وامساك ايلمز الا اول رحمن كه مرحمتي على كل شئ واسع وشاملدر وكذلك جميع اشيايي حفظ
وامساك ايلين اول رحمتدر (انه بكل شئ بصير) تحقيقا اول رحمن كيفيات ابداع مبدعاته بصيروتدبيرات واحوال
مصنوعاته عليمدر معناي بيت چونكم بني ملال طوته بوعالم سفلي صفاتدن يعني عالم طبيعت ومرتبهٔ بشريتدن پرواز
ايدوب اوجرم اوج اعلايه وجوسماي معنايه طيور صافات كبي (مي) پرمن رستست هم ازذات خويش * پرنيچفسانم
دوپرمن باسرش * جعفر طيار را پرجاريه است * جعفر طرار را پرعاريه است * طيور صافات كبي عالم حقيقته اوجرم
ديمشدي اول مناسبتله دركه بنم پرلرم شول مجاز وعاريتي اولان اجنحهٔ مكر وحيل وتزويرودغل دكلدركه وابسته در
بلكه بنم پرم بررسته دربنم قنادم هم گندي ذاتمدن بتمشدر كه اول علم تحقيقي وذوق وشوق توفيقيدر بن چريشله
گندي مه ايكي قنادي پيشدر رمزم كه اول قوت عمليه وقوت عمليه در (كما ان اهل التقليد واصحاب التزوير يربطون على
انفسهم علوما عقلية ونقلية يباهون بها العلماء ويمارون بها السفهاء ويصرفون وجوه الناس اليهم گذوي الجناحين
يقلبون طيورا الهية وليسوا گذلك جعفر طيارلك قنادي جاريه ودامدر جعفر طرارلك قنادي عاريه وعارضيدر محققين
وصادقين جعفر طيار گبيدر ومقلدين ومزورين جعفر طرار گبيدر جعفر طيارلك پري جاريه وبنفسه طائردر جعفر
طيار حضرت علينك برادر بزركوارليدر اندن اون ياش زياده واسلامه آنمدن اول آماده اولمشدر وحضرت نبي عليه
السلام اول حضرتك حقنده يا جعفر انت اشبه بي خلقا وخلقا بيورمشدر حتي بوبشارتك مسرتيدن اول حضرت
قالقوب اول حينده رقص قيلمشدر وحضرت عليدن بوكونه روايت اولنوركه بيوررلر بركون بن حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلمك حضورنده ايدم نماز قيلغه متوجه اولديلر اول حينده بابام ابوطالب گلدي
وحضرت نبي عليه السلام آني صلاته ترغيب ايدوب ديديكه يا عمي نوليدي بكا اويدلك ونماز قيلدلك ابوطالب ديديكه
يا ابن اخي علمت انك على حق ولكن استحي من العرب) پس جعفره متوجه اولوب ديديكه يا جعفر سن ابن عمكك جناحي
قشنده نماز قيل پس جعفر حضرت رسولك ياتشده نماز قيلوب تمام ايلدگدنصكره حضرت نبي عليه السلام
اكا التفات ايدوب بيوردياركه (الا انبئك يا جعفران الله تعالى اعطى لك جناحين من نور لتطير بهما في الجنة ولهذا
اول حضرته ذوالجناحين دينلدي وطيار دخي تسميه اولندي ومنقبه لرنده بودخي منقولدر احيانا هواده طيران
وطيور گبي سماده سيران ايدرلردي وبعض قوله اول حضرت روم ديارنده شهيد اولدقده لطف حقله آكا ايكي پشل
قناد ظاهر اولوب عالم علوي جانبنه پرواز ايلمشلر بو اجلدن اكا جعفر طيار ديوسويلمشلردر والله اعلم
اما جعفر طيار معين بركسه اولمق احتماليده واردر لكن معلوم ومشهور دگلدر كه نه گونه كسه در بلكه هر مكار
وغدار اولان كسه لرمراد اولنه كه انلرك جناحين علم وعملري گندي بلره ملك اوليه بلكه عاريتي اولوب خلقه نمايش ايچون
گندي يه مربوط قيله (مثنوي) تزدانكه لمبذق دعويست اين * نزدسكان افق معنيست اين) اول كسه نك قشنده
بولندتدن طاتمدي ويومعنادن ذوق ايتمدي بوسوزلر دعويدركه بوني ادعايه حمل ايلرا ما افق ساكنلرينك قشنده
بومعناي صحيحدر يعني سكان افق معنا وقاعدان تتق سراپردهٔ خدا اولنلر قشنده بوسوزلرعين معنادر (مي) لاف
دعوي باشدا اين پيش غراب * ديك تي دربركي پيش ذباب * غراب گبي اولان اصحاب صورتك اوكنده بومعني لاف
ودعوي اولدي سكك قشنده بوش وطلوچولمك برابردر زيرا گركسه تهي وگركسه طلوذباب چولمكي قالدرمغه وفرق
قيلمغه قادردگلدر منكر قشنده دخي ولي ومرابي برابردر (مثنوي) چونكه در توهمي شود لقمه گهر * تن مزن چندانكه
بتواني بخور * اگل وشروب اولديغي صفت اوزره اعتراضه جواب ثالثدر كثرت اكل وشرب مذموم اولمسي
وانساني حيوان صفت قيلمسي ومبتلاي كسل وكثافت ايلمسي ايچوندر چونكم لقمه سنده گهر اوله وسني طاعت
وعبادت حقه چابك وچالاك قيله فارغ اوله اولقدركه قادر سن بي زيرا اندن سكا ضرر يوقدر ليكن نفعي چوقدر تن مزن
چندانكه مي خواهي بخورد خي نسخه در يعني طورمه وابسم اوتورمه اولقدركه استرسك بي مشايخ عظامك برندن
نقل اولنوركه اكل وشربله مقيد ايمش بعض احبا واصدقاسي رنكنده اولنلر آنك اكول وشروب اولديغنه باطنا
تعريض ايلمشلر وبري بري مايننده بوشيخلك اكلي انبيا عليهم السلام واولياي عظام اگلنه اوميزديوب سويلمشلر شيخ
بونلرك ضميرنه واقف اولوب وبرلكن استيوب بونلرك سوء ظنني دفع ايچون لكن ايجره قي ايلدي لكن پردر اولدي

نه کم بیورلر (مثنوی) شیخ روزی بهر دفع سوءظن * دراکن فی کردپردرشد لکن *سوءظنی دفع
ایتمکدن اوتری شیخ برکون لکنك ایچنه فی ایلدی لکن پردراولدی (مثنوی) کوهر معقول رامحسوس کرد *
پیربینا بهر کم عقلی مرد) کوهر معقولی محسوس ایلدی پیربینا مردلك کم عقل اولدیغندن اوتری آنك کاروعملنه
طعن ودق قیلدقلرندن اوتری (مثنوی) چونکه درمعده شود پاکت پلید *قفل نه برحلق وپنهان کن کلید *
چونکم معده ده سنك پاك وحلال اولان لقمك پلیداوله یعنی لقمه مع هذاطیب وحلال ایکن کثافت
وثقلت برله معده یی ملوث وخبائث وکدورت درونه باعث اوله حلق ودهانکه قفل قومفتاحن پنهان ایله
تاکم آکل اولمیه سن ومأکولات طیبه یی مردارقبیلیه سن (مثنوی) هرکه دروی لقمه شد نورجلال *
هرچه خواهد تاخوردواحلال * هرشول کسه ده که لقمه نورجلال اوله وحسن خصال ولطف فعالی
زیاده قیله هرنه استرسه که یه اکاحلال درا کثرمشایخ محققین لقمه یه ولقمه یی بینه نظرا یتمشلربلکه لقمه خوارك
کاروکردارنه باقمشلرا کرکاروکرداری طاعت خداورضای حق ایچون ایسه لقمه حرام دکلدروا کلده اسراف یوقدر
دیمشلر زیراحرام لقمه دن واسراف اوزره ینن طعامدن طاعت حقه میل ورغبت حاصل اولمزدیمشلروا کرآکل اولانك
کاری طاعت خدااولمزسه ورضای حق ایچون اکل قیلمزالبته اول لقمه ده شایبهٔ حرام مقرردر ولوکان فی زعم الآکل
حلالا زیرامبدأ معاصی وآثام لقمهٔ حرامدرطعام حلالدن عصیانه میل طوغمزدیرلر پس کثرت اکل وشربك منهی
اولمسی کثافت ومعصیته سبب اولدیغنه بناه دربوخسه مجرد کثرت اکل وشرب مذمومه دکلدرلاسیما نورجلال
وحسن خصال اوله پس نزدانکه لم یذق دعویست این نزدسکان افق معنیست این بیوردقلری بیت شریفدن حاصل
اولان وهم وشبهه یی دفع ایچون تکراربومعنایی مؤیداولان کلامه رجوع ایدوب تفهیم ایچون بعض ضرب امثاله
شروع ایدوب بیورلر (بیان دعوی که عین ان دعوی کواه صدق خویشت (مثنوی) کرتوهستی آشنای جان من *
نیست دعوی کفت معنی لان من * ای بوسوزلری دعوی زعم ایلین کسه اکرسن بنم جانمك آشناسی ایسك بنم
معنالان اولان کفتم دعوی دکلدربلکه عین دعوی نفس دعوینك کواهیدر (مثنوی) کربکویم نیمشب پیش قوم
هین مترس ازشب که من خویش قوم * مثلا کرنصف اللیلده وظلمت شبیده سنك قتنده یم دیم آکاه اول شبدن
خوف ایله که بن سنك قریب واشنالغام (مثنوی) این دودعوی پیش تومعنی بود * چون شناسی بانك خویشاوند
خود * بوایکی دعواسنك قتکده دعوای معنادرچونکه کندی خصمکك بانك وآوازنی آکلیه سن (مثنوی)
پیشی وخویشی دودعوی بودلیك * هردومعنی بودپیش فهم نیك * پیشلك وخویشلك ایکی دعوی اولدی یعنی سنك
اوکندیم وسنك خصمکم دیمك ایکی دعوی اولدی ولیکن هرایکیسی خوب واطیف فهمك قتنده معنی اولدی
ونفس دعوی کندینك صحت وصدقنه شهات قیلدی (مثنوی) قرب آوازش کواهی می دهد * کین دم ازنزدیك
یاری می جهد * آوازلك قربی آکاطانقلق ویررزیرا که بودم وآوازبرپارلك قتنده حاصل اولور پس آنك آوازنك قربی
اول یارسنك حضورکده اولدیغنه شهادت قیلور (مثنوی) لذت آوازخویشاوندنیز * شد کوابرصدق آن خویش
عزیز * خصمك آوازنك لذتی دخی ای عزیزاول خصمك صدقی اوزره شاهد اولدی زیرا آشنا واقرباتك آوازی اجنبی
وبیکانه نك آوازندن فهم وعقلی اولان کسه نك قتنده تمیزاولنمش وفرق قیلنمشدر (مثنوی) بازلهی الهام احمق کوزجهل
می ندآند بانك بیکانه زاهل * کیروالهامسزاحمقکه اول احمق جهللندن بیکانه نك بانك وآوازنی اهلنك بانك وآوازندن
بلز (مثنوی) پیش اودعوی بود کفتاراو * جهل اوشدمایهٔ انکاراو * آنك قتنده آنك سوزی دعوادرآنك جهلی
آنك انکارینك سبب ومایه سی اولدی (م ی) پیش زیرلك کاندرونش نورهاست) عین این آوازمعنی بودراست) زیرلك
قتنده که آنك باطن ودرونده انوارالهیه دن نورلرواردربوآوازعینیله راست وصحیح معنی اولدی (مثنوی) یابتازی
کفت یك تازی زبان * که همی دانم زبان تازیان * مثال آخرلسان عربی بیلور برکسه لسان عربی الله دیدیکه
عرب طائفه سنك لسانی بیلورم مثلا انا اعرف لسان العرب دیسه ودخی لسان عرب بی بیلمکه دلیل بعض لغات
وکلمات عربی سویلسه (مثنوی) عین تازی کفتنش معنی بود * کرچه تازی کفتنش دعوی بود * آنك عین عربی
سویلسی معنادروصدق دعواسنه دلیل وکواهدرا کرچه آنك عربیچه بن تازی بیلورم دیسی دعوی اولورلکن
عین دعوا کندی نفسنك صدقنه شهادت قیلور (م ی) یانویسد کاتبی برکاغدی * کاتب وخط خوانم ومن انجدی
مثال آخر یابرکاتب برکاغداوزره یازسه کاتبم وخط خوانم وبراولویم (مثنوی) این نوشته کرچه خودد عوی بود
هم نوشته شاهد معنی بود * بوورق اوزره یازلمش اکرچه خود دعوی اولورهم یازلمش معنانك شاهدی
اولورزیرا کاتبم دیدیکی کاتبتدن معلوم اولوروخط خوانم دیدیکی دخی آنك خطندن ظهوره کلورواتحد اولمسنه

دخی حسن خطی ونظم کلامی دلالت قیلور (م ی) یابکو یدصوفی دیدی تودوش * درمیان خواب سجاده بدوش *
عین دعوی کندی نفسکی مصدق اولمسنه برمثال دخی اولدرکه یاخود برصوفی سکاکله وسویلیه که سن کوردلك
دون خواب ایچره سجاده سی اوموزنده برکسه یی بوهم وجه دربابرکسه سکادیسه که سن دون کیجه دوشکده اوموزنده
سجاده وارصوفی کوردلك (مثنوی) من بدم آن وانچه کفتم خواب در * باتواندرخواب درشرح نظر * بن ایدم اول واول
نسنه ییکه دیدم خوابده سکاخواب ایچنده شرح نظر وفتح بصرجهتندن (مثنوی) کوش کن چون حلقه اندر
کوش کن * آن سخن رابیشوای هوش کن * آنی کوش ایله وحلقهٔ زرین کبی قولغکده ایله اول سوزی هوشکه
پیشوا قیل (مثنوی) چون ترایاد ایدآن خواب آین سخن * معجزه نوباشدوزرکهن * چونکه اول دوش سنك یاد
وخاطرکه کله یوسوزسکا یکی معجزواسکی التون اولور (مثنوی) کرچه دعوی می نمایداین ولی * جان صاحب واقعه
کوید بلی) اکرچه دعوی کورینور بوولیکن صاحب واقعه نك جانی بوکا اقراربرله بلی دیر (مثنوی) پس چوحکمت
ضالهٔ مؤمن بود * آن زهرکه بشنود موفن بود * پس چونکه حکمت مؤمنك ضاله سیدر حکمتی هرکیدنکه
استماع ایده موقن واعتقاد ایدیجی اولور یعنی (الحکمة ضالة المؤمن فحیث وجدها فهو احق بها) حکمت ومعرفت
مؤمنك یتوردیکیدر آنی هرقنغی کشیدن که استماع ایلیه بلاشبهه موقن اولور (مثنوی) چونکه خودرا پیش او
یابد فقط * چون بودشك چون کند خودرا غلط * چونکم مؤمن کندی یی اول ضاله سنك اوکنده حاضر بوله مطلقا
وقطعا نیجه شك اولور آکاونه حالله کندویی غلط ایلر برکسه یتوکنی برآخردن بعینه استماع ایلسه یله شك ایدوب
غلط ایلزکیف ضاله سنك حضورنده حاضر اوله نوجهله شك وغلط ایلرسن دیمك اولور (م ی) تشنهٔ راچون بکویی تو
شتاب * درقدح آبست بستان زود آب * مثلا برتشنه یه سن چونکم ایودیه سن قدحده آب وار در اول ابی فوری
آلوب تشنه لکی دفع ایله (م ی) هیچ کوید تشنه کین دعویست رو * ازبرم ای مدعی مهجورشو * هیچ تشنه دیرمیکه
بوسوزدعوادرپوری بنم قتمدن ای مدعی دور ومهجوراول (مثنوی) یاکواه وحجتی بنما که این) جنس آبست وازان
ماء معین * یابرشاهد وحجت کوسترکه بوآب جنسیدر واول ماء معینندنمیدر (مثنوی) یابطفل شیر مادربانك زد *
که بیامن مادرم شان ای ولد * یاخودسودامی طفله مادری بانك اوردی بویله دیوکه کل بن مادرکم آکاه اول ای ولد
مثنوی) طفل کوید مادراحجت بیار * تاکه باشیرت بکیرم من قرار * طفل دیرمی ای مادر بوخصوصده حجت ودلیل
کتورتاکه سنك سودلك اوزره بن قرارطوتم وسندن فرارایلیم (مثنوی) دردل هرامتی کزحق مزه ست * روی وآواز
پیمبر معجزه ست * هربرامتك قلبنده که حضرت حقدن ذوق ولذت واردر پیغمبرلك یوزی وآوازی معجزه در (مثنوی
چون پیمبر ازبرون بانکی زند * جان امت ازدرون سجده کند * چونکم پیغمبرعلیه السلام طشره دن برباتك اوره
واسلامه دعوت ایده امتك جانی درونندن سجده ایلر ومطیع اولور واکاانقیاد قیلور (مثنوی) زانکه جنس باتك
واندرجهان) ازکسی نشنیده باشد کوش جان * آن غریب ازذوق آوازغریب) اززبان حق شنودانی قریب) زیراکه
اول پیغمبرلك کلامنك جنسی بوجهان ایچره برکسه دن اشتمشدی جان قوانی اول غریب وعجیب وبدیع اولان آوازلك
ذوقندن حق لسانندن (انی قریب) مفهومنی اشتدی (کماقال الله تعالی (واذاسألك عبادی عنی فانی قریب اجیب
دعوة الداع اذادعانی) توضیح معنی هرکسیه الله تعالی حبل وریدندن وعقل وقلبندن اقربدرولکن هرکس بوقربك
حقیقتنه واصل اولمدقلری جهتدن کندیلری حقدن بعیدظن ایدرلر وبوقربك کمالیله حقیقتنه واصل اولنلرانبیاعلیهم
السلام بعده اولیای عظامدر ولهذا خلیفه مستخلفك عینیدیرلر وبرخوای (ان الله یقول علی لسان عبده) قجن
برتبینك وباخودبرولینك لسانندن عبادنه حتی سویلسه اول قرب حقیقیدن غریب اولان امتك جانی اول آوازعجیب
الشانك ذوقندن زبان حقدن که اول زبان انبیا واولیادرکه بونلرلك لسانی حق منزله سنده در (انی قریب) دیدیکی کلامك
صدق معناسنی اشتدی وحقك آنلره کمال قربنی بیلدی پس ایمان واقرارقیلدی وبونلرلك قربی واسطه سیله کندیده اولان
قربی دخی بیلدی وبولدی (وهومعکم) سرنه آکاه اولدی (سجده کردن یحیی علیه السلام درشکم مادرعیسی علیه
السلام (مثنوی) مادریحیی بمریم درنهفت * بیشترازوضع حمل خویش کفت * یحیی پیغمبرعلیه السلام
مادری تنهاده مریمه کندینك وضع حملندن اولرلك دیدی (مثنوی) که یقین دیدم درون توشهیست * کاواولوالعزم
ورسول آکهیست * که یقین کوردم سنك درونکده برشاه واردرکه اولوالعزمدر وزیاده آکاه رسولدر رسلدن
اولوالعزم اول کسه لردرکه حقدن اکا کتاب نازل اوله وکندینك مستقلا شریعتی اوله شرعنه نائبی دعوت قیله پس
عیسی علیه السلام اولوالعزمدر وحضرت یحیی علیه السلام نبی صالحدرشرع موسی علیه السلام اوزره (مثنوی
چون برابراوفتادم باتومن * کرد سجده حمل من اندرزمن * چونکه بن سنك برابرومقابله که واقع اولدم بنم حمل

در حال سنك جانبنه سجده ایلدی ذوالفطن دخی نسخه در یعنی زیرکلکلر صاحبی دیمکدر (مثنوی) این جنین
مر آن جنین را سجده کرد * کز سجودش در تنم افتاد درد * بو قرنداه اولان جنین اول قرنکده اولان جنینه سجده
ایلدیکه بنم حملمك سجود ندن بنم تنمه درد والم واقع اولدی (مثنوی) گفت مریم من درون خویش هم * سجدهٔ دیدم
ازین طفل شکم (مریم یحیی پیغمبرلك مادرنه ابتدی بندخی کندی درونده هم بوشکمده اولان طفلدن برسجده کوردم
(اشکال آوردن برین قصه (مثنوی) ابلهان گویند کین افسانه را * خط بکش زیرا دروغست وخطا * ابلهلرایدرلر
بوقصه یه خط چك زیرا کذب وخطادر یعنی ساده دل اولنلردن بعض کسه لر دیرلر بوقصه غیر واقعدر (مثنوی)
زانکه مریم وقت وضع حمل خویش * بود از بیگانه دور وهم زخویش * زیرا حضرت مریم کندینك حملنك
وضعی وقتنده اجنبیدن وخصمدن یعنی جمیع خلقدن دور وبعید ایدی (مثنوی) از برون شهران شیرین فسون *
تا نشد فارغ نیامد خود درون * شهرلك طشره سنده اول شیرین فسون مادام که فارغ اولمدی شهرلك ایچنه کلمدی مریم
چونکه حضرت عیسی علیه السلامی طوغردی اندنصکره حضرت عیسی علیه السلامی قوجاغنده طوتدی وقوم
وقبیله سی قتنده ایلتدی (مثنوی) مادر یحیی بگا دیدش که تا * گوید او را این سخن در ماجرا * یحیی پیغمبر
علیه السلامك مادری مریمی قتنده کوردیکه تا مصاحبتده بوسوزی مریمه دیه (جواب اشکال (مثنوی)
این بداند کانکه اهل خاطرست * غایب آفاق او را حاضرست * بوقی بیلور اول کسه که اهل خاطر واهل الهامدر
آفاقك غایبی آکا حاضردر قلبی معدن الهام الهی وخواطر ربانی اولان کسه له غایب حاضر در وبعید وقریب برابردر
(مثنوی) پیش مریم حاضر آید در نظر * مادر یحیی که دورست از بصر * مریم قتنده نظرده حاضر کلور یحیی
پیغمبرلك مادری که بحسب الظاهر بصردن دوردر (مثنوی) دیدها بسته بیند دوست را * چون منبسط کرده باشد
پوست را * دوستی ما سوادن بسته وفارغ اولان چشم کور رچونکم اول کوزلك صاحبی پوستی منبسط ایلمش اوله
پوستدن مراد وجود جسمانیدر وآنی منبسط ایلمکدن مراد مانع انوار الهی اولان اوصاف نفسانیه یی جابجا
ازاله ایدوب خانهٔ قلبنه اول روزنه لردن انوار الهی والهام ربانی دخول ایلمکدر (مثنوی) وز ندیدش از برون فی
از درون * از حکایت کیر معنی ای زبون * نه چنانکه افسانها بشنیده بود * همچوشین بر نقش آن جفسیده بود *
اکر مادر یحیی قرنداشی مریمی طشره دن کورمدیسه ودرون عالمندن دخی مکالمه قیلمدیسه حکایه دن
معنی طوت ای زبونکه قصه دن مراد حصه در انجلین دکل که یعنی اول کسه کبی اوله که افسانه لری اشتمش ایدی
وحرف شین کلمهٔ نقش اوزره یاپشدیغی کبی اول کسه لردخی اول حکایه نك نقش وصورتنه یاپشمش اولدی
(مثنوی) تا همی کفت آن کلیلهٔ بی زبان * چون سخن نوشد زدمنه بی بیان * کلیله بردلکونك اسمیدر دمنه دخی
بردلکونك نامیدر پس دابشلیم حکیم بو ایکیسنك لسان حالندن ظهور ایلین احوالی یزوب وسائر وحوش وطیورلك
السنهٔ احوالندن جاریه اولان احوالی وآثاری سمط تحریره دیزوب جمله سن برکتاب عجیب دوزوب آنك رکن اعظمی
کلیله ودمنه حکایه سی اولدیغنه بناء آکا کلیله ودمنه دیونام ویرمشدر فارسیده انوار سهیلی ترکیده همایونامه آنك
ترجمه سیدر پس معنی تا کم دیردی اول کلیلهٔ بی زبان دمنه یه ودمنهٔ بی یاندن نوجهله سوز اشیدردی تفکر ایله
بو ایکیسنك بری برینه مکالمه سنه لسان حال دیرلر که عند العرفا اول انطق من لسان المقال در عارف وعالم اولنلر
حیوانات حالندن بوکونه حصه آلوب آنی صورت قصه یه کتوروب تنبیه غافلین وایقاظ نائمین ایچون آنی نقل ایدرلر
(مثنوی) وربدانستند لحن همدکر * فهم آن چون کردی نطق بشر * ولئن سلم بوحیوانات اکر بری برینك لحن
وصوتنی بلدیلرسه آنك الحان واصواتنی بلا نطق بشر نه کونه فهم ایلدی (مثنوی) در میان شیر وکاو آن دمنه چون
شد رسول وخواند بر هر دو فسون * شیر له شتر به دیدکاری کاولك مابینده اول دمنه دیدکاری روبه نیچه رسول اولدی
ویو ایکیسنه نه کونه افسون اوقودی (مثنوی) چون وزیر شیر شد کاو نبیل * چون زعکس ماه ترسان کشت نیل *
واول کاو نبیل اسدلك نیچه وزیری اولدی وفیللر صویلك ایچنده اولان ماهلك عکسندن نیچه خوف ایلدی کما ذکر
هذه القصه فی الجلد الثالث (مثنوی) این کلیله ودمنه جمله افترایست * ورنه کی باز اغ لکلك را مریست * بوکلیله ودمنه
جمله افترا ودروغدر یعنی بوکلیله ودمنه نك جمله صور وحکایاتی خود افترادر که فی الحقیقه آفاقده بو اولمش دکلدر
واکر افترا اولسه دیدی زاغله لکلکك قتن جنك وخصومتی واردر یعنی لکلکك زاغه عناد وستیزه لکی قتن
حقیقة متصور اولوردی همان قصه دن حصه آلمق وحکایه دن منفعت بولمق وآنکله اصلاح نفس قیلمقدر کرك
صورت حکایه صحیح اولسون وکرك اولسون (مثنوی) ای برادر قصه چون پیمانه است * معنی اندروی
مثال دانه است * ای برادر قصه پیمانه کبید ر قصه معنی پیمانه ایچنده اولان دانه کبیدر (مثنوی)

دانهٔ معنی بکیرد مرد عقل * تکرد پیمانه را کر کشت نقل * صاحب عقل اولان کسه دانه کبی مقبول
اولان معنایی طوتر پیمانه یه نظر والتفات ایلز اکر پیمانه نقل ورفع اولدیسه (مثنوی) ما بجای بلبل وکل
کوش دار * کرچه کفتی نیست آنجا آشکار * بلبل وکاك ما جراسنه قواق طوت اکرچه بلبل وکلده
برسوز آشکاره دکل یعنی بلبل ایله کاك مابینده معنوی حالله نیچه مکالمه واقع اولور حال بوکه آصلا نطقدن اثر
یوقدر لکن اهل حال اولان بوقی انلرلك وجودلرندن فهم قیلور (سخن کفتن بزبان حال وفهم کردن آن (مثنوی
ما بجای شمع پروانه نیز * بشنوی معنی کزین کن ای عزیز * پروانه ایله شمعلك قصه سنی دخی ای عزیز ایشت
ومعنای کزین اختیار ایله (مثنوی) کرچه کفتی نیست سر کفت هست * هین بیالا پر مپر چون جغد پست * اکرچه
بونلر مابینده بحسب الظاهر برسوز یوقدر ولیکن سوزلك سری ومعنا سی واردر آکاه اول یوکسکه اوج بایقوش
کبی آلچغه اوچه یعنی معنی جانبنه پرواز ایدوب سفلی اولان لفظ وصورت جانبنه میل ایتمه (مثنوی) کفت در شطرنج
کین خانهٔ رخست * کفت خانه از کجا آمد بدست * خانه را بخرید یا میراث یافت * فرح انکس کو سر معنی شتافت *
یعنی برشطرنج بازدیدیکه شطرنجده بوخانه رخ خانه سیدر برلعب شطرنجده واقف اولمین ایله دخی بوخانهٔ حقیقی زعم
ایدوب اکا دیدیکه خانه رخك النه قتدن کلدی اوی رخ صاتوبمی آلدی ویا میراثمی بولدی همان برای قیام قرینه
جواب محذوفدر یعنی نه آلدی ونه میراث بولدی فرح وسعادتلو اول کسه که اومعنی جانبنه ایودی (مثنوی)
کفت نحوی زید عمرو اقد ضرب * کفت چونش کردی بی حرمی ادب * اکثر اعرابی لغت عربه عالمدر کندی لسانی
اولدیغنه بناء اما اصطلاحات نحویه یه جاهل در بقن قواعد نحویه دن اصلاح الفاظ ایچون برترکیبی متعلمه
فاعل ومفعولی تعلیم ایچون بروجه ضرب مثل ذکر اولنسه اعرابه واقف اولمین اعرابی آنی لغت معناسنه
حمل ایدر ومعنیء حقیقیسی جانبنه کیدرنته کم برنحوی دیدی زید عمرو اقد ضرب ویوترکیبدن اول نحوی زید لفظنا
مرفوع مبتدا وعمرو الفظنا منصوب مقدم مفعولیدر ضربنك وضرب مع ما عمل فیه جمله سی جملهٔ فعلیه اعرابدن
محلا مرفوع خبریدر مبتدانك شو معنایی دیلدی ولغت معناسنه عارف ویو اصطلاحه غیر واقف اولان کسه لردن بری
آکا دیدیکم نیچون اول عمرو به بی جرم زید اوردی وتادیب قیلدی (مثنوی) عمرو را بی جرمش چه بد کان زید خام *
بی کناه اورا برد همچون غلام * اول عمرولك جرم وکناهی نه ایدی که اول نایخته وبی انصاف زیدکناه سز آنی غلامی کبی
اوردی (م ی) کفت این پیمانهٔ معنی بود * کندمی بستان که پیمانه ست رد * نحوی آکا ایتدی که بو ترکیب معنی اوچکی
اولدی سن بغدایی آل زیرا پیمانه رد اولمشدر که معنای لغویسی بو محلده مراد دکلدر (مثنوی) زید و عمرو را نهر
اعرابست وساز * کردروغست آن تو با اعراب ساز * بلکه زید وعمرو اعرابدن اوتری دوزلمشدر اکرچه دور غدر سن
اعرابله دوزل (مثنوی) کفت لی من آن ندانم عمرورا * زید چون زد بی کناه وبی خطا * اول جاهل ینه دیدیکم بوق
بو یله دکل بن آنی بیلمزم محصل عمروی زید نیچون بی کناه وبی خطا اوردی بکا شو افظدن مستفاد اولان معنیدن سویله
(مثنوی) کفت از ناچار ولائی برکشود * عمرو یك واوی فزون دزدیده بود * آخر الامر نحوی ناچاردن دیدی ویرلاغ
ولطیفه آچدی یعنی ناچار برلاغ آچوب وکندی یلدیکی مرتبه دن کچوب اول جاهله دیدیکه عمرو برزیاده واواوغرلمش
ایدی (مثنوی) زید واقف کشت دزدش رابزد * چون که از حد برد حدش می سزد * زید بوحاله واقف اولدی
کندینك دوزدینه کوتك اوردی چونکه عمرو حددن التدی یعنی حدشر یعیدن تجاوز ایلدی سرقه سبیله عمرو
حدلایقی اولور پس زید عمروی جرم وکناهی سببیله تأدیب ایتمش اولور اول خبیث بوکز معنایی فهم ایدوب قبول ایلدم
دیدی (پذیرآمدن سخن باطل دردل باطلان (مثنوی) کفت ایتك راست پذیرفتم بجان * کژ نماید راست در پیش
کژان * اول ابله نحویدن چونکم بوسوزی اشتدی اکا ایتدی اشته جانله بوقی قبول ایتدم اول نادانلدن بوحالت
عجب دکلدر زیرا کر پارقتنده طوغری اکری کور ینور وا کری دخی طوغری کور ینور (مثنوی) کر بکو بی احولی را
مه بکیست * کو بیت این دوست در وحدت شکیست * مثلا اکر براحوله ماه بردرده سن احول سکادیر
بو ایکیدر برا ملقده شك وارمدر (مثنوی) ور بروخند دکسی کوید دوست * راست دارد این سزای بدخوست * واکر
برکسه تمسخر طریقیله احول اوزره کوله وماه ایکیدر دیه احول بوکذبی راست طوتر بوکونه خصلت قبیحه بدخوی
اولان کسه نك لابقیدر (مثنوی) بر دروغان جمع می آید دروغ * الخبیثات الخبیثین زد فروغ * عین کذب اولنلر اوزره
کذب جمع کاور وصحیح اولور زیرا خبیث اولان نفسلر ایچون خبیثلر فروغ ونور اوردی یعنی خبیث اولان شیطار خبیثه
اولان نفسلره صفا ودوق ویردی دیمك اولور (کما قال الله تعالی الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات والطیبات
للطیبین والطیبون للطیبات بو آیت کریمه نك ورودی خاصدر که حضرت عایشه رضی الله عنها نك براءتی حقنده در

ولکن حکمی عامد و لهذا علما و مفسرین دیمشلر در بو آیت مثل مجراسنه اجرا اولنور پس مشایخ کرام بو فی اکثر
مثل موقعنده ایرادا ایلمشلردر (م ی) دل فراخ انرا بود دست فراخ * چشم کور انرا عشار سنگلاخ * دل فراخ اولنلر
ایچون وسعت یدواردرکه (الطیبات للطیبین) در و کور کوزلر ایچون سرنگون اولق و آبنی قایمق وار در سنگستانده که
(الخبیثات للخبیثین) در (در بیان جستن پادشاهی آن درخت که هر که میوهٔ ان درخت خورد نمیرد (مثنوی) گفت
دانایی برای داستان * که درختی هست در هندوستان * بر دانا داستان ایچون دیدیکه هندوستانده بر درخت وار در
(مثنوی) هر کسی کز میوهٔ او خورد و برد * نی شود او پیر نی هرگز بمرد * هر برکسه که آنك میوه سندن یدی
والتدی اول کسه نه پیر اولور و نه هرگز اولدی (مثنوی) پادشاهی این شنید از صادقی * بر درخت و میوه اش شد عاشقی
بر پادشاه بر صادق القولدن بوسوزی اشتدی درخته وآنك میوه سنه زیاده عاشق اولدی (مثنوی) قاصدی دانا
زد یوان ادب * سوی هندستان روان کرد از طلب * دیوانتدن بر دانا قاصدی یعنی عالم و عامل بر رسول طلبدن
اوتری هندستان جانبنه روان ایلدی (مثنوی) سالها می گشت آن قاصد ازو * کرد هندستان برای جست وجو * اول
قاصد اندن اوتری نیچه یللر هندستانك اطرافنی دورا یلدی اول درختی جست وجو ایچون (مثنوی) شهر شهر از بهر
این مطلوب گشت * نی بجزیره ماند و نی کوه و نه دشت * اول قاصد بو مطلوبدن اوتری هندستانده شهر شهر کردی
وطولندی اول قاصد دور و گشت ایلدی نه جزیره قالدی و نه طاغ و نه صحرا قالدی (م ی) هر کرا پرسید کردش ریشخند
کین که جوید جز مگر مجنون بند * اول درختی هر کیمه صوردی ایسه آکا ریشخند ایلدی و بویله دیو سویلدی که
بو درختی غیر کیم استر مگر مجنون بند استر (م ی) پس کسان صفعش زدند اندر مزاح * پس کسان گفتندای صاحب
فلاح * چوق کسه لر لاغ و لطیفه ده آکا سیلی اوردیلر و چوق کسه لر بر سبیل تهکم دیدیلرای صاحب فلاح (مثنوی
جست وجوی چون تو زیرك سینه صاف * کی تهی باشد نگاه باشد گزاف * سنجابن سینه صاف زیرکك طلبی جفن خالی
اولور جفن گزاف و بیهوده اولور (مثنوی) وین مراعاتش یکی صفعی دگر * وین ز صفع آشکارا سخت تر * اول قاصده
بو مراعات بر غیری صفعدر یعنی خلقك بعضیسنك بو کونه رعایتلری آکا بر آخر طبنجه ایدی و بو صفع آشکاره
صفعدن شدیدر کدر (مثنوی) می ستودندش بتسخرای بزرك * در فلانجا بد درختی بس سترك * آنی تمسخر
واستهزا ایله مدح ایلدیلر بویله دیو که ای بزرك فلان یرده زیاده عظیم بر درخت وار در (مثنوی) در فلان بیشه درختی
هست سبز * بس بلند و پهن و هر شاخیش کبز * فلان بیشه ده سبز بر درخت وار در زیاده بلند و جسیم و آنك هر بر شاخی
بزرك و عظیم در (مثنوی) قاصد شه بسته در جستن کمر * می شفید از هر کسی نوعی خبر * پادشاهك قاصدی درختك
طلبنه کمر بامغانش هر برکسه دن بر دور لی خبر اشتدی (مثنوی) پس سیاحت کرد آنجا سالها * می فرستادش شهنشه
مالها * پس نیچه یللر اوراده سفر و سیاحت ایلدی پادشاه اکا مالر کوندردی (مثنوی) چون بسی دید اندر آن
غربت تعب * عاجز آمد آخر الامر از طلب * قاصد چونکه اول غربتده زیاده چوق تعب و مشقت کوردی آخر
الامر طلبدن عاجز کلدی (مثنوی) هیچ از مقصود اثر پیدا نشد * زآن غرض غیر خبر پیدا نشد * مقصودندن هیچ
اثر پیدا اولدی اول غرضدن خبردن غیری پیدا اولدی (م ی) رشتهٔ امید او بگسسته شد * جسته او عاقبت ناجسته
شد * آنك امیدی رشته سی مقطوع اولدی آنك مطلوب و مقصودی عاقبت ناجسته و ناپیدا اولدی (مثنوی) کرد
عزم باز گشتن سوی شاه * اشك می بارید و می برید راه * قاصد شاه جانبنه کیرو دونمك عزمن ایلدی کوزیاشن یاغدوردی
وقطع مسافه ایلردی (شرح کردن شیخ سر آن درخت را با آن طالب مقلد (مثنوی) بود شیخی عالم و قطبی کریم *
اندران منزل که آبس شد ندیم * زیاده عالم و تمام قطب بر شیخ کریم وار ایدی اول منزله که ندیم آبس و نومید
اولدی (مثنوی) گفت من نومید پیش او روم * زاستان او بر اه اندر شوم * قاصد کندیسنه ابتدی بن نومید
اولمش کسه شیخك حضورنه کیده یم آنك آستانندن یوله کیده یم (مثنوی) تا دعای او بود همراه من * چون که
نومیدم من از دلخواه من * تا آنك دعاسی بنم همراهم اوله چونکه کندی دلخواهمدن نومیدم یعنی کندی مطلوب
ومقصودمدن چونکم مأیوس و مقنوطم باری اول عزیزه واره یم و آنك خیر دعاسن الوب بعده آنك آستانه سندن یوله
روان اوله یم دیدی (مثنوی) رفت پیش شیخ با چشم پر آب * اشك می بارید مانند سحاب * اول قاصد چشم پر آبله شیخك
اوکنه کندی سحاب کبی کوزیاشنی یاغدردی (مثنوی) گفت شیخا وقت رحم و رقتست * نا امیدم وقت لطف
این ساعتست * قاصد شیخنه ابتدی ای شیخ رحیم و رقتلك وقیدر مطلوبمدن نا امیدم لطفك وقتی بو ساعتدر (مثنوی)
گفت و اگو گرچه نومید ستم * چیست مطلوب تو روبا چیستم * شیخ قاصده ابتدی آشکاره دیکه سنك
نومید لکك ندندر سنك مطلوبك ندر سنك روی و توجهك نیه در (مثنوی) گفت شاهنشاه کردم اختیار * از برای

جستن یك شاخسار * قاصد شیخنه ابتدی شاهنشاه بنی اختیار ایلدی بر درختی طلب ایلمکدن اوتری (مثنوی)
که درختی هست نادر در جهات * میوهٔ او مایهٔ آب حیات * جهانده نادر و عجیب بر درخت وار در اول درختك
میوه سی آب حیاتك مایه سیدر که آب حیات نیچه سبب حیات ایسه بو میوه دخی سرمایهٔ حیاتدر (مثنوی
سالها جستم ندیدم یك نشان * جز که طنز و تسخر این سرخوشان * نیچه یللر آنی طلب ایلدم آندن برنشان کورمدمکه
بو سرخوشلرك طنز و تسخرندن غیری (مثنوی) شیخ خندید و بگفتش ای سلیم * آن درخت علم باشد در علیم *
اول شجرهٔ ثمرهٔ حیاتك اسم و رسمنه فریفته اولان کسیه شیخ عارف کولوب اکا دیدیکه ای ساده دل اول درخت علم
اولدی علیم اولان کسه نك باغ و جودندنه که (مثنوی) بس بلندو بس شکرف و بس بسیط * آب حیوانی زدریای محیط
اول علم درختی زیاده بلند و چوق اولو و دخی بسیط و پهنادر نه درخت بلکه دریای محیط الهیه دن آب حیاتدر
(م ی) تو بصورت رفته ای بیخبر * زان ز شاخ معنی بی بار و بر) سن ایسك صورت درختنه کتدك ای بیخبر اول سیدن که
شاخ معنیدن بی بار و برسن اول شاخ معنا و شجرهٔ جنت اعلا عالمك وجودمیوه دار یدر نته کم بو حدیث شریف
بو معنایه دلیل و رهنمادر (عن ثوبان رضی الله عنه قال قال علیه السلام اذا القیتم شجرة من اشجار الجنة فاقعدوا
فی ظلها و کلوا من اثمارها قالوا و کیف یمکن هذا فی دار الدنیا یا رسول الله قال علیه السلام اذا القیتم عالما فکانما القیتم
شجرة من اشجار الجنة (مثنوی) که درختش نام شد کاه آفتاب * کاه بحرش نام گشت و کاه سحاب * علمك نامی
کاهی درخت کاهی آفتاب اولدی علمك نامی کاه دریا و کاهی سحاب اولدی یعنی مسمی بردر ولکن هر کس
آکا مناسب بر کونه اسم اطلاق ایدر لر مثلا کاه اول علمه درخت نام اولدی مثمر معانی و معارف نفیسه اولدیغی اعتبارله
وکاه آکا افتاب دینلدی منور قلوب انیسه اولدیغی اعتبارله و کاه آکا دریا دیدیلر محیط حقایق اشیا اولدیغی
ملابسه ایله و کاه سحاب دیدیلر مطر قطرات مسائل روحانی و جسمانی اولدیغی وسائل ایله (مثنوی) آن یکی کش
صد هزار اثارهاست * کز ثمرهٔ آثار او عمر بقاست * محصل اول بر مسمادر که آنك صد هزار آثاری وار در آنك کمترین
آثاری عمر بقادر (مثنوی) گرچه فردست او اثر دارد هزار * آن یکی را نام شاید بی شمار * اگرچه اول فرد و واحددر
من حیث المسمی ولکن هزار کونه آثار و خواص و کردار طوتر اول بر یکه آثاری فراوان اوله بی شمار و بی عدد نام
کرلمك یعنی اول بر ذاته بی شمار اسما ایله تسمیه قیلمق لایق و جائزدر (بیت) عبارتا شتی و حسنك واحد * وکل الی ذالك
الجمال یشیر * دین بو معنایه فائز و حائز در شخص واحده اسامیء کثیره ایله تسمیه قیلمق صحیح اولدیغنه ضرب مثل
طریقیله بر قاچ ابیات بیور لر (مثنوی) در حق دیگر بود قهر و عدو * در حق دیگر بود لطف و نکو * مثلا اول بر کسه
حقنده قهر و عدو اولور بر غیری کسه نك حقنده لطف و خوب اولور (مثنوی) صد هزاران نام اویل آدمی) صاحب
هر وصفش از وصفی عمی * بر شخص صد هزاران نامی وار در و او ذاتنده بر آدمیدر آنك هر وصفنك صاحبی بر وصفدن
اعمادر یعنی هر وصفنی کا ینبغی بلکه قادر دکادر بلکه اکثر اوصافنه عالم ایسه بعض اوصافندن غافلدر (مثنوی
هر که اندر نام پیچد کین ثقه ست * همچو تو نومید و اندر تفرقه ست * هر شول کسه که نامه طولشدی بویله دیو که
بو نام ثقه و محکم درای جویندهٔ درخت حیات سنك کبی نا امیددر و تفرقه در زیرا نامدن حقیقت ذوقی ظاهر اولز
(مثنوی) تو چه بر جفسی بر بن نام درخت * تا بمانی تلخ کام و شور بخت * بو درختك نامی اوزره سن نه تعلق و تشبث
ایلرسن تا کم تلخ کام و شور بخت قالورسن یعنی بی لذت و بی سعادت اولورسن (مثنوی) در کذر از نام و بنگر در صفات
تا صفاتت ره نماید سوی ذات * اختلاف خلق از نام اوفتاد * چون بمعنی رفت آرام اوفتاد * ذات واحده یه صفات
مختلفه واسطه سیله اسامیء کثیره اطلاق ایدر لر منشأ اختلافاتی اسامیء اختلافات صفات اولور و آثار و افعال
مختلفه دن عند المستدلین صفات مختلفه یه شعور قابل اولور و کثرت اسما و صفات قادح وحدت ذات اولمز ولکن
ناقص المعرفه اولنلره و اسما و صفاته نظر قیلنلره حجاب اولور و انلری اسامیء کثیره ایله مسمی اولان ذات واحده دن کیرو
قیلور نته کم ارباب متفرقه صاحبلری اولان کفره رسول علیه السلام که الله واحده دعوت ایلدیکی حینده دیدیلر
اجعل الالهة الها واحدا ان هذا لشیء عجاب) پس حضرت مولانا قدس سره طالب توحید الهی اولنلره خطاب ایدوب
بیور لر که نامدن کیچ و صفاته نظر ایله تا صفات ذاته جانبنه سکا یول کوستره یعنی اسامیء مختلفه دن کیچ و صفات
متنوعه یه نظر آچ که هر برامیم بر صفات مقابله سنده وضع اولنمشدر تا اول صفات متکثره مکثوره ذات
موصوفه جانبنه تا صفات مختلفه ایله متجلیه و افعال متنوعه ایله ظاهره اولان ذات واحده بی مشاهده قیله سن
وشبهات و شکوکدن بری اوله سن خلقك اختلافی نامدن دوشدی چونکه معنایه کتدی آرام واقع اولدی یعنی
بو خلقك جناب حق خصوصنده اولان اختلافی اسامیدن واقع اولدی چونکم بونلر معنایه ذاهب اولدی و معنا

نه ایدیکن بلدی وحقیقیّ بولدی آرام وسکون حاصل اولدی وبر مسمانك بحسب اللغات اصطلاحات مختلفه
اولمسنه دخی اشارت قیلوب بومعنایی توضیح ایچون اول چهار کسنه نك بری بریله اولان نزاعنی حکایه ایدوب بیورور لر
منازعت چهار کس جهت انکور که هر بکی بنام دیکر فهم کرده بودند انکوررا (مثنوی) چارکس رادادمردی
یك درم * آن یکی گفت این بانکوری دهم * برآدم درت کسه به براچه ویردی اول برکسه مردانجمی ایدی ایندی
بواچه یی انکوره ویریم (مثنوی) آن یکی دیکر عرب بدگفت لا * من عنب خواهم نه انکورای دغا * اول برغیری
عرب ایدی ایندی لا ای حیله باز بن عنب استرم انکوراستزم (مثنوی) آن یکی ترکی بدوگفت این بنم * من نمی خواهم
عنب خواهم اوزم * اول برسی ترك ایدی وایندی بوبنم قیل وقالی ترك ایله اوزم استر (مثنوی) آن یکی رومی
بگفت این قیل را * ترك کن خواهیم استافیل را * اول برسی رومی ایدی دیدی بوکلامکی ترك ایله یعنی سنك دیدیکك
اولمز بن استافیل استرم (مثنوی) درتنازع آن نفر جنکی شدند * که زسرنامها غافل بدند * اول طائفه تنازع
ومخالفته بر بریله جنك ایدیجی اولدیلر زیرا اول نامارك سروحقیقتندن غافل ایدیلر (مثنوی) مشت برهم
میزدند از ابلهی * پربدند از جهل وازدانش تهی * ابله لکارندن بر بر ینه مشت اوردیلر زیرا اول طائفه
جهلدن پر وعلم دن خالی ایدیلر (مثنوی) صاحب سری عزیزی صد زبان * کر بدی آنجا بادادی صلحشان *
چوق دل بیلور برعزیزوبر صاحب سرا کراوراده اولایدی آنلره صلح ویررردی (م ی) پس بکفتی او که من زین یك درم
آرزوی جملتا نرا می دهم * پس اول صاحب سرا اولان عزیزدیکه بن بوبراچه دن سزك جیعکزلك آرزوسنی وره یم
مثنوی) چون که بسپارید دراین دغل * این درمشان میکند چندین عمل * چونکه قلبکزی حیله وخدعه سز صد قله
بکا تسلیم ایلیه سز سزلك بودرمکز بوقدر عمل ایلر (مثنوی) یك درمشان می شود چار المراد * چاردشمن می شود
یك زاتحاد * سزلك بودرمکزدرت مراد اولور یعنی درت مراد حاصل اولوردرت دشمن اتحاد ومحبتدن براولورزیرا
بودرت کسه نك منازعه سی عالم اولمدقلرندن نزاع لفظی ایدی چونکم براهل دل بونلرلك مرادنی ظهوره کتورسه ایدی
بونلر متحد اولوب جدال وخصومتلری زائل اولیدی (م ی) کفت هر یکان دهد جنك وفراق * کفت من آرد شمارا
اتفاق * هر بریکزلك سوزی سزه جنك وفراق ویرر بنم سوزم سزه اتفاق واتحاد کتورر (مثنوی) پس شما خاموش
باشید انصتوا * تازیا نتان من شوم درکفت وکو * سورهٔ اعراف آخرنده اولان آینه اشارتدر (واذاقری القرآن
فاستمعوا) سبب نزولی بودرکه انصاردن برکسه رسول الله صلی الله علیه وسلمك اردنده نماز قیلوب هرنه که اول
حضرت قرأت بیوردیلرسه اول دخی قرأت ایلدکده بوآیت کریمه نازل اولدی اول وقتده که قرأن قرأت اولنه پس
استماع ایدلك استماع تحقیقی وقبوللهٔ (له) انی (وانصتوا) دخی ساکت وخاموش اولولك (لعلکم ترحمون) تافائزاولهٔ سز
اول مرحمته که اقصای مقاصددرظاهرنظم شریف وجوب استماع وانصاته دلالت ایدرحین قرأت قرانده لکن
عامهٔ علما متفقدرکه خارج صلواتده مستحباتدندرمعنای بیت یعنی برصاحب اسرارنهان وعزیزصدزبان
اولیدی اصحاب نزاع وارباب جداله صلح وجواب ویریدی ودیدیکه درهم قلبکز بکا تسلیم قیلك بعده سیز خاموش
وساکت اولکز که مقتدی ومؤتم حقنده انصتوا بیوردی پس قبلهٔ حقیقته متوجه اولان امامه اقتدا قیلان
مریدلرایچون دخی سکوت واجب اولدی تاکم سزلك زبانکز بن اولم کفت وکو وجست وجوده (مثنوی) کرمختفان
می نمایدیك نمط * درآثرمایهٔ نزاعست وسخط * وحدت مطلقه دن بی علم اولنلر وتفرقه ده قالنلر کاه اولورکه کلامارین
برنمط وبرقاعده ووتیرهٔ واحده اوزره سویلرلر ونزاع وجدالدن حذرایلرلرمع هذا اینه مورث تفرقه وموجب اختلاف
وتغلیطه در پس تنبیها لهذا بیورورلر ومرتبهٔ تفرقه ده قالنلره خطاب قیلورلرای اصحاب تفرقه اکرچه سزلك سوزیکز
سیزاره کوزل بلا اختلاف براسلوب اوزره کورینورلکن اثرده مایهٔ نزاع وسخطدر زیرا اول کلامك نمط واحد اوزره
اعتدال بولمسی وکرم اولمسی حقیقی دکل عاریتیدر (مثنوی) کرمی عاریتی ندهد اثر * کرمی خاصیتی دارد هنر *
عارضی وعاریتی اولان حرارت اثرویرمز خاصیته منسوب اولان کرمیت هنرطوتر یعنی ذاتی وخاصیتی حرارت هنروائر
طوتر (مثنوی) سرکه را اکر کرم کردی زانش آن * چون خوری سردی فزاید بیکمان * مثلا سرکه نکه طبعی بارده در
اکر آتشدن آنی کرم طوتسك یعنی سرکه یی اکر آتشدن کرم ایلدك ایسه بوهم وجه در سرکه یی اکرچه آتشدن کرم
ایلدك چونکم آتش سببیله کرم اولمش سرکه یی بیه سن یعنی ایچه سن شك وکمانسز اول سرکه برودت زیاده یارلر (مثنوی
زانکه ان کرمی ءاود هلیزیست * طبع اصلش سردیست وتیزیست * زیرا سرکه نك اول حرارتی دهلیزیدر یعنی
طشره یه مفسوبدرایچر یدن دکلدر آنك اصلی وطبعی برودت وحدتدرزیرا که سرکه نك طبیعتی بارد وحدت اوزره در
(مثنوی) وربود یخ بسته دوشاب ای پسر * چون خوری کرمی فزاید در جکر * بکمزکه بالطبع حاردرا کربوزلمش

اولسه وبرودت اکا تأثیرقیلسه ای پسر چونکه یه سن جکرده حرارت زیاده ایلر پس اصحاب توحیدك اختلافی
موجب اتحاد وارباب تفرقه نك صلح وسدادی فی الحقیقه مورث تفرقه ونضاد قیلور (مثنوی) پس ریای شیخ به
زاخلاص ما * کز بصیرت باشد آن وین از عمی * پس شیخنك ظاهر ریاسی برنم اخلاص مزدن یکدرزیرا شیخنك ریاسی
بصیرتدندر وبومرید مبتدلرك اخلاصی عمی وتقلیددندریعنی شیخ عارف بالله نك ریاسی مرید مقامنده اولنلرك
اخلاصندن یکدر (کما قال الجنید ریاء العارفین خیرمن اخلاص المریدین) اول اجلدن خیرلیدرکه شیخنك ریاسی
بصیرتدن ومریدلرك اخلاصی عمی وعدم معرفتدن حاصل اولورپس عن علم اولان ریاء عن جهل اولان اخلاصدن نیچه
وجوهله خیرلیدر (مثنوی) ازحدیث شیخ جمعیت رسد * تفرقه آرددم اهل حسد * زیراشیخنك سوزندن جمعیت
ایرشورا هل حسدلرك سوزی قلبه تفرقه وپراکنده لك کتورر (مثنوی) چون سلیمان کزسوی حضرت بتاخت
کوزبان جمله مرغانرا شناخت * چونکم سلیمان پیغمبرعلیه السلام خدا جانبندن چاپدی یعنی حضرت حق
طرفندن دعوت خلق ایچون کوندرلدی که اوسلیمان علیه السلام جمله قوشلردیلنی فهم ایلدی (مثنوی) درزمان
عدلش آهو بایلنك * انس بکرفت وبرون امد زجنك * انك عدلی زمانده آهوتیلانله انس طوتدی وجنکدن
طشره کادی (م ی) شد کبوترایمن ازچنکال باز * کوسفند از کرك ناورد احتراز * کبوتربازلك چنکالندن ایمن اولدی
قیون قورددن احترازوخوف کتورمدی (مثنوی) اومیانجی شد میان دشمنان) اتحادی شد میان پرزنان) اوسلیمان
علیه السلام دشمنلر اورتاسنده میانجی اولدی وبر بر ینه عدواولنلرك مابینی اصلاح قیلدی پرزنلر اورتاسنده تمام
اتحاداولدی یعنی طیورمابینده آنك اصلاحی سببیله الفت وانسیت ظهوره کادی (مثنوی) توچوموری بهردانه
می دوی) هین سلیمان جوچه می باشی غوی) سن برمورکبی دانه دن اوتری یارسن آکاه اول سلیمانی طلب ایلهنه غوی
اولورسن (م ی) دانه جوراد انه اش دامی شود * وان سلیمان جوی راهرد وبود) دانه طلب ایدیجی یه دانه آکاردام اولور
واول سلیمان طلب ایدیجی یه ایکیسی بیله اولورلر یعنی غذای نفسی طالب اولنه اول غذا آکادام اولورو آنك طالبی انك سکر
وضرری قیدندهٔ قالورولیکن سلیمان حقیقی طالبی اولنه هم مطلوبی اولان سلیمان حقیقی وهم غذای جسمانی
وروحانی حاصل اولور (م ی) مرغ جانهارادرین آخرزمان * نیستشان ازهمدکریکدم امان * جانلرمرغنه بوآخر
زمانده بری برندن آنلره بردم آمان یوقدر یعنی خلق عالم غذای نفسانیدن اوتری بری برلریله جنك وخصومتده در
وبری برلرندن امین دکلدرلر (م ی) هم سلیمان هست اندردورما) کودهد صلح وتماند جورما) بزم دورمزده هم سلیمان
واردر زیراهرعصرده اولان شیخ کامل وفئتنك سلیمانیدرکه او وقتنك سلیمانی صلح ویرر وبزم جوریه نزقالماز (مثنوی)
قول ان من امة راباد کیر * تابالا وخلا فیها نذیر * قرأن عظیمده (وان من امة) فولنی یادطوت الاوخلا فیها نذیره دکین
سورهٔ ملائکه ده اولان آینه اشارتدر (انا ارسلناك بالحق) یامحمد برسنی ارسال ایلدك دین حقله که اسلام دینیدرویا خود
ملتبسا بالحق (بشیرا) بشارت ایدیجی اولدیغك حالده طلب ایدنلره (ونذیرا) وتخویف ایلدیکك حالده معصیت
قیلنلره (وان من امة) امم سالفه دن هیچ برکروه یوقدر (الاخلا فیها نذیر) الااول امتده برنذیرکچمشدر (والکل قوم
هاد) مقتضا سنجه الان بنه هرقرنده برنذیروهادیکه وارث نبوی مقرردر (مثنوی) کفت خالق خودنبودست امتی
ازخلیفهٔ حق وصاحب همتی * حق تعالی حضرتلری ایندی هیچ براست خالی اولمشدر حضرت حقك خلیفه سندن
وبرصاحب همتدن (مثنوی) مرغ جانهارا چنان یکدل کند * کزصفاشان بیغش وبی غل کند * هرزمانك سلیمانی
کندی زمانده اولان جانلرمرغنی المجلین متحد ومتفق ایلرکه صفادن جانلرمرغنی غشسزوغلسز ایلر یعنی
غل وغشدن پاك ایدوب زیاده صفایه ایرشدیرر برمرتبه ده که (مثنوی) مشفقان کردند همچون والده * مسلمون را
کفت نفس واحده * مادرکبی بری برینه شفقت ایدیجی اولورلر حضرت نبی علیه السلام مسلمانلره نفس واحده دیدی
یعنی حضرت نبی علیه السلام مسلمانلرایچون (المسلمون کنفس واحدة) دیدی (م ی) نفس واحد ارسول حق شدند
ورنه هریك دشمن مطلق بدند * ومسلمانلررسول علیه السلام حقنده نفس واحد اولدیلر یوخسه هر بری آخر ینه
دشمن مطلق ایدیلرنته کم بوقصه دن روشن وظاهر اولور (برخاستن مخالفت وعداوت ازمیان انصاربرکات رسول
علیه السلام (م ی) درقبیله کارس وخزرج نام داشت * یك زدیکرجان خون آشام داشت) ایکی قبیله که اوس وخزرج
نام طوتردی یعنی برقبیله یه خزرج وبر ینه اوس دیرلردی بری برندن فان نوش ایدیجی جان طوتردی یعنی قدیم الایامدن
بری بر ینك فانن ایچمکه جان طوترلردی (م ی) کینهای کهنه شان ازمصطفا * محوشددرنوراسلام وصفا * انلرك
قدیم عداوت وکینه لری رسول علیه السلام سببندن اسلام وصفانورندن محواولدی یعنی بونلرك کهنه اولان
کینه لری حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلمك ارشاد وهدایتندن نوراسلام وصفای ایمانه محو اولدی وهر بری

اخوه مرتبه سنی بولدی نته کم بیورلر (مثنوی) اولا اخوان شدندان دشمنان * همچو اعداد عنب در بوستان *
وزدم المؤمنون اخوه بیند * درشکستند وتن واحد شدند * اولا اول دشمنلر بری برینه اخوان اولدیلر بوستانده اولان
عنبك اعدادی کبی یعنی بوستانده اولان وعنقود واحده اوزره اجتماع قیلان اعداد عنب کبی اول بری برینه
اعدا اولنلر اولا اخوان اولدیلر وثانیا (انما المؤمنون اخوة) دمندن اولان پند سبیله صندیلر وتعین وانا بتلرین فنا
قیلدیلر وتن واحد اولدیلر نته کم الله تبارك وتعالی بعد الایمان والاتحاد بونلرك نعمته اتحادنی یاد ایلمك ایچون وغیری
مؤمنلره ارشاد قیلمق ایچون امر ایدوب سورهٔ آل عمرانده بیورلر که (واذکروا نعمت الله علیکم) که اونعمتك
جمله سندن بری اتحاد واخوّت وزوال بغض وعداوته مؤدی اولان اسلامه سوق هدایت ایلمکدر (اذ کنتم اعداء)
زیرا سوزمان جاهلیتده بری بریکزه اعدا واضداد ایدیکز (فالف بین قلوبکم) پس الله تعالی سزلرك قلوبکزی الیف
وانیس قیلدی بری برینه اسلام وارشاد سید الانام صلی الله علیه وسلم سبیله (فاصبحتم بنعمته اخوانا) پس سزاول
اللهمك نعمتیله اخوة فی الله اوزره مجتمعین ومتحابین اولدیکز وبنیان مرصوص مرتبه سن بولدیکزکه المؤمنون
کالبنیان المرصوص در (مثنوی) صورت انکورها اخوان بود * چون فشردی شیرهٔ واحد شود * اوزملرك صورتی
بری برینه اخوان اولورکه جمله سی بیك رنك ویك دلدر یعنی صورت اسلام وایمانده اولنلر بری برلرینه اخوان اولورلر
زیرا بیك رنك ویك دلدر درولکن اعداد وتعیناتدن خالی دکلدر چونکه صفدك بر شیره اولور یعنی چونکم بونلرك مقتضی
اعداد اولان جسد لرینی صفدك وشکسته قلمك بونلرك دروننك روحانیتی وایمان ومعرفتی بر شیره اولور یعنی تفرقه
اولمیوب بیك جنس ویك رنك للك مرتبه سن بولورلر (مثنوی) غوره با انکور ضد اتند لیك * چونکه غوره پخته شد شد
یار نیك * غوره وانکور بری برلرینه ضدلردر اما چونکه غوره پخته وانکور اولدی ایو یار اولدی زیرا جنسیت حاصل
قیلدی یعنی کافر وفاسق غوره کبیدرلر اگرچه مؤمنله براصلدن حاصلدر اما بری برینه ضدلردر ولیکن چونکم
غوره پخته اوله یعنی کافر وفاسق مؤمن مرتبه سن بوله ضدیت بر طرف اولوب مؤمنله یار نیك اولورلر بو غوره مرتبه سنده
اولان کسه لره حضرت رسول علیه السلام اخوان اولمغی وایمان اوزره اتحاد قیلمغی امر ایدوب وتدابر وتباغضدن نهی
قیلوب بیورلرکه (ولا تباغضوا ولا تحاسدوا ولا تدابروا وکونوا عباد الله اخوانا) (م ی) غورهٔ کوسنك بست وخام ماند
درازل حق کافر اصلیش خواند * بر غوره که طاش کبی قتی اولدی وخام قالدی یعنی اول کسه لرکه غورهٔ سنك بسته
کبی خام قالدیلر غورهٔ سنك بسته من بعد اوزم اولمین ولذت بولمین غوره یه دیرلر حق تعالی بوکونه کسه لره ازلده کافر
اصلی اوقودی که دنیاده سائر مؤمنلرکبی تربیهٔ انبیا واولیا الیله اصلاح اولمز وایمان واسلامدن لذت بولمز (مثنوی)
فی اخی فی نفس واحد باشد او * در شقاوت نحس ملحد باشد او * اویعنی کافر اصلی نه برادرنه نفس واحد اولور کفر
وشقاوتده اول کسه نحس وملحد اولور وخام ونا پخته قالور العیاذ بالله (مثنوی) کر بکویم انچه اوردا رد نهان * فتنهٔ
افهام خیزد در جهان * اگر سویلیم اول نسنه یی که اول کافر اصلی نهاننده مطوی تر جهاندهٔ افهام وعقوله فتنه قالقر
وبعض کسه نك ناقص المعرفة اولدیغندن ضلالتنه وبأس وفتوریته سبب اولور (مثنوی) سر کبر کور نامند کوریه
دود دوزخ ازارم مستوریه * کور کبرلرنه سرورازی نامند کور اولمق یکدر دوزخلك قوتی باغ ارمدن دور ومستور اولمق
یکدر بعض نسخه ده ارم برینه نظر واقعدر (مثنوی) غورهای نیك کایشان قابلند * ازدم اهل دل آخر یکدلند
ایو غوره لرکه آنلر انکور اولمغه قابللردر اهل دلك نفسندن آخر یکدللردر (مثنوی) سوی انکوری همی راشند تیز *
تا دوبی برخیز دو کین وستیز * انکور لغه قابل اولان غوره لر انکوراق جانبنه تیز سورلر ویخته اولوب کامله ایرمکه
ایورلر تا کم ایکیلك وکین وعناد قالقه وبونلر بو اوصاف ذمیمه دن بالله اوله لر (م ی) پس درانکوری همی درند پوست *
تا یکی گردند وحدت وصف اوست * دوست دشمن گردد ایراهم دوست * هیچ یك با خویش جنگی در نبست * پس
انکور لق مرتبه سنده یعنی ایمان واسلام مقامنده بوستی برتر لر یعنی کمی موت اضطراریله وکمی موت اختیاریله
صورت ظاهره لرین ووجود بشریه لرین فنا ایدرلر تا جمیع انکورلر شیره اولوب براوله لرکه براسکات وصفی
وحدتدر یعنی وجود بشریه لرین فنا قیلدقدن صکره حتی نور واحد اولورلر ووحدت مرتبه سن بولورلر وحدت انلرك
صفت ذاتیه سی اولور اما اول کسه که وحدت مرتبه سن بولمدی دوستا کادشمن اولور زیرا هم اول کسه ایکیدر هیچ
برکندیسیله برجنك بغلمدی زیرا جنك ایکیده اولور برده اولمز یعنی دوستی غیر کورمك سبیله هیچ برکسه کندیسیله
جنك ایلمدی پس صاحب وحدت اولنلر اتحاد حقیقی مرتبه سن بولنلر خلقی من حیث الحقیقه غیری کورویه آنلرله
اغراض نفسانیه دن اوتری جنك طوغمز بلکه جنکلری الله اولورکه کندی اجزالری کبی اولان خلقی وحدت حقه
واتحاده دعوت ایدرلر (مثنوی) آفرین بر عشق کل اوستاد * صد هزاران ذره را داد اتحاد * آفرین وصد هزار

تحسین استاد کلك عشق اوزره یعنی استاد کلك عشق اوزره که اول حضرت سید انبیادر که جمله استادان انبیا
واولیانك کلی منزله سنده در اگرچه ترکیب استادلك جمیعسنك عشق اوزره دیمك معناسنی افاده ایلر ولکن
اولکی معنا بوندن اولیدر یعنی اول استاد کلك وافضل رسلك عشق اوزره آفرین اولسونکه صدهزاران ذره لره اتحاد
ویردی ووحدت مرتبه سنه ایرکوردی وعشق یعنی معشوق اولسه ومراد حضرت حق اولسه دخی الطف اولور
وکلی استادلك معشوقی اولدروار واحه فی الحقیقه اتحاد ویرمك انك شانیدر (مثنوی) همچو خالهٔ مفترق در ره کذر
یك سبوشان گردد ست کوزه گر * کجلك یولارده خالهٔ مفترق کبی ایدیلر اول کوزه گرلرك باطنی الی بو جمله یی برسبو
ایلدی وبو اتحادن مراد اولان اتحاد واحدر (م ی) کاتحاد جسمهای آب وطین) هست ناقص جان نماند
بدین * زیرا آب وکلدن نشو ونما بولان جسملرك اتحادی صورت ظاهره ده ناقص در جانك اتحادی بوکه بکزمز
یعنی اتحاد اجسامکه آب وکلدن حاصل در ناقص وابتر اولدی جان اتحادی بو اتحاد صوری به بکزمز (مثنوی)
کر نظایر کویم ایجاد رمثال * فهم راترسم که آرد اختلال * اکر بو محلده اتحاد ارواح ایچون نظایر سویلرسم مثالده
قوة فرمکه فهم خلقه اختلال کتوره پس بوقدرله اکتفا اولندی (م ی) هم سلیمان هست اکنون لیك ما) ازنشاط دور
بینی درعما * شعدی سلیمان دخی وارد رلیکن بزدور بینلك سرورندن عماده یز نته کم مشهور مثلدر چراغ دیبی قرا کلق
اولور در لر (مثنوی) دوربینی کور دارد مر درا * همچو خفته در سرا کور از سرا * دور بینلك کشی یی کور طوتور زیرا
بعیده نظر ایلمکدن قریبی کورمز سرایده اویومش کسه سرایدن کور اولدیغی کبی زیرا خوابده ایکن چشمی کشاده
دکل که سرایی کورمکه قادر اوله (مثنوی) مواعیم اندر سخنهای دقیق * در کر کهها باز کردن ما عشیق * بویت اسلوب
حکیم قاعده سی اوزره کندیلرینی امحاض نصح ایچون کلمات دقیقه دیمکه سعی ایدنلرك ومشکلات عمیقه فتحنه عقلی
کیدنلرك میانته ادخال ایدوب علی طریق التعریض بیورلرکه سلیمان وقت وخلیفهٔ حقدن بزنجه اکاه اولورزوآکی
نوجهله بیلورزونه کونه بولورز که دور بینلك وتدقیق وتعمیق نشاطندن عماده یز الفاظ وعباراتده دور بینلك مشاهدهٔ
اولیادن کور طوتر مردی اوایچره خفته اولان اودن کور اولدیغی کبی بزدقیق سوزلره حریص ایز عقده لرآچمغه بزعاشقز
یعنی بزمواعز دقیق سوزلرسو یلمکده وعقده لرفتحنده ومشکلرآچمغه عاشقز پس معشوق حقیقی یی نیجه بیلورزوآکا
دلیل اولان سلیمان وقتی نوجهله بولورز (مثنوی) تا کره بندیم وبکشاییم ما * درشکال ودرجواب آیین فزا) بز تا عقده
یغلیه وز وچوزه وز یعنی سخنهای دقیق معانی یی عمیق ایراد ایدوب یته آنی شرح وبیان ایلیه وزاشکال وجوابده
آیین زیاده ایدیجی اولدیغمز حالده (مثنوی) همچو مرغی کو کشاید بند دام * کاه بندد تا شود درفن تمام * مثلا شول
برقوش کبی که اومقید اولدیغی دامك بندنی آچرکا هی طوزاغلك بندنی یغلر تافن وصنعتده تمام اوله (م ی) اوبو محروم
از صحرا ومریح * عمرا اندر کره کاریست خرج * اول مرغ صحرا ومرجه محروم اولور آنك عمری همان کره کارلقده
خرجدر یعنی اول قوشکه بندیدام پای جان اولان مسائلك حل وعقدنه مقید اوله محروم اولور صحرای حقیقتده
طیران ومریح روحانیتده سیران ایتمکدن وآنك عمرنازینی کره کارلقده خرج اولور (م ی) خود زبون اونکردد هیچ دام
لیك پرش در شکست افتد مدام * خود اول قوشك هیچ زبونی اولمز مقید اولدیغی دام هرنه دن ایسه لیکن اول
مرغك پری دائم شکسته دوشر یعنی آنك پر عقل وفکری شکسته لکه دوشر مدام (م ی) باکره کم کوش تا بال وپرت
نکسلد یك تا زین کر وفرت * عقده یه چاشمه تا سنك بال وپرلرك یعنی عقده فتحنه وکره کشا اولمغه ازسعی ایله
وکندیکی قیود عالمدن خلاص ایله تا کم بال وپر عقل وفکرلرك بر بر منقطع اولیه بوکر وفر وغرور کدن (مثنوی)
صد هزاران مرغ پرهاشان شکست * وان کمین کاه عوارض رانبست * حال ایشان از نبی خوان ای حریص * نقبوا
فیها بخوان هل من محیص * سورهٔ قافده اولان آیته اشارتدر (وکم اهلکنا قبلهم من القرون) وچوق کسه لری بزعلاك
قیلدق بونلردن اول یعنی سنك قومکدن اول هر قرنك اهلندن (هم اشد) یعنی بو قوم مقهور اشدایدی (منهم) بوسنك
قومکدن (بطشا) قوت وقدرت وقهر وغلبه یونندن (فنقبوا فی البلاد) ای حرقوا وتصرفوا فیها یعنی اول قوم شهرلرده
تصرف ایلدیلر وجولان ایدوب سفرلر ایلدیلر موتدن حذر ایلدیلر کارندن وبولدقری تحریف ایدوب سفرلره کتدیلر اصل
تنقیب ونقب لغتده برشیدن بحث وتفتیش وطلب ایتمکه دیرلر (هل من محیص) هیچ بونلر ایچون برمخلص وملجأ
وارمیدرکه موتدن وقضای حقدن بونلر آزاد وخلاص اوله لر معنی یه بیت صد هزاران مرغ که انلرك قنادلری صندی
واول عوارضلك کسکاهی برسی باغلمدی یعنی نیجه یوزیلك مرغانکه مرادد فع قضاده پروازایدنلردر بونلرك پر وبال
حیله ومکرلری شکسته اولدی واول کین کاه عوارض وحوادث بغلمدی بونلرك حالنی قرأتدن اوقوای دنیا حریصی
اولان بونلرشهرلرده تصرف ایلدیلر وسفرلر ایچون بولدقری خرق ایلدیلر وبحثلر قیلدیلر بخوان یعنی اوقوکه بونلر محیص

ومخلص بولد یلرمی ایمدی قضایه رضادن غیری یه چاره یوقدر (مثنوی) ازنزاع ترك ورومی وعرب * حل نشد اشکال
انکور وعنب * تاسلیمان نسین معنوی * درنیاید برنخیزد این دوی * پس حضرت خداوند کاریت سابقده اولان
فنقبوا فی البلاد) شهرلرده مقصود لری جانبنه یوللر بارد یلر وآندن بحث ایدوب فنحنه اقدام قیلد یلر مع هذا اول
جانبه برمحیص ومخلص بولمیوب منازعه لری برطرف اولمدی دیمك معناسنه آلوب بیوررلر که منازعهٔ ترك ورومی وعجم
وعربدن اوزم واستافیل وانکور وعنب اشکالی حل اولمدی یعنی قیل وقاله اولان نزاع ولغات واصطلاحاتده جدال
فیصل بولمدی تاکم سلیمان زبان دان معنوی کلیه وحقیقت حاله بواهل جدالی ارشاد قیلیه بونلرما بیننده اولان اثنینیت
مرتفع اولمز وهیچ بری مرتبهٔ اتحادی بولمز لسین صاحب لسان ومخن دان معناسنه درپس اهل نزاع اولان قوشلره
خطاب ایدوب بیوررلر (مثنوی) جمله مرغان منازع بازوار * بشنوید این طبلباز شهریار * ای منازع اولان قوشلر
جملکز طغان کبی استماع ایلك شهریار حقیقتك بوطبل بازنی که اول دعوت مرشد کاملدر وآنی اشتمك داعی محققه
اجابت ایتمك وآنك بیوردیغی اوزره طریق توحید واتحاده کتمکدر نته کم بیوررلر (مثنوی) زاختلاف خویش
سوی اتحاد * هین زهر جانب روان گردید شاد * کندی اختلافکزدن فراغت ایدوب اتحاد جانبنه آگاه اولکز
هرجانبدن شاد وخندان روان اولکز یعنی کندی اختلافکزدن ای اهل تضاد جانب اتحاده آگاه اولك وتوجه وسرعت
قیلك شاد یلکله (مثنوی) حیث ما کنتم فولوا وجهکم * نحوه هذا الذی لم ینهکم * بوآیت سورهٔ بقره ده در تفسیری
عن قریب برمقدار بقیهٔ قصهٔ ابراهیم یاتنده مرور ایتدی ای اصحاب تفرقه هرنه محلده اوله سزبوزیکزی اول قبلهٔ
حقیقی اولان سلیمان معنوی جانبنه دوندورلر شوذکر اولنان سلیمان معنوی وخلیفهٔ الهی سزی کندی جنابندن
نهی ایلمدی بوهم وجه درهرقنده اوله سزبوزیکزی حضرت خدا طرفنه دوندریکز بوکلامکه مراد (فولوا وجوهکم)
شول نسنه درکه سزی نهی ومنع ایلمدی خدا طرفنه بوز دوندریکز مراد حضرت خدادن شول احساندرکه کمال
کرمندن سزی کندی درکاهندن نهی ومنع ایلمدی بلکه (بیت) هرکه خواهد کوبیا وهرکه خواهد کوبکو * کبروناز
حاجب ودربان درین درکاه نیست * قولنك مضمونی اوزره علی ای وجه کان کندی یه دعوت قیلمدی دیمك اولور (م ی)
کورمرغانیم وبس ناساختیم * کان سلیمان رادمی نشناختیم * یعنی برایسك شول کور قوشلرزکه زیاده
ناساخته یز یعنی دوزلمش وتربیه اولنمش ازبرا اول سلیمان حقیقتی وحضرت الوهیتی بردم اکلمدی بس باء
فارسیله اولسه دخی جائزدر یعنی کورمرغلرزوعاقیبتمزی تدارك ایلمدك یزه لازم اولانی دوزمدك زیرا اول سلیمانی
برنفس اکلدق بومحلده بوندن تصکره سلیماندن مراد حضرت رب العباد اولور ومثنوئ شریفك دأیندندر خلیفه دن
مستخلفه وبعض مناسبتله مستخلفدن خلیفه یه انتقال ایدرنته کم شوجود مطلقی فانی نمایتنده مقدما بوقاعده یی
ذکر ایلمدك (مثنوی) همچو وجغدان دشمن بازان شدیم * لاجرم واماندهٔ ویران شدیم * بایقوشلر کبی طغانلره دشمن
اولدق بوسبیدن ویرانه تك واماندهٔ محبوسی اولدق یعنی جغدلر بازلره دشمن اولدقلری کبی بزدخی ویرانه پرست
اولان جغدلر کبی بازان الهی اولنلره دشمن اولدق لاجرم بوویرانهٔ دنیاتك واماندهٔ لرندن اولدق وبونك عزود ولتنی
عزت ودولت صندق (م ی) میکنیم ازغایت جهل وعما * قصد آزار عزیزان خدا * بغایت جهالت وعمامزدن
عزیزان خدانك خاطرلرین آزارورنجیده یمکه قصد ایلرز (مثنوی) جمع مرغان کز سلیمان روشنند * پروبال
بی کنه کی برکنند * شول طیورلك جمله سی که سلیمان حقیقتدن یعنی حضرت ربوبیتدن روشنلر وولایت وکرامتله
مبرهنلردر بی جرم وبی گناه اولان بکسه نك پروبالان چکن قو پرلرلر یعنی قوای جسمانیه وروحانیه سن ویاپروبال
دنیویه واخرویه سن چکن ازاله قیلورلر (مثنوی) بلکه سوی عاجزان چینه کنند * بی خلاف وکینه آن مرغان
خوشند * بلکه دردمند وعاجزاولنلرجانبنه یم چکیپی ورعایت ایدیپی اولورلر واول مرغان الهی بی خلاف وبی کینه
فی نفس الامر صفوت سینه ایله خوشلردر (مثنوی) هدهد ایشان بی تقدیس را * می کشاید زاه صد بلقیس را
بوطیورالهیه نك هدهدیکه مراد رسولان الهی ومبلغان احکام ربانیدن جناب حق تقدیس وتنزیه ایتمکدن
اوتری ملاقات سلیمان حقیقی یه مستعده اولان صد بلقیسك راهنی آیجرو نه سلیمان حقیقت جانبنه اوچر (مثنوی)
زاغ ایشان کربصورت زاغ بود * بازهمت آمد ومازاغ بود * وبومرغان الهینك زاغی اگرچه صورتده وظاهرده
زاغ ایدی یعنی بحسب الظاهر سیاه پوش واحقروکریه المنظر ایدی ولکن فی الحقیقة شهبازهمت کادی
مازاغ البصر وماطغی) کلامنك مفهوم ومنك مظهری ایدی یعنی اول صورتازاغ کبی اولنك قلب کوزی ماسوایه
میل ایلمزی ودخی مشاهدهٔ محبوب حقیقیدن تجاوز قیلمدی دیمك آنك شانندر بودخی صحیح اولوردی دیمك اولور
(مثنوی) لکلك ایشان که لك لك می زند * انس توحید درشك می زند * وبوطیور الهینك لکلکی که دائما لك لك

صدا سنی اوررشکه توحید آتشی اورر نته کم برغزله بیوررلر بیت شیخ مرغانست لکلك لکلکش دانی که چیست
حمدلك والشکرلك والملك لك یامستعان (مثنوی) وآن کبوترشان زیاران نشکهند * بازسرپیش کبوترشان نهد *
وبوطیور الهیه نك کبوتری که مراد بالا پروعالی تراولان اولیای عظامك نیك کوهرلریدر دنیا بازلرندن هیبت طوغمزلر
وقورقزلر بلکه بازلرنك کبوتری اوکونده باش قوریعنی بوعالم صوریده بازکبی وشکارکبی شکارسازاولنلر
بونلرنك کبوترلرینك اوکنه باش قوروتعظیم وانقیاد قیلور (مثنوی) بلبل ایشان که حالت آرد او * در درون خویش
گلشن دارد او * وبومرغان الهینك بلبلی که مراد عاشق کل حقیقت اولنلردر که آنلرنك کلامی وصداسی انسانه وجد
وحالت کتورر اول بلبل کندینك درونده کلشن طوتردنیا گلشنه احتیاج طوتمز خارجده اولان گلستانی
خاروخس کبی بیانه آتر (مثنوی) طوطیٔ ایشان زقند آزاد بود * گردرون قند ابد رویش نمود * اول مرغلرنك
طوطیسی ظاهرا قنددن آزادایدی زیرادرونلرندن اکا ابدی قند بوز گوستردی یعنی بونلرنك سکرمعارف وعلوم بین
طوطیلری قندصوری یمکدن آزاد اولدی زیراکه درونلرندن قند ابدی یعنی حلاوت سرمدی آنلره بوز گوستردی
(مثنوی) پای طاوسان ایشان درنظر * بهتراز طاوس پران دگر * وبونلرنك طاوسلرینك آیانی نظرده زینت
صوریه ایله متزین اولان کسه لردن دخی قدم سعادت توأملری نظرعرفاده اول غیری طاوسك قنادندن یکرکدر یعنی
غیری کسه لرنك طاوس پرلرلان مزین محبوب بلرندن یکدر بوهم وجهدرغیری پروازوجولان ابدیپی طاوسدن یکرکدر
بووجه اوزره طاوس مضافدر (مثنوی) منطق الطیران خاقانی صداست * منطق الطیر سلیمانی کجاست * خاقانه
منسوب اولان یعنی سلیمان پیغمر علیه السلامه ویاخود پادشاهان جهانه مخصوص اولان قوشلرنك منطقی انجق
صیت وصدا وآوازونوادر سلیمان حقیقته منسوب اولان طیورلرنك منطقی قندهدرکه آنلرهوادن سو یلرو بونلرخدادن
سویلر (کما قال الله تعالی فی نطق نبیه (وما ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی) پس بینهماده تفاوت چوقدر واللهه
دعوت قیلان کسه لرلرنك نطق وقولندن احسن برقول وصدادخی یوقدر (کما قال الله تعالی ومن احسن قولا ممن دعی
الی الله وعمل صالحا) مراد اللهه دعوت ایلین انبیا علیهم السلام واولیا وعلمای عظامدر (کما قال فی التفسیر الکبیر
ان کل من دعی الی الله بطریق من الطرق فهو داخل فیه (پس بوآیت کریمه نك مفهومی معلوم اولیحق طیورخاقانینك
منطقی طیورالهیه نك منطقنه نیچه معادل اولورکه بونلرنك قولی احسن اقوالدر (م ی) توچه دانی بانك مرغانرا همی
چون ندیدسنی سلیمانرادمی * سن مرغلرنك بانك وصداسنی نه بیلورسن چونکه برنفس سلیمانی گورمدك یعنی
سن بوذکر اولنان مرغان الهینك صداونواسنی نه بیلورسن وسوزلرنده اولان سوزورموزه نوچهله عالم اولورسن
چونکم سلیمان حقیقتی بردم گورمدك وآنی اول طیورالهی کبی مشاهده قیلمدك بوطیورالهیه نك کلماتن بیلنلر
سلیمان حقیقتی مشاهده قیلنلر درو آنك علیه السنهٔ انبیا علیهم السلامه واولیای عظامه عالم اولنلردر (مثنوی)
پرآن مرغیکه بانگش مطربست) ازبرون مشرقست ومغربست) اول برمرغك قنادی که آنك بانگی طرب وشوق
ویربجیدر مشرقك ومغربك طشره سندندر یعنی مرغان الهیدن اول برمرغك برعقلی که آنك صداسی
ویربجی وفرح آرتربجیدر مراد اول برولینك برعقلی که آنك صداسی مطرب ارواحدر اول برعقلك صداسی
مشرق ومغربك وراسندن واطراف جهانك علاسندندر (مثنوی) هریك آهنگش زگرسی تاریست * وزنری
تاعرش درگروفریست * اول برعقلك هربرآهنگی گرسیدن ثرایه دکیندروثرادن عرشه دکین زیاده گروفرده در یعنی
عرشدن فرشه وفرشدن عرشه دلك اول مرغ الهی اولان عقلك حکم وآهنگی نافذوجاری وکلال وضعفدن عاریدر
(مثنوی) مرغ کوبی این سلیمان میرود * عاشق ظلمات چوخفاشی بود * مرغکه بوذکر اولنان سلیمانسز کیدر
برخفاشك کبی ظلمته عاشقدر سلیماندن مراد کرکسه جناب الهی اولسون وکرکسه خلیفهٔ الهی اولان
ولیٔ کامل اولسون علی کلا التقدیرین برکسه که بوسلیمانسزکیدر برخفاشك کبی ظلمته عاشقدر اول کسه
ماننده خفاش عاشق ظلمات اولور ونوردین ویقیندن چیقوب ظلمت کبروکینده قالور وبوآیتك مفهومی
ماصدق حالی اولور (والذین کفروا اولیاؤهم الطاغوت یخرجونهم من النور الی الظلمات (مثنوی) باسلیمان خوکن
ای خفاش رد * تاکه درظلمت نمانی تاابد * ای مردود خفاش سلیمانله خوی ایله تاکه ابدی ظلمتده قالمیه سن یعنی
سلیمان حقیقتله خوی ایله وآنکله انیس اول ای بد اولان خفاش تاکم ظلمت طبیعیه ده ابدی قالمیه سن مادامکه
سلیمانله انسیت قیلمیه سن ظلماتدن خروج ومرتبهٔ نورانی یه عروج بولمیه سن (کما قال الله تعالی (الله ولی الذین امنوا
یخرجهم من الظلمات الی النور والذین کفروا اولیاؤهم الطاغوت یخرجونهم من النور الی الظلمات (مثنوی) یك گزی
ره کبدان سوی روی * همچوگز قطب مساحت می شوی * من تقرب الی زراعا تقربت الیه باعا حدیثنك مصداقنجه

برارشون بویله که سلیمان حقیقی جانینه کیده سن ارشون کبی دین وطریقتده قطب مساحت اولورسن یعنی معیار ومیزان
خلق عالم اولورسن که هرکس دین ودیانتن وفهم وفراستن سنکله وزن وعیار ایدر (م ی) وانکه لنك ولوك آن سومی جهد
ازهمه لنکی ولوکی می رهد * واول کسه که لنك ولوك اول سلیمان جانینه صحرایه وتوجه قیلدوکلی سقطلقدن
وبورغونلقدن قورتلورپوهم وجهدرواول وقت که اول جانبه لنك ولوك قالقرسن وصحرارسن جمیع لنك
ولوکدن قورتلورسن (قصهٔ بط بچکانکه مرغ خانکی پرورد شان) قازیاوریلرینك قصه سی یاتنده درکه آنلری
طاوق بسلدی (مثنوی) تخم بطی گرچه مرغ خانه آت * گردنی برچودایه تربیت * سن قازلق تخمی سن اگرچه
مرغ خانه سکافندای التنده دایه کبی تربیت ایلدی بطدن مراد روح محمدی ومرغدن مراد طبع انسانیدر پس انامن
الله والمؤمنون من نوری) حدیث شریفنك فحواسنجه ای مؤمن سن تخم بط سن یعنی بحر حقیقته بط کبی غواص
اولان روح محمدینك تخمی سن اگرچه مرغ خانهٔ طبیعت دایه کبی سنی پرحمایت وصیانتنده تربیه ایلدی ولکن
سن فی الحقیقه طبیعت عالمندن دکلسن (مثنوی) مادرتو بط آن دریابدست * دایه آت خاکی بدوخشکی پرست *
سنك مادرلق که روحك آندن تولد ایلمش وظهوره گلمشدر اول دریای حقیقتك بط وغواصی اولمشدرسنك دایك که
طبیعتدر عالم خاکه منسوب اولدی ودخی خشکی پرست اولدی (مثنوی) میل دریا کهدل تواند رست *
ان طبیعت جانت را ازمادرست * دریایه میل که سنك کوکلك ایچنده دراول طبیعت ومیل سنك جانکه مادرکدندر
یعنی شول دریای معنایه میل ومحبت ایلمك که سنك دلکده وارددراول طبیعت سنك جانکه مادر حقیقتك جانبندندر
دایه لق اولان طبیعت جسمانیه طرفندن دکل (م ی) میل خشکی مرترازین دایه است * دایه رابگذار کو بدردایه است
خشکلك عالمنه سنك میل ایلمك بودایهٔ طبیعتدندر پس دایهٔ طبیعتی ترك ایله که اول بدردایه در (مثنوی)
دایه رابگذار برخشك وبران * اندرآ دربحر معنی چون بطان * دایه یی قوریده قوسن سوربطلر کبی معنی
دریاسنك ایچنه کل یعنی بوخشکلك عالمنده دایهٔ طبیعی ترك ایله وسور بحر معنی ایچره کل بطلر کبی وغواص اول مرغابلر
کبی (م ی) کرتر آدایه بترساندرآب * تومترس وسوی دریاران شتاب * اگرسنی مادرطبیعتك قورقودرسه آب معنادن
سن قورقه ودریای حقیقت جانبنه سرعتله سورکندیکی اول بحروحدته طالدر (م ی) تو بطی برخشك ورترزندهٔ
فی چوصرغ خانه خانه کندهٔ) سن من حیث المعنی مانند بطسن خشك عالمنده وترلك عالمنده زنده سن یعنی ظاهروباطن
عالمنده حی وحاکم وکی سن مرغ خانه نك قبیح رایحه لوسی دکلسن (م ی) توز کرمنابنی آدم شهی * هم بخشك
وهم بدریانهی * سن کرمنابنی آدمدن شاهسن هم قوری یه هم دریایه آیاق قورسن یعنی سن ای مؤمن جناب حقك
برنبی آدمی مکرم قیلدق دیمسندن شاهسن هم بره وهم دریایه آیاق قورسن ومتصرف اولورسن (مثنوی) که جعلنا
هم علی البحر بحسبان * از جعلناهم علی البریدش ران * سورهٔ بنی اسرائیلده اولان آیته اشارتدر (ولقد کرمنا بنی آدم)
تحقیقا برنبی آدمی علی العموم مکرم قیلدق احسن صورتله واعتدال قامتله ودخی ارض اوزره تسلطین ایله ودخی نیجه
صناعتله وبونلرامثالی شیلرله وعلی الخصوص مکرم قیلدق علوم ومعارف وانوار دینیه واسرار یقینیه ایله (وحملناهم
وبرآنلری سوارایلدك دواب اوزره (فی البر) قوره ده (والبحر) دخی آنلری سوارایلدك بحرده سفن جاریه اوزره
(ورزقناهم) وبرنبونلره رزق ونصیب ویردلك (من الطیبات) فنون نعیم وضروب متلذذاتدن که یابصنعهم حاصل اوله
ویابغیر صنعهم حاصل اوله (وفضلناهم) ودخی آدمی برتفضیل ایلدك علوم وادراکاتله که بونلرلك وجودندهٔ مرکبدر
(علی کثیرممن خلقنا تفضیلا) برخلق ایلدیکمز کسه لردن چوق خلقك اوزرینه تفضیل ایتمکلکله اما محققین
یومعنایی وبررلرکه برنبی آدمی مکرم قیلدق معارف وعلوم وعوارف ومعهومله وبرآنلری حامل قیلدق برجسمه وبحر
روحه یعنی آنلری متصرف قیلدق عالم اجسامه وبحرارواحه وبشرلك ملائکه اوزره تفضیلیتنه علمانك چوق قیل وقالی
وبحث وجدالی واردرلکن زبدهٔ کلام وماحصل مرام بودرکه رسل بشردرسل ملکدن واولیای بشراولیای ملکدن
وصلحای بشرصلحای ملکدن وعوام بشرعوام ملکدن افضلدرمعنی بیت سن جان سن یل بحر روح اوزره برنبونلری
یوکلتدلك دینلن سن بونلری براوزره حمل ایلدك دیدیکی جانبدن اوکه سور یعنی برطبیعتدن بحر روحه وعقله جانکی
ایرکوردیمك اولور (م ی) مرملائك راسوی برراه نیست * جنس حیوان هم زبحراکاه نیست * تحقیقا ملائکه نك
یوبرطبیعت وحیوانیت جانبنه یولی یوقدروجنس حیوان دخی بحر حقیقت ودریای ملکیتدن اکاه دکلدر (م ی)
نوبتی حیوان بیحسافی ازملك * تاروی هم برزمین هم برفلك) سن ایسنك ای انسان تن ایله حیوان وجان ایله ملکدن سن
تاکم کیده سن تله زمین اوزره وهم روحله فلك اوزره (م ی) تانظاهرمثلکم باشد بشر) بادل یوحی الی دیده ور
بودریای حقیقته آشنااولان تاظاهرده سزلك مثلکز بشراولورلر بکادل ایله دیده وروحی اولنورروحقدن قلبه القای

اسرارفیلتور وجنس بشر بوصفت سببیله برتردرديكي سورهٔ کهفده اولان آیته اشارتدرتفسیری جلداولده زید
حکایه سنده مروراًبتدی (مثنوی) قالب خاکی فتاده برزمین * روح اوکردان برین چرخ برین * خاکه منسوب اولان
قالب زمین اوزره دوشمش کثیف اولدیغیچون وآنلك روحی بوعالم ثلاثك اوزره جولان ودورایدیجیدر (مثنوی) ماهمه
مرغابنانیم ای غلام * بحرمی داندزبان ما تمام * برجیعاصوقوشلری برای غلام برزم لسانمزبحر حقیقتك اسرارفی
یلور بالتمام بویله دیمك دخی وجه دربزم لسانمزی دریاتمام یلورزیرابوقدرآشنالق واقع اولمشدر (مثنوی) پس سلیمان
بحرآمدماچوطیر * درسلیمان تاابدداریم سیر * پس سلیمان دریاکلدی برطیر کبی کلدلك تاابدی سلیمانله سیرطوترز
یعنی سلیمان حقیقی فی المثل بحرکبی کلدی وبزم مثالمزصوقوشی کبی اولدی سلیمان حقیقتله تاابدالاباد برسیر طوترز
وهرحالده سیرمع الله ایدرز وهرکاری اشله سك وهریره که کتسك برخواى (وهومعکم اینما کنتم) آنکله اینلروآنکله
کیدرز (مثنوی) باسلیمان پای دردریابنه * تاچودادوآب سازدصدزره * تاچودادواب دارددرزره * دخی نسخه در
سلیمانله یعنی عون وهدایت رحمانله دریای روحانیت وملکیتنه آیاق قوتاکم حضرت داود علیه السلام کبی آب روح
سکابوزره دوزه وآلام صوری ومعنویدن سنی حفظ ایده یاخودمعنی تاکم داود علیه السلام کبی آب حقیقت سنی
زرهده طوته یعنی حفظ وآمانده قیله (مثنوی) آن سلیمان پیش جمله حاضرست * لیك غیرت چشم بند وساحرست
اول سلیمان حقیقی جمله نك اوکنده حاضر وهرشیئه ناظر واول کالشمس فی اوقات الهواجرظاهر وباهردر
ولیکن غیرت الهی چشم بندوساحردر (مثنوی) تازجهل وخوابناکی وفضول * اوبپیش ماوماازوی ملول
حتی جهل وخابناکلك وفضوللك اجلندن اوتری اوبزم اوکزده وبزاندن ملول ایز (مثنوی) تشنه رادردسرادربانك
رعد * چون نداند کوکشاندابرسعد * بویتك ماقبلنه مناسبتی سؤال مقدره جواب اولمغله اولورکان دیمك لازم
کلدیکه براول آب حقیقته وآنی مبشراولان رعدوبرق کبی کلمانه تشنه یزاندن نیچه ملول اولورز جواب
یورزلرکه نم تشنه یه دردسرکتورر مبشرآب حقیقی اولان رعدلك صداوندیسی چونکم اول تشنه بیلیه که اول بانك
رعد چکرسعادت ابرنی ورحمت بولوتنی (مثنوی) چشم اومانده ست درجوی روان * بی خبر ازذوق آب آسمان
ولهذا اول تشنه نك چشمی جوی رواندهٔ یعنی اسباب جهاندهٔ المشدروآسمان معنوی آبلك ذوقندن وفیضلك
چاشنیسندن بی خبراولمشدر (مثنوی) مرکب همت سوی اسباب راند * ازمسبب لاجرم محجوب ماند *
بواجلدن مرکب همتی اسباب جانبنه سوردی ومسبب الاسبابدن لاجرم محجوب قالدی (مثنوی) انکه بیند
اومسبب راعیان) کی نهد دل برسببهای جهان * اول عاشق که مسبب الاسبابی عیانا کورورآنی هرحالده مرید وفاعل
مشاهده قیلوراول کسه جهانك سببلری اوزره چقن کوکل قورورآنك قلبی وسائل ووسایطه نوجهله مربوط اولورسه کم
اول بادیه نشین اولان زاهدواول بریه وبیابانده عبادت قیلان عابدقطع اسباب وسایل ایلیوب جمیع امورنی حضرت
حقه تفویض قیلمش وعبادت حقه جان ودلله مشغول اولمش ایدی وآب ونان وغذای جانی اول پرده بولمشدی نته کم
بومناسبتله بوحکایه شروع ایدوب بیورلر (حیران شدن حاجیان درکرامات ان زاهدکه دربادیه تنهاش
یافتند برسرریك سوزان (مثنوی) زاهدی بددرمیان بادیه * درعبادت غرق چون عبادیه * عبادیه بفتح العین قبایل
شتی دربطون عرب بدن عبادیه اول قبائل متفرقه یه منسوب اولان کسه لره دیرلر وزاهدی عبادتده عبادیلره تشبیه
بیورملری اول طائفه اولا بریه نشینلردروثانیاً کندی آینلری اوزره عبودیت وبنده لکده مجدومقدملردر ولهذا
اول زاهدی بوطائفه یه عبادتده تشبیه بیوردیلرمعنی بیت بادیه ایچنده برزاهد وارایدی عبادیه کبی عبادتده غرق
ایدی (مثنوی) حاجیان انجیارسیدندازبلاد * دیده شان برزاهد خشك اوفتاد * حاجیلر اطراف بلاددن اورایه
ایرشدیلرآنلرلك چشمی خشك وبادیه زاهدی اوزره دوشدی یعنی حاجیلراول خشك مکانده زاهدی کوردیلر
(مثنوی) جای زاهد خشك بود اوترمزاج * ازسموم بادیه بودش علاج * زاهدلك جای ومکانی خشك ایدی واوزاهد
ترمزاج ایدی یعنی مزاجی یوستدن بری ایدی آنك علاجی بادیه نك سمومندن ایدی یعنی حق تعالی بادسمومی آکا نافع
قیلمشدی حق مزاجنه واعضاسنه اول بادسمومدن علاج وقوت کلمشدی (مثنوی) حاجیان حیران شدند
ازوحدتش * وان سلامت درمیان آفتش * آنك وحدت وتنهالغندن حاجیلر حیران اولدیلر وآنك آفت ایچنده
سلامتندن حیران اولدیلر (مثنوی) درنمازاستاده بدبرروی ریك * ریك کزتفش بجوشدآب دیك * تمازده قومك
یوزی اوزره طورمش ایدی برریکله که آنك تف وحرارتدن چولمکده اولان صوقینار ایدی (م ی) گفتی سرمست
درسبزه وکاست * یاسواره برباق ودلدلست * دیدککه سبزه وکل ایچنده مست برکسه دریاخوددیدلك براق ودلدل
اوزره سواراولمش برسواردر (مثنوی) یاکه پایش برحریرورحلهاست * یاسموم اورابه ازبادصباست * یاخود

دیدکه آیانجی حریروحله لراوزره دریاخودسموم اکاباد صبادن یکدر (م ی) ایستادندانتظار اودرنماز* تاشود
درویش فارغ ازنماز *پس اول جماعت نیاز وانتظارله قالدیلر تادرویش نمازدن فارغ اوله (م ی) چون زاستغراق
بازآمدفقیر *زان جماعت زندهروشن ضمیر *چونکه فقیرعالم استغرافدن کیروکلدی اول جماعتدن روشن
ضمیر برزنده (مثنوی) دید کابش می چکدازدست وړو* جامه اش تربودزآثاروضو*اول روشن ضمیراولان زنده مکسه
کوردیکه اول درویشلك آب طملرالندن ویوزندن آلك جامه سی یاش ایدی آبدستلك انرلرندن (مثنوی) پس
بپرسیدش که آبت ازکجاست *دست رابرداشت کزسوی سماست) پس اول کسه درویشه صوردیکه سنلك آبلك قندندر
النی یوقری قالدردی بویله دیوکه سماجانبندندر (مثنوی) کفت هرکاهی که خواهی می رسد * بی زچاه وبی زحبل
من مسد *اول روشن ضمیروزنده دل درویشه ایتدی هرقجن که استرسن آب ایرشورمی چاه سزولیفدن اورلمش ایپ سز
(مثنوی) منشکل ماحل کن ای سلطان دین* تابیخشند حال تومارا یقین *ای دینلك سلطانی بزم مشکلمزی
حل ایله تاسنلك حالك وکرامتلك بزه یقین بغشلیه واطمئنان ویره (مثنوی) وانماسری زامرارت بما * تابیریم ازمیان
زنارها *سنلك اسراركدن بزه آشکاره برسرکوستر تابلیزدن زنارلری قطع ایدهلم (مثنوی) چشمها راکردسوی
آسمان *که اجابت کن دعای حاجیان *درویش چونکه اول کسه دن بوسوزلری اشتدی کوزلرنی آسمان جانبنه ایلدی
بویله دیوکه الهی حاجیلرلك دعاسنی اجابت ایله (مثنوی) رزق جویی من زبالا خورکم *توزبالا برکشودستی درم *الهی
رزق جویلغه بن بالادن خورکم یعنی رزق طلب ایدیجیلکه عالم اعمادن خوی طوعتشم زیراسن قیویی بکا آسماندن
آچدلك (مثنوی) ای ستوده توسکان درلامکان *فی السماء رزقکم کرده عیان *بوآیت سورهٔ ذاریاتده درتفسیری
سماده درسبب رزقکز یعنی امطارودخی سزلك وعده اولندیغکز جنت وثواب جناب عزته خطابا بیوررلرکه ای برقادر
سنکه کوسترمش سن لامکانی عدم مکاندهوسبب کوسترملك (وفی السماء رزقکم) قولنی قوللریکه عیان ایلدلك حال
بوکه سماوامطار وسحاب وماشبه ذلك هپ آلت ملاحظه درپس ویرن حقیقتده یه سن سن (مثنوی) درمیان این
مناجات ابرخوش *زود پیدا شد چوپیل آبکش *زاهد مناجات ایچنده ایکن خوش سحاب صوچکیجی فیل کبی
فوری پیدا وظاهراولدی (مثنوی) همچوآب ازمشك باریدن کرفت *درکودرغارهامسکن کرفت *مشکلك صوبی
کبی اول ابریاغدرمق طوتدی یعنی مشکلك صوبی نیجه جاری اولورسه اول ابرخوش دخی امطاری اوبله اجرا ایلدی
چقورلرده وغارلرده اول آب مسکن طوتدی (مثنوی) ابرمی بارید چون مشك اشکها * حاجیان جمله کشاده
مشکها *ابرمشلك کبی اشکلریاغدردی حاجیلرجمله مشکلرنی آچدیلراول آبدن مشکلرنی طولدرمشلر (مثنوی
یك کروهی زان بجمایب کارها *می بریدند ازمیان زنارها *قوم دیکرراتقین درازدیاد *زین عجب والله اعلم بالرشاد
قوم دیکرناپذیرانرش وخام *ناقصان سرمدی تم الکلام *طائفهٔ حجاج بوکرامت عظمی نلك ظهورنی مشاهده
قیلدقلرنده اوچ قسم اولدیلربرکروه اول بجمایب کارلردن جمله دن بری اول بیابان خشکستانلك تروتازه اولمسندن
ودعامی مستجاب اولوب آسماندن درحال باران نزول قیلمسندن بلمرندن زنارلری کسدیلر یعنی میان جانلرندن
زنارکفری وانکارلری قطع ایدوب کرامت اولیایه اقرارقیلدیلر وخوارق عادانه مؤمن اولدیلر برقوملك دخی بوعجب
کرامتدن یقینی ازدیادده اولدی یعنی برقوملك دخی مقدما کرامت اولیایه اقرار وخرق عادات اصفیایه ایمانلری وار
ایدی آنلرلك بوکرامت عجیبه دن یقینی ازدیادده اولدی واللهٔ تعالی مقصود بالذاته موصل اولان طوغری یوله اعلمدرکه
ازدیاد یقینی دخی اول معلوم الهی اولان ارشاد وسداد دندر وبرقوم دخی بوکرامتی ناپذیرا یعنی قبول اتمیجی
اکشی وخام اولدیلرو ناقصان سرمدی قالدیلرکلام تمام اولدی وسوزغایتن بولدی زیرامنکر کرامت اولیا
اولنلره کلام سو یلمك مقتضای علم وحکمتدن عدول ایلمکدر واللهٔ اعلم بالصواب *والیه المرجع والمآب *این چنین
فرمود مولانای ما *کاشف اسرارهای کبریا *این نه بخمست ونه رملست ونه خواب *
وحی حق واللهٔ اعلم بالصواب

تم الجزء الثانی من شرح الممنوی الشریف ویلیه الجزء الثالث

کتابخانهٔ مجلس شورای ملی
مؤسسهٔ ۱۳۰۲
ج ۲
اسم کتاب شرح مثنوی
مؤلف شارح القرہ وی
موضوع تألیف شرح مثنوی
تقدیمی آل خالصی زاده
شمارهٔ دفتر ۵۲۷۵

کتابخانهٔ مجلس شورای ملی
۱۲
۳۲۰